DOCUMENTE

privitóre la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki.

Publicate sub auspiciile Academiei Române şi ale Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii publice.

VOLUMUL II.

PARTEA 3.

BUCURESCI.

1892.

DOCUMENTE

privitóre la

ISTORIA ROMÂNILOR

1510—1530

CULESE, ADNOTATE ŞI PUBLICATE

DE

NIC. DENSUŞIANU.

CU UNŬ APENDICE

DOCUMENTE SLAVONE

INSOŢITE DE TRADUCERI LATINE

1510—1527.

BUCUREŞCI.

1892.

SERIA DOCUMENTELORU.

1510. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie castelanului seu din Cracovia, că împĕratulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ are intenţiunea se devasteze *ţéra Moldovei* în cursulŭ acestei ierni, şi se aşeḑe armata sa în castrele de la Sucéva. Nr. 1. pag. 1.

1510. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Luca*, episcopului din Varmia, că Tătarii au intenţiunea în timpulŭ acestei ierni, când rîurile vorŭ fi înghe̊ţate, se facă de nou incursiuni în *Moldova*, dar dênsulŭ a scrisŭ Tătarilorŭ, că Moldovenii sunt amici ai Poloniei, şi i-a dojenitŭ se nu le facă nici o supĕrare. Nr. 2. pag. 1.

1510. Nobilulŭ românŭ, *Danŭ* din Săcelŭ, castelanulŭ castrului *Jidova* din Bănatŭ, adeveresce, că Marchisulŭ George de Brandenburg i-a predatŭ în mânele dênsului castrulŭ Jidovei dimpreună cu castelulŭ Lugoşului, dependentŭ de castrulŭ acesta, şi se obligă a le restitui domnului seu ori când i le va cere. Nr. 3. pag. 2.

1510. *Toma Mike*, vice-comitele comitatului Alba din Transilvania, adeveresce, că în urma unei investigaţiuni, ce s'a făcutŭ, s'a constatatŭ, că doi români din comuna Iliefalva în Secuime, cu numele *Ciorda* şi *Ţiganulŭ*, ar fi furatŭ 200 de oi dela nobilulŭ Paulŭ Beldi din Budila. Nr. 4. pag. 3.

1510. *Michaiŭ de Pakos* amintitŭ ca banŭ alŭ Severinului. (Estrasŭ). Nr. 5. pag. 4.

1511. Nobilulŭ *Petru de Copandŭ* din Transilvania cedéză *boierului Mailatŭ* din Comăna în Ţéra Făgăraşului şi fiilorŭ acestuia, lui Romcia, Ionŭ, Négoviţă, Zehanŭ, Dumitru şi Marta, a patra parte din moşia Crihalma, şi anume din motivulŭ, fiindŭ-că boierulŭ Mailatŭ, a renunciatŭ la religiunea ortodoxă şi s'a întorsŭ în sînulŭ bisericei catolice, şi afară de aceea i-a mai plătitŭ 300 fl. în aurŭ pentru moşia acésta. Nr. 6. pag. 4.

1511. *Vladislau*, regele Ungariei, concede *Saşilorŭ* din Transilvania, se pótă prinde şi pedepsi pe făcătorii de rele şi pe tăciunarii, cari facŭ pagube Saşilorŭ, chiar şi în casulŭ, când vorŭ fugi pe moşiile nobililorŭ, ce locuescŭ în Săsime. (Estrasŭ). Nr. 7. pag. 6.

1511. *Emericŭ de Perenŭ*, palatinulŭ Ungariei, citéză înaintea sa pe nobilii români, *Paulŭ Teodorŭ*, *Petru Anuşa* şi *George Buşorŭ* din Bănatŭ, fiindŭ-că au luatŭ cu puterea 20 de boi dela nisce iobagi români din comuna Marginea. Nr. 8. pag. 6.

1511. Nobilulŭ *Ladislau de Foltŭ*, castelanulŭ castrului Hinedóra din Transilvania, adeveresce, că Marchisulŭ George de Brandenburg i-a predatŭ dênsului în administrare şi în apărare partea sa de jumătate din *castrulŭ Hinedórei* şi din castelele *Marginea*, *Mănăsturŭ* şi *Haţegŭ*, şi se obligă a le restitui domnului seŭ ori când i le va cere. Nr. 9. pag. 8.

1511. *Paulŭ de Thomor*, căpitanulŭ ţĕrei Făgăraşului confirmă: 1. pe Radulŭ, pe Vulcanŭ şi pe Vasile, feciorii decedatului Comşa; — 2. pe Radulŭ feciorulŭ decedatului Stoica; — 3. pe Stanislaŭ Harabalŭ feciorulŭ reposatului Şandru din Vistea, în *boeria moşiilorŭ* (Boeronatus possessionum) şi în *oficiulŭ de boeri* (officium Boeronatus) peste satele Vistea-de-susŭ şi Vistea-de-josŭ, peste jumĕtate din satulŭ Arpaşulŭ-de-josŭ, şi peste 17 ţigani corturari, care boeriĕ o căpĕtase strămoşulŭ lorŭ Comşa dela *Mircea*, voivodulŭ Ţĕrei-Românesci şi Banŭ alŭ Severinului. Nr. 10. pag. 9.

1511. *Vladislau*, regele Ungariei, concede locuitorilorŭ saşi din comunele *Muşna* şi *Vurmlocŭ* o scutire de imposite pe timpŭ de 3 ani, şi anume din causa sĕrăciei, la care au ajunsŭ, fiindŭ-că le-au datŭ focŭ nisce ómeni rei şi perversi. Nr. 11. pag. 11.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului din Moldova*, că de óre-ce, după comunicările ce i le a făcutŭ dĕnsulŭ, sultanulŭ din Precopŭ are intenţiunea, ca se năvălĕscă în *Moldova*, astŭ-felŭ a şi datŭ ordine căpitanilorŭ dela frontiere, ca se dée Moldovei totŭ ajutoriulŭ în casŭ de lipsă. Nr. 12. pag. 11.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului din Moldova*, că trimite la dĕnsulŭ pe George Krupski în calitate de legatŭ, spre a i face cunoscutŭ decisiunile, ce s'au luatŭ în adunarea dela Piotrkov. Nr. 13. pag. 12.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *George Krupski*, castelanului seŭ din Bels, se mĕrgă în calitate de legatŭ la *voivodulŭ Moldovei*, şi se-lŭ înduplece a rĕmâné amicŭ alŭ Poloniei şi a-i da ajutoriŭ în casŭ de lipsă. Nr. 14. pag. 12.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *George Krupski*, legatului seu din Moldova, se facă cunoscutŭ voivodului, că Polonia nu mai póte se ţină în Podolia pe soldaţii mercenari, pe cari i stabilise acolo pentru siguranţa Poloniei şi a Moldovei, şi anume din causă, că soldaţii acestia nu potŭ se-şi capete victuale din Moldova nici chiar cu banii lorŭ proprii. Nr. 15. pag. 13.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *George Krupski*, ambasadorului sĕu din Moldova, că *voivodulŭ Moldovei*, după cum i s'aŭ plânsŭ consulii din Leopole, a măritŭ cu 6 aspri taxele vamale, şi a datŭ ordinŭ, ca monetele din Polonia şi din Litvania se nu mai fie primite în Moldova. Regele autorisézĕ pe ambasadorulŭ seu se insiste pe lângă voivodulŭ Moldovei, ca se retragă mĕsurile aceste. Nr. 16. pag. 13.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că *oratorulŭ Moldovei*, a asceptatŭ trei luni la curtea Poloniei pe oratorulŭ Ungariei, ca împreună cu dĕnsulŭ se mĕrgă în legaţiune la ducele Moscoviei, dar în fine ne mai putêndŭ întârdia dĕnsulŭ aŭ plecatŭ cu oratorulŭ Poloniei. Nr. 17. pag. 14.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Wilczek*, archiepiscopului din Leopole, că după informaţiunile, ce le are, preoţii ruteni din Polonia se ducŭ în *Moldova*, ca se fie hirotoniţi acolo de preoţi, şi fiindŭ-că acésta e în contra intereselorŭ statului, regele învită pe archiepiscopulŭ Leopolei se îngrijéscă, că pe viitoriŭ nimene din diecesa sa, se nu se mai ducă în străinătate, ca se priméscă acolo gradurile ierarchiei bisericesci, fiindŭ-că la casŭ din contra vorŭ fi pedepsiţi cu mórte. Nr. 18. pag. 15.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului din Moldova*, că a dislocatŭ în ţinutulŭ Leopolei pe mai mulţi soldaţi mercenari, şi a datŭ ordinŭ căpitanilorŭ sĕi, se se înţelĕgă cu voivodulŭ, ca se resiste cu puteri unite în contra incursiunii Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ. Totŭ-o-dată regele face cunoscutŭ voivodului, că emigraţiunea, ce a provocat'o, între supuşii Moldovei, nobilimea din Podolia, s'a întêmplatŭ fără de scirea şi fără de voia regelui, din care causă a şi datŭ ordinŭ căpitanilorŭ sei, se respecteze tractatele şi se păstreze relaţiuni de bună vecinătate cu Moldova. In fine, regele scrie voivodului din Moldova, că nu-i póte da cantitatea de plumbŭ, pe care o cere, fiindŭ-că dĕnsulŭ ceruse şi mai înainte plumbŭ pentru înfrumuseţarea unei biserici, dar' l'a întrebuinţatŭ în contra Polonilorŭ. Nr. 19. pag. 15.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *St. Lanczkoronski*, căpitanului din Cameneţŭ, că după cum l'a înscliinţatŭ *voivodulŭ Moldovei*, dênsulŭ are esploratori buni în părţile Tătarilorŭ şi ale Turcilorŭ, cari 'lŭ înforméză totŭ-dé-una despre starea şi posiţiunea inimicului, şi-lŭ rógă se dée ajutoriŭ Moldovei în casŭ de lipsă. Regele învită pe căpitanulŭ seu din Cameneţŭ se se înţelégă în privinţa acésta cu voivodulŭ Moldovei, dar se fie cu precauţiune, se nu mérgă de câtŭ numai la lucruri sigure, ca nu cum-va se cadă în cursele voivodului. Nr. 20. pag. 17.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Tworowski*, căpitanului seu de lefegii, că *Tătarii* aŭ încălecatŭ şi voescŭ se facă o incursiune în Polonia. Nr. 21. pag. 18.

1511. Oraţiunea archidiaconului din Cracovia, a lui *Petru Tomiczki*, trimisŭ de Sigismundŭ, regele Poloniei, ca ambasadorŭ la Vladislau, regele Ungariei. Petru Tomiczki declară, că regele Poloniei deplânge pagubele, ce le-a suferitŭ *Moldova* din partea Tătarilorŭ în timpulŭ din urmă, şi a promisŭ se dée ajutoriŭ voivodului în contra acestorŭ inimici, dar fiindŭ-că ajutoriulŭ Poloniei póte se fie insuficientŭ, regele Poloniei doresce se scie, ce feliŭ de ajutoriŭ i póte oferi şi regele Ungariei. Totŭ o-dată Petru Tomiczki inculpă pe voivodulŭ Moldovei, că nu a restituitŭ Poloniei pe toţi captivii, ce-i are la dênsulŭ, şi rógă pe regele Ungariei se trimită comisari, cari împreună cu comisarii Poloniei şi ai Moldovei, se reguleze controversele de frontieră dintre aceste dóue state, aşa ca voivodulŭ Moldovei se nu mai aibă pretestŭ de a face incursiuni în Polonia. Nr. 22. pag. 19.

1511. *Petru Tomiczki*, ambasadorulŭ Poloniei, trimisŭ în Ungaria, raportézăregelui Sigismundŭ respunsulŭ, ce l'a primitŭ dela Vladislau, regele Ungariei, şi anume, că în ce privesce ajutoriulŭ, pe care are se-lŭ dée Ungaria voivodului din *Moldova*, cestiunea acésta se va tracta în adunarea generală, ce se va ţiné la St. Georgiu; că mai departe, regele Poloniei se nu se témă de nici o surprindere din partea voivodului din Moldova, fiindŭ-că regele Ungariei l'a svătuitŭ se remână liniscitŭ şi se respecteze tractatele. Nr. 23. pag. 20.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ consiliarilorŭ sei resultatulŭ misiunei ambasadorului *Petru Tomiczki* la regele Ungariei în privinţa afacerilorŭ cu Turcii, cu Tătarii şi cu Românii. Nr. 24. pag. 21.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, că a trimisŭ unŭ legatŭ la regele Ungariei, care împreună cu oratorulŭ Moldovei se mijlocéscă dela regele Ungariei unŭ ajutoriŭ în contra Tătarilorŭ. Totŭ-o-dată regele Poloniei rógă pe voivodulŭ Bogdanŭ, ca se permită drumŭ liberŭ prin Moldova oratorului polonŭ, care va merge la sultannlŭ turcescŭ. Nr. 25. pag. 22.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că sultanulŭ turcescŭ a strînsŭ armată cu intenţiunea, ca se devasteze *Modova*, séŭ se facă incursiuni în Ungaria. Nr. 26. pag. 23.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite pe *Stanislau Goreczki*, în calitate de legatŭ la regele Ungariei, şi-i face cunoscutŭ, că fiulŭ sultanului turcescŭ a luatŭ în căsătorie pe fica sultanului tătărescŭ din peninsula taurică, şi voesce cu ajutoriulŭ Tătarilorŭ se ocupe mai întâiŭ *Moldova*, şi apoi după mórtea tatălui seŭ, totŭ cu ajutoriulŭ Tătarilorŭ, se ocupe şi tronulŭ Constantinopolului. Nr. 27. pag. 24.

1511. *Stanislau Goreczki*, canoniculŭ din Ploca, ambasadorulŭ regelui Poloniei trimisŭ în Ungaria, reîntorcându-se la Cracovia raportézăregelui *Sigismundŭ*, că regele Ungariei i-a datŭ următoriulŭ rĕspunsŭ în privinţa *Moldovei* şi anume: că a trimisŭ ambasadori la voivodulŭ Moldovei, şi la învitatŭ se nu facă uneltiri în contra Poloniei nici pe faţă, nici intru ascunsŭ, şi că în ţilele din urmă a trimisŭ de nou pe unŭ altŭ ambasadorŭ în Moldova, cu o suită de 40 călăreţi, svătuindŭ pe voivodulŭ, se nu încépă nimicŭ în contra Poloniei. Nr. 28. pag. 25.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că după scirile ce le a primitŭ dela *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, Selimbegŭ, fiulŭ sultanului turcescŭ, domnulŭ Trapezuntului, plecândŭ cu ostire mare a sositŭ la Nistru, a ocupatŭ Cetatea-albă, şi are in-

tenţiunea se năvăléscă asupra Moldovei; mai multŭ, e de temutŭ, că dênsulŭ se nu atace cumva şi Polonia. Totŭ-o dată regele Poloniei rógă pe regele Ungariei se iée mĕsurile de apărare, ce le va crede necesari, în interesulŭ voivodului din Moldova. Nr. 29. pag. 26.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului sĕu din Cameneţŭ, că de óre-ce *voivodulŭ Moldovei* se pórtă acum mai corectŭ faţă de Polonia, de aceea trebue tractatŭ cu bună-voinţă, ca se rĕmână şi pe viitoriŭ supusŭ şi amicŭ alŭ Poloniei; de asemenea se i-se dée ajutoriŭ din partea Poloniei în casŭ de lipsă, şi se nu i-se facă nici unŭ neajunsŭ din partea supuşilorŭ poloni. Nr. 30. pag. 27.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, că a primitŭ cu tótă onórea pe ambasadorii sĕi, însă pe Tătarii captivi, ce i-a trimisŭ ca darŭ, nu i-a primitŭ, din causă, că au scăpatŭ pe drumŭ şi au fugitŭ. Nr. 31. pag. 28.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie mareşalului sĕu, că de óră-ce Tătarii, pe cari i trimisese ca darŭ *voivodulŭ din Moldova* şi scăpase pe drumŭ, au fostŭ prinşi de curêndŭ la Cameneţŭ, astŭ-felŭ se îngrijéscă, ca sĕ-i trimită la vistierulŭ regelui din Cracovia. Nr. 32. pag. 28.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, se nu iée nici o vamă de pe mărfurile, pe cari le va trimite *voivodulŭ Moldovei*, la Leopole, de asemenea se nu iée vamă nici de pe pănura şi plumbulŭ, pe cari le va importa voivodulŭ în Moldova în schimbulŭ acestorŭ mărfuri. Nr. 33. pag. 29.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Zaremba*, palatinului sĕu din Lancicia, că în anulŭ trecutŭ i ordonase se restitue unui părinte din *Moldova* pe unŭ fiu alŭ sĕu, ce-lŭ avea la sine, dar dênsulŭ n'a restituitŭ pe tînĕrulŭ acesta, şi din causa acésta mai mulţi ómeni din Polonia sunt prinşi şi ţinuţi captivi în Moldova, de aceea 'lŭ învită de nou, ca se restitue părintelui sĕu pe tînĕrulŭ acesta. Nr. 34. pag. 29.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că fiulŭ sultanului turcescŭ, care domnesce peste Caffa, măritându-şi pe fica sa după fiulŭ chanului tătărescŭ din Taurida, au făcutŭ alianţă cu dênsulŭ, ca mai întêiŭ se ocupe *Moldova*, apoi se iée Cetatea-albă şi Chilia din Ţéra românéscă, ca aşa se pótă devasta mai bine regatulŭ Poloniei şi alŭ Ungariei. Nr. 35. pag. 30.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Spitco de Jaroslavŭ*, castelanului sĕu din Cracovia, că după informaţiunile primite dela *voivodulŭ Moldovei*, Tătarii au trecutŭ peste Nipru şi au intenţiunea se atace ori Moldova ori Polonia. Nr. 36. pag. 31.

1511. *Sigismundŭ*, regele Polonie[i], scrie lui *Ionŭ Laski*, archiepiscopului din Gnesna, că sultanulŭ Tătarilorŭ încălecândŭ cu 20,000, cere se încheie unŭ tractatŭ de alianţă cu dênsulŭ, şi dreptŭ garanţie se priméscă ca ostatici, pe doi fii ai sei, ér pe fiulŭ sĕu de alŭ treilea, pe Mahmetkierey, l'a trimesŭ se devasteze *Moldova;* că sultanulŭ Tătarilorŭ a pusŭ în fiere pe ambasadorulŭ Moldovei, ce a fostŭ trimisŭ la dênsulŭ, şi fiindŭ-că nu voiesce se încheie pace cu Moldova, astŭ-felŭ regele Poloniei va fi necesitatŭ se încheie pace cu Tătarii şi fără voivodulŭ din Moldova. Nr. 37. pag. 32.

1511. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, învită pe locuitoriĭ din districtulŭ Bistriţei în Transilvania se se pregătéscă de resbelŭ, de óră-ce o mulţime nenumĕrată de *Tătari* se află la frontierele Moldovei cu intenţiunea, ca se devasteze *Moldova* şi Transilvania. Nr. 38. pag. 33.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Cameneţŭ, se fie cu tótă grija în părţile de acolo, ca nu cumva *Tătarii*, cari au fostŭ trimişi de chanulŭ lorŭ asupra *Moldovei*, se devasteze şi ţĕrile Poloniei. Nr. 39. pag. 34.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanilorŭ sei din Cameneţŭ şi din Rusia, că *sultanulŭ Tătarilorŭ* din Precopŭ, după cum se vede, voiesce numai se înşele pe Poloni, fiind-că a trimisŭ pe cei doi fii ai sei, pe cari i promisese ostatici Poloniei ca se dée ajutoriŭ lui Machmetkierey, pe care l'a trimisŭ asupra *Moldovei*, şi fiindŭ că intenţiunea sultanului tătărescŭ

este, că dacă va afla Moldova pregătită de resbelŭ, atunci sĕ-şĭ întórcă armele sale asupra Poloniei, de aceea regele învită pe căpitanii sei, ca se dée ajutoriŭ Moldovei în contra Tătarilorŭ, şi de asemenea regele va scrie şi voivodului din Moldova, ca în casŭ de lipsă se dée ajutoriŭ Poloniei. Nr. 40. pag. 35.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, căpitanului seu din Leopole, că după informaţiunile, ce le are, intenţiunea lui Machmetkierey este, că mai bine se atace şi se devasteze Polonia de câtŭ *Moldova*. Regele Poloniei crede, că lui Machmetkierey i este frică, că întrândŭ în Moldova dênsulŭ nu va mai puté eşi de acolo fără de periculŭ, şi din acéstă causă regele învită pe căpitanulŭ Leopolei se fie gata, ca se pótă resista Tătarilorŭ. Nr. 41. pag. 36.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Odrowansz*, palatinului Rusiei, şi lui *Stanislau de Chodecz*, căpitanului din Leopole, că Tătarii au eşitŭ din *Moldova*, înspăimântaţi póte de oştirea Moldovei. Regele se teme, că Tătarii nu se vorŭ întórce înapoi, de câtŭ după ce vorŭ face o incursiune prin Polonia séu Litvania, şi din acéstă causă învită pe căpitanulŭ Leopolei, se strîngă óste cu tótă graba, fiindŭ-că voivodulŭ Moldovei încă i-a promisŭ ajutoriŭ în casŭ de lipsă. Nr. 42. pag. 36.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţumesce lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului din Cameneţŭ, şi lui *Ionŭ Tworowski*, căpitanului de lefegii, pentru serviciile ce le-au făcutŭ cu trupele lorŭ Poloniei şi *Moldovei*, când au fostŭ trimişi în ajutoriulŭ lui *Bogdanŭ voivodulŭ*, şi fiindŭ că e probabilŭ, că Tătarii nu se vorŭ întórce a casă, până nu vorŭ face o incursiune în Polonia, ori in Moldova, de aceea dênşii se se înţelégă cu voivodulŭ Moldovei, ca se pótă resista inimicului. Nr. 43. pag. 38.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, pentru informaţiunile, ce i le-a trimisŭ în privinţa Tătarilorŭ, şi-lŭ svătuesce, se nu se încrédă de locŭ în promisiunile lorŭ. Nr. 44. pag. 39.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rĕspunde la scrisórea *voivodului Bogdanŭ*, prin care făcuse cunoscutŭ regelui Poloniei, că tatălŭ sĕŭ a muritŭ în Ungaria. Nr. 45. pag. 39.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie consiliarilorŭ sei, că *Selimbegŭ*, fiulŭ împĕratului turcescŭ, voesce se-şĭ pună castrele de iérnă ale armatei sale la Chilia şi la Cetatea-albă, probabilŭ fiindŭ-că în véra viitóre voesce se încépă ceva în contra Poloniei, de óră-ce dênsulŭ a încheiatŭ cu *Românii* o alianţă fórte strinsă. Nr. 46. pag. 40.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ adunărilorŭ provinciale din Polonia, că împĕratulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ promisese în anulŭ trecutŭ, că va păstra pace cu Polonia şi că dênsulŭ doresce numai se alunge din scaunŭ pe *voivodulŭ Moldovei*, pentru care scopŭ a şi trimisŭ asupra Moldovei pe doi fii ai sei cu armata de 60.000; dar fiind-că armata Tătarilorŭ, care intrase în Moldova, s'a întorsŭ érăşi înapoi, şi Selimbegk voesce se remână peste iérna cu armata sa la Chilia şi la Cetatea-alba, ast-felŭ regele învită adunările provinciale se desbată asupra mĕsurilorŭ, ce trebuescŭ luate pentru pacea şi siguranţa Poloniei. Nr. 47. pag. 41.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladŭ, voivodului din Ţéra-românéscă*, că regretă mórtea fratelui seu *Radulŭ*, pe care l'a iubitŭ atât dênsulŭ, cât şi regii de mai înainte ai Poloniei, se consólă însă, că în loculŭ fratelui seu a luatŭ dênsulŭ domnia acestei ţeri, şi speră că va remâné amicŭ alŭ Poloniei. Nr. 48. pag. 43.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Cameneţŭ, că regretă fórte multŭ, că nobilimea din Podolia nu voiesce se restitue voivoodului *Bogdanŭ* pe ţeranii fugiţi din Moldova, şi fiind-că în modulŭ acesta se póte viola tractatulŭ de pace încheiatŭ cu Moldova, regele învită pe căpitanulŭ din Camenţŭ se chieme înaintea sa pe nobilii, ce au ţerani fugiţi din Moldova, şi se-i ţină în prinsóre până vorŭ satisface ordinelorŭ sale. Nr. 49. pag. 43.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, căsătorindu-se cu Barbara, fica comitelui Stefanŭ de Zapolia, învită la nuntă şi pe *voivodii Românilorŭ* (Vojevode Valachorum). Nr. 50. pag. 44.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului Moldovei*, că trimite la dênsulŭ in legaţiune pe rotmagistrulŭ Iacobŭ Seczigniowski, şi-lŭ rógă se aibă deplina credinţă, în cele ce-i va spune. Nr. 51. pag. 44.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie archiepiscopului din Strigonŭ, că Selimbegk, fiulŭ sultanului turcescŭ, pe care 'lŭ alungase tatălŭ seu în anulŭ trecutŭ, acum e stăpânŭ peste *Cetatea-albă* şi peste *Chilia*, şi se teme, ca nu cum-va, după ce dênsulŭ va nimici pe voivodulŭ Moldovei, se atace şi Polonia cu ajutoriulŭ Tătarilorŭ. Nr. 52. pag. 45.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, despre pericululŭ ce amenință Polonia din partea lui Selimbegk, care e fiulŭ sultanului turcescŭ. Nr. 53. pag. 45.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că după informaţiunile, ce le are, *voivodulŭ Moldovei*, a încheiatŭ unŭ tractatŭ de alianţă cu Tătarii şi cu Selimbegk, fiulŭ sultanului turcescŭ, ast-felŭ că Polonia se află de astă dată intr'o mare perplesitate, şi rógă totŭ o dată pe regele Ungariei, se cerceteze, ce felŭ de intenţiuni are voivodulŭ Moldovei. Nr. 54. pag. 46.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Petru Tomiczki*, oratorului seu din Ungaria, că ambasadorulŭ Poloniei, trimisŭ la Constantinopolŭ, reintorcându-se în Polonia, s'a abătutŭ în drumulŭ seu pe la voivodii din *Ţéra românéscă* şi din *Moldova*, şi informaţiunile, ce i le adusŭ suntŭ: că voivodulŭ Ţerei-românesci, ridicatŭ de curêndŭ pe tronŭ, se teme de voivodulŭ din Moldova şi de Selimbegk, ér voivodulŭ Moldovei se plânge în contra celui din Ţéra-românéscă, ast-felŭ, că Polonia nu póte avé nici o speranţă în ajutoriulŭ voivodilorŭ români. Nr. 55. pag. 47.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, autorisézăpe *Petru Tomiczki*, ambasadorulŭ seu din Ungaria, se declare regelui *Vladislau*, că chanulŭ tătărescŭ din Taurida trimisese mai înainte ambasadori distinşi în Polonia, ca se încheie unŭ tractatŭ de pace şi de alianţă cu regele Sigismundŭ, şi dorinţa Tătarilorŭ era: ca *voivodulŭ Moldovei* se fie esclusŭ din alianţa acésta, fiindŭ-că dênşii voiaŭ se-lŭ alunge din scaunŭ, şi se facă Domnŭ în Moldova, séŭ pe chanulŭ Tătarilorŭ, séŭ pe fiulŭ seŭ, ori pe Selimbegk, fiulŭ sultanului turcescŭ, însă regele Poloniei nu a pututŭ se se învoiéscă cu un astŭ-felŭ de proiectŭ. Acum însă de curêndŭ, regele a primitŭ scire, că voivodulŭ Moldovei a încheiatŭ dênsulŭ unŭ tractatŭ de alianţă cu Tătarii, ast-felŭ, că Polonia se află de astă dată în mare perplesitate. Nr. 56. pag. 48.

1512. *Vladislau*, regele Ungariei, respunde lui *Petru Tomiczki*, oratorului polonŭ, că va trimite oratori la voivodii din *Ţéra-românéscă şi Moldova*, ca se facă pace între dênşii, şi va cerca se afle intenţiunlie lorŭ; cu deosebire regele va insista pe lângă voivodulŭ Moldovei, ca se nu încheie nici unŭ tractatŭ de pace şi de alianţă cu Tătarii şi cu Selimbegk, fiulŭ sultanului turcescŭ. Nr. 57. pag. 50.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Laski*, archiepiscopului din Gnesna, că sultanulŭ turcescŭ a încheiatŭ pace cu Selimbegk, căruia i-a cedatŭ întregŭ teritoriulŭ dela Caffa până la Nicopole, ast-felŭ că vecinătatea acésta este unŭ mare periculŭ pentru Moldova şi pentru Polonia. Nr. 58. pag. 52.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Nicolae Firley*, palatinului din Lublinŭ, că legatulŭ Poloniei trimisŭ la Constantinopolŭ a încheiatŭ unŭ armistiţiu de 5 ani cu Turcii; că Selimbegk, fiulŭ Sultanului, care a câştigatŭ érăşi graţia părintelui seu, a atrasŭ în partea sa, cu diferite promisiuni pe *voivodulŭ Moldovei* şi a mijlocitŭ a se încheia armistiţiu între Moldova şi Tătari. Nr. 59. pag. 53.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului din Moldova*, că după cum este informatŭ, dênsulŭ are intenţiunea se încheie pace şi alianţă cu sultanulŭ tătărescŭ din Precopŭ,

însă fiindŭ-că alianţa acésta, cu unŭ inimicŭ comunŭ, ar fi în contra tractatelorŭ Moldovei cu Polonia, regele rógă pe Bogdanŭ voivodulŭ, se se abstină de ori-ce tractări cu Tătarii, până la sosirea legatului polonŭ, ce-lŭ trimite la dênsulŭ. Nr. 60. pag. 54.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei se plânge către *Ionŭ Laski*, archiepiscopulŭ din Gnesna, despre neactivitatea şi lenea, care domnesce de multŭ timpŭ în afacerile publice ale Poloniei, din care causă nime nu póte se impute *voivodului din Moldova*, dacă dênsulŭ încheie pace cu inimicii Poloniei; Tătarii calcă şi devastéză Volhinea şi Podolia, ér Polonia nu le póte da nici unŭ ajutoriŭ; regele a făcutŭ de multŭ cunoscutŭ consiliarilorŭ sei, că Tătarii au încălecatŭ, şi că sunt aprópe de frontierele Poloniei, dar din partea regatului nu s'a luatŭ nici o mĕsură de apĕrare în contra lorŭ. Nr. 61. pag. 55.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului Moldovei*, că 20,000 de Tătari au trecutŭ frontierele, ca se devasteze Polonia, şi rógă pe voivodulŭ, se dée ajutoriŭ Poloniei, ca seŭ alunge din ţéră. Nr. 62. pag. 56.

1512. Papa *Iuliu II.* unesce *episcopia Milcoviei* cu diecesa Strigonului, până când oraşulŭ şi catedrala Milcoviei vorŭ puté se fie recucerite din mânile necredincioşilorŭ. Nr. 63. pag. 57.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, mareşalului seu, că după cum i scrie *voivodulŭ Moldovei*, dênsulŭ a încheiatŭ pace cu sultanulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ, dar cu tóte aceste este gata se dée ajutoriŭ Poloniei cu trupele, ce le are în districtele învecinate cu Polonia. Regele declară, în altă scrisóre către Stanislau Lanczkoronski, că nu mai are speranţă în ajutoriulŭ Moldovei, fiindŭ-că dacă voivodulŭ nu dă ajutoriŭ Poloniei în împrejurările de faţă, cu atâtŭ mai puţinŭ i va da ajutoriŭ, după ce a încheiatŭ pace cu Tătarii. Nr. 64. pag. 59.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Laski*, archiepiscopului din Gnesna, că după cum i scrie *voivodulŭ Moldovei*, dênsulŭ a încheiatŭ pace cu sultanulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ, şi acum se află în resbelŭ cu *voivodulŭ Ţĕrei-muntenesci*. Regele adauge, că totŭ aşa de nesigurŭ, ca ajutoriulŭ Moldovei, este ajutoriulŭ din partea Ungariei. Nr. 65. pag, 60.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie castelanului seu din Posnania, că *voivodulŭ Moldovei* a încheiatŭ pace cu sultanulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ, ér de altă parte s'a încurcatŭ într'unŭ resbelŭ cu *voivodulŭ Munteniei*, astŭ-felŭ, că Polonia nu póte se facă nici o invasiune asupra Tătarilorŭ, până nu va fi sigură de ajutoriulŭ Moldovei. Nr. 66. pag. 61.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Lanczkoronski* şi lui *Tworowski*, că nu scie, ce se créḑă despre atitudinea *voivodului din Moldova*, care n'a voitŭ se dée ajutoriŭ Poloniei în contra Tătarilorŭ. Regele i invită, ca se trimită unŭ omŭ încreḑutŭ la voivodulŭ Moldovei cu scrisori din partea regelui, şi acesta se cerceteze, ce felŭ de atitudine are voivodulŭ. Nr 67. pag. 62.

1512. Regele *Sigismundŭ* scrie demnitarilorŭ din Polonia mare, că *Tătarii* în numĕrŭ de 20,000 au încălecatŭ de nou şi au intenţiunea se facă o incursiune în Polonia, ér din partea *Moldovei* dênsulŭ nu are nici o speranţă de ajutoriŭ. Nr. 68. pag. 63.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face imputări *voivodului Bogdanŭ*, că dênsulŭ a încheiatŭ pace cu sultanulŭ din Precopŭ, şi n'a voitŭ se dée ajutoriŭ regelui, când Tătarii intrase în Polonia. Regele Sigismundŭ rógă pe Bogdanŭ, că acum, când Tătarii au intenţiunea se se ridice de nou asupra Poloniei, se-i dée ajutoriŭ, fiindŭ-că acésta zace în interesulŭ ambelorŭ state. Nr. 69. pag. 63.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite unŭ oratorŭ la *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, ca se tracteze cu dênsulŭ despre mai multe afaceri urgente. Nr. 70. pag. 64.

1512. Instrucţiunile date de *Sigismundŭ*, regele Poloniei, oratorului sĕŭ trimisŭ la *voivodulŭ Moldovei*. Regele Sigismundŭ autorisézĕ pe legatulŭ seu se dojenéscă pe voivodulŭ Moldovei, fiindŭ-că dênsulŭ nu numai, că nu a datŭ ajutoriŭ Poloniei în contra Tătarilorŭ, ci din contra a încheiatŭ pace şi alianţă cu ei, pe când de altă parte regele Poloniei n'a voitŭ nici-o-dată

se închele pace cu Tătarii, din care se fie eschisŭ voivodulŭ Moldovei. Regele autorisézĕ totŭ-o-dată pe legatulŭ seu se declare voivodului Bogdanŭ, că dênsulŭ a aflatŭ cu neplăcere, că voivodulŭ nu lasă pe esploratorii Poloniei se trécă în Turcia, şi că a pusŭ taxe mari pe comercianţii poloni. Nr. 71. pag. 65.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie Papei *Iuliu II.* că după învingerea, ce a câştigat'o de curêndŭ asupra *Tătarilorŭ*, acum e silitŭ se stée în continuu în arme, fiind-că Tătarii voescŭ se-şi resbune asupra Poloniei, şi chiamă în ajutoriulŭ lorŭ şi pe noulŭ sultanŭ turcescŭ. Nr. 72. pag. 68.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau, regelui Ungariei*, că pacea nu va fi nici-o dată sigură cu *voivodulŭ Moldovei*, cu ducele Moscoviei şi cu Tătarii; ér în ce privesce pe *voivodulŭ Michnea* din Ţéra-românéscă, acesta s'a plânsŭ în contra voivodului din Moldova către nisce comercianţi poloni, şi atunci regele Poloniei a făcutŭ cunoscutŭ lui Michnea, câte daune a causatŭ Poloniei voivodulŭ din Moldova, cum a devastatŭ dênsulŭ cu ferŭ şi cu focŭ provinciile rusesci ale Poloniei, şi câtă mulţime de ómeni şi de vite a luatŭ dênsulŭ din Polonia, şi a rugatŭ pe Michnea, ca se trimită armata sa în contra voivodului din Moldova, promiţêndŭ, că şi Polonia va trimite óstea sa, ca se-şi rĕsbune asupra Moldovenilorŭ, însă Michnea a declaratŭ, că-i mulţumesce de tótă bună voinţa, însă nu póte se începă resbelŭ în contra Moldovenilorŭ fără de învoirea regelui Ungariei, de ale cărui consilii dênsulŭ voesce se asculte. Nr. 73. pag. 68.

1512. Papa *Iuliu II.* încorporézĕ *diecesa episcopiei din Milcovia*, cu archiepiscopia din Strigonŭ, şi dispune, că decanii din Sibiu, din Braşovŭ din Kyzd şi din Kozd dimpreună cu preoţii lorŭ, cari se ţineau mai înainte de episcopia Milcoviei, se se bucure de tóte privilegiile şi prerogativele, ce le are clerulŭ din archiepiscopia Strigonului. Nr. 74. pag. 70.

1513. *Voivodulŭ Moldovei*, cere de la regele Poloniei drumŭ liberŭ prin Polonia pentru oratorii sei, cari au se mérgă la ducele Moscoviei. Regele Poloniei, le denégă însă dreptulŭ de liberă trecere din causa resbelului, ce-lŭ avea cu ducele Moscoviei. In acelaşi timpŭ regele Ungariei trimite un oratorŭ la regele Poloniei, şi i propune, se se rĭdice amêndoi cu resbelŭ asupra Turcilorŭ, când va muri sultanulŭ actualŭ, care e bolnavŭ. Regele Poloniei i respunde, că de astă dată nu-i póte da nici unŭ ajutoriŭ, din causa resbelelorŭ, ce le are cu Muscanii şi cu Tătarii, şi afară de aceea alte resbele nóue 'lŭ ameninţă din partea *Moldovenilorŭ* şi a Cruciaţilorŭ. Nr. 75. pag. 72.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, ca se libereze mărfurile unorŭ comercianţi din Leopole, pe cari le-au confiscatŭ funcţionarii dela vămile Moldovei. Nr. 76. pag. 73.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, că comerciantulŭ din Moldova, cu numele Prochno, a înşelatŭ în repetite rênduri vămile Poloniei, şi din acéstă causă i s'au confiscatŭ nisce piei, ce le importase dênsulŭ în Polonia în timpulŭ din urmă. Regele întrébă pe voivodulŭ Bogdanŭ, dacă este adevĕratŭ, că dênsulŭ voesce se se despăgubéscă, pentru pieile acestea, de pe comercianţii poloni, după cum a afirmatŭ nunciulŭ sĕu, fiindŭ-că în casulŭ acesta, regele voesce se interdică comercianţilorŭ poloni, ca se mai călĕtoréscă prin Moldova cu mărfurile lorŭ. Nr. 77. pag. 74.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului sĕu din Cameneţŭ, că *voivodulŭ Moldovei* a cerutŭ prin o scrisóre, ca se restitue comerciantului Prochno, pieile, ce i s'au confiscatŭ la frontiera Poloniei; ér nunciulŭ Moldovei a mai adausŭ totŭ-o-dată verbalŭ, că în casŭ dacă pieile nu se vorŭ restitui, voivodulŭ se va despăgubi de pe comercianţii poloni, ce vorŭ trece în Moldova. Regele voindŭ se aibă o deplină certitudine despre intenţiunile voivodului în privinţa acésta, trimite o scrisóre către voivodulŭ Moldovei prin căpitanulŭ sĕu dela Cameneţŭ, şi-lŭ autorisézĕ, se citéscă respunsulŭ, ce-lŭ va da voivodulŭ, şi în casŭ dacă va vedé, că voivodulŭ voesce se pună curse comercianţilorŭ poloni, atunci dênsulŭ se nu le permită, ca se trécă cu mărfurile lorŭ în Moldova. Nr. 78. pag. 75.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului seu din Leopole, că în casŭ, dacă va afla, că *voivodulŭ Moldovei* voiesce se pună curse comercianţilorŭ poloni, atunci se nu le permită, ca se trécă cu mărfurile lorŭ în Moldova. Nr. 79. pag. 76.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, că nu póte permite nunţiului seu drumŭ liberŭ către Moscovia, din causă, că ducele Moscovici călcândŭ tractatele, a năvălitŭ cu resbelŭ în provincia Litvaniei. Nr. 80. pag. 76.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *Bogdanŭ*. *voivodulŭ Moldovei*, se-i dée ajutoriŭ, ca se-şi resbune amêndoi de insultele, ce le-a făcutŭ ducele Muscanilorŭ. Nr. 81. pag. 77.

1513. Instrucţiunea dată de *Sigismundŭ*, regele Poloniei, nunciului seu trimisŭ la Constantinopole, prin care-lŭ autoriséză, se se abată in drumulŭ seu şi pe la *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*. Regele Poloniei, rógă pe voivodulŭ Moldovei, ca se-i dée ajutoriŭ în contra ducelui de Moscovia, şi se plânge totŭ-o-dată, că dênsulŭ nu permite comercianţilorŭ poloni, ca se trécă peste Moldova în Ţéra-turcéscă. Nr. 82. pag. 78.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *voivodulŭ din Ţéra-românéscă*, ca se permită drumŭ liberŭ prin ţéra sa nunciului polonŭ, care merge la sultanulŭ turcescŭ. Nr. 83. pag. 79.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului seu din Cameneţŭ se trimită unŭ omŭ încreţutŭ, care se mérgă cu nunciulŭ Poloniei la *voivodulŭ Moldovei*, şi se aducă înapoi respunsulŭ, ce-lŭ va da voivodulŭ. Nr. 84. pag. 79.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că sultanulŭ turcescŭ voesce se-şi resbune asupra *voivodului din Moldova*, fiindŭ-că i nimicise o parte din armata sa, pe când dênsulŭ purta resbelŭ cu tatălŭ seu. Nr. 85. pag. 80.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie consiliarilorŭ sei întruniţi la Korczin, că ducele Moscoviei, după ce a năvălitŭ asupra Litvaniei, ca se înduplece pe sultanulŭ Tătarilorŭ se nu dée ajutoriŭ Poloniei, i-a trimisŭ o scrisóre mincinósă, în care i spune, că regele Poloniei voesce se năvăléscă asupra Tătarilorŭ cu ajutoriulŭ Ungariei şi alŭ *Moldovei*. Nr. 86. pag. 80.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului Moldovei* pentru informaţiunile, ce i le-a trimesŭ în privinţa Tătarilorŭ, cari se apropiă de frontierile Poloniei şi ale Moldovei. Nr. 87. pag. 81.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului sĕu din Cameneţŭ, se învite pe nobilimea Podoliei, ca se fie gata de resbelŭ, fiindŭ-că după informaţiunile, ce le-a primitŭ de la *voivodulŭ Moldovei* Tătarii au încălecatŭ; în ce privesce însă pe voivodulŭ din Moldova, se tracteze cu dênsulŭ cu multă politeţă, dar ochii se-i fiă aţintiţi la faptele voivodului. Nr. 88. pag. 82.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie castelanului seu din Cracovia că *voivodulŭ Moldovei* l'a invitatŭ la nunta sa, şi i-a scrisŭ totŭ-o-dată, că sultanulŭ turcescŭ a ucisŭ pe amêndoi fraţii sei, cu cari era în cértă pentru domnie. Nr. 89. pag. 83.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului Bogdanŭ* pentru scirile, ce i le trimete în privinţa sultanului turcescŭ, şi scrie cetăţenilorŭ din Leopole se facă dreptate comercianţilorŭ moldoveni, astŭ-felŭ, ca se remână în relaţiuni de bună vecinătate cu ţéra acésta. Nr. 90. pag. 83.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, că a datŭ ordinŭ oficialilorŭ sei, se se întrunéscă cu oficialii Moldovei la Chodrowcze, şi acolo se cerceteze tóte pagubele comise de o parte şi de alta. Regele rógă totŭ-o-dată pe voivodulŭ Bogdanŭ, ca se restitue Poloniei pe ómenii fugiţi, cari se află în Moldova. Nr. 91. pag. 84.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Cameneţŭ, că trimite oratori distinşi la *voivodulŭ Moldovei*, ca se tracteze cu dênsulŭ despre tóte nedreptăţile, ce s'aŭ comisŭ de o parte şi de alta. Regele învită pe căpitannlŭ seu, ca se respecteze pacea şi se pedepséscă pe turburători. Nr. 92. pag. 85.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Nicolae de Camenecz*, palatînului din Cracovia, că sultanulŭ turcescŭ a ucisŭ pe fraţii sei, cu cari se certa despre domnie, şi acum are intenţiunea ca se plece asupra *Moldovei*, şi se o supună cu ajutoriulŭ Tătarilorŭ. Nr. 93. pag. 86.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite pe mareşalulŭ seu, *Stanislau de Chodecz*, ca se represinte pe regele Poloniei la nunta *voivodului Bogdanŭ* din Moldova. Nr. 94. pag. 87.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, se se pregătéscă, ca se mérgă în legaţiune la *voivodulŭ Moldovei*, care 'şi va celebra nunta sa în ţiua de St. Ilie, şi se-i ducă totŭ-o-dată şi darurile de nuntă. Nr. 95. pag. 88.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, legatului seu trimisŭ in Moldova, se lucre cu abilitate şi se înduplece pe *voivodulŭ Bogdanŭ*, ca se remână amicŭ alŭ Poloniei şi se nu se încréţă în Turci. Nr. 96 pag. 89.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, respunde regelui *Vladislau* din Ungaria, că *voivodulŭ Moldovei* nu are nici o causă de a se plânge în contra Poloniei; anume regele Sigismundŭ observă cu acéstă ocasiune, că prin tractatulŭ de pace încheiatŭ cu Moldova se stabilise, că oficialii ambelorŭ state se se întrunéscă în fie-care anŭ la unŭ locŭ anumitŭ, spre a face dreptate supuşilorŭ fie-cărei ţĕri, însă voivodulŭ Moldovei, se arată dificilŭ în cestiunea acésta, întrunirile au fostŭ disolvate de mai multe ori, fără nici unŭ resultatŭ, şi cu deosebire cestiunea cea mai grea este restituirea ómenilorŭ fugiţi. Nr. 97. pag. 89.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Camenetŭ, se se pórte cu abilitate în ce privesce afacerile cu *voivodulŭ Moldovei*, şi se facă dreptate supuşilorŭ moldoveni, însă, cu condiţiune, că şi voivodulŭ se facă dreptate supuşilorŭ poloni. Nr. 98. pag. 90.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului seu din Cracovia, că regatulŭ Poloniei se află în mare periculŭ, din causa Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, şi că însuşi sultanulŭ turcescŭ a proclamatŭ în faţa oratorului polonŭ, că e permisŭ Turcilorŭ, ca se facă incursiuni în Ungaria şi în Polonia. Nr. 99. pag. 91.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, se escusă către *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, că n'a sciutŭ, că dênsulŭ nu póte suferi pe mareşalulŭ Stanislau de Chodecz, pe care-lŭ însărcinase, ca se-lŭ represinte la nunta sa, şi fiindŭ că timpulŭ de nuntă este aprópe, regele regretă, că nu póte se trimită în locŭlŭ seu pe altŭ consiliarŭ. Nr. 100. pag. 92.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, însărcinézĕ pe *George Krupski*, castelanulŭ din Bels, ca se represinte pe regele Poloniei la nunta *voivodului din Moldova*, în locŭlŭ mareşalului Stanislau de Chodecz, a cărui înlocuire a cerut'o voivodulŭ din Moldova, din causa aversiunei, ce o are în contra dênsului. Nr. 101. pag. 93.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, revócă autorisarea, ce o dase mareşalului *Stanislau de Chodecz*, ca se asiste în calitate de legatŭ la nunta voivodului din Moldova. Nr. 102. pag. 94.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Lubranski*, episcopului din Posnania, că Tătarii au devastatŭ *Moldova* şi au eşitŭ cu pradă din ţéră. Regele crede, că acésta s'a întêmplatŭ în urma uneltirilorŭ Turciei. Nr. 103. pag. 94.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Nicolae de Camenecz*, palatinului din Cracovia, că Tătarii au devastatŭ *Moldova*, din causă, că voivodulŭ nu este amicŭ sincerŭ alŭ Poloniei, şi că dênsulŭ încheiase o alianţă cu Tătarii în contra tuturorŭ inimicilorŭ sei, cu singura escepţiune, de sultanulŭ turcescŭ. Nr. 104. pag 95.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Camenetŭ, că regretă incursiunile, ce le au făcutŭ Tătarii în *Moldova*, însă nu póte se dée nici un ajutoriŭ voivodului, din causă, că Polonia are puţini soldaţi. Nr. 105. pag. 96.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz* se se bucure că dênsulŭ n'a fostŭ

la nunta *voivodului din Moldova*, fiindŭ-că din hora de fete, ar fi ajunsŭ în hora Tătarilorŭ. Nr. 106. pag. 97.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie *voivodului Bogdanŭ*, că regretă incursiunile, ce le-au făcutŭ Tătarii în *Moldova*, dar fiindŭ-că Polonia a încheiatŭ unŭ armistiţiu cu ei, astŭ-feliŭ nu póte se-i dée nici unŭ ajutoriŭ în contra lorŭ, cu atâtŭ mai multŭ, că Tătarii nici n'aŭ comisŭ vre unŭ actŭ de duşmăniă faţă cu Polonia. Nr. 107. pag. 98.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului din Posnania, că *voivodulŭ Moldovei* a cerutŭ ajutoriulŭ Poloniei în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, însă regele nu-i póte da nici unŭ ajutoriŭ în contra Tătarilorŭ, fiindŭ-că ei sunt aliaţi cu Polonia. Nr. 108. pag. 99.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ*, episcopului din Posnania, că Tătarii au prădatŭ *Moldova*, şi fiindŭ-că voivodulŭ se téme acum de unŭ periculŭ şi mai mare, astŭ-felŭ a cerutŭ ajutoriulŭ Poloniei, însă mânile Poloniei, în ce privesce pe Tătari, sunt legate prin tractatulŭ de alianţă, încheiatŭ cu dênşii; ér în ce privesce Turci, regele nu i-a denegatŭ ajutoriulŭ, până ce nu esistă nici unŭ tractatŭ de pace între Polonia şi Turcia. Nr. 109. pag. 100.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, căpitanului din Leopole, că lovitura, ce a suferit'o *Moldova* din partea Tătarilorŭ nu este micăă, şi dênsulŭ se fie cu atenţiune în ce privesce frontierele de acolo, fiindŭ-că voivodulŭ Moldovei voiesce se întindă curse Poloniei. Nr. 110. pag. 101.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului din Cracovia, că *voivodulŭ Moldovei* se află în periculŭ, şi ar trebui ajutatŭ, dacă Polonia ar puté de astă-dată. Nr. 111. pag. 102.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *George Krupski*, castelanului seu de Bels, că aprobă întru tóte modulŭ, cum şi-a îndeplinitŭ misiunea sa pe lângă *voivodulŭ din Moldova*, observă însă, că nu i-a raportatŭ nimicŭ, dacă voivodulŭ Moldovei se află în relaţiuni bune cu voivodulŭ Ţĕrei-românesci. Nr. 112. pag. 103.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, cere de la *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, ca se pedepséscă pe oficialii sei de la frontieră, cari causézăă pagube comercianţilorŭ poloni, şi-lŭ rógă se nu primésca în Moldova pe ómenii, cari fugŭ din Polonia, precum nici Polonia nu va primi pe cei, ce fugŭ din Moldova. Nr. 113 pag. 103.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Spitko de Jaroslaw*, castelanului din Cracovia, că trebue se trimită 7,500 de florini în aurŭ împĕratului tătărescŭ pentru amiciţia sa de altmintrelea nesigură, şi pe lângă tóte, că Tătarii primescŭ ajutóre din partea Poloniei, totuşi regatulŭ trebue se se témă de ei, fiindŭ-că nici-o-dată ei nu-şi ţinŭ credinţa, şi nici-o-dată nu se satură cu prada. Nr. 114. pag. 104.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului seu din Cracovia, că Tătarii, după ce au aflatŭ, că *voivodulŭ Moldovei*, este ocupatŭ cu plăcerile nunţii sale, au devastatŭ Moldova, şi este sigurŭ, că dacă Tătarii ar fi aflatŭ Moldova pregătită de apĕrare, ei şi-ar fi îndreptatŭ tótă puterea lorŭ asupra Poloniei. Nr. 115. pag. 106.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului seu din Podolia se îngrijéscă de siguranţa regatului în părţile de acolo, mai înainte de ce *voivodulŭ Moldovei*, va fi alungatŭ din domnie. Nr. 116. pag. 107.

1513. Oraţiunea lui *Petru Tomiczki*, trimisŭ de regele Poloniei, ca legatŭ la regele Ungariei. Petru Tomiczki declară, că după ce a succesŭ Turcilorŭ, ca se alunge din scaunŭ pe *voivodulŭ Ţĕrci-românesci* şi se pună pe altulŭ în locŭ seu, de sigurŭ dênşii vorŭ cerca se scótă din domnie şi pe *voivodulŭ din Moldova*, şi în locŭ seu se pună pe altulŭ, astŭ-felŭ ca se aibă drumŭ liberŭ spre Ungaria şi Polonia. Nr. 117. pag. 108.

1513. Papa *Leo X.* trimite pe cardinalulŭ Toma, ca se impace pe *ducele Moscoviei*, cu regele Poloniei, şi se-lŭ induplece, ca împreună cu regele Ungariei şi alŭ Poloniei se se ridice asupra Turcilorŭ, şi se recucerésca Constantinopolulŭ. Nr. 118. pag. 109.

1513. Papa *Leo X.* numesce pe Toma, archiepiscopulŭ Strigonului, legatŭ apostolicŭ, în *Ungaria*, în *Polonia*, în *Ţéra-românéscă* etc., şi-lŭ autoriséză se predice espediţiune cruciată în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, cari voiescŭ se extermineze religiunea creştină. Nr. 119. pag. 113.

1513. Papa *Leo X.* autoriséză pe archiepiscopulŭ din Strigonŭ, să visiteze tóte mănăstirile şi conventele din cuprinsulŭ legaţiunii sale, (anume din Ungaria, din Polonia şi din *Ţéra-românéscă*), şi se reformeze totŭ ce va afla, că e de lipsă se se îndrepteze în mănăstirile acestea. Nr. 120. pag. 115.

1513. Papa *Leo X.* confirmă vechile drepturi ale *mitropoliei din Strigonŭ*, cuprinse în bulele papilorŭ, Bonifaciu VIII., Nicolae V., şi Piu II., şi în cari se face amintire de unele parochii şi decanate, cari se ţineau mai înainte de diecesa catolică a *Argeşului* şi de diecesa *Milcoviei*. Nr. 121. pag. 117.

1513. Papa *Leo X.* învită pe decanii bisericilorŭ catolice din Sibiu, din Braşovŭ, din Kizd, şi din Kozd, se asculte din ordinele archiepiscopului din Strigonŭ, ca de părintele lorŭ sufletescŭ, de óră-ce papa Iuliu II. a încorporatŭ *diecesa Milcoviei* cu archiepiscopia Strigonului. Nr. 122. pag. 131.

1513. *Vladislau*, regele Ungariei, scrie archiepiscopului din Strigonŭ, că *diecesa Milcoviei* nu se póte uni cu archiepiscopia Stringonului, fără de învoirea dênsului ca patronŭ generalŭ alŭ bisericilorŭ din Ungaria, şi în consecinţă invită pe archiepiscopulŭ Strigonului, se nu întreprindă nimicŭ în contra vechilorŭ libertăţi şi obiceiuri ale preoţilorŭ săsesci, cari se ţinŭ de episcopia Milcoviei. Nr. 123. pag. 132.

1513. *Vladislau*, regele Ungariei, face cunoscutŭ tuturorŭ comercianţilorŭ din Ungaria, că numai cojocarii din Sibiu şi din alte oraşe ale Transilvaniei potŭ se cumpere şi se esporteze în străinătate *pieile crude*, cari se vêndŭ în Transilvania, séŭ cari se importézăn Transilvania din *Ţările românesci* pe la Turnurile-roşii. Nr. 124. pag. 133.

1513. Din registrulŭ de percepţiuni alŭ *castelanilorŭ dela Branŭ*, lângă Braşovŭ, din care se cunósce, cari comune erau dependinte de castrulŭ acesta. Nr. 125. pag. 134.

1513. *Vladislau*, regele Ungariei, conferesce lui Nicolae, vice-voivodului din Transilvania, moşiile nobilului românŭ *Petru Lada*, din comuna Slatina, în districtulŭ Caransebeşului, devenite vacante din lipsa de succesori legitimi. Nr. 126. pag. 135.

1513. *Petru Pathoczi*, castelanulŭ castrului Hinedóră recunósce, că marchisulŭ George de Brandenburgŭ i-a predatŭ dênsului în administrare şi conservare *castrulŭ Hinedórei*, dimpreună cu castelele dependente de castrulŭ acesta, *Marginea*, *Mănăsturŭ* şi *Haţegŭ*, şi se obligă a le restitui domnului seŭ ori când le va cere. Nr. 127. dag. 136.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ consiliarilorŭ sei, că *voivodulŭ Moldovei* temându-se de Turci solicită alianţa Poloniei. Nr. 128. pag. 137.

1514. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, autoriséză pe primariulŭ şi pe juraţii Sibiului se cerceteze plângerea Barbarei Zarka: că *Stefanŭ Olah (Românulŭ)*, judeţulŭ din Orĕstie, ar fi condemnatŭ la mórte şi esecutatŭ pe nedreptŭ pe fiulŭ dênsei cu numele Blasiu. Nr. 129. pag. 138.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ adunărilorŭ particulari ale ţerei, că Turcii voescŭ se scótă din domnie pe *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*. Regele cere se delibereze asupra acestui casŭ, astŭ-felŭ ca Turcii se nu ajungă a fi vecini cu regatulŭ Poloniei. Nr. 130. pag. 139.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie *voivodului Bogdanŭ din Moldova*, că hotărîse mai înainte se trimită pe consiliarii sei la Cameneţŭ, unde împreună cu consiliarii Moldovei se cerceteze şi decidă cestiunile de controversă dintre supuşii ambelorŭ ţeri; însă fiind-că peste puţine çile are se se întrunésca adunarea generală a Poloniei la Piotrkovŭ, astŭ-felŭ a creçutŭ, că e mai bine se amâne trimiterea consiliarilorŭ sei până după închiderea adunărei generale. Tot-o-dată

regele respunde voivodului Bogdanŭ, că pe oratorii sei se-i trimită la adunarea generală din Piotrkovŭ. Nr. 131. pag. 140.

1514. Instrucţiunile date de *Sigismundŭ*, regele Poloniei, lui *George Krupski*, castelanului din Bels, trimisŭ ca oratorŭ la Selimŭ, sultanulŭ turcescŭ. Nr. 132. pag. 141.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite pe *George Krupski*, castelanulŭ din Bels, în calitate de legatŭ la Selimŭ, sultanulŭ turcescŭ, ca se încheie unŭ armistiţiu pe trei ani cu Turcii. Regele Poloniei svătuesce pe legatulŭ seu, se călĕtorĕscă peste *Moldova*, şi se facă totŭ posibilulŭ, ca voivodulŭ Moldovei se remână amicŭ sincerŭ alŭ Poloniei. Nr. 133. pag. 144.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, recomandă *voivodului Bogdanŭ* pe legatulŭ, ce-lŭ trimite la sultanulŭ turcescŭ, şi rógă pe voivodulŭ, ca se-i permită trecere liberă şi sigură prin ţéra Moldovei. Nr. 134. pag. 145.

1514. Legaţiunea regelui *Sigismundŭ* din Polonia, către *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*. Regele Sigismundŭ mulţămesce voivodului din Moldova, fiindŭ-că i ofere mijlocirea sa, pentru încheiarea unei păci între Polonia şi ducele Moscoviei. Nr. 135. pag. 146.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie legatului seu din Constantinopole, că la întórcere se salute pe *voivodulŭ Ţerei-românesci*, şi se-i spună, că Polonia doresce se trăiască în amiciţie cu Ţéra-românéscă; de asemenea se salute şi pe *voivodulŭ Moldovei*, şi se-lŭ asigure, că din partea Poloniei dênsulŭ are se ascepte numai bine, de óră-ce periculele Moldovei causézŭ griji mari şi Poloniei. Nr. 136. pag. 147.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, cere dela adunarea generală la Piotrkow, se iée mĕsurile necesare pentru apărarea regatului, de óră-ce ducele Moscoviei voiesce se nimicéscă pe Litvani, ér Turcii pe *Moldoveni*; de altă parte *voivodulŭ Moldovei*, în urma incursiunilorŭ, ce le-a suferitŭ în anulŭ trecutŭ din partea Tătarilorŭ, este desperatŭ, şi se teme se nu fie scosŭ din domnie din partea Turcilorŭ. Nr. 137. pag. 148.

1514. *Adunarea generală a Poloniei* trimite o legaţiune la *voivodulŭ Moldovei*, prin care i face cunoscutŭ, că consiliarii şi magnaţii Poloniei înţelegându, că sultanulŭ turcescŭ se pregătesce, ca se facă o invasiune asupra Moldovei, Polonia va trimite Moldovei ajutórele necesari şi nu o va părăsi. Totŭ-o-dată adunarea generală a Poloniei alege cinci comisari, cari împreună cu comisarii Moldovei se cerceteze şi decidă cestiunile de controversă dintre Moldova şi Polonia. Nr. 138. pag. 149.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, respunde regelui *Vladislau* din Ungaria, că a însărcinatŭ pe oratorulŭ Poloniei, se călĕtorĕscă la Constantinopolŭ, peste Ungaria şi *Ţéra-românéscă*, spre a se întâlni cu legatulŭ Ungariei, care se întórce din Constantinopolŭ, astŭ-felŭ, ca declaraţiunile, ce le va face oratorulŭ Poloniei la Constantinopolŭ, se fie conforme cu declaraţiunile, ce le-a făcutŭ legatulŭ Ungariei. Nr. 139. pag. 151.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, invită pe *George Krupski* se călĕtorĕscă la Constantinopolŭ, peste Ungaria şi peste *Ţéra-românéscă*, spre a se întâlni cu legatulŭ Ungariei, care se întórce din Constantinopolŭ, ast-felŭ, ca declaraţiunile, ce le va face dênsulŭ Turcilorŭ, precum şi condiţiunile armistiţiului se fie aceleaşi ca pentru Ungaria. Totŭ-odată regele Sigismundŭ face cunoscutŭ lui George Krupski, că scrisorile credenţionale i le-a trimisŭ la voivodulŭ din Ţéra-românéscă. Nr. 140. pag. 152.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe regele Ungariei, că în casŭ, dacă oratorulŭ Ungariei s'a întorsŭ din Constantinopolŭ, se informeze prin o scrisóre pe legatulŭ Poloniei, sub ce felŭ de condiţiuni oratorulŭ Ungariei a încheiatŭ armistiţiu cu Turcii; ér în ce privesce pe *voivodulŭ Moldovei*, regele Sigismundŭ declară, că nu-i va da nici o dată causă, de a se plânge în contra sa, cu tóte că voivodulŭ Moldovei este acela, care creézŭ dificultăţi, şi anume, nu voesce se restitue Poloniei pe supuşii fugiţi, şi lovesce cu taxe mari pe comercianţii poloni. Nr. 141. pag. 154.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, se restitue unui supusŭ polonŭ pe fica sa, care, după cum se spune, se află în curtea voivodului. Nr. 142. pag. 155.

1514. *Sigismundŭ*, regele Polooiei mulţămesce *voivodului Bogdanŭ*, că a permisŭ legatului polonŭ se călĕtorésca la Constantinopolŭ peste Moldova, şi întrébă totŭ-odată pe voivodulŭ Bogdanŭ, cândŭ va desemna pe consiliarii, cari vorŭ avé se cerceteze, şi se decidă, împreună cu consiliarii Poloniei, cestiunile de controversă dintre cele dóuĕ state. Nr. 143. pag. 155.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului din Cracovia, că *Tătarii* au robitŭ pe mai mulţi ţĕrani, cari se aflau la lucrulŭ câmpului, şi că după informaţiunile, ce le-a primitŭ dela căpitanii voivodului din *Moldova*, pe lângă céta Tătarilorŭ se mai aflau şi dóuĕ mii de Turci. Nr. 144. pag. 156.

1514. Regele *Sigismundŭ* scrie căpitanului seu din Cameneţŭ, că după cum i s'a plânsŭ *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, mai mulţi funcţionari de ai Poloniei ameninţă pe supuşii Moldovei, că au se chieme pe Tătari, ca se le prădeze ţara. Regele învită pe căpitanulŭ seu, se interdică supuşilorŭ poloni ori-ce ameninţări asupra Moldovenilorŭ, şi se lase drumŭ liberŭ pentru esploratorii Moldovei, cari mergŭ se spioneze intenţiunile inimicului. Nr. 145. pag. 157.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului Bogdanŭ* pentru scirile, ce i le trimite în privinţa sultanului turcescŭ, şi-i face cunoscutŭ, că a datŭ ordinŭ căpitanilorŭ sei, ca în casŭ de lipsă se-i dée ajutoriŭ în contra Tătarilorŭ din Dobrogea. Nr. 146. pag. 158.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui Stanislau Lanczkoronski, căpitanului din Cameneţŭ, se restitue *voivodului din Moldova* pe ţĕranii moldoveni, cari au fugitŭ în Polonia. Nr. 147. pag. 159

1514. Regele *Sigismundŭ*, scrie căpitanului din Cameneţŭ, că ascéptă dela *voivodulŭ Moldovei*, se desemneze locŭlŭ, unde are se trimită pe oratorulŭ Poloniei, care împreună cu consiliarii Moldovei şi a Poloniei va avé se cerceteze şi se decidă cestiunile de controversă dintre supuşii dela frontieră. Nr. 148. pag. 159.

1514. *Revoluţiunea ţĕranilorŭ din Ungaria şi Transilvania. George Doşa*, căpitanulŭ ţĕranilorŭ resculaţi, învită pe locuitorii tuturorŭ oraşelorŭ şi ai satelorŭ din Ungaria, se se redice împreună cu dênsulŭ asupra nobilimei unguresci, că-ci altŭ-cum i va spênḑura de furca porţii înaintea caselorŭ sale. Nr. 149. pag. 160.

1514. *Vladislau*, regele Ungariei, învită pe nobilii comitatului Valcăului se se ridice cu toţii în contra ţĕranilorŭ resculaţi, cari sub nume de cruciaţi ucidŭ pe nobili, le ardŭ casele şi le răpescŭ averile. Nr. 150. pag. 161.

1514. *Vladislau*, regele Ungariei, învită pe cetăţenii din oraşulŭ Bartfa, se împrumute maşinele lorŭ de resbelŭ nobilimei de acolo, pentru ca se pótă împrăscia pe *ţĕranii resculaţi*. Nr. 151. pag. 162.

1514. *Vladislau*, regele Ungariei, învită din nou pe cetăţenii oraşului Bartfa, se vină câtŭ mai în grabă la Buda, cu toţi ómenii lorŭ de arme, fiindŭ-că puterea *ţĕranilorŭ resculaţi* cresce pe ḑi ce merge. Nr. 152. pag. 163.

1514. Papa *Leo X.* scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că în Ungaria a eruptŭ o revoluţiune, şi e de temutŭ, că dacă revoluţiunea acésta nu se va suprima câtŭ mai în grabă, se nu năvălésca cumva Turcii asupra Ungariei; din acéstă causă, Papa Leo X. învită pe regele Poloniei se termine, séu se suspendeze câtŭ mai în grabă resbelulŭ cu ducele Moscoviei, şi se alerge la frontierele Ungariei, ca se dée ajutoriŭ regelui Vladislau în contra revoluţiunii. Nr. 153. pag. 164.

1514. Papa *Leo X.* învită de nou pe regele *Sigismundŭ* din Polonia, se termine séu se suspendeze câtŭ mai în grabă resbelulŭ cu ducele Moscovei şi se alerge la frontierele Ungariei, ca se dée ajutoriŭ regelui *Vladislau* în contra ţĕranilorŭ resculaţi. Nr. 154. pag. 165.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie mareşalului Stanislau de Chodecz, că Polonia nu are dreptulŭ, ca se împedice pe *voivodulŭ Moldovei* de a bate *monetă*, fiindŭ-că în acéstă privinţă Moldova are deplină libertate; de asemenea ar fi numai o simplă violare a tractatului de pace încheiatŭ cu Moldova, dacă ar interdice comercianţilorŭ poloni se nu mai călĕtoréscă în Moldova. Nr. 155. pag. 166.

1514. Regele *Sigismundŭ*, se escusă către *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, pentru tumultulŭ, ce-lŭ făcuse nisce supuşi de ai Poloniei cu ocasiunea, când se întrunise comisiunea pentru cercetarea controverseloru dela frontieră. Regele asigurézá pe voivodulŭ, că va pedepsi pe cei culpabili, astŭ-felŭ ca ori-cine se scie, că regele Poloniei voiesce se respecteze tractatele şi jurămintele. Nr. 156. pag. 167.

1514. Regele *Sigismundŭ*, descrie Papei *Leo X.*, prin oratorulŭ seu, puterea armată a Turciei, şi arată, că sultanulŭ dispune de o armată de peste 300.000 ómeni, pedestrime şi călărime, şi afară de aceea mai are în ajutoriulŭ sĕu pe *Sciţii*, séu pe *Tătarii* din peninsula taurică; că Sciţii séu Tătarii suntŭ împărţiţi în mai multe triburi, avêndŭ fie care tribŭ pe împĕratulŭ seu, şi a cărorŭ dominaţiune se estinde de la Laculŭ-meoticŭ departe peste câmpiile Asiei; însă órda cea mai periculósă pentru creştini o compunŭ Tătarii din peninsula taurică, că sultanulŭ turcescŭ mai are doi voivoţi tributari, pe *voivodulŭ Moldovei*, care dispune de 15,000 ostaşi, din cei mai aleşi şi mai feroci; că *Stefanŭ*, fostulŭ voivodŭ alŭ Moldovei, a înfrântŭ de trei ori pe Turci, şi anume pe Amuratŭ, moşulŭ, şi pe Baiazetŭ, tatălŭ sultanului actualŭ, care venise cu 100,000 asupra Moldovei; că acestŭ Stefanŭ a causatŭ mari pericule şi regelui Matia din Ungaria şi regelui Ionŭ Albertŭ din Polonia, etc. Alŭ doilea voivodŭ tributariŭ alŭ sultanului este *voivodulŭ din Muntenia* séu din Basarabia, a cărui putere nu e de despreţuitŭ. In fine, regele Poloniei descrie Papei înaltele demnităţi turcesci, anume atribuţiunile Vezirului, Beglerbegului, Cadelascarului şi Imrohorului. Nr. 157. pag. 168.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie *voivodului Bogdanŭ din Moldova*, că sultanulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ a trimisŭ pe fiii sei cu mare putere asupra ducelui din Moscovia, dar în urmă ei şi-aŭ schimbatŭ drumulŭ, şi au plecatŭ asupra Cercasilorŭ. Regele Poloniei învită pe voivodulŭ Bogdanŭ la resbelŭ comunŭ în contra ducelui din Moscovia. Nr. 158. pag. 182.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Petru* voivodulŭ, (pretendentŭ la tronulŭ Moldovei), se remână liniscitŭ în locŭlŭ, ce l'a destinatŭ pentru locuinţă, şi se nu întreprindă nimicŭ fără de voia palatinului din Iuni-Vladislau. Nr. 159. pag. 183.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului seu din Cameneţŭ, că *comisiunea româno-polonă*, însărcinată cu cercetarea pagubelorŭ comise la frontieră, se se întrunéscă la locŭlŭ, ce e fixatŭ prin tractatulŭ de pace. Regele amintesce totŭ-odată, că cetăţenii din Cameneţŭ s'aŭ plânsŭ în contra taxelorŭ celorŭ mari, ce le pune asupra dênşilorŭ, *voivodulŭ Moldovei*, şi învită pe căpitanulŭ seu, se scrie voivodului în privinţa acésta, ér respunsulŭ se-lŭ comunice regelui. Nr. 160. pag. 184.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ adunărilorŭ provinciale, că a cheltuitŭ 30,000 fl. pentru darurile, ce le-a datŭ *împĕratului tătărescŭ din Precopŭ*, şi pe care-lŭ aţîţase ducele Moscoviei, ca se facă incursiuni în Polonia; de asemenea îşĭ adunase armata sa şi *voivodulŭ din Moldova*, care a statŭ la frontieră tótă véra, sub pretextŭ, ca se se apere în contra Tătarilorŭ, însă mai multŭ e de creḑutŭ, că dênsulŭ ascepta resultatulŭ resbelului dintre Polonia şi ducele Moscoviei, ca apoi într'unŭ casŭ nefericitŭ se se arunce şi dênsulŭ asupra Poloniei. Nr. 161. pag. 185.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *voivodulŭ Bogdanŭ*, ca se permită trecere liberă prin Moldova comerciantului Andreiŭ Arménulŭ din Leopole, pe care-lŭ trimite la Constantinopolŭ pentru anumite afaceri. Nr. 162. pag. 186.

1514. O însemnare despre diferite venituri, ce le percepea castrulŭ *Hinedórei* de la castelele salc dependente din Bănatŭ, anume Marginea, Ferdŭ, Boşorŭ, Şudea şi Icuşŭ. Nr. 163. pag. 186.

1514. Din registrulŭ de venituri alŭ castrului dela *Hinedóra*. Nr. 164. pag. 187.

1514. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, învită comunitatea orașului Bistrița din Transilvania se prindă și se condamne la mórte pe toți aceia, cari facŭ parte din cetele *țeranilorŭ resculați.* Nr. 165. pag. 188.

1514. Papa *Leo X.*, promite regelui *Vladislau* din Ungaria, unŭ ajutoriŭ de 50,000 galbeni, dacă se va decide, ca se încépă o espediție asupra Turcilorŭ, ér în casŭ dacă va voi se-și apere numai orașele dela frontieră, i promite o subvenție de 20,000 galbeni. Nr. 166. pag. 189.

1514. *Revoluțiunea țeranilorŭ din Ungaria și Transilvania. Camera Ungariei* întrunită la Buda condamnă la mórte pe toți căpitanii, sutașii și decurionii *țeranilorŭ resculați*, și decide că în memoria acestui actŭ de înaltă trădare, toți țeranii se-și pérdă pentru totŭ-de-una libertatea lorŭ, de a se mai puté strămuta de pe o moșie pe alta, și *se fie în eternŭ sclavi agricoli ai domniloră sei, (legarea de glie).* In fine camera decide o investigațiune asupra tuturorŭ nobililorŭ din *Maramureșŭ*, cari, după cum se spune, au ținutŭ cu țeranii în revoluțiunea trecută și au participatŭ la actele lorŭ. Nr. 167. pag. 191.

1514. *Toma*, archiepiscopulŭ Strigonului, avêndŭ în vedere că *diecesa Milcoviei*, care a fostŭ încorporată la mitropolia Strigonului, este prea depărtată de scaunulŭ archiepiscopiei, și ca interesele acestei biserici se nu sufere, dênsulŭ confirmă pe decanulŭ din Brașovŭ în vechiile sale drepturi administrative, dar adauge totŭ-o-dată, că aceste drepturi i le conferesce numai în modŭ provisoriu. Nr. 168. pag. 213.

1515. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *Bogdanŭ voivodulŭ*, ca se permită trecere liberă prin Moldova supusului polonŭ, cu numele Laszur, care călĕtoresce in Turcia. Nr. 169. pag. 214.

1515. Papa *Leo X.*, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ, a perdutŭ în resbelulŭ cu Persii, partea cea mai mare din oștirea și mașinele sale de resbelŭ, și astŭ-felŭ acum e timpulŭ bine-venitŭ, spre a începe o *espediție generală asupra Turcilorŭ*, pentru care scopŭ numesce pe regele Sigismundŭ de căpitanŭ generalŭ alŭ armatelorŭ creștine. Nr. 170. pag. 215.

1515. Papa *Leo X.*, trimite lui *Stefanŭ Bathory*, comitelui din Timișóra, 20,000 galbeni pentru fortificarea și apĕrarea localităților dela frontieră, și adauge totŭ o-dată, că dacă nobilimea Ungariei ar dori să încépă o espediție asupra Turcilorŭ, atunci póte se le mai trimită și alte ajutóre. Nr. 171. pag. 217.

1515. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulțămesce *voivodului Bogdanŭ*, pentru informațiunile, ce i le trimite în privința sultanului turcescŭ și a Tătarilorŭ din Precopŭ. Nr. 172. pag. 219.

1515. *Franciscŭ de Warda*, episcopulŭ catolicŭ din Alba-Iulia, rógă pe comunitatea Sibiului, se iée sub protecțiunea sa pe preotulŭ catolicŭ din comuna Șibotŭ în Transilvania, căruia i causézĕ o mulțime de miserii *Românii* de acolo. Nr. 173. pag. 219.

1515. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite câte-va documente din archiva statului, comisarilorŭ poloni desemnați pentru regularea frontierelorŭ despre *Moldova*. Regele i face atenți, că în discuțiunea cestiunilorŭ de controversă, dênșii se se întemeieze nu numai pe documente, dar și pe vechia posesiune. Nr. 174. pag. 220.

1515. *Toma*, archiepiscopulŭ Strigonului, trimite decanului din Sibiu, spre publicare bula papei *Leo X.* (din 2 Sept. 1513), prin care pontificele face cunoscutŭ decanilorŭ din Sibiu și din Brașovŭ, că *diecesa Milcoviei* a fostŭ unită cu mitropolia Strigonului, și învită pe clerulŭ și poporulŭ acestorŭ decanate, ca se asculte de archiepiscopulŭ Strigonului, ca de părintele lorŭ sufletescŭ. Nr. 175. pag. 221.

1515. *Antoniu Ionŭ*, preotulŭ catolicŭ din comuna St. Petru lângă Brașovŭ, se înfățișézĕ înaintea notariului publicŭ din Strigonŭ, și cere a i se transcrie în formă autentică următoriulŭ protestŭ, și anume: că dênsulŭ a fostŭ trimisŭ din partea capitululŭi din Brașovŭ, care se ține de *diecesa Milcoviei*, ca să céră de la archiepiscopulŭ Strigonului confirmarea vechilorŭ drepturi, ce le avea decanatulŭ Brașovului, încă mai înainte de a se uni diecesa Milcoviei cu mi-

tropolia din Strigonŭ, însă archiepiscopulŭ Strigonului în diploma, ce i-a dat'o (veḑi documentulŭ Nr. CLXVIII), a restrînsŭ vechile drepturi ale capitulului din Braşovŭ, şi cu tóte că dênsulŭ la începutŭ nu a voitŭ se primêscă diploma acésta, dar avêndŭ în vedere dificultăţile cele mari, de a recurge de la Braşovŭ la Strigonŭ pentru fie care cestiune de administraţiune bisericéscă, astŭ-felŭ a primitŭ diploma acésta, însă declară, că prin acéstă primire dênsulŭ nu vrea se pericliteze întru nimicŭ vechile drepturi ale capitulului din Braşovŭ. Nr. 176. pag. 223.

1515. *Capitululŭ din Sibiu*, supusŭ *diecesei Milcoviei*, autorisézăde asemenea pe preotulŭ Antoniu Ionŭ din St. Petru şi pe judeţulŭ Braşovului, Clemente Bogner, ca se apere în Strigonŭ drepturile capitulului din Sibiu. Nr. 177. pag. 225.

1515. *Archiepiscopulŭ catolicŭ din Leopole*, se plânge la papa Leo X., că din causa incursiunilorŭ continue, ce le facŭ in părţile aceste Turcii, Tătarii şi şismaticii, averile acestei mitropolii s'au micşoratŭ aşa de multŭ, în câtŭ dênsulŭ nu mai póte se visiteze *episcopiile sufragane din Siretŭ, din Moldova şi din Chiew*. În considerarea acestei împrejurări papa Leo X. 'lŭ dispenséză, pe timpŭ de 10 ani, de obligamentulŭ, ca se visiteze pragurile apostolilorŭ, şi bisericile amintite mai susŭ, şi anume până cândŭ i va succede archiepiscopiei, ca se-şi recăştige érăşi beneficiile perdute. Nr. 178. pag. 227.

1515. Papa *Leo X.*, scrie regelui Sigismundŭ din Polonia, că Turcii au ocupatŭ *Belgradulŭ*, pórta creştinătăţii, din causă, că Ungurii au statŭ de mai multŭ timpŭ indiferenţi. Pontificele învită pe regele Poloniei se dee ajutoriŭ regelui din Ungaria, ca la primă-véră se recucerêscă de nou Belgradulŭ, cu atâtŭ mai multŭ, că *România mică* (Valachia minor) a fostŭ liberată din mânile Turcilorŭ. Nr. 179. pag. 228.

1515. *Nicolae, banulŭ Severinului*, adeverésce, că nobilii *Blasiu* şi *George* din comuna Sub-cetate s'au împăcatŭ cu nobilulŭ, Petru din Mutnicŭ despre tóte procesele şi neînţelegerile, ce le-au avutŭ părinţii dênşilorŭ. Nr. 180. pag. 230.

1515. *Nicolae, banulŭ Severinului*, adeverésce, că nobilulŭ *Ionŭ Bizere* din Bănatŭ a zălogitŭ lui Mateiŭ Lazărŭ, judeţului din Caransebeşŭ, a treia parte din moşiile, ce le avea în districtulŭ Caransebeşului. Nr. 181. pag. 231.

1515. *Judeţulŭ şi juraţii din Caransebeşŭ* adeverescŭ, că *Mateiŭ Lazărŭ*, judeţulŭ Caransebeşului, a vêndutŭ lui Stefanŭ Văcariŭ o curte în oraşulŭ Caransebeşului. Nr. 182. pag. 232.

1515. Cetăţenii din *Rodna* rebonifică nobilului *Ionŭ Dragfy* paguba, ce i-o făcuse ţĕranii resculaţi în timpulŭ revoluţiunii din anulŭ trecutŭ. Nr. 183. pag. 233.

1515. *Vladislau*, regele Ungariei, confirmă pe nobilulŭ românŭ *Casparŭ Turcu*, şi pe fraţii sei, în posesiunea locului numitŭ Tulia din districtulŭ Hinedórei, şi învită pe capitululŭ din Alba-Iulia, ca se-i întroducă în posesiunea acestei moşii. În documentŭ se face totŭ-o-dată amintire de mai mulţi *nobili* şi *chinezi români* din districtulŭ Hinedórei. Nr. 184. pag. 233.

1515. *Andreiŭ Kalmar*, judeţulŭ oraşului Cluşŭ, din Transilvania, se înfăţişézăînaintea regelui *Vladislau* din Ungaria, şi declară: că în véra anului trecutŭ, când ţĕranii din Ungaria se revoltase în contra nobilimei unguresci, o parte din căpitanil revoluţiunii au trecutŭ în Transilvania cu o mulţime de ţĕrani, au pusŭ taberа lorŭ în apropiere de oraşulŭ Cluşului, şi au cerutŭ de la comunitate, ca se le permită, se intre în oraşŭ cu puţini ómeni de ai lorŭ. Atunci judeţulŭ şi senatulŭ oraşului, ca se evite furia ţĕranilorŭ, au permisŭ căpitanului se intre cu puţini ómeni de ai sei, dar dênşii au aţîţatŭ numai de câtŭ o revoluţiune în oraşŭ, şi au prădatŭ averile mai multorŭ nobili de acolo. În urma acestei întêmplări, cetăţenii temêndu-se ca nu cum-va ţĕranii se prădeze întregŭ oraşulŭ, au prinsŭ pe căpitanii ţĕranilorŭ şi pe 22 soţi de ai lorŭ, i-au predatŭ în mânile voivodului Ionŭ Zapolia, care i-a pedepsitŭ cu mórte; însă cu tóte aceste nobilii din Cluşŭ, cari au suferitŭ pagube persecută pe cetăţeni, ḑicândŭ că numai dênşii ar fi causa devastărilorŭ, ce le-au suferitŭ. În urma acestei plângeri, regele Vladislau, declară pe judeţulŭ Andreiŭ Kalmar şi pe cetăţenii din Cluşŭ de nevinovaţi pentru pagubele, ce le-a suferitŭ nobilimea din Cluşŭ cu acéstă ocasiune. Nr. 185. pag. 235.

1515. *George Marga şi Iob Machkassy* amintiţi ca *vice-bani ai Severinului.* Nr. 186. pag. 237.

1516. *Capitululŭ din Sibiu şi capitululŭ din Braşovŭ*, cari se ţineau de *diecesa Milcoviei*, rógă pe regele Vladislau, se le apere în vechile lorŭ drepturi şi consuetudini, de óre ce Toma, archiepiscopulŭ Strigonului, cercându se unéscă diecesa Milcoviei cu archiepiscopia Strigonului, voesce prin acésta se-şi aroge dişmele şi întréga jurisdicţiune a acestei biserici. Nr. 187. pag. 238.

1516. *Emericŭ de Peren*, palatinulŭ Ungariei adeveresce, că s'aŭ înfăţişatŭ în consiliulŭ regelui representanţii Saşilorŭ din Transilvania, şi au cerutŭ de la Toma, archiepiscopulŭ Strigonului, care se afla presentŭ în consiliulŭ regelui, ca se le confirme vechile lorŭ drepturi şi consuetudini, ce le aveau şi mai înainte în *diecesa Milcoviei*, de care se ţinŭ Saşii din Transilvania; însă archiepiscopulŭ Strigonului nevoindŭ se le asigure drepturile în modulŭ şi în forma, cum o cereau dênşii, representanţii Saşilorŭ au protestatŭ şi au declaratŭ, că unirea diecesei Milcoviei cu archiepiscopia Strigonului, făcută fără învoirea regelui Ungariei şi fără învoirea clerului şi a poporului săsescŭ, este nulă şi fără valóre. Nr. 188. pag. 239.

1516. Papa *Leo X.* scrie regelui *Vladislau* din Ungaria se nu încheie nici unŭ tractatŭ de pace saŭ de armistiţiu cu Turcii, din contra se-i amâne cu desbaterile, până va primi unŭ ajutoriŭ şi din partea celorŭ-alalţi principi creştini. Nr. 189. pag. 241.

1516. *Vladislau*, regele Ungariei, învită pe capitululŭ din Alba Julia se restaureze zidulŭ cetăţii *din Alba-Julia*, care din causa vechimei sale este aprópe căḑutŭ cu totulŭ, şi se fortifice cetatea cu ziduri şi cu turnuri nóue de pétră, dar nu de lemnŭ. Nr. 190. pag. 242.

1516. *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, adeveresce, că *Ionŭ Diaculŭ* venindŭ înaintea sa a vêndutŭ nepótei sale *Ana*, strănepótei protopopului din Herţegŭ, dóue sate de lângă Siretŭ, cu numele Mitesci şi Sorocinovĕţŭ, pentru suma de 300 fl. tătăresci, ér Ana a dăruitŭ satele aceste vistierului Irimia. Nr. 191. pag. 243.

1516. *Cetăţenii din Cluşŭ* se plângŭ la regele *Ludovicŭ*, că în revoluţiunea, ce se întêmplase în anii trecuţi, dênşii prinsese pe mai mulţi ţĕrani, cari făcuse pagube nobilimei, şi de asemenea liberase pe mai mulţi nobili din mânile ţĕranilorŭ, însă cu tóte acestea, nobilimea unguréscă din comitatulŭ Solnocului-de-mijlocŭ şi din comitatulŭ Cluşului i persecută, i pedepsescŭ şi păgubescŭ, ḑicându, că dênşii ar fi causa tuturorŭ relelorŭ, ce le-au comisŭ ţĕranii resculaţi asupra nobilimei. În urma acestei plângeri, regele Ludovicŭ ordónă nobilimei din cele dóue comitate se nu mai persecute pe cetăţenii din Cluşŭ, şi nici se-i constrîngă, ca se le rebonifice pagubele, ce le-au suferitŭ în timpulŭ revoluţiunii. Nr. 192. pag. 244.

1516. Regele *Ludovicŭ*, din Ungaria, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ terminându resbelulŭ din Asia, voesce acum se se întórcă cu tótă puterea sa asupra Ungariei, ca se o supună definitivŭ. Regele Ludovicŭ rógă pe regele Poloniei se dée ajutoriŭ *Moldovei şi Ţĕrei-românesci*, fiind-că ar fi numai spre dauna Ungariei şi a Poloniei, dacă Turcii ar ocupa ţĕrile aceste. Nr. 193. pag. 246.

1516. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie episcopului din Varmia, că pe lângă tóte că regele Poloniei doresce ca *pretendentulŭ Petru* se fie domnŭ în Moldova, însă în privinţa acésta nu póte lucra, de câtŭ în deplină înţelegere cu Ungurii. Nr. 194. pag. 247.

1516. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului din Juni-vladislavŭ, că ar dori bucurosŭ, ca pretendentulŭ *Petru* se ajungă domnŭ în Moldova, însă mai ântâiŭ trebue se se înţelégă cu Ungurii, cu cari are tractate în privinţa Moldovei, şi nu póte permite, ca pretendentulŭ *Petru*, până se află pe teritoriulŭ Poloniei, se facă vre-o turburare în Moldova. Nr. 195. pag. 248.

1516. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie palatinului din Sandomirŭ, că murindŭ *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, a luatŭ domnia ţĕrei, cu învoirea boerilorŭ, fiulŭ seu *Stefanŭ* în etate numai de 11 ani; ér de altă parte pretendentulŭ Petru, care se afla deţinutŭ în Pru-

sia, a rugatŭ pe regele Poloniei, ca se-i permită a veni până la frontierele Moldovei, fiind-că de acolo sperézĕ, că va puté uşorŭ se căstige bunăvoinţa ómenilorŭ din Moldova, şi se ajungă dênsulŭ la Domnia ţĕrei, însă regele Poloniei nu i-a permisŭ se facă vre o turburare în Moldova, ca nu cum-va se supere pe Unguri şi pe Moldoveni. Nr. 196. pag. 248.

1516. Din registrulŭ de venituri alŭ castrului *Hinedóra* din Transilvania. Nr. 197. pag. 249.

1514–1516. *Lista comunelorŭ românesci*, cari aveau se facă servicii militari castrense la castelele din Bănatŭ numite Marginea, Mănăsturŭ, Ferdŭ, Boşorŭ şi Şudea, şi cari erau dependente de castrulŭ Hinedórei din Transilvania. Nr. 198. pag. 251.

1517. Nobilulŭ *Bornemisa* descrie *regelui Poloniei*, starea cea miserabilă a regatului Ungariei, şi anume: că partea cea mai mare din locuitorii Croaţiei a fostŭ duşi în captivitatea Turcilorŭ, ér aceia, cari au mai remasŭ au fugitŭ pe teritoriulŭ Veneţienilorŭ; că în Bosnia n'a mai remasŭ unŭ omŭ pe câmpuri, ér în Ungaria nu mai este administraţiune, ci anarchie completă, ómenii sunt despoiaţi, bătuţi, espulsaţi şi ucişi de cătră cei mai puternici; asupriţii strigă, vĕduvele şi orfanii plângŭ. Nr. 199. pag. 253.

1517. *Fortăreţele, provinciele şi ţerile* din Europa, din Asia şi Africa supuse lui Selimbegŭ sultanului turcescŭ. Nr. 200. pag. 256.

1517. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, invită pe cancelariulŭ sĕu, se se consulte şi cu alte persóne, spre a vedé, cum s'ar puté da unŭ ajutoriŭ pretendentului *Petru*, care voiesce se scótă din domnia Moldovei pe fiulŭ voivodului Bogdanŭ. Nr. 201. pag. 257.

1517. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite o legaţiune la *Stefanŭ voivodulŭ*, prin care se plânge, că oratorii şi solii inimicilorŭ Poloniei vinŭ prea adese ori în Moldova, cu tóte că Moldova, nefiindŭ vecină cu inimicii Poloniei, nu are nimicŭ comunŭ cu dênşii. Nr. 202. pag. 258.

1517. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite pe *George Krupski* ca legatŭ la *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, cu următórea instrucţiune: că Stefanŭ, voivodulŭ a trimisŭ în Polonia ca oratorŭ alŭ seu pe *Cârja* boieriulŭ, ca se reînoiéscă vechile tractate ale Moldovei cu Polonia, şi cu acéstă ocasiune s'a datŭ din partea Poloniei, în mânile oratorului Cârja, chrisovulŭ tractatului întăritŭ cu jurămêntŭ; totŭ asemenea este acum de lipsă se dée şi voivodulŭ unŭ chrisovŭ de acelaşi cuprinsŭ, şi se-lŭ întărescă cu jurămêntulŭ consiliarilorŭ şi alŭ boierilorŭ sei; cu deosebire, voivodulŭ Moldovei se permită drumŭ liberŭ comercianţilorŭ poloni, cari călătorescŭ în Turcia, şi se dée ajutoriŭ Poloniei în timpŭ de lipsă, precum şi Polonia va da ajutoriŭ Moldovei cu trupele sale. Nr. 203. pag. 260.

1517. *Tractatulŭ de pace şi de alianţă încheiatŭ între Polonia şi Moldova*, ale cărui puncte principale sunt următorele: Sigismundŭ, regele Poloniei, promite, că va trăi în pace cu Stefanŭ voivodulŭ, cu fratele seu Petru, şi cu ţéra Moldovei, şi se obligă a da ajutoriŭ Moldovei în contra tuturorŭ inimicilorŭ sei, de asemenea şi voivodulŭ Stefanŭ, şi fratele seu Petru, se fie obligaţi, a da ajutoriŭ Poloniei, cu armele şi cu trupele lorŭ, — pe câtŭ le va sta în putere; — că regele Sigismundŭ nu va suferi în Polonia pe nici unŭ inimicŭ de alŭ voivodului Stefanŭ, ori alŭ fratelui seu Petru; că în casŭ dacă voivodulŭ Ştefanŭ şi fratele seu Petru constrînşi de unŭ inimicŭ mai puternicŭ ar fi siliţi să părăsescă Moldova, atunci ţéra Polonici se fie deschisă, pentru dênşii, pentru boierii şi familiele lorŭ; că întêmplându-se mai departe ca regele Poloniei şi alŭ Ungariei se încépă o espediţiune generală asupra Turcilorŭ, atunci la espediţiunea acésta se iée parte în persónă şi Stefanŭ voivodulŭ, ori fratele seu Petru, cu óstea Moldovei, cu condiţiune însă, că regele Poloniei şi alŭ Ungariei se trimită ajutoriŭ Moldovei încă înainte de începerea espediţiunii, ca se apere ţéra de invasiunea Turcilorŭ. Nr. 204. pag. 261.

1517. *Stefanŭ Românulŭ (Olachy)*, amintitŭ ca judeţŭ alŭ Orestiei într'unŭ procesu alŭ oraşului Orestia cu locuitorii din Vinţulŭ-de-josŭ. Nr. 205. pag. 265.

1517 (1317). Documentŭ despre împărţirea *munţilorŭ Bărgăului*, între familiele nobile Bethlen şi A-

pafi, şi între saşii din districtulŭ Bistriţei. Ca martori pentru arĕtarea vechilorŭ frontiere figuréză mai mulţi *români bĕtrâni* şi *chineznlŭ românŭ* din comuna Bărgău. Nr. 206. pag. 266.

1517. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, numesce pe nobilii români, *Radulŭ* din Rîu-Bărbatŭ, *Stanciulŭ* din Mâţesci, *Dionisie* din Pescéna, *Petru* din Rîu-albŭ şi *Vladŭ* din Ruşorŭ, ca judecători aleşi, pentru împărţirea moşiilorŭ între *Cândea*, fiulŭ Popei Vladŭ din Şerelŭ, şi între fraţii sei. Nr. 207. pag. 268.

1517. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, confirmă privilegiile oraşului *Colomea*, şi adauge totŭ-o-dată, că au se remână în vigóre şi nestrămutate tóte tractatele şi convenţiunile Poloniei încheiate în timpulŭ Domniei sale cu *voivodulŭ Moldovei* şi cu *Moldovenii*. Nr. 208. pag. 269.

(F. a.) Dările şi obligaţiunile anuale ale *românilorŭ castrensi* din districtele românesci, *Boşorŭ*, *Mănăsturŭ* şi *Şudea* din Bănatŭ. Nr. 209. pag. 270.

(F. a.) O însemnare despre contribuţiunile în bani ale *românilorŭ castrensi* din districtele *Mănăsturŭ*, *Şudia* şi *Boşorŭ*. Nr. 210. pag. 272.

(F. a.) O esecuţiune făcută asupra castelelorŭ *Marginea*, *Mănăsturŭ*, *Fidova*, *Lugoşŭ* şi *Lipova* din Bănatŭ. Nr. 211. pag. 275.

(F. a.) Nobilulŭ românŭ *Petru More*, declară că dómna *Beatricea*, soţia decedatului *Ionŭ Corvinulŭ*, a ducelui de Liptovia, i-a încredinţatŭ dênsului spre conservare partea sa de jumĕtate din *castrulŭ Hinedórei* şi din *castelele Haţegŭ*, *Mănăsturŭ* şi *Marginea*, se obligă a-i restitui castrele aceste ori când i le va cere, fără se mai facă vre-o oposiţiune din causa datorii, ce avea se i-o plătéscă reposatulŭ duce Ionŭ Corvinulŭ. Nr. 212. pag. 277.

1518. O însemnare despre diferite cheltueli ale castrului din *Hinedóra*, şi în care se face amintire despre *chinezii* românesci din districtele Marginea şi Mănăsturŭ. Nr. 213. pag. 278.

1518. Actele legaţiunei *episcopului Erasmŭ din Ploca*, trimisŭ de regele Sigismundŭ, alŭ Poloniei, ca oratorŭ la Papa Leo X. şi la Maximilianŭ, imperatulŭ Germaniei. În oraţiunea sa ţinută în senatulŭ imperialŭ întrunitŭ la Augusta, episcopulŭ Erasmŭ rógă pe imperatulŭ şi pe principii Germaniei se iée şi dênşii parte la espediţiunea generală asupra Turcilorŭ, cari între alte ţinturi au ocupatŭ *Cetatea-albă* (Monocastum) şi *Chilia* (Licostomum) din Moldova, şi ameninţă acum creştinătatea cu alte pericule mai mari şi mai formidabile; etc. Nr. 214. pag. 279.

1518. *Tractatulŭ de pace şi de alianţă încheiatŭ între Polonia şi Moldova*, şi aprobatŭ de dieta generală a Poloniei întrunită la Cracovia Nr. 215. pag. 287.

1518. *Ionŭ Bocoşniţa*, judeţulŭ oraşului Caransebeşŭ, adeverésce, că nobilulŭ *Ladislau Racoviţă* a schimbatŭ cu nobilulŭ *Petru din Slivaşŭ* nisce proprietăţi ale sale situate în districtulŭ Caransebeşului. Nr. 216. pag. 292.

1518. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, amână tóte procesele nobilului românŭ *Michaiŭ Deşŭ* din Bănatŭ, care trebue se plece la resbelŭ în contra Turcilorŭ, şi înşciinţéză despre acésta pe arhiepiscopulŭ Strigonului (cancelariulŭ regatului), pe palatinulŭ Ungariei şi pe *banii Severinului*. Nr. 217. pag. 293.

1518. *Michaiŭ, episcopulŭ Milcoviei*, convócă la sinodulŭ, care se va ţiné în Moldova la oraşulŭ *Trotuşŭ*, pe toţi decanii şi preoţii catolici din decanatele *Baia-Moldovei*, *Vrancea*, *Milcovŭ*, *Siretŭ*, *Chilia*, *Cetatea-albă*, cum şi pe decanii şi preoţii catolici din districtele Milcoviei dincolo de Carpaţi, anume din Braşovŭ, din Sibiu şi din Secuime. Nr. 218. pag. 294.

1518. *Stefanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, confirmă actulŭ de vêndare şi de cumpĕrare, prin care boierulŭ moldoveanŭ *Todorŭ Corlatŭ* vênduse slugerului *Ionŭ Moţocŭ* unŭ locŭ de móră pe rîulŭ Topliţa, pentru suma de 80 fl. tătăresci. Nr. 219. pag. 297.

1518. Dieta Ungariei întrunită la Baciŭ decide între altele, că districtele românesci numite *Mănăsturŭ*, *Şudea* şi *Marginea*, cari în timpulŭ acesta nu se ţineau nici de Ungaria nici de Transilvania, se fie de nou încorporate la comitatulŭ Temişórei, etc. Nr. 220. pag. 298.

1519. *Papa Leo X.* invită pe clerulŭ şi pe poporulŭ *diecesei Milcoviei* se fie supuşi şi se asculte de ordinele episcopului *Michaiŭ*, pe care-lŭ numise ca episcopŭ alŭ Milcoviei încă Papa Juliu II. De asemenea invită şi pe archiepiscopulŭ Strigonului şi pe episcopulŭ catolicŭ de Transilvania, se nu se mai amestece pe viitoriŭ în afacerile interne ale episcopii Milcoviei. Nr. 221. pag. 301.

1519. Diferite obiecte ale *Dómnei voivodului Michnea* în depositŭ la magistratulŭ din Braşovŭ. Nr. 222. pag. 303.

1519. *Tractatulŭ de pace încheiatŭ pe trei ani între sultanulŭ Selimŭ şi între Ludovicŭ II. regele Ungariei.* In acéstă pace încheiată cu Turcii mai sunt cuprinşi: regele Poloniei, regele Ispaniei, ducele Burgundiei, Italia, regatulŭ neapolitanŭ, Papa Leo X., Moldova şi Ţéra-românéscă. In specialŭ se stipuléză, că *Ţerile românesci* vorŭ avé să plătéscă şi de aci înainte tributulŭ şi darurile obicinuite, după cum le-aŭ plătitŭ şi mai înainte, ér altă schimbare în posiţiunea politică a acestorŭ dóue ţĕri faţă de Turcia se nu se facă. Nr. 223. pag. 303.

1519. *Voivodulŭ Băsărabiŭ* din Ţéra-românéscă şi *voivodulŭ Stefanŭ* din Moldova, trimitŭ pe Antoniu Paicalas ca oratorŭ la *Papa Leo X.* cu propunerea, că dênşii şi succesorii lorŭ dorescŭ se între în alianţă cu scaunulŭ Romei, şi dimpreună cu cei-alalţi principi creştini se iée parte la espediţiunile, ce se vorŭ decreta asupra Turcilorŭ, şi promitŭ, că dênşii nu vorŭ încheia nici pace, nici armistiţiu, nici alianţă cu Turcii, fără de învoirea Papei, dacă Papa le va da asigurarea, că în tractatulŭ de pace, ce-lŭ va încheia vre-o-dată cu Turcii, pe dênşii i va considera ca aliaţi şi-i va face *părtaşi la tóte ţĕrile, câte se vorŭ recuceri din mânile Turcilorŭ.* Papa Leo X. primesce propunerile aceste, şi declară scaunulŭ apostolicŭ de obligatŭ pentru împlinirea acestorŭ condiţiuni. Nr. 224. pag. 307.

1519. *Paulŭ de Thomor* amintitŭ cu demnitatea de castelanŭ alŭ castrului *Făgăraşŭ.* Nr. 225. pag. 309.

1519. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, dăruiesce unorŭ nobili români: anume lui *Ladislau* şi *Ludovicŭ Fiatŭ*, precum şi lui *Ladislau Racoviţă*, din Bănatŭ, pădurea numită Lozna din districtulŭ Caransebeşului, în semnŭ de recompensă pentru serviciile militari, ce le făcuse în luptele cu Turcii întêmplate la frontieră. Nr. 226. pag. 309.

1519. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, învită pe capitululŭ din Aradŭ, ca se introducă pe nĕpoţii lui *Bratolinbŭ Plugoviţă* în posesiunea unorŭ moşii din districtulŭ Mihadiei. Nr. 227. pag. 311.

1519. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, transcrie şi confirmă privilegiulŭ, ce-lŭ dase regele Vladislau *cojocariloriŭ* din Sibiu şi din cele lalte oraşe ale Transilvaniei, ca numai dênşii se pótă cumpera şi esporta în străinatate pieile crude, ce se vêndŭ în Transilvania, séu cari se importéză în Transilvania pe la *Turnurile roşii.* Nr. 228. pag. 312.

1519. Nobilii români *Ionŭ, Andreiŭ* şi *Ladislau*, fii lui *Petru Chendereşŭ* din ţéra Haţegului, strănepoţi ai nobilului românŭ *Cândea* din Rîu de-mori, cerŭ de la ruda lorŭ *Michaiŭ Cândea* se le comunice în copie autentică documentele relative la cele 29 de sate, cari formau moşiile familiei Cândea. Nr. 229. pag. 314.

1519. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, aprobă actulŭ prin care nobilii *Stefanŭ de Rozgonŭ* şi *Stefanŭ Bathoriŭ*, palatinulŭ Ungariei, se adoptéză reciprocŭ ca fraţi condivisionali în tóte castrele şi moşiile dênşilorŭ din *comitatulŭ Zărandului.* Nr. 230. pag. 316.

1519. Procesulŭ lui *Sigismundŭ Catană* din Orĕstie cu *păstorii români din comuna Selisce* pentru unŭ bou pierdutŭ. 231. pag. 318.

1519. *Dieta Poloniei* întrunită la Piotrkov decretéză o contribuţiune de resbelŭ de câte 1 fl. pe preoţii Rutenilorŭ, şi câte 1 ferto pe fie-care curte a *Românilorŭ din Polonia* pentru susţinerea garnisónelorŭ din provincia Rusiei. Nr. 232. pag. 319.

1519. *Magnaţii Ungariei* trimetŭ o legaţiune la Sigismundŭ regele Poloniei şi-lŭ rógă se dée ajutoriŭ *voivodului din Moldova*, în contra Turcilorŭ, cari voiescŭ se ocupe ţéra acésta pentru sine, ce ar fi unŭ lucru periculosŭ atâtŭ pentru Polonia câtŭ şi pentru Ungaria. Nr. 233. pag. 320.

1519. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, respunde oratorilorŭ Ungariei, că va da ajutoriŭ *Moldovei* în contra Turcilorŭ în conformitate cu stipulaţiunile tractatelorŭ. Nr. 234. pag. 321.

1520. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie comunităţii Sibiului, că a dăruitŭ nobilului *Mateiŭ Românulŭ (Olah)* oficiulŭ de judeţŭ în Orĕstie dimpreună cu tóte veniturile dependente de acéstă funcţiune, astŭ-felŭ că după mórtea judeţului actualŭ, a lui *Stefanŭ Românulŭ (Olah)*, se urmeze dênsulŭ numai de câtŭ în acéstă funcţiune. Nr. 235. pag. 322.

1520. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, scrie comunităţii Sibiului, că de óre-ce *Stefanŭ Românulŭ (Olah)*, judeţulŭ Orĕstiei este bĕtrânŭ, astŭ-felŭ regele a dăruitŭ oficiulŭ acesta fiului seu, lui *Mateiŭ Românulŭ (Olah)*, şi a dispusŭ, că dênsulŭ se fie imediatŭ introdusŭ în posesiunea acestei funcţiuni. Voivodulŭ Ionŭ Zapolia recomandă comunităţii Sibiului, ca se esecute ordinulŭ regelui şi se nu se opună. Nr. 236. pag. 322.

1520. *George*, episcopulŭ catolicŭ din Cinci-biserici, scrie comunităţii Sibiului, că secretariulŭ seu magistrulŭ *Nicolae* are unŭ frate bunŭ, cu numele *Mateiŭ*, care de curêndŭ a fostŭ numitŭ în funcţiunea de judeţŭ al Orĕstiei, fiindŭ-că tatălŭ seu, judeţulŭ actualŭ este bĕtrânŭ. Episcopulŭ din Cinci-biserici recomandă comunităţii Sibiului pe noulŭ judeţŭ. Nr. 237. pag. 323.

1520. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, concede locuitorilorŭ din oraşulŭ *Sebeşŭ* în Transilvania dreptulŭ ca se pótă începe unŭ nou procesŭ cu locuitorii din *Orĕstie* pentru nisce munţi şi păduri. Nr. 238. pag. 324.

1520. *Nicolae de Lasko*, episcopulŭ catolicŭ din *Vidinŭ* transcrie în formă autentică bula papei Eugeniu IV. din a. 1439, prin care autorisase pe *episcopulŭ catolicŭ alŭ Severinului*, ca se administreze cu călugării minoriţi din Bosnia *bisericile catolice din Ţéra-românéscă, din Moldova şi din Secuime*. Nr. 239. pag. 325.

1520. *Michaiŭ, episcopulŭ catolicŭ alŭ Milcoviei*, scrie Papei Leo X., că diecesa Milcoviei fiindŭ fórte estînsă, şi dênsulŭ neavêndŭ preoţi de mirŭ suficienţi, ca se administreze bisericile de acolo, astŭ felŭ a fostŭ silitŭ se numéscă în funcţiunile de preoţi şi persóne din clerulŭ religiosŭ, din cari unii erau *apostaţi*, alţii *ucigaşi*, alţii *afurisiţi*, şi acésta a făcut'o numai din causă, ca religiunea catolică, se nu sufere vre-o scădere în părţile aceste din lipsa de preoţi. Din acestŭ motivŭ Papa Leo X. autoriséză pe episcopulŭ Milcoviei, ca se pótă absolva pe persónele aceste de culpa apostasiei, a uciderii şi de ori-ce infamiă, şi se-i pótă promova la gradulŭ de preoţi, dispune însă totŭ-o-dată, că acestŭ dreptŭ se nu se estindă şi peste ţinutulŭ, care e supusŭ autorităţii călugărilorŭ minoriţi din Băcău. Nr. 240. pag. 326.

1520. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, învită pe capitululŭ din Aradŭ, ca se citeze înaintea curiei regelui pe nobilulŭ *Vitu Căpitanulŭ*, din districtulŭ Timişórei, care 'şi permite se iée taxe de vamă ilegale de pe mărfurile cetăţenilorŭ din *Caransebeşŭ*, când călĕtorescŭ prin satulŭ seu numitŭ Chişetău. Nr. 241. pag. 328.

1520 (1519). *Dieta Poloniei* întrunită la Thorun votéză o nóuă contribuţiune asupra *preoţilorŭ ruteni* şi asupra *Românilorŭ din Polonia* pentru suportarea cheltuelilorŭ necesari în resbelulŭ cu Prusia. Nr. 242. pag. 330.

1520. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie palatinului din Junivladislavŭ, că regele Sigismundŭ alŭ Poloniei nu voesce se libereze pe *Petru Românulŭ* din castelulŭ în care se află internatŭ, fiindŭ-că nu are destulă încredere în dênsulŭ, de óre-ce a mai fugitŭ o dată la inimicii Poloniei. Nr. 243. pag. 331.

1520. *Proclamaţiunea de resbelŭ* a regelui *Sigismundŭ* din Polonia în contra Tătarilorŭ. Regele aduce la cunosciinţa tuturorŭ palatinilorŭ, a castelanilorŭ şi a căpitanilorŭ din Polonia, că după scirile primite dela esploratorii din Tartaria, precum şi după informaţiunile sosite dela *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, unŭ mare numĕrŭ de Tătari au trecutŭ peste riulŭ Nipru şi aşéptă numai timpulŭ opurtunŭ, ca se prădeze ţinuturile Poloniei. Din acéstă causă, regele învită pe toţi palatinii, castelanii, căpitanii şi şoltuzii, se apuce armele pentru apărarea ţĕrei. Nr. 244. pag. 332

1520. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, dojenesce pe Stanislau Lanczkoronski, căpitanulŭ seu din Cameneţŭ, pentru neînţelegerile, ce esistă între dênsulŭ şi între *voivodulŭ Moldovei* în privinţa punctelorŭ, cari au fostŭ stabilite nu de multŭ în deplină înţelegere cu consiliarii şi boierii Moldovei. Regele declară lui Lanczkoronski, că dênsulŭ este causa acestorŭ neînţelegeri, şi-lŭ învită se observe cu esactitate stipulaţiunile încheiate cu Moldova. Nr. 245 pag. 333.

1520. *Convenţiunea încheiată între Négoe Băsărabŭ, Domnulŭ Ţĕrei-românesci, şi Ionŭ I., regele Ardĕlului (Ungariei)*, pentru regularea frontierelorŭ dintre Ţéra-românéscă şi Transilvania, începêndŭ din apa Oltului până în apa Dunărei la Ruşava (Orşova). Nr. 246. pag. 334. — Textulŭ convenţiunei după o copie certificată de egumenulŭ mănăstirei dela Cozia. pag. 335. — Textulŭ convenţiunei după condica cea vechiă a mănăstirei Tismana. pag. 337. — Textulŭ după manuscrisulŭ lui P. Cantacuzino. pag. 340. — Textulŭ după ediţiunea grecéscă a Fraţilorŭ Tunusli. pag. 342. — Estrasŭ în limba latină. pag. 346.

1520. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, confirmă de nou în posesiunile sale pe nobilulŭ *Valentinŭ Bălicŭ* din comitatulŭ Timişórei, ale cărui documente de posesiune au fostŭ arse şi distruse în revoluţiunea ţĕranilorŭ dela a. 1514. In acestŭ documentŭ se amintescŭ mai multe familii nobile române din comitatulŭ Timişórei, anume: *Calocia*, *Vasŭ* şi *Şoroglanŭ* din comuna Chinezŭ, *Olah* din comuna Chombol, *Bălicŭ* din Sárháza, *Raio* din Văislova, *Moroni* din Moronia, *Peteu* din Petridŭ, *Vladŭ Voivodulŭ* din comuna Moise etc. Nr. 247. pag. 347.

1520. *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, confirmă mănastirea *Homorŭ* din Bucovina în posesiunea moşiilorŭ sale numite *Vorniani*, *Stăuciani*, *Glodeni*, *Prătesci* etc. Nr. 248. pag. 349.

1520. *Franciscŭ de Varda*, episcopulŭ din Alba-Julia, amintesce într'o scrisóre către archiepiscopulŭ din Strigonŭ de *episcopulŭ catolicŭ alŭ Moldovei*. Nr. 249. pag. 351.

1520. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ oraşului *Braşovŭ* în Transilvania. Nr. 250. pag. 351.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce lui *Stefanŭ, voivodului Moldovei*, pentru informaţiunile, ce i le trimite despre pregătirile de resbelŭ ale Turcilorŭ şi ale Tătarilorŭ, şi-lŭ rógă, ca se dée ajutoriŭ Poloniei în casŭ de necesitate. Nr. 251. pag. 357.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ consiliarilorŭ sei, că după scirile primite dela *voivodulŭ Moldovei*, sultanulŭ turcescŭ plécă cu mare resbelŭ pe Dunăre şi pe uscatŭ; că de altă parte Tătarii încă au încălecatŭ, şi astéptă numai se védă în ce parte vorŭ pleca Turcii; aşa că numai esistă nici o îndoială, că Turcii plécă de astă-dată cu resbelŭ asupra Poloniei ori asupra Ungariei. In acéstă situaţiune critică regele Sigismundŭ cere svatulŭ consiliarilorŭ sĕi, că ce felŭ de ajutoriŭ trebue se dée Moldovei, ca se împedice periculului, ce ameninţă Polonia. Nr. 252. pag. 358.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, comunică regelui din Ungaria scirile primite dela *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*. Nr. 254. pag. 359.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie Papei, că *Turcii* se pregătescŭ, ca se asedieze *Belgradulŭ*, şi de aci se plece la Buda, la capitala regatului, ér' pe Mahomet Beg l'a trimesŭ cu 80.000 peste *Ţéra-românéscă*, ca se atace Transilvania. Nr. 253. pag. 359.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie lui *Henricŭ*, regelui Angliei, că sultanulŭ turcescŭ şi-a pusŭ castrele sale la Sofia, unde are adunaţi la vre-o 200.000 de ómeni, ca se ocupe Belgradulŭ, şi apoi de aci se trécă la Buda, capitala Ungariei; că de asemenea s'a pusŭ în arme şi *voivodulŭ Ţerei-românesci*, ér' 40.000 de ómeni din forţele sale le-a împreunatŭ cu Turcii. Nr. 255. pag. 361.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ asediéză cu mare oştire cetăţile dela *Belgradŭ* şi dela *Sabaţŭ*, şi fiindŭ-că, după cum se teme, fortăreţele aceste au se fie perdute, astŭ-felŭ nici apĕrarea regatului nu se mai póte susţiné, şi în puţine çile Ungaria are se caçlă în mânile inimicilorŭ. Regele Ungariei, presimţindŭ că

derea regatului şi căderea sa propriă, cere cu insistenţă ajutoriŭ din partea regelui Poloniei. Nr. 256. pag. 364.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, cere informaţiuni mai detaiate dela regele Ungariei în privinţa situaţiunei, şi-lŭ încuragéză pentru apărarea regatului în contra Turcilorŭ. Nr. 257. pag. 365.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că fortăreţa dela Sabaţŭ a căduto în mânile Turcilorŭ; că de asemenea s'au supusŭ Turcilorŭ şi comitatele Sirmiu şi Baciŭ, ér' cetatea dela Belgradŭ se află într'unŭ periculŭ estremŭ. Regele Ungariei cere cu insistenţă ajutoriŭ din partea Poloniei, de óre-ce Turcii, au de gândŭ se plece către Buda şi se ocupe regatulŭ. Nr. 258. pag. 365.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că *Turcii* au ocupatŭ cu forţa cetăţile dela Sabaţŭ şi dela Semlinŭ; că o parte din fortăreţele dela Sava au fostŭ părăsite de armata unguréscă, care n'a mai avutŭ curagiulŭ se ascepte acolo pe inimici; că Turcii asediézĕ acum cetăţile dela Belgradŭ, Salankemen şi Severinŭ, şi după luarea acestora au de gândŭ se mérgă la Buda. Nr. 259. pag. 366.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *voivodulŭ Moldovei* se permită liberă liberă trecere şi întórcere prin ţéra sa curierului polonŭ Wrona, pe care-lŭ trimete la sultanulŭ turcescŭ. Nr. 260. pag. 368.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie Papei *Leo X.*, că sultanulŭ turcescŭ, întărindu-şi domnia în părţile Asiei şi ale Egipetului a năvălitŭ asupra Ungariei, a cuprinsŭ o parte din fortăreţele dela frontieră, astŭ-felŭ că Ungaria se află de astă dată în celŭ mai mare periculŭ. Dênsulŭi rógă pe pontificele se mijlocéscă, ca principii creştini se trimétă câtŭ mai în grabă ajutórele, ce suntŭ necesare Ungariei. Nr. 261. pag. 369.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ, după ce a ocupatŭ mai multe fortăreţe din Ungaria, după ce a prădatŭ şi a distrusŭ mai multe sate şi oraşe; s'a retrasŭ acumŭ pentru iernatŭ în ţinutulŭ Belgradului; însă până când cetăţile dela Belgradŭ şi dela Sabaţŭ vorŭ fi în mâna inimicului, Ungaria nu póte fi sigură. Nr. 262. pag. 370.

1521. *Nobilimea din Ungaria* întrunită în dieta dela Buda decide: că pe lângă tóte că *ţeranii* ar fi trebuitŭ se remână scutiţi de contribuţiuni din causa multelorŭ calamităţi şi miserii, la care sunt espuşi, însă fiind-că Ungaria se află de astă dată într'unŭ periculŭ estremŭ, de aceea toţi ţeranii, ori unde vorŭ locui în Ungaria, se fie obligaţi a plăti ca contribuţiune de resbelŭ câte 1 florenŭ de fumŭ, şi pe lângă aceea câte 5 denari de fie-care bou, vacă, ori alte vite de jugŭ. Nr. 263. pag. 371.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ se pregătesce cu o armată formidabilă asupra Ungariei; ca în Ţéra-românéscă murindŭ *Băsărabŭ bĕtrânulŭ* i-au urmatŭ în domnie fiulŭ sĕu *Teodosie*, dar în contra acestuia s'a ridicatŭ cu resbelŭ unŭ rivalŭ din némulŭ voivoţilorŭ de mai înainte; şi atunci Mehmet-beg, prefectulŭ turcescŭ, ca se deoblige pe Teodosie i a datŭ ajutoriŭ, şi noulŭ pretendentŭ la domnie a fostŭ învinsŭ şi ucisŭ. In fine Mehmet-beg a prinsŭ şi pe Teodosie şi pe mama sa şi i-a dusŭ în captivitate la Nicopolŭ. Nr. 264. pag. 373.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, comunică *Saşilorŭ* din Transilvania, că a datŭ ordinŭ voivodului din Transilvania se plece câtŭ mai în grabă în ajutoriulŭ *voivodului Teodosie* din Ţéra-românéscă, în contra căruia s'a ridicatŭ ca pretendentŭ unŭ călugărŭ cu numele Dragomirŭ. Nr. 265. pag. 375.

1521. Procesŭ de ereditate între nobilulŭ *Chendereşŭ*, fiulŭ lui *Danciulŭ*, din comuna Sălaşŭ în ţéra Haţegului, cu dómna *Anca*, veduva lui *Mihaiŭ Saracenŭ*, nobilŭ românŭ din aceeaşi comună. Documentŭ fórte importantŭ pentru istoria nobilimei române din ţéra Haţegului. Nr. 266 pag. 375.

1521. *Ludovică*, regele Ungariei, dăruesce comuna *Vulcanŭ* din Transilvania bisericei St. Nicolae din Sighişóra. Nr. 267. pag. 377.

1521. *Judele şi juraţii din Caransebeşŭ* se judecă înaintea regelui din Ungaria cu banulŭ Severinului, *Nicolae Gherlisce*, pentru pagubele, ce le-a causatŭ dênsulŭ oraşului Caransebeşŭ. Nr. 268. pag. 377.

1521. *Michaiŭ* amintitŭ ca *episcopŭ catolicŭ alŭ Milcoviei*, şi comuna Feldióra de lângă Braşovŭ ca făcându parte din diecesa Milcoviei. Nr. 269. pag. 379.

1521. Diferite date referitóre la istoria Românilorŭ după registrulŭ de venituri şi decheltueli alŭ *oraşului Braşovŭ*. Nr. 270. pag. 380.

1522 (1521). Dieta Poloniei întrunită la Piotrkow decretéză o contribuţiune pentru apărarea regatului în contra invasiuni Tătarilorŭ, ér' în ce privesce contribuţiunea asupra *Românilorŭ din Polonia*, dieta decide se se observe usulŭ celŭ vechiŭ. Nr. 271. pag. 390.

1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului din Moldova* pentru informaţiunile, ce i le trimite în privinţa Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, şi totŭ-o-dată i promite, că nu va suferi în Polonia pe doi Moldoveni cu numele *Isacŭ* şi *Byrlanŭ*. Nr. 272. pag. 390.

1522. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie lui *Sigismundŭ*, regelui Poloniei, că după informaţiunile primite, Turcii voiescŭ se năvăléscă asupra Ungariei pe trei părţi: o parte, prin Transilvania cu sultanulŭ în frunte, de óre-ce *Ţéra-românéscă* este ocupată de Mehmetbegŭ; a dóua armată va înainta peste Belgradulŭ serbescŭ, ér' a treia prin Slavonia. Totŭ-o-dată regele Ungariei, î-şi esprimă temerea, ca nu cum-va Turcii se ocupe şi *ţéra Moldovei*, din care causă rógă pe regele Poloniei se trécă cu trupele sale în Moldova, astŭ-felŭ ca se fie în ajutoriulŭ Moldovei şi alŭ Transilvaniei, fiindŭ-că în casulŭ dacă s'ar perde Moldova, atunci va avé se sufere fórte multŭ şi Polonia. Nr. 273. pag. 391.

1522. *Regele Poloniei* trimite unŭ legatŭ la dieta Germaniei din Norimberg şi-lŭ autoriséză se facă cunoscutŭ principilorŭ germani periculele, ce ameninţă statele creştine din partea Turcilorŭ, şi anume, că sultanulŭ turcescŭ a cuceritŭ mai multe castre dela frontiera Ungariei, cari suntŭ totŭ-o-dată şi porţile celorŭ alte state; că a trasŭ în alianţa sa pe sultanulŭ Tătarilorŭ, ca astŭ-felŭ se împedece pe Poloni se nu dée ajutoriŭ Ungariei. Regele rógă pe principii Germaniei se vină câtŭ mai în grabă în ajutoriulŭ Ungariei şi alŭ Poloniei şi adauge, că Turcii au o armată gata la *Chilia* şi la *Cetatea-albă*, ca se ocupe Moldova, care este scutulŭ Poloniei. Nr. 274. pag. 392.

1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ludovicŭ* regelui Ungariei, că Turcii au atrasŭ în alianţa lorŭ pe Muscani şi pe Tătari, ca se năvăléscă asupra Poloniei; că de altă parte au aşedatŭ pe lângă Dunăre unŭ numĕrŭ considerabilŭ de trupe, ca împreună cu *Moldovenii* se năvăléscă asupra Poloniei; ast-felŭ că Polonia se află de astă dată în o posiţiune fórte dificilă, şi nu scie în care parte se-şi întórcă mai ântâiŭ puterile sale. Totŭ-o-dată regele Poloniei face cunoscutŭ regelui Ungariei că *voivodulŭ Moldovei* a cerutŭ drumŭ liberŭ prin Polonia pentru ambasadorii sĕi, ce-i va trimite la ducele Moscoviei, însă dênsulŭ ne putêndu-i acorda cererea, solii Moldovei au remasŭ nemulţumiţi. Nr. 275. pag. 395.

1522. Regele *Sigismundŭ* din Polonia trimite o legaţiune la *voivodulŭ Moldovei*, prin care i face cunoscutŭ, că a trimisŭ soli la împĕratulŭ Germaniei şi la cei alalţi principi creştini, şi speréză, că dênşii vorŭ trimite ajutoriŭ Poloniei şi Ungariei în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ. Regele sfătueşte pe voivodulŭ Moldovei se se pregătéscă şi dênsulŭ, ca se pótă apăra Moldova în contra Turcilorŭ, şi se fie în ajutoriulŭ Poloniei şi alŭ Ungariei. Nr. 276. pag. 396.

1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, însciinţéză pe toţi palatinii, că *Turcii* şi *Muscanii* au atrasŭ în partea lorŭ pe Tătari, ca se năvăléscă asupra Poloniei, ér de altă parte Turcii au ocupatŭ *Ţéra-românéscă* şi au aşedatŭ lângă Dunăre o armată considerabilă, ca se năvăléscă asupra Moldovei şi a Poloniei. Regele invită pe toţi supuşii obligaţi la servicii militare sĕ se pregătéscă cu cai şi cu arme, ca în casŭ de necesitate se pótă pleca la resbelŭ. Nr. 277. pag. 397.

1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ludovicŭ*, regelui Ungariei, că după informaţiunile primite dela *voivodulŭ Moldovei*, Tătarii sunt aliaţi cu Turcii. Nr. 278. pag. 398.

1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ de Lasco*, primatului din Polonia, că *Tătarii* voiescŭ se năvălescă cu putere mare asupra regatului polonŭ, din care causă a decisŭ se convóce sub arme întrégă nobilimea, astŭ-felŭ ca regatulŭ se nu fie espusŭ devastării, şi se nu remână de ruşine înaintea *Românilorŭ* şi a *Turcilorŭ*. Nr. 279. pag. 399.

1522. *Principii germani* întruniţi la Viena pentru a delibera despre ajutórele, ce le cere *Ungaria* şi *Polonia* în contra Turcilorŭ, cerŭ înainte de tóte, ca regele Ungariei se trimită la Viena pe lângă legaţii sei şi deputaţi speciali din partea tururorŭ provincielorŭ regatului sĕu, şi anume din causă: că Ungurii în anii trecuţi au tractatŭ într'unŭ modŭ necuviinciosŭ pe soldaţii străini, cari au fostŭ trimişi se le dee ajutoriŭ în contra Turcilorŭ; că şi astăzi sunt ómeni intre Unguri, cari declară în publicŭ, că mai bine se supunŭ Turcilorŭ, de cătŭ se priméscă ajutoriulŭ Germanilorŭ; în fine că în vara trecută Ungurii au datŭ o nóuă dovadă de ingratitudine, când au aruncatŭ în Dunăre câte-va mii de lănci, ce li s'au trimisŭ din Germania. Nr. 280. pag. 400.

1522. *Petru Tomiczki*, scrie lui *Christoforŭ de Ssidlovec*, cancelariului Poloniei, că oratorii români s'au depărtatŭ nemulţumiţi, fiindŭ-că regele nu le a concesŭ trecere liberă prin Polonia, ca se pótă merge la Moscovia. Nr. 281. pag. 401.

1522. Proclamaţiunea regelui *Sigismundŭ* din Polonia, prin care face cunoscutŭ, că Tătarii au intenţiunea se devasteze *Polonia*, ér' Turcii se ocupe *Moldova*, şi învită pe toţi palatinii, castelanii şi căpitanii se se ridice cu toţi ómenii lorŭ, ca se apere regatulŭ şi căminele sale. Nr. 282. pag. 402.

1522. *Jodocŭ Ludovicŭ Deciu* scrie oratorului *Ionŭ Dantiscŭ*, că după cum se aude *voivodulŭ Moldovei*, care a fostŭ scosŭ din domnie, s'a întorsŭ érăşi la scaunulŭ seŭ, după ce a bătutŭ pe Turci şi a tăiatŭ din ei 1700 de ómeni. Nr. 283. pag. 403.

1522. *Petru Tomiczki*, scrie cancelariului *Christoforŭ Ssidlovec*, că fica naturală a regelui Poloniei a fostŭ promisă de mai înainte ca soţiă *voivodului din Moldova*, însă regele n'a sciutŭ nimicŭ de tótă tocméla acésta, din care causă este supĕratŭ, fiindŭ-că din astŭ-felŭ de promisiuni şi tocmeli uşorŭ se potŭ nasce duşmănii şi resbele, după cum s'a întêmplatŭ şi în rêndulŭ trecutŭ cu voivodulŭ Moldovei. Nr. 284. pag. 403.

1522. Regele *Ludovicŭ* din Ungaria, în o scrisóre către palatinulŭ *Stefanŭ Bathory*, îşi esprimă adânca sa întristare, că Turcii au ocupatŭ cetatea dela *Orşova*, şi aprobă numirea lui *Ionŭ Kallay* ca banŭ alŭ *Severinului*. Nr. 285. pag. 404.

1522. Cetăţenii din oraşulŭ *Scardona*, facŭ cunoscutŭ regelui Ungariei, că din causa multelorŭ incursiuni ale Turcilorŭ, o mare parte din populaţiunea de acolo s'a pustiitŭ, ér alţii au fostŭ duşi în captivitate, aşa că dênşii nu mai sunt in stare se-şi apere cetatea, din care causă trimitŭ regelui cheile cetăţii, şi-lŭ rógă se le permită, ca se pótă emigra în altă parte. Nr. 286. pag. 406.

1522. *Stefanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, confirmă contractulŭ prin care *Irimie* vistierulŭ şi *Iori* vorniculŭ cedéză în schimbŭ mănăstirei Moldaviţa satulŭ numitŭ Pitina. Nr. 287. pag. 407.

1522. *Stefanŭ de Bathor*, palatinulŭ Ungariei, scrie lui *Ionŭ Withez*, banului de Severinŭ, se cerceteze şi judece procesulŭ lui Jacobŭ Racoviţă cu nobilulŭ Nicolae Gherlisce din Bănatŭ. Nr. 288. pag. 407.

1522. Capitululŭ din Alba-Julia întroduce pe *Radulŭ*, *voivodulŭ Ţerei-românesci*, în posesiunea comunelorŭ Vinţulŭ-de-josŭ şi Vulperŭ din Transilvania. Nr. 289. pag. 408.

1522. *Dieta Ungariei* întrunită la Buda decide, că *iobagii*, cari dela revoluţiunea ţĕranilorŭ încóce, au fostŭ luaţi şi strămutaţi pe alte moşii, cu voia ori fără voia lorŭ, sĕ fie restituiţi érăşi domnilorŭ sei de mai înainte. Nr. 290. pag. 409.

1522. Diferite date pentru istoria Românilorŭ, după registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ *oraşului Braşovŭ*. Nr. 291. pag. 409.

1522. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ castelanilorŭ dela *castrulŭ Braunlui* în districtulŭ Braşovului. Nr. 292. pag. 423.

1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei învită pe voivodulŭ Transilvaniei se apere pe cetăţenii din *Abrudŭ* în contra violenţelorŭ, ce le comitŭ Românii cu dênşii. Nr. 293. pag. 425.

1523. *Dieta Ungariei*, întrunită la Buda, decide, că în casŭ de resbelŭ fie care *nobilŭ* se iée parte la espediţiune ducându cu sine câte unŭ călăraşŭ, înarmatŭ cu lance ori cu arcŭ, de la fiecare 10 moşii iobăgesci; că nobilii, cari au numai o singură moşiă se iée parte în persónă la resbelŭ (călare dar nu în trăsură); că mai departe se se cheme colonişti străini pentru *cultura metalelorŭ* din Ungaria, şi în fine se se facă unŭ recensemêntŭ despre *Saşii din Transilvania*, spre a se vedé câţi sunt la numĕrŭ, şi câtă contribuţiune plătescŭ dênşii statului pe anŭ. Nr. 294. pag. 426.

1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că voivodulŭ, care a fostŭ alungatŭ din *Ţéra-românéscă* s'a întorsŭ din nou la domnie şi a scosŭ din ţéră pe Mehmedbeg. Nr. 295. pag. 428.

1523. *Ionŭ Bornemissa*, castelanulŭ castrului de la Buda, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că tóte frontierele regatului au căduţŭ pradă în mânile *Turcilorŭ*; că dacă D-ĝeu nu va întórce cumva pe Turci înapoi, ei vorŭ cuceri tóte fortăreţele Ungariei, ori pe unde vorŭ înainta. Nr. 296. pag. 428.

1523. *Papa Adrianŭ VI.* decretézĕ, din propria sa autoritate, unŭ armistiţiu de trei ani între toţi principii creştini, aşa, că uniţi cu toţii se pótă începe o espediţiune generală asupra Turcilorŭ cari au ocupatŭ Ierusalimulŭ, mormêntulŭ Domnului, Constantinopolulŭ, capitala imperiului orientalŭ, o mare parte din Europa, Belgradulŭ, pórta Ungariei, şi insula Rhodus, pórta mării orientale. Nr. 297. pag. 429.

1523. Regele *Ludovicŭ*, din Ungaria scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că după informaţiunile primite dela *voivodulŭ Moldovei* şi dela ducele Veneţiei, *Turcii* au intenţiunea, ca în vara anului acestuia sĕ năvăléscă asupra Ungariei. Nr. 298. pag. 433.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite o legaţiune la *Stefanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, rugându-lŭ se ierte pe boierii şi pe supuşii Moldoveni, cari se resculase în contra voivodului, şi apoi fugise în Polonia. Nr. 299. pag. 434.

1523. *Andreiŭ Criciu*, episcopulŭ catolicŭ din Premislŭ, scrie vice-cancelarului *Petru Tomiciu*, în în privinţa afacerilorŭ din *Moldova*. Nr. 300. pag. 435.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ nobililorŭ din Bohemia, că Turcii au trecutŭ Dunărea şi au întratŭ în *Moldova*. Nr. 301. pag. 435.

1523. *Ionŭ Zamboczki*, unŭ curteanŭ alŭ regelui din Polonia, scrie lui Petru Tomiciu, că mai multe mii de *Turci* au trecutŭ către Polonia pe câmpiile, ce sunt între Marea-négră şi *Moldova*. Nr. 302. pag. 436.

1523. *Andreiŭ Criciu*, episcopulŭ din Premisl, scrie vice-cancelarului *Petru Tomiciu*, că Turcii şi Tătarii, ajutaţi de Români, atacă frontierele Poloniei; că *Moldovenii* au trimisŭ în secretŭ soli la regele Poloniei, ca se-i închine ţéra, declarându, că altŭ cum dênşii se vorŭ supune ori Ungurilorŭ ori Turcilorŭ. Nr. 303. pag. 437.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie regelui *Ludovicŭ* din Ungaria, că în *Moldova* ¡sbucnindŭ o revoluţiune periculósă, voivodulŭ a tăiatŭ pe mai mulţi boieri, ér alţii au fugitŭ cu femeile şi cu copii lorŭ în Polonia; şi de óre-ce în înţelesulŭ tractatelorŭ, ce le are Polonia cu Moldova, dênsulŭ nu póte se dee asilŭ în regatulŭ seu celorŭ fugiţi, astfelŭ a trimisŭ unŭ solŭ la voivodulŭ Moldovei, ca se permită celorŭ fugiţi a se întórce érăşi în ţéră, şi rógă şi pe

regele Ungariei sĕ trimită şi dênsulŭ unŭ solŭ la voivodulŭ Moldovei şi sĕ intervină în privinţa celorŭ refugiaţi. Nr. 304. pag. 437.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie regelui *Ludovicŭ*, din Ungaria, că Moldovenii ne mai putêndŭ suferi tirania *voivodului Stefanŭ*, s'aŭ hotărîtŭ se ridice ca Domnŭ pe fratele sĕŭ; însă Stefanŭ voivodulŭ aflândŭ despre acésta a tăiatŭ pe mai mulţi boieri. Regele Sigismundŭ, rógă pe regele Ludovicŭ, că în casŭ dacă Stefanŭ voivodulŭ va fugi în Ungaria, sĕ-lŭ deţină acolo, ca sĕ nu trécă la Turci, şi sĕ causeze şi mai departe nelinisce Poloniei. Nr. 305. pag. 438.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, declară oratorului trimesŭ din partea Ungariei, că *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, a primitŭ fórte rĕŭ pe oratorulŭ Poloniei şi nu-lŭ lasă să plece de acolo; că dênsulŭ adună armată compusă din Moldoveni şi Turci, şi ar trebui sĕ se pună unŭ frêu acestui tênĕrŭ sburdalnicŭ, ca ţéra sĕ nu cadă în mânile inimicilorŭ. Nr. 306. pag. 439.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, aduce la cunoscinţa consiliarilorŭ sei, că *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, a primitŭ în modŭ necuviinciosŭ pe legatulŭ Poloniei, şi a declaratŭ, că va fi totŭdeuna inimicŭ alŭ regelui, dacă nu-i va da în mână pe boierulŭ *Şerpe*, care a fugitŭ în Polonia. Consiliarii Poloniei sunt de părere, că în casŭ dacă voivodulŭ Moldovei se va ridica cu resbelŭ asupra Poloniei, regele se chieme sub arme o parte din nobilime, ca se apere frontierele, fiindŭ-că tótă nobilimea nu este în stare sĕ se pregătéscă de resbelŭ, ér în ce privesce persóna lui Şerpe, regele să nu-lŭ estradeze, dar nici sĕ nu-i permită, ca sĕ petrécă în Polonia. Nr. 307. pag. 440.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie cancelariului sĕŭ, *Christoforŭ de Schidlowyecz*, că a primitŭ în audienţă pe *Şerpe* boierulŭ, şi a tractatŭ cu dênsulŭ în privinţa Moldovei; că boierulŭ Şerpe a propusŭ, ca regele Ungariei se convóce pe toţi emigranţii, ce se află în Ungaria şi sĕ-i întrebe pe cine voiescŭ dênşii se aibă Domnŭ în Moldova, şi pe acela apoi sĕ-lŭ pună Domnŭ regele Ungariei şi alŭ Poloniei în loculŭ lui Ştefanŭ voivodulŭ; fiindŭ-că dacă nu le vorŭ da ajutoriŭ, dênşii vorŭ cere intervenirea sultanului turcescŭ. Regele Poloniei autoriséză pe cancelariulŭ sĕŭ, ca se lucre în direcţiunea acésta după consiliulŭ boierului Şerpe. Nr. 308. pag. 441.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie cancelariului sĕŭ, că a trimisŭ pe românulŭ Dumşa cu o scrisóre către Carabeţŭ, căpitanulŭ Moldovei de josŭ, însă Dumşa aflândŭ că în Moldova a isbucnitŭ o revoluţiune, a trecutŭ la Braşovŭ şi aci întâlnindu-se cu refugiaţii din Moldova a informatŭ pe regele Poloniei, că emigranţii Moldoveni cerŭ cu insistenţă, ca regele Ungariei şi regele Poloniei se le pună pe altulŭ ca voivodŭ în Moldova, fiindŭ-că altŭ-cumŭ dênşii se vorŭ supune Turcilorŭ. Nr. 309. pag. 442.

1523. *Christoforŭ de Schidlowiccz*, cancelariulŭ Poloniei, trimesŭ ca legatŭ la regele Ungariei, declară, că *Moldova* este fortăreţă şi zidulŭ de apĕrare alŭ Ungariei şi alŭ Poloniei; că dênsulŭ a tractatŭ cu consiliarii Ungariei mai multŭ timpŭ cestiunea de a pune unŭ nou voivodŭ în Moldova, însă consiliarii Ungariei au fostŭ de părere, că în privinţa acésta sĕ fie consultatŭ şi archiepiscopulŭ din Strigonŭ. Nr. 310. pag. 443.

1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că a trimisŭ unŭ solŭ la *voivodulŭ Stefanŭ din Moldova*, cu rugarea, ca se libereze din închisóre pe legatulŭ Poloniei, şi consiliéză pe regele Poloniei sĕ sufere cu pacienţă acéstă înjuriă, ca nu cumva voivodulŭ Moldovei supĕrându-se şi mai multŭ sĕ causeze Poloniei rele şi mai mari; ér când regii se vorŭ întâlni amêndoi în persónă, atunci vorŭ discuta şi decide, ce trebue sĕ facă, ca Moldova, fortăreţa Ungariei şi a Poloniei, sĕ nu cadă în mânile Turcilorŭ. Nr. 311. pag. 445.

1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, face cunoscutŭ cetăţenilorŭ din Cluşŭ, că a conferitŭ şi *oraşului Sibiu* dreptulŭ de a bate monetă nóuă, şi dispune, că de aci înainte nime se nu mai îndrăsnéscă a face comerciŭ cu schimbarea banilorŭ séŭ a *aspriloră* celorŭ vechi, de óre-ce dreptulŭ acesta 'lŭ are numai episcopulŭ din Vesprimŭ, care este tesaurariulŭ regatului. Nr. 312. pag. 446.

1523. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ *oraşului Braşovŭ*. (Estrase). Nr. 313. pag. 447.

1523. Din registrulŭ de venituri şi cheltueli alŭ castelanilorŭ dela castrulŭ *Branului*. Nr. 314. pag. 457.

1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, concede oraşului *Bistriţa* din Transilvania, dreptulŭ de intrepositŭ pentru mărfurile, ce le va importa din Moldova în Transilvania, întogma după cum au dreptulŭ acesta şi cetăţenii din Sibiu şi Braşovŭ. Nr. 315. pag. 458.

1524. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, invită pe palatinii şi castelanii din provincia Rusiei, se se pregătéscă de resbelŭ, de óre-ce *Turcii* trecândŭ Dunărea voiescŭ se predeze ţinuturile Rusiei dimpreună cu Tătarii. Nr. 316. pag. 459.

1524, *Sigismundŭ*, regele Poloniei, invită pe toţi palatinii şi supuşii regatului se se ridice în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, cari sunt aprópe de frontierele Poloniei. Nr. 317. pag. 460.

1524. *Regele Sigismundŭ*, din Polonia, face cunoscutŭ supuşilorŭ sĕi, că în adunările particulare ale regatului s'a decretatŭ o contribuţiune estraordinară pentru apărarea provinciei polone, Rusia, de incursiunile *Turcilorŭ* şi ale *Tătarilorŭ*, şi că în specialŭ *Românii din Polonia* au se plătéscă câte unŭ ferto după fie-care curte, séŭ după fie-care 100 de oi. Nr. 318. pag. 461.

1524. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ regatului polonŭ, scrie lui *Luca de Gorka*, castelanului din Posnania, că Turcii dimpreună cu Tătarii au devastatŭ cu ferŭ şi focŭ provincia Rusiei; că provincia Podoliei a ajunsŭ la o miserie estremă, şi a declaratŭ, că se va supune celui, care o va călca mai întâiŭ, ér' de altă parte *voivodulŭ Moldovei* a trimisŭ unŭ solŭ la regele Poloniei făcându-i cunoscutŭ, că dĕnsulŭ a bătutŭ şi a alungatŭ pe Turcii, cari se întorceaŭ peste Nistru cu prada din Rusia. Nr. 319. pag. 462.

1524. *Ionŭ Zamboczki*, curteanulŭ regelui din Polonia, scrie vice-cancelariului *Petru Tomiczki*, că nisce spioni mincinoşi aducândŭ scirea falşă, că o mulţime imensă de Turci ar fi trecutŭ Dunărea, regele Polpniei a pusŭ poporulŭ în stare de resbelŭ, fără sĕ esiste vre-unŭ periculŭ seriosŭ din partea Turcilorŭ. Nr. 320. pag. 463.

1524. *Andreiŭ Criciu*, episcopulŭ catolicŭ din Premislŭ, scrie vice-cancelariului din Polonia, că după informaţiunile sosite de la *voivodulŭ Moldovei*, Taszula, căpitanulŭ órdelorŭ turcesci, se află dincóce de Dunăre şi strînge armată, ca sĕ facă o nóuă incursiune în ţĕrile Poloniei. Nr. 321. pag. 465.

1524. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie lui *Luca de Gorka*, castelanului din Premislŭ, că după scirile primite căpitanulŭ Turcilorŭ, care a devastatŭ în anulŭ trecutŭ provincia Rusiei, se află dincóce de Dunăre, şi strînge armată, ca se facă o nóuă incursiune în ţĕrile Poloniei. Nr. 322. pag. 465.

1524. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie castelanului din Posnania, că scirile sosite în privinţa Turcilorŭ suntŭ cu totulŭ nesigure; că după unii Turcii ar fi dincóce de Dunăre, după alţii dincolo de Dunăre, şi că armata polonă nu mai póte sta multŭ timpŭ în castre, din causa lipsei de provisiuni. Nr. 323. pag. 466.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că după informaţiunile sigure, ce le are, Turcii voiescŭ sĕ năvăléscă din nou asupra Ungariei în primăvera anului viitoriŭ. Dĕnsulŭ rógă pe regele Poloniei sĕ-lŭ ajute cu sfatulŭ şi cu fapta, de óre-ce are puţină speranţă în ajutoriulŭ celorŭ alalţi principi creştini. Nr. 324. pag. 467.

1524. Din registrulŭ de datorii alŭ oraşului *Braşovŭ*. (Estrase). Nr. 325. pag. 468.

1524. Amintire despre espediţiunea voivodului din Transilvania intreprinsă în Ţéra-românéscă pentru a pune în scaunŭ pe *voivodulŭ Radulŭ*. (După registrulŭ de cheltueli alŭ procuratorilorŭ din oraşulŭ Braşovŭ). Nr. 326. pag. 469.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, rógă pe Papa *Clemente VII.* se indemne pe toţi principii creştini, ca se vină în ajutoriulŭ Ungariei, fiindŭ-că după scirile primite din Ţéra-românéscă, din Moldova, şi din Croaţia, sultanulŭ turcescŭ se pregătesce cu o putere estraordinară, ca se nimicéscă cu totulŭ regatulŭ Ungariei şi pentru scopulŭ acesta s'a aliatŭ cu Tătării. Nr. 327. pag. 469.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie oratorului sĕu din Roma, că e silitŭ a cheltui sume enorme de bani pentru apărarea castrelorŭ de la *Timişóra* şi *Severinŭ*, şi că mai multe fortăreţe de ale Ungariei aŭ fostŭ pierdute, nu din negligenţă, ci din lipsa mijlócelorŭ pecuniare. Nr. 328. pag. 471.

1524. Diferite date istorice după registrulŭ de venituri şi cheltueli alŭ castelanilorŭ de la *Branŭ*. (Estrase). Nr. 329. pag. 473.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie *cetăţenilorŭ din Sibiu*, că le-a concesŭ sĕ bată monetă, cu condiţiunea, ca din venitulŭ monetei se fortifice *Severinulŭ* şi *Sibiulŭ*. Nr. 330. pag. 475.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, în lipsă de mijlóce pecuniare, conferesce *Saşilorŭ din Sibiu* dreptulŭ de a bate monetă cu oblegamentulŭ, ca se restaureze dênşii *castrulŭ Severinului*. Nr. 331. pag. 475.

1524. *Toma, căpitanulŭ din ţinutulŭ Severinului*, adeveresce, că nobilii *Ionŭ Bocosniţă*, *Michaiŭ şi Ionŭ Macicaşŭ* şi-aŭ alesŭ de bună voiă optŭ judecători nobili, ca se judece neînţelegerile, ce esistă între dênşii în privinţa moşiilorŭ părinţesci. Nr. 332. pag. 477.

1524. Baronulŭ *Del Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie cardinalului *Ioanŭ Matheo de Giberti*, despre modulŭ cum Balibec, prefectulŭ turcescŭ, asediézĕ *cetatea Severinului* etc. Nr. 333. pag. 477.

1524. Baronulŭ *Del Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie archiepiscopului din Capua, că Turcii, cari voiau se trécă peste Moldova în Polonia, erau în numĕrŭ de peste 30.000 şi împărţiţi în dóuĕ părţi; asupra unei părţi a mersŭ voivodulŭ Moldovei şi nimicindu-i cu totulŭ a câştigatŭ o victorie frumósă pentru Ţéra-Moldovei şi pentru Polonia. Nr. 334. pag. 483.

1524. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Jacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că Turcii au intratŭ de nou în *Ţéra-românéscă* şi au pusŭ unŭ altŭ domnŭ în locŭlŭ voivodului Radu. Nr. 335. pag. 484.

1524. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Jacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Ţĕrei-românesci*, desperândŭ de ori-ce ajutoriŭ din partea puterilorŭ apusene, s'a pusŭ sub protecţiunea Turcilorŭ, cari sunt cei mai mari inimici ai Ungariei. Nr. 336. pag. 484.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui Henricŭ din Anglia, că Ungaria se află într'unŭ estremŭ periculŭ. In cursŭ de trei ani Turcii aŭ luatŭ cu forţa tóte fortăreţele de pe Dunăre şi de pe Sava, şi au supusŭ în mare parte domniei lorŭ şi cele *dóue ţĕri românesci*, cari erau în partea acésta unŭ fortŭ de apărare alŭ Ungariei. Regele Ludovicŭ, cu cuvinte desperate, cere ajutoriulŭ regelui din Anglia, ca Ungaria sĕ nu fie nimicită de Turci. Nr. 337. pag. 485.

1524. Cardinalulŭ *Campegiu*, legatulŭ apostolicŭ, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că Turcii au cuceritŭ de nou *Ţéra-românéscă*, şi că voivodulŭ de aici s'a datŭ pe partea sultanului. Nr. 338. pag. 487.

1524. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ* secretariului papalŭ, că Turcii au distrusŭ o parte din castelulŭ dela *Severinŭ*, ér' *Orşova* au ruinat'o cu totulŭ. Nr. 339. pag. 488.

1524. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretarului papalŭ, că *voivodulŭ Radu*, care mai înainte era partisanulŭ puterilorŭ creştine, s'a datŭ pe partea Turcilorŭ, şi s'a întorsŭ în ţéră cu multă onóre. Nr. 340. pag. 488.

1524. Cardinalulŭ *Campegiu*, scrie din Buda secretariului papalŭ, că Ungaria a perdutŭ *Severinulŭ* din causa negligenţei voivodului din Transilvania şi a căpitanului din Timişóra. Nr. 341. pag. 489.

1525. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, cere cu insistenţă ajutóre materiale din partea papei Clementŭ VII. de óre-ce Turcii adună o mulţime de trupe, de corăbii şi de arme, ca se nimicéscă regatulŭ

Ungariei; că *Ţéra-românéscă* e subjugată de Turci, şi Ungaria nu mai póte se ascepte nici unŭ ajutoriŭ din partea principilorŭ creştini. Nr. 342. pag. 490.

1525. *Ludoviciŭ*, regele Ungariei, rógă pe *Carolŭ*, împĕratulŭ Germaniei, sĕ nu lase Ungaria se péră, de óre-ce sultanulŭ turcescŭ a adunatŭ o mulţime de trupe, de corăbii şi de arme, cu intenţiunea, ca la primăvĕră sĕ atace Ungaria, nu ca sĕ-i ocupe vre-unŭ oraşŭ, séu sĕ-i facă simple incursiuni pe la frontiere, ci ca se nimicéscă Ungaria cu totulŭ, şi de o-dată cu capulŭ regelui sĕ piéră pentru totŭ de-una şi numele acestui regatŭ. Nr. 343. pag. 493.

1525. Oratorulŭ regelui din Polonia scrie din Braşovŭ regelui Ungariei, că sultanulŭ turcescŭ voiesce la primăvara viitóre, se vină cu tótă puterea sa asupra Ungariei, ér' *voivodulŭ din Ţéra-românéscă* a promisŭ Turcilorŭ, că le va da în mână pe voivodulŭ Transilvaniei. Nr. 344. pag. 495.

1525. Cardinalulŭ *Campegiu* scrie din Buda secretariului papalŭ, că oratorii *voivodului din Moldova*, se află la Buda. Nr. 345. pag. 497.

1525. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Radulŭ* din Ţéra-românéscă, cu tóte că a fostŭ pusŭ din partea Turcilorŭ, dar dênsulŭ voiesce sĕ promită fidelitate şi regelui Ungariei; astŭ-felŭ au făcutŭ totŭ-de-una voivoţii Ţerei-românesci şi ai Moldovei, când Turcii erau mai puternici dênşii se declarau supuşi ai Turcilorŭ, dar ajutau pe sub mână pe Unguri, ér' când regii Ungariei erau mai puternici, dênşii promiteau credinţă regelui Ungariei şi póte că făceau servicii şi Turciei. Nr. 346. pag. 497.

1525. Cardinalulŭ *Campegiu* scrie din Buda lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că după cum se vorbesce *voivodulŭ Radulŭ din Ţéra-românéscă şi voivodulŭ Moldovei* sunt înţeleşi cu Turcii. Nr. 347. pag. 498.

1525. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că esistă o înţelegere între *voivoţii români* si între Turcia, şi că sultanulŭ turceseŭ a datŭ ordinŭ se cumpere unŭ numĕrŭ suficientŭ de cai, pentru a puté transporta artileria dela Adrianopolŭ la Nicopolulŭ din Ţéra-românéscă. Nr. 348. pag. 499.

1525. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie secretariului papalŭ, că *Radulŭ*, *voivodulŭ Ţĕrei românesci*, a încunoştiinţatŭ pe oficialii din Făgăraşŭ, că Turcii trecŭ Dunărea pe trei locuri cu intenţiunea, ca se prădeze ţinutulŭ Saşilorŭ şi alŭ Secuilorŭ din Transilvania. Nr. 349. pag. 500.

1525 (1524). *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ adunărilorŭ provinciale, că *voivodulŭ din Moldova* voiesce se încépă unŭ resbelŭ cu Polonii, şi astŭ-felŭ trebue a se lua mĕsuri, ca voivodulŭ se nu trécă pe partea Turcilorŭ, séŭ se fie supusŭ de ei. Nr. 350. pag. 500.

1525. *Dieta generală a Poloniei* ţinută la Piotrkovia decretéză o contribuţiune generală estraordinară pentru apărarea regatului în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, ér' în ce privesce pe *Românii din Polonia*, dênşii vorŭ avé se plătéscă câte 12 groşi pentru fie-care curte, séu pentru fie-care sută de oi. Nr. 351. pag. 501.

1525. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie regelui *Ludoviciŭ* din Ungaria, că trimite prin Ungaria pe Stanislau de Sprowa, ca oratorŭ la sultanulŭ turcescŭ, de óre-ce se teme, ca se-lŭ trimită prin Moldova Nr. 352. pag. 502.

1525. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie archiepiscopului din Strigonŭ, că trimite unŭ oratorŭ la sultanulŭ turcescŭ, şi cu tóte că drumulŭ ar fi multŭ mai scurtŭ prin *Moldova*, însă temêndu-se de voivodulŭ de acolo, dênsulŭ trimite pe oratorulŭ seu pe drumulŭ din Ungaria. Nr. 353. pag. 503.

1525. Instrucţiunea dată de regele *Sigismundŭ* din Polonia oratorului seu trimisŭ la sultanulŭ turcescŭ, pentru ca se reînoéscă tractatele de amiciţie şi de pace. Regele Poloniei autoriséză pe

legatulŭ seu se declare, că nu este adevĕrată informaţiunea dată sultanului de *voivodulŭ din Moldova*, şi anume, că Polonii ar fi voitŭ se ocupe cu forţa castrele dela *Chilia* şi dela *Cetatea-albă*. Nr. 354. pag. 503.

1525. Dieta Ungariei întrunită pe câmpulŭ de la Racoşŭ decide: *funcţionarii* de naţionalitate străină se fie scoşi din funcţiuni şi locurile lorŭ se fie suplinite cu unguri; *luteranii* ori unde se vorŭ afla se fie arşi de vii; străinii, cari vorŭ aduce *monetă străină* în ţĕră se fie de asemenea arşi de vii; în fine *nobilii celorŭ dóue-spre-dece comitate de la Severinŭ până la Poşega se fie conservaţi în libertăţile lorŭ*. Nr. 355. pag. 507.

1525. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, concede *Caterinei*, ficei lui *Ionŭ Fiath* din Bănatŭ, dreptulŭ de succesiune bărbătéscă în moşiile părintelui seu situate in districtulŭ Caransebeşului şi alŭ Mihadiei. Nr. 356. pag. 508.

1525. Oraşulŭ şi districtulŭ *Caransebeşului* se împrumută dela Marcŭ Pemphlinger din Sibiu cu suma de 925 flor. şi se obligă a-i plăti acéstă sumă cu aurulŭ, ce se va spela din riurile acestui districtŭ. Nr. 357. pag. 509.

1525. *Universitatea săséscă* din Transilvania promite regelui *Ludovicŭ*, că în curêndŭ i va plăti contribuţiunea cu care este datóre, însă cere dela regele, ca districtulŭ Bistriţei din Transilvania se nu mai plătéscă *voivodului din Moldova* suma de 1000 fl., ce i s'a promisŭ din partea regelui ca ajutoriŭ de resbelŭ. Nr. 358. pag. 510.

1525. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ castelanilorŭ de la *Branŭ*. (Estrase). Nr. 359. pag. 511.

1525. Diferite date, ce privescŭ istoria Românilorŭ, estrase din registrulŭ de cheltueli alŭ regelui *Ludovicŭ* din Ungaria. Nr. 360. pag. 512.

1525. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Moldovei* a trimisŭ unŭ solŭ la regele Ungariei făcându-i cunoscutŭ, că sultanulŭ turcescŭ a terminatŭ pregătirile sale de resbelŭ, şi după cum se vorbesce voiesce se vină séu în *Ungaria*, séŭ, în *Moldova*, ori asupra *Apuliei*. Nr. 361. pag. 519.

1526. Baronulŭ *Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie secretariului papalŭ, că după informaţiunile primite de la Pavelŭ voivodulŭ, care a fugitŭ din Turcia, sultanulŭ turcescŭ a făcutŭ pregătiri mari, ca în anulŭ acesta se atace Ungaria; că la începutŭ planulŭ de resbelŭ alŭ sultanului era, se plece către Buda prin *Ţéra-românéscă*, de unde ar puté uşorŭ sĕ capete unŭ ajutoriŭ de 60,000 ómeni pedestrime şi călărime, dar în fine considerându dificultăţile, ce le presintă trecerea Dunărei pe dóue locuri şi drumulŭ, ce avea se-lŭ facă prin Transilvania, prin o ţĕră muntósă, sultanulŭ s'a decisŭ se atace Ungaria pe linia dela Sava. Nr. 362. pag. 520.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, despre resbelulŭ întêmplatŭ între *voivodulŭ Moldovei* şi *voivodulŭ Ţĕrei-românesci*, din causa unei cestiuni de căsătorie cu fetele lui Basarabŭ voivodulŭ. Nr. 363. pag. 523.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că cei doi voivoţi din Moldova şi din Ţéra-românéscă s'aŭ împăcatŭ. Nr. 364. pag. 525.

1526. *Antoniu Burgio*, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariulului papalŭ, că *voivodulŭ din Ţéra-românéscă* a trimisŭ unŭ solŭ la regele Ungariei făcându-i cunoscutŭ, că Turcii aŭ construitŭ trei poduri la Nicopole, şi intenţiunea sultanului este se trécă în anulŭ acesta în Transilvania. Nr. 365. pag. 525.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ din Ţéra-românéscă* a trimisŭ unŭ solŭ la regele Ungariei făcându-i cunoscutŭ, că Turcii au distrusŭ cele trei poduri, ce le construise la Nicopolŭ, şi din materialulŭ acesta au construitŭ alte dóue poduri, unulŭ la Nistru şi altulŭ la Chilia, cu intenţiunea, ca

se trécă în Moldova, se pună aci unŭ altŭ voivodŭ devotatŭ Turciei, ér' din Moldova se trécă în Transilvania şi se asedieze oraşulŭ Sibiului şi alŭ Braşovului. Nr. 366. pag. 526.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei rógă cu insistenţă pe Papa *Clemente VII.*, sĕ-i trimită totŭ ajutoriulŭ de care dispune, de óre-ce sultanulŭ turcescŭ şi a adunatŭ tóte puterile din Asia şi din Europa şi vine asupra Ungariei, nu ca se-i iee câte-va provincii, ci ca se ocupe întréga ţĕră şi Buda, capitala regatului. Nr. 367. pag. 527.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Moldovei* a comunicatŭ regelui Ludovicŭ din Ungaria, că nu-i póte da nici unŭ ajutoriŭ în contra Turcilorŭ, de óre-ce dênsulŭ dimpreună cu *voivodulŭ Ţĕrei-românesci* au fostŭ invitaţi din partea sultanului se fie gata, ca se intre în Ungaria. Nr. 368. pag. 529.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, cere unŭ ajutoriŭ câtŭ mai îngrabă dela *Franciscŭ*, regele Galiei, în contra Turcilorŭ, cari au decisŭ distrugerea totală a regatului unguescŭ. Nr. 369. pag. 531.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Ţĕrei-românesci*, a mersŭ se întêmpine pe sultanulŭ turcescŭ, care a sositŭ la Adrianopolŭ. Nr. 370. pag. 532.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie nobilimei din comitatulŭ Dobâcei în Transilvania, că se nu cĕră dela Saşi, când li se fură animalele, ca se arete urmele cailorŭ ori a vitelorŭ furate, de óre-ce usulŭ acesta a esistatŭ numai la *Secui* şi la *Românі*, dar nu şi la Saşi. Nr. 371. pag. 533.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, amintesce, că părintele sĕŭ, regele Vladislau, dăruise decedatului *voivodŭ Stefanŭ, din Moldova*, délulŭ de vii de lângă comuna Velţŭ în Transilvania cu destinaţiune, ca se remână dependentŭ de castrulŭ Cetăţii-de-baltă, ce era alŭ lui Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei. Nr. 372. pag. 533.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie secretariului papalŭ, că regele şi staturile Ungariei mulţămescŭ pontificelui, care singurŭ în timpulŭ acestŭ criticŭ, se interesézĕ de sórtea Ungariei. Nr. 373. pag. 534.

1526. *Dieta generală a Polonici*, decretézĕ o nóuă contribuţiune estraordinară pe timpŭ de doi ani, pentru apărarea regatului în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, ér' în ce privesce pe *Românii din Polonia*, dieta dispune, că ei se plătéscă câte unŭ ferto după fie care curte, séŭ după fie-care sută de oi. Nr. 374. pag. 536.

1526. Mareşalulŭ *Petru Kmita* scrie reginei polone, Bona, că după informaţiunile positive, ce le are, *voivodulŭ Moldovei*, luându sub comanda sa trupele tătăresci ale sultanului turcescŭ, voiesce să năvălésca asupra provincielorŭ polone, şi că dênsulŭ a sositŭ la frontierele Poloniei cu trupele şi cu maşinele sale de resbelŭ. Nr. 375. pag. 537.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că după scirile sosite din *Ţĕra-românéscă* şi din *Moldova*, sultanulŭ turcescŭ vine în persónă asupra Ungariei. Nr. 376. pag. 538.

1526. Baronulŭ *de Burgio* scrie secretariului papalŭ, că o parte din armata turcéscă, care voiesce se atace Ungaria a sositŭ la Belgradŭ; că podurile sunt pe jumĕtate gata, şi în fine, că în Ungaria confusiunea spiritelorŭ şi lipsa de provisiuni e mare. Nr. 377. pag. 539.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, cu puţine ţile înainte de catastrofă dela Mohaciŭ, scrie episcopiei catolice din Orade, se-i dee jumĕtate din bani, din ornamente, din vasele de aurŭ şi de argintŭ, ce le au bisericele de acolo, ca se pótă suporta cheltuelile resbelului cu Turcii. Nr. 378. pag. 540.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, rógă — în numele creştinătăţii — pe Papa *Clemente VII.* se în-

demne şi pe cei-lalţi principi creştini se nu părăséscă Ungaria în pericululŭ în care se află, de óre-ce sultanulŭ turcescŭ este acum departe numai 3—4 ţile de Belgradŭ, şi Turcii vinŭ cu tóte puterile lorŭ asupra Ungariei. Nr. 379. pag. 542.

1526. Baronulŭ *Del Burgio*, scrie secretariului papalŭ, că *Solimanŭ*, sultanulŭ turcescŭ, a trecutŭ riulŭ Sava cu 200.000 armată; că o mulţime mare de corăbii vinŭ pe Dunăre către Petrovaradinŭ, că palatinulŭ Ungariei a declaratŭ regelui, că dênsulŭ nu póte se plece la resbelŭ cu ţĕranii, şi că nobilii din episcopia Calocei au declaratŭ, că dênşii nu sunt obligaţi se mérgă la resbelŭ, dacă nu merge şi regele în persónă. Nr. 380. pag. 543.

1526. Papa *Clemente VII.* scrie nunciului apostolicŭ din Ungaria se plece câtŭ în grabă în Polonia, ca se înduplece pe regele Sigismundŭ se vină în ajutoriulŭ regelui Ludovicŭ din Ungaria, care se află într'unŭ periculŭ estremŭ. Nr. 381. pag. 546.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, plécă la resbelŭ în contra Turcilorŭ însoţitŭ numai de 3.700 de ostaşi. Episcopulŭ din Calocea svătuesce pe regele Ludovicŭ se trimită oratori la sultanulŭ turcescŭ şi se céră pace, şi în casŭ dacă nu va putea se obţină pacea cu condiţiuni mai favorabile, atunci sĕ-i plătéscă tributŭ. (Scrisórea baronului De Burgio către secretariulŭ pontificelui). Nr. 382. pag. 547.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie papei *Clemente VII.* că Turcii asediézĕ cetatea dela Petrovaradinŭ, care în curêndŭ are se cadă pradă în mânile lorŭ; că dênsulŭ nu mai e în stare se ţină pieptŭ cu unŭ inimicŭ aşa puternicŭ, şi rógă cu lacrimi pe pontificele, sĕ-lŭ ajute în tóte modurile, de óre-ce mai multă credinţă are în scaunulŭ apostolicŭ de câtŭ în tótă creştinătatea. Nr. 383. pag. 549.

1526. *Brodericŭ*, cancelariulŭ Ungariei, descrie papei *Clemente VII.* pericululŭ celŭ mare, în care se află regatulŭ Ungariei; că tóte lucrurile se află aci într'o confusiune estremă; că pe fie-care ţi se presintă mii de alte dificultăţi; că din 7.000 de vasali regatulŭ nu mai are astăţi nici unulŭ; că numai esistă nici o cale de mântuire, fără numai singurŭ D-ţeu mai póte scăpa regatulŭ acesta. Nr. 384. pag. 550.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că după scirile primite 80.000 Tătari arŭ fi întratŭ în Polonia, şi se apropiă de munţii Moldovei, probabilŭ, ca sĕ trécă în Ungaria. Nr. 385. pag. 551.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie lui *Franciscŭ de Batyan*, banului din Croaţia, se trimită câtŭ mai în grabă la resbelŭ în contra Turcilorŭ pe toţi ţĕranii, afară de cei bolnavi şi bĕtrâni. Regele adauge, că asemenea ordinŭ a datŭ şi în Ungaria şi în Transilvania. Nr. 386. pag. 552.

1526. *Ludovicŭ Morillo* scrie lui *Francesco Contarini*, că între Unguri esistă discordie, şi e de temutŭ, că Ungurii înainte de a se bate cu Turcii, se vorŭ bate între dênşii. Nr. 387. pag. 552.

1526. *Dieta Ungariei* întrunită pe câmpulŭ dela Rakos, decide, că la espediţiunea generală asupra Turcilorŭ se fie obligatŭ a lua parte fie-care ţĕranŭ. Nr. 388. pag. 553.

1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ supuşilorŭ sĕi, că *Tătarii* au hotărîtŭ se prădeze ţĕrile Poloniei, ĕr' *voivodulŭ Moldovei*, stă gata cu armata sa, ca se asedieze cetatea dela Cameneţŭ. Regele învită pe toţi locuitorii Poloniei sĕ se pregătéscă cu cai şi cu arme, spre a puté respinge o putere atâtŭ de mare a inimicilorŭ. Nr. 389. pag. 555.

1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, învită pe toţi supuşii obligaţi la resbelŭ, sĕ se ridice cu toţii şi se apuce armele în contra *Tătarilorŭ*, cari au năvălitŭ asupra Poloniei. Nr. 390. pag. 556.

1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie oratorului sĕu din Ungaria, că *Stefanŭ de Batorŭ*, palatinulŭ Ungariei, care în urma unei revoluţiuni poporale a fostŭ scosŭ din funcţiunea sa, a cerutŭ intervenirea regelui polonŭ spre a fi numitŭ de nou în demnitatea acésta. Regele Sigismundŭ autoriséză pe legatulŭ sĕu, se insiste pe lângă regele Ungariei, ca se-i conferéscă de nou demnitatea de palatinŭ. Nr. 391. pag. 557.

1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie magnaţilorŭ din Ungaria, că îndată ce a înţelesŭ că sultanulŭ a năvălitŭ cu putere mare asupra Ungariei, dênsulŭ a trimisŭ la regele Ludovicŭ pe curteanulŭ sĕu Nic. Nipszicz, ca se-i aducă informaţiuni mai detaiate în privinţa acésta. Nr. 392. pag. 558.

1526. *Paulŭ*, episcopulŭ din Agria, trimite regelui din Polonia o relaţiune mai detaiată despre *lupta întêmplată la Mohaciŭ*, în care puterea Ungariei a fostŭ înfrântă de Turci, şi rógă pe regele Poloniei sĕ dee ajutoriŭ Ungariei în misera posiţiune, în care se află. Nr. 393. pag. 558.

1526. *Maria*, regina Ungariei, descrie regelui Sigismundŭ din Polonia *catastrofa întêmplată la Mohaciŭ:* anume, că sultanulŭ turcescŭ a atăcatŭ Ungaria cu o putere de 200.000 ómeni, şi cu tóte că Ungurii nu aveau armată adunată mai multŭ de 25.000, dar ei au începutŭ lupta, însă armata unguréscă a fostŭ învinsă, şi în lupta acésta au căḑutŭ regele, archiepiscopulŭ din Strigonŭ şi alţi 5 episcopi. Nr. 394. pag. 560.

1526. *Stefanŭ Brodericiŭ*, cancelariulŭ Ungariei, trimite vice-cancelariului din Polonia o relaţiune despre *catastrofa întêmplată la Mohaciŭ*, şi adauge, că sultanulŭ turcescŭ după ce a câştigatŭ victoria de la Mohaciŭ, înaintézĕ acum către Buda, ca se ocupe întregŭ regatulŭ Ungariei; că ajutórele trimise din Bohemia se au întorsŭ înapoi, ér' regina şi dênsulŭ s'au retrasŭ la Poşonŭ. Nr. 395. pag. 562.

1526. *Alexie Thurzo*, tesaurariulŭ Ungariei, scrie regelui din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ a arsŭ şi a devastatŭ Buda, apoi a trecutŭ Dunărea, ca se ocupe şi cea l'altă parte a Ungariei; că cea mai mare parte din nobilii Ungariei au căḑutŭ la Mohaciŭ, şi că *voivodulŭ Transilvaniei cu trupele sale nu le-a datŭ nici unŭ ajutoriŭ*. Nr. 396. pag. 563.

1526. Lista prelaţilorŭ şi a nobililorŭ din Ungaria, cari au căḑutŭ în *lupta dela Mohaciŭ*. In acéstă luptă au peritŭ *Paulŭ Thomori*, archiepiscopulŭ Calocei, fostŭ căpitanŭ alŭ Ţerei-Făgăraşului, *Filipŭ More*, episcopulŭ din Cinci-biserici, nobilulŭ *Ionŭ Dragfi*, judele curiei, *Ladislau More*, toţi trei români catolici, ş. a. Nr. 397. pag. 565.

1526. *Stefanŭ Brodericiŭ*, episcopulŭ din Vesprimŭ, descrie pe largŭ starea Ungariei pe timpulŭ, cândŭ sultanulŭ *Solimanŭ* s'a ridicatŭ cu armata sa, ca se nimicéscă regatulŭ Ungariei. Dênsulŭ arată, că planulŭ de resbelŭ alŭ Ungariei a fostŭ, ca *voivodulŭ din Transilvania* dimpreună cu *voivodulŭ Ţĕrei-românesci* se atace pe Turci dela spate, séu se se arunce amêndoi voivoḑii asupra Traciei, şi că din causa acésta, voivodulŭ Transilvaniei nu a pututŭ se dée ajutoriŭ Ungurilorŭ în lupta dela Mohaciŭ. Nr. 398. pag. 568.

1526. *Ferdinandŭ*, regele Bohemiei şi archiducele Austriei, trimite o legaţiune la *Sigismundŭ*, regele Poloniei, prin care cere ajutoriulŭ seu moralŭ, ca se pótă obţiné tronulŭ Ungariei, şi se înduplece pe *voivoḑii din Moldova şi din Ţĕra-românéscă*, se nu dee nici unŭ ajutoriŭ lui Ionŭ Zapolia, voivodului din Transilvania, care voiesce se ocupe dênsulŭ tronulŭ Ungariei. Nr. 399. pag. 592.

1526. *Mathio Sabiza* reportézĕ oraşului Cividale din Friul, că Turcii după învingerea de la Mohaciŭ au ocupatŭ oraşele Cinci-biserici şi Alba-regală, unde se încoronézĕ regii Ungariei, apoi au plecatŭ către Buda. Dênsulŭ amintesce faima respândită atunci, că pe regele Ungariei l'arŭ fi ucisŭ, voivodulŭ Ardélului, care aspira la coróna Ungariei. Nr. 400. pag. 594.

1526. *Ionŭ Zapolya*, fostulŭ voivodŭ alŭ Transilvaniei, face cunoscutŭ ordinelorŭ şi staturilorŭ din Ungaria, că dênsulŭ a fostŭ alesŭ de rege alŭ Ungariei. Nr. 401. pag. 595.

1526. *Dieta Ungariei* intrunită în Alba-regală decide *espulsarea Evreilorŭ* din tóte ţinuturile, cetăţile şi oraşele Ungariei. (După comunicarea, ce o face Christoforŭ Raube, episcopulŭ din Laibach, lui Ferdinandŭ I. regele Bohemiei). Nr. 402. pag. 595.

1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ demnitarilorŭ şi funcţionarilorŭ din Polonia, că în *Moldova* s'a bătutŭ în cantitate mare *o monetă polonă falsă*, şi probabilŭ, că o parte din

moneta acésta s'a şi pusŭ în comerciŭ. Regele interdice primirea acestei monete în Polonia. Nr. 403. pag. 596.

1526. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ procuratorilorŭ din oraşulŭ *Braşovŭ*. (Estrase). Nr. 404. pag. 597.

1526. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ castelanilorŭ de la *Branŭ* în Transilvania. Nr. 405. pag. 597.

1527. Instrucţiunea dată de *Sigismundŭ*, regele Poloniei, legaţilorŭ sei trimişi la adunările provinciale, prin care înculpă pe *voivodulŭ Moldovei*, că causézŭ o mulţime de daune Poloniei, pe sub ascunsŭ şi pe faţă. Nr. 406. pag. 599.

1527. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, felicită pe voivodulŭ *Petru* pentru alegerea sa ca Domnŭ alŭ Moldovei în loculuĭ decedatului voivodŭ Stefanŭ. Nr- 407. pag. 600.

1527. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie *voivodului Petru* din Moldova, că boieriulŭ Nicoră Şerpe, care dimpreună cu tatălŭ seu, fugise în Polonia de frica decedatului voivodŭ Stefanŭ, a hotărîtŭ a se întórce érăşi în patria sa. Regele Sigismundŭ 'lŭ recomandă bunăvoinţei noului voivodŭ, şi-lŭ rógă, ca se-i restitue averile confiscate. Nr. 408. pag. 600.

1527. *Mathia Drzewicki*, episcopulŭ din Cujavia, scrie episcopului din Varmia, ca *Petru, noulŭ voivodŭ alŭ Moldovei*, va trimite oratori distinşi la regele Poloniei, ca se reînoiéscă vechile tractate. Nr. 409. pag. 601.

1527. *Tractatulŭ de pace şi de alianţă*, încheiatŭ între *Sigismundŭ*, regele Poloniei, şi între *Petru*, voivodulŭ Moldovei. Condiţiunile principale ale acestui tractatŭ eraŭ următórele: se fie pace perpetuă între regele Sigismundŭ şi între voivodulŭ Petru, precum şi între ţĕrile dênşilorŭ; amendóue ţerile se-şi dee ajutoriŭ reciprocŭ în contra tuturorŭ inimicilorŭ sei; că în casŭ, când regele Poloniei şi regele Ungariei se vorŭ ridica cu resbelŭ asupra Turcilorŭ, atunci se fie obligatŭ şi voivodulŭ Moldovei a lua parte la espediţiunea acésta, cu condiţiune însă, că regele Poloniei şi regele Ungariei se apere Moldova de invasiunea Turcilorŭ; în fine Moldovenii se pótă face comerciŭ liberŭ în ţĕrile Poloniei, şi Polonii în Moldova. Nr. 410. pag. 602.

1527. *Acelaşi tractatŭ* încheiatŭ între *Sigismundŭ*, regele Poloniei, şi între *Petru*, voivodulŭ Moldovei, după textulŭ publicatŭ în «Acta Tomiciana». Nr. 411. pag. 606.

1527. *Dieta Poloniei*, întrunită la Cracovia, decretézŭ o contribuţiune generală estraordinară pentru apărarea regatului; ér în ce privesce pe *Românii din Polonia* dieta decide, ca ei se plătéscă câte 12 groşi după fie-care curte séu după fie-care sută de oi. Nr. 412. pag. 610.

1527. *Ionŭ Zapolia*, noulŭ rege alŭ Ungariei, ţine adunare cu prelaţii, cu baronii şi cu nobilii Ungariei, cari promitŭ cu toţii a da a ḑecea parte din averile lorŭ şi ale *iobagilorŭ sei* pentru apărarea ţerei de nóuele pericule, ce o ameninţă. Nr. 413. pag. 612.

1527. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, autorisézŭ pe nunciulŭ apostolicŭ, care se întorcea la Roma, se amintéscă pontificelui împregiurarea, că scaunulŭ apostolicŭ a concesŭ Ungariei la diferite ocasiuni ajutóre de bani, însă Poloniei până acum nu i-a datŭ nimicŭ, si astŭ-felŭ regele Sigismundŭ rógă pe pontificele, ca se-i concédă pe unŭ timpŭ determinatŭ, pentru luptele, ce le are cu necredinciosii, tóte veniturile, ce le trage scaunulŭ apostolicŭ din Polonia. Nr. 414. pag. 613.

1527. *Stefanŭ Brodericŭ*, cancelariulŭ Ungariei scrie lui *Andreiŭ Criciu*, episcopului din Ploca, că omulŭ numitŭ «*Negru*», care s'a ridicatŭ în contra Turcilorŭ în ţinuturile de lângă Sava, se ḑice a fi din familia împĕraţilorŭ din Constantinopolŭ. Nr. 415. pag. 614.

1527. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite unŭ oratorŭ la dieta Germaniei, ca se espună principilorŭ germani situaţiunea cea grea, în care se află statele creştine din orientulŭ Europei, după ce Belgradulŭ şi o mare parte din Ungaria au căḑutŭ în mânele Turcilorŭ. Regele Poloniei rógă pe principii Germaniei se vină câtŭ mai îngrabă în ajutoriulŭ Ungariei şi alŭ Poloniei. Nr. 416. pag. 615.

1527. *Nicolae de Macedonia*, comitele din Cenade, rógă pe vice-voivodulŭ din Transilvania, ca se dée ordinŭ nobilimei se se ridice cu armele în contra rebelului *Negru*, numitŭ şi *Ionŭ Ţarulŭ*. (Estrasŭ). Nr. 417. pag. 617.

1527. *Petru de Peren*, voivodulŭ Transilvaniei, dă ordinŭ Saşilorŭ din Transilvania se se ridice cu armele contra rebelului *Negru*, numitŭ şi *Ionŭ Ţarulŭ*, (Estrasŭ). Nr. 418. pag. 617.

1527. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, scrie lui Petru Tomiciu, vice-cancelariului din Polonia, că *Omulŭ-negru*, care făcuse o revoluţiune în Ungaria, şi năvălise asupra Segedinului, a fostŭ prinsŭ şi ucisŭ. Nr. 419. pag. 618.

1527. *Hieroslau de Lasko*, palatinulŭ Siradiei, în o scrisóre către palatinulŭ Rusiei, laudă diferitele avuţii, cu cari a înzestratŭ natura pământulŭ Transilvaniei, şi anume, că ţéra acésta presintă o recoltă enormă de vinŭ, aci se află aurŭ, argintŭ, aramă şi sare în abundenţă fórte mare. Nr. 420. pag. 619.

1527. *Petru Tomiciu*, vice-cancelariulŭ Poloniei, comunică lui *Luca de Gorka*, scirile, ce le are despre resbelulŭ începutŭ între Ferdinandŭ, regele Bohemiei, şi între Ionŭ Zapolia, voivodulŭ Transilvaniei, pentru succesiunea la tronulŭ Ungariei. Nr. 421. pag. 620.

1527. Nobilulŭ *Franciscŭ Fiatŭ* din Bănatŭ concede sororei sale Ana, se folosésca până va trăi, moşiile fratelui seu decedatŭ, cari după dreptulŭ de succesiune au se trécă la dênsulŭ. Nr. 422. pag. 621.

1527. Unŭ raportŭ anonimŭ adresatŭ regelui din Anglia, în care se face amintire, că doi nobili (români) *Ladislau More* şi *Valentinŭ Turcu* au primitŭ de la regele Ionŭ averi considerabile, ca se fie partisani ai sei, şi că revoluţiunea aţiţată în Ungaria de *Omulŭ-negru*, a fostŭ suprimată. Nr. 423. pag. 623.

1527. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, trimite pe comitele *Ionŭ Banfi* şi pe *Andreiŭ* prepositulŭ din Strigonŭ, ca oratori la dieta Germaniei din Regensburg, spre a cere ajutoriŭ în contra Turcilorŭ. In instrucţiunea dată oratorilorŭ sĕi, regele Ionŭ înculpă pe regele Ferdinandŭ, că a trimisŭ unŭ nunciu la *voivodulŭ Moldovei*, pe care l'a înduplecatŭ se lucre în contra sa, şi dacă voivodulŭ Moldovei nu ar fi muritŭ, atunci s'ar fi întêmplatŭ mari complicaţiuni. Nr. 424. pag. 626.

1527. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ procuratorilorŭ din oraşulŭ *Braşovŭ*. (Estrase). Nr. 425. pag. 627.

1527. *Cele trei naţiuni privilegiate* din Transilvania, anume: nobilii, Saşii şi Secuii, întruniţi în dieta dela Turda, rógă pe Ferdinandŭ, regele Ungariei, se nu dăruéscă *castrulŭ dela Făgăraşŭ* nici lui Stefanŭ Mailatŭ şi nici altuia, până nu vorŭ sosi la regele oratorii Transilvaniei. Nr. 426. pag. 628.

1528. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, confirmă pe nobilulŭ *Gavrilŭ Gherlisce* din Bănatŭ în posesiunea moşiilorŭ sale din districtulŭ Mihadiei. Nr. 427. pag. 629.

1528. Vĕduva *Elena Kys* din Caransebeşŭ vinde lui *Stefanŭ Dragna* dóue curţi ale sale din oraşulŭ Caransebeşului. Nr. 428. pag. 630.

1528. Cheltuelile, ce le făcuse oraşulŭ Braşovŭ, când a fostŭ introdusŭ de nou în domnie *voivodulŭ Radulŭ din Ţéra-românéscă*, precum şi cheltuelile avute, când *voivodulŭ Petru din Moldova* a asediatŭ oraşulŭ Braşovului. Nr. 429. pag. 631.

1529. *Alexe de Bethlen*, vice-voivodulŭ Transilvaniei, convócă pe deputaţii celorŭ trei naţiuni privilegiate din Transilvania, la dieta, care se va ţiné în Oşorheiŭ, şi anume, ca se delibereze despre pericululŭ, ce ameninţă Transilvania din partea noului *voivodŭ din Ţéra-românéscă*. Nr. 430. pag. 633.

1529. *Petru, voivodulŭ Moldovei*, adeveresce, că cetăţenii din oraşulŭ Bistriţa în Transilvania i-aŭ

plătită suma de 1000 fl., ce i se promisese ca ajutoriŭ de resbelŭ din partea regelui Ludovicŭ din Ungaria. Nr. 431. pag. 634.

1529. *Marcu Pemfflinger*, comitele naţiunii săsesci din Transilvania, scrie lui *Nicolae Gherend*, episcopului catolicŭ din Alba Iulia, că Drăganŭ (unulŭ din conspiratorii în contra voivodului Radu) s'a întorsŭ în Ţéra-românéscă. Nr. 432. pag. 634.

1529. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, confiscă pentru nota de infidelitate tóte moşiile lui *Paulŭ Sente* din districtulŭ Mihadiei şi le conferesce nobilului Michaiŭ Sebeşŭ din Bănatŭ. Nr. 433. pag. 635.

1529. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, confiscă moşiile nobililorŭ Nicolae, Petru, şi Martinŭ din comuna Grindŭ în Transilvania, fiindŭ-că trecuse pe partea adversariului seu, a regelui Ferdinandŭ, şi dênsulŭ dăruiesce apoi moşiile aceste oraşului Cluşŭ, pentru serviciile credincióse, ce i le făcuse la diferite ocasiuni. Nr. 434. pag. 636.

1529. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, scrie lui Stefanŭ Bathori se céră dela *voivodulŭ Moldovei* maşinele de resbelŭ, ca se distrugă zidurile oraşelorŭ săsesci din Transilvania, cari se au declaratŭ pe partea regelui Ferdinandŭ din Bohemia. Regele Ionŭ Zapolya învită pe Stefanŭ Bathori se predée voivodului din Moldova Cetatea-de-baltă şi oraşulŭ Bistriţei. Nr. 435. pag. 637.

1529. *Petru, voivodulŭ Moldovei*, scrie cetăţenilorŭ şi locuitorilorŭ din districtulŭ Bistriţei, că Ionŭ, regele Ungariei i-a dăruitŭ dênsului oraşulŭ şi districtulŭ Bistriţei, şi fiindŭ-că locuitorii acestui districtŭ refusă se i se supună, dênsulŭ va asedia oraşulŭ şi pe toţi rebelii i va trage în ţépă. Nr. 436. pag. 639.

1529. *Petru, voivodulŭ Moldovei*, scrie de nou cetăţenilorŭ din Bistriţă, că regele Ionŭ i-a dăruitŭ dênsului cetatea dela Unguraşŭ, şi astŭ-felŭ trupele sale vinŭ se ocupe oraşulŭ Bistriţei, ér dênşii se nu se opună, fiindŭ-că altŭ-cum i va tăia pe toţi. Nr. 437. pag. 640

1529. Judeţulŭ Braşovului scrie cetăţenilorŭ din Sibiu, că *voivodulŭ Moldovei* s'a întorsŭ către casă cu tóte trupele sale, dar a făcutŭ mari devastări în Secuime. Nr. 438. pag. 641.

1529. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, conferesce oraşului Lipova din comitatulŭ Aradului dreptulŭ de oraşŭ liberŭ regalŭ, avêndŭ se se bucure de aceleaşi libertăţi şi privelegii, de cari se bucură şi oraşulŭ Buda. Nr. 439. pag. 641.

1529. *Petru de Rupe*, priorulŭ călugărilorŭ dominicani din Sighisóra, notéză într'unŭ manuscriptŭ evenimentele petrecute în Ungaria şi în Transilvania la anii 1526—1529, anume, cum a devastatŭ *voivodulŭ Moldovei* Transilvania la a. 1529, şi dênsulŭ ascunde manuscriptulŭ acesta în zidulŭ bisericei dominicane, pentru memoria timpurilorŭ viitóre. Nr. 440. pag. 643.

1529. Notiţe contemporane manuscrise despre evenimentele din anulŭ acesta. Nr. 441. pag. 645.

1529. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ procuratorilorŭ din oraşulŭ *Braşovului*. Diferite date referitóre la intrarea în Transilvania a *voivodului din Moldova*. (Estrase). Nr. 442. pag. 646.

1529. *Petru, voivodulŭ Moldovei*, confirmă actulŭ, prin care călugărulŭ Eulogie dărnesce bisericei din Salaşani, satulŭ de acolo numitŭ Salaşani, şi pe care lŭ primise în schimbŭ dela unŭ moldoveanŭ cu numele Ilie. Nr. 443. pag. 649.

1529. *Comerciulŭ Ţĕrei-românesci şi alŭ Moldovei cu Transilvania* pe la Braşovŭ, precum şi esportulŭ comercianţilorŭ din Braşovŭ în Ţéra-românéscă şi în Moldova, după registrele de vamă ale Braşovului. Nr. 444. pag. 649.

1529. Anumite cheltueli, ce le avuse oraşulŭ Braşovŭ cu *Petru*, voivodulŭ Moldovei, cu *Moise*, voivodulŭ Ţerei-românesci, şi cu *Stefanŭ Mailatŭ* din Transilvania. Nr. 445. pag. 653.

1530 (1529). *Petru, voivodulŭ Moldovei*, supune cu armele pe Saşii din districtulŭ Bistriţei în Transilvania. Nr. 446. pag. 653.

1530. *Mateiŭ Vistierulŭ*, scrie din castrulŭ de la Unguraşŭ cetăţenilorŭ din Bistriţa se trimită câtŭ

mai în grabă 30 de care la Rodna, unde se află voivodulŭ Petru, ca se transpórte provisiunile, ce sunt necesare pentru armata sa. Nr. 447. pag. 654.

1530. Notiţe contemporane manuscrise despre evenementele din anulŭ acesta. Nr. 448. pag. 654.

1530. Notiţe contemporane manuscrise despre întrarea *Românilorŭ* din Ţéra-românéscă în *Transilvania*. Nr. 449. pag. 655.

1530. *Nicolae Olahus*, secretariulŭ regelui Ferdinandŭ, scrie lui Ionŭ Zalay, comitelui din Poşonŭ; că *Stefanŭ Mailatŭ*, voivodulŭ Transilvaniei, mergândŭ în *Ţéra-românéscă* cu o trupă mică de ostaşi, ca se introducă de nou în domnie pe voivodulŭ de-acolo, a fostŭ prinsŭ de Turci. Nr. 450. pag. 655.

1530. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, scrie comiţilorŭ din Caransebeşŭ, se cerceteze şi decidă procesulŭ dintre *Franciscŭ Fiatŭ* cu dómna *Anca Băcuţŭ* din Bănatŭ în privinţa unei învoeli, ce se încheiase înaintea arbitrilorŭ. Nr. 451. pag. 656.

1530. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ oraşului *Braşovŭ*. (Estrase). Nr. 452. pag. 657.

1530. *Comerciulŭ Ţerei-românesci şi alŭ Moldovei cu Transilvania* pe la vama Braşovului, după registrulŭ de importŭ şi de esportŭ alŭ comunităţii Braşovului. Nr. 453. pag. 673.

APENDICE.

1511. *Sigismundus I.*, Poloniae rex, Bohdanum, Moldaviae voyevodam, ad nuptias suas invitat deque rebus Tataricis, magnum discrimen quarum non negat, post solemnia peracta se tractaturum promittit. Nr. 454. pag. 697.

1512. *Bohdanus*, Moldaviae voyevoda, profitetur expetivisse se et obtinuisse a Sigismundo I. Poloniae rege, molas, quae contra castrum suum Soroca nuncupatum positae erant huicque castro victum praebebant. Nr. 455. pag. 699.

1519. *Sigismundus I.*, Poloniae rex, pacta perscribit, quae de iustitia utrimque exercenda cum Stephano iuniore, Moldaviae voyevoda, confecit. Nr. 456. pag. 700.

1522. *Stephanus* iunior, Moldaviae voyevoda, mercatoribus Leopoliensibus salvum dat conductum et pollicetur se ipsis antiquas litteras, inprimis autem litteras proprias, si eas adportaverint, confirmaturum adimpleturumque. Nr. 457. pag. 706.

1523. Idem *Stephanus*, Moldaviae voyevoda, regem Polonorum Sigismundum I. de periculis ex parte Turcorum imminentibus praemunit atque orat, ut rex contra dictos Turcos foedus Christianorum conficiat, ossa ac thesaurum, quae post voyevodae amitam, matrimonio cum Theodoro Visniovscio iunctam, remanserint, Poloniâ exportanda curet, mercatoribus Moldavicis Lublinum adire ibique negotia perficere permittat, alia huiusmodi concedat. Nr. 458. pag. 708.

1523. *Sigismundus I.*, Poloniae rex, voyevodae Stephano pro fide eius et amicitia gratias agit; foedus Christianorum contra Turcos iam tractari nuntiat; expositas sibi per Kirssam preces voyevodae se expleturum promittit. Nr. 459. pag. 721.

1524. *Stephanus* iunior, Moldaviae voyevoda, senatoribus Poloniae ad legationem, per Nepielscium factam, inclementer respondit se propter periculum, a Turcis sibi imminens, auxilium iis ferre non posse. Nr. 460. pag. 723.

1526. *Petrus*, Moldaviae voyevoda, pacta perscribit, quae cum Sigismundo I, Poloniae rege, confecit. Nr. 461. pag. 725.

1527. *Sigismundus I.*, Poloniae rex, articulos perscribit, quae cum Petro, Moldaviae voyevoda, hoc fine constituit, ut iustitia utrisque subditis eorum, specialiter autem terrae Podolicae et Haliciensis nec non terrae Moldavicae Incolis, exerceatur. Nr. 462. pag. 732.

Adausŭ la Nr. CCXLVI. — *Despre limba, în care a fostŭ scrisŭ textulŭ originalŭ alŭ convenţiunei dela 1520.* pag. 746.

DOCUMENTE.

DOCUMENTE

I.

1510. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie castelanului seu din Cracovia, că împĕratulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ are intenţiunea se devasteze *ţéra Moldovei* în cursulŭ acestei ierni, şi se aşeḑe armata sa în castrele dela Sucéva. 1510.

Sigismundus, Rex, Spitconi de Jaroslaw, Cast. Cracoviensi.

Reversi sunt apud nos leves nuncii nostri ab imperatore Precopensi, qui illius nomine nobis retulerunt: decrevisse eum hac hieme Valachiam omnino invadere et exercitum suum — ut vocant illi Kosz — ad Sochaczoviam ponere. Qua denunciatione nos commoti scribimus vojevode Valachie ne ab hoste circumveniatur. Misimus etiam celerem nuncium ad ipsum imperatorem Precopensem, ipsum ab hoc proposito dimovendo eique denunciando, quod Valachus jam sit amicus noster et subditus et quod indignationem nostram ei condonavimus et admonemus eum, ut sit amicus amicis nostris et inimicus inimicis nostris, presertim si hoc fedus, quod nobis cum ipso paciscendum est progressum suum habere debeat. Bona enim deliberatione utendum nobis est, ut Valachum retineamus et Tartarum in fedus licet sit infidus trahamus.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 128. Cod. Op.

II.

1510. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Luca*, episcopului din Varmia, că Tătarii au intenţiunea în timpulŭ acestei ierni, când rîurile vorŭ fi înghĕţate, se facă de nou incursiuni în *Moldova*, dar dênsulŭ a scrisŭ Tătarilorŭ, că Moldovenii sunt amici ai Poloniei, şi i-a dojenitŭ se nu le facă nici o supĕrare. 1510.

Sigismundus, Rex, Luce, Episcopo Varmiensi.

Acquiescimus consilio vestre Paternitatis pro hac vice de ordinandis ac instituendis judiciis in terris Prussie licet magnopere cupiamus, ut administratio justicie omnibus communior sit quam transactis temporibus fuerit. Expedit,

ut una cum vra. Pte. et ceteris consiliariis nostris talem ordinationem instituamus, qua jus equabile constituatur et temeritas audacium hominum coerceatur. — Quamvis constitueramus, in animo nostro abstinere a vocanda Pte. vra. ad conventum generalem Piotrkoviensem, quod illam velimus ad iter Romanum vegetam reservare, tamen expedit nobis et reipublice, ut Ptem. vram. habeamus nobiscum in conventu ad aliquot dies. Volumus itaque ac hortamur illam, ut ad ipsum conventum ad nos venire non renuat, nam longa retentione illam non gravabimus, ubi conferemus ad invicem de his, que ad res Prutenicas in bono ordine constituendas pertinebunt et quomodo deinceps cum obstinato isto ordine Cruciferorum agendum sit. Speramus quod cum Tartaris, Valacho nostris partibus obfirmato, pacem aliquantisper habebimus et ita poterimus nos commodius ad negotia istarum terrarum Prussie convertere. Tartarus enim credens, Valachum adhuc nobis adversum esse, confitetur se istud, quod fecit, contra eum patrasse. Sed jam reddidimus eum de eo certiorem, quod Valachus nostrarum partium est et hortati eum sumus: ut ab eo violando abstineat, quem hieme proxima per congelata flumina adoriri iterum proposuerat, occasionem inde sumens, quod in hac novissima predatione et filium et nepotem in Valachia amiserit. — Gratiam habemus Pti. vre. quod desiderio nostro obsequens jus et justitiam regni in terras Prussie redigere in librum pollicita est, quod ut faciat plurimum eam rogamus.

Cracovie XXIX Novembris.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 128—129. Cod. Op.

III.

1510. 1510. Nobilulŭ românŭ, *Danŭ* din Săcelŭ, castelanulŭ castrului *Jidova* din Bănatŭ, adeveresce, că Marchisulŭ George de Brandenburg i-a predatŭ în mânele dênsului castrulŭ Jidoveĭ dimpreună cu castelulŭ Lugoşului, dependentŭ de castrulŭ acesta, şi se obligă a le restitui domnului seŭ ori când i le va cere.

Ego Dan de Zachal Castellanus Castri Sydowar, nec non Castelli Lugas etc. Recognosco per presentes, Quod Ill^mus^ Princeps dominus Georgius dei gracia Marchio Brandenburgensis Stetiniensis, pomeranie, Cassuborum ac Slauorum dux Burggrauius Nurembergensis, Rusie princeps etc Castrum suum Sidowar, necnon Castellum Lugas, cum oppido suo Lugas cum omnibus et singulis Machinis et pertinencys suis ad manus meas, durante beneplacito suo quo ad mediam partem dedit, et in officium contulit, vnde ego cupiens ipsum Ill^mum^ dominum dominum Georgium, dominum meum graciosissimum de et super restitucione dictorum Castri Sydowar necnon Castelli Lugas cum oppido

suo Lugas vocato, simulcum pertinencys eorundem cerciorem reddere, promitto fide mea christiana etc.

(Urmézá textulŭ obligaţiunii castelanului dupŭ formula usitată în timpulŭ de atunci).

Datum in Castro Hwnyadh, feria sexta proxima preterita post festum Beati Stanislai Episcopi et martiris inter octauas Ascensionis domini Anno eiusdem Millesimo Quingentesimo decimo.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 484—485. Originalulŭ în archiva regale din Bavaria.

IV.

1510. *Toma Mike*, vice-comitele comitatului Alba din Transilvania, adeveresce, că în urma unei investigaţiuni, ce s'a făcutŭ, s'a constatatŭ, că doi români din comuna Iliefalva în Secuime, cu numele *Ciorda* şi *Ţiganulŭ*, ar fi furatŭ 200 de oi dela nobilulŭ Paulŭ Beldi din Budila. 1510.

Nos Thomas Mike de chezthwe et Blasius Cuchor de Gald Vicecomites et Johannes de Kysenyed et Gregorius chungwaij de dicta chezthwe Judicesnobilium Comitatus Albensis Transsiluane damus pro memoria Quod cum Nos ad legittime peticionis instanciam Nobilis Pauli Beldj de Badola prefatum Johannem Judicem nobilium de Sede nostra Judiciaria ad infra scriptam inquisicionem fiendam nostro pro testimonio duximus transmittendum et tandem exinde ad Nos reuersus retulit eomodo Quomodo ipse in dicto Comitatu procedendo et ab omnibus Nobilibus et ignobilibus quibus decens et oportunum fuisset diligenter Inquirendo et talem de subscriptis certitudinis resciuisset veritatem Quomodo hijs diebus superioribus quidam czorda nomine et Chygan Valachij in ijlijefalwa commorantes Siculicali sub potestate Michaelis Laczouk ducentas oues prescripti pauli Beldj furassent et deabsentassent et quo sue placuit voluntatj fecissent vt manifesti fures testimonio presencium mediante Datum in opido Enijed in octauis festi Pasce Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo.

Szabó, Székely Oklevéltár. I. pag. 322—323. Originalulŭ pe chârtie în museulŭ din Cluşŭ (Jos. Kemény, Diplom. Autogr. Tom. III.)

V.

1510. 1510. *Michaiŭ de Pakos* amintitŭ ca banŭ alŭ Severinului. (Estrasŭ).

. . . . generose domine Anna Egregy Michaelis de pakos Bani Zereniensis, et Katherina Egregy Sigismundi de Lewa, consortes. . . (30 Maiŭ).

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 485. Originalulŭ pe chârtie în archiva familiară a conţilorŭ Forgach.

VI.

1511. 1511. Nobilulŭ *Petru de Copandŭ* din Transilvania cedéză *boiernlui Mailatŭ* din Comăna în Ţéra-Făgăraşului şi fiilorŭ acestuia, lui Romcia, Ionŭ, Négoviţă, Zehanŭ, Dumitru şi Marta, a patra parte din moşia Crihalma, şi anume din motivulŭ, fiindŭ-că boeriulŭ Mailatŭ, a renunciatŭ la religiunea ortodoxă şi s'a întorsŭ în sînulŭ bisericei catolice, şi afară de aceea i-a mai plătitŭ 300 fl. în aurŭ pentru moşia acésta.

Nos Ludovicus Dei Gratia Rex Hungariae etc. etc. memoriae etc. quod fidelis noster Egregius Stephanus Maylath de Zwnyogszeg cubicularius et dispensator noster exhibuit nobis literas fassionales Spectabilis et magnifici condam Comitis Petri Comitis de S. Georgio, et de Bozyn Vajvodae Transilvani etc. (juxta stilum solitum, vi cujus petitur transumtio harum literarum) quarum quidem literarum fassionalium tenor talis est:

«Nos Comes Petrus, Comes de S. Georgio et de Bozyn Judex Curiae serenissimi Ppis Domini Wladislai Dei gratia Regis Hungariae, et Bohemyae, memoriae etc. quod Nobilis Petrus de Kopán[1] et Gregorius filius ejusdem idem etiam Petrus de Kopány oneribus et quibuslibet gravaminibus nobilium Ladislai filii ac Dominae Margarethae filiae suis, consortis videlicet nobilis Martini Volkay de Gyula, aliorum etiam universorum fratrum, et proximorum suorum, quod subscriptum tangeret, et tangere posset negotium super se assumtis, coram nobis personaliter constituti, sponte et libere sunt confessi, retuleruntque nobis in hunc modum: quomodo ipsi debitum habentes respectum, ac praeclaram eam benevolentiam, et in omnibus gratificandi promtitudinem Egregii Pauli de Thomor Castellani nostri et Terrae Fogaras, qua ipse plerisque in rebus eorum expediendis prompta semper sollicitudine, et integerrima constantia eos prosequen. non solum adesse, verum etiam prodesse ipsis effective curasset; unde requisitionem pariter, et petitionem ejusdem Pauli de Thomor, eisdem pro parte nobilis Maylady de Comana[2] Boeronis praedi-

1) Copandŭ, satŭ în comitatulŭ Turdii.

2) Astădi Comăna-de-josŭ şi Comăna-de-susŭ, sate în districtulŭ Făgăraşului.

ctae Terrae Fogaras ex animo factam, acceptandamque merito censentes, ut potissime idem Mayladius, damnabili illi Graecorum ab obedientia sacro sanctae Romanae Ecclesiae dudum deficientium, calcaneoque rebellionis adversus eam incidentium, ritui pariter et erori, quo implicatus et irretitus hactenus fuisset, renunciaret, et ad obedientiam gremiumque ejusdem sanctae matris Ecclesiae, spe maxime libertatis, et haereditatis nobilitaris rediret, prout spiritus sancti, qui ubi vult spirat, gratia illustrante, jam de facto se renunciasse, reddiseque profitetur, ex eoque animas ejusdem Mayladii, et haeredum suorum Domino et Redemtori numero lucrificari possent, tum igitur ex eo, tum vero pro illis 300 florenis auri, quos praefatus Petrus Koppány, et Gregorius filius ejusdem ad nonnullorum negotiorum suorum expeditionem ab ipso Mayladio successive jam levassent, et accepissent, quartam partem totalis possessionis Királyhalma [1]) in Comitatu Albensi Transilvaniae adjacentis, sub tutela ut puto, et protectione Pauli de Thomor usque modo existentis, eosdem Petrum et Gregorium omnis juris titulo concernentis, simul cum cunctis suis utilitatibus etc. (juxta stilum) memorato Mayladio de Komana nec non Romcha, Johanni, Nagowicza, Zehaan, et Demetrio filiis, ac puellae Marthae filiae suis ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis dedissent, donassent, et contulissent, inscripsissentque jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam, imo dederunt, donarunt, contuleruntque, et inscripserunt coram nobis, assumentes nihilominus annotati Petrus de Koppan et Gregorius filius ejusdem oneribus sub praemissis levatis, memoratos Mayladium Boeronem, ac filios, et filiam suos etc. (scilicet onus evictionis, et si Petrum et Gregorium Koppán Mayladios contra impetitores defendere non possent, tunc Mayladii ex universis Bonis Petri et Gregorii Koppan satisfactionem summere valleant, exceptis tamen portionibus ipsorum Koppanyanorum in Koppán Cottu. Thorda habitis, quas pro se indemniter reservassent) Datum in Oppido Thorda sabbatho proximo post festum assumtionis Sacratissimae Virginis Mariae anno partus ejusdem 1511.»

Nos igitur praemissa supplicatione etc. (reliqua juxta stilum consvetum Transumtorum et confirmationalium) Datum Budae in festo ascensionis Domini anno ejusdem 1526. Regnorum vero nostrorum 11.

Ludovicus Rex m. p.

L. S.
pendentis.

Transilvania. An. 1874. pag. 85—86. Din colecţiunea contelui Jos. Kemény.

---

1) Crihalma, satŭ în comitatulŭ Albei-de-susŭ peste Oltŭ, nu departe de Comăna.

VII.

1511. 1511. *Vladislau*, regele Ungariei, concede *Saşilorŭ* din Transilvania, se pótă prinde şi pedepsi pe făcătorii de rele şi pe tăciunarii, cari facŭ pagube Saşilorŭ, chiar şi în casulŭ, când vorŭ fugi pe moşiile nobililorŭ, ce locuescŭ în Săsime. (Estrasŭ).

In festo B. Andreae apost. — Uladislai mandatum ad saxones, ut malefactores, incendiarios in bonis nobilium, in medio saxonum existentibus, continentes, libere prosequi, et punire possint

Orig. in Tabul. Nat. saxonicae.

Transilvania. An. 1874, pag. 94. Din colecţiunea contelui Jos. Kemény.

VIII.

1511. 1511. *Emericŭ de Perenŭ*, palatinulŭ Ungariei, citézĭ înaintea sa pe nobilii români, *Paulŭ Teodorŭ*, *Petru Anuşa* şi *George Buşorŭ* din Bănatŭ, fiindŭ-că au luatŭ cu puterea 20 de boi dela nisce iobagi români din comuna Marginea.

Amicis suis Reuerendis Capitulo Ecclesie Orodiensis Emericus de peren Comes perpetuus Comitatus Abawywariensis Regni Hungarie palatinus et Judex Comanorum amiciciam paratam cum honore, dicitur nobis in persona Illustrissimi domini Georgy Marchionis Brandenburgensis, Quod cum prouidi Nicolaus ansa Judex Stephanus dragotha et Elena Relicta condam Michaelis Zylagy Jobagiones ipsius exponentis in porcione sua possessionaria in possessione Morsina in Comitatu Themesiensi existente habita commorantes Jeme proxime preterita Boues et alias pecudes eorum ad circumvicinas villas et possessiones predicte possessionis adiacentes fesdanfalwa et Weche nuncupatas, propter carenciam et penuriam frui, causa nutriendi dedissent et pelissent, et cum Inde circa festum Beati valentini martiris proxime preteritum, ydem Jobagiones eosdem Boues et alias pecudes ad domum ipsorum depelli et reduci habuissent extunc Nobiles Paulus Thywadar de Olah Endred Petrus annusa de eadem et Georgius Busurj de Zwrdok ex speciali comissione et Instigacione Nobilium dominarum Barbare Relicte condam luce Moga de eadem Olah Endred, ac Katherine ipsius pauli et Elene dicti petri consortis filiarum videlicet dicte domine Barbare, assumptis secum prouidis Negoy Stephano demetrio et petro dynya Tripsa et petrasko Bogda Nesta et Sthanchwl Mosok Ladislao et Sthoyka Blidar Moystha. Stanchwl Zenda Petro Zenda Iwanka, dancha, Johanne Trawa, Marco et petro Mosok Philippo Sysmay Stheff Kochoba Marco et Mykla Belotha Marco Blidar dan Hachagan Jankwl plesa Michaele Mywch

Iwany Mywch Sthan Hachagan Thodor Topo Joua et Thodor Belotha et Stan pap Jobagionibus ipsorum pauli petri et domine Barbare in possessione eorum Olahendred dicta commorantibus armatis et potenciarys manibus in prefatos Jobagiones ipsius exponentis hostiliter Irruissent et ab eisdem Boues electos et meliores viginti e medio aliarum pecorum elegissent et recepissent, ac quosdam ex eisdem mactassent et in vsus suos conuertissent, alios vero quo ipsorum placuisset voluntati fecissent, Preterea prefati paulus Thywadar et petrus annisa Jeme similiter proxime preterita, assumptis secum prescriptis Jobagionibus similiter de speciali commissione et Instigacione prefatarum dominarum armatis et potenciarys manibus ad Siluam ipsius exponentis Intra veras metas dicte porcionis sue possessionarie, in dicta possessione Morsina habitam et adiacentem Irruissent Ibique maximam partem ipsius Silue dissecari et ligna succisa quo ipsorum placuisset voluntati asportare fecissent, hys minine contenti Ipso in eodem tempore Glandines in dicta Silua procreatas cum porcis eorum consummi, ac Tabernacula pastorum Illic porcos Jobagionum dicti exponentis pascendum Ignis voragine consummi et eosdem pastores atrocissime verberare et de ipsa Silua expuli fecissent, Insuper cum prefatus Nicolaus ansa Judex in dicta Morsina ad videnda et conspicienda prescripta dampna cum nonnullis suis Juratis et conciuibus Iuisset prefatus paulus Thywadar In ipsos hostiliter Irruendo duos ex eis puta Thoma fekethe et Costha Wladh crudeliter vsque ad Sanguinis effusionem percuti et wlnerari fecisset eosdem semiuiuos relinquendo, alios vero diuersis wlnerum plagis afficiendo, equum ipsius Thome fekethe in dicta Morsina commorantis aufferri fecisset, Ceterum Tempore in prescripto prefatus paulus Thywadar prouidum Nicolaum Nagh Jobagionem dicti exponentis in possessione Balazera commorantem preter omnem viam Juris wlnerari, wlneratumque capi et in captiuitate tamdiu quo sue placuisset voluntati detinere fecisset potencia mediante in preiudicium et dampnum dicti exponentis valde magnum. Super quo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum quo presente Michael Nagh de Rogosan aut Iodouicus dragwlya de Senthes seu petrus Thywadar de Iswaricha siue Andreas Stanicza de Waragya alys absentibus homo noster scita prius premissorum mera veritate Memoratos paulum Thywadar petrum anusa et Georgium Busurj necnon prefatas dominas Barbaram Katherinam et Elenam iuxta contenta generalis noui decreti superinde editi et stabiliti ad Tricesimum secundum diem diei euocacionis huiusmodi extunc fiende computando, nostram euocet in presenciam Racionem de premissis reddituros efficacem litis pendencia si qua foret inter ipsos non obstante, dictos eciam Jobagiones eisdem statuere committendo Insinuando ibidem eisdem quod siue ipso termino in predicto coram nobis compareant prescriptosque Jobagiones ipsorum statuant siue non, Nos ad partis comparentis Instanciam Id faciemus in premissis quod Juris videbitur expediri et post hec huiusmodi Inquissicionis Euocacionis et Insinuacionis seriem cum Euocatorum Insinuatorum et Statutorum commissorum nominibus terminum ad predictum vt fuerit expedienda nobis amicabiliter rescribatis, datum Bude die dominica proxima post festum appariciones Beati Michaelis archangeli Anno domini Millesimo Quingentesimo vndecimo.

(*În dosŭ:* Amicis suis Reuerendis Capitulo Ecclesie Orodiensis pro Illustrissimo domino Georgio Marchione Brandenburgensi Contra nobilem Paulum Thywadar de Olah Endred et alios Intrascriptos Inquisitoria Euocatoria et Insinuatoria.)

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 490—492. Originalulŭ pe chârtie în archiva camerei fiscale din Buda.

IX.

1511 1511. Nobilulŭ *Ladislau de Foltŭ*, castelanulŭ castrului Hinedóra din Transilvania, adeverésce, că Marchisulŭ George de Brandenburg i-a predatŭ dênsului în administrare şi în apărare partea sa din jumătate din *castrulŭ Hinedórei* şi din castelele *Marginea*, *Mănăsturŭ* şi *Haţegŭ*, şi se obligă a le restitui domnului seŭ ori când i le va cere.

Ego Ladislaus de Folth Castellanus Castri Hwnyad, necnon Castellorum Morsyna, Monosthor et Haczak, Recognosco per presentes, Quod quia Ill^mus^ Princeps, dominus Georgius Marchio Brandenburgensis etc. Castrum suum Hwnyad Castellaque Morsyna, Monosthor et Haczak vocata cum suis omnibus et Singulis Machinis, Ingenys et pertinencys ad manus meas, durante beneplacito suo, quo ad mediam partem, dedit et in officium contullit, vnde ego cupiens ipsum Ill^mum^ dominum, dominum Georgium, dominum meum Graciosum, de et super restitucione, dictorum Castri Hwnyad et Castellorum Morsina, Monosthor et Haczak vocatorum simulcum pertinencys eorundem cerciorem reddere, promito fide mea christiana nec non honore et humanitate meis mediantibus, Quod quandocumque ipse Ill^mus^ dominus Georgius Marchio etc. predictum Castrum Hwnyad Castellaque Morsina, Monosthor et Haczak, vocata, cum omnibus et singulis machinis Ingenys et pertinencys eorundem, partem scilicet meam [1], rehabere et de manibus meis amouere voluerit, Ego extunc prorsus, excusacione, partacione, cauillacione, ad Inuencione, subterfugioque, quibusuis alys occasionibus et dificultatibus semotis. Jamfatum Castrum, atque Castella cum pertinencys suis, eidem Illmo domino Georgio, aut cui ipse de facie ad faciem mandauerit, et dum presentes literas meas in specie et cum hoc alias literas ipsius superinde expeditorias, mihi assignauerit, statim ipsum Castrum, atque Castella cum pertinencys suis, vt premissum est, partem meam [2], eidem Illmo domino Georgio Integre et plenarie dare restituere et resignare debeam, et ad hoc ipsum faciendum firmiter sim obligatus, Si autem Ill^mus^ dominus, de hoc dominio aliquo recederet, extunc quemcumque idem in persona sua constituerit, eidem modo premisso, dictum Castrum, et ipsa Castella resignare debeam et sim obligatus, preterea omnes vicecastellanos, pedites et quosuis alios familiares meos in eisdem Castro, et Castellis ac pertinencys eorundem pro tempore constituendis, ad ipsum fideliter obseruandum, adiura-

1) Eróre în locŭ de m e d i a m, fiindŭ-că se tractézĕ de de partea de jumătate a celorŭ patru castre.
2) Veţi nota de susŭ.

refacere debeam, Si vero casu contingenti me in hoc medio, ab hac luce decedere contingerit, extunc vnus vicecastellanorum meorum in dictis Castro et Castellis . . . . . et Securam custodiam Tenere alter vero in sua ac socy sui personis, cum plena informacione et Auctoritate erga Ill^{mum} dominum vbicumque tunc deo duce constitutus fuerit ire et proficisci debeant, et consimiliter cuicumque Idem Illm^{mus} dominus Georgius Marchio Brandemburgensis etc. huiusmodi Castrum et Castella vnacum Machinis, Ingenis, et pertinencys, eorundem dare et plenarie administrare facie ad faciem mandauerit, Idem Castrum et eadem Castella resignare debeat et teneatur, cum effectu, Et quocienscumque Ill^{mus} dominus Georgius Marchio Brandemburgensis dominus meus Graciosissimus ad Castrum vel Castella, Intrare voluerit, cum tot quot voluerit hominibus semper Ingrediendi liberam habeat potestatis facultatem Casv vero quod deus auertat, quo eundem Ill^{mum} dominum Georgium Marchionem, ab hoc seculo decedere contingeret, extunc prefata Castrum et Castella vnacum omnibus Machionis (sic) Ingenis et pertinencys earundem ad manus heredum, ipsius dare et resignare, debeam et sim obligatus cum effectu, vt tamen literas meas In specie reddere, et mihi restituere debeat et teneatur, Si autem, easdem mihi reddere et restituere non posset, extunc literas suas superinde expeditorias mihi dare et expeditum facere debeat, dictique vicecastellani mei, et pedites, ac aly familiares, mei ad hoc ipsum, faciendum, sint obligati et firmiter astricti, harum mearum vigore et testimonio literarum mediante, datum In dicto Castro Hwnyad Sabato In vigilia scilicet Beati Thome Apostoli Anno Millesimo Quingentesimo vndecimo.

Pesty, Krassó vármegye története. III. p. 496—497. Originalulŭ în archiva de statŭ a Bavariei.

X.

1511. *Paulŭ de Thomor*, căpitanulŭ ţerei Făgăraşului confirmă: 1. pe Radulŭ, pe Vulcanŭ şi pe Vasile, feciorii decedatului Comşa; — 2. pe Radulŭ feciorulŭ decedatului Stoica; — 3. pe Stanislaŭ Harabalŭ feciorulŭ reposatului Şandru din Vistea, în *boeria moşiilorŭ* (Boeronatus possessionum) şi în *oficiulŭ de boeri* (officium Boeronatus) peste satele Vistea-de-susŭ şi Vistea-de-josŭ, peste jumĕtate din satulŭ Arpaşulŭ-de-josŭ, şi peste 17 ţigani corturari, care boerie o căpĕtase strămoşulŭ lorŭ Comşa dela *Mircea*, Voivodulŭ Ţĕrei-românesci şi Banŭ alŭ Severinului. 1511.

Nos Paulus de Thomor Castellanus et Capitaneus Castri Terraeque Fogaras. Memoriae Commendamus praesent: significantes quibus expedit universis. Quod Agiles Raduly, Volkan et Vasuly filii quondam Comsae; item alter Raduly filius quondam Stoike, et Stanislaus Harabal filius quondam Sándor de Vist nostram venientes in praesentiam retulerunt isto modo, quomodo ipsi scilicet olim quondam Kosta, Avus ipsorum ab antiquo ex Donatione quondam Ma-

gnifici Domini Mirce Vajvodae partium regni Transalpinar: et Bani Zürinien-sium (sic) officia Boeronatuum totalium possessionum also Vist és Felsö Vist, item directe et aequalis medietatis possessionis also Arpás cum omnibus utilitatibus ad easdem pertinentibus scilicet decem et septem Ciganos ten-toriatos, inferius nominatim specificatos, hucusque pacifice possedissent pos-siderentque etiam in praesenti. Tamen propter temporis disturbia, et signanter tempore insultationis Turcarum tempore quondam Petri Geréb de Vingard Vajvodae Transilvaniensis huc . . . . aliquae litterae ipsorum privilegiales fuis-sent asportatae, quare nos attentis ipsorum fidelibus servitiis praefato Castro domini nostri exhibitis et impensis, insuper etiam petitiones ipsorum justas fore agnoscentes, nihilominus intelligentes hoc etiam, quod praefatae haeredi-tates et Cigani ad ipsos ab antiquo pertinuissent pro firmiori juris ipsorum tutamine rursus nos ex auctoritate ipsius Magnifici Domini nostri Generosi Do-mini Ioannis Bornemisza gubernatoris liberorum serenissimi Domini Regis La-dislai nobis concessa, eosdem Boeronatus possessionum Vist; item directe et aequalis haereditatis possessionis Alsó Arpás praescriptae, simulque officium Boiaronatus simul cum universis utilitatibus, et pertinentiis, quibuslibet terris scilicet arabillibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, foenetis, silvis, nemoribus, alpibus, piscinis, rivulis, molendinis, molendinorumque et pisci-narum locis, generaliter autem quarumlibet pertinentiarum integritatibus quali-quinque nomine vocitatis ad eosdem Boiaronatus possessionum utrarumque Vist . . . . . et medietatis possessionis Alsó Arpás, consimiliter Officium Boero-natus de jure et ab antiquo spectantibus—et pertinere debentibus, item Ciganos tentoriatos puta Stephan cum filiis, Mayko cum filiis, Lal cum filiis, alterum Lal cum filiis, Bagya cum filiis, Radulem, cum filiis, Patro cum filiis, Danczel cum filiis, Iulg, Bika, Kraguj, Milce, Gaspar, Rohan cum filiis, et xicul (sic), praenominatis Raduly, Volkan et Vasul filiis quondam Komsa, item altero Ra-duly filio Stoikae et Stanislao filio Sándor ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis dedimus et contulimus, eosdem in pristinis eorundem juribus haere-ditariis roboravimus contradictione nullorum apparente. Praesentes Many de Komana, Algya Bika de Vayvoden, Komsa de Russol, Kostisol de eadem, altero Algya de Vad, Petro Oltan de Sinka, Stoika de Bethlen, Balgya de Drich, Roman de Utza, Stantsul de Arpas, Bagy Iurko de Berivoy et Ma-nyila de Ilyén. Datum in oppido Fogaras Feria tertia proxima ante festum Sancti Stephani Regis Hungarorum. Anno Domini Millesimo quingentesimo undecimo.

Densuşianu, Monumente pentru ist. Terei Făgăraşului. pag. 8—9. Copiă legalisată de notariulŭ F. Gundhart din Sibiu de pe transumptulŭ Principelui Michaiŭ Apafi.

XI.

1511. *Vladislau*, regele Ungarici, concede locuitorilorŭ saşi din comunele *Muşna* şi *Vurmlocă* o scutire de imposite pe timpŭ de trei ani, şi anume din causa sĕrăciei, la care au ajunsŭ, fiindŭ-că le aŭ datŭ focŭ nisce ómeni rei şi perversi. 1511.

Nos Wladislaus . . . Memoriae commendamus . . quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humilimam supplicationem per eos nostrae propterea factam majestati, tum vero volentes, possessiones nostras Saxonicales Mwsna et Baromlaka appellatas, in partibus nostris Transsiluanis existentes, ad civitatem nostram Meggyes et duas sedes Saxonicales pertinentes ab illa desolationis ruina, in quam per haec tempora eaedem per combustionem sive conflagrationem quorundam malorum et perversorum hominum circumcirca existentium devenisse perhibentur, relevare, ut quod eaedem aedificiis atque opibus rursus decorari atque adaugeri possint, omnes igitur illos colonos sive Saxones nostros, quorum videlicet domus in eisdem possessionibus nostris combustae existunt, infra trium integrorum annorum spatia a data praesentium inclusive computandorum ab omni solutione quorumlibet censuum nostrorum ordinariorum et extraordinariorum in medium scilicet eorundem Saxonum nostrorum majestati nostrae exsolvendorum duximus gratiose eximendos et supportandos, imo eximimus et supportamus praesentium per vigorem . . . Datum Bude in festo sanctae et individuae trinitatis, Anno domini millesimo quingentesimo undecimo.

Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. N. F. XII Band. pag. 278. Originalulŭ în archiva comunei Muşna.

XII.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului din Moldova*, că de óre-ce, după comunicările ce i le a făcutŭ dĕnsulŭ, sultanulŭ din Precopŭ are intenţiunea, ca se năvălescă în *Moldova*, astŭ-felŭ a şi datŭ ordine căpitanilorŭ dela frontiere, ca se dée Moldovei totŭ ajutoriulŭ în casŭ de lipsă. 1511.

Sigismundus, Rex, Joanni Bohdano, Vojevode Valachorum.

Magnifice etc. Ex literis Mgcie. vre. intelligimus id quod illi paulo ante per cubicularium nostrum literis nostris significavimus, scilicet, quod imperator Precopensis habeat intentionem dominia vre. Mgcie. invadendi, que mala mens hominis nequam nos non mediocriter turbavit. Cupimus enim : ut vra. Mgcia non solum sit secura ab his hostibus, sed etiam ut eis devictis quietos ac letos dies agat. Itaque mandavimus campiductoribus stipendiariorum

nostrorum et capitaneis terrarum, ut parati sint auxilium Mgcie. vre. ferre quos ultra solitum non parvo sumptu tenemus, ob id maxime ut vra. Mgcia. in tempore necessitatis parata auxilia haberet. Sed et cum consiliariis nostris conventum his diebus habebimus Piotrkovie, ubi tractaturi sumus, ut, invocato Dei nomine, una cum intelligentia et adjutorio vre Mgcie. communibus hostibus resistamus; siquidem non aliter dolemus de damnis vre. Mgcie. per eos illatis, ac si nobis ipsis ea accidissent. Confidimus vicissim quod vra. Mgcia. parem nobis gratiam relatura sit.

Cracovie II Januarii.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 136. Cod. Op.

XIII.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului din Moldova*, că trimite la dênsulŭ pe George Krupski în calitate de legatŭ, spre a-i face cunoscutŭ decisiunile, ce s'au luatŭ în adunarea dela Piotrkov.

Sigismundus, *Rex*, *Joanni Bohdano*, *vojevode Valachie.*

Magnifice etc. Mittimus ad tuam Magcam. ex hoc nostro Piotrkoviensi conventu generosum Georgium Krupski, castellanum et capitaneum Belsensem, per quem mentem ac voluntatem nostram Mgcie. tue significamus. Postulamus ab illa, ut quidquid ille nomine nostro dixerit ei vra. Mgcia. credat, ac si nos loquentes secum audiret. Rem nobis gratam factura.

Piotrkovie XV Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 144. Cod. Op.

XIV.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *George Krupski*, castelanului seŭ din Bels, se mérgă în calitate de legatŭ la *voivodulŭ Moldovei*, şi se-lŭ înduplece a rĕmâné amicŭ alŭ Poloniei şi a-i da ajutoriŭ în casŭ de lipsă.

Sigismundus, *Rex*, *Georgio Krupski*, *Castellano Belsensi.*

Mittimus tibi legationem, quam apud vojevodam Valachie obire debes una cum literis credentialibus. Tu itaque hac in legatione vojevodam in spe amicitie nostre confirmes et inducere eum cures, ut in necessitate nostris

hominibus succurrat. Nostri contra, ut eis mandavimus, illic non deserent. Qui si firmum se nobis prestiterit, adducet in eam nos voluntatem, ut ipsum non deseramus et in dominio suo confirmemus.

Piotrkovie XV Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 144. Cod. Op.

XV.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *George Krupski*, legatului seu din Moldova, se facă cunoscutŭ voivodului, că Polonia nu mai póte se ţină în Podolia pe soldaţii mercenari, pe cari i stabilise acolo pentru siguranţa Poloniei şi a Moldovei, şi anume din causă, că soldaţii acestia nu potŭ se-şi capete victuale din Moldova nici chiar cu banii lorŭ proprii. 1511.

Sigismundus, Rex, Georgio Krupski, Castellano Belsensi.

Nuper misimus tibi instructionem, ex qua legationem nomine nostro apud vojevodam Valachie peragas. Nunc hoc adjicimus, ut exponas eidem vojevode, quod stipendarii nostri, quos tam propter regni quam Valachie securitatem in Podolia tenemus, nequaquam jacere possunt in istic partibus Podolie, ubi hactenus permanserant, propter defectum victualium, que illis nec ex Valachia nec alicunde subministrantur pro eorum pecunia. Idcirco necessitate cogente, factum esse, ut propius Leopolim collocentur. Tamen ita ordinatum est, ut parati sint semper ipsi Vojevode succurrere. Vale.

Datum XXV Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 146 Cod. Op.

XVI.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *George Krupski*, ambasadorului seu din Moldova, că *voivodulŭ Moldovei*, după cum i s'aŭ plânsŭ consulii din Leopole, a mărităŭ cu 6 aspri taxele vamale, şi a datŭ ordinŭ, ca monetele din Polonia şi din Litvania se nu mai fie primite în Moldova. Regele autoriséză pe ambasadorulŭ seu se insiste pe lângă voivodulŭ Moldovei, ca se retragă mĕsurile aceste. 1511.

Sigismundus, Rex, Georgio Krupski, Cast. Belsensi.

Consules Leopolienses detulerunt ad nos vojevodam Valachie preter solitum teloneum in sua terra sex aspris auxisse, inhibitionem etiam fecisse,

ne moneta nostra Polonica ac Lithuanica in ejus terra recipiatur. Tametsi plus juris habeat in excludenda moneta quam in telonei auctione, telonea enim non nisi juxta veterem consuetudinem exigi deberent, tamen fovendo benevolentiam mutuam nihil innovare deberet, quod vergeret in offensam nostram et subditorum nostrorum gravamen. Itaque volumus, ut tua Fidelitas referat inter cetera istam querelam subditorum nostrorum isti ipsi vojevode et poscat ab eo, ut de hac telonei auctione homines nostros degravet. Sed neque monetam nostram e terra sua excludat, quandoquidem subditi utriusque nostrum communia commercia exercent. Nam veteribus observationibus servatis benevolentiam mutuam inter nos retinebit. Alia negotia uti commissa a nobis habet, diligenter curet pro gratia nostra.

Cracovie IV Marcii.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 148. Cod. Op.

XVII.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că *oratorulŭ Moldovei*, a asceptatŭ trei luni la curtea Poloniei pe oratorulŭ Ungariei, ca împreună cu dênsulŭ se mérgă în legaţiune la ducele Moscovici, dar în fine ne mai putêndŭ întârdia dênsulŭ aŭ plecatŭ cu oratorulŭ Poloniei.

Sigismundus, Rex, Vladislao Regi.

Serenissime etc., etc.

Accepimus literas vre. Mtis., quibus nos reddit certiores, quod Emericus Czobar, quem ad legationem obeundam apud ducem Moscovie cum nostris ac vojevode Bohdani oratoribus vra. Mtas. designaverat, penes eandem existat, paratusque sit ad obeundam eandem legationem, si opus est et nobis ita videatur. Serme. dne. rex: oratoris ejusdem profectio si tempestiva facta esset, rebus vojevode Valachie ex usu esse potuisset, tamen tardatum est. Nam nec nos nostros oratores commode diutius remorari potuimus, nec orator vojevode, quem tribus fere mensibus hic tenuimus expectare voluit. Igitur jam ex re non est, ut orator vre. Mtis. illuc proficiscatur et impensam ac laborem perdat.

Cracovie XXIII Martii.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 153. Cod. Op.

XVIII.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Wilczek*, archiepiscopului din Leopole, că după informaţiunile, ce le are, preoţii ruteni din Polonia se ducŭ în *Moldova*, ca se fie hirotoniţi acolo de preoţi, şi fiindŭ-că acésta e în contra intereselorŭ statului, regele învită pe archiepiscopulŭ Leopolei se îngrijéscă, că pe viitoriŭ nimene din diecesa sa, se nu se mai ducă în străinătate, ca se primésca acolo gradurile ierarchiei bisericesci, fiindŭ-că la casŭ din contra vorŭ fi pedepsiţi cu mórte. 1511.

Sigismundus, Rex, Joanni Wilczek, Archiep. Leopoliensi.

Reverendissime etc., etc.

Informati sumus, quod popones Ruthenorum suscipiendorum ordinum, ut ipsi putant, sacrorum causa soleant conferre se in Valachiam et alias exteras partes et plerumque de rebus ac statu regni apud hostes disserere positionemque regni prodere. Cum itaque istud non sine periculo regni fiat, expedit ut provideatur, ne hi popones alibi suscipiant ordines suorum sacrorum quam apud vladicas regnum incolentes. Quam ob rem hortamur vram. Ptem. revmam. provideat omnibus in sua diocesi, quod extra regnum ad suscipiendos ordines non evagentur sub privatione ordinum et capitis. Preterea suplicanti huic vladice Chelmensi revma. Ptas. vra. concedat, ut ipse tanquam minister istos popones diocesis vre. Ptis. et non alius ordinet. Factura etc.

Cracovie II Aprilis.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 154—155. Cod. Op.

XIX.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului din Moldova*, că a dislocatŭ în ţinutulŭ Leopolei pe mai mulţi soldaţi mercenari, şi a datŭ ordinŭ căpitanilorŭ sĕi, se se înţelégă cu voivodulŭ, ca se resiste cu puteri unite în contra incursiunii Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ. Totŭ-o-dată regele face cunoscutŭ voivodului, că emigraţiunea, ce a provocat'o, între supuşii Moldovei, nobilimea din Podolia, s'a întêmplatŭ fără de scirea şi fără de voia regelui, din care causă şi a datŭ ordinŭ căpitanilorŭ sĕi, se respecteze tractatele şi se păstreze relaţiuni de bună vecinătate cu Moldova. In fine, regele scrie voivodului din Moldova, că nu-i póte da cantitatea de plumbŭ, pe care o cere, fiindŭ-că dênsulŭ ceruse şi mai înainte plumbŭ pentru înfrumuseţarea unei biserici, dar' l'a întrebuinţatŭ în contra Polonilorŭ. 1511.

Sigismundus, Rex, Jo. Bohdano, Vojev. Valachie.

Magnifice sincere nobis dilecte.

Significavit nobis tua Stas. ea que tam de Turco quam de Tartaro

precopense cognita habet, cujus vigilantiam et sollicitudinem, quam de statu positioneque hostis nostri communis habet, probamus et regratiamur tue Sti., quod nos nihil eorum celat, que eidem de hoste cognita sunt, petimus ab ea, ut deinceps ita semper faciat debitum benevolentie conservando. Sed cautius est, ut ab utraque vigilemus, exploratores fidos habendo, ne hostis nos imparatos inveniat. Expedit enim utrique nostrum semper habere positionem hostis cognitam.

Ut autem dominiis nostris securitati provideamus, mittimus plures stipendiarios in terras Russie, illic aliis militibus conjungendos et mandamus capitaneis nostris, ut cum tua Ste. habeant intelligentiam, ut, cum opus esset, conjunctis viribus possetis resistentiam hostibus facere. Ita videlicet, quod nostri tuis in subsidium vadant, cum opus sit, et similiter, et tua Stas. nostros adjuvet, cum hostes in dominia nostra incursionem facere vellent. Sed quoniam Stis. tue capitanei Choczinienses aliquoties nostros inutiliter moverunt, in quo motu non leve damnum incurrerunt, expedit, ut tua Stas. cum nostris contractum faciat, quando et ad quod certum signum cum tue Sti. esset necessitas exposcenti, se movere deberent. Similiter etiam nostri cum eadem component, quando tua Stas., dum opus esset, ipsis auxilium ferre debeat, ne per ejusmodi incertas et vanas intimationes et motiones utrinque cum damno vestro, cum necessitas expostulat, eos moneatis. Sed certum habeat t. S. de nostris, quod t. S. non deserent cum opus fuerit. Nam ut ita faciant severe ipsis mandavimus, dummodo t. S. ad incertam necessitatem eos non evocet. Providere etiam debebit t. S. ut iidem milites nostri in auxilium ei ituri, non ducantur per loca deserta et victualia non habentia, ut viribus et equis valentibus ac rubustis hosti occurrere possent.

Quod vero queritur t. S. de nobilitate Podoliensi, quod subditos t. Stis. ex Valachia avocarunt in Podoliam pollicentes eis immunitates et eos apud se receptos collocarent, certa sit S. t. si sit istud, fieri sine nostra scientia, voluntate ac permissione. Nos enim mandavimus capitaneis nostris ut se omnino conservent, in servanda tranquilla vicinitate et justitia administranda juxta dispositionem inscriptionum nostrarum mutuarum et ut ita faciant iterum eis mandabimus.

De profugis hinc inde hominibus etiam mandabimus, ut justitiam t. Sti. faciant cum primum ad celebrandum conventum locum sibi et tempus cum capitaneis t. Stis. constituerint. Quamvis et nostri querantur, quod t. S. que prior incipere debuit facere justitiam et hominum restitutionem, nondum omnes restituerit quam ob rem hortamur t. Stem. ut ita nostris faciat justitiam sicuti eandem sibi fieri postulat. Nam nos absque dubio eam pacem inter nos factam et sacramento juris jurandi firmatam inviolatam servabimus.

Plumbum Sti. t. de regno nostro merito non dabimus, quia tunc S. t. eodem plumbo male et in detrimentum nostrum usa fuit, cum ei petenti ad exornandam ecclesiam liberaliter dederamus. Et licet non credimus, permovemur tamen, quod S. t. habeat nonnullos consiliarios suos, qui suadeant illi violandam pacem nobiscum initam. Quod si revera ita sit, certa sit t. S. quod id nequamquam ferre possemus, sed utilius est et multo laudabilius utrique

nostrum servare inter nos pacem et vivere mutuo in bona et amica vicinitate, justitiam colere et subditos utrimque in concordia retinere, operamque dare, ut mutuis consiliis, conjunctis viribus fideliter nos contra infideles hostes crucis Christi instruamus et defendamus.

Cracovie VII Aprilis.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 156—157. Cod. Op.

XX.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *St. Lanczkoronski*, căpitanului din Cameneţŭ, că după cum l'a înscliinţatŭ *voivodulŭ Moldovei*, dênsulŭ are esploratori buni în părţile Tătarilorŭ şi ale Turcilorŭ, cari 'lŭ înformézá totŭ-de-una despre starea şi poziţiunea inimicului, şi-lŭ rógă se dée ajutoriŭ Moldovei în casŭ de lipsă. Regele învită pe căpitanulŭ seu din Cameneţŭ se se înţelégă în privinţa acésta cu voivodulŭ Moldovei, dar se fie cu precauţiune, se nu mérgă de câtŭ numai la lucruri sigure, ca nu cum-va se caclă în cursele voivodului. 1511.

Sigismundus, Rex, St. Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi.

Significavit nobis vojevoda Valachie per oratorem suum, quod haberet exploratores bonos tam im campis quam alibi, qui observent positionem et intentionem hostium, rogavitque nos, ut non deseramus illum auxiliis nostris, cum opus foret. Cui quemadmodum respondimus ex copia literarum, quas ad eum scripsimus, intelliges. Et ideo ita cum eo constituas, ut nunquam in subsidium ei vadas, nisi ad rem certam, idque caute, ne ipse quoque te una cum nostris militibus in aliquas insidias incautas adducat. Credendum quidem ei est uti confederato, sed ratione tamen utendum et considerate cum eo agendum.

Justitiam ei ad prescriptum confederationis ministres, ut non habeat querendi de nobis occasionem. Nam hoc maxime queritur quod subditi nostri, statuas et signa libertatis erigendo, colonos ejus e Valachia evocant et quod ab eodem ob eam rem, quod ipsos ad exercitum ac ad solvendum Turco tributum cogat, in ditionem nostram et subditorum nostrorum perfugiunt. Ac ut ostenderet id esse verum, misit nobis regestrum profugorum, quod tue Fti. mittimus. Ut autem firma pax cum eo conservetur, mandamus tue Fti, ministres ei justitiam et nostros ab inferenda injuria contineas.

Ituri sumus post festa Pasche ad Lithuaniam et illic agemus de constituenda pace in finibus Podolie et Lithuanie. Nihilominus tua Ftas., interea, si poteris, habita intelligentia cum duce Constantino, designet ab utraque parte commissarios, qui querelas ab utraque parte audiant, et quidquid possunt complanent. Nam et duci Constantino hoc ipsum per scripta nostra mandavimus.

Stipendiaros alios jam suscepimus ut istis qui vobiscum sunt conjungantur, quibus ad conscribendum diem conductus Pasche Leopoli ediximus. De istis autem veteribus etiam providebimus, ut labore et tolerantia sua digna premia cum gratia nostra habeant.

Exploratores etiam bonos ac fideles habeas, quia non omnibus, que a Vojevoda significantur, credendum est. Factura tua Ftas. pro gratia nostra.

Cracovie VII Aprilis.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 157. Cod. Op.

XXI.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Tworowski*, căpitanului seu de lefegii, că *Tătarii* aŭ încălecatŭ şi voescŭ se facă o incursiune în Polonia.

Sigismundus, Rex, Joanni Tworowski, Capitaneo Stipendiariorum.

Tametsi credimus tibi non esse incognitum tam ex patefactione Georgii Krupski, cast. Belsensis, quam ab exploratoribus, que sit positio et intentio Tartarorum, tamen et nos id tibi significamus. Nunciatur nobis, esse in campis tria milia Tartarorum, qui, cum aque decesserint, intendunt in dominia nostra incursionem facere. Id non parvi pendentes committimus tibi, ut cum capitaneo Camenecensi, provideatis, ne hi hostes si irruperint imparatos vos inveniant Date operam, ut cum Dei auxilio nobis et Reipublice bonum obsequium, vobis autem laudem et gloriam comparetis.

Statim post festa Pasche alii novi milites ad supplementum exercitus suscepti conscribentur Leopoli, qui mox ad vos isthuc proficiscentur.

Duci etiam Constantino mandavimus, ut paratus sit, cum omnibus subditis nostris et vobiscum intelligentiam habeat.

Misimus pecuniam stipendiariis et tibi singulariter, brevi post et etiam mittemus et pro hac vestra fidelitate et vigilantia in nostro et Reipublice obsequio vobis omnibus gratiam exhibere pollicemur. —

Podolitas etiam in subsidium vobis paratos habeatis. Vale.

Cracovie IX Aprilis.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 157—158. Cod. Op.

XXII.

1511. Orăţiunea archidiaconului din Cracovia, a lui *Petru Tomiczki*, trimisŭ de Sigismundŭ, regele Poloniei, ca ambasadorŭ la Vladislau, regele Ungariei. Petru Tomiczki declară, că regele Poloniei deplânge pagubele, ce le-a suferitŭ *Moldova* din partea Tătarilorŭ în timpulŭ din urmă, şi a promisŭ se dée ajutoriŭ voivodului în contra acestorŭ inimici, dar fiindŭ-că ajutoriulŭ Poloniei póte se fie insuficientŭ, regele Poloniei doresce se scie, ce feliŭ de ajutoriŭ i póte oferi şi regele Ungariei. Totŭ-o-dată Petru Tomiczki înculpă pe voivodulŭ Moldovei, că nu a restituitŭ Poloniei pe toţi captivii, ce-i are la dênsulŭ, şi rógă pe regele Ungariei se trimită comisari, cari împreună cu comisarii Poloniei şi ai Moldovei, se reguleze controversele de frontieră dintre aceste dóue state, aşa ca voivodulŭ Moldovei se nu mai aibă pretestŭ de a face incursiuni în Polonia. 1511.

Legatio a Sigismundo Rege ad Vladislaum, Regem Hungarie et Bohemie, et ad Duces Slesie in Vratislavia congregatos, quam Petrus Tomiczki, Archidiac. Crac. Secretarius obiit XXV Martii.

. . . . . .

Ad Regem.

. . . . . .

Preterea cum vojevoda Moldaviensis passus esset nuper cladem illam a Tartaris, qua profecto universum regnum Polonie plurimum indoluit, e vestigio Ser. dnus. meus. mandavit subditis et militie sue, quam ad excubias et reprimendos incursus hostium in terris Russie semper servat, ut eidem vojevode auxilio essent contra prefatos hostes et ratione illius et populi christiani causa.

Et cum ejus Majestas optime provideat non parum periculi a predictis hostibus non modo regno Polonie sed et relique Christianitati imminere, animadvertens adauctas tam atrocis gentis vires preteritis temporibus esse, ad majorem defensionem et regni sui et prefato vojevode adauxit et ipsa numerum militum in dictis Russie terris.

Sed quoniam difficile est eidem Majestati prefato vojevode sine auxilio vre. s. Mtis. pro necessitate sucurrere, in eventu presertim gravioris alicujus hostium incursus, cupit rescire consilium voluntatis vre. s. Mtis. quibus suppetiis eidem vojevode contra dictos hostes subvenire velit, ut intellecto genere defensionis pro concepto a vra. Mte. possit Ser. dnus. meus providere et ita se parare, ut legitimam et necessariam cum vra. Mte. defensionem illi prestare possit, de qua Mtas. d-ni. mei certe sollicita est, precavens sub aliquo sinistro eventu ejusdem vejevode, quem Deus avertat, non modo inclytis his regnis sed etiam universe Christianitatis dominiis.

Facit nonnihil ad subsidium majus ejusdem vojevode mutua intelligentia cum duce Moscovie contra ipsos Tartaros utrique eorum hostes communes. Atque ideo nuncium miserat ad Ser. d-num. meum, ut ejus Mtas. cum eodem nuncio suum quoque mitteret, sicut et vra. s. Mtas. missuram se suum oratorem simul significaverat, propter quod domini mei Mtas. ejusdem vojevode

nuncium expectantem vre. s. Mtis. oratorem, fere per tres menses apud se tenuit, tandemque dimisit quia et brevitas temporis et vie futura incommoditas eum urgebat. Nam ad Moscoviam in hieme propter paludes intermedias accessus est semper difficillimus.

Et nihilominus idem Ser. d-nus. meus suum oratorem ad prefatum ducem Moscovie misit, volens undecunque posset rebus et securitati ejusdem vojevode consulere.

Sed certe haud par gratia ejus Majestati redditur. Nam licet sua Mtas. observet que illi promisit, ipse tamen vojevoda minime servavit que spopondit; nam neque omnes captivos, sicut debuerat reddidit, neque suos subditos compescit, quominus vexent homines in vicinia eidem Mti. subjectos neque requisitus pro illatis injuriis debitam ministrat justitiam.

Quod quia forsan simulat se facere sub pretextu confinium, que ad se pertinere asserit, Mtas. d-ni. mei rogat vram Mtem.: dignetur mittere suos oratores, qui cum oratoribus ejusdem Mtis. et prefati vojevode eant in eam rem presentem, et revideant eadem confinia et alia loca sub controversia posita, que cuique parti adjecta esse debeant, ut tollatur omnis occasio dissensionibus, que facile oriri solet inter vicinos ex ejusmodi controversiis.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 158—160. Cod. Op.

XXIII.

1511. 1511. *Petru Tomiczki*, ambasadorulŭ Poloniei, trimisŭ în Ungaria, raportézĕ regelui Sigismundŭ respunsulŭ, ce l'a primitŭ dela Vladislau, regele Ungariei, şi anume, că în ce privesce ajutoriulŭ, pe care are se-lŭ dée Ungaria voivodului din *Moldova*, cestiunea acésta se va tracta în adunarea generală, ce se va ţiné la St. Georgiu; că mai departe, regele Poloniei se nu se témă de nici o surprindere din partea voivodului din Moldova, fiindŭ-că regele Ungariei l'a svătuitŭ se remână liniscitŭ şi se respecteze tractatele.

Responsa ad Legationem Petri Tomiczki, Nuncii et Oratoris Sigismundi Regis.

. . . . . .

Feria quinta ante dominicam Palmarum accepi responsum a Mte. Sermi regis Ungarie.

. . . . . .

De induciis seu treugis cum Turco ineundis plurimum probat hec Mtas. sententiam et deliberationem illius fraterne Mtis., in eo videlicet, quod eedem

treuge ad aliquod longum tempus cum illo hoste susciperentur. Nam certe parum honestum est tam frequenter ad eundem hostem oratorem mittere. De ea tamen re etiam si non fuisset admonita Mtas. sua per fraternam Mtem. tractare decrevit in publico regni sui Hungarie conventu, qui erit pro festo Scti. Georgii proximo, et ad quem infra quatriduum hinc discessura est Mtas. sua. In quo quidem conventu, habita consultatione cum consiliariis et subditis suis, quidquid videbitur faciendum et ad quantum tempus placuerit inire dictas treugas, quam primum significabit Mti. illi fraterne Mtas. sua, et similiter de oratore suo ubi congressurus sit cum oratore ejusdem fraterne Mtis. etc.

Idem faciet Mtas. sua de eo quod attinet ad subsidium prestandum Vojevode Moldaviensi, quale videlicet illud futurum sit, et similiter de oratoribus mittendis ad confinia Valachie et ad cognoscendum de metis et aliis differentiis, que restant, et si pro illo tempore, quod prefinivit Mtas. illa fraterna, sive pro aliquo mittere volet eosdem oratores suos et quos ex eodem conventu S. Georgii significabit.

. . . . . .

De suspicione contra Moldavum, quod videlicet ipse vellet aliquid moliri contra Sermum. dnum. regem Polonie et regnum ejus, Mtas. sua vult admonere illum et mandare, ut staret quietus et nihil attentet, sed pacem ac concordiam observet. Quod si aliter facere voluerit, Mtas. sua cohibebit illum, et concordiam ipsam ac pacem Juramento firmatam observari faciet.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 163—166. Cod. Op. K.

XXIV.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscută consiliarilorŭ sei resultatulŭ misiunei ambasadorului *Petru Tomiczki* la regele Ungariei în privinţa afacerilorŭ cu Turcii, cu Tătarii şi cu Românii. 1511.

Sigismundus, Rex, Consiliariis Regni majoribus.

Rev. in Christo ptr. et domine, sincere nobis dilecte.

Heri vesperi rediit ad nos ex Vratislavia rev. pater Petrus Tomiczki, secretarius noster, responsumque a Ser. dno. rege Hungarie, fratre, nobis attulit, quod Mtas. illa regia commendat curam et sollicitudinem ac vigilantiam nostram, quam ex crebris literis ac legationibus nostris perspicit super negotio Turcico et Tartarico ac etiam Valachico. Tametsi sua Mtas. prout legatione nostra persuasa, utilius et honestius putet, ut cum Turco inducie lon-

giores ineantur, quam hactenus factum est, quod non sperat ejus Mtas., expeditionem universalem habituram executionem propter mutationes rerum et propter excitatas inextricabiles tumultuationes, tum etiam quia tam frequens oratorum ad Turcum missio utriusque nostrum dignitatem deprimere videatur. Tamen quia sua Mtas. celebratura est in proximo universalem conventum in Hungaria, ad illum totum istud negotium, tam de Valacho quam de Turco et Tartaro defendendo ac etiam de finibus cum ipso Valacho et regno nostro terminandis retulit illicque daturam se resoluta et efficacia responsa pollicita est.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 169. Cod. Op.

XXV.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului Moldovei*, că a trimisŭ unŭ legatŭ la regele Ungariei, care împreună cu oratorulŭ Moldovei se mijlocéscă dela regele Ungariei unŭ ajutoriŭ în contra Tătarilorŭ. Totŭ-o-dată regele Poloniei rógă pe voivodulŭ Bogdanŭ, ca se permită drumŭ liberŭ prin Moldova oratorului polonŭ, care va merge la sultanulŭ turcescŭ.

Sigismundus, Rex, Joan. Bohdano, Vojevode Valachie.

Magnifice sincere nobis dilecte. Post reditum a Ste. tua oratoris nostri generosi Georgii Krupski, cast. et capit. Belsensis, cognitoque desiderio ejusdem tue Stis. misimus oratorem nostrum ad Sermum. dnum. regem Hungarie, fratrem nostrum germanum charissimum, ac dominos consiliarios regni Hungarie, cui commisimus, ut habita intelligentia, si opus fuerit, cum oratore tue Stis. Ser. dominum, regem Hungarie et dominos consiliarios ejus sollicitet, ut St. tue opitulentur et auxilia opportuna adversus Infideles prebeant. — Itaque Stas. tua committat oratori suo qui illic futurus est, ut cum oratore nostro communicet consilia sua, ut noster orator tanto dexterius rebus tue Stis. succurat et res promoveat. Quandoquidem non nos minus de securitate tue Stis. quam de nostra propria solliciti sumus. Et ob id auximus exercitum nostrum in Podolia, plures enim illuc stipendiarios misimus. Ex Magno etiam ducatu exercitum in his locis collocabimus, unde commode cum stipendiariis nostris, qui in Podolia sunt, conjuncti, in auxilium tue Sti. accurrere possent. Ad hec nobilitatem regni nostri in ea ordinatione constituimus, ut parati sint et hosti occurrere et subsidium tue Sti. prebere. Nam ita ab exploratoribus nostris edocti sumus, quod hostis noster diviso exercitu suo nostras et tue Stis. terras eodem simul tempore invadere destinavit. Sed Deo auxiliante nobis non prevalebit, cum fideliter nobis mutuo assistemus. Quamobrem attenta sit

tua Stas., ut hostis intentionem cognitam habeat. Nos itidem faciemus et quidquid sciverimus e vestigio Stem. tuam certiorem faciemus.

Cum fuisset apud nos Isaac orator Stis. tue retulimus ei, quod imperator Tartarorum cupiat inire nobiscum pacem eamque obsidibus firmare, datis nobis filio suo et altero filii sui filio ac nonnullis nobilibus suis. Cui licet non confidamus, conditionem tamen oblatam non repudiamus sic, ut si pax conficienda esset, pro nobis et pro tua Mgcia. simul componatur. Deberet itaque idem imperator mittere ad nos eosdem obsides hoc tempore. Quos si miserit necessarium erit, ut tua S. una nobiscum ad suscipendam eandem pacem accedat. Quandoquidem pace durante poterimus dante Deo terris nostris communi consilio securius providere et tanto pacem firmius servabit nobiscum, quanto cognoverit, nos mutuo stare in bona ac solida intelligentia. Mittimus tue Sti. literas, quibus eandem liberamus duntaxat a rebus suis sed non mercatores a solutione telonei Leopoliensis.

Scire etiam tuam Stem. volumus, nos videlicet brevi missuros oratorem ad cesarem Turcorum. Ut autem eisdem nostro oratori tutus transitus per ditionem tue Stis. pateat, ab ea petimus, velit eidem dare per terram suam conductorem. Confidimus id eam facturam ob complacentiam nostram —

Polaniecz VI Maji.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 175. Cod. Op.

XXVI.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că sultanulŭ turcescŭ a strinsŭ armată cu intenţiunea, ca se devasteze *Moldova*, séŭ se facă incursiuni in Ungaria. 1511.

Sigismundus, Rex, Vladislao regi Hungarie.

Inter omnes curas et sollicitudines nostras nihil majori cure nobis est, quam vre. s. Mtis. status et valetudo, utrumque enim vre. s. Mti. optimum et felicissimum cupimus una cum suis natis charissimis. Consolatione itaque non mediocri nos vra. s. Mtas. afficiet, si crebrius ad nos de suo optimo statu et valetudine perscribet.

Misimus nuper secretarium nostrum venerabilem Stanislaum Goreczki, prepositum Calissiensem, ad vram. Mtem. s. nonnulla apud eandem regni nostri et nostra negotia acturum. Sed maxime ob eam rem, ne inducias cum Turco renovare negligamus, quandoquidem ille annales in proximo finient. Quocirca rogamus Mtem. vram. velit quam primum nos per hunc nostrum oratorem de sua voluntate certiorem facere. Nam, uti nobis certum renunciatum est, Turcus comparavit exercitus, quos missurus est aut ad demoliendum

Valachum aut ad invadendum regnum vre. Mtis. propter vojevodam Valachie. Vra. vero s. Mtas., que prudentia sua didicit occurrere periculis, etiam animadvertat, quid utrique vestrum pro conservanda regnorum salute expediat, ut subditi nostri pacis suavitate gaudentes, pro nobis Deum opt. max. orent. Et demum Mtem. vram. feliciter valere una cum nostris charissimis nepotibus desideramus.

Ex Brzescie XVIII Maji.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 180—181. Cod. Op. R.

XXVII.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite pe *Stanislau Goreczki*, în calitate de legatŭ la regele Ungariei, şi-i face cunoscutŭ, că fiulŭ sultanului turcescŭ a luatŭ în căsătoriă pe fica sultanului tătărescŭ din peninsula taurică, şi voesce cu ajutoriulŭ Tătarilorŭ se ocupe mai ântâiŭ *Moldova*, şi apoi după mórtea tatălui seŭ, totŭ cu ajutoriulŭ Tătarilorŭ, se ocupe şi tronulŭ Constantinopolului.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Vladislaum, Regem Hungarie et Bohemie. Quam Stanislaus Goreczki, Prep. Calissiensis, Secretarius regius obivit.

. . . . . .

Quod ad rem Moldaviensem attinet Mtas. regia per speculatores suos certo didicit, filium imperatoris Turcorum, qui Theodosiam occupavit per connubium filie imperatoris Taurice Tartarie sibi desponsate amicitiam ea lege conjunxisse, ut in Valachum expeditione facta, Moldavia primum potiatur, qui demum auxiliis ejusdem Tartari adjutus imperium Constantinopolitanum post mortem patris invadere et occupare possit. Qua re cognita Ser. rex meus vojevodam ipsum proxima Quadragesima per oratorem suum bene sperare jubens, nunquam se illum deserere velle promisit. Cui hunc quoque exercitum, qui in finibus regnorum tenetur, semper presto esse mandavit, ut eque Moldaviam atque fines suos contra omnem Tartaricam excursionem tueatur.

Gratissimus erat vojevoda hujus tante regie benevolentie et rogavit, ut apud tuam Majestatem ipsum sua intercessione juvare dignetur, ut sibi vestra Mtas. opportunas ferat suppetias, pro quo vehementer Mtas. regia rogat, dignetur eum quoque vestra Majestas juvare et tueri, ne ad extremum discrimen adductus intereat, terraque sua post hac sit Infidelium receptaculum, ex qua facilis aditus ad utriusque Majestatis regna eis pateret.

Quod item ad conventum inter regnum Polonie et Moldoviam ad festum nativitatis dive Virginis futurum attinet, super dirimenda controversia de finibus terrarum exorta, Mti. dni. mei gratum erit, ut jam vestra Majestas ora-

tores et consiliarios designare dignetur, qui cum consiliariis sue Majestatis et vojevode ipsam controversiam et omnem discordiarum memoriam et occasionem sempiterna oblivione delerent.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 181—184. Cod. Op. R.

XXVIII.

1511. *Stanislau Goreczki*, canonicŭ din Ploca, ambasadorulŭ regelui Poloniei trimisŭ în Ungaria, reîntorcându-se la Cracovia raportézä regelui *Sigismundŭ*, că regele Ungariei i-a datŭ urmätoriulŭ rĕspunsŭ în privinţa *Moldovei* şi anume: că a trimisŭ ambasadori la voivodulŭ Moldovei, şi la învitatŭ se nu facă uneltiri în contra Poloniei nici pe faţă, nici intru ascunsŭ, şi că în ţilele din urmă a trimisŭ de nou pe unu altŭ ambasadorŭ în Moldova, cu o suită de 40 călăreţi, svätuindŭ pe voivodulŭ, se nu încépă nimicŭ în contra Poloniei. 1511.

Stanislaus Goreczki, Custos Plocensis, Sigismundo Regi.

De actis legationis sue in Hungaria reversus illinc et Cracovie subsistens scripsit hanc epistolam ad regem.

. . . . . .

Quod ad vojevodam Moldavie attinet, ita respondit Mtas. regia: non multo post discessum hinc oratoris Mtis. fraterne graves oratores ad ipsum vojevodam miserat, per quos ei denunciavit perpetuam pacem et societatem inter Majestates dominiorum regnaque item suarum Mtum. esse factam, mandavitque, minis etiam adjectis: ne quid contra regnum fraterne Mtis. per se vel per quemvis alium clam vel aperte moliri vel suggerere auderet, quoniam, si quid temere auderet, quod Mtas. regia in eum ita animadvertere vellet, ut post hac sciat domini sui mandatis optemperare, ceterisque esset exemplo et documento itidem faciendi. Nec ullam dubitationem sua Mtas. habet, quod satis in hoc faciet sue Mtis. voluntati. Insuper tamen et nunc sua Mtas. alium oratorem mittere ad eum decrevit, qui quadraginta equitibus comitatus ibit. Per hunc etiam id ipsum repetet, ne quid, fraterna Mte. a regno absente, contra regnum moliatur, sed nec consilio nec auxilio aliquem contra Mtem. suam juvet; et omnino certa est sua Mtas. nihil horum transgredietur.

Posthac vero, cum essem apud d-num. Quinqueecclesiensem mihi narravit, nuncium ipsius vojevode Bude tunc fuisse, cum quo etiam hac de re egit; ille vero respondit dnum. suum nihil contra regnum Polonie esse moliturum, quodque rogavit, ut Mtas. dni. Hungarie regis itidem efficeret, ut a

vicinis eorum, subditis Mtis. vestre, de Podolia similiter pacem haberet, et ne quas excursiones in terram ejus clam vel aperte facerent.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 185. Cod. Op. R.

XXIX.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că după scirile, ce le a primitŭ dela *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, Selimbegŭ, fiulŭ sultanului turcescŭ, domnulŭ Trapezuntului, plecândŭ cu ostire mare a sositŭ la Nistru, a ocupatŭ Cetatea-albă, şi are intenţiunea se năvălească asupra Moldovei; mai multŭ, e de temutŭ, că dênsulŭ se nu atace cumva şi Polonia. Totŭ o-dată regele Poloniei rógă pe regele Ungariei se iée mĕsurile de apărare, ce le va crede necesari, în interesulŭ voivodului din Moldova.

Sigismundus, Rex, Vladislao Regi Hungarie.

Serenissime princeps. Hodie allate sunt nobis litere tam a Bohdano vojevoda quam a generoso Stanislao Lanczkoronski, cap. Podolie generali. Ambo scribunt Selimbegum filium imper. Turcorum Trapezunti dominum, qui anno preterito patre suo invito Caffam occupavit die SS. Phil. et Jacobi apostolorum preterito ad Bielohrod Nester cum magno exercitu venisse, quem arci oppidoque admovit. Capitanei tamen nostri Podoliensis litere posterius date testantur jam eum arce et oppido potitum esse. Itaque vojevoda est in metu maximo, ne ipse Selimbeg inita affinitate et fedĕre cum imperatore Procopensi, desponsata filia sua filio Tartari Precopensis, ipsum vojevodam ex Valachia exturbet, qua occupata facilius posset tam nostrum quam vre. Mtis. regnum, quandocunque vellet, adoriri. Revera non mediocriter nos ea res perturbavit, presertim vero quod suspicamur, eundem etiam cum Mosco intelligentiam contra nos habere, ut nos a ferendo vre. Mti. auxilio averteret. Res igitur omnium nostrum est, que etiam vre. Mti. et optimatibus ejus cure esse debet, ne serpens in sinu collocetur. Quam ob rem vra. Mtas consulere dignetur quemadmodum vojevode, ne periclitetur, opitulandum sit. Nos mandavimus capitaneo Podoliensi, ut cum copiis nostris militaribus, quibus preest in Podolia, paratus sit ad ferendum vojevode auxilium. Interea curabimus, ut tam ex regno, quam ex Lithuania alios exercitus comparemus. Eam rem magni momenti reputantes precipue, quod idem Selimbeg magnam rerum experientiam habere dicitur, uti valde necessariam vre. Mti. significare voluimus, ut ea quoque cum suis consiliariis venturis malis tempestive prospicere ne negligat.

Datum ex Brzescie XXIII Maji.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 194. Cod. Op.

XXX.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanuluĭ sĕu din Cameneţŭ, că de óre-ce *voivodulŭ Moldovei* se pórtă acum mai corectŭ faţă de Polonia, de aceea trebue tractatŭ cu bunăvoinţă, ca se rĕmână şi pe viitoriŭ supusŭ şi amicŭ alŭ Poloniei; de asemenea se i se dée ajutoriŭ din partea Poloniei în casŭ de lipsă, şi se nu i-se facă nici unŭ neajunsŭ din partea supuşilorŭ poloni. 1511.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi.

Cognovimus ex litteris tuis ea, que Selimbeg filius imperatoris Turcorum ad Bialohrod gessit et quomodo motus fama de morte patris in Greciam se recepit. Opportune nobis sunt reddite tue litere, nam aliis rebus commodius consulere sciemus. Scito, gratam nobis esse istam curam tuam et ut deinceps in indicandis et renunciandis nobis ejusmodi rebus sis diligens ac sedulus, plurimum te hortamur. Et si quid postea vel de patre cesare vel de filio ejus innovatum sit, quod quidem scias, volumus, ut nobis significes. Similiter de Tartaris et de Valachis.

Consilium vero tuum probamus, quod omnem militiam in castra simul coegisti, cum quibus jaces campestraliter. Et locus etiam, in quo castra posuisti, placet nobis, qui et ad offendendum hostem, modo te potentia non excedat, et ad declinandam pugnam, ubi potentior esset hostis, aptus et commodus est, et presertim, quod exercitus Valachicus in propinquis vobis est. Exercitus vero noster Lithuanicus duce Constantino uti prius scripsimus ad te, ad diem S. Petri et Pauli apostolorum in Piotrkovicze prope Mozyr castra metabitur. Nos etiam hic commorabimur, ut cum reliquis viribus nostris illuc eamus, ubi necessitas postulaverit.

Videtur nobis, quod vojevoda Valachie rectius nunc quam antea nobiscum agit. Itaque et benevolentia et crebra scriptione et humaniore compellatione in fide et amicitia nostra retinendus est, et in necessitate auxilio nostro et vestro non est deserendus. Et provideas diligenter, ne ei in illius dominio injurie a nostris inferantur.

Allatum est ad nos, quod Tartari ultra Braclaw sunt per nostros profligati. Unde Domino sit laus in eternum. Sed cavendum est, ne alii Tartari ad vindicandum hanc eorum cedem, quorum capti sunt novem sed nondum ad nos adducti, conatum suum intendant.

. . . . . .

Dat. ex Brzescie VII Junii.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 197—198. Cod. Op.

XXXI.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului Moldovei*, că a primitŭ cu tótă onórea pe ambasadorii sĕi, însă pe Tătarii captivi, ce i-a trimisŭ ca dară, nu i-a primitŭ, din causă, că au scăpatŭ pe drumŭ şi au fugitŭ.

Sigismundus, Rex, Bohdano, Vojevode Valachie.

Magnifice etc. Oratores vre. Mgcie. propter amicitiam nostram mutuam grate excepimus et humaniter habemus. Quibus ad nos venientibus casus accidit, quod Tartari captivi, quos nobis vra. Mgcia. dono misit, in itinere incautis effugerunt. Quos etsi non acceperimus, animus tamen vestre Mgcie. in nos propensus perinde est nobis gratus atque si eidem captivi donati sint nobis. Dabit olim Deus gratiam suam, ut pro his paucis multos comprehendamus ac fundamus. Postulamus a vra. Mgcia., ne id molestius ferat et indignetur suis oratoribus ob complacentiam nostram.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 199. Cod. Op.

XXXII.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie mareşalului sĕu, că de óră-ce Tătarii, pe cari i trimisese ca dară *voivodului din Moldova* şi scăpase pe drumŭ, au fostŭ prinşi de curêndŭ la Cameneţŭ, astŭ-felŭ se îngrijéscă, ca sĕ-i trimită la vistieriulŭ regelui din Cracovia.

Sigismundus, Rex, Marschalco Regni.

Magnifice etc. Tartari, quos vojevoda Valachie nobis miserat et circa Halicz ab oratoribus Valachie ad nos euntibus nuper fugerant, in Camenecz detenti habentur. Mandamus Stanislao Lanczkoronski, capit. Camenecensi, ut eos ad manus tue Stis. mittat, que eosdem Cracoviam in manus mgci. thesaurarii nostri adduci curet, ut aliis Tartaris et laboribus castri adhibeantur.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 199. Cod. Op.

XXXIII.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislaŭ Lanczkoronski*, se nu iée nici o vamă de pe mărfurile, pe cari le va trimite *voivodulŭ Moldovei*, la Leopole, de asemenea se nu iée vamă nici de pe pănura şi plumbulŭ, pe cari le va importa voivodulŭ în Moldova în schimbulŭ acestorŭ mărfuri. 1511.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski.

Scripsimus tibi antea, ut a mercibus propriis mgci. vojevode Valachie, quas hoc tempore duntaxat Leopolin inferri faceret, nullum teloneum exigeres. Quod ita te fecisse certo nobis persuademus. Cum autem pro eisdem mercibus suis recepturus sit ad necessitatem curie sue pannum et plumbum: mandamus tibi, ut ab eodem panno et plumbo nullum teloneum exigas.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 199—200. Cod. Op.

— -- —

XXXIV.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Zaremba*, palatinului sĕu din Lancicia, că în anulŭ trecutŭ i ordonase se restitue unui părinte din *Moldova* pe unŭ fiu alŭ sĕu, ce-lŭ avea la sine, dar dênsulŭ n'a restituitŭ pe tinĕrulŭ acesta, şi din causa acésta mai mulţi ómeni din Polonia sunt prinşi şi ţinuţi captivi în Moldova, de aceea 'lŭ invită de nou, ca se restitue părintelui seu pe tînĕrulŭ acesta. 1511.

Sigismundus, Rex, Joanni Zaremba, Palatino Lanciciensi.

Anno preterito satisfaciendo inscriptioni de servanda pace cum vojevoda Valachie mandavimus Sinceritati tue, ut quendam puerum, quem ex Valachia receptum apud se habet, restitueret, quem tua Stas. ad manus rev. dni. Matthie Drzewiczki, episcopi Premisliensis, traditurum se promisit. Nec tamen fecit. Propter quem puerum non redditum multi homines nostri captivi in Valachia detinentur, qui restitui debeant. Mandamus tue Sinceritati, ut puerum hunc patri ejus ad se venienti restituat. Aliter non factura pro gratia nostra.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 200. Cod. Op.

XXXV.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că fiulŭ sultanului turcescŭ, care domnesce peste Caffa, măritându-şi pe fica-sa după fiulŭ chanului tătărescŭ din Taurida, aŭ făcutŭ alianţă cu dênsulŭ, ca mai ântâiŭ se ocupe *Moldova*, apoi se iée Cetatea-albă şi Chilia din Ţéra românéscă, ca aşa se pótă devasta mai bine regatulŭ Poloniei şi alŭ Ungariei.

Sigismundus, Rex, Vladislao, Regi Hungarie.

Serenissime princeps ac domine etc. Nihil minus dubitavimus unquam quam Mtem. vram. pro virili sua id imprimis agere in eoque omnes cogitationes suas consumere, ut tranquilitati et otio regni sui ab Infidelibus prospiciat utque eos ab impressionibus, quas in Christianos facere consueverunt, arcere et prohibere possit. Nos autem, qui utriusque regni nostri fines latissimos eorundem et aliorum Infidelium incursionibus et invasionibus expositos et objectos habemus, non minori certe studio ei rei incumbimus, ut regna ipsa nostra ab eodem hostium impetu tuta et pacata conservemus. Quod vel hinc facile cerni potest, quod hic tanquam in specula manemus ad omnem Infidelium impetum retundendum, quamvis viribus impares parati. In quo utrique nostrum non minus reliquorum Christi fidelium rationem habere necesse est, qui nobis excubantibus et semper in statione paratis diutina pace et otio gaudentes non dubitant inter se bella serere et digladiari, nullam nostri rationem habentes, qui pro illis omnibus assidue militamus. Quemadmodum autem alias Mtem. vram. literis nostris certiorem facere non distuleramus, cum primum ad nostram pervenerat notitiam, quod ipsa quoque Mtas. vra. aliunde non ignorabat, filium imperatoris Turcorum, qui his temporibus Theodosie seu Caffe preerat, cum imperatore Tauricano, Tartarie vĭcino ac hoste nostro, fedus atque amicitiam per connubium filie sue, filio Selimbegk desponsate, sese conjunxisse, idque hoc federe agere ac moliri: ut primum Valachie potiatur, postea Moncastrum et Licosthomum in Multania recipiat ad patrem se contulit, ut Smiderovia cum ceteris Pannonie finitimis arcibus ab eo impetratis, filiumque suum supra descriptis arcibus preficiens, fortius regnis nostris vim afferet eaque depopulari posset. Sed imprimis ejus erit studium, ut ex reliqua parte Moldavie Vojevoda extruso, liberius crudelitatem suam in regna nostra grassandi expleret. Jam enim non solum inter se ipsi amicitiam querunt, sed et Ducem Moscovie sollicitant, ut ejusdem federis velit esse particeps atque socius. Quod propterea Mti. vre. significare voluimus, ut cogitare dignetur, quibus undique periculis circumdati sumus, quantique labores nobis impendent, nisi mature rebus nostris prospiciamus; cujus rei erit magnum fundamentum, si vojevoda ipse Valachie a periculo, cui jam proximus est, auxilio Mtis. vre. et item nostro salvabitur. In quo nos ei deesse nolumus, quin a tali impetu ipsum pro virili nostra tueamur.

Tametsi Mtas. vra. deliberationem consiliumque suum nondum nobis

aperuit, quo-modo se circa indicti concilii celebrationem futuram habere velit, tamen cogitatio nostra est, ut consulendum concordie et paci inter istos principes et sacrosanctam sedem apostolicam, ubi necessitas ita exposceret, mutuo accedamus. Fortassis Deo juvante contingeret, composita pace, pricipes istos in defensionem parandam christiane reipublice et nostris dominiis facile conventuros. Vel saltem efficeretur, ut nos ea impensa relevarent, quam solent plerumque in discordiis domesticis et digladiationibus frustra et cum vituperio impendere. Si quid ita Sacre Mti. vre, videretur in hac re faciendum, reddat nos quoque certiores.

Quod vero ad pacem cum imperatore Turcorum componendam attinet, rogamus Mtem. vram., ut communes nostros oratores pro rei necessitate informatos mittere maturet, ne quid detrimenti, cum jam inducie finite sint, regnis nostris mora afferat.

Ex Brzescie XIII Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 220—221. Cod. Op.

XXXVI.

1511. *Sigismundŭ,* regele Poloniei, scrie lui *Spitco de Jaroslavŭ,* castelanului sĕu din Cracovia, că după informaţiunile primite de la *voivodulŭ Moldovei,* Tătarii au trecutŭ peste Nipru şi au intenţiunea se atace ori Moldova ori Polonia. 1511.

Sigismundus, Rex, Spitconi de Jaroslaw, Castellano Cracoviensi.

Magnifice, sincere nobis dilecte. Noverit Stas. tua, scripsisse nobis vojevodam Valachie, Tartaros ad hanc partem fluminis Niepr trajecisse eo animo, ut aut nostra aut Valachi dominia invadant; sed non scribit, quantus sit eorum numerus. Ex Bratislaw vero scriptum est nobis, quod duo filii cesaris cum viginti milibus trajecissent. Sumus itaque in deliberatione, an exercitum, qui in Podolia est, aliis hominibus partis tertie expeditionis supplere debeamus; quum tamen, inter spem et metum dubii existentes, nollemus tertiam ad hanc expeditionem nobilitatis partem movere, nisi ad rem certam. Preterea significavit nobis idem vojevoda, quod imperator Turcorum hisce diebus ex Adrianopoli se Constantinopolim versus movisset, ut suis, qui a Zophi premuntur, succurrat. Scribitur siquidem, quod ipse imperator Turcorum misisset Halibassam cum filio suo adversus Zophim cum viginti milibus equitum et tribus milibus Janiczerorum. Qui cum in profectione essent, exercitus Janiczerorum cum Halibassa fertur venisse in contentionem, ob eam causam, quod ei filio imperatoris, qui cum Bassa esset, imperium favisset preter Selimbegk et ita manus conseruere, sed victores Janiczeri evasere et Halibassam interfecerunt. Unde Zophi, occasione ex eorum clade accepta, reliquum Turci

exercitum profligavit. Selimbegk autem filius patrem versus Constantinopolim euntem cum exercitu suo sequi voluit, at pater suspicione deterritus, quod imperium fortasse ambiret, vetuit ei se sequi. Sed ille patri non obsecundans, pertinaciter iter suum continuavit prope Constantinopolim. Cui pater indignatus exercitum suum in eum convertit, et profligari precepit illum. Fertur magna illic clades facta esse, quod vix Selimbegk cum filio cesaris Precopensis evaserit, nec dum tamen certum est, quorsum se converterit. Deus optimus pugnat pro nobis, cui sit laus et gloria eterna.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 224—225. Cod. Op.

XXXVII.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Laski*, archiepiscopului din Gnesna, că sultanulŭ Tătarilorŭ încălecându cu 20,000, cere se încheie unŭ tractatŭ de alianţă cu dênsulŭ, şi dreptŭ garanţie se primêscă ca ostatici, pe doi fii ai sei, ér pe fiulŭ sĕu de alŭ treilea, pe Mahmetkierey, l'a trimesŭ se devasteze *Moldova;* că sultanulŭ Tătarilorŭ a pusŭ în fiere pe ambasadorulŭ Moldovei, ce a fostŭ trimisŭ la dênsulŭ, şi fiindŭ-că nu voesce se încheie pace cu Moldova, astŭ-felŭ regele Poloniei va fi necesitatŭ se încheie pace cu Tătarii şi fără voivodulŭ din Moldova.

Sigismundus, Rex, Joanni Laski, Archiepiscopo Gnesnensi.

Heri ab imperatore Precopensi et ab oratore nostro illic apud eum existente venit tabellarius, per quem scripserunt nobis tam ipse imperator, quam orator, quod imperator Tartarorum cum XX milibus suorum et cum duobus filiis, quos pro obsidibus daturus est, in Tawan venisset, poscens ut Szczytt, capitaneus Kiowiensis, primum ipsos obsides excipiat in Czirkassi eisdemque salvum conductum secure ad Kioviam perveniendi et ex Kiovia redeundi, si finem non fecerint, perferat. Optat preterea imperator: ut dominos Kioviam mittamus, qui pecuniam reddant, conclusionem tractande pacis conficiant et filios ejus obsides cum quingentis equis ad nos deducant, addens minas, quod ubi id facere neglexerimus et fecerimus sic ut quondam tempore regis Alexandri factum est, quod amicitia et confederatio ista deinceps nullum locum habitura sit. Quam ob rem expedivimus mox, ut Szczytt ad excipiendos illos ad Czirkassi transeat; munera etiam et consiliarios ad Kioviam ad rem perficiendam mittimus, que utinam feliciter nobis eveniat. Sed adhuc non credimus, rem effectum habituram, donec ex Kiow, muneribus acceptis, obsides ad nos pervenient. Cognoscat igitur vestra. Ptas., quanta nunc impensa opus est, tam ad hoc fedus conficiendum quam ad alendos obsides ut vix XXX milia florenorum suffectura sint.

Orator autem noster, qui penes eundem imperatorem est, scribit nobis,

quod ipse imperator cum obsidibus ad Tawanam veniens XX milia hominum cum filio suo Mahmetkierey miserit ad vastandam Valachiam, et quod etiam obsidibus expeditis, exercitum hunc, quem penes se habet, in supplementum exercitui mittere decreverit.

Scripsit etiam nobis, quod oratorem Valachi reliquum, quem apud se habuit cesar in vincula conjecit, unde conjicimus cesarem nolle Valachum in fedus nobiscum includere. Quum tamen nos absque Valacho non libenter fedus hoc pacisceremur, curabimus, ut huic federi Valachus una nobiscum includeretur. Sed ubi Tartarus noluerit Valachum ullo pacto includere, decrevimus utique sine ipso fedus inire, quia habitis obsidibus facilius postea Valachi securitati consulemus. Valacho autem scripsimus, ut sibi caveat, et gentibus nostris mandamus, ut, ubi opus foret, illum adjuvent.

Et hec est sententia nostra, ut fedus hoc modo etiam absque Valacho constituamus. Sin autem vre. Pti. aliquid aliud pro meliori statu Reipublice agendum videbitur, id nobis suggerat. Sed ante omnia, hoc erit cogitandum, ut constituamus, unde impensa hec ad alendos istos obsides sumenda erit, et ad munera quotannis Tartaris pendenda. Certum est si negotium pacis ad effectum non deducetur, quod Tartarus cum Turco aut cum filio ejus Selimbegk societatem in perniciem nostram conjunget.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 225. Cod. Op.

XXXVIII.

1511. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, învită pe locuitorii din districtulŭ Bistriţei în Transilvania se se pregătéscă de resbelŭ, de óră-ce o mulţime nenumĕrată de *Tătari* se află la frontierele Moldovei cu intenţiunea, ca se devasteze *Moldova* şi Transilvania. 1511.

Johannes de Zapolya etc. prudentibus et Circumspectis Judici ac Juratis Ceterisque Ciuibus et In Habitatoribus (sic) Ciuitatis Bistriciensis, salutem cum fauore, Quamquam Rumor ille, qui superioribus diebus pro parte Selymbeg filiij Cesaris Turcorum ferebatur, et pro quo vicewayuoda Noster Transsiluanus per literas suas (Nobis absentibus) Bello vos precingere iusserat, Jam euanuerit et exercitus eiusdem Selymbeg, per genitorem suum profligatus et attritus fuerit, aliud Tamen Nouum non minus priore partibus istis formidabile, In perniciemque tocius christianitatis vergens, emersit, et Nos die hodierna per literas dom. wayuode Moldauyensis tetigit, Quod scilicet Tartari Innumerabili Multitudine congregati, in confinibus Moldauie condescendissent, Idem Regnum Moldauie primum et partes deinde Transsiluanas Gladio et Igne deuastare satagentes, quantum autem periculj et Miserie dampnique Rabies et seuicia Tartarica Regno Hungarie et partibus istis Transsiluanis

olim Intulerit Non est opus literis recensere, vniuersa Namque nacio harum parcium viuaci adhuc Memoria superinde non sine graui suspirio Recordatur, et Ecclesiarum dei plerisque in locis vastatis et Ruina testatur, ut igitur dei gloriosi Imprimis adiutorio et vestro demum ac ceterorum dominorum Nobiliumque et Ceterorum Nacionum auxilio, Conatibus et Insultibus ipsorum Tartarorum occurere, et seuiciam eorum Reprimere queamus, vobis harum serie in persona auctoritateque Regie Maiestatis firmissime Committimus et sub amissione Capitum bonorumque vestrorum Mandamus, quatinus acceptis presentibus de singulis sex sessionibus saxonicalibus, vnum hominem exercituantis more, ad minus Clipeum Hastamque vel arcum manualem, et si fieri poterit eciam loricam ac Galeam habentem, preterea duo ingenia enea ad frangendas hostium acies valencia, vnum scilicet Trazk et vnum Ztrwbycza sermone wlgari nuncupata, simulcum Magistro Bombardario ac pulueribus lapidibusque eciam ferreis ac ceteris attinencys preordinare, et dum per alias literas nostras Requissiti fueritis, Mox et sine vlteriori procrastinacione ad nos quo tunc scripserimus, tam gentes ipsas, quam ingenia prenotata, Mittere debeatis Teneamini, Certi namque sitis vt nos ipsas gentes vestras et aliorum quorumlibet Reuidere et si quem In eisdem defectum Reperiemus profecto non impune preteribimus, secus itaque Nulla racione facturi, Datum in possessione Naghsayo feria sexta proxima post festum Beati Egidij abbatis Anno domini Millesimo Quingentesimo vndecimo.

L. S.

Archiv der Vereines für sieb. Landeskunde. N. F. IV. Band, 3 Heft. pag. 75. Originalulŭ în archiva oraşului Bistriţa.

XXXIX.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Cameneţŭ, se fie cu tótă grija în părţile de acolo, ca nu cumva *Tătarii*, cari au fostŭ trimişi de chanulŭ lorŭ asupra *Moldovei*, se devasteze şi ţĕrile Poloniei.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi. Joanni Tworowski, Capit. Stipendiariorum Russie.

Narratio rei ut supra [1]. — Hanc rem vojevode ipsi significavimus, vobis autem mandamus, ut illi, ubi opus fuerit, et a vobis requisiverit, opem feratis, ut ipse nobis vicissim auxilia ferat. Nam adhuc incerti sumus, an obsides ad nos perventuri sint, incerti etiam similiter sumus, an isti homines, quos dicitur Tartarus mittere contra Valachum, a nostris dominiis abstineant.

1) Veţi documentulŭ Nr. XXXVII.

Ideo vigilantes istic sitis, ut nobis et regno nostro honorem et famam et commodum cum auxilio Dei reportetis. Nos vero obsequia vestra vobis gratia nostra rependere non dubitetis.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 226. Cod. Op.

XL.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanilorŭ sei din Cameneţŭ şi din Rusia, că *sultanulŭ Tătarilorŭ* din Precopŭ, după cum se vede, voiesce numai se înşele pe Poloni, fiindŭ-că a trimisŭ pe cei doi fii ai sei, pe cari i promisese ostatici Poloniei, ca se dée ajutoriŭ lui Machmetkierey, pe care l'a trimisŭ asupra *Moldovei*, şi fiindŭ că intenţiunea sultanului tătărescŭ este, că dacă va afla Moldova pregătită de resbelŭ, atunci sĕ-şi întórcă armele sale asupra Poloniei, de aceea regele învită pe căpitanii sei, ca se dée ajutoriŭ Moldovei în contra Tătarilorŭ, şi de asemenea regele va scrie şi voivodului din Moldova, ca în casŭ de lipsă se dée ajutoriŭ Poloniei. 1511.

Sigismundus, Rex, eisdem Capitaneis.

Tametsi imperator Tartarorum Precopensis his proximis diebus nunciabat nobis ea, que pacis et amicitie firmande fuerunt, quod filios suos duos ad nos pro obsidibus missurus esset, tamen non ad plenum eidem solitam fraudem ejus metuentes credebamus. Venit a nuncio nostro, quem apud eundem imperatorem habuimus, hac hora ex Czirkassi nuncius, fraudem imperatoris et filiorum ejus detegens, quo scilicet filius ejus Machmetkierey Soltan cum exercitu tendit contra Valachum et quod filii alii, qui obsidum loco ad nos venturi erant, etiam cum alio exercitu ad eundem fratrem adversus Valachum se converterunt. Scribitque nobis idem nuncius, ea nunc mente esse Tartaros istos, si repererint Valachum in terra sua paratum ad se suaque defendendum, quod illic non ibunt, sed in regnum nostrum vim omnem conversuri sunt. Scribimus hec Valacho et premonemus illum, ut caveat sibi et quod mandaverimus vobis, auxilium ei ferre, hortantes eum, ut ille vicissim suppetias mittat nobis, cum a vobis requisitus fuerit. Idcirco mandamus vobis, ut milites omnes simul congregatos teneatis et Podolitas eisdem adjungatis, ut defensionem regno, si res ita poscet, faciatis, aut Valacho suppetias feratis. Nam ab octo diebus dicuntur Tartari fuisse circa silvam nigram. Misimus etiam restes ad palatinum et ad campiductorem, ut omni mora posthabita, versus Leopolin pro festo S. Lamberti conveniant.

Vos vero ita in dirigendo exercitu stipendiariorum proinde incedatis sicut oportet, ne damnum in hominibus aut turpitudinem accipiamus.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 226.

XLI.

1511 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, căpitanului seu din Leopole, că după informaţiunile, ce le are, intenţiunea lui Machmetkierey este, că mai bine se atace şi se devasteze Polonia de cătră *Moldova*. Regele Poloniei crede, că lui Machmetkierey i este frică, că întrându în Moldova dênsulŭ nu va mai puté eşi de acolo fără de periculŭ, şi din acéstă causă regele învită pe căpitanulŭ Leopolei se fie gata, ca se pótă resista Tătarilorŭ.

Sigismundus, Rex, eidem Marschalco (Stanislao a Chodecz).

Quod Selimbegk a patre profligatus est, gratum est id nobis nuncium, nos contra Sinceritati tue novum molestum et formidandum significamus de Tartaris. Hortati sumus tuam Stem., ut provideret securitati hominum capitaneatus sui et ut mgco. palatino Russie, si palatinus Cracoviensis, campiductor generalis regni, adhuc adversa valetudine conflictaretur, homines tertie partis expeditionis bellice ad Leopolin pro die S. Lamberti comparituros congregaret et in ordinem bonum redigeret. Significavit namque nobis filius imperatoris Precopensis, is qui venturus ad nos erat, consilium ac mentem fratris Mahmetkierey Soltani hoc esse, ut regnum potius nostrum invadat quam Valachum, quod suspicetur, se sine periculo exire ex Valachia non posse precipue si fuerit frustratus auxilio Selimbegki. Considerandum est itaque, quanti existimemur ab hoc hoste propter nostram desidiam et inhabilitatem ad nos defendendum. Utcunque est, tua Stas. det operam quanto potest majorem, habendo intelligentiam cum aliis regni sibi propinquis, quomodo istic homines et arces a periculo servetis ubi ad restistendum pares aut apti esse non possetis.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 227. Cod. Op.

XLII.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Odrowansz*, palatinului Rusiei, şi lui *Stanislau de Chodecz*, căpitanului din Leopole, că Tătarii au eşitŭ din *Moldova*, înspăimêntaţi póte de oştirea Moldovei. Regele se teme, că Tătarii nu se vorŭ întórce înapoi, de cătŭ după ce vorŭ face o incursiune prin Polonia séu Litvania, şi din acéstă causă învită pe căpitanulŭ Leopolei, se strîngă óste cu tótă graba, fiindŭ-că voivodulŭ Moldovei încă i-a promisŭ ajutoriŭ în casŭ de lipsă.

Sigismundus, Rex, Joanni Odrowansz, Palatino Russie, Stanislao de Chodecz M. R. et Cap. Leopoliensi.

Magnifici sincere nobis dilecti. Cognovimus ex literis vestris, qua fide ac diligentia congregetis exercitum ex tertia parte conscripte expeditionis,

quo resistentia hosti tanto firmior esse posset. Quod officium vestrum est nobis vehementer gratum. Licet autem hostes ipsi apparatu fortasse Valachi deterriti ex Valachia discesserint, feruntur tamen sub nigra silva adhuc commorari. Suspicamur itaque eos nequaquam domum reversuros, nisi prius incursionem aut in regnum aut in Lithuaniam fecerint. Quod etiam certorum exploratorum nostrorum documenta confirmant. Et ideo in cogendo exercitu ipso nihil remissius est agendum, immo vero majore diligentia congregandus est et scribendus et in promptu habendus, saltem per mensem hunc instantem. Videtur tamen nobis consultum, ut eundem exercitum non in castris imo in loco teneatis, sed in locis disjunctis non tamen remotis collocetis, ubi sine rapina et injuria hominum vivere posset, ut, cum necessitas exposceret, eundem nobilitatis exercitum, rusticis etiam aucti, alteri Stipendiariorum exercitui jungeretis. Nam nonnulli exploratorum referunt, imperatorem decrevisse cum sex milibus suorum delectis vastare terras illas Podolie, que sunt Chmelnik et Mendzyboze contigue. Erat sententia nostra tunc, cum apparebat necessitas Valachum adjuvare, ut noster iste, quem vobis congregandum commisimus, exercitus ad illum in Podolia militantem exercitum per vos transmissus fuisset, et illi ob eam rem conjungeretur, ut Valacho tanto majus subsidium prestaretur, ut vicissim ipse majore nobis subsidio adesse obligatior redderetur. Sed cum necessitas Valachi cessavit, domestice necessitati sue curandum est et presertim, quod Valachus de prestito sibi auxilio gratias agens nobis vicissim suo exercitu, cum res poposcerit, auxilium ferre pollicetur.

Scripsimus tam duci Constantino quam aliis capitaneis finitimis excubias contra hostes tenentibus, ut sine omni mora capitaneum Camenecensem facerent certiorem, dum aliquid de hostium proposito cognoscerent. Et capitaneus ipse Camenecensis sine dubio vobis significare id non negliget. Vos tamen habentes exercitum in locis accommodatis paratum habete cum eodem capitaneo Camenecense mutuam intelligentiam, ut ille vobis, vos vero illi in necessitate succurrere possitis et nobis regnoque obsequium, Deo auxiliante, honorificum prestare, sicut de virtute vestra non diffidimus. Nos etiam quidquid de iisdem hostibus scierimus vobis significabimus.

Dat. in Brzescie XXII Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 227. Cod. Op.

XLIII.

1511. 1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului din Cameneţŭ, şi lui *Ioniĭ Tworowski*, căpitanului de lefegii, pentru serviciile ce le-au făcutŭ cu trupele lorŭ Poloniei şi *Moldovei*, când au fostŭ trimişi în ajutoriulŭ lui *Bogdanŭ voivodulŭ*, şi fiindŭ-că e probabilŭ, că Tătarii nu se vorŭ întórce a casă, până nu vorŭ face o incursiune în Polonia, ori in Moldova, de aceea dênşii se se înţelégă cu voivodulŭ Moldovei, ca se pótă resista inimicului.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski Capitaneo Camenecensi. Joanni Tworowski, Cap. Stipendiariorum.

Generosi fideles dilecti. Servitia vestra, que nobis cum istis bonis hominibus vestre gubernationi commissis tam domi, quam etiam in Valachiam in subsidium Jo. Bohdano eundo libenter exhibuistis, sunt nobis valde grata et gratiam nostram in vos exuberabunt. Vobis itaque regratiamur ob eam rem, quod summa fide et studio nihil neglexeritis seu detrectaveritis faciendum, quod e re nostra atque Reipublice faciendum putabatis; bonis vero etiam hominibus vestra imperia in servitio nostro obsequenter ferentibus nomine nostro agatis gratias et gratiam ipsis nostram offeratis.

Scripsimus magnifico thesaurario regni nostri, intelligentes vos sumptu gravatos esse: ut quam celerrime pecuniam vobis mittat, ut tanto alacrius et honori nostro et commodo Reipublice inserviatis.

Non sine admiratione sumus, quod post egressum Tartarorum ex Valachia nihil certi audiatur, quorsum diverterint et ubinam sint hoc tempore. Habemus exploratores in Czirkassi et custodes in Braclaw, tamen nihil nobis inde significatur. Veremur itaque, ne ipsi Tartari calliditate sua aliquid fraudis in nos effundere machinentur, cum crediderint nos ex eorum discessu tanquam assecuratos esse, et forte exercitum dimisisse, et tunc ipsi aliquo delectu hominum incursionem facere conabuntur vel ad nos, vel ad Valachum. Non est enim possibile neque credibile, quod ipsi e sedibus suis egressi, aliquid mali prius non patrando ad sua redire debeant. Propterea habete bonam et vigilem custodiam et cum dno. vojevoda Moldavie habete intelligentiam, quem deserendum nequaquam putamus. Et scribite nobis, quomodo vojevoda vos dimiserit a se seu quas vobiscum disseruerit confabulationes.

Servilibus autem istis indulgemus, presertim fratres domi vel patres non habentibus, ut coram vobis eam expeditionem de bonis suis ostendant quam tenentur, vos vero eandem revisam conscribatis, ita ut Respublica nihil fraudis et jacture in hoc sentiat. Sic facturi pro nostra gratia.

Ex Brzescie XXVI Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 228. Cod. Op.

XLIV.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, pentru informaţiunile, ce i le-a trimisŭ în privinţa Tătarilorŭ, şi-lŭ svătuesce, se nu se încrédă de locŭ în promisiunile lorŭ. 1511

Sigismundus, *Rex*, *Bohdano*, *Vojevode Valachie.*

Magnifice domine, amice dilecte. Ex literis Mgcie. vre. novitates nobis insinuatas de Tartarorum imperatore et de Selimbegk intelleximus. Regratiamur Mgcie. vre., quod ejusmodi novitates, que scire nos nostra interest, nobis significare non pretermittit. Expedit atque utile est nobis ejusmodi rerum cognitionem habere, ut tanto providentius futuris periculis et nostris et vre. Mgcie. prospiciamus et accurramus. Sed hoc suademus vre. Mgcie. ut nequamquam confidat ejusmodi Tartarorum seu Infidelium promissionibus. Et ideo vram. Mgciam. affectamus hortamurque, velit hunc modum servare sicut incepit in scribendis nobis ejusmodi novitatibus, ut nihil ignoremus eorum, que agantur tam apud Turcos quam apud Tartaros et nos id ipsum faciemus cum aliquid nobis aliunde et presertim de Tartaris innotuerit.

IX Decembris.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 234—235. Cod. Op.

XLV.

1511. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, respunde la scrisórea *voivodului Bogdanŭ*, prin care făcuse cunoscutŭ regelui Poloniei, că tatălŭ sĕu a muritŭ în Ungaria. 1511.

Sigismundus, *Rex*, *Bohdano*, *Vojevode Valachie.*

Magnifice grate nobis dilecte. Descripsisti nobis casum patris tui et suum statum, commemorans, quomodo pater tuus inclyto regno Hungarie devotissimus semper fuerit et quod ibidem turpiter perierit. Patris tui casui condolemus, cujus vita propter christiane Reipublice firmiorem statum fuisset nobis chara. Statui autem tuo succurentes et consulentes libenter, fraternam Majestatem Sermum. dnum. Hungarie regem rogabimus, ut tibi subveniat ac te in gratia sua foveat et conservet.

Cracovie XIII Decembris.

Acta Tomiciana. Tom. I. pag. 237. Cod. Op.

XLVI.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie consiliariloru sei, că *Selimbegŭ*, fiulŭ împĕratului turcescŭ, voesce se-şi pună castrele de iérnă ale armatei sale la Chilia şi la Cetatea-albă, probabilŭ fiindŭ-că in véra viitóre voesce se incépă ceva în contra Poloniei, de óră-ce dênsulŭ a încheiatŭ cu *Românii* o alianţă fórte strinsă.

Sigismundus, Rex, Consiliariis Regni.

Revde. in Christo pater etc. Fuimus in deliberatione cum consiliariis nobiscum hic existentibus, instituendusne sit generalis conventus hic Cracovie circa nuptiarum nostrarum celebritatem: an non, quandoquidem non videtur nobis, — presertim quod spes pacis apud Tartarum nobis precisa est, — sufficienter in preterita conventione constitutum provisumque esse ad anni futuri defensionem. Accedit, quod et ille Selimbegk, imperatoris Turcorum filius vires resumere et comparare incepit, et intendit hiberna in Kilia et Albo castro deducere, forsan occasionem quisiturus, ut in estate aliquid in nos machinetur. Nam hoc certum est et Valachus literis suis testatus est, quod cum Tartaro habet fedus conjunctissimum. Tametsi consiliarii omnes hic existentes, conventum necessarium esse, non dubitaverunt, ut futuris periculis tanto melius provideretur, tamen vre. quoque Ptis. sententiam exquirendam putarunt. — Ideoque Ptem. vram. hortamur, significet nobis quanto celerius, utrum instituendus est generalis conventus post nuptiarum nostrarum celebritatem et an videatur consultum, ut premittantur conventiculi particulares. Nollemus enim, ut aliquid negligeretur, quod ad bonum statum Reipublice pertineat.

Dat. X. Dec. XI.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 4. Cod. G. Op.

XLVII.

1512 *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ adunărilorŭ provinciale din Polonia, că împĕratulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ promisese în anulŭ trecutŭ, că va păstra pace cu Polonia şi că dênsulŭ doresce numai se alunge din scaunŭ pe *voivodulŭ Moldovei*, pentru care scopŭ a şi trimisŭ asupra Moldovei pe doi fii ai sei cu armata de 60.000; dar fiindŭ-că armata Tătarilorŭ, care întrase în Moldova, s'a întorsŭ érăşi înapoi, şi Selimbegk voesce se remână peste iérna cu armata sa la Chilia şi la Cetatea-alba, astŭfelŭ regele învită adunările provinciale se desbată asupra mĕsurilorŭ, ce trebuescŭ luate pentru pacea şi siguranţa Poloniei. 1512.

Legatio a Sigismundo Rege, ad Conventus particulares singularum terrarum Regni Polonie.

Gratia regia in conventu congregatis promulgata inferius sequentia dicenda.

Anno preterito in conventu generali Piotrkoviensi constitutum fuit, ut fertones et civiles exactiones solverentur pro servandis gentibus in Podolia, ut vid. gentes eedem regno et ceteris dominiis, nec non et vojevode Valachie defensionem necessitate occurrente facerent.

Spes autem fuit, quod imperator Precopensis conditionibus mediantibus quas obtulerat, pacem cum regia Mte. facere, et per obsides filios, quos mittere debuit, firmare debuit.

Majestas vero regia dolum timens hostique naturam cognoscens dumque de exactionibus pecunia incurabilius quam constitutum fuit, quamque necessitas pateretur, contribueretur, pecuniam, bonis regalibus oppignoratis et ducatu in Slesia vendito, in mutuum conquisivit et expedivit in terras Podolie tria milia militum.

Ipsamet vero contulit se in Lithuaniam et collocavit se in Brzescie tanquam in specula, ut inde prospiceret periculis, si que regno vel Magno ducatui Lithuanie a Tartaro dolose inferri deberent, et exercitum validum Lithuanicum sua Majestas non procul a Kijow collocaverat, ut eodem exercitu deterritus imperator Tartarorum a suis machinationibus contineretur.

— Valachum etiam sua Mtas. ita obfirmaverat, ordine cum ipso constituto, ut si illi opus esset, nostre gentes sibi auxilio esse deberent, si vero regno turbatio et vis ab hoste eodem perfido inferretur, quod ipse quoque auxilia nobis indigentibus nostris ferre debuit.

Imperator vero Tartarus nature sue et consuetudini inherens hoc studuit, ut sub pollicitatione ac oblatione pacis erga Mtem. regiam et regnum servande et obsidibus obfirmande Valachum circumveniret et ipsum cum intelligentia Selimbegk filii imperatoris Turcorum everteret et e dominio suo expelleret.

Qui quidem imperator, dum de Valacho expellendo desiderium suum

explere vellet Mtem. regiam oratoribus frequentibus in spe pacis continebat, et tamen interea sexaginta millia hominum exercitum, filiis suis ducibus expedivit. Cujus exercitus pars in terram Valachie diverterat et alia pars in dominia sue Mtis. queque excursiones facere debuit. Sed dum compertum est ab ducibus ejus exercitus, quod Mtas. regia vigilaret, pigriores solito se ad agendum reddiderunt. Nam et illi, qui in Valachiam ingressi fuere nihil damni intulere. —

Nam Dei omnipotentis dispositione non solum exercitus Mtis. regie ipsos deterruerunt, sed etiam alii hostes, quam ob rem retrocedere coacti sunt.

Cum autem annus elapsus Deo favente sine periculo ac damno transactus est, Deo optimo gratie agende sunt. Sed cogitandum deliberandumque quomodo hoc venturo anno pericula evitanda sunt, cum appareat non modo ea imminere, que anno preterito timebantur, cum Tartarus Selimbegkum sibi confederaverat, sed etiam multo majora et perniciosiora, presertim cum contra tam validos hostes parvis copiis vix aliquid effici poterit ad utilitatem regni.

Regia vero Majestas solitis excubiis cogitans pro salute subditorum suorum proque securitate regni et dominiorum suorum, et precipue, quod Valachus sue Mti. nunciavit: Selimbegkum denuo exercitum comparare et velle in Kilia et Albocastro hiberna traducere, ut pro estate ad actiones suas se paratiorem redderet, conventum generalem Cracovie celebrandum tunc instituit, quando suarum nuptiarum solatia ac consortis sue ill. coronationem ad laudem Dei omnipotentis et regni sui decus celebrabit et obibit; visum namque est sue Mti. et decentius et multo utilius, uno eodemque tempore atque una et eadem expensa — presertim quod omnium fidelium subditorum interest presentiis suis actum ejusmodi coronationis et nuptiarum honorare — tam conventus ipsi quam nuptie absolvantur et subinde vacuum tempus actionibus relinquatur.

Et quoniam nihil magis necessarium est — cum tam gravia pericula imminere appareant estate futura — quam de defensione opportuna et firma ac infallibili in futuro conventu consultare et constituere, Mtas. regia vos omnes hortatur et affectat, postulatque, ut concordibus animis vestris ejusmodi pericula complectamini et aliquando voluntatem adhibeatis, ut vel propulsentur vel opprimantur, antequam penitus vires regni debilitentur et deficiant.

Prudentioris namque consilii esse putat S. Mtas. rebus eo tempore periculosis prospicere dum fieri potest, quoniam tunc, cum hostis paratus existens nedum factis, sed nec consiliis opportunitatem prebebit.

Atque ideo Mtas. regia vos hortatur et affectat et ut fideles consiliarios ac subditos premonet, quatinus sue Mtis. excubias in salutem omnium factas et fieri solitas apud animos vestros gratos habeatis, ut presertim quod sua Mtas. neque sibi ipsi neque facultatibus parcit, dum quid pro salute proque decore ac incolumi statu Reipublice faciendum est, et designetis more solito nuncios et eosdem plena facultate muniatis, qui ad generalem conventum consulturi una cum consiliariis super bono statu Reipublice et defensione necessaria veniant.

Fecit etiam regia Mtas. vobis dicere, quod novissime S. Mtas. a sermo.

dno. Hungarie rege medio oratoris admonita est, ut nequaquam S. Mtas. treugis pacis, que cum Turca quinquiennales facti sunt, credat, sed ut sua Mtas. provideat fines dominiorum ne a Turcis dolo circumveniatur.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 5—7. Cod. G. Op.

XLVIII.

1512. *Sigimundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladŭ*, *voivodului din Ţéra-românéscă*, că regretă mórtea fratelui seu *Radulŭ*, pe care l'a iubitŭ atâtŭ dênsulŭ, câtŭ şi regii de mai înainte ai Poloniei, se consólă însă, că în locului fratelui seu a luatŭ dênsulŭ domnia acestei ţeri, şi speră că va remâné amicŭ alŭ Poloniei. 1512.

Sigismundus, Rex, Vlado Vojevode Valachie Transalpine (Multanie).

Doluimus plurimum fratrem vre. Mgcie. dnum. Radult ex hac vita decessisse, carum enim eum habuimus quemadmodum et fratres nostri sermi. reges Polonie eum dilexerunt. Verum postquam vra. Mgcia. post multos labores in fratris sui demortui locum ascendit et dominium istud consecuta est, consolationem ex eo non mediocrem cepimus, spem habentes, quod vra. Mgcia. nobis et Republice christiane amicum se prestabit et nobiscum in bona amicitia ac vicinitate vivet.

XVIII Decembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 7. Cod. G. Op.

XLIX.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Cameneţŭ, că regretă fórte multŭ, că nobilimea din Podolia nu voiesce se restitue voivodului *Bogdanŭ* pe ţeranii fugiţi din Moldova, şi fiindŭ-că în modulŭ acesta se póte viola tractatulŭ de pace încheiatŭ cu Moldova, regele învită pe căpitanulŭ din Cameneţŭ se chieme înaintea sa pe nobilii, ce au ţerani fugiţi din Moldova, şi se-i ţină în prinsóre până vorŭ satisface ordinelorŭ sale. 1512.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronzki, Capitaneo Camenecensi.

Quod nobilitas Podolie terrarum protervam et contumacem se reddit parere mandatis in reddendis profugis vojevode Valachie, offendit ea res plu-

rimum animum nostrum. Quam eorum contumaciam fere nequaquam volumus, quam puniri omnino voluimus. Nolumus enim, ut eorum malitia fedus nostrum violetur. Idcirco hunc progressum habeat, ut cum contigerit aliquem eorum habere apud se profugum, et eum sponte restituere nollet, cum tu mandaveris, tunc talem cites, ut statuat hominem profugum coram te. Et si non statuerit et eludere mandatum tuum voluerit, talem tu de castro non dimittas donec mandato tuo satisfecerit. Et si non comparuerit, iterum eum cites et postea privatione bonorum punias.

Dat. XVIII Decembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 7—8. Cod. G. Op.

L.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, căsătorindu-se cu Barbara, fica comitelui Stefanŭ de Zapolia învită la nuntă şi pe *voivoḑii Românilorŭ* (Vojevode Valachorum).

După lista celorŭ învitaţi publicată în Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 11.

LI.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, că trimite la dênsulŭ în legaţiune pe rotmagistrulŭ Iacobŭ Seczigniowski, şi lŭ rógă se aibă deplina credinţă, în cele ce-i va spune.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Valachum.

CREDENTIA.

Sigismundus etc. mgco. Bohdano, vojevode Valachie, amico sincere nobis dilecto salutem et omne bonum. Mitimus ad tuam Mgciam. generosum Jacobum Seczigniowski, aulicum et rotmagistrum nostrum, cui commisimus nonnulla nostro nomine eidem t. Mgcie. referre. Postulamus ab illa, ut illi fidem adhibere, et in iis, que postulabit, nobis gratificari velit, et bene valeat.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 11. Cod. R.

LII.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie archiepiscopului din Strigonŭ, că Selim- 1512.
begk, fiulŭ sultanului turcescŭ, pe care 'lŭ alungase tatălŭ seu în anulŭ trecutŭ, acum e stăpânŭ peste *Cetatea-albă* şi peste *Chilia*, şi se teme, ca nu cum-va, după ce dênsulŭ va nimici pe voivodulŭ Moldovei, se atace şi Polonia cu ajutoriulŭ Tătarilorŭ.

Sigismundus, Rex, Cardinali Strigoniensi.

. . . . . .

Ecce ille Selimbegk, filius imperatoris Turcorum, quem pater ejus anno preterito profligaverat, jam Albo castro et Kilia potitur. Veremur itaque ne, vojevoda Valachie exterminato, auxilio Tartatorum nos adoriatur.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 13. Cod. G. Op.

LIII.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, despre 1512.
pericululŭ, ce ameninţă Polonia din partea lui Selimbegk, care e fiulŭ sultanului turcescŭ.

Sigismundus, Rex, Vladislao, Hungarie Regi.

Rev. dnus. Joannes Staphileus, legatus apostolice sedis, valetudinarius a Mte. vra. ad nos venit, cui physicos nostros adhibuimus. Adhuc eum non audivimus, sed arbitramur, eum non alia, quam que apud Mtem. vram. egit, apud nos acturum. Cui in eandem sententiam, ut et Mtas. vra. respondebimus, ut sedes apostolica intelligat, nos concordissimos esse fratres et regna nostra, quibus presumus, concordiam et benevolentiam mutuam inter se fovere. Et responsum quidem, quod ei dedit Mtas. vra. uti nobis perscripsit, probatur nobis plurimum; accomodatum enim est prudenter rebus, necessitatibus et qualitati temporum actionumque nostrarum, que his, qui otio indulgent, manifeste esse deberent.

Ecce ille Selimbegk, filius imp. Turcorum, in quem pater ejus estate preterita deseviit eundem profligando, constituta ac firmata amicitia cum imperatore Taurico, Albam ad Nestr nuper intercepit et Kiliam vadit intercepturus. Sed his finibus sine dubio contentus non erit sed ad majora aspirabit, et nostris ditionibus calamitatem adferre molietur. Inprimis contendet, ut vojevodam Valachie ex dominio ejus exturbet. Certo enim edocti sumus, eundem

Selimbegk cum cesare Precopensi ad id societatem iniisse. Et ideo Mtas. vra. dignetur pro sua prudentia huic malo tempori prospicere. Nos etiam pro nostra parte non indormiemus.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 14. Cod. G. Op.

LIV.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că după informaţiunile, ce le are, *voivodulŭ Moldovei*, a încheiatŭ unŭ tractatŭ de alianţă cu Tătarii şi cu Selimbegk, fiulŭ sultanului turcescŭ, astŭ-felŭ că Polonia se află de astă dată într'o mare perplesitate, şi rógă totŭ o dată pe regele Ungariei, se cerceteze, ce felŭ de intenţiuni are voivodulŭ Moldovei.

Sigismundus, Rex, Vladislao Regi Hungarie

Accepimus literas Mtis. Vre., quibus nobis scribit sollicitudinem suam propter Selimbegkum, filium imperatoris Turcorum, qui sese per affinitatem cum cesare Tauricano conjunxit et propter eorum molimina, que in nos regnaque nostra machinantur. Cognovimusque intentionem et consilium Mtis. Vre. quomodo huic malo, priusquam majores vires assumat, esse occurendum. Laudamus Mtis. Vre. et senatus illius prudentiam, quod tandem de malis sibi regnoque suo imminentibus cogitare incipit.

Serme. rex, omnia ea, que Mtas Vra. futura ac timenda prudenter considerat, vera esse, nemo dubitare debet, que nos jam pridem non modo scimus sed etiam sentimus et de illis sepius Vram. Mtem. certiores fecimus, sed non credebatur nobis. Nunc vero, cum jam machinationibus eorundem hostium permovetur, confidimus in Domino Deo, cujus res agitur, quod tandem expergiscemur et communi consilio agemus, ut et Valachum et regna nostra ab his hostium insidiis preservemus. Verum celeritate hac re, ut Mtas. Vra meminit, opus est.

Significamus Mti Vre. per oratorem nostrum venerab. Petrum Tomiczki, secretarium quem ante paucos dies ad Mtem. Vram. misimus hac eadem nos sollicitudine distineri. Non enim ignoramus, quod imperator Tartarorum plures habens filios, cogitat cupitve quod etiam Selimbegk moliatur: sc. ut vojevoda Valachie opprimatur et inde patentius sibi iter hostes ad infestanda regna nostra parent. Servavimus nos estate preterita vojevodam per tractatus, quos cum imperatore Tartarorum inire tentabamus, a societate nostra excludere nolentes, et ante aliquod dies idem imperator nobis scribens, amicitiam nobis simulate offert, ut nos a tuendo vojevoda abducat, profitens se ei esse aperte inimicum infestum. Ab alia vero parte persuadetur nobis, quod ipse

vojevoda cum Tartaro et Selimbegko fedus iniiset. Unde perplexo animo sumus et anxio contra tam incertos casus. Expedit itaque, ut Mtas. Vra. vojevode animum ac voluntatem exploretur, hoc ipsum nos quoque agemus. Sed nihil salutarius est, quam communi consilio conjunctisque viribus, presertim şi vojevode credi possit, vires istorum hostium nondum confirmatas opprimere.

Mittemus in proximo non contemnendum militum mercenariorum numerum ad tuendos fines a Tartaro et ad ferendum auxilium vojevode, si opus esset, sique tutum, dolo non interveniente, fuerit. Et dabimus etiam operam ut interea animum vojevode expiscemur juxta Mtis. Vre. consilium. Et quod cognitum habebimus mox Mti. Vre. significabimus. Sed Mtem. Vram. majorem in modum rogamus, nam de nobis agitur, ceteris vel dormientibus vel tumultuantibus et in viscera sua bello civili sevientibus, dignetur nihilo remissius super hujusmodi negotio cogitare, ut quidquid ipsa cum sapientissimo suo senatu agendum putaverit, mature communi nobiscum consilio agatur. Deus omnipotens nos non desere et consilia nostra in bonum diriget. Nos etiam cum consiliariis nostris super his, que nobis Mtas. Vra. scripsit consultabimus. Licet sepius non nisi metu ac necessitate cogente consulimus.

Dat. Cracovie XXII Martii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 52. Cod. G. Op.

LV.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Petru Tomiczki*, oratorului seu din Ungaria, că ambasadorulŭ Poloniei, trimisŭ la Constantinopolŭ, reintorcându-se în Polonia, s'a abătutŭ în drumulŭ seu pe la voivoḑii din *Ţéra-românéscă* şi din *Moldova*, şi informaţiunile, ce i le adusŭ suntŭ: că voivodulŭ Ţerei-românesci, ridicatŭ de curêndŭ pe tronŭ, se teme de voivodulŭ din Moldova şi de Selimbegk, ér voivodulŭ Moldovei se plânge în contra celui din Ţéra-românéscă, astŭ-felŭ, că Polonia nu póte avé nici o speranţă în ajutoriulŭ voivoḑilorŭ români. 1512.

Sigismundus, Rex, Petro Tomicio, Oratori.

Rediit orator noster ex Turcia. Idem in reditu suo fuit apud vojevodam Transalpinum et etiam apud vojevodam Moldavie, utrobique comperit aliquid notatione dignum. Vojevoda namque Transalpinus, uti dominus novus et nondum in dominio suo sufficienter firmatus, et suos et alienos et presertim vojevodam Moldavie et Selimbegk timet. Vojevoda autem Moldavie conqueritur de Transalpino sicuti videbis in cedula relationum ab oratore nostro factarum. Et ea omnia, que in cedula continentur vojevoda Moldavie cum ora-

tore nostro libere contulit. Nulla itaque majore exploratione ejusdem mentem excutere possumus. Igitur tu hec omnia cum fraterna Mte. conferas et persuadeas, ut consideretur pondus eorum negotiorum, et quid nobis immineat et tempestive esset consulendum, ut tanto malo occurri possit. Nec amplius spes ponenda est in illis principibus, qui nesciunt cessare a ceptis digladiationibus.

Istud secure dicas, quod ultra sex milia hominum nostrorum pro festo S. Georgii in Podoliam se conferunt, qui etiam vojevode, si opus erit, opem ferent. Ceteri etiam regnicole in eum ordinem ponuntur, ut ad omnem occasionem parati sint. Expediret, ut ista fraterna Mtas. vojevodam Moldavie medio prudentis oratoris ab ejusmodi cum Tartaro et Selimbegkio federibus averteret et eundem cum Besarabo in concordiam vel inducias hisce temporibus reduceret.

Dicas etiam Mti. regie: quod licet sciamus, suam Mtem. habere vigilantes ac prudentes consiliarios ad manus, tamen vellemus, quod revmus. dnus. cardinalis Strigonensis domi esse possit. Cetera autem ut tibi commisimus proficias pro gratia nostra.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 52—53. Cod. G. Op.

LVI.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, autorisézĕ pe *Petru Tomiczki*, ambasadorulŭ seu din Ungaria, se declare regelui *Vladislau*, că chanulŭ tătărescŭ din Taurida trimisese mai înainte ambasadori destinşi în Polonia, ca se încheie unŭ tractatŭ de pace şi de alianţă cu regele Sigismundŭ, şi dorinţa Tătarilorŭ era: ca *voivodulŭ Moldovei* se fie esclusŭ din alianţa acésta, fiindŭ-că dênşii voiaŭ se-lŭ alunge din scaunŭ, şi se facă Domnŭ în Moldova, séŭ pe chanulŭ Tătarilorŭ, séŭ pe fiulŭ seŭ, ori pe Selimbegk, fiulŭ sultanului turcescŭ, însă regele Poloniei nu a pututŭ se se învoiéscă cu unŭ astŭ-felŭ de proiectŭ. Acum însă de curêndŭ, regele a primitŭ scire, că voivodulŭ Moldovei a încheiatŭ dênsulŭ unŭ tractatŭ de alianţă cu Tătarii, astŭ-felŭ, că Polonia se află de astă dată în mare perplesitate.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Vladislaum Regem.

Eam Petrus Tomicius Archid. Cracoviensis Secretarius regius obivit.

VI Aprilis.

Sacra regia Majestas, Sermus. dnus. meus rex Polonie, gerens in corde continuam memoriam vre. s. Mtis. et paternos illius in se affectus, omni momento, si possibile esset, optaret certior fieri de incolumitate et felici statu v. s. Mtis. et charissimorum liberorum ejusdem.

Atque ideo pro officio desiderii sui et fraterno affectu misit me, ut

nomine ejus Mtis. inviserem v. s. Mtem. et presertim quod hoc tempore aliquantulum adversa valitudine gravata dicebatur. Qui rumor Sermum. dnum. meum anxium et sollicitum non parum reddidit. Pro amore enim mutuo vest. Mtum., Sermi. dni. mei Mtas. sicut aliis successibus felicibus v. s. Mtis. plurimum letatur, ita imprimis incolumitate ejusdem, ut par est, summopere gaudet, nec minus profecto quam sua propria. —

. . . . . .

Novit s. Mtas. cum hoc suo prudentissimo senatu, quam potentibus et continuis hostibus regna vrarum. Mtum. per assiduos insultus urgeantur; et item quem latet, quod eadem regna vrarum. Mtum. sunt propugnacula dominiorum principum christianorum? quin immo ut prima tutela religionis et fidei Salvatoris nostri?

Et nihilominus quotus quisque principum christianorum ad has difficultates et moles belli, quibus assidue eadem regna premuntur, animum advertit, aut presidium aliquod toties imploratum pro defensione communi christiani nominis tulit?

Cum igitur eo ventum est, ut eadem regna omni subsidio externo sint destituta, opere pretium est certe, ut vre. Mtes. communibus consiliis et auxiliis regna sua tueantur sicut hactenus fecerunt, presertim, quod et illa spes expeditionis generalis adversus infideles, ad quam vestras Mtes. sanctmus. dnus. exhortatus est, pene tota decidit. Cum possibile nequaquam sit, durantibus tam crudelibus bellis ab hostibus Infidelium in propria viscera versis, aliquam expeditionem generalem fieri posse non modo nunc sed et multis posthac annis, cum vires illorum principum et nervus belli hostilitate domestica et quidem acerrima consumptus sit, ita ut si cras pax sequeretur inter illos principes, quod minime verisimile est, post tam maximos sumptus et clades continuas, quilibet eorundem principum respirare cupiat et ab omni voluntate belli gerendi abstineat necesse est, potius quam ad aliquod bellum animum advertat. Et quoniam nonnihil momenti vestra s. Mtas. esse intellexit in conservando vojevoda Moldaviensi ad presidium Hungarie et Polonie regnorum ab ejus hostibus Tartaris et Turcis, quibus undique septus est, exhortata est fraternam Mtem. ut illius securitati ac defensioni consuleret. Quod et fecit.

Nam cum Tartarus Tauricanus anno transacto per insignes oratores suos pacem et fedus perpetuum Sermo dno. meo sponte offerret, noluit acceptare, quia in eodem federe idem Tartarus nolebat ut vojevoda includeretur, quem Mtas. Sermi. dni. mei nequaquam deserere voluit.

Presenserat enim, eundem Tartarum, id quod statim ipsi vojevode nunciaverat, potenter congregatum ad devastandam ignique et ferro subjiciendam totam Moldaviam se per insidias parare.

In quo ejus periculo etiam exercitus proprios misit et alios ex ducatu Lithuanie in presidiis esse mandavit in alicujus necessitatis eventum, ut eidem vojevode undequaque auxilium ferretur. Atque ita illesus conservatus est et liberatus certe ab extremo periculo. Id quod nuper per oratores suos, quos honorandarum nuptiarum Sermi. dni. mei causa miserat, aperte fassus est, et gratias egit pro his, que eadem Mtas. Sermi. dni. mei pro defensione illius et dominiorum ejus fecit.

Erat enim certe ea deliberatio predicti Tartari, ut ejecto et expulso eodem vojevoda ex ejus dominio, constitueret illic dominum illius terre vel suum proprium filium vel Scholenbegk, filium Turci, ut exinde major occasio daretur ad devastanda dominia regnorum vestrarum Majestatum.

Sed quoniam scit dominus meus Sermus. hujusmodi cogitationes predicti hostis minime cessasse, obviandum tempestive censuit illius periculo, quesivitque et querit modum, quo adhibito consilio et auxilio vre. s. Mtes deinceps presertim vero estate proxima defendi possit.

Hostis enim ad omnem occasionem intentus eundem vojevodam opprimendi in hibernis fuit hoc anno preter consuetum citra Boristhenem, quo in loco universo exercitu congregato expectat solum modo tempus commodius ad erumpendum.

Sed supervenit nuper novitas scripta et pro certa significata per oratorem, quem ejus Majestas apud prefatum Tartarum ad presens habet, quod idem vojevoda fedus et pacem cum Tartaris iniit. —

Que res reddidit dubium Sermum dnum. meum, quid sit ulterius faciendum. Parum enim decens est, ut cum eadem Mtas Sermi. dni. mei de defensione illius continue cogitat et jam non minus tuendi ipsius quam regni sui causa exercitus ad confinia miserit, ipse vojevoda citra consilium et sine scitu ejus Mtis. pacem cum eodem Tartaro composuerit, nulla habita ratione vel beneficii accepti vel federis iniți.

Quam rem Sermus. dnus. meus voluit deducere ad vram. s. Mtem. et ejus senatum, ut dijudicent rectene an aliter ipse vojevoda fecerit, et quid ulterius agendum sit in eo eventu per ipsum vojevodam pacis et federum cum Tartaro initorum.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 53—55. Cod. G. Op. R.

LVII.

1512. 1512. *Vladislau,* regele Ungariei, respunde lui *Petru Tomiczki,* oratorului polonŭ, că va trimite oratori la voivoḑii din *Ţéra-românéscă şi Moldova*, ca se facă pace între dênşii, şi va cerca se afle intenţiunile lorŭ; cu deosebire regele va insista pe lângă voivodulŭ Moldovei, ca se nu încheie nici unŭ tractatŭ de pace şi de alianţă cu Tătarii şi cu Selimbegk, fiulŭ sultanului turcescŭ.

Responsum a Vladislao Rege, datum Petro Tomicio, Oratori.

XIX Aprilis.

Imprimis regia Mtas. magnas agit gratias Majestati fraterne pro eo amore et affectu fraterno, quod dignata est per me invisere valetudinem suam

et Serenissimorum liberorum, optareque illi omnia fausta et felicia nec dubitavit unquam Mtas. sua neque dubitat in affectu fraterno illius Mstatis. erga se ac Ser. liberos suos, et ut illam semper et continue retineat erga se et eosdem Ser. liberos suos plurimum optat.

. . . . . .

Ad Transalpinum etiam et Moldaviensem vojevodas Majestas sua mittet oratores suos et curabit illos imprimis componere et invicem concordari. — Preterea explorare studebit ejus Mtas. per eosdem suos oratores mentem et animum eorundem vojevodarum, quid scilicet cogitent et quo animo sint ad suscipiendam aliquam expeditionem contra hostes communes, et si quid auxilii ab eis sperandum sit, nam illis etiam Mtas. sua non usquequaque confidit. Scit enim illos optare, ut hec regna non omnino bene habeamus. Ad Moldaviensem vero vojevodam specialiter intimabit Mtas. sua, ne federa et pacem cum Tartaris et Selimbegko ineat, jure enim illum conqueri non posse neque de hac neque de illa Majestate, quod esset ab illis destitutus, hactenus enim facta sunt illi necessaria auxilia ab utraque Mte. Quidquid autem a prefatis vojevodis Mtas. sua intellexerit et similiter quod cum consiliariis suis pro communi defensione faciendum statuerit h. e. quibus viis et modis prefati hostes sint aggrediendi id quam primum et diligentissime Mti. illi fraterne significabit.

Nihil autem dubitat hec regia Mtas., quin Deo annuente cum consilio et auxilio fraterne Mtis. non modo resisti poterit hostibus communibus, verum etiam illis aliqua vis inferri et conatus illorum repelli non sine pernicie eorundem.

Interim vero Mtas. quoque illa deliberet cum consiliariis suis, et cogitet de prefatis hostibus, quomodo illis resisti possit, quibusque viribus et modis et cum quibus copiis essent aggrediendi, et ne confidat illis neque fidem det illorum promissis, quoniam totum illorum studium est, ut nobis noceant. Et ut intenta sit Mtas. illa ad Scholenbegum, qui si hac estate sedem paternam non occupaverit, verendum est, ne vires suas in hec regna et dominia vel illius vel istius Mtis. convertat.

De oratoribus mittendis ad confinia ad componendas injurias Mtas. hec ita constituerat, quod omnino anno preterito oratores sui ire debuerant ad diem constitutum. Cur autem et qualiter ea res pretermissa sit ejus Mtas. multum admiratur. Quia autem non minus subditi hujus quam illius regni conqueruntur de ejusmodi injuriis, que fiunt ab utraque parte, Mtas. sua mittet omnino oratores suos. Qui autem oratores ituri sint, et pro quo tempore ac die, quoniam illos ad presens designare non potuit, faciet de hoc frat. Mtem. certiorem. Et si fieri poterit quod iidem oratores vadant pro festo Pentecostes ita, ut optavit frat. illa Mtas. dabit operam Mtas sua, ut ita fiat, de quo tamen prius fraternam eandem Mtem. edocebit.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 59—60. Cod. G. Op. R.

LVIII.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Laski*, archiepiscopului din Gnesna, că sultanulŭ turcescŭ a încheiatŭ pace cu Selimbegk, căruia i-a cedatŭ întregŭ teritoriulŭ dela Caffa până la Nicopole, astŭ-felŭ că vecinătatea acésta este unŭ mare periculŭ pentru Moldova şi pentru Polonia.

Sigismundus, Rex, Joanni Laski, Archiep. Gnesnensi.

. . . . . .

Janussius Swirczewski rediit a Turco. Inducias quinquennales attulit, Turcum autem refert bello cum Zophi esse occupatum. Et ob eam rem cum filio Selimbegk pacem fecisse, ne eodem bello gerente cum Zophi ex alia parte a filio, qui cum Janiczaris et primoribus Turcis conspirationem fecit, impeteretur. Dedit autem eidem filio suo Selimbeg incipiendo a Caffa omnia castra usque Nicopoli ipsa inclusa. Quod vojevoda Moldavie attendens prospicit periculo suo, nam hec vicinitas non aliud quam exitium sibi portendit et nobis inextricabile et sempiternum bellum. Incipit tam cum ipso Selimbeg quam cum Tartaro in gratiam redire et jam inducias habet, pacem tamen firmare noluit usque ad festum S. Georgii. Ita enim cum oratore nostro pepigit, ut interea ipsum certiorem reddamus, velimus nec ne aut etiam quando aliquid contra prefatos hostes moliri. Si vero cognoverit, nos velle aliquid moliri, credendum est, quod Tartaris se non federabit. At si ea spe decidet pro auxiliatore hostem se nobis reddet. Consulendum itaque est et vigilandum, ut felicitatem a Deo datam non repudiemus et ut nos extremo periculo non prodamus.

Scripsimus de his ad archidiaconum Tomiczki, qui in Hungaria oratoris officio fungitur, ut frat. Mtas. non dubitet, Valachum esse in discrimine et subinde etiam regna nostra.

Vra. etiam Ptas. istic cum dominis agat et consulat, quantum oportere intelligit, ut discrimina regni evitemus.

Dat. Cracovie III Aprilis.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 63—64. Cod. G. Op.

LIX.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Nicolae Firley*, palatinului din Lu- 1512.
blinŭ, că legatulŭ Poloniei trimisŭ la Constantinopolŭ a încheiatŭ unŭ armistiţiu de 5 ani cu Turcii; că Selimbegk, fiulŭ sultanului, care a câştigatŭ érăşi graţia părintelui seu, a atrasŭ în partea sa, cu diferite promisiuni pe *voivodulŭ Moldovei* şi a mijlocitŭ a se încheia armistiţiu între Moldova şi Tătari.

Sigismundus, Rex, Nicolao Firley, Palatino Lublinensi.

Ut ad conventum Colensem eat.

Mgce. sincere nobis dilecte.

. . . . . .

Janussius Swirczewski ex Turcia reversus attulit nobis quinquennales cum Turco inducias, sed Selimbeg filius ejus non est in eas inclusus. Qui tamen jam in gratiam patris rediit concorsque in magnum timorem cum patre est. Cui pater incipiens a Caffa usque ad Nicopolin omnia castra et provinciam dedit. Diciturque id fecisse coactus, propter bellum, quo a Zophi urgetur. Timuit enim imperator, ne tunc ipsum opprimeret, cum contra Zophim exercitum mitteret.

Idem Selimbegk cum primoribus Turcis et cum Janiczeris se confederasse dicitur, ita ut, si patri superstes vixerit, imperio paterno potiturus est. Et jam ista spe vojevodam Valachie ad amicitiam suam attrahit multis pollicitationibus et inter ipsum vojevodam et Tartarum inducias fecit. A firmanda autem pace cum eodem Tartaro monitu oratoris nostri Janussii illac redeuntis Valachus ipse abstinet, usque ad festa S. Georgii. Nam ita inter se constituerunt orator et Valachus, quod nos ipsum vojevodam certiorem facere debemus, num Tartarum invasuri sumus nec ne. Et ubi cognoverit, nos eam intentionem non habere, tum demum fedus ac pacem opera Selimbegi cum Tartaro inibit. Quod si faciet experiemur, quante insecuritati nos exponemus. Mittemus tamen ad eundem celeriter, optando ac monendo, ut non festinet ad istam cum Tartaro pacem antequam orator noster ad eum veniat.

Est igitur necessarium, ut ex isto Colensi conventu celeriter informationem et consilium habeamus, quomodo in hoc procedendum est, ut eundem Valachum a nobis non separemus. Scripsimus de hoc fraterne Mti. rogantes illam, ut cum hoc federe Tartarico contineat.

Intelliget preterea tua Stas. ex his, que Janussius retulit, quid cogitet Valachus ipse. Que cum presentibus tue Sti. mittimus.

Dicet etiam tua Stas. dominis in conventu Colensi presentibus, quod Tartarus hac estate toto conato studebit, ut Kijoviam occupet, et quod etiam regnum ab alia parte infestet. Igitur ita consulendum est, ut ab hoc periculo nos integros conservemus.

Item tua Stas. exposcat consilium a dominis, quid faciendum erit, si capitulum Varmiense temerarie agere voluerit in eligendo episcopo. Misimus illuc magnif. Christophorum, cast. Sandomiriensem cum Raphaele Lesczynski, ut rem nostram et regni agant, quo episcopus ex voto nostro eligatur.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 64—66. Cod. G. Op.

LX.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului din Moldova*, că după cum este informatŭ, dênsulŭ are intenţiunea se încheie pace şi alianţă cu sultanulŭ tătărescŭ din Precopŭ, însă fiindŭ-că alianţa acésta, cu unŭ inimicŭ comunŭ, ar fi în contra tractatelorŭ Moldovei cu Polonia, regele rógă pe Bogdanŭ voivodulŭ, se se abstină de ori-ce tractări cu Tătarii, până la sosirea legatului polonŭ, ce-lŭ trimite la dênsulŭ.

Sigismundus, *Rex*, *Jo. Bohdano*, *Vaide Valachie.*

Mgce. sincere nobis dilecte. Orator noster, generosus J. Swirczewski, capit. Trebowliensis et Ropczicensis, a cesare Turcarum et a Mgcia. vra. ad nos reversus, retulit nobis vram. Mgciam. secum contulisse de hostium contra se et dominia nostra moliminibus, quodque vra. Mgcia. intenderet facere cum imperatore Precopensi fedus ac pacem, non attendendo ad inscriptiones et confederationes inter nos mutuas. Quibus autem causis vra. Mgcia. ad eam cogitationem adducatur, et id nobis retulit.

Mgce. dne. Memoretur Mgcia. vra. quod anno preterito, dum Tartarus Precopensis amicitiam ac fedus nobiscum facere et obsidibus filiis nobis datis illud firmare et Mgciam. vram. ab eodem fedère excludere cuperet, nos noluisse in fedus consentire, sed ita rem egimus, ut, si inter nos fedus Tartaricum hoc coiisse debuisset, vra. etiam Mgcia. in illud includeretur. Idem enim Tartarus cum fedus ejusmodi nobiscum tractaret, exercitus suos cum filiis suis in terram vre. Mgcie. immisit, et tamen nos ipsam opportunis auxiliis deserere noluimus, sed misimus in auxilium vre. Mgcie. copias nostras militares et, si necesse fuisset, majores mittere parabamus. Non favemus enim vre. Mgcie. et ejus dominiis destructionem eque ac nostris propriis. Ista igitur intentio vre. Mgcie. confederandi se cum Tartaro, hoste nostro communi, inscriptionibus nostris mutuis, juramentis nostris firmatis non responderet neque ei benevolentie nostre, qua Mgciam. vram. prosequimur, sed nec ei sollicitudini nostre de Mgcia. vra., ut in dominiis suis tranquillum ac tutum statum habeat. Et ideo decrevimus brevi mittere ad Mgciam. vram. nostrum oratorem, per quem tractabimus res necessarias ad conservanda dominia nostra pertinentes, ut tempestive providere possimus, ne periculo ad destruenda do-

minia nostra locum relinquamus. Sed quoniam ante festum Sancti Georgii legatus noster ad Mgciam. vram. venire non poterit, postulamus ab ea, abstinere velit ab ejusmodi tractatibus cum Infidelibus, si quos cum illa perfidi hostes instituere vellent, sed expectet legatum nostrum, a quo salutaria magis, quam que perfidi hostes offerunt, ad bonum statum suum intelliget. Interea autem Mgcia. vra. habeat solito more cum campiductoribus nostris intelligentiam ad resistendum hostibus. Nam nos mandavimus eis, ut Mgcie. vre., cum opus esset, auxilia necessaria ferant. Credimus, quod ita ut exposcimus Mgcia. vra. in complacentiam nostram faciet.

Dat. Cracovie VI Aprilis.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 66–67. Cod. G. Op.

LXI.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei se plânge către *Ionŭ Laski*, archiepiscopulŭ din Gnesna, despre neactivitatea şi lenea, care domnesce de multŭ timpŭ în afacerile publice ale Poloniei, din care causă nime nu póte se impute *voivodului din Moldova*, dacă dênsulŭ încheie pace cu inimicii Poloniei; Tătarii calcă şi devastézŭ Volhinea şi Podolia, ér Polonia nu le póte da nici unŭ ajutoriŭ; regele a făcutŭ de multŭ cunoscutŭ consiliariloră sei, că Tătarii au încălecatŭ, şi că sunt aprópe de frontierele Poloniei, dar din partea regatului nu s'a luatŭ nici o mĕsură de apĕrare în contra lorŭ. 1512.

Sigismundus, *Rex*, *Jo. Laski*, *Archiepo. Gnesnensi.*

Revme. in Christo Ptr. etc. Deliberationes Ptis. vre. super his rebus, que mature proposite ex Hungaria sunt, intelleximus, sed longe alia suggerunt et suadent, que orator noster J. Swirczewski ex Turcia et Valachia rediens attulit, que ex palatino Lublinensi in conventu Colensi cognoscetis. Alius namque modus tam consiliorum capiendorum, quam agendorum in tanta diversitate ac rerum mutatione concipi deberet. Nam inveterata nostra tarditas ac segnities, quid aliud nobis quam ignominiam et damna parit. Videmur namque alta sapere et multa in aliis reprehendere solemus sed revera nihil in nobis emendationis facimus. Quis Valacho imputabit si is pacem apud hostem querit? Quis Lithuanorum consilia, quibus illi consulere suis rebus volunt, carpet? cum in spem suam nihil apud nos paratum vident. Ecce jam Tartari terras Volhinensem et Podoliensem vastant ac predantur. Suwalka circa Kuszmyn collocata, nos vero — heu dolor noster — ferre opem illis non valemus. Nam motio terre universe nobis interdicta est et stipendiarii terreque Cracoviensis expeditio nondum insurrexit, licet hoc dominico die lustratio et conscriptio fieri debuerit. Nos quidem satis tempestive egimus et una vobiscum consultavimus, scientes Tartaros esse in campis nobis valde propinquis: sed

more solito omnia preter rationem in neglectum ruunt nostraque autoritas constitutionibus inutilibus exautoratur, et ideo fame nostre et nomini Polono plurimum detrahitur. Et ubi in isto conventu Colensi aliquid pro defensione promovenda non constitueritis, nihil aliud expectandum nobis esset, quam ignominiosa turpisque periclitatio. Itaque Ptas. vra. que altius ceteris hec omnia considerat, det operam, ut rationi in his, que bene gerenda sunt concedatur.

Dat. Cracovie.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 68—69. Cod. G. Op.

LXII.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului Moldovei*, că 20,000 de Tătari au trecutŭ frontierele, ca se devasteze Polonia, şi rógă pe voivodulŭ, se dée ajutoriŭ Poloniei, ca se-i alunge din ţéră.

Sigismundus, Rex, Jo. Bohdano, Vojevode Valachie.

Credimus Mgcie. tue non esse incognitum, quod Tartarorum XX milia ad vastandas terras nostras ingressi sunt, premisso tamen ad nos in dolo nuncio, quod cesar eorum pacem adque amicitiam nobiscum cupiat. Sed nos, cognita ejus fraude, exercitum justum tam in Lithuania quam in regno congregavimus, a quo iidem in nomine Dei profligari possint. Confidimus in Dno., quod ad consolationem omnium Christianorum profligabuntur. Rogamus etiam, ut vra. Mgcia. auxilium exercitui nostro ferat. Qui cum cesi fuerint cum Dei auxilio non facile vires ad infestanda nostra et vre. Mgcie. dominia recuperabunt. Quod si Mgcia. vra. in presenti necessitate nostra auxilium nobis non dederit, cogeremur male opinari de amicitia vre. Mgcie. Credimus quod ita ut poscimus faciet, ut nos quoque in ejus necessitate parem ei gratiam referre merito possimus.

Dat. XX Aprilis.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 72. Cod. G. Op.

LXIII.

1512. Papa *Iuliu II.* unesce *episcopia Milcoviei* cu diecesa Strigonului, până 1512.
când oraşulŭ şi catedrala Milcoviei vorŭ puté se fie recucerite din mânile necredincioşilorŭ.

Iulius episcopus etc. Ad futuram rei memoriam. Romanus Pontifex, qui singularis prerogativa iuris super ecclesias quaslibet etiam divina obtinet institutione principatum, circa statum earundem ecclesiarum, que notabilibus exposite cernuntur incommodis, prospere dirigendum, et ut ille pastoribus non careant, oportune studiis evigilat indefessis: et propterea ex eis nonnullas, que ab infidelibus detinentur, aliis uniri et annecti, prout temporum et personarum qualitate pensata id conspicit in domino salubriter expedire. Sane ecclesia Milkowiensi, eo quod nos hodie dilectum filium Demetrium electum Sanctuariensem, tunc Milkowiensem, a vinculo, quo eidem ecclesie Milkowiensi, cui alias, tunc per obitum bone memorie Ladislai olim Episcopi Milkowiensi, extra Romanam Curiam defuncti vacanti, de persona prefati Demetrii electi de fratrum nostrorum consilio apostolica auctoritate providimus, ipsumque illi prefecimus in Episcopum et pastorem, litteris apostolicis super provisione et prefectione prefatis non confectis, tenebatur, de fratrum eorundem consilio et apostolice potestatis plenitudine absolventes, ipsum ad ecclesiam Sanctuariensem, tunc per obitum bo. mem. Stephani olim Episcopi Sanctuariensis extra dictam curiam defuncti vacantem, duximus apostolica auctoritate transferendum, preficiendo eundem Demetrium in Episcopum Sanctuariensem et pastorem, pastoris solatio destituta: Nos, qui dudum inter alia volumus, quod in unionibus semper commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, ad provisionem ipsius ecclesie Milkowiensis celerem et felicem, ne longe vacationis exponatur incommodis, paternis et solicitis studiis intendentes, post deliberationem, quam de preficiendo eidem ecclesie Milkowiensi personam utilem et etiam fructuosam, cum fratribus nostris habuimus diligentem, attendentes, quod dicta ecclesia Milkowiensis et illius civitas ab infidelibus scismaticis et Christi nominis inimicis per septuaginta annos et ultra occupata, ac illius fructus, redditus et proventus tenues et exiles, quod in diocesi Milkowiensi Cybiniensis et Brassowiensis ecclesiarum decanatus, et nonnulle parrochiales et alie ecclesie Christi fidem colentes et observantes existunt, et a tempore occupationis huiusmodi citra decani Cybiniensis et Brassowiensis ecclesiarum, qui pro tempore fuerunt, dilectum filium nostrum Thomam tituli sancti Martini in Montibus presbiterum Cardinalem modernum ac pro tempore existentem Archiepiscopum Strigoniensem, sub cuius cura et gubernatione fuerunt et existunt de presenti, in superiorem recognoverunt et recognoscunt, cupientesque predictis Milkowiensis ac Strigoniensis ecclesiarum utilitati ac animarum Christifidelium earundem Cybiniensis et Brassowiensis ac parrochialium ecclesarium huiusmodi consulere, ipsarumque cathedralis et singularum aliarum ecclesiarum statum per ministerium unionis unius alteri ipsarum reflorere, dum ille sub unius presulis cura et regimine redacte felicioribus proficere valeant incrementis:

quibus omnibus debita meditatione pensatis, de eorundem fratrum consilio dictam ecclesiam Milkowiensem eidem ecclesie Strigoniensi, donec dicta ecclesia Milkowiensis ac illius civitas huiusmodi ab eisdem infidelibus et scismaticis recuperata ac in pristinum et eum, in quo ante occupationem huismodi existebant, statum reducantur, auctoritate apostolica prefata tenore presentium unimus, annectimus et incorporamus; ita quod liceat eidem Thome Cardinali ac pro tempore existenti Archiepiscopo Strigoniensi per se vel alium seu alios corporalem dicte ecclesie Milkowiensis, ac illius civitatis et diocesis in spiritualibus et temporalibus possessionem propria auctoritate libere apprehendere, et donec ad pristinum statum huiusmodi revertantur, retinere, ac illius fructus, redditus et proventus, obventiones et emolumenta ac iura quecumque ad dictam ecclesiam Milkowiensem seu illius mensam episcopalem pertinentia percipere et habere, ac in suos et ipsarum Strigoniensis et Milkowiensis ecclesiarum usus et utilitatem convertere, ac in decanos, omnes ecclesias et plebanos quoscumque, ac personas civitatis et diocesis omnimodam Iurisdictionem episcopalem exercere, cuiusvis licentia super hoc minime requisita, decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Non obstantibus voluntate nostra predicta ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non dicte ecclesie Milkowiensis iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus contrariis quibuscumque. Quocirca dilectis filiis Capitulo, clero, populo, vasallis ecclesie, civitatis et diocesis Milkowiensis per apostolica scripta mandamus, ut Capitulum Archiepiscopo Strigoniensi, cuius ecclesie unio huiusmodi facta fuit, tamquam patri et pastori animarum suarum humiliter intendentes, et exhibentes eidem obedientiam et reverentiam debitas et devotas, clerus ipsum pro nostra et dicte sedis reverentia benigne recipientes et honorifice pertractantes, eius salubria monita et mandata suscipiant humiliter et efficaciter adimpleant; populus vero eundem Archiepiscopum tamquam patrem et pastorem animarum eorumdem devote suscipientes et debita honorificientia pertractantes, suis monitis et mandatis salubribus humiliter intendant, ita quod ipse in eos devotionis filios, et populus in eundem Archiepiscopum respective patrem invenisse benevolum gaudeant; vasalli autem et subditi prefati eundem Archiepiscopum debita honorificientia prosequentes, ei fidelitatem solitam ac consueta servitia et iura sibi ab eis debita integre exhibere procurent: alioquin sententiam sive penam, quam Archiepiscopus prefatus rite tulerit seu statuerit in rebelles, ratam habebimus et faciemus, auctore domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Volumus autem, quod propter unionem, annexionem et incorporationem predictas ecclesia ipsa Milkowiensis in spiritualibus non ledatur, et in temporalibus detrimentum non substineat, sed eius congrue supportentur onera consueta; quodque ecclesia ipsa Milkowiensi in pristinum statum redacta unio, annexio et incorporatio predicte cessent et extincte sint, ipsaque ecclesia Milkowiensis in suum pristinum statum, in quo ante illius ab infidelibus occupationem erat, eo ipso revertatur. Nulli ergo etc. nostre unionis, annexionis, incorporationis, constitutionis, mandati et voluntatis infringere etc. Si quis autem etc. Datum Rome

apud sanctum Petrum Anno etc. Millesimo quingentesimo duodecimo, quarto Idus Maii. Pontificatus nostri Anno Nono.

Ex Reg. orig. An. IX. bul. lib. LXXXVIII. fol. 209.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. II. pag. 586—587.

LXIV.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, mareşalului seu, că după cum i scrie *voivodulŭ Moldovei*, dênsulŭ a încheiatŭ pace cu sultanulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ, dar cu tóte aceste este gata se dée ajutoriŭ Poloniei cu trupele, ce le are în districtele învecinate cu Polonia. Regele declară, în altă scrisóre către Stanislau Lanczkoronski, că nu mai are speranţă în ajutoriulŭ Moldovei, fiindŭ-că dacă voivodulŭ nu dă ajutoriŭ Poloniei în împrejurările de faţă, cu atâtŭ mai puţinŭ i va da ajutoriŭ, după ce a încheiatŭ pace cu Tătarii. 1512.

Sigismundus, *Rex*, *Stanislao de Chodecz*, *Marschalco Regni etc.*

Intelleximus ex literis Stis. tue, quod bona nostra regia capitaneatus Leopoliensis devastata sunt per Tartaros, sed cum ita factum est, curet tua Stas. eadem ista bona in pristinum statum et conditionem meliorem reducere, immunitatem damna passis donando, et dispersos ad sedes eorum recolligendo, pecora, ceteraque eorum animalia ab hostibus recuperata equabili redemtione a recuperatoribus conquirendo.

Valachus literis suis profitetur cum imperatore Precopensi, jubente Selimbego, pacem fecisse, tamen non recusat dare nobis auxilia juxta inscriptiones nobiscum initas ex districtibus suis nobis vicinis. Necesse est, ut parati simus, postquam de istis Tartaris, qui ad Synawoda degunt, fama increbrescit; et volumus, ut tam stipendiarii quam a nobilitate expediti in simul congregentur et loco commodo collocentur.

Cum illis autem, qui tarde venerunt et pugne non interfuerunt et ob id fidei sponsione obstricti sunt, ita agendum volumus, ut a sponsione ista sint liberi. Tamen in regestro conscriptorum specificentur tam hi, qui conflictui interfuerunt quam qui illum neglexerunt. Pro reintegrando autem exercitu bonum esset, ut omnes habeant equos suos in pleno numero. De expeditis vero a nobilitate, notorium est: quod qui equos in servitio bellico et pugna amittunt, non solvuntur eis tales equi, sed nec cogi possunt, ut loco amissorum alios equos statuant.

Dat. Cracovie XIII Maji.

Ad Stanislaum Lanczkoronski scriptum: ut exploratores de Tartaris etc. In Valacho non est ea spes nobis, que antea fuit, ut nobis auxilia

ferre debeat. Nam quum in presenti necessitate nos non juvit, deinceps non juvabit eo quod cum Tartaro jussu Selimbegi pacem fecerit etc. Vos tamen istic more solito intelligentiam cum ipso habere curetis et ex illo pervestigate, daturus nec ne sit nobis etc. Fortassis post istam victoriam alium animum vobiscum agendi concipit. Sponsione fidei non obstringatis et etc. ut supra.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 92. Cod. G. Op.

LXV.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Laski*, archiepiscopului din Gnesna, că după cum i scrie *voivodulŭ Moldovei*, dênsulŭ a încheiatŭ pace cu sultanulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ, şi acum se află în resbelŭ cu *voivodulŭ Ţĕrei-muntenesci*. Regele adauge, că totŭ aşa de nesigurŭ, ca ajutoriulŭ Moldovei, este ajutoriulŭ din partea Ungariei.

Sigismundus, Rex, Jo. Laski, Archiepo. Gnesnensi.

Accepimus literas Ptis. vre. et dni. epi. Posnaniensis, quibus respondistis nobis ad literas nostras non improbantes, quod ex causis, quas antea vobis aperuimus, conscriptionem Colensem in aliud tempus distulerimus. Que quidem cause in dies magis verificantur. Nam vojevoda Moldavie respondens literis nostris, quibus auxilium ab eo poscebamus, profitetur: se tanquam jussus esset a Selimbegk, quod pacem cum Tartaro Precopensi fecerit. Et jam nunc bellum gerit adversus vojevodam Montanie. Nostre vero deliberationis de eodem Tartaro Precopensi fundamentum fuit, comparare nobis ante omnia auxilia a Valacho ad negotium illud destinatum, et cum opinio nos nostra fefellit, oportet nos aliam deliberationem inire in futuro conventu nostro. Nam ut a Valacho incerta sunt auxilia sic et ab Hungaris non possunt certa sperari. Idcirco nobis, qui periculis urgemur vigilandum est, ne occasiones rerum bene gerendarum petermittamus. Et antea queramus modum domi et absque tergiversatione constituamus, quo defendere nos possemus, donec ad eas preparationes deveniamus, quibus hostem evertere possimus. Sed et nunc sunt non pauci hostes in campis, qui ad vestanda dominia nostra sunt intenti. Contra quos etiam si vellemus eum exercitum nostrum adaugere qui est in Russia, non habemus tamen, unde id faciamus, dum nec opes suppetunt nec potestas imperandi relicta nobis est. Scribimus tamen ad exactores, ut contributiones Piotrkovie laudatas exigant.

Concilium dudum edictum celebratur uti Ptas. vra. ex brevibus apostolicis ad se ac ad nos scriptis intelliget; sed absentia Ptis. vre. et aliorum

episcoporum regni nostri contumacia non notabitur. Nihilominus tamen consulendum nobis est, quid sit nobis faciendum, presertim quod ultima ista cruenta clades, post emissionem istorum brevium ad Ravennam facta non parvam mutationem rerum futuram portendit. Scribemus tamen ad summum pontificem primo quoque tempore, ut episcopos nostros excusemus.

Raphaelis in legatione ad cesarem in inferiori Germania existentem profectio non potuit procedere, quamvis et legatione et informatione et sumptu sit a nobis instructus.

In re Pruthenica siletur undique nobiscum. Et ideo de conventu S. Joannis cum Cruciferis nihil divinare possumus.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 93—94. Cod. G. Op.

LXVI.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie castelanului seu din Posnania, că *voivodulŭ Moldovei* a încheiatŭ pace cu sultanulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ, ér de altă parte s'a încurcatŭ într'unŭ resbelŭ cu *voivodulŭ Munteniei*, astŭ-felŭ, că Polonia nu póte se facă nici o invasiune asupra Tătarilorŭ, până nu va fi sigură de ajutoriulŭ Moldovei. 1512.

Sigismundus, Rex, Luce de Gorka, Cast. Posnaniensi etc.

. . . . . .

Valachus in cujus auxilii spe consilium nostrum fundaveramus percusso federe cum Tartaro Precopensi, hoste nostro, implicavit se bello adversus Vojevodam Montanie et donec de ipsius auxilio certi non erimus, vix aliquid commode ad Tartarum ivandendum concipere poterimus.

Scribitur nobis ex Russia quod alii novi Tartari sunt in campis et vindictam in nos machinantur, de quibus cum quid certi habebimus, tuam Stem. certiorem faciemus, que ut consuevit et pro bono Reipublice et pro fide et integritate persone consulat, quandoquidem ex bono Reipublice statu etiam bonus status omnium rerum privatarum dependere videtur.

Exactores in colligendis publicis tributis tua Stas. omni diligentia adjuvet, atque ab ista parte a Germanis pacata omnia servet pro complacentia nostra.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 94. Cod. G. Op.

LXVII.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Lanczkoronski* şi lui *Tworowski*, că nu scie, ce se créḑă despre atitudinea *voivodului din Moldova*, care n'a voitŭ se dée ajutoriŭ Poloniei în contra Tătarilorŭ. Regele i invită, ca se trimită unŭ omŭ încreḑutŭ la voivodulŭ Moldovei cu scrisori din partea regelui, şi acesta se cerceteze, ce felŭ de atitudine are voivodulŭ.

Sigismundus, Rex, Stanislao de Chodecz, Marschalco Regni.

Post solatia victorie tristia contra istinc nobis nunciatum est, Tartaros esse non procul in campis. Quamobrem scribimus campiductoribus nostris, ut fidos ac diligentissimos exploratores habeant, mandantes eisdem capitaneis, ut tue Sti. illico nuncient, si quid certi de hostibus ab eisdem exploratoribus haberent. Tue etiam Sti. mandamus, ut, cum iidem campiductores nunciaverint illi, hostes contra dominia nostra tendere, tua Stas. sine omni mora capitaneis et dignitariis omnibus in Russia per literas suas id significet, ut homines ad defensionem tempori educere possent, vel precustodire, ne incauti ab hostibus preveniantur.

Indigent autem iidem capitanei bombardis, que tarrassnicze seu hufnicze vocantur. Det eis tua Stas. ex armamentario nostro duas ejusmodi bombardas ad campestrem vectationem aptas, et si quid de hostibus cognitum habebit, nobis significet.

Ad Lanczkoronski et Tworowski scriptum in eandem sententiam, ut custodias et excubias vigilantes habeant, ut exploratores etc., ut motus Tartarorum marschalco significent ad promovendum capitaneos et homines, cum hac clausula: Nescimus quid de fide Valachi nobis polliceri debeamus quandoquidem ferendi nobis auxilii opportunitatem studiose neglexit. Nihilominus scribimus illi adhuc poscentes ab eo auxilium contra Tartaros, qui sunt in campis. Vos itaque mittatis ad eum industrium ac sagacem hominem cum literis nostris, ut idem quoque verius statum ejus perscrutetur et responsum ab eo reportet.

Scribimus marschalco etc., ut det vobis tormenta etc.

Cum duce Constantino intelligentiam habete.

Exercitum vobis commissum decenter et mansuete dirigite ut inter vos et milites concors et amica voluntas perseveret. Nos hic etiam nobilitatem in ordinem ponere curabimus, ut in necessitate vobis opem feramus.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 95. Cod. G. Op.

LXVIII.

1512. Regele *Sigismundŭ* scrie demnitarilorŭ din Polonia mare, că *Tătarii* în numĕrŭ de 20,000 au încălecatŭ de nou şi au intenţiunea se facă o incursiune în Polonia, ér din partea *Moldovei* dênsulŭ nu are nici o speranţă de ajutoriŭ. 1512.

Sigismundus, Rex, Dignitariis terrarum Majoris Polonie.

Et dux Constantinus et campiductores nostri ex Podolia fere concorditer nobis denunciant, Tartarorum plus quam XX milia in campis propius Braczslaw esse, qui dominia nostra invadere satagunt. Si igitur tanti numero sunt, verisimile est, paucitatem exercitus nostri tante multitudini resistere non posse. In Valachi autem subsidio nulla spes haberi debet. Itaque adversus eum turbinem, ne nos somnolentos involvat, consulere nos tempestive oportet. Et enim, quod Deus prohibeat, si superiores nostris fuerint facta sine dubio ingentia damna regno inferre possent. Consulat igitur nobis tua Stas quid adversus hunc casum faciendum illi videatur: si terre iste Minoris Polonie evocande sint ad bellum nec ne, seu quid aliud faciendum censeat. Nec procrastinet, nam prompte huic formidando malo consulendum esse intelligimus.

Cracovie XXVI Maji.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 95. Cod. G. Op.

LXIX.

1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face imputări *voivodului Bogdanŭ*, că dênsulŭ a încheiatŭ pace cu sultanulŭ din Precopŭ, şi n'a voitŭ se dée ajutoriŭ regelui, când Tătarii intrase în Polonia. Regele Sigismundŭ rógă pe Bogdanŭ, că acum, când Tătarii au intenţiunea se se ridice de nou asupra Poloniei, se-i dée ajutoriŭ, fiindŭ-că acésta zace în interesulŭ ambelorŭ state. 1512.

Sigismundus, Rex, Jo. Bohdano, Vojevode Valachie.

Mgce. dne., amice sincere nobis dilecte. Non sumus sine admiratione cur tua Mgcia. ex obligatione et jurejurando suo opem capitaneis et gentibus nostris contra Tartaros non tulit, cum proxime regnum nostrum popularentur. Qui licet Deo nos et justitiam nostram adjuvante cesi sint ac profligati per nostros, tamen ubi tue Mgcie. auxilium accessisset, nullus eorum latronum evasisset. Non ignorat Mgcia tua quod nos firmam cum illa amicitiam ser-

vantes, eidem anno preterito opem tulimus et cum imperatore Precopense absque tua Mgcia. amicitiam ac pacem concludere noluimus. Tua tamen Mgcia. pacem sine nobis fecit, cum ipsa non ignorat, quod nos illam pro viribus nostris deserere nollemus satisfacientes inscriptionibus et pactis nostris mutuis.

Significamus Mgcie. tue, nunciatum nobis esse, Tartaros iterum alios in campis esse, qui fortassis dominia nostra invadere volunt. Nos vero servare a periculo regnum et dominia nostra volentes, nollemus eis dormire si nos bello agressi fuerint. Posuimus igitur exercitum nostrum in Podolia, et terris omnibus aliis tam regni quam MD. Lithuanie mandavimus, ut sint parati ad hostem Deo auxiliante iterum percutiendum. Tuam etiam Mgciam. hortamur et postulamus ab ea, velit nobis et exercitibus nostris auxilium ferre, cum a capitaneis et ducibus exercituum requisita fuerit. Confidimus eam libenter id facturam tum propter nos tum etiam propter sui conservationem, quod cum conjuncte vires nostre fuerint, majori terrori ac formidini hostibus nostris erimus. Quid itaque de auxilio a tua Mgcia. sperare debeamus nobis cito significet et certiores nos faciat; ac valeat feliciter.

Cracovie XXVI Maji.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 96. Cod. G. Op.

LXX.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite unŭ oratorŭ la *Bogdanŭi, vovodulŭ Moldovei*, ca se tracteze cu dênsulŭ despre mai multe afaceri urgente.

Sigismundus, Rex, Jo. Bohdano, Vojevode Valachie.

Mgce. dne. amice sincere dilecte. Que tua nobis Mgcia. scripsit de novo imperatore Turcorum, ea jam diu cognita habemus, et ideo oratorem nostrum mgcum. Georgium Krupski, castellanum et capitaneum nostrum Belsensem ad tuam Mgciam. mittimus, ut cum eo de his, que plurimum sunt necessaria, nostro nomine colloquatur. Verisimile est enim, quod licet amicitiam polliceatur nobis, non quieturum eum tamen arbitramur, quum primum bellum a persequendis fratribus deposuerit, sed conabitur in Christi fideles desevire. Et probamus Mgcie. tue consilium, quod hec eadem, que nobis, Serenissimo fratri nostro, domino Hungarie regi, significaverit. Nos etiam cum illius Mte. de hisce rebus capiemus consilium, ut ordinem constituamus, quo modo una cum Mgcia. tua illius viribus, si quid in nos tentare voluerit, resistamus. Si tamen Mgcia. tua certius aliud de illo sciet, faciat nos certiores et de rebus omnibus plene cum oratore nostro conferat.

Noverit Mgcia. tua, quod nostri in Lithuania preterito mense Deo ad-

juvante mille Tartaros profligarunt, inter quos nepotem imperatoris Albkirey Soltan interfecerunt. Spes est in domino, quod ubi tue Mgcie. auxilium accesserit, facile deinceps profligari potuerunt. Vale.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 111—112. Cod. G. Op.

LXXI.

1512. Instrucţiunile date de *Sigismundŭ*, regele Poloniei, oratorului sĕu trimisŭ la *voivodulŭ Moldovei*. Regele Sigismundŭ autorisézĕ pe legatulŭ seu se dojenéscă pe voivodulŭ Moldovei, fiindŭ-că dênsulŭ nu numai, că nu a datŭ ajutoriŭ Poloniei în contra Tătarilorŭ, ci din contra a încheiatŭ pace şi alianţă cu ei, pe când de altă parte regele Poloniei n'a voitŭ nici-o-dată se încheie pace cu Tătarii, din care se fie eschisŭ voivodulŭ Moldovei. Regele autorisézĕ totŭ-o-dată pe legatulŭ seu se declare voivodului Bogdanŭ, că dênsulŭ a aflatŭ cu neplăcere, că voivodulŭ nu lasă pe esploratorii Poloniei se trécă în Turcia, şi că a pusŭ taxe mari pe comercianţii poloni. 1512.

Legatio a Sigismundo Rege ad Jo. Bohdanum, Vojevodam Valachie.

Data Georgio Krupski de Orchow, Castellano et Capitaneo Belsensi. Dominica ante Sct. Margarite.

Salutandus imprimis vojevoda nomine reg. Mtis. Cui sic dicendum: Sacra reg. Mtas., dnus. meus gratiosissimus, jussit tibi dicere salutem et gratiam, uti amico suo.

Dicere postea: quomodo Lucas Dracza, nuncius suus hic existens imprimis congratulatus est felicitati regie Mtis. de profligato hoste perfido, fecitque excusationem, quamobrem dominiis vojevoda neglexerit ad profligandos ipsos hostes auxilia sua mittere, petiit preterea, ut juxta confederationem auxiliis a nobis, ubi opus esset, non deseratur. Narravit etiam idem Dracza Mti. regie ea que per novum imperatorem Turcarum Sechelim Soltan in Turcia geruntur, et quid vra. Mgcia. in futurum timeat. —

Dicendum imprimis, Mtem. regiam habituram bonum respectum ad ea, que ipse imperator gesturus est, ubi nunc felices exitus in negotiis suis habuerit. Et ideo Mtem. regiam suadere, dices, ipsi domino vojevode, vigilet et superintendat ad actiones suas et Mtem. reg. non celet quicquid consideraverit. Nam dum tempestive ejus machinationes scientur, semper tempestive provideri poterit bono et maturo consilio, ut neque vojevode neque cuipiam alteri nocere possit.

Dicendum etiam: Mtem. regiam credere, quod ipse faveat felicitati Mtis. sue, et quod ex victoria Christi favore parta habeat letitiam. Sed ma-

luisset Mtas., si ipse quoque auxilium tulisset et se ejus felicitates et glorie participem fecisset. Suam namque Mtem. non ignorare, quod dux Constantinus, Campiductor sue Mtis., et deinde alii campiductores tempestive ipsum de hostis adventu avisarunt, et exprobrare sibi, quod nedum auxilium non tulerit, sed nec nuncio ducis Constantini faverit, ut propter celerem reditum equum sibi comparare potuisset. Credere Mtem. regiam, dices, si ipse opem juxta obligationem suam tulisset, saltem in fuga hostium, quod pauci evasissent. Et si iste Tartarorum exercitus hac vice fuisset deletus et nos et ipse non modo magnam gloriam sed etiam optatam pacem deinceps assequivissemus. Reprehendas itaque eam negligentiam non lati auxilii acrius recensendo, quod Mtas. regia cum imperatore Tartarorum nequaquam pacem et amicitiam inire ac concludere voluerit ipso excluso. Et tamen Mti. regie persuasum esse, dices, quod ipse cum Tartaro, non habens rationem ac respectum ad confederationem et ad juramentum suum, fecisset et firmasset pacem, quod quidem ab ipso indagandum est et pro certo resciendum. Tum etiam, quod Mtas. sua, tunc cum ipse magnopere Tartaros adversus se paratos timeret auxilia sibi miserit, et majora se missuram parabat, ubi opus esset; et Ser. Hungarie regem, favens eidem securitatem et salutem sollicitabat, ut sibi quoque in tam periculoso ac metuendo tempore succurreret etc. —

Cum itaque ex tot indiciis comperisset, Mtem. reg. sibi favere amicitiamque sinceram ostendere, debuit ipse tanto libentius ad tam laudabilem victoriam faciendam accurrere, vel suos exercitus mittere. Et si ad pugnam tempestive auxilia mittere non potuisset, saltem sparsim fugientem hostem oppressisset.

Utcunque tamen actum est, dicas: sacr. Mtem. regiam habere in prospectu inscriptiones juramento firmatas ideoque in necessitate sua pro virium suarum facultate ipsum deserturam non esse. Ipse etiam adhortandus, ut similem ad inscriptiones factas et juramenti firmamento firmatas respectum habendo auxilia in necessitate exercitibus regie Mtis. ferat, et jam certificet, num in ejus auxiliis spes habenda est vel non.

Sic etiam dicendum; quod ubi contingeret Mtis. reg. homines sibi in auxilium venire, ut provideret, ut ad vivendum pro pecunia sua commeatus haberent, et quod pecunia in regno currens et que ipsis pro stipendio datur in emendo victualia recipiatur. Iniquum et intolerabile fore, dices, ut hi, qui auxilia ferre venirent prius ab eo, cui auxilia ferunt, opprimerentur, quam ab hoste.

Dicendum etiam: capitaneum Camenecensem Mti. regie intimasse, quod tuto jam non posset mittere nuncios suos seu exploratores aut ad Bialogrod aut in Turciam ipso vojevoda prohibente; et quod hisce diebus duo boni homines trucidati essent in itinere versus Bialogrod euntes. Et cum hec ita sint ex parte ipsius, dices, Mti. regie displicere, neque posse bene cogitare de ipsius integritate ad amicitiam conservandam. Adhortandus itaque est, ut in conservanda sibi amicitia Mtis. regie, aliter se gerat quam incepisse videtur. Et quod prebeat securum transitum vel nunciis vel speculatoribus sue Mtis.

Mercatores etiam tam Leopolienses quam Camenecenses questos esse,

dices, apud Mtem. regiam, quod preter debitum ac vetustum usum ipsos prohibeat, in Turciam viis solitis commeare, et telonea in ipsos graviora solito imponat. Etiam adhortandus est, ut nihil novi instituere velit, quod contra vetustam consuetudinem gravare deberet sue Mtis. subditos, et quod liberam viam et solitam negotiantibus ipsis prebeat.

Quod si forte diceret: se propterea negare transitum mercatoribus nostris in Turciam per Soczawa et per terras suas, quia sui mercatores non permitterentur ultra Leopolim ire versus Lithuaniam cum mercibus eorum, tunc dicendum: quod Leopolis est locus depositorii privilegiatus ab antiquo, ad quem ex toto regno mercatores confluunt, ut cum hospitibus negotientur, sicuti et nunc assidue ex potioribus regni civitatibus ibidem mercatores jacent semper parati ad emendum a quolibet hospite mercatore, quicquid illuc apportaret; per Soczawiam autem in Turciam libere itum est semper tute et libere.

Dicendum etiam Mtem. regiam crebras a subditis suis querelas habere, quia eis non restituti sunt omnes homines recepti, cum juxta inscriptionem omnino restitui debuerunt et similiter fugitivi non restituuntur. Si itaque equitas ab utraque parte conservari debet: necesse est, ut homines recepti vel fugitivi utrimque restituantur; Mtem. namque regiam severe suis officialibus demandasse dices, quod omnino hac in re justitiam indubiam conservent, modo et ipse vojevoda ipsam conservet et a suis conservari faciat, quia majorem utilitatem ipse ex hoc habebit, cum apud omnes hostes scietur, quod ipse nostram amicitiam habeat, quam si putarent nos ipsum odio habere.

Dicendum etiam: vojevodam Montanie seu Bessarabum Mti. regie significasse, quomodo ipse dnus. vojevoda hostiles ei insidias prepararet, petivisseque a sua Mte., ut suas operas poneret, ut ipse vojevoda ab ejusmodi cogitationibus cessaret, adjiciens; ubi secus fieret, quod ita facere cogeretur, vitam et dominium suum tuendo, quod ne ipse vojevoda ex hoc utilitatem et consolationem habiturus esset. Suadebis itaque ei nomine regie Mtis., tametsi Mti. sue non satis cognite sunt cause controversiam inter ipsos facientes, ut potius hac via ab ejusmodi adversus ipsum machinationibus abstineat, ne exinde non modo sibi, sed universe Christianitati aliquod malum accidat. Melius enim esse, ut ejusmodi controversia medio bonorum ac prudentium hominum componatur, quam ut armis aliquid tentari debeat.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 112—114. Cod. G. Op.

LXXII.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie Papei *Iuliu II.*, că după învingerea, ce a câştigat'o de curêndŭ asupra *Tătarilorŭ*, acum e silitŭ să stée în continuu în arme, fiindŭ-că Tătarii voescŭ se-şi resbune asupra Poloniei, şi chiamă în ajutoriulŭ lorŭ şi pe noulŭ sultanŭ turcescŭ.

Sigismundus, Rex, Julio Pape secundo.

Beatissime pater . . . . . .

Sed et nunc cogor cum universo regno meo post partam nuper Dei beneficio insignem de Tartaris victoriam esse continuo armatus. Nam Tartarus in refundendam vindictam se preparat, et imperatorem novum Turcarum, quem sibi strictissimo federis vinculo obligavit, sibi in auxilium adversus me trahit.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 114. Cod. G. Op.

LXXIII.

1512. 1512. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau, regelui Ungariei*, că pacea nu va fi nici-o-dată sigură cu *voivodulŭ Moldovei*, cu ducele Moscoviei şi cu Tătarii; ér în ce privesce pe *voivodulŭ Michnea* din Ţéra-românéscă, acesta s'a plânsŭ în contra voivodului din Moldova către nisce comercianţi poloni, şi atunci regele Poloniei a făcutŭ cunoscutŭ lui Michnea, câte daune a căusatŭ Poloniei voivodulŭ din Moldova, cum a devastatŭ dênsulŭ cu ferŭ şi cu focŭ provinciile rusesci ale Poloniei, şi câtă mulţime de ómeni şi de vite a luatŭ dênsulŭ din Polonia, şi a rugatŭ pe Michnea, ca se trimită armata sa în contra voivodului din Moldova, promiţêndŭ, că şi Polonia va trimite óstea sa, ca se-şi resbune asupra Moldovenilorŭ, însă Michnea a declaratŭ, că-i mulţămesce de tótă bunăvoinţa, însă nu póte se începă resbelŭ în contra Moldovenilorŭ fără de învoirea regelui Ungariei, de ale cărui consilii dênsulŭ voesce se asculte.

Sigismundus, Rex, Vladislao Regi Hungarie.

. . . . . .

Est quidem in votis nostris, Ser. Domine, pro virili nostra juvare rem christianam illique nusquam deesse; sed consideramus multa, que obstant huic nostro desiderio difficiliaque reddunt omnia nostra consilia. Cum Vojevoda namque Moldavo et duce Moscovie infida nobis semper et incerta pax, in Prussia etiam confusa et incerta omnia; magister enim ille et ordo ejus

querit semper occasiones, quibus se a nostra potestate et obedientia subtrahat, nec cessat turbare statum illius nostre provincie et presertim cum nos bellis contra Infideles occupamur, quam ejus temeritatem hactenus sedes apostolica, cui immediate subjectum se dicit, cohibere noluit, aut illum ad prestandum nobis et regno nostro fidelitatis juramentum compellere. A Tartaris vero, qui et ipsi Muhametani sunt et Turcarum tyranno parent, apud quos nulla fides, nullum jusjurandum, nulla religio, quantis continue premamur bellorum difficultatibus, quantamque curam et laborem habeamus in arcendis illorum incursionibus, quas frequenter faciunt in dominia nostra, nemo est, qui id ignoret. Hec igitur nos altius reputantes, viresque et facultates nostras metientes, cogitamus, quo pacto et tutandis finibus et bello cum aliis regibus et principibus christianis Turco inferendo sufficere valeamus. Utcumque tamen est, nos in ea re deliberationem vre. Mtis. expectabimus, ut nos illius consiliis et voluntati conformemus ita ut in aliis quoque consuevimus. Quia autem inducie, quas et vra. Mtas. et nos cum Turco habemus, expirature sunt ante principium estatis future, advertendum nobis erit, ut, si tamen ipsa generalis expeditio proximo vere inchoari non poterit, paci tranquillitatique regnorum nostrorum tempestive consulamus, queramusque potius facere inducias cum illo hoste, a quo, si bello christiano non infestabitur, grave nobis et regnis utriusque nostrum imminere posset periculum, et cui nos propriis viribus resistere non possemus.

De oratore mittendo ad sedem apostolicam, si videlicet illum designare voluerit vra. Mtas. et qualem instructionem sit illi datura, dignetur etiam nos de hoc quam diligentissime facere certiores.

Quod scripsit nobis in aliis suis literis vra. Mtas. scire cupiens, an aliquando et in quibus negotiis nuncium nostrum apud Michno vojevodam Transalpinum habuerimus, sciat vra. Mtas., quod idem vojevoda Transalpinus questus fuit coram nonnullis subditis nostris, qui casu ad illum pervenerant, contra vojevodam Moldaviensem, commemorans quasdam illius offensas, quas aliquando, opportunitate se offerente, in illo vindicare vellet, unde nos nacti occasionem ulciscendi injurias nostras contra perfidum hostem excitare contra illum tentavimus eundem Michno, ad quem nuncium nostrum miseramus priusquam exercitus nostri in Moldaviam trajecerint. Exponique illi mandavimus, quod predecessores ipsius vojevode Transalpini propter Turcos, vicinos sibi hostes, habebant semper mutuam intelligentiam cum predecessoribus nostris regibus, nosque paratos esse et propensos ad complectendum illum benevolentia et favore nostro, si modo illi id gratum foret. Narrare illi deinde fecimus, que adversus nos contra omne jus et fas fecerit vojevoda Mold., quanta damna ferro et igne intulerit in terris nostris Russie, quantum hominum utriusque sexus, quantum pecorum abegerit contra fidem ac jusjurandum suum, rogavimusque, ut contra ipsum aliquas copias suas militares mittere vellet nobis in auxilium et simul cum gentibus nostris, quas missuros nos in Moldaviam declaravimus, illius insolentiam castigare. Ad que omnia respondit ipse Michno: gratum se esse hujus nostre in eum voluntatis ac benevolentie, nullas tamen suppetias nobis ferre posse absque jussu et mandato vre. Mtis., cujus

dicto et imperio parere vellet. Hec fuerunt in effectu, que retulit a prefato vojevoda nuncius noster, que presentibus ita ut optavit perscribere voluimus vre. Mti. Cui nos iterum atque iterum commendamus.

Dat. Cracovie XXIX Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 124—125. Cod. G. Op. R.

LXXIV.

1512. 1512. Papa *Iuliu II.* incorporéză *diecesa episcopici din Milcovia*, cu archiepiscopia din Strigonŭ, şi dispune, că decanii din Sibiu, din Braşovŭ, din Kyzd şi din Kozd dimpreună cu preoţii lorŭ, cari se ţineau mai înainte de episcopia Milcovei, se se bucure de tóte privilegiile şi prerogativele, ce le are clerulŭ din archiepiscopia Strigonului.

Iulius episcopus etc. Ad perpetuam rei memoriam. Etsi cunctarum ecclesiarum prelatos, quos in partem solicitudinis evocavit altissimus, gratiis et privilegiis decorare tenemur: Venerabiles tamen fratres nostros sancte Romane ecclesie Cardinales eo magis decorare tenemur, quo illi ad regimen universalis ecclesie firmandum submissis humeris continuo nobis assistunt, et ceteris pro ipsius ecclesie defensionis ac fidelium omnium statu salubriter dirigendo operosa sedulitate laborant, ut honoris prerogativa ampliorique preeminentia ceteros antecellant. Sane dilectus filius noster Thomas tituli sancti Martini in montibus presbiter Cardinalis nobis nuper exposuit, quod alias ecclesia Milkoviensis, cuius Civitas ab Infidelibus occupata, ac in diocesi Milkoviensi Cibiniensis et Brassoviensis ecclesiarum decanatus, et nonnulle parochiales et alie ecclesie Christi fidem colentes et observantes existebant, ac Archiepiscopum Strigoniensem pro tempore existentem in superiorem recognoscebant, tunc certo modo vacans ecclesie Strigoniensi, donec ecclesia Milkoviensis et illius civitas huiusmodi ab eisdem infidelibus recuperata esset, ita quod liceret dicto Thome Cardinali, qui dicte ecclesie Strigoniensi etiam tunc preesse dinoscebatur, et pro tempore existenti Archiepiscopo Strigoniensi inter alia Iura quecunque ad dictam ecclesiam Milkoviensem seu illius mensam Episcopalem pertinentia, donec ad pristinum statum reverteretur, percipere et habere, ac in suos et Strigoniensis ac Milkoviensis ecclesiarum predictarum usum et utilitatem convertere, ac in decanos, ecclesias ac plebanos quoscumque, ac personas civitatis et diocesis Milkoviensis omnimodam Iurisdictionem Episcopalem exercere, apostolica auctoritate unita, annexa et incorporata fuit. Cum autem, sicut eadem expositio subiungebat, ipse Thomas Cardinalis cupiat, quod decani, plebani et rectores ecclesiarum ac alie ecclesiastice persone diocesis Milkoviensis, etiam eisdem privilegiis et immunitatibus ecclesie et clero civitatis

et diocesis Strigoniensis concessis potiantur et gaudeant, quare prefatus Thoma Cardinalis nobis humiliter supplicavit, ut in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, Cibiniensi et Brassoviensi et Kyzd, necnon Kozd aliisque decanatibus et plebaniis ac parochialibus et aliis ecclesiis diocesis Milkoviensis huiusmodi illarumque decanis, plebanis, rectoribus et aliis personis ecclesiasticis nunc et pro tempore existentibus, quod omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, prerogativis, concessionibus, gratiis, facultatibus et indultis ecclesie et clero Strigoniensi huiusmodi concessis, et quibus ecclesia et clerus Strigoniensis huismodi utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt, quomodolibet infuturum uti, potiri et gaudere, ac eidem Thome Cardinali et pro tempore existenti Archiepiscopo Strigoniensi, ut omnes et singulas decimas, quas decani et plebani predicti post occupationem et ante unionem predictas pretextu quorumcunque privilegiorum et indultorum apostolicorum etiam exercendi, que Iurisdictionis seu etiam ordinis Episcopalis existunt, eis sub quibuscumque tenoribus propter carentiam eorum Episcopi, et post desolationem dicte ecclesie Milkoviensis dumtaxat forsan concessas exigebant, et quecunque alia ad mensam Episcopalem Milkoviensem pertinentia, et que Episcopi Milkovienses, dum illi ante eius desolationem preerant, exigere et levare poterant, exigere, percipere et levare, ac in suos et Strigoniensis ac Milkoviensis ecclesiarum predictarum usus et utilitatem convertere libere et licite valeant in omnibus et per omnia, perinde ac si ipse Thomas Cardinalis eidem ecclesie Miikoviensi preesset et illius verus presul existeret, auctoritate apostolica tenore presentium de specialis dono gratie concedimus et indulgemus, necnon quod decani, plebani et persone prefate interim prefatum Thomam Cardinalem, et pro tempore existentem Archiepiscopum Strigoniensem in eorum Antistitem et superiorem recognoscere, et tanquam eorum presuli et pastori, eiusque monitis et mandatis efficaciter in omnibus et per omnia parere et obedire debeant et teneantur, auctoritate et tenore predictis statuimus et ordinamus, non obstantibus apostolicis ac in provincialibus et sinodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, necnon dicte ecclesie Milkoviensis iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque et indultis apostolicis decanis, plebanis et aliis personis predictis de exercendo, que iurisdictionis seu etiam ordinis episcopalis existant, forsan per nos et sedem apostolicam sub quibusvis verborum formis et clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis irritantibusque decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia concessis, confirmatis et innovatis quibuscunque, etiam si ad illorum derogationem, de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua ac de verbo ad verbum, non autem per generales clausulas id importantes, mentio seu quevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma servanda foret, tenores illorum presentibus pro expresso habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo etc. nostre concessionis, indulti, statuti, ordinationis et derogationis infringere etc. Si quis autem etc. Datum Rome apud sanctum Petrum

etc. millesimo quingentesimo duodecimo, Sextodecimo Kal. Ianuarii. Pontificatus nostri Anno Decimo.

Ex Reg. orig. An. X. bul. lib. LXXXIX. fol. 28.

Theiner, Monumenta hist. Hungariae. Tom. II. pag. 588—589.

LXXV.

1513. 1513. *Voivodulŭ Moldovei*, cere de la regele Poloniei drumŭ liberŭ prin Polonia pentru oratorii sei, cari au se mérgă la ducele Moscoviei. Regele Poloniei, le denégă însă dreptulŭ de liberă trecere din causa resbelului, ce-lŭ avea cu ducele Moscoviei. In acelaşi timpŭ regele Ungariei trimite unŭ oratorŭ la regele Poloniei, şi-i propune, se se ridice amêndoi cu resbelŭ asupra Turcilorŭ, când va muri sultanulŭ actualŭ, care e bolnavŭ. Regele Poloniei i respunde, că de astă dată nu-i póte da nici unŭ ajutoriŭ, din causa resbelelorŭ, ce le are cu Muscanii şi cu Tătarii, şi afară de aceea alte resbele nóue 'lŭ ameninţă din partea *Moldovenilorŭ* şi a Cruciaţilorŭ.

Commentarius.

Sub finem anni preteriti MDXII indictus fuit per regem Sigismundum primum conventus regni generalis in oppido Piotrkow ad diem Sancti Martini, ad quem rex ipse Cracovia egressus XXX Octobris Piotrkoviam venit.

In eo conventu teloneum novum a cera, melle, czerwiec, ab equis, halecibus, anguillis et aliis piscibus in subsidium regie Majestati institutum est.

Legationes etiam decrete ad Hungariam, ad Daniam, ad sedem apostolicam, ad cesarem Maximilianum, que inferius suis locis adscripte sunt

Venerant ad eum conventum legati ducum Masovie, qui petierant a Rege terram Visnensem sibi in hereditatem dari, que pro duodecim milibus florenorum, donec viverent, concessa eis fuit.

Venerat etiam orator vojevode Valachie, qui petiit domini sui nomine, ut liceret ei in Polonia coemere stannum et plumbum. Permissum id ei fuit. Oravit etiam, ut nuncius ejus per ditiones regias libere ad ducem Moscovie ire permitteretur. Negatum ei est, quod ille dux Lithuaniam bello jam tum vexare ceperat.

Orator etiam a Vladislao, Hungarie et Bohemie rege, Charlaczki venerat ad regem Sigismundum, per quem rex ille nunciabat, filium suum Ludovicum in regem Hungarie et Bohemie electum esse et coronatum. Gratulatus est deinde Sigismundo regi victoriam de Tartaris et Moscis partam et pacem cum eis initam. Preterea retulit, cesarem Turcorum desperata valetudine affectum esse, ex qua convaliturum cum spem nullam fore, arbitrarique omnes discordiam pro imperio inter ejus filios exorituram. Sub hac occasione regem

Hungarie dominia Turci invadere et occupata per eum recuperare decrevisse edixisseque suis, ut ad bellum parati essent. Rogare ut et Rex Polonie itidem faceret et suos in armis paratos haberet: quo ad oblatam occasionem, possent hi duo reges conjunctis viribus Reipublice christiane utiliter inservire.

Responsum fuit, victoriam donum Dei esse et acceptam illi referri, pacem vero cum Tartaris ac Valachis infidam incertamque esse; Moscum etiam, violato federe ac jurejurando suo, bellum in Lithuania ordiri. Filios autem Turci, mortuo patre eorum, ut ad discordiam et bellum domesticum deveniant, bassas non permissuros, altero ex filiis necato, summam imperii ad alterum bellicosiorem delaturos. Se non posse nunc cum rege Hungarie bellum contra Turcos suscipere propter alia bella, quibus cum Moscis et Tartaris occupatus esset: alia etiam a Valachis et Cruciferis expectaret. Rogare ac suadere, ne rex Hungarie temere bellum Turcicum ordiretur, ne spem ullam in ea, que parturiretur, [1] generali Christianorum aut pape aut cesaris expeditione, que nunquam futura esset, reponeret, ne promissis eorum abductus se et regna sua in extremum discrimen conjiceret. Interim vero arces communiret, confinia provideret, Turcos induciis duceret, donec omnipotens Deus, christiano populo suo misertus, universalem in eos expeditionem inspirare et adjutorium de celo mittere dignaretur.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 139. Cod. G. Op. R.

LXXVI.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, ca se libereze mărfurile unorŭ comercianţi din Leopole, pe cari le-au confiscatŭ funcţionarii de la vămile Moldovei. 1513.

Sigismundus, *Rex*, *Bohdano*, *Vojevode Valachie.*

Mgce dne., amice sincere nobis dilecte. Nolentes, ut inter nos et vestram Mgciam. aliqua causa altercationis et simultatis emergat, sed ut firma et bona vicinitas ac benevolentia permaneret: desiderii nostri est, ut Mgcia. vra. subditos nostros Leopolienses et alios, injuriis a suis officialibus afficere non patiatur, quandoquidem modi constituti sunt, quibus alterutrius subditis justitia sine incommodis innocentum fieri potest. Intelleximus namque vre. Mgcie. officiales quosdam temere nostrorum subditorum quorundam innocentum merces arestasse et detinere. Quoniam vero iniquum est, ut innocens pro cul-

1) parturiebatur. Codicele Op. R.

pabili puniatur, hortamur Mgiciam vram.: velit suos officiales ab hoc continere et mercantias arestatas faciat libere dimittere. Et nos mandavimus tam capitaneis nostris quamque etiam consulibus Leopoliensibus: ut quoties necessarium esset, sine difficultate et longa mora vestre Mgcie. suisque officialibus justitiam ministrent; et cum vra. Mgcia. ita fecerit, utriusque nostrorum subditorum commodis bene provisum ac consultum erit et inter nos firma benevolentia permanebit. Credimus vram. Mgciam. ita facturam.

Posnanie XVII Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 163. Cod. G. Op.

LXXVII.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, că comerciantulŭ din Moldova, cu numele Prochno, a înşelatŭ în repeţite rênduri vămile Poloniei, şi din acéstă causă i s'au confiscatŭ nisce piei, ce le importase dênsulŭ în Polonia în timpulŭ din urmă. Regele întrébă pe voivodulŭ Bogdanŭ, dacă este adevĕratŭ, că dênsulŭ voesce se se despăgubéscă, pentru pieile acestea, de pe comercianţii poloni, după cum a afirmatŭ nunciulŭ seu, fiiudŭ-că în casulŭ acesta, regele voesce se interdică comercianţilorŭ poloni, ca se mai călĕtoréscă prin Moldova cu mărfurile lorŭ.

Sigismundus, *Rex*, *Bohdano*, *Vojevode Valachie.*

Rescripsimus Mgcie. tue per ejus nuncium, qui cum mercatore Prochno apud nos fuit, quod idem Prochno non solum in cutibus teloneum fraudavit, sed etiam multoties alias et nunc multum sericum, etiam fraudato teloneo, in Lithuaniam traduxit. Et tamen si tempestive ad nos vra. Mgcia. scripsisset prius, quam cutes ob fraudem ei recepte distracte essent, eas in gratiam vre. Mgcie. restitui jussissemus, quandoquidem multo majora dum rogamur ejus causa facere consuevimus. Sed nuncius vre. Mgcie. accepto a nobis responso, dixit; quod litere vre. Mgcie. non continebant, commissum sibi esse a vestra Mgcia., quod non credimus, ut nobis diceret, quod ubi restitutio non fieret vellet istud vra. Mgcia in nostris mercatoribus recuperare. Itaque scire cupimus, num id nuncius ejus ex mente vre. Mgcie dixerit, ut securitati mercatorum nostrorum consulentes et in quiete cum vra. Mgcia. vivere volentes inhibeamus eis: ut domi se contineant et ad dominia vre. Mgcie non vadant.

Dat. Posnanie XXVI Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 165. Cod. G. Op.

LXXVIII.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului seu din Cameneţŭ, că *voivodulŭ Moldovei* a cerutŭ prin o scrisóre, ca se restitue comerciantului Prochno, pieile, ce i s'au confiscatŭ la frontiera Poloniei; ér nunciulŭ Moldovei a mai adausŭ totŭ-o-dată verbalŭ, că în casŭ dacă pieile nu se vorŭ restitui, voivodulŭ se va despăgubi de pe comercianţii poloni, ce vorŭ trece în Moldova. Regele voindŭ se aibă o deplină certitudine despre intenţiunile voivodului în privinţa acésta, trimite o scrisóre către voivodulŭ Moldovei prin căpitanulŭ seu de la Cameneţŭ, şi-lŭ autorisézĕ, se citéscă respunsulŭ, ce-lŭ va da voivodulŭ, şi în casŭ dacă va vedé, că voivodulŭ voiesce se pună curse comercianţilorŭ poloni, atunci dênsulŭ se nu le permită, ca se trécă cu mărfurile lorŭ în Moldova. 1513.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Cap. Camenecensi.

Vojevoda Valachie literis suis a nobis petiit: ut cuidam subdito ejus mercatori Prochno cutes restitui juberemus, que ei recepte sunt in Camenecz ob telonea nostra defraudata, asserens, se ab eodem Prochno esse edoctum: quod telonea ubique solvisset. Rescripsimus eidem Vojevode, quod idem Prochno telonea nostra indubitate fraudavit, et non solum tunc istud facere ausus est, sed quod etiam sepius id facere antea consueverit. Quandoquidem et nunc multum sericum in Lithuaniam non soluto teloneo transmisisset et tamen, si tempori, ante quam res ea distracte essent, ipse dnus. palatinus ad nos scripsisset, quod in gratiam ipsius dni. Vojevode gratiam eidem Prochno fecissemus. Quum autem ejus nuncio daremus literas et responsum verbale in eandem sententiam, ipse nuncius replicavit: quod Vojevoda dnus. ejus nobis intimaret: si restitutio earundem rerum ejus subdito non fieret, quod ille damnum hoc de nostris subditis recuperare et resarcire debeat. Quum autem hoc ultimum dictum nuncii in literis vojevode non contineatur; scripsimus ipsi vojevode perscrutando, num id nuncio suo dixisse jusserit, ut indemnitati subditorum nostrorum prospiceremus. Mittas itaque literas nostras ad eundem vojevodam, et si nobis per literas responderit, eas tu aperias: et si cognoveris, quod insidie nostris subditis comminate timende sint, prohibeas, ne ad Valachiam negotiatum se conferant et literas easdem a Vojevoda ad magnum marschalcum Leopolim mittas, ut eadem Leopoliensibus negotiatoribus precipiat. Nam si quis hanc prohibitionem transgressus et damno illic affectus fuerit, is nullo patrocinio nostro relevabitur.

Si quid istic ex campis de Tartaris aut Turcia novi scitu nobis necessarium habes, id nobis significes. Vale.

Posnanie XXVI Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 167. Cod. G. Op.

LXXIX.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului seu din Leopole, că în casŭ, dacă va afla, că *voivodulŭ Moldovei* voiesce se pună curse comercianţilorŭ poloni, atunci se nu le permită, ca se trécă cu mărfurile lorŭ în Moldova.

Ad magnum Marschalcum Capitaneum Leopoliensem similes litere scripte, sed conclusio sequens illis adscripta.

Mittat itaque tua Stas. literas nostras ad capitaneum Camenecensem una cum literis nostris ad eum scriptis, cui mandamus: ut eas mittat ad vojevodam Valachie, et si quid rescripserit: ut literas ipsas Valachi ad nos scriptas aperiat, et si cognoverit insidias nostris mercatoribus in Valachia esse timendas: ut mandaret civibus Camenecensibus: ne illic negotiandi causa vadant, et eodem modo tua S. Leopoliensibus precipiat. Nam ubi aliquis ausus fuerit transgredi prohibitionem nostram et damnum illic acceperit: nequaquam speret se habere patriocinium nostrum.

Posnanie XXVI Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 167—168. Cod. G. Op.

LXXX.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ, voivodului Moldovei*, că nu póte permite nunţiului seu drumŭ liberŭ către Moscovia, din causă, că ducele Moscoviei călcândŭ tractatele, a năvălitŭ cu resbelŭ în provincia Litvaniei.

Sigismundus, Rex, Bohdano Vojevode Valachie.

Nuncius vre. Mgcie., Thomas reddidit nobis literas vestras, quibus exoptatis: ut illum pro causis vestris expediendis in Moscoviam, conductore ei nostro adjuncto, proficisci permittamus. Priusquam vero is nuncius ad nos venit dux Moscovie honoris et conscientie sue prodigus, jusjurandum, quod in pace nobiscum pacta fecit, pacem firmiter nobis tenere jurans, sine ulla causa pacem eandem fregit, et dominia Mg. ducatus nostri Lithuanie hostiliter invasit, arcem nostram Smolensk oppugnatione acerrima eripere nobis conatus est. Sed Deo volente hactenus homo fidefragus non prevaluit. Itaque non licet nunc nobis: ut vel nos ipsi vel amici nostri aliquam actionem cum ipso habeamus. Quum itaque vram. Mgciam in amicum nostrum acceperimus, credimus, quod et ipsa condolebit tante huic nostre injurie ab eo nobis illate et tempore suo nobis adversus eum opem feret, et sic memor injurie sue quam

merito jure magni pendere pro interfecto nepote suo debet conjunctis nobiscum viribus suis ulciscetur. Non egreferat igitur vra. Mgcia., quod ejus nuncio presenti hac vice transitum non permisimus; nam si perfidia maligni hostis non lesi essemus, libenter, uti alias fecimus, ad desiderium vram. ire permisissemus, uti vra. Mgcia. nostre erga se bone voluntatis evidentia experimenta semper cognoscere posset.

De novitatibus nobis intimatis gratiam habemus vre. Mgcie. Erimus cautiores et paratiores et animis et armis, vra. etiam Mgcia pro debito suo nobiscum in hoc fideliter sentiat, sicuti eam facturam non dubitamus.

Posnanie VII Martii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 170. Cod. G. Op.

LXXXI.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei rógă pe *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, se-i dée ajutoriŭ, ca se-şi resbune amêndoi de insultele, ce le-a făcutŭ ducele Muscanilorŭ. 1513.

Sigismundus, Rex, Bohdano, Vojevode Valachie.

Significavimus antea vre. Mgcie., quod dux Moscorum postposito timore Dei et violato juramento suo dominia nostra hostiliter invaserat, subditos nostros sibi subjugare et arces nostras summo conatu expugnare adnixus esset. Sed Deus omnipotens ejus perfidiam non prosperavit et justa ultione suam ac nostram injuriam in illo vindicatus est: qui nulla arce expugnata et plurimis ex suis amissis ad sua se recepit. De quo laudamus Deum et vre. Mgcie., amico nostro ad ejus consolationem id significamus. Quandoquidem vra. Mgcia. illum non minus pro hoste suo reputare debet atque nos reputamus propter eam crudelitatem et injuriam quam vre. Mgcie. nepotem perimendo intulit. Equum est: ut uterque nostrum illum ulciscamur. Qua de re et aliis generosus Andreas Zakrzewski, secretarius noster, cum vra. Mgcia conferet. Quem ut audiat et credat, que nostro nomine dicet, ab ea postulamus. Quod autem vra. Mgcia. ei responderit ille nobis celeriter significabit. Idem ad Ser. imperatorem Turcorum a nobis missus est, acturus nostra et reipublice christiane negotia. Hortamur vram. Mgciam prebeat illi iter tutum per ditiones suas, tam illuc eundi quam ad nos redeundi. Si quid novi habet, quod nos scire nostra intersit, id nobis significare non pretermittat. Rem nobis gratam factura. Quam bene valere optamus.

Dat. Posnanie.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 179. Cod. G. Op.

LXXXII.

1513. 1513. Instrucţiunea dată de *Sigismundŭ*, regele Poloniei, nunciului seu trimisŭ la Constantinopole, prin care-lŭ autorisézĕ, se se abată în drumulŭ seu şi pe la *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei.* Regele Poloniei, rógă pe voivodulŭ Moldovei, ca se-i dée ajutoriŭ în contra ducelui din Moscovia, şi se plânge totŭ-o-dată, că dênsulŭ nu permite comercianţilorŭ poloni, ca se trécă peste Moldova în Ţéra-turcéscă.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Bohdanum, Vojevodam Valachie, data Andree Zakrzewski, Nuncio ad Turcum misso, cui commissum fuit, ut ad Valachum descenderet.

Dicta salutatione et priore parte legationis in eam sententiam, ut in precedenti ad Valachum epistola scriptum est, dicendum.

Mtem. regiam comparato amicorum consilio et auxilio, hostem suum ducem Moscovie invadere decrevisse, et habere spem: quod dnus. Vojevoda propter amicitiam suam cum Mte. regia firmiorem reddendam et propter injuriam in eo hoste ulciscendam Mti. sue opem tum feret, cum tempus erit belli adversus eum suscipiendi.

Dicendum: Cives Leopolienses et Camenecenses questos esse de ejus Mgcia. que prohibet illis et aliis regni nostri mercatoribus ad Turciam transitum contra vetustam observationem et jura earundem civitatum, quibus a suis predecessoribus donati sunt et in quorum usu semper fuerunt. Si hoc ita fieret, non videtur Mti. regie esse equum et justum et confederationi mutue contrarium. Nam ita in fedére ipso ordinatum est: ut mercatores solitis viis utrobique transeant et negotiationes suas exerceant.

Petendumque ab ipso vojevoda: ut hanc prohibitionem relaxet, quandoquidem suis subditis transitus liber dabitur juxta consuetudinem ex antiquo observatum.

Admonendus etiam: ut capitaneis suis in finibus existentibus mandet: ut cum intelligentia capitaneorum nostrorum justitiam hinc inde administrari jubeant. Idem etiam regiam Mtem. suis precepisse. Maxime vero hortandus: ut in restituendis hominibus equitatem conservet.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 179—180. Cod. G. Op.

LXXXIII.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *voivodulŭ din Ţéra-românéscă*, ca se permită drumŭ liberŭ prin ţéra sa nunciului polonŭ, care merge la sultanulŭ turcescŭ. 1513.

Sigismundus, Rex, Vojevode Montanie seu Transalpino.

Mgce. domine, amice sincere nobis dilecte. Consueverunt Ser. reges Polonie, antecessores nostri, cum vojevodis Transalpinensibus, predecessoribus vestris, amicitiam inter se officiis benevolentie fovere. In eadem nos etiam sumus voluntate et ideo hoc vre. Mgcie. significandum voluimus, persuasum habentes; quod et vra. Mgcia. hanc animi nostri erga se propensionem grato animo accipiet. Ceterum mittimus hunc nuncium nostrum, qui has literas nostras vre. Mgcie. reddet, ad Ser. imperatorem Turcorum. Hortamur illam et petimus: ut ei per dominia sua securum transitum prebeat et que nomine nostro dicet et poscet, fidem ei habeat ob complacentiam nostram, et valeat felicissime.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 180. Cod. G. Op.

LXXXIV.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului seu din Cameneţŭ se trimită unŭ omŭ încreţutŭ, care se mérgă cu nunciulŭ Poloniei la *voivodulŭ Moldovei*, şi se aducă înapoi respunsulŭ, ce-lŭ va da voivodulŭ. 1513.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi.

Mittentes ad Turcum in legatione Andream Zakrzewski etc. commisimus ei, ut in transcursu legatione apud vojevodam Valachie fungatur et quid ei responderit, ut responsum hoc, presertim de mercatoribus nostris Leopoliensibus et Camenecensibus, cito habeamus, volumus, ut tu aliquem intelligentem cum ipso nuncio nostro illuc mittas: qui mox responsum illud ad te reportet. Tu vicissim illud ad nos sine mora transmittas et, si quid novi est istic, fac nobis significes.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 180. Cod. G. Op.

LXXXV.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Vladislau*, regelui Ungariei, că sultanulŭ turcescŭ voesce se-şi resbune asupra *voivodului din Moldova*, fiindŭ-că i nimicise o parte din armata sa, pe când dênsulŭ purta resbelŭ cu tatălŭ seu.

Sigismundus, Rex, Vladislao, Regi Hungarie etc.

. . . . . .

De Turco edocti sumus, sacramento suo devovisse: quod Vojevodam ex Valachia exterminare vellet, cum primum a bello fraterno se explicaverit. Iratus enim est, quod, quo tempore cum patre de imperio dimicaret victusque esset, idem Vojevoda reliquias sui exercitus fugientes trucidaverit. Et ideo super hac re bonus et accuratus respectus habendus est; ne id eveniat cum discrimine regnorum nostrorum. Nam rem nostram agi tum putemus, paries quum proximus ardet. Valeat etc.

Posnanie.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 183—184. Cod. G. Op.

LXXXVI.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie consiliariloru sei întruniţi la Korczin, că ducele Moscoviei, după ce a năvălitŭ asupra Litvaniei, ca se înduplece pe sultanulŭ Tătariloru se nu dée ajutoriŭ Poloniei, i-a trimisŭ o scrisóre mincinósă, în care i spune, că regele Poloniei voesce se năvălésca asupra Tătariloru cu ajutoriulŭ Ungariei şi alŭ *Moldovei*.

Sigismundus, Rex, Consiliariis in conventu Korczinensi congregatis.

Reverendi in Christo patres ac mgci, sincere nobis dilecti. Ut tanto liberius prudentiusque consulatis de defensione regni, significamus vobis ea, que heri ex Lithuania nobis scripta sunt. — Scribit siquidem Eustaphi, capitaneus Canieoviensis, quod cum ad cesarem Prekopensem venisset relaturus ei de invasione, quam dux Moscovie in Lithuaniam fecit, statim cesar cum filiis et consiliariis suis habuit consilium, quomodo nobis in tanta necessitate succurreret et mox decrevit: ut Anadragman cum X milibus hominum versus Kioviam iret ibique ad festa Pasche constitueretur. Et post festa Pasche in quatuor septimanis deberet filios suos cum majoribus exercitibus in Moscoviam expedire. Si id faciet; quid aliud optare possumus quam amicitiam cum eo factam fovere. — Sed idem Eustaphi scribit: quod Moscus curat, ut dolis ac

pollicitationibus eum a nostra confederatione advertat atque avellat, quodque miserit nunc literas confictas ad ipsum cesarem Prekopensem: tanquam nos ipsum Moscum invitaremus vocaremusque nobis in auxilium adversus ipsum cesarem, et quod parata jam habeamus auxilia tam a Ser. dno. rege Hungarie quam a vojevoda Valachie ad debellandum eundem cesarem. Quam ob rem nihil remittatis ad bene consulendum de defensione facienda. Nam defensio in tam ambiguis casibus et cum incertis amicis est valde necessaria et cum primum eam decreveritis, nos curabimus eam in ordinem et effectum ponere et tum demum iter nostrum ad Lithuaniam accelerabimus.

Posnanie VI Aprilis.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 186. Cod. G. Op.

LXXXVII.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului Moldovei* pentru informaţiunile, ce i le-a trimesŭ în privinţa Tătarilorŭ, cari se apropiă de frontierele Poloniei şi ale Moldovei. 1513.

Sigismundus, Rex, Vojevode Valachie.

Scripsit nobis vra. Mgcia. quod Tartari appropinquassent nostris et illius dominiis, jacerent in campis, ut timeatur eorum incursio. Vre. itaque Mgcie gratias habemus, que prospiciendo dominio suo soleriter, nollet ut nostris dominiis aliqua vis inferetur. Cogitabimus itaque tanto diligentius deinceps securitati dominiorum nostrorum providere, et in hoc sequi bonam voluntatem et fidele consilium vestre Mgcie. Quam rogamus, ut, quoties aliquid novi sciru nostro necessarium unquam alicunde habuerit, nobis significet. Quod quidem apud nos faciet magnum testimomum tue Mgcie erga nos observantie et fidelis voluntatis. Nos ad Lithuaniam proficiscimur cum Deo adjutorio daturi operam: ut illud dominium nostrum securum faciamus.

Posnanie d. XXIV Maji.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 203—204. Cod. G. Op.

LXXXVIII.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului seu din Cameneţŭ, se învite pe nobilimea Podoliei, ca se fie gata de resbelŭ, fiindŭ-că după informaţiunile, ce le-a primitŭ de la *voivodulŭ Moldovei* Tătarii au încălecatŭ; în ce privesce însă pe voivodulŭ din Moldova, se tracteze cu dênsulŭ cu multă politéţă, dar ochii se-i fiă aţintiţi la faptele voivodului.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi.

Palatinus Valachie nihil aliud nobis scripsit, quam id: quod Tartari jaceant in campis in locis propinquis et quod suspicetur, ne vel in regnum, vel in illius terram irruant. Tu tamen sis circumspectus et fac ut nobiles Podolie sint parati: ut, cum opus esset, interea dum plures milites istuc mittimus, istic stipendiariis, qui cum Tworowski jacebunt in Miedzibosze, sint auxilio. Cum quo tu intelligentiam habeas: ut, quanto maxime fieri potest, hostium incursiones prohibeatis. De pluribus militibus suscipiendis damus operam, sicuti tibi de hoc alias ex Radom vel alicunde scribemus.

De peditibus etiam Camenecensibus committemus thesaurario regni cum apud nos Radomii erit. —

Mercatoribus Lithuanicis non est negandus in Valachiam transitus, presertim hac vice, postquam istuc venerint.

Turci autem negotiatores, si modo exploratores non sint, versus Leopolim permittendi sunt; illic enim, tanquam in depositorio existentes, res suas vendent et inde ad sua redibunt.

Cum Valacho mansuete et humaniter agas, et aures intentas habe ad ejus actiones.

Circa civitatis et castri reparationem diligentiam adhiberi procures.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 204. Cod. G. Op.

LXXXIX.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie castelanului seu din Cracovia, că *voivodulŭ Moldovei* l'a invitatŭ la nunta sa, şi i-a scrisŭ totŭ-o dată, că sultanulŭ turcescŭ a ucisŭ pe amêndoi fraţii sei, cu cari era în cértă pentru domnie. 1513

Sigismundus, Rex, Spitkoni de Jaroslaw, Castellano Cracoviensi.

. . . . . .

Vojevoda Valachie celebraturus est nuptias suas, ad quas nos invitavit, et significavit nobis: quod Turcus utrumque fratrem suum, imperii emulos, necaverit seque in Andrinopoli bello accingat, quorsum id vero incertum esse dicit.

Si quid vero hic aliud cum dominis consiliariis constituerimus, de eo tuam Stem non celabimus.

Radom XII Junii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 205. Cod. G. Op.

XC.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului Bogdanŭ* pentru scirile, ce i le trimete în privinţa sultanului turcescŭ, şi scrie cetăţenilorŭ din Leopole se facă dreptate comercianţilorŭ moldoveni, astŭ-felŭ, ca se remână în relaţiuni de bună vecinătate cu ţéra acésta. 1513.

Sigismundus, Rex, Bohdano, Vojevode.

Mgce. etc. Ex literis et oratoribus Mgcie. tue intelleximus horrendas et terribiles novitates, et veremur, ne hec felicitas hostis nostri Christianitati et dominiis utriusque nostrum, tanquam vicinioribus sibi, damnum et periculum inferat, et certe vigilandum est nobis in tempore, ut parati semper potius quam pavidi inveniamur. Tue autem Mgcie gratias agimus, quod nos de novitatibus et externorum actionibus, que ad eam veniunt certiores facere consuevit. Quod ut et deinceps faciat, ab ea postulamus. Cetera oratores vre. Mgcie. referent.

Radom XV Junii.

Scripsit rex ad Leopolienses ad querelam oratorum Valachi: ut justitiam toties petitam ac dilatam administrarent mercatoribus Valachicis propter vicinitatem bonam conservandam etc. —

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 206. Cod. G. Op.

XCI.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Bogdanŭ*, *voivodului din Moldova*, că a datŭ ordinŭ oficialilorŭ sei, se se întrunéscă cu oficialii Moldovei la Chodrowcze, şi acolo se cerceteze tóte pagubele comise de o parte şi de alta. Regele rógă totŭ-o-dată pe voivodulŭ Bogdanŭ, ca se restitue Poloniei pe ómenii fugiţi, cari se află în Moldova.

Sigismundus, Rex, Joanni Bohdano Vojevode Valachie.

Mgce. dne., amice etc. Meminimus eorum, que nobis prius Mgcia. vra. per hunc nuncium suum Petrika scripsit et intimavit, commiseramusque capitaneo Camenecensi et aliis officialibus nostris: ut habita mutua intelligentia cum capitaneis et officialibus vre. Mgcie. facerent conventum mutuum et in eo de omnibus tam damnis quam injuriis subditis ipsius Mgcie. vre. illatis justitiam ministrarent. Qui deinde officiales nostri certiores nos fecerunt: quod prefecti et capitanei Mgcie. vre. ad prefinitum conventum et locum solitum ab antiquo venire noluerunt: sed preter consuetum morem circa flumen Dniestr conventum fieri volentes causam prebuerunt, quod in factas utriusque injurias et damna animadversum non est, nec justitia ministrata, quam non minus subditi nostri expostulant, querentes: se a subditis Mgcie. vre. continuis molestiis et injuriis affici. Itaque committemus adhuc denuo officialibus nostris: ut convenientes in Chodrowcze omnibus subditis Mgcie. vre. justitiam faciant et damna reparent; vra. etiam Mgcia. faciat officialibus suis illic convenire et pariter nostris subditis justitiam facere et damna reparare. Memoramur enim, ita esse in pactis constitutum: ut de ejusmodi injuriis fierent utriusque conventus et in eis omnia discuterentur et justitia subditis tam nostris quam Mgcie. vre. ministraretur, mandetque ipsis officialibus suis: ut illuc in Chodrowcze conveniant loco antiquitus solito, quoniam ad inconsueta solent homines difficulter trahi, ne per hoc subditis utriusque nostrum justitia impediatur.

Quod vero ad fugitivos homines attinet: commisimus quidem officialibus nostris et committemus adhuc: ut singulos restituant, verum certiores nos faciunt iidem officiales et capitanei nostri: quod Mgcia. vra. vel ejus officiales nolunt multos nostros, qui istuc transfugiunt, restituere, et complures adhuc istic esse, qui apud Leopolim capti sunt et usque huc detineri. Proinde faciat Mgcia. vra. etiam nostros homines nobis reddi, si suos sibi restitui postulat.

De exploratoribus, quos Mgcia. vra. in terras nostras propter Tartaros mittere solet, licet Tartari ipsi non soleant in terris nostris degere et conservari, nosque semper quandocunque aliquid de eis perscivimus illam certiorem facimus, mandabimus tamen: ne impediantur ea vid. conditione: ut quandocunque terras nostras ingredi volunt, prius se officialibus nostris exhibeant, ne ita ingrediantur, ut eorum divagatio nobis et dominiis nostris nocumentum afferat. Intelligimus enim ex capitaneis nostris: quod furtive subintrare soleant et habitibus religiosis, idque fieri non potest absque aliquo alio proposito. Hinc est, quod quidam ejusmodi sunt comprehensi. Itaque faciat eos Mgcia. vra. aperte ire et presentare se officialibus nostris, et non habebunt impedimentum.

Latrones et fures supplicio debito faciemus afficere et prohibebimus eos fovere, prout id quoque antea fecimus; sed et vra. Mgcia. itidem in terra sua faciat. Nam ut ex officialibus nostris accipimus: multa illic in terris nostris furta committuntur et fures ejusmodi istic conservantur. Nos quantum in nobis est volumus omnia pacta et conventa inter nos diligenter observare. Vra etiam Mgcia. ita faciat pro conservanda pace et bona vicinitate. Que valeat feliciter.

Radom.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 206—207. Cod. G. Op.

XCII.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Cameneţŭ, că trimite oratori distinşi la *voivodulŭ Moldovei*, ca se tracteze cu dênsulŭ despre tóte nedreptăţile, ce s'au comisŭ de o parte şi de alta. Regele învită pe căpitanulŭ seu, ca se respecteze pacea şi se pedepséscă pe turburători. 1513.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi.

Missuri sumus paulo post insignes oratores nostros ad vojevodam Valachie, quibus committemus: ut de omnibus injuriis agant cum illo. Tu easdem injurias conscribas istic, et des illis. Interea vero volumus et mandamus: pacem ad invicem servetis, temerarios ac pacem turbantes punias et in jŭstitie administratione requisitus facilis sis et promptus. Et ut nihil istic agatur, quod in culpam nobis imputari possit.

Mittimus tibi conscriptionem injuriarum a vojevoda ad nos missam et loca, in quibus homines ejus perfuge degunt.

Ceterum scito: quod servitium super equos tuos nunc a nobis jam non habes, quod debitis involuti tenuitate reddituum nostrorum temperare nos oportet.

Radom XVII Junii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 207. Cod. G. Op.

XCIII.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Nicolae de Camenecz*, palatinului din Cracovia, că sultanulŭ turcescŭ a ucisŭ pe fraţii sei, cu cari se certa despre domnie, şi acum are intenţiunea, ca se plece asupra *Moldovei*, şi se o supună cu ajutoriulŭ Tătarilorŭ.

Sigismundus, Rex, Nicolao de Camenecz, Palat. et Capit. Cracoviensi, Campiductori Regni.

Mgce. etc. Venientes huc comperimus literas palatini Kioviensis, quibus nobis scribit, quomodo exercitus Tartarorum, facta vastatione in terra hostis nostri Moscovite, usque ad Bransk Putziull et Starodub, auxiliatore Anadragmana Tartaro, victor cum preda multa, Deo volente, incolumis rediit, et similiter ab alia parte vid. a Smolensko usque ad Drohobusz etiam per nostros hostis ipse satis afflictus est; unde sit laus Deo optimo. Consultabimus autem, spem in Deo optimo et ejus gloriosa genetrice et in suffragiis divorum patronorum reponentes, ut meliora fiant. Dummodo ista in regno cepta defensio meliori modo in ordinem ponatur. Nam necessarium est, ut pericula timeamus. Scribitur enim nobis a nostris oratoribus ex Przekop: quod Tarcorum imperator, peremtis fratribus secum de imperio certantibus, eam intentionem conceperit: ut Valachum expugnet et sibi subjectum auxilio Tartarorum faciat. Est certe verisimile, ipsum in hac intentione esse: quandoquidem plures in hanc sententiam concordant, dum nobis de hac intentione scribant, et noviter capitaneus Camenecensis edoctus a fideli exploratore idem nobis scripsit. Propterea Stas. tua det operam: ut justa conscriptio meliori modo, quo fieri potest, saltem propter famam divulgandam fiat, et nuncios nostros ad communitatem nostro nomine verba facturos, quantum necesse putabit, instruat et animet. Preterea Stem. tuam hortamur: det operam, ut sub hac nostra absentia, securitas tranquillitasque in suis capitaneatibus custodiatur, sicut de ipsa confidimus.

Dat. ex Mielnik XXIX Junii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 215. Cod. G. Op.

XCIV.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite pe mareşalulŭ seu, *Stanislau de Chodecz*, ca se represinte pe regele Poloniei la nunta *voivodului Bogdanŭ* din Moldova. 1513.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Bohdanum, Vojevodam Valachie.

Pro nuptiis Vojevode.

Credentia.

Sigismundus, Rex, Bohdano, Vojevode Valachie.

Mgce. dne., amice sincere nobis dilecte. Invitati ad nuptias vre. Mgcie., mittimus loco nostri mgcum. Stanislaum de Chodecz, marschalcum regni nostri et Leopoliensem capitaneum, ad Mgciam. vram, cui commisimus: ut nomine nostro easdem nuptias vre. Mgcie honoret et nonnulla de mente nostra illi referat. Quam rogamus: velit illi atque nobis ipsis credere pro complacentia nostra.

Dat. ex Mielnik I Julii.

Tenor legationis.

Dicta salute et officiis amicis factis, dicendum erit: oratores Mgcie. vre., qui his diebus apud reg. Mtem. Radomii fuerunt, nunciaverunt Mti. sue intentionem vre. Mgcie ad matrimonium contrahendum et invitaverunt ejus Mtem., ut presentia sua celebritatem nuptiarum honorare dignaretur. Mtas. vero reg., que vre. Mgcie favet omne bonum, ex hoc leto novo plurimum gaudet et gratulatur illi hunc statum matrimonialem, optans, ut in eo felices successus habeat, et prole optata ad incrementum rei christiane augeatur. Et quia Mtas. sua reg. non potuit in persona sua regia actionibus regni sui intenta, eam nuptiarum celebritatem ornare et decorare, me loco sui mittere dignata est, ut, Mte. sua excusata, ipse honorem vre. Mgcie impendam: ut amici ex hoc consolationem habeant et inimici displicentiam et dolorem. Nam Mtas. sua ita cum animo suo constitutum habet: quod vram. Mgciam favore et amicitia vult semper prosequi, sperans: quod et vra. Mgcia eam voluntatem sue Mtis. erga se gratissimo animo accipiet et se non indignam illa prestabit.

Peractis nuptiis.

Dicenda erunt ea, que ad communem defensionem contra Tartaros et Turcos pertinent, et per modum consilii exquirendum est: quonam modo vitari possit, ne Turcus cum Tartaro vires conjungat et vojevodam ne opprimat et in regna nostra non seviat. Persuadendumque ei, Mti. regie cure esse: ne ipse vim ab ea parte patiatur.

Dicendum postea de injuriis, que utrinque inter confines homines fiunt. Monendusque est: ut subditos suos prohibeat injurias subditis Mtis. reg. facere: nam et Mtas. sua talem etiam inhibitionem in suos est factura.

Admonendus etiam: ut fedus juxta inscriptiones observet, et ut imprimis justitiam ipse nostris ministrari faciat et profugos restitui curet. Nos contra idem facturos tua Stas. offerat.

De mercatoribus etiam monendus est: ut videlicet mercatoribus juxta vetustas et novas inscriptiones iter pateat versus Turciam. Sed dicendum: quod sui mercatores non possunt trans Leopolim ire permitti ad Lithuaniam. Nam jura et privilegia Leopoliensium ita dictant et disponunt, que privato consilio et absque generali conventu abrogare nefas est; sed antique et usitate vie mercatoribus non prohibentur.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 217—218. Cod. G. Op.

XCV.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, se se pregătéscă, ca se mérgă în legaţiune la *voivodulŭ Moldovei*, care 'şĭ va celebra nunta sa în ḑiua de St. Ilie, şi se-i ducă totŭ-o-dată şi darurile de nuntă.

Sigismundus, Rex, Stanislao de Chodecz, Marschalco Regni, Capitaneo Leopoliensi.

Quemadmodum antea tue Sti. ex Radom scripsimus: ut se preparasset ad legationem apud vojevodam Valachie obeundam, ita jam nunc volumus, ut eam perficiat, nam festum Rutenorum S. Hili, in quo nuptias vojevoda est celebraturus, appropinquat. Mittimus tue Sti. literas creditivas et legationem scriptam et marcas centum pro viatico. Mittimus preterea munera vojevode danda: tres soroki Sobellorum et pellicas tres Mardurinas. Tua itaque Stas. agat legationem, et munus verbis adornet. Curet etiam: ut de injuriis ab utraque parte componendis boni modi juxta inscriptionem federis observentur.

Poterit etiam illic tua Stas. certiora de statu et actionibus cesaris Turcorum cognoscere; nam ea varietas rumorum et nunciationum, que hactenus fuit, de statu illius fidem detrahit. Speramus quod Zakrzewski, nuncius noster, cito ex Turcia rediturus est et certiora nobis afferet.

Dat. ex Mielnik I Julii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 218. Cod. G. Op.

XCVI.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, legatului seu trimisŭ în Moldova, se lucre cu abilitate şi se înduplece pe *voivodulŭ Bogdanŭ*, ca se remână amicŭ alŭ Poloniei şi se nu se încréḑă în Turci. 1513.

Sigismundus, Rex, Eidem Marschalco.

Misimus tibi per cubicularium nostrum legationem ad vojevodam Valachie cum credentia et muneribus: itaque tua Stas. dextre agat et absolvat legationem sibi commissam, et bonis verbis vojevodam demulceat et in fide erga nos retinere curet. Agendo etiam secum compositis verbis de injuriarum complanatione, pollicendo ei, quod in gratia nostra non dubitet.

Que ad nos scripsit tua Stas. de cesaris Turcorum successibus, eadem illic ex Valacho veriora intelliget, et demum nobis significabit. Sed hoc ingerat vojevode; quod felicitas cesaris ad communem malum nostrum tendit. Admoneas eum: ut caute se habeat, promittendo ei, quod nos eum non deseremus; modo sic nobiscum agat, ut bonum vicinum decet, et ut nos tempori premoneat, que apud hostes sive contra se sive contra nos machinari cognoverit.

Dat. ex Mielnik IX Julii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 218—219. Cod. G. Op.

XCVII.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, respunde regelui *Vladislau* din Ungaria, că *voivodulŭ Moldovei* nu are nici o causă de a se plânge în contra Poloniei; anume regele Sigismundŭ observă cu acéstă ocasiune, că prin tractatulŭ de pace încheiatŭ cu Moldova se stabilise, că oficialii ambelorŭ state se se întrunéscă în fie-care anŭ la unŭ locŭ anumitŭ, spre a face dreptate supuşilorŭ fie-cărei ţĕri, însă voivodulŭ Moldovei, se arată dificilŭ în cestiunea acésta, întrunirile au fostŭ disolvate de mai multe ori, fără nici unŭ resultatŭ, şi cu deosebire cestiunea cea mai grea este restituirea ómenilorŭ fugiţi. 1513.

Sigismundus, Rex, Vladislao, Regi Hungarie etc.

Commendati nobis vra. Mtas. mgcum. Bohdanum vojevodam Moldavie et sapienter imminentibus super eum casibus prospicit et a nobis optat, ut nostros contineamus ne ejus subditos injuriis insectentur.

Serme. rex. Tum ob vre. Mtis. complacentiam, tum etiam observantes sancte inter nos fedus atque etiam eadem futura mala formidabilia in prospectu habentes vojevodam prefatum benevolentia prosequimur et sepe crebis nunciis

nostris eum invisentes nostram ei gratiam pollicemur officialibusque precipimus ut, quoties pro justitia requirerentur sive ab ipso sive a suis subditis: ut eam omni remota excusatione ministrent. Nullam certe justam causam habet de nobis conquerendi. Et etiam in inscriptione federis, uti Mtas. vra. non ignorat, cautum est: quod singulis annis in finibus per nostros et per ejus officiales pro supputandis injuriis conventus celebrentur, et quod ex parte sua primum justitia nostris ministrari debet, et demum vojevode subditis. Sed nescimus quam ob rem hoc fastidit difficilemque se reddit, ut pluries sine determinato fine conventus illi dissoluti sint, precipue ubi agebatur de restituendis utrinque fugitivis hominibus. Ac ne vra. Mtas. opinetur, ea esse vera, que ille ad vram. Mtem. nunciare solet, contenti sumus: ut Mtas. vra. aliquando aliquem ex suis illuc transmittat, ut cognoscat ad plenum, num ex parte nostra negatur ei ejusque hominibus justitia.

Premoneat itaque eum vra. s. Mtas.: ut se equabilem in ejusmodi casibus reddat et reverenter se erga nos gerat nostrosque homines in terra sua negotiantes ultra solitum ne gravet et similiter eos, qui fines incolunt, injuriis affici non patiatur. Quod ubi fecerit, experietur nostram erga se egregiam voluntatem et tutiores quietioresque dies aget.

Deus servet Mtem. vram. incolumem.

Dat. ex Mielnik XVII Julii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 222—223. Cod. G. Op. R.

XCVIII.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Cameneţŭ, se se pórte cu abilitate în ce privesce afacerile cu *voivodulŭ Moldovei*, şi se facă dreptate supuşilorŭ moldoveni, însă, cu condiţiune, că şi voivodulŭ se facă dreptate supuşilorŭ poloni.

Sigismundus, *Rex*, *Stanislao Lanczkoronski*, *Capitaneo Camenecensi.*

Probamus diligentiam tuam, quam fecisti in transmittendis ad nos Zakrzewski literis, nam certiora nova ab ea parte sciri non possunt quam ex ejus literis, que recentes sunt. Et quia cito illum rediturum a Turco credimus, mittimus tibi binas literas podwodorum: ut de ejus reditu et quidquid inde afferat statim nobis significes. Invigiles autem quantum potes: ne a quoquam hoste circumveniamur, et cum vojevoda Valachie dextre et humaniter

agas, justitiamque ministres requisitus; sed ea lege, ut ipse quoque ministret juxta inscriptionem federis.

Circa reparationem castri ac civitatis diligentiam omnem appone.

Dat. ex Narew XXIIi Julii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 223. Cod. G. Op.

XCIX.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului seu din Cracovia, că regatulŭ Poloniei se află în mare periculŭ, din causa Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, şi că însuşi sultanulŭ turcescŭ a proclamatŭ în faţa oratorului polonŭ, că e permisŭ Turcilorŭ, ca se facă incursiuni în Ungaria şi în Polonia. 1513.

Sigismundus, Rex, Nicolao de Camenecz, Palatino et Capitaneo Cracoviensi, Campiductori, Andree de Koscielecz, Cast. Voinicensi, Thesaurario Regni et Capitaneo Scepusiensi, Zuppario.

. . . . . .

Probibatem eorum, qui se constitutioni conventuum Posnaniensis et Korczinensis obedientes praebuerunt, probamus et gratia nostra eos prosequemur, eos vero qui temerarios se ac obstinatos praestiterunt, non possumus nisi indignatione prosequi. . . . . .

. . . . Nam hoc impedimento per ipsos objecto, regnum nostrum in magno periculo constitutum est propter Turcorum et Tartarorum in nos molimina. Scripsit enim nobis orator noster ex Constantinopoli: quod Turcus, necatis duobus fratribus suis et nepotibus, contra regnum Hungarie et nostrum sevire intendat, quodque in presentia oratoris nostri proclamari fecit: ut liceret suis, qui vellent in Hungariam et Poloniam excursiones facere.

. . . . . .

Dat. Grodno XXVIII Julii.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 224. Cod. G. Op.

C.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, se escusă către *Bogdanŭ*, *voivodului Moldovei*, că n'a sciutŭ, că dênsulŭ nu póte suferi pe mareşalulŭ Stanislau de Chodecz, pe care 'lŭ însărcinase, ca se-lŭ represinte la nunta sa, şi fiindŭ-că timpulŭ de nuntă este aprópe, regele regretă, că nu póte se trimită în locŭlŭ seu pe altŭ consiliariŭ.

Sigismundus, Rex, Bohdano, Vojevode Valachie. (Moldavie. Op.)

Mgce. dne., amice sincere nobis dilecte. Quum nuper Mgcio. vra. per oratores suos certiores nos fecisset, quod ad statum matrimonialem animum suum inclinaverit, letati sumus faventes, ut vra. Mgcia divine gratie prosperitate et prolis suavitate adornaretur. Quia vero oratores vre. Mgcie nobis satis breve tempus nuptiarum celebritati destinatum patefecerant, pro ea benevolentia, quam erga vram. Mciam gerimus, oratorem nostrum ex primoribus consiliariis nostris ad invisendam ipsam ac in novo matrimoniali statu salutandam, mgcum. Stanislaum de Chodecz, marschalcum regni et capit. Leopoliensem designavimus: ut is loco persone nostre vre. Mgcie honorem faceret et hostibus quibuslibet sua presentia declararet, quod nos simul cum Sermo. dno., Hungarie rege, vram. Mgciam. diligimus. Nec putabamus vram. Mgciam. odium erga mgcum. Marschalcum habere. Cum tamen hac vice in remotis agimus, et tempus nuptiarum in proximo jam est, tam facile ex remotioribus partibus seu remotioribus consiliariis alium mittere neminem possumus. Et ideo vram. Mgciam hortamur: sint contenta hunc, qui gratus et acceptus nobis est, loco nostro suscipere. Nam non privatam personam sed nostram geret. Idem enim pro honore vre. Mgcie. faciet istic ea, que congruentia tante celebritati sunt. Et propterea eandem hortamur: ut hoc odium, quod contra ipsum habet, deponat et ipsum benevolentia sua prosequatur, quandoquidem istud erit cum vre. Mgcie et honore et profectu, odiis abjectis amicos habere. Credimusque vram. Mgciam. istud libenter facturam.

Dat. Grodno III Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 226. Cod. G. Op.

CI.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, însărcinéză pe *George Krupski*, castelanulŭ din Bels, ca se represinte pe regele Poloniei la nunta *voivodului din Moldova*, în locŭlŭ mareşalului Stanislau de Chodecz, a cărui înlocuire a cerut'o voivodulŭ din Moldova, din causa aversiunei, ce o are în contra dênsului. 1513.

Sigismundus, Rex, Georgio Krupski de Orchow, Cast. et Capit. Belsensi.

Designaveramus mgcum. Stanislaum de Chodecz, marschalcum regni nostri oratorem ad nuptias mgci. vojevode Valachie, et jam eidem miseramus legationem, credentiam et munera vojevode offerenda, sed odium quoddam vetus est inter eundem vojevodam Moldavie et marschalcum, quod incognitum nobis fuit. Itaque ipse vojevoda a nobis postulavit: ut alium oratorem loco marschalci mitteremus. Metuentes, ne ex hoc fomite odii aliquo illum incommodo afficeret, maluimus eundem marschalcum domi retinere. Quum autem non dubitemus, te esse semper paratum ad nostra et Reipublice servitia: te loco marschalci oratorem designamus, volumusque, ut quantocius te expedias et ad vojevodam proficiscare, quia, ut intelleximus, eedem nuptie ad diem assumptionis S. Marie celebrabuntur, ibidemque eo honore, quo convenit locum nostrum teneas et vojevode honorem impendas. Pro viatico vero flor. centum a Dobeslao Chmeleczki, exactore Russie, recipias, et non tardes profectionem tuam, quoniam vojevode jam scripsimus: quod tibi hoc munus commiserimus. Literas vero creditivas et legationis tenorem tibi etiam nunc mittimus, munera autem vojevode offerenda dabit tibi mgcus. marschalcus, pro quibus ad ipsum mittas. Sunt enim tres quadragene sobellorum bonorum et tres pellicee bone mardurine. Tu munerum qualitatem verbis ornes meliori modo, ut acceptiora sint et ut intelligat nostrum erga se propensum ac benevolum (animum. Op.).

Tam Leopolienses quum Camenecenses mercatores gravantur a vojevode constitutionibus novis contra jura et morem vetustum. Tu ab utrisque accipias instructionem et agas, ut hi nostri subditi prisca ac vetusta justitia illic tractentur.

Item plures injurie alterutrum facte, quas capitaneus Camenecensis conscribere debuit et dare eas marschalco, aut aliquem bene de iisdem instructum mittere: eam descriptionem a mgco. marschalco una cum donis sumas, aut a capitaneo Camenecensi inter eundem informationem accipias.

Perscrutabere illic existens de Tartarorum et Turcorum negotiis ac molîminibus, et quam opinionem de Turco Valachi habeant, quid et contra quem bellum inferre proposuerit.

Dat. ex Grodno IV Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 227. Cod. G. Op.

CII.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, revócă autorisarea, ce o dase mareşalului *Stanislau de Chodecz*, ca se asiste în calitate de legatŭ la nunta voivodului din Moldova.

Sigismundus, *Rex*, *Stanislao de Chodecz*, *Marschalco Regni.*

Nescivimus, inter tuam Stem. et vojevodam Valachie odia intercessisse, igitur tuam Stem. oratorem ad illum designaveramus: ut in nuptiis suis locum pro honore nostro illic teneret. Ipse autem vojevoda scripsit ad nos, rogans: ut alium loco tue Stis. ad eum mittamus. Tametsi in ejus complacentiam nostram primam intentionem mutandam non putaremus, quia non convenit, ut ipse hos odio habeat, qui nobis grati sunt; sed metuentes, ne ex hoc odio aliquid tue Sti. displicentie ostenderet, quod nos perturbare posset malumus, ut tua Stas. se a profectione illuc contineat. Loco autem tue Stis. mandavimus Georgio Krupski, castellano et capitaneo Belsensi, ut vadat. Quapropter tua Stas. legationem et munera Valacho offerenda ei tradat et instructiones pro injuriis subditorum nostrorum. Nam multo felicius (facilius, Op.) est, domi securos esse, quam se odiosum periculo exponere. Sic factura pro gratia nostra.

Dat. Grodno IV Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 227—228. Cod. G. Op.

CIII.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ Lubranski*, episcopului din Posnania, că Tătarii au devastatŭ *Moldova* şi au eşitŭ cu pradă din ţéră. Regele crede, că acésta s'a întêmplatŭ în urma uneltirilorŭ Turciei.

Sigismundus, *Rex*, *Joanni Lubranski*, *Episcopo Posnaniensi.*

. . . . . .

Conclusimus cum imperatore Precopensi fedus perpetuum et juramento nostro firmavimus sumusque solliciti, ut illud retineamus, ne defectus pecunie dande, quam ei pacti sumus aliquid inturbet. Nam oratores circa finem cum eos expedituri essemus interminantur, fedus non futurum firmum si pecunia data non fuerit.

Hac hora reddite sunt nobis litere a capitaneo Camenecensi, quibus nobis scribit: Tartaros circa festum S. Bartholomei vastasse Valachiam, sed

jam inde profligatis Valachis cum preda abiisse. Advertat Ptas. vra.: quomodo credendum sit Tartaris, qui dum adjuvare nos contra Moscum debuerunt, in confederatum nostrum conversi sunt. Sed ista Turci jacula sunt, cujus intentio animi est, ut Valachia potiatur, ut inde junctis viribus facilius — quod nolit Deus — dominia nostra opprimat. Nostra res agitur paries cum proximus ardet.

. . . . . .

Vilne IX Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 242—243. Cod. G. Op.

CIV.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Nicolae de Camenecz*, palatinului din Cracovia, că Tătarii au devastatŭ *Moldova*, din causă, că voivodulŭ nu este amicŭ sincerŭ alŭ Poloniei, şi că dênsulŭ încheiase o alianţă cu Tătarii în contra tuturorŭ inimicilorŭ sei, cu singura escepţiune, de sultanulŭ turcescŭ. 1513.

Sigismundus, Rex, Nicolao de Camenecz, Palatino et Capitaneo Cracoviensi, Exercituum Regni generali Imperatori.

Cum exercitus Tartarorum, qui nobis in auxilium adversus Moscum processerat a finibus Moscovie retrovertisset et Boristenem transiisset, verebamur, ne in dominia nostra se converteret, fuimusque anxio animo: donec capitaneus Camenecensis nobis significasset, ad Valachiam eum se convertisse et eam vastasse. Que tamen res valde nobis molesta accidit, quum rem nostram agi videamus paries cum proximus ardet. Quo ingrato nobis nuncio audito, commisimus loqui cum oratore Tartaro, viro prudente et magne apud suos autoritatis, cur cesar, frater noster, ea auxilia, que nobis in Moscum laturus erat, ea diverterit in amicum nostrum Valachum, cum teneatur ex jurejurando amicus esse amicis nostris et inimicis nostris inimicus. Ad quod orator ipse nil cunctatus respondit: num putat Mtas. reg. Valachum amicum sibi esse? Deinde subintulit: dicas reg. Mti. quod Valachus est ejus Mtis. inimicus non amicus, nam superiori tempore cesari suo nunciavit his verbis: scio, quod Mtas. regia confederationem tecum faciens, me etiam in eandem amicitiam secum una includere velle, sed ego nolo, quoniam volo tibi esse amicus et tuis amicis similiter; et juravit, quod cesari meo contra omnes ejus inimicos, excepto uno Turcorum cesare, vult ferre auxilia. — Tametsi istud antea nobis persuadebatur et responsa Valachi id indicabant, cum negaret se nobis dare posse auxilium contra Tartarum, Turco prohibente, tamen nos id non credebamus. Sed utcunque est, quoniam vicinus est et Christianus: non possumus nisi dolere hunc ejus casum. Gratum nobis vero est vehementer: quod tua Stas. in istis partibus Russie nunc versatur, audaciores enim

omnes erunt sub presentia tue Stis. et promptius si opus fuerit in hostem insurgent. Petit consilium a nobis capitaneus Camenecensis, quid in eo casu facere debeat, si Valachus ab eo auxilium contra Tartaros petet. Tametsi mentis nostre est: ut quantum possibile esset darentur ei auxilia, tamen videntur tam subito comparari non posse, et paucitas hec stipendiariorum nostrorum, que istic est, parum illum relevaret. Preterea ita Zakrzewski cum Turco constituit: quod interea temporis donec orator noster ad eum venerit in negotio pacis constituende, confinia in quiete permaneant. Non possumus itaque nos in hac ancipiti deliberatione resolvere, quid fieri expediat, quoniam utile esset Valacho opem ferre, inutile contra, Turcum in quiete stantem lacessere. Itaque arbitrio id tue Stis. permittimus. Volumusque, ut cum aliis consiliariis, quid deceat expediatve deliberet, et deinde capitaneum Camenecensem et Tworowski informet, quorum utrique scribimus, ut consilio Stis. tue obsequantur.

Nos hic querimus modos et consilia, quibus arces nostras, que a Mosco oppugnantur, liberamus, et mittimus omnes dominos hujus Mg. ducatus cum exercitu Lithuanico contra hostem credimusque Dno. Deo, quod illum in fugam vertent, modo magnis animis rem aggrediantur.

. . . . . .

Vilne IX Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 244—245. Cod. G. Op.

CV.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau Lanczkoronski*, căpitanului seu din Cameneţŭ, că regretă incursiunile, ce le-au făcutŭ Tătarii în *Moldova*, insă nu póte se dée nici unŭ ajutoriŭ voivodului, din causă, că Polonia are puţini soldaţi.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Capitanco Camenecensi.

Que nobis scripsisti: quod Tartari Valachiam vastarunt, non parum nos conturbarunt, nostra enim res agitur, paries cum proximus ardet. Sed et id non minus nos turbat. quod Turcus minas ei incutit. Libenter ei ferremus auxilia si milites in promptu essent, aut si tempus pateretur, ut milites in auxilium ei susciperentur, licet Turcus promiserit oratori nostro Zakrzewski, dominia nostra secura fore donec alii oratores a nobis ad eum pacis causa veniant. Ista paucitas militum nostrorum, qui istinc sunt, non potest fructuosa auxilia Valacho ferre; scripsimus tamen mgco. palatino Cracoviensi, campiductori: ut cum dominis istarum partium super hoc deliberet et quod opus

factu videbitur, ut te de eo cum Tworowski informet, cujus voluntati vos pareatis, presertim si quid possibile et cum dignitate ac utilitate regni et nostra videbitur. Ne patiare tamen: ut vojevoda de nobis desperet, quantum honeste et sine periculo facere potes.

Vilne IX Septembris.

In eandem sententiam ad Tworowski scriptum.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 245. Cod. G. Op.

CVI.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz* se se bucure, că dênsulŭ n'a fostŭ la nunta *voivodului din Moldova*, fiindŭ-că din hora de fete, ar fi ajunsŭ în hora Tătarilorŭ. 1513.

Sigismundus, Rex, Marschalco Regni.

Gratuletur sibi tua Stas., quod ad Valachum non fuit in legatione profecta; nam pro chorea puellarum incidisset in choream Tartarorum et pro serto galeam gestasset. Dolemus quod ita vicino qualecunque accidit et certe rem nostram agi arbitramur. Cui libenter auxiliaremur, sed tam repente exercitus conflari non potest, et ista paucitas stipendiariorum utili auxilio ei esse non potest. Committimus id arbitrio mgci. palatini Cracoviensis et tue Stis. et aliorum consiliariorum, qui istic in proximo sunt: ut deliberetis, quid potissimum faciendum sit. Si enim ferenda sunt auxilia instruatis capitaneum Camenecensem et Tworowski. Sed hoc tamen in consideratione habeatis, quod Turcus spopondit nobis pacem interea donec ad eum oratores nostri veniant. Consulite itaque, quod melius est pro salute regni et gratia nostra.

Vilne X Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 245—246. Cod. G. Op.

CVII.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie *voivodului Bogdanŭ*, că regretă incursiunile, ce le-au făcutŭ Tătarii în *Moldova*, dar fiindŭ-că Polonia a încheiatŭ unŭ armistiţiu cu ei, astŭ-felŭ nu póte se-i deé nici unŭ ajutoriŭ în contra lorŭ, cu atâtŭ mai multŭ, că Tătarii nici n'au comisŭ vre-unŭ actŭ de duşmănie faţă cu Polonia.

Sigismundus, Rex, Joanni Bohdano, Vojevode Valachie.

Valde indoluimus casui vre. Mgcie., quem nobis significavit de Tartaris, qui terram vre. Mgcie. vastarunt et depredarunt. Et cum id dudum aut nobis aut vre. Mgcie. ab illis metueremus, optavimus cum tua Mgcia. intelligentiam habere ad communem defensionem. Sed cum tua Mgcia. adhortationem cesaris Turcorum secuta se apud nos excusasset et auxilia nobis ferre negasset, nos consulentes tranquillitati dominiorum nostrorum, inducias cum Ser. cesare Precopensi fecimus, quibus durantibus nihil contra ipsum cesarem nobis facere licet, presertim cum ille nil hostile contra nos agat. —

Quod vero tua Mgcia. potentiam Turci formidat, non miramur: quum novi domini nova consilia novasque actiones suscipere soleant. Tametsi nunc hieme appropinquante paucos armigeros in Podolia habeamus, tamen Mgciam. vram. cum opus fuerit, pro temporis conditione auxiliis non destituemus, veluti de hoc campiductori regni nostri paulo ante scripsimus, similiter et capitaneo Camenecensi. Sed si Turcorum imperator vram. Mgciam. fortius aggredi — quod Deus avertat — voluerit, vigilandum erit: ut communi consilio cum s. Mte. regia Ser. dni. Hungarie et Bohemie regis, fratris nostri charissimi, vre. Mgcie. opportuna auxilia feramus: quandoquidem hoc in prospectu habeamus, quod vram. Mgciam. uti amicum nostrum ejusque dominia omnibus auxiliis protegentes dominiis et regnis nostris majorem securitatem paraturi sumus. Quidquid tamen Mgcia. vra. machinari contra se cognoscet, tam nobis quam etiam Ser. domino Hungarie regi tempestive patefaciat. Valeat etc.

Vilne XIX Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 248. Cod. G. Op.

CVIII.

1513. *Sigismundŭ,* regele Poloniei, scrie palatinului din Posnania, că *voivodulŭ Moldovei* a cerutŭ ajutoriulŭ Poloniei în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, insă regele nu-i póte da nici unŭ ajutoriŭ în contra Tătarilorŭ, fiindŭ-că ei sunt aliaţi cu Polonia. 1513.

Sigismundus, Rex, Nicolao Gardzina de Lubrancz, Palatino Posnaniensi.

Consilio Stis. tue opus nobis est, accipiendene sint nobis inducie cum Turco, idque an cum Ser. dno., rege Hungarie conjunctim, an vero seorsum ac separatim sine sua Mte. Misit nobis Turcus ipse per oratorem nostrum Zakrzewski salvum conductum pro oratore nostro ad se mittendo, tractaturo de induciis. Dici tamen jussit eidem Zakrzewski: ut ultra septem menses ne immoremur ad eum mittere oratorem, literasque dedit ad suos in finibus existentes: ut se ab incursionibus in dominia nostra continerent. Ser. autem rex Hungarie sentiens se imparatum, sciens Turcum a fratribus suis pacatum, videns principes christianos nondum in concordiam venisse, seque auxiliis eorum frustrari, inducias quatuor mensium a Turco obtinuit. — Sed priusquam inducie sue Mti. publicate sunt, episcopus Vesprimiensis in Crocia duo milia et quadringentos Turcorum profligavit et alii etiam armigeri Hungari in ditionem Turci ingressi sunt; sed quid illic egerint, adhuc incognitum habeamus. Verendum itaque est: ne ob eam rem Turcus in petendis a se induciis difficilem se Hungaris prebeat. Ideoque consilio vestro nobis est opus: num sine ipso Ser. dno. rege Hungarie inducie sint accipiende, maxime in eo casu si eidem regi denegarentur.

Valachus etiam petivit a nobis auxilia contra Turcum et Tartarum, qui nuper fortasse connivente aut jubente Turco Valachiam vastavit. Tametsi jure eidem contra Tartarum confederatum nostrum auxilia negavimus, nam ille quoque antea nobis poscentibus auxilia negaverat, spem tamen illi contra impressionem Turci prebuimus. Scitis nunc in Podolia esse paucos stipendiarios et ideo in valida invasione parum ei prodessent parva hec nostra auxilia. De hoc itaque consulite, quid nobis faciendum sit: ne ipsius onus in nostros transferatur humeros.

. . . . . .

Vilne XX Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 248—249. Cod. G. Op.

CIX.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ*, episcopului din Posnania, că Tătarii au prădatŭ *Moldova*, şi fiindŭ-că voivodulŭ se téme acum de unŭ periculŭ şi mai mare, astŭ felŭ a cerutŭ ajutoriulŭ Poloniei, însă mânile Poloniei, în ce privesce pe Tătari, sunt legate prin tractatulŭ de alianţă, încheiatŭ cu dênşii; ér în ce privesce pe Turcì, regele nu i-a denegatŭ ajutoriulŭ, până ce nu esista nicì unŭ tractatŭ de pace între Polonia şi Turcia.

Sigismundus, Rex, Joanni, Epo. Posnaniensi.

. . . . . .

Valachus hisce preteritis diebus circa f. S. Bartholomei a Tartaris Precopensibus vexatus est, nam ab eisdem incursio in terras ejus fortasse Turco volente facta est. Timet itaque sibi: ne posthac majori clade afficiatur. Igitur petit a nobis auxilium sibi dari. Sed jam per eam confederationem nostram cum Tartaro manus clausa nobis est ad ferendum ei auxilium, presertim contra Tartarum, contra Turcum siquidem non negavimus, donec in treugis pacis cum ipso Turco non simus. Sed Turcus mittens nobis salvum conductum pro oratore nostro ad se mittendo injunxit nostro nuncio, qui illic ab eo rediit: ut nos admoneret, ut ad maximum intra septem menses oratorem mitteremus, innuens: ut, si non miserimus, se hostem nobis futurum. Ser. etiam frater noster, rex Hungarie, quatuor mensium inducias suscepit, sed dum inducie afferrentur gentes sue Mtis. in terras Turcorum potenter ingresse sunt et ab alia parte per Crocia per rev. dnum. epm. Vesprimiensem duo milia cum quadringentis Turcorum profligati sunt. Hic itaque majori consilio et circumspecto opus est, quomodo ad inducias cum Hungaris sive absque ipsis veniendum est, presertim quod nobis facilius offerentur quam Hungaris, maxime ob eam rem, quod he inducie quadrimestres prius violate quam accepte sunt. Exposcimus itaque a Pte. vra. super eo casu sententiam: ut, quod Reipublice nostre expediret, maturius faceremus, ne mora periculum afferat.

Adversus Moscum ab oppugnatione arcium arcendum expedivimus ducem Constantinum cum toto exercitu speramusque in Dno. Deo, quod feliciter omnia succedent.

. . . . . .

Dat. Vilne XX Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 249—250. Cod. G. Op.

CX.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Stanislau de Chodecz*, căpitanului din Leopole, că lovitura, ce a suferit'o *Moldova* din partea Tătarilorŭ nu este mică, şi dênsulŭ se fie cu atenţiune în ce privesce frontierele de acolo, fiindŭ-că voivodulŭ Moldovei voiesce se întindă curse Poloniei. 1513

Sigismundus, Rex, Stanislao de Chodecz, Marschalco Regni, Capitaneo Leopoliensi.

Non parvi facimus eam cladem, quam Valachus a Tartaro passus est, licet ipse Valachus insidiose nobiscum agat, adversa semper nobis moliens. Sed quanto is magis a Tartaro debilitatus fuerit, tanto facilius postea a Turco, malo nostro, periclitabitur. Reditus castellani Belsensis ex Valachia affert aliquid, quod nos scire necesse est, unde res future conjectari poterunt. Tua Stas. uti solet superintendat ad actiones istarum partium, facilius enim consilia reperiuntur et periculis occurritur, si tempestive ventura mala provideantur. Hoc mirum est, quod nihil scimus: quorsum Tartari post abitum ex Valachia se converterint.

Res nostre Lithuanice, etsi afflicte sint, presertim ante nostrum huc adventum, tamen sub nostro adventu adhuc Deo favente nihil deterius sequutum est, ideoque nec laudare nec vituparare possumus, quamdiu exitum rerum non videmus. Sed speramus in Deo, quod hostem a finibus propellemus et arces ex obsidione liberabimus; nam militiam omnem Lithuanicam cum parte curie nostre illuc contra hostem expedivimus. Omnia sunt in Dei potestate, quem credimus nos non esse deserturum.

Si conscriptio in defensionem in regno sortietur effectum, status regni tutior erit, sin autem: verendum est, ne periculo aliquo affligatur.

Sub hac absentia nostra tua Stas. in capitaneatu suo curet conservare tranquillum statum, ne quid insolens a quoquam patretur.

Dat. Vilne II Octobris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 253. Cod. G. Op.

CXI.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului din Cracovia, că *voivodulŭ Moldovei* se află în periculŭ, şi ar trebui ajutatŭ, dacă Polonia ar puté de astă-dată.

Sigismundus, Rex, Nicolao de Camenecz, Palat. et Capit. Cracoviensi, exercituum Regni Polonie Duci generali.

Scripsit nobis Stas. tua, conscriptionem in Prossewicze esse confectam; utinam ea Reipublice commodum afferat contra hostes, quos plurimos habemus. Sed nos nunquam credere scimus, nisi necessitate premente.

Valachus in periculo est, cui succurrendum esset, si facultas adesset. Hic etiam ducatus relevandus esset, uti tua Stas. scribit, si vires suppeterent, tametsi non usque adeo tantum periculum hic est sicuti istic putatur, quoniam rationem et non temeritatem sequentes huc venimus. Tamen timendum erit majus periculum, si non tempori prospexerimus: quonam modo defensio instituenda sit. Tue autem Sti. et ceteris omnibus, qui de nobis solliciti estis, gratias agimus et habemus: quod et adjuvatis nos consiliis vestris et auxilium atque operam offertis. Sed preter necessitatem nolumus aliquid a vobis poscere Tamen paulo post, cum consiliarii hujus ducatus ab expeditione redierint, mentem nostram tue Sti. et aliis consiliariis regni significabimus. Nunc expectamus novum optatum: ut hostes ab oppugnatione arcium nostrarum repellantur. Sub hac absentia nostra curet Stas. tua in suis capitaneatibus tranquillum statum conservare.

Erit etiam nobis deliberandum de induciis cum Turco ineundis, sed adhuc expectamus, quem exitum hec Hungarorum in ditionem Turcorum irruptio habuerit, de qua nos Ser. rex Hungarie certiores reddere debet.

Dat. Vilne III Octobris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 253—254. Cod. G. Op.

CXII.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *George Krupski*, castelanului seu din Bels, că aprobă întru tóte modulŭ, cum şi-a îndeplinitŭ misiunea sa pe lângă *voivodulŭ din Moldova*, observă însă, că nu i-a raportatŭ nimicŭ, dacă voivodulŭ Moldovei se află în relaţiuni bune cu voivodulŭ Ţĕrei-românesci. 1513

Sigismundus, Rex, Georgio Krupski de Orchow, Cast. et Capit. Belsensi.

Cognovimus ex literis tuis, quomodo legatione tua perfunctus es apud Vojevodam Valachie et probamus sollertiam tuam, quod ita te illic gesseris, uti tempus et res exposcebat. Impense vero tue, quam pro dignitate nostra et regni nostri fecisti, non erimus immemores. Sed quomodo munera a nobis acceperit, nihil nobis scripsisti, neque qui nunc Turcorum status sit, et num in concordia Valachus cum Transalpino vivat.

De ferendis sibi a nobis auxiliis contra Tartaros respondimus nuper per ejus nuncium, quem apud nos habuit.

Quod vero habes nonnulla a Valacho, que secreto nobis referas, et ob id venire ad nos velles, non est necesse, ut huc ad nos venias, quin potius istic agens cum aliis sub absentia nostra securiratem regni cures, et que verbis nobis referre deberes, per literas manu tua scriptas significes, idque cito, propter legationem, quam propediem ad Hungariam missuri sumus, ut, si qua sint necessaria, ad eam Hungaricam legationem accommodemus.

Dat. Vilne V Octobris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 254. Cod. G. Op.

CXIII.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, cere de la *Bogdanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, ca se pedepséscă pe oficialii sei de la frontieră, cari causézĕ pagube comercianţilorŭ poloni, şi-lŭ rógă se nu priméscă în Moldova pe ómenii, cari fugŭ din Polonia, precum nici Polonia nu va primi pe cei, ce fugŭ din Moldova. 1513.

Sigismundus, Rex, Joanni Bohdano, Vojevode Valachie.

Orator noster generosus Georgius Krupski, sine dubio egit cum vra. Mgcia. de injuriis subditorum nostrorum, precipue Leopoliensium et Camenecensium mercatorum, qui a prefectis et capitaneis vre. Mgcie. damnis afficiuntur, quoties istuc negotiatum veniunt, et quod etiam debita nostris non

non solvuntur. Unde fit, quod, dum antique consuetudines non servantur, alicubi odia et simultates exoriantur inter confines populos et dominia eorum in destructionem et desolationem exponuntur. Et nihil nobis tua Stas objicere potest, ut adversus ejus subditos et negotiatores insolitum aliquid aut indebite in regno nostro admissum esset, et tamen nostri preter jus et fas istic gravantur.

Retulit vero nobis item orator noster: quod vra. Mgcia., jam eo istuc a se abeunte, mandaverit officialibus suis, ut justitiam nostris ministrent et negotiatores nostros humaniter et equanimiter tractent. Attamen nihil fit. Itaque hortamur Stem. tuam, ut eosdem officiales emendet et instruat: ut juxta vetustam consuetudinem quemlibet conservent et justitiam ministrent, ut inter subditos nostros utriusque amor potius quam odium quamque offensio vigeat, quandoquidem inter nos, eorum dominos, amor ac benevolentia firma permanet.

De aliis vero controversiis, que in confiniis fiunt, consiliarii nostri convenientes simul paulo post cognoscent et eas component, etiam penis in delinquentes animadvertent. Interea vero temporis profugos subditorum nostrorum non suscipiat et suscipi probibeat. Quod ipsum etiam nos mandavimus capitaneis nostris faciendum. Nam ubi secus istic fieret, cogeremur nos quoque connivere, ut nostri profugos vestros conservarent nec redderent. Sed volentes, ut inter nos sit nil inquietum aut odiosum, sed voluntas amica, et hostes nostra discordia non animentur, utque servetur utrinque justitia et tranquilla vicinitas, iterum hortamur vram. Mgciam.: servet erga Leopolienses et Camenecenses negotiatores nostros equitatem, permittendo eos juxta veterem consuetudinem negotiationes cum suis subditis in terra sua exercere, sublatis his gravaminibus, que fiebant. Mutuum a nobis habitura vra. Mgcia., quam felicem esse cupimus.

Vilne VIII Octobris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 254—255. Cod. G. Op.

CXIV.

1513. 1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Spitko de Jaroslaw*, castelanului din Cracovia, că trebue se trimită 7,500 de florini în aurŭ împĕratului tătărescŭ pentru amiciţia sa de altmintrelea nesigură, şi pe lângă tóte, că Tătarii primescŭ ajutóre din partea Poloniei, totuşi regatulŭ trebue se se témă de ei, fiindŭ-că nici-o-dată ei nu-şĭ ţinŭ credinţa, şi nici-o-dată nu se satură cu prada.

Sigismundus, Rex, Spitkoni de Jaroslaw, Castellano Cracoviensi.

Status hujus Magni ducatus Lithuanie non esset improbandus, si a Mosco hoste perfido non impeteremur, qui etsi subditos magnis damnis affecit,

sed id tamen cum non mediocri clade et incommodo suo, tamen nihil, Deo nos protegente, ex usu suo effecit. Cui, ut nunc fieri potuit, collecto ex Lithuanis exercitu resistimus, sperantes in dno. Deo, quod justitiam nostram non destituet et perfidie ejus vindictam reddet.

Statui etiam regni nostri deesse nolumus, quem et debilitavit et infamavit collusoria conscriptio, et multo melius erat illam non attingere, in qua et fama regni et bona existimatio de nobis diminuta est et defensionis nulla securitas reperta. Mirandum certe est: quod nolumus considerare, quales hostes habemus et quantum damni ac metus quilibet motus hostilis universo regno afferat, et nos utique id non curantes, viribus nostris cum adhuc aliquid possumus, hosti nostra prodendo parcimus, neque eas ita in ordinem componere volumus, ut nos in necessitate defendere possimus. Quippe cum hostis nobis non parcit, sed contra fidem et pacta, quibus nos assecurat, miserabiliter devastat, deberemus et nos merito pro conservandis facultatibus nostris pro tuenda vita et libertate nostra ad defensionem esse paratiores. Nos facimus diligentiam, nihil quod necessarium est pretermittentes, sumptibus et commoditati nostre non parcendo; et nunc cogimur mittere imperatori Tartarorum pro fide ambigua septem milia et quingentos florenos in auro, cum adhuc priorem summam creditoribus nostris non persolverimus. Certe aliter cogitandum et consulendum esset omnibus in commune pro conservanda regni salute, sine procrastinationibus et cunctationibus nostris depravatis, antequam nos deteriora obruant.

Tartarus quamvis stipendium a nobis accipiat, utique est timendus, quoniam nec servat fidem nec satiatur preda. Cum Turco inducias non habemus, quas sine Hungaris inire non licet. Sed nunc ob eam rem mittemus in Hungariam ad Serenissimum fratrem nostrum.

Magister vero Prussie, videns occupationes nostras, rebus suis pro voluntate sua prospicit, precipue, quod modernus summus pontifex videtur Germanis plurimum favere. Deberemus eundem magistrum vocare, ut veniat ad faciendum quod debet juramentum nobis et regno. Sed si non veniet: quid faciemus ad omnia imparati existentes? Consulat itaque Stas. tua super hisce negotiis, maxime vero: num magister vocandus sit, et si non venerit, quid contra contumacem agendum? Defensionis etiam future rationem habeat.

Vilne XXIV Octobris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 256—257. Cod. G. Op.

CXV.

1513. 1513, *Sigismundŭ,* regele Poloniei, scrie palatinului seu din Cracovia, că Tătarii, după ce au aflatŭ, că *voivodulŭ Moldovei* este ocupatŭ cu plăcerile nunţii sale, au devastatŭ Moldova, şi este sigurŭ, că dacă Tătarii ar fi aflatŭ Moldova pregătită de apĕrare, ei şi-ar fi îndreptatŭ tótă puterea lorŭ asupra Poloniei.

Sigismundus, Rex, Nicolao de Camenecz, Palat. et Capit. Cracoviensi.

Certum est: quod discrimini nos commisimus huc veniendo in Lithuaniam, sed nisi venissemus, totus hic principatus non modo prede, sed ultimo exterminio fuisset expositus. Verum, virtute divina faciente, omnes hic subditos nostros adventu nostro non modo animosos fecimus, sed ad defensionem non difficulter ordinavimus, qui in castris adhuc et in bello sunt, et hostem ex principatu suo expellere nituntur. Jamque arx Polŏczko obsidione hostili liberata est, Smolensko vero atrociter oppugnatur, sed fortiter ac fideliter sese defendit et hostem non parvis cladibus per eruptiones afficit. Confidimus in Deo: quod hostis optato non potietur. Tue vero Sti. gratias agimus, quod una cum aliis consiliariis nostris de statu nostro curam habet et consulit et se ad necessitatem nostram offert.

In his autem actionibus de conservanda Lithuania non sumus immemores actionum regni, quas cupimus felicissimo successu procedere. Sed ejus defensio conscripta exilis est contra tot hostes, quibus septi sumus. Et agemus quidem una cum Ser. dno. rege Hungarie pro induciis apud Turcum, nam uti sunt nobis septem mensium sic Hungaris nonnisi quatuor; sed speramus, quod cum Turco de induciis conveniemus. At quomodo Tartaro perfido ac doli pleno credendum est, quandoquidem preterita estate, stipendio a nobis accepto, dominia tamen nostra vastare decreverat a Mosco conductus. Sine dubio vim suam omnem in nos convertisset, si Valachus ad sui defensionem exercitum paratum domi habuisset, in quem nuptialibus solatiis insistentem et securum irruerunt et devastarunt, et quod nobis volebant, hoc in Valacho patrarunt. Hoc nobis nuncii nostri, qui apud imperatorem Precopensem sunt, nobis scripserunt. Semper itaque in morem Sysiphi hanc molam timoris versabimus. Et tamen nos ex hac segnitia nostra liberare nolumus, studio rei private obcecati et legum perniciosarum immunitate.

Magister vero Prussie, qui, ut edocti sumus, constituerat venire ad nos et rem suam ac ordinis recte nobiscum transigere, sed postea nunciatum est nobis, illum nutare et propositum mutasse. Nam cujusdam brevis apostolici spe elatus, vellet, ut hec controversia in concilio decerneretur. Nam et nobis aliud breve in eandem sententiam scriptum est, sed respondimus summo pontifici, ut res nostra exigit et idem oratoribus nostris illic agendum commisimus. Vocandus quidem iste magister esset, cum spontaneum adventum mutavit, sed si non veniet, quid faciendum? Non sumus itaque ausi hoc consilium aggredi, vocandi eum prius quam prebeatur nobis consilium a vobis. Quam ob rem consulite, quid agendum.

Audimus, quod conventus quidam in Brzesek agi debet, id si verum est, ad officium tue Stis. pertinet, per proclamationem publicam, ne id fiat, providere. Mandamus itaque tue Sti., ut ita faciat pro officio suo et gratia nostra.

Dat. Vilne XXIV Octobris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 257—258. Cod. G. Op.

CXVI.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului seu din Podolia se îngrijéscă de siguranţa regatului în părţile de acolo, mai înainte de ce *voivodulŭ Moldovei* va fi alungatŭ din domnie. 1513.

Sigismundus, Rex, Otte de Chodecz, Palatino Podolie.

Diligentiam tue Stis. in conscriptione nobilitatis gratam habemus, sed ea quam utilis futura Reipublice et istis terris periculo vicinioribus, tua Stas. facile intelligit. Miramur quod post tot clades et pericula in consilio et negotio defensionis imprudentiores efficimur, tanquam ridiculis istic preparationibus nostris hostes terreri deberent. Displicet nobis plurimum, quod ita fit, quia id quo illudere et circumvenire hostem putamus, nobis potius nocere potest. Sed nec minus mirum est: quod terre iste Podolie et Russie in periculo ac in ore hostium existentes se ab eo ordine servando subtrahunt, qui utique in necessitate promptior est ad defensionem et utilior; unde nobis dolor et vobis periculum crescit. Cogitandum certe est, atque agendum nobis: ut regnum in alia sed meliore ordinatione constituatur, prius quam Valachus, quod absit, ex dominio suo ejiciatur et terre iste funditus intereant.

Petitionem Stis. tue et merita ejus habemus in memoria et offerente se occasione gratiam ei nostram declarabimus, que, sicut facit, rebus et tranquillitati sui Palatinatus consulat.

Vilne IV Novembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 259. Cod. G. Op.

CXVII.

1513. 1513. Oraţiunea lui *Petru Tomiczki*, trimisŭ de regele Poloniei, ca legatŭ la regele Ungariei. Petru Tomiczki declară, că după ce a succesŭ Turcilorŭ, ca se alunge din scaunŭ pe *voivodulŭ Ţĕrei-românesci* şi se pună pe altulŭ în loculŭ seu, de sigurŭ dênşii vorŭ cerca se scótă din domnie şi pe *voivodulŭ din Moldova*, şi în loculŭ seu se pună pe altulŭ, astŭ-felŭ ca se aibă drumŭ liberŭ spre Ungaria şi Polonia.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Vladislaum, Regem.

Data Petro Tomicio, Archidiacono Cracoviensi, Secretario, qui sub finem anni XIX Novembris Vilna exivit XXVIII Novembris Budam venit, ultima Decembris auditus est.

Serenissime atque invictissime rex . . . . . .

Imprimis existimat rationem habendam virium et potentie Turcorum imperatoris, qui, devictis oppressisque fratribus, procul dubio pro innata rabie sua in christianum genus, conversurus est omnes conatus suos in regna et dominia vrarum s. Mtum quas ut etiam aliis bellis implicitas teneat, pro explorato habet idem Ser. dnus. meus; eundem imperatorem cum ducibus Moscovie et Tartarorum mutuam intelligentiam habere et nova federa struere.

Et quoniam eidem imperatori Turcorum prospere et pro voluntate successit in expellendo vojevoda Transalpino et alio ex arbitrio suo constituto, nihil dubium est, eum aggressurum terram vojevode Moldaviensis, ut, ea destructa et desolata, eundem vojevodam de statu suo dejiciat ac deturbet, institutoque alio, quod Deus avertat, faciliorem aditum habeat ad insultus in regna utriusque vrarum s. Mtum.

Nec dissimulat quidem ipse vojevoda Moldaviensis eum metum, sed aperte denunciat id, quod verisimillimum est et potius verissimum, eundem imperatorem Turcorum, quantum in eo erit, sic facere decrevisse et jam querit casibus facile futuris, nisi ei succurratur, saltem fuge securioris remedium, et ex pactis cum eo habitis in eventum adverse fortune jam exposcit in regno Ser. dni. mei promissum hospitium, perpessus enim nuper magnam stragem suorum et maximis damnis affectus per Tartaros, dissimulante Turcorum imperatore, omnimo de rebus suis desperavit.

Et quia casus illius, ut optime vrā. s. Mtas. intelligit, non potest esse sine gravi periculo regnorum vestrorum s. Mtum., Ser. dnus. meus hortatur et rogat summopere vram. s. Mtem., cujus maxime interest, ut illa cum suo sapientissimo consilio prospiciat tempestive, ne subito impetu ejusdem Turci potentia obruatur.

Ut autem idem vojevoda Moldavie a Tartaris, si non ex toto securus, saltem respirare possit, ut defensioni sue aliquanto commodius consulere queat, ipse dnus. meus Ser. tentabit, ut Tartarus cum eodem vojevoda fedus ineat, minime advertens sua Mtas. propter publicum Christianitatis et prefatorum

regnorum commodum, quod idem vojevoda ipsos Tartaros in regnum Polonie induxit auxiliaque et ducatum eis prestiterit.

Cum itaque hec se eo modo habeant, ut ex illis futura incommoda et pericula manifeste prospici possint, consideransque Ser. dnus. meus, ut predictum est, nullam spem concordie et pacis inter christianos principes pro facienda generali expeditione relictam esse, nec aliunde quam ex mutuis consiliis et auxiliis presidium requirendum, opere pretium putat tempestive, et priusquam iidem hostes communes inter se certiora federa percutiant et rem in conspirationem contra vras. s. Mtes. omnino componant, ut cum Turco fedus perpetuum statuatur vel inducie longo tempore durature fiant.

Quam deliberationem eidem Ser. dno. meo placuit ad notitiam vre. s. Mtis. et ejus prudentissimi senatus deferre, ut, quidquid agendum erit, illud, ut par est et communia federa exposcunt tempestive communi consilio et voluntate agatur. Nam durante bello Moscovitico res ejus Sertis exposcunt, ut inducias cum Turco omnino habeat.

. . . . . .

Ceterum vra. s. Mtas. nuper scripsit, quod illa acceperit quadrimestres inducias cum Turco, que cum expiraverint, quod jam vel factum est vel brevi futurum, idem Ser. dnus. meus animadvertens ad novam curam et solitam animi inquietudinem redeundam, rogat vram. s. Mtem.: dignetur secum discutere, quam parum commodi ejusmodi inducie afferant regnis vrarum. s. Mtum. et cogitare de ineunda pace aut induciis longioribus cum eodem Turco, presertim cum idem peremtis fratribus nullo alio metu belli detineatur.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 267—269. Cod. G. Op.

CXVIII.

1513. Papa *Leo X.* trimite pe cardinalulŭ Toma, ca se împace pe *ducele Moscoviei,* cu regele Poloniei, şi se-lŭ induplece, ca împreună cu regele Ungariei şi alŭ Poloniei se se ridice asupra Turcilorŭ, şi se recuceréscă Constantinopolulŭ. 1513.

Leo, Papa X., Basilio, Duci Moscovie.

Dilecte fili. Meliorem in Domino mentem et spiritum sanioris consilii. Summe virtutes tue, que nos nobilitatem tuam, quamquam a nostra autoritate et s. matris ecclesie unitate dissentientem, tamen amere compellunt, et spes illa, quam in Christo Jesu habemus Deo nostro, cujus tu quoque nomen agnoscis et confiteris, faciunt, ut non diffidamus, literas nostras paterno

ad te amore atque animo scriptas aliquid momenti ac ponderis habituras, si modo ad reliquas tuas tuas prudentie ac fortitudinis laudes hanc quoque humanitatem adjunxeris, ut, odiis parumper et inimicitiis depositis, sancta et salutaria consilia nostra in animum tuum velis admittere. Sane nos, quum propter impendentes a perpetuo hoste fidei, Turca, terrores sepe charissimum in Christo filium nostrum, Vladislaum Hungarie et Bohemie regem, literis hortati fuissemus, ut, quum in ipsum precipue vis et impetus sevissimorum hostium ac tota belli moles incumberet, daret operam: ut conjuncta secum haberet charissimi in Christo filii nostris Sigismundi Polonie regis, illustrissimi fratris etiam sui, arma atque consilia, quibus fretus, facile hostibus resistere et fines suos tutari posset, sepe ille nobis respondit, supradicto regi Polonie non quidem voluntatem se adjuvandi deesse, sed eum, quominus et fratri hanc operam et Deo navare libere posset, tuis inimicitiis et bello prepediri (impediri Op.). Que res a nobis intellecta magnum in nobis excitavit dolorem; grave enim admodum videbatur nobis, tantum ducem, tanti animi atque virtutis ab ipso Deo tot amplissimis beneficiis instructum atque ornatum, non solum a nobis, qui Dei vices in terris gerimus, sed ab eodem ipso Deo ita aversum esse, ut sanctissime fidei defensoribus impugnandis facultatem accerbissimis Christi hostibus in nostros et suos fines irrumpendi patefaceret. Itaque cura communis Christianorum salutis nostrum animum stimulante, cum pro nostro pastorali officio, quo sicut vicarium Jesu Christi et verum beati Petri successorem decet, in capite universalis ecclesie positi, omnes nostros et ss. ecclesie Romane filios gremio diligentie nostre et charitatis sinu fovere, die noctuque cogitaremus: quomodo, adjuvante Deo, salvos illius populos a tanto periculo prestare possemus, optimum existimavimus esse factu venerabilem et nobis in Christo charissimum fratrem nostrum, Thomam tituli S. Martini in montibus s. ecclesie Romane cardinalem, verum patriarcham Constantinopolitanum, legatum de latere nostro, decernere ad ea regna, que huic Turcarum et Tartarorum periculo opposita precipue putantur: Germanie vid. Hungarie, Polonie, tui etiam ducatus Moscovie aliarumque his adherentium et finitimarum provinciarum, qui, cum Dei auxilio concordia et pace inter omnes conciliata, conjunctis omnium vestrum viribus, unum christiani nominis robur ad resistendum sevissimis hostibus efficeret. Hunc cum nos virum singulari virtute et gravitate preditum et propter usum earum nationum, quem habet, et propter prudentiam, qua non mediocriter pollet, maxime idoneum huic officio et aptum esse judicamus, atque inter cetera mandata, que ei per nos data sunt, hoc maximum et precipuum dedimus, ut ageret tecum nostro nomine diligenter: ut tandem aliquando depositis inimicitiis, que tibi cum charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Polonie rege intercedunt, suscipere communem causam nostre fidei potentiamque tuam et virtutem; quam nos maximi facimus, conjungere cum eorum regum studio ad defensionem Christi Jesu contra improbissimos Turcas et Tartaros et recuperandum Constantinopolitanum imperium velles. Quo quidem facto, si nostris amantissimis consiliis obtemperare volueris, nullum nec tibi gloriosius nec Deo magis gratum potes cogitare. Nam si unum Deum omnes colimus Christum Jesum, uno certe omnes animo

ejus fidem conservare et nomen ab opprobriis et contumeliis hostium tueri immaculatum debemus. Neque hoc magis convenit aliis principibus quam tibi, nam et te ille magnum ducem nasci voluit et te ornavit multorum populorum imperio tibique opes et potentiam et fortitudinis etiam laudem attribuit, ut his tot ornamentis ad illius fidem defendendam esses instructior, nec major abs te illi referri gratia potest, quam illius causam una cum ceteris regibus suscipias, eorumque, qui Christi nomen non solum ex urbibus et gentibus, sed etiam ex animis hominum exterminare contendunt, sceleratos et impios conatus pro sua parte et virtute refellas, atque hoc ut facilius et melius fieri possit, obliviscaris propter Deum injuriarum, si que tibi cum finitimis tuis intervenerunt, eosque, quos ejusdem Dei agnitio fidei tibi cognitione et societate dejunxit, in amorem et conspirationem concordie recipias. Erit enim hoc proprium laudis, erit virtutis tue, placabiles gerere cum Christianis inimicitias, contra vero hostes Christi atque tuos exercere iras immortales, publicamque Dei gloriam magis procurare quam privata odia tua retinere. Hanc abs te mentem et placabilitatem Deus ipse, tot tibi bonorum autor reposcit, Turce vero ipsi nihil minus volunt, quam te et gratum esse Deo et ipsius beneficiorum memorem. Qui si aliquod in te maximum beneficium contulissent, nullam profecto abs te reposcerent gratiam, quam ut illorum inimicitiis Christi fidelibus principibus diverso bello ac periculo distrahendis facilem illis aditum ad perrumpendos obices ipsorum crudelitati oppositos preberes, quorum utinam nunquam fili, nec, crudelitatem sentias nec perfidiam experiaris! Quod si illi — quod Deus avertat — aliqua adversus finitimos tuos victoria potirentur esset utrumque eorum jam tibi metuendum. Nullum enim majus dissidium atque odium est, nulla acerbior distractio, quam dissimilis de Deo sententia et fidei diversitas. Eosque qui inter Dei nomen aliud et aliud agnoscunt nulla unquam fida pax, nullum fedus sanctum potest intercedere, quam tu conjecturam capere ex finitimis Tartaris potes. Illi enim hac una causa inimicitiarum ducti, quod te Christi nomen colere audiunt, a quo ipsi abhorrent, sepe agros tuos populatione, oppida vastitate afficiunt, atque illi tamen preda fortasse contenti sunt, Turce vero non tam avide predam appetunt quam sanguinem. Cumque christianos principes, quos vicerint, ex imperio deturbarint, tum nihil habent antiquius, quam templa et delubra Deo consecrata profanis atque impiis Mahometis sui superstitionibus polluere, quo nihil acerbius christiano homini aut indignius accidere potest. At contra cum nulla sit sanctior inter homines necessitudo quam ejusdem Dei confessio et advocatio, est alti et magni animi, cum Dei causa postulaverit, prebere te facilem et mitem ad eas inimicitias deponendas, que cum ejusdem Dei cultoribus fuerunt suscepte. Quocirca, dilecte fili, quum te ad pacem cum charissimo in Christo filio nostro Sigismundo coeundum vocamus, ea tibi proponimus, que sunt Deo nostro gratissima, hostibus nostris et Dei communibus infesta, tibi non solum ad salutem et stabilitatem status tui utilia, sed ad laudis famam gloriosa. Atque hac quidem de re etiam ad supradictum Polonie regem diligentissime scribimus, ut is pace tecum concilianda clementem se et tractabilem prebere velit, quod illum credimus omnino facturum. Ille enim pro sua eximia in Deum pietate nostram et

s. sedis apostolice autoritatem plurimi semper fecit ut debuit, quam etiam non diffidimus apud te filium a nostro quidem — quod nobis magno dolori est — h. e. patris tui amantissimi sinu, errore quodam et pravis iniquorum suasionibus alienatum, sed tamen nobis propter tuas virtutes egregie dilectum, aliquid valituram. Atque utinam quidem sicut eundem Deum nobiscum una agnoscis et confiteris, ita cetera convenirent, teque ad unitatem sancte matris ecclesie adjungeres et ad rationem pontificis omnium pastoris, quem omnes christiani reges et principes vicarium Dei confitentur, tuam quoque mentem et sententiam conformares et ad tuas alias preclaras fortitudinis laudes hanc etiam pietatis adderes. Quod si nos per tuam humanitatem et Dei gratiam consequeremur, nullum est gaudium quod quidem cum isto comparare possemus. Clarissimis enim tuis virtutibus paterno amore affecti et terrenam gloriam tuam et immortalem anime salutem mirum in modum affectamus. Cumque Romana ss. ecclesia his thesauris et celestibus et terrenis abundet, quos est per liberalitatem beato Petro autore et principe hujus ss. sedis apostolice consecuta, nos omnes nostrarum, que e celo veniunt, divitiarum fontes ad tua commoda et ornamenta large patefaceremus, si modo tu, sicut fidelem Christi principem decet, ad ecclesie universalis corpus te adjungendo, hec a nobis munera et posceres et expectares; quam tamen mentem in Deo bonam et recte sentientem speramus quandoque ab eodem Deo datum iri.

Verum de his omnibus, ut ageret tecum perdiligenter, predicto fratri in Christo, charissimo cardinali Strigoniensi, patriarche Constantinopolitano, dedimus in mandatis, cum quo poterit vel cum his, quos ipse ad tuam Nobilitatem ob hanc causam miserit, ipsa Nobilitas tua, que visa fuerint, communicare.

Nos Deum omnipotentem, patrem dni. nostri Jesu Christi, supplices deprecamur, ut nostra consilia constituende et conciliande pacis bellique adversus impios hostes transferendi ita sint populis fidelibus et universo christiano nomini salutaria, ut hujus quoque laudis magnum partem tua Nobilitas cum reliquis principibus christianis conspirando, virtutemque et fortitudinem suam in defensionem Christi exercendo, et presentibus et posteris temporibus assequatur.

Dat. Rome penultima Novembris.

Acta Tomiciana. Tom. II. pag. 280—283. Cod. G. Op.

CXIX.

1513. Papa *Leo X.* numesce pe Toma, archiepiscopulŭ Strigonului, legatŭ apostolicŭ, în *Ungaria*, în *Polonia*, în *Ţéra-românéscă* etc., şi-lŭ autoriséză se predice espediţiune cruciată în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, cari voiescŭ se extermineze religiunea creştină. 1513.

Leo episcopus etc. Dilecto filio Thome tituli sancti Martini in Montibus presbitero Cardinali Strigoniensi ac Patriarche Constantinopolitano ad Carissimos in Christo filios Wladislaum Hungarie et Bohemie ac Sigismundum Polonie reges Illustres, universaque eorum Regna et dominia, Wallachiam, Slesiam, Lusatiam, Moraviam, Transylvaniam, Sclavoniam, Crohatiam, Dalmatiam, Prussiam, Livoniam, Lythuaniam, Russiam, Moscoviam, omnesque et singulas illorum Regnorum civitates, terras, oppida et loca, atque alia eis adiacentia, nec non ad Dacie, Norvegie, Svetie Regem et Regna nostro et apostolice sedis legato, salutem etc. Deum optimum et maximum, qui ex alto cuncta prospiciens humanum genus divina sua providentia moderatur, ad retundendam superbiam excelsa deprimit et humilia extollit, ne aliquis status sui vel humane conditionis oblitus audeat cornua erigere, et humiles corde in vera iustitie et eius religionis semita persistant, in claris et laudabilibus operibus suis Angelorum interdum ministerio, hominum interdum opera usum fuisse dinoscimus: sic in ipsis mundi primordiis Luciferum, qui supra astra volitare et contra auctorem suum sedem in adverso ponere conabatur, per Michaelem Archangelum ad eternum sceleris supplicium intra terre viscera relegavit; sic Sennacherib potentissimum exercitum superbientem nimis depressit et delevit; sicque etiam ad perdendas Amorreorum gentes Moysim et Iosue fortissimos Hebreorum duces fidelibus bellatoribus preposuit. Cum itaque prefatorum Hungarie Polonieque Regum et primatum illorum Regnorum litteris et nuntiis et relatione fidedignorum illorum partium nuper, non absque animi nostri displicentia, ad nostras aures pervenerit, immanissimos orthodoxe fidei hostes Turchos superiorum temporum victoriis elatos christianam religionem extinguere conari, ac eius cultorum innocentissimum sanguinem indefessa rabie sitire, Tartarosque etiam glaciales Oceani incolas universa peditum ac equitum manu dictorum Regnorum fines crebris incursionibus diripere, igne ferroque vastare, continuoque novos moliri apparatus, ut ad primam occasionem, impio ac detestabili bello occupatis inter se principibus christianis, dicta Regna, et precipue Turci Hungarie Regnum, quod semper christiane religionis vallum et antemurale est habitum, maximis comparatis exercitibus aggrediantur, eoque perdomito, ad cetera eis facilior aditus pateat, dudumque nonnulla ipsius Regni oppida et castra Treberuck, Thessem, Barka, Sokol, Waya, et in Crohatia Dalmatiaque provinciis Syn et Chasninam, que situ locique natura admodum munita, vigintiquinque millibus aut circiter passuum a Spalatro distat, quod est Venete ditionis, et plura alia in partibus christianorum ceperint, totamque non solum Hungariam, Crohatiam et Dalmatiam, verum Sclavoniam ac finitimas eis et adiacentes provincias et populos

metu consternarint, simulque ex superioribus Septemtrionis partibus idem Tartari pugnaces quidem, sed Scythica execrabilisque colluvies, qui cum eisdem sentiunt Turcis, et non animis solum ad persequendam Christi fidem et extollendam spurcissimi Mahumeti sectam, sed affinitatibus coniuncti Polonie Regnum validissimo equitatu invaserunt, non absque illorum Regnorum periculo, ad quorum impetus reprimendos Wladislaus et Sigismundus Reges prefati cum universa procerum, atque ipsorum Regnorum nobilium manu mensibus superioribus armati obviam processere; considerantes et mira providentie divine archana solerti indagine pro iugi nobis licet immeritis a deo commissa cura animo revolventes, non sine summa displicentia, innumeras strages populorum, terrarum clades et ingentem christiani sanguinis effusionem et alia innumera detrimenta, quibus predicta Regna et fideles populi afficiuntur, et ne in dies magis ac magis afficiantur, magnopere formidamus, quodque christianam rempublicam paulatim deprimi diminuique cernimus, voces, audaciam et eorundem hostium potentiam in maius augeri. Dum ad compescendos ipsorum hostium nepharios conatus, ac simul defensionem, et ut ad nos in primis pertinet, divina favente clementia, exaltationem catholice fidei pro nostro pastorali officio cogitamus, confidentes, quod tu, quem altissimus tamquam precipuam universalis ecclesie columnam prerogativa sublimavit honoris, et cuius commendabiles nature dotes et mores longa satis experientia probavimus, tanto vigilantius circa conservationem et liberationem dictorum Regnorum, retusis sacrilegorum hostium conatibus, intendere debeas, quanto in Hungaria ipsa, cui originis causa plurimum afficeris, ac ratione Strigoniensis ecclesie, cui prees, et totius Regni Primas existis, et apud dictorum Regnorum Reges maioris fidei, existimationis et auctoritas semper sis habitus, ac nostris et apostolice sedis auxiliis maiore fueris potestate fulcitus, de tua sapientia, prudentia, consiliorum copia, industria et rerum gerendarum experientia gerentes in domino fiduciam specialem, quodque diligentia, cura, opera et studio tuo prefatos Reges pro innata alioquin eorum erga christianam religionem devotione, ac subditas ipsis et eorum Regnis provincias, insulas, populos, civitates, terras et loca, ut decet veros catholicos, ad fidem nostram conservandam et augendam, ac ad suscipiendum bellum adversus eosdem Christi nominis hostes, eorumque audaciam, impetus et impietatem retundendam, infringendam delendamque induces non absque magna ipsorum Regum, Regnorum et tua gloria atque christiane inprimis reipublice salute, et prefatos Reges et Regna in statum tranquillitatis et pacis provide restitues, ita ut de cetero eosdem nepharios hostes, deo bene auxiliante, formidare non debeant, habita super hiis cum Venerabilibus fratribus nostris sancte Rom. eccl. Cardinalibus deliberatione matura, licet tua presentia non absque nostra incommoditate carere possimus, tamen communi bono et christiane reipublice utilitati consulentes, te ad ipsos et Regna, dominia, provincias et loca dictis Regnis subiecta et eis adiacentia tamquam pacis Angelum nostro et huius sancte sedis apostolice nominibus, ad sumendam et faciendam in Turcos et Tartaros sanctam et inprimis necessariam expeditionem, aut ubi tibi magis necessarium videbitur, ad integrum triennium auctoritate presentium inchoandam, Legatum de latere cum omni-

moda potestate, et quam tam de iure quam de consuetudine Legati de latere habere consueverunt, facimus, creamus et deputamus, atque ad supradicta Regna, dominia, provincias, insulas, civitates, terras et loca duximus destinandum, firma sane spe fiduciaque conceptis, quod, inspirante altissimo ac gressus et sermones tuos dirigente, quod pie salubriterque optamus, sedulo diligenterque perficies. Quocirca Circumspectioni tue per apostolica scripta mandamus, quatenus iniunctum tibi onus huiusmodi pro nostra ac dicte sedis reverentia devote suscipiens, sic illud utiliter, sic solerter, fideliter et provide exequare, ut ex tuis laboribus, studio, fide et diligentia, divina favente clementia, optati fructus, quos procul dubio futuros speramus, adveniant. Datum Rome etc. Anno etc. Millesimo quingentesimo tertiodecimo, Idibus Iulii. Pontificatus nostri Anno Primo.

Ex reg. orig. An. I. bul. lib. XVI. fol. 53.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 594—596.

CXX.

1513. Papa *Leo X.* autorisézĕ pe archiepiscopulŭ din Strigonŭ, se visiteze tóte mănăstirile şi conventele din cuprinsulŭ legaţiunii sale, (anume din Ungaria, din Polonia şi din *Ţéra-românéscă*), şi se reformeze totŭ ce va afla, că e de lipsă se se îndrepteze în mănăstirile acestea. 1513.

Leo episcopus etc. Dilecto filio Thome tituli sancti Martini in Montibus presbitero Cardinali Strigoniensi, ad Carissimos in Christo filios nostros Wladislaum Hungarie et Bohemie ac Sigismundum Polonie Reges Illustres, universaque eorum Regna et dominia etc. nostro et apostolice sedis Legato, salutem etc. Admonet nos suscepti cura regiminis, et pontificalis inducit auctoritas, ut pro felici locorum et personarum religiosarum statu soliciter vigilantes, necessitatibus eorum occurramus et dispendiis obviemus tantis, quod eis sub apostolici favoris plenitudine quiescentibus, salutiferos fructus possint virtutum domino commodius exhibere. Cum itaque nos hodie te ad Carissimos in Christo filios nostros Wladislaum Hungarie et Bohemie ac Sigismundum Polonie Reges Illustres, universaque eorum Regna et dominia, necnon Prussiam, Russiam, Livoniam, Lithuaniam, Valachiam, Slesiam, Lusatiam, Moraviam, Transilvaniam, Sclavoniam, Croatiam, Dalmatiam et Moscoviam, civesque et singulas illarum et Regnorum predictorum provincias, civitates, terras atque loca illis subiecta, et alia eis adiacentia pro nonnullis arduis universalis ecclesie et totius reipublice christiane negotiis legatum nostrum de latere, tamquam pacis angelum, de fratrum nostrorum consilio duxerimus destinandum, et sicut ad nostrum nonnullorum fidedignorum relatio pervenit au-

ditum, infra metas legationis tue huiusmodi nonnulla sint tam virorum quam mulierum diversorum ordinum monasteria, et etiam alia regularia, etiam fratrum mendicantium tam conventualium quam de observantia nuncupatorum, ac etiam ordinis sancte Clare loca tam exempta quam non exempta, que in spiritualibus et temporalibus, etiam in capitibus et membris correctione et reformatione quam plurimum deferat indigere: nos ad monasteriorum, regularium locorum et membrorum huiusmodi statum salubrius et reformationem oportunam, ad quod, ut ex debito tenemur officii, paterna solicitudine intendentes, circumspectioni tue, de qua in hiis et aliis specialem in domino fiduciam obtinemus, ad monasteria, conventus et regularia loca huiusmodi, prout tibi visum fuerit expedire, accedendi, ac te de omnibus et singulis, que statum prosperum, visitationem, correctionem monasteriorum, conventuum, regularium locorum et membrorum predictorum concernere dinoscuntur, auctoritate nostra te diligenter informandi, ac omnia et singula, que in monasteriis, conventibus, regularibus locis et membris huiusmodi visitationis, correctionis seu reformationis auxilio quomodolibet indigeant, tam in capitibus quam in membris visitandi, corrigendi et etiam reformandi, prout de iure fuerit faciendum, plenam et liberam tenore presentium concedimus facultatem et etiam potestatem. Contradictores etc. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus, necnon privilegiis et indultis apostolicis sub quibuscumque forma et verborum expressione monasteriis, conventibus, regularibus locis, membris huiusmodi exemptis et non exemptis concessis, et durante huiusmodi tua legatione imposterum concedendis, quibus etiam, si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua mentio habenda foret, et etiam quod eis derogando derogatum esse non censeatur, illis alias in suo pleno robore permansuris, apostolica auctoritate tenore earundem presentium specialiter et expresse derogamus contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter vel divisim ab apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Rome apud sanctum Petrum anno etc. millesimo quingentesimo tertiodecimo, quintodecimo Kal. Augusti. Anno Primo.

Ex Reg. orig. An. I. bul. lib. XVI. fol. 26.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 596.

CXXI.

1513. Papa *Leo X.* confirmă vechile drepturi ale *mitropoliei din Strigonŭ*, cu prinse în bulele papilorŭ, Bonifaciu VIII., Nicolae V., şi Piu II., şi în cari se face amintire de unele parochii şi decanate, cari se ţineau mai înainte de diecesa catolică a *Argeşului* şi de diecesa *Milcoviei.* 1513.

Leo episcopus servus servorum dei. Ad perpetuam rei memoriam. Decet Romanum pontificem in apostolice dignitatis culmine divina dispositione constitutum ad ea sue considerationis aciem libenter convertere, per que sue provisionis ministerio iura, decus et utilitas ecclesiarum quarumlibet, presertim metropolitanarum insignium, quibus sancte Rom. eccl. Cardinales in partem solicitudinis assumpti presunt, conserventur, auctoreque altissimo felicibus semper proficiant incrementis, et ea, que a predecessoribus suis propterea concessa, statuta et ordinata fuerunt, eorum inherendo vestigiis libenter, cum ab eo petitur, approbare, conservare et innovare, ac innovata apostolica auctoritate communire, ut eo firmius perdurent, quo sepius fuerint apostolica auctoritate circumfulta, aliaque desuper concedere, statuere et ordinare, prout in domino conspicit salubriter expedire. Dudum siquidem a fel. rec. Bonifacio PP. VIII.[1] Nicolao PP. V. et Pio PP. II. predecessoribus nostris emanarunt littere tenoris subsequentis.

Bonifacius episcopus servus servorum dei. Ad futuram rei memoriam. Ad ea, per que ecclesiarum et monasteriorum ac personarum in illis degentium gravaminibus occurritur, et statui pacifico et tranquillo consulitur, libenter intendimus, illisque, quantum cum deo possumus, favorem apostolicum impartimur. Hodie siquidem ad nostram noticiam deducto, quod de antiqua et approbata, et hactenus pacifice observata consuetudine Pechwaradiense et Saxardiense, ac de Batha et de Fewldwar, nec non Kolosmonosthora et sancti Andree de iuxta Wyssegrad, ac sancti Gerardi de Chanadino et Thykoniense ac Symigiense, necnon Zaladiense et sancti Iok ac de Beel, ac de Sambok et de Cheth ac Sancte Crucis de Lelez, ac de Iazow et sancti Stephani de Promontorio Varadiensi sancti Benedicti et Premonstratensis ordinum monasteria, necnon Demensiensis et Tituliensis ac Orodiensis, et Veterisbudensis ac Cibiniensis Collegiatarum ecclesiarum prepositure, necnon sancte Marie Virginis et sancte Marie Magdalene de Castro et sancti Petri martyris, necnon sancti Gerardi de Suburbio Oppidi Budensis, alias Novimontis Pesthiensis, et Pesthiensis ac Vaciensis et de Kessew, ac de Ewrs prope Budam et de Sasuad, ac Alba ecclesia sancte Marie prope Veterem Budam, ac Karmatensis et de Wyssegrad, ac de Naghpathak et de Apaczasomlyo, nec non de Papa ac Leweld, et de Segesdino ac de Wyhel, et de Lamperthaza ac de Zelews, ac de Aranyas, ac de Bereg et de Nemthy parrochiales ecclesie, ac Cibiniensis predicte et Brassowiensis ecclesiarum decanatus Quinqueecclesiensis, Wesprimiensis, Agriensis, Waradiensis, Transilvanensis, Colocensis, Chanadiensis et Iauriensis diocesium, cum certis parrochialibus ecclesiis et plebaniis

1) Vedi mai la vale nota pag. 125.

ac decanatibus, quorum nomina presentibus haberi volumus pro expressis, in dicta Transilvaniensi olim Argensi diocesi et alias ubilibet consistentibus, predictis decanatibus immediate subiectis, sub omnimoda iurisdictione in spiritualibus Archiepiscopi Strigoniensis pro tempore existentis pleno iure fore dignoscebantur, et quod prelati ac persone monasteriorum, prepositurarum, decanatuum et ecclesiarum predictarum nullum alium preter ipsum Archiepiscopum in eorum superiorem habere et cognoscere, et eidem Archiepiscopo tanquam eorum immediate superiori et nulli alteri obedientiam et reverentiam debitas exhibere, ac ad Sinodum eiusdem Archiepiscopi, quotiens illam per ipsum Archiepiscopum celebrari contingeret, accedere, et procurationibus legatorum ac provisionibus nunciorum sedis apostolice persolvendis, et aliis oneribus supportandis contributionem debitam facere consueverant; et quod tam Venerabilis frater noster Iohannes*), quam predecessores sui Archiepiscopi Strigonienses, qui fuerunt pro tempore, in pacifica possessione vel quasi iuris exercendi superioritatem et iurisdictionem huiusmodi in monasteria, preposituras, decanatus et ecclesias predicta, eorumque personas et loca a tanto tempore fuerant, cuius contrarii memoria non extabat: Nos consuetudinem eamdem, sicut ab olim laudabiliter introducta et ex tunc pacifice observata consistebat, et quecunque inde secuta rata habentes et grata, ex auctoritate apostolica et certa scientia per alias nostras litteras confirmavimus, et litterarum nostrarum ipsarum scripti patrocinio communivimus, supplentes omnes defectus, si qui forsan intervenissent in eisdem, prout in ipsis litteris plenius continetur. Volentes igitur prelatos et personas monasteriorum, prepositurarum, decanatuum et ecclesiarum predictarum favoribus prosequi gratiosis, motu proprio, non ad ipsorum vel alicuius pro eis super hoc nobis oblate petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate et ex certa scientia omnibus eorundem monasteriorum, prepositurarum, decanatuum et ecclesiarum prelatis, et personis presentibus et posteris auctoritate apostolica de speciali gratia tenore presentium indulgemus, ut auctoritate litterarum sedis apostolice hactenus concessarum vel imposterum concedendarum, que de hoc indulto plenam et expressam ac de verbo ad verbum non fecerint mentionem, coram aliquo alio Iudice quam Archiepiscopo Strigoniensi pro tempore existenti nequeant ex quacunque causa ad iudicium evocari; sic tamen, quod ipsi prelati et persone de ipsis conquerentibus coram eodem Archiepiscopo teneantur legitime stare iuri: decernimus insuper sententias et processus, quas et quos contra presentis indulti formam promulgari forsan contigerit vel haberi, irritos penitus et inanes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre voluntatis, concessionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum decimo octavo Kalendas Decembris. Pontificatus nostri Anno Primo.

Bonifacius episcopus servus servorum dei. Ad futuram rei memoriam. Etsi quibuslibet personis ecclesiasticis ex iniuncto nobis apostolice servitutis officio assistere defensionis presidio teneamur, ad illorum tamen iurium et privilegiorum conservationem prestantius intendere nos convenit, qui

in partem solicitudinis assumpti potioris sunt dignitatis titulo insigniti. Dudum siquidem ad nostram notitiam deducto, quod de antiqua et approbata, et hactenus pacifice observata consuetudine Pechwaradiense et Saxardiense, ac de Batha et de Fewldwar, nec non de Kolosmonosthora ac sancti Andree de iuxta Wyssegrad, et sancti Gerardi de Chanadino et Thykoniense ac Simigiense, necnon Zaladiense et sancti Iok (Iob) ac de Beel, nec non de Sambok et de Cheth, et sancte Crucis de Lelez, ac de Iazow et sancti Stephani de Promontorio Varadiensi sancti Benedicti et Premonstratensis ordinum monasteria, nec non Demesiensis et Tituliensis, ac Orodiensis et Veterisbudensis ac Cibiniensis Collegiatarum ecclesiarum prepositure, nec non sancte Marie Virginis et sancte Marie Magdalene de Castro, et sancti Petri martyris, nec non sancti Gerardi de Suburbio oppidi Budensis, alias Novimontis Pesthiensis, et Pesthiensis ac Waciensis et de Kessew, ac de Ewrs prope Budam et de Sasad, ac Alba ecclesia sancte Marie prope Veterem Budam, ac Kamarthensis et de Wyssegrad, ac de Naghpathak et de Apathasomlyo, nec non de Papa ac de Leweld et de Segedino, ac de Wyhel et de Lampathaza, ac de Zelews et de Aranyas, ac de Bereg et de Nemthy parrochiales ecclesie, ac Cibiniensis predicte et Brassoviensis ecclesiarum decanatus Quinqueecclesiensis, Wesprimisiensis, Agriensis, Waradiensis, Transilvaniensis, Colocensis, Chanadiensis et Iauriensis diocesium, cum ceteris parrochialibus ecclesiis et plebaniis ac decanatibus, quorum nomina presentibus haberi volumus pro expressis, in dicta Transilvaniensi olim Argensi diocesi et alias ubilibet consistentibus, predictis decanatibus immediate subiectis, sub omnimoda iurisdictione in spiritualibus Archiepiscopi Strigoniensis pro tempore existentis pleno iure fore dignoscebantur; et quod prelati ac persone monasteriorum, prepositurarum, decanatuum et ecclesiarum predictarum nullum alium preter Archiepiscopum in eorum superiorem habere et recognoscere, et eidem Archiepiscopo tamquam immediato superiori et nulli alteri obedientiam ac reverentiam debitas exhibere, ac ad Sinodum eiusdem Archiepiscopi, quotiens illam per ipsum Archiepiscopum celebrari contingeret, accedere, et pro procurationibus legatorum ac provisionibus nunciorum sedis apostolice persolvendis, ac aliis oneribus supportandis contributionem debitam facere consueverant; et quod tam Venerabilis frater noster Iohannes*), quam predecessores sui Archiepiscopi Strigonienses, qui fuerunt pro tempore, in pacifica possessione vel quasi iuris exercendi superioritatem et iurisdictionem huiusmodi in monasteria, preposituras, decanatus et ecclesias predicta, eorumque personas et loca a tanto tempore fuerant, cuius contrarii memoria non extabat: Nos consuetudinem eamdem, sicut ab olim laudabiliter introducta et ex tunc pacifice observata consistebat, et quecunque inde secuta rata habentes et grata, ea auctoritate apostolica ex certa scientia per alias litteras nostras confirmavimus, et ipsarum litterarum nostrarum scripti patrocinio communivimus, supplentes omnes defectus, si qui forsan intervenissent in eisdem, prout in ipsis litteris plenius continetur. Cum autem, sicut accepimus, ab aliquibus asseratur, nos aut aliquem predecessorum nostrorum Romanorum pontificum, ad alicuius seu aliquorum instantiam vel preces importunas aliqua ex monasteriis, preposituris, decana-

tibus et ecclesiis, prelatis seu personis huiusmodi a iurisdictione et potestate Archiepiscopi Strigoniensis pro tempore existentis huiusmodi exemisse, et etiam liberasse, vel in posterum eximere, et etiam liberare, et contra premissa vel aliquod ipsorum aliquas litteras apostolicas concessisse, ac etiam emanasse seu delegasse: Nos eidem Iohanni et successoribus suis Archiepiscopis huiusmodi super hiis providere volentes, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblate petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate et certa scientia omnes et singulas huiusmodi exemptiones monasteriorum, prepositurarum, decanatuum, ecclesiarum, prelatorum et personarum predictorum, ac concessiones quascunque, si que a nobis sive predecessoribus nostris huiusmodi, aut de mandato nostro vel predecessorum nostrorum in genere vel in specie, sub quacunque forma vel expressione verborum, etiam proprio nostro motu forsan emanaverint, vel etiam emanari contingeret, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus presentibus specialis et expressa mentio foret habenda, ac etiam litteras quascunque, si que super ipsis exemptionibus et concessionibus ac delegationibus confecte appareant, vel in posterum apparere contingat, motu simili tenore presentium revocamus, cassamus et irritamus, ac nullius esse volumus roboris vel momenti, perinde ac si exemptionum et liberationum ac delegationum littere huiusmodi a nobis minime emanassent; et insuper, ut prelati et persone huiusmodi in premissis erga dictum Iohannem Archiepiscopum et successores suos huiusmodi eo fidelius et devotius se gerere, ipseque Iohannes Archiepiscopus et successores huiusmodi iurisdictionem eo quietius exercere possint, quo maiori fuerint libertate muniti, prelatos, personas, monasteria, preposituras, decanatus et ecclesias antedicta cum omnibus spiritualibus et temporalibus, que impresentiarum obtinent, et in futurum, dante domino, iustis modis poterunt adipisci, ab omni iurisdictione, dominio, potestate, subiectione et visitatione Archiepiscoporum, Episcoporum et aliorum ordinariorum Iudicum quorumcunque, preterquam dicti Iohannis Archiepiscopi et successorum suorum Archiepiscoporum Strigoniensium pro tempore existentium, auctoritate apostolica tenore presentium, motu simili totaliter de novo eximimus et perpetuo liberamus, ac sub eorundem Iohannis Archiepiscopi et successorum protectione subiicimus, ac exemptos, immunes atque liberos ipsi Iohanni Archiepiscopo et successoribus suis huiusmodi et nulli alteri volumus immediate subiacere, ita quod Archiepiscopi, Episcopi vel Iudices supradicti, aut alia quevis persona ecclesiastica vel mundana, quacunque prefulgeat dignitate, preter Iohannem et successores suos Archiepiscopos huiusmodi, in eos et bona predicta, utpote prorsus exempta, non possint excommunicationis, suspensionis vel interdicti sententias promulgare, aut alias etiam ratione delicti vel contractus, aut rei, de qua ageretur in iudicio vel extra, ubicunque committatur delictum vel ineatur contractus, aut res ipsa consistat, iurisdictionem seu potestatem aliquam exercere, decernentes omnes et singulos processus, ac excommunicationum, suspensionum et interdicti sententias, quos et quas etiam forsan pretextu exemptionum supradictarum, vel alias contra huiusmodi nostre revocationis et exemptionis tenorem promulgari contigerit, vel fuerint promulgati seu promulgate, irritos et inanes, ac etiam

ex nunc irritum et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre revocationis, concessionis, irritationis, voluntatis, exemptionis, liberationis, suspensionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum Kalendis Maii. Pontificatus nostri Anno Undecimo.

Nicolaus episcopus servus servorum dei. Ad futuram rei memoriam. Sacrosancte Romane ecclesie, quam imperserutabilis altitudo consilii ecclesiis pretulit universis, ac totius orbis precipuum obtinere voluit magistratum, regimini licet immeriti presidentes, curis perurgemur assiduis, et continua meditatione pulsamur, ut iuxta credite nobis dispensationis officium ecclesiarum omnium, metropolitanarum presertim honore fulgentium, decus et venustas accrescant, eedemque ecclesie nostri ministerio suffragante votivis iugiter proficiant incrementis, et prerogative et honoris debiti continuis gratulentur eventibus. Nuper siquidem Carissimus filius noster Ladislaus Ungarie Rex Illustris nobis exposuit, quod olim, postquam Ecclesia Strigoniensis per beatum Stephanum Ungarie primum Regem fundata, et veluti omnium aliarum ipsius Regni ecclesiarum prima et magistra in metropolim auctoritate apostolica erecta et decorata, ut tam ad ipsius beati Regis, quam aliorum post ipsum in eodem Regno successorum instantiam per diversos Romanos pontifices predecessores nostros pre aliis eiusdem Regni ecclesiis primacie, illiusque presul pro tempore existens legationis nate officio et honore insigniti extiterint, antistites eiusdem ecclesie pro tempore existentes officio, honore ac iurisdictione et legatione predicta a tempore, cuius initium memorie hominum non existit, in utroque foro, etiam indistincte, continuo usi fuerunt, prout etiam modernus Archiepiscopus in illorum pacifica possessione vel quasi existens utitur etiam de presenti. Quare prefatus Rex nobis humiliter supplicavit, ut iurisdictionem primacie et legationis huiusmodi cum honoribus, oneribus et prerogativis debitis et consuetis eidem ecclesie quomodolibet competentibus, et quibus Archiepiscopi predicti de iure vel consuetudine hactenus usi sunt, et modernus et presens utitur, ut prefertur, approbare et confirmare, quodque dilectus filius noster Dionisius tituli sancti Ciriaci in Termis presbiter Cardinalis ex ipsa dispensatione sedis apostolice ipsius ecclesie Archiepiscopus, suique successores pro tempore existentes in singulis prefati Regni, necnon partium eidem subiectarum, et imposterum forsan subiiciendarum, tam Cathedralibus et Metropolitanis, quam aliis etiam exemptis ecclesiis omnimoda potestate, iurisdictione et legatione huiusmodi tam in foro consciencie, quam contencioso uti et gaudere, iurisdictionem quoque et legationem predictas exercere libere et licite possint et valeant, de novo concedere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur eorundem predecessorum nostrorum vestigiis inherentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, iurisdictionem primacie et legationis predictarum auctoritate apostolica tenore presentium approbamus et confirmamus, ac presentis scriptis patrocinio communimus; et nichilominus pro potiori cautela prefato Dionisio, suisque successoribus eiusdem Strigoniensis

ecclesie Archiepiscopis, qui erunt pro tempore, quod in singulis eiusdem Regni, et partium huiusmodi de iure vel consuetudine eidem subiectarum et subiiciendarum, metropolitanis, cathedralibus ac aliis licet exemptis ecclesiis circa earumdem personas, ac eisdem quomodolibet subiectas et subiiciendas tam ecclesiasticas, etiam exemptas, quam mundanas omnimoda potestate primacie et legationis earundem tam in foro consciencie, quam contencioso cum honoribus, oneribus et prerogativis debitis et consuetis perpetuis futuris temporibus uti et gaudere, iurisdictionemque et legationem predictas libere et licite exercere possint et valeant, auctoritate apostolica prefata harum serie concedimus pariter et indulgemus, non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre approbationis, confirmationis, communitionis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis de iac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum Anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, nono Kalendas Aprilis. Pontificatus nostri Anno Sexto.

Nicolaus episcopus servus servorum dei. Ad futuram rei memoriam. Excellens apostolice sedis providentia ecclesiarum dignitatem et merita considerans personarum, illas non indigne uberiorum dono gratie et honoris prerogativa attollit, quas dignitatis preeminentia et venusta consuetudo ceteris efficit anteponi. Sane Carissimus filius noster Ladislaus Hungarie Rex illustris nobis nuper exposuit, quod licet Archiepiscopus Strigoniensis pro tempore existens primacie et legationis nate officio et honore fungatur, nosque iurisdictionem primacie et legationis predictarum auctoritate apostolica approbantes et confirmantes, Dilecto filio nostro Dionisio tituli sancti Ciriaci in Thermis sancte Romane ecclesie presbitero Cardinali, qui ex dispensatione sedis apostolice etiam ipsius ecclesie Strigoniensis Archiepiscopus existit, suisque successoribus, qui in singulis Regni Hungarie, at partium illi de iure vel consuetudine subiectarum et subiiciendarum Cathedralibus, etiam Metropolitanis, ac aliis licet exemptis ecclesiis circa earumdem personas, ac eisdem quomodolibet subiectas et subiiciendas tam ecclesiasticas, etiam exemptas, quam mundanas omnimoda potestate primacie et legationis earundem tam in foro conscientie, quam contencioso cum honoribus, oneribus et prerogativis debitis et consuetis perpetuis futuris temporibus uti et gaudere, iurisdictionemque et legationem predictas libere et licite exercere valerent, eadem auctoritate concessimus, prout in nostris proinde confectis litteris plenius continetur: quia tamen a nonnullis curiosis revocatur in dubium, an prefatus Archiepiscopus primas et legatus natus extra suas civitatem et diocesim crucem ante se deferri facere, et de causis, que ad ipsum et sedem Strigoniensem presertim per simplicem querelam deferuntur, cognoscere, illasque coram eo et apud dictam sedem verti facere possit: nos ad huiusmodi ambiguitatis dubium submovendum, modernum ac pro tempore existentem Archiepiscopum Strigoniensem, sicut post Regem prefatum primus existit, ita etiam in parlamentis et quibusvis aliis actibus egregiis post ipsum Regem primum locum et primam

vocem obtinere debere, quodque infra limitis sue legationis, ceterisque presulibus, si qui adesse contingat, in ea re cessantibus, solus ubique ante se crucem deferri facere, ac de causis, que infra limites legationis huiusmodi, etiam per simplicem querelam, coram eo et apud dictam sedem moveri et verti contigerit, cognoscere et cognosci facere, causasque huiusmodi committere, ceteraque omnia et singula, que auctoritatem, officium et honorem primationis et legationis de iure et consuetudine, aut alias quomodolibet concernunt, facere et exequi, ac ab universis et singulis personis tam ecclesiasticis, etiam religiosis, licet exemptis, quam mundanis infra dictos limites pro tempore existentibus, quod decreverit, per censuram ecclesiasticam auctoritate apostolica in hac parte sibi specialiter attributa firmiter observari facere posse libere et licite, tenore presentium declaramus, non obstantibus quibuscunque privilegiis, exemptionibus, indultis quibusvis personis, cuiuscunque status, gradus vel conditionis fuerint, seu eorum locis per nos et sedem apostolicam concessis, quibus quoad hoc specialiter derogari volumus, et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre declarationis, voluntatis et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum Anno Incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, decimo Kalendas Maii. Pontificatus nostri Anno Sexto.

Pius episcopus servus servorum dei. Ad perpetuam rei memoriam. In supreme dignitatis specula licet immeriti, disponente domino, constituti, etsi quibuslibet personis ecclesiasticis ex iniuncto nobis apostolice servitutis officio defensionis presidio assistere tenemur, ad illorum tamen, qui in partem solicitudinis assumpti potioris dignitatis titulo sunt insigniti, iurium et consuetudinum approbatarum et privilegiorum conservationem prestantius intendere, eorumque honori et commodo oportune providere nos convenit, quo ipsi facilius multorum odia incurrunt, et graviores patiuntur insidias, cum pastorale officium exercendo nequeuntes omnibus complacere, positi sunt tamquam signum ad sagittam. Nuper siquidem dilectus filius noster Dionisius tituli sancti Ciriaci in Thermis sancte Romane ecclesie presbiter Cardinalis, qui ex dispensatione apostolica Strigoniensi ecclesie preesse dinoscitur, nobis insinuare curavit, quod de antiqua et approbata, hactenusque observata consuetudine Pechvaradiense, de Batha, Sexardiense, de Feldwar, Maracha, Zebegese et Bulch, Somoghwar, de Kolosmonosthora sancti Iok (Iob), sancti Gerardi in Chanadino, Symigiense, Zaladiense, Thykoniense, de Beel, in Bakon et sancti Andree iuxta Wyssegradum, nec non de Cheth, de Sambok, Hathwan, sancti Michaelis de insula Leporum, de Iazow, sancte Crucis de Lelez, et sancti Stephani in Promontorio Waradiensi, ac sancti Antonii de Darocz in Scepus sancti Benedicti et Premonstratensis ordinum monasteria et domus; Item Demesiensis, Posoniensis, Veterisbudensis, sancte Trinitatis de superioribus calidis aquis, Orodiensis, Tituliensis, seu de Erdewo, ac Scepusiensis, Cibiniensis Collegiatarum ecclesiarum propositure, necnon beate Marie

Virginis et sancte Marie Magdalene in oppido Budensi, alias in Novomonte Pestiensi, sancti Petri et sancti Gerardi martirum suburbii eiusdem: ac beate Marie Virginis Pestiensis, nec non de Sasoad et de Ewrs, et de Kezew prope Budam, et Alba ecclesia sancte Marie Virginis iuxta Veterem Budam, sancti Iacobi, ac de Wissegrad, sancti Martini de Marusio, de Zob et de Helemba, de Naghapathak, de Chel, Lamperthaza, Zelews, de nova villa Thamasarallya, Aranyas, Galambok, Zathmar, Nemethy, de Segesdino, de Komaron, in Zala, de Apaczasomlyo, de Papa et de Leweld, Ewrs, Thardas, Hereg, Barosenyew parrochiales ecclesie, ac Cybiniensis et Brassoviensis ecclesiarum decanatus Colocensis, Quinqueecclesiensis, Wesprimiensis, Iauriensis, Waciensis, Agriensis, Waradiensis, Transilvaniensis, Chanadiensis, Nitriensis diocesium, et cum aliis parrochialibus ecclesiis et plebaniis et decanatibus, quorum nomina presentibus haberi volumus pro expressis, in dicta Transilvaniensi olim Argensi Milkoviensi diocesi et alias ubilibet consistentibus, predictis decanatibus immediate subiectis, que sub omnimoda iurisdictione in spiritualibus Archiepiscopi Strigoniensis pro tempore existentis de simili consuetudine pleno iure fore dinoscuntur, simul cum ecclesiis eidem subiectis, et quod illarum prelati et persone monasteriorum, prepositurarum, decanatuum et ecclesiarum predictarum nullum alium preter dictum Archiepiscopum, Romano pontifice salvo, in eorum superiorem recognoscere et habere, ac eidem Archiepiscopo tamquam eorum immediato superiori et nulli alteri obedienciam et reverenciam debitas exhibere, ac ad Sinodum eiusdem Archiepiscopi, quotiens illam per ipsum Archiepiscopum celebrare aut celebrari facere contingeret, accedere, necnon (pro) procurationibus legatorum ac provisionibus nunciorum sedis apostolice persolvendis, ac aliis oneribus supportandis contributionem facere consueverunt, et quod tam prefatus Dyonisius, quam predecessores sui Archiepiscopi Strigonienses, qui fuerunt pro tempore, in pacifica possessione vel quasi iuris exercendi superioritatem et iurisdictionem huiusmodi in predicta monasteria, preposituras, decanatus, parrochiales ecclesias, eorumque personas ac loca a tanto tempore fuerunt, prout prefatus Dyonisius etiam actu existit, cuius contrarii memoria hominum non existit, quam quidem consuetudinem olim felicis recordationis Bonifacius papa VIII.*) predecessor noster motu proprio et ex certa scientia per proprias certi

*) Pius episcopus servus servorum dei. Ad perpetuam rei memoriam. In supreme dignitatis specula licet immeriti, disponente domino, constitui, etsi quibuslibet personis ecclesiasticis ex iniuncto nobis apostolice servitutis officio defensionis presidio assistere teneamur, ad illorum tamen iurium et consuetudinum approbatarum et privilegiorum conservationem prestancius intendere nos convenit, qui in partem solicitudinis assumpti potioris sunt dignitatis titulo insigniti. Nuper siquidem dilectus filius noster Dionisius tituli sancti Ciriaci in Termis sancte Romane ecclesie presbiter Cardinalis, qui ex dispensatione apostolica Strigoniensi ecclesie preesse dinoscitur, nobis insinuare curavit, quod de antiqua et approbata hactenusque observata consuetudine Pechvaradiense, de Batha, Sexardiense, de Feuldwar, de Kolomonosthora, sancti Iob, sancti Gerardi in Chanadino, Simigiense, Zaladiense, Thyaniense, de Beel, in Bakon, et sancti Andree iuxta Vissegradum, necnon de Czech, de Sambok, de Iazow, sancte Crucis de Lelez, et sancti Stephani in Promontorio Varadiensi, ac sancti Antonii de Darocz in Scepus sancti Benedicti et Premonstratensis ordinum monasteria et domus; item Demesiensis, Posoniensis, Veterisbudensis, Orodiensis, Tituliensis seu de Erdevod ac Scepusiensis Collegiatarum ecclesiarum prepositure, necnon beate Marie Virginis et sancte Marie Magdalene in opido Budensi, sancti Petri martiris et sancti Gerardi suburbii eiusdem, ac beate Marie Virginis Pestiensis, necnon de Saad et de Ewrs et de Kezew prope Budam, et Alba ecclesia sancte Marie Virginis iuxta Veterembudam ac de Vissegrado, de

tenoris litteras confirmasse dicitur, vel etiam approbasse. Quare etiam pro parte dicti Dyonisii Cardinalis nobis fuit humiliter supplicatum, ut predictam et quascunque alias laudabiles consuetudines et auctoritates ac iurisdictiones, necnon omnia et singula privilegia, concessiones, litteras et indulta tam per Romanos pontifices, quam Imperatores et Reges ecclesie Strigoniensi sub quacunque verborum forma concessa, in quorum pacifico usu et possessione dictus Cardinalis, aut ecclesia sua Strigoniensis existit, confirmare et approbare, aliasque super hoc oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur pacem et quietem singulorum Christifidelium continue procurantes, et cuiuslibet iura illesa, quantum cum deo possumus, preservare nitentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, prenaratam et quascunque alias laudabiles consuetudines, auctoritates, iurisdictiones, privilegia, concessiones, litteras et indulta, in quorum pacifico usu et possessione vel quasi tam in spiritualibus quam in temporalibus predictus Cardinalis, aut ecclesia Strigoni-

---

Nagh-Patak, de Wihel, Lampertzaza, Bereg, Zewlews, Aranyas, Zathmar, Nempti, de Segesdino, de Komaron, in Zala, de Apaczasomlyo, de Papa, de Leweld parrochiales ecclesie, ac Cybiniensis et Brassoviensis ecclesiarum decanatus Colocensis, Quinqueecclesiensis, Wesprimiensis, Iauriensis, Vaciensis, Agriensis, Varadiensis, Transilvaniensis, Chanadiensis et Nitriensis diocesium, cum aliis parrochialibus ecclesiis et plebaniis et decanatibus, quorum nomina presentibus haberi voluimus pro expressis, in dicta Transilvaniensi olim Argensi diocesi, et alias ubilibet consistentibus predictis decanatibus immediate subiectis, sub omnimoda iurisdictione in spiritualibus Archiepiscopi Strigoniensis pro tempore existentis de simili consuetudine pleno iure fore dinoscuntur, et quod prelati et persone monasteriorum, prepositurarum, decanatuum, et ecclesiarum predictorum nullum alium preter dictum Archiepiscopum, Romano pontifice salvo, In eorum superiorem recognoscere et habere, ac eidem Archiepiscopo tamquam immediato superiori et nulli alteri obedienciam et reverenciam debitas exhibere, ac ad Sinodum eiusdem Archiepiscopi, quotiens illam per ipsum Archiepiscopum celebrare aut celebrari facere contingeret, accedere, et pro procurationibus legatorum ac provisionibus nunciorum sedis apostolice persolvendis, ac aliis oneribus supportandis contributionem facere consueverunt, et quod tam prefatus Dionisius, quam predecessores sui Archiepiscopi Strigonienses, qui fuerunt pro tempore, in pacifica possessione vel quasi iuris exercendi superioritatem et iurisdictionem huiusmodi in predicta monasteria, prepositurae, decanatus, parrochiales ecclesias, eorum personas ac loca a tanto tempore fuerunt, prout prefatus Dionisius etiam actu existit, cuius contrarii memoria hominum non existit. Quam quidem consuetudinem olim quondam perimus tunc Bonifacius octavus *) in sua obediencia nuncupatus, per suas certi tenoris litteras confirmasse dicitur, et etiam approbasse. Quare pro parte dicti Cardinalis nobis fuit humiliter supplicatum, ut predictam et quascunque alias laudabiles consuetudines et auctoritates ac iurisdictiones, necnon omnia et singula privilegia, concessiones, litteras et indulta tam per Romanos pontifices, quam Imperatores et Reges ecclesie Strigoniensi sub quacunque verborum forma concessa, in quorum pacifico usu et possessione dictus Cardinalis existit, confirmare et approbare, aliasque super hoc oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur pacem et quietem singulorum Christifidelium continuo procurantes, et cuiuslibet iura illesa, quantum cum Deo possumus, preservare nitentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, prenarratam et quascunque alias laudabiles consuetudines, auctoritates, iurisdictiones, privilegia, concessiones et indulta, in quorum pacifico usu et possessione vel quasi tam in spiritualibus quam in temporalibus predictus Cardinalis esse dignoscitur, auctoritate apostolica tenore presentium ex certa scientia ratificamus, confirmamus et approbamus, ac presentis scripti patrocinio communimus, decernentes ex nunc omnes et singulos processus, excommunicationum, suspensionum et interdicti sentencias, quos et quas contra consuetudinem huiusmodi contigisset hactenus, aut in futurum contingeret promulgari, ac litteras apostolicas per nos forsan, vel predecessores nostros sub quacunque verborum forma in contrarium concessas, etiam si de illis eorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda esset in presentibus mentio specialis, irritas et inanes, nulliusque roboris vel momenti, non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo etc. nostra ratificationis, approbationis, communitionis, constitutionis et concessionis infringere etc. Si quis autem etc. Datum Rome apud sanctum Petrum anno etc. millesimo quadringentesimo tertio, pridie Kal. Iulii. Pontificatus nostri Anno Quinto.

Exstat orig. in Reg. Pii PP. II. lib. XLIII. fol. 11.

*) Verisimilius dicatur «nonus», Ioanne (II. de Kanisa 1388—1419.) archiepiscopo Strigoniensi. Huiusmodi Regesta Bonifacii IX. deperdita sunt. Th.

ensis esse dinoscitur, auctoritate apostolica tenore presentium ex certa scientia ratificamus, confirmamus et approbamus, ac presentis scripti patrocinio communimus, ac perpetuam roboris firmitatem obtinere decernimus, et illa de novo ex simili scientia concedimus, decernentes ex nunc omnes et singulos processus contra consuetudines, privilegia, concessiones, et indulta et litteras huiusmodi habitas et promulgatas, aut habendas et promulgandas, ac litteras apostolicas per nos forsan, vel predecessores nostros sub quacunque verborum forma in contrarium concessas, etiam si de illis eorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda esset presentibus mentio specialis, irritas et inanes, nulliusque roboris vel momenti, non obstantibus premissis ac suppressionibus de huiusmodi dignitatibus, vel aliqua ipsarum eadem auctoritate forsan factis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre ratificationis, confirmationis, approbationis, communitionis, constitutionis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum Anno Incarnationis diminice Millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, pridie Idus Iunii. Pontificatus nostri Anno Sexto.

Cum autem, sicut dilectus filius noster Thomas tituli sancti Martini in Montibus presbiter Cardinalis, qui dicte ecclesie Strigoniensi, cuius Archiepiscopus pro tempore existens dicti Regni Primas et Legatus natus existit, ex concessione et dispensatione apostolica preesse dignoscitur, nobis nuper exposuit, dudum templi dominici seu templariorum, et alii forsan ordines apostolica auctoritate penitus suppressi et extincti, illorumque ecclesie et beneficia ad statum secularem reducta fuerunt, et in Regno ac infra limites Primatie et Legationis nate huiusmodi plures parrochiales et alie ecclesie, seu Capelle ac beneficia olim dictorum suppressorum ordinum, ac etiam per clericos seculares teneri solita, ad collationem vel presentationem preceptorum Hospitalis sancti Iohannis Hierosolimitani Rhodi, ac Abatissarum Conventuum seu monialium monasteriorum sancti Benedicti et sancte Clare, ac aliorum diversorum ordinum pertinentia existant, que pro tempore obtinentes eo pretextu, quod antequam ordo in illis supprimeretur, exempta essent, ac preceptorie et monialium monasteria, illorumque preceptores, Abbatisse et moniales, quibus subsunt, seu ad quorum collationem vel presentationem aut aliam dispositionem pertinent, exempti sint, se etiam exemptos presentantes se (sic) etiam audaciorem animum excessus et delicta committendi habeant, ac etiam Prioratus de Aurana dicti Hospitalis Iadrensis diocesis nonnullas preceptorias eiusdem Hospitalis, et alia beneficia in dicto Regno et partibus Sclavonie sub se habeat, et sepius contingit, ut dictus Prioratus, cuius bona extra dictam diocesim Iadrensem, et in Regno Ungarie ac partibus Sclavonie huiusmodi consistant, pueris et minoribus et minus ydoneis personis conferatur: quo fit, ut preceptores et alii preceptorias et beneficia huiusmodi obtinentes a laicis ipsorum puerorum et minorum parentibus et affinibus, seu eorundem parentum et affinium officialibus ac aliis personis et ab eis deputatis subsint, et ab eis

corrigantur et puniantur in ordinis clericalis vilipendium. Quodque Archiepiscopus Strigoniensis Primas et Legatus natus, ut prefertur, per viam simplicis querele et appellationis ab omnibus et singulis Iudicibus vel ecclesiasticis Colloceñ et Bachieñ (Civit. et dioc.) quarum ecclesie invicem unite existunt, et aliarum partium dicti Regni adiri debeat, et forsan ab aliquibus hesitari possit, an ad ipsum Archiepiscopum, omissis mediis, appellationes interponi possint, dictus Thomas Cardinalis nobis humiliter supplicavit, ut singulas litteras predictas approbare et innovare, illaque omnia et singula, prout per dictos predecessores concessa fuerunt, de novo, ita quod sicut monasteria, domus, prepositure, decanatus, et parrochiales ecclesie predicte sub omnimoda iurisdictione in spiritualibus et temporalibus prefati Archiepiscopi pro tempore existentis pleno iure subsunt, et illorum prelati, seu Abbates, prepositi, decani et persone nullum alium preter Archiepiscopum in eorum superiorem habere et recognoscere, et ad eius Sinodum accedere, ac ut premittitur, contributionem facere consueverunt, sic etiam plebanie, parrochiales et alie ecclesie, illarumque plebani et rectores, et alie persone ecclesiastice eisdem monasteriis, preposituris, domibus, decanatibus et ecclesiis, eorumque plebanis, Abbatibus, prepositis, decanis et personis prefatis subditi, nec non omnes et singuli Preceptores, plebani, rectores et alie persone parrochialium ecclesiarum dicti suppressi ordinis, ac preceptoriis et monasteriis monialium, illarumque Preceptoribus, Abbatissis et Conventibus seu Monialibus, etiam exemptis, subiectarum, seu etiam ad eorum collationem, presentationem aut aliam dispositionem pertinentium, quodque etiam exempti eorum exemptionibus abutentes, nec non dicto prioratu de Aurana pro tempore vacante, illius vacatione durante, seu eo per personam in minori etate constitutam, vel minus ydoneam et sufficientem, aut nulla auctoritate legitima confirmatam detento, illius Preceptores et alii beneficiati Priori dicti Prioratus de Aurana alias subiecti, in huiusmodi eventus sub omnimoda iurisdictione in eisdem temporalibus et spiritualibus dicti Archiepiscopi similiter subsint, et ipsum Archiepiscopum in eorum superiorem recognoscere et habere, ac ad Sinodum eius accedere, et contributionem, ut prefertur, facere teneantur, omnesque et singuli cuiuscunque dignitatis, status, gradus et ordinis (existant), infra limites Primacie et Legationis predicte consistentes, et se ab (iurisdictione) ipsius Archiepiscopi Primatis et Legati nati exemptos, seu in possessione vel quasi exemptionis existere pretendentes, quotiens pro parte eiusdem Archiepiscopi Primatis et Legati super id fuerint requisiti, ut quisque de huiusmodi et quibusvis aliis eorum assertis exemptionibus docere, et legitimam fidem facere teneatur, nec non quod a quibusvis Iudicibus predictis, omissis quibuscunque mediis, ad Archiepiscopum Strigoniensem appellari, et in causis simplicis querele et primis instantiis prefatus Archiepiscopus in predictis Collocensi et Bachiensi, ac illorum Suffraganeorum civitatibus et diocesibus iurisdictionem concurrentem habeat, et preventioni locus existat, et in tertiis instaniiis cause, in quibus coram eodem Archiepiscopo in secunda instantia processum fuerit, ad Romanam curiam devolvantur, decernere, declarare, statuere et ordinare, ac alias in premissis, oportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Nos igitur, qui singularum ecclesiarum, presertim Metropolitanarum insignium, et illis presidentium Cardinalium, ac aliarum personarum statum felicem conservari et augeri sinceris desideramus affectibus, ac eis in his libenter assistimus, per que illarum dispendiis occurratur, ac honori et commoditatibus consulatur, huiusmodi supplicationibus inclinati, singulas litteras predictas et omnia et singula in eis contenta, et inde secuta quecunque auctoritate apostolica tenore presentium ex certa nostra scientia approbamus, confirmamus et innovamus, ac perpetue firmitatis robur obtinere et inviolabiliter observari debere decernimus atque mandamus. Et nichilominus premissa omnia et singula, prout per dictos predecessores concessa sunt, de novo, ita ut sicut monasteria, domus, prepositure, decanatus et parrochiales ecclesie predicte sub omnimoda iurisdictione in spiritualibus et temporalibus prefati Thome Cardinalis, et pro tempore existentis Archiepiscopi Strigoniensis pleno iure subsunt, et illorum prelati, seu Abbates, prepositi, decani et persone nullum alium preter ipsum Archiepiscopum in eorum superiorem habere et recognoscere, et ad eius Sinodum accedere, ac ut permittur, contributionem facere consueverunt, ut prefertur, sic etiam plebanie, parrochiales et alie ecclesie, illarumque plebani, rectores et alie persone ecclesiastice eisdem monasteriis, preposituris, domibus, decanatibus et ecclesiis, illarumque plebanis, Abbatibus, prepositis, decanis et personis prefatis subditi, ac quod etiam omnes et singuli plebani, preceptores, rectores et alie persone parrochialium ecclesiarum dicti suppressi ordinis, ac preceptores, ac preceptoriis et monasteriis monialium, illarumque Preceptoribus, Abbatibus et Conventibus, etiam exemptis, subiectarum, seu etiam ad eorum collationem vel presentationem, aut quamvis aliam dispositionem pertinentium, necnon etiam exempti eorumque exemptionibus abutentes, quodque etiam dicto Prioratu de Aurana pro tempore vacante, illius vacatione durante, seu eo per personam in minori etate constitutam, vel minus ydoneam et sufficientem, aut nulla auctoritate legitima confirmatam obtento, illius Preceptores et alii beneficiati Priori dicti Prioratus de Aurana alias subiecti, in huiusmodi eventus sub omnimoda iurisdictione in eisdem spiritualibus et temporalibus ipsius Archiepiscopi similiter subsint, et subesse censeantur, et eum in eorum superiorem habere et recognoscere, ac ad eius Sinodum accedere et contributionem, ut prefertur, facere debeant et teneantur; quodque omnes et singuli, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existant, infra limites primacie et legationis predicte consistentes, et se a iurisdictione ipsius Archiepiscopi Primatis et Legati nati exemptos, seu in possessione vel quasi exemptionis iurisdictionis huiusmodi existere pretendentes, quotiens pro parte eiusdem Archiepiscopi Primatis et Legati nati super hoc fuerint requisiti, de huiusmodi et aliis quibuscunque eorum assertis exemptionibus docere et legitimam fidem facere teneantur; ac quod a quibusvis Iudicibus Collocensis et Bachiensis ac aliarum civitatum et diocesium, nec non aliarum partium Regni predictarum, omissis quibuscunque mediis, ad Archiepiscopum Strigoniensem appellari, et illum per appellationem mediate vel immediate adiri possit, quodque in causis simplicis querele et primis instantiis cause, in quibus coram eodem Archi-

episcopo Strigoniensi in secunda instantia processum fuerit, ad Romanam Curiam devolvantur, auctoritate et tenore predictis perpetuo concedimus, indulgemus, decernimus, declaramus, ac statuimus et ordinamus, non obstantibus premissis ac certis litteris a prefato Nicolao predecessore sub dat. videlicet tertio Kalendas Augusti Pontificatus sui anno octavo emanatis, per quas idem Nicolaus predecessor inter alia ad querelam tunc Archiepiscopi Collocensis et Bachiensis eiusque suffraganeorum, ac etiam instantibus litteris clare memorie Ladislai tunc Ungarie et Boemie Regis, ac quondam Georgii Despoti Rascie, ac Iohannis Hunyad Comitis Bistriciensis, et plurimorum aliorum tam ecclesiasticorum quam secularium prelatorum et principum asserentium, ex renovatione usus iurisdictionis dicti Archiepiscopi Strigoniensis Legati nati seu indulto ab eodem Nicolao predecessore in Archiepiscopi et ecclesie Strigoniensis favorem emanato vel verisimiliter in Regno prefato plura scandala suscitari, et ut premissa tollerentur, instantissime supplicantium, omnem iurisdictionis usum vigore litterarum ipsarum quomodolibet indultum, earumque litterarum vim et effectum ab earum data, quousque foret taliter cognitum, quod (quo) ad dictam provinciam Collocensem eiusque Archiepiscopum et prelatos, et eisdem subiectos suspendit, omnesque processus, sentencias excomunicationis, censuras et omnia inde secuta, quorum auctoritas in prefatis suis litteris emanabat, nullius roboris vel momenti fuisse decrevit, excommunicatosque ab eodem Archiepiscopo Strigoniensi ob non paritionem mandatorum et monitionem suorum, qui ab excommunicationis sententia huiusmodi, salva nullitate, ad ipsum Nicolaum predecessorem et sedem apostolicam appellaverant, ad cautelam absolvit, et interdicta, si qua imposita essent, relaxavit, omnesque, qui premissorum occasione inhabilitatis et irregularitatis maculam quomodolibet incurrissent, rehabilitavit, ac perinde haberi voluit, ac si in premissis minime incurrissent, ac absolutos et habilitatos ab omnibus et singulis prelatis, et parrochialium ecclesiarum rectoribus, aliisque quibuscunque, qui de hoc requisiti forent, denunciari precepit et mandavit, etsi partes ipse vel earum altera de iuribus privilegiorum dictarum Strigoniensis et Collocensis ecclesiarum et earum iurisdictionibus, et quomodo eatenus usi erant, de iure vellent experiri, quandocunque poterant, mandaret ministrari iustitie complementum, decernens irritum et inane quicquid in contrarium actum esset, ac in posterum contingeret attemptari, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon ecclesiarum, monasteriorum et ordinum ac Hospitalis predictorum iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, ac ipsius Hospitalis stabilimentis, usibus et naturis, necnon privilegiis, indultis et litteris apostolicis eidem Hospitali illiusque preceptoriis, beneficiis et membris, illorumque ac quibusvis aliis personis, etiam exemptis, necnon ordinibus et universitatibus, etiam cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, fortioribus, efficacioribus, insolitis et magis urgentibus, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de plenitudine potestatis, etiam consistorialiter ac de fratrum consilio et assensu, etiam per modum contractus aut cuiuscunque conventionis concessis et iteratis vicibus confirmatis, approbatis et innovatis, quibus, etiam si de eis eorumque totis tenoribus specialis, spe-

cifica et individua, plena et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quevis alia expressio habenda, aut alia requisita forma servanda esset, et in eis caveatur expresse, quod preceptorie et alia beneficia et membra dicti Hospitalis, illaque obtinentes eorumque et alie persone predicte ab omni dominio, potestate, superioritate, iurisdictione et auctoritate quorumcunque primatum, legatorum etiam natorum, et aliorum ordinariorum et superiorum exempti existant, quodque prime vel alie cause in certis locis et coram certis personis tunc expressis agitari et coram eis cognosci debeant, personeque prefate extra vel ultra certa loca ad iudicium trahi non possint, quodque illis non nisi sub certis inibi expressis modo et forma nullatenus derogari possit, et si derogaretur, derogationes huiusmodi nullius essent roboris vel momenti, neque ille alicui aliquod ius tribuerent, nec censeretur eisdem privilegiis, indultis, litteris, stabilimentis, usibus et naturis per quecunque verba et quascunque clausulas quomodolibet derogatum, nisi derogatio huiusmodi de consilio Cardinalium eorumdem et consistorialiter fiat, necnon etiam tunc demum, nisi cum exemptorum Universitatum et Magistri, ac dilectorum filiorum Conventus Rhodi dicti Hospitalis, vel aliarum personarum quarumcunque ad id expressus accesserit assensus, fuerintque littere derogationis huiusmodi etiam per Universitatem, Magistrum et personas prefatas subscripte, et eis per diversas litteras in forma Brevis diversis temporibus cum certis intervallis presentatas intimate, et non alias nec alio modo censeatur, quam semper in huiusmodi, que fierent, etiam consistorialiter et de consilio predicto derogationibus apposita clausula, quod illa effectum sortiantur, de consensu Universitatum maxime et personarum huiusmodi, et non alias nec alio modo tenores huiusmodi, ac si presentibus de verbo ad verbum insererentur, pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscunque. Ceterum quia difficile foret presentes litteras ad singula loca, in quibus expediens fuerit, deferri, volumus et eadem auctoritate decernimus, quod transumptis presentium manu Notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius Canonici Metropolitane vel alterius Cathedralis ecclesie, aut persone in dignitate ecclesiastica constitute munitis eadem prorsus fides indubia ubique in iudicio et extra adhibeatur, que ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre approbationis, confirmationis, innovationis, mandati, concessionis, indulti, declarationis, statuti, ordinationis, derogationis, voluntatis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum Anno Incarnationis dominice millesimo quingentesimo tertio decimo, pridie Nonas Augusti. Pontificatus nostri Anno Primo.

Ex Reg. orig. An. I. Tom. IV. fol. 43.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 597—606.

CXXII.

1513. Papa *Leo X.* invită pe decanii bisericilorŭ catolice din Sibiu, din Braşovŭ, din Kizd, şi din Kozd, se asculte de ordinele archiepiscopului din Strigonŭ, ca de părintele lorŭ sufletescŭ, de óră-ce papa Iuliu II. a încorporatŭ *diecesa Milcoviei* cu archiepiscopia Strigonului. 1513.

«Leo Papa X. Dilecti Filii, Salutem et Apostolicam Benedictionem! «Dudum, felicis recordationis Julius Papa II, Praedecessor noster, attendens, «quod Ecclesia Milkoviensis et illius Civitas, ab infidelibus et Schismaticis «atque Christi Nominis inimicis, per 70 annos et ultra occupata, et illius «fructus, reditus et proventus tenues et exiles, ac in Dioecesi Milko«viensi, Cibiniensis et Brassoviensis Ecclesiarum Decanatus, et nonnullae Pa«rochiales, ac aliae Ecclesiae Christi fidem colentes et observantes existe«rent, et a tempore occupationis hujusmodi, dictarum Cibiniensis et Brasso«viensis Ecclesiarum Decani, qui pro tempore fuerant, dilectum filium nostrum «Thomam tti Sanct. Martini in Montibus Presbiterum Cardinalem, qui et Ec«clesiae Strigoniensi ex concessione ac dispensatione Apostolica praeesse di«gnoscitur, et pro tempore existentem Archi-Episcopum Strigoniensem, sub «cujus cura et gubernatione fuerant et existebant, in Superiorem recognovis«sent et recognoscerent, ac cupiens Milkov. et Strigon. utilitati, et animarum «Christi Fidelium Cibiniensis et Brassoviensis ac Parochialium Ecclesiarum «hujusmodi saluti consulere, Ecclesiam ipsam Milkoviensem tunc certo modo «vacantem, eidem Ecclesiae Strigoniensi, donec Ecclesia Milkoviensis et illius «Civitas hujusmodi, ab eisdem infidelibus et schismaticis recuperata, ac in pri«stinum, et eum statum, inquo ante occupationem hujusmodi existebant, re«verterentur, de Fratrum suorum, de quorum numero tunc eramus, consilio, «authoritate Apostolica univit, annexuit et incorporavit, prout in Literis ipsius «Praedecessoris, desuper confectis, (quarum tenores, ac si de verbo ad verbum «insererentur praesentibus, habere volumus pro expressis) plenius continetur. «Nos igitur, eundem Thomam Cardinalem, suis exigentibus meritis, Paterna «benevolentia prosequentes, ac cupientes, ut Ecclesia ipsa Milkoviensis, et aliae «Ecclesiae praedictae, sub Ejus regimine felicia in Spiritualibus et temporalibus «suscipiant incrementa, Discretioni Vestrae per praesentes mandamus, quatenus «Vos Decani et Capitula, Eidem Thomae Cardinali, tanquam Patri ac Pastori «animarum Vestrarum, humiliter intendentes et exhibentes Sibi obedientiam «et reverentiam, debitas et devotas; et vos Clerus, eum benigne recipientes, «et honorifice pertractantes, ejus Salubria monita et mandata suscipiatis, hu«militer et efficaciter adimplere curetis. Vos vero Populc, tanquam Patrem et «Pastorem animarum vestrarum, devote suscipientes, et debita honorificentia «prosequentes, Ejus monitis et mandatis salubribus humiliter intendatis, ita «quod ipse Thomas Cardinalis in vobis devotionis filios, et vos in eo per con«sequens Patrem benevolum, invenisse gaudeatis; nec non vos Vasalli et sub«diti, cum debito honore prosequentes, Sibi fidelitatem solitam, ac consveta «servitia, et jura Sibi a vobis debita, integre exhibere et solvere cum effectu

«curetis, alioquin sententiam sive poenam, quam dictus Thomas Cardinalis «rite tulerit sive statuerit in rebelles, ratam habebimus, et faciemus, auctore «Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum «Romae, apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, Die 2-*da* Sept. 1513, Pon«tificatus nostri Anno primo.»

«Petrus Bembus Cardinalis.

Benkö, Transsilvania. Pars I. Tom. II. Claudiopoli 1833. pag. 141—143.

CXXIII.

1513. 1513. *Vladislau*, regele Ungariei, scrie archiepiscopului din Strigonŭ, că *diecesa Milcoviei* nu se póte uni cu archiepiscopia Strigonului, fără de învoirea dênsului ca patronŭ generalŭ alŭ bisericilorŭ din Ungaria, şi în consecinţă învită pe archiepiscopulŭ Strĭgonului, se nu întreprindă nimicŭ în contra vechilorŭ libertăţi şi obiceiuri ale preoţilorŭ săsesci, cari se ţinŭ de episcopia Milcoviei.

...«Cum — unio hujusmodi sine nostro, utpote omnium Ecclesiarum hujus Regni Nostri Hungarici, et perinde eis subjectarum generalis Patroni, consensu fieri non debuerit: Sacrorum etiam Canonum decretis manifeste edicentibus, ejusdem esse ad unionem aliquarum Ecclesiarum consentire, cujus praesentare et eligere, et etiam alioquin ex hoc multa incommoda sequerentur, non solum in depauperationem illorum Plebanorum, quorum opibus et facultatibus plebs illa Saxonicalis, communis ruralisque populus nititur ac sustentatur; sed etiam in desolationem totius illius patriae, alioquin multis periculis et hostili incursioni expositae. Volentes igitur eosdem Plebanos, et Cives Colonosque ac Subditos Nostros in suis antiquis juribus et consvetudinibus conservare, rogamus Paternitatem Vestram Reverendissimam, velit de hujusmodi unione patientiam habere; nihilque contra libertates et antiquas consvetudines ipsorum Plebanorum et Saxonum Nostrorum innovare velit».....

Benkö, Milkovia I. 193—195. — Fabricius, Urkundenbuch zur Geschichte des Kisder Kapitels. Hermannstadt 1875. pag. 161. Originalulŭ în archiva capitulului din Sibiu.

CXXIV.

1513. *Vladislau*, regele Ungariei, face cunoscută tuturorŭ comercianţilorŭ din Ungaria, că numai cojocarii din Sibiu şi din alte oraşe ale Transilvaniei potŭ se cumpere şi se esporteze în străinătate *pieile crude*, cari se vêndŭ în Transilvania, séu cari se importézä în Transilvania din *Ţĕrile românesci* pe la Turnurile-roşii. 1513

Wladislaus Dei gratia Rex Hungariae et Bohemiae etc. fidelibus nostris universis et singulis Mercatoribus et Negociatoribus hominibus, tam in Regno nostro Hungariae quam Moldavia et partibus Transalpinis existentibus, praeterea cunctis Officialibus et factoribus, tam in vigesima nostra Cibiniensi, quam etiam alias ubivis constitutis praesentibus et futuris, praesentium Notitiam habituris Salutem et gratiam. Pro parte et in personis fidelium nostrorum universorum Magistrorum pellificum, in Civitate nostra Cibinensi, ac aliis omnibus Civitatibus oppidis et villis, in partibus Regni nostri Transsylvaniae existentibus et Commorantibus, Nobis expositum extitit per modum gravis querelae, quod licet ipsi hanc antiquam libertatem et approbatam Consuetudinem habeant, ut nullus omnino Mercatorum ac Negotiatorum hominum, praeterquam ipsi pellifices pelles agnelinas ac alias quascunque crudas cutes animalium, et praecipue ferarum per artifices, illic nondum paratas et laboratas, in dictis partibus Transsylvaniae coemere et illas ad exteras terras postea educere et educifacere valeat, tamen nonnulli nunc forent Mercatorum, qui huiusmodi pelles et cutes crudas ac non laboratas emerent, ac easdem in Curribus et per equos ponderatos de dictis partibus Transsylvanis ad exteras terras et loca in magna quantitate deferrent, Similiter forent officiales nonnulli, qui huiusmodi pelles et signanter animalium ferarum, dum ad Transsylvaniam importarentur, penes rubeas turres pro se, vel etiam aliis occuparent, et sic easdem in medium pellificium dictorum ducere non permitterent, in damnum et praeiudicium huiusmodi antiquorum libertatum et consuetudinum ipsorum exponentium valde magnum, Unde supplicatum nobis extitit, ut eisdem Exponentibus circa praemissa de remedio prouidere dignaremur oportuno, et quia nos ipsos exponentes in eorum antiquis libertatibus et consuetudinibus impedire nolumus, mandamus igitur vobis et vestrum cuilibet harum serie strictissime, quatenus amodo deinceps nullus omnino vestrum contra antiquam libertatem et consuetudinem dictorum exponentium hujusmodi pelles et cutes crudas in dictis partibus Transsylvanis emere, aut easdem ad exteras terras, educere seu educifacere vel easdem circa huiusmodi turres occupare audeat, Sed ipsas pelles et cutes crudas dictis Exponentibus, ut praefertur emere et educere, atque adductores eorundem libere et sine ulla occupatione cum eisdem in medium dictorum Magistrorum pellificum venire permittatis. Nam alioquin commisimus et facultatem dedimus, Comittimusque et damus per praesentes fidelibus nostris Magistro Civium ac Judicibus et Juratis Senioribus dictae Civitatis nostrae Cibiniensis et aliarum quarumlibet Civitatum ac oppidorum dictorum partium Transsylvanarum ubi videlicet praemisso nostro mandato ausu temerario (quod absit) contraventum fuerit, ut ipsi praefatos exponentes in

huiusmodi ipsorum libertatibus et consuetudinibus contra vos et quemlibet vestrum protegant et defendant, et vobis pelles et cutes huiusmodi nullatenus emere aut de ipsis partibus educere vel etiam occupare permittant. Quod si apud aliquos ex vobis contra hoc mandatum nostrum et contra praemissam dictorum magistrorum pellificum libertatem et consuetudinem huiusmodi pelles crudae inventae fuerint, iidem Judices illas auffere, et duas partes earundem ipsis Magistris pellificibus ad suos usus, convertendum dare, tertiam vero partem pro se ipsis recipere valeant, atque possint authoritate nostra Regia praesentibus ipsis in hac parte attributa, mediante, Secus ergo non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Budae in Vigilia festi Beati Laurentii Martiris Anno Domini Millesimo Quingentesimo tredecimo. Regnorum nostrorum Hungariae Anno vigesimo quarto, Bohemiae vero quadragesimo quarto.

Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. N. F. IV Band. I. Heft. pag. 93—94. După unŭ transumptŭ din archiva oraşului Bistriţa în Transilvania.

CXXV.

1513. 1513. Din registrulŭ de percepţiuni alŭ *castelanilorŭ dela Branŭ*, lânga Braşovŭ, din care se cunósce, cari comune erau dependente de castrulŭ acesta.

Rursus electi sunt castellani, domini Matheus Funifex et Clemens Wyroch, qui perceperunt et exposuerunt pecunias infrascriptas, de quibus tenentur dare rationem etc.

Percepta.

. . . . . .

Item de Cerne et Thwhan [1]. . . . . flor. 20
Item ex parte census Cziganorum . . . . . flor. 4
. . . . . .
Item de salibus in Földwar etc. . . . . flor. 19 asp. 32
. . . . . .
Item sabbato post corporis Christi de decimis agnorum flor. 6 asp. 48
Item de decimis apum
Item Appacia . . . . . asp. 16
Kryppach . . . . . asp. 36

1) Zernesci şi Tohanŭ, sate în comitatulŭ Făgăraşului lângă Branŭ.

Item de septem villis . . . . . flor. 3 asp. 14
. . . . . .
Item de seminatione et venditione lini. . . . . (flor. 12 asp. 34)
Item de quatuor villis Walachalibus, quos villicus in Torkesch vendidit. . . . . asp. 28
Item census pertinenciarum castri etc. . . . . .
Badschfalw [1] . . . . . flor. 5 asp. 23
Törkesfalw [2] . . . . . flor. 15 asp. 26
Scharnatfalw [3], ... flor. 11 asp. 34
Langenndorff [4] . . . . . flor. 21 asp. 7
Zeyzon [5] . . . . . flor. 5 asp. 27
Tatrang [6] . . . . . flor. 9 asp. 27
Purkerecz [7], ... flor. 5 asp. 36
Apacia [8] . . . . . flor. 29 asp. 18
Crispach [9] . . . . . flor. 31 asp. 10

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I. Band p. 166 — 173.

CXXVI.

1513. *Vladislau*, regele Ungariei, conferesce lui Nicolae, vice-voivodului din Transilvania, moşiile nobilului românŭ *Petru Lada*, din comuna Slatina, în districtulŭ Caransebeşului, devenite vacante din lipsa de succesori legitimi. 1513.

Nos Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis Quod nos attentis et consideratis fidelitate et seruicys fidelis nostri Egregy Nicolai Thwroczy de Zenthmyhal Vicewaywode nostri Transiluanensi, Que ipse Sacre imprimis huius Regni nostri Hungarie Corone deinde Maiestati nostre, maxime in hoc officio suo quo fungitur, cum omni fidelitatis constancia exhibuit et impedit, vniuersa bona et Jura possessionaria Nobilis condam Petri Lada de Zlatyna in Themensiensi, districtu videlicet de Karansebes, et alys eciam quibusuis huius regni nostri Hungarie Comitatibus existentibus habita, Que per mortem et defectum seminis eiusdem condam Petri ad nos conse-

---

1) Bacifălău.
2) Turcheşŭ.
3) Cernatŭ.
4) Satulŭ-lungŭ.
5) Zizinŭ.
6) Târlungeni.
7) Purcăreni.
8) Apaţa.
9) Crisbavŭ.

quenterque collacionem nostram Regiam, iuxta antiquam et approbatam predicti Regni nostri Hungarie consuetudinem atque legem rite et legittime deuoluta esse perhibentur et redacta. Simulcum omni Jure nostro Regio si quod in eisdem Bonis et Juribus possessionarys eciam alias qualitercunque haberemus, aut nostram exquibuscunque causis vys modis et racionibus concernerent Maiestatem, ac pariter cum cunctis suis vtilitatibus et pertinencys quibuslibet, Terris scilicet Arabilibus cultis et incultis, Agris, pratis, pascuis Campis fenetis. Siluis Nemoribus, Montibus vallibus vineis vinearumque promontorys, Aquis fluuys piscinis piscaturis aquarumque decursibus, Molendinis et Molendinorum locis, Generaliter vero quarumlibet vtilitatum, et pertinenciarum suarum integritatibus quouis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus, premissis sic vt prefertur stantibus et se habentibus, Memorato Nicolao Thwroczy suis que heredibus et posteritatibus vniuersis dedimus donauimus et contulimus, Immo damus donamus et conferimus, Jure perpetuo et irreuocabiliter tenenda, possidenda pariter et habenda, salvo Jure alieno, Harum nostrarum, quas propter absenciam maioris Secreti Sigili nostri anulari Secreto Sigillo nostro consignari fecimus vigore et testimonio literarum mediante, Quas in formam nostri priuilegy redigi faciemus dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Bude in festo beate Lucie virginis et martiris. Anno domini Millesimo Quingentesimo tredecimo Regnorum Hungarie etc. Anno vigesimo quarto Bohemie vero Quadragesimoquarto.

Relacio venerabilis domini Francisci prepositi Transiluanensis Secretary Regie Maiestatis.

Franciscus prepositus Transiluanensis.

(*În dosŭ:* Registrata folio VI. XLV. Anno 1513.)

Pesty, A Szörényi Bánság. III. 155—156. Originalulŭ în archiva camerei fiscale din Buda.

CXXVII.

1513. 1513. *Petru Pathoczi,* castelanulŭ castrului Hinedórä recunósce, că marchisulŭ George de Brandenburgŭ i-a predatŭ dênsului în administrare şi conservare *castrulŭ Hinedórei,* dimpreună cu castelele dependente de castrulŭ acesta, *Marginea, Mănăsturŭ* şi *Haţegŭ,* şi se obligă a le restitui domnului seŭ ori când le va cere.

Ego petrus pathochy de Iregd Castellanus Castri Hwnyad, Recognosco per presentes, Quod quia Ill-mus princeps, et dominus Georgius dei gracia Marchio Brandemburgensis Stetiniensis, pomeranensis Cassubiensis ac

Sclauorum dux, Burggrauius Nurembergensis Rugieque princeps Castrum suum Hwnyad et Castella Morsyna, Monosthor et Hachachk cum omnibus et singulis Machinys, Ingenys et pertinencys eorundem, ad manus meas durante beneplacito sue IIIme dominacionis, dedit et in officium contulit, vnde ego cupiens III^mam^ dominacionem suam de et super restitucione Castri Hwnyad et Castelli Morsyna, Monosthor et Hachak.

(Conţinutulŭ mai departe este ca în obligaţiunea lui Ladislau de Foltŭ din a. 1511, veḑi Nr. IX).

Datum in Ciutate Gwla feria quarta proxima post Natiuitates christi Anno domini Millesimo quingentesimo tredecimo.

Pesty, Krassó vármegye története. III. p. 497—498.

CXXVIII.

1513. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ consiliarilorŭ sei, că *voivodulŭ Moldovei* temându-se de Turci solicită alianţa Poloniei. 1513.

Sigismundus, Rex, Consiliariis Regni Polonie.

Eodem exemplo singulis.

Moscus hostis noster spe frustratus, arcibus nostris non expugnatis et clade suorum non mediocri accepta, metu appropinquantis exercitus nostri rabie plenus ac furiarum', minabundus retrocessit.— Quam ob rem Deum omnipotentem laudamus.

Valachus post cladem a Tartaris acceptam Turcorum insidias magnopere timet, sollicitus, ne dominio pellatur, petit auxilium a nobis suumque vicissim nobis fideliter sempiterne promittit. Et, quod in secreto habendum est, sibi et suis apud nos in regno nostro in gravi necessitate hospitium petit. —

Cum Turco inducias septimestres constitueramus, quarum jam vix menses tres supersunt, que, si fieri posset, perpetue nobis ineunde essent, quandoquidem universalis expeditio Christianorum, Rome dudum practicata, semper magis ambiguo consilio promovetur, aut saltem ad aliquod certum longius tempus. Quas tamen inire non licet absque Ser. dni. regis Hungarie intelligentia, ne quid adversus confederationem fiat. Sed de hoc agemus cum sua Serenitate per oratorem nostrum, ut nobis consilium et sententiam suam aperiat.

Magister Prussie et ejus ordo videtur nobiscum egisse astutia quadam et simulatione tempus redimendo et cunctando, quorsum actiones nostre cum Mosco et cum aliis evadant. Et jam nuper nobis significavit, fortasse sperans,

nos a Mosco oppressum iri, quod, summo pontifice et imperatore inhibente, nec piotrkovienses tractatus nec vetustas ordinationes exequi auderet.

Lithuani etiam acerbe ferunt, quod in hac necessitate adjuti non sint et fortasse agent, ut deinceps adjuventur et non deserantur.

Que omnia supra commemorata non parvi momenti reputanda sunt et ob id magna deliberatione et consilio maturo indigent.

Nos si huic principatui nostro recte consultum esse cupimus sique illum ab interitu servare volumus, quoniam non est quieturus pertinax ac barbarus iste hostis noster, necesse est, ut conventum hic generalem cum hisce subditis nostris agamus, quem non statim nec parvo tempore absolvere poterimus.

In casibus vero suprascriptis ad regnum pertinentibus consilio etiam opus est. Nam ista defensio ex conscriptione majori nos periculo quam securitati exponet, qua hostiles impressiones eludere non poterimus, si viribus et consilio non restiterimus, et qua neque nos defendere, neque Valacho Lithuanisque opitulari valemus: et tamen negare non possumus, nos ipsos periclitari, quum Valachi aut Lithuani periclitarentur.

Scimus consilio opus esse, sed quoniam conventus anni preteriti sanxit: quod conventus generalis in regno si conscriptio in executionem posita esset ne celebraretur, nisi post in quinquennio, non putavimus inconsultis consiliariis aliquid de instituendo conventu in regno decernere: presertim quod dubitemus, ut ei interesse possimus. Consulat itaque Sinceritas tua: debeamus necne conventum generalem consiliariis ac nunciis terrarum, an vero solis duntaxat consiliariis, et quo loco et tempore instituere.

Nos quidem dabimus operam, ut eidem conventui intersimus: verum si contingeret, quod adesse non possemus, num absque nobis ea fructuose decerni et statui poterint, que necessaria super premissis et aliis incidentiis esse videntur. Et ne qua negligentia fiat, volumus: ut tua Sinceritas quam primum nos de sua sententia faciat certiores.

Dat. Vilne X Novembris MDXIII.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 14. Din manuscrisele Bibliotecei dela Kornik.

CXXIX.

1514. 1514. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, autorisézĕ pe primariulŭ şi pe juraţii Sibiului se cerceteze plângerea Barbarei Zarka: că *Stefanŭ Olah (Românulŭ)*, judeţulŭ din Orĕstie, ar fi condemnatŭ la mórte şi esecutatŭ pe nedreptŭ pe fiulŭ dênsei cu numele Blasiu.

Johannes de Zapolya comes perpetuus terrae Scepusiensis, waywoda Transilvanus et Siculorum comes etc., prudentibus et circumspectis magistro

civium ceterisque juratis consulibus civitatis Cybyniensis ect., salutem et favorem. Refert nobis honesta domina Barbara relicta relicta condam Zarka, nunc in civitate Albensi Transilvanae commorans, qualiter providus Stephanus Olah judex regius civitatis Zaswaros providum Blasium, filium praefatae exponentis, minus juste et absque ullis suis culpis exigentibus interfecisset et eundem morti tradidisset, petens nos eadem domina Barbara humili cum instantia, quatinus de condigno juris remedio providere dignaremur. Sed quod nos certis et arduis quibusdam implicitis negotiis ad ea impraesentiarum superintendere et invigilare non valemus, requirimus igitur vos et nihilominus regia in persona harum serie committimus et mandamus, quatinus agnitis praesentibus in uno certo et brevi termino vocatis coram vobis partibus praedictis auditisque earundem partium propositionibus, allegationibusque et responsis admissis etiam quibusvis probabilibus documentis, causa partium in praescripta favore quorumlibet postergato, merum et rectum judicium et justitiam facere et administrare debeatis; et si qua partium forsitan vestro judicio contentare noluerit, extunc vos causam eandem simul cum tota serie ipsius vestrae adjudicationis et processibus exinde secutis, nostram in praesentiam ad terminum per literas vestras ipsis partibus praefigendum transmittere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Zazsebes feria sexta proxima post festum beati Stanislai episcopi, anno domini millessimo quingentesimo decimo quarto.

Amlacher, Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos. Hermannstadt 1879. pag. 85. Originalulŭ pe chârtie în archiva naţiunei săsesci din Sibiu.

CXXX.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ adunărilorŭ particulari ale ţerei, că Turcii voescŭ se scótă din domnie pe *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*. Regele cere se delibereze asupra acestui casŭ, astŭ-felŭ ca Turcii se nu ajungă a fi vecini cu regatulŭ Poloniei. 1514.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Conventus particulares Terrarum Regni.

Post dictam salutem, et oblatas fidei literas dicendum.

Sacra regia Mtas., que statum regni sui, et omnium vestrum cupit esse felicissimum, magnopere sollicita est, ut tempestive casibus, que successu temporis incommodare Reipublice possent, maturo consilio prospicere posset. Referri hec vobis per me mandavit, ut ne miremini, et ne egro animo feratis, quod preter constitutionem preteriti conventus Piotrkoviensis nunc conventum ad medium Quadragesime Piotrkovie instituit. Nollet enim Mtas. neglicentie a

quoquam accusari, quum aliquid — quod Deus nolit — tale accideret, quod perturbare aut aliquo malo afficere Rempublicam posset. Preter enim defensionem necessariam, qua regnum indiget: nam illa defensio, que anno preterito adinventa est, potius Rempublicam periculo exponet quam tuebitur, alii casus magni occurrunt, de quibus si non consuletur et si tempestive non providebitur, in tantum crescent, ut postea nullo remedio reparari poterint.

Primum enim Mtas. regia consulendum putat, ne Valachus per Turcum ejiciatur de ejus dominio: eoque ejecto, ne se regno vicinum faciat. Quod autem hec voluntas Turci sit, et ipse Valachus sentit, et Mtas. regia non ignorat. Quilibet itaque vestrum cogitet secum et reputet, qualem vicinum regnum haberet, si id—quod Deus avertat—accideret, precipue vero quod vires et consilia cum Tartaro jungeret.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 17 — 18.

CXXXI.

1514

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie *voivodului Bogdanŭ din Moldova*, că hotărîse mai înainte se trimită pe consiliarii sei la Cameneţŭ, unde împreună cu consiliarii Moldovei se cerceteze şi decidă cestiunile de controversă dintre supuşii ambelorŭ ţeri; însă fiindŭ-că peste puţine ḑile are se se întrunésca adunarea generală a Poloniei la Piotrkovŭ, astŭ-felŭ a creḑutŭ, că e mai bine se amâne trimiterea consiliarilorŭ sei până după închiderea adunărei generale. Totŭ-o-dată regele respunde voivodului Bogdanŭ, că pe oratorii sei se-i trimită la adunarea generală din Piotrkovŭ.

Sigismundus, Rex, Joanni Bohdano, Palatino Valachie.

Magnifice domine, amice sincere nobis dilecte.

Decreveramus consiliarios nostros versus Camieniecz dirigere, qui inter nostros et Magnificentie tue subditos controversias, si que essent, cum Mgcie. tue consiliariis reviderent et illas equabilitate servata juste dirimerent et sopirent boneque vicinitatis servande modos et conditiones constituerent; at quum brevi generalem Piotrkovie conventum, videlicet pro medio Quadragesime proximo celebraturi sumus, visum est nobis, eam consiliariorum nostrorum missionem hac vice usque post conventum differe. Peracto enim illo conventu, Deo volente, id ipsum faceremus. Quia autem Mgcia tua per magnificum capitaneum et castellanum Belzensem a nobis scire optavit, quo suos ad nos oratores mittere posset, Mgcie. tue hoc significandum putavimus, ut eosdem ad conventum prefatum Piotrkoviensem potius dirigat. Nam illic presentibus consiliariis omnia solidius in communem utriusque nostrum utilitatem agi poterint.

Si quid autem Mgcia. tua aut ex Turcia aut ex Tartaria vel aliunde novi habet, nobis significet, rem nobis valde gratam factura.

Datum Vilne d. XVIII Januarii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 19—20. Din codicele manuscriptŭ alŭ Bibliotecei dela Kornik.

CXXXII.

1514. Instrucţiunile date de *Sigismundŭ*, regele Poloniei, lui *George Krupski*, castelanului din Bels, trimisŭ ca oratorŭ la Selimŭ, sultanulŭ turcescŭ. 1514.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Selimum Cesarem Turcorum data Georgio Krupski de Orchow, Castel. et Capitaneo Belzensi.

Inprimis imperator salutandus in hunc modum:

Serenissime imperator. Serenissimus princeps et dominus meus, dnus. Sigismundus, rex Polonie, Mg. dux Lithuanie, Russie, Prussieque etc. dnus. et heres etc. te salutat et amicitiam fraternam tibi offert, optatque, ut felix sis et incolumis vivas.

Serenissime dne. imperator. Paucis transactis mensibus orator Sermi. dni. mei, regis Polonie, Andreas Zakrzewski nuncupatus, rediit a te, qui Sermum. dnum. meum inprimis certiorem fecit de tue Serenitatis bona valetudine, tum etiam, quomodo in imperio suo, quod paterna benedictione assecuta sit, felicitate potiatur. Hoc autem ipsum Sermo. dno. meo jucundum fuit.

Retulit etiam idem orator sue Serti., quomodo tua Sertas. eam intentionem habeat, quod cum sua Serte. in bona et fraterna amicitia et pacifica vicinitate juxta sui patris morem vivere intentionem habeat. Eadem vera intentio tua, dno. meo Sermo. grata est. Nam et sua Sertas. eandem intentionem animo concepit et habet, favet autem Sermus. dnus. meus magnopere, ut vra. Sertas. incolumis ac felix vivat. Inherens autem sermus. dnus meus progenitorum et predecessorum suorum, regum Polonie, vestigiis, vicinorum omnium principum amicitiam sibi comparare et conservare consuevit, ut cum eisdem in bona pace ac tranquillitate vivat.

Progenitores et antecessores regis Polonie, Sermi. dni. mei, regis Sigismundi cum tuis progenitoribus et antecessoribns fidelem et constantem amicitiam servarunt et inducias propter subditorum utrinque quietem et pacem conservandam crebris inter se nunciis paciscebantur et componebant; Sermus. quoque dnus. meus desiderium simile progenitorum suorum, regum Polonie habens, misit me, ut tue Serti. hanc sue Sertis. voluntatem ac intentionem insinuarem et referrem ac cum vra. Serte. inducias conservande amicitie gra-

tia componerem et paciscerer, ut induciis durantibus et mutua benevolentia inter vras. Sertes. fideli ac constanti existente, subditi alterutrius vestrum in omnibus dominiis bona pace potirentur, et inter se more vetusto negotiationes utiles exercerent, atque ut vri. inimici ex hoc dolore turbarentur et amici consolationem haberent.

Sperat Sermus. dnus. meus, quod Sertas. tua, veluti princeps et imperator sapiens, contenta erit, habere pro bono amico et favente sibi vicino suam Sertem. quemadmodum et Sua Sertas. eandem habere bonum amicum et vicinum cupit, et cum vra. Sertas cum Sua Majestate in amicitia vivet. Habebit procul dubio et reliquos omnes, cum quibus Sermus. dnus. meus in amicitia vivit et maxime Sermum. dnum. Vladislaum, Hungarie regem, fratrem Sermi. dni. mei sibi ad amicitiam acclinatiores et faciliores.

In tractatibus cum Bassis.

Dum basse, ut fortassis moris est, convenient tecum et querent, quales inducias et quamdiu habere Mtas. regia velit: tu debes habere respectum ad inducias cum Sermo. Hungarie rege constitutas, que triennales constitui deberent, et ita bassis respondebis. Nam si Sermus. dnus. rex Hungarie trium annorum inducias seu treugas pacis duntaxat habet, tu etiam tres annos poscas, non faciendo mentionem de treugis pacis datis Sermo. Hungarie regi, ne ipsi suspicentur nos, ideo communiter ad unum duntaxat terminum inducias facere, quod postea ipsis expiratis ipsos aggredi cogitaremus.

Qualitas vero et modus induciarum ita erit paciscendus, sicuti tempore genitoris Sermi. dni. imperatoris pacisci et componi solitus fuit inter Mtis. regie et suos progenitores atque etiam inter suam Serenitatem juxta copiam inscriptionis, que tibi in presentiarum mittitur. Nam juxta tenorem inscriptionis hujus, que in copia continetur, tu quoque inscriptionem ab imperatore posces tibi dari, et accipies.

Casu vero, quod cum Hungaris non convenisset de induciis, oratorque hungarus absque eis discessisset, tu vero utique saltem triennales inducias poscas et componas.

Si Hungaris treuge nulle date sunt, et tibi triennales etiam negabuntur, recipias utique ad annum vel ad duos, sed plures annos, etiam si tibi sponte ab eis offerrentur, quam tres, non accipias, si nulle Ungaris date sunt.

Pax inter Sigismundum, regem Polonie, et inter Selimum, imperatorem Turcorum.

Copia seu Forma.

Soltan Selimsach, divina providentia magnus imperator Asie atque Europe et marium etc. Significamus tenore presentium universis et singulis presentibus et futuris quibus interest. Quia nos volentes more progenitorum nostrorum, imperatorum Asie et Europe, cum Sermo. principi et domino, dno. Sigismundo D. g. rege Polonie ac Mg. duce Lithuanie, Russie, Prussieque ac

Masovie etc. dno. et herede, fratre nostro charissimo et honorandissimo, suisque regnis, ducatibus, principatibus ac universis et singulis dominiis, sue Majestati subjectis in bona ac firma et fideli fraterna amicitia et tranquilla vicinitate vivere, pacemque et felicem statum sub amicitie nostre mutue, firme et integre clipeo utriusque nostrum subditis comparare et stabilire, inducias seu pacis treugas triennales, cum prefato Sermo. principe, dno. Sigismundo, rege Polonie ac cum suis regnis, principatibus ducatibusque et dominiis sue Majestatis ditioni subjectis, quomodolibet nominatis et appellatis, paciscimur, et constituimus presentibusque literis nostris firmamus, ita videlicet: quod durantibus his treugis pacis seu induciis, que incipiunt a die tali, mensis talis, anno nativitatis Jesu Chrirti MDXIV et durabunt ad decursum trium annorum integrorum continue sese sequentium. Neque per nos ipsos neque per gentes nostras quascunque et qualescunque, neque per aliquas quomodolibet submissas personas vel exercitus clam vel palam, directe vel indirecte, prefatum Sermum. principem, dnum. Sigismundum dominum Polonie regem et Mgm. ducem Lithuanie suaque regna, principatus ducatusque et dominia qualiacunque bello, hostilitate, insidiis, excursionibus, molestationibus afficiemus, sed amicitiam firmam et justitiam in omnibus rebus et accidentiis, pacemque et tranquillitatem erga suam Sertem. sueque Sertis. omnes et singulos subditos, regnaque, principatus, ducatus et dominia firmiter et inconcusse atque absque dolo servabimus et a nostris omnibus servari faciemus, oratoribus, mercatoribus, nunciis transitum tutum negotiationem securam theloneis tamen nostris salvis manentibus cum personis et rebus concedimus et permittimus juramusque per Deum vivum et per legem nostram prophetamque nostrum Mahometum aliosque omnes religionis nostre prophetas quod treugas pacis seu inducias modo premisso ad tempus superius determinatum, sine dolo et fraude atque sine ullo colore cum meis omnibus subditis cum prefato Sermo. Principe et dno., Sigismundo domino rege Polonie, Mg. duce Lithuanie ac cum regnis suis, principatibus ducatibusque et dominiis cunctis eorumque subditis, incolis firmiter et illibate atque integre servabimus, tenebimus et custodiemus, maledictioni infamieque sempiterne si — quod absit nos nostrum juramentum violare contingeret, subjiciendo. Quod prefatus Serenissimus princeps dominus Sigismundus, dominus rex Polonie etc. durantibus premissis treugis pacis tenebitur etiam omnia premissa cum omnibus subditis suis tenere, servare et complere et similiter in manus nostri oratoris juramentum prestare literasque inscriptionis similiter tradere. Ut autem hec rata et firma sint in ejusdem testimonium et robur literas presentes dedimus. Datum etc.

Credenda ac Mandatum ad Turcum.

Sigismundus I. D. g. rex Polonie. Selimo imperatori Turcorum credenda cum plenipotentia. Serme. dne., imperator. Hunc nostrum oratorem et consiliarum, magnificum Georgium de Crupe, Belzensem capitaneum et castellanum mittimus ad vram. Sertem., ut nomine nostro ejus incolumitatem et felicem statum invisat, simul ut ei congratuletur; eidemque commisimus et in mandatis dedimus, ut pro amicitia firma inter nos constituenda vre. Serti no-

mine nostro ea, que mentis nostre sunt exponat et referat atque cum eadem componat et concludat. Vram. itaque Sertem. hortamur et affectamus: velit prefato oratori nostro plane credere quidquid nomine nostro exponet et dicet, atque etiam concludere cum eadem volet, non minus quam nobis ipsis, si cum eadem in persona propria loqueremur. Quidquid autem prefatus noster orator cum vra. Serte. composuerit concluseritque, id totum ratum, firmum habituri sumus et observabimus, cedetque preterea nobis hoc ipsum in singularem nostram complacentiam.

Dat. Vilne IV Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 23—25. Din codicele manuscriptŭ alŭ bibliotecei dela Kornik.

CXXXIII.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite pe *George Krupski*, castelanulŭ din Bels, în calitate de legatŭ la Selimŭ, sultanulŭ turcescŭ, ca se încheie unŭ armistiţiu pe trei ani cu Turcii. Regele Poloniei svătuesce pe legatulŭ seu, se călătorésca peste *Moldova*, şi se facă totŭ posibilulŭ, ca voivodulŭ Moldovei se remână amicŭ sincerŭ alŭ Poloniei.

Sigismundus, Rex, Georgio Krupski, Castellano et Capitaneo Belzensi.

Magnifice sincere nobis dilecte. Mittimus tibi literas ad mgcum. Andream de Kosczielecz, thesaurarium regni nostri, quibus eidem mandamus, ut omni mora posthabita, te expensa oratoribus ad Turcum mittendis dari solita et muneribus imperatori perferendis expediat. Mittas itaque citius at eundem thesaurarium, ut te expediat; et tu expeditione habita, sine ulla mora iter aggrediaris, qua commodius putes. Sed videtur nobis quod per Valachiam commodius et facilius ibis, nec diffidimus, quod Valachus tibi iter facile prebebit. Ex tenore legationis, quid te apud Turcum facere et efficere oporteat, cognosces, sed hoc magnopere tibi attendendum est, ut treugas pacis similes treugis pacis, si que date sunt, Sermi. dni. Hungarie regis oratori, accipias. Nam ita intimatum nobis est, quod et orator Sermi. dni. regis Hungarie non longiores quam trium annorum accipere inducias deberet, tametsi nobis longiores essent necessarie, tamen in hoc eventu fraterne Mti. nos conformare studebimus.

Obtineas etiam, ut imperator scribat suis officialibus fines nobis contiguos dirigentibus, ut ab infestandis dominiis nostris se contineant, et quod indigentibus justitiam ministrent.—Unum cubicularium tibi nostrum sicut optasti in interpretem damus; sed, ne deficias in interpretibus, si Ivaszko, Armenus, tecum etiam ire velit eundem tecum recipias.

Cum treugarum inscriptio tibi dabitur, sis cautus, ut eadem hoc modo

fiat et scribatur, ut juramentum solius imperatoris, quod fieri potest, exprimatur et quod nullo dolo circumveniamur.

Instructionem etiam tibi mittimus, quomodo cum Valacho conferre debeas, et des operam, ut de nobis dubius non sit.

Necessarium etiam est, ut tu nos certiores facias, priusquam redeas, quomodo cum Turco de ipsis induciis constitueris, quidve nobis aut sperandum istinc aut formidandum erit. Scribas itaque nobis etiam ex itinere, quoties occasionem habueris, quid istic geratur quidve audiatur. Sic facturus pro gratia nostra.

Datum Vilne d. IV Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 25—26. Din codicele manuscriptŭ alŭ bibliotecei dela Kornik.

CXXXIV.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, recomandă *voivodului Bogdanŭ* pe legatulŭ, ce-lŭ trimite la sultanulŭ turcescŭ, şi rógă pe voivodulŭ, ca se-i permită trecere liberă şi sigură prin ţéra Moldovei. 1514.

Sigismundus, Rex, Johanni Bohdano, Vojevode Valachie.

Mgce. dne. amice sincere nobis dilecte.

Is Mgcus. Georgius de Krupe, cast. et capitaneus Belzensis, nobis dilectus, referet Mgcie. tue nostram voluntatem, cui itaque Mgcia. tua credat sicut nobis ipsis. Idemque ad imperatorem Turcorum, munus legationis nomine nostro obiturus, vadit. Eundem itaque Mgcie. tue commendamus, affectantes, ut ipsius transitum adjuvet, quod tute et bene eat. Et si quid in ejus favorem illic facere debet, tuto sibi committat; nam rebus tue Mgcie. faventes, ipsas ubique relevare libenti animo et promovere vellemus, ut nostra in ipsa benivolentia passim cognosceretur.

Datum Vilne IV Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 26. Din codicele manuscriptŭ alŭ bibliotecei dela Kornik.

CXXXV.

1514. 1514. Legatiunea regelui *Sigismundŭ* din Polonia, către *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei.* Regele Sigismundŭ mulţămesce voivodului din Moldova, fiindŭ-că-i ofere mijlocirea sa, pentru încheiarea unei păci între Polonia şi ducele Moscoviei.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Joannem Bohdanum, vojevodam Valachie. Per Georgium Krupski.

Dicta salutatione wojevode, dicedum est: Ea, que per me Mti. regie, Sermo. dno. meo intimasti, fideliter retuli. Quoniam vero res, quam nomine Mtis. regie tibi dixi, magne importantie magnique momenti fuere, facili ac prompto responso per suam Mtem. absolvi non potuerunt. Nam ut sua Mtas. dolet de adversis successibus tuis sic etiam faveret, ut in meliorem et tutum statum reducerentur. Et ideo Mtas. sua pro medio Quadragesime nunc instantis conventum generalem Piotrkovie constituit, ut cum consiliariis regni de tue Mgcie. statu protegendo et conservando efficaciter consulat et constituat. Ad Sermum. etiam dnum. Hungarie regem, germanum suum charissimum, oratorem destinavit, ut mutuo consilio et communi intelligentia modum invenirent et constituerent tue Mgcie. atque ejus dominiorum securitatis. Ad imperatorem etiam Tartarorum sua Mtas. misit, ut Mgcie. tue treugas pacis et ipsam pacem constituat, et credit sua Mtas., quod ante Piotrkoviensem conventum de omnibus promissis certior fiat, et tunc facilius cum consiliariis regni consulet tue Mgcie. statui meliori, quem certe sua Mtas. cupit esse bonum, tutum et tranquillum. Conventu vero peracto Piotrkoviensi, tua Mgcia., si suum oratorem in conventu non habuerit, ex oratore regio omnia pro se et in usum suum acta intelliget.

Intimaverat etiam tua Mgcia. per me sue reg. Mti., quod se mediatorem pro pace facienda inter ducem Moscoviensem et suam Mtem. ponere velit, dummodo ea esset sue Mtis. voluntas. Respondet autem sua Mtas. tue Mgcie., quod oblationem istam grato animo acceperit, et non dubitat sua Mtas., quod Mgcia. tua dextere eam rem agere cum dignitate sue Mtis. posset, dummodo ille ad servanda pacta et federa constans et fidelis esset. Sed experta est sua Mtas. perfidiam ipsius et instabilitatem.

Nihilominus s. Mtas. gratias agit tue Mgtie. de oblata voluntate, et cum sua Mtas. opus intellexerit, ut aliquid de pace cum eodem agendum et tractandum fiat, faciet tuam Mgciam. certiorem. Nam hec profusio christiani sanguinis, que utrinque copiosa fit, perfidis hostibus consolationem facit et animum in Christianos excitat et Mti. regie dolorem adfert. — Proptera sua Mtas. mallet cum isto hoste in pace et benivolentia vivere quam bello se implicare.

Me autem sua Mtas. ad Turcum mittit, ut cum ipso inducias paciscar; et commisit mihi sua Mtas. ut tue Mgcie. ibi inservirem juxta ejus informationem si qua in re istud poposcerit.

Preterea sua Mtas. optat, ut mihi tutum et commodum iter tua Mgcia. illic transeundi et redeundi faciat.

Peracto conventu Piotrkoviensi mittet Mtas. regia consiliarios, qui in finibus regni et tue Mgcie. dominiorum de justitia constituenda agent. Interim vero tua Mgcia. suis precipiat ut quieti sint. Mtas. vero regia Stanislao Lanczkoronski, capitaneo Camenecensi, qui hisce temporibus apud suam Mtem. fuit, itidem severe mandavit.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 26—27. Din codicele manuscriptŭ alŭ bibliotecei de la Kornik.

CXXXVI.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie legatului seu din Constantinopole, că la întórcere se salute pe *voivodulŭ Ţerei-românesci*, şi se-i spună, că Polonia doresce se trăéscă în amiciţie cu Ţéra-românéscă; de asemenea se salute şi pe *voivodulŭ Moldovei*, şi se-lŭ asigure, că din partea Poloniei dênsulŭ are se ascepte numai bine, de óră-ce periculele Moldovei causézŭ griji mari şi Poloniei. 1514.

Sigismundus, Rex, Georgio Krupski, Castellano et Capitaneo Belzensi.

Generose fidelis noster dilecte. — Quemadmodum te instruximus antea, quomodo te in legatione apud Turcum obeunda habere debeas, sic et in presentiarum te informamus, desque operam, ut ad tres annos inducias paciscaris, presertim si cognoveris Hungaros non ad plures annos pepigisse. Si vero illis date sunt inducie ad plures annos, tu etiam nostrarum induciarum annos illarum annis eques, ut cognoscatur, inter nos esse unionem.

. . . . . .

Ad vojevodam Besarabum mittimus titi literas. Tu ipsum nostro nomine salutes et dicas: reges Polonie consuevisse habere amicitiam cum vojevodis istius terre; sic etiam nos facere velle dicas et offeras sibi nostram benivolentiam, et sumes legationem tibi pro conditione hominis et pro qualitate temporis, modum non excedendo.

Palatinum autem Moldavie de nobis bene sperare jubeas, quoniam sua pericula magne cure nobis sunt, quibus remedia pro viribus adhibere vellemus et fraternam Mtem. regem Hungarie ad id faciendum inducere.

Scribas utique ex itinere quandocunque poteris, ut sciamus de te et de statu istarum regionum. Datum Vilne. . . .

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 42 — 43.

CXXXVII.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, cere dela adunarea generală întrunită la Piotrkow, se iée mĕsurile necesare pentru apărarea regatului, de óră-ce ducele Moscoviei voiesce se nimicéscă pe Litvani, ér Turcii pe *Moldoveni;* de altă parte *voivodulŭ Moldovei*, în urma incursiunilorŭ, ce le-a suferitŭ în anulŭ trecutŭ din partea Tătarilorŭ, este desperatŭ, şi se teme se nu fie scosŭ din domnie din partea Turcilorŭ.

Legatio a Sigismundo, Rege, ad Conventum generalem Piotrkoviensem, pro dominica Letare institutum.

Dicta per mgcum. Christophorum Schidlowyeczki, castellanum sandomiriensem, Regni vicecancellarium.

Oblatis literis credentialibus et lectis, dicendum.

. . . . . .

Modus itaque aptior defensionis in regno constituendus esset, non solum propter ea pericula, que a Tataro et Mosco imminent, sed qui Valachum et Lithuanos ex tam periculosis temporibus liberare posset. Nam Moscus Lithuanis exitium, Turcus Valacho parat, ut eisdem perdomitis tanto facilius regnum aggredi et evertere possent.

. . . . . .

Valachus per Tartarum superiori anno debilitatus, propemodum oppressus, suis rebus desperat; preter Tartari enim excursiones timet, ne per Turcum de sede deturbetur et pellatur; hoc enim per Zakrzewski et postea per dnum. castell. belsensem Mti. reg. confidenter intimavit, et his intimatis petiit sibi succurri, et in necessitatis casu petiit sibi hospitium cum suis subditis ac thesauris dari in regno, et postulavit, se de his certificari.

Quia vero res magni momenti est proposita et indigeat bona deliberatione, Mtas. reg. vojevode intimavit, quod cum consiliariis regni vellet super hisce rebus consulere et ei dare responsum. Timens autem ipse, ne negligeretur tardo responso, quoniam, ubi hoc habere non posset quod poscit, hostem, quem formidat, sibi propitium facere vellet, et ideo poposcit, ut suo nuncio daretur locus et tempus pro responso veniendi.

Sperans vero sua Mtas. reg., quod huic conventioni interesse posset, dedit literas ad vojevodam, quibus ipsum reddidit certiorem de conventu hoc celebrando, et quod oratores ad eundem conventum mittere possit. — Metuens enim Mtas. reg., ne ille tanquam destitutus Turco adhereat in perniciem nostram, spe eundem refovit et bene sperare jussit. Hic itaque jam deliberandum est, quomodo ei respondendum et in qua spe reponendus sit.

. . . . . .

Ad Turcum oratorem esse expeditum, dicetis.

Dicendum etiam: quod dnus. archieps. nunciavit, se esse per sedem

apostolicam legatum ad imperatorem et ad reges Gallie et Anglie, ut cum oratore Serenissimi dni. Hungarie regis laboraret sedis apostolice autoritate atque regum, quatenus discordias inter ipsos componeret et ipsos ad invadendum Turcum excitaret, et ob eam rem voluisse habere credentias et mandata, sed Mtem. regiam distulisse hoc ad deliberationem hujus conventus.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 44—46.

CXXXVIII.

1514. *Adunarea generală a Poloniei* trimite o legaţiune la *voivodulŭ Moldovei*, prin care i face cunoscutŭ, că consiliarii şi magnaţii Poloniei înţelegându, că sultanulŭ turcescŭ se pregătesce, ca se facă o invasiune asupra Moldovei, Polonia va trimite Moldovei ajutórele necesari şi nu o va părăsi. Totŭ-o-dată adunarea generală a Poloniei alege cinci comisari, cari împreună cu comisarii Moldovei se cerceteze şi decidă cestiunile de controversă dintre Moldova şi Podolia. 1514.

Sequentibus deinde diebus Senatus Polonus super negotiis regio nomine per ipsum dnum. Christophorum de Schidlowyecz propositis decrevit hec, que sequuntur, ubi ad singula proposita singula responsa et decreta ascripta sunt.

Cum hoc responso missi a senatu Polonico fuerunt ad regem in Lithuaniam palatinus Lublinensis et Marschalcus regni.

Parendo mandatis Majestatis vestre de instituto conventu, convenerunt absque omni negligentia consiliarii et nuncii terrarum regni Polonie, auditisque articulis legationis vre. Mtis. per mgcum. dnum. caatellanum sandomiriensem, vicecancellarium et oratorem vre. Mtis., in ipso conventu expositis, omnium primum de defensione consilium inierunt. Et licet alique discordie in ipso conventu in articulo defensionis suborte fuissent et aliquantulum continuate, tandem tamen rationibus honestis et prudentibus omnes intenti concorditer ordinem constituerunt in isto articulo defensionis, sperantque omnes consiliarii et nuncii, quod erroribus et quibusvis elusionibus et insolventiis in ipsa defensione subortis vel suborituris provisum est, et ita constitutum, ut ipsa defensio bonum progressum habeat.

. . . . . .

Sed adest in foribus aliud periculum Christianitati metuendum. maxime autem regnis Hungarie, Polonie et aliis vicinis dominiis christianis, quia Turcus validissimum exercitum et etiam trajiciendi Danubium parat naves seu jam

paratas habet, ut circa principium Maji invadat Valachiam, seque dominum ibi constituat vel alium sufficiat, qui jussis suis obedientissimus christianas terras cum Turcis invadat, occupet et christianum populum in miseram servitutem abducat.

. . . . . .

Ad vojevodam Moldaviensem Legatio.

Ex legatione tua quam habuisti apud Ser. Mtem. regis Polonie intellexerunt dni. consiliarii et proceres regni, quod Turcorum imperator parat exercitum ad invadendam Valachiam, ut tu amovearis a gubernatione et dominio palatinatus et alius in locum tuum sufficiatur. Idem etiam ex frequenti fama intellexerunt. Consiliarii itaque intelligentes potentiam Turcorum imperatoris, intelligentes etiam pericula tua, miserunt me unanimi consilio: quod te tuaque dominia nolunt deserere sed communi consilio et auxilio te tuaque dominia defendere volunt, promittendo tibi tuisque dominiis auxilia opportuna. Utque tu confidentius sperare posses de his, que tibi promittuntur, vellent dni. ita constituere, ut omnia bono ordine procederent. Nam dum omnia recto ordine procedunt, bonus finis semper sperandus.

Visum est consiliariis, ut tu exploratores certos habeas de motu Turcorum, ut intelligeres, quibus potentiis tua dominia invadere vellent; si enim ipse imperator Turcorum cum potentiis suis omnibus vellet te invadere et dominia tua, Mtas regia vellet cum omnibus subditis suis, qui expeditionem bellicam serviunt, tua dominia defendere, si vero aliquis exercitus particularis mitteretur ab imperatore Turcorum in tua dominia, tum Mtas. regia et regnum vult te juvare gentibus armatis, quas consuevit sua Mtas. tenere in Russia.

Debes autem intelligere, quod motus universi regni fit cum magno sumptu, et cum magna impensa facienda est et cum infinita jactura et damnis, ideo talis motio non debet fieri, nisi contra hostem potentem et contra exercitum potentissimum, et maxime dum imperator iret sua persona contra tua dominia. Ideo affectant dni. consiliarii, ut cum omni diligentia teneas exploratores certos et fidos, ne ad leves rumores regnum ad tua auxilia moveatur. Quoniam si frequenter regnum deberet ad expeditionem bellicam moveri et contra mediocrem hostis potentiam, tum ipsum regnum seu proceres et milites regni diminuerent in facultatibus, et ita non possent tibi necessaria et valida auxilia prestare. Dum itaque res tua agitur, ut tu possis conservari in dominiis tuis et tua dominia integra conserventur, debes omni cura intendere, ne frustra expeditio universalis regni moveretur, et ubi non esset tibi opus auxiliis et Mtas. regia indigeret, quod tu etiam auxilio illi adsis et consilio.

De Palatino Valachie, quomodo conservari, quomodove illi a s. Mte. regia juramentum prestari debeat.

Omnibus dnis. consiliariis non videtur, ut Mtas. regia alio modo palatino juraret quam ut aliis regibus et principibus Christianorum et Gentilium

regno sue Mtis. conterminis consuevit jurare. Quod autem conservationem ejusdem attinet: assentiuntur dni. consiliarii, ut domicilium illi cum conjunge, liberis, thesauris et bojaris assignetur, h. e. ut habeat locum tutum ad conservationem sui suorumque, ut supra dictum est, in regno, ubi eidem palatino videretur, camenecensi, haliciensi, et, ut certi dni. voluerunt, leopoliensi arcibus et civitatibus exceptis.

Non tamen alienum est a sententia certorum dnorum., ut palatino aliqua provisio in regno Mtis. regie vre. assignetur; quod tamen ad arbitrium vre. Mtis. dni. consiliarii detulerunt.

De oratore ad Vojevodam Valachie mittendo Dno. Palatino Calissiensi Joanne Zaremba de Kalinova.

Visum est consiliariis, ut pro majori fide et autoritate legationis dnus. palatinus calissiensis ex his partibus superioribus ad vojevodam Valachie mittatur, quoniam vojevoda Valachie majorem fidem habeat iis, qui ex interioribus partibus, quasi ex visceribus regni ad eum mittuntur, quam illis, qui ex vicinis illis terris, que illi sunt finitime.

De designatone Commissariorum inter Valachiam et Podolaim.

Quamvis dnus. vojevoda Valachie optabat, ut remotiores designentur commissarii inter ipsum et dominia ejus ac Podoliam et Podolitas; tamen omnibus dnis. consiliariis visum est, ut non in omnibus voluntati vojevode obtemperetur. Hos itaque commissarios designandos putarunt: dnum. palatinum lublinensem, dnum. palatinum Podolie, castellanum malogostensem, dnum. marschalcum regni et capitaneum camenecensem.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 50 — 56.

CXXXIX.

1514. *Sigismundŭ,* regele Poloniei, respunde regelui *Vladislau* din Ungaria, că a însărcinatŭ pe oratorulŭ Poloniei, se călĕtorescă la Constantinopolŭ, peste Ungaria şi *Ţéra-românéscă*, spre a se întâlni cu legatulŭ Ungariei, care se întórce din Constantinopolŭ, astŭ-felŭ, ca declaraţiunile, ce le va face oratorulŭ Poloniei la Constantinopolŭ, se fie conforme cu declaraţiunile, ce le-a făcutŭ legatulŭ Ungariei. 1514.

Sigismundus, Rex, Vladislao, Regi Hungarie et Bohemie.

Serenissime princeps et dne. germane noster charissime.

Rediens ad nos XII. die mensis hujus venerabilis Petrus Tomiczki, se-

cretarius noster, a vra. Mte, retulit nobis inter cetera, quomodo vra. Mtas. optaret, ut noster orator ad Turcum profecturus per regnum vre. Mtis. et per Valachiam Transalpinam iter dirigeret, ut cum vre. Mtis. oratore inde redeunte alicubi convenire et colloqui posset et subinde legationis sue intentionem conformaret legationi vre. Mtis. illic habite, ut ex ejusmodi legationis conformitate concordia nostra et amor apud hostem pateret. Tametsi nos oratori nostro instructionem dederimus, ut omnino illic inter nos indicaret vigere amorem et inter regna nostra firmissimam unionem, tamen deliberatio vre. Mtis. nobis placuit, quam secuti, ut vra. quoque Mtas. nihil dubitet, nos esse ad sua et sui regni desideria paratos, illico expedivimus ad oratorem nostrum, eidem mandantes, ut iter suum per regnum Hungarie dirigat, aut si jam alio se convertisset, quod sine difficultate ad istud iter redire non valeret, ut saltem mitteret nunciolum suum pro informatione cum his literis nostris ad Mtem. vram., quomodo se habere deberet in obeundo hoc munere legationis, et quid a Turco ejusdem orator retulerit.

Rogamus itaque vram. Mtem.: velit eundem plane instruere, quid ejus orator illinc retulerit et quamdiu pacis treugas fecerit et sub quibus conditionibus, nec abs re esset, ut eidem exemplum treugarum inscriptarum mitteretur. Ipse enim orator noster per Valachiam transiens in Transalpinum divertet, ut illic suus nunciolus sibi accurat: hoc modo enim satisfiet desiderio Mtis. vre. et ejus senatus optimi.—Confidimus quod vra. Mtas. efficiet, ut hoc negotium celerius expediatur, ne oratori nostro sit opus dudum prestolari.

Deus omnipotens vram. Mtem. cum suis amantissimis natis incolumem ac felicem servet. — Datum Vilne XIII Martii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 57.

CXL.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, invită pe *George Krupski* se călătorescă la Constantinopolŭ, peste Ungaria şi peste *Ţéra-românéscă*, spre a se întâlni cu legatulŭ Ungariei, care se întórce din Constantinopolŭ, astŭ-felŭ, ca declaraţiunile, ce le va face dênsulŭ Turcilorŭ, precum şi condiţiunile armistiţiului se fie aceleaşi ca pentru Ungaria. Totŭ-odată regele Sigismundŭ face cunoscutŭ lui George Krupski, că scrisorile credenţionale i le-a trimisŭ la voivodulŭ din Ţéra-românéscă.

Sigismundus, Rex, Georgio Krupski de Orchow, Castel. et Capit. Belzensi.

Magnifice, sincere nobis dilecte. Rediit ad nos rev. dnus. Petrus Tomiczki: Premisliensis ecclesie nominatus, ex Hungaria, retulitque nobis, quod orator dni. Hungarie regis Barlay Balasch ad Turcum missus pro treu-

gis pacis nondum redierit, licet ejus reditus speretur citius. Retulit etiam, quod Serma fraterna Mtas. magnopere a nobis optat; ut oratorem nostrum ad Turcum mittendum per Hungariam et per Besarabiam alias Valachiam Transalpinam dirigamus, ob eam rem, ut sue Mtis. oratorem a Turco redeuntem obvium habere possit et ex eodem, quidquid illic transegisset, cognoscere, ut quoque idem noster orator suam legationem in sententiam similem formaret et treugas pacis similes et ita longas faceret, sicuti ipse fecisset, ut, quanta concordia sit inter nos et regna nostra, evidentibus testimoniis apud Turcum pateret. Tametsi tibi alias mandaverimus, ut directiori ac competentiori via iter tuum dirigeres, tamen videtur nobis hec postulatio fraterne Mtis. rationi esse consona, quoniam istud magnopere necessarium est, ut Turcus indubie sciat, nos cum fraterna Mte., et regna inter se esse in optima ac firma concordia.

Ideoque et inducie nostre non sint longiores, si et in quantum longiores Hungaris date non sunt, quam triennales. Ut itaque legatione ista commodius perfungi possis, consultum nobis videtur, et ita volumus, presertim si adhuc domi, vel in locis propinquis existas: ut per Hungariam et Transilvaniam et demum per Valachiam Transalpinam iter tuum dirigas, ut possis obvium habere oratorem Serme. fraterne Mtis. et ab eodem omnia, que illic peregerit, cognoscere. Si vero jam aliud iter ingressus sis, ut ad iter per Hungariam tibi redire difficile sit, vadas per Valachiam in Valachiam Transalpinam, nam credentiam tibi ad vojevodam eundem misimus. Fortassis ibi rescies, si orator ipse jam illac transierit et preterierit et domum redierit. Sed cautius esset et consultius, ut cum literis nostris, quas tibi cum presentibus ad Sermum. dnum. Hungarie regem inscriptas misimus, aliquem nunciolum ad fraternam Mtem. mittas. Scribimus enim sue Mti. ut te informet, quid suus orator a Turco reportaverit et quomodo se illic gesserit; et iste nunciolus tuus possit ad te tempestive in Transalpinam Valachiam accurrere quoniam melius esset, ut omni dubietate remota negotium nostrum et regni nostri considerate et provide illic ageres et id apud hostem ostenderes, quod nos in concordia existentes, alteri alterius facta incognita non sunt. Et ideo tibi committimus, ut alteram premissarum viarum amplectaris, ut bene negotia regni transigas. Et quanto melius transegeris, tanto majori gratia nostra te complexum experieris, ideoque cures, ut bene agas. Datum Vilne XIV Martii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 57—58.

CXLI.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe regele Ungariei, că în casŭ, dacă oratorulŭ Ungariei s'a întorsŭ din Constantinopolŭ, se informeze prin o scrisóre pe legatulŭ Poloniei, sub ce felŭ de condiţiuni oratorulŭ Ungariei a încheiatŭ armistiţiu cu Turcii; ér în ce privesce pe *voivodulŭ Moldovei*, regele Sigismundŭ declară, că nu-i va da nici o-dată causă, de a se plânge în contra sa, cu tóte că voivodulŭ Moldovei este acela, care crează dificultăţi, şi anume, nu voesce se restitue Poloniei pe supuşii fugiţi, şi lovesce cu taxe mari pe comercianţii poloni.

Sigismundus, Rex, Vladislao Regi Hungarie et Bohemie.

Serenissime princeps et domine germane noster charissime atque honorande. — Non miramur, imperatorem Turcorum vre. Mtis. sacre oratori talia, qualia vre. Mti. per cursorem suum scripsit, exprobrasse, cum sciamus, eum esse superbum et insolentem satisque cure nobis habendum erit, ut quecunque aliquando nobis promittere voluerit, eadem fideliter servet, quandoquidem nec patri suo servarit fidem, fortassis illud adagium secutus: si fides violanda est, regnandi causa violanda. Expectabimus itaque a sacra Mte. vra. intelligere vel interpretationem ejus intentionis vel saltem, quomodo Mtas. vra. sacra ex senatus consilio respondebit literis suis.

Pro voto vre. Mtis. oratorem nostrum ad eundem designatum hactenus domi continueramus, sed veris periculo urgente, fecimus ut vadat; et tamen eidem mandavimus, ut querat modum cum oratore vre. Mtis. conveniendi, sive illic, sive in itinere, et quod communi intelligentia cum eodem inducias paciscatur. Sed nec esset incongruum, si vre. sacre Mtis. orator a Turco redierit, ut vra. Mtas. nostrum oratorem, qui per Valachiam transalpinam transibit, literis suis informaret, quomodo orator ejusdem vre. Majestatis de induciis rem confecerit et quamdiu, et si quid aliud vre. Mti. videbitur, ut Turcus palam cognoscat, inter nos et regna nostra conjuctissimum fedus vigere.

De vojevoda vero Moldawie providebitur, ut nullam causam querulandi habeat licet ipsemet fortassis causas prebeat controversiarum, nam profugos restituere recusat et mercatores preter inscriptionem parentis gravat; sed paulo post mittentur arbitri, qui errata ab utraque parte emendabunt.

Ostaphio Daszkovicz in finibus Tartarorum moranti precepimus, ut se contineat ab ejusmodi minis et multo magis a factis, que dominio vojevode denunciavit. Sed vra. Mtas. dignetur eidem mandare, ut sibi solutionem debiti impendere, quantum equitas poscit, mandet.

Cupimus demum vram. Mtem. sacram cum suis Serenissimis ac eisdem charissimis natis feliciter et longeve valere et incolumem esse. Datum Vilne ultima Martii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 62.

CXLII.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, se restitue unui supusŭ polonŭ pe fica sa, care, după cum se spune, se află în curtea voivodului. 1514.

Sigismundus, Rex, Vojevode Valachie.

Mgce. dne. etc. Subditus noster, exhibitor presentium, filia sua orbatus est, que fortassis in curia tue Mgcie. habitur, eandemque recuperare vellet. Quocirca tuam Mgciam. hortamur: velit eidem in hoc ostendere propter nos gratiam, ut filiam suam recuperet. Rem enim nobis gratam tua Mgcia. faciet. Datum Vilne VIII Aprilis.

Acta Tomiciana Tom. III. pag. 64. Din codicele manuscriptŭ alŭ bibliotecei Kornik.

CXLIII.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei mulţămesce *voivodului Bogdanŭ*, că a permisŭ legatului polonŭ se călĕtoréscă la Constantinopolŭ peste Moldova, şi întrébă totŭo-dată pe voivodulŭ Bogdanŭ, cândŭ va desemna pe consiliarii, cari vorŭ avé se cerceteze, şi se decidă, împreună cu consiliarii Poloniei, cestiunile de controversă dintre cele dóuĕ state. 1514.

Sigismundus Rex, Bohdano, Vojevode Valachie.

Mgce. dne. amice; sincere nobis dilecte. Quia oratorem nostrum mgcum. Georgium Krupski, cast. et cap. belz. ad Turcorum imperatorem per terram suam vra. Mgcia. transire permisit, eique honorem fecit, nobis gratum est et vre. Mgcie. regratiamur. Que autem prefatus orator noster vre. Mgcie. nomine nostro dixit, eadem vera sunt et de mente nostra processerunt, quandoquidem omnis adversa sors vre. Ill. Mgcie. nobis valde molesta est et prosperis successibus ejusdem gratulari solemus, faventes, ut semper vre. Mgcie. succedat feliciter. Sed hoc brevi ex oratore nostro, quem ad ipsam mittere decrevimus, plenius cognoscet.

Quod autem vra. Mgcia. queratur adversus officiales et subditos nostros, quod ipsi vre. Mgcie. custodes et exploratores prohibeant, ne per terras nostras transirent illuc, ubi ipsis videretur, et quod vre. Mgcie. subditos quibusdam malis terroribus et persuasionibns eosdem ad se alliciendo commoveant, nobis certe difficile credere est, quod ita faciant, cum nos officialibus

nostris severissime commisimus, ut nullo modo vre. Mgcie. displicentiam faciant, neque a quopiam fieri sub gravi indignatione patiantur, quodque ab injuriis vre. Mgcie. subditis abstineant etiam mandavimus, duras enim penas a nobis experturi, qui nostro mandato non obedierint. Sed iterum de hoc officiales nostros monebimus.

Quod vero transitus vre. Mgcie. nunciis seu exploratoribus in terra nostra prohibeatur, fit fortassis ob eam rem, quod sine officialium scientia et presertim capitanei camenecensis transierint. Sed ita mandavimus et mgco. duci Constantino et capitaneo camenecensi, ut, cum vestre Mgcie. nuncii se alicui ipsorum cum vre. Mgcie. literis offerrent, eosdem non solum libere transire permitterent, sed etiam securitati providerent. Et ideo Mgcia vra. hunc modum servet, quum suos alicubi mittere voluerit.

Orator autem noster, quem ad vram. Mgciam, mittere decrevimus, habebit in commissis, ut cum aliis dominis sibi adjunctis, legatione apud vram Mgciam, peracta, ad eum locum vadat, in quo consiliarii utriusque nostrum juxta conventionem desuper factam injuriis dirimendis et componendis convenient. Igitur Mgcia. vra. reddat nos certiores, quo tempore suos consiliarios ad id faciendum mittere posset, ut nos etiam nostros et istum oratorem transmittamus. Si quid vero vra. Mgcia. novi habuerit alicunde, perscribat nobis et valde nobis rem gratam faciet. — Datum Vilne XIX Maji.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 96—97. Din codicele manuscriptŭ alŭ bibliotecei Kornik.

CXLIV.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului din Cracovia, că *Tătarii* au robitŭ pe mai mulţi ţĕrani, cari se aflau la lucrulŭ câmpului, şi că după informaţiunile, ce le-a primitŭ dela căpitanii voivodului din *Moldova*, pe lângă céta Tătarilorŭ se mai aflau şi dóuĕ mii de Turci.

Sigismundus, Rex, Nicolao Camieneczki, Palat. et Cap. Cracoviensi. Exercituum regni Pol. Duci generali.

. . . . . .

Hodie etiam accepimus literas a duce Constantino, qui nobis scribit, sibi ex Vinnicza esse significatum, quod Tartari rapuerint aliquot agricolas agrum colentes ibidem et quod sui eosdem insequuntur, quodque etiam sibi esset a quibusdam capitaneis palatini Moldavie significatum, Turcorum duo milia se sexingentis Tartaris conjunxisse. Hec certe novitas nobis nonnihil turbationis ingessit, ne fines regni ob inopiam defensorum devastentur. Ex-

pediret itaque, ut tua S. juxta constitutionem factam gentes suscipiendas maturius curaret, quanto plus fieri posset, ne ille terre exponantur periculo. Credimus, quod tua S., si pecunia prompta non est, mutuam invenire poterit, ex quo contribui non longo tempore pecunia ad defensionem, juxta conscriptionis qualitatem, debet, et nos etiam scribemus in ea re, ut satisfieri decreto generalis conventus possit, prelatis regni: ut videlicet, quantocius hanc necessitatem relevent. Describat tamen nobis tua S., quid in hac re fiat, aut quid sperandum sit. Et ipsamet, prout consuevit, vigilet, ut omnia tranquilla domi sint, et defensio comparetur. Faciet enim nobis tua S. hac in re singularem complacentiam. Datum Vilne XX Maji.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 100—101.

CXLV.

1514. Regele *Sigismundŭ* scrie căpitanului seu din Cameneţŭ, că după cum i s'a plânsŭ *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, mai mulţi funcţionari de ai Poloniei ameninţă pe supuşii Moldovei, că au se chieme pe Tătari, ca se le prădeze ţéra. Regele învită pe căpitanulŭ seu, se interdică supuşilorŭ poloni ori-ce ameninţări asupra Moldovenilorŭ, şi se lase drumŭ liberŭ pentru esploratorii Moldovei, cari mergŭ se spioneze intenţiunile inimicului. 1514.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi.

Generose fidelis noster dilecte. Nuper habuimus literas, et nuncium a magnifico palatino Moldavie, qui inter cetera conqueritur, quod injuriam in hoc a nostris officialibus et subditis habeat, quod videlicet terroribus et minis suos subditos afficiunt, eisdem minantes, quod cum Tartaris ipsos opprimere vellent et terram depredari. Item quod suis exploratoribus, quos ad explorandum per terram nostram mitteret versus hostes, tutus transitus non prebeatur, et quod quidam detenti, et incarcerati fuissent, et vix tandem ad cautionem dimissi, petiitque a nobis, ut in hoc sibi ordinem poneremus. De justitia facienda, tu habes jam pridem informationem: et ideo ita facito sicuti informatio dictat. Prohibeas insuper eos, si qui tales invenirentur, qui tales minas profiterentur et facerent, ne hoc amplius facere audeant. Neque homines, ex ejus dominio per quempiam alliciantur, sed nec suscipiantur, sub penis gravibus.

De nunciis vero seu exploratoribus cum ipso modum constituas et ordinem, quomodo cognoscendi sunt, quando exploratum aut ob aliam causam in terram nostram dirigantur. Sed necesse est, ut ita constituatis, ut se tibi vel tuis officialibus representent. Quumque istud fecerint, tu ipsis provideas

de tuto transitu; sed et nostris exploratoribus equalis licentia reservetur in terris suis.

Si quid de Turcis aut de nostro apud Turcum oratore sciveris, fac nos certiores: pacem autem communem inter subditos nostros magnopere servare cures. Et presertim tunc, quum dux Constantinus istic se ad nostrum contra Moscos servitium transtulerit. Sic itaque factura pro gratia nostra. Datum Vilne ultima Maji.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 108—109.

CXLVI.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului Bogdanŭ* pentru scirile, ce i le trimite în privinţa sultanului turcescŭ, şi-i face cunoscutŭ, că a datŭ ordinŭ căpitanilorŭ sei, ca în casŭ de lipsă se-i dée ajutoriŭ în contra Tătarilorŭ din Dobrogea.

Sigismundus, Rex, Bohdano, Vojevode Valachorum.

Magnifice domine amice sincere nobis dilecte. Intelleximus novitates quas tua Mgcia. de Turcorum imperatore nobis scripsit, et gratum est nobis, quod vestra Magnificentia talia nobis scribere non pretermittit. Quam quidem hortamur: velit hunc modum servare ad nos sepius scribendi, quum tale aliquid scitu nostro dignum ad ipsam ab ista parte Turcorum affertur.

Scripsit etiam nobis tua Mgcia. quod Tartari Dobricenses parati cum quibusdam jam Turcis existant, et quod ab ipsis timeat: ideoque petit, sibi a nobis opitulari. Tametsi sciamus, non magnam esse potentiam eorundem Tartarorum, et vestram Magnificentiam habere adversus eorum ejusmodi parvam potentiam vires sufficientes: tamen et a nostris officialibus, ubi opus fuerit, auxilia vre. Mgcie. prebebuntur, nam ita dudum a nobis in mandatis habent. Desiderii enim nostri est, ut tue Mgcie. dominia ab ejusmodi turbationibus quieta sint. Si quid vero etiam nostri officiales a tua Mgcia. auxilia proposcerint, tua Mgcia. illis prestet, ob nostram complacentiam et federum corroborationem. Quod eandem facturam confidimus. Datum Vilne IX Junii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 112.

CXLVII.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui Stanislau Lanczkoronski, căpitanului din Cameneţŭ, se restitue *voivodului din Moldova* pe ţĕranii moldoveni, cari au fugitŭ în Polonia. 1514.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi.

Generose fidelis dilecte. Intelleximus ea, que nobis de vojevoda Valachie scripsisti et credimus, eum id ipsum ferre cum magna displicentia, quod sibi homines non restituuntur, qua etiam de re paulo ante ad nos scripsit; neque nobis hoc placet, quod preter federis ordinationem talia sibi incommoda a nostris subditis inferuntur. Tuum itaque est, huic rei magno severitate prospicere, ne in licentiam majorem evadat; nihil enim equius est, quam sua quemque retinere et aliena non rapere. Mandamus tibi omnino habere volentes: ut provideas majori cura et sollicitudine, ne talia fiant. Mittemus enim paulo post designatum oratorem ad ipsum vojevodam, cui quidem oratori imponemus, ut in suo a vojevoda reditu cum commissariis, quos ad hoc deputabimus, de injuriis cum consiliariis dni. vojevode in confiniis conveniat, et illic de damnis ac injuriis justitia mediante decernat et adhibita etiam severitate corrigat. Sed scripsimus vojevode paulo ante, ut nos faciat certiores: quo tempore et ubi noster orator ad ipsum venire possit, et si consiliarios suos deputare posset adhuc nostro oratore illic existente, qui de injuriis una cum nostris cognoscere possent. Interea autem provideas, ne quid a nostris exorbitetur.

. . . . . Datum Vilne XVIII Junii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 114 — 115.

CXLVIII.

1514. Regele *Sigismundŭ*, scrie căpitanului din Cameneţŭ, că ascéptă dela *voivodulŭ Moldovei*, se desemneze locŭlŭ, unde are se trimită pe oratorulŭ Poloniei, care împreună cu consiliarii Moldovei şi ai Poloniei va avé se cerceteze şi se decidă cestiunile de controversă dintre supuşii dela frontieră. 1514.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski, Cap. Camenecensi.

Generose fidelis noster dilecte. Tametsi non dubitamus, te diligentem esse in custodiendis finibus et etiam curare, ne quid regno ab ea parte adversi accidat, tamen visum est, te utique adhortari, ut nihil in diligentia remittas.

In justitia autem tam suis quam vicinis facienda, ut soles, sis propensus, ne boni propter malos incommodo patiantur.

Expectamus a magnifico vojevoda Moldavie certiores fieri, quorsum oratorem nostrum ad ipsum mittere debeamus; nam eidem oratori committere vellemus, ut de injuriis cum certis sibi adhibitis cognosceret. Et si quam mentionem tecum ipse vojevoda de hoc fecerit, tu poteris respondere, nos expectare, ut nobis nunciet, quo ad eum oratorem mittere debeamus et an poterit suos consiliarios delegare hoc tempore ad injurias cognoscendas et componendas.

Circa munitionem arcis et civitatis Camenecensis impendas bonam diligentiam et quod scitu nostro dignum putaveris, scribere non prettermittas. Sic factura pro gratia nostra. Datum Vilne XVII Julii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 141.

CXLIX.

1514. 1514. *Revoluţiunea ţĕranilorŭ din Ungaria şi Transilvania. George Doşa*, căpitanulŭ ţĕranilorŭ resculaţi, învită pe locuitorii tuturorŭ oraşelorŭ şi ai satelorŭ din Ungaria, se se ridice împreună cu dênsulŭ asupra nobilimei unguresci, că-ci altŭ-cum i va spênḑura de furca porţii înaintea caselorŭ sale.

Georgius Székely Dux rebellium rusticorum, civitates, et oppida, invitat, ut secum arma contra Nobiles conjungant, exitium minatus, ni facerent.

Georgius Zekel, strenuus miles, benedictae gentis Cruciferorum Princeps, et supremus Capitaneus, regis Hungariae tantummodo subditus, et non Dominorum. Universis et singulis civitatibus, et oppidis, et villis intra ambitum regni Hungariae et praesertim in Comitatibus Pesth et Zolnok exteriori existentibus constitutis salutem. Noveritis, quod infideles nobiles adversus et contra nos, et omnem comitivam Cruciferorum ad praesentem expeditionem sacrae congregationis, violenta manu insurrexerunt, nos sic persequi, molestare, et turbare volentes. Quocirca vobis sub excommunicationis, et aeternae damnationis poena et etiam sub omnium bonorum, et capitum amissione mandamus, et committimus quam strictissime, quatenus mox statim visis praesentibus, procul omni mora, excusationis subterfugio venire, volare, et se se transferre in oppidum Czegled debeatis, et adstricti sitis, ut sic sancta turma, et benedictum conventiculum vires et manus praedictorum infidelium, et maledictorum Nobilium coercere, et refroenare, et compescere valeat. Quae si feceritis, bene quidem, alias in poenam praescriptam incurretis, nec de hoc contenti erimus, sed vos in furca portarum vestrarum ante aedes vestras sus-

spendemus, et suspendi faciemus, et ad cuspides trahi faciemus, et bona vestra in damnum devastando, et dilapidando vertemus, ad domorum vestrarum destructionem, uxorum, et puerorum interemtionem etc. Czegled anno 1514.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars. I. (1806) pag. 85—86.

CL.

1514. *Vladislau*, regele Ungariei, învită pe nobilii comitatului Valcăului se se ridice cu toţii în contra ţĕranilorŭ resculaţi, cari sub nume de cruciaţi ucidŭ pe nobili, le ardŭ casele şi le răpescŭ averile. 1514.

Rex Comitatui de Valko mandat, ut viritim contra rusticos insurgant, qui titulo cruciatae expeditionis contra Turcas, arma in Nobiles convertunt.

Wladislaus etc. Fidelibus nostris Comiti, et Vicecomiti, et Judicibus et toti Universitati Nobilium tam possessionatam quam etiam unius sessionis Comitatus de Walko Salutem, et gratiam. Planum est jam et apertum, ad quantam temeritatem, et insolentias rustici, et populares in toto hoc fere regno nostro, sub nomine cruciatae, progressi sunt, quove malignitatis animo insurrexerint, domos Nobilium evertentes, et conflagrantes, bona eorum diripientes, et insuper personas quoque ipsorum, ubi possunt, et valent, misere interficientes, pro quorum malefactis reprimendis volumus, et fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus, et mandamus, quatenus per singula Capita vestra, una cum omnibus familiaribus vestris, meliori, quo poterit, numero insurgere, ac vos movere, et quo fidelis noster spectabilis Magnificus Emericus de Peren, Comes perpetuus Abaujvariensis, ac regni nostri Hungariae Palatinus, cui superinde nunciavimus, vos cum praesentibus requisiverit, mox ire, et proficisci, et quidquid idem Dominus Palatinus in his faciendum vobis dicet, facere et exequi modis omnibus debeatis, et teneamini, quo hujusmodi temeritates popularium extinguantur. Aliud igitur nullo modo facere praesumatis. Datum Budae feria 2. proxima post festum Ascensionis Domini anno ejusdem 1514.

Commissio propria Domini regis.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars. I. (1806). pag. 83—84.

CLI.

1514. 1514. *Vladislau*, regele Ungariei, invită pe cetățenii din orașulŭ Bartfa, se împrumute mașinele lorŭ de resbelŭ nobilimei de acolo, pentru ca se pótă împrăscia pe *țeranii resculați.*

Rex Bartphensibus mandat, ut tormenta, et apparatum bellicum, Nobilibus earum partium, contra rusticos praebeant.

Wladislaus etc. Notum est jam vobis, quali, quove malignitatis animo populares et rustici sub nomine cruciatae in hoc regno nostro insurrexerunt, qui ubique multa, et horrenda mala, atque latrocinia committunt, domos nobilium evertentes, et bona ipsorum diripientes, personas vero eorum, ubi possunt, turpissima nece interimentes. Quorum malicia cum in dies magis ac magis augeri videatur, eisdem omnino resistendum statuimus, et commisimus per litteras omnibus Dominis et Comitatibus partium illarum superiorum, ut per singula capita ipsorum insurgant, et totis viribus, majoribusque, quo fieri poterit, copiis popularibus, si ad mandata nostra resedere (sic) et ad propria reverti noluerint, resistant, et eos reprimant. Ad quos quidem Dominos et Comitatus misimus cum ipsis litteris fidelem nostrum Magnificum Stephanum de Peren Cubicularium nostrum; ut ipse eos citissime ad insurgendum moveat, qui vobis quoque non nulla de his rebus nostro nomine est dicturus. Volumus igitur et Fidelitati vestrae harum serie strictissime committimus et mandamus, quatenus statim visis praesentibus, vos quoque eisdem Dominis et Nobilibus omni ope et auxilio opportuno ad reprimendum ipsos populares adesse, et assistere, et etiam ingenia, et tormenta bellica eisdem nobilibus ad dissipandum ipsos populares dare, et subministrare, et tandem cum eisdem Dominis et Nobilibus una, quibus, ut ad nos post dissipationem ipsorum popularium veniant, jussimus, ad nos ejuscemodi gentes vestras mittere debeatis, prout haec latius idem Stephanus Peren nostro nomine est vobis dicturus. Et aliud. ect. Dat. Budae feria 3 proxima post festum sanctae et individuae Trinitatis. Anno Domini 1514.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 86—87.

CLII.

1514. *Vladislau*, regele Ungariei, învită de nou pe cetăţenii oraşului Bartfa, se vină câtŭ mai în grabă la Buda, cu toţi ómenii lorŭ de arme, fiindŭ-că puterea *ţĕranilorŭ resculaţi* cresce pe ḑi ce merge. 1514.

Rex jam secundum Bartphenses monet, ut quantocius arma in rebelles rusticos convertant.

Wladislaus etc. Scripseramus vobis, et mandaveramus proximis aliis nostris, ut cum Dominis partium illarum, quos una cum omnibus viribus, et gentibus eorum in praesenti rerum nostrarum, et regni nostri extrema pene necessitate ad nos accersiri jussimus, gentes similiter vestras dare et mittere deberetis, id quod vos nondum estis exequuti. Nunc rursus et iterum eisdem strictissime mandavimus, ut ex quo hostium vires in dies augentur, et indicibilia mala perpetrant, nobilesque nostros opprimunt, et interficiunt, omni mora posthabita cum omnibus gentibus, et viribus eorum pluribus quo poterunt, huc ad nos veniant. Si tamen tale esset periculum, et in tantum malefactores illi essent congregati, ut absque gravi et extremo periculo partium illarum easdem partes relinquere non possent, in tali casu contra eosdem malefactores una cum omnibus Comitatibus, atque etiam civitatibus illarum partium superiorum proficisci, eosdemque profligare et dissipare debeant, quibus profligatis, citissime ad nos veniant. Itaque rursus et iterum Fidelitati vestrae harum serie firmissime committimus, et mandamus, ut gentes quanto plures poteritis, citissime ordinare, et una cum ingeniis, et rebus bellicis easdem cum praefatis Dominis ad nos mittere debeatis. Si tamen casus, ut prefertur, ita se offerret, ut ibidem contra malefactores proficiscendum eisdem Dominis videretur, quod tamen non putamus, nam in multis partibus tam circa Debrew, quam hic prope Pwbach adeo profligati sunt, et ubique dispersi sunt, ut jam fugiant, ex tunc in eo casu omnino hujusmodi gentes vestras una cum ingeniis, et rebus ipsis bellicis penes ipsos Dominos ad resistendum eis malefactoribus citissime mittere debeatis. Speramus tamen, ut diximus, adeo necessarium non fore, quandoquidem vires ipsorum hostium in dies franguntur, et debilitantur, sed potius opus est, ut, ubi major pars ipsorum existit, et magis saevit, contra eos proficiscamur, et capita eorum contundamus. Idcirco, si praefati Domini cum gentibus ipsorum huc ad nos venerint, vos quoque gentes vestras cum ingeniis, cum eisdem huc ad nos mittere debeatis etc. Dat. Budae feria 2. proxima post festum nativitatis Beati Joannis Baptistae Anno Domini 1514.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 88—89.

CLIII.

1514. 1514. Papa *Leo X.* scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că în Ungaria a eruptŭ o revoluţiune, şi e de temutŭ, că dacă revoluţiunea acésta nu se va suprima câtŭ mai în grabă, se nu năvălésca cumva Turcii asupra Ungariei; din acéstă causă, Papa Leo X. învită pe regele Poloniei se termine, séu se suspendeze câtŭ mai în grabă resbelulŭ cu ducele Moscoviei, şi se alerge la frontierele Ungariei, ca se dée ajutoriŭ regelui Vladislau în contra revoluţiunii.

Leo, Papa X., Sigismundo, Regi.

Charissime in Christo fili. Nunciatum est nobis, in regno Hungarie tumultus quosdam et seditiones excitatas esse earumque causa trucidari plurimos exoririque tanquam intestina bella contra charissimi in Christo filii nostri Vladislai Hungarie regis, germani tui, Majestatis Serenissime voluntatem, verendumque esse, nisi tempestive illa sedentur, ne animati ea occasione Turci regnum illud invadant, cui vicinissimi sunt; quod quidem regnum cum quasi antemurale quoddam semper fuerit christianorum populorum, magnum afferre posset ea res cum periculum universe christiane Reipublice tum plane etiam detrimentum. Que cum ita se habeant, Mtis. autem vre regna sint cum Hungarie regno conjunctissima, eoque periclitante ceteris orthodoxe fidei populis ac primum tuis eadem pericula immineant, Mtas. que tua propterea regis Hungarie Mti. veluti germano fratri presto esse ac favere jure debeat, esset nobis pergratum, si bello Moscovitano, quo tuam Mtem. intelligimus esse implicitam vel confecto quoquo modo, vel, si id minus fieri potest, suspenso ad fines regni Hungarie te conferas ac pro statu ejus provincie fratrisque tui bono componendo, qui te, ut accepimus, unice diligit, una cum ejus Mte. consuleres, ne inimicis nostris communibus occasio atque commoditas prebeatur, regnum quidem Hungarie primum, quod Deus avertat, deinde alias atque alias Christianorum provincias occupandi. Idque ut facias, Mtem. tuam in domino, cujus dignitas et salus nobis cordi admodum est, diligenter hortamur. Dat. Rome apud S. Petrum sub annulo piscatoris XVIII Julii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 142—143.

CLIV.

1514. Papa *Leo X.* invită de nou pe regele *Sigismundŭ* din Polonia, se termine séu se suspendeze câtŭ mai în grabă resbelulŭ cu ducele Moscoviei şi se alerge la frontierele Ungariei, ca se dée ajutoriŭ regelui *Vladislau* în contra ţĕranilorŭ resculaţi. 1514.

Leo X. Pontifex hortatur Sigismundum Poloniae regem, ut fratri suo, contra seditiosos rusticos, subsidio veniat.

Perfertur ad me, seditionibus non negligendis in Pannonia per factiosos homines, et scelestos excitatis, arma temere tractari, ac trucidari passim plurimos, et intestinum quoddam quasi bellum existere contra Wladislai regis Pannoniae fratris tui voluntatem, itaque timendum esse, nisi ei rei quam celerrime occurratur, ne freti ac permoti ea occasione Turcae regnum illud convulsum jam per se ac debilitatum, ad quod quidem maxime omnium mentem, atque animum adjecerunt, propterea, quod est cum suis conjunctissimum, ipsi integri collectis viribus adoriantur.

Eo regno atque populis vel sub jugum missis vel profligatis, ac perditis, qui vos casus maneat, nemo est, qui non videat, etiam tacente ac silente me. Eas ob res omnes te hortandum esse inprimis duco, ut, vel sublato modis omnibus eo bello, quod te in praesentia intelligo cum Moscovitis exercere, vel, si fieri potest, suspenso, atque in aliud tempus dilato, ac rejecto properes auxilium atque opem ferre fratri tuo, germano tuo, exercitumque in Pannoniae fines adducas. Non enim vereor, si te modo appropinguare populi illi senserint, fratri suppetias allaturum, quin se omnes in officio contineant, quod cum fecerint, etiam Turcis spem eripient, primum quidem in Pannoniam, fratremque ipsum tuum, deinde in reliquos Christiani nominis populos, atque gentes, male cogitandi. Id abs te ita peto, ut quamquam videar tuorum etiam causa te cohortari, atque animo commonefacere, tibi tamen nihilo sim minus ea de re dubitaturus, ac si mihi uni tantum, quantum postulo tribuisses. XV. Cal. Aug. 1514. Anno Sec. [1]

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 90—91.

---

1) Bembi epist. l. 9. p. 199.

CLV.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie mareşalului Stanislau de Chodecz, că Polonia nu are dreptulŭ, ca se împedice pe *voivodulŭ Moldovei* de a bate *monetă*, fiindŭ-că în acéstă privinţă Moldova are deplină libertate; de asemenea ar fi numai o simplă violare a tractatului de pace încheiatŭ cu Moldova, dacă ar interdice comerclanţilorŭ poloni se nu mai călătorésc̆ă în Moldova.

Sigismundus, Rex, Stanislao de Chodecz, Marschalco Regni, Capitaneo Leopoliensi.

. . . . . .

De moneta, quam Valachus cudit, ad nos non pertinet, liberum enim ei est, id pro suo commodo facere nec opus est nostris prohibere, ut eadem utantur; considerabunt enim nostri procul dubio, quid in eorum usum expediat; prohibere autem mercatoribus, ne illuc eant, temerare esset fedus ictum inter nos. Non convenit itaque, ut istud hac vice facianus. Noverit etiam tua S., quod hac hebdomada preterita dux Polubyenski trecentos equites Moscos custodiam tenentes profligavit et triginta captos adduxit.

Dux Msczislaviensis insigniori victoria potitus est, nam super tria milia Moscorum, qui ad expugnandam arcem suam venerant, fudit et fugavit, atque strenue cesit. Deus sit benedictus. Ille etiam filius imperatoris Tartarorum Achmet Soltan ternam predam ex Moscovia in Kioviam misit. Credimus quod in horam meliora audiemus.

Nullum regestrum tua S. pixidum nobis misit, utique expediret scire, in que loca pixides disperse sunt. Datum in castris ad Mynsk XXVI Julii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 149—150.

CLVI.

1514. Regele *Sigismundŭ*, se escusă către *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, pentru tumultulŭ, ce-lŭ făcuse nisce supuşi de ai Poloniei cu ocasiunea, când se întrunise comisiunea pentru cercetarea controverselorŭ dela frontieră. Regele asigurézăpe voivodulŭ, că va pedepsi pe cei culpabili, astŭ-felŭ ca ori cine se scie, că regele Poloniei voiesce se respecteze tractatele şi jurămintele. 1514.

Sigismundus, Rex, Joanni Bohdano, Vojevode Valachie.

Mgce. dne., amice sincere nobis dilecte. Graviter et molesto animo ferimus hanc contentionem et discordiam, que facta est inter nostros et vre. Mgcie. subditos in conventu, qui non pridem erat institutus pro sedandis et componendis injuriis, que in limitibus utrinque eveniunt, et licet de ea ipsa contentione paulo ante scripserit nobis generosus Stanislaus Lanczkoronski, cap. noster camenecensis, adhuc tamen de ea plenius edoceri volumus, et eos, quos cognoverimus deliquisse et ejus ipsius contentionis auctores fuisse, vimque aut damnum consiliariis et subditis vre. Mgcie. intulisse, severa animadversione et pena castigari faciemus, nec permittemus, ut quispiam ex subditis nostris nostram, quam cum tua Mgcia. habemus, mutuam amicitiam juramentis et arcto federum vinculo firmatam, interturbare aut violare audeat.

Quod attinet ad damna subditis vre. Mgcie illata, hec mandavimus resarciri et exolvi ita ut taxata sunt et conscripta, nec id aliter fiet. De cetero autem providebimus, ut nostri subditi retineant debitam modestiam in conventibus, quos habituri sunt cum subditis et consiliariis vre. Mgcie., que certo credat, nos servare federa et juramenta nostra, neque illa aliquo pacto violare aut infringere velle, affectamusque vram. Mgciam.: ferat quieto ac tranquillo animo hec, que facta sunt temeritate quorumdam hominum, qui sicut non debent ita non possunt mutua nostra federa literis et juramentis firmata interturbare aut infringere, et quia Petrika, servus vre. Mgcie. nominavit aliquos subditos nostros, qui redeuntibus ex prefato conventu consiliariis vre. Mgcie. violentiam illis et his, qui eos sequebantur, inferre debuerant, commisimus capitaneo nostro camenecensi: ut conveniens ad locum consuetum cum capitaneis vre. Mgcie. inquirat diligenter de his ipsis hominibus, qui ausi fuerunt tantum facinus aggredi; et qui convicti hoc crimine fuerint, ut illos pena condigna castiget. Vra. etiam Mgcia. mandet capitaneis suis, ut simul cum eodem cap. nostro Camenecensi pro aliquo certo die conveniant, et ibi eos, quos contra se excessisse noverint, nominent atque judicent, ut pena debita puniantur. Valeat feliciter vra. Mgcia. Datum in castris apud Boryszow XXIX Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 161.

CLVII.

1514. 1514. Regele *Sigismundŭ*, descrie Papei *Leo X.*, prin oratorulŭ seu, puterea armată a Turciei, şi arată, că sultanulŭ dispune de o armată de peste 300,000 ómeni, pedestrime şi călărime, şi afară de aceea mai are în ajutoriulŭ seu pe *Sciţii*, séu pe *Tătarii* din peninsula taurică; că Sciţii séu Tătarii suntŭ împărţiţi în mai multe triburi, avêndŭ fie-care tribŭ pe împĕratulŭ seu, şi a cărorŭ dominaţiune se estinde de la Laculŭ-meoticŭ departe peste câmpiile Asiei; însă órda cea mai periculósă pentru creştini o compunŭ Tătarii din peninsula taurică, că sultanulŭ turcescŭ mai are doi voivoḑi tributari, pe *voivodulŭ Moldovei*, care dispune de 15,000 ostaşi, din cei mai aleşi şi mai feroci; că *Stefanŭ*, fostulŭ voivodŭ alŭ Moldovei, a înfrântŭ de trei ori pe Turci, şi anume pe Amuratŭ, moşulŭ, şi pe Baiazetŭ, tatălŭ sultanului actualŭ, care venise cu 100,000 asupra Moldovei; că acestŭ Stefanŭ a causatŭ mari pericule şi regelui Matia din Ungaria şi regelui Ionŭ Albertŭ din Polonia, etc. Alŭ doilea voivodŭ tributariŭ alŭ sultanului este *voivodulŭ din Muntenia* séu din Besarabia, a cărui putere nu e de despreţuitŭ. In fine, regele Poloniei descrie Papei înaltele demnităţi turcesci, anume atribuţiunile Vezirului, Beglerbegului, Cadelascarului şi Imrohorului.

Descriptio potentie Turcie. Ordinatio belli contra illam. Sigismundus primus rex Polonie, Dux belli in Turcos a Papa nominatur.

Sanctissimo Domino nostro, Dno. Leoni decimo, divina providentia ss. Romane et Universalis Ecclesie maximo Pontifici Laurentius Miedzieleski, Ser. Regis Polonie et Magni ducis Lithuanie, Sigismundi, Orator. Post devota pedum oscula

Cum Mtas. Serenissimi regis nostri Sanctitatem tuam in hac prospera et florentissima etate in pontificem divinitus electam ea potissimum ratione sibi persuadeat ut quoscunque labores ac congruum expeditionis communis adversus Christiani nominis hostes onus perferre atque illud ad optatum finem perducere possit, ut Sertas. sua tam sancte tamque necessarie expeditioni ob imminentia pericula tempestive summovenda contra furentem bestiam occurrere valeat, et cum Sctas. tua velut bonus atque vigilantissimus gregis dominici pastor jam felix concilii initium super ea re diligenter examinanda inierit, ac eorum sententias, quorum interest mature exquirere ceperit, jussu et imperio Sctis. tue parens et rei proposite necessitate ductus, opere pretium existimavi, imprimis vires et potentiam tyranni Turcarum perstringere, deinde quibus modis et quam magnis copiis pedestribus et equestribus per terram ac quomodo et per que loca potentie illius occurrendum atque contra illum progrediendum foret, ad exstremum autem causam potentie et virium regiminisque et polliciei ejus subjungere, cum super cognitis facilius est consilia capere quam super ignotis. Quantum ergo ad primum, sic exordior.

Imperator Turcarum, nomini christiano infestissimus, exercitu peditatus, et equitatus plurimum valet, quem non solum ex Thracia, sed etiam de Romania et Natolia seu de Minori Asia colligit. In quem exercitum tam delecti militis quam communis populi conflari potest tercentum milia citra vel ultra pugnatorum, ex quibus L. milia electissimorum et fortissimorum equitum eligere et habere consuevit supra aulicos et continuos curiales infra scriptos.

Qua electione facta reliquam populi multitudinem dividit et instruit, sic ut juxta possibilitatem et idoneitatem uniuscujusque, alios pedites, alios equites constituit.

Supra quos exercitus aulicorum continuorum, quos, vulgo Jeniczaros vocant, XII milia habet in curia, in quibus summam confidentiam reponit. Illi enim in re militari omnibus sunt peritiores et animosiores.

Pixides insuper seu machinas trecentas assidue habere consuevit, que in curia stant et vehuntur in bigis cum ad bellum seu ad expugnationem locorum proficiscitur, ultra quas parata in exercitu defertur materia pro magnis bombardis conflandis pro locorum opportunitate, abundat namque peritis magistris et ejusmodi conflationis jaculorumque missionis arte. Hec breviter de domestica potentia Turcarum, et quoniam omnes, qui de re aliqua consultant, oportet omnia ad eam pertinentia animo comprehendre, ne cum unam partem apprehendant aliam negligant, ideo nunc de Tartaris auxiliatoribus Turce.

Habet namque insuper Turca Scytas Tartaros auxiliatores, affinitate ac ritu ejusdem secte videlicet Mahometane conjunctos, insulam Thauricam Chersonesos ad mare Ponticum seu Euxinum incolentes; eo namque mari illa tota insula est circumfusa, Polonie regno et Lithuanie convicina, quos nos appellamus Tartaros de Fossa. Hi sunt levis armature, peditatu nihil, equitatu vero multum valent, quoniam sunt in arte sagittandi expertissimi, quia ab incunabulis erudiuntur, atque nullis aliis laboribus dediti, in eadem arte semper exercitantur, ita ut etiam fugientes feriant missa post tergum sagitta. Et cum nec serunt nec metunt pane non vescuntur, vivunt autem lacte et sanguine equino et carnibus semicrudis. Domibus, quibus ab imbribus et caumatibus tegantur, carent, et cum nullas habeant divitias, prodigi sunt anime. Corporum insuperabili robore et animorum ferocitate prestant, et quemadmodum ipsi estus, frigoris, inedie ceterarumque necessitatum sunt patientissimi, ita equos habent ad velle suum perniciosissimos, ad omnem partem agiles et parvo victu contentos, in quibus flumina maxima, utpote Borystenem majorem circa Kijoviam, que est in Lithuania quondam metropolis Ruthenorum, per duas fere leucas late fluentem, item Istrum, item Tanaim, Europam ab Asia disterminantem, et Vistulam, Germaniam a Sarmatia dividentem tranant, et mirabile dictu facillime pervadunt queque loca inaccessa et impervia. Apparatus eorum lorica et galea in longum protensa accutieque terminata, cinguntur faretra sagittis repleta ex uno et framea ex altero lateribus, arcum autem tensum manu deferunt. Hos Turca providet stipendiis, quibus arma et vestitum sibi comparant, ad cujus mandatum singulis annis juncti aliquando Turcis Poloniam et Lithuaniam magnis copiis et subito per densas se ejicientes silvas fluminaque excursionibus invadere solent. Sepius, Deo bene fidelibus suis auxiliante et fortuna, felicibusque auspiciis Ser. regis et Mg. ducis nostri Sigismundi, per nostros victi, cesi sunt et necati. Quorum Tartarorum totam oram maritimam Taurice inhabitantium sunt communis populi virorum octuaginta supra centum milia, de quibus possunt eligi fortissimi bellatores septuaginta vel octuaginta milia equitum. Reliqua turba colluvies est inermis.

Et licet plures sunt gentes et generationes Scytarum, seu, uti vulgo

dicimus, Tartarorum, quia sunt duodecim, suos unaqueque natio habens imperatores longe lateque campos Asiaticos a Meotide palude usque orientem versus solem occupantes, illa tamen congeries de Taurica, cujus paulo supra meminimus, fortior et periculosior est Christianis ad nutum Turce Szelimbeko partim ob stipendia partim ob affinitatem contractam semper paratissima et tam nobis quam Turce finitima.

Erat equidem alia Tartarorum generatio Transtanaitana vulgo nuncupata «Aurea Orda major», sed annis superioribus est cesa et dissipata, cujus modo imperatorem rex noster invinctissimus et bello clarissimus vivum tenet in vinculis captivum, quoniam cum ex improviso a nostris adoriuntur atque oppugnantur priusquam equos nanciscantur, facile vincuntur.

Quo in loco satis commode arbitror consilium et summam cupiditatem eorum, quam in sanguinem christianum gerunt, propalare et ad cognitionem Sctis. vre. perducere. — Etenim assidue ad regem nostrum, optimum, catholicum suos mittunt et habent nuncios summopere expetentes et summa cum instantia sollicitantes sub certis pactis liberum et securum ab illius Mte. per dominia sua preberi transitum in Germaniam et alia Christianorum regna belli gerendi et predas agendi causa, fidem jurejurando dantes, nullam ab ipsis inferri jacturam hominibus et dominiis sue Mtis., quinimo spoliorum dare dimidium pollicentur. Attamen rex ipse, qui se velut antemurale Christianorum ab illis tot Infidelium et Scismaticorum partibus opponit, et assidue objectat, id nullo pacto admittere vult. Immo pientissimus ejus animus ab ejusmodi horret sententia, ne Christianis tantas inferrent clades, quantas olim per Bathi et Attilam, Scytas ferocissimos, illate fuere. Hi Tartari armatum et equestre semper faciunt consilium. Hos etiam a Turca rex noster victoriosissimus auri sacra fame distrahere posset.

Habet insuper Turcarum imperator Tartaros proprios et predicta Taurica Chersoneso acquisitos et in colonia nuncupata Dobrzicza ad Danubium trans Moldaviam seu Valachiam locatos, quorum tria circiter milia nulla accersiti mercede militant. Qui etiam una cum Turcis frequentius tam in Hungariam per Danubium trajicientes quam in regnum Polonie et Mg. duc. Lithuanie clam et furtim excursiones faciunt, per plana loca Moldavie seu Valachie, trajecto flumine Tyrass, qui in multis locis vado transitur, terras illas accedentes.

Qui quidem Turca per ipsos utriusque colonie Tartaros debilitat loca, que invadere vult, deinde electos mittit Turcas, qui reliquum explent, aut devastando aut occupando, quo pacto contra predicta regna et Valachiam procedere consuevit, ac contra Germaniam jam diu processisset, si Poloni, Lithuani et Hungari eisdem Turcis et Tartaris non resisterent ac feliciter regnante Ser. rege Sigismundo aliquotiens non essent acriter profligati. Ex quibus complures in preliis capti ad ferenda onera restaurande arcis Cracoviensis gratia, ubi est sedes regia, sunt positi.

Habet preterea tyrannus Turcarum duos palatinos seu vojevodas auxiliatores tributarios, primum vojev. Mysie et Valachie seu Moldavie, qui communis populi triginta milia habere ac de illis quindecim milia delectissimorum militum et ferocissimorum pugnatorum cogere solet. Que quidem terra Mol-

davie inter Thraciam versus orientem ex una ac Hungariam meridiem et occidentem ac Poloniam Lithuaniamque septentrionem versus ad Danubium et Istrium fluvios situatur, in qua Moldavia Turca XXX ab hinc annis prima et insigniora castra duo supra Danubium consistentia, Kiliam videlicet et Albam regalem intercepit, tenet et occupat. De quibus vojevodam illum magnanimum olim Stephanum — (is enim Stephanus ter Turcam, tam Amurath quam Bayzeth, avum et patrem moderni imperatoris Selimbegi, semel in XL milibus, secundo in LX, tertio in C milibus congregatos fudit et fugavit, profligavit etiam Mathiam, Hungarie regem, Joannem Albertum denique Polonie regem, dum contra Turcam per terram illius, Valachiam, progressus fuerat, data illi fide et securitate, atque accitis sibi in auxilium Turcis et Hungaris tunc fidefragis, nonnihil periculi intulerat in curribus postremis a tergo vectis, et nobilitati circa illorum defensionem relicte — erat enim natura vafer, subdolus, varius, strenuus et magnanimus, ob que a teneris appellabatur vulpis astuta — magna cede utrinque ter habita) — fecit tributarium, nam octo milia ducatorum in auro quotannis Turce pendere solet.

Habet etiam alium palatinum seu vojevodam Transalpinum seu Bassarabie, que intra montes regni Hungarie situatur. Qui vojevoda antiquitus consueverat Ser. Hungarie regibus subesse, sed postquam successu temporis Thracia et Grecia a Turcis occupata, ipsum sue ditioni et dominio subjugarunt. Quilibet solebat esse Christianus tempore omnium imperatorum Turcarum, predecessorum moderni tyranni Selimbegii, prout et ultimus vojevoda Christianus erat. Is ad reg. nostrum Ser. Sigismundum miserat et literas passus salvique conductus a Mte. sua pro transmigratione sui et puerorum ac familie et omnium rerum suarum advectione in regnum Polonie obtinuerat, sed antequam id fecisset infelici fato suo per Selimbegum deletus est, desidia seu ignavia Hungarorum ipsum vojevodam egre tutantium. Cujus loco Selimbegus alium vojevodam de curia sua suffecit ac prefecit Bassarabie, cujus vires sunt minores. Qui Moldavi et minus armati et exercitati illius sunt pugnatores, nihilominus non contemnendi. Sic potentia Turcarum in dies magis ac magis crescit, atque nunc hoc nostrum malum crevit in immensum imminens ac impendens omnibus Christianis.

Que quidem potentia Turcarum etsi bellis precedentibus cum Zophi Persarum principe ac Soldano potentissimo Syrie, utriusque Arabie felicis et sterilis, Idumee ac totius Egypti domino habitis debilitari videtur, plurimi enim ex militibus Turcarum in re militari peritissimi ceciderunt et necati sunt, quia tamen multo grandiores terras, victoria totiens de illis hostibus parta, acquisivit et dominium suum in populi et divitiarum multitudine ampliavit, quod nunquam ipse aut majores sui habuerunt, ex quibus terris satis presidii in locum interfecti militis sufficere potest, et idcirco potentia ejus non est contemnenda.

Quam ob rem secundo tandem loco, uti premissum est, de potentia Turcarum tam campestribus quam navalibus castris multum valente reprimenda, et quibus modis expeditio per terram ad frangendum illum hostem facienda celeriter esset, consilia nunc capessenda sunt, quoniam hostis ille non dormit

sed vigilat moliens animo de Italia, Hungaria, Polonia, Lithuania, Germania, Gallia, Hispania, Anglia, Portugalia, Dania, Swecia, Nortwegia, Napulia, Sicilia, Cypro, Scotia et ut omnia simul regna christiana comprehendam, de tota Europa, quam ad unguem plane depictam et descriptam habet, ac sepius conspicit vias, aditus, vada, portus et insulas omnino nosse perquirit, propter quod speculatores magnis largitionibus conductos in omnes partes dimittit, et ea que referunt omnia in mente reponit.

Propterea priusquam consilia nostra a tanto hoste cognoscantur hoc sanctum negotium feliciter tractari inchoatum rupta mora conficiendum esset et res omnes ad ejusmodi expeditionem pertinentes celeriter administrande, armaque a nostris capienda sunt modo, quo sequitur.

Imprimis imperatori Tartarorum de Taurica, qui virtute belli nunc aliis prefertur, ne illi hosti nostro succurrat et bellanti subveniat, tribuenda forent centum milia ducatorum in auro, sic enim non impediret expeditionem christianam, et noster rex Polonie Sigismundus tutius per Moldaviam seu Valachiam, sacra autem cesarea Mtas. ex Austria cum Germanis in armis exercitatis ac Hungaris tot calamitatibus ab hoste afflictis per Hungariam, que absque Polono milite nunquam prospere pugnavit, contra Turcam progredi possent.

Christianissimus autem atque catholicus, Anglie et Portugalie reges, ac Veneti et Rhodii atque Genuenses, classe et navibus plurimum potentes, navali prelio hostem aggredi deberent, ut virtus et potentia ejus in diversas partes distracta facilius succumbere posset, cum uno et eodem tempore tam fortis hostis undique a nostris circumveniretur.

Reges autem Serenissimi Scotie, Danie, Swecie et Nortvegie, ex quo longinquum et difficile forsan iter foret illis in Greciam seu Thraciam veniendi, bene consultum et commodissimum videretur, ut tam de thesauris suis quam utriusque status populis regnorum suorum pecuniarium subsidium conferant tempestive; quia si Turca Italia, Hungaria et Polonia — quod procul ferat Deus — potiretur, facile totius Christiani orbis dnus. et tyrannus efficeretur, nec illi et alii Christianorum reges et principes ab ejus tyrannide evaderent.

Fratres ordinis S. Marie in Prussia, auctoritate Sctis. ac ss. tue sedis apostolice, cui se immediate subjectos pretendunt admoneantur et compellantur, ut cum rege Polonie tanquam cum patrono et fundatore eorum (quoniam per duces Polonie sunt dotati et illic fundati) adversus Christi nominis hostes, uti ex professione ordinis atque ex privilegiis per eos in susceptione illius terre a Polonis confectis debent, progrediantur. Nam a centum annis et ultra nunquam arma sumpserunt contra Infideles, sed a tot annis otio et voluptati indulgentes debitum professionis sue non exequuntur.

Itidem Livoniensibus imperandum foret, ut militiam suam pro debito professionis sue in Turcas convertant.

Palatino seu vojevode Valachie promitteretur indemnitas, quod fideliter assistat Christianis cum populo suo et confideret Hungarie et Polonie regum promissioni, que per privilegia scripta vel per loca sibi in regnis assignanda,

vel per datos obsides fieri deberet; et eo modo is auxiliator Turcarum tributarius accederet expeditioni Christianorum et non aliter.

De vojevoda Transalpino, ut supra dixi, jam actum est, ideo consilium de illo, ut deficeret et abstrahatur a Turcis nullum est capessendum.

At de potentissimo duce Moscorum, Christianis romane fidei infestissimo et qui dominii sui portam Romam usque protendi jactare solebat, cum quo rex noster Serenissimus modo gerit bellum, si nunc uti speramus per Mtem. suam iterum vinceretur et subjiceretur, optimum factu esset; sin autem minus, extunc (quandoquidem Turca ipsum unicum equivalentem sibi in divitiis et multitudine populi reputat) ne per suam consuetam perfidiam dominia Ser. regis nostri, presertim Mg. ducatum Lithuanie invaderet, constituendum esset, ut interim per Suedos, Danos et Livonienses, Moscovie finitimos, bello impeteretur. Quod si ille nationes non possent ordinari contra Moscum, tunc ad minus centum milia ducatorum essent exponenda procurando armorum gentes, ut interea temporis fines dominiorum regis a Moscis tuerentur et rex non averteretur a bello Turcico ad sua tuenda.

Pro pulveribus autem et machinis ac tormentis bellicis habende sunt L milia ducatorum.

Pro instrumentis dandis ad pedites tempore necessitatis viarum et pontium paradorum gratia, ut sunt secures, fossoria, lancee, ligones, catene, urne ferree et funes, X milia sunt habenda.

Pro commeatu tempestive comparando, conducendo et servando exercitibus, centum milia sunt necessaria.

Navigia Danubii necessario preventione sunt occupanda et vasa navigationi apta sunt necessario comparanda in locis occultis, ut hosti non relinquatur facultas cognoscendi quid fieret et ne in hoc committeretur defectus et negligentia, sicut commissum erat anno Domini MCDXLIV, que patruum Ser. regis Sigismundi Vladislaum, Hungarie et Polonie regem, et Julianum de Cesarinis, cardinalem S. Angeli, perdiderunt. Pro conservatione et restauratione talium ponerentur pedites et levis armature equites exiguo numero, pro quibus tamen LXX milia ducatorum, pro vasis vero ad minus X milia exponerentur.

Summa suprascriptarum impensarum constituit in toto quadringenta milia ducatorum.

Factis itaque et habitis ejusmodi preparationibus nulla difficultas belli gerendi esset, immo potest fieri expeditio terrestris contra Turcas cum exercitu infrascripto, facta vel non facta expeditione navali. Qui exercitus ex centum quinquaginta milibus equitum more Polonico, Bohemico, vel Lithuanico aut Germanico armatorum atque virtute et bona animi presentia valentium conflaretur per eundem locum sive per diversa in Thraciam traducendus, modo alter exercitus alteri auxilio salutique esset, peditatus vero copie more Polonico, Bohemico, vel Germanico cum manualibus pixidibus, lanceis, scutis ex quinquaginta vel quadraginta et ad minus triginta milibus expeditio esset habenda et ad castra predictorum equitum constituenda, proviso tamen prius et ante omnia commeatu necessario, quia sine ipso miles etiam exercitatissimus equusque robustissimus languet peritque malesuada fame, prout ego in aliquot

expeditionibus multos pedites vidi mori passim penuria panis similiter et plures equos.

Que quidem equitatus et peditatus copie Ser. regi nostro sufficere possent, modo nervus belli non deesset, etenim triginta supra centum milia equestris militis, levis videlicet armature quinquaginta et gravis octuaginta cogere potest. De peditatu autem potest habere triginta aut quadraginta milia, nam non solum ex Polonia sed etiam ex Bohemia, Moravia et Slesia peditatum ipsum rex noster colligit ad cujus Mtem. mercede accersiti libenter confluunt.

Dari autem consuevit in regno Polonie armato equiti stipendium per unum quartale anni, h. e. per tres menses decem ducati, cuilibet vero pediti per hoc idem tempus quinque ducati. Providendo itaque rebus, deberet ad unum annum integrum stipendium constitui omnibus equitibus et peditibus, successivis anni temporibus solvendum tempestive. Summa pro centum milibus equitum bene armatorum per decem florenos per totum annum facit quadragesies centum milia h. e. quatuor miliones, pro quinquaginta autem milibus equitum facit vigesies centum milia h. e. duas miliones. Summa autem pro triginta milibus peditum pro uno quartali anni per quinque florenos facit centum et quinquaginta milia et per totum annum facit sex vicibus centum milia.

Item pro aliis scilicet pro aversione Tartari de Taurica, pro pulveribus, pro bombardis et pro commeatu, pontibus etc. facit quater centum milia ut supra. Et pro imperatore seu capitaneo etiam summa esset constituenda pro conditione persone ipsius; que si regia aut imperatoria esset non parvam absumet summam, si ducalis, mediocrem, si militaris minorem. Oportet enim imperatorem et capitaneum habere pro se et sua re familiari specialem provisionem, specialem autem pro administrando et bene gerendo publico officio, ut omnibus se militibus liberalem exhibeat, coquinam et cauponam tanquam omnibus communem, quod esset gratus, commendatus et auctorisatus.

Et ut id, quod tertio loco propositum fuerat, debite explicetur, cause tante potentie et virium Turcarum nunc perstringentur, ac ex regimine et ordine eorum facile cognoscentur.

Cesar Turcarum, quem ipsimet Turce regem compellant, constituit in dominiis suis quatuor duntaxat dignitates, que sunt caput regiminis totius imperii et dominii sui.

Prima dignitas est et vocatur Veziratus, qua in dignitate tres tantum sunt constituti, estimanturque uti senatores seu consiliarii, qui vocantur vulgari eorum lingua Basse. Quorum officium est videre omnem utilitatem cesaris. Ad illorum nempe manus omnes proventus perveniunt, ipsis omnes officiales rationem reddunt de his, quecunque pro domino suo superlucrantur. Illis omnes census, vectigalia negotiationum portuumque maris ad manus veniunt. Illis monetarii et fossores auri, argenti, cupri et plumbi respondent. Illi statum regni provident et antiquitus instituta custodiunt diligentissime, ut ita sicut antiquitus conserventur.

Oratoribus audientiam faciunt, cum cesare resident, cum illo tractant et de omnibus reipublice eventibus consulunt, ad legationesque et ad alia articulos constituunt exquiruntque ab oratore secundum exigentiam necessitatis,

modum legationis. Nihil in rebus publicis singulariter agunt, nisi in communi sint et simul in domo audientie consueta. Illi sunt tanquam cor regis, per illos omnis accessus oportet fieri ad cesarem, nec aliquid preter scientiam illorum constitui vel fieri debet merito. Illi solent providere unicuique de omnibus officiis. Illi non habent titulum ex loco, sed universaliter sunt illi tres consultores regni totius. Illi constituunt omnes capitaneos, quos vocant Szandczak.

Secunda dignitas est Beglerbegii et dicitur quasi dominus dominorum uterque illorum, nam in ea dignitate sunt duo: unus Beglerbeg Natulie, alter Beglerbeg Grecie, quem ipsi compellant Vruinech (Urmueli) Beglerbeg. Eorum officium est habere regestra Timaronum, in vulgari Serbica, Bojaronum h. e. nobilium et magnatum. Illis necessarium est scire et videre omnem capitaneatum, et quot sunt in aliquo capitaneatu Timarones, et si omnes sunt completi juxta priorem institutionem, et quam utilis sit in aliquo loco Timar illos scire oportet. Concessumque est per illorum manus omnes illos Timarones destribuere secundum exigentiam personarum, et habet uterque eorum facultatem in sua regni parte dare, mittere et summovere Timaronem illum, qui fuerit minoris valoris quinquaginta ducatorum sine omni cesaris et Veziratus scientia. Illi etiam habent facultatem corrigendi inobedientes, vel negligentes deponendi, immutandi, tribuendi minus vel magis unicuique secundum vel merita vel culpe exigentiam ultra summam quinquaginta florenorum, et quemcunque aliquis eorum offert cesari et veziratui, promotio sua prevalet, primumque locum habet, nisi magna necessitas exposcat aliter fieri. Cum autem cesar movet bellum et scriptis disignat locum, tunc Beglerbeg revidet, considerat et connumerat personas servientium. Nemo autem inter revidendum pro presenti computatur, nisi quem ipse conspexerit. Ipse est caput bojaronum. Sine illo nec quis corrigitur nec quis locupletatur. Ille aliis imperat, ille jubet, et omnia fiunt sine omni recusatione, sine ulla mora, nec quis jussioni sue recusat, quia sentit, se et remunerari et corrigi ab eo posse. Timarones namque seu Bojarones constituti sunt universaliter per totum regnum, quibus ex agricolis provenit merces et stipendium; nam quicunque colit terram tres aspros solvit, duos cesari et tertium ipsi Timaroni prout latius apparebit, cum de universali utilitatum constitutione et proventuum cesaris infra scribetur. — In istis autem Timaronibus nemo consanguineus succedit, sed moriente uno, alter, qui magis virtute comprobatur, per ipsum Beglerbeg vel per promotionem suam, si excedit numerum quinquaginta ducatorum, creatur. Illis Szandczaki h. e. capitanei terrarum et districtuum denunciant Timarones vacantes et offerunt promoventque personas valentes. In bello istis Timaronibus nemo audet imperare aliquid preter illum Beglerberg i. e. provincie sue dominum. In Beglerbegatu h. e. dominio Grecie sunt trecenti et duo Szandczak h. e. capitanei, in Beglerbegatu autem Natulie sunt trecenti sex. Qui Beglerbegi convertunt gentem illam Timaronum ad confinia regni tutanda secundum exigentiam necessitatis et mandata Veziratus.

Tertia dignitas est Cadelaskar. Illorum etiam sunt duo, unus Natulie alter Grecie. Quorum officium est, supremos esse judices, ad quos omnis appellatio defertur, decisioni et sententie illorum statur. Illorum potentia est

constituere judices se inferiores, quos vacant Cadey, quilibet in sua provincia in locis ad hoc specialiter deputatis. Ipsi sunt judices omnium personarum, coram ipsis fiunt resignationes omnium bonorum et hereditatum, inscriptio dotis et dotalitii. Que inscriptio sic fit. Mos est Turcarum, antequam sibi aliquis virginem copulaverit, is qualem dotem habere cupit, talem premittit in rebus paraphernalibus in domum virginis; posthac ille res tam a marito misse, quam a parentibus virgini date, compensantur per judicem et inscribuntur uxori ex parte mariti, quo mortuo illud tantum uxor obtinet. Sique eam dimittere voluerit juxta legem mahometanam in Alkorano descriptam, ex tunc data uxori dote inscripta liber ab ea fieri potest et aliam atque quotquot nutrire aut eis sufficere poterit, ducere. Item omnes sententie per judices, quascunque necesse est ut conscribantur, conscribuntur. De quibus si coram supremis judicibus accusantur, expurgari tenentur, si autem convincti fuerint de male judicato, removentur de locis illis ampliusque ad officium illud judicii non assumuntur perpetuo. Isti Cadey sunt ubique in districtibus suis exactores et cumulatores decime cesaris, que ei datur de genere omnis viventis animalis, et de omni segete octava et septima pars. — Idem et in omni minera, que ex terra provenit. — Ipsi Cadeylaskar maximas pro cesare et pro se utilitates acquirunt. Coram illis omnis servorum libertatio et manumissio fit, ab illis quoque fiunt litere libertatis, per illos seniores et substitutos in locis ipsorum fit punitio contra delinquentes. Delictum autem illic committi accidit dupliciter, vel contra legem vel contra proximum. Delinquens contra legem publice corripitur per verbera virge, contra proximum vero si peccat, punitur per capitaneum ex decreto judicis pena mulcte.

Quarta dignitas est Imrohor, que in Servico dicitur koniuszniczi h. e. equissones. Illorum etiam sunt duo, unus Natulie alter Grecie, eorum cura est de omni cesaris grege equorum equirearumque, omniumque pecorum et pecudum providere. Illi loca pascentibus ostendunt, illi ad pabulandum equos distribunt per villas ad certos menses, illi familiam, que equos et greges fovet, provident, ornamenta equorum apud se conservant et fieri procurant. Illorum facultas est constituere agasones pro bello, qui tempore belli equos cesaris ducunt, ornant et provident. Currus etiam et aurige cesaris ab eisdem providentur. Decime grani in manus illorum veniunt; cesaris domum pane, coquinam carnibus providere illorum est officium; nam omnis decima sive animalis sive grani in manus illorum venire debet, et quantum opus sit de illa pro usu domus cesaris illi reddunt; si quid superfluum manserit, venditur pecuniaque cesari datur. Illi insuper provident camelos, mulos, equos onerarios, qui ferunt omnem necessitatem in exercitu et etiam regunt eos, qui curant bestias predictas. Tentoria preterea fieri, ornare et disponere illorum est officium, possunt insuper libertare eos, quos elegerint ad providendum gregem vel aliquid ipsorum animalium. Hactenus et tantum de dignitatibus.

De regimine Curie Regalis.

Cum scripserim de dignitatibus et officiis, quibus regitur regnum Grecie et Natulie ac respublica in suo statu antiquitus constituto conservatur, necesse

est rursus regimen domus seu curie regalis attendere eum, qui volet omnem gubernationis positionem scire, qui homines et quales eorum mores. Sed antequam descendam ad ostendendum fines regiminis domestici, opus est prius ostendere, unde persone hominum assumantur ad alia curie officia implenda. Anno namque semper tertio de sexaginta domibus recipitur unus homo masculus non minor XV nec major XVIII annorum, non secundum ordinem illarum domorum nec vicissitudinaliter, sed potior ex illis domibus eligitur. Que electio stat in arbitrio eligentis, nec aliud quippiam severius diligentiusve eligitur aut exigitur a Christianis illic commorantibus quam istud, quia non aliqua alia pena sed duntaxat et bonorum et capitis simul privatione punitur is, qui neglexerit ostendere vel celaverit prolem illius domus. — Et postea-quam sic electi quolibet tertio anno de LX domibus, adducti sunt illi adolescentes ad portam cesaris, tandem per aliquod tempus preeliguntur. Hi sic delecti in tres demum separantur partes, prima pars datur ad domos cesaris pro studio, secunda pars ad labores edificiorum, tertia pars datur et distribuitur officialibus, curialibus senioribus, cultoribus prediorum et vinearum, talibus autem dantur, qui et periti essent in lege illorum et erudirent eos regulas legis et artem sagittandi ad tertium annum et alia, que describentur suis in locis inferius. Illa namque pars prima, que datur ad domos cesaris pro studio designata, est aliis duabus partibus fortunatior. Nam hi diligentissime docentur sine intermissione in psalterio David, libris prophetarum et lege Mahometi, discunt etiam modos orationis et consuetudines legis illorum, inflexiones circa verba et observationes temporum, artem insuper sagittandi ex arcu, que omnia summa cum diligentia complectuntur. Ex quibus domibus tertie partis subveniente promotione docentium recipiuntur illi adolescentes ad duplex servitium cubiculi cesaris, ex quibus tandem creari videntur omnes majores et minores in curia. In primo servitio fiunt XVI tantum et isti sunt cubicularii supremi, quibus cubiculi janue patent. Ipsi sunt portitores ciborum, aptatores lecti et custodes vestium, ex ea parte et loco nemo exit, nisi ad prefecturas digniores, excepto casu culpe impedientis. Et ipsi Turce communi vocabulo vocant quamlibet prefecturam in quocunque ordine, Ago. Ex quibus agonibus semper sunt proximiores ad majora officia. Quilibet istorum habet primam vocem pro se ad majorem dignitatem assequendam, nisi promotionem senatus rejicere velit ex eo quod utiliores eligat; nam ex eo loco Ago ad officium Subbassatus, quod videtur esse ejusdem valoris, ut apud nos advocati vel sculteti. In suis officiis isti sunt proximi, et sunt custodes penarum regalium, ex quo tandem loco ad Szandszakowstwo, quod est capitaneatus apud nos, promoventur. Ex quibus Szandszakis et capitaneis eligit virtus et fortuna Wezyr, quod officium est consulatus cesaris supremus, ut superius dictum est de prima dignitate.

In secundo servitio cubiculi sunt secundi cubicularii minores, numero trecenti assidue et in triplici loco positi circa domum singularem cesaris, et sunt pro ornamento domus regie; aliqui enim illorum adsunt ad primas portas cesaree domus, aliqui apud ornamenta et supellectilia domus, aliqui vero et tertii apud custodiam thesauri cesaris. Illi, qui ornamenta custodiunt, pollite ornantur, ita quod eis ipsa tota domus pollet. Ex ea domo, cum quis eorum

pubescere incipit, mox creatur nobilis. Et est duplex nobilitas curie, una est, que vocatur Spehili et altera Sulmutari. Spehili cum de domorum trecentorum mittuntur, providentur a domino vestitu ornato et splendido, equo, armatura equestri, salario diurno premiantur, quod constituitur secundum idoneitatem persone. Quorum numerus est semper et fieri debet mille sexingenti Spehili. Sulmutari autem, que de illa domo mittuntur, eodem modo nobilitate donantur, vestitu ornantur, salario diurno premiantur. — Una tamen diversitas est inter predictas nobilitates: in preliando namque in incedendo et in stando Spehili semper optinent locum dextre manus, Sulmutari vero manus sinistre. Istorum sunt mille ducenti. Que duplex nobilitas curiam cesaris politam ostendit, quia juventus ornata est continue in curia. Hi habent inter se prefecturas multas, juxta ordinationem eorum sunt millenarii, centuriones et decuriones, qui prefecti omnes dicuntur Ago. Ago autem in suo ordine nominatur millenarius, vel centurio vel decurio Ago. Pro creatione ejusdem autem duplicis nobilitatis, cujus juvenes sunt duo milia octingenti, est domus trecentorum adolescentum, pro creatione autem prefectorum est domus sedecim cubiculariorum, unde salarium diurnum personarum nobilium predictarum est quinque asprorum pro die uno.

Pars vero secunda et media adolescentum, de qua mentio supra facta est, deputatur ad labores edificiorum.

Pars autem tertia, que superfuerit, datur colentibus terram domesticis hominibus, qui eos libenter recipiunt, quia non premiant eos, tantum tenentur illos erudire in lege ac in arte sagittandi. Anno vero tertio quilibet restituitur, et cum restituuntur, omnes pro uno tempore adducuntur in curiam cesaris, ipsi tunc in continenti Jeniczeri efficiuntur constituunturque, salario diurno illis ascripto. Imprimis datur eis bracca camisia, tunica, mitra et arcus cum framea, sic quoque dum a senioribus, quibus antehac dati erant, recipiuntur, decurionibus committuntur, et ibi jam fiunt Jeniczeri perpetuo et omnes hi, qui taliter ad curiam cesaris veniunt, fiunt perpetue illibertatis in Jeniczeratu. Jeniczeri, Sulmutari et Spehili et vocantur sclavi cesaris. Illis morientibus semper cesar succedit in dimidium derelictorum illius morientis, etiam habita et relicta prole, et nunquam ex his ab ejusmodi illibertate quis liberatur, excepto quod aliquis eorum ex fortuna fieret Vezyr. Tunc enim jam cesaris successio cessat. — Illis stipendii salarium a principio constituitur tantum tres aspri, sed ex facili seniorum promotione obtenta causa sive vera sive falsa ampliatur salarium. Numerus horum Jeniczerorum supra Spehilos et Sulmutaros debet esse semper VIII milia, nec fit excessus, licet minor aliquando esse consuevit. Illis autem nobilitatibus duabus annumeratis XII milia constituunt. Ipsi sunt pedites et quasi extrema salutis spes totius exercitus. Inter illos it, stat et procedit cesar. Horum unusquisque debet habere id, quod sibi a principio datum est, videlicet arcum, frameam, toracem, lanceam ad instar halbarte, clipeum, ferrum triceps acutum etc. Isti semper implent domum cesaris, isti ad castra finitima ordinatim mittuntur singuli atque singuli, per tres menses, postea redeunt.

Sunt autem castra illis magis necessaria Sanderium, Trapezuntum, seu Trepezona, Caramania, nunc Motonum, ante fuit Bitola, Kilia

et Alba Regalis in confinibus Missie seu Moldavie et Polonie supra Danubium sita, que duo pro uno reputantur. Ad quemlibet locum ex predictis quingenti ordinatim mittuntur, qui perpetuo non redeunt domos proprias. Hi enim sunt alii quingenti extra numerum illorum, quorum singuli per tres menses necessitate incumbente solent mitti. Si parens alicuius ex iisdem quingentis moritur, vendit derelicta vel tradit alteri, quoniam domum propriam habere non potest. — Ex his nunquam fieri possunt Timarones. Isti veniente morte cesaris, sua fortitudine eligunt alium cesarem, spoliant judeos, mercatores christianos, Vesiros et Bassas contravenientes ipsis interficiunt. Multa tunc mala licent eis, sede vacante. Isti omnes ferunt albas mitras.

Ut autem facilius capiatur, unde tam frequens exercitus servari et teneri potest, necesse est intelligere ordinationem utilitatum camere cesaris.

Nam hoc primum est et maximum, quia in toto ejus regno nemo potest possidere unum hominem rusticum, sed omnes universaliter sunt cesaris sicut et in Moscovia.

Census autem ita per totum regnum constitutus est: item de qualibet domo per annum unum dantur centum aspri, eadem etiam domus tenetur dare pro Timaronibus XXV aspros seu denarios teucrinos. Census quidem cesaris potest diminui, opportunitate exposcente, Timaronum vero proventus nunquam. Item rusticus dat pro censu cesari et Timaroni decimam partem in pecore et pecude, de vino octavam partem, de volatilibus domesticis videlicet anseribus et gallinis decimam partem, item de quolibet frumento octavam et septimam partem. — A quibus contributionibus nemo excipitur, nisi singulari privilegio sit exemptus.

Insuper viginti rustici, cujuscunque legis sint, tenentur expedire unum hominem ad bellum totiens quotiens fuerit necessarium. Isti homines in exercitu vocantur Achanczi. Qui in terra pedites sunt boni, in mari vero naves trahunt, implent, defendunt; omne item officium laboris circa exercitum sive marinum sive campestrem fit per illos.

Item illi, quos cives expediunt, prout constitutum est unicuique civitati, Asapowie dicuntur; ferunt autem rubeas mitras amplas, et omnis famulatus, qui pretio fuerit conventus, dicuntur Asapowie, qui per solum cesarem pro tempore suscipiuntur uti apud nos stipendiarii.

Minerarum, autem utilitas, que provenit cesari: utpote auri, argenti, cupri, plumbi, quas mineras in Grecia non habet, duntaxat in regno Bossne et territorio Kruschowiecz, de quorum metallorum prima grossicie capit tertiam partem, demum ex igne purgata materia capit octavum et septimum pondus, h. e. libram seu marcam, deinceps in moneta quintum recipit asprum, de residuo vero gaudent laborantes.

Item molendinum a rota solvit triginta aspros quotannis.

Item telonea piscature maris sunt cesaris omnia.

Item omnes rustici in tota Grecia tenentur dare homines vicissitudinaliter ad faciendas naves in mari, ut in Eusopoli et Unik consuetum est facere naves ad littus maris Euxini, in Bulgaria ad littus Danubii, et ille sunt minores, in Macedonia apud Solon; ibi solent dare qui alicui adjacent littori.

Item nemo rusticorum presumit seminare orisam de semine proprio, sed tantum seminis recipit de camera cesaris, quantum se credit habere agri et id totum anno futuro restituere tenetur, postea de residuo dimidium.

Item quilibet homo de pecore cornuto tenetur dare unum asprum.

Item de quinque ovibus unum asprum.

Item de porco seu scropha duos aspros.

Ista contributio quotannis penditur cesari, ex qua aliquot milliones proveniunt, quia, uti certo asseritur, sex milliones cum dimidio unius.

Ibi Greci maxima servantur in illibertate, multique eorum fidem Christi veram renegantes in errores labuntur Mahometicos. Nec mirum: quam primum enim duodecima vice — quoniam totiens sunt ab unitate ecclesie scissi — ab obedientia vicarii Christi et legitimi successoris Petri, cui tradite sunt claves regni celorum, secesserint, confestim tyrannide Turcorum sunt subacti, et qui vero Christi vicario capita flectere renuerant, nunc vicario Diaboli Pseudo Mahometo non solum ea flectere sed etiam substantiam totam dare, corpus et animam in perditionem perpetuam mittere coguntur.

Ex premissis, beatissime pater et domine, dne. charissime, Sanctitas tua ex tributis et ordine Turce comprehendere potest, quam potens jam fuerit ipse tyrannus, auro et populi multitudine abundans, tunc cum tantum Grecie et Natulie imperitabat; nunc autem, acquisitis sub magno Soldano locupletissimis dominiis, quam potentiorem et multo ditiorem illum existimare debemus plurimum et terrestri et navali expeditione valentem, et quibus modis ac quam magnis copiis pedestribus atque equestribus, atque per que terre loca illius viribus et potentie non solum occurrendum foret, verum etiam, dextera Domini tibi et fidelibus suis assistente, hostis Christi blasphemus, cum neget, ipsum esse filium Dei vivi, sed hominem simplicem esse asserit velut Mahometum pseudoprophetam, proptereaque ejusdem Christi ecclesie acerrimus persecutor, invadendus, frangendus, de Grecia expellendus ac ad ultimum ejus interitum persequendus foret. Jam enim tale tempus a Deo opt. max. preordinatum et a dilecto discipulo ejus Joanne s. in Apokalypsi previsum ac per complures Dei electos et electas revelationibus divinis prenunciatum ab omnibusque regibus et principibus ac populis diversarum nationum in unitate fidei convenientibus unanimis votis desideratum, a pluribus quoque pontificibus et imperatoribus contra ventum remigare conantibus frustra tentatum, sub te, prudentissimo et clementissimo Leone, pontifice maximo, novissime venit ac divinitus delapsum post tot calamitates afflicte ecclesie rediit. Ergo tu, sanctissime pontifex, tanta creatoris et salvatoris clementia ac fortuna preditus, temporis opportunitate nacta ac ab eterno preordinata ad redactionem ovium in unum ovile, nunc retia in altum jussu salvatoris, qui omnia sub debitis horarum et temporum momentis vult fieri, tende ac mitte, nec multum morare, sed ex improviso lupum ovilis Christi adorsum, undequaque fidelibus tuis circumvenias, oppugnes deleas et expugnes in fide Christi, que est victoria nostra, in qua omnes fideles unam spem salutis habentes et pro ea pugnantes rebus suis non diffident, sed contra persecutorem et blasphemum nominis Christi pugnabunt fortiter et felicibus auspiciis Dei et tuis triumphabunt.

Quoniam sicut tu vere ecclesie Dei caput unicum atque verus ejus sponsus, vicariusque Christi, claviger celestis regni atque legitimus principis apostolorum successor existis, prout veri omnes catholici reges et tam ecclesiastici quam seculares principes id ingenue profitentur et unanimiter, ita Sanctitate tua duce et directore in tam sanctam expeditionem proficisci maturantes arma capient nec intermittent opus necessario ceptum. Quod si qui prius velint de illis dominiis acquirendis lites aut discordias agere, seu aliquid in medium afferre dissidii antequam arma sumant, hi simillimi existimantur illis, qui prius avem assant antequam per aera volantem capiant, aut ante retia pisces prendunt. Nec enim fas est de talibus prius habere questiones quam bellum suscipere, quoniam habemus omnes fide unanimes unum te fidei caput, ducem et directorem, a quo et moderari justo judicio debemus prout et rex noster bello clarissimus et idem optimus catholicus semper profitetur, et omnia moderationi gubernationique Sanctitatis tue committit, excepto quod aliquis regum et principum in heresin aut scisma lapsus aut talium hereticorum et scismaticorum fautor secus sentiat, et te ecclesie caput ac verum Christi vicarium in terris neget. Verum quia neminem salutis sue et virtutis immemorem adeo obstinatum, aut in pejus inter Christianos conversum sentimus, ideo unanimiter precamur et obsecramus: rumpe moras et jam jamque per universum orbem christianum Sanctitas tua nuncios legationesque omnes in partes dimittat, atque sue Mtis. imperio literas in forma brevis tam ad reges quam ad loci ordinarios celerius scribi mandet, injungendo, ut non modo omnipotentem Deum nostrum Jesum Christum, pro cujus fide agitur et a quo omne initium felix progreditur, omnes Christi fideles invocent, verum unusquisque pro possibilitate facultatum suarum ad ejusmodi rem summe necessarium et imminentem aliquid contribuat cum plenaria peccatorum suorum remissione. Nec est diutius quam ad instans ver differendum, quoniam uti nos ex oratore tyranni Turcarum, Selimbeg, estate proxime lapsa diuturniorem treugam a Serenissimo rege nostro petente, cognovimus et ex ore ejus secreto audivimus. (Erat enim occultus Christianus renegatus, comes ex Candia seu Creta insula). Oportet, inquit, omnes Christianos pro alia proxime futura estate concordes et unanimes esse, quoniam cum majori et potentiori se tunc agere debebunt, et si discordes fuerint per unum ab hoste colligentur et debellabuntur. Cogitent ergo et consultent absque mora, quid eligere debeant, et ea de causa, beatissime pater, rejectis ad partem omnibus discordiis et dissidiis, ac unanimitate inter eosdem reges et principes per Sanctitatem vram. facta, hec sancta expeditio celeriter sumatur, ad quam imminentem necessitatem etiam, si opus fuerit, dimidia pars auri et argenti de omnibus ecclesiis aurum habet, non ut habeat, sed ut pauperibus et pro redemtione captivorum tempore necessitatis eroget. Cum autem omnibus notissimum sit, nullam majorem unquam necessitatem habuisse ecclesiam, quam nunc et instantibus temporibus, ubi pro redemtione totius Christianitatis ac sponse Christi, ecclesie, agitur, ideo Sanctitas tua pro suo prudentissimo consilio dignetur prosequi et opere perficere id, quod maxime concepit et consuluit ad laudem et honorem divini nominis ac ad exaltationem orthodoxe fidei ad salutemque Christi fidelium

atque ad perpetuam tue Sanctitatis gloriam, famam et mercedem, et id quod concepit ac consuluit opere perficere, prout de summa bonitate et virtute Sanctitatis tue dubitandum est nemini.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 168—181.

CLVIII.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie *voivodului Bogdanŭ* din *Moldova*, că sultanulŭ Tătarilorŭ din Precopŭ a trimisŭ pe fiii sei cu mare putere asupra ducelui din Moscovia, dar în urmă ei şi-aŭ schimbatŭ drumulŭ, şi au plecatŭ asupra Cercasilorŭ. Regele Poloniei învită pe voivodulŭ Bogdanŭ la resbelu comunŭ în contra ducelui din Moscovia.

Sigismundus, Rex, Joanni Bohdano, Vojevode Valachie.

Mgce dne. amice sincere nobis dilecte. Nova, que nobis Mgcia. vra. significavit, sunt digna et nostra et ceterorum christianorum principum cognitione, nam ad omnium consultationem pertinent. Igitur ita ut vra. Mgcia. suadet, principes christianos, amicos et fratres nostros, de ejusmodi novo satis formidando certiores faciemus, vre. autem Mgcie. habemus gratias, quod nobis itidem novum significare non pretermisit, et probamus istud consilium, quo mediante vra. Mgcia. id ipsum etiam Sermo. domino Vladislao, Hungarie Bohemieque regi, germano nostro charissimo, significavit, apud cujus Majestatem noster orator adhuc illic est. Arbitramurque, quod cum oratore vre. Mgcie. in hoc conveniet et simul cum eodem tam fraternam Mtem. quam etiam prelatos et barones incliti regni Hungarie ad hoc, ut sint providi et cauti, quodque futuris malis prospiciant cohortabitur.

Desiderium preterea suum nobis Mgcia. vra. patefecit, cupiens scire, si quas novitates de Tartaris przekopensibus haberemus. Sciat autem vra. Mgcia., quod ante quinque dies venit noster nuncius cursorius ab imperatore przekopensi, qui pro certo nobis hoc retulit, quod imperator expediverat filios suos adversus Mg. ducem moscoviensem cum validissimo exercitu, quos postea ab impetendo Magno duce Moscorum fama de Tartaris nohagensibus, qui ad fluvium Tanaim advenissent ibique castri metati essent, avertit, dimissaque ea via, qua versus Moscoviam ituri erant, converterunt exercitum ad fluvium Tanaim, Tartari vero nohagenses, horum przekopensium adventu perterriti, in fugam se verterunt et evaserunt pugnam. Cum vero Tartari przekopenses non possent habere conflictum cum illis Tartaris nohagensibus et non procul distarent a Czerkassis Quinquemontanis, alias pyanczyhorskich, transtulerunt

exercitum illuc et vastarunt domicilia eorundem Czerkassorum, et ut idem noster nuncius refert, jam fuerunt in reditu versus domum.

Preterea vre. Mgcie. pro consolatione significamus, quod, deo favente, castrum Msczislaw et omnia alia castra, que ad Mg. ducem Moscovie dolo anno superiore defecerant, preter solum Smolensko, recuperavimus, quam etiam reliquum bellum contra eundem nostrum hostem justitia nostra et dno. deo nos adjuuante feliciter conficiemus et nostre et vre. Mgcie. injurie, quas ex perfidia nobis intulit, vindicabimus, et utinam vra. Mgcia. aliunde impedita non esset, ut pro sua injuria vindicanda simul nobiscum ageret; faveremus enim, ut vra. Mgcia. particeps ejus felicitatis adversus eundem suum quoque hostem fieret.

Ceterum vram. Mgciam. hortamur: velit nos certiores facere more solito de novitatibus, si que ad illam aliunde adveniunt, quod et nos faciemus. Nostris autem capitaneis jam pridem mandavimus, ut cum de Tartaris aliquid presentirent, eidem sine mora patefacerent; nam hoc ex animo cupimus, ut vra. Mgcia. ab Infidelibus secura cum suis dominiis permaneat. Deus autem vram. Mgciam. servet incolumem. Datum Vilne III Novembris.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 246—247.

CLIX.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Petru* voivodulŭ, (pretendentŭ la tronulŭ Moldovei), se remână liniscitŭ în loculŭ, ce i l'a destinatŭ pentru locuinţă, şi se nu întreprinză nimicŭ fără de voia palatinului din Iuni-Vladislau. 1514.

Sigismundus, Rex, Petro Valacho, Vojevode in Mariemburgo custodito.

Nobilis, fidelis noster dilecte. Non sumus bene contenti, quod tu ab isto loco, in quo te collocavimus, ut quietus et tutus maneres, noxias hominibus divagationes ac discursiones hinc inde facis, de quibus apud nos dicitur. Relatum enim nobis est, quod tu auxilio te his jungere soles, qui de patrandis homicidiis sunt solliciti. Ne autem talia postea facias, te ex ea gratia, qua te prosequimur admonemus, immoverius volumus et mandamus, ut nihil sine scitu mgci. palatini junivladislaviensis et capitanei mariemburgensis et tucholiensis facias; nam ubi te conservaveris modo debito et honesto, gratiam nostram habebis. Et ideo aliter non facturus. — Datum Vilne XII Novembris.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 252.

CLX.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie căpitanului seu din Cameneţŭ, că *comisiunea româno-polonă*, însărcinată cu cercetarea pagubelorŭ comise la frontieră, se se întrunéscă la locŭlŭ, ce e fixatŭ prin tractatulŭ de pace. Regele amintesce totŭ-odată, că cetăţenii din Cameneţŭ s'aŭ plânsŭ în contra taxelorŭ celorŭ mari, ce le pune asupra dênşilorŭ, *voivodulŭ Moldovei*, şi învită pe căpitanulŭ seu, se scrie voivodului în privinţa acésta, ér respunsulŭ se-lŭ comunice regelui.

Sigismundus, Rex, Stanislao Lanczkoronski.

Generose fidelis noster dilecte. Intelleximus literas tuas, quibus nobis descripsisti rerum necessitates diversas; imprimis enim scias, quod mgco. thesaurario scripsimus mandantes, ut premium emeritum, quantum fieri potest, tribuat. Mittantur itaque illuc pedites et sine dubio gratiose absolventur.

Conventus cum dno. vojevoda Moldavie de injuriis in loco per inscriptionem confederationis constituto celebratur et non alibi, non convenit enim, ut ab inscriptionis federis usquam constitutione devietur.

Commissiones granicierum faciendarum in terris Podolie non dabimus priusquam litere super bona regalia aut feodalia coram commissariis dudum deputatis reproducantur et exhibeantur, ne per eum errorem ex bonis regalibus hereditaria faciamus. Tibi autem mandamus, ut juxta commissionem anno superiori datam una cum rev. dno. epo. camenecensi literas revideatis et id majorem in modum custodiatis, ne quis sibi bona mense regalis in proprietatem hereditariam vindicare posset.

Intelleximus, cives camenecenses gravari a vojevoda Valachie, expediret autem, ut tu ex officio pro eis scriberes vel intimares ad vojevodam. Ex responso autem, quod ille tibi dederit, possemus postea ex generali conventu mediante legatione de ejusmodi rebus cum ipso agere id, quod conduceret subditis nostris.

Nova vero, que de Turci clade scripsisti, si vera sunt, gratissima habemus et expediret nobis scire, si vera sunt ut feruntur. Et ideo, ubi tua Stas. hoc sciverit, nobis quoque significet. Datum Vilne XVI Decembris.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 279—280.

CLXI.

1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ adunărilorŭ provinciale, că a cheltuitŭ 30,000 fl. pentru darurile, ce le-a datŭ *împĕratului tătărescŭ din Precopŭ*, şi pe care-lŭ aţîţase ducele Moscoviei, ca se facă incursiuni în Polonia; de asemenea îşĭ adunase armata sa şi *voivodulŭ din Moldova*, care a statŭ la frontieră tótă véra, sub pretextŭ, ca se se apere în contra Tătarilorŭ, însă mai multŭ e de creḑutŭ, că dênsulŭ ascepta resultatulŭ resbelului dintre Polonia şi ducele Moscoviei, ca apoi într'unŭ casŭ nefericitŭ se se arunce şi dênsulŭ asupra Poloniei. 1514.

Legatio a Rege ad Conventus particulares in Palatinatibus Regni Polonie.

. . . . . .

Pro re enim certa sua Mtas vobis dicere fecit, quod hoc anno ultra XXX milia flor. impendere coacta est, ut Tartarorum imperatorem, quem dux moscoviensis etiam promissis et muneribus ad incursionem in regnum faciendam conducebat, ab eo perverso ac maligno proposito averteret.

Quilibet igitur vestrum secum reputet, quanta damna Tartarus in regno facere potuisset, nulla defensione in regno existente, si hoc modo non fuisset retractus et si victoriam deus omnipotens sue Mti. de hoste non tribuisset.

Valachus etiam paratas copias in finibus regni tota estate fovet et quoniam easdem fovit in ea parte, que remota est ab illis locis, que Tartari vastare solent, sed que regno propinquior est, credebile est, quod etiam expectabat infaustum eventum belli regie Mtis., ut sub infelici eventu ipse quoque regno vim inferret.

Magister autem Prussie et ordo similiter Mtis. regie infelicem eventum expectando in omnibus villis dominii sui confines in rotis instructos paratos habuit, aliquod quoque regno mali inferre cogitans.

Ista autem omnia imperatoris Romanorum industria parabantur, nam ipse ut regno terras Prussie eripere posset et ordini dare et Moscum et Valachum sibi federe alligavit et ea omnia, quibus dominia Mtis. regie turbantur et turbari magis possint instruxit. Et nunc duos doctores oratores ad ducem mosciticum legavit, qui paulo ante per Zironiam penetrarunt. —

Cruciferi vero magna sollicitudine castra muniunt, auxilia a tota Germania implorant, subditos suos motum belli procurando depactant, hi vero aliquid tale cogitant, quo regnum opprimere possent.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 283—284.

CLXII.

1514. 1514. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *voivodulŭ Bogdanŭ*, ca se permită trecere liberă prin Moldova comerciantului Andreiŭ Arménulŭ din Leopole, pe care-lŭ trimite la Constantinopolŭ pentru anumite afaceri.

Sigismundus, Rex, Bohdano, Vojevode Valachorum.

Mgce. sincere nobis dilecte. Mittimus hunc Andream, Armenum, leopoliensem mercatorem nostrum, versus Constantinopolim, res nonnullas nobis depositurum, vram. itaque Mgciam. hortamur: velit ei indulgere, ut libere illuc transeat et simili modo libere ac tuto ad nos redeat.

Iwaszko vero Armenus, qui cum oratore nostro, mgco. Georgio Krupski, loco interpretis ad cesarem Turcarum missus fuit, detulit ad nos, quod vra. Mgcia. sibi res suas detineri fecerit et usque detineat. Licet credamus, eandem id non sine causa fecisse, hortamur tamen eandem: velit propter nos ejusmodi arestatas res servitori nostro liberaliter dimittere et restitui facere, cedet enim hoc in complacentiam nostram. Que bene valeat. Datum Vilne XVIII Decembris.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 286.

CLXIII.

1514. 1514. O însemnare despre diferitele venituri, ce le percepea castrulŭ *Hinedórei* dela castelele sale dependente din Banatŭ, anume Marginea, Ferdŭ, Boşorŭ, Şudea şi Icuşŭ.

Racio percepcionis Akonum.

De oppido Morsina ex Akone provenerunt cub. XXIIII. Sextalia XXXVII. faciendo.

De districtu Ikes provenerunt Sextalia I$^{c.}$ LX facientes cub. I$^{c.}$ VI.

De pertinencys Thewrd sunt percepti et provenerunt cub. LVIIII. Sextalia LXXXVIIII. faciendo.

De pertinencys Monosthor vnacum oppido provenerunt cub. XXXVII. Sextalia LVI. faciendo.

De pertinencys Bosor unacum oppido provenerunt ab hominibus XXXI. cub. XXI. Sextalia faciendo.

De pertinencys Sugdya ex eodem Akone provenerunt cub. XXII.

De Molendino Morsinay provenerunt Sextalia LXIII. cub. XXXXII. faciendo.

Milium vero cub. X.

De Molendino Monosthory provenerunt Tritici cub. XLVIII.

Milium vero cub. VII.

Percepcio Bladorum.

De oppido Morsina provenerunt Sextalia XXXVI. faciendo cub. XXIIII.

De districtu Ikees provenerunt Avene cub. I$^{C.}$ VI.

De pertinencys Thewrd sunt presentate Avene cub. XXXVIII.

De pertinencys Bosor sunt presentate Avene cub. XXI.

De pertinencys Sugdya sunt percepti et presentate Avene cub. XXII.

Exitus Tritici.

Ad albos panes pistandos dum fuerint in Hunyad Sigismundus literatus cum Skaricza ac alias Myskolczy et iterum Alias Skarycza dati cub. XX.

etc. etc.

Racio percepcionis porcorum.

De pertinencys Castelli Morsina provenerunt porci LXXXXIII.

De pertinencys Castelli Monosthor provenerunt LXXI. porci etc. etc.

Exitus. Ex hys supradictis porcis sunt mortui e deperditi in deserto de Crasso porci LXVII.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 498—499. Insemnare originală în archiva regală din Bavaria.

CLXIV.

1514. Din registrulŭ de venituri alŭ castrului dela *Hinedóra*. 1514.

Registrum et Racio super proventus et proventuum percepciones Castri Hwnyad, A festo beati Georgy martiris vsque festum Circumcisionis domini.

(Estrasŭ).

De pertinencys Castelli Morsina et de districtu Ikees percepti sunt fl. I$^{o.}$ XXXIIIII.

De districtu Thewrd ex eadem taxa extraordinaria percepti et presentati sunt fl. LXXX.

De oppido Morsina eadem taxa extraordinaria percepti sunt fl. XXXIII.

De pertinencys Castelli Monosthor ex eadem taxa in tota sunt percepti et presentati fl. I$^{c.}$ XXII.

De districtu Ikees ex censu Penthecostes sunt percepti et presentati fl. IIII.

De pertinencys Thewrd ex eodem censu sunt percepti et presentati fl. II.

De pertinencys Castelli Morsina et ex pertinencys Ikees et Thewrd ex redempcione porcorum sunt percepti et presentati fl. VIIII.

De pertinencys Castelli Monostor de eadem redempcione porcorum sunt percepti et presentati fl. III. d. XXIIII.

Racio percepcionis Census Sancti Martini Episcopi.

De oppido Morsina qui similiter sigillatim absque Aurifossoribus et olliparibus pro eodem Censu S. Martini medio obligantur ab hominibus XXXVII. sunt exacti fl. XVIIII.

De districtu Ikees ex eodem Censu S. Martini ab hominibus I$^{c.}$ LXVI. provenerunt et percepti sunt fl. LXXXIII.

De pertinencys Thewrd ex eodem Censu S. Martini sunt presentati ab hominibus LXXXX fl. XLV.

De pertinencys Castelli Monosthor et primo de eodem oppido Monosthor ab hominibus V. sunt percepti fl. III.

De pertinencys Monosthor ex eodem Censu S. Martini ab hominibus LIIII. sunt presentati fl. XXVII.

De oppido Bosor ex Censu S. Martini Episcopi ab hominibus VI. sunt percepti fl. III.

De pertinencys Bosor ex eodem Censu S. Martini sunt percepti ab hominibus XXV. fl. XIII.

De pertinencys Sugdya . . . . . ab hominibus XXXV. provenerunt et percepti sunt fl. XVIII.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 499—500. Din archiva regală dela München.

CLXV.

1514. 1514. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, învită comunitatea oraşului Bistriţa din Transilvania se prindă şi se condamne la mórte pe toţi aceia, cari facŭ parte din cetele *ţĕraniloriŭ resculaţi.*

Joannes de Zapolya Comes perpetuus Terre Scepusiensis, Wayuoda Transsiluanus et Siculorum Comes vniuersis et singulis cuiuslibet status et

condicionis hominibus parcium istarum Transsiluanarum vbilibet constituris et existentibus presentes visuris Salutem et fauorem.

Non dubitamus ex wlgari fama jam ad vos pervenisse, quomodo Gens illa cruciata exorta foret, quam Maiestas Regia non wlt in Regno Hungarie per amplius esse: Sed neque hijs in partibus Transsiluanis quouispiam exoriri posset: Vnde Maiestas sua serenissima mandat nobis pro huius rei euitacione prouidere velle. Propterea nos Prudentibus et Circumspectis Judici et Juratis ceterisque Ciuibus Ciuitatis Byztriciensis plenariam auctoritatem et potestatem in hac parte dedimus et contulimus, vt ipsi tales omnes et singulos vtriusque status et condicionis homines, qui scilicet Cruciatos se dicerent aut velle se fieri affirmarent, extunc illos mox et in continenti captiuare atque detinere, captosque et detentos decollandi aut excoriandi, assandi et horribili quo potuerint tormento occidendi, puniendi, castigandi et exterminandi plenariam et omnimodam haberent et habeant potestatis facultatem premissa regia simul et nostra auctoritatibus presentibus ipsis vt premittitur in hac parte attributis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in oppido Enyed feria secunda proxima post festum sacratissimi Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quingentesimo decimo quarto. —

Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. N. F. IV. 3. pag. 76. Originalulŭ în archiva națiunei săsesci din Transilvania.

CLXVI.

1514. Papa *Leo X.*, promite regelui *Vladislau* din Ungaria, unŭ ajutoriŭ de 50,000 galbeni, dacă se va decide, ca se începă o espediţiune asupra Turcilorŭ, ér în casŭ dacă va voi se-şi apere numai oraşele dela frontieră, i promite o subvenţiune de 20,000 galbeni. 1514.

Leo Pontifex pollicetur regi, si impressionem in Turcas fecerit, quinquies decies, ad tuendos autem solum regni fines, bis decies mille aureorum, subsidio se missurum.

Dedi proximis diebus ad te litteras, quibus te de pace a Ludovico rege Gallorum, et Henrico rege Britanniae me auctore nuper inita certiorem feci. Postea vero et ex litteris Thomae Cardinalis Strigoniensis, et Francisci Marsupini ejusdem Cardinalis internuncii sermone intellexi, te plurimis, maximisque bellorum sumtibus ita jam prope exhaustum ad tuenda istius regni vicina Turcis oppida, solum atque a sociis destitutum, tuis tantummodo opibus et praesidiis, idoneum hoc tempore non esse, itaque rogare, obsecrareque nos, ut quoniam oppidorum illorum conservatione, tui etiam universi prope

regni salus, incolumitasque conjuncta est, velimus tantum nostrae opis tibi subministrare, ut ea tueri atque defendere possis, ne rei publicae Christianae hostes, captis, expugnatisque iis, vires lacertosque confirment, atque augeant, quibus cum libuerit, in reliquas tui regni partes, atque adeo in robur, et pectus ipsum audacter utantur. Habere autem te loca, et ditionem multis hominum millibus, ad bellum aptissimorum refertissimam, ut, si tibi stipendium ad eos alendos suppeditatum sit, valdissimum contra Turcas exercitum cogere, atque conficere facile possis, itaque statuamus, utrum regnum istud per se se firmissimum et populosissimum, gentibus inimicissimis projicere in servitutem, et ludibrium velimus, an pro re facultatibusque nostris dare operam, ne hostes eo nostri potiantur.

Quas ad tuas postulationes tibi respondeo. Primum quidem, pro mea in te gentesque tuas charitate, proque rei publicae dignitate, te tuosque populos, regnumque istud omnino mihi magnae curae esse: deinde versare me noctes atque dies animo, non tuam modo salutem, et incolumitatem tuam, quae mihi charissima est, sed etiam de amplitudine tua, deque gloria saepissime cogitare, quoque te pacto juvem, curamque adhibeam, ut in bello, quod tibi a Turcis nunquam non imminet, administrando ipse te possis apud Deum quidem primum, deinde apud homines commendare quam maximis, quamque pulcherrimis virtutis, atque gloriae monumentis.

Quamobrem, si justum exercitum conficere, atque in Turcas impetum facere statueris, bellumque sic administrare, ut illustris aliqua in illos impressio, expugnatioque oppidorum consequatur, quinquies decies mille numorum aureorum, me ad id erogaturum, daturumque tibi spondeo, atque recipio. Sin vero id tantummodo consillii sucipies, ut tuta ab hostibus redere sua illa propinqua Turcis oppida, de quibus scribis, tibi satis futurum putes, bis decies mille numorum aureorum tibi praesto ut sint cum me commonefeceris, curabo. Itaque excita, exsuscitaque te Wladislae fili, praeclaras ad actiones animi magnitudine atque constantia suscipiendas, exemploque Majorum tuorum, maximorum, atque amplissimorum regum tibi proposito, te cum ad tui regni, populorumque tuorum et gentium, tum ad Christianae rei publicae non solum propugnationem, sed etiam amplificationem para. Quod cum feceris, statutum habeas, velim, meas fortunas, opesque omnes fore in tua potestate, a Deo autem Optimo Maximo cujus causae patrocinium hoc quidem tempore unus omnium maxime suscipies, secundi tibi eventus exspectandi. Quibus de rebus omnibus multo sum latius, atque uberius cum Marsupino loquutus, eique mandavi, ut tibi singula perscriberet. Vale igitur, nosque dilige. Dat. XI. Calend. Octobris Anno Secundo[1].

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 94—96.

---

1) Ex Bembi epist. l. 10. p. 226.

CLXVII.

1514. *Revoluţiunea ţĕranilorŭ din Ungaria şi Transilvania. Camera Ungariei* 1514.
întrunită la Buda condamnă la mórte pe toţi căpitanii, sutaşii şi decurionii *ţĕranilorŭ resculaţi*, şi decide, că în memoria acestui actŭ de înaltă trădare, toţi ţĕranii se-şi pérdă pentru totŭ-de-una libertatea lorŭ, de a se mai puté strămuta de pe o moşie pe alta, şi *se fie în eternŭ sclavi agricoli ai domniloră sei, (legarea de glie)*. In fine camera decide o investigaţiune asupra tuturorŭ nobililorŭ din *Maramurcşŭ*, cari, după cum se spune, au ţinutŭ cu ţĕranii în revoluţiunea trecută şi au participatŭ la actele lorŭ.

Uladislai II. Regis

Decretum septimum.

Nos Uladislaus Dei gratia, Ungariæ, Boemiæ, Dalmatiæ, Crotiæ, Ramæ, Serviæ, Galliciæ, Lodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæque Rex, nec non Silesiæ, et Lucemburgensis Dux, ac Moraviæ, et Lusatiæ Marchio. Memoriæ commendamus tenore præsentium, significantes, quibus expedit universis.

§ 1. Quod, cum Nos animo nostro sæpe revolvissemus, considerassemusque pericula omnia, quæ hucusque huic Ungariæ Regno nostro, ab infidelibus hostibus illata sunt; ruinas quoque, et desolationes castrorum finitimorum, atque etiam tumultum illum nefandissimum, quem plebs rustica, superiori æstate, intra ipsius Regni nostri viscera, contra Optimates, et omnem Nobilitatem, cum summa, et plane inaudita crudelitate concitaverat; multorum insignium virorum cæde, ac multi sanguinis effusione memorabilem: Omnes præterea perturbationes alias, in quibus status ejusdem Regni nostri, non sine magno incommodo, hucusque fluctuavit, ex ea potissimum causa manasse; quod ordo (sine quo, nulla unquam Respublica bene gubernata esse legitur) ab omnibus, et rebus, et officiis sublatus esset; et per arreptam hoc pacto licentiam, omnia cum maxima totius Regni oppressione, præpostere, et quasi confuso quodam turbine agerentur.

§ 2. Propterea miserati tam graves calamitates, tamque acerbas clades prædicti Regni nostri Ungariæ, Generalem Diætam, et Conventum, universis Dominis Prælatis, et Baronibus, cæterisque Regnicolis nostris, pro festo Beati Lucæ Evangelistæ proxime præterito, indiximus, atque celebravimus.

§ 3. Ad quem congregatis omnibus, cum hujusmodi conventus causas ipsis explicassemus; et cum his nonnulla, quæ Nobis salutem ejusdem Regni nostri concernere videbantur, proposuissemus, hortati eos fuimus, ac ipsi quoque super his omnibus consultarent, et quicquid Deo in primis Optimo gratum, prædictique Regni nostri publico bono proficuum, ac salutare foret, concluderent.

§ 4. Præfati itaque Domini Prælati, ac Barones, et cæteri Regnicolæ nostri, accepta mente nostra, cum diu, multumque super his rebus consultassent; tandem, collatis sententiis, et re conclusa, quosdam Nobis Articulos, communi voto, et consensu parili, (demptis Articulis, facta criminalia, et

honestatem Clericalem concernentibus, ad quos ipsi Domini Prælati consentire non potuerunt) formatos, atque compositos, nostræ obtulerunt Majestati.

§ 5. Supplicantes debita cum instantia; ut eos, Nos quoque acceptare, et approbare, et literis nostris inseri faciendo, confirmare etiam dignaremur.

§ 6. Afferentes, eos tales fore, per quos (rite tamen observatos) et ordo rebus omnibus reduci; status totius Regni in suo splendore servari, pericula quoque omnia ingruentia propelli; ac adempta per hæc tempora quies, et securitas, omnibus restitui posset. Qui quidem Articuli, hoc modo sequuntur, et sunt tales:

. . . . . .

Modus satisfactionis damnorum; per Cruciatos illatorum.

Articulus 4.

Quantum autem ad damnorum, per malefactores, tam Rusticos, quam etiam Nobiles partem rusticorum tenentes, Dominis, et Nobilibus illatorum, refusionem, et recuperationem attinet; quia publice, et magna cum multitudine, illa patrata, et irrogata existunt.

§ 1. Ideo in singulis Comitatibus, penes vice-Comites, et quatuor Judices Nobilium, duodecim Nobiles, bonæ famæ, et honestæ vitæ, atque conditionis, per universitatem Nobilium, firmissimo sub juramento eligantur; qui ad facies cunctarum domorum, seu Curiarum Nobilium accedant, ibique universa damna, tam in ædificiis, et structuris, quam etiam utensilibus, supellectilibus domorum; atque abductionibus equorum, boum, aliorumque pecorum, et pecudum (in quantum visu considerare, et etiam testimonio condigno intelligere poterunt) secundum Deum, et ejus justitiam, bene ponderare, æstimareque, et limitare; et dehinc, universitati Nobilium, sub eodem juramento referre debeant.

§ 2. Et tandem rustici, seu coloni illarum Civitatum, oppidorum, possessionum, ac villarum, quæ damna prænotata intulisse, et irrogasse dignoscuntur; in termino per universitatem Nobilium ad id præfigendo; Domino, vel Nobili læso, et damnum passo, refundere; restituereque teneantur.

§ 3. Illis tamen Dominis, quorum castra hoc disturbii tempore, propter malam conservationem, per rusticos sunt intercepta (quia non violenter, sed per deditionem sunt occupata) restitutio damnorum, in hac parte fieri non intelligatur: Sed hujusmodi damna tolerare cogantur.

Nobilis, res suas per rusticos spoliatas; juramento recuperat.

Articulus 5.

Si quis vero Nobilium diceret; res suas aureas, et argenteas, seu paratas pecunias, quæ scilicet et in publico, vel ad notitiam hominum non fuerint, per rusticos ablatas esse.

§ 1. Si superinde evidens testimonium, vel probabile documentum produci, et afferri non poterit; juramento mediante, ab illis rusticis (qui domum suam invaserunt) eas recuperare debebit.

Coram quibus, juramentum, super rebus sibi ademptis; Nobilis deponat.

Articulus 6.

Juramentum autem hujusmodi, coram ipsis Vice-Comitibus, et Judicibus Nobilium, ac duodecim electis, juxta eorundem deliberationem, tempore præmissæ exequutionis præstare.

§ 1. Vel, si eo tunc Nobilis ipse præstare non posset; extunc in Sede Judiciaria, coram Comitibus, vel eisdem Vice-Comitibus, ac universitate Nobilium deponere tenebitur:

§ 2. Ita; ut unus Nobilis, ad decem florenos, in hac parte jurandi habeat facultatem.

Rustici, rependere damna refragantes; cogantur per Comites, ac gentes Regias.

Articulus 7.

Ubi autem rustici satisfactionem de damnis prænotatis, in termino ipsis præfigendo, Nobilibus impendere nollent:

§ 1. Extunc, Comes, vel Vice-Comes, ac universitas Nobilium, eos ad satisfactionem, per omnia remedia opportuna (etiam per direptionem, et ablationem omnium bonorum ipsorum) compellat.

§ 2. Si vero Comes, vel Vice-Comes, cum universitate Nobilium insufficiens esset (quia aut Dominus colonorum resisteret, aut rustici in oppido, vel Civitate munita rebellarent) extunc, Regia Majestas, ad requisitionem, et supplicationem Comitum, vel Vice-Comitum, et Judicum, ac universitatis Nobilium talis Comitatus; cum gentibus suis, ac aliorum circumjacentium Comitatuum, et Dominorum, hujusmodi Civitates, et oppida, villas, et rusticos, ad præmissam satisfactionem compellere faciat:

§ 3. Et propter rebellionem illorum, etiam Regiæ Majestati tantum solvant (si habebunt) quantum Nobili læso, et damnificato solvere tenebuntur; Primo tamen, Nobili læso fiat satisfactio.

Rustici, ad homagia interemptorum Nobilium solvenda, cogantur.

Articulus 8.

Super homagiis quoque Nobilium interemptorum, idem est sentiendum, atque faciendum.

§ 1. Ut scilicet oppida, Civitates, vel villæ, quæ tempore occisionis interfuerunt, et consenserunt; homagia omnium Nobilium hoc tempore disturbii necatorum, persolvere teneantur.

§ 2. Si vero rustici de alio Comitatu, damna hujusmodi, vel homicidia intulisse reperientur; extunc Comes, Vice-Comites, ac universitas Nobilium alterius Comitatus, per literas horum, Comitis, Vice-Comitis, ac Judicis Nobilium requisitus; teneatur ex parte illorum rusticorum, læsis satisfactionem impendere, modo prædeclarato.

In homagiis Nobilium exolvendis, et damnis compensandis; facientes, et consentientes, mulctentur.

Articulus 9.

Quoniam autem nonnulli super ejuscemodi damnorum rectificatione contendentes, etiam innocentes, et innoxios ad damnorum solutionem compellere moliebantur, asserentes, et allegantes; duos, aut tres, quinque, vel sex personas non potuisse de una villa, seu oppido, mala patrare, si reliqua multitudo, aut communitas illis non consensisset; ideo, facientes et consentientes, pari pœna debeant puniri.

§ 1. Hoc licet verum sit, in consensu deliberato, et malitioso; quia tamen rusticus unus, alterius potestati non subest, ut alterum aut compellere ad male agendum, aut retrahere pravis ab operibus possit; et alias æquitatis ratio dictat, ut rei, et culpabiles puniantur, innocentes autem salvi maneant.

§ 2. Propterea deliberatum, et statutum est: Quod solummodo culpabiles, et rei, non autem innocentes, condemnentur: Sic videlicet; ut si de una villa, aut oppido, quatuor, vel quinque, aut plures comperti fuerint esse in culpa, et malorum patratores; solum illi, aut capitali sententia, aut damnorum solutione puniantur: Cæteri vero, salvi maneant, et illæsi.

Rusticis discordantibus super deprædatione Nobilium; Dominus terræ, aut ejus officialis, superinde jus administrare petenti debet.

Articulus 10.

Ubi autem coloni, et rustici inter se discordes fierent; ut duo, aut quatuor, quinque, vel sex, etc. communitati: et e converso, communitas illis duntaxat personis culpam impingeret.

§ 1. Extunc, Dominus terrestris, si in propinquo est, aut officialis ejus, mox, et sine omni dilatione, judicium, et justitiam inter tales faciat.

§ 2. Et partem illam, quam in culpa esse cognoverit; aut scilicet seorsim, aut conjunctim, ad damnorum solutionem compellat, et astringat.

Negligente Domino terræ jus administrare super deprædatione; amittitur possessio, in qua rustici sontes habitant.

Articulus 11.

Quod, si Dominus ipse, vel officialis facere nollet; Extunc, ad requisitionem, et supplicationem Comitis, vel Vice-Comitis, aut universitatis Nobilium

talis Comitatus; Regia Majestas bona illa, et jura possessionaria talis Domini, vel Nobilis, occupare faciat; usque ad justam, et debitam satisfactionem.

Dominus terræ, prædas, ad manus suas devenientes; illis, quorum sunt, restituere tenetur.

Articulus 12.

Cæterum, ubi aliquis Dominorum terrestrium, bona mobilia, et res Dominorum, aut Nobilium, apud manus rusticorum reperta abstulisse; vel etiam proprias res rusticorum suorum, hoc prætextu; ne damna illa reddere possent, diripuisse compertus fuerit; vice versa reddere teneatur: Ne damnificati Domini, vel Nobiles, in damno permittantur.

§ 1. Quod, si Dominus ipse terrestris facere recusaret; Extunc bona, et jura possessionaria talis, per Regiam Majestatem, modo prænotato occupentur, et tamdiu teneantur; donec damnificatis satisfactum fuerit effective.

Malefactores puniantur ubique, innocentes ut non condemnentur; cavendum.

Articulus 13.

Et quod sub hoc colore, publici malefactores non evadant, sed prout limitatum, et conclusum est; ubique puniantur:

§ 1. Sed providendum semper est; ne innocentes condemnentur.

De pœna Capitaneorum, Centurionum, cæterorumque Cruciatorum, et angaria illis imposita.

Articulus 14.

Quanquam omnes rustici, qui adversus Dominos eorum naturales iusurrexerunt, tanquam proditores, capitali pœna essent plectendi: Ne tamen tanti sanguinis effusio adhuc sequatur, et omnis rusticitas (sine qua Nobilitas parum valet) deleatur.

§ 1. Statutum est; quod universi, Capitanei, et Centuriones, ac Decuriones, concitatoresque aliorum rusticorum, ac manifesti homicidæ Nobilium: Præterea violatores virginum, et mulierum, omni gratia semota, occidantur; et ubilibet extirpentur.

§ 2. Cæteri autem rustici, refusis, et persolutis damnis, ac homagiis prænotatis, in eorum personis salvi maneant.

§ 3. Attamen ut hujusmodi proditionis eorum memoria, atque temporalis pœna, etiam ad prosteros eorum diffundatur, et transeat; et quam enorme facinus sit, in Dominos insurgere, omne sæculum agnoscat;

amodo deinceps, universi rustici in hoc Regno ubilibet residentes (demptis Civitatibus liberis, et muratis, quæ Majestati Regiæ fideles fuerunt: et illis quoque exceptis, qui penes Dominos eorum, et Sacram Coronam Regni huius, in vera fidelitate perstiterunt; cum aliisque sceleratis rusticis, in hac seditione non participaverunt) per hanc infidelitatis ipsorum notam, amissa libertate eorum, qua de loco in locum recedendi habebant facultatem; Dominis ipsorum terrestribus, mera, et perpetua rusticitate sint subjecti.[1])

§ 4. Neque de cætero, contra voluntatem, et confesum Dominorum suorum, de loco in locum recedendi, et sese muraturos conferendi, habeant facultatem.

De actionibus, a rusticis fiendis.

Articulus 15.

Præterea singuli rustici uxorati (sive sessionati, seu domos habentes, sive autem inquilini sint) per singulos annos, Dominis eorum terrestribus, singulos centum denarios, unum florenum aureum facientes, Quinquaginta scilicet ad Georgii, et residuos Quinquaginta denarios ad Michaëlis Archangeli Beatorum festa; ubilibet solvere teneantur:

§ 1. Et, si alicubi locorum, plures quam Centum denarios hactenus solvere consuevissent: talis census, per hanc constitutionem diminutus esse non intelligatur.

Servitium colonorum, ordinarium.

Articulus 16.

Item; qualibet hebdomada, singulo uno die, Dominis ipsorum servire teneantur.

Munera colonorum.

Articulus 17.

Item; singulis mensibus, singulum unum pullum, Dominis eorum dare, sint obligati.

Coloni, nonam, et decimam solvere, ex omnibus terræ nascentiis tenentur.

Articulus 18.

Item; de omnibus terræ nascentiis, sive metantur, sive falcentur; præ-

1) Veḑi mai josŭ art. 25.

terea de vinis, Dominis ipsorum nonas, seu nonam partem, ultra decimas Prælatis eorum debitas, solvere teneantur:

§ 1. Ita, ut ex decem capetiis segetum, seu decem cubulis vinorum, rustico octo manebunt:

§ 2. Quantum tamen ad decimas attinet; solummodo de illis segetibus, quibus hactenus consueverunt, decimas dare, solvereque debebunt.

Anserum, proventus, a colonis.

Articulus 19.

Item; singulis annis duos anseres, unum videlicet tenerum ad Pentecostes; et alterum antiquum ad Beati Martini Episcopi, et Confessoris festa, Dominis ipsorum solvant.

Porcorum proventus, a rusticis.

Articulus 20.

Item; de qualibet villa, usque decem sessiones Jobagionales continente, vel etiam minus; ad festum Natalis Domini, unum porcum saginatum: Ubi vero ultra decem fuerint; de singulis decem sessionibus, singulum unum porcum, similiter saginatum dare teneantur.

§ 1. Cæteris quoque proventibus Dominorum, et Nobilium, ultra hæc hactenus dari, et percipi consuetis, salvis permanentibus.

De viduis aut puellis, colono alterius Nobilis nubentibus.

Articulus 21.

Item; quod mulieres viduæ, quæ vices Jobagionum gerunt, etiam alteri nubentes, præter Dominorum suorum permissionem, recedere nequeant:

§ 1. Puellæ tamen, et aliæ mulieres viduæ, quæ apud alios habitant; vel aliter Jobagionum vices non gerunt; nuptui libere tradantur, et recedant;

§ 2. Filios tamen si nubiles habuerint; secum abducere non possint.

§ 3. Imo, si propter teneram ætatem, mater filium secum abduceret; nihilominus tamen filius ipse, perfecta, seu nubili ætate adveniente, ad habitacula sua pristina redire teneatur.

De inquilinis taxandis: Et ut domos sibi ædificare cogantur.

Articulus 22.

Item; quod universi inquilini, intra triennium, ab omni solutione censuum exempti, et supportati sint; et interea domos pro se construere, in seriemque et numerum cæterorum Jobagionum sese collocare, et computare teneantur.

§ 1. Nam aliter, si domos ædificare nollent; etiam apud alios residentes, censum floreni unius, Dominis eorum terrestribus solvere teneantur.

§ 2. Si autem aliqui eorum, domos proprias modo quoquo inhabitarent; et res ultra valorem trium florenorum (exceptis hæreditatibus) haberent; tales etiam de præsenti, ad solutionem censuum, instar aliorum Jobagionum, compellantur.

Comani, et Philistæi, pari modo ad censum solvendum, ac servitia præstanda, sint astricti.

Articulus 23.

Item; quod Philistæi, et Comani, ac cæteri Jobagiones Regiæ Majestatis, ubilibet residentes (demptis Civitatibus liberis, et muratis) tam ad censuum, et munerum, nonarumque solutionem; quam etiam servitiorum exhibitionem; instar aliorum colonorum, et rusticorum sint obligati.

Nemo, de rustica progenie natus, in Episcopum eligatur.

Articulus 24.

Nemo de rustica progenie natus, in Episcopum, vel Archi-Episcopum (ob perpetuam præmissæ rusticanæ proditionis memoriam) per Regiam Majestatem promoveatur:

§ 1. Et, si quispiam promoveretur; nemo illi decimas dare teneatur.

Migratio colonorum, quomodo interdicta?

Articulus 25.

Hoc expresse nihilominus declarato: Quod Articulus de Jobagionum ulteriori non recessu, vel commigratione præscriptus, et prædeclaratus (quia plurimæ, maximæque incommoditates, et quotidiana fere jurgia, prætextu abductionis, et retentionis Jobagionum hactenus suboriebantur) æque ad omnia loca, ac universos jobagionalis, ac plebejæ conditionis homines, ubilibet intra limites Regni hujus, et partium sibi subjectarum residentes, referatur, et intelligatur;

§ 1. Ita; ut de cætero Jobagionum dimissio, vel abductio, per omnia cesset; perpetuoque aboleatur, et extincta maneat semper.

§ 2. Verum de Civitatibus, liberis Regiæ Majestatis, et Dominorum; in alias Civitates similiter liberas eorundem, commigratio Jobagionum prænotata, inter sese, per hanc constitutionem interdicta non intelligatur.[1]

---

1) Veçi mai susü art. 14.

De violenta colonorum abductione: Et restituere nolentis pœna.

Articulus 26.

Item, ordinatum est: Quod, si quis Potentum, aut alterius cujusvis status, et conditionis hominum, Jobagiones quorumpiam, manu violenta, aut aliter contra Dominorum suorum voluntatem abduceret:

§ 1. Extunc ille, cujus Jobagio abduceretur, acceptis penes se uno ex Judicibus Nobilium, ac aliis quatuor Nobilibus illius Comitatus, ubi Jobagio abductus reperiretur, (qui omnes sub pœna solutionis singulorum centum florenorum, per Comites, et Vice-Comites, ac cæteros Judices Nobilium, immediate, et irremissibiliter, partim pro se, partim vero actori exigendorum, requisiti venire tenebuntur, nisi gravi detineantur ægritudine, vel inevitabili præpediantur necessitate) postquam hoc, et id; quod scilicet violenter, et contra voluntatem suam fuisset Jobagio suus abductus, sufficienter verificare, et eundem Jobagionem, in facie talis oppidi, vel talis villæ constitutum, Nobilibus ipsis, præsente ibidem dicto Judice Nobilium, demonstrare poterit; Extunc Dominus ille, vel Nobilis admoneatur ad reddendum una cum rebus suis.

§ 2. Qui si reddiderit, nihilominus pro violentia (sufficienter tamen prius comprobata) solvat centum florenos, partim Comitibus, vel Vice-Comitibus, ac Judicibus Nobilium, partim autem ipsi actori:

§ 3. Quibus solutis, si postea eundem Jobagionem apud se temere retinebit: amittat locum illum, in quem Jobagio ipse abductus est, sive sit Civitas, sive oppidum, sive villa, sive portio.

§ 4. Cujus tertia pars cedat illi, cui violentia illata est; duæ partes reliquæ, maneant Regiæ Majestati.[1]

De officiali, in abductione coloni vim committente.

Articulus 27.

Si vero officialis, inscio, et ignorante Domino suo, hujusmodi violentiam commiserit, et id verificari poterit; neque Dominus in ea re partes officialis sui tutatus fuerit; teneatur officialis violentiam solvere; et Dominus requisitus, Jobagionem abductum ad sua bona restituere, sub pœna præmissa.

§ 1. Si autem Dominus ipse, in remotis ageret, et officialis suus ipso inscio patraret violentiam; et in retinendo illo, contra admonitionem perseveraret; Dominusque suus, ob absentiam requiri non posset; talis officialis, pro violentia solvat centum florenos, et pro retinendi temeritate, amittat bona sua, si quæ habet, Nobilitaria.

§ 2. Si vero rusticus est ipse officialis; tradatur per Dominum suum ad manus ejus; cujus Jobagio fuit per illum abductus: Qui si non traderetur; amittatur locus ille, quo Jobagio fuit abductus.

§ 3. Ubi vero diceret Dominus ejusdem officialis: Non posse ad manus

1) Anni 1453. a. 3. Anni 1681. a. 31.

eum tradere, quia aufugisset; juramento coram Comitibus, Vice-Comitibus, et Judicibus Nobilium talis Comitatus se expurget; quod postquam sibi violentia ista innotuit, detinere eum non potuit: Et si non jurabit; homagium illius persolvet.

§ 4. Domini vero Prælati, si violentiam hujusmodi fecerint; aut facere procuraverint; pro violentia solvant similiter centum florenos: Et, si perseveraverint in retinendo Jobagione abducto (quia bona Ecclesiæ amitti non possunt) in æstimatione loci illius, in quem abduxerunt, convincantur.

§ 5. Hoc tamen addito: Quod illi, vel fratribus illius, qui Jobagionem alterius violenter abduci fecerat; Regia Majestas, ipsas duas partes bonorum suorum donare non possit: Ne per hoc, abductio prænotata inulta prætereat, et impunita maneat.

De profugis colonis: Et pœna Nobilium tales restituere nolentium.

Articulus 28.

Si autem rusticus quispiam, saltu, vel furtim discederet; ille, in cujus bonis reperiretur, ad admonitionem, et requisitionem Domini sui, per unum, vel duos ex Judicibus Nobilium fiendam; restituere teneantur.

§ 1. Nam si reddere recusaverit, cum posset; et hoc, modo antelato verificari poterit; extunc pœnam de violenter abductis prænotatam subibit.

§ 2. Ubi autem abinde quoque Jobagio furtim, vel aliter discederet, super hoc; quod post admonitionem factam, illum detinere non potuit; si Dominus illius possessionis in propinquo erit, per se; si vero absens fuerit, vel in longinquo agit; officialis suus juramentum præstare tenebitur:

§ 3. Et, si præstare noluerit; homagium illius actori persolvat, et Comites, ac Vice-Comites satisfactionem superinde, modo prænotato impendant.

De liberis Civitatibus, Comanis, aut Philistæis, aliorum Jobagiones abducentibus: Et pœna eorundem.

Articulus 29.

Si vero Civitates liberæ, vel munitæ, sive Comani, sive Philistæi, aut alii Jobagiones Regii, dum in medium eorum Jobagiones confugerent, et per Judices Nobilium, cum aliis quatuor Nobilibus prænotatis, modo antelato requisiti, hujusmodi jobagiones abductos, vel fugitivos reddere nollent.

§ 1. Extunc, Judex, et jurati talis Civitatis, et villæ (quia bona Regia per hoc alienari non possunt) pro quolibet Jobagione, in ducentis florenis, adversus Nobilem, vel alium actorem; et insuper in homagiis talium Jobagionum, adversus Comites, vel Vice-Comites, et Judices Nobilium ipsius Comitatus, ubi id fieri contingit, convincantur: Et iidem Comites, ac Vice-Comites, cum Judicibus Nobilium, ex parte illorum satisfactionem impendere, ac Jobagionem reducere teneantur.

§ 2. Si autem etiam hac pœna persoluta, Jobagionem reddere nollent;

Extunc etiam secundario, et tertiario, ad restituendum admoneantur: et quoties reddere recusaverint; toties pœnam prænotatam incurrant, et persolvere teneantur.

§ 3. Si vero Jobagio aufugeret; quod post admonitionem, detinere illum non poterunt, Judex, et jurati Cives, coram ipsis Comitibus, Vice-Comitibus, et Judicibus Nobilium, juramentum præstent: Et, si non præstiterint; homagium persolvere debebunt, modo prædeclarato.

§ 4. Super oppidis etiam, et bonis Ecclesiarum, quantum ad Jobagiones fugitivos; idem est sentiendum, atque faciendum: Et, si temerarie retinuerint; tandem in æstimatione illius loci convincantur.

Fugitivus colonus, extra villam repertus; capi libere potest, et ad pristinum Dominum cum rebus reduci.

Articulus 30.

Et, si rusticus fugitivus, aut violenter abductus, per Dominum suum in campo, vel alibi detineri poterit; libere detineatur, et ad pristina sua habitacula, cum omnibus rebus suis, quæ in manus Domini sui incidere possunt, reducatur.

Comite mulctam, ratione coloni abducti, exigere non valente; ea per communem arestationem exigatur.

Articulus 31.

Ubi autem Comites, aut Vice-Comites, cum Judicibus, et universitate Nobilium, ad restitutionem hujusmodi pœnæ insufficientes fierent; Extunc, in loco communi, penes literas eorundem Comitum vel Vice-Comitum et Judicum Nobilium, quilibet colonorum, et inhabitatorum talis Civitatis, aut oppidi, vel villæ, cum rebus suis arestari; et ad satisfactionem compelli possit.

§ 1. Contra ipsos vero Comites, et Vice-Comites (si per se ipsos præstarent occasionem præmissarum violentiarum) universitas Nobilium, modo prædeclarato, procedat:

§ 2. Et, si ad ipsam exequutionem, seu processum insufficiens, videbitur; tunc Majestas Regia superinde requisita, illam peragere, et peragi facere dignabitur.

. . . . . .

De malefactorum, per Comitatus conscriptione, ac punitione eorundem.

Articulus 33.

Item; quia nemini dubium est, quod præterita afflictio rusticana, peccatis nostris exigentibus, permittente Deo, illata est:

§ 1. Peccata autem ex eo creverunt; quod semper impunita manse-

runt; inde latrocinia, furta, homicidia, adulteria, falsarum monetarum cusiones, incendia, aliaque malorum genera multiplicata fuerunt.

§ 2. Propterea statutum est: Quod in omnibus, et singulis Comitatibus hujus Regni, prænotati Vice-Comites, Judices Nobilium, ac duodecim electi jurati, qui ad revisionem, et recuperationem damnorum fuerint deputati; firmissimo sub juramento, universos ejuscemodi malefactores, tam scilicet Nobiles, quam etiam ignobiles exquirere; de illorumque nominibus experiri; et in regestum conscribere, et eosdem tandem juxta eorum demerita punire debeant.

§ 3. Præterea, de Nobilibus quoque illis, qui rusticis in ipsorum præmissa tumultuaria insurrectione adhæserunt; et partem illorum tenuerunt; cum eisque participaverunt; veritatem pariter inquirant: Et eos omnes, qui culpabiles inventi fuerint, in regestum similiter inscribant; atque sub eorum sigillis Regiæ Majestati mittant:

§ 4. Ut tandem juxta seriem hujusmodi regesti, illi tanquam proscripti, omnibus eorum bonis, et juribus possessionariis destituantur: Et ad occupationem ejuscemodi bonorum, vigore donationis Regiæ, exinde jam factæ, vel fiendæ, processus amplior non sit necessarius, neque requiratur; sed quilibet juste talia bona impetrans, eisdem defacto potiatur: Ne malefactores impuniti maneant, et ne innocentes condemnentur.

§ 5. Multi enim Nobilium in manus rusticorum incidentes, ne per eos occiderentur, illis adhæserunt, et sese subdiderunt: Postquam tamen potuerunt; mox illos reliquerunt, et ab eis aufugerunt: Et tales condemnari non debent.

Nobiles Comitatus Maramarusiensis, rusticis adhæsisse putati.

Articulus 34.

Et quia omnes fere Nobiles Comitatus Maramarusiensis, partem rusticorum tenuisse; et cunctis eorum pravis, perniciosisque actibus participasse dicuntur:

§ 1. Ideo super illis; in Comitatibus de Ugócha, et Beregh, fiat veritatis inquisitio prænotata.

Bona Nobilium rusticis adhærentium, quibus conferantur?

Articulus 35.

Et quod Regia Majestas, bona talium sceleratorum Nobilium, Dominis, et Magnatibus (qui etiam alioquin satis habent) non conferat: Et, si jam contulisset; hujusmodi collatio nullius sit firmitatis: Sed illis donet; quorum fratres, aut patres, per rusticos occisi sunt.

§ 1. Item illis; qui Majestati Suæ, et Regno, in campis, et exercitibus, vel castris, armata manu fideliter servierunt:

§ 2. Præterea illis; qui ex rusticis quidem parentibus nati sunt; sed

penes ipsorum Dominos, et Nobiles fideliter, et probe servierunt; eisque in ipsorum periculis adstiterunt:

§ 3. Ut etiam reliqui rustici, fideliores hoc exemplo reddantur, et Dominis eorum de cætero ferventius obsequantur.

§ 4. Et, si quis bene impetrata bona, illis, quorum fuerunt, favore remittet, vel gratis; tamquam particeps sceleris, eadem pœna condemnetur.

Gratia Regia, in hoc insurrectionis rusticanæ casu; nemini suffragetur.

Articulus 36.

Et quod gratia Regia, tam rusticis malefactoribus, quantum ad personas eorum; quam etiam Nobilibus, eisdem rusticis adhærentibus, et partem eorum modo antelato tenentibus, quantum ad bonorum ipsorum recuperationem, jam forsitan facta, vel fienda; suffragari non possit: Sed omnino juxta eorum demerita puniantur: Ut de cætero, etiam alii per hoc exemplati, a vera fidelitate non discedant.

§ 1. De reliquis quoque malefactoribus, in ipsis judiciis, seu exequutionibus Comitatuum proscribendis; idem est intelligendum: ut omnes semota gratia puniantur; cæterique in posterum terreantur, et ad similia perpetranda facinora sese non apponant.

Quid, si rustici malefactores, Comitibus ad puniendum non assignentur?

Articulus 37.

Ubi vero ejuscemodi malefactores rustici, exeuntes de bonis aliquorum, ad manus Comitum, Vice-Comitum, aut Judicum Nobilium, ad infligendum illis pœnam a jure statutam non assignarentur, dum requirerentur:

§ 1. Extunc, Domini eorum, in homagiis eorundem convincantur: Serveturque modus, et ordo, in admonitione, et requisitione hujusmodi; qui super Centurionum, Capitaneorumque, et Decurionum, ac rusticorum punitione superius conscriptus est.

§ 2. Et præterea; ubicunque, et per quemcunque tales malefactores, sive Nobiles, sive rustici existant, comprehendi poterunt; penes literas Comitum, ac Vice-Comitum, et Judicum Nobilium superinde confectas, omni gratia semota occidantur, necarique valeant, atque possint.

Rustici, verberatorum Nobilium viva homagia persolvant.

Articulus 38.

Item; quia plures Nobilium per rusticos, etsi non interempti, tamen capti, et diversis etiam cruciatibus, ac verberibus affecti fuerunt:

§ 1. Ideo iidem rustici, qui, vel de quibus locis hoc patrarunt; homagia talium Nobilium viva, hoc est; centum florenos auri solvere teneantur;

limitatione prætactorum Vice-Comitum, ac Judicum Nobilium, et aliorum duodecim electorum hominum, mediante.

Rustici Capitanei, Centuriones, Decuriones, et similes, in hoc casu capitis damnati.

Articulus 39.

Et ante omnia, prænominati Capitanei, Centuriones, Decuriones, concitatoresque, et seductores rusticorum: Nec non manifesti homicidæ Nobilium, stupratoresque puellarum, et violatores mulierum; tempore, quo super damnis illatis exequutio fiet; per antefatos Vice-Comites, Judices Nobilium, ac duodecim electos, in singulis Comitatibus resciantur, et consignentur: Atque per eos, in quorum bonis modo latitant; vel si in remotis illi agerent, per Officialem; Et, si Officialis quoque abesset; per Judicem, et Juratos Cives: Et, si idem Judex, et jurati Cives essent tales malefactores; per universitatem colonorum, et Judicum Nobilium, ac duodecim electorum; ad locum Sedis Judiciariæ Comitatuum, ad primam scilicet sedem importentur; ibique capitis condemnentur.

Rusticus, invitus Capitaneatum assumens; capitis non damnetur.

Articulus 40.

Verumtamen, super Capitaneis mera rei veritas inquiratur; si quispiam illorum sponte, vel proprio motu Capitaneatum suscepit? vel autem compulsive, et metu alios rusticos præcessit?

§ 1. Nam, si coactus præcessit; pœnam capitalem non meretur.

Rusticum Centurionem, vel Decurionem punire non permittens; in florenis quadringentis condemnentur.

Articulus 41.

Si qui autem contrarium facere præsumerent; sive Domini Sæculares, ac Nobiles, sive autem Civitates liberæ, vel munitæ; sive Philistæi, vel Comani, aut alii Jobagiones Regii, sive Officiales; aut oppida, vel villæ Ecclesiarum; pro quolibet tali malefactore, in singulis quadringentis florenis convincantur:

§ 1. Et toties, quoties requisiti, ad infligendam pœnam dare, et importare illos noluerint; in ipsa pœna solutionis quadringentorum florenorum; partim his, contra quos excesserunt; partim vero Comitibus, Vice-Comitibus, et Judicibus Nobilium, condemnentur:

§ 2. Fiatque exequutio per omnia, sicuti de Jobagionibus de cætero violenter abducendis, et aufugientibus, habetur superius expressata.

Rusticum aufugisse asseverans; juret certo numero hominum.

Articulus 42.

Ubi vero quispiam, talem malefactorem aufugisse; et post admonitionem non potuisse comprehendere, allegaret; ille juramento, decimo se, si Nobilis fuerit; si ignobilis, quadragesimo se, juxta scilicet homagium, expurget:

§ 1. Et, si non jurabit; homagium ejus persolvet.

Comitibus, judicium generale, in hoc casu celebrari permittatur.

Articulus 43.

Si qui vero Comitum cupient, et a Regia Majestate postulabunt, super exquirendis, et extirpandis prænarratis omnibus malefactoribus; tam scilicet Nobilibus, quam ignobilibus; sed et illis Nobilibus, qui rusticis adhæserunt, et partem illorum tenuerunt; judicium generale, seu Palatinale per Majestatem Suam celebrandum concedatur: Prout habetur in Decreto.

Rustici, qui hoc tempore a Dominis discesserunt; per Comites restituantur.

Articulus 44.

Omnes rustici, qui hoc disturbii tempore, præter Dominorum, vel Dominarum ipsorum voluntatem discesserunt; per Comites, ad pristina eorum habitacula, simul cum rebus eorum reducantur:

§ 1. Et in hujusmodi reductione, servetur modus, et ordo, qui in nova abductione Jobagionum observabitur:

§ 2. De cæteris vero abductionibus Jobagionum, ante ipsum disturbium indebite factis; si qui, lites jam habent superinde motas; servetur modus prius juxta Decretum observatus.

. . . . . .

De Waywodis, et Besliis deponendis.

Articulus 46.

Item; quod Waywodæ, et Besliæ, in partibus inferioribus constituti: cessent, et deleantur:

§ 1. Et, si in quorum bonis, infra proximum festum beatorum Innocentium Martyrum non deponerentur; tales, pro quolibet Waywoda, singulos quadringentos florenos persolvant: Et, si persolutis illis, adhuc tenere eos comperti fuerint; amittant loca illa, seu bona, in quibus reperientur.

§ 2. De Besliis autem, Comites, vel Vice-Comites faciant proclamare; ut cessent, et supersedeant a rapinis, atque furtis:

§ 3. Qui si cessaverint; bene quidem: Alioquin per eosdem Comites, Vice-Comites suspendantur:

§ 4. Et, si Domini eorum contradicerent; loca ipsa, ubi habitant, pariter amittant: Et ea, Regia Majestas, qui donare voluerit, libere conferre possit.

Rusticorum, qui puellas, aut mulieres violarunt; pœna.

Articulus 47.

Et ne de cætero quispiam rusticorum, seditiones in populo concitare; et præsertim puellas, et mulieres Nobiles violare præsumat; sed omnem successivam posteritatem illata propterea pœna teneat; utque omne sæculum agnoscat pariter, et reminiscatur; quam detestabile, quam enorme, quamve turpe vitium sit, post Deum, apud Ungaros, virginum defloratio, ac mulierum violatio.

§ 1. Universi tales præsumptuosi, Deoque, et hominibus detestandi latrones, horrenda nece pereant: Et eorum quoque posteritates, filii videlicet, et filiæ, ac fratres carnales ita puniantur; ut de illorum progenie, Judex, aut juratus Civis, vel villicus, in medio aliorum rusticorum aliquis non eligatur: Nemoque in Curia Principis, vel Dominorum, ac Nobilium, ex eis famulari unquam possit: Et nullus eorum ad aliquem honorem promoveatur: Sed tamquam maledictæ generationis; jugo perpetuæ servitutis, et rusticitatis subjecti, reatus ipsorum pœnam lugeant.

§ 2. Si vero, non uxorati talia patrasse deprehendantur; eorum nihilominus Patres præmissa infamia condemnentur. [1]

Presbyteri scelerati inquirantur, et carceribus per Prælatos tradantur.

Articulus 48.

Domini vero Prælati, per eorum Visitatores hujusce sceleris participes Presbyteros, exquiri statim; et perpetuis carceribus mancipari faciant.

§ 1. Imo si per quospiam Nobiles, vel eorum famulos comprehendi poterunt; libere detineantur, et ad manus Prælati sui, vel factoris ejusdem tradantur, pœnam prænotatam inituri.

Bona, tempore disturbiorum, quocumque titulo impetrata; statim remittantur.

Articulus 49.

Item; quod universa bona, et quælibet jura possessionaria quorumcunque Nobilium; aut per notam infidelitatis, aut defectum seminis, his disturbiorum temporibus impetrata; et per plerosque potentes occupata; statim, et

1) Conf. (Corpus Jur. hung.) p. I. t. 103. Et Ludov. II. Anni. 1522. a. 36.

defacto remittantur: Et etiam proventus eorum, hactenus qualitercunque percepti, restituantur.

§ 1. Et, si non remitterentur, proventusque non restituerentur; per Comites nihilominus, ac Vice-Comites restituantur:

§ 2. Et insuper, propter violentiam, tanquam contra violentos, et potentialiter detentores; iudicium, et sententia decernatur: Habita statim superinde evocatione.

§ 3. Ita tamen; ut post remissionem honorum, donatio maneat in vigore: Et prosequatur Regni de lege; si quispiam impetratorum, inquisitionem super flagitiosis, et partem rusticorum tenentibus Nobilibus prædeclaratam; expectare noluerit.

Comites, et Vice-Comites quoque, bona impetrata hoc tempore, remittant.

Articulus 50.

Et, si soli Comites, vel Vice-Comites fuerint bonorum ipsorum detentores; tunc per Judices, et universitatem Nobilium restitutio nihilominus peragatur:

§ 1. Et præterea sententia, medio præallegato, facta evocatione contra eos, feratur.

Res Nobilium (si sint manubiæ prœliorum) Dominis suis restituantur; sub pœna minoris potentiæ, et rerum valore solvendo.

Articulus 51.

Res etiam Nobilium universæ (demptis illis, quæ in prælio sunt consecutæ, vel receptæ) sub pœna minoris facti potentiæ; ac æstimationis, et valoris rerum ipsarum, restituantur:

§ 1. Et, si non redderentur; præhabita admonitione per Judices Nobilium; in facto ipso minoris potentiæ, et præterea, in æstimatione rerum ipsarum, ut præfertur, detentores earundem convincantur: Et Comites, ac Vice-Comites, et Judices Nobilium, læso satisfactionem superinde impendant.

§ 2. Secundo autem si requisiti reddere nollent; in duplo condemnentur, et consequenter sic convincantur.

§ 3. Ubi vero Comites, Vice-Comites, et Judices Nobilium ad executionem insufficientes erunt; Regia Majestas, ad requisitionem, et supplicationem Comitum, executionem ipsam peragat.

§ 4. Et, si qui Nobilium equos, aut arma, vel alias res amiserint in bello contra rusticos; teneantur illos quoque, et illa, modo, et sub pœna præmissis reddere, si reperientur.

§ 5. Et insuper, per universos Dominos, Prælatos, et Ecclesiarum Rectores, cunctis, Presbyteris, Diœcesibus eorum subjectis; imo etiam Fratribus cujuslibet Ordinis, sub excommunicationis pœna committatur, ut neminem absolvant, nisi prius bona Nobilium (præter ea, quæ in prælio adepta,

et consecuta sunt) reddant: Imo tales, qui habent; ubique publice excommunicatos denuntient.

A rusticis extortam rem, spoliato restituere nolens; majoris potentiæ pœna mulctetur.

Articulus 52.

Præterea; plures perhibentur esse in Regno, qui aliorum bona propter damna forsitan ipsis illata, vel etiam damnabilis lucri causa, notabilibus pecuniarum summis taxarunt; et plerosque aliorum rusticos, de eorum domibus extrahentes, vel aliter extra prælia captivantes, pactarunt.

§ 1. Ne igitur coloni ipsi, et rustici, duplici solutione graventur; tempore revisionis, et limitationis prætactorum damnorum omnium Dominorum, et Nobilium; etiam super hujusmodi taxatione, et pactatione, per prædictos Vice-Comites, et quatuor Judices Nobilium, ac duodecim juratos electos, veritas inquiratur: Et, si quid extorsisse aliqui reperirentur; refundere, et ad sortem damnorum omnium Dominorum, et Nobilium (prout limitatum ibi fuerit) deponere teneantur.

§ 2. Qui si reluctentur, vel juridice forsitan aliter admoniti restituere recusarent; tanquam contra potentes, sententia major decernatur:

§ 3. Et Judices Ordinarii, vel Comites, ac Vice-Comites cum Judicibus Nobilium, executionem contra eos peragant: Et, si per se ipsos forsitan essent reluctantes; universitas Nobilium, in executione procedat.

§ 4. Ubi vero Comites, vel Vice-Comites cum Judicibus Nobilium, ac ipsa universitas, ad exequendum non sufficeret; Regia Majestas curare dignabitur fieri executionem in præmissis.

. . . . . .

Ut Turres, Castra, Fortalitia, Nobiles cum Regis scitu construere possint.

Articulus 57.

Quilibet Nobilium, Turres, et Fortalitia, pro defensione personæ, et rerum suarum, cum propugnaculis, et fossatis erigere; in singulisque Comitatibus unum Castrum, pro communitate Nobilium, cum scitu Regiæ Majestatis construi possit.

. . . . . .

Presbyteri non beneficiati, Scholares, Hajdones, rustici; arma, et pixides non gerant.

Articulus 60.

Presbyteri non beneficiati, et Scholares Scholas inhabitantes; arma, vel pixides de cætero gerere non audeant.

§ 1. Nam si Presbyter, aut Scholaris (nisi extra Regnum transiturus) arma, vel pixides de cætero tulerit; etiam per rusticanam manum, ablatis suis armis, aut pixidibus, comprehendipossit, ac ad manus Prælati, vel Archi-Diaconi sui, si in propinquo erit: Aliter autem Vice-Archi-Diaconi; vinctus assignari debebit: Qui illum manibus Domini Prælati sui, vel factoris ejusdem, tradere teneatur carceribus mancipandum, et gravi pœna puniendum. Quod, si ipse Vice-Archi-Diaconus facere recusaret; extunc solus ipse per Comitem, vel Vice-Comitem captivetur, et ad manus ipsius Domini Prælati, vel ejus factoris tradatur, pœna prænotata uniendus.

§ 2. Præterea, quod bubulci (vulgari sermone Hajdones nuncupati) cuspides; et alia arma pariter non deferant: Et neque rustici pixides gerere præsumant.

§ 3. Nam aliter; si Hajdo arma gesserit, per quemcunque; et ubicunque comprehendi poterit; primo, castigetur; secundo, si iterum arma tulerit; decolletur; vel alia morte mulctetur.

§ 4. Rusticus vero, si pixidem habuerit; dextra manu truncetur.

Pastores pecudum, bonæ famæ teneantur, et non alii.

Articulus 61.

Item statutum est: Quod pro pecudum, aut pecorum conservatione, in terris aliorum, nemo rusticorum, etiam liberarum, vel aliarum Civitatum Regiarum, domos, seu casas de cætero campestrales, sive tuguria (communi vocabulo, Szállás nuncupata) tenere, aut conservare possit: Ut per hoc malitia Hajdonum cesset, et depereat.

§ 1. Nobiles autem si hujusmodi domos in suis terris propriis tenuerint; custodes nihilominus uxoratos, et tales quidem; qui bonæ famæ, et honestæ conditionis sint, ibidem tenere debeant: Ne de illorum pravis actibus, mala cuipiam inferantur.

§ 2. Ipsi etiam Cives, et alii rustici, in eorum terris, et territoriis similiter facere teneantur.

§ 3. Nam aliter; pecudes, et pecora talium omnium Nobilium, et Civium, ac rusticorum inibi reperienda; per Comites, vel Vice-Comites talium Comitatuum, in quibus ea fieri continget: auferantur: Et insuper cuncta tuguria Civium, et rusticorum, in terris, et territoriis Dominorum, et Nobilium (præter eorum consensum erecta) quæ tempore revisionis, et refusionis præmissorum damnorum per rusticos illatorum reperientur; per eosdem Comites, ac Vice-Comites, et universitatem Nobilium illorum Comitatuum distrahantur: Et, si iterum erigerentur; pecudes, et pecora tandem auferantur.

§ 4. Ubi autem Comites, ac Vice-Comites, cum ipsa universitate Nobilium, ad hanc executionem peragendam impotentes erunt; Regia Majestas ad requisitionem, et supplicationem Comitum, vel Vice-Comitum, exequutionem hujusmodi peragere faciat semper.

Possessiones Nobilium interemptorum; filiabus, aut uxoribus eorum donentur.

Articulus 62.

Majestas Regia, illa bona, quæ per defectum seminis aliquorum Nobilium per rusticos interemptorum, ad collationem Majestatis Suæ legitime devoluta esse dignoscuntur; nemini simpliciter conferat: Et, si contulisset; donatio ipsa nullius sit firmitatis:

§ 1. Sed si Nobilis interemptus filias habuerit; eisdem filiabus Majestas Sua perpetuo donet:

§ 2. Si vero filiabus quoque caruerit; extunc relictæ ejus, Majestas Sua in perpetuum conferat.

§ 3. Ita tamen; ne relicta ipsa, vel filia, rustico nubat: Nam sic, cuicunque Majestas Sua voluerit, libere donet.

§ 4. Puella etiam Nobilis, si rustico (etiam patre, vel fratribus consentientibus) de cætero nupserit; sola quarta puellari contentetur.

§ 5. Et hujusmodi donationes Regiæ, filiabus, vel uxoribus interemptorum Nobilium modo præhabito fiendæ; fratribus condivisionalibus occisi, vel eis, ad quos de jure bona illa sunt devoluta, præjudicare non intelligantur: Sed quæ ad collationem Majestatis Regiæ dignoscuntur rite, et legitime redacta extitisse; filiabus ipsis, et uxoribus, illa duntaxat erunt conferenda.[1]

. . . . . .

Monetæ exteræ non inducantur: Nec pecora extra Regnum educantur.

Articulus 66.

Monetæ exteræ in Regnum non inducantur, et inductæ non recipiantur: Sed ubicunque, et apud quoscunque reperiri poterunt, auferantur.

§ 1. Et ut facilius, et citius hujusmodi pecuniæ eradicentur; et iterum non inducantur; boves, et equi, atque oves (prout in tribus jam Decretis conconclusum habetur) de Regno non educantur: Sed usque Pesth duntaxat, et Albam Regalem abigantur;

§ 2. In quibus quidem locis; vel etiam alias, ubi poterint, et maluerint, in medio Regni; nationes exteræ, boves, oves et equos, pecuniis Ungaricalibus emant, et comparent. Nam non exteræ nationes, sed Ungari hujusmodi animalia, exteris in Regnis vendentes, pecunias alienas inducere solent.

§ 3. Si qui vero contrarium facerent; tam boves, quam equi, et etiam oves (juxta Decreti formam) illis semper auferantur.

Ut Castra finitima, provideantur.

Articulus 67.

Regia Majestas, tam ad Iaiczam, quam Croatiam; Banos extunc et

1) Ulad. Decr. I. a. 63. Et p. I. t. 29.

defacto constituat: Ac debitam provisionem, et ordinationem faciat; ne periculo subjiciantur.

Provisores ad arces finitimas deputentur: Thesaurarius vero, perpetuo penes Regem maneat.

Articulus 68.

Et quod ad omnia castra finitima, per Majestatem Regiam provisores deputentur, qui ad ingenia, victualiaque provideant, et invigilare teneantur semper.

§ 1. Item, quod Thesaurarius Regius pro tempore constitutus; solo eo officio Thesaurariatus fungatur, et penes Majestatem Regiam semper maneat: Ut eo commodius res, et negotia Suæ Majestatis, et Regni sui dirigere; et illis superintendere queat:

§ 2. Omniaque in factis publicis Regiæ Majestatis, et Regni; cum Suæ Majestatis, et Regni sui deliberatione faciat.

Actus potentiarii, et novæ occupationes, stante rusticano bello; in brevibus ante alias causas discutiantur.

Articulus 69.

Item; conclusum est: quod universi actus potentiarii, novæque occupationes per Dominos, et Nobiles in alterutrum, his disturbiorum temporibus, a festo scilicet Beati Georgii Martyris proxime præterito, usque modo; festum scilicet Beatæ Elisabeth Viduæ, quandocunque, et quotiescunque illati, et patrati (habita primum legitima superinde evocatione) in termino celebrationis brevium judiciorum, amodo deinceps celebrandorum, ante omnes alias causas discutiantur, et adjudicentur.

§ 1. Quæ quidem causæ, si in eodem termino finiri non poterunt; in sequenti, et tertio termino similiter de illis fiat; quod videlicet ante omnes alias causas, extraque omnem seriem leventur, et terminentur.

§ 2. Reliquæ deinde causæ; juxta Decreti formam, judicentur.

Scribatur in Regna vicina, ne fugientes rustici, hoc casu, recipiantur a quibusvis.

Articulus 70.

Quia vero plurimi rusticorum, in confinibus Regni residentium, ob gravamina, et servitia, ipsis ob eorum demerita de præsenti imposita, ad extera Regna, videlicet; Poloniam, Moldaviam, Moraviamque; et Austriam secedere creduntur moraturi:

§ 1. Quod ut fieri non possit; Sacra Majestas Regia, ad eadem Regna sic scribere dignetur; ut coloni, et rustici illuc transeuntes moraturi, semper

reddantur, et ad pristina eorum habitacula reducantur, imo potius nec illuc immittantur.

Combusta loca, hoc casu; exempta a solutione dicæ.

Articulus 71.

Postremo; quod loca, quæ in transacto disturbio per Dominos, et Nobiles, ad rusticorum rabiem domandam, combusta, et incinerata sunt; in ea parte, ubi combustio facta est, a contributione Regia, atque exercituali, hoc venturo triennio relaxentur.

Conclusio.

Nos itaque, præmissis supplicationibus præfatorum Dominorum Prælatorum, Baronum, et Regni nostri Nobilium, modo, et ordine superius expressato, nostræ factis Majestati; tanquam justis, et rationabilibus, inclinati; præscriptos Articulos, commune bonum, ac quietum statum, et utilitatem ipsius Regni nostri in se continentes; acceptavimus, approbavimus, et ratificavimus: imo acceptamus, et sub eisdem conditionibus, quibus editi, et superius conscripti existunt; approbamus, et ratificamus.

§ 1. Nos quoque eosdem, et omnia in eisdem contenta, atque specificata, inviolabiliter observare; et per alios etiam observari facere promittimus, et obligamus, præsentis scripti nostri patrocinio mediante.

§ 2. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam, præsentes literas privilegiales, appositione secreti sigilli nostri, quo ut rex Ungariæ utimur, communitas, duximus concedendas.

§ 3. Datum Budæ, in festo Beatæ Elisabeth Viduæ, Tricesimo scilicet tertio die Diætæ, Conventionis Generalis prænotatæ. Anno Domini, Millesimo, Quingentesimo Decimo Quarto: Regnorum nostrorum, Ungariæ, etc. Vigesimo Quinto: Boemiæ vero Quadragesimo Quinto.

§ 4. Reverendissimis, Reverendisque in Christo Patribus, Dominis; Thoma, Tit. Sancti Martini in montibus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbytero Cardinali, ac Patriarcha Constantinopolitano, et Apostolicæ Sedis de latere Legato; Strigoniensis: Georgio de Frangepanibus, Colocensis, ac Báchiensis, Ecclesiarum Canonice unitarum Archi-Episcopo: Nec non Illustrissimo, ac Reverendissimo Ippolito Esthensi de Aragonia, Sanctæ similiter Romanæ Ecclesiæ Diacono Cardinali, Agriensis; Joanne de Erdöd, electo Zagrabiensis: Francisco de Várda, Transylvaniensis: Francisco de Perén, Electo Váradiensis: Georgio Quinque-Ecclesiensis; Secretario Cancellario nostro: Petro Berizló, Vesprimiensis, summo Thesaurario nostro, ac Regnorum nostrorum, Dalmatiæ, Croatiæ, et Sclavoniæ Bano: Joanne Goszthon, Jaurinensis: Ladislao Zálkáno, Vaciensis: Francisco de Chachol, Chanádiensis: Stephano de Podmanin, Nittriensis: Joanne Országh de Guth, Sirmiensis: Michaele Kesserü

de Chybarth, Bosznensis electis: et Briccio de Egervára, Tininiensis, Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus.

§ 5. Item Spectabilibus, et Magnificis, Emerico de Perén, prænotata; Comite Perpetuo Comitatus Abauyváriensis, prædicti Regni nostri Palatino, et Judice Comanorum nostrorum: Comite Petro, Comite de Sancto Georgio, et de Bozin, Judice Curiæ nostræ: Joanne de Zápolya, Comite perpetuo terræ Scepusiensis, Waywoda nostro Transylvaniensi, et Comite Siculorum nostrorum, ac generali Capitaneo nostro: Eodem Joanne de Zápolya, et Barnaba de Bela; Zewrinien. Banis: Stephano de Báthor, Comite Themesiensi, et Partium Regni nostri inferiorum Capitaneo Generali: Blasio de Raska, Thaver, nicorum: Moyse Buszlai de Gergely-laka, Janitorum: Joanne Drágffi de Belthek, Dapiferorum: Joanne Bánffi de Lindva, Pincernarum: Michaele de Palòcz-Cubiculariorum: Georgio de Báthor prædicta; Agazonum nostrorum Regalium Magistris: et Joanne Bornemisza de Berzencze; Comite Posoniensi: Aliisque quam plurimis, Comitatus Regni nostri tenentibus, et honores.

Corpus juris Hungarici. Tom. I. Budae 1779. pag. 325—336.

CLXVIII.

1514. *Toma,* archiepiscopulŭ Strigonului, avêndŭ în vedere că *diecesa Milcovieĭ,* care a fostŭ încorporată la mitropolia Strigonului, este prea depărtată de scaunulŭ archiepiscopiei, şi ca interesele acestei biserici se nu sufere, dênsulŭ confirmă pe decanulŭ din Braşovŭ în vechile sale drepturi administrative, dar adauge totŭ-o-dată, că aceste drepturi i le conferesce numai în modŭ provisoriu. 1514.

Thomas, Miseratione Divina Tituli Sancti Martini in Montibus Sacro-Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter, Cardinalis Strigoniensis, ac Patriarcha Constantinopolitanus, Primas Hungariæ, ac Apostolicæ Sedis de latere Legatus, etc. Dilecto nobis in Christo, Honorabili Domino Matthæo, Decretorum Doctori, Plebano de Czeidinio, Vicario nostro Foraneo, sive Decano Brassviensi: Salutem in Domino! Cupientes animarum Christi Fidelium, ac Personarum tam Ecclesiasticarum, quam Secularium Civitatis ac Districtus Brassoviensis, Diœceseos nostræ Milkoviensis, eidem Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ Strigoniensi canonice unitæ, qui ab hac Sede et Ecclesia nostra Strigoniensi longe distare dignoscuntur, saluti et statui opportune providere, Tibi præfato Domino Matthæo Plebano, de cujus probitate, doctrina, integritate et peritia plurimum in Domino confidimus, omnes et singulas cujuscunque status, gradus, conditionis et præeminentiæ Ecclesiasticas scilicet et Seculares Personas, nobis in dicta Ecclesia Milkoviensi, eidem Ecclesiæ no-

stræ Strigoniensi, ut præfertur, canonice unita, in præfatis Civitate et Districtu Brassoviensi subjectas, pro earum excessibus inquirendi, corrigendi, emendandi et canonice puniendi, querelas earundem audiendi, cognoscendi, decidendi, judicandi, et fine debito terminandi, sententias quascunque ferendi, debitæ executioni demandandi, demandarique faciendi et præcipiendi, in omnibus denique casibus, nostræ etiam Sedi prædictæ Strigoniensi reservatis easdem absolvendi, Confessores nostri in persona et autoritate constituendi; omnesque et singulos Plebanos, et Ecclesiarum Parochialium, Capellarum, Oratoriorum Curatorum et non Curatorum, ac Altarium Rectores, ad præsentationem verorum Procuratorum et legitimorum confirmandi, Censuras Ecclesiasticas in quovis Tibi rebellare volentes, ferendi et executioni debitæ demandandi; nec non quibuscunque Episcopis, gratiam et communionem Sedis Apostolicæ habentibus, Clericos ejusdem Civitatis et Districtus Brassoviensis ad minores, etiam ad omnes sacros Ordines Clericorum præsentandi, ipsisque eosdem ordinandi, atque ab eis sacros liquores recipiendi, Ecclesias violatas reconciliandi, et generaliter omnia alia et singula, quæ ad similes Vicarios Foraneos dictæ Ecclesiæ nostræ Strigoniensis, et ad eorum officium hujusmodi quomodolibet pertinere dignoscuntur, faciendi, gerendi et exercendi; nostro tamen beneplacito duntaxat durante, et non ultra, tenore præsentium damus, concedimus, tribuimus et committimus, plenam, expressam et omnimodam licentiam et facultatem, potestatem atque jurisdictionem. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium præmissorum, præsentes Literas nostras exinde fieri, Sigillique nostri jussimus et fecimus impressione communiri. Datum Strigonii, quarta die Mensis Maji, Anno Domini 1514.

Benkö, Milkovia. Tom. I. (Viennae 1781) pag. 205–207.

CLXIX.

1515. 1515. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *Bogdanŭ voivodulŭ*, ca se permită trecere liberă prin Moldova supusului polonŭ, cu numele Laszur, care călĕtoresce în Turcia.

Sigismundus, Rex, Palatino Valachie.

Mgce. sincere nobis dilecte. Proficiscentem presentium exhibitorem Laszur nuncupatum subditum nostrum versus Turciam vre. Mgcie. commendamus ab eadem affectantes: ut eidem liberum ac securum transitum et si-

militer reditum propter nos prebeat. Rem nobis in hoc gratam faciet. Eandem autem bene et feliciter valere desideramus. Datum Cracovie XVI Februarii.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 334.

CLXX.

1515. Papa *Leo X.*, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ, a perdutŭ în resbelulŭ cu Persii, partea cea mai mare din oştirea şi din maşinele sale de resbelŭ, şi astŭ-felŭ acum e timpulŭ bine venitŭ, spre a începe o *espediţiune generală asupra Turcilorŭ*, pentru care scopŭ numesce pe regele Sigismundŭ de căpitanŭ generalŭ alŭ armatelorŭ creştine. 1515.

Leo, Papa decimus, Sigismundo, Regi.

Charissime in Christo fili noster. Salutem et apostolicam benedictionem. Quotidie ad nos constantiori fama et certioribus nunciis affertur, Selymanum, regem Turcorum, in hoc congressu, quem cum Ismaele Sophi, Persarum rege habuit, magno prelio superatum multo maximam ac validissimam sui exercitus partem amisisse, spoliatumque viris et equis, tormentis etiam et omni apparatu bellico, quo prius abundabat, usque adeo fractum esse, debilitatum viribus, ut videatur, si modo divinam opportunitatem agnoscere et sicut christiana virtute ac religione dignum est, agere atque adniti voluerimus, facile fore Grecie et Thracie earumque provinciarum, que in Europa ab immani illo hoste Deo erepte erant, recuperationem, quod nos admirabili Dei providentia et erga nos misericordia factum fuisse non dubitamus. Nisi enim domini dextera pro nobis intercessisset, res erat christiana in extremum jam deducta discrimen. Hostis noster imminebat non solum copiis suis prepotens sed discordiis nostris etiam ferocior, acer contra remissos, paratus in imparatos, qui, quocunque si immitteret, nulla resistendi spes, nulla parata erant subsidia, quibus salutem nostram sustentare possemus, cum, oblitus aliquantisper peccatorum nostrorum et recordatus multitudinis misericordie nominis sui, exsurrexit Deus, et dissipati sunt inimici ejus et sicut deficit fumus defecerunt. Primum enim ille Selymanum arma contra nos moventem in alterius belli cupiditatem impulit, deinde Persarum viribus ita perfregit et contudit, ut non jam solum nobis non terribilis, sed ultro contemnendus esse videatur. Sed nos hac occasione divinitus, ut cernimus, patefacta superiora nostra consilia pacis inter christianos principes constituende ac eorum demum conjunctis viribus hujus sanctissimi belli suscipiendi, in quibus multum ac diu elaboravimus, quamquam partem eorum ad exitum deduxerimus, reliquum vero salvatoris nostri gratia sperare posse videamur, tamen tardiora esse judicamus, quam huic tante op-

portunitati et communi saluti expediat. Maximam enim celeritatem putamus adhibendam esse ante quam hostis vires resumat, qui quantum est quam ante effectus debilior, tantum est nobis de cura et studio longi apparatus nihil remittendum ac celeritas magis incitanda, dum suspensis omnium animis ac multis in rebellandi occasionem spectantibus nihil impedimenti aut difficile obviam futurum nobis videtur. Itaque nos hac de re diu multumque intra nos agitata et consulta, quemadmodum et nostra perpetua in Dei fidem sanctissimam et christianam religionem voluntas nobis usque a pueris innata et insita, et communis omnium fidelium patris ac pastoris persona officiumque requirit, ita decrevimus et deliberavimus, non deesse nec ipsi Deo, nos palam vocanti, nec dignitati nostre, nec communi saluti, quantumque nostre et hujus s. sedis tam celestes quam terrene opes efficere possunt, omne id in hoc unum preclarissimum opus impendere et erogare, utinam personam quoque nostram aptam huic bello et opportunam intelligeremus, nulli quidem parceremus nec periculo nec labori. Sed consultius factu videtur esse, preficere huic expeditioni ducem virtute prestantem, auctoritate magnum. — Diu autem querendus nobis non fuit, quin Mtas. tua ea esset, in quam spes nostre omnes hujus clarissimi operis perficiendi incumberent. Nam et virtus tua et scientia rei militaris animusque in Dei fide propugnanda egregius et constans, nobis plane notus est. Multo quidem maxime ex factis, sed etiam ex tuis, quas ad nos quandoque misisti, literis, quibus pietatem erga Deum tuam nobis declarasti. — Accedit locorum et regionum vicinitas, que sicut efficiebat, ut propter propinquitatem stante adversario in majore regni tui periculo versarere, ita prestare nunc potes, ut eo dejecto et ad muniendum te in posterum cautior sis et ad rationem primis inferendi belli meliorem habeas commoditatem; quapropter accito ad nos dilecto filio nostro Achille tituli sancti Sixti, presbytero cardinali, cujus erga Mtem. tuam studium observantiamque perspeximus, itemque venerabili fratre, Joanne, archiepo. gnesnensi, oratore apud nos tuo, aperuimus illis penitus animum consiliumque nostrum et que nostra esset voluntas, cujusmodi deliberatio, quam amplum et honorificum de tue Mtis. virtute et magnanimitate judicium. Eisque mandavimus, ut tibi omnia plane perscriberent, quos et functos esse officio scimus perdiligenter, tamen videntur quoque alique partes nostre te admonendi. — Nos, charissime fili noster, nisi summam tuam amplitudinem omni nostro et studio expeteremus, nunquam in te uno potissimum collocavissemus non solum spes nostras, sed etiam copias et rationes constituende salutis communis, sed profecto et benivolentia flagramus et judicio de tua virtute non fallimur. In quam te gloriam vocemus, vides. Quod autem facilem et paratam tibi proponamus rerum maximarum et pulcherrimarum occasionem, cum hostium ipsorum clades ac debilitas, tum communis fama declarat. — Omnia enim in Grecia presidiis nudata, animis perturbata sunt, et partim terrore accepte cladis, partim novarum rerum cupiditate suspensa, ut ostentatis tantummodo armis putetur reliquum bellum per se ipsum quasi confectum iri. Ea vero subsidia tibi pollicemur, que non solum ex facultatibus nostris, sed etiam supra facultates huic tanto negotio opportuna statuentur. Hanc nostram voluntatem ut certius et

celerius scire posses, hunc tabellarium nostrum data opera ad te misimus, qui tibi nostras literas redderet et tuas nobis offerret. Hunc si huic tue tante glorie et deliberationi nostre consenseris, (non consentire autem pro tua virtute et pietate erga Deum quid potes?) erit prudentie tue, reliquum considerare quantum efficere possis, et quid tibi per finitimos tuos moliri et sperare liceat, atque imprimis curare, ut hec nostra cogitatio et communicatio tanti consilii quam maxime occulta sit. Omnibusque de rebus nos primo quoquo tempore certiores facies, ut ceteris rebus omissis omnibus, huic uni cure animum studiumque dedamus. Illud iterum monebimus, rem istam requirere in consulendo taciturnitatem, in agendo summam celeritatem. Deum supplices precamur, ut nobis hujus sancte cogitationis eum exitum tribuat, quem optamus, ut cum totius christiane reipublice salute et dignitate, amori quoque erga te nostro et cupiditate augende amplitudinis tue satisfacere possimus. Datum Rome apud Sct. Petrum sub annulo piscatoris d. XXIV Martii.

Jacobus Sadoletus.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 347—349.

CLXXI.

1515. Papa *Leo X.*, trimite lui *Stefanŭ Bathory*, comitelui din Timişóra, 20,000 galbeni pentru fortificarea şi apărarea localităţilorŭ dela frontieră, şi adauge totŭ-o-dată, că dacă nobilimea Ungariei ar dori să incépă o espediţiune asupra Turcilorŭ, atunci póte se le mai trimită şi alte ajutóre. 1515.

Pontifex Stephano Bathory, Comiti Themesiensi scribit, se pro defensione regni 20,000. aureorum mittere, additurum etiam alia, laudat ejus fidem in regem, et commendat ei Statum Ecclesiasticum.

Dilecte fili salutem et Apostolicam benedictionem. Percepimus maxima mentis nostrae molestia, quae vobis superioribus diebus acciderunt adversa [1]: inimicus quippe homo seminavit Zizaniam, et pro bono malum, pro pace discordiam, pro tranquillitate ac unione seditionem nectere fecit. Eapropter revolventes animo regni istius vires ob subsecuta scandala non parum diminutas, ac debilitatas fuisse, ipsius regni conservationi paterno affectu intendentes, ejusque adversis casibus compatientes; mittimus per praesentem Nuncium nostrum Bernardum Cantorem Agriensem 20000 Ducatorum pro praefati

1) Rebelles rusticos indicat. Pr.

regni tutela, ac manutentione, alia quoque 7000 proximis his diebus destinavimus, per venerabilem Fratrem Vincentium Episcopum Othociensem pro munitione aliorum etiam locorum Dalmatiae et Croatiae finibus ajacentium, eidem regno suppositorum. Specialem enim pro regni ipsius, ac regnicolarum conservatione curam gerimus, et, quantum nobis ex alto conceditur, libenti animo impertimur. Pecunias vero ipsas locis majori periculo subjacentibus, majorique necessitate laborantibus, pro illorum munitione, ac defensione quamprimum, et fideliter exponi desideramus, et, si Nobilitatem Tuam una cum ceteris regnicolis ad sanctam, ac vobis omnibus desiderandam in Turcas expeditionem, promtam, beneque animatam fore cognoverimus, forte compelles nos ad cogitandum, ut alia quoque opportuna subsidia a nobis transmittantur.

Ceterum, quoniam virtus debita laude carere non debet, libenti animo audivimus Nobilitatem Tuam, quae curam non parvam regni, ejusque gubernationis sustinere dicitur, pro fidei Catholicae, regumque ac regni defensione, nullis laboribus, nullisve periculis parcere, sed fidem, operam, studium quoque in dies promtiora impendere non cessare, quo fit, ut pietatem tuam, generosamque hujusmodi mentem plurimum in Domino commendemus ac summis etiam laudibus extollamus, tibique etiam benedicamus. Benedictio itaque nostra sit super caput tuum, ac genus tuum, crescere te faciat Dominus in gentem magnam, sisque inimicorum tuorum triumphator, ac demum Dominus custodiat te ab omni malo, custodiat animam, et corpus tuum Dominus. Proinde non praetermittemus hortari Nobilitatem tuam dilecte fili! ut de bono in melius proficere studeas, recepturus a Domino bonorum hujusmodi operum tuorum uberem, atque indeficientem mercedem. — Deum in primis time, reges, ut facis, venerare, et observa, ac ab aliis etiam venerari, et observari fac, regnum vero constanter fideliterque tueare, regnicolas autem paterna charitate dirige, et guberna, eosque auxilio, consilio, ope, et opere adjuva, pioque amore prosequere. Memineris illos ad Dei imaginem esse factos, Christique fore commilitones, ac demum regna sine regnicolis subsistere non posse. Postremo quoniam non parvae virtutis opus est, Dei Ministros benigno favore prosequi, eosque pro aeterni regis gloria pie venerari. Dilectionem tuam plurimum in Domino hortandam, atque specialiter requirendam duximus, ut primo legatum nostrum, deinde etiam Archiepiscopos, Episcopos, ceterosque animarum vestrarum pastores pro nostra, et Apostolicae sedis reverentia, proque honore tuo, pro aequitate et honestate reverenter habeas, ac benigno favore complectaris. — Alia praeterea eidem Nuncio, tibi exponenda commisimus, quibus solidam adhibebis fidem, eumque tamquam bonum servitorem tuum, ac laudum tuarum assiduum praeconem, gratiae et favori tuo plurimum commendamus. Datum Manlianae Portuensis Diocesis sub annulo Piscatoris die 13. Maji M. D. XV. Pontificatus nostri anno III.

Jacobus Sadoletus.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 100—103.

CLXXII.

1515. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului Bogdanŭ*, pentru in- 1515.
formaţiunile, ce i le trimite în privinţa sultanului turcescŭ şi a Tătarilorŭ din Precopŭ.

Sigismundus, *Rex*, *Bohdano*, *Vojevode Valachie.*

Mgce. dne., amice sincere nobis dilecte. Pergrato animo accepimus literas Mgcie. vre., quibus nobis pro suo in nos constanti et optimo animo et infortunium imperatoris Turcarum remque per eum male gestam, et obitum Mendigierej, cesaris Precopensis, significat. Quod officium adeo jucunda et benivola mente a nobis acceptum non ignoret, ut per presentes non mediocres gratias agendas duxerimus vre. Mgcie., quam rogamus, ne ad nos sedulo perscribere gravetur, quando novi quippiam undecunque, presertim autem de motibus Tartarorum presenserit. Quod erit nobis semper acceptum idque regia nostra amicitia referre curabimus vre. Mgcie., quam bene et feliciter multos in annos valere cupimus. — Datum Posonii XXIV Maji.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 371—372.

CLXXIII.

1515. *Franciscŭ de Warda*, episcopulŭ catolicŭ din Alba-Iulia, rógă pe comu- 1515.
nitatea Sibiului, se iée sub protecţiunea sa pe preotulŭ catolicŭ din comuna Şibotŭ în Transilvania, căruia i causézŭ o mulţime de miserii *Românii* de acolo.

Prudentes et circumspecti amici nobis honorandi. Conquaestus est nobis honorabilis magister Clemens, plebanus de Alsokenyr[1], qualiter cum in sua parochia pauci admodum sint Christiani, Valachi ad civitatem Zazwaras pertinentes ipsum multis injuriis et damnis afficerent ac in dies variis modis vexarent et perturbarent, denique eundem omnibus modis de medio ipsorum ejicere conarentur, ut mox ipsi sessiones Christianorum pro se occupare et dictam plebaniam illius penitus tollere valerent, de qua re idem plebanus jam saepius judicibus ceterisque civibus civitatis Zazwaras conquaestus esset, sed iidem nunquam adhuc praefatos Valachos monuissent, ut a perturbatione ipsius plebani desistere deberent. Cum autem hujusmodi plebanorum protectio ratione praelaturae nostrae curae incumbat, rogamus amicitias vestras atque hortamur, velint praefatos judices ceterosque cives dictae civitatis Zazwaras

1) Şibotŭ în districtulŭ Orĕstiei.

per literas rogare et hortari, ne a praefatis Valachis ipsorum dictum plebanum opprimi permittant, quin potius eundem atque ecclesiam ipsius ab hujusmodi Valachorum schismaticorum injuria et perturbatione defendant, simulque ipsis Valachis seriose committere et mandare velint, ut deinceps praefatum plebanum nullomodo perturbare aut damno vel injuria afficere praesumant, sed eundem pacifice et honorifice tractare ac proventis ejusdem de medio ipsorum juxta consuetudinem septem sedium Saxonicalium integraliter reddere debeant, alioquin si praefati Valachi dictum pauperum plebanum pertinaci animo perturbare perrexerint, cogemur de remedio opportuno providere, ut eundem in suis juribus justitia mediante defendamus, ne praefata plebania in diminutionem fidei catholicae a dictis Valachis schismaticis pessumdetur et ex dei templo stabulum pecorum fiat. Datum albae in festo sanctae trinitatis, anno domini 1515.

Franciscus de Warda
episcopus Transsilvanus m. p.

Titlulŭ: Prudentibus et circumspectis magistro civium, judicibus, ceterisqe juratis consulibus civitatis Cibiniensis, amicis nobis honorandis.

Amlacher, Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos. pag. 87—88. Originalulŭ pe chârtie în archiva naţiunei săsesci şi a comunităţii Sibiului. Nr. 190.—Transilvania. An. 1874 p. 94.

CLXXIV.

1515. 1515. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite câte-va documente din archiva statului, comisarilorŭ poloni desemnaţi pentru regularea frontierelorŭ despre *Moldova*. Regele i face atenţi, că în discuţiunea cestiunilorŭ de controversă, dênşii se se întemeieze nu numai pe documente, dar şi pe vechia posesiune.

Sigismundus, Rex, Episcopo Camenecensi et Nicolao Cameneczki, Palatino Podolie.

Rme. in Christo pater et mgce. sincere nobis dilecti. Que ad finium cum palatino Valachie controversiam per nos Sinceritatum vestrarum cognitioni demandatam attinent, nulla alia munimenta in thesauro nostro ad presens inveniri potuerunt, quam ea, quorum exemplaria Stibus. vris. mittimus, confidentes earum solertiam tam his quam aliis literariis firmitatibus, quas isthic quacunque indagine nancisci poterunt, et collegarum suorum consilio ac senum indigenarum relatu, quos ad hoc Sinceritates vestre duxerint arcessendos, pro nostro et regni nostri commodo et quiete limites posse constitui. — Conveniendi vero locum apud Colaczin aut Snyathyn peropportunum censemus. Hor-

tamurque Sinceritates vertras, ut in alterutris dictorum locorum confiniis alteram partem prestolentur. In tractatu vero et differentie discussione non tam scripturarum privilegiorumque robori innitantur, quam legitime et pervetuste possessioni nostre, quum multo decentius sit et veri magis consonum, partem adversam jura exhibere, si que habeat, quibus et bone fidei possessio et tanti temporis prescriptio impugnari possit. Cetera vero pro negotii exigentia Sinceritatum vrarum. prudentie conficienda permittimus. — Certum habentes, eas nihil prorsus acturas, quod non idem e dignitate nostri ac commodo esse dignoscatur.

Acta Tomiciana. Tom. III. pag. 439.

CLXXV.

1515. *Toma*, archiepiscopulŭ Strigonului, trimite decanului din Sibiu spre publicare bula papei *Leo X.* (din 2 Sept. 1513), prin care pontificele face cunoscutŭ decanilorŭ din Sibiu şi din Braşovŭ, că *diecesa Milcoviei* a fostŭ unită cu mitropolia Strigonului, şi învită pe clerulŭ şi poporulŭ acestorŭ decanate, ca se asculte de archiepiscopulŭ Strigonului, ca de părintele lorŭ sufletescŭ. 1515.

In Nomine Domini Amen. Anno Nativitatis Ejusdem 1515, Indictione tertia, die vero Mercurii, quae fuit 19. Septembris, in Domo Capitulari Dominorum Plebanorum Capituli Cibiniensis, Milkoviensis Diœceseos, statim post maturam Missam, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri, Domini Leonis, divina providentia Papae Decimi, Anno ejus tertio, in mei Notarii publici, Testiumque infrascriptorum ad hoc vocatorum et rogatorum praesentia, constitutus personaliter Venerabilis Dominus Petrus Tonhewser, Artium Liberalium Magister, in Schellenberg Plebanus, ac Decanus Cibiniensis, coram cœteris Dominis, videlicet, Petro Decretorum Doctore Cibiniensis, Magistro Martino Pilladis Horrei majoris, Luca Lulay Insulensis, (alio Instrumento, Lucas Lwlaii, Pastor de Insula Christiana, scribitur) et Thoma Horrei minoris, Plebanis, certas Litteras Reverendissimi Domini Cardinalis et Legati, Archi-Episcopi Strigoniensis, in papyro confectas, una cum Brevi quodam Apostolico, tradidit, ac mihi Notario infra scripto in manus assignavit, requirens, ut easdem nomine Capituli Brassoviensis, de verbo ad verbum transumerem et transcriberem Eisdem Venerabilibus Dominis, juxta voluntatem Reverendissimi Domini Archi-Episcopi Strigoniensis transmittendas, quarum tenores sequuntur in haec verba:

Honorabili Domino Petro, Plebano in Schellenberg, Decano Cibiniensi, tanquam Fratri charissimo, Thomas tti Sancti Martini in montibus S. Rom. Ecclesiae Presbyter Cardinalis, etc. Honorabilis, tanquam Frater noster charissime, Salutem! Mittimus Vobis Breve Sanctissimi Domini nostri sigillo

Sanctitatis Suae annulari signatum, praesentibus annexum, ad Vos, aliosque Decanos ac Plebanos isthic in Transylvania Jurisdictioni nostrae Strigoniensi (prout in scripto admonet) subjectos, per Sanctitatem Suam datum, mandantes Vobis in virtute sanctae obedientiae, et sub excommunicationis pœna, ut mox acceptis praesentibus, Dominos Plebanos Decanatus sive Capituli nostri in unum congregari, Breveque ipsum de verbo ad verbum eisdem explanari et publicari faciatis Vosque Ipsi explanetis et publicetis, Decano tandem Brassoviensi, una cum aliis nostris ad ipsum datis similiter publicandis sine mora et cunctatione illud mittentes. Et quamvis Breve hujusmodi Decanis de Kizd et Kozd aeque ac Vobis dirigatur, consulto tamen illos hac vice praeterire volentes [1], nolumus, ut ad eos mittatur. Sed satis est, et ita mandamus, ut post executionem ejusdem idoneam, penes Vos, aut Decanum Brassoviensem retineatur. Datum in Arce nostra Strigoniensi, Die 28. Augusti 1515.

Tenor vero Brevis Apostolici talis erat:
Dilectis Filiis, Cibiniensis, Brassoviensis, de Kizd et Kozd, Diœceseos Milkoviensis Decanis et Capitulis. — — — — — —

(Urmézã documentulŭ de mai susŭ Nr. CXXII [2]).

Ego igitur Notarius publicus subscriptus, praeinsertas litteras, ad requisitionem, ut supra, mihi factam, de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento, vel variatione aliquali, transumsi et transcripsi, nec non transumptum hujusmodi, praedicto Domino Petro Decano Cibiniensi, ad Capitulum Brassoviense praesentandum — Acta sunt haec et facta, Anno, Indictione, die, mense, hora, loco, et Pontificatu, quibus supra. Praesentibus ibidem Honorabilibus et Discretis Mathia Horváth de Helta, et Helya de Vásárhely, ac Michaele de Berethalom — — Presbyteris et Capellanis Cibiniens. Milkoviensis, et Albensis Transylvaniensis Diœceseos testibus ad praemissa vocatis atque rogatis.

Et ego Lucas Duerner Haynburgensis Pataviensis Diœceseos publicus sacra Apostolica autoritate Notarius, quia praedictis requisitioni, litterarumque praescriptarum exhibitioni, ac Transumti petitioni, aliisque omnibus et singulis praemissis, dum sic, ut praemittitur, fierent et agerentur, una cum praenominatis Testibus interfui praesens, eaque omnia et singula sic fieri vidi et auditivi, idcirco praesens publicum Instrumentum manu mea propria scriptum exinde confeci, et in hanc publicam formam redegi, atque signo

---

1) Brevis Apostolici ad Decanos de Kizd et Kozd hac vice non transmissi ratio mihi videtur, quod Archiepiscopus primum experiri voluerit mentem et obedientiam Cibiniensis et Brassoviensis Capitulorum, certus de inclinatione istorum Decanatuum, in horum exemplum: nisi dicamus, Decanatus istos, ceu in Albensi olim Diœcesi sitos non adeo usque ad unionem urgere voluisse, ne Episcopo Albensi ad turbandum unionis negotium calcar adderetur. Cur autem Bullæ hujus, anno 1513 datæ, promulgationem ad annum 1515 distulerit, quæritur merito: responsioque libera cuilibet permittitur. B.

2) Bula acésta a Papei Leo X. este publicată la Benkö în dóue locuri: în «Milkovia» (Tom. I. 1781. pag. 178 — 182) cu data de «XI Septembris MDXIII», şi în «Transsilvania». (Pars I. Tom. 2. 1833 pag. 141—143) cu data de «2-da Sept. 1513»; însă textulŭ este acelaşi în amendóue exemplarele.

et nomine meis solitis et consvetis roboratum consignavi, in fidem et testimonium omnium et singulorum praemissorum, rogatus et legitime requisitus.

Benkö, Milkovia. Tom. I. pag. 182—186.

CLXXVI.

1515. *Antoniu Ionii*, preotulŭ catolicŭ din comuna St. Petru lângă Braşovŭ, se înfăţişézĕ înaintea notariului publicŭ din Strigonŭ, şi cere a i se transcrie în formă autentică următoriulŭ protestŭ, şi anume: că dênsulŭ a fostŭ trimesŭ din partea capitulului din Braşovŭ, care se ţine de *diecesa Milcoviei*, ca să céră de la archiepiscopulŭ Strigonului confirmarea vechilorŭ drepturi, ce le avea decanatulŭ Braşovului, încă mai înainte de a se uni diecesa Milcoviei cu mitropolia din Strigonŭ, însă archiepiscopulŭ Strigonului în diploma, ce i-a dat'o (veḑi documentulŭ Nr. CLXVIII), a restrînsŭ vechile drepturi ale capitulului din Braşovŭ, şi cu tóte că dênsulŭ la începutŭ nu a voitŭ să primésc̆ă diploma acésta, dar avêndŭ în vedere dificultăţile cele mari, de a recurge de la Braşovŭ la Strigonŭ pentru fie-care cestiune de administraţiune bisericéscă, astŭ-felŭ a primitŭ diploma acésta, însă declară, că prin acéstă primire dênsulŭ nu vrea se pericliteze întru nimicŭ vechile drepturi ale capitulului din Braşovŭ. 1515.

In Nomine Domini Amen. Anno a Nativitate ejusdem 1515, Indictione tertia, die vero 24 Mensis Martii, hora tertiarum, vel quasi, in Domo Lectoratus Strigon., Pontificatus siquidem Sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri, Domini Leonis, Divina providentia Papae Decimi, Anno ejus tertio. In mei Notarii publici et Testium infra scriptorum praesentia personaliter constitutus Honorabilis Dominus Antonius Johannis de Brassovia, Plebanus de Szent-Peter, Diœceseos Milkoviensis, Jurisdictionis vero Spiritualis Strigoniensis, in persona Reverendi Patris Domini Matthaei Decretorum Doctoris, Plebani de Czedino, nec non Decani Brassoviensis, exponi curavit in hunc modum: Qualiter ipse Dominus Antonius his diebus in persona praefati Domini Decani et totius Capituli dicti Decanatus Brassoviensis, missus fuisset ad Reverendissimum Dominum Thomam Cardinalem et Archi-Episcopum Strigoniensem, pro habenda et extrahenda ab eodem Reverendissimo Domino Cardinali, dicto Domino Decano ac Decanatui Jurisdictione et Facultate, prout et quemadmodum antiqui Patres dictae Ecclesiae Sanctae Strigon. Prælati hujusmodi Jurisdictionem et Facultates dicto Decanatui dare et concedere consvevissent, stetissetque idem Dominus Antonius jam hic pluribus diebus in expeditione Jurisdictionis et Facultatum hujusmodi; et licet idem Reverendissimus Dominus Cardinalis dedisset dicto Domino certas Facultates, tamen Dominatio Sua Reverendissima undecunque mota, nonnulla in forma antiquae Facultatis immutasset, quae viderentur obesse prioribus Facultatibus,

et etiam Statui ac Dignitati praedicti Decanatus: quibus ipse Dominus Antonius visis, noluisset quidem Litteras illas accipere; sed quia locus Brassov. distaret multum ab hac Ecclesia Strigoniensi, et esset difficile pro absolutionibus Christi Fidelium, praesertim in casibus huic Ecclesiae reservatis, de Brassovia semper huc ad Ecclesiam Strigoniensem recurrere, ideo ad vitanda Christi Fidelium animarum pericula et alios casus contingentes, qui in plebe fieri et contingere soliti sunt, coactus fuisset recipere dictas Litteras, ne gratis et vacuus ad Dominos suos reverteretur. Quare idem Dominus Antonius mihi Notario solenniter extitit protestatus nominibus, quorum supra, quod non fuisset, nec esset intentioni suae per receptionem et extractionem dictarum Litterarum derogare in aliquo antiquis Juribus, Privilegiis et Libertatibus dicti Decanatus Brassoviensis, et quatenus contineantur aliqua in praedictis Litteris Reverendissimi Domini Cardinalis, quae viderentur vel possent in aliquo nocere, et detrimentum generare Juribus, Privilegiis et Libertatibus ejusdem Decanatus antedicti; sed eo casu Litteris ejusdem nec consentire, nec aliquam dare auctoritatem; utque sibi superinde unum vel plura Instrumentum et Instrumenta darem atque conficerem, quod et feci, officio mei Tabellionatus requirente. Acta sunt haec et facta, Anno, Indictione, die, Mense, hora, loco et Pontificatu, quibus supra. Praesentibus ibidem Venerabilibus et Circumspectis, Domino Gregorio de Pesth in Decretis Licentiato, Gregorio de Erventze Notario publico, et Nicolao Litterato de Russo, Testibus ad praemissa vocatis atque rogatis.

Et ego Sigismundus Johannis de Maros Cliens Strigon. Diœceseos, auctoritate publica Notarius publicus, quia praedictis omnibus et singulis, dum sic, ut praemittitur, fierent et agerentur, una cum praenominatis Testibus praesens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo hoc praesens publicum Instrumentum manu propria fideliter scriptum exinde confeci, et in hanc publicam formam redegi, signoque et nomine meis solitis et consvetis signavi, in fidem et testimonium omnium et singulorum praemissorum rogatus et requisitus.

Benkö, Milkovia. Tom. I. pag. 208—211.

CLXXVII.

1515. *Capitululŭ din Sibiu*, supusŭ *diecesei Milcoviei*, autorizéză de asemenea pe preotulŭ Antoniu Ionŭ din St. Petru şi pe judeţulŭ Braşovului, Clemente Bogner, ca se apere în Strigonŭ drepturile capitulului din Sibiu. 1515.

In Nomine Domini Amen. Anno Nativitatis Ejusdem 1515, Indictione tertia, die vero Martis, quæ fuit 13 Mensis Aprilis, in Domo Consistoriali Capituli Cibiniensis, Milkoviensis Diœceseos, Cibinii sita, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris ac Domini Leonis Divina providentia Papæ Decimi anno tertio; in mei Notarii publici, Testiumque infrascriptorum præsentia, personaliter constituti Venerabiles ac Egregii Viri et Domini, Petrus Tonheis, in Schellenberg Plebanus, ac Decanus ejusdem Cibiniensis Capituli, Petrus Deel Cibiniensis Civitatis, Lucas de Insula Christiana, Magister Martinus de Magno Horreo, Petrus de Stolzenburg, Georgius de Vizakna, Caspar de Hemerstorff, Thomas de Villa Napponis, Andreas de Monte S. Michaëlis, Thomas de Horreo Minori, et Johannes de Ruthenica, Plebani principales, principaliter pro se ipsis, et in personis omnium Plebanorum ejusdem Capituli Cibiniensis, prænotatæ Milkoviensis Diœceseos, omnibus melioribus modo, via, jure, causa et forma, quibus melius et efficacius de jure potuerunt et debuerunt, fecerunt, creaverunt, et solenniter ordinaverunt, suos veros, certos, legitimos et indubitatos Procuratores, Autores, Fautores, negotiorumque suorum Gestores et Nuncios speciales et generales, ita tamen, quod specialitas generalitati non deroget, nec e contra; videlicet Venerabilem Virum Dominum Anthonium de Petersberg Plebanum, et Prudentem et Circumspectum Virum Dominum Clementem Pogner, Juratum Civem et Villicum Civitatis Brassoviensis, ejusdem Milkoviensis Diœceseos, absentes tanquam præsentes, et quemlibet eorum insolidùm, ita tamen, quod non sit melior primitus occupantis, nec deterior subsequentis, sed quod unus eorum inceperit, alter eorundem id libere prosequi valeat, mediare, terminare et finire, ac ad effectum perducere, specialiter et expresse ad agendum, prosequendum, pertractandum, ac impetrandum Litteras quascunque ad Jura et Libertates ipsorum Dominorum Constituentium, in quibuscunque Curiis, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, maxime Regiæ Majestatis Regni Hungariæ, ac coram quibuscunque Prælatis, Episcopis, Baronibus, Magnificis et Nobilibus comparendi, allegandi, proponendi et — Jura et Libertates eorundem Dominorum Constituentium defendendi, et quibuscunque negotiis — — prædictorum motis et movendis ac commissis et committendis supplicationes dandi, porrigendi, et quascunque alias petitiones necessarias verbo, vel in scriptis offerendi et recipiendi, darique et recipi videndi, et quæcunque Jura ac munimenta transumi ac transcribi, ac decretum et autoritatem tam per Regiam Majestatem, quam alias, apponi vel appendi procurandi, faciendi et obtinendi de alto et — — se submittendi, novum quoque vel plures Procuratorem vel procuratores loco ipsius et cujuslibet ipsorum cura simili aut limitata potestate substituendi, eumque vel eos revocandi, et omnes Procuratores hu-

jusmodi in se reassumendi toties quoties opus fuerit, et ipsis seu eorum alteri videbitur expedire præsenti procuratione inhib. — in suo robore duratura, et generaliter omnia alia et singula faciendi, dicendi, gerendi, exercendi et procurandi, quæ in præmissis, et circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet opportuna, et quæ ipsimet Domini Constituentes, facerent et facere possent, si præmissis omnibus et singulis præsentes ac personaliter interessent, etiam si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quam præsentibus est expressum; promittentes iidem Domini Constituentes mihi Notario publico infrascripto, tanquam publicæ et authenticæ Personæ, vice et nomine Eorum omnium et singulorum, quorum interest, intererit, aut interesse poterit, quomodolibet in futurum, se ratum, gratum, atque firmum perpetuo habituros totum id, et quicquid per suos constitutos Procuratores, et substituendos, ab Eis, seu Eorum altero actum, dictum, gestum, factum, vel impetratum sive promissum fuerit, relevantes nihilominus ex nunc, et relevare volentes eosdem Procuratores, et quemlibet eorum ab omni oneri satisdandi ac judicio sisti, et judicatum solvi, cum omnibus et singulis clausulis necessariis et opportunis, sub hypotheca et obligatione omnium bonorum suorum præsentium et futurorum, et qualibet alia juris et facti renunciatione ad hoc necessaria pariter et cautela. Super quibus omnibus et singulis præmissis, iidem Constituentes sibi a me Notario publico infrascripto, unum vel plura fieri petierunt atque confici Instrumentum vel Instrumenta. Acta sunt hæc et facta, Anno, Indictione, die, mense, hora meridiei, loco, et Pontificatu, quibus supra, præsentibus ibidem Circumspectis, Stephano Sattler, Sigismundo Geber, et Magistro Johanne, Juratis Civibus Cibiniens., ad præmissa vocatis atque rogatis.

Et ego Lucas Duerner Haynburgensis, Pataviensis Diœceseos, publicus sacra Apostolica auctoritate Notarius, quia præmissis Procuratoriæ Constitutioni, potestatis dationi, ratihabitioni, relevationi et requisitioni, aliisque omnibus et singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, fierent et agerentur, una cum prænotatis Testibus interfui præsens, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, idcirco præsens publicum Instrumentum manu mea propria scriptum exinde confeci, et in hanc publicam formam redegi, atque signo et nomine meis solitis et consvetis roboravi et consignavi in fidem et testimonium omnium et singulorum præmissorum, rogatus et requisitus.

Benkö, Milkovia. Tom. I. pag. 211—215.

CLXXVIII.

1515. *Archiepiscopulŭ catolicŭ din Leopole*, se plânge la papa Leo X., că din causa incursiunilorŭ continue, ce le facŭ în părţile aceste Turcii, Tătarii şi şismaticii, averile acestei mitropolii s'au micşoratŭ aşa de multŭ, în câtŭ dênsulŭ nu mai póte se visiteze *episcopiile sufragane din Siretŭ, din Moldova şi din Chiew.* În considerarea acestei împrejurări papa Leo X. 'lŭ dispensézá, pe timpŭ de 10 ani, de obligamentulŭ, ca se visiteze pragurile apostolilorŭ, şi bisericile amintite mai susŭ, şi anume până cândŭ i va succede archiepiscopiei, ca se-şi recâştige érăşi beneficiile perdute. 1515.

Archiepiscopo Leopoliensi, quod ad provinciam suam et limina apostolorum visitanda per decennium non teneatur.

Venerabili fratri Bernardino Archiepiscopo Leopoliensi.

Leo PP. X. Venerabilis frater, salutem etc. Exponi nobis nuper fecisti, quod ecclesia tua Leopoliensis ab acerrimis christiane religionis hostibus, Turcis videlicet et Tartaris ac aliis Scismaticis, oppressa, et in suis proventibus adeo diminuta et exhausta est, quod aliunde victum querere cogeris, et Seretensem, Valachiensem et Kyoviensem Episcopos, Suffraganeos tuos, eorumque ecclesias, civitates et dioceses, ac ipsarum ecclesiarum capitula, monasteria et alia religiosa et pia loca divino cultui deputata, que, ut asseris, ampla et diffusa sunt, ac clerum et populum tuae provinciae subiectos commode et absque periculo propter imminentes assiduas eorundem hostium incursiones visitare, et visitationis officium, prout et iuxta quandam constitutionem nostram nuper desuper editam teneris, in toto vel in parte adimplere nequis: Quare nobis humiliter supplicari fecisti, ut tibi statuique tuo in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, tibi, ut donec ecclesia Leopoliensis fructus suos recuperaverit et provincia huiusmodi ab hostili incursu liberata fuerit, provinciam predictam, prout de iure teneris, necnon limina apostolorum, quae prout tempore provisionis et prefectionis de persona tua ecclesie Leopoliensi tunc certo modo vacanti, factarum, etiam iuramento, ut moris est, prestito, visitare promisisti, usque ad decennium a data praesentium computandum visitare minime tenearis, neque ad id a quoquam invitus compelli valeas, auctoritate apostolica tenore presentium indulgemus, teque interim a iuramento prestito quoad visitationem liminum huiusmodi dumtaxat, dummodo ad illam alias non sis astrictus, necnon periurii reatu et aliis penis forsan ob non visitationem liminum huiusmodi hactenus incursis eadem auctoritate et tenore absolvimus, premissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscunque non obstantibus. Datum Rome etc. die XXIIII Iulii MDXV. Pont. nostri Anno Tertio.

Ex Reg. orig. An. III. Archetyp. Tom. III. ep. 50.

Theiner, Monumenta historica Poloniae. Tom. II. pag. 363.

CLXXIX.

1515. 1515. Papa *Leo X.*, scrie regelui Sigismundŭ din Polonia, că Turcii au ocupatŭ *Belgradulŭ*, pórta creştinătăţii, din causă, că Ungurii au statŭ de mai multŭ timpŭ indiferenţi. Pontificele învită pe regele Poloniei se dée ajutoriŭ regelui din Ungaria, ca la primă-véră se recuceréscă de nou Belgradulŭ, cu atâtŭ mai multŭ, că *România mică* (Valachia minor) a fostŭ liberată din mânile Turcilorŭ.

Pontifex Sigismundum Poloniae regem ad Belgradum, opportunitate data, armis recuperandum excitat.

Charissimo in Christo filio nostro Sygismundo Polonie Regi Illustri.

Leo PP. X. Charissime in Christo fili noster, salutem etc. Scimus Maiestati tue, cui alias scripsimus, notissimum esse, omnes Turcarum Tyrannos, christiani nominis hostes, exitio christiane reipublice continuo invigilasse, multaque et magna nostra etiam etate in Grecia et Illirico occupasse, novissime vero iuvenem hunc (quem imbellem et quietum multi arbitrabantur), pacatis tam subito rebus Egypti et Syrie (Sophi attenuato quiescente), talia primordia dedisse, ut Schardonam, que in sinu Adriatico tanti est, aliaque oppida, et Belgradum, Hungarie Christianorumque portam et arcem, quod predecessores eius obtinere nunquam potuerunt, occupaverit, Rhodum nunc oppugnet ac obsideat, cui ni occurratur, et inter cetera, nisi Belgradum e manibus eius auferatur, de reliquo totius reipublice Christiane agi manifestissime constat. Is enim locus in Europa est (sicut apprime nosti), per quem Turcus potentissimus et solus, cui omnia semper ad quecunque magna gerenda parata sunt, Hungariam, Christianorum omnium antemurale, terra continenti in finibus suis suo arbitrio et ex tempore invadere potest, antequam Christiani principes, quomodo ei occurrendum sit, vix sibi ipsis scribere incipere possint, et is locus est, qui in manibus Christianorum positus potentiam, furorem et commoditatem Turci moderetur et comprimat, ne Turcus Christianos ulterius nisi maximis incommodis, periculis ac tempore invadere possit: immo (ut experimento cognitum est) Christianis Belgradum obtinentibus, Turcorum vires contra Christianos impedite videbantur, ut erant, et is tandem locus est, per quem solum (ut nosti) Turcus ab Europa commode et faciliter a Christianis expelli potest. Proinde quanta sit omnibus Christianis cura habenda, ut locus hic recuperetur et Regi Hungarie restituatur, Maiestatis tue prudentie relinquitur, que (Dei gratia) filios regni sui successores et Hungarie Regem nepotem obtinet. Itaque cum Regnum ipsum Hungarie, quod multis annis pace dormierat (et propterea Belgradum perdidit), iam excitatum, Deo auxiliante, unitis animis arma ceperit, et Valachiam minorem, quam Turcus etiam occupaverat, magnis sumptibus recuperaverit, ac contra Turcas Belgradi recuperandi causa ardens existat: Turcusque Rhodi attenuatus et illic intentus oportunitatem Schardone et Belgradi recuperandi prebeat, statuit Rex consilio exercitatissimorum militie ducum, inspirante Domino, principibus Christianis

vicinis maxime adiuvantibus, temporis oportunitatem (que raro venit) amplecti, ac Schardonam et Belgradum recuperare, seque et rempublicam Christianam a tanto periculo liberare. Cuius necessarium et pium propositum in Domino commendantes, Nos qui (ut tibi cognitum est) nihil magis animo nostro die noctuque fixum habemus, quam conservationem et liberationem Christiane religionis, Maiestatem tuam quanto possumus studio et ex abundantia charitatis requirimus in Domino, ut pro tua virtute catholicoque animo, et in rempublicam Christianam singulari pietate huic tam necessarie recuperationi animum, subsidia et vires tuas cum eodem Rege et nobiscum, qui quecunque cum Deo possumus, facultatibus nostris facere non obmittimus, intendas, ut proximo vere, quemadmodum necessitas et oportunitas postulant, et alios principes Christianos litteris, nunciis monemus et incitamus, recuperatio ipsa fieri possit. Vides, charissime fili, quam maximas vires et animum Turci iuvenis huius undique pacati, quid cogitet, que initia dederit, quid possit, et in quo discrimine Regnum Hungarie et respublica Christiana laboret. Belgrado apud Turcos remanente, vides quanti sit recuperatio ipsa, quo pacto Turco cum electo exercitu Rhodi occupato et attenuato, oportunitas a Deo data sit illud recuperandi: quo pacto Regnum Hungarie unitum ad id sit promptissimum, que uniones raro videntur; sed auxiliis egeat, et scimus te reminisci, quo pacto tot principes Grecie et Illirici temporibus sese non adiuvantes, ac pastori et oportunitatibus tunc non credentes, a tunc Turcorum Tyrannis longe impotentioribus, quam sit hic iuvenis hostis, cesi vel profugi facti fuere: et vides tandem omnibus Christianis graduatim labentibus periculum hoc esse commune, nisi occurratur, uti et necessitas salutis et oportunitas Regni Hungarie uniti et ardentis, et Turci Rhodi intenti requirit. Tibi itaque, qui Hungarie proximus es, cui Dei beneplacito numerosissimi milites et fortes ac alia sunt, qui (ut iucunde accepimus) cum Scythis sive Tartaris hostibus tuis indutias triennales fecisti, et proinde potens es, Hungarie Regem nepotem tuum, subsidiaque, Belgradi recuperatione urgente, a qua Regnum ipsum et respublica Christiana pendet, iterum atque iterum toto corde nostro commendamus: nihil enim te dignius, nihil Deo acceptius, nihil nobis gratius ac filiis tuis utilius accommodatiusve facere potest. Datum Rome etc. Pontificatus nostri Anno Tertio.

Ex Reg. orig. An. III. Brev. Tom. XXVIII. Fol. 206.

Theiner, Monumenta historica Poloniae. Tom. II. pag. 365—366.

CLXXX.

1515. 1515. *Nicolae, banului Severinului,* adeverește că nobilii *Blasiu* și *George* din comuna Sub-cetate s'au împăcatŭ cu nobilulŭ Petru din Mutnicŭ despre tóte procesele și neînțelegerile, ce le-au avutŭ părinții dênșilorŭ.

Nos Nicolaus Haghmas de Berekzo, Banus Zewerinensis. Damus pro memoria significantes Quibus expedit vniuersis Quod Nobiles, Blasius et Georgius de Thoromallya, coram nobis personaliter constituti vt actores ab vna; Idem autem Blasius de eadem onera et quelibet grauamina, fratris sui Johannis filiorumque eiusdem Johannis videlicet valentini et Nicolaj, et filiarum suarum Maghdalene et Justine Elene et Vrsule Nec non Georgius de dicta Thoromallya similiter onera et quelibet grauamina prescripti fratris sui Johannis et sororum suarum domine Sophie et dorothee in se ipsos Assumpmendo, parte vero ab altera Petrus Mothnoky eodem modo onera et quelibet grauamina fili sui Johannis, filiabusque suis, Angalethe et Barbare, Nec non filiorum et filiarum condam Mathie Mothnoky fratris sui maioris scilicet Johannis Michaelis Balthasaris et ludouici ac Elisabet Brigide et Sororis sue domine dorothee, filiorumque dicte domine dorothee videlicet Nicolaj et petri in se Assumpmendo, vt subactor ydem autem Blasius et Georgius de Jam dicta Thoromallya, propria et spontanea voluntate in hunc modi fassi sunt. Quod dudum licet suos per parentes, multe disc(ordi)e litium controuersiones, Birssagia Homagia, captiuitates et similia per genitorem petri Mothnoky condam Michaelem de eadem Mothnok antea extitere sed illa omnia cassari et a Nichilari per Blasium et Georgium, de memorata Thoromallya fore perhibentur, de quibus omnibus, eundem prefatum petrum Mothnoky fratres et consanguineos posteritatesque ipsorum, Quittum et expeditum, ydem Blasius et Georgius ipsorumque fratres consanguinei, commiserunt et Reddiderunt. Tali vinculo interiecto vt dum et quando Idem petrus Mothnoky fratres consanguineique sui discordias lites contrauersiones, Birssagia, Homagia Captiuitates et similia, vt prescripsimus, suscitarent, extunc cause Actorum in pristina vigore et Robore permaneant Insuper Idem petrus Mothnoky Jam Sepefatus, cum suis fratribus et consanguineis directam et equalem medietatem possessionum suarum felssewpokolffalw, Alssopokolffalw, vocate (sic) huic Blasio et Georgio de memorato Thoromallya fratribus et consanguineis eorum, pro florenis centum pignori obligauerunt, cum cunctis eorum vtilitatibus et pertinencys quibuslibet terris scilicet arabilibus, cultis et incultis siluis, Nemoribus, vinearumque promonthorys, aquis fluys, piscinis, pratis fenetis locisque Molendinorum ac alys quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem possessionum medietatem de Jure et ab antiquo pertinere debentibus hoc modo vt usque infra tempus redempcionis Idem petrus Mothnoky, cum suis fratribus et consanguineis eosdem Blasium et Georgium, omnes fratres et consanguineosque ipsorum proprys suis laboribus et expensis contra quoslibet causidicos et Actores, Tutare et protegere teneantur. ceterum (quo)d si Idem

petrus Mothnoky fratres vel eorum consanguinei temporum in successu Illam medietatem possessionum prelibatarum redimere vellent, extunc persolutis prius Illis centum florenis, Blasio et Georgio de prescripta Thoromalya, vel fratribus et consanguineis, sic in dominium Illius Medietatis possessionum suarum libere et pacifice Absque quoquis impeditore condescendant. De cuius Rei testimonio Has nostras litteras Sigillo nostro consignatas dedimus. Datum in Karansebes feria Quarta proxima post dominicam Reminiscere Anno domini Millesimo Quingentesimo decimoquinto.

(L. S.)

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 156—158. Originalulŭ pe chârtie în archiva familiei Macskási.

CLXXXI.

1515. *Nicolae, banulŭi Severinului*, adeveresce, că nobilulŭ *Ionŭ Bizere* din Banatŭ a zălogitŭ lui Mateiŭ Lazărŭ, judeţului din Caransebeşŭ, a treia parte din moşiile, ce le avea în districtulŭ Caransebeşului. 1515.

Nos Nicolaus Haghmas de Berekzo Banus Zewerinensis etc. Memorie Commendamus per presentes Quod Nobilis Johannes Bizerej de districtu Karansebes Coram nobis personaliter constitutus Onera et quelibet grauamina filiorum filiarumque suarum et omnium consanguineorum In se assumpmendo, sponte et libere confessus extitit et retulit in hunc modum Quomodo ipse quadam sua necessitate in presenciarum eum ad hoc vrgente, directam et equalem terciam partem possessionum suarum Bolwasnicha et Henzerowa vocatarum, In districtu de Karansebes et sub banatu Castri Scewerinensis existencium simulcum cunctis vtilitatibus et pertinencys quibuslibet Terris vtputa arabilibus Cultis et Incultis agris pratis fenetis syluis, Nemoribus vinearumque promonthorys, aquis fluuys locisque Molendinorum ac alys quouis nominis vocabulo vocitatis ad eandem terciam partem possessionum prescriptarum de Jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, prouido et Circumspecto Mathie lazar Judicj de dicta Karansebes pro Centum florenis minus vigintj aurj purj, vt dixit, ab eodem plene leuatis et receptis pignorj obligasset ymo Impignorauit et obligauit Coram nobis talimodo Vt si que soluciones fierent Circa districtus Illas Mathias lazar soluere teneatur, Seruicia autem que ad Castrum Zewerinense contingerent hys, Johannes Bizerej teneatur. Ceterum dum et quando Idem Johannes Bizerej, memoratus, fily uel filie, aut sui consanguinej Illam terciam partem possessionum prenotatarum a predicto Mathia lazar vellent redimere, Extunc Idem Mathias lazar Rehabitis prius ab ipso Johanne Bizerej, filys filiabusque, vel consanguineis ipsius prescriptis Centum

florenis minus vigintj, Eandem possessionum terciam partem ipsis pacifice et quiete Remittere et Resignare debeat et teneatur, decedente autem Mathia lazar, Cui Idem Illas pecunias sub testamento legauerit, ydem Johannes Bizerej fily et filie uel consanguinej suj, Illi dare teneantur, De Cuius Rej Testimonio has nostras litteras dedimus Sigillo nostro consignatas, Datum in Sebes feria quinta proxima post dominicam Reminescere Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo quinto.

(L. S.)

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 158—159. Originalulŭ pe chârtie în archiva familiei Macskási.

CLXXXII.

1515. 1515. *Judeţulŭ şi juraţii din Caransebeşŭ* adeverescŭ, că *Mateiŭ Lazărŭ*, judeţulŭ Carensebeşului, a vêndutŭ lui Stefanŭ Văcariŭ o curte în oraşulŭ Caransebeşului.

Nos Mathias Lazar Judex Anthonius Galya Ambrosius Dekan Petrus Andewcha Blasius Glanchar Jacobus pesthy Johannes Marosy Jurati ceterique Ciues Ciuitatis Karansebes Significamus tenore presencium Quod prudens et circumspectus Mathias Lazar Judex eiusdem Ciuitatis Sponte coram nobis est fassus, Quomodo ipse quoddam fundum domus sue ipsum iure hereditario concernentem, dedisset et vendidisset discretis uiris Stephano Vakar, Sisman Radolawnak, Bwnkonyenak et Naga Chigankanak... hoc extra mutun (sic) florenis decem Cui ab oriente platea Ciuitatis, Meridionali autem parte domus petri Orzagh, Occidentali (domus....) aquilonari autem parte domus petri Aranyas, Coram nobis dedit in filios filiorum heredumque per heredes Jure perpetuo et irreuocabili tenendum possidendum pariter et habendum, nullo penitus contradictore apparente In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem has nostras literas Sigillo Ciuitatis Munitas dedimus ex sede nostra Judiciaria Anno domini M-o Q-o decimo Quinto.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 159. Originalulŭ pe chârtie în archiva familiei Ivulŭ din Hinedóră.

CLXXXIII.

1515. Cetăţenii din *Rodna* rebonifică nobilului *Ionŭ Dragfy* paguba, ce i-o fă- 1515.
cuse ţĕranii resculaţi în timpulŭ revoluţiunii din anulŭ trecutŭ.

Nos Johannes Rutjann de Zom Kuthi et Thodor de Thamanj Recognoscimus publice perpresentes universis et singulis quibus presentes ostenduntur, Quod Nos inpersona Domini nostri graciosissimi Johannis Dragfy recepimus et Leuauimus a Circumspectis Judici et iuratis Ciuibus Ciuitatis Rodnensis racione et pretextu Dampnorum tempore istius disturbij illorum pessimorum cruciatorum per dictos protunc Judicem et iuratos Dicte Ciuitatis Rodnensis nobis allatorum pro omnibus istis Dampnis et iniurijs pro plenaria solucione et satisfaccione finalj florenos viginti octo quos quidam (sic) Judicem et iuratos Ciues ac totam Communitatem sepedicte Ciuitatis quittos et absolutos presencium per vigorem reddimus, In cuius rei testimonium presentes Literas sigillis nostris quibus vtimur consignatas duximus concedendas. Datum Bistricie feria secunda proxima post dominicam Reminiscere. Anno Domini 1515.

(L. S.) (L. S.)

Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. N. F. IV. 3. pag. 77. Chitanţă originală în archiva oraşului Bistriţa din Transilvania.

CLXXXIV.

1515. *Vladislau*, regele Ungariei, confirmă pe nobilulŭ românu *Casparŭ Turcu*, 1515.
şi pe fraţii sei, în posesiunea locului numitŭ Tulia din districtulŭ Hinedórei, şi învită pe capitululŭ din Alba-Julia, ca se-i întroducă în posesiunea acestei moşii. În documentŭ se face totŭ-o-dată amintire de mai mulţi *nobili* şi *chinezi români* din districtulŭ Hinedórei.

Capitulum Ecclae. alben. Transilvaniae Omnibus etc. Optima rationis industriae per hoc revera non immerito commendatur, quod ea ipsa rebus humanis succurrens, oblivionisque nubilo sagaci provisione obvians, mortalium gesta praecordiis digniora Ltarum testimonio mandavit perpetuari: Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos literas serenissimi Ppis. Domini Uladislai D. G. Regis Hung. etc. recepimus in haec verba:

«Uladislaus Dei Gratia R. Hung. etc. quia nos illi Dominationi, et perpetuali collationi, quam Illustris Princeps Dominus Georgius marchio Brandeburgen: mediantibus suis Lris. de et super quodam loco Thulya vocato, in pertinentiis Castri sui Hunyad prope quandam aquam Fejérviz nuncupatam,

in territorio cujusdam Possessionis ipsius Bircz vocato, in Comitatu ipso Hunyadien. existen. habito, fideli nostro nobili Casparo Török, ac per eum Nicolao et Naan similiter Török fratribus ejusdem fecisse dignoscebatur, nostrum Regium et gratiosum consensum praebuerimus, et nihilominus totum et omne Jus nostrum Regium si quod etc. in perpetuum contulerimus. Velimusque eosdem per nrum. et vrum homines legitime facere introduci. Super quo fidelitati vrae harum serie firmiter praecipientes mandamus, quatenus vrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo praesente Petrus de Zalasd, aut Nicolaus Szotyori, vel Béke de Lenczena[1]), sive Petrus Zacharias, neve Stephanus More de Farkadyen, sin Franciscus Mardsina, seu Gregorius de Zacharies aliis absentibus etc. (reliqua juxta solitum stilum mandati statutorii). Datum Posonii sabb. prox. p. fest. S. Corporis Xristi anno ejusdem 1515. Regnorum nostrorum Hung. anno 25. Bohemiae vero 45».

Nos igitur mandatis ejusdem Domini S. nostri Regis per omnia, ut tenemur obedire cupientes una cum praefato Beke de Lenczene homine suo Regio nostrum hominem, videlicet discretum magistrum Stephanum altaris B. Mathei apost. et Evang. in hac Eccla. nostra praedicta fundati Rectorem, ad praemissam introductionem et statutionem fideliter peragendam nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Tandem iidem ad nos reversi pariformit. nobis retulerunt eo modo: quomodo ipsi feria V. prox. ante fest. B. Mariae Magdal. nunc transactum ad praedictum locum Thulya vocatum vicinis et commetaneis ejusdem universis, et signanter nobilibus: Petro de Zalasd, Joanne Mathe de Rákosd, altero Joanne de praefata Lenczene, Andrea Daan, et Johanne de Csolnakos, altero Johanne Osch de Nádábor Vice-Castellano dicti Castri Hunyad, item Ladislaus de eadem Nadabor, Luka de Ploska, Joan de Cserbel, Joanne de Felsö-Ruda, Ladislao de Also-Ruda, Michaele de Poynitza Keneziis, praeterea circumspectis et providis etc. (sequuntur nomina quorundem colonorum de Hunyad, Bircz, et Ruda) inibi legitime convocatis, et praesentibus etc. (reliqua juxta solitum stilum statutorium) nullo contradictore apparente. — Datum 15. die introductionis et statutionis praenotatarum anno Domini supradicto (i. e. 1515). Venerabilibus Dominis Francisco Praeposito, Gregorio Cantore absentibus.

(L. S.)

pendentis.

Originale in Arch. f. fasc. 88. L. I. Tom. I. Lit. D.

Transilvania. An. 1874. pag. 95. Din colecţiunea c. Jos. Kemény.

1) Aştăţi Lingina în com. Hinedórei.

CLXXXV.

1515. *Andreiŭ Kalmar*, judeţulŭ oraşului Cluşŭ, din Transilvania, se înfăţişézĕ înaintea regelui *Vladislau* din Ungaria, şi declară: că în véra anului trecutŭ, când ţĕranii din Ungaria se revoltase în contra nobilimei unguresci, o parte din căpitanii revoluţiunii au trecutŭ în Transilvania cu o mulţime de ţĕrani, au pusŭ taběra lorŭ în apropiere de oraşulŭ Cluşului, şi au cerutŭ de la comunitate, ca se le permită, se intre în oraşŭ cu puţini ómeni de ai lorŭ. Atunci judeţulŭ şi senatulŭ oraşului, ca se evite furia ţĕranilorŭ, au permisŭ căpitanului se intre în oraşŭ cu puţini ómeni de ai sei, dar dênşii au aţiţatŭ numai de câtŭ o revoluţiune în oraşŭ, şi au prădatŭ averile mai multorŭ nobili de acolo. În urma acestei întêmplări, cetăţenii temêndu-se, ca nu cum-va ţĕranii se prădeze întregŭ oraşulŭ, au prinsŭ pe căpitanii ţĕranilorŭ şi pe 22 soţi de ai lorŭ, i-au predatŭ în mânile voivodului Ionŭ Zapolia, care i-a pedepsitŭ cu mórte; însă cu tóte aceste nobilii din Cluşŭ, cari au suferitŭ pagube persecută pe cetăţeni, ţicêndŭ că numai dênşii ar fi causa devastărilorŭ, ce le-au suferitŭ. În urma acestei plângeri, regele Vladislau, declară pe judeţulŭ Andreiŭ Kalmar şi pe cetăţenii din Cluşŭ de nevinovaţi pentru pagubele, ce le-a suferitŭ nobilimea din Cluşŭ cu acéstă ocasiune. 1515.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Fideli nostro Spectabili et Magnifico Johanni de Zapolya perpetuo Comiti Scepusiensi, ac Waywode parcium Regni nostri Transsiluanarum, et Comiti Siculorum nostrorum, nec non Capitaneo nostro, Affini nobis sincere dilecto, Eiusdemque vicewaywodis, ac officialibus et locumtenentibus, cunctis eciam alys officialibus, et Subditis nostris, presentibus, et futuris, presentes Visuris, Salutem et Graciam, Expositum extitit Maiestati nostri in personis fidelium nostrorum, prudentum et circumspectorum Andree Kalmar, Judicis Anni proxime preteriti, ceterorumque vniuersorum Ciuium, et Incolarum Ciuitatis nostre Koloswariensis, Quod quum Estate proxime preterita, Rustici et plebee condicionis Homines, ubique ferme per totum hoc Regnum nostrum, sub nomine Cruciate, contra nos et hoc ipsum Regnum, et ad delendam universam Nobilitatem insurexissent, plurima et horrenda mala hincinde exercentes, et perpetrantes, nonnulli tandem Capitanei ipsorum Rusticorum, qui uersus Transsilvaniam insurexerant, cum ingenti Copia suorum complicum, prope Ciuitatem nostram Koloswariensem, Castrametati fuerant, Quos cum ipse Andreas Kalmar tamquam Judex ob fidelitatem Maiestati nostre et sacre Corone nostre debitam, ad eandem Ciuitatem nostram intrare vetaret, prefati Capitanei postularunt cum paucis duntaxat suorum intromitti, Quamobrem idem Judex habito superinde cum toto consulatu eiusdem Ciuitatis nostre maturo consilio, quo magis a rabie et sinistris conatibus ipsorum popularium Ciuitatem ipsam preseruare et tutari possent, Visum eis fuerat Capitaneum eorundem Cruciferorum cum exigua comitiua ad ipsam Ciuitatem intromittere, Qui cum ingressi fuissent, temeritate sumpta excitataque Sedicione, tandem certa Bona Nobilium, que ydem metu periculi intulerant, ab hys apud quorum manus reposita erant et locata, vi extorsissent et depredati fuissent, et inter sese sortiti, Quibus ydem Judex et Ciues, timentes ne Ciuitas ipsa tota in predam a communi populo conuerteretur, Alys eciam Bonis et salutaribus respectibus

resistere protunc quidem noluerunt, uerum paucis post diebus refrigerato et sedato aliquantisper furore ipso populari, quesitaque aliqua occasione et opportunitate Eosdem Cruciferos, puta principaliorem Capitaneum eorum cum viginti duobus servitoribus ipsius captiuari fecit, Quos tandem ad manus Vestras tradidit, publico supplicio exterminandos, qui mox merita eciam morte perempti esse dicuntur, Licet igitur Judex et Ciues nostri ea que fidei et fidelitatis eorum nobis et sacre Corone nostre debite (sic) sunt, et in hoc et alys omnibus accionibus eorum egerint, et inter alia integritatis eorum indicia proclamari eciam fecerint, quod nullus omnino de medio eorum in auxilium ipsius Rusticane plebis accurrere auderet, Nunc tamen Nobiles ipsi quorum ut prefertur bona premisso modo casu in Ciuitate nostra per ipsos malefactores sunt dispersa et ablata, qui quidem Nobiles sex numero aut septem sunt, pretextu huiusmodi direpcionis et ablacionis Bonorum, Eosdem Andream Kalmar protunc ut prefertur Judicem, et Ceteros ciues eiusdem Ciuitatis nostre, molestare et inquietare cepissent, uellentque, propterea eosdem ac personas et res eorum arestare, Cum tamen prout ex premissis elucet, non culpa, neque vicio aut negligencia ipsorum, Judicis et Ciuium nostrorum, depredacio prescripta facta extitit, non enim ad depredacionem faciendam, sed ad preservandam Ciuitatem a tumultu et periculo, Capitaneus prefatus cum paucissimis suis intromissus fuerat, qui tamen post modum modo premisso penam sui sceleris subierunt, His igitur omnibus consideratis, et maxime quia ydem Ciues nostri, fideles semper se se nobis et predecessoribus nostris, divis condam Regibus, Hungarie dive memorie, sacreque Corone nostre exhibuerunt, multaque et varia onera penes fidelitatem eorum sustinuerunt, prout eo ipso quoque tempore tumultuacionis Rusticorum magna et incredibilia, vt intelligimus dampna, maxime in abaccione omnium pecorum et armentorum suorum, in valore aliquot forte milium florenorum perceperunt, Accedente insuper ad hec, Supplicacione eciam humillima nonnullorum fidelium nostrorum, per eos Maiestati nostre superinde facta, Eosdem Andream Kalmar, protunc Judicem et ceteros ciues, ac Communitatem dicte Ciuitatis nostre Koloswariensis, de et super huiusmodi rebus et Bonis, per prefatos Cruciferos siue Malefactores modo premisso depredatis, et ablatis, rebus premisso modo stantibus et se habentibus, et in quantum ut premittitur depredacio ipsa de voluntate et commissione ipsorum Ciuium, non est perpetrata, Bonaque ipsa ablata, in manibus eorundem Ciuium, aut vsquam alias in ipsa Ciuitate nostra non sunt, ordinationique Regnicolarum nostrorum super rectificandis eiuscemodi hincinde illatis dampnis edite, derogare id non videbitur, quietos et expeditos, atque ab omnium et quorumlibet impeticione et perturbacione, securos et liberos, Regia nostra auctoritate, reddendos et pronunciandos duximus, Immo reddimus et pronunciamus presencium per Vigorem, Quocirca fidelitatem Vestram requirimus et hortamur, eidemque eciam omnino committimus et mandamus, vt a modo deinceps prefatos Andream Kalmar, Judicem Anni preteriti ceterosque ciues et Incolas prefate Ciuitatis nostre Koloswariensis racione premissorum, in personis aut rebus et Bonis eorum, ad instanciam quorumpiam, nemini (sic) prorsus impedire molestare aut inquietare permittere, neque per-

mitti facere, sed eosdem contra quoscunque, previa racione ipsos turbare volentes, tueri protegere ac defendere, ac imdempnes conservare debeatis et teneamini, Auctoritate nostra presentibus Vobis in hac parte attributa mediante, Secus non facturus, presentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum posonoy feria secunda proxima ante festum Ascensionis domini, Anno eiusdem Millesimo Quingentesimo Decimo quinto

Relacio uenerabilis Francisci
Prepositj Transsilvanens. Secretar.
R. Mattis.

Jakab, Oklevéltár Kolozsvár története I kötetéhez. I. pag. 338—340. Originalulü în archiva orașului Cluşü. (Fasc. P. Nro. 42).

CLXXXVI.

1515. *George Marga şi Job Machkassy* amintiţi ca *vice bani ai Severinului.* 1515.

Johannes de Zapolia . . . . . Wayvoda Transylvanus . . . . . Egregys Nicolao Haghmassy Bano nostro Scewerinensi, Necnon Georgio Margay et Job Machkassy vel eo absente vicegerenti suo . . . . Datum in Lwgas, Sabbato proximo ante dominicam oculi Anno domini Millesimo Quingentesimo decimoquinto.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 500—501. Originalulü pe chârtie în archiva familiei Macskási.

CLXXXVII.

1516. 1516. *Capitululŭ din Sibiu şi capitululŭ din Braşovŭ*, cari se ţineau de *diecesa Milcoviei*, rógă pe regele Vladislau, se le apere în vechile lorŭ drepturi şi consuetudini, de óre-ce Toma, archiepiscopulŭ Strigonului, cercándŭ se unéscă diecesa Milcoviei cu archiepiscopia Strigonului, voesce prin acésta se-şĭ aroge dişmele şi întréga jurisdicţiunea acestei biserici.

Serenissime et Illustrissime

Princeps!

Reducatur in memoriam Majestatis Vestræ Sacræ, quomodo ante annum extitit per humiles Capellanos Vestros duorum Decanatuum, Cibiniensis videlicet et Brassoviensis, cum Civibus et Communitatibus Partium Transylvanarum humiliter supplicatum et expositum, qualiter Rev. Dominus Cardinalis Strigoniensis, virtute cujusdam Bullæ Apostolicæ Unionis, Episcopatum Milkoviensem cum Strigoniensi unire prætendebat. Tunc enim Vestra Sacra Majestas Suæ Rev. Dominationi scripsit, ut nos in prioribus Juribus et Consvetudinibus laudabilibus observaret, præter litis progressionem: nunc vero postquam præfatus Dominus Cardinalis ex Vrbe [Româ] rediit, Nos eundem ea, qua decuit obedientia et humilitate suscepimus, humiliter supplicantes, ut nos in prioribus Juribus et Consvetudinibus laudabiliter conservare dignaretur, qui tunc relationem finalem non dedit, sed tertia die Synodi Sacræ in sua Cathedrali Ecclesia Strigoniensi celebratæ publice duas Bullas Apostolicas legi et publicari fecit, cum una tertia moderni Papæ duarum confirmatoria, quæ non lecta, sed duntaxat demonstrata fuit, ex quibus sane intelexímus, prout etiam ex ore suæ Rev. Dn. accepimus, maxima gravamina et damna tam in Spiritualibus, quam temporalibus S. Majestatis Vestræ ac illustrissimorum Hæredum Vestrorum Partium prædictarum Fidelibus Vestris imminere, præsertim ex eo, quod Decimas et Jurisdictionem satagit omnino sibi vendicare, Insuper mandavit, ut omnes Capellani seu Plebani Serenitatis Vestræ in omnibus Synodis per tam longinquam distantiam et viarum pericula comparere debeant et teneantur. Quæ omnia et singula prædicta sine Reipublicæ destructione, et animarum periculis, Divinique Cultus Diminutione, atque illorum Castrorum in confiniis Infidelium existentium desolatione minime possunt fieri. Quare, Serenissime Domine, supplicant Vestræ Sacræ Majestatis Fideles humiliter, cum omnibus Partium prædictarum Fidelibus, immediate Vestræ Majestati subjectis, quatenus Eadem, ex innata sua pietate Regia, propter infinitam Dei clementiam, ac in Sanctæ Fidei favorem et exaltationem, in cujus nos finibus moramur, dignetur nos instar Prædecessorum Suorum, Divorum Imperatorum ac Regum, in Privilegiis, Juribus et Consvetudinibus, ab immemorabili tempore concessis, a Reverendissimis Archi-Episcopis Strigoniensibus hactenus conservatis, gratiose conservare, et itidem gratiosius efficere, quatenus quoque Sua Reverendissima Dominatio velit nos eisdem con-

tentis eo modo conservare, quemadmodum alioquin Respublica et in Spiritualibus, et in temporalibus periclitabitur, non in modicam Jacturam Serenissimorum Hæredum Vestrorum; et actum erit de nobis, si Vestra Sacra majestas prænominatæ Unioni Consensum Regium præbebit, quia finaliter retulit, nobiscum litem perpetuare. Dignetur ergo Majestas Vestra in præmissis nos clementius exaudire, et eam dare gratiosius, quam pridem promisit, relationem.

Ejusdem Sacræ Vestræ Majestatis

Fideles Capellani, Decani duorum Decanatuum prædictorum, cum cæteris Transylvanis.

Benkö, Milkovia. Tom. I. pag. 217—220.

CLXXXVIII.

1516. *Emericü de Peren*, palatinulü Ungariei adeveresce, că s'au înfăţişatü în consiliulü regelui representanţii Saşilorü din Transilvania, şi au cerutü de la Toma, archiepiscopulü Strigonului, care se afla presentü în consiliulü regelui, ca se le confirme vechile lorü drepturi şi consuetudini, ce le aveau şi mai înainte în *diecesa Milcoviei*, de care se ţinü Saşii din Transilvania; însă archiepiscopulü Strigonului nevoindü se le asigure drepturile în modulü şi în forma, cum o cereau dênşii, representanţii Saşilorü au protestatü, şi au declaratü, că unirea diecesei Milcoviei cu archiepiscopia Strigonului, făcută fără învoirea regelui Ungariei şi fără învoirea clerului şi a poporului săsescü, este nulă şi fără valóre. 1516.

Nos Emericus de Peren, Comes Comitatus Abauivariensis, Regni Hungariæ Palatinus, ac Judex Comanorum; ad notitiam omnium et singulorum, quorum interest, aut intererit quomodolibet in futurum, serie præsentium volumus devenire. Quod Anno et die infra scriptis, cum Budæ in Castro, Majestas Regia simul cum Dominis Prælatis, Baronibus, Consiliariis et Assessoribus Suis, in Consilio, de negotiis Regnorum Majestatis Suæ tractaret, venientes in præsentiam Majestatis Suæ Prudentes et Circumspecti, Paulus Horvath Cibiniensis, Georgius Zeuch Segesvariensis de septem Sedibus Johannes Benckner, et alter Johannes Kylhaw Brassovienses, Petrus Tobiasi de duabus Sedibus, Valentinus Kuglar Judex, et Gabriel Schnitzer Bistricienses; Magistri Petrus Tonheyser Decanus Cibiniensis, Wolffgangus Flaschner Plebanus in Helta, Matthæus Decretorum Doctor, Decanus Brassoviensis, Antonius de Corona Plebanus in Monte Petri, Saxones Majestatis Suæ Transylvanienses; suo et universorum Saxonum, tam Spiritualium, quam Secularium nominibus, petierunt et requisiverunt humili voce et debita cum instan-

tia, Reverendissimum in Christo Patrem, Dominum Tomam Cardinalem Strigoniensem, Apostolicæ Sedis legatum a latere, ibidem præsentem et Majestatis Suæ assidentem, ut Dominatio sua Reverendissima velit concedere Decanis Ecclesiasticis ipsorum facultatem exercendi Jurisdictionem in Spiritualibus in forma alias solita, et ab eo tempore observata, quo Ecclesia Milkoviensis, cujus Diœceseos Saxones ipsi sunt et fuerunt, a Schismaticis occupata, et Sedes ejus annihilata per infideles est. Idem Reverendissimus Dominus Cardinalis respondit, se nolle ullo pacto concedere Jurisdictionem, nisi in illa forma, quam ante triennium dederat. Præfati vero Saxones replicaverunt, illam formam novam, insolitam et præjudicialem ipsis fore, quoniam Decanos ipsorum Reverendissimus Dominus Cardinalis in Litteris Dominationis Suæ Reverendissimæ vocaret Vicarios suos Foraneos, et quod Ecclesiam Milkoviensem cum Strigoniensi unitam canonice affirmaret, quam Unionem sine scitu et voluntate ac consensu Regiæ Majestatis, ejusque Consilii, et omnium tam Clericorum, quam Laicorum Saxonum, nulliter apud Sedem Apostolicam procurasset, et denique, quod idem Reverendissimus Dominus Cardinalis concederet hanc Jurisdictionem, durante suo beneplacito, et licet ante præfatum triennium hujusmodi, uti præmittitur, conditionibus jurisdictionem Decani ipsorum exercuissent, tamen Litteras Reverendissimi Domini Cardinalis etiam tunc super Jurisdictione sic conditionata et novata, non simpliciter, sed cum solenni Protestatione de non consentiendo assertæ Unioni, accepissent; acceperunt tamen, tanquam fideles et boni Christiani, ne omnino sine autoritate Superioris in Spiritualibus remanerent, assertæ autem Unioni publice reclamassent, sic etiam ibidem reclamaverunt. Rursum præfati Saxones orabant ipsum Reverendissimum Dominum Cardinalem, ut nova forma prætermissa, facultatem prædictam eo modo concederet, quo Prædecessores Dominationis Suæ Reverendissimæ ante multos annos, quorum non extaret hominum memoria, et etiam Dominatio Sua Reverendissima antea semper concessisset. Cum vero videretur ipse Dominus Cardinalis permanere in sententia sua, et Saxones etiam libertatem suam antiquam de consensu Majestatis Regiæ firmiter tuerentur, recusarentque omnino conditionatam facultatem jurisdictionis accipere; Consilium tamen Majestatis Regiæ hortabatur ipsos, et ad hoc tandem induxit, ut facultatem qualitercunque datam ab ipso Reverendissimo Domino Cardinali acciperent, ne infidelium more sine Superioris autoritate cœcutirent: tandem Saxones ipsi ibidem coram Regia Majestate, ac Prælatis et Baronibus totoque Consilio Majestatis Suæ omnibus melioribus, via, jure modo, forma et causa, quibus debuerunt, potueruntque, solenniter alta et intelligibili voce, tam suorum, quam totius Communitatis Saxonicalis nominibus, protestati sunt, se alias recepisse, et modo recepturos quidem Litteras facultatis exercendi Jurisdictionem, Spiritualem, quas Decanis ipsorum idem Reverendissimus Dominus Cardinalis daturus esset, illa intentione, ut videantur habere Superiorem in Spiritualibus, et illa tantum subjectione, qua antea dudum recipere soliti fuissent, et non alias, nec aliter, non tamen per hoc velle præjudicare antiquis Libertatibus et Consvetudinibus ipsorum, neque ullo pacto in assertam Unionem, et in nomen Vicarii Foranei, ac clausulam: durante beneplacito, etc.

et præterea si quid tale esset, quod Libertatibus et Consvetudinibus ipsorum antiquis publice et occulte quomodocunque et undecunque præjudicare posse videretur, consentire; imò illis omnibus et per omnia reclamare et contradicere, sicut reclamarunt et contradixerunt coram Regia Majestate, et toto Consilio Majestatis Suæ. Qua Protestatione, sicut præmisimus, facta, et ab omnibus intellecta; requisiverunt Nos præfati Saxones, ut eisdem in fidem et testimonium omnium et singulorum præmissorum, Litteras nostras concedere dignaremur, quod et fecimus, officio nostri Palatinatus id requirente. Datum Budæ in Castro prædicto Budensi, feria secunda proxima post Festum beatorum Viti et Modesti Martyrum, Anno Domini 1516.

Benkö, Miłkovia. Tom. I. pag. 220—226.

CLXXXIX.

1516. Papa *Leo X.* scrie regelui *Vladislau* din Ungaria se nu incheie nici unŭ tractatŭ de pace séu de armistiţiu cu Turcii, din contra se-i amâne cu desbaterile, până va primi unŭ ajutoriŭ şi din partea celorŭ-alalţi principi creştini. 1516.

Leo Pontifex svadet regi, ne intempestive pacem, vel inducias cum Turcis ineat, sed cousque illos spe ductet, donec, quid auxilii a ceteris Christianis Principibus sperari possit, intelligat.

Lectis tuis litteris, quibus cum litteris erat exemplum earum litetrarum, quas Turcarum rex de pace tecum sancienda, aut saltem de induciis statuendis, ad te scripserat, quibus me litteris super ea re consulis, petisque a me, velim, quid tibi agendum sit, mature constituere ad teque perscribere. Visum est mihi faciendum, ut adhibitis statim meis fratribus E. R. Cardinalibus, tanta de re inter nos Sententiae dicerentur. Quod cum esset agitatum, tandem omnium consilio, atque sententia decrevimus, ad te scribi oportere, nullo ut pacto non solum pacem, sed ne inducias quidem ullas cum Turcarum rege faceres, nec illi fidem, qui nulla fide obstringitur, obligares, neve causam dares eo foedere perpetuis nostris hostibus rem christianam publicam commodius, atque facilius perturbandi.

Non enim rex pacem tecum vult illius boni causa, sed tantum modo te ut consopiat, quiescereque faciat, dum ipse ceteros suos hostes expugnet, ut postea ab iis, qui ei nunc imminent, hostibus securus, et fortior robustiorque factus, te, tuaque regna, cum prima rei bene gerendi occasione,

aggrediatur, atque opprimat. Quamobrem non te quidem pax ista tutum a Turcis reddet, otiumque sibi comparabit, sed te quidem ipse primum, tuaque regna, ea pace inita, deinde etiam christianam rempublicam opportuniore illi objicies ad debellandum, et quasi de manu, quantum in te est, trades, quod quam tibi committendum sit, statues ipse, et, puto, statues ex tua, Majorumque tuorum dignitate.

Verumtamen, quoniam exploratum nobis est, sine nostro, ceterorumque Christianorum regum, et virorum Principum auxilio, non posse te a Turcarum impetu regna tua tueri, atque defendere, externis praesertim internisque bellis defessa, jam prope debilitata, dedi regibus singulis, et Principibus litteras, quibus petii diligentissime ab iis, ut te pecunia, una nobiscum, juvarent, quod eos omnes libenter facturos puto. Quare bono animo es, confido enim tantum tibi pecuniae subministratum iri, ut nihil tibi verendum sit ne repellere hostem possis, tuosque fines facile tueri.

Quod cum ita sit, summopere te hortor, abs teque pro tua religione, et pietate vehementer quaeso, ne te ullo pacis aut induciarum genere cum Turcis conjungas. Quamquam quidem non id peto, ut eorum postulationes jam nunc respuas, atque rejicias, sed potius, ut eis verba des, tempusque interposita spe terras, quemadmodum ipsi tecum fecerunt, qui Legatum tuum ad se profectum, ante bienium non admiserunt, dum, quid mihi a christianis regibus respondebitur, scire possis, quod ut celeriter fiat, omnem operam adhibebo, incumbamque in eam rem, ut in te defendendo, nullum a me paternae charitatis, et benevolentiae munus, atque officium praetermittatur. Vale, nosque dilige. Dat. 6. Calend. Februarii 1516. anno 3. [1]

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 109—111.

CXC.

1516. 1516. *Vladislau*, regele Ungariei, învită pe capitululŭ din Alba-Julia se restaureze zidulŭ cetăţii *din Alba-Julia*, care din causa vechimei sale este aprópe căḑutŭ cu totulŭ, şi se fortifice cetatea cu ziduri şi cu turnuri nóue de pétră, dar nu de lemnŭ.

Uladislaus D. G. Rex Hungariae etc. Honorabiles Fideles Nostri Nobis dilecti! Quoniam, ut intelligimus, murus illius Loci, videlicet Albensis Transylvan. utpote vetustate jam admodum ruinosus, et pene collapsus, pro

1) Ex Bembi epist. l. 11. p. 289.

bono publico, et necessaria defensione Vestra, omniumque Regnicolarum illarum Partium tutela, et conservatione, elevatione aliquali, et aliis etiam munitionibus lapideis plurimum eget, mandamus igitur Fidelitati Vestrae, harum serie firmissime, aliud habere nolentes, ut praefatum murum, pro ea sui medietate, quae ad Vos pertinet, altius ubique elevari, et construi facere, necessariisque maeniis, aliisque propugnaculis lapideis, et non ligneis restaurare, et tectis lateribus desuper, ipsa maenia, pro futuro Ecclesiae Sanctae stabilimento, atque in laudem Dei, Locique illius, ac Vestrum omnium . . . tuitione, ac conservatione, munitius, et stabilius, quo fieri poterit, contegi facere in omnem eventum debeatis. Quo autem id commodius a Vobis et inchoari, et confirmari tandem possit, in valore 200 florenorum Sales Vobis in subsidium aliquale hujusmodi laborum deputamus. Aliud igitur, in quantum salus Vestra, et Ecclesiae istius Inclytae Vobis chara est, indignationemque Nostram incurrere non cupitis, in hoc nulla ratione facere praesumatis, nam temporum futuram inclementiam, hostiumque rabiem nemo, nisi expertus novit, ideoque nullo modo id praetereatis, alioquin enim certi sitis, quod Vos ad id vel invitos compelli facere volumus. Dat. Budae, feria . . . A. D. 1516.

Per manum Venerab. Francisci Praepositi Transilvan. Secretarii Regiae Maiestatis, cum Titulo: Honorabilibus: Capitulo Eccl. Alben. Tran. Fidelibus Nobis Dilectis.

Szeredai, Notitia veteris et novi Capituli ecclesiae Albensis Transilvaniae. pag. 130—131.

CXCI.

1516. *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei,* adeverésce, că *Ionŭ Diaculŭ* venindŭ înaintea sa a vêndutŭ nepótei sale *Ana,* strănepótei protopopului din Herţegŭ, dóue sate de lângă Siretŭ, cu numele Mitesci şi Sorocinovĕţŭ, pentru suma de 300 fl. tătăresci, ér Ana a dăruitŭ satele aceste vistieriului Irimia. 1516.

(Estrasŭ în limba germană).

Bogdan, Woewoda, bestätigt: wienach Jon der Schreiber, Diener Sr. Hoheit, gekommen und aus seinem guten Willen seiner Nichte Anna, Enkelin Daniels des Erzpriesters von Herzeg, zwei Dörfer am Siret verkauft habe, Namens: Mitestie mit der Mühle am Siret und Sorocinowez unterm Walde, um dreihundert tatarische Gulden. Anna aber hat diese zwei Dörfer

Mitestie mit der Mühle am Siret und Sorocinowez unterm Walde ihrem Neffen dem getreuen Bojaren Sr. Hoheit Jeremiä, dem Schatzmeister, geschenkt.

V. J. 7024/1516, Dec. 10[1].

(Originalulŭ în limba slavonă).

S'a publicatŭ de F. A. Wickenhauser în opera sa «Moldawa oder Beiträge zu einem Urkundenbuche der Moldau und Bukovina». I. Heft. Wien 1862. pag. 75. Estrasulŭ acesta s'a luatŭ dintr'unŭ inventariŭ de documente alŭ Mănăstirei Moldaviţa din a. 1775, ce a fostŭ compusŭ de Bartolomeiŭ Măzerénnlŭ, egumenulŭ de atunci alŭ acestei mănăstiri. După cum ne spune însă Wickenhauser, o mare parte din originalele documentelorŭ publicate de dênsulŭ în acéstă broşură, astăţi nu se mai scie unde sunt. Se póte, că multe au periţŭ, ér cele, ce au mai remasŭ, cine scie când se vor publica. Astŭ-felŭ nu ne remâne, de câtŭ se reproducemŭ aici estrasele aceste, nu ca traduceri autentice, ci numai ca simple indicaţiuni pentru istoricii, cari se vorŭ ocupa în viitoriu, cu acéstă parte a istoriei române.

CXCII.

1516. 1516. *Cetăţenii din Cluşŭ* se plângŭ la regele *Ludovicŭ*, că în revoluţiunea, ce se întêmplase în anii trecuţi, dênşii prinsese pe mai mulţi ţĕrani, cari făcuse pagube nobilimei, şi de asemenea liberase pe mai mulţi nobili din mânile ţĕranilorŭ, însă cu tóte acestea, nobilimea unguréscă din comitatulŭ Solnoculŭi-de-mijlocŭ şi din comitatulŭ Cluşului i persecută, i pedepsescŭ şi păgubescŭ, ţicêndŭ, că dênşii ar fi causa tuturorŭ relelorŭ, ce le-au comisŭ ţĕranii resculaţi asupra nobilimei. În urma acestei plângeri, regele Ludovicŭ ordónă nobilimei din cele dóue comitate se nu mai persecute pe cetăţenii din Cluşŭ, şi nici se-i constrîngă, ca se le rebonifice pagubele, ce le-au suferitŭ în timpulŭ revoluţiunii.

Ludouicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Fideli nostro Spectabili et Magnifico Joanni de Zapolya comiti perpetuo Scepusiensi Waywode nostro Transsiluanensi et Siculorum nostrorum comiti etc. Eiusque vicevayuodis, Salutem et Graciam. Exposuerunt Maiestati nostre fideles nostri prudentes et circumspecti Judex et Jurati ceterique cives civitatis nostre Koloswariensis, Qualiter licet ipsi tempore preterite Sedicionis Rusticorum. in fidelitate nobis debita probe perstiterint. et sediciosis Hominibus non modo non adheserint, sed se illis pocius pro tuenda Nobilitate, in quam illi conspirauerant, opposuerint, et contra illos non sine graui eorum damno, ac periculo decertauerint, Preterea in argumentum euidencius fidelitatis et constancie eorum. omnes illos, qui de ipsorum medio partes ipsorum tumultuancium sequti (sic) participesque scelerum eorum reperti fuissent, captos ad manus Egregy Joannis Thornallyay, puniendos, et meritis penis mul-

---

1) Publicămŭ aici estrasulŭ acesta, aşa după cum ni-lŭ transmite Wickenhauser, însă computarea erei creştine este greşită. Data de 10 Dec. 7024 dela facerea lumei corespunde la 10 Dec. 1515, dar nu la 10 Dec. 1516 din era creştină.

ctandos, tradiderint, plerosque eciam Nobiles, de Rusticorum captiuitate eliberauerint, Tamen Nobiles comitatuum Zolnok mediocris et Coloswariensis non aduertentes fidelitatem et constanciam eorundem exponencium et pericula, que pro Nobilitate subierunt et passi sunt, varys oppressionibus, Injurys et damnis. Nullo habito delectu aut respectu, eosdem exponentes perinde ac infideles· punire· damnificare et eosdem pro resarciendis damnis, que ipsis Nobilibus, malefactores, peruersique ac sediciosi. tunc intulissent grauiter taxare contenderent, Allegantes ipsos exponentes. omnium malorum per Rusticos patratorum. et damnorum eisdem Nobilibus illatorum. authores fuisse. Supplicauerunt itaque Maiestati nostre ydem exponentes. vt adhibito remedio oportuno. quieti ac honestati eorum consulere dignaremur. Offerentes se ad omnia Justa semper paratos· et administraturos omnem Justiciam de his. siqui in medio eorum. culpabiles inuenirentur, modo penam malorum. boni et iusti Homines. subire non cogerentur. quorum Supplicatio. cum nobis iusta esse uideatur. utpote eorum qui soli Justicie innituntur. Mandauimus, per alias literas nostras praefatis Nobilibus. Comitatuum Zolnok mediocris et Coloswariensis. ut ab eorum persecucione, et illegitima oppressione desistant. et ad aliquam Solucionem cogere non audeant, Qui si fecerint. bene quidem, Alioquin volumus et fidelitati Vestre harum Serie firmiter mandamus, quatenus. acceptis presentibus, prefatos exponentes, a molestacione, et illegitima impeticione, prefatorum Nobilium defendere. protegere. et manutenere. modis omnibus debeatis et teneamini. Authoritate nostra regia presentibus vobis in hac parte attributa mediante, Quod si quipiam eorum damnificatum per ipsos causaretur, via Juris, et non facti cum illis procedat. De quibus omnibus. si tales reperientur, Ipsimet exponentes, ad omnem Satisfaccionem Jure mediante impendendam se se ultro offerunt, Secus igitur non facturi, presentibus perlectis, exhibenti restitutis, Datum Bude feria quinta proxima ante festum Beatorum viti et modesti martirum, Anno domini Millesimo Quingentesimo Decimo sexto.

Commissio ppra Dni Regis.

Jakab, Okléveltár Kolozsvár története elsö kötetéhez. I. pag. 344—345. Originalulŭ pe chârtie în archiva oraşului Cluşŭ.

CXCIII.

1516. 1516. Regele *Ludovică*, din Ungaria, scrie regelui *Sigismundă* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ terminându resbelulŭ din Asia, voesce acum se se întórcă cu tótă puterea sa asupra Ungariei, ca se o supună definitivŭ. Regele Ludovicŭ rógă pe regele Poloniei se dée ajutoriŭ *Moldovei şi Ţĕrei-românesci*, fiindŭ-că ar fi numai pe dauna Ungariei şi a Poloniei, dacă Turcii ar ocupa ţĕrile aceste.

Ludovicus, Rex Hungarie et Bohemie, Sigismundo, Regi Polonie.

. . . . . .

Quibus ita peractis, dum consiliarii nostri ex Alba huc Budam ad nos redierunt, tum ut et nos consolarentur, tum ut et ea, que ad status nostri honorem ac dignitatem regnorumque nostrorum defensionem pertinent, ordinarent, cumque, expeditis iis, que ad Jaycze succursum pertinebant, de aliorum quoque confinium provisione cum eis agere cepissemus, supervenerunt ad nos tum ex vicinis nostris, nobis faventibus, tum ex subditis ac exploratoribus nostris adversissime et formidolosissime novitates: imperatorem sc. Turcorum, finitis bellis Asiaticis, res suas maritimas ita composuisse, ut nihil ei timoris aut cure illinc amplius impendeat; illam vero expeditionem, quam in Zophi parare predicabatur, non in ipsum Zophi sed in nos esse paratam; usum autem astutum tirannum ea fictione, ut conatus in nos sui, hostis nomine simulato, magis occultarentur, et ipse hoc pacto paratior nos incautos atque imparatos facilius ac minori negotio aggrederetur. Collegisse autem eum ferunt validissimum exercitum et juxta Adrianopolin castra metatum, elevasse etiam multitudinem popularem non partialiter ut alias sed viritim cum securibus, ligonibus, fossoriis, terebris et aliis id genus rusticanis armamentis, que vel ad construendum vel ad destruendum apta esse videntur, et ita secum certa mente constituisse, ut omnes vires suas undique contractas in nos convertat et regna nostra quam primum adoriatur, non ad faciendum levem aliquem excursum, non ad rapinas, non ad obsidenda castra, sed ad occupandum regnum instructus et accinctus, ut imprimis, nisi consilium ad alia confinia nostra invadenda postea immutaverit, duas Valachie provincias invadat, Moldaviam sc. et Transalpinam, eo consilio, ut deturbatis vojevodis, provincias ipsas more Turcarum ad officia et prefecturas partiatur, et quo facilius votis potiri queat, artem et dolum viribus opposuit. Proclamari enim, ut nobis dicitur, fecit, se popularibus vojevodarum subditis dimidiam debiti census et cujusvis oneris partem, si sibi, vojevodis relictis, adheserint, condonaturum, ratus callidus imperator, hoc astu populares illos dulcedine promissionis sue allectos ad seditionem contra eorum dominos atque rebellionem posse concitari. Quod si fieret, quid esset vojevodis difficilius, quam ut foris contra Turcas, domi vero contra suos Valachos dimicaretur? Quid posset etiam et nobis et Mti. vre. periculosius contingere, quam si provincie ille, que utriusque nostrum regnis veluti quedam antemuralia preposita sunt, perderen-

tur, ex quibus tam ad Mtis. vre. quam ad regna nostra facillime possent hostes semper insultare?

Presentientes itaque vojevode tam diros imperatoris conatus nobis supplicaverunt, ut eos in his periculis constitutos non deseramus, promittentes se viriliter et constanter fideliterque contra ipsos Infideles pugnaturos, si auxilio nostro non fuerint destituti, quibus nos omnem succursum politici sumus et re vera atque in effectu eis succurrere volumus pro viribus nostris. Sed Mtas. vra. consideret, quantule sint vires nostre pre potentia tanti et tam crudelis tiranni, cujus vis et potentia eo crevit, ut nisi Deus illum conterat, totus orbis christianus de illo reprimendo sit laboraturus. Quam ob rem moti periculorum, que regnis nostris et consequenter toti Christianitati certissima imminent, magnitudine, misimus ad pontificem nuncios, misimus ad cesaream Mtem., ad Imperium, ad regnum nostrum Bohemie, ad Moraviam et Slesiam, quibus omnibus hanc Turcarum voluntatem significavimus, implorantes auxilium, quo tam nefandi et perfidissimi hostis conatus vel debilitari vel frangi possint.

. . . . . .

Dat. Budae X. Aprilis MDXVI regnorum nostrorum Hungarie IX, Bohemie IX.

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 16—19.

CXCIV.

1516. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie episcopului din Varmia, că pe lângă tóte, că regele Poloniei doresce ca *pretendentulŭ Petru* se fie domnŭ în Moldova, însă în privinţa acésta nu póte lucra, de câtŭ în deplină înţelegere cu Ungurii. 1516.

Petrus Tomiczki, Epus. Prem., Vicecancellarius, Episcopo Varmiensi.

. . . . . .

Cum Petro Moldavo non licet Mti. sue quidquam agere absque mutua intelligentia et voluntate dominorum Hungarorum, alioqui federa et jusjurandum suum infringeret, tamen libentius illum vojevodam videret quam alium, persuasum habens, illum ejus Mtis. et regni observantiorem futurum.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 58.

CXCV.

1516. 1516. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie palatinului din Juni-vladislavŭ, că ar dori bucurosŭ, ca pretendentulŭ *Petru* se ajungă domnŭ în Moldova, însă mai ântâiŭ trebue se se înţelégă cu Ungurii, cu cari are tractate în privinţa Moldovei, şi nu póte permite, ca pretendentulŭ *Petru*, până se află pe teritoriulŭ Polonici, se facă vre-o turburare în Moldova.

Sigismundus, Rex Polonie, Stanislao de Koszczielecz, Pal. Junivladislaviensi et Joanni Balinski, Cast. Ripniensi.

. . . . . .

Id quod nobis scribitis de Petro Moldavo, nos libenter videremus eum illius terre vojevodam, sed non licet nobis quidquam in ea re facere nisi mutua intelligentia cum dominis Hungaris, cum quibus specialia federa habemus de ipsa terra Moldavie; etiam non possumus permittere, Petrum in dominio nostro existentem aliquid in eadem terra perturbationis facere. Nam in concordia juravimus, eum hac ratione non fovere, sed cogitabimus, ut aliquid cum dominis Hungaris facere possimus citra offensam federum et juramenti. Et Petrus a nobis non exigat, quod aliter facere deberemus quam fides et dignitas nostra postulat.

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 59—60.

CXCVI.

1516. 1516. *Petru Tomiczki*, vice cancelariulŭ Poloniei, scrie palatinului din Sandomirŭ, că murindŭ *Bogdanŭ, voivodulŭ Moldovei*, a luatŭ domnia ţĕrei, cu învoirea boerilorŭ, fiulŭ seu *Stefanŭ* în etate numai de 11 ani; ér de altă parte pretendentulŭ Petru, care se afla deţinutŭ în Prusia, a rugatŭ pe regele Poloniei, ca se-i permită a veni până la frontierele Moldovei, fiindŭ-că de acolo speréză, că va puté uşorŭ se câstige bunăvoinţa ómenilorŭ din Moldova, şi se ajungă dênsulŭ la Domnia ţĕrei, însă regele Poloniei nu i-a permisŭ se facă vre-o turburare în Moldova, ca nu cum-va se supere pe Unguri şi pe Moldoveni.

Petrus Tomiczki, Eps. Prem., Vicecancellarius, Palatino Saudomiriensi.

Mgce. dne. amice honorande. — Significavit dnus. capitaneus Camenecensis Mti. regie: post mortem olim Bohdani, vojevode Moldavie, Stephanum ejus filium, undecim annos natum, omnium illius terre consiliariorum

et nobilium consensu ad vojevodatum esse ascitum, qui jam de assumptione sua ad sedem paternam, Mtem. suam per literas suas fecit certiorem, et oratores insignes se huc propediem missurum promisit. Petrus ille noster Moldavus, qui asservatur in Prussia supplicat plurimum, ut cum venia Mtis. sue ire ad fines regni possit; sperat enim se facile, dum illic esset, benivolentiam hominum de terra Moldavie sibi conciliaturum, et brevi eadem terra potiturum; verum Mtas. sua memor federum, que illi sunt cum regno Hungarie, et que etiam juravit, non servare eundem Petrum in damnum terre Moldaviensis, non vult permittere illi, ut faciat aliquid turbationis in terra illa. Veretur enim, ne ea causa excitet contra se et dominia sua Hungaros et Moldavos.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 60–61.

CXCVII.

1516. Din registrulŭ de venituri alŭ castrului *Hinedóra* din Transilvania. 1516.

Racio percepcionis Akonum.

Anno 1516. de quo nondum est racio data.

De pertinencys interiori Castri Hwnyad ab hominibus II$^{c.}$ XXIIII provenerunt Tritici cubuli II$^{c.}$ XXIIII.

De oppido Marsina provenerunt et sunt percepti Sextalia XXXVII qui cub. XX.IIII faciunt cub. Hwnyadien.

De districtu Ikees provenerunt et sunt percepti Tritici Sextalia cub. I$^{c.}$ VI. I$^{c.}$ LX. qui faciunt.

De pertinencys Thewrd provenerunt Sesthar vel Sextalia LXXXVIIII cub. LV.IIII facientes.

De pertinencys Monosthor simulcum oppido provenerunt et presentati sunt Sextalia cub. XXXVII. LVI. faciendo.

De districtu Bosor vnacum oppido sunt percepti Sextarii Tritici XXXI faciendo cub. XXI.

De pertinencys Sugdya sunt presentati Tritici ab hominibus XXXII faciendo cub. XXII.

De Allodio Zenthkyrali provenerunt et percepti sunt cub. LXXX.

De Molendino Magno Hwnyadiensi provenerunt cub. I$^{c.}$ XX.

Milium provenit cub. X.

De Molendino paruo quod currit sub ponte Castri cub. XL provenerunt Tritici.

Milium prouenit cub. IIII.

De Molendino Morsinay provenerunt Tritici Sextalia cub. LIIIj. — LXXX faciendo.

Milium de eodem Molendino cub. X provenit.

De Molendino Monosthory provenerunt Tritici cub. LX.

Milium eodem Molendino provenit cub. VI.

Percepcio Bladorum.

De percepcione Interiori Castri ex Akone provenerunt cub. II$^{c.}$ Auene XXIIII.

De oppido Morsina ex eodem Akone provenerunt cub. XXIIIII. — Auene (nu este însemnată suma).

De districtu Ikes provenerunt Auene cub. I$^{c.}$ VI.

De pertinencys Thewrd provenerunt et percepti sunt cub L.VIIII. Auene — —

De pertinencys Monosthor vnacum oppidum oppido provenerunt Auene cub. XXXVII.

De pertinencys Bosor vnacum oppido provenerunt Auene cub. XXIIII.

De pertinencys Sugdya prouenerunt ex Akone cub. XXII. Auene — —

. . . . . .

Exitus Tritici.

Ad Castella Monosthor et Morsina ex quo Rumor Thurcorum erat pro victualibus et ad vsum meum quociens illuc ambulavi in facto Ill^{mi} domini expositi sunt Tritici cub. XL.

Racio percepcionis porcorum.

De pertinencys Castelli Marsina a Jobagionibus Ill^{mi} d^{ni} gra^{ni} provenerunt porci LIII.

De pertinencys Castelli Monosthor Ill^{mi} d^{ni} gra^{ni} provenerunt porci LX.VII.

De Alpibus et Siluis glandinosis Castellorum Marsina et Monosthor provenerunt porci I$^{c.}$ XX.VIIII.

Exitus porcorum.

Illmo principi et d^{no} gra^{mo} misi versus Gywlam porcos I$^{c.}$

Castellani (Castellano?) Castri Hwnyad in sortem Salariorum dati porci I$^{c.}$

Fratribus de observancia in Hwnyad commorantes dati in elemosinam porci IIII.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 501—503. Din archiva statului din Bavaria.

CXCVIII.

Fără anŭ. (Între 1514—1516).

Lista comunelorŭ românesci, cari aveau se facă servicii militari castrense la castelele din Bănatŭ numite Marginea, Mănăsturŭ, Ferdŭ, Boşorŭ şi Şudea, şi cari erau dependente de castrulŭ Hinedórei din Transilvania.

Monyorosd habet Jobagiones XVIII.
Gawosdywara X.

Sequntur Pertinencie Exteriores Castri Hunyad scilicet Morsyna et Monosthor cum suis attinencys.

Item primum Castellum Morsina —
Eius oppidum habet Jobagiones LXXXII.

Sequitur numerus Jobagionum et Pertinenciarum Castelli Morsyna et primum.

Branesth habet Jobagiones XI.

Wadwl	VI.	Balozyna	V.
Chokanesth	IIII.	Loncka Rywly	II.
Swpanesth	V.	Goychesth	XIIII.
Wngli	Ij.	Romonesth	XVIIII.
Goycesth	VIII.	Kunkul (Runkul?)	III.
Plesesth	I.		

Nandresth habet Jobagiones VI.

Gozupaz	IIII.	Homosthya	XXI.
Kraynytesth	XXV.	Zlanesth	VII.
Wdwarhel	XXII.	Krywyna also	XI.
Pleyen	VII.	felsew Krywyna	I.
Tryfesth	IIII.	Moldesth	V.
Banyafalw	V.	felsew Tharnycza	X.
Thoplycza	V.	Petroza	XV.
Prantaza	II.	Balesth	VI.
Negrylesth	VIII.	Karlycze	VIIII.
Ztoynesth	II.	Mardesth	XII.

Sequuntur nunc pertinencye Thewrd.

Cheremyda IIII.
Zolth XVI.
Prodanesth XXV.

Thothfalw habet Jobagiones VI.

Gladnycza	V.	Agtherd	X.
Banyafalw	XVII.	Igaz	X.
Dragzynesth	V.	Romonesth	III.

Mathnyk	XII.	Hewgesth	IIII.
Boglyesth	III.	Brekchesth	IIII.

Item Oppidum Gladna XV.
Oppidum Monosthor XXXI.

Sequitur districtus Castelli Monosthor.

Balesth habet Jobagiones . .	V.	*H*ohodol	IIII.
Remethe	VII.	Prodanesth	VII.
Thoplycza	VIIII.	Thyhomeresth	III.
Thopla	X.	Dubesth	XI.
Ohaka (Ohaba?).	VII.	Othmaresth	V.
Zarnosth habet Jobagiones . .	V.		
Wyses	XIII.		
Padurany	X.		

Sequntur pertinencie Bosor.

Zygeth	VII.	Paganesth	V.
Kaporlo.	VI.	Barnafalwa	II.
Zederyes	VIIII.	Peperygh.	IIII.
Bandesth	II.	Monyorodya.	VII.
Kythesth	IIII.	felsew Dragoyesth.	IIII.
Dragoyesth	IIII.	Drynowa.	V.
Bothnesth	V.	felsew Zaraz	III.
Zaraz	IIII.	Mochyr	III.
Lewrdje	V.	felsew Bwkwecz	VIIII.
Fagacze.	III.	Also Bwkwecz	III.

Item Oppidum Bosor habet Jobagiones XXXI.

Sequuntur pertinencie-Sugdya.

Pomostheny	V.	Thamadya	XI.
Radesth.	III.	Also Jerchenyk	VIII.
Lewkwsesth	VIIII.	felsew Jerchenyk.	IX.
Swgdye.	XI.	Othe	V.
Ztharnyk	X.		

Summa Summarum possessionum ad Castrum Hunyad attinencium.

Oppida . . . . . VI.
Possessiones . . . . . I$^{c.}$ XXII.

Summa Summarum omnium Jobagionum.

I$^{M.}$ VI$^{c.}$ XLII.

De Taxa regia domino III^{mo} semper redunt ad suam partem de Castellis Morsina et Monosthor fl. V$^{c.}$
de Hunyad vero fl. II$^{c.}$

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 503—505. Din archiva statului din Bavaria.

CXCIX.

1517. Nobilulŭ *Bornemissa* descrie *regelui Polonici*, starea cea miserabilă a regatului Ungariei, şi anume: că partea cea mai mare din locuitorii Croaţiei a fostŭ duşi în captivitatea Turcilorŭ, ér aceia, cari aŭ mai remasŭ aŭ fugitŭ pe teritoriulŭ Veneţienilorŭ; că în Bosnia n'a mai remasŭ unŭ omŭ pe câmpuri, ér în Ungaria nu mai este administraţiune, ci anarchie completă, ómenii sunt despoiaţi, bătuţi, espulsaţi şi ucişi de către cei mai puternici; asupriţii strigă, vĕduvele şi orfanii plângŭ. 1517.

Dominus Burnemissa misit hanc schedulam ad Sigismundum, Regem Polonie, ut cognoscat, quod pessime administretur Hungaria.

Drzewicius attulit.

Ex Crovatia populus abductus est, qui remanserant, timore Turcorum aufugerunt ad diversas provincias, plures ad dominia Venetorum.

Adhuc restant aliqua loca munita, ex quibus coguntur exire, vel fame ibidem mori.

Corbavia omnino desolata est. Adhuc spirat filius comitis Caroli cum presidio reg. Mtis. et domini cardinalis Strigoniensis, cujus sororem pro uxore ducet, et uti intelligitur providebit sibi in Slavonia de castris aliquibus.

Bosna nullum in campis habet habitatorem, occupaverunt Turci omnia, adhuc restat illa civitas Jaycza adeo munita cum pauco presidio, et aliqua loca sine presidiis, que sunt in extremo et quotidiano periculo. Deus poterit preservare, sed vix a nostris si peribit Jaycza, quod deus longe avertat. De nostra Slavonia et Hungaria taceo, sed brevi sentiet Stiria et Carintia, Carneola, Boricza, Austria. Sicco pede poterunt penetrare Turci usque ad Danubium.

Treugas Turcorum intellexistis sub nube, ut in aliis agitur; medio tempore contra Turcum presidia nulla, que vero ad confinia, parva, vel quasi videantur sine ordine et illa nulla.

De rebus bohemicis intellexistis, quod sunt litere regie Mtis., quas thesaurarii confecerunt, Bohemis, Slesitis, Moravis et Almanis aliquibus curialibus cum minoritate verborum ut non minus quotidie speratur excidium regni quam Turcorum, et jam inceptum est et parvam curam gerunt.

Proventus similiter quasi universi regie Mtis. per eosdem thesaurarios literis regie Mtis. sunt obligati etiam ad futura, ex quibus et ista solvi debent et regia Mtas. vivere et curiales conservare posset.

Domus Tavernicalis[1] regie Mtis. clausa, salvis auro et argento, lapidibus, omnes res sue Mtis. et sericee et texture, que multa milia flor. valerent per tineas et vermes corrumpuntur.

De domina nostra Anna, qualem curam habent, consideret mente

1) Visteria.

quispiam, ubi rex in tam excellentissimis regnis vix cum suis curialibus se conservat et vix aliquando coquine provident, et vix aliquando pro offertorio et pauberibus dum vadit ad monasterium unum vel duos florenos mittunt, et aliquando minus, quod absurdum esset audire.

Summus pontifex offert se ipsum et thesaurum ecclesie et principes catholicos confecta pace etc. et providit, cum in Posonio erant principes, regie Mti. de viginti milibus florenorum in Posonio per nuncium suum contra Turcos, et exposita sunt ut alia etc. Ad castra vero finitima pulveres, ingenia et victualia cum pecuniis salvis prescriptis usque ad summam septem milium florenorum. Et nisi illa in absentia sue Mtis. fuissent: nescimus qualiter et illa loca mansissent, que nunc famescunt et sunt in periculo.

Qualiter oratores tractantur experimento habetis. Quid de Turcis et aliis minorum principum absurdum esset audire.

Cancellaria aversa est, et non est, qui reformet. Vadit sigillum sine ordine, et ista est non parva minoritas regni, quoniam aliquando nullus consiliarius preter thesaurarium; modernus vero aptus est ad officium ut selle gestande cum reverentia porcus. Iste enim in pignore posuit quasi omnes proventus regie Mtis. et predecessor R. Mtem., nunc jam inceptum est in pignore ponere civitates, quia castra non sunt, et que sunt, non possunt.

Oppressi clamant: spoliati, verberati, expulsi per majores et potentes, vidue, orphane plorant, conqueruntur, alii interficiuntur: nulla justitia, nisi omnia favoribus plena, vadunt, nisi aliter provideatur.

Rex in omnibus ecclesiis regni, episcopatibus, capitularibus, que sunt loca capitularium, preter Bohemiam, nullum beneficium potest conferre. Omnia sunt in manibus prelatorum baronum et nobilium, et unum capellanum vel duo non potest nutrire in curia sua, sed vacua est curia sue Mtis. doctis viris preter paucos, qui de proprio plus vivunt quam de provisione regie Mtis.

Solum restant episcopatus et majores ecclesie, que similiter pro eorum arbitrio disposita sunt.

Officia confiniorum et aliorum pro tutela regni contra inimicos non conferuntur minoribus qui scirent militare pro majoribus, qui ignorant militiam, per quod jam castra multa finitima perierunt, et hec forsitan ideo ut hi, qui per malam potentiam vivere solent, eorum desideriis satisfaciant, et hi nunc quoque omnia faciunt, omnia tractant et omnia tam apud regiam Mtem. quam apud regnicolas concludunt. Et hi sunt confederati literis, fide et pravis promissionibus: et dum objiciuntur eis, dicunt, non contra regiam Mtem. sed in eorum defensionem fecisse.

Est ita vera fidelitas: ubi quis Judeo et suo regi et in servitiis non confidit.

Ista est major destructio regni, quia in istis confederatis confidunt multi, tam ex nobilibus majoribus, quam ex minoribus baronibus, ut nullus bonus ordo regni stabiliri potest propter confederatos.

Immo quasi in omnibus comitatibus majores certi nobiles confederati sunt et nullus ordo juris et justitie locum habere potest. Et sic, ubi non regnat justitia: quale sit regnum videant et alii judicent.

Propter que deus hoc regnum afflixit ante duos annos, et timendum est iterum de flagello dei hic in regno per bella intestina; quod forsitan brevi erit, quoniam populus communis plorat in confinibus et clamat ad deum incessanter.

Non est, qui aperte audeat loqui, nedum operam pro tanto principe tenero, optimo et a deo omnibus ornato, et pro tam nobilissimo regno christiano ex majoribus, ubi non deficiunt auxilia vicinorum tam subditorum et multorum. In dei quoque clementia etc.

Cesareis et me poscentibus, ut inducie cum Turco componerentur, responsum est: non esse opus accelerare ad eas inducias componendas, Turco aliis actionibus occupato nunc existente, quinimo superintendendo, quomodo actiones sue sibi succedant. — Videtur preterea, ut reditus eorum nuncii, quem ad ipsum cesarem et oratorem suum apud Turcum existentem misissent expectetur. Eundem vero indies redire sperant. Nam se significasse nonnulla, suo oratori illic agenti dicunt, que ad hoc negotium pertinent. Et ita postea poterint inducie cum Turco componi et honeste et utiliter.

Timent preterea ne sub induciis castrum periclitetur, quemadmodum et plura alia castra eodem modo periclitata sunt. Nam Turci consuetudinem eam esse dicunt: quod etiam sub induciis semper intentus existat, ut sibi commoda procuret.

Preterea omnis subsidiaria contributio a regnicolis negaretur, ubi cognoscerent esse inducias. Et sic in hac inopia castra in finibus in periculum ponerentur, cum facultates non essent, quibus servari possent.

Se brevi conventuros in Varadino dicunt, ut illic de regni atque regio statu ordinem ponant conservando. Illic quoque volunt concludere, quid de induciis agendum et demum volunt Mti. vre. significare.

Petunt, ut vra. Mtas. tam diu Turci oratorem penes se teneat.

Replicationes sunt facte tam cesaree Mtis. nomine, quam vre. Mtis. inducias suadentes etc. tamen a sua sententia concepta abduci nequaquam poterunt.

Ibi Cardinalis declaravit et depinxit situm Jaycza et in quibus punctis periculorum existat.

De arbitris ad fines Colomienses mittendis dictum est, nunc tempus non esse. Ex quo vojevoda nuper electus et constitutus, patre volente et proceribus assentientibus, nondum etatem habeat regimini congruentem, neque adhuc firmus in suo statu existat. Videtur consultum, ut aliquandiu hoc negotium quietum habeatur, donec cognosci poterit: quorsum et in quam spem status res sue declinabunt. Hoc vitandum putant, ne dum aliquid nunc aliud ageretur cum eodem vojevoda moldavo, Malkocz inde occasionem accipiat et Moldaviam occupet.

Petunt autem dni Hungari: ut gentes regie sibi, ubi opus esset et vi aliqua opprimerentur, auxilia ferant. Itidem et ex Hungaris facere vellent.

Et hic replicatum est tantum quantum ex re visum est.

Commissarii de injuriis in finibus regnorum componendis ex varadiensi conventu designaturi sunt et tunc certiorem facturi Mtem. regiam de termino et personarum qualitate.

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 114—117.

CC.

1517. 1517. *Fortăreţele, provinciele şi ţerile* din Europa, din Asia şi Africa supuse lui Selimbegŭ sultanului turcescŭ.

Arces Regni Bossuensis.

Jaycze Jezioro Banialuk	adhuc in potestate regis.
Boczeth Cosser Camoczin Camenrad Prussicz Trawnik Sokolowo hniesdo Sokol Srebnik Warbusch Koszar	in Turci potestate sunt.

Provincie seu regna subjecta Selembeg magno XIII Imperatori Turcorum.

In Europa.

Missia superior	Macedonia
Missia inferior	Thracia
Illirie pars	Grecia
Dardania	Achma (Achaia?)
Dacie pars	Etholia
Pontus Euxinus	Peloponessus

Eubea.

In Asia minori.

Bithynia	Licia	Arminia minor
Troias	Paphlagonia	Syria
Pontus	Galathia	Phenicia
Lidia	Pamphilia	Palestina
Asia minor	Capadocia	Judea
Meonia	Isauria	Arabia petrea
Caria	Cilicia	Arabia deserta.

In Asia majori quid teneat ignoratur, ubi alias superavit Casilbasa Sophi dictus et Lesilbassa, qui defert viridea Zarkula. Est potentissimus princeps et est etiam cum Sophi, ut dicunt plerique hominum, confederatus.

In Africa.

Egiptus	Erembi
Arabes egiptii	Cirmei

Ultra habet Arabiam felicem, in qua est Mecha, sepulchrum Mahumetis.

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 117—118.

CCI.

1517. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, învită pe cancelariulŭ seu, se se consulte şi cu alte persóne, spre a vedé, cum s'ar puté da unŭ ajutoriŭ pretendentului *Petru*, care voiesce se scótă din domnia Moldovei pe fiulŭ voivodului Bogdanŭ. 1517.

Sigismundus, *Rex Polonie*, *Christophoro de Schidlowyecz*, *Cancellario*.

Mgce. sincere nobis dilecte. — Placet nobis quidem, quod Stas. tua scripserit dno. epo. vladislaviensi in Hungariam, quo vojevoda Moldavie statueretur de mutua intelligentia; verum fecit nos certiores capitaneus camenecensis, quod adhuc in vita illius defuncti vojevode sit unanimiter a tota terra filius ejus undecim annorum acceptus. Jamque idem apud nos habuit celerem nuncium cum literis itidem nobis annunciando, quod brevi oratores suos ad nos mittere vellet.

Preterea scit tua Stas. nos juramento esse astrictos, ut non servaremus Petrum in detrimentum terre ipsius Moldavie, qui cupit vehementer, se nunc dimitti ad fines regni nostri, sperans se a communi populo terre mol-

daviensis in dominum susceptum iri. Tamen loquatur istic tua Stas. cum aliis dnis. de hac re, et si quid vobis videbitur expedire, quod facere deberemus, citra tamen offensionem juramenti et federum inter nos et regnum Hungarie initorum, id libenter faciemus. Bene valeat Stas. tua.

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 151.

CCII.

1517. 1517. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite o legaţiune la *Stefanŭ voivodulŭ*, prin care se plânge, că oratorii şi solii inimicilorŭ Poloniei vinŭ prea adese ori în Moldova, cu tóte că Moldova, nefiindŭ vecină cu inimicii Poloniei, nu are nimicŭ comunŭ cu dênşii.

Legatio a Sigismundo, Rege Polonie, ad Stephanum, vojevodam Valachie.

Mtas. regia dnus. meus gratiosissimus ejus semper animi fuit et est, ut erga vestram Mgciam veram amicitiam conservet, et in omnibus rebus ostendat, idque semper cogitavit, ut terra vestre Mgcie, in pace et in bona defensione contra hostes paganos consistat, quod ex hoc quisque et imprimis vra. Mgcia. facile potuit cognoscere, quod in omni ejus necessitate contra eosdem paganos exercitum suum, quem in Podolia contra Tartarorum incursiones servare consuevit ad vre. Mgcie. defensionem semper paratum esse voluit et omnia eque libenter semper faceret, que cognosceret ad vre. Mgcie. et ejus terre bonum et pacificum statum pertinere.

Et quamvis anno superiori per me vra. Mgcia. multis verbis sue Mti. suam vicissim amicitiam declaravit, quodque in omnibus actionibus sue Mti. adherere statueret et in omni sua necessitate et periculo, si quid a paganis immineret, cum omnibus rebus suis ad suam Mtem. declinare vellet, voluitque ut singulari juramento id sua Mtas. denuo confirmaret. Quod sue Mti. non videbatur opus esse faciendum, cum prius factum juramentum nulla unquam in parte immutabit, nec immutare intendit.

Attamen ex quibusdam causis sua Mtas. cognoscit, quod vra. Mgcia. non satis amicum animum erga suam Mtem. gerit, et presertim ex hoc, quod sue Mtis. hostium oratores et nuncii sepe veniunt ad vram. Mgciam. cum quibus quia vicini non sunt, nihil commune videt sua Mtas. esse vre. Mgcie. Cognovit id ipsum sua Mtas. ex imperatore Tartarorum, cum quo pacem faciens, vestramque Mgciam. in eandem pacem includere volens, ut omnes sue Mtis. amici et confederati etiam vre. Mgcie. essent amici et confederati, post longos super ipsa re tractatus, quoniam diu in hoc sue Mtis. voluntati contradicebat, tandem victus multis persuasionibus, intimavit sue Mti., id se quidem

facere velle ut sit vre. Mgcie. amicus, hoc tamen adjecit, quod vra. Mgcia. non sit sue Mti. integer amicus.

Et propterea sua Mtas. considerans, tam sua quam vre. Mgcie. dominia paganis vicina esse, et intelligens communem sive conjunctam utrinque defensionem contra eosdem hostes utrique parti multo utiliorem esse, quam separatam vel divisam, optat a vra. Mgcia. per me et erga suam Mtem. et sue Mtis. dominia, talem amicitiam omnibus in rebus ostendere velit, qualem ex sua Mte. cognoscit et qualem necessitas utriusque partis postulare videtur. Sicut enim non dubitat sua Mtas., suam amicitiam ad defensionem contra hostes vre. Mgcie. utiliorem esse quam aliorum principum, qui vicini non sunt, ita etiam credit amicitiam vre. Mgcie., quoad defensionem sue Mtis. dominiis utilem esse futuram.

Ubi autem talis consensus amicitie ab utraque parte conservabitur omnia multo melius ad utramque partem eventura esse non dubitat in bellicis actionibus contra paganos; sentient enim meliorem resistentiam ab utraque parte futuram, quam si per discordiam mutuum auxilium deesse in communi necessitate viderent.

Et ut hec ipsa amicitia inter Mgciam. vestram et imperatorem Turcarum per Mtem. regiam incepta et facta firma et perpetua esse possit, Mgcia. vra. det salvum conductum nunciis imperatoris in manus meas, ut sub eodem salvo conductu ad vram. Mgciam. securi veniant et ipsam amicitiam confirment.

Commisit item mihi sua Mtas., ut cum vra. Mgcia. constituerem tempus et locum, quando conventuri essemus in confinibus terrarum, ut satisfieret vre. Mgcie. desiderio de fugitivis hominibus, de quibus apud s. Mtem. vra. Mgcia. questa est, quod a festo assumptionis b. virginis Marie in Podoliam profugissent. — Et sicut sua Mtas. promisit, se facturam post conventum cracoviensem; jamque mihi dedit sua Mtas. literas ad omnes capitaneos vre. Mgcie. finitimos, ut ad diem per vram. Mgciam. mecum constitutum convenirent, ut auditis partium querelis et responsis justitiam faciamus de restitutione hominum fugitivorum.

Vra. igitur Mgcia. velit etiam suos capitaneos admonere et eis mandare, ut sue Mtis. subditis homines fugitivos similiter restitui jubeantur, qui querunt-tur, multos similiter in terram vre. Mgcie. profugisse, de quibus nunquam justitiam consequi possunt.

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 151—152.

CCIII.

1517. 1517. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite pe *George Krupski* ca legatŭ la *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, cu următórea instrucţiune: că Stefanŭ, voivodulŭ a trimisŭ în Polonia ca oratorŭ alŭ seu pe *Cârja* boieriulŭ, ca se reînoiéscă vechile tractate ale Moldovei cu Polonia, şi cu acéstă ocasiune s'a datŭ din partea Poloniei, în mânile oratorului Cârja, chrisovulŭ tractatului întăritŭ cu jurămêntŭ; totŭ asemenea este acum de lipsă se dée şi voivodulŭ unŭ chrisovŭ de acelaşi cuprinsŭ, şi se-lŭ întăréscă cu jurămêntulŭ consiliarilorŭ şi alŭ boierilorŭ sei; cu deosebire, voivodulŭ Moldovei se permită drumŭ liberŭ comercianţilorŭ poloni, cari călĕtorescŭ în Turcia, şi se dée ajutoriŭ Poloniei în timpŭ de lipsă, precum şi Polonia va da ajutoriŭ Moldovei cu trupele sale.

Legatio seu Instructio a Sigismundo, Rege Poloniæ, ad Stephanum, Vojevodam Valachorum, data Georgio Krupski, Castellano Leopoliensi Capitaneo Hrodlensi.

Quod postquam dnus. vojevoda Moldavie misit Vilnam primum, deinde Cracoviam ad Mtem. regiam oratorem suum Kirsza ad declarandum voluntatem et desiderium suum, ut antiqua federa inter Mtem. suam regnumque et dominia sua ac inter patrem illius defunctum terramque Moldavie facta renovarentur, quodque obtulit se eadem federa servare velle majori studio et integritate quam pater suus, Mtas. regia grato animo suscepit hanc rem a dno. vojevoda et consiliariis terre Moldavie literasque firmissimas eorundem federum dari dicto oratori mandavit ac illas juramento, licet non fuit opus secundo id facere, iterum roboravit. Proinde ut ipse vojevoda similes literas daret et etiam juramentum cum consiliariis et primoribus suis tam ipse quam frater ejus Petrus prestaret, facturus iterum hoc idem juramentum una cum eodem fratre suo, postea quando ad etatem legitimam pervenient.

Secundo: quod sit libertas eundi in Turciam mercatoribus subditis sue Mtis. juxta privilegia et federa antiqua, alioquin esset ea res inconveniens mutue concordie, amicitie et federibus; quodque cives leopolienses habent privilegia vetera de emporio et depositorio suo, que illis per Mtem. regiam violari non possunt.

Tertio: quod Mtas regia commisit dno. palatino sandomiriensi, exercituum regni sui capitaneo generali et aliis capitaneis ac prefectis militum suorum: ut incumbente necessitate terre moldaviensi, ferret auxilium illi gentibus et stipendiariis Mtis. sue. Et proinde ipse vojevoda etiam provideret, ut, cum necessitas esset, terris Mtis. sue auxilium ex terra moldaviensi prestaretur.

Quarto: quod ad componendas et discernendas injurias, que fiunt aut facte sunt inter subditos Mtis. regie et vojevode moldaviensis, fieri debeat conventus in Czirvone pro fer. II. post fest. S. Petri et Pauli, apostolorum proxima. Ad quem Mtas. sua deputavit, dnos. palatinum sandomiriensem, palatinum Russie, palatinum Podolie et capitaneum camenecensem. —

Preterea dicatur de furtis, que ex terra moldaviensi multa in terris Podolie patrantur et aliis multis injuriis, que subditis Mtis. regie per subditos

dni. vojevode moldaviensis inferuntur, postuleturque ab eodem dno. vojevoda et ejus consiliariis, ut ejusmodi mala cohibeant et pro injuriis illatis satisfacere precipiant.

Item, ut non arestentur subditi Mtis. regie in terra moldaviensi, sed ut justitiam apud capitaneos quisque Valachus querat ex vi federum.

Hec singula premissa salute et credentia diffusius, ita ut expediet, dicentur.

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 152—153.

CCIV.

1517. *Tractatulŭ de pace şi de alianţă încheiatŭ între Polonia şi Moldova*, ale cărui puncte principale sunt următórele: Sigismundŭ, regele Poloniei, promite, că va trăi în pace cu Stefanŭ voivodulŭ, cu fratele seu Petru, şi cu ţéra Moldovei, şi se obligă a da ajutoriŭ Moldovei în contra tuturorŭ inimicilorŭ sei, de asemenea şi voivodulŭ Stefanŭ, şi fratele seu Petru, se fie obligaţi, a da ajutoriŭ Poloniei, cu armele şi cu trupele lorŭ, — pe câtŭ le va sta în putere; — că regele Sigismundŭ nu va suferi în Polonia pe nici unŭ inimicŭ de alŭ voivodului Stefanŭ, ori alŭ fratelui seu Petru; că în casŭ dacă voivodulŭ Stefanŭ şi fratele seu Petru constrînşi de unŭ inimicŭ mai puternicŭ ar fi siliţi se părăséscă Moldova, atunci ţéra Poloniei se fie deschisă, pentru dênşii, pentru boierii şi familiele lorŭ; că întêmplându-se mai departe, ca regele Poloniei şi alŭ Ungariei se încépă o espediţiune generală asupra Turcilorŭ, atunci la espediţiunea acésta se iée parte în persónă şi Stefanŭ voivodulŭ, ori fratele seu Petru, cu óstea Moldovei, cu condiţiune însă, că regele Poloniei şi alŭ Ungariei se trimită ajutoriŭ Moldovei încă înainte de începerea espediţiunii, ca se apere ţéra de invasiunea Turcilorŭ. 1517.

Fedus cum Valachis.

In nomine Domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus D. g. rex Polonie, Mg. dux Lithuanie, nec non terrarum Cracovie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cujavie, Russie, Prussie ac culmensis, elbingensis Pomeranieque etc. dominus et heres, manifestum facimus universis et singulis presentes lecturis. Quia cum mgcus. dnus. Stephanus, vojevoda terre moldaviensis, amicus sincere nobis dilectus, sedem patris sui olim mgci. Joannis Bohdani, vojevode, assecutus, a nobis per suum nobilem Lucam Kirsza, oratorem et officialem suum, qui Kumiennik dicitur, postulasset: ut cum eo antiqua federa et inscriptiones, que cum eodem patre suo olim Bohdano, vojevoda, fecimus, innovaremus et confirmaremus, nos cognoscentes, cuilibet etiam potentissimo dno. expedire multum concordiam et fedus mutuum cum aliis vicinis dominis et presertim his utriusque nostrum propter invalescentem in dies hostium Christianorum potentiam, equum censuimus illa renovare et

confirmare, renovamus et confirmamus harum serie literarum. Et volumus nos Sigismundus, rex, fedus et pacem perpetuam, tenere et habere cum eodem mgco. Stephano, vojevoda, et Petro, ejus fratre, ac terra moldaviensi, pollicemurque verbo nostro regio pro nobis, successoribus nostris et consiliariis ecclesiasticis et secularibus ac universis subditis regni et dominiorum nostrorum eandem pacem perpetuam cum ipso mgco. Stephano, vojevoda, et Petro, fratre ejus, pueris ipsorum, pueris puerorum et successoribus ipsorum, bojaris et universis subditis ac terra eorum moldaviensi tenere ac inviolabiliter observare in perpetuum; regnumque et dominia nostra ac consiliarii ac omnes subditi nostri tenebunt et observabunt. Ipseque Stephanus, vojevoda, et Petrus, ejus frater, securi esse debent et sua impetrabunt in terra sua moldaviensi absque ullo nostro, liberorum, successorum et subditorum nostrorum impedimento, nunc et in posterum.

Pollicemur insuper, quod Stephano, vojevode, et Petro, ejus fratri, pueris ipsorum, pueris puerorum et terre eorum moldaviensi contra omnes illorum inimicos consilio et auxilio nostro assistemus, ipsosque ab eisdem inimicis tuebimur et defendemus pro posse nostro, armis et gentibus nostris et successores nostri defendent. Et similiter vojevoda Stephanus et Petrus, ejus frater, successoresque ipsorum nobis, successoribusque nostris contra omnes hostes nostros assistent et consilia atque auxilia sua pro posse suo prestabunt armis et gentibus.

Pollicemur etiam cum consiliariis nostris Stephano, vojevode, et Petro, ejus fratri, pueris ipsorum et pueris puerorum ipsorum erimus inimici inimicis et amicis ipsorum erimus et esse volumus semper amici. Ipse etiam Stephanus, vojevoda, et petrus, frater ejus, pueri ipsorum, pueri puerorum ipsorum et subditi ipsorum terre moldaviensis erunt et esse debent amicis nostris amici et inimicis nostris inimici.

Item quod nullum inimicum Stephani, vojevode, et Petri, ejus fratris, qui se appellaret dnum. terre moldaviensis et veniret ad nos aut subditos regni et dominiorum nostrorum suscipiemus, nec locum usque illi aut victum dabimus in terris nostris et apud subditos nostros, sed ubi talis compertus homo foret in terris nostris apud quemcunque ex subditis nostris, abire illum et pellere de terris nostris mandabimus, ut nullo tempore maneat in dominiis nostris, nec illum fovebimus nec tenebimus in damnum Stephani, vojevode, et Petri, ejus fratris, successorumque et subditorum ipsorum ac terre moldaviensis, occulte seu manifeste. Et si contingeret, quod aliquis bojarus aut servus Stephani, vojevode, profugeret ad nos et terras aut subditos nostros, is querere poterit sibi gratiam apud dnum. suum Stephanum, vojevodam, per se aut per intercessionem nostram, et si eam obtinebit, liberum erit illi et securum reverti ad dnum. suum Stephanum, vdam. Quod si gratiam et veniam consequi non posset, nos illum non servabimus apud nos et subditos nostros in terris ac dominiis nostris neque occulte neque manifeste.

Etiam pollicemur Stephano, vde., amico nostro, quod si contingeret et permissione divina, quod procul absit, ipsum et Petrum, ejus fratrem, propter potentiam alicujus validi hostis, cui resistere non posset, exire de terra

sua ad regnum Polonie aut alia dominia nostra, tum ex eo casu terre nostre aperte erunt illis et matri eorum, uxoribus, sororibus et liberis eorum et universe familie seu generi ipsorum et bojaris cum uxoribus, cum liberis et subditis eorundem cum thesauris et rebus omnibus, que ad eos spectant; liberumque erit eis venire ad nos, terras, castra et civitates nostras et manere libere et secure, ubicunque illis visum fuerit. Nosque in casu eo ipsum Stephanum, vdam., et Petrum, fratrem ejus, ac matrem, conjuges, liberos ipsorum cum uxoribus, cum pueris ipsorum amore et benivolentia nostra prosequemur et in gratia ac honore conservabimus. Habebuntque ipsi libertatem in terris nostris manentes, recuperare terram suam moldaviensem. Et cum id facere voluerint, nos Sigismundus, rex, omnibus viribus et potentiis nostris illos adjuvabimus, ut repetere et recuperare possent terram ipsam suam moldaviensem, et cum dnus. deus adjuverit, quod eandem terram suam recuperabunt, liberum erit et securum et apertum ipsi Stephano, vde., et Petro, ejus fratri, amicis nostris, absque omni incommodo et damno exire de terris nostris cum matre et conjugibus suis, cum sororibus suis, cum universo genere et omnibus bojaris ac uxoribus eorum, thesauris eorum et omnibus, que habuerint ad terram suam moldaviensem.

Item pollicemur Stephano, vde., et Petro, ejus fratri, pueris et servis eorum ac pueris puerorum ipsorum et terre moldaviensis, quod nullum damnum et impedimentum illis faciemus, nec ullam hostilitatem seu inimicitiam, cum illis facto aut consilio occulte aut manifeste habebimus. Et si intellexerimus undecunque et a quibuscunque inimicis aliquod malum aut damnum illis imminere, id nos Stephano, vde., et Petro, ejus fratri, et liberis eorum ac terre moldaviensi significabimus. Et similiter Stephanus, vda., et Petrus, ejus frater, et liberi ac subditi ipsorum nullum detrimentum et damnum nobis et terris nostris inferre, nullas quoque inimicitias nobiscum exercere debent facto aut consilio, occulte aut manifeste. Et si intellexerint, aliquod malum a nostris hostibus nobis imminere, ipse Stephanus, vda., et Petrus, ejus frater, debent nobis illud indicare et significare.

Preterea si quando nos generalem expeditionem unacum Sermo. principe dno. Ludovico, rege Hungarie et Bohemie, nepote nostro charissimo, prout id cum dei auxilio facere intendimus, facere voluerimus contra Turcorum imperatorem et terram illius, nosque ipsi in personis nostris cum omnibus potentiis dominiorum nostrorum in eadem expeditione proficiscemur, ipse Sermus. dnus. Ludovicus, rex, ibit in terram Bessarabie et Transalpinam, illicque Danubium trajiciet, nos etiam ibimus in terram cesaris Turcorum et habita mutua intelligentia cum eodem Sermo. dno. Ludovico, rege, nepote nostro charissimo, et mgco. Stephano, vda., et petro, ejus fratre, illac ibimus et Danubium trajiciemus, qua nobis melius et utilius videbitur. Et tum Stephanus, vda., solus in persona sua cum tota terra sua moldaviensi una nobiscum contra eundem imperatorem Turcorum ire debebit, nisi, quod absit, gravi infirmitate detineretur, propter quam solus in persona sua ire nobiscum non posset, quia tunc et eo casu Petrum suum fratrem cum omnibus suis potentiis mittere nobiscum et expedire debebit.

Priusquam vero ejusmodi generalem expeditionem contra cesarem Turcorum faciemus, nos Sigismundus, rex, una cum Sermo. nepote nostro, dno. rege Ludovico ipsum Stephanum, vdam., et Petrum, ejus fratrem, ac terram eorum moldaviensem protegemus ab eodem cesare Turcorum et defendemus illisque contra ipsum assistemus et auxilium prestabimus.

Similiter quoque Stephanus, vda., cum Petro, fratre suo, quecunque nova interim audiverit de Turcis, nobis illa et dicto Sermo. nepoti nostro, dno. regi Ludovico, quantum poterit, significare debebit. Et neque consilium neque auxilium ipse Stephanus, vda., et Petrus, ejus frater, dabunt Turcis adversum nos. Sed quantum maxime poterunt, erunt illis inimici.

Quod si Stephanus, vda., et Petrus, ejus frater, per Turcorum imperatorem et ejus exercitum oppressi cogerentur vi et armis dare auxilia contra terras nostras, ipsique magne potentie resistere non valentes ferrent auxilia Turcis adversus terram nostram, fedus et pax perpetua inter nos propterea violari ac rumpi non debet, in quantum constaret, illos vi ad hoc coactos fuisse.

Item mercatoribus Stephani, vde., et terre moldaviensis liberum erit et securum ire per terras nostras et mercari et negotia sua exercere, solutis vectigalibus et theloneis consuetis et servato jure antiquorum emporiorum seu depositoriorum.

Et similiter nostris mercatoribus et subditis liberum esse debet, et securum et aptum, ire per terram moldaviensem ac mercari et negotia sua exercere, solutis vectigalibus et theloneis antiquis et servato jure antiquorum depositoriorum.

Si que autem injurie et damna evenient inter subditos utrinque circa fines, nos cognitionem illarum camenecensi et haliciensi capitaneis pro tempore existentibus committemus, sic quod cum facta fuerit aliqua injuria aut damnum alicui subdito de terra moldaviensi, ab aliquo subdito nostro, is, cui facta erit injuria, petere debet justitiam a capitaneis camenecensi et haliciensi, et ii ipsi capitanei habebunt potestatem in unumquemque subditum nostrum, ut facere possint cum eis justitiam, deum pre oculis habentes, hominibus Stephani, vde., et terre moldaviensis. Similiter si cuipiam ex subditis nostris facta erit injuria aut damnum a subditis aut aliquo homine Stephani, vde., et terre moldaviensis, is petere debet justitiam a capitaneis choczimensi et czarnoviensi. Illi vero potestatem et auctoritatem habere debent a dno. suo de omnibus, deum habentes pre oculis, justitiam ministrare.

Quod si aliqua gravis, magna injuria et dissensio accideret inter capitaneos, nos id Stephano, vde., significabimus, et ille nobis vicissim, et uterque nostrum oratores et consiliarios suos solennes mittere debebit. Qui simul convenientes de ejusmodi injuria et differentia cognoscant et justitiam faciant. He autem injurie et damna, que utrinque inter subditos nostros evenerint, hoc fedus et pacem perpetuam inter nos violare et frangere non debent.

Conventus vero ad componendum et cognoscendum utrinque de ejusmodi injuriis et damnis fieri debent in locis consuetis, in quibus hactenus fuit tentus et habitus.

Hec omnia supra dicta nos Sigismundus, rex Polonie, et Mg. dux Li-

thuanie etc. pollicemur verbo nostro regio cum omnibus archiepiscopis, episcopis, consiliariis nostris ecclesiasticis et secularibus et subditis regni et dominiorum nostrorum amico nostro Stephano, vde. terre moldaviensis, et Petro, ejus fratri, pueris illorum et pueris puerorum ipsorum, omnibus heredibus et subditis illorum firmiter tenere, implere et inviolabiliter observare sine fraude et dolo, successoresque et subditi nostri observabunt.

In cujus rei fidem et testimonium sigillum nostrum presentibus appendi fecimus. Actum et datum Vilne fer. IV prox. post fest. S. Andree, anno domini MDXVII., regni nostri anno XI. Presentibus reverendis in Christo patre episcopo premisliensi et regni vicecancellario, Petro Tomiczki, nec non generosis Janussio Swirczewski, bieczensi et sandecensi, ropczicensi et trebowliensi et militum nostrorum mercenariorum in hoc Mg. ducatu capitaneo, Nicolao Volski, sochaczoviensi, Joanne Kosczyeleczki, kovaliensi, Petro Kriski, sieprcensi et capitaneo plocensi, castellanis, Joanne Latalski, gnesnensis, cracoviensis et lancicensis ecclesiarum preposito, Andrea Kriczki, Stanislao Chroberski, pincerna et capitaneo crzestoviensi, Derslao Zaliwski, magistro coquine cracoviensis, Nicolao Tomiczki, tribuno lanciciensi, capitaneo costensi et prefecto stabuli, Silvestro Ozarowski, succamerario et burgrabio cracoviensi et capitaneo zavichostensi, Jacobo Rosnowski, dapifero posnaniensi, nostris sincere et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati reverendi in Christo patris dni. Petri, epi premisliensis et regni nostri vicecancellarii sincere nobis dilecti.

Acta Tomiciana. Tom. IV. pag. 153—157. Cod. R.

CCV.

1517. *Stefanŭ Românulŭ (Olachy)*, amintitŭ ca judeţŭ alŭ Orestiei într'unŭ procesŭ alŭ oraşului Orestia cu locuitorii din Vinţulŭ-de-josŭ. 1517.

Observantiam sempiternam. Quandoquidem vestrae dominationes optaverint, quatinus ea quae super terram litigiosam vidissemus, vestras ad dominationes conscientiose conscriberemus, quocirca domini nobis semper observandi ego Joannes Gereb judex regius fateor me, dum simul essemus in praedicta terra litigiosa, quosdam homines mihi certe in numero incertos non tamen multos versus Zazwarosz a longe sessum tenentes vidisse, interroganti mihi a Stephano Olahy, qui illi essent, quos viderim, respondit: Hospites sunt de villa Balamjr sic dicta, illorum autem de Sazwarosz. Qui juramentum praestare debebant aut illi interesse constituti erant, ad decem vel duodecim famulorum exceptis, nobiscum in loco terrae litigiosae fuerunt etc. Et ego Georgius Rapoldth judex sedis fateor meme vidisse quendam famulum ad Alwyncz equitantem. Interrogavi quis esset ille. Responderunt: Quendam de Sazwarosz, eorum esse famulum seu hominem, quem versus Alwyncz misissent

visendi atque explorandi causa, si ipsi homines de Alwyncz cum multitudine seu populi impetu venirent, ut et ipsi sese modo aequali praepararent et disponerent. Hoc siquidem vestris dominationibus, quod nos viderimus, perscribendum duximus. Quas felici sedere optamus. Ex Sazebes dominica quarta post festum pascae, anno domini 1517.

Judices de eadem
vestris dominationibus semper
deditissimi ect.

Titululŭ: Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, judicibus juratisque consulibus civitatis Cibiniensis, dominis et majoribus suis aevo continuo observandis.

Mai josŭ: Attestationes inter Braz et Alwyncz.

Amlacher, Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos. pag. 89. Originalulŭi pe chârtie în archiva naţiunei săsesci din Sibiu.

CCVI.

1517. (1317). 1517 (1317). Documentŭ despre împărţirea *munţilorŭ Bărgăului*, între familiele nobile Bethlen şi Apafi, şi între saşii din districtulŭ Bistriţei. Ca martori pentru arĕtarea vechilorŭ frontiere figurézŭ mai mulţi *români bĕtrâni* şi *chinezulŭ românŭ* din comuna Bârgău.

Nos Franciscus Iklodi Comes Comitatus Dobocensis, et Stephanus Sz.-György Comes Comitatus Interioris Szolnok, Caspar Kereszturi Vice Comes Dobocensis, Martinus Cserényi et Franciscus Cserényi de Balásfalva, Georgius Csulaki Comes majoris Sajo[1] salva reverentia loquentes memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis, quod egregii et nobiles Domini Joannes Bethlen major de eadem, et Ladislaus Apafi, Nicolausque de Apanagyfalva partibus ab altera, communi et unanimi sententia vocarunt nos, tamquam homines Regios, et Judices electos, ad divisionem, et dissecutionem alpium Borgoiensium subjicientes se se vinculo 500 florum aureorum, ut quid quid secundum puram conscientiam nostram, de dictis alpibus Borgoiensibus, inter nos deliberaremus, in hoc nobiscum consentiret utraque pars, nostramque compositionem qualemcunque ratam et immotam haberet, visum est itaque nobis ad probabiliorem divisionem harum alpium praedictarum tales adjungere homines, qui statum, situm, et proventum sylvarum scirent, signo tamen Judicis primarii Bistriciensis circumspecti Georgii Kuklár vocavimus, citavimusque villicum Jadiensem Theusves cum suis asseclis Philippo Fabro, Demetrio Bremer, Joanne Doliatore, Halia Cripo, Joanne

1) Şiculŭ-mare în comitatulŭ Dobâcei.

Calcario, Georgio Rotario, Civibus juratis similiter de Bistricio . . . . . Villicum providum Brictinum Calcarium, Emericum Fabro, Martinum Doliatorem, Joannem Doliatorem, et Mathiam Jádi cives Juratos, item de dicta Borgo octo homines seniores Juratos videlicet: Joannem Dan, Hella in Kószta, Lazarum Karácsontelke, Michaelem Tomsa Jobbagiones Joannis Bethlen, item Joannem Dan. villicum seu Kenezium Paganum, Michaelem Porta, Jobbagionnes dictorum Dominorum Apafi indigenos sicque . . . . . confectas, qui fide ipsorum mediante, sic coram nobis fassi sunt: quod ipsi puerili admodum aetate existentes, sciant duos Villicos annis conflictatos, laesosque fuisse eo, quod alterum inscio, atque extra favorem alterius Jadiensis ligna de antedictis sylvis haberet, unde moti Domini alpium dictarum sylvas diviserunt in duas partes, quarum una a regione scilicet Radnensium in usum Dominorum Apafi cedebat, altera vero parte meridionali in usum Bistriciensium, Glandium autem usus, et proventus quandoque communis fuit utrique parti, sylvas alterius partis dividere nulli partium licuit pro termino legitimo dissecando distributas partes proposuerant fluvium Bistriciensem usque ad inferiorem Nigrae collis situm, et hanc esse collem loco termini, nec posse se se melius discernere possessionarias has alpes, quae partes ipsorum olim determinarunt, fatentur nos quoque exeuntes una cum saxonibus praescriptis quantum potuimus a cacumine dictae nigrae collis nemora et saltus undique perspeximus a saxonibus omnia loca investigantes, qui fassionem etiam Valachorum probarunt, similem de divisione sylvarum mentionem facientes, simili modo et nos juxta consensum nostrum eundem terminum ab antiquis constitutum, et approbatum statuimus fluvium scilicet Bistriciensem et collem nigram; quod etiam sub vinculo, ab ipsis ex libera voluntate composito 500 florenorum, per literas nostras sigillo nostro obsignatas utrique parti extradedimus hac conditione, ut si qua partium hanc compositionem legitimam turbare, citata in praesentiam Vicarii, brevi dictamento Juris secundum Justitiariam Regni compositionem pro solutione et distributione legitimae constitutionis executionem patiatur. Datum ex Borgo in Comitatu dicto Dobocensi feria secunda proxima post festum Philippi et Jacobi apost. anno Domini millesimo Trecentesimo Decimo Septimo [1].

Franciscus Deveceri Notar. sedis Dobocensis m. p.

L. S. L. S. L. S. L. S. L. S. L. S.

Transilvania, An. 1874. pag. 95—96. Din colecţiunea c. Jos. Kemény.

---

1) Hoc Instrumentum in anni designatione vitiosum esse allegatum fuit, in causa Bethleniorum ex defectu seminis Apafiani contra fiscum mota ex eo, quod nec stilus, nec character, nec papyrus ejus aevi (1317). esse videatur, si quidem anno 1317. nondum Bethlenii, vel Apafii Possessionem Borgo eo tunc possederint, neque Apafius in Instrumento notatus praedicatum de Nagyfalu habuerit anno 1317. quia eo tunc nec possedit, et nondum Comitatus Szolnok erat tripartitus, consequenter loco 1317. substitui pretendebatur annus 1517., quod etiam liquido coram Tabula Regia constitit.

C. J. Kemény.

CCVII.

1517. 1517. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, numesce pe nobilii români, *Radulŭ* din Rîu-Bărbatŭ, *Stanciulŭ* din Mâţesci, *Dionisie* din Pescéna, *Petru* din Rîu-albŭ şi *Vladŭ* din Ruşorŭ, ca judecători aleşi, pentru împărţirea moşiilorŭ între *Cândea*, fiulŭ Popei Vladŭ din Şerelŭ şi între fraţii sei.

Joannes Zapolya Comes perpetuus Terrae scepusiensis Vajvoda Transilvanus, et siculorum Comes nobilibus Sztancsul de Maczesd, ac Joanni Literato de Hosdat, et Michaeli de Kis-Barcsa salutem et favorem. Noveritis quod nobis die Dominico proximo ante festum nativitatis B. Joannis Bapt. una cum nonnullis harum partium Transilvanarum nobilibus hic in Oppido Hatzak vocato constitutis et existentibus nobilis Kendo de Serel pro se personaliter praesentibus ibidem nobilibus Ladislao . . . . . Dancsul de eadem Serel, idem legitimae evocationis modum observando, ac in figura judicii nostri comparendo, quasdam Litteras nostras patentes, nostrum Judiciarium produci curavit in conspectum, quarum tenor talis est:

«Joannes de Zapolya etc. Nobilibus Radul de Borbatvize, Stancsul de Maczesd, Dionisio de Pestyén, Petro de Fejérviz, et Ladislao de Rusor salutem et favorem, Exponitur nobis in persona nobilis Kende filii quondam Ladislai Presbyteri de Serel, quomodo ipse cum nobilibus Presbytero Valacho, ac Dancsul de eadem Serel filiis quondam Ladislai praefati Presbyteri fratribus suis carnalibus in totalibus Bonis ipsorum et juribus Possariis in Possessionibus Serel praedicta ac Rusor in Comitatu Hunyadiensi existentibus habitis hactenus indivisis per Vestri medium divisionem habere vellet congruentem jure Regni requirente. Requirimus igitur vos etc. (reliqua juxta stilum consvetum.) Datum in Oppido Hatzak vocato, feria sexta proxima ante festum Nativ. B. Joannis Baptistae anno Domini 1517».

Quibus exhibitis et praesentatis praefatus Kende de Serel rationem praemissae divisionis fiendae . . . . . admissae assignari postulavit per in causam attractos . . . . . attos. coram nobis, quo audito Nyisztor de Paros pro antefato Ladislao Presbytero, et Dancsul de Serel cum protestatione . . . . . eandem nostram in praesentiam respondit ex adverso, quod praescripta divisio per annotatos homines . . . . . fuisse admissa, quoniam superioribus temporibus ipsa eadem divisio quantum in Domibus est Curiis ipsorum nobilitaribus . . . . . de Hosdat . . . . . sessiones Jobbagionales, ac terras et foenilia . . . . . iidem homines arbitri quosdam homines ibidem . . . . . praemissam exequerentur, executionique damnarent, delegissent, idem actor ad . . . . . praefatorum in causam attractorum requisitiones hujusmodi divisioni interesse noluisset. nihilominus ad praesens eandem executionem hactenus minime executam admittere promti forent et parati, quibus sic habitis, quia praetacta divisio in praescriptis portionibus possessionariis in Possessionibus Serel et Rusor per partes allegatas modo fieri praemissa debita, hactenus ad plenum minime executa fuisse comperiebatur, ad eam itaque perficiendam, vos de necessario

transmitti debere videbatur. Requirimus igitur vos etc. (reliqua juxta stilum mandati divisionalis). Datum in loco et termino praenotatis a. D. 1517.

Ex Transmissionalibus causae Catharinae Rusori Michaele Kenderesianae anno 1785.

Transilvania. An. 1874. pag. 96. Din colecțiunea c. Jos. Kemény.

CCVIII.

1517. *Sigismundŭ*, regele Polonlei, confirmă privilegiile orașului *Colomea*, și adauge totŭ-o-dată, că au se remână în vigóre și nestrămutate tóte tractatele și convențiunile Poloniei încheiate în timpulŭ domniei sale cu *voivodulŭ Moldovei* și cu *Moldovenii*. 1517.

In nomine domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Dei gracia Rex Polonie, Magnus Dux Lithuanie necnon Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiauie, Russie, Prussie ac Culmensis, Elbingensis, Pomeranie etc. dominus et heres significamus tenore presencium, quibus expedit, universis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris: quomodo coram nobis constitui personaliter honesti viri advocatus, proconsul et nonnulli consules suo et tocius comunitatis opidi nostri Colomiensis nominibus exhibuerunt originaliter literas et privilegia civilia sua inferius scripta, petentes eas et in unum nostrum privilegium transsumi nostreque maiestatis munimine roborari tenoris subsequentis:

(Urméză privilegiile din a. 1424, 1456, 1460, 1444).

Proinde nos Sigismundus Rex supplicationibus dictorum civium et subditorum nostrorum Colomiensium iustis et rationabilibus benigniter inclinati existentes, literas omnes preinsertas in hoc unum privilegium nostrum transsumi et reduci decrevimus, et reduximus in effectu, premissa omnia in eisdem literis nostris reductoriis contenta, expressa et specificata, presertim in quorum possessione existunt, et etiam salvis per omnia manentibus contractibus et ordinacionibus tempore felicis regiminis nostri quocumque tempore cum magnifico Woywoda Moldauie et Moldauis factis auctoritate maiestatis nostrae ac de certa sciencia nostra aprobavimus, prout et aprobamus, ratificamus et confirmamus, decernentes omnia et singula premissa robur firmum et perpetuum habitura presencium tenore mediante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum Cracouie in Convencione Generali, feria tercia post dominicam Ramispalmarum proxima anno domini Millesimo quingentesimo decimo septimo, presentibus reverendissimis et

reverendis in Cristo patribus dominis Ioanne de Lasko Archiepiscopo Gneznensi, Legato Nato et Primate, Ioanne de Conary Cracouiensi, Mathia de Drzewicza Wladislawiensi, Petro de Thomicze Poznaniensi et Regni nostri Vicecancellario, Raphaele de Leschno Electo Plocensi, Laurencio Miądzileski Camenecensi Episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Nicolao de Dąmbrowicza Castellano Cracouiensi, et Exercituum Regni nostri Campiductore, Cristophero de Schidlowiecz Palatino et Capitaneo Cracouiensi ac Regni nostri Cancellario, Nicolao de Lubraniecz Poznaniensi, Andrea de Thączin Sandomiriensi, Ioanne de Calinowa Calisiensi, Stanislao de Kosczielecz Siradiensi et Capitaneo Mariemburgensi, Nicolao de Skampe Brestensi, Ieronimo de Lasko Iunywladislauiensi, Otta de Chodecz Russie, Martino de Kamieniecz Podolie Palatinis, Luka de Gorka Castellano Poznaniensi et Capitaneo Maioris Polonie Generali, Nicolao de Schidlowiecz Sandomiriensi et Regni nostri Tesaurario, Venceslao de Ostrorog Calisiensi Castellanis, Stinislao de Chodecz Regni nostri et Capitaneo Leopoliensi, Petro de Wisnicze Curie nostre et Capitaneo Premisiliensi Marsalcis, Ioanne Latalski Gneznensis, Cracouiensis et Lanciciensis, Ioanne Carnkowski Scarbimiriensis et Canonico Cracouiensi, Paulo Crassowski omnium sanctorum Cracouiensis Ecclesiarum Prepositis, Secretariis nostris et aliis pluribus dignitariis, officialibus ac curiensibus nostris ad premissa testibus fide dignis sincere et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati Magnifici Christopheri de Schidlowiecz, in Sczmielow et Magna Opathow, Palatini et Capitanei Cracouiensis ac Regni Polonie Cancellarii, tum Siradiensi, Schochaczowiensi, Gostinensi ac Noue Civitatis Corczyn etc. terrarum Capitanei, sincere et grate nobis dilecti.

Cristoferus de S. p. et c. Crac. ac R. P. Cancellarius subscripsit.

Relacio eiusdem magnifici Cristoferi de Sidlowiecz Palatini et Capitanei Cracouiensis ac Regni Polonie Cancellarii.

Akta Grodzkie i Ziemskie. Tom. V. pag. 122 — 123.

CCIX.

Fără anŭ. (Începutulŭ sec. XVI-lea).

(Sec. XVI). Dările şi obligaţiunile anuale ale *românilorŭ castrensi* din districtele românesci, *Boşorŭ*, *Mănăsturŭ* şi *Şudca* din Bănatŭ.

Registrum super tres provincias Cum quibus tenentur per circulum anni. Primo de Bosor ad diem natalem d^ni^ qualibet villa tenetur vnam azi-

mam et vnam scapulam, et qualibet villa vnum vehiculum de ferro Item ad diem sancti Georgy qualibet villa tenetur denarios XVI. et unam azimam ac sex oua qualibet villa. Item ad diem St. martini quilibet homo flor. 1. et akones: Item quum porcos dicat de vigintiquinque vnum porcum et si Si (sic) est infra vigintiquinque liber est redemi quemlibet porcum cum denarys duobus Kenez autem Si haberet Centum porcos dat tantum vnum porcum vel Si nisi decem haberet adhuc dat vnum porcum In pertinencys Bosor.

In pertinencys Monostor ad diem natalem d^ni^ quilibet homo tenetur vnam azimam et vnam asaturam sed Kenez non tenetur quia ipse introducit ad Castellum: et qualibet villa vnam pintam vini per quos solidos ambulat et vnum denarium pro ceruisio penes pintam vini item vnum sestar auene de qualibet villa villa (sic) et penes auenam vnam azimam et de duobus villis vnam scapulam penes auenam: Item qualibet villa vnum vehiculum ligna et super ligna vnum Hwmerale de ferro et tota provincia lardum medium.

Item ad diem pasce quilibet homo vnam azimam et tres oua et vnam pintam vini et vnum denarium pro cerevisio penes pintam vini.

Item ad festum St. Georgy qualibet villa vnum sestar auene et penes auenam vnam azimam et de duobus villis vnam scapulam, et de qualibet villa denarios XXXIII. et ad diem ascensionis vnum edum castratum.

Item ad diem St. martini akones et flor. medium, Item quilibet homo Cortex ligni wlgo lwb siue Keregh Item quum porcos dicant Si centum porcos haberet dat vnum porcum et si decem haberet aduc dant vnum sed quod est infra decem redemit cum d. II. quemlibet porcum.

Item in pertinencys Sugya ad diem natalem d^ni^ tenentur quilibet homo vnum fauem et vnam asaturam vel scapul*um* et vnam pintam vini et auene sestari qualibet villa: et penes auenam vnam azimam de villa et de duobus villis vnam Scapulam, et tota provincia vnam d . . . mam vel medium lardum. Item vnum vehiculum ligna et vnum hwmerale de ferro super ligna.

Item ad diem pasce quilibet homo vnum panem quinque oua et vnam pintam vini ad diem St. Georgy et denarios XXXIII. qualibet villa: et quilibet Kenez denarios VIII. penes illos triginta tres denarios.

Item auene sestar vnum qualibet villa et penes avenam due ville panes duos et vnam scapulam, et tota provincia vnum edum Castratum.

Item ad festum S. martini akones et flor. medium, porcos vero ita est Jus dicarum Sicut in pertinencys monostor: Item quilibet homo vnum Cortex siue Keregh.

Item omnes tres prouincie tenentur falcare fenum et introducere et omnes labores qui sunt necessary ad Castellum monostor.

Item fassio nobilium Juxta animam ipsorum Coram me Johanne et Vincencio socio meo In hunc modum, quod iste tres pertinencie olim tenebantur ad festum S. Georgy quilibet homo flor. medium ad festum ascensionis d^ni^ qualibet provincia Boues quattuor ad festum St. martini flor. medium quilibet homo et akones triticy sestar duo auene sestar duo sed eciam eo

tunc Illegitime tenebantur me sibi sic fuerunt fuerunt (sic) missi Iterum ad vnum sestar tritici et ad vnum auene etc.

Item quicquid d^ni^ super ipsos imposuerunt semper omnia soluerunt.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 505 — 507. Însemnare de la începutulŭ secolului alŭ XVI-lea în archiva de statŭ a Bavariei. (Acta Brandenburgica CCV).

CCX.

Fără anŭ. (Începutulŭ sec. XVI-lea)

(Sec. XVI). O însemnare despre contribuţiunile în bani ale *românilorŭ castrensi* din districtele *Mănăsturŭ, Şudia* şi *Boşorŭ*.

Pertinencia Monosthor.

Blazest.

Budsa Péter	fl. I½.
Barcza mihal	fl. I½.
Mikwl janus	d. XXXV.

Remethe.

Othe andra	fl. I. d. LXXV.
Baycha balynth	fl. II. d. XXV.
Bene péter	fl. I. d. XXV.
Gere	d. XXXV.
Both	fl. I. d. XXV.
Rozthe georg	— d. L.

Thoplicza.

Baly	— — —
Agoston	fl. I. d. XXV.
Steffan	fl. II. d. XXV.
Mathias	d. LXXV.
Mikwl	fl. I.
gergel	fl. I. d. XXV.
frene	fl. I½.

Thopla.

gywrka	fl. I. d. XXV.
philip	fl. II.
reczegonia	fl. I½.
Iwa	fl. I.
thop. . . michael	d. LXXV.
dragola thoma	fl. I. d. XX.
mathiassonie	fl. I.
paul	d. XXV.
Balas	fl. I.

Ohaba.

danchwl	fl. I.
Sandor	d. L.
Laczko woya	fl. III.
Lazaronia	d. L.
Janko	fl. I. d. XXV.
Mirchonie	fl. I.
gawrilla	fl. I½.

Zohodol.

Farkas	fl. I.
Zemere	fl. II.
Marisesty	fl. II½.

Prodinesth.

paulisesty	fl. I½.
Iwa	fl. I½ d. XXV.
groze Jana	fl. I.½.
bogdan	d. L.

Thehomeresth.

Boyth mikola	fl. III½.
laczha	d. L.
Mika	fl. j.

Dobesth.

Miche	fl. I½.
Ambrus	fl. I.
braicz	fl. I.
Horgothesty	fl. III.
Stepanesthy	fl. I. d. XXV.
Mika	fl. I. d. XXV.
Iwan	fl. I.
Lwpsesty	fl. I½. d. XXV.
Iwban Ztepan	fl. I.

Othmaresth.

Katha Janus	fl. I.
Braiza	fl. I.
Mark francz	fl. III.
Milesty	fl. III½.
peika	fl. I.

Zernesty.

Zthanchwl	d. L.
farkas	fl. I. d. XXV.
grya Iwan	fl. I½.
fawr	fl. I. d. XXV.
dona	d. XXV.

Wyzes.

fethul	fl. I½.
Lwkach	fl. I½.
Iche mihal	fl. I.
Illyes	fl. I.
thoma petr	d. LXXV.
Marko	fl. I.
Marthesty	fl. I½.
Mihal	d. LXXV.
Mikolesty	fl. III.
tripsesty	fl. I. d. XXX.
Steya	fl. I.
Roman Janus	fl. I. d. XXV.
beya Zthankul	fl. I.

Paduran.

Rathich Iwan	fl. II½
trippa	fl. I
Wynche	fl. I.
Mila Janus	fl. II.
Zyłay peter	fl. I. d. XXV.
gywrgisor	fl. II½.
Mathias	d. L.
Rayo Janus	fl. I.
Michael	d. L.
Monosthor opidum	fl. XXV.

Pertinencia Swgdya.

Pomosthen.

Illye miklos	fl. I½.
Zthanchwl	d. LX.
Lucach	fl I.
Anthal	fl. II½.
farkas	fl. I½.

Lewkesesth.

thomas Jowa	fl. I½.
Andras	fl. I½.
Wladesty	fl. I½.
Zthanik	fl. I. d. XXV.
Mihaila	fl. I.
lukachone	fl. II.
Roman fyay	fl. I½.
farkas meze	fl. I½.
Swsman	fl I. d. XXV.

Swgdya.

Monchwl	fl. I. d. XXV.
Lwpey	d. LXXV.
Hanza Mikola	fl. I.
Dayol	fl. I.
yowa gywrg	fl. I.
wlsan	fl. I.
bona Jankwl	d. LXXV.
Laczkonie	d. XXV.
petrasko	d. XXV.

Radesth.

godan steppan	fl. I. d. XXV.
Zthayon	fl. II.

Ztrinka.

Jana	fl. I½
gywrka Iwan	fl. I. d. XXV.
Jacobesthy	fl. II.
palka	fl. I. d. XXV.
gawrill	d. LXXV.
Kozma	fl. I. d. XV.
Steppan	d. L.
philep	d. LXX.

Thalmadya.

Lwpe	fl. I.
Jwche	d. LX.
brana Luca cum fratribus	fl. I½.
Imreh	d. XXV.
Iwan	d. XXV.

Gyerchinik.

Ban mihal	fl. II.
gywrka	fl. II.
Zthanislaw	fl. II.
Danchwl	fl. I.
hawsesty	fl. I½. d. XXV.
Janchol bontha	fl. I.
Jowa	fl. I. d. XXV.

Gyerczinik alter.

Illias	fl. I. d. XXV.
fawr	fl. II.
gawra	fl. I. d. XXV.
Swsman mihwl	fl. II.

Othe.

fodor peter	fl. I.
thoma	fl. II.

Pertinencia Bozor.

Zigeth.

Bezgywrg	fl. I. d. XXV.
Jowan pothar	fl. I. d. XXV.
Krissan petr	d. LXX.
Kaleman	d. XXX.
Marthyn	fl. I.

Kaparllo.

Zthanchwl	fl. I½.
Andras	fl. I½.
Lwppa	fl. I. d. XX.
Steppan	fl. I.
fabian	fl. I.
Martin	d. L.

Zederies.

gywrko Zele	fl. II. d. XXV.
Zele Jacab	fl. Ij. d. XXV.
Istwanazza	fl. I.
Mihoka	d. LX.

Boya.

Andras Wysko	fl. II. d. XXV.
Mathias	fl. II.
Steppan daya	fl. II½.

Vngor Buckhowecz.

Vngor Janus	fl. I½
thomas	fl. I. d. XXV.

Bukhowecz alter.

Magyar laczko	fl. I.
Magyar ferencz cum fratribus	fl. III.
Zthanaza	d. L.
peter brates	d. L.
peyka	d. LX.
Michal	d. XX.

Kythest.

peter et Iwan	I½.
thoma	d. LX.

Dragoyesth.

Mihal	fl. I. d. XXV.
Steppan Zek	fl. II.
petrus Zek	fl. I. d. XXV.
fawr	fl. I.

Bothinesth.

tripsa mihalasa	fl. I½.
petrus tripsa	fl. I. d. XXV.
Mihal Gragws	fl. I½.

Zaraz.

Breka mihal fl. I½.
Andras fl. I½.
Jowa mihal fl. I½ d. XXV.

Lewdia.

fethwl fl. I½.
Bog peter d. LX.

In Herczest fl. I.

Pogonesth.

Simon gywrg fl. I½.
Simon Janus. fl. I½.
Miklo d. L.

Berna.

farra fl. II.
Breczke miklos fl. I½. d. XXV.

Peperig.

tripsa Steppan fl. III½.
kelchesty fl. Ij. d. XXV.
therne mihal fl. I. d. XXV.

Monyorowdia.

Miklonesty fl. I. d. XXV.
Lukach fl. I.
marko gywra fl. I½.
thoblesty fl. I½.

Dragoyesth.

Daiesty fl. I½. d. XXV.
Both yanhol fl. I. d. XXV.
Both petr fl. I.
Both Steppan fl. I. d. XXV.

Drinowa.

therewk Jans fl. I½
therek Steppan fl. II.
Domesty fl. II.
Dolo gywrg d. LXV.

Zarazel.

Zthoyka demeter fl. I½.

Bozor oppidum

fl. XXV.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 507—511. Însemnare de la începutulŭ seculului al XVI-lea în archiva de statŭ a Bavariei. (Acta Brandenburgica. CCIV. Fasc. Nürnberg).

CCXI.

Fără anŭ. (Începutulŭ sec. XVI-lea).

O esecuţiune făcută asupra castelelorŭ *Marginea*, *Mănăsturŭ*, *Jidova*, *Lugoşŭ* (Sec. XVI). şi *Lipova* din Bănatŭ.

Castellum Morsyna:

Execucio facta est in festo Circumcisionis d^ni^: vicinis et commetaneis ibidem existentibus Nobilibus Johanne Bekes, Stephano similiter Bekes de Endred, Ludovico Drakwlya de Senthesd, Michaele Nagh de Rogosan Johanne Zorbol de Zoran.

Castellum Monosthor:

Execucio facta est in octava festi St. Stephani prothomartiris presentibus ibidem dictis Johanne et Stephano Bekes de dicta Endred, Michaele Wza de Wzesth Petro Cherbycha de Thewys. Michaele de ladan.

Super Castrum Sydowar:

Execucio facta est in octava festi St. Johannis Ew[te] vicinis et commetaneis ibidem existentibus Nobilibus Georgio Gwllya de Krywyna, petro lado de Zlathina Michaele similiter Gwllya de dicta Krywyna, altero Michaele ladislao et Nicolao de Thwrssok.

Castellum Lugas:

Execucio facta est eodem die vicinis et commetaneis, ibidem existen. Nobilibus Andrea Sthanyssa de Waragya Georgio doma de eadem Mathia de Zekes Johanne Zerebenchy de eadem Lugas, Stephano de Ewthalom Paulo Zeny de dicta Lugas.

Castrum Lippa:

Execucio facta est in festo Epiphaniarum domini presentibus ibidem Nobilibus petro pathochy de Kwrowgd Johanne Nagh de Chewsevfalwa, Castellanus Egregiorum Johannis ac Georgy Petthew et francisci fily eiusdem Johannis per eos in Castello Zewdy constituto, Michaele de Bak Judexnobilium Comitatus Orodiensis Soris(?) Gaspar altero Gaspar Bewy de eadem Bak.

Super totali possessione Palewlesse ad dictum Castrum Solymos spectante — etc.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 511—512. Estrasŭ în archiva de statŭ a Bavariei (Brandenburgica CCVI).

CCXII.

Fără anŭ. (Începutulŭ sec. XVI-lea).

Nobilulŭ românŭ *Petru More*, declară că dómna *Beatricea*, soţia decedatului *Ionŭ Corvinulŭ*, a ducelui de Liptovia, i-a încredinţatŭ dênsului spre conservare partea sa de jumĕtate din *castrulŭ Hinedórei* şi din *castelele Haţegŭ*, *Mănăsturŭ* şi *Marginea*, şi se obligă a-i restitui castrele aceste ori când i le va cere, fără se mai facă vre-o oposiţiune din causa datorii, ce avea se i-o plătéscă reposatulŭ duce Ionŭ Corvinulŭ. (Sec. XVI).

Ego petrus More de Gyepes, familiaris Illustris domine Beatricis de Frangepanibus Illustris condam domini Johannis Corvini Lypthouie ducis, ac Regnorum dalmacie Croacie et Sclauonie Bani Relicte, Memorie commendo. Quod quia eadem domina mea graciosa, Castrum suum Hwnyad Simulcum Castellis Haczak Monosthor et Morsyna vocatis ad dictum Castrum Hwnyad pertinentibus, Ex sua speciali Gracia et beniuolencia Michi et manibus meis titulo officy, quo ad mediam partem dedit et assignauit, et quamuis certe litere obligatorie ipsius domini Johannis Coruini ducis etc. racione certorum debitorum per eundem michi solui debencium ac (ad?) me habeantur, Tamen nollens ego vt ipsa domina mea graciosa exinde In me tempore Conseruacionis dictorum Castri et Castellorum aliquod suspicium habeat, et ambiguitatem Ipsi domine mee graciose fide christiana, honoreque et humanitate meis mediantibus, et serie presencium me promitto atque obligor, vt dum et quandocunque Ipsa domina mea graciosa nec non Illustr. puella Elizabeth filia eiusdem prefatum Castrum Hwnyad, Simulcum Castellis prenominatis a me rehabere et aufferre voluerint, Non obstantibus prescriptis literis condam domini ducis obligatorys, omnique dolo et fraude ac difficultate post(posito) Quoad partem meam [1] libere et pacifice ac sine omni p..... remittere et resignare eisdem tenear, et sim obligatus, harum mearum vigore et testimonio Literarum mediante.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 512—513. Originalulŭ în archiva de statŭ a Bavariei (Acta Brandenburgica CCV).

1) De siguru în locŭ de: mediam.

CCXIII.

1518. 1518. O însemnare despre diferite cheltueli ale castrului din *Hunedóra*, şi în care se face amintire despre *chinezii* românesci din districtele Marginea şi Mănăsturŭ.

Exitus Castri Hwnyad.

(În estrasŭ.)

Eodem tempore (feria sexta post festum S. Anne) adducti per me d^no^ gra^mo^ Budam Aurum de Ikes p. I^c^ faciendo cum lucro fl. I^c^ XX. d. 80.

Johannes Bekes suum Annum 1514. complevit in festo Sancte Katherine virginis eodem Anno cui pro complecione Sallary sui solui fl. XXX.

Eidem Johanni Bekes ad Annum 1518. pro suo Sallario vnacum (Pou...?) Coquine eidem deputato ad integram solucionem dedi fl. II^c^ XX.

Annus meus Andree Castellani in Anno 1514. inceptus fuit, feria Secunda post Trinitatis, qua fuit feria Secunda ante Vrbani pape, fuit autem Racio posito tempore prouisoris Johannis Bekes Mecum Eodem Anno prefato circa festum Katherine, remansit autem debitor d^nus^ gr^mus^ ad seruicia mea deseruita a feria Secunda predicta vsque Katherine virginis.... etc.

Eodem Anno (1518). Johannes Bekes exmandato d^ni^ gr^mi^ fuit ad Bachiam in generalem congregacionem Regni ad ipsum d^num^ gr^um^ cui pro pecunys mensalibus dedi fl. XXXX.

Eodem tempore Johannes Bekes Bachie Kenesis qui cum eodem fuerunt Bachie dedit vt nostri Racionem computauit fl. XXXX. IIII.

Exitus Anno eodem super diversas Castri expensas.

Circa festum Epiphaniarum d^ni^ misso Johanne Cheh et Michaele Wza ad Themesium exparte dampnorum illatorum per Cruciatos vt satisfactio fiat expensis eisdem dati: fl. II.

Eodem tempore (dominica post Michaelem) Johanne Cheh misso ad Morzyna exparte Magnifici Pauli Bolany prothonotary expen. fl. I.

Kenesys et Hwzaronibus pertinen. Morzyna et Monosthor, qui Bachiam ad. d^num^ gra^um^ venerunt pro vexillis eisdem Sindonem emit d^nus^ Johannes fl. V.

Circa festum Sti Thome Apostoli domino Waywode Transilvanie veniendo ad Morzyna Ibidem ad Eum expositi fl. VII.

Procuratori d^ni^ gr^mi^ Michaeli Wza pertinen. Morzyna et Monosthor ad servicia sua Anni 1518. dati per Johannem Bekes fl. XII. quos eidem solvi.

Ex commissione d^ni^ Waywode Transilvanie fuerunt facte excubie per plures dies ob metum Turcarum ne Regnum invaderent, dati excubatoribus fl. III.

Pesty, Krassó vármegye története. III. pag. 513—514. Din archiva statului, din Bavaria. (Acta Brandenburgica CCIV. Fasc. Nürnberg).

CCXIV.

1518. Actele legaţiunei *episcopului Erasmŭ din Ploca*, trimisŭ de regele Sigismundŭ, alŭ Poloniei, ca oratorŭ la Papa Leo X. şi la Maximilianŭ, imperatulŭ Germaniei. În oraţiunea sa ţinută în senatulŭ imperialŭ întrunitŭ la Augusta, episcopulŭ Erasmŭ rógă pe imperatulŭ şi pe principii Germaniei se iée şi dênşii parte la espediţiunea generală asupra Turcilorŭ, cari între alte ţinuturi au ocupatŭ *Cetatea-albă* (Monocastum) şi *Chilia* (Licostomum) din Moldova, şi ameninţă acum creştinătatea cu alte pericule mai mari şi mai formidabile; etc. 1518.

Acta legationis epi Plocensis apud Leonem PP. X. et Maximilianum Imp. in comitiis Augustanis anno MDXVIII.

Anno Domini MDXVIII. et sequentibus Reverendus Pater Dñus Erasmus Episcopus Plocensis, dum apud Leonem Papam X. et Maximilianum Imperatorem nomine Serenissimi Principis Dñi Sigismundi Regis Poloniae oratorem ageret, haec suarum expedicionum et aliorum quae memoria digna censebat, recolligere curavit.

Oracio Augustae habita per eundem Plocensem Antistitem in Conventu Imperiali coram Maximiliano Caesare et omnibus Sacri Imperii Electoribus plurimisque Germaniae Principibus die Veneris XX. Augusti Anno MDXVIII.

. . . . . .

Quos vero hostes Regnum nostrum habeat, et quibus difficultatibus Rex ille bellicosissimus detineatur, paucissimis explicabo, ne piis auribus fastidii praebeam offendiculum. Notum est hac aetate nostra Sigismundi nomen celebre, longe lateque plurimis victoriis, fama refertissima pervolante. Nolo nunc genelogiam et ortum clarissimi Regis texere, quae Tuae Celsitudini et his omnibus satis cognita esse debent. Casimirea domus est, quae regnare semper didicit et vincere, praesenciam matura pulcritudine et aspectu iucundissimo decoram tu nosti, ita ex omni parte compositam, proceraeque gravitati coniunctam, ut ad Maiestatem ipsam nata esse videatur. Hic avito paternoque et fratrum Regno Senatu vocante successit, bello fortissimum, pace vero splendidissimum se praestitit et reddidit: quippe qui incomparabili iusticia, clemencia et liberalitate sic apud omnes suos charus est, sic eorum affectus aequitate et mansuetudine ac modestissimis legibus in se devinxit, ut inter tot bellorum tumultus non quod ex veteri instituto solitum est, sed quod Rex ipse praecipit, aut nutu solo designat, illico a suis omnibus cum summa animi alacritate perficitur. Quae profecto suprema laus Regum est, dum quisque subiectionis suae debitum amore illectus, non timore perculsus serena fronte et libera exequitur, idque efficit, ut dum Scythae fugaces (quod nostri Tartaros vocant) subito interdum et insperate fines nostros irruant, mox nobilitas e centro Regni primaria benignitati Principis satisfaciens vitam propriam et salutem mera ipsorum virtute devovet, et in media usque hostium agmina obiicere non metuat, spem reponens firmissimam in optimi Regis munificencia,

qui benemerita cuiusque dignis praemiis excitare consuevit. Urgetur namque multis hostibus Regnum illud amplissimum tribus, a parte una Scytharum ducibus potentissimis multa centena milia bellatorum in stacione campestri secum ducentibus, qui se etiam Caesares dicunt, uno Theodosiae propinquo post Boristenem ad latus maris Pontici in Thaurica residente, alter circum Tanaim et paludem Meotydem loca tenet, et is in manibus Regis est. Tercii sunt remociores Asiatici vastissimam incolentes solitudinem, et latissimos tenentes campos, hii omnes repentinis incursionibus Regnum depraedari et continue defatigare non cessant, famem, sitim, aestum et algorem ac omnem inediam contemnentes, saepius etiam Turcis iuncti, qui Monocastum et Licostomum occuparunt, maiora et horrenda damna nostris inferunt. Turcarum enim nutu Scythae omnes dependent, dum eadem secta sit Machometicis simul erroribus implicata. E quibus plane deprehendi potest facilius catulos a maternis uberibus, quam Tartaros a Turcarum assistencia divelli posse, qui nunc etiam contra Regem Persarum optatas viginti millium equitum suppecias tulerunt. De his Rex noster multas et insignes reportavit victorias, ut arces et loca Regni munitissima ostendunt, quae pacis tempore pro sui nominis immortalitate ordinatissime restaurat, ubi Scytharum catenatae acies latericiis in muris erigendis certamine quottidie congredi videntur. Est et alter hostis non minor ad rigentem Arcton citra mare glaciale consistens Roxolanorum Dux, quem nos Moschum dicimus, sola perfidia et detestando scismate famosus. Is partem Regni, Lithuanorum videlicet provinciam magno etiam bellorum motu turbat in dies, sed et hunc Rex noster patrocinante iusticia fudit saepius, eiusque potenciam triginta millibus in loco caesis profligavit, quam plurimis primoribus ad vincula coniectis, qui in omnibus Lithuaniae castris arctissima detinentur custodia, multis etiam aliis captivorum millibus per universum fere orbem variis Christianorum Principibus mancipiorum loco dono datis, iamque cruentum hoc bellum decennium superavit, dum sint qui eas discordias seminent et concitent, ac turpiter alere non verentur. Sed prochdolor non pudet etiam Religionis professores tantorum malorum auctores et faces esse, qui litteris et nunciis ad eam rem fovendam magisque irritandam terra marique sursum ac deorsum cursitant, ut Reges et Principes alioquin forte quieturos ad pugnam inflamment. Salutis insigne et candidam innocenciae vestem deferunt tanquam pacis amatores, et fratrum perniciem sitiunt, bellorumque fomitem et totam causam praestant: hi sunt, qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum: sed revera Deus fucis non illuditur: brevi namque eis secundum nequiciam adinvencionum ipsorum retribuet. Tuae vero Sacratissimae integritatis studium erga se et statum suum pacandum cognitum habet Rex noster, pro qua benevolencia ut parentem alterum observat, veneratur et colit, velleque vicissim eius Maiestatem omni opera et facultate eniti, ut quacunque occasione et modis tuae Celsitudini mutuo gratificari, et aeque firmum officium praestare possit. Et ut finem dictis imponam, his hostibus et quidem assiduis Regnum nostrum a trecentis pene annis premitur. Verum suo aere tantum, suo milite, et maximis laboribus totam hanc belli molem sustinuit, nemine Christianorum Principum suffragante, spe alebamur continua et nudis

semper pollicitacionibus detinebamur, sumptibus et humeris nostris vicina hucusque ocia fovebamus, ut iam tanquam defessi et imbecilles a maioribus impensis continere nos possemus et deberemus merito. Nunc tamen ut privatos affectus publica vincat utilitas, expedicionem hanc generalem commendat summopere et approbat Serenissimus Rex noster, laudat modum de colligendo nervo bellico et exercitu congregando, quem Sanctissimus Dominus noster et tuae Celsitudinis providencia constituit, aliique Reges et Principes Christiani proponunt. Sed neque de eo pro nunc Maiestatem Regiam cum Senatu et subditis suis quicquam decernere potuisse inter domesticas difficultates et bellicam occupacionem cum ea quam memini hostilitate, quibus aliqua ex parte utcunque compositis et deliberacione huius dignissimi Conventus procedente, mox Maiestatem suam et de colligendo nummo, et de scribendo milite in Regno et dominiis suis itidem constituere velle, nec praetermissuram quicquam, quae vires eius, ac Regni et dominiorum suorum ferre poterint, et quae ad tam sanctum diuque desyderatum opus pertinebunt, dummodo aliquando cum affectu aliquo Christianae saluti consulatur, pro qua (ut verbis utar Regiis) et thesauros omnes et sanguinem ipsum cum vita effundere parata est. Perge igitur, quo coepisti, Sacratissime Imperator, et tot ac tantis gloriosissimis tryumphis tuis unicum hunc, qui cunctos alios superabit, apponere contende, ut utriusque Imperii habenas Christiani omnes te moderante aspiciant et laetentur. Vinces procul dubio in Signo Crucis, hostes teterrimos profligabis cum tanto apparatu et omni potencia Turcas impios, exterminabis cum Leone Sanctissimo et tot Regibus, spurcissimos infideles, et ad ultimos usque fines terrae, tanquam Christo alienos propulsabis, ut qui te Augustum in Augusta tua, et mense hoc Augusti auguste comperimus, post multas de infidelibus partas victorias, Machometique deleto nomine augustissimum tandem videamus. Iter autem parabis et diriget Dominus, cuius res agitur, carmine Prophetico attestante, Revela, Domine, viam tuam, et spera in eo, et ipse faciet.

. . . . . .

Oracio habita Augustae coram Caesare et omnibus Electoribus ac toto illo Conventu per R̄mos D̄nos Sedis Apostolicae Legatos de latere, Thomam tituli sancti Sixti Caietanum et Matheum tituli sancti Angeli Gurcensem presbyteros Cardinales.

Boni adsumus Nuntii, Illm̄i Principes Leo X. Pontifex Maximus post apostolicam benedictionem, Romanum Christianum idemque vestrum Imperium occupatum a Thurcis restitutum vobis iri, vestra ac Christianae reipublicae virtute et opera cupit, disponit, primumque a vobis petit. Memoria siquidem cum repetimus maiorum vestrorum gloriam, animi magnitudinem, et ea quae fortiter et strenue gesserunt pro republica, si Ecclesiae religionisve causa ageretur, non possumus non laeti atque hilares nos ipsos continere, cum non intra nos ominemur, non coniiciamus, non extimemus, sed ipsis (ut aiunt) oculis conspiciamus, quanto sitis animo, quantis sitis viribus ad Christianam rempublicam atque religionem capessendam, priscorum vestigiis insistendo occursuri: ita ut qui annis prope septingentis Romanum Imperium ereptum a

Graecis, receptum a Gallis summa fide Apostolicae Sedi servastis, idem quoque nunc sit non modo defendendum, sed quacunque orbis patet, vestra quoque virtute ac fide propagandum. Italia omnis si quam reliquam spem habet, in Germanis habet, si quam victoriae lucem videt, in Germanis videt, Germanos Christiani huius belli auctores ac duces, eosdemque confectores sibi pollicetur: nulli enim tantum Christiani nominis ac fidei patrocinium quam hic esse, quod in Caesare et Germanis Principibus residere arbitratur. Nec vos degeneres futuros ab Ottonibus, Henricis, et id genus aliis in periculo praesertim religionis et Imperii sibi persuadet. Nolite itaque pati, ut quam tantam de vobis opinionem omnes conceperunt, irritam ac inanem fuisse postea fateantur, praesertim cum praesidere Deum Optimum Maximum vestris ductibus sciamus. Cum enim causa haec agitur, Dei causa agitur, cum in nefarium impurumque Thurcam acies instruitur, pro Deo pugnatur, cum in hoc genus mortis itur, pro Deo cadimus, foelicissimum profecto mortis genus, quo vita comparatur, et ea aeterna. An forte timendum vobis est, Germani, ut hostibus cedatis, qui ipsas quoque Romanas legiones, alias invictas, profligastis? Et si enim qui imminet hostis late dominetur (ne dicam regnet), licet Syriam Aegiptumque nuper subegerit, nichil est quod ultra admiremur, quam si imbelles quoscunque divicisset: cum Orientalibus quippe pugnatum est. Sinite, sinite, cum Germanis congrediatur, inveniet legittimos milites, experietur invicti roboris viros, senciet omnipotentis Dei in vobis manum: persequimini enim (ut divinum usurpem oraculum) inimicos nostros et corruent coram vobis, persequentur quicunque de vestris centum alienos, et centum de vobis decem millia. An forte abbreviata est manus Domini, ut salvare nequeat, aut aggravatae sunt aures eius, ut exaudire non possit? An quia pacta nostra diviserunt inter nos et Deum nostrum, adortum ire facinus tantum non debemus? In promptu est, unde convertatur Dominus et ignoscat. Dabunt tot millia hominum nomen in Christi miliciam: signum Crucis siquidem culparum omnium expiativum tanta multitudo suscipiat, criminaque nostra passim piis in sanctum hoc opus largicionibus redimemus, ut procul dubio factus caro et frater noster Deus non seviat in suos, qui cum nisi Dominus humani generis esset, pugnavit pro externis. Agite quod vestra interest, et venite et arguite me, si deero vobis, dicit Deus omnipotens maximus. Imminentia bella tum domi, tum foris non usquequaque extingui, verum ne tam necessario divinoque operi impedimento sint, somnum capere et Apostolicis, ut par est, mandatis obtemperando quinquennalibus induciis tolli rogamus, Iesu Christi proprium admiramur veneramurque opus efficere in terra pacem bonae voluntatis. Nobiscum bene agitur, si aliquantula fiat quies iniquo animo retento solo. De nervo autem belli nummo, qua via quove modo habendus sit, licet quot capita tot sensus, probata tamen plurimorum sapientum ac Principum consilio sentencia fuit, opportere sacris iniciatis decimam, plebeis quinquagesimam, cuique domui stipendium unius militis, divitibus annui census ac lucri vigesimam, et his vocatam Cruciatam apponi. Nec vos terreat decimae, vigesimae aut quinquagesimae insuetum novumque nomen, horrenda nos vobiscumque hac affirmaverimus, si nudae occurrerint. Verum cum quinquagesimas, vigesimas, decimasque non solvere, sed deponere, idque tutissime et

ea lege, ut nisi diffinito tempore in expedicionis istius opus conferantur, illis, qui deposuerint, restituantur, pium, sanctum optabileque cuique fore Christiano censebitis. Quocirca trepidare timore, ubi non est timor, desinant, verendum expedicionem hanc fucatam esse, auri sacram subtergere famem. Nos, inquiunt, Turcae sumus, quibus expilandis incumbit, in nos expedicio tota saeviet: vacate et videte, quaeso, qui supervacaneus est rumor et metus iste, percipite quam pie, quam sancte, cum et sacris iniciatis et populis universis agatur, nolumus Thesaurarii aut exactoris officio fungi, non eo tendimus, ut in nostram potestatem aera redigantur: veteres revolvite historias, requirite, si ullo unquam tempore sanctae Romanae ecclesiae Cardinales de latere Legati, interdictis etiam a iure facultatibus ad Pontificum eorumque rem pertinentibus, ut in praesencia cernitis, prodierunt, quod animadvertite, omni exceptione laudeque maiorem Leonis Pontificis pietatem atque liberalitatem ex propriis tot per Regna Legatis opportuna conferentis, non quaerit profecta vestra, qui sua pro vobis sponte magnificeque largitur. Sed quid Pontificii animi argumentis immoramur? re ipsa pocius comprobare operae precium est. Invenite vos ipsi, inveniant metuentes ipsi modum quempiam, quo quicquid auri argentique collatum fuerit, tutum adeo sit, ut nec in exactorum custodumve stipendia aliquid cedat, sed integra universa aut ad expedicionis huius usum deriventur, aut ad eos, qui dederint, redeant. Non quaerimus Germanum aerarium in Italiam transferre, in Germanorum militum stipendia erogari cuncta Summus Pontifex vult atque praecipit, nullum dolo fraudique locum relinqui, quae clara luce videtis: Christiana se respublica, religio, Regnum, templa, urbes et omnia in vestra propugnacula, nobis credite, contulerunt, vestram opem implorant, vestris genibus advolvuntur, si illa destituitis, vos ipsos Germanos destituitis, quando omnes in Maximiliani aquilas respiciamus. Nec aliunde Romani quam a Romano imperio auxilium expetamus, quando res vestra non minus quam aliarum regionum agatur. Contermina siquidem Turcis Germania prae aliis est: Italia enim quamvis Turcarum classi magis est pervia, prius tamen quam Italiam copiae terrestri invadent exercitu (in quo constat vim omnem belli victoriae quesitam esse), Germaniam petere oportet, nisi Carynthiam, Stiriam, Crovaciam et Hungariam Germaniae moenia esse inficiati fuerimus. Clementissimus Leo Pontifex (dici non potest) quantis vigiliis in rem hanc incumbat, non dies neque noctes ab hac cogitacione avelli potest, non si comedat aut bibat, aliud pectore agitat, non sua iam, sed seipsum, sanguinem et vitam pro Christiana religione et Imperio gestit exponere. Superest, ut Caesareus hic Senatus expedicionem in Turcas indicat, efficiendamque suscipiat, expectat Romana Ecclesia, universae Christianae reipublicae capita et membra in Serenissimum hunc Conventum suspiciunt; si diffinitur nunc nil, si in alium conventum differtur, confundemur omnes ab expectacione nostra. Cavete, ne dilacio hostibus componendi cum Persis finitimisque aliis tempus praebeat, Germanos Principes linguarum morsibus exponat, Christianisque populis desperacionem inferat. Animadvertite gravissimum istum Conventum fundamentum esse, super quo tantae moles nobis expedicionis erigenda est, cunctantibus quippe vobis, Christiani Principes reliqui retrahent procul dubio animum et

manum ab hac expedicione. Si Germania (aiunt), cuius interest, quae Romani Imperii dignitate gloriaque illustratur, cui Ecclesiae defensio est, credita verba dat, deque conventu in conventum diffinicionem transfert, quod nobis facillimum sit, discimus facile ab exemplo, sic vestra mora Christianae reipublicae (quod absit) ruinam pariet. Causabunt multi absentium libertatem, iureiurando, aiunt, nostris tenemur ecclesiis, nil contra earum commoda illis inconsultis agere, non est nobis delegata potestas absentes colligandi, ibimus illos consultatum atque hortatum, referemus deinde altero in conventu: verba (cum bona istorum venia dixerim) sunt haec non multum dissidencia ab inficiis. Impossibilia a vobis petit nemo, fidem violari horremus, quam et hosti servandam esse didicimus, quod vestra interest, quod in vestra situm est potestate, poscimus decerni, scilicet nunc expedicionem in Turcas diffiniri, modum comparandi nummos nullius cum iniuria, iureiurando demum spontaneo praesentes astringi, daturos se bona fide operam, ut hic diffinita execucioni demandentur. Non sunt haec contra iurisiurandi cultum, non excedunt haec vestrae limites potestatis, non obsunt haec absentium libertati, tollite itaque moras, semper nocuit differre paratis, an non parata sunt omnia ad expedicionem indicenda, quando universa oblata sunt? Quid amplius a Romana Ecclesia, quid ultra ab externis exigitur, quando se et omnia sua dedunt, foelix inicium Serenissimi Caroli Catholici Regis foeliciore vos auspicio trahat, Turcarum Imperium ille adhuc adolescentulus nuper in Affrica extinxit, pellite vos Europa, nec longe absunt maxima quaeque praemia. Etenim si cupidine gloriae ardet animus, nunquam honestior, nunquam facilior ad summam gloriam via vobis patuit: capessentibus quippe Germanis expedicionem in Turcas, si qua a nobis dicta sunt, fient supprema, vos belli auctores et duces, gloria manet: sin vero (quod Deus nolit) irrita esse contingit, parta iam vobis in decreta expedicione gloria, integro apud omnes splendore fulgebit, nullo accepto incommodo. Si Regnum appetitis, de propagando vestro Imperio agitur, si terrarum orbis non sufficit, paratum vobis a constitucione mundi coeleste Regnum adest. Si in ius causa deducitur, astricti estis pro Christi nomine ac fide bellum inire, quandoquidem prior ipse Rex Regnum aereas proprio sanguine ac cruce potestates debellavit, ut nos de perenni captivitate in libertatem filiorum Dei referret. In manu igitur vestra populorum libertas atque salus posita cum sit, exaudite nos, benignissimi Principes, nos pro Apostolico nomine, pro universa Ecclesia supplicantes, miseremini simul tam vastae multitudinis absque baptisimi gracia in aeternae mortis interitum praecipitis, si quid uni ex minimis sit factum, sibi censet Christus Dominus, quanti facturum putatis illum, quum innumeris suis Ecclesiis tam ingens beneficium collatum fuerit. Vobiscumque igitur, quia partiri curas et rerum molem summus Christi ovium pastor desyderat, ab utrisque par est, ut oves protegantur et lupi arceantur, ab illo Cruce, a vobis gladio, quo sub utraque protectione quietam tranquillamque vitam transigamus.

. . . . . .

Responsio data Legatis Apostolicis a Caesare in praesencia suae Mae-

statis et Legatorum per medium Episcopi Tergestini post dissolutum Augustensem Conventum in fine Septembris.

Cum Beatitudo Summi Pontificis ex debito suo, quo immortalis Dei vice in terris fungitur officio, Caesaream Maiestatem superioribus mensibus requiri fecerit, ut ad universalem pacem in Christiano orbe constituendam intenderet, quo domesticis bellis, quibus Christianum genus tam acriter hactenus vexatum est, e medio sublatis, eo liberius tota Respublica Christiana iunctis simul viribus salutiferae Crucis hostibus Thurcis aut bellum inferre, aut illatum propulsare posset, quippe qui duobus Solthanis devictis ac Syria, Phoenicia, Aegipto et aliis opulentissimis provinciis superatis, foelici rerum successu tumentes una cum insolentissimo eorum tyranno in Europam reversi, expedicionem in Christianos terra marique parare indies non desistunt. Sacratissima Maiestas Caesarea, quae ab ineunte aetate sanctissimam hanc expedicionem una cum caeteris Christianis Regibus et Principibus assumere in hunc usque diem concupivit, huiuscemodi propterea Summi Pontificis deliberacionibus annuere merito dignum existimavit. Quae dum miseris Christianae Reipublicae cervicibus tam manifestum periculum impendere ante oculos intueretur, dicti Pontificis paternis ac salutaribus monitis obtemperans universis Christianis Regibus scripsit, eosque adhortata est, ut quemadmodum Maiestas sua, sic et ipsi Beatitudinis Summi Pontificis votis pareant et laudatissimum hoc opus ad immortalis Dei sempiternam gloriam unanimiter amplectantur: atque ideo Maiestas sua nunc etiam omnes Status sacri Romani Imperii Germanicae nacionis hic Augustae congregaverat, quo eorum animos ad universalem expedicionem suscipiendam incenderet, et auxilium ab eis contra impios Thurcarum impetus impetrare potuisset, pro quibus bona iactata sunt fundamenta.

Insuper quinquennales inducias cum magno rerum suarum dispendio cum Venetis inivit, ne Maiestas sua tanquam sacrosanctae fidei nostrae supremus defensor atque anterior clipeus intestinorum bellorum mole distraheretur, et propterea caeteri Christiani Reges, Principes, Status se ad hoc execusandi opportunam nanciscerentur occasionem, commemorans Maiestatem suam domesticis bellis implicitam detineri, atque ideo aegris et laborantibus rebus Christianis opem ferre non posse. Cum vero iam Maiestas Caesarea Conventum hunc Augustensem perfecerit, minime videtur necessarium Maiestati suae, ut vobis Rmis Dnis Legatis Summi Pontificis, quid in eodem Conventu super hoc actum conclusumve sit, declararetur, quoniam iam negociis omnibus praesentes semper extiterunt; et insuper vestris Procuratoribus nomine Principum Electorum ac omnium Statuum dicti Conventus satis abunde in scriptis responsum fuit, et modus subsidii per totam Germaniam ferendi designatus, quae per easdem singula iam Sanctitati suae ex ordine Maiestas sua significata fore non dubitat, quippe dum ob id solum Vestrae Paternitates missae fuerant, atque ideo silencio haec omnia praetereunda existimavit. At ut bonus et invictus Caesareae Maiestatis animus circa id Sanctitati suae clarius pateat, quo huiuscemodi expedicio ad aliquam effectualem execucionem celerius deduci possit, Vestrae Paternitati ista et Sanctissimo Dno Nostro declarabunt, Maiestati suae videri, praesentis temporis condicionem Christiani generis impen-

dentem necessitatem expostulare, ut Sanctitas Summi Pontificis una cum Maiestate sua in proxima Imperiali Dieta, quae infra quinque menses vel circa futura est, incoeptum opus perficere, et sacri Romani Imperii Electores, Principes et Status ad laudabilem hanc expedicionem capescendam tamdiu cohortari non desistat, donec verbum veritatis tandem exaudientes afflictae Christianae reipublicae eorum opem clara voce imploranti auxilium ferant, et subsidia pecuniarum in hoc Conventu Augustensi petitarum et promissarum, in hos tam sanctos et salutares usus convertenda impigre subministrare non recusent. Quanquam interea Sanctitas Summi Pontificis, quemadmodum et Maiestas sua facere vult, omnium Regum et Statuum Chriastianorum mentes igne divini amoris indies ardencius incendere, atque eo magis ac magis cohortari perseveret, quo in laudando eorum proposito, prout Beatitudini Summi Pontificis et Caesareae Maiestati declaraverunt, persistere, nec alter alterum bello lacessere velint, excusacionesve in medium affere, quo eorum promissa non exequantur, ne per hoc Christianorum Regum et Principum aures paternis Sanctitatis suae vocibus iam arrectae occludantur, illisque opportuna occasio exhibeatur ab eorum opinionibus sanctae huius expedicionis suscipiendae declinandi, variosque ac diversos super id evasionum modos reperiendi. Pro conclusione autem Caesarea Maiestas offert se Beatitudini Summi Pontificis ac universo Christiano statui, omnesque eius vires sub unum fortunae ictum exponere, nec proprio corpori aut ingravescenti iam aetati parcerre velle paratissimam esse, donec supranominata expedicio in optatum salutis portum divino accedente auxilio deducatur, quemadmodum hoc idem Sanctitatem suam in corde habere Maiestas sua firmiter existimat. Quae ut salutiferum hoc opus perficerre possit, Caesarea Maiestas omnipotentem Deum rogat, ut Sanctitatem suam semper incolumem conservet.

. . . . . .

Theiner, Monumenta historica Poloniae. Tom. II. pag. 380—394.

CCXV.

1518. *Tractatulŭ de pace şi de alianţă încheiatŭ între Polonia şi Moldova*, şi aprobatŭ de dieta generală a Poloniei întrunită la Cracovia [1]. 1518.

In nomine Domini Amen.

Ad perpetuam Rei memoriam.

Nos Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Russiae, Prussiae ac Culmensis, Elbingen. Pomeraniaeque etc. Dominus et Haeres. Manifestum facimus universis et singulis praesentes lecturis seu audituris. Quia cum Magnificus Dominus Joannes Stephanus Woiewoda terrae Moldavien. amicus sincere Nobis dilectus, sedem Patris sui, Magnifici olim Joannis Bohdani Woiewodae assecutus, a Nobis per suum Nobilem Lucam Kirsza, oratorem et officialem suum, qui Kumiennik dicitur, postulasset, ut cum eo antiqua foedera et inscriptiones, quae cum eodem patre suo olim Bohdano Woiewoda fecimus, innovaremus et confirmaremus, Nos cognoscentes cuilibet etiam potentissimo Domino multum expedire concordiam et foedus mutuum cum aliis vicinis Dominiis, et praesertim his utriusque nostrum propter invalescentem in dies magis hostium Christianorum potentiam, aequum censuimus illa renovare et confirmare, renovamusque et confirmamus harum serie literarum, et volumus Nos Sigismundus Rex foedus et pacem perpetuam tenere et habere cum eodem Magnifico Stephano Woiewoda et Petro eius fratre, ac terra Moldavien. pollicemurque verbo nostro regio pro Nobis, succesoribus nostris, et consiliariis ecclesiasticis et saecularibus, ac universis subditis Regni et Dominiorum nostrorum, eamdem pacem perpetuam cum ipso Magnifico Stephano Woiewoda et Petro fratre eius, pueris ipsorum, pueris puerorum, et succesoribus ipsorum, Boiaris et universis subditis, ac Terra eorum Moldaviensi tenere, et inviolabiliter observare in perpetuum, regnumque et dominia nostra, ac consiliarii et omnes subditi nostri tenebunt et observabunt, ipseque Stephanus Woiewoda et Petrus eius frater securi esse debent, et imperabunt in terra sua Moldaviensi, absque ullo nostro, liberorum, successorumque et subditorum Regni et dominiorum nostrorum impedimento nunc et in posterum.

Pollicemur insuper quod Stephano Woiewodae et Petro eius fratri, pueris ipsorum, et terrae eius Moldaviensi, contra omnes illorum inimicos consilio et auxilio nostro assistemus, et consilia atque auxilia nostra illis pro posse nostro praestabimus, ipsosque ab eisdem inimicis tuebimur, et defendemus armis et gentibus nostris, et successores nostri defendent. Et similiter Woievoda Stephanus et Petrus eius frater, successoresque ipsorum, Nobis successoribusque

---

1) Prima redacţiune a acestui tractatŭ, care s'a făcutŭ în a. 1517 (veţi Nr. CCIV) se deosebesce în câte-va cestiuni importante de textulŭ de faţă.

nostris, contra Tartaros et omnes hostes nostros assistent, et consilia atque auxilia sua pro posse suo praestabunt armis et gentibus.

Pollicemur etiam cum consiliaris nostris Stephano Woiewodae et Petro eius fratri, pueris ipsorum et pueris puerorum ipsorum, Boiaris et subditis ipsorum ac terrae eorum Moldaviensi, quod inimicis ipsorum erimus inimici et amicis ipsorum erimus et esse volumus semper amici. Ipse etiam Stephanus Woiewoda et Petrus eius frater, pueri ipsorum, pueri puerorum ipsorum et subditi ipsorum terrae Moldaviensis, erunt, et esse debent nostris amicis, amici, et nostris inimicis semper inimici.

Item quod nullum inimicum Stephani Woiewodae et Petri eius fratris, qui se appellaret Dominum terrae Moldaviens. et veniret ad Nos, aut subditos regni, et dominiorum nostrorum, suscipiemus, nec locum usquam illi, aut victum dabimus in terris nostris et apud subditos nostros, sed ubi talis homo compertus foret in terris nostris apud quemcumque ex subditis nostris, abire illum et pellere de terris nostris mandabimus, ut nullo tempore maneat in dominiis nostris, nec illum fovebimus, nec tenebimus in damnum Stephani Woiewodae et Petri eius fratris, successorumque et subditorum ipsorum, ac terrae Moldaviensis, occulte seu manifeste. Similiter Stephanus Woiewoda et Petrus eius frater nullum inimicum nostrum, qui se appellaret dominum terrae Russiae aut Podoliae, ad se, aut aliquem ex subditis suis terrae Moldaviensis, venientem suscipient, nec locum usque illi, aut victum dabunt in terra sua Moldavien. et apud subditos suos, sed ubicumque talis homo repertus foret in terra eorum Moldavien. apud quemcumque ex subditis ipsorum, abire illum et pellere de terra et Dominio suo mandabunt, ut nullo tempore maneat in dominio ipsorum, nec illum tenebunt, nec fovebunt in damnum nostrum, successorum ac subditorum nostrorum, regnique ac dominiorum nostrorum, occulte seu manifeste. Et si contingeret, quod aliquis Boiarus, aut servus Stephani Woiewodae profugeret ad Nos et terras aut subditos nostros, is poterit quaerere sibi gratiam apud Dominum suum Stephanum Woiewodam, per se aut per intercessionem nostram. Et si eam obtinebit, liberum illi erit et securum reverti ad Dominum suum Stephanum Woiewodam. Quod si gratiam et veniam consequi non posset, nos illum non servabimus apud nos et subditos nostros in terris et dominiis nostris, neque occulte, neque manifeste. Similiter si contingeret, quod aliquis Nobilis servitor, aut subditus noster fugeret ad Stephanum Woiewodam et Petrum eius fratrem, aut quemcumque subditum in terra ipsorum, is quaeret gratiam apud Nos per se ipsum, aut intercessione dicti Stephani Woiewodae, et si illam obtinuerit, erit illi liberum et securum redire ad Nos, regnumque ac dominia nostra, quod si gratiam et veniam nostram consequi non posset, Stephanus Woiewoda et Petrus eius frater illum non servabunt apud se, et subditos suos in Terra eorum Moldaviensi, nec occulte, nec manifeste.

Etiam pollicemur Stephano Woiewodae amico nostro, quod si contingeret ex permissione divina, quod procul absit, ipsum et Petrum eius fratrem propter potentiam alicuius validi hostis, cui resistere non posset, exire de terra sua ad Regnum Poloniae, aut alia Dominia nostra, tunc in eo casu terrae

nostrae apertae erunt illis, et uxoribus eorum, et matri eorum, sororibus, et liberis eorum, et universae familiae, seu generi ipsorum, et Boiaris ipsorum, cum uxoribus, cum liberis et subditis eorumdem, cum thesauris et rebus omnibus quae ad eos spectant, liberumque erit eis venire ad nos, terras, castra et civitates nostras, et manere libere et secure, ubicunque illis visum fuerit. Nosque in eo casu ipsum Stephanum Woiewodam et Petrum eius fratrem, ac matrem ipsorum, coniuges ipsorum, liberos ipsorum, cum uxoribus, cum pueris ipsorum, gratia et benevolentia nostra prosequemur, et in gratia ac honore conservabimus. Habebuntque ipsi libertatem in terris nostris manentes recuperare terram suam ipsam Moldaviensem, et cum id facere voluerint, Nos Sigismundus Rex viribus et potentiis nostris illos adiuvabimus, ut repetere et recuperare possent terram ipsam suam Moldaviensem, et cum Dominus Deus adiuverit, quod eandem terram suam recuperabunt, liberum erit et securum et apertum ipsi Stephano Woiewodae et Petro eius fratri amicis nostris absque omni incommodo et damno exire de terris nostris cum matre, et coniugibus suis, cum liberis suis, cum sororibus suis, cum universo genere suo, et omnibus Boiaris suis ac uxoribus eorum, pueris et servis eorum, thesauris eorum, et omnibus quae habuerint, ad terram suam Moldaviensem.

Item pollicemur Stephano Woiewodae et Petro eius fratri, et pueris eorum, ac pueris puerorum ipsorum et terrae Moldaviensis, quod nullum damnum et impedimentum illis faciemus, nec ullam hostilitatem seu inimicitiam cum illis facto, aut consilio, occulte aut manifeste habebimus. Et si intellexerimus undecunque, aut a quibuscunque inimicis aliquod malum aut damnum illis imminere, id Nos Stephano Woiewodae et Petro eius fratri, et liberis illorum, ac terrae Moldaviensis significabimus, et similiter Stephanus Woiewoda, et Petrus eius frater, et liberi, ac subditi ipsorum nullum detrimentum, et damnum Nobis, et terris nostris inferre, nullas quoque inimicitias Nobiscum exercere debent facto, aut consilio, occulte, aut manifeste. Et si intellexerint aliquod malum a nostris hostibus Nobis imminere, ipse Stephanus Woiewoda, et Petrus eius frater debent Nobis illud indicare, et significare.

Praeterea si quando Nos generalem expeditionem una cum Serenissimo Principe Domino Ludovico Hungariae et Bohemiae etc. Rege, Nepote nostro charissimo, prout id cum Dei auxilio facere intendimus, facere voluerimus, contra Turcorum imperatorem et terram illius, nosque ipsi in personis nostris cum omnibus potentiis dominiorum nostrorum in eandem expeditionem proficiscemur, ipse Serenissimus Nepos noster Dominus Ludovicus Rex ibit in terram Bessarabiae, et Transalpinam, illicque Danubium traiiciet, Nos etiam ibimus in Terram Caesaris Turcorum, et habita mutua intelligentia cum eodem serenissimo Domino Ludovico Rege Nepote nostro charissimo, et Magnifico Stephano Woiewoda, et Petro eius fratre illac ibimus, et Danubium traiiciemus, qua Nobis melius et utilius videbitur. Et tunc Stephanus Woiewoda solus in persona sua cum tota terra sua Moldaviense una Nobiscum contra eundem imperatorem Turcorum ire debebit, nisi, quod absit, gravi infirmitate detineretur, propter quam solus in persona sua ire Nobiscum non

posset, quia tunc et in eo casu Petrum suum Fratrem cum omnibus suis potentiis mittere Nobiscum et expedire debebit.

Priusquam vero eiusmodi generalem expeditionem contra Caesarem Turcorum faciamus, Nos Sigismundus Rex, una cum Serenissimo Nepote nostro Domino Ludovico, ipsum Stephanum Woiewodam, et Petrum eius fratrem, ac Terram Moldaviensem protegemus ab eodem Caesare Turcorum, et defendemus, illisque contra ipsum assistemus et auxilium praestabimus.

Similiter quoque Stephanus Woiewoda cum Petro fratre suo, quaecunque nova interim audierit de Turcis, Nobis illa et dicto serenissimo Nepoti nostro Domino Regi Ludovico, quantum poterit, significare debebit, et neque consilium, neque auxilium ipse Stephanus Woiewoda et Petrus eius frater dabunt Turcis adversum Nos, sed quantum maxime poterint erunt illis inimici.

Quod si Stephanus Woiewoda et Petrus eius frater, per Turcorum imperatorem et eius exercitum oppressi cogerentur vi et armis dare auxilia contra terras nostras, ipsique magnae potentiae resistere non valentes, ferrent auxilia Turcis adversus terram Nostram, foedus, et pax perpetua inter Nos propterea violari et rumpi non debet, in quantum constaret illos vi coactos fuisse.

Item mercatoribus Stephani Woiewoda(e) e Terra Moldaviensi liberum erit et securum ire per terras nostras, et mercari, ac negotia sua exercere, solutis vectigalibus in theloneis consuetis, et servato iure antiquorum Emporiorum, seu Depositoriorum.

Et similiter nostris Mercatoribus, et subditis liberum esse debet et securum et apertum ire per terram Moldaviensem, ac mercari, ac negotia exercere, solutis vectigalibus et teloneis antiquis, et servato iure antiquorum depositoriorum.

Si quae autem iniuriae et damna evenient inter subditos utriusque circa fines, Nos cognitionem illarum Camenecen. et Halicien. Capitaneis pro tempore existentibus committemus, sic, quod cum facta fuerit aliqua iniuria, aut damnum alicui subdito de terra Moldavien. ab aliquo subdito nostro, is cui facta erit iniuria petere debet iustitiam a capitaneis Camenecen. et Halicien., et hi ipsi Capitanei habebunt potestatem in unumquemque subditum nostrum, ut facere possint cum eis iustitiam, Deum prae oculis habentes, hominibus Stephani Woiewodae de terra Moldavien. Similiter si cuipiam ex subditis nostris facta erit iniuria, aut damnum a subditis aut aliquo homine Stephani Woiewodae et terrae Moldavien., is petere debet iustitiam a capitaneis Chocimen. et Czarnovien., illi vero potestatem et auctoritatem habere debent a Domino suo Stephano Woiewoda de omnibus Deum prae oculis habendo iustitiam ministrare.

Quod si aliqua gravis magna iniuria et dissensio accideret inter Capitaneos nostros, et ipsius Stephani Woiewodae, Nos id Stephano Woiewodae significabimus et illi (ille) Nobis vicissim, et uterque nostrum oratores et consiliarios suos solennes mittere debebit, qui simul convenientes de eiusmodi iniuria et differentia cognoscant, et iustitiam faciant. Eae autem iniuriae et damna, quae utrinque inter subditos evenerint, hoc foedus et pacem perpetuam inter Nos violare et frangere non debent.

Conventus vero ad componendum et cognoscendum utrinque de eius-

modi iniuriis et damnis, fieri debet in locis consvetis, ubi hactenus fuit tentus, et habitus.

Haec omnia supradicta Nos Sigismundus Rex Poloniae et Magnus Dux Litvaniae etc. pollicemur verbo nostro regio cum omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Consiliariis ecclesiasticis et saecularibus, et subditis Regni et dominiorum nostrorum, amico Nostro Magnifico Stephano Woiewodae terrae Moldavien. et Petro eius fratri, pueris illorum, et pueris puerorum ipsorum, omnibus haeredibus et subditis ipsorum, firmiter tenere, implere et inviolabiliter observare sine fraude, et dolo, succesoresque, et subditi nostri observabunt. In cuius rei fidem et testimonium nostrum, et consiliariorum regni nostri sigillum nostrum praesentibus appendi fecimus. Actum, et Dat. Cracoviae in conventu generali feria tertia proxima post Dominicam Oculi. An. Domini Millesimo quingentesimo decimo octavo. Regni nostri An. duodecimo, Praesentibus Reverendissimo et Reverendis in Christo Patribus, Dominis Joanne Archiepiscopo Gnesnen. Legato Nato et Primate, Joanne Cracovien., Mathia Vladislavien., Erasmo Plocen., Petro Premislien. et Regni nostri Vicecancellario, Joanne Culmen. Episcopis, — nec non Magnificis, Venerabilibus et Generosis Spithkone de Jarosław Castellano Cracovien., Christophoro de Szydłowiecz Palatino, et Capitaneo Cracovien. et Regni nostri Cancellario, Nicolao de Dąbrowica Sandomirien. et exercituum regni nostri capitaneo generali, Joanne Iaranth de Brudzewo Lancicien., Othe de Chodecz Russiae, et Capitaneo Halicien. et Colomien., Andrea de Thanczyn Lublinen. et Chełmen. ac Rathnen. Capitaneo, Andrea de Nisczyce Plocen. Palatinis, Nicolao de Szydłowiec Sandomirien. et Regni nostri thesaurario et Capitaneo Radomien. et Olstinen., Nicolao Iordan de Zakliczyn Wonicen. et Scepusien. Osswianczymien. Zatorien. Capitaneo ac Procuratori Cracovien. generali, Georgio Krupski de Orchow Leopolien. et Capitaneo Belsen., Joanne Bochotnicki de Lesznicza Vislicien., Stanislao Milecki Zawihosten., Stanislao de Sprowa Zarnovien. et Capitaneo Opocznen., Victorino de Szienno Małogosten., Nicolao Cikowski Polanecen. et Gladifero et Burgrabio Cracovien., Nicolao Kuropatwa de Laczuchow Chełmen, et Petro Kryski Sierpecen. et Capitaneo Plocen. Castellanis, Stanislao de Chodecz Marschalco regni nostri et Capitaneo Leopolien., Joanne Latalski Gnesnen. Cracovien. Lancicien., Andreae Krzycki Sreden. et S. Michaelis Plocen. et Canonico Cracovien., Praepositis, — Stanislao Chroberski Pincerna et Capitaneo Chrzeschowien., Derslao Zaliwski Magistro Coquinae, Silvestro Ozarowski Succamerario, Capitaneo Zawihosten. Burgrabiis Cracovien., Nicolao Thomiczki Praefecto stabuli curiae nostrae et Capitaneo Costen., Petro Hmitha de Wisznice Praemislien., Stanislao de Pilcza Grodecen., Stanislao de Pilcza Sanocen., Capitaneis, caeterisque officialibus, dignitariis et aulicis nostris sincere, et fidelibus dilectis. Dat. per manus praefati reverendi in Christo Patris Domini Petri Episcopi Praemislien. Regni Nostri Vicecancellarii sincere nobis dilecti.

Dogiel, Codex dipl. Regni Poloniae. I. 2. 610—613. Din archiva regatului. Lib. 21 Nr. 22. fol. 284.

CCXVI.

1518. 1518. *Ionă Bocoşniţa*, judeţulŭ oraşului Caransebeşŭ, adeveresce, că nobilulŭ *Ladislau Racoviţă* a schimbatŭ cu nobilulŭ *Petru din Slivaşŭ* nisce proprietăţi ale sale situate în districtulŭ Caransebeşului.

Nos Johannes Bokosnycza Judex de Karansebes, Georgius Chwka Johannes Margy, Michael Thoth, Blasius Nagy, Petrus Negwl, Ambrosius Dekan, iurati de eadem future Commendamus memorie serie presencium significantes, Quibus expedit vniuersis: Quemadmodum nostri venientes in presenciam, Nobiles ab vna, ladislaus Rakowycza, parte uero ex altera Petrus de Zyluas, Idemque quelibet onera et grauamina vniuersorum affinium Consanguineorum ac quorumlibet successorum si quos, negocium suorum dicendum quomodocunque tangencium assummentes, et precipue Nobilis Petrus Zylwasy: vniuersa grauamina Nobilis domine (locŭ golŭ) filie quondam Andre fili Nicolay fratris videlicet carnalis dicti petri Zylwasy super se assumens, coram nobis fassi sunt hoc modo, Quod ipsi habuissent, hereditates quasdam, In Ciuitate Karansebes, Nec non territorio eiusdem Ciuitatis habitas, ab auo ipsorum, quondam videlicet Andrea Daan dicto, ad se deuolutas, et ipsos iure hereditario concernentes, vnum videlicet fundum Curie in platea Banycza vocata habitum, duo fenilia, ac quatuor terras arabiles, hactenus inter se indiuisas, Quarum hereditatum, Quia partes due dictum petrum Zylwasy, vnacum fratre suo carnali Nicolao videlicet tercia vero pars, Ladislaum Rakowycza concernebat, talem inter se deliberacione matura inissent ordinacionis concordiam, Quod dictus ladislaus Rakowycza ipsi petro Zylwasy ipsum fundum Curie concessisset, quo fundum ipsi Michaeli Supa florenis triginta vendidit: ipse vero petrus Zylwasy prenominato Ladislao Rakowycza quatuor terras arabiles, quarum tres sunt transfluuium Sebes in directione Molendini Egregiorum Nicolay Necnon Georgy Gherlisthey, quartam vero exhinc aque Soos dicte, versus videlicet Ciuitatem, quamlibet terram arabilem, pro florenis duobus, quorum summa excrescit vsque florenos octo, concessit insuper eidem duo fenilia, vnum pro florenis quatuor, Relíquum vero pro florenis duobus ymmo coram nobis concordauerunt, omnimodamque modo superius declarato inter se fecerunt ordinacionis composicionem promittentes, assummentesque tam pro se, quam eciam heredes successoresque vniuersos, hanc ordinacionem, perpetuo inuiolabiliter obseruare obseruareque facimus fidem et testimonium presentes literas patentes. Testimoniali Signeto Ciuitatis nostre consignatas, prenominato Ladislao Rakowycza, consequenterque successoribus heredibus et posteritatibus suis vniuersis pro futura Reminiscencia histemody composicionis duximus concedendas, dandasque, Datis in Karansebes die sedis nostre Judiciarie feria quinta post medium quadragesime proxima scilicet ante festum Beati Benedicti Abbatis Anno Domini Millesimo Quingentesimo decimo octauo.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 160—161. Originalulŭ pe chârtie în archiva familiei Macskási de Tincova.

CCXVII.

1518. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, amână tóte procesele nobilului românŭ *Michaiŭ Deşŭ* din Bănatŭ, care trebue se plece la resbelŭ în contra Turcilorŭ, şi înştiinţéză despre acésta pe archiepiscopulŭ Strigonului (cancelariulŭ regatului), pe palatinulŭ Ungariei şi pe *banii Severinului.* 1518.

C°. propria dni Regis.

Ludouicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris Reuerendissimo in cristo patri domino Thome titulo Sancti Martini in montibus Sancte Romane ecclesie presbitero Cardinali Strigoniensi ac patriarche constantinopolitano, nec non sancte sedis apostolice de latere legato. Summo Cancellario nostro. Item spectabili et magnifico Emerico de peren. comiti perpetuo Abawywariensi, Regni nostri Hungarie palatino, et Judici comanorum nostrorum, ac Illustri Laurencio de Wylak, duci Bozne Judici curie nostre vestrasque in Judicatu vicesgerenti preterea Egregio Magistro Stephano de Werbewcz, personalis presencie nostre locumtenenti, ceterisque Magistris prothonotarys, ac Curie et sedis nostre Judiciarie coassessoribus, nec non Banis nostris Zewriniensibus, ac comitibus uel vicecomitibus et Judicibusnobilium quorumque comitatuum et districtuum, cunctis eciam alys quibusuis Judicibus et Justiciarys huius Regni nostri ecclesiasticis videlicet et secularibus, presentes nostras visuris. Salutem et graciam. Quoniam fidelis noster Nobilis Michael dezy de Konyorowa seruitor fidelis nostri Egregy Georgy de Gerlesthye in presenti expedicione contra Turcos, vnacum domino suo in medio gencium fidelis nostri Reuerendi in cristo patris domini Georgy episcopi Quinque-Ecclesiensis etc. per certa tempora in confinibus exercituare necessario debebit, ob hoc ipse prosequucioni causarum suarum interea temporis commode attendere, et invigilare nequit, Ic circo nos vniuersas et quaslibet causas ipsius Michaelis deezy tam per ipsum, contra alios quam per alios quospiam contra ipsum motas uel mouendas infra reditum eiusdem ex huiusmodi expedicione differendas duximus et prorogandas differimusque et prorogamus presencium per vigorem. Quocirca fidelitati vestre et vestrum cuilibet harum (serie) firmiter precipiendo mandamus quatenus prescriptas vniuersas et quaslibet causas eiusdem Michaelis deezy tam vt refertur per ipsum contra alios, quam per alios quospiam contra ipsum, coram vobis uel altero vestrum motas vel movendas infra reditum ipsius Michaelis, differre et prorogare, ac pro dilatis et prorogatis habere et tenere, debeatis et teneamini. Aliud nullomodo facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in festo advincula beati petri apostoli, Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo octauo.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 161—162. Originalulŭ pe chărtie în archiva familiei Macskási.

CCXVIII.

1518. 1518. *Michaiŭ, episcopulŭ Milcoviei*, convócă la sinodulŭ, care se va ţiné în Moldova la oraşulŭ *Trotuşŭ*, pe toţi decanii şi preoţii catolici din decanatele *Baia-Moldovei, Vrancea, Milcovŭ, Siretŭ, Chilia, Cetatea-albă*, cum şi pe decanii şi preoţii catolici din districtele Milcoviei dincolo de Carpaţi, anume din Braşovŭ, din Sibiu şi din Secuime.

In Nomine Domini Amen. Anno Nativitatis Ejusdem 1518, Indictione sexta, die vero Saturni, quæ fuit sexta Mensis Martii, in Civitate Cibiniensi, Milcoviensis Diœceseos, Pontificatus autem Sanctissmi in Christo Patris et Domini nostri, Dñi Leonis, Divina Providentia, pape Decimi, Anno Ejus sexto, in mea Notarii publici ac Testium Infrascriptorum praesentia, Honestus et Discretus Stephanus de Darock, Strigoniensis Diœceseos familiaris et Procurator legitimus Reverendi in Christo Patris et Domini, Domini Michaelis Episcopi Ecclesiæ Milkoviensis Cathedralis Teræ Moldaviensis, personaliter constitutus, mihique Notario publico subscripto quasdam literas præfati Reverendi Dñi Episcopi, et sigillo suo annulari signatas, convocatæ Sacræ Synody exhibuit et præsentavit hujusmodi sub tenore.

Michael Dei et Apostolicæ sedis gratia, Episcopus Ecclesiæ Milkoviensis Cathedralis Regni Moldaviensis, Venerabilibus et Egregiis Archi-Presbyteris, Decanis, nec non Plebanis, sub Comitatibus et Archi-Presbyteriatibus ac Decanatibus Milkoviensi, Moldvabanensi, Barczensi, Cibiniensi, Varanczensi, Sepsensi, Bistriciensi, Kysdensi, Cozdensi, Gyorgoyensi, Sepessensi, Kysdi Vásáriensi, Mikyensi, Orbayensi, Srethiensi, Kylyerensi, Nesteralbensi nec non vices Eorum gerentibus, qua sub Juris dictione et Diœcesi nostra præfata Milkoviensi ubilibet existentibus et commorantibus, Salutem et paternam in Dño Benedictione! Cum Sacro-Sancta Sedes Apostolica totius orbis, sanctissima fidei nostræ catholicæ et Orthodoxæ Mater et Magistra de plenitudine potestatis per universum orbem Ecclesiis Cathedralibus legitimos Episcopos sibi cum plenitudine potestatis ad Pape gubernationem substituit, tribuens omnimodam, per temporalem successionem in terris et in celis ligandi solvendique, districte præcipiens Ipsos audire, et eorum Jussionibus parere, transgressores vero rebellionis veneno imbutos per exclusionem a Regno Dei et sancta Ecclesia catholica et orthodoxa abscissos inter ethnicos et publicanos cum perditionis et mortis filiis computare: cum licet Ecclesia nostra Cathedralis præfata Milkoviensis Regni Moldaviensis paganorum furore dudum usque ad fundamenta misere est diruta, cujus regimini jugi, quantum nobis ex alto concessum est, cura attentiori præsidemus, meditantes ea, quæ ad reintegrationem territorii nostri, Diœceseos Gregisque Dominici inibi coadunationem necessario visa sunt, salutaribus exortationibus et opportunis Sinodalium edictis in pristinum statum feliciter deduci debere; ne populus Nobis commissus per nostram taciturnitatem illorum improborum efficeretur præda raptorum, quorum suggestione, sui Pastoris veri et legitimi spiritualia incrementa contempnentes pabula dispendi temere sorbere solent, in nostre et dicte Ecclesie Milkoviensis præjudicium,

enervationem et suppressionem, ne forte ejus hostilitatis furorum, prescriptione temporis aut vi qualicunque vocabuli Moldaviensis Ecclesiae et Diœceseos nostre prædicte præjuditium molientes, cum vero per canonicam et populi inibi Christiani electionem et Principis Regni illius Jure Patronatus illius Ecclesie Milcoviensis fundamenta ex Sacro-Sanctae Sedis (gratia) firmata sunt hactenus adeo nobis subjecta, ut nulli ambiguum esse potest. Sed [1] enim nomenque ignoratur a pluribus, scitur a paucis, sed ne unum fortasse ex vobis decipiat ignorantia, aut fallat multos affectio, cum interest vestri et interesse debet, non ad nostram, sed Ecclesiæ prædictæ Milkoviensis et vestri, qui illi Juri Diœcesano subjecti, fieri permonstramus utilitatem, sententia etiam vestra in præmissis necesario est expetenda, ne Ecclesia prædicta perinde majoribus partitiones patiatur incommodis, aut Jure abalienationis præscripto, aut semine polluatur alieno, aut spiritualibus incrementis enervetur, aut vitiis nutriatur, sed potius virtutibus plantetur: quare Vos omnes et singulos supra dictos per præsens Edictum publicum, valvis hujus Ecclesiae Thartrossensis affixum, citamus et evocamus, Vobisque nihilominus universis et singulis supra dictis Archi-Presbyteris, Decanis, et Plebanis, vicesque Eorum gerentibus, in virtute sanctæ obedientiæ et sub Excommunicationis sententia districte præcipimus, committimus et mandamus, quatenus Vos omnes juxta dignitatis suæ statum suppellicati et pluviali desuper induti, juxta modum et consvetudinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ad sexagesimum diem, a die præsentium publicationis et notificationis, exclusive computandum, quæ erit Dominica II. post Festum Pascæ proxime futurum. Quorum dierum viginti primos pro primo, secundos vero viginti dies pro secundo, et tertios et ultimos viginti dies pro ultimo et peremtorio termino et canonica monitione, vobis præfigimus et assignamus, compareatis, prout quilibet, vestrum comparere debeat et teneatur, in Ecclesia B̃te Marie Virginis parochiali Oppidi Tatros proximiori Ecclesiæ nostræ prædictæ Milkoviensi, sicut præmissum est Cathedrali Moldaviensi dirutæ, ubi Spiritus Sancti gratia primitus invocata, quæ pro communi utilitate Reipublicæ Ecclesiæque Milkoviensis, ac fidei Sacro-Sanctæ Catholicæ et Orthodoxae prævisa fuerint, Synodali Constitutione ultro citroque in D̃no conclusa approbabimus, certificantes nihilominus Vos omnes et singulos supra dictos et quemlibet vestrum insolidum per hoc publicum Edictum hujus Almæ Ecclesiæ Tatrosiensis (valvis) affixum, quod contra contumaces et rebelles, et in termino prædicto non comparentes per Excommunicationis sententiam rite et legitime procedere, et eos excommunicare non omittemus, contumacia vel absentia illorum in aliquo non obstante. Et quod si vobis locus ille pro hac Sacro Sancta Synodali celebratione per Nos deputatus, aliquo canonico impedimento obstante, tutus et securus non existimaretur accessus, citra assecuritatem et salvum conductum Principis nostri patentibus literis suis omnibus adire illic volentibus concessum, de majoris partis consensu et de beneplacito saltem, nos tempestive per vestros nuncios speciales informare ne desinatis, ad alium ex tunc locum propinquiorem in dicta Diœcesi, ubi melius et commodius visum fuerit, deputari

1) Mallem legere: S e d e s e n i m. (Benkö).

curabimus. Datum feria quinta ante Dominicam Invocavit, quæ fuit decima octava Mensis Februarii Anno Domini millesimo quingentesimo decimo octavo.

Post quarum quidem literarum præscriptarum exhibitionem, præsentationem et receptionem: Ego Notarius subscriptus pro parte præfati Reverendi Dñi Episcopi, per eundem procuratorem fui requisitus, quatenus præfatas literas Convocatorias Sinody Sanctæ, per ipsum, sicut præmissum est, in termino videlicet proximo celebrande, ad omnium et singulorum Archi-Presbyterorum, Decanorum et Plebanorum notitiam deducere et publicare deberem, officio mei thabelionatus incumbendo, quare cognovi hujusmodi requisitionem fere justam et consonam rationi, præmissas literas sine diminutione et augmento, vel variatione aliquali de verbo ad verbum prout scripte et sigillo annulari consignatæ erant diligenter transsumpsi et transscripsi, nec non transsumtum hocce præfato Stephano Procuratori et familiari, qui supra, tradidi et concessi. Acta sunt hæc et facta, Anno, Indictione, die, mense loco et Pontificatu, quibus supra, in domo habitationis mee solite et consvete. Præsentibus ibidem Circumspectis Magistris Petro Sartoris et Bartholomeo Heltner, Cursoribus Capitulorum Cibinii residentibus, testibus fide dignis ad præmissa vocatis atque rogatis.

Et ego Lucas Duerner Haynburgen. Pataviensis Diœceseos publicus sacra Apostolica authoritate Notarius, quia prædictis requisitioni, literarumque præscriptarum præsentationi et transsumti petitioni aliisque omnibus et singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, fierent et agerentur, una cum prænotatis testibus interfui præsens, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, idcirco præsens publicum Instrumentum manu mea propria scriptum exinde confeci, et in hanc publicam formam redegi, atque signo et nomine meis solitis et consvetis roborando consignavi, in fidem et testimonium omnium et singulorum præmissorum rogatus et requisitus.

Benkö, Milkovia. Tom. I. pag. 227—234.

CCXIX.

1518. *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei,* confirmă actulŭ de vênçare şi de cumpĕpĕrare, prin care boieriulŭ moldoveanŭ *Todorŭ Corlatŭ* vênduse slugerului *Iouŭ Moţocŭ* unŭ locŭ de móră pe rîulŭ Topliţa, pentru suma de 80 fl. tătăresci. 1518.

(Traducţiune în limba germană [1]).

Von Gottes Gnaden wir Stefan, Woewoda, Hospodar des moldauischen Landes, thun kund durch diesen unsern Brief Allen, die solchen sehen oder lesen hören: wienach vor uns und unsere moldauischen Bojaren gekommen unser Diener, Toader Korlat, Korlat's Sohn, aus seinem guten Willen, von niemanden genöthigt oder gezwungen, und verkaufte sein wahres Vatergut vermöge seiner wahrhaften Handveste des Ahn's unserer Herrschaft, Stefan des Woewoden, eine Mühlstatt auf einer Topliza, wo Blasi's Steig gewesen; diese verkaufte er unserm getreuen Hr. Iwan Mozok, Sulzer, für achtzig tatarische Gulden, und unser getreuer Hr. Iwan Mozok hat all' dies Geld (achtzig tatarische Gulden) in die Hände unseres Dieners, Toader Korlat, Korlat's Sohne vor uns und unsern Bojaren gezahlt. Da wir nun ihren guten Willen, ihre Uebereinkunft und völlige Bezahlung gesehen, haben wir unserm getrenen Hr. Iwan Mozok, Sulzer, diese Mühlstatt an einer Topliz, wo Blasi's Steig gewesen, auch von uns gegeben und bestätiget, damit es auch von uns eine Handveste mit allen Einkünften sei ihm, seinen Kindern, Enkeln, Urenkeln, Ururenkeln und seiner ganzen Sippschaft, dem der ihm als der nächste auserkoren wird, unverbrüchlich für immer, in Ewigkeit. Und das Gemärke dieser Mühlstatt an einer Topliza, wo Blasi's Steig gewesen, soll von allen Seiten nach dem alten Gemärke sein, wo es von Ewigkeit her bestanden. Und hierauf ist die Beglaubigung unserer Herrschaft des Obgenannten, wir Stefan, Woewoda, und die Beglaubigung unserer Herrschaft geliebtesten Bruders, Peters; und die Beglaubigung unserer Bojaren: d. B. d. Hr. Jsak; d. B. d. Hr. Peter, Hofrichters; d. B. d. Hr. Schander; d. B. d. Hr. Negril; d. B. d. Hr. Kosma; d. B. d. Hr. Wassko; d. B. d. Hr. Hrinkowic und d. Hr. Talaba, Parkalaben von Hotin; d. B. d. Hr. Koste und d. Hr. Kondre von Nemz; d. B. d. Hr. Petric und d. Hr. Toader von Neuenburg; d. B. d. Hr. Luka Arbure, Thorwarden in Sucawa; d. B. d. Hr. Chran, Schwertträgers; d. B. d. Hr. Jeremiă, Schatzmeisters; d. B. d. Hr. Scharpe, Kämmerers; d. B. d. Hr. Sakujan, Mundschänks; d. B. d. Hr. Stărca, Truchseszen; d. B. d. Hr. Kazelan, Marstallers und die Beglaubigung all' unsrer moldauischen grossen und kleinen Bojaren. Und nach unserem Leben wer Hospodar unseres Landes sein wird von unsern Kindern oder unserm Geschlechtsstamme, oder wen immer Gott auserwählen wird, Hospodar zu sein unseres moldauischen Landes, der soll ihm unsere Schenknis

1) Veţi nota la documentulŭ Nr. CXCI pag. 244.

und Bekräftigung nicht umstossen, sondern sie bestärken und bekräftigen; denn wir haben sie ihm (dem Mozok) gegeben und bekräftiget, weil er uns mit aufrichtigem und getreuem Dienste gedienet und mit seinem aufrechten Gelde gekauft hat. Und zu mehrerer Bestärkung und Bekräftigung all' des Obbeschriebenen haben wir unserm getreuen Bojaren, Hr. Totruschan, dem Kanzler, befohlen, zu schreiben und unser Petschaft beizuhängen diesem unsern Briefe.

Geschrieben hat's Oanze zu Herlowa, im J. 7026/1518, im Monate —

(S. P.)

Wickenhauser, Moldawa, I. Heft. pag. 75—77. Originalulŭ în limba slavonă în secţiunea Procuraturei financiare din Cernăuţŭ.

CCXX.

1518. 1518. Dieta Ungariei întrunită la Baciŭ decide între altele, că districtele românesci numite *Mănăsturĕ, Şudea* şi *Marginea*, cari în timpulŭ acesta nu se ţineau nici de Ungaria nici de Transilvania, se fie de nou încorporate la comitatulŭ Temişórei, etc.

Ex Constitutionibus Bachiensis Conventus,

Anni 1518. excerpti Articuli.

Gentes, secundum numerum colonorum teneantur.

Articulus 1.

Quamquam hactenus quoque multa, et multoties, bona, utiliaque statuta, salutem, et quietum statum totius Regni; et imprimis quidem incrementum regiminis Majestatis Regiæ concernentia ordinata fuerint, et conclusa; Quia tamen observatio, et executio earum constitutionum subsecuta nusquam fuit: Ideo omnia in irritum transierunt: Castra finitima plurima perierunt: Reliquorum mœnia corruerunt: Innumeri homines per hæc tempora, tum mutua cæde, tum vero hostis abductione interierunt: Subsidia pecuniarum sæpe numero Majestati Regiæ praestita, parum profuerunt: Et breviter, confuso, præposteroque ordine, cuncta Regni, et Reipub. facta, tam in ejus defensionis expeditione, quam et judiciorum celebratione, processerunt.

§ 1. Quapropter ut omnia, et prius, et nunc quoque conclusa, firma maneant, et stabilia; debitumque, et perfectum finem sortiantur, et consequantur, communi omnium sententia deliberatum, et conclusum est:

§ 2. Quod ad executionem, et finalem perfectionem omnium negotio-

rum Regiæ Majestatis, et Regni sui, duo probi, et fideles de medio Nobilium eligantur (unus ab ista, et alter ab altera parte Danubii) Thesaurarii: et præterea in quolibet Comitatu unus pariter eligatur juratus Nobilis, qui strictissimo sub juramento, universa bona, et quælibet jura possessionaria, tam Dominorum, quam Nobilium in ipso Comitatu adjacentia: Dominorum quidem ex eo; ut resciatur numerus Jobagionum, juxta quem gentes conservare tenentur, ne in gentium earum conservatione fraus, et defectus subsequatur:

§ 3. Nobilium vero; ut pecuniæ alias ad conservationem stipendiariorum, sive gentium exigi consuetæ, juxta verum, et justum computum, atque numerum; primo ad manus ipsius jurati Nobilis, et deinde per eum manibus præfatorum Dominorum Thesaurariorum Regnicolarum dentur, et assignentur:

§ 4. Qui secundum ipsum verum numerum, gentes, juxta formam generalis Decreti, pro Regni defensione, rerum bellicarum peritas conducere: Domini etiam Barones Banderiati, et Officiales quoque, Regni finitima tenentes, juxta numerum Jobagionum suorum, gentes eorum paratas habere, et illas semper in confiniis Regnorum in pleno numero conservare teneantur.

§ 5. Insuper Domini Prælati, tam ratione decimarum, quam etiam Jobagionum ipsorum, semper medietatem gentium ipsarum, similiter in confiniis conservare; et tempore manifestæ necessitatis, etiam alteram medietatem ad literas Dominorum Capitaneorum Regiæ Majestatis, quibus subsunt, illuc mittere; Officiales quoque finitima ipsa tenentes, gentes suas, ratione officiorum suorum conservare debentes, secum, et inibi, modo simili paratas, tenere semper sint obligati:

§ 6. Ne gentes, ex quibus parum utilitatis hactenus habitum esse dignoscitur, de cætero frustra, et infructuose teneri, et conservari videantur.

§ 7. Cæteri autem Domini non Banderiati: omnes, secundum formam generalis Decreti; Demptis decem personis, quæ vigore ejusdem Decreti excipi possunt, et quæ per Regiam Majestatem statim nominentur, et in medium Nobilium computentur.[1]).

. . . . . .

De auro, et argento, e Regno non exportando.

Articulus 13.

Quod aurum, et argentum de Regno non educantur; manifeste continetur in Decreto. Modus itaque ibidem conscriptus, in hac parte conservetur.

§ 1. Ad hæc autem præmissa; specialiter Thesaurarius Regiæ Majestatis habet providere.

§ 2. Verum de modo, et ordine, conditionibusque, quibus Montana in pristinum florem, et statum reduci queant; et qualiter Camerarii, tam Cremnicienses, quam etiam in Rivulo Dominarum, fodinas auri, et argenti, pro se

1) Ulad. Decr. I. a. 19 et 20.

colere; victualiaque famulis, et laboratoribus suis administrare debeant; Domini Consiliarii, et Assessores primum providere, et ipsi Thesaurario Regio informationem; Qualiter in hac parte procedere debeat? dare teneantur.

Coquinæ Regis, proventus applicati.

Articulus 14.

Castrum Huszt, cum Cameris salium Maromarusien. et Transylvanien. ac Tricesimis, et Vigesimis, Quinquagesimis, Cœmentis, Camerisque, et fodinis auri, et argenti; nec non Civitatibus Liberis, Saxonibusque Regiis, manibus Domini Thesaurarii Regii, pro tempore constituti:

§ 1. Castra vero Munkách, Thata, et Comárom, cum omni inferiore parte, Wissegradiensi, Veteri Buda, ac insulis Kos, et Chepel appellatis; nec non oppidis Sámbók, Salmár, et Keszö, cunctisque eorundem pertinentiis; Cumanisque, ac Philistæis, pro sustentatione, et conservatione coquinæ Regiæ Majestatis, ad manus Provisoris Budensis assignentur:

§ 2. Ad quam, laridis, et vino, de proventibus castri Munkách: Usonibus vero, et aliis, de Comárom, et Thata providere: Et insuper decimas Budenses, et alias etiam, in Sirmio; Provisor ipse Regiæ Majestatis, pro mensa, et Curia sua comparare debebit.

§ 3. Defectus autem si quis erit; juxta limitationem Dominorum Consiliariorum, et Assessorum, Thesaurarius Regius supplebit.

. . . . . .

Reintegratio Comitatus Themesiensis.

Articulus 32.

Districtus Monostor, Sagya, et Morsina, alias ad Comitatum Themesiensem pertinentes (qui in præsens nec Transylvaniæ, nec Ungariæ deserviunt) rursum ad Comitatum Themensiensem, si testimonium evidens produci poterit, remittantur, et reducantur.

§ 1. Quia de medio inhabitatorum eorundem districtum, plurima damna, exinde et pericula Regnicolis inferuntur.

§ 2. Possessio etiam Likas-egyház, alias ad Comitatum Chongrádiensem pertinens, in medium ejusdem Comitatus similiter redeat, et remittatur.

. . . . . .

Fures, et alii malefactores, per Comites Comitatuum; alias per Regium Assessorem extirpentur.

Articulus 35.

Quia fures, et alii malefactores adeo multiplicati sunt, ut nec domi, nec foris Nobiles, ac ignobiles tuti esse possint.

§ 1. Si qui igitur Comitatuum voluerint, et Comites ad extirpationem eorum negligentiores fuerint; unus ex Assessoribus per Majestatem Regiam, ad requisitionem Nobilium illuc mittatur, per quem extirpatio furum, et aliorum malefactorum, juxta formam generalis Decreti, exequatur, et effectum sortiatur.

. . . . . .

Consiliariorum, et Assessorum ex utroque statu, ac ordinibus; cooptatio.

Articulus 39.

Ut omnia præmissa robur sortiantur firmitatis; Reverendissimi Domini, Cardinalis Strigoniensis, etc. Archi-Episcopus Colocensis, nec non Quinque-Ecclesiensis, ac Transylvaniensis, Ecclesiarum Episcopi:

§ 1. Ac Spectabiles, ac Magnifici Domini, Palatinus Regni, Laurentius Dux, Judex Curiæ Regiæ, ac Waywoda Transylvanus, et Comes Themesiensis:

§ 2. Item, Egregii Michaël de Zob, Joannes de Pakos, Franciscus Bodó de Gergö, Nicolaus de Macedonia, Sigismundus Pogán, Nicolaus de Pernesz, Paulus de Arthánd, Nicolaus Klesán, Michaël Kenderessi de Gyal, Joannes de Faysz, Blasius Cháni, Nicolaus Thuróczi, Lucas Kutassi, Georgius Derenchéni, Stephanus Amade, et Georgius de Sythke apud Majestatem Regiam jurati maneant, et in Consilio Regio, et in judiciis decernendis sibi assistant, et de Majestatis Regiæ bona, et laudabili institutione provideant, statum Curiæ suæ Regiæ ordine bono componant, ad cuncta officia et danda, et auferenda, cum Majestate Regia, pariter authoritatem habeant, et generaliter summa omnium rerum Suæ Majestatis, et Regni apud eos maneat.

. . . . . .

Corpus juris Hungarici. Tom. I. Budae 1779. pag. 338—343.

CCXXI.

1519. *Papa Leo X.* invită pe clerulŭ şi pe poporulŭ *diecesei Milcoviei* se fie supuşi şi se asculte de ordinele episcopului *Michaiŭ*, pe care-lŭ numise ca episcopŭ alŭ Milcoviei încă Papa Juliu II. De asemenea invită şi pe archiepiscopulŭ Strigonului şi pe episcopulŭ catolicŭ de Transilvania, se nu se mai amestece pe viitoriŭ în afacerile interne ale episcopii Milcoviei. 1519.

Dilectiś Filiis, et Clero, et populo Civitatis, et Diœcesis Milcoviensis. Dilecti Filii, Salutem, et Apostolicam Benedictionem. Dudum felicis recordationis

Julius Papa II. prædecessor noster, tunc per obitum bonæ memoriæ olim Episcopi Milkoviensis, extra Romanam Curiam Demetrii defuncti, Pastoris solatio destitutæ, de persona Venerabilis Patris Michaëlis Episcopi Milkoviensis, de Fratrum suorum, de quorum numero tunc eramus, consilio, Apostolica authoritate providit, ipsumque illis in Episcopum et Pastorem præfecit, curam et administrationem ipsius Ecclesiæ sibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committens, prout in litteris ipsius prædecessoris plenius continetur. Cum autem sicut, ac sæpius pro eo, quod dicta Ecclesia quæ in partibus infidelium consistit, fere penitus sit diruta, et demolita exstitit, et propter metum Tartarorum, Turcorum, et aliorum infidelium in pristinum et Episcopi Milkovienses, qui pro tempore fuerunt, residentiam inibi facere hactenus non potuerunt, Vos vero, atque plures Vestrum, præsertim Districtuum Decanatus, et Archidiaconatus, Brassoviensis, Cibiniensis, Bistriciensis, Szentkyrályensis, Kisdensis, Burgensis, Udvarheliensis, Zentherensis, Zichensis, Sepsiensis, Kysdensis, Vassarheliensis [1], et Orbai, et nonnulli Plebani Parochialium Ecclesiarum Milkoviensis Diœcesis, Archiepiscopo Strigoniensi et partim Episcopo Transsilvaniensi vos subjeceritis, et illis adhæseritis, et unus propter metum censuram et incarcerationis præfato Michaeli Episcopo Vestro, vero Pastori debitam obedientiam et Reverentiam exhibere formidetis, nos jura et authoritatem ipsius Ecclesiæ Milkoviensis, quantum cum Deo possumus, conservare, ac ejus, et ipsius Episcopi Milkoviensis felici successui salubriter providere volentes, vos, et Vestrum singulos ex parte Omnipotentis Dei requirimus monentes et hortantes in Domino, Vobisque nihilominus in virtute sanctæ obedientiæ, et sub excommunicationis pœna districte præcipientes mandamus, quatenus, quamprimum præsentium notitiam habueritis, ad obedientiam et devotionem ipsius Michaelis pro tempore existentis Episcopi Milkoviensis redire, ac illi reverentiam debitam exhibere, ejusque salubria monita et mandata suscipere, et efficaciter adimplere, nec non Jura Episcopalia persolvere absque moræ dispendio curetis. Districtius inhibemus Archiepiscopo Strigoniensi, et Episcopo Transilvano sub interdicto ingressus Ecclesiæ, et suspensionis a Divinis, ne vos super præmissis directe, vel indirecte, quovis quæsito colore, vel ingenio per se, vel per alios impedire, molestare, vel perturbare quoquo modo præsumant, decernentes irritum et inane, quidquid secus contigerit attentari; non obstante juramento per vos de adhærendo Archiepiscopo, et Episcopo Transsilvano præfatis, et ab eorum obedientia non recedendo quomodolibet forsan præstito, quod vobis harum serie relaxamus, et vos ad illius observationem minime teneri, et propter reditum ad obedientiam Episcopi, hujusmodi perjurii reatum, aut aliquas censuras, seu pœnas minime incurrere posse declaramus, nec non quibusvis privilegiis, et indultis Apostolicis in contrarium quomodolibet forsan concessis, quæ adversus præmissa nemini suffragari posse volumus, ceterisque

---

1) ... Kysdensis et Vassarheliensis combinanda vocabula sunt, utpote quæ unum tractum, Kezdi-Vásárhelyensem hodie dictum, denotant; qui in superioribus Litteris Michaelis nomine Kysdi-Vásáriensis comparet. (Benkö).

contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die XI. Julii, anno Domini MDXIX. Pontificatus nostri anno septimo.

Benkö, Milkovia. Tom. I. pag. 234—237.

CCXXII.

1519. Diferite obiecte ale *Dómnei voivodului Michnea* în depositŭ la magis- 1519.
tratulŭ din Braşovŭ.

Registrum rerum in diversorio civitatis Coronensis:
Item duo magni lecti.
Item duo pulvinaria sine culcitris.
Item unum cusinum sine culcitra.
Res praescriptae spectant waiwodissae relictae Mychne.

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. pag. 224.

CCXXIII.

1519. *Tractatulŭ de pace încheiatŭ pe trei ani între sultanulŭ Selimŭ şi între* 1519
Ludovicŭ II. regele Ungariei. In acéstă pace încheiată cu Turcii mai sunt cuprinşi: regele Poloniei, regele Ispaniei, ducele Burgandiei, Italia, regatulŭ neapolitanŭ, Papa Leo X., Moldova şi Ţéra-românéscă. In specialŭ se stipuléză, că *Ţerile românesci* vorŭ avé să plătéscă şi de aci înainte tributulŭ şi darurile obicinuite, după cum le-aŭ plătitŭ şi mai înainte, ér altă schimbare în posiţiunea politică a acestorŭ dóue ţĕri faţă de Turcia se nu se facă.

Exemplar treugarum per Barnabam Belay, oratorem Ludovicis regis Hungariae, cum Turcis ad tres annos factarum.

Gracia dei. Ego magnus dominus et potens Cesar, et magnus Amyr Zulthan Zelimza omnibus terris, maritimis, necnon Iramie, Karamanie, Natolie, Romanie, Persie aliarumque multarum terrarum dominus, Memorie comendamus universis et singulis hominibus, quibus expedit, et ante quem debent presentes nostre patentes perlegi et audiri. Ita intelligat in omnibus princeps Regum Rex Hungarie Bohemieque necnon aliorum multorum domi-

nus Rex Ludovicus, ad Maiestatem nostram proximis annis egregium et honoratum Banum Zeverimiensem Barnabam Belay oratoris more mittendo a Maiestate nostra Cesarea ad tres annos fedus pro bono pacis et amicitie. Igitur Maiestas nostra Cesarea propter voluntatem Regie Maiestatis benivole ad tres annos pacem et Treugas acceptavit, et conclusit presentis anni Nativitatis Christi 1519. mensis Aprilis prima die, ad tres annos integros pacem et treugas feci et conclusi isto modo: Quod in ista pace cum Cesarea Maiestate nostra, et consiliariis ac dominis, necnon Regnis, Castris, Civitatibus, Villis, Districtibus, et imprimis superior terra ducis Nowy, Prylosacz, Imoczka, Kog, Hadgoracz, Lyubyska, Mosthaar, Pochitel, Blagay, Kyzan, Clyuch, Zamobor, Myloseva cum Civitatibus et cum omnibus suis confinibus insimul; item terra Bozne una cum suis pertinenciis, et in prefate Bozne finibus Castris Viczt, Kamegrad, Klywch, Zlevan, Beograd, Wenchacz, Komothin, Thrawnyk, Prepelicza, Vranduck, Dobwy, Maglay et aliud Beograd ac Zuzed, Thoryczna, Feuerlyk, Prosor, Bobovacz, Dubrownyk cum opidis et Civitatibus ac terris insimul, et eciam cum Castro Zwornyk cum suis opidis et villis; item penes Danubium cum terra Kascie (Rascie?), et cum Zenderew et suis pertinenciis, et in finibus Zenderew cum Castro Zavala, Kulyk, Zaram, Golubacz cum suis opifidis et terris, Branyczew cum omnibus districtibus, confinibus terrisque insimul, et eciam cum Castro Florenthin et Castro Bodon aliisque omnibus opidis ipsorum et confinibus districtibusque, necnon tota terra Bodomensi, et eciam cum terra Cesaris Sysman, et in finibus Sysman cum Castro Orazowo Nykopolye, Zolownyk et Iurgyewo, Kusly cum opidis ipsorumque omnibus terris Bulgarie finibusque ac terris insimul; item in inferioribus partibus cum castro Dyrztor, et Syrzowa Kylie, et item cum castro lingua Thurcaly Akyeme vocato, Hungarica autem Neztherfeyerwar, et cum ipsorum pertinenciis simul et vadis, et insuper omnibus terris et finibus a mare ad aliud usque mare et ad eas pertinentibus et spectantibus insimul in ista prefata pace, ut intelligantur; item dominia Maiestatis nostre non nominata, neque in litteris scripta castra et terre cum omnibus confinibus ac villis in pace sint insimul et prefatis locis, Castris, Civitatibus, terris cum omnibus districtibus ipsorum a Regia Maiestate et dominis Kams et subditis Regie Maiestatis ex parte omnium ipsorum, ut non sit impedimentum aut malum, neque transitus cum mala voluntate, sed libere in pace intelligantur. Tandem similiter et Regie Maiestatis subditis, terris et Regnis Hungarie, Bohemie et cum Marchionatu Moravie et Ducatu utriusque Slesie, et cum ducatu Lusacie, et cum ducatu sex Civitatum cum omnibus suis subditis, terris, necnon Dalmacia, Croacia et Sclavonia terris; item terra Transilvania et terra Bozna cum omnibus suis Castris, Castellis, Civitatibus, opidis villisque et districtibus, terrisque et confinibus in medio et extra medium; item in Castro Iaycza et Banyalwka, Zweczay cum Castro Verbaz et ex oposito Zenderew penes terras nostras cum Castris Regie Maiestatis Sabacz, Barych, Barka, Iarak; item cum Castro Regie Maiestatis Nandor, Alba penes Danubium, Zemlim, Zalonkemen et Thithyl cum Castro Zewrin, Beiava, Myza, Ald, Peeth, et item cum Castro Regio Themeswar simul cum omnibus pertinenciis omnium prefatorum Castrorum, Civi-

tatum et terrarum Regie Maiestatis et cum omnibus dominiis, castris et castellis, civitatibus, locis ac villis et quibuscumque terris tam Maiestatis sue Regie, quam subditorum sue Maiestatis ubivis existentium, et quomodocunque vocitentur, prout prefertur infra tres annos integros, infra terminum pacis et amicicie in ista pace penes suam Regiam Maiestatem insimul sint et habeantur, et istis omnibus locis, castris, castellis, opidis, dominiis, civitatibus et villis, terris et confinibus ac districtibus, et cum subditis Regie Maiestatis, ex parte nostre Cesaree Maiestatis ac Bassarum, necnon Capitaneorum, Wayvodarum aliorumque quorumvis subditis scilicet et subiectis sue Regie Maiestatis non impediatur, neque aliquod impedimentum fiat, neque transitus cum mala voluntate, sed nec damnum inferatur, imo pacifice in pace intelligantur, et similiter ex parte Regie Maiestatis fiat, et ex ambabus partibus, nec per exercitum, neque per Haramlwk, neque per Chetam, nec palam neque occulte mittatur, nec pertranseatur. Item propter voluntatem Regie Maiestatis infrascriptos christianos principes acceptavi ad Treugas, in primis Romanus pontifex cum subditis et cum omni potentatu atque Collegio tocius Romane Ecclesie, et cum ipsorum tenutis, item Rex Polonie, Patruus Regie Maiestatis, et Carolus Rex Hispaniarum et Ferrando frater suus Dux Burgundie, Affines et amici Regie Maiestatis cum tota terra Italie et Regno Neapolitano, et item cum Insula Cicilia et aliis omnibus Regnis, dominiis subditisque, et terris cum omnibus prefatis christianis principibus isto modo verbum conclusimus et taliter fecimus concordiam, ut ex prefatis principibus christianis Romanus pontifex super Regiam Maiestatem in ista pace stet, preter prefatum Romanum pontificem alii prefati christiani domini principes, cuicunque placebit, infra unum annum per oratorem sigillatas litteras ad meam Cesaream Maiestatem mittant, quod sint in pace insimul, quod si quicumque prefatorum principum infra unum annum per oratorem sigillatas litteras non miserit, in pace non sit. Item ex istis prefatis christianis principibus quicumque pacem non servaverit sive occulte, sive manifeste per mare aut per terram Maiestatis nostre propter depredationem aut rapinam, si cum exercitu intraverit tali tempore ex parte Regie Maiestatis propter talem principem, ut sua Maiestas se non ingerat contra talem, ex parte Cesaree Maiestatis nostre si hostilitatem voluerimus facere solum privatim cum tali malefactore, ut ulciscamur et vindicemur; quicumque autem malum non fecerit et pacem firmiter servaverit, cum tali pax non frangatur infra prefatum terminum, et a prefatis principibus infra unum annum orator non existens missus, aut ex parte ipsorum aliquod malum contra pacem patratum fuerit, ob id inter Maiestatem nostram et Regiam ista pax non frangatur, sed firmiter servetur. Eandem Karabogdan, alio nomine Stephanus Vayvoda cum tota terra Moldavie cum fratribus, et qui fuerit post eum Vayvoda cum tota terra Moldavie cum fratribus, et similiter dominus terre Transalpine Bazaraba Vayvoda cum filiis, et qui fuerit post eum Vayvoda, cum tota terra Transalpina in ista pace penes Regem insimul ut sint, sed tributum ac donum et et servicia, prout hactenus more consueto solverunt et servierunt Maiestati nostre Cesaree, ita similiter deinceps serviant et persolvant, et plus ab eis nihil exigatur neque innovetur; similiter Arx et Civitas Ragusium cum opidis

et cum toto dominio in ista pace penes Regem insimul ut sint, sed tributum ac donum et servicia, prout hactenus Regie Maiestati dederunt et fecerunt, ita deinceps quoque ut dent et serviant, et plus ab eis nihil exigatur neque innovetur. Item durante ista pace ex ambabus partibus denuo Arces non erigantur, item Maiestatis nostre confinia tenentes domini, et similiter Regie Maiestatis domini confinia tenentes et Bani, necnon in ista pace qui fuerint christiani principes et ipsorum domini confinia tenentes, atque Capitanei per aridum et per mare, ad quem locum missi fuerint oratores et cursores, ut pro eis pignus non querant, sine litteris et sigillo et sine aliquo obside, ac sine omni timore pacifice et libere recedant et veniant, nemo ipsos impediat, et ante cuiuscumque nostrorum amborum faciem inter nos oratores mittentur aut cursores, confestim dimittantur, et nostrum omnium mercatores per terram et per mare inter nostras terras in pace et protectione stent et proficiscantur, et sit eis libertas negociari lege illarum partium et illius terre, ad quam pervenerint, persolvendo iuste, quod decet, et quod illi omnes mercatores ubicumque proficiscentur et pausabunt, neque in persona nec in rebus ipsorum impediantur nec damnificentur, neque rapine alique, nec malum aliquod eis inferatur, et ubicunque voluerint pausare, quantum eis placebit, pausent, et tandem, dum abire voluerint, sine impedimento ac retencione pacifice discedant: quod si ex quacumque parte aliqualiter contingenter et inconsiderate mercatoribus aliquod malum fieret, id forti iudicio revideatur atque cognoscatur, ut tali malefactori finis imponatur, et ex parte talis malefactoris damnum passo resarciatur et satisfiat, et ex quacunque parte nostrorum terris nostris infra terminum pacis unus alium depredaretur aut interficeret, contra pacem excederet, si aliquod malum commiserit, in quocumque loco eiuscemodi malum atque damnum factum fuerit (quod non putamus), tunc pro revisione ex ambabus partibus principales iudices mittantur, qui iure et iusticia revidentes et intelligentes prefata damna rectificent, et ille, qui in isto negocio culpabilis inventus fuerit, lege castigetur, sed pro tali re pax non frangatur, et ita stet. Illis autem, qui confinia tenent, valde stricte committatur per terram et per mare, quod inter nos omnium nostrum in terris et dominiis occulte aut manifeste exercitus sive Haramlwk aut Cheta non petranseat, neque Martholoczy, neque ceteri alii, qui penes nos essent, unus alteri damnum aut malum non faciat, et ex quacunque parte aliquod malum committeretur, non solum malefactori tali finis videatur, sed si talis res cum scitu domini illius, qui confinia teneret, facta et commissa extiterit, in isto casu eciam tali domino, qui confinia tenerent, finis videatur, et item omnibus dominis Banisque et Capitaneis valde stricte comittatur, quod tam per terram quam per aquam iuxta predictam concordiam infra terminum pacis istam amiciciam et istam pacem sine omni occasione et fraude firmiter et pacifice custodiant. Tandem ex parte christianorum principum et potentatuum, qui nobiscum in pace essent, et ex talibus, si cum Maiestate nostra aliqua hostilitas facta fuerit, tali principi, si Regnum penes Regnum Regie Maiestatis esset, et si dubitaretur ad suam terram proficisci, ita quod si esset eundum per terram Regie Maiestatis, hoc tali tempore sine scitu . . . per terras sue Maiestatis Regie non per-

transeantur, sed neque exercitus nec per Bassas, neque consiliarios, nec confinia tenentes, nec Vayvodas, neque officiales aliquomodo mittatur, Regia Maiestas autem similiter faciat. Eandem istam prefatam pacem et amiciciam pro inviolabili observacione Maiestas nostra Cesarea conscribens presentes litteras iuramentales felici manu mea Cesarea prefato oratori Barnabe Belay dando, et eandem pacem pro firmiter et inviolabiliter observanda iuro in primis, qui celum et terram creavit, et centum ac viginti milia prophetas misit atque nostrum optimum purum prophetam generosum Mohmeth Muzthafam, qui de celis libros dei accepit, ad maximum et potentissimum dominum deum iuro, quod ex istis litteris, quecumque scripta sunt, Maiestas nostra Cesarea omnia observat sine omni dolo et fraude, et interim donec ex parte Regie Maiestatis contra pacem et iuramentum aliqua alia res non fuerit, neque ex parte Maiestatis nostre Cesaree fiet. Tandem ut sit isti paci inicium mensis Aprilis prima die Anno Nativitatis Christi 1519. Scripte Maii die tricesima in Adrianopoli sede Imperiali.

Ex Polit. lib. LXXXVI. fol. 250.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 626—628.

CCXXIV.

1519 *Voivodulŭ Băsărabŭ* din Ţéra-românéscă şi *voivodulŭ Stefanŭ* din Moldova, trimitŭ pe Antoniu Paicalas ca oratorŭ la *Papa Leo X.* cu propunerea, că dênşii şi succesorii lorŭ dorescŭ se între în alianţă cu scaunulŭ Romei, şi d'împreună cu cei-alalţi principi creştini se iée parte la espediţiunile, ce se vorŭ decreta asupra Turcilorŭ, şi promitŭ, că dênşii nu vorŭ încheia nici pace, nici armistiţiu, nici alianţă cu Turcii, fără de învoirea Papei, dacă Papa le va da asigurarea, că în tractatulŭ de pace, ce-lŭ va încheia vre-o-dată cu Turcii, pe dênşii i va considera ca aliaţi şi-i face *părtaşi la tóte ţările, câte se vorŭ recuceri din mânile Turcilorŭ.* Papa Leo X. primesce propunerile aceste, şi declară scaunulŭ apostolicŭ de obligatŭ pentru împlinirea acestorŭ condiţiuni. 1519

Valachiae voivodis, ut principum christianorum foederi contra Turcas se associent.

Leo Episcopus etc. Dilectis filiis Nobilibus viribus Bassarabo Vallachie Cisalpine et Stephano Muldosiche Vaivodis, salutem etc. Inter ceteras cogitationum atque animi curas, quas in sancta dei ecclesia nos continue sustinere oportet, nichil est, quod magis ad officium commissi nobis gregis pertinere censeamus, quam omni ope conari, ut studia atque opera nostra

christianis populis pacem et tranquillitatem, infidelibus vero christiane fidei hostibus extirpationem, domino concedente, pariant, ac nobis affectos et de sancta apostolica sede et fide christiana bene mereri cupientes perpetuo federe nobis iungere, ut communibus viribus et auxiliis non solum nos ab infidelibus invicem tueri ac defendere, verum etiam infideles ipsos facile debellari ac penitus exterminare valeamus. Sane cum nuper dilectus filius nobilis vir Antonius Paicalas nuntius et orator vester nobis exposuit, summopere vos appetere et desiderare et vos videlicet te, filii Bassaroba, et dilectos filios Theodosium et Petrum filios et descendentes tuos, ac te, fili Stephane, et filios tuos, si contingat, te matrimonium contrahere et filios suscipere, ac etiam descendentes tuos unacum subditis vestris nobiscum et hac sancta sede ac Romana ecclesia perpetuo federe coniuncti sitis, pollicentes vos ac filios et subditos vestros pro fide Christi facultates omnes, ac sanguinem et vitam quoque ipsam exposituros, ac nobiscum et aliis Principibus christianis sanctam adversus Selinum Turcarum tirannum expeditionem alias per nos indictam susceпturos et prosecuturos, et nunquam sine nostra et huius sancte sedis licentia treugam seu inducias et confederationem facturos fore, dummodo vobis promittamus vos in omni treuga et conventione, si quam per nos cum dicto Turcarum tiranno unquam fieri contingeret, tamquam confederatos nostros includere, ac omnium, que, succedente victoria, de eorundem Turcarum manibus recuperarentur, participes facere. Nos ex hiis et compluribus aliis per dictum nuncium nobis copiosius relatis et expositis pium optimumque vestrum erga nos, et hanc sanctam sedem animum perspicientes plurimum in domino gavisi fuimus, atque animo nostro cogitavimus vestrum istum erga nos et hanc sanctam sedem paterno affectu prosequi, iustisque et honestis desideriis vestris annuere, ut si sponte vestra vos ipsos ac vestra omnia nobis et dicte sedi obtulistis, paterna dilectione ac gratiis a nobis invitati, multo fidelius et constantius in vestro bono ac sancto proposito perseveretis, ac nos et sanctam Romanam ecclesiam, piam communemque omnium fidelium matrem et magistram, in dies magis diligatis et honoretis, in eo sperantes, qui superbos humiliat et timentibus eum gratiam et honorem tribuit, quod vos ceterosque Principes christianos pro eius fide augenda et conservanda nobiscum coniunctos et confederatos dignabitur sublimare, vobisque de Turcarum tiranno ac eius impia et Christi crucis inimica gente preclaras victorias insignesque triumphos elargiri. Ut igitur pium clementemque animi nostri erga devotionem vestram affectum re ipsa cognoscatis, Nos, qui non bene meritis tantum, sed etiam bene de nobis et dicta sede mereri cupientibus dignam mercedem et gratiam rependere delectamur, postulationibus vestris clementer annuere volentes promissiones et oblationes vestras acceptamus, versaque vice vobis promittimus ac pollicemur in omni treuga seu alia quacunque conventione, si quam cum dicto Turcarum tiranno per nos et hanc sedem sanctam unquam fieri contingeret, vos uti veros confederatos et socios nostros includere, ac de terris et quibuscunque aliis bonis auxilio vestro recuperandis vos condigne participes facere. Ad premissa vero bona fide observandum nos nostrosque successores Romanos pontifices, et sedem apostolicam et prefatam ecclesiam eiusdemque

sedis et ecclesie bona omnia efficaciter obligamus. Datum Rome apud Sanctum Petrum Anno etc. M.D.XIX., III. Nonas Iunii, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Reg. An. VII. Secret. Tom. 7. fol. 362.

Theiner, Monumenta Slavorum meridionalium. Tom. I. pag. 571.

CCXXV.

1519. *Paulŭ de Thomor* aunintitŭ cu demnitatea de castelanŭ alŭ castrului *Făgăraşŭ.* 1519.

1519. Feria Secunda post Judica. Pauli de Thomor Castellani Fogarasiensis Literae in causa metali Communitatis Siberk.

Kemény, Notitia hist. dipl. capituli Albensis Trans. I. 234.

CCXXVI.

1519. *Ludovicŭ,* regele Ungarici, dăruiesce unorŭ nobili români: anume lui *Ladislau* şi *Ludovicŭ Fiatŭ,* precum şi lui *Ladislau Racoviţă,* din Bănatŭ, pădurea numită Lozna din districtulŭ Caransebeşului, în semnŭ de recompensă pentru serviciile militari, ce le făcuse în luptele cu Turcii întêmplate la frontieră. 1519.

Ludouicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae Orodiensis Salutem et graciam. Cum nos attentis fidelitatem et fidelia illa seruicia fidelium nostrorum Egregiorum quondam Ladislai et Ludouici Fyath de Karansebes, ac Ladislai de Rakowycza Que ipsi huic Regno nostro Hungarie et Sacre corone ab ineuntate (sic)[1] etate ipsorum in confinibus contra Thurcos crucis christi inimicos fideliter et viriliter non sine copiosa sanguinis ipsorum effusione vti didicimus exhibuerunt, et non minus considerantes eciam fidelitatem et fidelia seruicia Egregiorum Joannis et francisci filiorum annotatorum quondam Ladislai et Ludouici Fyath de dicta Karansebes, ac prefati Ladislai de Rakowycza, nec non Jacobi Martini Petri et Ladislai filiorum eiusdem per eos Sacre imprimis huius Regni nostri Hungarie corone et deinde Maiestati nostre et Regno pro locorum et temporum varietate, cum omni fidelitatis constancia Exhibita vel deinceps quoque exhibenda.

1) În locŭ de: ineunte.

Totum et omne Jus nostrum Regium Si quod in quadam Silua glandinosa Lozna vocata in districtu Karansebes iuxta fluuium Lozna appellatum adiacente, et habita haberemus, aut nostram Ex quibuscunque causis vys modis et racionibus, concernerent Maiestatem, Simul cum cunctis suis vtilitatibus et pertinencys quibuslibet ad eandem Siluam lozna ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus Memoratis Joanni quondam Ladislai et francisco olim ludouici Fyath, de dicta Karansebes, filys, nec non Ladislao de Rakowycza, ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis vigore aliarum literarum nostrarum donacionalium superinde confectarum *In* perpetuum contulerimus velimusque eosdem in dominium eiusdem consequenterque Juris nostri Regy in eadem habiti per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci, Super quo fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus quatinus. vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum. Quo presente Johannes de Bokosnycza, aut franciscus similiter de eadem Bokosnycza sin Joannes Koztha sew Nicolaus Zaaz de Hylhowa siue Blasius Mothnoky vel Petrus similiter Mothnoky Alys absentibus homo noster ad faciem prescripte Silue lozna uocate in dicto districtu de Karansebes iuxta dictum fluuium lozna appellatum adiacentis et habite, vicinis et commetaneis eiusdem Silue vniuersis inibi legitime conuocatis et presentibus accedendo Introducat prefatos Joannem et franciscum filios annotati quondam ladislai et ludouici fyath de predicta Karansebes, ac dictos ladislaum de Rakowycza nec non Jacobum Martinum Petrum et Ladislaum filios eiusdem, Statuatque eadem (sic) eisdem simulcum cunctis eiusdem vtilitatibus et pertinencys quibuslibet. consequenterque Juris nostri Regy in eadem habiti, premisse nostre donacionis titulo ipsis incumbente perpetuo possidendam Si non fuerit contradictum Contradictores vero si qui fuerint Euocet eosdem contra annotatos Joannem et Franciscum fyath ac Ladislaum de Rakowycza nec non Jacobum Martinum Petrum et ladislaum filios dicti ladislai de dicta Rakowycza ad terminum competentem nostram persõnalem in presenciam, racionem contradicciõnis eorundem reddituros et posthec huiusmodi Introduccionis et statucionis seriem cum contradictorum et euocatorum si qui fuerint vicinorumque et commetaneorum qui premisse Statucioni intererunt nominibus, terminoque assignato vt fuerit expedienda eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis. Datum Bude feria Tercia proxima post festum beati Valentini martiris Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo nono. Regnorum nostrorum Hungarie et Bohemie etc. anno tercio.

În dosŭ: Fidelibus nostris capitulo Ecclesie Orodiensis pro Egregys Joanne et francisco fyath, ac Ladislao de Rakowycza nec non Jacobo Martino Petro et ladislao filys dicti Ladislai de eadem Rakowycza Introductoria et Statutoria.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 162 – 164. Originalulŭ pe chârtie în archiva capitulului din Alba-Julia (Cista Zarand fasc. 2 Nr. 11.)

CCXXVII.

1519. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, învită pe capitululŭ din Aradŭ, ca se introducă pe nepoţii lui *Bratoliubŭ Plugoviţă* în posesiunea unorŭ moşii din districtulŭ Mihadiei. 1519.

Capitulum Ecclesie Orodiensis Omnibus Cristifidelibus presentibus pariterque futuris Harum noticiam habituris Salutem in omnium saluatore ad vniuersorum Noticiam serie presencium volumus peruenire Quod Nos literas Serenissimi principis et domini, domini Ludouici dei gracia Regis Hungarie et Bohemie etc. domini nostri graciosissimi Introductorias pariter et Statutorias Nobis preceptorie sonantes et allatas sumocum honore recepimus in hec verba Ludouicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris Capitulo Ecclesie Orodiensis Salutem et graciam, dicitur Nobis in personis fidelium nostrorum discreti Georgy presbiteri fily condam Mathie, necnon Làzari Martini Michaelis et Georgy filiorum condam Johannis fily dicti Mathie fily olim Nicolai Bratholywb dicti de plwgowycza Quomodo ipsi in dominium Tercie partis prediorum Plwgowycha predicta necnon alsofeyerwyz et Markusesth Belibwk vocatorum omnino in Comitatu Themesiensi et districtu de Myhald existencium habitorum, ipsos omnis iuris titulo concernencium legittime vellent Introire Super quo fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, Quo presente Johannes aut Georgius vel Petrus fily condam Sandrini de Bogolthyn, sin Michael Kasthrwch de Halandyn aut Johannes de Bokostycza Sin Nicolaus Zaaz de Jelhowa siue Balthasar de dicta Bogolthyn Neue alter Johannes Koztha de Borlowa alys absentibus homo noster ad facies dictorum Tercie partis prediorum, in dictis Plwgowycha Alsofeyerwyz et Markwsesth Belibwk existencium habitorum vicinis et commetaneis eorundem vniuersis inibi legittime conuocatis et presentibus accedendo introducat prefatos Georgium presbiterum et alios supranominatos in dominium eorundem Statuatque eadem eisdem premisso Juris titulo ipsis incumbente perpetuo possidenda si non fuerit contradictum Contradictores vero si qui fuerint Euocet eosdem contra annotatos Georgium presbiterum et alios Jam dictos ad terminum competentem nostram personalem in presenciam Racionem contradiccionis eorundem reddituros, et Posthec huiusmodj Introduccionis et Statucionis seriem cum contradictorum et Euocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum qui premisset Statucioni intererunt, Nominibus terminoque assignato vt fuerit expediens eidem personali nostre presencie fideliter rescribatis Datum Bude feria sexta ante dominicam Letare. Anno domini Millesimo Quingentesimo decimo nono. Nositaque mandatis dicti domini nostri Regis semper et in omnibus obedire et satisfacere volentes vt tenemur vnacum Nobili Balthasare de Bogolthyn homine Eiusdem in dictis literis inter alios nominatim conscripto Nostrum hominem videlicet honorabilem Magistrum Ambrosium de Iyppa concanonicum nostrum ad premissa nostra pro testimonio fidedignum duximus destinandum Qui tandem ad Nos exinde reuersi Nobis pariformiter retulerunt eomodo,

quomodo ipsi Sabbatho proximo ante festum Beate Sophie vidue nouiter transactum, ac alys diebus ad Id aptis et sufficientibus, ad facies dictorum Tercie partis prediorum in dictis plwgowycha Alsofeyerwyz et Markwsesth Belibwk existentibus et habitorum vicinis et commetaneis eorundem vniuersis et signanter Nobilibus Johanne ac Petro de Bogolthyn, Nicolao Kasthrwcz de Halandyn, Johanne ac francisco fiath de Ermenyes Nicolao Ghera Georgio ac Gregorio Sthoyka de dicta Bogolthyn Michaele de Konyarowa Mathia Sywko de plwgowycha et Ladislao plwgowychay de eadem Plwgowycha in proprys ipsorum Nominibus et personis inibi legittime conuocatis et eisdem presentibus accessissent Ibique idem homo dicti domini Regis presente testimonio nostro Introduxisset Memoratos Georgium presbiterum et alios pretitulatos, in dominium eorundem Statuissetque eadem eisdem premisso iuris titulo ipsis incumbente perpetuo possidenda, in faciebusque eorundem ac tandem nostri in presencia legittimis diebus et horis congruis iuxta Regni consuetudinem commorantibus nullo penitus contradictore apparente. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras priuilegiales pendentis et auttentici Sigilli nostri munimine roboratas eisdem duximus concedendas, Datum per Manus Magistri Pauli de Kenderes lectoris et cõncanonici nostri decimo septimo die huiusmodi Introduccionis et Statucionis premissarum Anno domini supradicto presentibus ibidem honorabilibus dominis Georgio de Mako Cantore Michaele de Syry Custode Magistris vito de Ezzek, Michaele de Kerek Stephano de Papy et Sebastiano de Menesy Ceterisque fratribus et concanonicis in prefata dei ecclesia Regi sempiterno iugiter famulantibus et deuote.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 164 — 167. Originalulŭ pe chârtie în archiva familiei Fiath de Ormeniş.

CCXXVIII.

1519. 1519. *Ludovicŭ*, regele Ungarici, transcrie şi confirmă privilegiulŭ, ce-lŭ dase regele Vladislau *cojocarilorŭ* din Sibiu şi din cele-lalte oraşe ale Transilvaniei, ca numai dênşii se pótă cumpera şi esporta în străinatate pieile crude, ce se vêndŭ în Transilvania, séu cari se importézä in Transilvania pe la *Turnurile-roşii.*

Mi Lazlo Kiralj, Magiarorzagnak Chehorzagnak Kirallia. Az mi hiueinknek minden rendbelieknek, Kalmarohnak, Kereskedeo Aros embereknek, mind Magiar orzagban, Moldouaban, Hauaselfoldeben leueoknek: Annak felette minden tiztartoknak, es factoroknak, mind Zebenben, es egieb helieken leueoknek, ielen ualoknak es keuetkezendeoknek, keozeonetunket es kegielmynket. Az mi hiueinknek, az Zeocs Mestereknek kepekben, kik Zebenben es egieb

városokban, falukban, es Erdelíben laknak ereos panaz jwt mi eleonkben. hogi noha eo nekíek regteol foguan illien zabadsagok es zokasok uolt uolna, hogi senki az kalmarok uagi Kereskedeo emberek keozzwl hanem csak zinte eo magok az Zeocsok uehetnenek barani beoreoket es egieb fele allatoknak, kiualtkeppen vadaknak niers beorejt mellieket meg ki nem miueltenek volna, azokat senki Erdelibe meg ne uehetne, es onnat mas orzagba ki ne uihetne, se ki ne uitethetne: Mindazaltal uolnanak nemeli kalmarok kik ez fele niers es kimiueletlen beoreoket uennenek, es azokat zekereken, lo terehben Erdelibeol mas orzagokra nagi sokat kiuitetnenek. Azonkeppen volnanak oli tiztartok is, kik effele beoreoket, kiualtkeppen vad beoreoket, azokat az zeotseok keozibe nem bocsatanak hogi uigiek eo nekiek es az eo regi zabadsagoknak zokasoknak karara es fogiatkozasara Melibeol keonieoregeottenek minekúnk, hogi az meg neuezet dolgokra lenne gonduiseleswnk. Miert hogi penig mi nem akarunk hogi az eo regi zabadsagokban az zeocsmesterek megbanttassanak, haggiuk es paranchkolliuk mindeneknek ereossen, ez mi leuelwnkben, hogi mostantol fogua ennek Vtanna senki tw keozzwlletek az eo regi zabadsagok es zokasok ellen, effele niers beoreoket Erdelibe meg ne uehessen, se azokat idegen hatarra ki ne vigie, se ki ne vitesse, se Veres toronnal el ne foglalhassa, hanem affele beoreoket csak az zeocseoh Uehessenek meg es Vihessenek ki: Es az kik az fele beoreoket haznanak, bekeuel es minden foglalas nelkwl az zeocseok keozibe bocsassatok hogi Vihessek: Mert ha kwleomben chelekettek, meghattuk, ez zabadsagot attunk ere, hogi az mi hiueink az Zebeni polgarmester es egieb varosokbeli Birak es Polgarok Erdeliben ahul tudniillik ez mi parancholatunkat vakmereosegbeol meg nem tartanak, es az zeocs Mesterek keozzwl valakit ez eo zabadsagokban meghaboritanak azok ellen eoket az birák es polgarok eoket (sic) megotalmazzak es twnektek semmiképpen effele booreoket venni auagi ki uinni ne engeggienek, Hogi ha penig valamellyeknel az mi parancholatunk ellen es az zeocseok zabadsaga ellen effele niers beoreoket talalnanak az Birak azokat eluehessek, es ket rezit annak annak az zeocseoknek melliet Istenes es eo helire keolcsenek, keotelesek legienek adnia, harmad rezit pedig eo magoknak tarchak, Az mi Kiraly meltosagunk, es ez mi leuelwnknek erejeuel.

Mi annak okaert Laios Kiralj, az mi Attianknak megnevezet leuelet, mindenekben erejeben hagjuan, meg uytuan, es egiebeknek igassaga meg maraduan, megis ereosituen, tunektek mi hiueinknek nem csak kalmaroknak, Arosoknak es tiztartoknak hanem akarmi rendbeli es allapatbeli embereknek Egihazi rendiknek, Nemesek, nemteleneknek, akar hul Erdeliben, kiualtkeppen Zebenben, Brassoban, Segeswarat, Meggiesen Coloswarat es Enieden leveo emberknek, kik ez leuelet lattiak. haggiuk es parancholyuk hogi ennek utanna senki keozzwlletek, se barani beort, roka es nest beort vagi akarmi nemew beoreoket, nierseket, kiket ki nem miueltenek, se hogi se meg ne uegietek, el ne foglalliatok, se Moldouaba vagi Hauaselfeoldebe ki ne vigietek ki se vitessetek: Mert ez leuelwnk erejenel haggiuk es hatalmat adunk minden Polgar Mestereknek, biraknak, polgaroknak, akar meli kolchos ez es mezeo varosbelieknek, falubelieknek, hogi az mi Attiank leueleben meg

nevezet bwntetes zerent mindent meg bwntethessenek valakik ez ellen cselekedn merezlenenek.

Acestŭ documentŭ s'a publicatŭ de Jakab Elek în Oklevéltár Kolozsvár története elsö kötetéhez. I. 327—338. În privinţa acestui documentŭ dênsulŭ observă următórele: «Originalulŭi se află în archiva corporaţiunei cojocarilorŭ din Cluşŭ, care după cum se vede este numai o traducere neautentică. Pe dosulŭ acestui documentŭ e scrisă următórea notiţă: Ez a László Király Privilegiumának, melyet Lajos király is megerösitett az Kaptalanból kiköltt Párjának magyarázatja.» Mai josŭ în partea drépţă: «A melly függö pecsétŭ Privilegiumos levélböl ez a levél magyar nyelvre fordittatott, annak ereje a szász városokra és Enyedre is szolgál, az pecsét fedelén ilyen jegye vagyon Θ». Acestŭ privilegiu a fostŭ datŭ mai ântâiŭ de regele Vladislaŭ Sibienilorŭ în vigilia St-lui Laurenţiŭ (9 Aug. 1513), şi a fostŭ confirmatŭ de nou de regele Ludovicŭ II. cu dată Buda a patra ţi dupe dominica invocavit 1519; în fine a fostŭ transcrisŭ în formă autentică de conventulŭ din monastirea Cluşului în 1519 duminecă după ţiua St. Emericŭ.

Privilegiulŭ originalŭ alŭ regelui Vladislau din a. 1513 este publicatŭ în colecţiunea de faţă sub Nr. CXXIV p. 133—134.

CCXXIX.

1519. 1519. Nobilii români *Ionŭ, Andreiŭ* şi *Ladislau*, fii lui *Petru Chendereşŭ* din ţéra Haţegului, strănepoţi ai nobilului românŭ *Cândea* din Rîŭ-de-mori, cerŭ de la ruda lorŭ *Michaiŭ Cândea* se le comunice în copie autentică documentele relative la cele 29 de sate, cari formau moşiile familiei Cândea.

Spectabili ac magnifico Domino Joanni de Zapolya Comiti perpetuo Terrae scepusiensis Vajvodaeque Transilvano, et siculorum Comiti, et Domino et amico ipsorum honorando, Capitulum Ecclesiae albensis Transilvaniae amicitiam paratam cum honore. Noverit vestra magnificentia nos literas ejusdem ammonitorias, evocatorias et insinuatorias nobis amicabiliter loquentes, et directas honore quo decuit recepisse in haec verba:

«Amicis suis Reverendis Capitulo Ecclesiae albensis Transilvanae Joannes de Zapolya Comes perpetuus Terrae Scepusiensis, Vajvodaque Transilvanus et siculorum Comes etc. amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis egregiorum Joannis, Andreae et Ladislai filiorum quondam Petri Kenderes filii olim Joannis filii alterius Joannis filii Kende dicti de Malomviz*), quod quamvis universae Litterae, et Literalia instrumenta factum possessionis Malomviz, Zuzeni, Guréni, Osztrovel, Wallya, Sibisel, Ohaba, Nuksora,

---

*) Kende de Malomviz.
Joannes.
Joannes.
Petrus Kenderes.
Joannes. Ladislaus.
Andreas.
Kenderes de Malomviz.

(C. Jos. Kemény).

Galacz, Ponor, Baar, Federi, Fyzek, Boldogfalva, Várallya, Rea, Szentpéterfalva, Oncsok, Poklisa, Kernesd, Poyen, Palla, Pukkova, Borbatvize, Uryk, Ohabicza, Dombraviczapataka, Farkaspataka, et Pochesd omnino in Comitatu Hunyadiensi exist. habitarum tangentia, ac eosdem aequali jure concernen. erga manus quondam Michaelis filii Ladislai filii praefati olim Joannis Kende*) tanquam natu majoris, quod in humanis egisset, tenta fuerint, et possessa, ipso quoque obeunte, eaedem litterae, et literalia instrumenta ad manus egregiorum Ladislai, Nicolai et Michaelis filiorum praefati quondam Michaelis Kendeffy devenerint, et ex quo iidem exponentes certas in praesentiarum haberent causarum suarum prosecutiones pro quarum expeditione literis ejuscemodi indigerent plurimum, formidarentque ex illarum literarum carentia non modicam jacturam, et derogamen jurium suorum consequi posse, quas quidem literas, et literalia instrumenta nec in specie, neque etiam illarum paria pro tuitione jurium suorum ad plurimas requisitiones eorundem exponentium hactenus eisdem reddere, et restituere recusassent, prout recusarent etiam de praesenti easdem, et easdem erga se indebite conservando potentia mediante in praejudicium et derogamen jurium suorum manifestum: quosuper vestram amicitiam praesentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente Michael de Brazova, vel Ladislaus, aut Georgius de eadem, sive Ladislaus Pogán de Klopotiva praedicta, sive Lupsa de Zechel, neve Paulus Kopacz de Váad, nam Kende de Oncsok, namque Joannes de Klopotiva praedicta aliis absentibus homo noster erga praefatos Ladislaum, ac Nicolaum et Michaelem filios dicti quondam alterius Michaelis personaliter accedendo ammoneat eos, dicatque et committat eisdem verbo nostro, ut ipsi praefatas Literas, aut in specie reddere, restituere, aut easdem ad Octavas festi Epiphaniarum Domini nunc venturas, nostram in praesentiam penitus et effective praesentare illarumque paria memoratis exponentibus coram nobis dare debeant et teneantur, qui si fecerint, bene quidem, alioquin evocet eosdem ad praedictas Octavas Epiph. Dni proxime affuturas nostram in praesentiam, rationem superinde reddituros efficacem, litis pendentia, si quae foret inter ipsos non obstante, insinuando ibidem eisdem, ut sive ipsi praescriptas universas literas, et literaria instrumenta factum ut praemittitur antedictarum possessionum in Comitatu Hunyadiensi praescripto existen. habitarum tangentia et concernentia in Octavis festi Epiph. Dni nunc venturas nostra in praesentia penitus et effective praesentent, illarumque paria memoratis exponentibus coram nobis reddant et restituant, sive non, nos ad partis exponentis instantiam id faciemus in premissis, quod juri videbitur expedire. Et post hujusmodi ammonitionis, evocationis, et insinua-

*) Joannes Kende.
Ladislaus.
Michael Kendefi,
(mortus ante 1519.)
Ladislaus, Michael,
Nicolaus,
Kendefi 1519.

(C. Jos. Kemény).

tionis vestrae seriem, ut fuerit expediens, octavas ad praedictas nobis suo modo amicabiliter rescribatis. Datum Budae in profesto B. Catharinae virg. et. martyr. a. D. 1519.

Nos igitur etc. facta admonitione feria 2. prox. a. f. b. Tomae apt. ad curiam nobilitarem eorum in Malomviz et Kolcz, cui cum in contemptum relatum fuisset altero die in possessione Boldogfalva ad auditum providi Stephani Magyar Jobbagionis eorundem in eadem Boldogfalva commorantis ad 8. Epiph. Dni evocati sunt etc. Datum 3. die executionis praenotata a. D. supradicto».

Originale exstat in Archivo Capit. albens. Transilvaniae.

In Transumto Capit. anni 1756. possidet D. Franciscus Kenderesi de Felsö-Szálláspataka.

Transilvania. An. 1874. pag. 109—110. Din colecţiunea contelui Jos. Kemény.

CCXXX.

1519. 1519. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, aprobă actulŭ prin care nobilii *Stefanŭ de Rozgon* şi *Stefanŭ Bathor*, palatinulŭ Ungariei, se adoptézŭ reciprocŭ ca fraţi condivisionali în tóte castrele şi moşiile dênşilorŭ din *Comitatulŭ Zărandului*.

Nos Ludovicus, Dei Gratia Rex Hungariae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis: quod pro parte, et in persona fidelis nostri Magnifici Stephani Filii quondam Joannis Junioris de Rozgon ab una, nec non fideles nostri Spectabiles, ac Magnifici Stephanus de Báthor Palatinus hujus Regni nostri Hungariae, et Judex Cumanorum nostrorum, ac Comes Temesiensis, nec non Andreas de eadem Báthor, frater suus carnalis Comes Comitatus Zathmariensis, et Banus Castri nostri Nándor-Albensis ab altera partibus se se mutuo, et alternatim in castris, et juribus possessionariis in fratres adoptivos, et condivisionales accepisse, et adoptasse dignoscuntur, supplicantes, ut easdem Litteras nostras, et omnia in eis contenta, ratas gratas, et accepta habentes Litterisque nostris Privilegialibus de verbo ad verbum inscribi facientes, eidem fraternali adoptioni nostrum Regium Consensum praebere dignaremur, quarum quidem Litterarum tenor talis est: Nos Ludovicus etc. coram nostra personali praesentia personaliter constituti proposuerunt, et sponte confessi sunt in hunc modum: quod ipsi tum Divina charitate moti, tum vero in primaevo juventutis ipsorum tempore, fusa in se se dilectione, quae eos ineffabili fraternalis amoris vinculo, et affinitatis quoque foedere jam illaqueavit, atque devinxit; inducti, sese mutuo in castris, ac juribus eorum possessionariis, ipsi, utpote Stephanus, Andreas,

et Georgius de Báthor, antefatum Stephanum de Rozgon, et ejus Haeredes, et Posteritates universas in totalibus Castris eorum Világosvár, cum Oppido Siri, Galsa, Kápolna, ac Keresbánya, nec non Possessionibus Alsó-Aranyág, Medves-Aranyág, Zekás, Aranyos, Felsö-Aranyág, Chetujás, Felsö-Kalodva, Disznó-Kalodva, Unyás-Kalodva, Magyar-Kalodva, Kis-Kalodva, Ziliách, Zersor, Kis-Kápolna, Nagy-Kápolna, Brosth, Csirest, Zöldes, Buchava, Solymos, Panfalva, Lonksora, Buchonicza, Madarsok, Hennyádfalva, Dinyefalva, Zoad, Dupansoly, Karsafalva, Felseörékás, Manafalva, Alsó-rékás, Fereche, Oroszlánfalva, Musthafalva, Bonczefalva, Fonácz, Kakaró, Resztoka, Fyszteteö, Lonka, Dupaples, Bandafalva, Drakulafalva, Bothyanfalva, Bogyefalva, Potizka, Kis-Almás, Nagy-Almás, Plab, Bald, Gurahoncz, Honczisor, Jatrehonczur[1], Pokolfalva, Moszokafalva, Balásfalva, Kis-Zeödes, Kurtyánfalva, Nádfalva, Ittye, Zarafalva, Koján, Basarabicza, Puclen, Felso-Nácza, Közép-Nácza, Brothuna, Felsö-Bathana, Közép-Bathana, Thernovicza, Oroszfalva, Dobrocz, Lavócz, Kyulest, Thomesth, Nagy-Patak, Baldvoye, Pycluhia, Mihályken, Blesen, Nagy-Ribicze, Kis-Ribicze, Pochynán, Byunkul, Buda, Lonkoy, Hosszúpatak, Thomnatek, Vaka, Valabrath, Zeropha, Grohot, Bulgzeset, Buches, Ztanyfa[2], Dupapyatra, Bukeres, Káposztás, Negoya, Kis-bánya, Kurmynde, Kis-Konyán, Herczegfalva, Freczhya, Kelemenfalva, Karachonfalva, Pesthera, Valysova[3], Pyeka, Alsó-Czebe, Felsö-Czebe et Praedio Kazmyr, ac Portionibus Possessionariis Sent-Márton, Nadab, Gyarmath, Feldhyd, et Kezy, item Praediis Homad, Vereseghyáz, et Kurtegház, nuncupatis in Comitatu de Zaránd sitis cum Consensu Regio adoptarunt. Datum Budae in Festo Beati Andreae Apostoli Anno Domini 1519. Nos igitur hujusmodi supplicatione exaudita, praescriptas Litteras nostras ratas, gratas et acceptas habentes nostrum Regium Consensum praebuimus, imo praebemus una cum jure Regio, si quod in totalibus, Castris Világosvár. in de Zaránd habitis etc. Datum Budae in Festo Beatae Lucae Virginis, et Martyris 1519. Regnorum nostrorum Anno 4.

(Locus sigilli pendentis).

Fabián, Arád vármegye leirása. I. Budán. 1835 pag. 220—221. Din colecţiunea lui Nicolae Jánkovics.

---

1) Intre Honţuri?
2) De sigurü erőre în locü de Ztanysa.
3) Erőre în locü de Valysora.

CCXXXI.

1519. 1519. Procesulŭ lui *Sigismundŭ Catană* din Orĕstie cu *păstorii români din comuna Selisce* pentru unŭ bou pierdutŭ.

Prudentes et circumspecti domini nostri honorandi. Nam temporibus jam transactis quidam nostri oppidi concivis, praesentium scilicet ostensor, Sigismundus Katana, cum versus Vizacna unacum curru suo petiisset pro sale, cum devenisset ad Selesti paguno ad civitatem Cibiniensem attinentem ibique boves ejus solvisset, tradidit suo proprio famulo ad custodiendum, sed suus famulus unum ex bobus amisit, eumque bovem tandem in triduo quaesivit, invenit autem ultimate decoriatum apud nonnullo (sic!) pastores, ubi canes nocte desuper comedebant. A quibus illic in deserto corium non ausus est petere, inquit autem pastor (sic!)[1]: Si ego illic corium rogassem, forte me interemissent. Tandem ultimate nonnullos homines de illos inquam pastores capere noster concivis jussit, et post tempus eosdem homines liberos fecit hac conditione, ut famulus nostri concivis cum hominibus septem hic apud nos juramentum praestaret, quod is fuisset bos sui domini, quem canes inter pastores devorassent; et praestitit. In cujus rei testimonium praesentes una nostro sigillo signatas damus literas et rogamus vestras dominationes, quatinus vestrae dominationes ne permitterent nostrum concivem in hujusmodi damno perseverare. Datum ex Zazwaros, secunda die post conceptionem beatae virginis Marie, anno domini 1519.

Nos utrique judices
oppidi Zazwaros.

Titululŭ: Prudentibus et circumspectis judicibus juratisque civibus civitatis Cibiniensis, dominis nostris honorandis.

Amlacher, Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos. pag. 90. Originalulŭ pe chârtie în archiva naţiunei sĕsesci din Sibiu.

---

1) De sigurŭ lapsus calami în locŭ de «noster concivis». (Amlacher).

CCXXXII.

1519. *Dieta Poloniei* întrunită la Piotrkov decretézá o contribuţiune de resbelŭ de câte 1 fl. pe preoţii Rutenilorŭ, şi câte 1 ferto pe fie care curte a *Românilorŭ din Polonia* pentru susţinerea garnisónelorŭ din provincia Rusiei. 1519.

Contributio in Conventu Piotrkoviensi decreta pro presidiis in Russia tenendis.

Sigismundus D. g. rex Polonie etc. Universis et singulis, ecclesiasticis et secularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris quibuscunque tam terrestribus quam civitatum et oppidorum honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam presentes litere nostre pervenerit et presertim in palatinatu N. et districtibus ejus consistentibus, sincere nobis et fidelibus dilectis, salutem et gratiam regiam.

. . . . . .

Invalescentibus in dies magis periculis et discriminibus regni nostri non solum a Tartaris, anniversariis et perpetuis hostibus nostris, sed etiam ab aliis finitimis hostibus, ita, ut non solum terris Russie tot cladibus jam affectis, sed etiam terris Prussie non minoribus difficultatibus expositis, opus fuerit maturo et diligenti consilio providere. Consulentibus itaque in commune nobiscum consiliariis et nunciis terrarum regni nostri in presenti conventu Piotrkoviensi generali de firmis et opportunis presidiis utraque in parte collocandis, laudatum et constitutum est, ut singule ville omnium terrarum regni nostri tam nostre, quam omnium spiritualium et secularium subditorum nostrorum ex singulis agris possessionatis solvant hoc modo, quod de laneo possessionato pro festo Pentecostes proximo in manus exactoris infrascripti solvantur sex grossi monete usualis polonice in regno currentis, alii vero hujus fertonis sex grossi pro festo S. Michaelis prox. solvantur. Qui quidem fertones solvi debent secundum quittantias anni preteriti absque juramentis.

. . . . . .

Item coloni seu kmethones advocatorum et scultetorum quilibet solvet fertonem divisim ad duas ratas temporis predictas: sex grossos videlicet pro festo Pentecostes prox. et reliquos sex ad festum S. Michaelis prox. ita ut et coloni seu kmethones nobilium et dominorum.

Oppida autem et ville vastate et cremate per Tartaros his proximis duobus annis in terris Podolie et Russie et a suis dominis immunitatem habentes, hoc est: quarum incole suis dominis nihil solvunt, si quidem hoc probabunt, quod suis dominis nihil solvunt, libertatem et immunitatem habebunt ab ista fertonum contributione in presenti conventu constituta, exactione Czopowe excepta.

. . . . . .

Item sacerdotes Rutheni, qui popones vocantur, ex singulis ecclesiis et sinagogis suis unum florenum alias mediam sexagenam persolvent.

Item Valachi ex singulis laneis integris, si illos habent, vel areis, que «dworzisca» dicuntur, unum fertonem solvent, et qui agros non habent, a singulo centenario omnino duodecim grossos persolvent.

. . . . . .

Datum Piotrkovie in conventione generali sabbato proximo ante dominicam Quinquagesime MDXIX.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 9—10.

CCXXXIII.

1519. 1519. *Magnaţii Ungariei* trimetŭ o legaţiune la Sigismundŭ regele Poloniei şi-lŭ rógă se dée ajutoriŭ *voivodului din Moldova*, în contra Turcilorŭ, cari voiescŭ se ocupe ţéra acésta pentru sine, ce ar fi unŭ lucru periculosŭ atâtŭ pentru Polonia câtŭ şi pentru Ungaria.

Legatio a Consiliariis Regni Hungarie ad Sigismundum, Regem Polonie.

Dicta Petrkovie VII Marcii MDXIX in comitiis.

Premissa salutatione Sermi. dni. nostri Ludovici regis sacre hujus regie Mti. nunciata presentatisque literis sue Mtis. commendaticiis, tandem premissa oblatione servitiorum dnorum. prelatorum, baronum ac nobilium totius regni Hungarie, presentatisque literis credentialibus ipsorum prefatorum dominorum prelatorum, baronum et nobilium totius regni Hungarie, hoc tenore seriem legationis coram ipsa Mte. regia orsi sumus.

. . . . . .

Quoniam autem hostis ipse propinquus est Moldavie et ad illam occupandam jam pridem aspirat, cujus provincie amissio non minus esset regnis sue Mtis. quam regno Hungarie periculosa, propterea rogamus Mtem. suam nomine dnorum. prelatorum, baronum ac nobilium regni Hungarie, ut Mtas. sua dignetur committere officialibus suis et capitaneis gentium suarum ad fines Moldavie constitutis, ut si quando Vojevode Moldavie necessitas ingruerit, si hostis ipse provinciam illam invadere vel occupare conatus fuerit, pro conservatione et defensione ejusdem provincie prefato vojevode succurrere et auxilio esse debeant.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 14—16.

CCXXXIV.

1519. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, respunde oratorilorŭ Ungariei, că va da ajutoriŭ *Moldovei* în contra Turcilorŭ în conformitate cu stipulaţiunile tractatelorŭ. 1519.

Responsum a Sigismundo, Rege Polonie, datum Oratoribus Hungaris Petricovie in Conventu VII Marcii MDXIX.

Legatio Dtionum. vrarum., mgci dni. oratores, hec in summa continebat. Retulerunt inprimis Sermum, dnum. Ludovicum, regem suum, pro eo amore, quo sacra Mtas. regia illius Mtem. complectitur et filii sui loco habet, proque ea benivolentia, quam Mtas. sua Serma erga regnum Vngarie gerit, et multis argumentis declaravit, adductam illius Mtem. dominosque consiliarios et nobilitatem regni Hungarie fuisse, ut vras. Dtiones. huc in presens mitterent et suas regnique sui necessitates ejus Mti. Serme. declararent.

. . . . . .

Postularuntque vre. Dtiones nomine illius Mtis. ac dnorum. prelatorum, procerum et totius nobilitatis regni Hungarie, ut in tanta sua et regni sui difficultate Mtas. sua Serma illius Mti. consilio et auxilio suo adesse dignaretur, ac ubi Turca terram Moldavie adoriri vellet, eidem terre Mtas. sua suppetias ferri gentibus suis finitimis mandaret.

Ad hec Mtas. sua Serma. committere mihi dignata est ita Dtionibus. vris. respondere.

. . . . . .

Namque id imprimis diligenter curabit, ut si qua vis terre Moldavie ingrueret, ei cum gentibus suis juxta vim federum suppetias ferat ac alia omnia exequatur, quibus aliquo modo illius Mti. et regno ejus, cui est affectissima, commodare et gratificari posse intelliget.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 16—18.

CCXXXV.

1520. 1520. *Ludovică*, regele Ungariei, scrie comunităţii Sibiului, că a dăruitŭ nobilului *Mateiŭ Românulŭ (Olah)* oficiulŭ de judeţŭ în Orĕstie dimpreună cu tóte veniturile dependente de acéstă funcţiune, astŭ-felŭ că după mórtea judeţului actualŭ, a lui *Stefanŭ Românulŭ (Olah)*, se urmeze dênsulŭ numai de câtŭ în acéstă funcţiune.

Commissio propria domini regis.

Ludouicus dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc., fidelibus nostris prudentibus et circumspectis magistro civium ac judicibus et juratis civibus civitatis nostrae Cibiniensis, salutem et gratiam. Quia nos judicatum nostrum regium de Zazwaras nobili Matheo Olah de Zazwaras, quem nunc fidelis Stephanus Olah, pater ejus, possidet, simul cum omnibus ejusdem judicatus nostri birsagiis, proventibus, utilitatibus et emolumentis commisimusque et concessimus, ut ipse Matheus Olah exeunte patre suo, qui jam senex esse dicitur, ad judicatum ipsum nostrum regium de Zazwaras admittatur, ideo fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus aliud habere nolentes, quatinus statim acceptis praesentibus praefatum Matheum Olah ad hujusmodi judicatum nostrum regium de Zazwaras introducere et statuere, ipsumque in eo conservare et per cives etiam nostros de Zazwaras absque ulla renitentia tueri et conservari facere modis omnibus debeatis et teneamini. Aliud facere nullo modo, nullaque ratione audeatis. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Marci evangelistae, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo.

Amlacher, Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos. pag. 91. Originalulŭ pe pergamenŭ în archiva naţiunei sĕsesci şi a magistratului din Sibiu. Nr. 226.

CCXXXVI.

1520. 1520. *Ionŭ Zapolia*, voivodulŭ Transilvaniei, scrie comunităţii Sibiului, că de óre-ce *Stefanŭ Românulŭ (Olah)*, judeţulŭ Orĕstiei este bĕtrânŭ, astŭ-felŭ regele a dăruitŭ oficiulŭ acesta fiului seu, lui *Mateiŭ Românulŭ (Olah)*, şi a dispusŭ că dênsulŭ se fie imediatŭ introdusŭ în posesiunea acestei funcţiuni. Voivodulŭ Ionŭ Zapolia recomandă comunităţii Sibiului, ca se esecute ordinulŭ regelui şi se nu se opună.

Prudentes et circumspecti amici nobis honorandi. Quia nobilis Stephanus Olah judex regius de Zazwaros senio jam est confectus, majestas regia domini nostri gratiosissimi contulit judicatum ipsum regium de Zazwaras Matheo Olah, filio suo minori natu, et anuit concessitque, ut ex nunc idem Matheus vivo parente suo possessionem ipsius judicatus regii de Zazwaras ac-

cipiat, id quod ex literis majestatis suae liquidius amicitiae vestrae intelligere poterunt. Quare nos propter servitia magistri Nicolai Olah secretarii reverendissimi domini episcopi Quinqueecclesiensis, fratris nostri charissimi, has nostras ad amicitias vestras dandas duximus, rogantes, velint nostri etiam respectu id negotium habere commendatui, et Matheum ipsum ad possessionem ipsius judicatus regii introducere et in eo tueri et conservare juxta regiam commissionem, quod grato ab eisdem animo nos quoque accipiemus et rursus in rebus earum communitatisque suae singulariter eis gratificabimur. Secus itaque rursus rogamus ne facere velitis, ut alicujus momenti literae nostrae apud amicitias vestras fuisse videantur. Bene valete. Ex Buda in festo Philippi et Jacobi apostolorum, anno domini 1520.

Johannes de Zapolya waywoda
Transilvaniensis et comes Siculorum. m. p.

Titululŭ: Prudentibus et circumspectis magistro civium ac judici et juratis civibus civitatis Cibiniensis, amicis honorandis.

Amlacher, Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos. pag. 91—92. Originalulŭ pe chârtie în archiva naţiunei sĕsesci şi a magistratului din Sibiu. Coll. post. Nr. 221.

CCXXXVII.

1520. *George*, episcopulŭ catolicŭ din Cinci-biserici, scrie comunităţii Sibiului, că secretariulŭ seu magistrulŭ *Nicolae* are unŭ frate bunŭ, cu numele *Mateiŭ*, care de curêndŭ a fostŭ numitŭ în funcţiunea de judeţŭ alŭ Orĕstiei, fiindŭ-că tatălŭ seu, judeţulŭ actualŭ este bĕtrânŭ. Episcopulŭ din Cinci-biserici recomandă comunităţii Sibiului pe noulŭ judeţŭ. 1520.

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis honorandi. Magister Nicolaus, secretarius noster,[1] habet fratrem germanum Matheum nomine, cui majestas regia domini nostri gratiosissimi judicatum suum regium de Zazwaras, postquam jam pater ejus senio est confectus, contulit, super qua re majestas sua literasque ad dominationes vestras dedit et eisdem commisit, ut ipsum Matheum in dominium et possessionem judicatus ipsius regii de Zazwaras introducant. Quare nos quoque rogamus easdem plurimum, velint nostri etiam respectu id negotium curare et commendatui habere ac mandatum regiae majestatis exequi atque perficere, in quo nobis quoque rem pergratam a dominationibus vestris factam existimabimus, si intuitu nostri aliquid fecerint, quod dominationibus vestris et communitati suae tam apud ma-

1) Acesta este renumitulŭ Nicolae Olahulŭ, care a fostŭ mai târdiu archiepiscopŭ-primatŭ alŭ Ungariei şi locotenentŭ regalŭ. (Veţi tabela genealogică în Vol. I. 2. pag. 463).

jestatem suam, quam alibi recognoscere volumus. Cum his autem easdem feliciter valere optamus. Ex Buda in festo beatorum Philippi et Jacobi apostolorum, anno 1520.

Georgius episcopus
ecclesiae Quinqueecclesiensis. m. p.

Titululŭ: Prudentibus et circumspectis magistro civium, judici et juratis civibus civitatis Cibiniensis, dominis et amicis honorandis.

Amlacher, Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos. pag. 92—93. Originalulŭ pe chârtie în archiva naţiunei sĭsesci şi a magistratului din Sibiu. Coll. post. Nr. 222.

CCXXXVIII.

1520. 1520. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, concede locuitorilorŭ din oraşulŭ *Sebeşŭ* în Transilvania dreptulŭ, ca se pótă începe unŭ nou procesŭ cu locuitorii din *Orĕstie* pentru nisce munţi şi păduri.

Commissio propria domini regis.

Ludovicus dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc., fidelibus nostris prudentibus et circumspectis magistris civium, juratis, ceterisque senioribus civitatis nostrae Cibiniensis et septem sedium Saxonicalium salutem et gratiam. Expositum est majestati nostrae in personis fidelium nostrorum circumspectorum judicum et juratorum ac totius communitatis civitatis nostrae Szaszsebes, qualiter superioribus temporibus inter ipsos exponentes ab una, ac circumspectos judices et juratos ceterosque cives et inhabitatores oppidi nostri Szaszvaros ab altera partibus, ratione et praetextu quarundam alpium ac silvarum inter praedictam civitatem atque oppidum adjacentium, coram vobis quaedam causa fuisset mota, in qua vos secundum deliberationem vestram judiciariam pro parte dictorum civium de Szaszvaros contra eosdem exponentes, ex quo ipsi ex simplicitate et inadvertentia eorum, tempore judicationis dictae causae certas rationes, allegationes et exceptiones ac alia probabilia documenta ipsorum obmisissent, sententiam quandam nocivam protulissetis et pronunciassetis, in praejudicium et damnum eorundem exponentium manifestum. Cum tamen, si iidem exponentes debitas allegationes, exceptiones et alia eorum documenta facere scivissent, sperassent se et causam suam contra partem alteram de facili defendere potuisse, prout posse sperarent etiam de praesenti. Unde supplicatum extitit majestati nostrae pro parte annotatorum, exponentium, ut ipsis circa praemissa de opportuno juris remedio et gratia novi judicii providere dignaremur. Et quia novum judicium in omni causa de jure et consuetudine regni nostri semel concedi potest, nos igitur exaudita supplicatione et gratiose admissa, fidelitatibus vestris harum serie

mandamus firmissime, quatenus acceptis praesentibus utrisque ad comparendum coram vobis unum locum ac terminum competentem praefigere et causam praescriptam, non obstante praemissa sententia vestra singulisque processibus exinde hactenus qualitercunque secutis, iterum coram vobis assummere, auditisque partium earundem novis propositionibus, allegationibus, exceptionibus et responsis, admissis etiam probabilibus documentis et legitimis quibuslibet probationibus, illam rursus secundum deum et justitiam suam revidere, cognoscere atque adjudicare, et si praenotati exponentes hujusmodi novaque adjudicatione vestra contentare noluerint, ex tunc causam praemissam simul cum totali serie adjudicationis vestrae pro maturiori ejusdem revisione et finali determinatione in curiam nostram regiam, nostram videlicet personalem in praesentiam, absque omni praedictorum exponentium gravamine et difficultate aliquali partibus ambabus vestris in literis terminum praefigendo congruentem transmittere modis omnibus debeatis. Secus facere non praesumatis. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Posonii feria secunda proxima post festum beati Egidii abbatis, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo.

Pe dosŭ cu altă scrisóre din aceeaşi epocă: Anno domini millesimo quingentesimo vigesimo in generali congregatione dominorum provincialium septem sedium mox post festum beatae Catharine virginis hic Cibinii celebrata, praesentes literae, continentes novum judicium, per judicem et ceteros juratos cives de Szaszsebes fuerunt productae et praesentatae.

Amlacher, Urkundenbuch zur Geschichte der Stadt und des Stuhles Broos. pag. 93—94. Originalulŭ pe chârtie în archiva oraşului Sebeşŭ.

CCXXXIX.

1520. *Nicolae de Lasko*, episcopulŭ catolicŭ din *Vidinŭ* transcrie în formă autentică bula papei Eugeniu IV. din a. 1439, prin care autorisase pe *episcopulŭ catolicŭ alŭ Severinului*, ca se administreze cu călugării minoriţi din Bosnia *bisericile catolice din Ţéra-românéscă, din Moldova şi din Secuime.* 1520.

Nos Nicolaus de Lasko dei et Apostolice Sedis gracia Episcopus Bodonensis ac Commendatarius Lectoratus Budensis, Vniuersis et singulis presens transsumpti instrumentum inspecturis et visuris attestamur et significamus, quod nostram in presenciam accedens Reverendus frater Bernardinus de Somlyo Ordinis minorum de regulari obseruancia, Minister Prouincie Hungarie, exhibuit nobis et presentauit ad transsummendum pro cautela fratrum suorum quasdam litteras Sanctissimi condam domini Eugenij Pontificis IV. more Curie Romane rite et legittime emanatas, non abrasas, non viciatas, non can-

cellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, quarum tenor de verbo ad verbum sic sequitur. Eugenius Episcopus Seruus Seruorum Dei etc. (Urmézã documentulŭ din a. 1439 publicatŭ în Vol. 1. Partea 2. pag. 660—661). Quibus quidem litteris diligenter inspectis, quia easdam illesas ac authenticas, et in nulla sui parte suspectas aut viciatas comperimus, ideo ipsas in hanc publici transumpti formam redigi fecimus, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude veteri in domo solite residencie nostre sub proprij Sigilli nostri appensione, Anno a natiuitate domini Millesimo quingentesimo vigesimo, Indiccione octaua, die vero vigesima septima mensis Julij, hora quinta vel quasi, post meridiem. Pontificatus Sanctissimi domini nostri Leonis Pontificis X. anno octauo, presentibus ibidem Nobilibus Mathia de Pilis, Francisco de Kuthas, ac Jacobo de Kondola, literatis testibus, ad premissa vocatis et presentibus.

Et ego Magister Fabianus natus quondam Pauli Kerek de Borosjenyew, Diecesis Wesprimiensis publicus sacra Apostolica auctoritate Notarius, quia premissis omnibus et singulis, dum sic, vt premittitur, fierent et agerentur, vnacum prenominatis testibus presens fui, atque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo hoc presens publicum transumpti instrumentum manu alterius fideliter scriptum, exinde confeci, subscripsi et publicaui, et in hanc publicam formam redegi, signoque et nomine meis solitis et consuetis consignaui, ac prefati domini Nicolai Episcopi sigilli appensione signaui, in robur et testimonium omnium et singulorum, rogatus et requisitus.

Szabó, Székely Oklevéltár. II. pag. 3—4. — Kemény, in Kurz, Magazin II. (1846) pag. 26—28. Din archiva călugărilorŭ Franciscani din Cluşŭ.

CCXL.

1520. 1520. *Michaiŭ, episcopulŭ catolicŭ alŭ Milcovici,* scrie Papei Leo X., că diecesa Milcoviei fiindŭ fórte estinsă, şi dênsulŭ neavêndŭ preoţi de mirŭ suficienţi, ca se administreze bisericile de acolo, astŭ-felŭ a fostŭ silitŭ se numéscă în funcţiunile de preoţi şi persóne din clerulŭ religiosŭ, din cari unii erau *apostaţi*, alţii *ucigaşi*, alţii *afurisiţi*, şi acésta a făcut'o numai din causă, ca religiunea catolică, se nu sufere vre-o scădere în părţile aceste din lipsa de preoţi. Din acestŭ motivŭ Papa Leo X. autorisézã pe episcopulŭ Milcoviei, ca se pótă absolva pe persónele aceste de culpa apostasiei, a uciderii şi de ori-ce infamiă, şi se-i pótă promova la gradulŭ de preoţi, dispune însă totŭ-o-dată, că acestŭ dreptŭ se nu se estindă şi peste ţinutulŭ, care e supusŭ autorităţii călugărilorŭ minoriţi din Băcău.

Leo Papa X. Dilectis filiis, modernis Fratribus Domus loci de Bako Ordinis Minorum de observantia nuncupatorum Provinciae Hungariae. Dilecti filii, Salutem, et Apostolicam benedictionem. Dudum pro parte Venerabilis Fratris nostri Michaelis Episcopi Milkoviensis nobis expositum est,

quod ecclesia Milcoviensis, quae in partibus infidelium consistit, et cui praeesse dignoscebatur, amplam, et latam Dioecesim habeat, et in ipsa Dioecesi Milkoviensi pauci Presbyteri Seculares existebant, ac plures diversorum Ordinum Religiosi, illius parochiales ecclesias regebant, et aliqui eorum interdum Apostatae, et alii homicidae, alii vero excommunicationis sententia innodati erant, ipseque Michael Episcopus propter defectum Presbyterorum secularium, eosdem Fratres, ne fides Catholica inibi ex defectu Ministrorum pateretur detrimentum, et propterea scandalum in populo generaretur, cogebatur eosdem ad sacramenta ecclesiastica populo ministranda admittere, quare nos eidem Michaeli Episcopo, donec sufficiens numerus Sacerdotum secularium Orthodoxorum in dicta Dioecesi existeret, quoscunque Religiosos in eadem Dioecesi degentes ab excommunicationis, et quibusvis aliis sententiis, censuris, et poenis, nec non excessibus, ac apostasiis, ac etiam homicidiorum reatibus, imposita eis pro modo culpae penitentia salutari, absolvendi, ac cum eis super irregularitate, per eos propterea, aut quomodolibet, preterquam ratione homicidii voluntarii contracta, quodque in susceptis per eosdem Ordinibus etiam in Altaris ministerio, et ecclesiastica sacramenta ministrare valerent dispensandi, omnemque inhabilitatis, et infamiae maculam, sive notam per eos pro tempore contractam, ab eis absolvendi, nec non ad quadriennium ex tunc proxime futurum, duntaxat Clericos suarum civitatum, et dioecesis etiam extra tempora a jure statuta aliquibus tribus Dominicis, et aliis Festivis, aut etiam feriatis diebus ad omnes etiam sacros, et Presbyteratus ordines alias rite promovendi, et dictos ordines eis conferendi plenam et liberam authoritatem, et facultatem concessimus per alias nostras in forma Brevis literas, prout in illis plenius continentur. Cum autem, sicut accepimus, in domo vestra sufficiens sub vero regularis observantiae jugo. Altissimo famulantium, et aliis rabiem Schismaticorum, et aliorum vicinorum infidelium fugientibus, continuo, et firmiter inibi pondus defensionis fidei Orthodoxae non absque maximo vitae discrimine, adversus Christianae Religionis inimicos subeuntium numerus existat, sintque vobis per nonnullos Romanos Pontifices, praedecessores nostros nonnulla privilegia, et indulta concessa, quae si dictus Michael Episcopus cum Apostatis vestri Ordinis super Apostasia, aliisque praemissis dispensaret, praejudicium non modicum paterentur. Nos igitur privilegia, et indulta hujusmodi, prout ad id ex debito pastoralis officii, vobis consentire, et ne relapsi, supra firmam petram fundatis anteferantur, providere volentes, motu proprio, et ex certa scientia literas praedictas quoad facultates, Religiosos vestri ordinis ab excommunicationis, et quibusvis aliis sententiis, censuris, et poenis, nec non excessibus, et apostasiis, et etiam homicidiorum reatibus absolvendi, ac super irregularitate per eos, ut praefertur, contracta dispensandi, et absolvendi, ab eis maculam, sive notam inhabilitatis, et infamiae, authoritate apostolica, tenore praesentium cassamus, revocamus, et anullamus; et nihilominus privilegia, et indulta Apostolica vobis, et domui vestrae per quoscunque Romanos Pontifices concessa, quorum omnium tenores, ac si praesentibus de verbo ad verbum insertae forent, pro expressis haberi volumus dicta authoritate eorundem (in locū de: eadem), tenore praesentium approbamus, et confirmamus. Non

obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, caeterisque in contrarium facientibus, quibuscunque. Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 20. May. MDXX. Pontificatus nostri anno octavo.

Contele Jos. Kemény în Kurz, Magazin für Geschichte Siebenbürgens. II (1846). pag. 32—34. Dupăl transumptulŭ lui «Nicolaus Episcopus Bodonen.» în archiva Franciscanilorŭ din Cluşŭ.

CCXLI.

1520. 1520. *Ludovică*, regele Ungariei, învită pe capitululŭ din Aradŭ, ca se citeze înaintea curiei regelui pe nobilulŭ *Vitu Căpitanulŭ*, din districtulŭ Timişórei, care 'şi permite se iée taxe de vamă ilegale de pe mărfurile cetăţenilorŭ din *Caransebeşŭ*, cândŭ călĕtorescŭ prin satulŭ seu numitŭ Chişetău.

Serenissimo principi et domino, domino Ludouico dei gracia Regi Hungarie et Bohemie etc. domino ipsorum naturali et graciosissimo Capitulum Ecclesie Orodiensis Oraciones in domino deuotas perpetua cum fidelitate vestra nouerit Maiestas Nos binas literas eiusdem vnas exhibitorias clause nobis, alias vero preceptorias patenter confectas nobili viro Kapythan, de doka sonantes, preceptorieque loquentes et directas summocum honore recepimus, Quarum vnius videlicet exhibitorie Tenor talis est Ludovicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris Capitulo Ecclesie Orodiensis Salutem et graciam Expositum est Maiestati nostre In personis fidelium nostrorum prudentum et Circumspectorum vniuersorum civium hospitum et populorum nostrorum de Karansebes, Quod quamuis nos ipsos exponentes vel alterum ipsorum per alias literas nostras Exempcionales Simulcum Rebus et Bonis eorum Mercimonialibus et alys quibuscunque, pro acquirendis victuum suorum necessarys per climata Regni nostri in Tenutis, honoribus officialibus et tributis, districtibusque proficiscentibus, Ne ydem per aliquem Regnicolarum nostrorum arestarentur prohiberenturque aut quouismodo turbarentur, exemptos et supportatos fecerimus, Tamen nobilis Vitus Kapythan de doka Nescitur vnde motus, quorumve consilio fretus, paruipensa eiuscemodi exempcione nostra contra formam premissarum literarum nostrarum exempcionalium, ipsos exponentes in possessione sua Kyzethew, in Comitatu Themesiensi existente et habita per exactionem singulorum quattuor denariorum ab vnoquoque curru eorum plurimum aggravaret, in contemptum Mandatorum nostre Maiestatis manifestum, Quod nos grauiter sibi imputando, idque silencio et impune preterire nolentes fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo mandamus Quatenus acceptis presentibus alias literas nostras preceptorias prefato vito Kapythan sonantes, pro parte annotatorum exponencium emanatas cum presentibus vobis exhibendis per vestrum testimonium fidedignum eidem exhiberi et pre-

sentari faciatis Qui si personaliter reperiri poterit et in termino in prescriptis literis nostris preceptorys specificato coram nobis se compariturum allegarunt, Benequidem, alioquin de domo habitacionis siue solite residencie sue amoneat eundem dicatque et committat eidem verbo nostro Regio vt ipse Tricesimo secundo die a die exhibicionis prescriptarum literarum nostrarum preceptoriarum sibi fiendarum, conputando, coram nostra Maiestati vbicunque deo duce tunc constituemur comparere modis omnibus debeat et teneatur, Racionem non obseruacionis Mandatorum nostrorum Redditurus aliasque, in causa premissa a nobis Judicium Recepturus certificando eundem ibidem Quod siue ipse Termino in prescripto Coram Nobis compareat siue non Nos ad partis comparentis instanciam id faciemus in premissis Quod Juri videbitur expediri, et posthec exhibicionis sew amonicionis seriem vt fuerit expediens terminum ad predictum nobis fideliter rescribatis, datum Bude feria secunda proxima post festum Beati Bartholomei apostoli Anno domini Millesimo Quingentesimo vigesimo, Aliorum siquidem videlicet preceptoriarum patencium sensus litteralis is est, Ludovicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie fideli nostro Nobili vito Kapythan de doka salutem et graciam Mandamus fidelitati Tue harum serie firmiter Quatenus acceptis presentibus Tricesimo secundo die a die exhibicionis presencium tibi fiende computando coram nostra Maiestate vbicunque deo duce Tunc constituemur absque vlteriori procrastinacione ad contenta querimoniarum fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum vniuersorum Ciuium hospitum et populorum nostrorum de Karansebes, in alys literis nostris exhibitorys et amonitorys fidelibus nostris Capitulo Ecclesie Orodiensis sonantibus pro parte eorundem Civium hospitum et populorum nostrorum emanatis declaratorum de Jure Responsurus a Nobisque finalem deliberacionem et debite iusticie complementum Recepturus, comparere Modis omnibus debeas et tenearis, Nam aliter certus esto Quod si secus facere attemptaueris Nos ad partis comparentis instanciam id faciemus in premissis Quod Juri videbitur expediri Secus igitur non facturus presentibus perlectis exhibenti Restitutis, datum Bude feria secunda proxima post festum Beati Bartholomei apostoli Anno domini Millesimo Quingentesimo vigesimo vnde nos mandatis vestre Maiestatis in omnibus vt tenemur satisfacere volentes nostrum hominem videlicet honorabilem Magistrum Emericum de Mako concanonicum nostrum ad premissa fideliter exequenda nostro pro testimonio fidedignum duximus destinandum Qui tandem ad Nos exinde reuersus, Retulit quomodo ipse in festo Beati Gerardi martiris et pontificis proxime transacto, ad possessionem Kyzethew predictam, consequenterque domum et habitacionem Annotati viti Kapythan in eadem existentem et habitis accessisset, eundemque personaliter reperire minime valuisset verum de domo habitacionis siue solite residencie eiusdem vt premittitur, amonuisset, dixissetque et commisisset verbo vestre Maiestatis vt ipse Tricesimo secundo die diei huiusmodi Amonicionis exhinc sibi fiende computando coram vestra Maiestate vbicunque deo duce tunc eadem constituetur Comparere Modis omnibus deberet et teneretur, Racionem non obseruacionis mandatorum vestre Maiestatis Redditurus, aliasque in causa premissa a vestra Maiestate Judicium recepturus certificassetque ibidem, Quod

siue ipse termino in prescripto coram vobis compareat siue Non eadem ad partis comparentis instanciam id faciet in premissis quod Juri videbitur expediri datum in festo Beati Galli confessoris Anno domini supradicto.

(Pe dosŭ: Sacre Regie Maiestatis Pro prudentibus et circumspectis vniuersis civibus hospitibus et populis nostris Karansebes contra Nobilem Vitum Kapitan de doka ad terminum intra nominatum Amonicionis Relacio).

1520. In Termino Intrascripto A comparente coram Me Magistro Werbewczy prorogata est causa presens propter generalem omnium causarum suspensionem ob pestilenciam ad futura Judicia primitus celebranda.

1523. pro A. Fychor de Kyssyng Cum literis Johannis Kallay bani Zewriniensis, feria tercia post Bartholomey apostoli, cum Bani Zewriniensis.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 167—170. Originalulŭ pe chârtie în archiva camerei fiscale din Buda.

CCXLII.

1520. (1519). *Dieta Poloniei* întrunită la Thorun votéză o nóuă contribuţiune asupra *preoţilorŭ ruteni* şi asupra *Românilorŭ din Polonia* pentru suportarea cheltuelilorŭ necesari în resbelulŭ cu Prusia.

1520. (1519).

Litere Contributionum publicarum in Conventu Thorunensi decretarum.

Sigismundus, rex Polonie etc. universis et singulis ecclesiasticis et secularibus consiliariis regni nostri, ceterisque subditis quibuscunque tam terrestribus, quam civitatum et oppidorum honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam presentes litere nostre pervenerint et presertim in palatinatu N. et districtibus ejus consistentibus, sincere nobis dilectis, salutem et gratiam regiam.

Rmi. ac. rev. in Christo patres, nec non mgci. generosi, nobiles, famati et providi sincere nobis et fideles nostri dilecti. Subortis novis difficultatibus Reipublice in terris Prussie, magistro et ordine Cruciferorum non solum jugum obedientie nobis debite excutere volente, sed etiam civitates et arces per predecessores nostros summo labore et impendio partas, indigne et hostiliter eripere nitente, preterea in terris Russie alia difficultate cum Tartaris exigente, necesse fuit tantis discriminibus, quibus undique septi sumus, diligentius, quam unquam alias consulere et providere. Ut autem Rempublicam ab his calamitatibus liberare et defensioni insistere possemus, cum eo ventum

sit, ut vim vi repellere oporteat, statuimus in hoc conventu thorunensi generali communi omnium tam spiritualium quam secularium consiliariorum nostrorum et nunciorum terrestrium consilio et voluntate, contributiones infrascriptas pro defensione Reipublice et nervo belli.

. . . . . .

Item sacerdotes rutheni, qui popones vocantur, ex singulis ecclesiis et sinagogis suis unum florenum alias mediam sexagenam persolvent.

Item Valachi ex singulis laneis integris si illos habent, vel areis, que Dworcziscza dicuntur, unum fertonem solvent, et qui agros non habent, a singulo centenario ovium duodecim grossos persolvent.

. . . . . .

Datum in conventione generali thorunensi fer. VI. prox. post. f. S. Thome, apostoli.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 123—125.

CCXLIII.

1520. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie palatinului din Junivladislavii, că regele Sigismundŭ alŭ Poloniei nu voiesce se libereze pe *Petru Românulŭ* din castelulŭ în care se află internatŭ, fiindŭ-că nu are destulă încredere în dênsulŭ, de óre-ce a mai fugitŭ o dată la inimicii Poloniei. 1520.

P. Tomiczki, Eps. Vicecancellarius, Stanislao de Coscielec, Palat. Junivladislaviensi, Marienburgen. Stumen. Tucholien. Bidgostien. Capitaneo.

. . . . . .

Non vult Mtas. sua, ut Petrum Valachum ex castro dimittat vra. Mgcia., non satis enim ei fidit sua Mtas., postquam jam alias ad ejus hostem profugerat.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 143.

CCXLIV.

1520. 1520. *Proclamaţiunea de resbelŭ* a regelui *Sigismundŭ* din Polonia în contra Tătarilorŭ. Regele aduce la cunoscinţa tuturorŭ palatinilorŭ, a castelanilorŭ şi a căpitanilorŭ din Polonia, că după scirile primite dela esploratorii din Tartaria, precum şi după informaţiunile sosite dela *Stefanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, unŭ mare numĕrŭ de Tătari aŭ trecutŭ peste rîulŭ Nipru şi ascéptă numai timpulŭ oportunŭ, ca se prădeze ţinuturile Poloniei. Din acéstă causă, regele învită pe toţi palatinii, castelanii, căpitanii şi soltuzii, se apuce armele pentru apĕrarea ţĕrei.

Litere Restium ad terras Russie contra Tartaros.

Sigismundus, Dei gratia Rex Polonie etc.

Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, dignitariis, officialibus, burgrabiis et Nobilitatum communitatibus, advocatis et scultetis ceterisque subditis nostris terras ubique regni nostri incolentibus, et presertim terram lublinensem et districtus ejusdem de jure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis, sincere nobis et fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Mgci. generosi, nobiles, famati et providi sincere nobis dilecti.

Quoniam certo certius ab exploratoribus nostris et ex literis oratorum nostrorum, quos in Tartaria habemus, didicimus idemque nobis magnificus Stephanus, vda. Moldavie, his diebus per oratorem suum significavit, qualiter ingens vis Tartarorum fluvium Dniepr transnatavit et stationes suas ab hac parte illius fluvii collocavit expectans opportunitatem, ut dominia et terras nostras Podolie, Russie aggrediatur illasque igni ferroque devastet et licet nos exercitum in terris Russie fovemus et tenemus, tamen majori virtute et potentia opus est, si hostium multitudinem nobis et dominiis nostris perniciem pro libidine sua minitantem reprimere et omnia salva conservare velimus, aliudque remedium non videmus neque inveniemus, nobis hic in Prussia gravissimo et sumptuosissimo bello — nam magister, hostis noster, nulla pace facta, recessit — ocupatis, quam universos pro tanto periculo arcendo ad arma concitare et educere. Quare has literas in vim primarum, secundarum et ultimarum restium mittimus, quibus vobis omnibus et singulis districtius precipientes mandamus et volumus: ut mox, visis presentibus, aliis literis non expectatis sub amissione omnium bonorum vestrorum arma capiatis et quilibet vestrum capiat ad diem Sancti . . . circa . . . in terra N. N. sit. apud mgcum. Martinum de Kamieniecz, palat. Podolie copiarum nostrarum in terris Russie capitaneum, armati compareatis, ut Tartarorum impetum et vim cum dei auxilio ita retundere cum eo possetis, ut inde Respublica nullum detrimentum capiat et vos laudem et gloriam pluribus victoriis partam, quoad fieri poterit, possitis ampliare et augere. Et ne quispiam vestrum de hac expeditione bellica et mandato nostro aliquam ignorantiam se habere pretendat, volumus: ut unus ad alium viciniorem presentes literas restium, cum illas perlegerit

transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo presentet similiter sub bonorum suorum amissione aliter facere non ausuri. Datum in civitate nostra Thorun. fer. VI. ipso die SS. Petri et Pauli apostolorum.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 272.

CCXLV.

1520. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, dojenesce pe Stanislau Lanczkoronski, că- 1520.
pitanulŭ seu din Cameneţŭ, pentru neînţelegerile, ce esistă între dênsulŭ şi între *voivodulŭ Moldovei* în privinţa punctelorŭ, cari au fostŭ stabilite nu de multŭ în deplină înţelegere cu consiliarii şi boerii Moldovei. Regele declară lui Lanczkoronski, că dênsulŭ este causa acestorŭ neînţelegeri, şi-lŭ învită să observe cu esactitate stipulaţiunile încheiate cu Moldova.

Sigismundus, Rex Polonie, Stanislao Lanczkoronski, Capitaneo Camenecensi.

Generose, fidelis dilecte. Legimus ea, que scripsisti nobis de discordia, que est inter te et vojevodam moldaviensem ob non servata capitula et constitutiones conventus non pridem cum illius capitaneis et bojaris habiti, et multum quidem cuperemus, ut tu non preberes ullam causam dissensionis et controversie inter nos nostrosque subditos et eundem vojevodam excitande; verum etiam non libenter videremus, quod ille observare non deberet ea, que ejus consiliarii et bojari cum nostris post multos tractatus inter so mutuo habitos concluserunt, et cum non liceat discedere ab his, que communi consilio conclusa et decreta fuerunt, volumus, ut prout in dicto conventu determinatum est de sarciendis injuriis, ita et non aliter observes. Id etiam, quod in eodem conventu conclusum est de hominibus bone fame absque literis capitaneorum ultro citroque commeare permittendis et de trajiciendo ubique libere fluvio Nyester, equum est, ut observes saltem ad alium conventum, proviso tamen, quod mercatores non vadant cum mercibus nisi viis consuetis, non pretereundo loca theloneorum nostrorum. Nam non licet, ut discedas a constitutionibus conventualibus, que in toto et non in parte sunt utrinque observande; nam qua ratione tu Valachos accusabas, quod non observant decreta conventus preteriti, eo quod non volunt facere initium resarciendi nostris subditis injurias et damna a se illata, eadem ipsi vicissim criminabuntur te, quod vetas eos trajicere fluvium Nyester et ad terras Podolie sine literis tuis aut suorum capitaneorum transire. Itaque fac ut rata habeas decreta et conclusiones prefati conventus utcunque ac usquequaque bona et utilia in utramque partem viderentur.

De homine subdito vojevode Moldavie, qui portavit isthuc falsam monetam, fac id, quod jus et consuetudo omnium gentium observat.

Quod ad edificia castri camenecensis attinet, jam dudum expedivimus hinc venerabilem Gwyazdowski, notarium nostrum, cum pecunia, que impendi debet in eadem edificia, et non dubitamus illum jam isthuc pervenisse. Datum Thorunii.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 273.

CCXLVI.

1520. 1520. *Convenţiunea încheiată între Négoe Băsărabŭ, Domnulŭ Ţĕrei-românesci, şi Ionŭ I., regele Ardélului (Ungariei), pentru regularea frontiereloră dintre Ţĕra-românéscă şi Transilvania, începêndŭ din apa Oltului până în apa Dunărei la Ruşava (Orşova).*

Publicămŭ aici acestŭ importantŭ documentŭ după următórele cinci variante, ce ne sunt cunoscute până astădi.

1. O copie din secululŭ alŭ XVIII-lea, scrisă cu litere cirile, şi certificată de către egumenulŭ mănăstirei din Cozia, Michailŭ Cozianulŭ. (Lit. A.)

2. O altă copie făcută din condica cea veche a mănăstirei Tismana, şi certificată în a. 1861 diu partea Comisiunii pentru regularea documenteloră stabilimenteloră publice. Acésta copie din urmă fiindŭ estrasă cu caractere rusesci séu semi-cirile, cari nu presintă nici unŭ interesŭ istoricŭ séu linguisticŭ pentru documentulŭ de faţă, noi vom reproduce textulŭ mănăstirei Tismana cu litere latine. (Lit. B.)

Amêndóue aceste copii sunt legalisate, şi conţinŭ versiunile cele mai autentice, ce le avemŭ până astădi de pe acestŭ vechiŭ tractatŭ de delimitare.

Ambele aceste copii se află în arhiva ministeriului de esterne alŭ României în dosariulŭ întitulatŭ «Fruntaria României despre Austro-Ungaria», de unde le-amŭ copiatŭ noi înşi-ne în anulŭ acesta 1891, şi le dămŭ aici la lumină pentru întâiaşi dată.

3. A treia variantă, ce o reproducemŭ aici, este unŭ textŭ românescŭ alŭ aceleiaşi convenţiuni, publicat de reposatulŭ T. Cipariu în «Archivu pentru filologia şi istoria» din a. 1869 (pag. 532—535), după unŭ manuscriptŭ alŭ lui P. Cantacuzino. (Lit. C.)

În privinţa acestui textŭ reposatulŭ Cipariu scria următórele:

«Nu scimu inse deca testulu romanu alu documentului, cum ne-lu dà autoriulu opului (P. Cantacuzino), si noi-lu publicàm, e originale, scrisu in limba romana, ori cà autoriulu acelui opu numai l'a tradusu in romanesce dein alta limba, slavonesca, latina, ori unguresca, ce e si mai probabile».

4. Afară de aceste trei texte românesci mai publicămŭ aici unŭ estrasŭ din o traducţiune latină séu póte chiar din esemplariulŭ latinŭ datŭ din partea lui Négoe Băsărabŭ (Lit. F.)

Estrasulŭ acesta în limba latină se află în colecţiunea de documente Şuluţiŭ-Mocioni din biblioteca Academiei române, şi a fostŭ copiatŭ în archivele de peste Carpaţi.

5. Pe lângă aceste patru variante, noi mai reproducemŭ în fine şi versiunea grecéscă, făcută, după cum se vede, totŭ după unŭ textŭ românescŭ, şi publicată de Fraţii Tunusli în *Ἱστορία τῆς Βλαχίας. Ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας.* 1866 pag. 177—182. (Lit. D.)

Ér alăturea cu versiunea grecéscă a fraţilorŭ Tunusli noi publicămŭ traducţiunea românéscă a acestei versiuni făcută de dn. G. Sion (Lit. E.)

Reposatulŭ Timoteiŭ Cipariu, mai avea, după cum ne spune însuşi, pe lângă versiunea grecéscă publicată de fraţii Tunusli, încă o traducţiune grecéscă în manuscriptŭ, cu ajutoriulŭ căreia dênsulŭ a şi rectificatŭ mai multe erori din versiunea grecéscă, ce-o publicase Fraţii Tunusli.

Astŭ-felŭ noi publicămŭ aici tóte variantele, ce ne sunt cunoscute până astăḑi de pe acestŭ vechiŭ actŭ de delimitare, a cărui însemnătate este şi remâne nu numai istorică dar şi juridică. Vomŭ adauge totŭ-o dată şi notele reposatului T. Cipariu, astŭ felŭ ca sa întrunimŭ la unŭ singurŭ locŭ totu materialulŭ, ce ne este cunoscutŭ, spre a puté apreţia în modŭ criticŭ diferitele puncte din acestŭ importantŭ documentŭ.

Se póte, că în archivele de peste Carpaţi se esiste unde-va şi textulŭ latinŭ din esemplariulŭ datŭ Ţĕrei-românesci din partea regelui Ionŭ, însă acestŭ documentŭ pe câtŭ scimŭ noi, până astăḑi nu s'a publicatŭ nicăiri.

A

Copie de pe chrisovulŭ lui Négoe Băsărabŭ, certificată de Michailŭ egumenulŭ Mănăstirei Cozia. (Sec. XVIII-lea).

primit de subscrisulu astăḑi 1868 9-vrie 25. Se va înainta Dnlui Ministru de Interne.

Prefectu: G. Magheru.

КѠПЇЄ,

✝ Дин мила лꙋи Дꙋмнезъꙋ Іѡ Басарабъ Воевод, ши Домнь а̂ тот пъмънтꙋл Ꙋгровла́хїеи, фечорꙋл марелꙋи, ши прѣбꙋ́нꙋлꙋи, бътрѫ́нꙋлꙋи ръпосат Бъсъра́бь Воевод. Скрїем Домнїѧ но́астръ прекꙋм съ съ щїе, къ нѣм токмит кꙋ фрателе нострꙋ Іанош Кра́юл Ардѣлꙋлꙋи, пентрꙋ хота́реле а̂честор в̃ пъмънтꙋри дин мꙋнцїи пъмънтꙋлꙋи рꙋмънеск, ши дин мꙋнцїи пъмънтꙋлꙋи ардѣлꙋлꙋи, пентрꙋ а̂чѣѧ ам фъкꙋт паче ши фръцїе ши легътꙋръ кꙋ маре блестем: Пентрꙋ а̂чѣѧ Ꙗнош Кра́юл аꙋ а̂лес дин нѣмешїи Хацагꙋлꙋи пре каре ꙗꙋ тримис ѧ̂н мꙋнци ла хотар, ѧ̂тъи нꙋми́тꙋл Къндреш Ꙗ̃нош, ши Кънда лацко, ши дин рекитова, Сърачин Фрѣнцꙋл ши дин мꙋжина лаще пътрꙋ, ши тꙋ́щѣ миклеꙋш ши дин ръꙋл лꙋи бърбат Ꙗ̃нош, ши дин мъцъши Ста́нчюл, ши дин съчел Ꙗ̃нкꙋл, Пентрꙋ ачѣѧ ши домниѧ мѣ, ѧкъ ам а̂лес боꙗри дин пъмънтꙋл рꙋмънеск, пре анꙋме станчюл ба́нꙋл, ши нѣгое спъта́рюл, кꙋ фратесъꙋ ра́дꙋл; дин красна станчюл по-

стѣлникꙋл, ши дин бърещи ра́дꙋл логофет, ши а̂лбꙋл постѣлникꙋл, кꙋ фїюсъꙋ стоика ши дин ромънещи дан постѣлникꙋл; ши дин баѧ сокол лѡгофет, ши дин полврачи бран постѣлникꙋл пре каре тримицъндꙋи домнѧ мѣ. ши стръигъндꙋсъ кꙋ тоцїи ꙟ капꙋл жьюлꙋи ла меришор, ши сфат фъкънд кꙋ крединцъ, ши маре блестем, аꙋ легат кꙋм маи мꙋлт а̂чѣсте в̈ пъмънтꙋри Гълчеви ши ръзмирици ши хоцїи саꙋ пръзи ши жа́фꙋри съ нꙋ́ се маи фа́къ, чи съ фїе кꙋ маре па́че ши фръцїе, ꙗръ чине сар ръдика ка съ факъ гълчеви саꙋ хоцїй, саꙋ жа́фꙋри, саꙋ а̂пꙋкъри, саꙋ алте ръꙋтъци фъкънд ѡри дѣи ардѣлꙋлꙋи пъмънтѣни, ори де ачѣ дин пъмънтꙋл рꙋмънеск кꙋ капꙋл съ плътѣскъ Іаръ каре ом ва а̂вѣ даторник ꙋнꙋл ла цара алтꙋѧ, съ аибъ а и съ фаче дрептате лѣцѣ ши жꙋдекатъ. Пентрꙋ а̂чѣѧ ши де ѡи ꙋнде сар афла, саꙋ ла мꙋнци саꙋ ꙟтралт лок ꙋнде ар фи съ и съ ѧ дарѣ дꙋпъ дрептате ши дꙋнъ ѡ̂бичѣюл ши лѣцѣ ши ничи де кꙋм алтъ сминтѣлъ съ нꙋ фїе, пентрꙋ ачѣѧ атꙋнчѣ ам токмит ши хотареле мꙋнцилор а̂честор в̈ пъмънтꙋри прекꙋм съ се щїе къ дин апа ѡ̂лтꙋлꙋи пънъ ла ръша́ва де кътре пъмънтꙋл а̂рдѣлꙋлꙋи, ши пъмънтꙋл църъи рꙋмънещи. Пентрꙋ а̂чѣѧ а̂тꙋнчѣ ам а̂лес хота́реле мꙋнцилор църъи рꙋмънещи, де кътре мꙋнцїи ардѣлꙋлꙋи пентрꙋ ка съ съ щїе пре ꙋнде кꙋ́ръ а̂па̂ фратова де кътре партѣ ръсъритꙋлꙋи ши ловеще ꙟ апа ѡ̂лтꙋлꙋи, ꙗръ де кътре партѣ апꙋсꙋлꙋи ꙋнде кꙋ́ръ гърла бродовꙋл ши а ва́дꙋлꙋи, ши ловѣще ꙟ апа ѡ̂лтꙋлꙋи ши съ стръигꙋ тоате ꙟ ценꙋнѣ вадꙋлꙋи ꙋнде ꙗсте дин сꙋс де кънинѣни ши де а̂коло пе гърла вадꙋлꙋи пънъ ла ѡ̂бършие ши пънъ ла стълпꙋл лꙋи нѣгое, ши токма пънъ ꙟ върфꙋл мꙋнтелꙋи не́грꙋ, ши де аколо ꙗръ тот пре върфꙋ кътре партѣ а̂пꙋ́сꙋлꙋи пънъ ла мꙋнтеле воинескꙋл, ши де аколо тот пре върфꙋ пънъ ла пiатра албъ, ши де аколо тот пре върфꙋ пънъ ла върфꙋ мꙋнтелꙋи лꙋи пътрꙋ, ши де аколо тот пре върфꙋ пънъ ла мъгꙋръ, ши де аколо тот пре върфꙋ пънъ ла дѣлꙋл ба́нꙋлꙋи, тот пре върфꙋ пънъ ла мꙋнцїи че съ кѣмъ върсътꙋра васꙋлꙋи (sic) ши ꙗръ дѣчїѧ пънѧ ла мꙋнцїй че съ кѣмъ шиглъꙋл, ши ꙗръ дѣчїѧ пънъ ла мꙋнцїй че съ кѣмъ скꙋ́рота ши дръкша́нꙋл, ши палтинꙋл ши шо́аречиле, ши мꙋнцїй че съ кѣмъ галбенїй мичи ши галбенїй мари, а̂чещи мꙋнци тоци ловеск ꙟ а̂па лъпꙋшникꙋлꙋи, ши де ла мꙋнцїй ачеѧ ꙗръ пе мꙋнцїй че съ кѣмъ неде́ѧ, пентрꙋ ка ачещи мꙋнци ловеск ꙟ апа гърлеи шесꙋлꙋи, ши ꙗръ пе гърла шесꙋлꙋи пънъ ꙟ мъгꙋръ ши токма пре ла мꙋнцїй че съ кѣмъ гроапа чѣ маре а не́деи ши де аколѣ пънъ ла мꙋнцїи че съ кѣмъ кракꙋл скꙋртелор, а̂пои пе мꙋнцїй скꙋртелор ши де ла а̂чещи мꙋнци че съ кѣмъ пъръꙋл ши мꙋнцїи че съ кѣмъ бранꙋл ши ꙗр мꙋнцїй че съ кѣмъ ꙗръ неде́ѧ, ши мꙋнцїй че съ кѣмъ кракꙋл леꙋрделор, ши мꙋнтеле Мꙋралꙋл (sic) ши мꙋнтеле захнеѧ ши мꙋнтеле че съ кѣмъ тꙋтеле, пентрꙋ къ ши ачещи мꙋнци тоци ловеск ꙟ апа гърлеи шесꙋлꙋи ши де ачїѧ песте гърла шесꙋлꙋи ловеск ꙟ ꙗ̂зър ши де ачїѧ ес ла върфꙋл мꙋнцилор че́лор мари ѡланꙋлꙋи ши де ачїѧ тот пе върфꙋ, пънъ ла мꙋнцїи ѡланꙋлꙋи мик, ши де ачїѧ тот пе върфꙋ кътре партѣ а̂пꙋсꙋлꙋи, пънъ ꙟ мꙋнцїй пiетреле албе, ши де ачїѧ тот пе върфꙋ пънъ ла мꙋнтеле кракꙋл михокꙋлꙋи, ши мꙋнтеле кꙋпенꙋл (sic) ши де аколо тот пе върфꙋ че съ кѣмъ мꙋнтеле кра́юлꙋи ши мꙋнтеле че съ кѣмъ ла бабе, ши мꙋнтеле ꙟнвълꙋит ши мꙋнтеле богдънецꙋл, ши мꙋнтеле че съ кѧ́мъ влъшкꙋл, ши мꙋнтеле влъшкꙋлецꙋл мик, ши мꙋнтеле че съ кѣмъ върфꙋл ръꙋ, ши де аколо тот пе върфꙋ, пънъ ла мꙋнцїй че съ кѣмъ призлонꙋл ꙟ пїꙗ-

тръ, шн мѹнцїи че съ кѣмъ роніїа шн де аколо тот пе върфѹл мѹнцилор че съ кѣмъ стрътникѹл, шн де аколо тот пе кърфѹ нънъ ла гърла алкъ, пентрѹ къ аша ѧтрачѣстѣ съ токмиръ ӑчеши нѹминци ан лѹи Инош Краюл ѧпреѹнъ кѹ боıарїи домнıеи мѣле, прекѹм май сѹс саѹ зис къ аѹ пѹс хотаръ шн съмне пре мѹнци шн аѹ алес мѹнцїй рѹмъне́шн де кътре мѹнцїи ардѣлѹлѹи прекѹм аѹ афлат пре дрептате прекѹм ка съ фіе ачастъ токмйре нестрикатъ шн фъръ гълчѣвъ ѧ вѣчи. Пентрѹ ӑчѣа шн домніїа мѣ мъртѹрїе ам пѹс жѹпан нре́да, великн бан краиицкїн и жѹпан калотъ мареле ворник и жѹпан харват вел лшг(офът) и дѹмитрѹ вел вист(иарю) и ра́дѹл вел спат(арю) и дръгичи вел пах(арник), и хамза вел комис, и житиıан, вел столник, и бъдика вел пост(ѣлник), шн исправник харват мареле логофът, шн ам скрис еѹ богдан гра́мъ, ѧ скаѹнѹл четъцїи търговище, ѧ лѹна лѹи юл д лѣт зки.

Aici se află imprimatŭ in fumŭ sigilulŭ mănăstirei Cozia, in formă orbiculară mare. Sigilulŭ acesta representă la mijlocŭ icóna S. Treimi, de asupra avêndŭ cuvintele СТА ТРОИЦ, ér în jurŭ inscripţiunea: ✲АЧЮСТЬ ПЕЧѢТЕ ✲ ЕСТЕ ✲ И СФИНТЕИ МЪНЪСТИРИ КОЗИ.

Mai josŭ următórea clausulă de legalisare:

Парїе дин хрисовѹл ръпо(сатѹлѹи) врѣдникѹлѹи вечничен (по)менири а Мърїи сале басараб воевод, пентрѹ хотарѹл мѹнцилор д(ин ѡ)лт пънъ ла ѹршова каре саѹ дат дѹмнѣлор боıарілѡр сѹд. г(орж) съ поатъ афла съмнеле мѹнцилор ла хотарѹл ард(ѣлѹлѹи) чеи че аѹ де моштенире мѹнци.

Михаил Егѹмен Козıанѹл.

Acéstă copie legalisată de egumenulŭ Michailŭ Cozianulŭ se află în archiva Ministerului de esterne alŭ României, în dosariulŭ: «Frontaria României despre Austro-Ungaria. Traduceri şi copii de pe documentele şi actele privitóre la hotărniciile Ţerei-românesci şi Moldovei despre Austro-Ungaria». Vol. I. fóia 10 şi 11.

B.

Convenţiunea dela 1520, după o copie estrasă din condica cea vechiă a mănăstirei Tismana, şi certificată de Comisiunea documentală în an. 1861.

«Copie dupe hrisovulŭ Domnului ţerei Basarab, pentru hotarele munţiloru ţerei Rumânesci de catre Austriea.

«Din mila lui Dumnezeu Iω: Basarab Voevod şi Domnŭ a toata ţara Ungrovlahiei, feciorul marelui şi prea bunului bětrânului rěposatului Basarab Voevod. Scris'am Domnia noastra precum se se scie, că ne am tocmit cu

fratele nostru Ianăş Kraiul Ardealului, pentru hotarele acestor doao pămênturi din munţii pămêntului Rumânescu şi din munţii pămêntului Ardealului. Pentru aceia am făcut pace şi frătietate si legătură cu mare blestem. Pentru aceia Ianăş Craiu au ales din némeşii Haţăgului, pe cari i-au trimis în munţi la hotar, întaiŭ numitul Kîndraş Ianăş şi Kîndalaşu şi din Rătitova Saracia (sic) Freanţi şi Tustia Mikleuş si din Riu Bărbat, si din Liţesti (sic) Stanciul, si din Săcel Iancul. Pentru aceia si Domnia mea am ales boeri din pământul rumânescŭ anume Stanciul Banu, si Neagoe Spataru cu fratele seu Radu din Kazna (sic) Stanciul Postélnicu, si din Bărsesci Radul logof. si Albul Postélnicul cu fii seu (sic) Stoica si din Rumânesci Dan Postel. si Baia Socolul, si din Polvraci Brain Postélnicul, pre care trimeţendu'i Domnia mea, si stringându se cu toţi in capul Jiiului la Morişóră, si fiind cu credinţă si cu mare blestem am legat cum mai mult acéste doao pământuri gălcévă, si care sau cine s'ar ridica ca se facă gălcévă saŭ hoţie sau jafuri saŭ opuneri sau alte reutati, răzmiriţă hotie sau alte jafuri se nu se mai facă, ci se fie cu mare pace si frăţie, iar făcênd ori de ai Ardealului pamînteani ori de aicea din pamîntul rumânesc cu capul se plătéscă, iar care va avé datorie unul la téra altuia, se aibă a face dreptate, leage si judecată. Pentru aceea si din noi unde s'ar afla sau in munţi sau într'alt loc unde ar fi se i se ia darea după dreptate si după obiceiul legii, si nici de cum altă sminteală se nu fie, pentru aceea atuncea am tocmit si hotarele munţilor acestor doao pământuri, precum se se scie, că din apa Oltului pînă la Râşava de către pământul Ardealului si de către pământul ţerei Rumânesci. Pentru aceia atuncea am ales hotarele munţilor rumânesci, se se scie dintre muntii Ardealului, pentru ca se se scie pre unde cură apa Frativa de catre partea resăritului, lovesce în apa Oltului, iar de catre partea apusului unde cură cerna (sic) Bratova si a Vadului, si lovesce in apa Oltului si se stringă tóte în Genunea Radului (sic) unde easte din sus de Căineni, si de acolo pe gărla Vadului până în Oberşie, şi pînă la Prislopul Neagui (sic) si tocmai in vîrful muntelui Negru, si de acolo tot pe vîrf către partea apusului până în muntele Voinicescu, si de acolo tot vîrful până la piatra albă, si de acolo tot pre vîrf pînă la muntele lui Petru, si de acolo tot pe vîrf la măgură, si de acolo tot pe vîrfu pînă la délul banului, si dela délul Banului totu vîrful pînă la munţi ce chiamă Vărsătura Vadului, si iar de aciia până la munţi ce se chiamă Şiglău, si de aciia pînă la munţi ce se chiamă Scorota si Dracşanu si Paltina si Soarbele, munţii ce se chiamă Galbenul mic si Galbenul mare acestea munţi toţi lovescu in apa Lapuşnicului, si de la munţii aceia iar până in munţi ce se chiamă Nedeaia, pentru că acesti munţi lovescu in apa Cernii Şeşului, si ér pe gârla Şesului până in Magura, si tocmai până la munţii ce se chiamă Grópa cea mare a Nădeii si de acolo până in munţii ce se chiamă Cracul Scurtelor, si dela aceia munţi ce se chiamă Păriul si munti ce se chiama Branul si iar munti ce se chiamă Iarnediea (sic) si munti ce se chiamă Kracul Leordelor si muntele Cânean, si muntele ce se chiamă Totela, pentru că acesti munţi toţi lovesc in apa Gârlii Şeşului, si de aciea peste gârla Şeşului in Iazer, si de aciea esă la vîrful munţilor celor mari alŭ anului (sic), si de aciea tot

pe vîrf până in munţii Olanului mic, si de aciea tot pe vîrf catre partea apusului până in munţir Pietrii albe, si de aciea tot pe vîrf până la muntele Kracului Mihocului si muntele Copilu si de acolo tot pe vîrful ce se chiamă muntele Craiului, si muntele ce se chiamă la Baba si muntele Invăluit si muntele Bogdaneţului, si muntele ce se chiamă Vlaşescul si muntele Vlasculeţul mic si muntele ce se chiamă Vîrful rĕu, si de acolo tot pe munţi ce se chiamă Prislopu în piatră, si muntii ce se chiamă Roşii si de acolo tot pe vîrful munţilor ce se chiamă Strămnicul si de acolo tot pe vîrf până la Gârla Alba. Pentru că aşa într'acest chip, tocmiră acesti némeşi ai lui Ianoş Krai si din preună cu boerii Domniei meale precum mai sus am ḑis, că am pus hotar si semne pe munţi si am ales munţi rumânesci, de către munţi Ardealului precum am aflat pe dreptate, precum ca se fie acéstă tocmire nestricată si făr de gâlceava în veaci, si am pus Domnia mea si mărturii, Pan Preda Vel ban al Craiovei, jupan Calotă Vel vornic, jupan Harvan Vel logof. jupan Dumitru Vel vistiariu jupan Radul Vel spătar, si Draghici Vel Pitar, si Hamza Vel Comis, si Istratie Vel stolnic si Răndica Vel postélnic si Ispravnic. Horvat vel logof. si am scris eu Bogdan Gramaticul, în scaunul Târgoviste. Iolie θ (9) „ЗКН" (7028).

«Iw Basarab Voevod».

(Pecetea domnească)

(Urmézĕ apoi alte optŭ documente de hotărnicie).

La fine:

«Comisia documentală.

«Aceste copii în file şaispreḑece fiindŭ transcrise în tocmai din condica cea vechia a sfintei Mănăstiri Tismana, se adeverează prin subscrierea subt însemnatului si punerea sigilului comisii. 1861. Julie 22.

p. Şeful Cancelarii,

S. Petrescu mp.

(L. S.)

Aici se află imprimatŭ sigilulŭ Comisiunei documentale. Elŭ representă la mijlocŭ armele ţerei: aquila romana incoronată si portêndŭ crucea in pliscŭ; de asupra inscriptiunea: PRINCIPATELE UNITE; de desupt: 1860; în giurŭ: COMISIUNEA REGULARII DOCUMENTELORU STABILIMENTELORU PUBLICE DIN ROMÂNIA.

Acestŭ apografŭ se află în archiva Ministeriului de esterne alŭ României în dosariulŭ: «Frontaria României despre Austro-Ungaria. Traduceri şi copii de pe documentele şi actele privitóre la hotărniciile Ţerei-românesci şi Moldovei despre Austro Ungaria.» I. fóia 13—28.

C.

Convenţiunea dela 1520 după manuscriptulŭ lui P. Cantacuzino.

Izvod de hrisov vechiu ce saŭ găsit pentru hotarele ţĕrii rumânesci cu ţara Ardealului în apa Oltului până în apa Dunării.

«Cu mila lui Dumnezeu creştinul Basarab vvd. şi domnul a tot pământul ungro-vlahiei fiiul marelui şi prea bunului rep. Basarab Vodă. Scriem Domnia mea precum să se scie că ne am tocmit cu fratele nostru Ianoş Kraiul Ardealului pentru hotarele acestor doaĕ pământuri, din munţii plăetului românesc, şi din munţii plăţii plăetului ardealului. pentru acea am făcut pace şi frăţie şi legătură cu mare blestem.

Drept aceia Ianoş Kraiul au ales din nemeşii Haţegului pe carii iau trimis în munţi la hotar. Întâi numitul Kondreş Ianoş şi Kănda Laşko; şi din Reketova Serecin Franţu. Şi din Mujna fraşte Petru şi Muştea Micrăuş şi din rîul Băzan Iacov şi din Muţeşti Staicul şi din Sătcele Iancul.

Pentru aceia şi Domnia mea am ales boeri din pământul ţĕrii rumânesci anume Stanciul banul şi Neagoe spătariu cu frate seu Radul şi din Crasna Stanciul post şi din Bărăşti Radul logof. şi Albul post. cu fiiu seu Stoica, şi din Romăneşti Danciul şi din Plaia Socol logof. şi din Polovraci Bran post. pre cari trimiţîndui Domniea mea, şi strângânduse cu toţi în câmpul Jiiului la Merişori şi sfat făcênd cu credinţă şi cu mare blestem sau legat şi sau aşezat ca mai mult de acum înainte aceste doaĕ pământuri gâlcevi şi răzmiriţă şi hoţii şi prăzi şi jafuri să nu se mai facă. ci să fie cu mare pace şi frăţie. ear cine se va rădica să facă gâlceavă sau hoţii sau jafuri sau apucături sau alte rĕutăţi ori din partea pământului Ardealului ori de aici din pământul rumânesc cu capul să plătească. ear care om va găci datornicul seu să aibă a face dreptate lege şi judecată pentru aceia. si pentru oi unde sar afla munţi sau întralt loc. unde ar fi să se iee darea dupe lege cu dreptate după obiceiu. şi de acum înainte nici de cum altă gâlceavă sau pricină să nu mai fie.

Pentru aceia s'au tocmit şi hotarele munţilor acestor doaĕ pământuri precum să se ştie că din apa Oltului până la Ruşava de către pământul Ardealului şi pământul ţerii rumânesci. şi am ales şi hotarele munţilor ţerii rumânesci de către munţii Ardealului pentru ca să se scie unde cură Fratova de către partea rĕsăritului şi loveşte în apa Oltului, ear despre partea apusului unde curge gârla Brudof sau a Vadului şi loveşte în apa Oltului şi să se strângă toate în genune[1]) vadul unde este din sus de Căineni, şi de acolea pe gârla Vadului şi la Obărşie şi pe la stâlpul lui Neagul. şi tocma prin vadul muntelui negru şi de acolo tot pe (sic) lui Pătru şi de acolo tot pe vêrfu pe la Măgură şi de acolea tot pe vêrf până la dealul Banului, şi dela dealul Banului tot pe vêrf până la munţii ce se chiamă Vărsătura Vadului şi

1) Vorba genune, e o vorbă vechiă, ce şi în cărţile vechie fórte raru occure, ér în dicţionarele rom. lipsesce cu totulu, şi se pare a insemna abisu de ape; în ms. grecescŭ e spaţiu vacuu lăsatŭ pentru astă vorbă neînţelesă, ér în edit. grecéscă şi în versiunea rom. e trecută cu vederea. (Ciparîu).

de aci până la munții ce se chiamă Săglăul. și de aci până la munții ce se chiamă Skiroată și Drăgășanii și Paltinul. și Șoarecele și munții ce se chiamă Galbinii mici și Galbinii mari. acești munți lovesc în apa Lăpușnicului [1] și dela munții aceia ear până la munții ce se chiamă Șănideia, pentru că acești munți lovesc în apa gârlii Șĕsului, și ear până la gârla Șesului pe Măgură și tocma până la munții ce se chiamă Groapa cea mare a Nedei, și de acolo până la munții ce se chiamă Cracul Scurtelor apoi munții Scurtele și de aci munții ce se chiamă Pârâul și munții ce se chiamă Branul. și ear munții ce se chiamă ear Nedeia și munții ce se chiamă Leurdele. și muntele Murarul. și muntele Zahnevei și muntele ce se chiamă Tutila, pentru că acești munți lovesc în apa gârliei Șesului. și de acolea peste gura Șesului lovesce în Eazăr. și de aciea pe la vêrful munților celor mari ai Olanului. și de aciea tot pe vêrfu până la munții Olanului mic. și de aciea tot pe vêrfu către partea apusului până la munții Pietrii Albe. și de aciea tot pe vêrful muntelui ce se chiamă Cracul Mihănului, și muntele Cupenul, și de acolea tot pe vêrfu pe muntele ce se chiamă al Craiului. și muntele ce se chiamă al Babei și muntele Invăluit, și muntele Bogdăneţul și muntele ce se chiamă Vrașco, și muntele Vrăşculeţul mic. și muntele ce se chiamă Vêrfu rĕu. și de acolea tot pe vêrfu până la munții ce se chiamă Prilopul în piatră și munții ce se chiamă Răjiea, și de acolea tot pe vêrful munților ce se chiamă Stritii și de acolo tot pe vêrfu până la Gârla Albă. pentru că întru acestea așa se tocmiră acești nemeși ai lui Ianoș Kraiul inpreună cu boerii Domnii mele ce sunt numiți din sus. care au pus hotar semne pre munți. și au ales munții rumânești de către munții Ardealului precum au aflat și au adĕvărat cu dreptate ca să fie această tocmeală și acest așezământ nestrămutat și nestricat și fără de gâlceavă în veci.

Pentru aceia și Domniea mea mărturie am pus pe jupan Preda vel Ban Craiovei. i jupan Calotă vel dvornec. i jupan Arvat vel logof. i jupan Dumitru vel. vist. i jupan Radu vel spatar, i jupan Drăghici vel păhar. i Hamza vel comis i Jitian vel stoanic, i Bădica vel post. și ispravnic Arvat vel logof. și am scris eu Bogdan logof. în scaunul cetății Târgoviștii în luna lui Iulie 9 an 7028.

Boerii ce sunt iscăliți în izvodul hrisovului Basarab Vodă. Barbul Văcărescul vel vornic, Costandin Herăscul vel banu, Costandin Brâncovanul vel spătar. Ștefan Văcărescul vel logof. Costandin Creţulescul vel spatar, Matei Ruset vel vist. Costandin Cândescul vel pah. Iordache Colţescul vel stolnic. Radu Fălcoianul vel căminar Drăghici Greceanul biv vel sĕrdar, Costandin Fărcășanu biv vel șătrar.

S'a publicatŭ de T. Cipariu in Archivu pentru filologia și istoria. An. 1869, pag. 532—535, după manuscriptulŭ lui P. Cantacuzino.

---

1) gr. ed. ca în versiunea rom., ér în ms. si mai reu: laposnasculu. C.

Versiunea grecéscă a convenţiunii de delimitare din a. 1520, publicată de Fraţii Tunusli, şi traducţiunea românéscă făcută de G. Sion.

D.

Versiunea grecéscă a Fraţilorŭ Tunusli.

Ἓν ἀντίγραφον χρυσοβούλλου παλαιοῦ, ὁποῦ περιέχει τὰ σύνορα τῆς Βλαχίας μὲ τὴν Ἐρδελίαν, καὶ τὸ νερὸν τοῦ Ὤλτου ἕως Δουνάβεως.

Τῷ θείῳ ἐλέει Χριστιανὸς αὐθέντης Μπασαράμπιας βοεβόδας καὶ ἡγεμὼν πάσης Οὐγγροβλαχίας, ὑὸς τοῦ μεγίστου καὶ ἀγαθοῦ μακαρίτου Μπασαράμπα βοεβόδα! γράφωμεν ἡ Αὐθεντεία μας διὰ νὰ εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἐσυμφωνήσαμεν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μας Γιάννου κράλη τοῦ Ἐρδελίου διὰ τὰ σύνορα τούτων τῶν δύο τόπων ἀπὸ τὰ βουνὰ τοῦ πλαγίου τῆς Βλαχίας καὶ ἀπὸ τὰ βουνὰ Πλατζίϊ πλάκτουλον τοῦ Ἐρδελίου, διὰ τὰ ὁποῖα ἐκάμομεν εἰρήνην, ἀδελφότητα καὶ σύνδεσμον μὲ μεγάλας βλασφημίας. Ὅθεν ὁ Γιάννος κράλης ἔκλεξεν ἀπὸ τοὺς νεμεσίδες τὸν Χατζάγουλον, τὸν ὁποῖον ἔστειλεν εἰς τὰ βουνὰ εἰς τὸ χοτάρι· καὶ πρῶτον ὁ βηθεὶς κάντε Γιάννης, καὶ ὁ Κίνδας Λάσκος, καὶ ἀπὸ τὴν Ῥεσκατόβε Σερετζὴν Φρέντζουλ, καὶ ἀπὸ τὴν Μούζνα Φράστα, Πέτρου Στμούστε μεκρέους σιδηράουλ Μπῆζγιακόβ, καὶ ἀπὸ τὸ Ματζέστι Στάντζουλ, καὶ ἀπὸ Σετζίτλε Γιάνουλ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Αὐθεντία μας ὁμοίως ἐκλέξαμεν ἄρχοντας ἀπὸ τὴν Βλαχίαν ὀνομαστὶ τὸν Στάντζουλον μπάνον, καὶ τὸν Νιάγοε σπαθάρην μὲ τὸν ἀδελφόν του Ῥάδουλον, καὶ ἀπὸ τὴν Κράσνα τὸν Στάντζουλον ποστέλνικον, καὶ ἀπὸ τὸ Μπαρέστι τὸν Ῥάδουλον λογοθέτην, καὶ τὸν Ἄλμπουλον ποστέλνικον μὲ τὸν ὑόν του Στώϊκα, καὶ ἀπὸ τὸ Ῥουμανέστι τὸν Δὰν ποστέλνικον, καὶ ἀπὸ τὸ πλάγι τὸν Σοκὸλ λογοθέτην, καὶ ἀπὸ τὰ Ηολβράτζι τὸν Μπρὰν ποστέλνικον, τοὺς ὁποίους στέλλουσα ἡ Αὐθεντία μου, καὶ συναζόμενοι ὅλοι εἰς τὸν κάμπον τοῦ Ζίγιαυλ εἰς τὸ μερισὸρ, καὶ συμβουλενόμενοι μετὰ πίστεως καὶ ἀφορισμοῦ, ἐδέθησαν μὲ συμφωνίαν, ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς οἱ δύω οὗτοι τόποι μαλώματα, πολέμους, καὶ κλεψίας, καὶ πρέζας, καὶ ἁρπαγμοὺς νὰ μὴν ἔχουν, καὶ νά εἶναι ἀναμεσόν τους μεγάλη εἰρήνη

E.

Traducţiunea românéscă a versiunii grecesci făcută de G. Sion.

(Copiă de pe unŭ chrisovŭ vechiŭ, atingătorŭ de hotarulŭ ţereĭ Românescĭ şi apa Oltuluĭ pînă în Dunăre).

Cu mila luĭ D-ḑeŭ Creştinulŭ Domnŭ Bassarabŭ Voevodŭ şi Domn al tóteĭ ţereĭ Românescĭ, fiiulŭ reposatuluĭ Bassarab Vodă celŭ mare şi bunŭ! scriemŭ Domnia Nóstră ce sĕ fiă sciutŭ, că ne amŭ învoitŭ cu Ianoşŭ Craĭulŭ Ardealuluĭ pentru hotarele acestorŭ doĕ ţerĭ din munţiĭ Plaĭuluĭ ţereĭ Românescĭ şi din munţiĭ Plaĭuluĭ Ardealuluĭ[1], pentru hotarele acestorŭ doĕ ţerĭ din munţiĭ Plaĭuluĭ ţereĭ Românescĭ şi din munţiĭ Plaĭuluĭ Ardealuluĭ, pentru care amŭ făcutŭ pace, frăţiă şi legătură cu mare blestemŭ. Pentru acésta Ianoşŭ Craĭulŭ a alesŭ Nemeşi[2] pe care 'ĭ a trimisŭ în munţĭ la hotarŭ, şi anume: Comitele[3] Ianoşŭ, Chinda[4] Lascu, Seretzi[5] Ferenz din Rescatove[6], şi din Musna Frasta, Petre[7], Simuste[8] Mecreus[9] sidiuraul[10] Bizgiacov, şi de la Macescĭ Stanciulŭ şi de la Secele Ianoşŭ[11]. Pentru acésta şi Domnia Nóstră asemine am ales boerĭ din ţéra Românéscă anume pe Banulŭ Stanciul, pe Négu Spătarulŭ cu fratele seŭ Radu, şi din Crasna pe Stanciulŭ Postelniculŭ, şi de Barescĭ pe Radu-Logofetulŭ, şi pe Albu Postelniculŭ cu fiiulŭ seŭ Stoica, şi de la Romanescĭ pe Dan Postelniculŭ, şi de la Plaĭu pe Socolŭ Logofĕtul, şi de la Polovracĭ[12] pe Branŭ Postelniculŭ, pe care trămiţîndu-ĭ Domnia mea, şi adunându-se toţĭ în câmpulŭ Jiĭuluĭ la Merişorŭ, şi sfătuindu-se cu credinţă şi afurisenĭă, s'aŭ legatŭ cu tocmélă, ca de acuma înainte aceste doĕ ţĕrĭ se nu maĭ aibă certe, resbóie, hoţiĭ[13], şi răpirĭ, ci sĕ fiă între ele mare pace şi frăţiă; ĭar de va cu-

καὶ ἀδελφότης· εἰδὲ καὶ ἤθελεν ἀποτολμήσῃ τις νὰ κάμῃ καυγάδες, ἢ κλεψίας, ἢ ζάφουρα, ἢ τραβήσματα, ἢ κἀμμίαν ἄλλην κακίαν, εἴτε ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ τόπου τῆς Ἀρδελίας, εἴτε ἀπὸ ἐδῶ ἀπὸ τὸν τόπον τῆς Βλαχίας, νὰ παιδεύται μὲ τὸ κεφάλι του, καὶ ὅποιος ἄνθρωπος ἤθελεν εὕρῃ τὸν χρεωφειλέτην του, νὰ ἔχῃ νὰ κάμῃ τὸ δίκαιον τοῦ νόμου καὶ τῆς κρίσεως. Διὰ τοῦτο καὶ διὰ τὰ πρόβατα, ὁποῦ ἤθελον εὑρεθῇ εἰς τὰ βουνὰ, ἢ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου καὶ ἂν εἶναι, νὰ λαμβάνῃ τὴν χάριν κατὰ νόμους μὲ τὸ δίκαιον καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν, καὶ ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὁλοτελῶς ἄλλος καυγάς, ἢ αἰτία νὰ μὴν εἶναι. Διὰ τοῦτο ἐξισιάθησαν καὶ τὰ σύνορα τῶν βουνῶν τῶν δύω τούτων τόπων διὰ νὰ ἐξεύρεται, ἀπὸ τὸ νερὸν τοῦ Ὤλτου ἕως εἰς τὴν Ῥουσάβαν κατὰ τὰ χώματα τοῦ Ἐρδελίου, καὶ κατὰ τὰ χώματα τῆς Βλαχίας, ξεχωρίσαντες καὶ τὰ σύνορα τῶν βουνῶν τῆς Βλαχίας ἀπὸ τὰ βουνὰ τοῦ Ἐρδελίου, διὰ νὰ ἐξεύρεται, ὁποῦ τρέχει ἡ Φράϊοβα ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἀνατολῆς, καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸ νερὸν τοῦ Ὤλτου, ἀπὸ δὲ τοῦ μέρους τῆς δύσεως ὁποῦ τρέχει τὸ ποτάμι Ἱρούδοβ καὶ τοῦ Ἀβάδου,[14] καὶ χύνεται εἰς τὸ νερὸν τοῦ Ὤλτου καὶ μαζώνονται ὅλα εἰς τὸν βάδον ὁποῦ εἶναι ἀπὸ τὸ Κιγινένι ἐπάνω, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν γκίρλα τοῦ βάδου ἀπὸ τὴν Ὀμπιρσίγια, καὶ ἀπὸ τὸν στύλον τοῦ Νιάγου ἴσια εἰς τὸν βάδον Μουντέλουϊ νέγρου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅλον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως εἰς τὴν ἄσπρην πέτραν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅλον κατὰ κορυφὴν ἕως εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ Πέτρου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅλον κατὰ κορυφὴν ἕως εἰς τὸν δάλον τοῦ Μπάνου, καὶ ἀπὸ τὸν δάλον τοῦ Μπάνου ὅλον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως εἰς τὰ βουνὰ τὰ λεγόμενα Βαρσατοῦρα βάδουλουϊ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἕως εἰς τὰ βουνὰ, ὁποῦ ὀνομάζονται Σαγγέουλ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἕως εἰς τὰ βουνὰ, ὁποῦ λέγονται Σκηροώτα, καὶ Δρεγσὰν, καὶ Παλτενόδ, καὶ Σορέτζιλε, καὶ εἰς τὰ βουνὰ ὁποῦ ὀνομάζονται Γκάλμπενη μίτζι, καὶ Γκάλμπενη μάρε. Αὐτὰ τὰ βουνὰ ὅλα ἀνταμώνονται εἰς τὸ νερὸν τοῦ Λαπουσνέσκουλου, καὶ ἀπο ἐκεῖνα τὰ βουνὰ πάλιν ἕως εἰς τὰ βουνὰ, ὁποῦ ὀνομάζονται Μανιδέγια. διατὶ αὐτὰ τὰ βουνὰ ἀνταμωνόμενα μὲ τὴν Γκίρλαν τοῦ σάσου, καὶ πάλιν ἕως εἰς τὴν Γκίρλαν σάσουλουϊ πὲ μιάγουρα, καὶ ἕως εἰς τὰ

teza cineva să facă certe, hoţii, jafurĭ[13], răpirĭ, saŭ vre unŭ altŭ reŭ, saŭ din partea ţereĭ Ardealuluĭ, saŭ din partea ţereĭ Românescĭ, să se pedepséscă cu capulŭ seŭ, şi orĭ care omŭ va găsi pe datorniculŭ seŭ, se aibă a i se face dreptate după lege şi după judecată. Dreptŭ aceea şi pentru oĭ, orĭ şi unde se vorŭ găsi, saŭ în munţĭ, saŭ în alte locurĭ, să capete dreptate dupĕ legĭ şi dupĕ datină, şi de acuma înainte nicĭ de cumŭ cértă şi gălcévă să nu maĭ fiă. Pentru acésta s'aŭ îndreptatŭ şi hotarele din munţĭ despre aceste doĕ ţerĭ ca să se sciă, din apa Oltuluĭ până la Ruşava despre pământulŭ Ardealuluĭ şi despre al ţereĭ Românescĭ, şi s'aŭ pusŭ semne prin munţĭ ca să se sciă, de acolo de unde curge Fratova despre resăritŭ, şi dă în apa Oltuluĭ, ĭar despre apusŭ unde curge riuşorulŭ Prudovŭ şi se varsă în apa Oltuluĭ, şi se strîngŭ tóte la vadulŭ ce este din sus de Câînenĭ; şi de acolo la gîrlă în vadulŭ despre Obîrşiă, şi de la stîlpulŭ luĭ Négu dreptŭ la vadulŭ Munteluĭ Negru; şi de acolo totŭ pe vîrfulŭ munteluĭ până la pétra albă; şi de acolo totŭ pe vîrfŭ pînă la vîrfulŭ munteluĭ Petru, şi de acolo pe la vîrfulŭ din dealulŭ Banuluĭ; şi din délulŭ Banuluĭ totŭ pe vîrfurĭ până la munţiĭ numiţi Vărsătura Vaduluĭ; şi de acolo până la munţiĭ numiţi Saggeulŭ[15]; şi de acolo la munţiĭ ce se numescŭ Skirota, Dregşanu, Paltinodu, şi Şórecele şi la munţiĭ Galbeniĭ micĭ şi Galbeniĭ marĭ. Aceşti munţĭ toţĭ se întîlnescŭ la apa Lăpuşnesculuĭ; şi din munţĭ aceĭa ĭarăşi la munţiĭ ce se numescŭ Manideĭa; căcĭ acestĭ munţĭ, întâlnindu-se la Gîrla Sasuluĭ, hotarulŭ merge de aice pe Măgură, până

βουνὰ ὅπου ὀνομάζονται λάκκος μεγάλος τῆς Ἀναδέγιας, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἕως εἰς τὰ βουνὰ ὅπου ὀνομάζονται κριάκουλ Σκούρτελορ, ὕστερα τὰ βουνὰ σκούρτελε, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ βουνὰ ὅπου ὀνομάζονται Μπράνουλ, καὶ πάλιν τὰ βουνὰ ὅπου ὀνομάζονται Νεδέγια, καὶ τὰ βουνὰ ὅπου ὀνομάζονται Λεούρδελορ, καὶ τὰ βουνὰ Μουράρουλ, καὶ τὰ βουνὰ Ζαχνέβϊι, καὶ τὰ βουνὰ ὅπου ὀνομάζονται Τουτίλα. Μὲ τὸ νὰ ἀνταμώνονται τὰ βουνὰ αὐτὰ εἰς τὸ δεύτερον νερὸν τῆς γκίρλας σάσουλουϊ, ἀνταμώνονται εἰς τὸ Γκάζερ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν κορυφὴν τῶν βουνῶν τῶν μεγάλων τοῦ Ὀλάνουλ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ὅλον εἰς τὴν κορυφὴν ἕως εἰς τὰ βουνὰ τοῦ μικροῦ ὀλάνουλου, καὶ ἀπό ἐκεῖνα ὅλον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἀπὸ τό δυτικὸν μέρος ἕως εἰς τὰ βουνὰ τῆς ἄσπρης Πέτρας, καὶ ἀπὸ αὐτὰ ὅλον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ταῦ βουνοῦ, ὅπου λέγετε Κριάκουλ μιχαΐλουϊ, καὶ βουνὸν Κουπένουλ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅλον ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ τοῦ λεγομένου Ἀλκρέγιουλουϊ, καὶ τοῦ βουνοῦ ὅπου ὀνομάζεται Λαμπέμπε, καὶ βουνὸν Ἰνβαλοΰϊτα, καὶ βουνὸν Μπογδανέτζουλ· καὶ βουνὸν λεγόμενον Βράσκο, καὶ βουνὸν Βρασκουλέτζουλ μικρὸν, καὶ βουνὸν λεγόμενον Βούρφουλ ρέου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅλον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως εἰς τὰ βουνὰ, ὅπου ὀνομάζονται Πριηλίπουλ Ἰνπιάτρα, καὶ βουνὰ, ὅπου λέγονται Ρεζίγια, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅλον κατὰ κορυφὴν τῶν βουνῶν, ὅπου ὀνομάζονται Σερπιϊ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως εἰς τὴν Γκίρλα ἄλπια, ἐπειδὴ καὶ δι αὐτὰ ἔτζι ἐξισάθησαν οἱ νεμεσίδες ἐκεῖνοι τοῦ Γιάννου κράλη μαζὴ μὲ τοὺς ἄρχοντας τῆς αὐθεντίας μου, ὅπου εὑρέθησαν ἀνωτέρω, οἱ ὁποῖοι ἔβαλον σημάδια εἰς τὰ σύνορα τῶν βουνῶν, καὶ ἐξεχώρισαν τὰ Βλαχίκα βουνὰ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἐρδελίας μὲ ὀρθὸν στοχασμὸν, καὶ κατὰ τὸ δίκαιον ὅπου ἐκατάλαβαν, διὰ νὰ εἶναι αὐτὴ ἡ συμφωνία καὶ αὐτὸ τὸ ἀσηζιμοῦντο ἀμετάτρεπτον, καὶ βέβαιον, καὶ χωρὶς λογοτριβὴν εἰς τὸν αἰῶνα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ αὐθεντία μου ἔβαλε μάρτυρας τὸν ζουπὰν Ηρέδα μέγαν μπάνον Κραγιοβάσκη, καὶ τὸν ζουπὰν Κάλοια μέγαν βόρτικον, καὶ τὸν ζουπὰν Ἀρβὰτ μέγαν Λογοθέτην, καὶ τὸν ζουπὰν Δουμήτρον μέγαν βεστιάρην, καὶ τὸν ζουπὰν Ῥάδουλον μέγαν σπαθάρην, καὶ τὸν ζουπὰν Δραγίτζην μέγαν πι-

la munţiĭ unde este loculŭ [16] celŭ mare alŭ Anadeiĭ [17]; şi de acolo la munţiĭ ce se numescŭ Craculŭ Scurtelorŭ, apoĭ prin munţiĭ Scurtele, Branulŭ, Nedeĭa, Leurdele, Morarulŭ, Zahneviĭ, şi Tutila. Aceştĭ munţĭ se întîlnescŭ la adoa apă a Gîrleĭ Satuluĭ, la Iezerŭ; şi de acolo pe vîrfulŭ munţilorŭ celorŭ marĭ Olanulŭ; şi de acolo pe vîrfulŭ munteluĭ Olanulŭ micŭ; şi apoĭ totŭ pe vîrfulŭ despre apusŭ pănă la munţiĭ Pétra Albă; şi de acolo pe vîrfulŭ munteluĭ numitŭ Craculŭ Mihiculuĭ, şi pe muntele Cupenulŭ; şi de acolo pe vîrfulŭ munteluĭ numitŭ al Craĭuluĭ, şi al munteluĭ la Babe [18], şi al munteluĭ Învăluita, şi al munteluĭ Bogdăneţulŭ, şi apoĭ al munteluĭ Vrascu, şi Vrăsculeţulŭ micŭ, şi al munteluĭ Vîrfulŭ Rĕŭ; şi de acolo totŭ pe vîrfŭ pînă la munţiĭ numiţĭ Prilapulŭ în pétră [19], şi Rezighiĭ [20]; şi de acolo totŭ pe vêrfulŭ munţilor Stritiĭ pînă la Gîrla Albă; şi pe aceste locurĭ aŭ făcutŭ liniă Nemeşiĭ luĭ Ianoşŭ Craiulŭ împreună cu boeriĭ Domnieĭ mele numiţĭ maĭ susŭ, şi puindŭ semne pe hotare aŭ despărţitŭ munţiĭ Românescĭ de munţiĭ Ardéluluĭ cu dréptă socotélă, şi dupĕ ce aŭ judecatŭ cu dreptate, ca sĕ fiă acéstă învoélă şi acest aşeḑemêntŭ [21] nestrămutatŭ, şi adeveritŭ, şi fără restălmăcire pentru secolĭ. Pentru acésta şi Domnia mea amŭ pusŭ martorĭ pe jupînŭ Radu mare ban Craĭovaski, şi pe jupânŭ Calotă mare Vornicŭ, şi pe jupânŭ Arvatŭ mare Logofătŭ şi pe jupînŭ Dumitru mare Vistieriŭ, şi pe jupânŭ Radu mare Spătarŭ, şi pe jupînŭ Drăghici mare Paharnicŭ, şi pe Hazatŭ [22]

χάρνικον, καὶ τὸν Χαζαι μεγαν κόμισον, καὶ τὸν Ζηιγιάνον μέγαν στόλνικον, καὶ Μπαδίκα μέγαν ποστέλνικον, καὶ τὸν Ἰσπράβνικον Ἀρβὰτ μέγαν Λογοθέτην. Τὸ ἔγραψα ἐγὼ ὁ Μπογδάνος λογοθέτης εἰς τὸ σκαμνὶ τοῦ κάσιρον Τυργοβίστου κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἐν ἔτει 7028.

Οἱ ἄρχοντες ὁποῦ εἶναι ἰσκαλισμένοι εἰς τὸ ἀντίγραφον τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ Μπασαραίμπα βοεβόδα.

Ὁ Μπάρμπουλος Βακαρέσκουλος μέγας βόρνικας, ὁ Κωνσταντῖνος Χερέσκουλος μέγας μπάνος, ὁ Κωνσταντῖνος Μπρικοβιένος μέγαν Σπαθάρης, ὁ Στέφανος Βακαρέσκουλος μέγας Λογοθέτης ὁ Κωνσταντῖνος Κρετζουλέσκουλος πρώην μέγας Σπαθάρης, ὁ Μαιαὶης Ῥουσαίτος μέγας Βεστιάρης, ὁ Κωνσταντῖνος Κηνδέσκουλος μέγας Παχάρνικος, ὁ Ῥάδουλος Φαλκογιάνος μέγας Μεδελνιτζιάρης, ὁ Δραγίτζης Γρετζάνος πρώην μέγας Σερδάρης, ὁ Σάνδουλος Μπουξανέσκουλος πρώην μέγας Σερδάρης, ὁ Κωνσταντῖνος Φαρκασιάνος πρώην μέγας Σατράρης.

mare Comisŭ, şi pe Calicŭ [23] mare Stolnicŭ, şi pe Bădică mare Postelnicŭ, ispravniculŭ Arvatŭ mare Logofĕtŭ. Scris'am acésta eŭ Bogdanŭ Logofĕtulŭ la scaunulŭ cetăţii Tîrgovişstea, în luna Iuliu [24] la anul 7028.

Boerii subscrişi în copia chrisovuluĭ lui Basarabŭ-Vodă.

Barbu Văcărescu mare Vornicŭ, Constantinŭ Herescu mare Banŭ, Constantinŭ Brancovanu mare Spatarŭ, Stefanŭ Văcărescu mare Logofĕtŭ, Constantinŭ Creţulescu fostŭ mare Spătarŭ, Mateiŭ Russetŭ mare Vistierŭ, Constantinŭ Chindescu mare Paharnicŭ [25], Radu Falcoianu mare Medelnicerŭ, Drăghici Grecénu fostŭ mare Serdarŭ, Sandu Bucşănescu fostŭ mare Serdarŭ, Constantinŭ Farcăşanu fostŭ mare Şatrarŭ.

S'aŭ publicat în *Ἱστορία τῆς Βλαχίας πολιτικὴ καὶ γεωγραφικὴ... τὸν πρῶτον φιλοτίμῳ δαπάνῃ ἐκδοθεῖσα τῶν τιμιωτάτων καὶ φιλογενῶν ἀνταδέλφων Τοννουσλῆ. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας.* 1806 pag. 177-182.

După Istoria Ţerei-românesci de Fraţii Tunusli, Tradusă de George Sion. Bucurescĭ 1863 pag. 92—95.

Reproducemŭ aici notele lui *Tim. Ciparíu* în privinţa celorŭ dóue versiuni grecesci:

1) şi în grec. edit. *πλατζὶι πλάκτουλον*, în ms. mai bine *πλατζι πλαετουλουι*.

2) grec. ed. şi ms. *τὸν χατζάγουλον* în locŭ de *τοῦ χατζαγούλου*, de acea d. G. Sion a lăsatŭ cuvêntulŭ netradusŭ.

3) grec. *κόντε*, (în copiile românescĭ Кындреш şi Chondreş), ce nu e altŭ de câtŭ: *Kenderes*, familie renumită vechiă in ţinutulŭ Haţegului.

4) în locŭ de *Cândea*, ung. *Kende* seaŭ *Kendi*.

5) gr. inciĭ *Σερετζὴν* adecă *Szeresén*, seaŭ *Szerencsi*.

6) *Rechitova* şi aţi unŭ satŭ în Haţegŭ.

7) gr. ms. fără comă între Frasta şi Petru, er' în edit. cu unŭ puntŭ (recte virgula) între amêndóue de unde a trecutŭ şi în versiunea românĭi. Ce va se ţică *Fraste* nu scimŭ. (Veţĭ textulŭ românescŭ sub Lit. A).

8) locŭ capitale pentru adeverirea, că traducţiunea grecéscă, s'a făcutŭ dupe românesce făcândŭ de in: „si Mustea" unŭ cuvêntŭ „*Simuste*" şi nume propriu; cea grecéscă şi în ed. şi în ms. *σιμούστε*.

9) gr. ed. *μεχέους* ms. *μαχέους*, va sĭ ţică: *Midaus*, ung. *Miklos*.

10) altŭ doilea locŭ capitalŭ despre originalele românŭ; grec. ms. şi ed. făcândŭ dein *σιδιρόουλ* nume propriu, ér din Băzan Iacov *Μπιζγιαζόβ*. (Aceste cuvinte corupte cu totulŭ în textulŭ grecescŭ şi în manuscrisulŭ luĭ P. Cantacuzino sunt conservate fórte bine în textulŭ românescŭ de sub A: шн дин рѫбл аѕн кърбат Йнош. Rîu-Bărbatŭ este satŭ în ţéra Haţeguluĭ).

11) gr. amêndóue *Γιάνουλ*, în locŭ de *Γιάνκουλ*.

12) gr. amêndóue *πολβράτζι*.

13) gr. *πρέζας* şi *ζάγουρα*, vorbe românesci luate din originale.

14) gr. *Λιάδου*, semnŭ érăşĭ de neînţelegerea textului românescŭ în versiunea română s'a omisŭ.

15) in gr. edit. *Σαγγέουλ*, ci ms. grec. *Σαγλέουλ*.

16) gr. *λάκκος*; în versiunea românéscă póte fi eróre de tiparŭ.

17) și aci s'a făcutŭ din genetivŭ cu *a* împreunatŭ cu nume propriu o smentélă, ce arată originalitatea textului românŭ.

18) și ms. grec. are *la babe*.

19) ed. gr. are *Prilapu* cu *a* ci ms. gr. *Prilopu* cu *o* ca ms. românŭ (Cantacuzino).

20) gr. ms. *ραζίγια* ér' edit. *ρεζίγια*.

21) și în versiunea grecéscă e: *ασηζαμοῦτο* edit.; — *ασαζαμέντο*, ms. ce érăși adeveresce originalitatea textului românŭ.

22) în edit. grec. *χαζὰτ;* ci în ms. *χασαν*, dein care s'a făcutŭ *Hazat;* la totŭ casu, ori *Hamza* ori *Hasan*, numele e turcescŭ-arabŭ.

23) și grec. *ζητιγιάνον* ed., *ζητιάνον* ms.; dar de *Calicu* nece una urmă.

24) Nr. 9 are și manuscrisulŭ grecescŭ, ci în ediţiune lipsesce.

25) in edit. gr. lipsescŭ: *Iord. Cantacuzino*, și *Iord. Colţesculu* și de aci in versiunea d-lui G. Sionu ci în manuscrisulŭ grec. se află, însă cu lacuna: *ὁ Γεοργιάκης — μέγας τόλγικος*, carĭ editorulŭ grecŭ neputêndu-le supleni, le a lăsatŭ afară cu totulŭ.

F.

Estrasŭ in limba latină din convenţiunea dela 1520.

Nos Bassarab Dei gratia totius Valachiae Vajvoda et Dominus etc. his litteris notum facimus, qua ratione confinia utrarumque, Valachiae et Transilvaniae Regionum Montana terminaverimus, pacem et fraternitatem supra hanc rem ineuntes, solenni jure jurando confirmatam. Huic conventioni Rex Iohannes quinque ex Nobilibus suis Hatzegiensibus misit, eosque montes adire terminales jussit. Erat autem primus eorum Kendres Iános et Kenda Latzko de Pakidova, Franciscus Saraschin de Musi, Petrus Natzlusti de Fusta, Nicolaus de Rect Borbak, Iakobus de Macsesti Szantul et de Szetsel Ioannes etc. etc. qui omnes cum praefatis Nobilibus in Campo Schil in pago Morisa congressi summa fide jure jurando decreverunt. ect. ect. Ut autem ab omnibus sciri possint.

A fluvio Aluta Orsovam usque inter Transilvaniam et Valachiam. Postea terminus montium Valachiae et Transilvaniae:

1° ubi aqua Frataeus orientem versus Alutae illabitur; versus occidentem vero ubi rivus Prodoss se cum Aluta commiscet et in tribus Genumis nunc Kiniesc vocatis defluit: ect. ect.

Conventio igitur haec in aeternum rata esto, cui ex utraque parte testes interfuerunt, Dominus Preda Magnus Bannus Regius Callota Dragonits ect. ect. Datum in Metropoli Nostra Tergovist, mense Junii die 9ª ab Adamo 7028, hoc est anno Christi 1520.

Nos Bassaraba ect. ect.

Dupa manuscriptulŭ litografatŭ: Documente privitóre la istoria Românilorŭ din Transilvania, Bănatŭ și Ungaria. Colecţiunea Suluţŭ-Mocioni. Biblioteca Academiei române. Ms. No. 329 pag. 55. S'a publicatŭ in Transilvania, foia Asociaţiunii transilvane. An. 1869 pag. 240—241.

CCXLVII.

1520. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, confirmă de nou în posesiunile sale pe nobilulŭ *Valentinŭ Bălică* din comitatulŭ Timişórei, ale cărui documente de posesiune au fostŭ arse şi distruse în revoluţiunea ţĕranilorŭ dela a. 1514. In acestŭ documentŭ se amitescŭ mai multe familii nobile române din comitatulŭ Timişórei, anume: *Calocia, Vasŭ* şi *Şoroglanŭ* din comuna Chinezŭ, *Olah* din comuna Chombol, *Bălică* din Sárháza[1]), *Raio* din Văislova, *Moroni* din Moronia, *Peteu* din Petridŭ, *Vladŭ Voivodulŭ* din comuna Moise etc. 1520.

Omnibus christi fidelibus tam praesentibus, quam futuris praesentium notitiam habituris Capitulum Ecclesiae Chanadiensis salutem in vero Salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire: Quod nos litteras introductorias, et statutorias Novae Donationis, Serenissimi Principis, et Domini, Domini Ludovici Regis, Domini nostri gratiosissimi, nobis praeceptorie loquentes, et directas sumpmo cum honore recepimus in haec verba: Ludovicus Dei gratia Rex Hungariae, etc. Bohemiae etc. Fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae Chanadiensis Salutem, et Gratiam. Cum nos attentis et consideratis fidelitate, et servitiis Fidelis nostri Nobilis Valentini Bolyka de Némethy, per eum Sacrae primum Regni hujus nostri Hungariae Coronae et deinde Majestati Nostrae pro locorum, et temporum varietate, cum omni fidelitatis constantia exhibita, et impensis, possessionem Zewldes vocatam, ac totales portiones suas possessionarias in Possessionibus Némethy praedicta, ac Sáárháza, et Odon nuncupatis omnino in Comitatu Themesiensi existentes, et habitas, in quarum scilicet pacifico, et quieto Dominio idem Valentinus Bolyka progenitores suos ab antiquo perstitisse, seque persistere etiam de praesenti, Literas quoque et Literalia Instrumenta superinde sufficientia habuisse, sed tempore Insurectionis Rusticorum partim igne combustas, partim vero dilacerata esse asserit, Item totum, et omne Jus nostrum Regium, si quod in dicta possessione Zewldes, ac totalibus portionibus possessionariis, in praefatis possessionibus Némethy, Sáárháza, et Odon appellatis, nec non domo nobilitari, etiam alias qualitercunque haberemus, aut eaedem Nostram ex quibuscunque causis, viis, modis, et rationibus concernerent Majestatem, simul cum cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, praemissis sic, ut praefertur, stantibus, et se habentibus, memorato Valentino Bolyka, suisque Haeredibus, et Posteritatibus universis vigore aliarum Litterarum nostrarum Donationalium, superinde confectarum, Novae Nostrae Donationis titulo in perpetuum contulerimus, velimusque eundem in Dominium ejusdem, et earumdem et dicti Juris nostri Regii, in eisdem habiti, per nostrum, et vestrum homines legitime facere introduci. Super quo fidelitati vestrae harum serie firmissime praecipiendo committimus, et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro Testimonio fide dignnm; Quo praesente Ladislaus de Némethy, aut Benedictus Kalocha de Kenez, vel Georgius Vas de eadem Kenez, sive Nicolaus Olah,

---

1) Satŭ cu numele de Saarháza astăḑi nu mai esistă în Banatŭ. S'a pustiitŭ óre satulŭ acesta? Noi credemŭ mai multŭ, că aici avemŭ de a face cu numele maghiarisatŭ alŭ unei comune românesci, care póte se esiste şi astăḑi cu numele ei originalŭ. Exemple de natura acésta întîmpinămŭ o mulţime în diplomatica unguréscă.

sive Ladislaus Gyengews, seu Michael de Chombol, aut Gaspar de Zokona, aliis absentibus homo noster ad facies praescriptarum possessionis et portionum possessionariarum ac domus nobilitaris, consequenterque dicti Juris nostri Regii, in eisdem habiti, vicinis, et commetaneis earumdem, et ejusdem, universis, in ibi legitime convocatis, et praesentibus, accedendo introducat praefatum Valentinum Bolyka in Dominium earumdem, et ejusdem, statuatque eandem, ac easdem et idem eidem simul cum cunctis earumdem utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, praemissae nostrae Novae Donationis, et dicti Juris nostri Regii titulo, Ipsi incumbente, perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum; Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatum Valentinum ad terminum competentem, nostram Personalem in Praesentiam, rationem contradictionis eorumdem reddituros. Et post haec hujusmodi Introductionis, et Statutionis seriem, cum contradictorum, et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque, et commetaneorum, qui praemissae Statutioni intererunt, nec non praefatae possessionis, et portionum possessionariarum in ibi statuendarum nominibus, terminoque assignato, ut fuerit expediens, eidem nostrae Personali Praesentiae fideliter rescribatis. Datum Posonii in Festo Assumptionis Beatissimae Mariae Virginis. Anno Domini Milesimo quingentesimo, vigesimo, Regnorum nostrorum Hungariae, et Bohemiae praedictorum etc. Anno quinto. Nos igitur mandatis dicti Domini Nostri Regis in omnibus obedire cupientes, ut tenemur requisiti, una cum praefato Nobili Ladislao de Némethy, Homine ejusdem Domini Nostrti Regis unum ex nobis, videlicet honorabilem dominum Clementem Cantorem, Socium et Concanonicum Nostrum ad praemissorum executionem fideliter peragendam nostro pro testimonio fide dignum duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis concorditer retulerunt in hunc modum: quomodo Ipsi succesive feria quarta et quinta, ante festum Beati Andreae Apostoli proxime praeteritum ad facies praescriptarum possessionum, et portionum possessionariarum, ac Domus nobilitaris omnino in Comitatu Themesiensi existentium, consequenterque dicti Juris Regii, in eisdem habiti, vicinis et commetaneis earumdem puta: Nobilibus et Circumspectis viris Balyka, de Sáárháza, relictae condam Andreae Egházy-Wajlovach, Rayo de Eadem, Nobilis Georgii Haramy, Michaele Morony de Mwrona, Nobilis Alberti Pethew de Petherd, e Petro Lukachy, Castellano Castri Choma, Wlad Waywoda de Maysa, Nicolao Dobrych, officiale Nobilis Mathei Literati in Zakalháza, item Nobilibus Bernardo Zalay, de Han, et Domina relicta condam Benedicti Kaza, nec non Ladislao Thoth, Nobilis Georgii Wass, Damyanfia Johna, Nobilis Domini Bornemisza de Bessenyew, Johanne Thot, Nobilis Alberti Pethew de Petherd Jobbagyionibus, item nobilibus Gervasio Gyarfás, et Domina Elizabeth relicta condam Petri Kys de Themesvár, item Andrea Soroglyany de Kenez, et Johanne Wajdafy de Gyarmath, in ibi legitime convocatis, pariter accessissent, ibique praesentibus eisdem, memoratus homo dicti Domini Nostri Regis praelibato nostro Testimonio praesente, praefatum Valentinum Bolyka suosque haeredes introduxisset in Dominium earumdem, et ejusdem, statuissetque eandem, et easdem ac idem eidem simul cum cunctis earumdem utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet praemissae Regiae

Novae Donationis, et dicti Juris Regii titulo ipsis incumbente perpetuo possidendas, legitimis, et congruis diebus in facie earumdem moram facientibus, nullo penitus contradictore, nec in facie earumdem, neque expost in Capitulo coram Nobis, infra tempus debitum apparente. In cujus rei Testimonium perpetuamque firmitatem praesentes nostras Literas privilegiales pendentis et authentici Sigilli Nostri munimine roboratas, pro parte Valentini Bolyka duximus concedendas, et tradendas. Datum Sedecimo die, diei Introductionis, et Statutionis praenotatarum. Anno Domini supra dicto. Praesentibus ibidem Honorabilibus Dominis, et Magistris Stephano Zarwadi Custode, Seraphim Cathedrali, Johanne de Zegedino Themesiensi, Thoma de Lippa Sebesiensi, Johanne de Rycha Thoronensi, Archi Diaconis, Thiburtio de Ilye, Clemente de Gywla, et Gregorio de Zegedino, coeterisque Dominis Fratribus, et Canonicis nostris, in dicta Ecclesia Regi jugiter famulantibus sempiterno.

Tudományos Gyüjtemény. An. 1833. V-dik kötet. pag. 67—70.

CCXLVIII.

1520. *Ştefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, confirmă monastirea *Homorŭ* din Bucovina în posesiunea moşiilorŭ sale numite *Vorniani, Stăuciani, Glodeni, Prătesci* etc. 1520.

(Traducţiune din limba slavonă).

Stefan der jüngere

Von Gottes Gnaden wir Stefan Woewoda, Hospodar des moldauischen Landes, tun kund ſ. durch diesen unseren Brief Allen, die solchen sehen oder lesen hören, ŏ wienach es unsr. Hscht. für gut befunden nach unserem guten Wolwollen, mit reinem und erleuchtetem Herzen, all unserem guten Willen und mit Gottes Hilfe, dass wir bestärken und bekräftigen unserem heil. Kloster Homor, wo das Gotteshaus der Himmelfart < der heiligsten, unbefleckten und hochgelobten Herrscherin, unserer Gottesgebärerin und allzeit Jungfrau Maria, > und wo der Igumen Hr. Pfaff Simeon ist, die wahrhaften und angestammten Dörfer dieses heil. Klosters, eine Schenknis und einen Erkauf des Ahn's unsr. Hrrschft. Stefan des Ww und des Vaters uns'rer Herrschaft, Bogdan des Ww. nämlich die Dörfer: Dwornićani unterhalb der hohen Waldung, Stawćane und Glodêne und auf der hohen Anhöhe Solonez ein Dorf, namens Prăteştie und Dienisch's Höflein, an der Botna einen Binnengarten bei Korneştie, unterhalb der Bochotin einen anderen Bienengarten, namens Goldschwarm, und eine Alm namens Ostra mit der Salzlache dabei, welche Alm sammt der Salzlache ihnen schon von alters her zugehört. Nebstbei haben auch wir selbst dem heil. Kloster Homor, wo das Gotteshaus der Himmelfahrt < w. ob. > ist, gegeben einen See, namens Orêch, und zwei Moore dabei, namens Beschilele und Ćulinez, und den Bach (Gărla) des Orêch, namens Topilêna mit allen Tümpeln, welche nahe am Orêch sind, ŏ auf dass all dies Obbeschriebene diesem unseren heil. Kloster Homor mit allen Einkünften eine Handveste sei unverbrüchlich für immer, in Ewigkeit. ✕ Und das Ge-

märk all dieser obgeschriebenen Dörfer und Bienengärten soll von allen Seiten nach dem alten Gemärke sein, wo es von Ewigkeit her bestanden; und die Alm, namens Ostra, und die Salzlache soll allseits bis dort sein, wo diese in das Wasser einfallet. |. Das Gemärk aber des obbeschriebenen Sees Orêch mit all' seinen Bächen und Tümpeln fangt an vom Ufer des kleinen Prut, † wo sich der Weg gegen den langen Grind hin teilet, gegenüber von Spitzberg Kowurlu's, und von dort am Prutufer hinab g'enüber Suchane, dann von dort gerade an den Bach Topilêna, wo er durch den Erdwall (Trojan) geht dort, wo es oben beschrieben ist: von da immer mit dem Erdwall bis zur Trifeśter Furt, dann von dort uferaufwärts bis zum Ende des Grind am Ufer des kleinen Prut, wo zuerst angefangen worden. Dies ist die ganze Markung. .] † + Und hierauf ist die Beglaubigung unsr. Hscht. des obgenannten wir Stefan Ww., die Begl. des geliebtesten Bruders unsr. Hscht. Peters, und die Begl. unserer Bojaren: d. B. d. Hr. Isak d. B. d. Hr. Peter Hofrichters, d. B. d. Hr. Schander, d. B. d. Hr. Negril, d. B. d. Hr. Wasko, d. B. d. Hr. Hrinkowić und Hr. Talaba, Parkalaben von Hotin, d. B. d. Hr. Koste und d. Hr. Kondra, Parkalaben von Nemz, d B. d. Hr. Petrik und d. Hr. Toader Perkalaben von Nowograd, d. B. d. Hr., Arbure, Parkalaben von Sućawa, d. B d. Hr. Chran, Schwertträgers, d. B. d. Hr. Jeremiä Schatzmeisters, d. B. d. Hr. Scharpe Kämmerers, d. B. d. Hr. Sakujan Schänken, d. B. d. Hr. Străća Truchsessen, d. B. d. Hr. Kazelên Marstallers und die Begl. unserer moldauischen Bojaren, der grossen und der kleinen.* Und nach unserem Leben, wer Hospodar unseres Landes sein wird von unseren Kindern oder von unserem Geschlechte, oder wen immer Gott auserwälen wird Hospodar zu sein unseres moldauischen Landes der soll ihnen unsere Schenknis und Bekräftigung nicht umstossen, sondern sie diesem unsern heil. Kloster Homor bestärken und bekräftigen! Wer es aber wagen sollte, diese unsere Schenknis und Bekräftigung zu zernichten, der soll verflucht sein von Gott dem Herrn und unserem Erlöser Jesu Christu, von den vier heil. Evangelisten, von den zwölf heiligen Ober-Aposteln Peter und Paul und den übrigen, von den vier und zwanzig Profeten Gottes, den dreihundert achtzehn Gotttragenden Vätern von Nikea und von allen Heiligen, die von Ewigkeit her Gott wohlgefallen, und soll gleich sein dem Juda und dem verfluchten Arias und seinen Teil haben mit jenen Juden, die zu Jesu Christu, dem Herrn, geschrien: sein Blut über uns und unsere Kinder; der ist und sein wird! ‡ Und zu mehrerer Bestärkung und Bekräftigung all' des Obgeschriebenen haben wir unseren getreuen Hr. Totruschan dem Kanzler befohlen zu schreiben und unser Siegel beizuhängen diesem unsern Briefe.*

Geschr. hat's Oanza zu Soćaw, im J. 7028. Mon. Juli.

Wickenhauser, Molda oder Beiträge zur Geschichte der Moldau und Bukovina. I Band pag. 93—95. După textulŭ slavŭ dela Administraţiunea domenielorŭ statului şi a fondului religionarŭ din Bucovina.

CCXLIX.

1520. *Franciscŭ de Varda*, episcopulŭ din Alba-Julia, amintesce într'o scrisóre către archiepiscopulŭ din Strigonŭ de *episcopulŭ catolicŭ alŭ Moldovei.* 1520.

Reverendissime in Christo Pater, et Domine Domine observandissime! post debitam mei ipsius et obsequiorum meorum commendationem. Misi ad Paternitatem vestram Reverendissimam hos homines meos praesentium exhibitores, quorum medio ex parte Episcopi Moldaviensis non nulla Dominationi vestrae Reverendissimae nunciavi, quae propter longam et difusam rei expositionem, verbis potius quam literis eidem significare volui, praesentibusque exemplum cujusdam Brevis inclusum Dominationi vestrae Reverendisimae misi. Quapropter rogo paternitatem vestram Reverendissimam, ut dignetur eosdem homines meos exaudire verbisque eorundem perinde ac nostris propriis, fidem indubiam praestare, bonaque, et sperata relatione eosdem ad me remittere.

Quam Deus altissimus ad multos annos felicissimam conservare dignetur etc. Ex Castro nostro Albensi in vigilia SS. Innocentium anno Domini MDXX.

Frater, et Capellanus

Franciscus Ep. Transilvanus.

Pray, Specimen Hierachiae Hungariae. Pars I. Posonii et Cassoviae 1776. pag. 434—435.

CCL.

1520. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ oraşului *Braşovŭ* în Transilvania. 1520.

Socotelile cele vechi de venituri şi cheltueli ale oraşului Braşovŭ din Transilvania conţinŭ o mulţime de date preţióse despre raporturile continue, ce esistau în secululŭ alŭ XVI-lea între Domnii Ţerilorŭ românesci cu comunitatea Braşovului. Mai aflămŭ, în fine, în socotelile aceste unŭ vastŭ materialŭ despre relaţiunile sociale şi politice, ce esistau între Românii şi între Saşii din Transilvania. Noi vomŭ reproduce aici din socotelile aceste punctele mai importante, cari privescŭ pe Români.

Anno domini millesimo quingentesimo vicesimo electus est rursus in villicum prudens et circumspectus Petrus Engl, qui percepit et exposuit nomine civitatis et provinciae pecunias modo infrascripto etc. de quibus dedebit suo tempore dare rationem.

Exposita:

Item expensis domino Martino Coriario ad Fogoras ex parte Ztroye de Zernest . . . . . asp. 28

Item eidem pro expensis factis in villis Walachalibus cum salario famuli . . . . . asp. 11

Item eidem expensae et salarium ad Arendorff ex parte waywodae Transalpinensis referenti de equis furatis . . . . . asp. 10

Item David Tomasch pro salario resae Budensis cum literis ad maiestatem regiam, plebanos Strigoniensium et Waciensium etc. ex parte episcopi Milkoviensis etc. . . . . flor. 3 asp. 42

Item de defectis sumptibus . . . . . asp. 20

Item Andreaschen qui fuit cum domino iudice in Fogaras per dies 5 pro salario . . . . . asp. 20

Item Cziganis pro mactatione et extractione 12 cadaverum. asp. 12

Item hospiti diversorii pro lignis absumptis tempore quo oratores domini waywodae Transalpinensis apud eundem hospitati fuerunt . . . . . asp. 3

Item nunciis, qui invitaverunt dominos ad nuptias Galata, iudicis curiae domini waywodae Transalpinensis vinum et panes, donata, ac aliis duobus litigantibus ex parte condam Martini Krewczen. asp. 14

Item expense domino Johanni Krell ad nuptias iudicis curiae domini waywodae Transalpinensis ut supra . . . . . flor. 7

Item pro albis panibus quos dominus Johannes Krell secum portavit ad partes Transalpinas domino waywodae . . . . . asp. 40

Item Cziganis pro abscisione aurium cuiusdam Walachi bibales . . . . . asp. 3

Item pro cultello ad abscisionem illorum aurium . . . . asp. 1

Item uni familiari qui fuit cum domino Johanne Krell cum duobus equis in partibus Transalpinis pro salario . . . . . flor. 1 asp. 13

Idem eidem domino Johanni pro salario resae Transalpinensis ad nuptias Galatha iudicis curiae etc. . . . . flor. 2 asp. 38

Item eidem pro defectis sumptibus . . . . . flor. 2

Item duobus famulis qui secum fuerunt pro salario . flor. 1 asp. 22

Item secundario eidem expensae ad partes Transalpinas ex parte 32 equorum furatorum et aliorum negotiorum . . . . flor. 7

Item Cziganis pro expulsione cuiusdam Siculi ex villis Walachalibus, qui fuerat furatus oves, pro salario . . . . . asp. 10

Item Cziganis pro abscisione aurium cuiusdam Walachi pro salario . . . . . asp. 8

Item duobus famulis qui fuerunt cum domino Johanne Krell in partibus Transalpinis, Bartosch et Andreasch pro salario flor. 1 asp. 38

Item Janos qui fuit cum domino Johanne Krell in partibus Transalpinis pro salario . . . . . asp. 44

Item castellanis in Fogaras ratione vaccarum illarum de Sarkan persolutis . . . . . flor. 6

Item expensis Johanni Gold ad partes Transalpinas ex parte Eldes . . . . . flor. 4

Item Czyganis pro expulsione cuiusdam . . . . . asp. 8

Item uni viro qui debebat hastiludium habere cum quodam Walacho, et Walachus tandem contravenit etc. . . . . asp. 10

Item Cziganis bibales pro investigare illo textorem, qui per puellam ignem clam imponere et procurare fecerat . . . . . asp. 12

Item pre lignis ad incinerandam illam puellam, quae ignem imposuerat . . . . . asp. 42

Item Cziganis bibales pro incineratione illius maleficae puellae asp. 25

Item illis qui ligna illo vexerunt . . . . . asp. 6

Item Hwtters Simons Mecheln, qui fuit cum Johanne Goldenn in partibus Transalpinis: per 14 dies pro salario . . flor. 1 asp. 15

Item Cziganis pro expulsione cuiusdam mulieris feria quarta ante dominicam laetare etc. . . . . asp. 8

Item pro defectis sumptibus domino Johanni Krell in partibus Transalpinis in nuptiis Galathae. . . . . flor. 1 asp. 25

Item eidem pro salario secundario ad praefatas partes ex parte arrestationum profecto per dies undecim . . . . . flor. 2 asp. 38

Item 3 famulis pro tunc secum existentibus pro salario. flor. 2 asp. 38

Item pro prima solutione taxae regiae per egregium dominum Philipum More praepositum Agriensem Cibinii super omnes Saxones impositi ad emissionem navium salium etc. flor. 432

Item Cziganis quod fuerunt in Prasmar ibidem mulierem tormentare . . . . . asp. 8

Item Cziganis qui fuerunt in Rosis furem, qui florenos in Alba presbytero Ozdensi furatus fuerat, suspendere . . . . . asp. 12

Item expensae Dobromir ad waywodam Transalpinensem. flor. 1

Item domino Lucae Czeresch pro salario resae ad Sarkan cum domino Anthonio Aurifabro ex parte vaccarum per 3 dies. asp. 38

Item eidem pro defectis sumptibus . . . . . asp. 16

Item eidem pro salario ad Scharos ex parte illorum de Sarkan, per 4 dies . . . . . flor. 1

Item duobus famulis, qui fuerunt cum eo in villis Walachalibus in revisione teritorii pro salario . . . . . asp. 8

Item Toreck Balasch quod fuit cum domino Johanne Krell in partibus Transalpinis per dies novem pro salario . . . . . asp. 36

Item Dobromir quod fuit bis in partibus Transalpinis ex parte cultellorum apud Lucam Hyrsser ipsius Aylda existentium expensae per dies 18 . . . . . flor. 1 asp. 7

Item eidem pro salario illarum resarum . . . . . flor. 1 asp. 25

Item familiari ipsius Ayldae, qui fuit cum Johanne Goldenn ex parte suorum equorum ibidem expensae . . . . . asp. 40

Item uni familiari qui tribus diebus, hinc et inde profectus fuerat ad Czeydinum ex parte vervecum, quos vigesimatores ad partes Transalpinas abigere voluerunt expensae et salarium. asp. 19

Item cuidam ferenti literas ad partes Transalpinas occa-

sione magistri Ztanislai bombardarii expensae et salarium per dies 12 . . . . . flor. 2 asp. 8

Item expensae dominis iudici et Johanni Ber ad dominum Philipum More praepositum Agriensem oratorem regium, unacum superadditione . . . . . flor. 22

Item cuidam familiari ferenti literas domino waywodae Transilvanensi ex parte rumorum caesaris Thurcorum, quos waywoda Transalpinus Bozzorab medio Alexii intimavit, expensae et salarium . . . . . flor. 1 asp. 36

Item domini Johanni Haach expensae ad castrum Therch quum homines Transalpinenses ibidem se deposuerant seu descensum fecerant . . . . . flor. 1

Item pro candelis, funibus, aceto, quibus ille fur Bydayr cum suo filio martyrizati fuerunt et vino quod circa patibulum bibit asp. 9

Item Cziganis pro suspensione Bydayr furis praefati . . asp. 25

Item Cziganis pro decollatione cuiusdam in Castro Mariae asp. 6

Item Kristyen nuntio domini waywodae Transalpinensis vinum albos panes et lemonia dono data pro . . . . . asp. 9

Item uni familiari domini waywodae Transalpini, qui venerat ex parte magistri Ztanislai bombardarii, 2 octavas vini dono datas pro . . . . . asp. 4

Item Alexi familiari domini waywodae Transalpinensis pro 3 octavis vini et 1 cubulo avenae . . . . . asp. 6

Item Cziganis pro expulsione cuiusdam pravae mulieris, et mactatione canum et extractione, quos dominus iudex exposuerat in absentia villici etc. . . . . asp. 12

Item nuntio domini waywodae Transalpinensis feria quarta ante festum nativitatis beati Johannis baptistae vinum, albos panes (et unum cubulum avenae) dono data pro . . . . . asp. 6

Item cuidam nuntio domini woywodae Transalpinensis qui venerat ex parte mercatorum et Thurcorum, vinum, albos panes et pisces dono data pro . . . . . asp. 12

Item cuidam nuntio domini waywodae Transalpinensis Kyrka nomine, vinum et albos panes et 2 cubulos avenae . . . . . asp. 8

Item Ayldae expensae ad partes Transalpinas rerum explorandarum gratia misso . . . . . flor. 1

Item pro funibus et vino furis suspendendi de Brengnndorff asp. 3

Item Cziganis pro illius furis suspensione . . . . . asp. 25

Item Latczko qui hic fuit ex parte litis illorum de Fogaras et Bleschdörff 2 octavas vini pro . . . . . asp. 4

Item Ayldae Merdsche qui fuit in partibus Transalpinis ex parte illorum, qui spoliati fuerant in Alpibus, pro salario . . . asp. 40

Item genero Galotha Wdworingk 4 octavas vini dono datas et 2 cubulos avenae pro . . . . . asp. 8

Item filio Maylad vinum et panes dono data . . . . . asp. 6

Item expensae uni exploratori ad Galotha profecto . . . asp. 32

Item cuidam familiari misso cum literis ad dominum vicewaywodam ex parte illius Rutheni quem waywoda Transalpinensis huc miserat tamquam exploratorem . . . . . flor. 1 asp. 5

Item pro una scala ad patibulum . . . . . asp. 16

Item Cziganis pro laqueis, strengh . . . . . asp. 2

Item Gergan cum filio suo, quod similiter fuerunt illis tribus vicibus in Prasmar pro salario . . . . . asp. 48

Item Walachis qui arestaverant equos in partibus Transalpinis ad comissionem domini iudicis vinum dono datum pro . . asp. 4

Item Ayldae Merdsche pro equo accomodato magistro Valentino ad Newdorff . . . . . asp. 8

Item filio ipsius popae pro expensis et salario ad partes Transalpinas, explorandae rei gratia misso et certarum novitatum perscrutandarum . . . . . flor. 1 asp. 10

Item pro una tanella qua domino waywodae Transalpinensi semellae debebant importari . . . . . asp. 4

Item pro semelis domino waywodae Transalpinensi . . . asp. 40

Item eidem domino waywodae Transalpinensi pro 66 octavis cerevisiae dono missis . . . . . flor. 1

Item cuidam familiari domini waywodae Transalpinensis, qui debebat emere spys gelass, pro 2 octavis vini (et 1 cubulum avenae) . . . . . asp. 4

Item pro vectura dominorum ad villas Walachales territorium et metas revidere . . . . . asp. 15

Item pro educatione cuiusdam pueri inventi . . . . . flor. 1

Item Georgio Kamner quod fuit cum dominis in villis Walachalibus pro salario ut supra . . . . . asp. 4

Item pro cantaris stanneis domino Johanni Schyrmer persolutis, quos dominus Johannes Krell ad nuptias Galathe iudicis curiae domini waywodae Transalpinensis secum ad remunerandum portaverat . . . . . flor. 4 asp. 40

Item Ystock pro salario 4 resarum ad Prasmar et villas Walachales . . . . . asp. 16

Item familiari Galathae iudicis curiae domini waywodae Transalpinensis vinum pro . . . . . asp. 6

Item eidem albos panes (et 1 cubulum avenae) pro . . asp. 4

Item cuidam familiari domini waywodae Transalpinensis vinum pro . . . . . asp. 4

Item eidem albos panes (et 1 cubulum avenae) pro . . asp. 3

Item illis Walachis de Rubea arbore, qui equos accaptaverunt, auffgefangen, vinum pro . . . . . asp. 6

Item genero praefato Galathae pro expensis secum apud dominum iudicem absumptis pro . . . . . flor. 2 asp. 43

Item pro uno pepulo per dominum Johannem Krell ad partes Transalpinas a Luca Hyrsser pro munere recepto . . flor. 2

Item oratori domini waywodae Transalpinensis qui venerat bonum nuncium de morte eiusdem imperatoris referendum, vinum, panes et carnes dono data (et 2 cubulos avenae) pro . . asp. 15

Item expensae dominis Johanni Ursino et Johanni Krell ad dominum waywodam Transalpinensem, dominum Bozzorab etc. flor. 16

Item Zawa ex Thargauistia vinum et albos panes pro . . asp. 6

Item duobus familiaribus Emerico et Myhal qui fuerunt cum dominis Johanne Ber et Johanne Krell apud waywodam Transalpinensem pro salario . . . . . flor. 2 asp. 12

Item tribus familiaribus pro tunc cum eisdem dominis in partibus Transalpinis existentibus pro salario . . . . . flor. 3 asp. 18

Item pro uno cellario cum vasculis stanneis domino waywodae Transalpinensi dono dato . . . . . flor. 8

Item filio eiusdem domini waywodae cultellos 14 in una vagina dono datos pro . . . . . flor. 2

Item pro uno arcu domino Johanni Ber presoluto etiam pro munere dato pro tunc etc. . . . . flor. 1

Item uni familiari, qui secum fuit in revisione territorii illorum de Wolkan et Zerne . . . . . asp. 4

Item pro pipere ante annum per dominum Johannem Krell secum ad partes Transalpinas recepto a Luca Hyrsser . . . flor. 1

Item Cziganis pro mactatione et eductione cadaverum etc. per totum annum etc. . . . . flor. 2 asp. 41

Item pro uno pileo viridi colore, quem dominus Johannes Ber in partibus Transalpinis pro munere dedit . . . . . asp. 16

Item Farkasch qui profectus est ad partes Transalpinas ex parte scropharum cum Paulo Beldi . . . . . flor. 1

Exposita post rationem etc.

Item pro una cellario cum vasculis stanneis per dominos Johannem Balwes et Lucam Czeres anno superiore domino waywodae Transalpininensi dono datos . . . . . flor. 6

Item uni familiari qui fuit in partibus Transalpinis per decem dies ex parte scropharum pro salario . . . . . asp. 40

Item Petro Schram hospiti diversorii pro 5 cubulis avenae Olaz Myhal datis . . . . . asp. 21

Item eidem quae exposuit cum illis Wolachis qui tulerunt bonum nuntium ex parte obitus imperatoris Thurcorum . . . . . asp. 24

Item in profesto beatae Katherinae virginis Coman nuncio domini waywodae Transalpinensi vinum et panes dono datos pro asp. 12

Item pro telis domino waywodae Transalpinensi dono portatis asp. 32

Item cuidam Walacho qui venerat ex parte cultellorum vinum et panes dono datos pro . . . . . asp. 5

Item Jarka Walacho pro piscibus adhuc diu ab eodem ad remunerandum receptis . . . . . flor. 2

Item expensae cuidam familiari per dominum iudicem ad partes Transalpinas misso . . . . . flor. 1

Item popae qui fuit in partibus Transalpinis cum dominis Johanne Ber et Johanne Krell pro salario . . . . . flor. 1

Item filio Galathae iudicis curiae domini waywodae Transalpinensis, quum hic fuit ex parte famulorum vigesimatorum flor. 3

Item pro una pecia Perkammer per dominos Johannem Balwes et Lucam Czeresch anno superiore a Dimitre domino waywodae Transalpinensi in nuptiis Predae dono data . . . . . flor. 7

Item cuidam Wolacho de Fogaras, cui manus in Prasmar fuerant vulneratae . . . . . asp. 28

Item expensae domino Johanni Krell ipso die beatae Luciae virginis ad dominum waywodam Transalpinensem . . . flor. 8

Item eidem quod fuit cum dominis Johanne Ber et Johanne Krell in partibus Transalpinis pro salario . . . . . asp. 28

Item pro piscibus procuratori persolutis filio Galathae iudicis curiae domini waywodae Transalpinensis, ubi hic agetur . . asp. 25

Item pro panibus albis domino waywodae Transalpinensi per dominum Johanni Krell dono datis . . . . . flor. 1 asp. 25

Item duobus familiaribus qui fuerunt cum domino Johanne Krell in partibus Transalpinis pro salario per octo dies . . . flor. 1 asp. 14

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band, pag. 254—293. Originalulŭ pe chârtie în archiva cea vechia a oraşului Braşovŭ.

CCLI.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce lui *Stefanŭ, voivodului Moldovei*, pentru informaţiunile, ce i le trimite despre pregătirile de resbelŭ ale Turcilorŭ şi ale Tătarilorŭ, şi-lŭ rógă, ca se dée ajutoriŭ Poloniei în casŭ de necesitate. 1521.

Sigismundus, Rex Polonie, Stephano, Vojevode Valachorum.

Mgce. dne., amice sincere nobis dilecte. Gratam nobis rem fecit Mgcia tua, quod nos certiores fecit de his, que aguntur apud imperatorem Turcorum et que Tartari adversus nos moliuntur. Nos providere curabimus, ut illi nobis et subditis nostris damna non inferrent. Tamen, ubi necessitas postulavit, rogamus tuam Mgciam., ut nobis auxilium prestet; quod licet in preterita necessitate non fecit, tamen confidimus in illa, quod nunc diligen-

tius curabit nos juvare juxta inscriptiones et federa inter nos inita, et nos vicissim Mgcie tue in omni ejus necessitate nunquam deerimus. Quam etiam rogamus, ut quemadmodum facit, non gravetur nobis significare, quando aliquid novi et presertim, quod in damnum nostrum cedere debere intelliget. Valeatque feliciter.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 386—387.

CCLII.

1521. 1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ consiliariloru sei, că după scirile primite dela *voivodulŭ Moldovei*, sultanulŭ turcescŭ plécă cu mare resbelŭ pe Dunăre şi pe uscatŭ; că de altă parte Tătarii încă aŭ încălecatŭ, şi ascéptă numai se véḑă în ce parte voru pleca Turcii; aşa că numai esistă nici o îndoélă, că Turcii plécă de astădată cu resbelŭ asupra Poloniei ori asupra Ungariei. In acéstă situaţiune critică regele Sigismundŭ cere svatulŭ consiliariloru séi, că ce felŭ de ajutoriŭ trebue se dée Moldovei, ca se împedice periculului, ce ameninţă Polonia.

Sigismundus, Rex Polonie, Consiliariis Regni Polonie.

Generose fidelis dilecte. Significavit nunc nobis celerrime et summa sollicitudine palatinus Moldavie, imperatorem Turcorum magna expeditione facta partim Danubio, partim terra versus has regiones in persona sua contendere, Tartaros etiam in campis propinquis paratos expectare ad irrumpendum, quo illi se convertent. Non dubium esse, quin vel regnum nostrum, aut Hungarie sint invasuri, petitque a nobis auxilium in eventu necessitatis sue. Ubi vero nobis incumberet, promittit, se pares suppetias nobis laturum. Et hec quidem omnia que ipse nobis de Turcis et Tartaris significavit, etiam ex literis dni. ducis Constantini et ex Hungaria cognovimus. Unde plane videntes, ingens discrimen regno nostro imminere, sive calamitas ista recte nos invadet, sive Valachum aut Hungaros obruet unde majore commoditate in nos postea devolveretur, significandum id quam primum Fti. tue voluimus, hortamurque illam, nobis quam celerius consilium suum perscribat, quid nobis in eventu isto exequendum censeat, et quale auxilium Valacho prestare, ipsi quoque quo modo nos domi comparare et instruere debeamus, ad tantum tamque presens discrimen arcendum. Nam uti res subita et inopinata magnique momenti et periculi, ita absque scientia et consilio Ftis. tue et aliorum consiliariorum nostrorum nihil agere voluimus nec volumus. Non solum autem res exigit, ut eadem Ftas. tua consilium nobis opportunum prebeat, sed ut etiam ipsa cum aliis subditis nostris sit in omnem eventum parata. Pro debito suo et salute Reipublice et gratia nostra factura. Datum Cracovie feria II. ante festum visitationis Marie.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 387.

CCLIII.

1521. *Sigismundă*, regele Poloniei, comunică regelui din Ungaria scirile primite dela *Stefană, voivodulă Moldovei.* 1521.

Sigismundus, Rex Polonie. Ludovico, Regi Hungarie et Bohemie.

Serme. etc. Rediens istinc a Mte. vra. ad nos orator noster rev. dnus Mathias Drevicius, eps. vladislaviensis, nobis retulit, quantis viribus quantoque conatu imperator Turcorum contendat adversus regnum et dominia Mtis. vre. Hungarie, et quo in metu ac perturbatione sit regnum ipsum constitutum. Unde maximam animi molestiam et solicitudinem cepimus; jam enim Mti. vre. satis exploratum putamus, ejus omnes res, fortunas et rationes nobis cum nostris communes esse. Quare vehementer anxii de statu Mtis. vre. mittimus hunc nuncium nostrum, ad illam et res ejus visendas. Quam plurimum rogamus, ut nos de omnibus ad plenum certiores reddere dignetur. Ed quia eadem que ab oratore nostro accepimus, nobis vojevoda Moldavie significavit, addens: imperatorem Turcarum sibi in subsidium Tartaros ascivisse, qui jam copias omnes suas finibus harum regionum nostrarum admoverunt, curam habemus cum subditis nostris, ut si quod aliud auxilium Mti. vre prestare nequiverimus, eorum Tartarorum impetum reprimamus, aut saltem ita arceamus, ut Turcis nullo modo adminiculo esse possent. Interim quid de hoste certi habeat, quidque ipsa consilii captet, aut quibus viribus, quo apparatu ad hostem ipsum repellendum nititur, nobis declarare dignetur, seque et subditos suos tueri quam diligentissime curet. Nos, quantum facultas nostra suffecerit et bella nostra patientur, Mti. vre. nullo modo deerimus. Que felicissime valeat et nos diligat. Cracovie XVI. Julii.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 387—388.

CCLIV.

1521. *Ludovică*, regele Ungariei, scrie Papei, că *Turcii* se pregătescŭ, ca se asedieze *Belgradulŭ*, și de aci se plece la Buda, la capitala regatului, ér' pe Mahomet Beg l'a trimesŭ cu 80.000 peste *Țéra-românéscă*, ca se atace Transilvania. 1521.

Beatissime Pater! etc. Saepius de regni mei, deque Christianorum omnium discrimine, quod a Turcis videbam imminere, apud istam sedem Apostolicam, per litteras, atque Oratores, et nuncios sum questus, ostendi tot annorum bellis, et assiduis hostium incursionibus, fractas, et debilitatas

regnorum meorum vires, quantum sit Turcarum robur ad bellum nobis inferendum, quanta meorum ad resistendum imbecillitas docui, non sum passus vel Sanctitatem vestram, vel Principes Christianos latere, publica hujus regni vectigalia in tuendis, ac retinendis meis arcibus, quae Turcis sunt oppositae consummi, neque ea tanta sunt, quanta ad sustinendum potentissimi hostis impetum, aliqua parte possent sufficere, hortatus sum, ut Sanctitas Vestra inter se Christianorum Principum animos ad concordiam sua auctoritate revocaret generalem in Turcas expeditionem suaderet, opem interim, et aliqua belli praesidia a Sanctitate Vestra toties efflagitavi, quae antequam aut persuadere, aut impetrare potuissemus, Turcarum Imperator pacatis, aut devictis hostibus, qui suas, patrisque cogitationes morabantur, mittit Legatos, qui pacem a me petant, et, dum alia atque alia per fraudem simulat, incredibili multitudine composita, revocatis etiam militibus Asiaticis, tanta vi coepit in me imcumbere, ut post hominum memoriam Turci nec militum numero, nec tormentis bellicis, unquam instructiores, mea regna invaserint.

Habet in castris, praeter navales copias ut exploratores asserunt, ducenta equitum, et peditum millia, quibus ipse Tyrannus ad arcis meae Nandoralbensis obsidionem, maxima spe concepta, properat, qua quidem arce, ut sibi persuadet expugnata, Budam, ubi mihi regia sedes est, recte perventurum minatur, et praedicat, idque forsitan, ut solemni voto quo se pater obstrinxerat facere satis posset. Is enim, ut accepisse Sanctitatem Vestram non dubito, ante eam, quam de Sultano victoriam reportavit, magno suo Mahumeto votum hujusmodi vovit [1], si se ejus victoriae compotem faceret, tria illius honori templa, toto orbe terrarum magnificentissima, primum in oriente, duo reliqua ad Septemtrionem et solem occidentem, se conditurum, his etiam loca, quae putabat esse accommodatissima descripsit, Jerosolymam, Budam, et urbem Romam. Habet in oriente, quam optabat, fani aedificandi potestatem, ad plagam hanc nostram septemtrionalem, totus ideo nunc est conversus, ut hinc ad solvendum opus extremum, et sibi optatissimum, se facilius possit accingere.

Nec una tantum ex parte, me premere instituit: nam alteri exercitui, qui 80.000. constat, Mahomet Begum, virum rei militaris peritissimum praefecit, qui per Valachiam inferiorem, ejusdem copiis per vim jam occupatis, Transilvaniam, provinciam meam, adoriantur. Concitavit idem Caesar ingentem Tartarorum numerum, qui Serenissimum quoque patruum meum, Poloniae regem, illato bello regni sui populatione, quo minus mihi suppetias fere possit avertat. Captavit solertissimus hostis tempus rei bene gerendae aptissimum, cum exploratum haberet, me ejus viribus parem non esse; inter summos vero Christianos Principes, reges Romanorum et Galliarum recens bellum conflari.

Quo me igitur in maxima hac tempestate vertam, cujus implorem auxilium, praeter Deum optimum Maximum, Sanctitatem vestram, et sedem

---

1) Exemplum meum habet: reportavit quod ineptam reddit sententiam; substitui igitur, vovit. Pray.

Apostolicam, superesse nihil video. Illud ergo inprimis oro, et obtestor, ut, dum licet, religioni christianae consulat, Principes, quos paulo ante nominavi et alios, qui forte dissident, omni consilio, et auctoritate sua paterna quam primum conciliandos curet, et ea arma, quae in se ipsos terra, et mari parabant, in perfidos fidei nostrae hostes jam jam possint convertere, suoque et Ecclesiae nomine Sanctitas vestra quam maximum poterit ferat auxilium. Nescio, an ab aliis unquam hostibus, a Turcis certe nunquam, majus nostrae religioni fuit periculum, qui simul ac figere pedem, quod Deus prohibeat, in Pannonia poterunt, Germaniam, atque Italiam adjungere suae ditioni, ludum sibi fore jactitant. Sanctitas vestra nihil praetermittat, ad summam mihi subveniendi celeritatem, nec pro meo tantum regno, sed pro Imperio Romano, et delenda christiana professione susceptum ingens hoc bellum existimet. Hostium tantus est apparatus, ut ab armis discessuri non videantur, donec aut vincant, aut a Christianis superentur.

Exposui, in quod discrimen res sit adducta, supplico iterum Sanctitati vestrae atque iterum, ne cunctetur Principes ad concordiam, in qua nunc victoriae spes est, adducere, eorumque vires omnes in hostes transferre, et mihi quam maximum in praesens subsidium poterit, dignetur suppeditare. Agam interim, et curabo diligentissime omnia, ne pro viribus aut mihi, aut regnis, aut defensioni christianae ulla ex parte videar defuisse. Sanctitati vestrae me, ut meorum tutelam regnorum supplex etiam atque etiam commendo. Budae 29 die mensis Junii 1521.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 142—146.

CCLV.

1521. *Ludovică*, regele Ungariei, scrie lui *Henrică*, regelui Angliei, că sultanulŭ turcescŭ şi-a pusŭ castrele sale la Sofia, unde are adunaţi la vre-o 200.000 de ómeni, ca se ocupe Belgradulŭ, şi apoi de aci se trécă la Buda, capitala Ungariei; că de asemenea s'a pusŭ în arme şi *voivodulŭ Ţerei-românesci*, ér' 40.000 de ómeni din forţele sale le-a împreunatŭ cu Turcii. 1521.

Ser^mo^ Principi domino Henrico dei gracia Anglie Regi et Fratri nostro Carissimo Ludouicus eadem gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Salutem et mutue charitatis ac felicium successuum incrementum. Ser^me^ Princeps et domine Amice ac Frater noster charissime: Et si priuatim nobis cum Maiestate vra ob maximam inter se Regnorum utriusque nostrorum distanciam, nulla adhuc intercesserit consvetudo, Tamen cum perspectum habeamus curae semper fuisse Ma^ti^ vestrae ut christiana Respublica in qua locum habet eminentissimum, et amplissima esset et tutissima, libuit, immo

ipsa compulit necessitas ad Maiestatem vestram has dare literas, quibus gravissima que non magis nostris quam omnium Principum christianorum Regnis, atque adeo ipsi Ecclesie catholice instant pericula, describeremus. Notum Ma^ti^ vestre putamus esse quanta Turcarum sevissimorum nostrae fidei hostium sit potencia, qui Asiam totam et non exiguam partem Europe Tyrannidi subiectam sue possident cum hijs post Greciam captam assiduum nostris Regnis fuit bellum et concertacio pene quotidiana, dum illi propagare imperium religionem extingvere, nostri sua defendere, fidem tueri satagunt. Hostes Turcis fuere Sultanus Tyrannus Egypciorum potentissimus et Persarum Rex quem Sophin appellant. Hic post diuturna Bella et Turcis sepe superatus et magna regni sui porcione mulctatus est, illi vita eciam est adempta cum Imperio. Postremo Turcarum Princeps quum ita rebus suis videbat conducere, fedus cum Sophi percussit, Bello itaque Asiatico et transmarino exoneratus cum esset, nihil putabat fore vel ad ampliandum Imperium antiquius vel ad gloriam pulchrius quam ut arma et vires omnes in christianos verteret se tamen ad tempus continebat, propterea quum audiebat christianos verteret, se tamen ad tempus continebat, propterea quum audiebat christianos Principes auctore summo Pontifice in Turcarum exicium conspirasse, Illud que Tyrannum morabatur, Quum sciret hanc inter Cesaream Ma^tem^ et nos esse necesitudinem et affinitatem, nec fieri posse quin omnes nobiscum vires et facultates suas, dum esset opus communicaret. Misit itaque legatos qui de pace nobiscum agerent hic adhuc existentibus, quibus antequam responderemus, exarsit hoc Bellum perniciosum inter Cesaream Ma^tem^ et christianum Gallorum Regem, hostis igitur dolo nos, cum de pace ageret circumvenire voluerit, seu animo repente ad occasionem mutato, cum videret neque Generalem illam, quam maxime timebat expedicionem in se decerni, nec putarent ullum nobis a Cesare qui bellum cum Gallis gereret presidium fore, incredibili Equitatu ac peditum collecta multitudine, Tormentis preterea alijsque rebus ad belli usum necessarijs celerrime comparatis bellum nobis inferre statuit, habet in Castris ad Sophiam que ciuitas a finibus nostris exiguo est remota intervallo, ad ducenta bellatorum millia, Quos ipse ad obsidionem arcis nostre Nándor Albensis ducet, Belgradum alio nomine vocant, est omnium que Turcis sunt finitime cor et caput clavisque tocius Regni. Qua ut superbissime iactat expugnata, ad Budam ubi nobis Regia est capiendam properabit, instruxit et alium exercitum hominum octuaginta millium, qui Transilvaniam provinciam nostram per Valachiam inferiorem duce Mehemet bego bellicosissimo aggrediantur, Valachie Prefectus habeat in armis omnes copias suas ex quibus ad quadraginta hominum millia, metu compulsus Turcarum viribus adiunxit. Tercius est exercitus ab eo ad vastandum eodem tempore Regnum nostrum Croacie descriptum prouidit insuper ne Ser^mus^ princeps nr. Polonie Rex esse nobis auxilio possit, Tartarorum enim quinquaginta millia, qui eius provincias ferro et igne vastarent concitavit. Huius tanti belli causa, ut vere possumus affirmare, Principum est Cristianorum, et imprimis nova inter Cesarem Ma^tem^ et Gallorum Regem dissensio, pro quorum concordia scripsi mus ad Sanctissimum Dominum nostrum, scripsimus ad ipsos Cesarem et Regem Christianissimum, nihil dubitamus quin si diuina miseracione, de pace in-

ter eos conveniret, illamque classem et arma que habent parata in Turcas verterent, christianos ab illorum metu imperpetuum possent liberare. Maiestati vestre cum utroque Principe arctissima est necessitudo eiusque auctoritas apud eos est maxima, Rogamus eam magnopere, velit publice salutis causa pacis inter eos conciliande provinciam suscipere et id sua auctoritate perficere, ut has vires quas in se ipsos et fundendum christianum sanguinem compararunt, in Teterrimorum hostium vertant excidium, hec enim unica est tuende a Turcis Christianae religionis via. Nostre etenim vires tot annorum bellis ita sunt attrite, ut ad sustinendum tanti hostis impetum, pares esse nullo modo possint. Quamvis non recusemus omnia, et ipsum si sit necesse spiritum pro tuenda fide et Ecclesia sancta profundere, Succurrat eciam Maiestas Vestra quam primum suo nomine, laboranti christianorum statui, non enim nostra tantum petuntur sed quicquit est Christiane dicionis aditum hinc sibi et Januam tantum ad alia Regna querunt. Quam si semel aperuerint facilius tandem quascunque in partes libuerit penetrabunt, faciet Majestas Vestra rem dignam summo principe. Opus autem est celeritate nam hostes quotidie appropinquant, et procul dubio antequam hec Litere ad Ma^{tem} Vestram pervenerint nos et Regna nostra invadent. Iterum atque iterum Maiestatem Vestram rogamus laboranti Reipublice Christiane et consilio et auxilio dum licet succurrat. Quam valere optamus felicissime. Datum Bude, Ultima Junii Anno domini Millesimo Quindgesimo vigesimo primo: Regnorum nostrorum Hungarie et Bohemie etc. anno sexto.

Ludouicus Rex
manu ppa.

Superscript.:

Ser^{mo} Principi domino Henrico dei Gracia Anglie
Regi etc. Fratri nro Charissimo.

Monumenta Hungariae historica. Diplomataria. Tom. V. pag. 62—64. Originalulŭ în Museulŭ britanicŭ în aşa numita Bibliotheca Cottoniana.

CCLVI.

1521. 1521. *Ludovică*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ asediéză cu mare ostire cetăţile dela *Belgradŭ* şi dela *Sabaţŭ*, şi fiindŭ-că, după cum se teme, fortăreţele aceste au se fie perdute, astŭ-felŭ nici apărarea regatului nu se mai póte susţiné, şi în puţine ţile Ungaria are se căţă în mânile inimicilorŭ. Regele Ungariei, presimţindŭ căderea regatului şi căderea sa propriă, cere cu insistenţă ajutoriŭ din partea regelui Poloniei.

Ludovicus, Rex Hungarie et Bohemie, Sigismundo, Regi Polonie.

Serme. princeps etc. Novitates, que de Turcorum conatibus nuper habebamus, Mti. vestre per rev. dnum. Mathiam, epum. vladislaviensem, oratorem ejusdem, significavimus, nunc autem Mti. vestre declarandum duximus, quod Turcorum imperator arces nostras Nander Albam et SSabacz maximo equitum et peditum exercitu navalibusque copiis ac tormentorum validissimorum tanto numero, quantus fortasse in unius arcis obsidione raro ante hunc diem est visus, oppugnat acerrime. Et utriusque arcis prefecti, quum de ratione agendi belli et tuendis arcibus aliquamdiu nobiscum Bude consultassent, cum bono peditum presidio, acceptis stipendiis et commeatu aliisque rebus, que ad tolerandam obsidionem sunt necessarie, quum redirent, aditu sunt per Turcos prohibiti. Quibus arcibus — ut maxime timemus — amissis, regnum nostrum vix servari poterit, quin intra dies paucos in hostium cedat potestatem, duobus precipue magnis et fructuosissimis comitatibus, sirmiensi et bacciensi, ubi Nanderalbam et SSabacz, quod deus avertat, ceperint, nullo fere certamine potientur. Non minus quoque et inferioribus partibus et themesiensi comitatui instat periculum, unde ipse Turcorum cesar cum exercitu firmissimo regnum nostrum est invasurus per se vel per legatos. Croatiam quoque ac Transilvaniam proxime sunt invasuri. — Undique ab hostibus ita sumus circumsepti, ut fidere rebus nostris absque externo presidio nequeamus. Scripsimus ad Bohemos, Moravos et Slesitas, ut quam primum ad ferendam nobis opem accurrant. Rogamus Mtem. vestram, velit eos cohortari ac incitare, ne quid more interponant. Alioqui vita nostra cum regno in appertum discrimen adducetur. Juvet Mtas. vra. quoque nepotem quam maximo nunc poterit auxilio, nam et servati nobilissimi regni gloria in Mtem. vestram magna ex parte redundabit. Quod si nostro tempore in hostium manus venerit; licet nulla nostra culpa id possit accidere, nunquam tamen nostra familia vitare reprehensionem hominum poterit. Si non essemus jure sanguinis Mti. vre. conjuncti, hostium tamen perfidorum vicinitatem ut fugere posset, nullis, ut opinamur, opibus parceret. — Acerbiora in dies afferuntur, ventum est pene ad extrema. Mtas. vra. regno christiano laboranti vicino, nepoti succurrat celerrime, etiam atque etiam rogamus. Que valeat felicissime et habeat nos commendatos. Bude fer. VI. ante festum S. Margarethe.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 388—389.

CCLVII.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, cere informaţiuni mai detaiate dela regele Ungariei în privinţa situaţiunei, şi-lŭ încuragézĕ pentru apărarea regatului în contra Turcilorŭ. 1521.

Sigismundus, Rex Polonie, Ludovico, Regi Hungarie etc.

Serme nepos. Solliciti impense de statu et successibus Mtis. vre. mittimus ad eam visendum hunc nuncium nostrum; quam plurimum rogamus: curam omnem impendere dignetur, ut quidquid actura est de vindicando regno ab impetitione hostili, agat tempori tantum quantum opportunitas et vires Mtis. vre. illi persuadere videbuntur, ne quid mora in tanto incendio detrimenti afferat. Speramus vero et maturo consilio optimatum Mtis. vre. et ejus gentis fortitudine, nec non etiam hostili tam longa et pertinaci mora — si quidem uti res alie, sic etiam exercitus consenescunt et vires eorum tempore minuuntur — vram. Mtem. ex hoc hoste ipso triumphaturam, si eo vires et studium intenderit. Quod dominus deus dirigere dignetur. Interim Mtem. vram. etiam atque etiam rogamus, nobis rationes rerum suarum omnes describere et sollicitudinem nostram levare dignetur. Que felicissime valeat et vincat. Cracovie.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 389.

CCLVIII.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că fortăreţa dela Sabaţŭ a căḑutŭ în mânile Turcilorŭ; că de asemenea s'au supusŭ Turcilorŭ şi comitatele Sirmiu şi Baciŭ, ér' cetatea dela Belgradŭ se află într'unŭ periculŭ estremŭ. Regele Ungariei cere cu insistenţă ajutoriŭ din partea Poloniei, de óre-ce Turcii, au de gândŭ se plece către Buda şi se ocupe regatulŭ. 1521.

Ludovicus, Rex Hungarie, Sigismundo, Regi Polonie.

Serme. princeps et dne. patrue noster charissime. Necessitate cogimur et singulari fiducia, quam in Mte. vra. habemus, toties ad eam de nostris periculis scribere. Castrum nostrum SSabacz, quod nuper a Turcis obsessum scribebamus, jam in hostium venit potestatem. Sirmiensis et bacciensis comitatus, proposita spe libertatis, ad deditionem sollicitantur, et ut accepimus, nonnulli ex illis populis, subito metu et amissione arcis SSabacz consternati,

imperata jam faciunt et Turcos juvare commeatu ceperunt. Nanderalba, validissima cincta obsidione, in maximo versatur periculo. Nos hinc hodie auxilio dei optimi in campum proficiscimur, castrisque loco opportuno positis, regnorum nostrorum vires contrahemus, externa auxilia, si per hostem licuerit, expectabimus, alioqui progredi illum vel cum nostri capitis discrimine vetabimus. Nunc igitur, si illud, quod a Mte. vra presidium poposcimus, miserit, juvare nepotem in extremis periculis poterit. Habet Mtas. vra. ut audimus, paratas quasdam peditum copias, eas saltem si absque magno suo incommodo poterit, quam primum ad nos mittere velit. Nam si nos deus incolumi regno servaverit, nihil est, quod vicissim Mti. vestre non modo in tam gravibus periculis, sed in mediocribus rebus suis prestare ultro nollemus. Agitur de capite et de regnis nostris; nam Turcus, ut transfuge et exploratores nostri referunt, eo est proposito, ut Budam veniat et hoc regnum occupet. Non deserat Mtas. vra. nepotem tam periculose laborantem. Mtem. vram. valere optamus felicissime et illi nos commendamus. Datum Bude die divisionis Apostolorum.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 389—390.

CCLIX.

1521. 1521. *Ludovică*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că *Turcii* au ocupatŭ cu forţa cetăţile dela Sabaţŭ şi dela Semlinŭ; că o parte din fortăreţele dela Sava au fostŭ părăsite de armata ungurească, care n'a mai avutŭ curagiulŭ se ascepte acolo pe inimici; că Turcii asediézĕ acum cetăţile dela Belgradŭ, Salankemen şi Severinŭ, şi după luarea acestora au de gândŭ se mérgă la Buda.

Ludovicus, Rex Hungarie et Bohemie, Sigismundo, Regi Polonie.

Reddite sunt nobis litere Mtis. vre. date Cracovie XVI. Julii, quibus scribit, se intellexisse a rev. dno. vladislaviensi epo., in quas perturbationes inciderimus, et quid Turcorum tyrannus in nos moliatur. Et quoniam res nostras communes, ut re vera sunt, existimat, cupit certior fieri, quid postea sit sequutum, quid certi de hostium conatu habeamus, quid consilii captemus, quibus viribus simus et quo apparatu. Scripsit etiam vra. Mtas. de Tartaris, quos Turcus sibi dicitur ascivisse, curam se habituram, ut aut impetum Tartarorum reprimat, aut impediat, ne Turcis conjungi adminiculoque esse possint. Gratias maximas habemus et agimus Mti. vre., quod tantam de nostra et regnorum nostrorum salute curam habeat, et ut paucis rescribamus: nulla in parte est imminuta perturbatio, nec cessat hostilitas. Arces Ssabacz et Zemplin vi capte sunt, alique alie ad Savum site deserte relicte sunt a nosris, quod vim hostium expectare in eis non fuerunt ausi. Nanderalba adhuc est in obsidione,

que jam admotis machinis oppugnatur. Misimus aliquot milia equitum et peditum in succursum illius, si non interim pereat donec illo perveniant, aut si paria viribus hostium esse poterunt.

Oppugnata est etiam civitas Salankemen, sed capi primo impetu non potuit, repulsi hostes fuerunt non sine multa ipsorum cede. Misimus illuc quoque presidium, sed dubium est: an iterum hostes ad illam expugnandam redierint. Timemus locis illis omnibus, sed plus Nanderalbe, que in filo jam pendere videtur: non potuimus enim illi propter subitam hostis invasionem opportune succurrere, nec satis scimus, an obsessi auxilium nostrum expectare diutius possint. Castra Desputi prodita sunt Turcis, qui nunc Sirmium libere populantur. Arcem Pecthibis jam oppugnaverunt, sed frustra, repulsi enim fuerunt cum multa cede suorum. Heri accepimus, Scurinium [1] esse obsessum, hostis consilium esse dicitur, ut capta Nanderalba Varadinum Petri, que arx est amplissima, item Zalonkemen et Titulium, portas totius Danubii occupet et contra nos, veniat tam per siccum quam per aquam, et ut nostri exploratores dicunt atque etiam transfuge, viginti hospitia numeravit Turcus, per que usque Budam venire possit. Nos vero, si fuisset nobis integrum, jam diu illi occurrissemus, nec permisissemus illi arces nostras occupare, sed tempestive nec hujus regni copias levare, nec externa presidia habere potuimus. Nunc jam dnus. palatinus congregavit unam partem regni nostri juxta oppidum Zyntha ultra Danubium, citra vero similiter congregantur alie partes juxta oppidum Tholna et paulo etiam inferius. Nos sumus in Teten cum paucis, augetur tamen quotidie exercitus noster tam peditatu quam equitatu. Non fuit nobis visum, ut cum paucis in fauces hostium descenderemus, quum autem junctis viribus hostes procedant, statuimus nos quoque omnes copias quascunque habere poterimus conjungere et unitis viribus illorum conatus prohibere et fortunam quecunque venerit tentare. Jussimus itaque dnum. vojevodam de Transilvania exire et ut dno. palatino uniatur. Nos citra Danubium descendemus et tandem vel citra vel ultra Danubium, uti visum fuerit, totum exercitum congregare et unire. Nam incertum adhuc est, hacne an altera parte Danubii hostis ascensum et progressum contra nos moliatur. Illmus. princeps dux Ferdinandus mittet nobis tria milia peditum ex Germania, quorum mille hoc triduo ad nos pervenient, alia duo paulo tardius, mittet etiam ingenia bellica, nec ulla in re tam bonus frater est nobis, ut videmus, defuturus. Jussit preterea suas provincias nobis vicinas esse in armis, ut nobis succurant, dum vocabimus. Ex subditis nostris externis adhuc nihil habuimus subsidii, immo magna Bohemorum pars nititur ire ad stipendium regis Gallie contra cesarem. Quod si fiet, nec cesar, nec Ferdinandus, alioqui propensi, opem nobis ferre poterunt. Prohibuimus eos, ne quid agant, sed nescimus, quibus privilegiis innituntur. Proczkonem nuper illuc misimus et ejus rei gratia et subsidii, quod antea ab eis petivimus, sollicitando iterum mittemus alium. Mtem. quoque vestram rogamus, scribat aut nunciet illis, ne talia hoc presertim tempore facere audeant. Heri venerunt ad nos duo ex ipsis, qui di-

1) De sigurŭ Seurinium, adecă Severinulŭ.

cunt, se libentius facturos stipendia apud nos contra Turcos, que si negabuntur, sese omnino ad Gallum profecturos. Nos libenter eos conduceremus, si nervus belli suppeteret.

Apparatus noster — nam nobis apud Mtem. vram. nil est dissimulandum — mediocris est et non talis, ut pares hostibus esse possimus, nisi externis auxiliis cumulatis adjuvemur. Hic est, Serme. rex, patrue charissime, presens status rerum nostrorum, et in hoc discrimine versamur, in quo plus spei in deo exercituum dno. quam in viribus nostris collocavimus. Quid acciderit, Mti. vre. interdum significabimus. Quam rogamus, ut nostri non obliviscatur. Deus eandem quam felicissime conservet. Datum in oppido Teten fer. II. ante f. ad vincula beati Petri.

Acta Tomiciana Tom. V. pag. 392—393.

CCLX.

1521. 1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, rógă pe *voivodulŭ Moldovei* se permită liberă trecere şi întórcere prin ţéra sa curierului polonŭ Wrona, pe care-lŭ trimete la sultanulŭ turcescŭ.

Sigismundus, Rex Polonie, Vojevode Moldavie.

Mgce. domine. Mittimus ad cesarem Turcorum hunc cursorem nostrum, nobilem Wrona, pro salvo conductu magno oratori nostro. Et postulamus a vra Mgcia., ut eundem Wrona euntem illuc et redeuntem libere per dominium suum transire permittat et conductorem suum illi adjungat usque ad fines ejusdem dominii sui. Factura pro jure bone amicitie et vicinitatis et ex vi federum, que inter nos habemus.

Acta Tomiciana Tom. V. pag. 394.

CCLXI.

1521. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie Papei *Leo X.*, că sultanulŭ turcescŭ, întărindu-şi domnia în părţile Asiei şi ale Egipetului a năvălitŭ asupra Ungariei, a cuprinsŭ o parte din fortăreţele de la frontieră, astŭ-felŭ că Ungaria se află de astă dată în celŭ mai mare periculŭ. Dênsulŭ rógă pe pontificele se mijlocéscă, ca principii creştini se trimétă câtŭ mai în grabă ajutórele, ce sunt necesare Ungariei. 1521.

Sigismundus, Rex Polonie, Leoni X., Pontifici maximo.

Non dubito, vram. Sctem. cum fama ipsa tum nuncio Sermi. regis Hungarie, nepotis nostri charissimi, jam accepisse, quemandmodum imperator Turcorum, inito cum Zophi federe et firmato imperio suo Egypti et Syrie, regnum Hungarie omni vi et conatu suo invasit. Quod quidem regnum, uti sub longa pace bello desuetum et rege adolescentulo ita inopinato aggressu absque multo negotio arces finitimas et totius regni immo totius Christianitatis munimentum, alias quidem jam intercepit, alias vero adeo oppugnat, ut vix ulla spes sit eas tutandi; nec eo contentus ipse recta cum majoribus copiis ad universum regnum occupandum progreditur, eam opportunitatem nactus, qua et regnum ipsum imparatum invenit et me adeo cum Moscis et Tartaris ejus subordinatione occupatum, ut nunquam alias magis. Quare, clementissime domine, supplico omni studio et cura vre. Scti., ut perpenso imprimis eo, quod Sermus. nepos meus et ego dudum inducias habere pro arbitrio nostro cum ipso Turco potuissemus, sed in gratiam Sctis. vre illas acceptare distulimus, scientes quid ille in Christianos moliretur, sperantesque, quod Sctas. vra expeditionem generalem, ad quam se jam tanto tempore accingebat, facere deberet, cui deesse nobis non licuisset, perpenso deinde, quod quum regnum Hungarie, quod omen deus avertat, succumberet, quanta janua pateret hosti cum ad Italiam, tum ad alia regna christiana occupanda, quam que omnia difficiliora essent ad ipsam generalem expeditionem exequendam: curare dignetur Sctas. vestra, omnibus allis negotiis posthabitis, ut regno ipsi Hungarie quam celerius opem ferat, reductisque christianis principibus et presertim cesarea Mte. cum Sermo. dno. rege Gallie ad concordiam, eundem expeditionem generalem exequatur. Alioquin regnum ipsum Huugarie tantam vim diu ferre non poterit. Ego utcunque ingentibus Moscorum et Tartarorum copiis undique sum cirumseptus, misi tamen in subsidium nepoti laboranti equitatum et peditatum tantum, quantum in celeritate et meis difficultatibus fieri potuit, non quantus ad tantum hostem reprimendum sufficeret. Dignetur itaque Sctas. vra. omni mora posthabita regno ipsi Hungarie immo et ss. sedi sue et toti rei christiane subvenire Factura officium tante existimationis et omnium de se spei pontificis remque adeo urgentem et necessariam, ut urgentior magisque necessaria a multis seculis non contigerit. Felicissime valeat vra. Stas. Cui me iterum et mea omnia humiliter commendo. Dat. Cracovie.

Acta Tomiciana Tom. V. pag. 397—398.

CCLXII.

1521. 1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ, după ce a ocupatŭ mai multe fortăreţe din Ungaria, după ce a prădatŭ şi a distrusŭ mai multe sate şi oraşe, s'a retrasŭ acumŭ pentru iernatŭ în ţinutulŭ Belgradului; însă până când cetăţile dela Belgradŭ şi de la Sabaţŭ vorŭ fi în mâna inimicului, Ungaria nu póte fi sigură.

Ludovicus, Rex Ungarie et Bohemie, Sigismundo, Regi Polonie.

Recentiores a Mte. vra. literas accepimus, datas die XIV. Septembris, quibus sapienter consulit, ut que pro vindicando ab hostibus regno nostro acturi sumus, ne quid mora possit afferre detrimenti, mature agamus. Optat etiam pro sua erga nos pietate, ut rerum nostrarum rationes omnes per literas illi explicemus. Igitur de celeritate rei gerende, idem profecto nobis propositum semper fuit, quod suadet Mtas. vra., sed quum hostes totum fere triennium consumpsissent navibus edificandis et parandis his rebus, que ad hoc bellum perficiendum videbantur necessarie, nosque interim, ut aliis literis ostendimus, per legatos pacem orantes ludificarentur, imparatos sunt aggressi. Itaque dum in petendis expectandisque externis auxiliis, in conjungendis regnorum nostrorum viribus laborabamus, post expugnatas quasdam arces, multa preda, ex Sirmio aliisque civitatibus acta, multis oppidis et villis incensis et solo equatis, Nanderalba quoque, cujus sine precipuo animi nostri dolere meminisse non possumus, undesexagesimo die quam oppugnari cepta est, potiti sunt. — Turcarum imperator munitis et instauratis arcibus Nanderalba et Ssabacz firmissimisque presidiis impositis in vicina loca seu hibernandi causa seu, ut redire ad quamvis occasionem possit, concessit. Balibegus tamen quem Senderovie et captis finibus nostris prefecit, non pauciores quadraginta hominum milibus illic instructus dicitur. Nos, quod hoc extremo anni tempore videbatur agendum, spectabiles et mgcos. Stephanum de Bator, palatinum, et Ioannem, comitem scepusiensem, vojevodam Transilvanie, capitaneos hujus expeditionis generales pari autoritate prefecimus, eosque primum ad civitatem Vilak misimus, ubi die dominico proximo conventum optimatum, procerum ac totius nobilitatis nostro edicto celebrabitur. Agetur illic de regni nostri periculis, de recuperandis, si tempus patietur et vires suppetent, amissis, aut saltem de Salonkemen, Titulio et Varadino Petri, Zemplinio aliisque castris, quibus fidere ad tempus utcumque possimus, muro, tormentis, commeatu, presidio muniendis. Proponentur autem omnes necessitates nostre, petentur tanti belli subsidia, quibus nos per hiemem tueri et ineunte vere novum inire bellum possimus. Nos interesse conventui ob adversam valetudinem vix poterimus; mittemus tamen viros aliquos idoneos, qui omnibus de rebus nostro nomine cum illis agant. Que priusquam decernantur, ad nos debebunt referri. Quinqueecclesiis interea manebimus.

Nostrarum rerum statum Mtas. vestra accepit. Utinam in annum sequentem, adnitentibus omnibus principibus christianis, sit felicior. Nam nostris

viribus emendari vix poterit. — Patet Turcis aditus in regnum nostrum per terras et flumina, patebit quoque in vicinas regiones, nisi tandem aliquando suam rem agi principes existiment. Dari nostre negligentie non poterit, quod sero copias contraximus, nam ita undique premebamur, ut eodem tempore omnes fines, qui longo inter se intervallo dissident, tuendi et servandi essent. — Bohemi vero etsi presidium nobis aliquod decreverint, id tamen, quantumcunque sit, nondum e Bohemia profectum est. Spem in Mte. vra. habemus certissimam, quod nos difficillimis nostris temporibus, ut instituit, juvare non desinet. Regnum enim nostrum, dum Ssabacz et Nanderalba in hostium manibus erunt, salvum aut tutum esse nunquam poterit. Valere Mtem. vestram optamus fellicissimam. Ex castris nostris ad oppidum Mohacz primo die Octobris.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 401—402.

CCLXIII.

1521. *Nobilimea din Ungaria* întrunită în dieta dela Buda decide: că pe lângă tóte că *ţeranii* ar fi trebuitŭ se remână scutiţi de contribuţiuni din causa multelorŭ calamităţi şi miserii, la care sunt espuşi, însă fiindŭ-că Ungaria se află de astă dată într'unŭ periculŭ estremŭ, de aceea toţi ţeranii, ori unde vorŭ locui în Ungaria, se fie obligaţi a plăti ca contribuţiune de resbelŭ câte 1 florenŭ de fumŭ, şi pe lângă aceea câte 5 denari de fie-care bou, vacă, ori alte vite de jugŭ. 1521.

Contributio et ordinatio ad defendendam Vngariam in conventu Budensi per omnes Vngaros facta et per regem Ludovicum approbata. Ad diem S. Elisabethe.

Quoniam ad magni hostis magnas vires magna pecunia, que nervus belli est, conquirenda et congerenda est, licet igitur rusticis et ruralibus aliisque plebeje conditionis hominibus post plurimas eorum calamitates et miserias jam tandem parcendum foret, extrema tamen necessitas et imminens regni periculum, cogit eos pro hac vice etiam preter solitum subsidium prestare et modo subscripto contribuere. Quapropter universi et singuli rurales et ignobiles plebejeque conditionis homines etiam in civitatibus et oppidis liberis regiis et reginalibus, ubilibet in hoc regno Vngarie partibusque ejusdem residentes et commorantes; insuper etiam inquilini, tam in domibus propiis eorum, quam etiam apud alios habitantes, uxorati tamen et usus proprios seorsum habentes, si etiam in domibus et curiis nobilium residerent, demptis duntaxat inquilinis et mercenariis, qui proprio victu et amictu dominorum suorum terrestrium utuntur, fumatim singulatimque solvant florenum unum.

Insuper a quolibet vase vini integro, quod aut ex propriis vineis crevit,

aut etiam pecuniis quis eorum emit, quinquaginta denarios; de mediocribus vero vasis vinorum, prout in partibus superioribus Cassoviam versus habentur, singulos viginti quinque denarios; de vasis autem nimis magnis, prout sunt Fwadar (Gwadar, R.) Posonium versus, florenum unum; de vasis paulo minoribus sicuti Dreylingk (Drayling, R.) denarios septuaginta quinque solvant. Hoc declarato, quod illis in locis, quibus vina fuerant nata, si etiam per colonos jam vendita extissent, contributio prenotata juxta judicis ac juratorum civium ipsorum locorum fidelem conscientiosamque recognitionem et attestationem effective reddantur.

Item braxatores cerevisie de opificio eorum singulatim solvant florenum unum, a singulis vasis integris cerevisiarum denarios X., a mediocribus vero vasis seu vasculis denarios V.

Item de sigulis bobus, vaccis et aliis jumentis et equis, tam aratra currusque trahentibus quam etiam in campis existentibus et pascentibus, singulatim denarios V.

Item de ovibus, capris, apibus et porcis singulatim denarios duos; de vitulis vero et paledris agnis et porcellis unius anni nihil contribuatur.

Ceterum universi artifices mechanici; ut sutores, gemmifixores, aurifabri, carpentarii, lapicide, fabri, pictores, mensatores, plumbifiguli, rasores, textores, chapones, funifices, cuprifabri, barberii, maccellarii, pellifices, coriarii, vilipari, seripari, lanifices, calcarii, curriparii et cerdones ceterique mechanici artifices in civitatibus et oppidis duntaxat residentes a singulis tabulis et officinis eorum ultra prenotatum unius floreni subsidium fumatim, ut prefertur, exigendum, solvere teneantur unum florenum.

Item universi mercatores, institores, apothecarii, pannicide, boltharii et alli feneratores in liberis ac aliis civitatibus muratis residentes vigesimam partem rerum suarum mercimonialium conscientiose contribuere debent.

Vniversi molendinatores omnium molendinorum, quoqunque nomine censeatur, etiam hammer et huta, de singulis molaribus seu rotis solvant florenum unum singulum.

Vniversi piscatores de integro reti magno, gyalom appellato, solvant singulatim florenum unum.

Preterea mercatores et pannicide extra liberas et muratas civitates habitantes a singulis eorum equis curriferis solvant singulos denarios quinquaginta.

Item ecclesiarum parochialium plebani ac altariste et alie persone ecclesiatice, que gentes non conservant et pecoribus pecudibusque carent, decimam partem rerum suarum aurearum et argentearum ac pecuniarum paratarum contribuant.

Item quod Judei ubicunque et in quibuscunque bonis residentes per singula capita h. e. viri et mulieres ac juvenes, puelle et pueri, solvant florenum unum, juxta tamen rerum suarum exigentiam, ut pauperes a ditioribus in hujusmodi contributione adjuventur; et quod premisse omnes contributiones pro hac vice solummodo intelligantur.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 407—408.

CCLXIV.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că sul- 1521.
tanulŭ turcescŭ se pregătesce cu o armată formidabilă asupra Ungariei; ca în Ţéra-românéscă murindŭ *Băsărabŭ bĕtrânulŭ* i-au urmatŭ în domnie fiulŭ sĕu *Teodosie*, dar în contra acestuia s'a ridicatŭ cu resbelŭ unŭ rivalŭ din némulŭ voivoḑilorŭ de mai înainte; şi atunci Mehmet-beg, prefectulŭ turcescŭ, ca sĕ deoblige pe Teodosie i-a datŭ ajutoriŭ, şi noulŭ pretendentŭ la domnie a fostŭ învinsŭ şi ucisŭ. In fine Mehmet-beg a prinsŭ şi pe Teodosie şi pe mama sa şi i-a dusŭ în captivitate la Nicopolŭ.

Ludovicus, Rex Hungarie et Bohemie, Sigismundo Regi Polonie.

Mirificam erga nos regnumque nostrum Mtis. vre. charitatem, et quantam de statu rerum nostrarum habeat sollicitudinem, tum aliis argumentis perspicuis, tum quod nuncios, per quos de rebus omnibus nostris fiat certior, tocies mittere non gravatur, plane agnoscimus. Quum igitur ea, que ante conventum nostrum sunt acta, ex mgco. Joanne de Tarnow, capitaneo suo, et ex literis nostris Mtas. vra. jam acceperit, perstringemus ea, que sunt postea sequuta.

Celebravimus pro festo S. Elisabethe preterito conventum, in quo constitutum est ad curie nostre necessitates et ad futuram in Turcos expeditionem non vulgare subsidium, prout ex conclusionibus, quas in articulos digestas ad Mtem. vram mittimus clarius cognoscet.

Coronatio vero Serme. sponse nostre, prestito per nos prius de more regum Ungarie regnicolis nostris (quod solum pro confirmatione regiminis nostri faciendum restabat) juramento undecimo mensis hujus, quum prius ob negotia que erant impedimento, fieri non potuisset, magna prelarorum, baronum ac nobilium regni nostri frequentia in Alba regali est peracta. Nuptiis autem celebrandis octavum diem epihaniarum dni. constituimus, quibus utinam Mtas. vra., sicut prioribus indicavimus literis, posset interesse, nihil in vita nobis suavius, jucundius, optatius unquam accidisset. Nam presentia Mtis. vestre et curas nostras minuisset et metum hostibus attulisset non mediocrem et insuper nuptie ipse quoque fuissent facte et splendiores et letiores. Verum quum id temporis vel ratio vel angustia negaverit, rogamus, ut animo saltem velit et nuptiis nostris interesse et ea cogitare ac solita pietate consulere, quibus maxime viribus et consiliis hosti potentissimo ad ver proximum occurrere et eum a nostrorum cervicibus aliquando possimus removere. Nam ut certissimi exploratores ad nos attulerunt, tam validum Turcus in presens comparat exercitum, tam magnum navium omnis generis numerum edificat, ita se et tormentis et omni apparatu bellico instruit, ut majores Turcarum vires nullo unquam tempore Christiani viderint. Invadet rursus quam primum mitiora fient tempora regnum nostrum per terram et flumina, publice autem minatur et predicat, proxima estate Budam se visurum, unumque ad id sibi sufficere oculum, nam si verum est quod ferunt, et filio et altero oculo nuper est orbatus. Habet variis in locis nunc quoque non parvas copias, que ad ripas

expectant, dum flumina glacie constringantur, facereque in nostros fines excursiones possent. Nos, ut aperte Mti. vre. fateamur, ad excipiendum aut invadendum tantum hostem, nisi deus et cum Mte. vestra reliqui principes nobis adsint, pares nullo modo poterimus esse presertim quum hac estate omnem nostrum thesaurum sine fructu aliquo effuderimus. Magnum quoque ex partibus transalpinis nostre Transilvanie ac toti regno nostro instat periculum, nam quum defuncto patre Bozorab, vojevoda transalpino, filius Theodosius, puer, nostro consensu successisset, emersit in ea provincia quidam ex vojevodarum genere, qui puerum dominio privaturus bellum eidem intulit. — Non procul erat eo tempore Mehmetbegus, Turcorum prefectus, qui cognitis his, que in Transalpinis agebantur, ut vojevodam faceret sibi obnoxium, cum aliquod Turcorum milibus Theodosio tulit auxilium prelioque cum hostibus collato eum, qui provincie dominatum affectabat, occidit, puerumque cum matre et patris majorumque suorum thesauro et optimis quibusdam tormentis bellicis ad numerum triginta duorum in Turci transtulit ditionem et potestatem. Hujuscemodi autem est Mehmetbegus usus arte et perfidia. Simulabat, se puerum velle paterne sedi ac dominationi restituere, atque ita restituere ut postea tutus esse posset. Quum igitur ad Tergovisciam, oppidum celebre Transalpine, ubi vojevoda habet domicilium cum matre, opibus et tormentis Theodosius pervenisset, preter opinionem navibus, que ad hoc ipsum parate in Danubio erant, imponuntur et Nicopolim, quo in loco hodie quoque detinentur, sunt deducti; itaque Mehmetbeg cum Turcis rerum summam in Transalpinis hoc tempore obtinet, etsi Valachi seditionibus intestinis et factionibus et tumultu universam concitarunt provinciam; alter enim alterius bona hostilem in modum vastat ac diripit. Quin etiam in Transilvaniam ex hac provincia per Turcos nuper et Valachos facta incursione Siculorum nostrorum ville aliquot in predam sunt verse, proponuntque, quam primum per anni tempus licuerit, duas precipuas in Transilvania, nostre ditionis, civitates, Braszoviam et Cibinium se velle obsidere, Severinium quoque Orsowa Mihaldt et Peth, arces nostras Transalpinis vicinas, expugnaturos, quibus captis, quod deus avertat, parvo negotio reliqua omnia possent obtinere. Nec sunt, que nunc ad Mtem. vram. de rebus nostris scribere potuimus. Utinam letiora scribamus. Nos alioqui, quod Mtas. vra. scire desiderat, bona ac prospera utimur valetudine. Ceterum urgemur plurimum a Bohemis, ut in Bohemiam concedamus, nuptiis peractis; et nisi id fiet, dicunt et plane affirmant, regnum ipsum Bohemie ad majores discordiarum flammas exarsurum et nos nihil auxilii ad futurum bellum ab ipsis habituros. Prohibent nos multa, ne vadamus, tum propter pestem, que nondum ubique in Bohemia cessavit et que nunc potissimum in Moravia et Slesia cepit sevire, tum quia abesse ab hoc regno nostro, maxime hac bellorum tempestate sine suspicione vix poterimus, tum etiam, quod profectio nostra satis tuta fore non videatur ob seditiones ipsas bohemicas, presertim si prius quam iverimus cum Mte. vra. convenire et colloqui nequeamus. Nihilominus, si omnino eundum erit, Mti. vre. quam primum significabimus et eam de rebus illic tractandis consulemus, in quibus nil est nobis desideratius, quam si Mtem. vram. nobiscum vel in Bohemia, vel juxta in loco aliquo convenienti convenire liceret. Reliqua ex

oratore nostro intra dies paucos cognoscet. Cui nos et regna nostra etiam atque etiam commendamus et eam valere optamus felicissimam. Datum Bude in festo beati Joannis apostoli et evangeliste.

Acta Tomiciana. Tom. V. pag. 415—416. Engel, Geschichte der Moldau u. Walachey. I. pag. 200—202.

CCLXV.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, comunică *Saşilorŭ* din Transilvania, că a datŭ ordinŭ voivodului din Transilvania se plece câtŭ mai în grabă în ajutoriulŭ *voivodului Teodosie* din Ţéra-românéscă, în contra căruia s'a ridicatŭ ca pretendendŭ unŭ călugărŭ cu numele Dragomirŭ. 1521.

Ad Cibinienses.

„Ludovicus — Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Ex litteris vestris intelleximus non sine ingenti molestia calamitatem illam, quam Calager *(sic)* ille Dragamir *(sic)* Theodosio Wayvodae Transalpinensi intulit. Qui quidem Theodosius cum sit legitimus heres et per nos quoque confirmatus Wayvoda Transalpinensis, statuimus ei in omnem eventum, quo citius fieri poterit, succurrere, et jam Wayvodae nostro Transsilvano commisimus, ut opem illi ferat ad avertendam hanc hostilitatem. — Hortamur autem vos quoque et rogamus, velitis, quatenus in vobis est interim eidem Theodosio et rebus suis favere. — Dat. Quinquieecclesiis fer. quinta prox. post. fest. bb. undecim millium virg. a. d. 1521.»

Engel, Geschihte der Moldau u. Walachey. I. pag. 202.

CCLXVI.

1521. Procesŭ de ereditate între nobilulŭ *Chendereşŭ*, fiulŭ lui *Danciulŭ*, din comuna Sălaşŭ în ţéra Haţegului, cu dómna *Anca*, vĕduva lui *Mihaiŭ Saracenŭ*, nobilŭ românŭ din aceeaşi comună. Documentŭ fórte importantŭ pentru istoria nobilimei române din ţéra Haţegului. 1521.

Amicis suis Reverendis Capitulo Ecclesiae albensis Transilvanae Joannes de Zapolya Comes perpetuus Terrae scepusiensis Vajvoda Transilvanus

et siculorum Comes etc. amicitiam paratam cum honore. Dicitur nobis in persona nobilis Kenderes filii quondam Dancsul filii olim Koszthae, filii quondam Jarul de Szálláspataka, quomodo ipso de super jure quartalitio nobilis Dominiae Anko relictae quondam Michaelis Zerechen de dicta Szálláspataka filiae videlicet quondam Dionisii de Sz.-György filii olim Kenderes, filii Dija, filii dicti Jarul, nec non dote, et rebus Paraphernalibus quondam Dominae relictae praefati quondam Kenderes sibi de jure avitico provenire deben. quod portionem praefati exponen. ceden. juxta Regni consvetudinem plenariam, et omnimodam satisfactionem impendere, atque medietatem portionis possessionariae praefati quondam Dionisii de Zent-György memoratum exponentem jure haereditario concernen. aliasque per ipsum, ac quondam Joannem Genitorem alterius Joannis Zerechen de dicta Szálláspataka ad manus quondam Lasdislai Arka de Dempos infra tempus redemptionis collatae, atque insignatae pro se rehabere vellent jure admittente, Legeque Regni requirente; super quo vestram amicitiam praesentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Stephanus senior de Nalach, vel alter Stephanus junior de eadem, aut Justhe de Varhely, sin Lupsa de Zachel, seu Lukate de Kosdath aliis absentibus homo noster erga praefatam Dnam Anko acceden. ammoneat eandem dictaque et committat eidem verbo nostro, ut ipsa praefatum jus suum quartalitium, nec non dotem et paraphernales dictae quondam Dominae amitae suae sibi de praetactis juribus aviticis, juxta Regni convetudinem provenire debentes tollere et levare, praescriptamque medietatem dictae portionis possessionariae, alias ut praemittitur, praefato quondam Ladislao Árka in praetacta possesione Also-Szálláspataka per ipsum exponentem, atque quondam Joannem Zerechen assignare (sic) pro nunc scilicet erga manus dictae Dominae Anko habitae, eidem exponenti remittere et resignare debeat, et teneatur, quae si fecerit, bene quidem, alioquin evocet eandem contra annotatum exponentem ad Octavas festi B. Jacobi apost. nunc venturas, nostram in praesentiam rationem superinde redditur: Et post haec hujusmodi ammonitionis, et evocationis vestrae seriem, ut fuerit expediens suo modo amicabiliter rescribatis. Datum in Oppido Zekel-Vásárhely feria 2. proxima ante festum Cathedrae B. Petri apost. a. D. 1521.

L. S.
ab extra
appensi.

In dorso harum litterarum haec leguntur:

«Executio facta est feria quata proxima Paschae in possessione Felsö-Szálláspataka in Comitatu Hunyadiensi, in Domo Joannis Zerechen personaliter repertam (sic) quam ammonuisset ostensa per Kenderes quadam pecuniarum summa, quae respondisset Bona et jura possessionaria contingere ipsam jure Paterno . . . . . cum ipso Kenderes nihil juris esset, sed neque Ladislaus Arka nihil juris habuisset, in eisdem possessionibus, et ideo sine processu etc. evocata est die in eadem de Possessione Bunyila in eodem Comitatu ad auditum cujusdam Demetrii Jobbagionis ibidem commorantis, et Ste-

phani de portione scilicet possessionaria ejusdem Dominae, cum quibusdam Dominabus et Villico comperte (sic) Stephani Bruduk Korcse relictae quondam Dominici Paszto indivise (sic) Homo Vajvodalis Stephanus senior de Nalách, Capituli Magister Ambrosius.

Originale exstat in Arch. Capit. alb. Tranniae.

Transilvania. An. 1874 pag. 311. Din colecţiunea contelui Jos. Kemény.

CCLXVII.

1521. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, dăruesce comuna *Vulcanŭ* din Transilvania bi- 1521.
sericei St. Nicolae din Sighişóra.

1521. Ante festum B. Thomae Apostoli. Copia privilegii Ludovici, super annexione Possessionis Volkán ad Ecclesiam B. Nicolai Segesváriensem.

Kemény, Notitia hist. dipl. capituli Albensis Trans. I. 204.

CCLXVIII.

1521. *Judele şi juraţii din Caransebeşŭ* se judecă înaintea regelui din Un- 1521.
garia cu banulŭ Severinului, *Nicolae Gherlisce* pentru pagubele, ce le-a causatŭ dênsulŭ oraşului Caransebeşŭ.

Nos (L)udouicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus te(no)re presencium significantes quibus expedit vniuersis. Quod dum fideles nostri, Nobil(es) et circumspecti, Joannes de Bokosthycza Judex ac alter Joannes Maramorossy, (et c)eteri aly Jurati ciues ciuitatis nostre Karansebes ab vna, parte vero ab (alt)era, Egregius Nicolaus de Gerlysthye, Banus castri Zeweriniensis legittima Eu(oc)acione procedente, feria sexta proxime preterita coram Nobis personaliter c(ons)titui contra sese, et In alterutrum per ipsas partes quedam querimonie et lamen(t)aciones coram nobis fuissent proposite Inter alia pro parte prefatorum Ju(d)icis et Juratorum ceterorumque ciuium dicte ciuitatis nostre Karansebes contra Annotatum Nicolaum Gerlysthey Banum exhibite sunt, et presentate, quedam littere Capituli Ecclesie Orodiensis, Nobis ad litteratorium mandatum nostrum rescripte, habentes et (con)tinentes in se interalia accionem et acquisicionem prefatorum Judicis, et Juratorum ciuium infrascriptam. Quod cum videlicet hys superioribus temporibus quidam duo familiares Nobilis Stephani de Baal de Thurcia quendam Judeum ad castrum nostrum Peeth vocatum Introduxissent, tunc Egregy Jacobus Hery... et Gaborko de Sebes Castellani prefati Nicolai Gerlysthey Bani per eum in

dicto castro nostro Peeth constituti ex specialj commissione et Mandato (ei)usdem Nicolai Gerlysthey domini scilicet Ipsorum, Ignoratur vnde (moti) prefatum Judeum captum, de manibus ipsorum Prybek dictorum castro in eodem (eri)puissent abduxissent et quo voluissent feccissent potencia mediante. Pro cuius quidem Judei erepcione tandem prefatus Stephanus Baly Res et bona eorundem ciuium nostrorum de Karansebes ad valorem octingentorum florenorum se extendencium, inter possessiones Ikthar et Rekas vocatas in comitatu Themesiensi existentes habitas, arestasset, asportassetque, et quo voluisset fecisset. Inter alia eciam prefati Judex et Jurati ceterique ciues dicte ciuitatis nostre contra ipsum Nicolaum Gerlysthey proponendo subiunxerunt. Quod alias fidelis noster Spectabilis ac Magnificus Joannes de Zapolya comes perpetu(us te)rre Scepusiensis Vayuoda Transsiluanus certis Racionabilibus ex c(a)usis Nonullis conciuibus ipsorum certam summam pecuniariam debebat. Quam Summam Idem Wayuoda Transsiluanus, ad manus prefati Nicolai Gerlysthey Bani ea condicione dederit assignaueritque, vt quam primum ipse Summam antedictam eisdem ciuibus quibus Summa prenotata soluenda erat, exoluere integre deberet, et teneretur, tandem idem Nicolaus Gerlysthey Ignoratur vnde motus magnam partem eiusmodi debitorum demptis illis paucis debitis que per ipsum Nicolaum Gerlysthey persoluta ipsis fuere, a(p)ut se retinuisset, Neque eisdem sepius petentibus persoluere curasset, quibus sic habitis, et coram Nobis propositis, et ad ea per prefatum Nicolaum Gerlysthey Responsis, prelibati Judex ac Jurati et ceteri ciues ipsius ciuitatis nostre Karansebes suis et dictorum aliorum (con)ciuium (su)orum Nominibus et In personis, per Nos sibipsis Juris equitatem ex parte prefati Nicolai Gerlysthey postularunt impartiri. Et quia prefatus eciam Nicolaus Gerlysthey Banus ad obiecta et proposita eorundem ciuium nostrorum, se nulla Racionabili causa defendere valendo, Ideo Nos vnacum dominis prelatis et Baronibus consiliarysque nostris, Matura superinde deliberacione prehabita partibus petentibus et Instantibus Judicando commisimus eo modo quod éx quo idem Nicolaus Gerlysthey huiusmodi Indebita occasione arestando Res et Bona ipsorum ciuium nostrorum (pre)fato Stephano dederit, ipseque auctor dampni ipsorum ciuium nostrorum fuerit valorem Rerum et Bonorum premisso modo per dictum Steph(anum de) Baly arestatorum, puta prescriptos octingentos florenos, et Insuper omnia illa debita, que prefatus Waywoda noster ad (man)us eiusdem Nicolai Gerlysthey premisso modo dedit demptis illis que per eum soluta iam sunt, eisdem ciuibus nostris quorum I(nte)rerit ad festum Penthecostes proxime affuturum omni occasione postposita reddere Integre, et persoluere debeat, et teneatur, Si Interim aliunde huiusmodi dampna prefatorum ciuium nostrorum rectificare non poterit. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum (med)iante. Datum Bude Sabbato proximo ante festum beati Mathie Apostoli, Anno domini Millesimo Quingentesimo vigesimo primo.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 170—172. După diploma regelui Ionŭ din 1537 în archiva familiei Macskási.

CCLXIX.

1521. *Michaiŭ* amintitŭ ca *episcopŭ catolicŭ alŭ Milcoviei*, şi comuna *Feldióra* de lângă Braşovŭ ca făcêndŭ parte din diecesa Milcoviei. 1521.

In Nomine Domini, Amen. Anno ejusdem 1521, Indictione nona, die vero vigesima Mensis Decembris, in domo sive curia dotis Ecclesiæ Parochialis Sancti Andreæ Apostoli Walthediensi[1], sub Diœcesi Albensi Transylvaniensis Diœceseos, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, Domini nostri, Domini Leonis, Divina Providentia decimi, Annno ejus nono, in mei Notarii publici, Testiumque infrascriptorum præsentia, et coram Reverendo in Christo Patre et Domine Michaele Episcopo Milkoviensi, personaliter constitutus Honorabilis et Discretus Vir, Dn. Christianus, Plebanus in Marienberg[2] Milkoviensis Diœceseos, ex certa sua scientia et spontanea voluntate, etiam necessitate sua eum ad hoc urgente, tria (vasa) pittaria argentea in valore septuaginta florenorum, quæ asserebat se habere circa domum suam, memorato Reverendo Domino Michaeli Episcopo vendidit justo ac vero titulo, absque ulla revocatione futura per ipsum Dn. Christianum, aut quoscunque alios fienda aut objicienda. Pro cautela autem præmissorum, de voluntate et consensu ejusdem Dni Christiani, memoratus Rndus Dn. Michael Episcopus, me Notarium publicum infrascriptum requisivit, ut super præmissa conficerem unum vel plura Instrumentum sive Instrumenta. Acta sunt hæc et facta, Anno, Indictione, die, mense, hora quasi prima post meridiem, et Pontificatu, quibus supra, præsentibus ibidem Honorabilibus et discretis Viris, Georgio de Capusch majori, et Johanne Byel Presbyteris Albens. Transylvaniens. Diœceseos, ac Johanne de Paczka Waratislav. Diœces. ad præmissa vocatis et rogatis.

Et ego Lucas Duerner Haynburgens. Pataviens. Diœceseos publicus sacra Apostolica autoritate Notarius, quia prædictorum Argenteorum Vasum venditioni, resignationi, et traditioni ac requisitioni, aliisque omnibus et singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, fierent et agerentur, una cum dictis Testibus interfui præsens, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi. Idcirco Instrumentum hujusmodi superinde confeci, et in hanc publicam formam redegi, atque signo et nomine meis consuetis et solitis roboratum consignavi, in fidem et testimonium præmissorum rogatus et requisitus.

Benkö, Milkovia. Tom. I. pag. 238—240.

---

1) Valtitŭ, comună lângă Mediaşŭ în Transilvania.
2) Feldióra, comună lângă Braşovŭ.

CCLXX.

1521. 1521. Diferite date referitóre la istoria Românilorŭ după registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ *oraşului Braşovŭ*.

Exposita:

Item Zawa ex Thargauistia nuntio domini waywodae Transalpini pro 4 octavis vini (2 cubulis avenae) albis panibus et piscibus . . . . . asp. 46

Item Zawa ex Thargauistia, nuntio domini waywodae Transalpinensis pro panno Lindesch 5 ulnas dono dato feria tertia post epiphaniarum domini . . . . . flor. 4 asp. 25

Item eidem 2 octavas vini pro . . . . . asp. 6

Item Ratz Myhalen, quod in Moldavia perscrutatus est rumores de ipsis Thartaris . . . . . flor. 2

Item Myhalen Zabo Lörencz filio, quod afuit in Fogaras ex parte Ztroya expensas et salarium . . . . . asp. 28

Item Ratcz Myhalen, quod fuit in Moldavia ex parte rumorum Thartarorum investigandorum per octo dies salarium . . . . asp. 32

Item Zabo Lörencz expensas ad Novum forum, ex parte unius de villis Walachalibus . . . . . asp. 16

Item Jheremiae domini waywodae Transalpinensis physico pro uno lepore et duobus octavis vini . . . . . asp. 8

Item domino Johanni Ber pro salario resae ad Coloswar ad spectabilem et magnificum dominum waywodam Transalpinensem unacum domino Johanne Krell . . . . . flor. 4 asp. 25

Item eidem pro salario resae Transalpinensis proximae ante nativitatem domini . . . . . flor. 2 asp. 32

Item alio nuntio domini waywodae Transalpinensis 4 octavas vini pro . . . . . asp. 12

Item eidem unum carponem salitum et 2 cubulos avenae pro asp. 7

Item expensas cuidam ferenti litteras domini Bozzorab waywodae Transalpini ad dominum waywodam Transsilvaniensem . . asp. 36

Item cuidam exploratori in medio quadragesimae ad partes Transalpinas . . . . . flor. 1 asp. 25

Item nuntio domini waywodae Transalpini vinum, panes et poligrana dono data pro . . . . . asp. 13

Item cuidam exploratori pro uno equo eidem empto . flor. 3 asp. 25

Item Stephano pellipario pro salario resae ad spectabilem et magnificum dominum waywodam Transsiluaniensem cum litteris domini waywodae Transalpinensis . . . . . asp. 20

Item Gergan, quod fuit in Zerne ibidem unum Wolachum ad partes Transalpinas destinare ad explorandum . . . . . asp. 4

Item Coman, domini waywodae Transalpinensis familiari, albos panes et 1 cubulum avenae pro . . . . . asp. 6

Item cuidam Wolacho ex parte porcorum cum Paulo Beldi ad partes Transalpinas secundum commissionem iudicis et civium flor. 2

Item Gallo factori smigmatis expensas cum litteris ad dominum waywodam Transsiluaniensem ex parte captivorum Johannis et Emerici Blasko . . . . . flor. 1 asp. 38

Item lixae ad Rosennaw misso, expensas et salarium, viam praecustodire Blasko Janosch et Czerne et Thwhan . . . asp. 7

Item waywodae Cziganorum unam tecturam lecti et unam peciam telae et 1 par schisman data pro . . . . . flor. 3 asp 32

Item Czyganis qui ibidem certis diebus ac noctibus custodierunt (captivos) . . . . . asp. 20

Item illi Wolacho Toder de Czerne, qui fuit in partibus Transalpinis diu captus . . . . . flor. 2

Item familiari domini waywodae Transalpinensi vinum et albos panes dono datos pro . . . . . asp. 6

Item Cziganis pro custodiis habitis circa captivos Johannem Blasko et Emericum et pro ferramentis illorum pro bibalibus . . asp. 25

Item familiari domini Laurencii Thomori castellani in Fogarasch vinum et 1 cubulum avenae . . . . . asp. 3

Item Coman familiari domini waywodae Transalpini vinum et 1 cubulum avenae pro . . . . . asp. 3

Item Maylad vinum dono datum pro . . . . . asp. 3

Item sagitariis cum arcubus ad Törtsch armati viri . flor. 2

Item pro schwarden ad pontem Bwrcza in Czeydino et labore illius . . . . . asp. 23

Item Bassy Jercko in legatione ad spectabilem et magnificum dominum Moldauiensem proficiscenti vinum 4 octavas, pisces et albos panes dono data et 4 cubulos avenae . . . . . asp. 14

Item nuntio spectabilis et magnifici domini waywodae Transalpinensis vinum, albos panes et 2 cubulos avenae donata pro . asp. 6

Item cuidam exploratori ad partes Transalpinas explorandarum rerum gratia misso circa festum inventionis sanctae crucis. flor. 1

Item duobus exploratoribus ex suburbio Belgerey dominica post festum inventionis sanctae crucis expensas . . . . . flor. 3

Item Johanni Golden expensas ad dominum Bozzorab waywodam Transalpinum etc. . . . . flor. 4 asp. 10

Item Basy Jörcko, ubi ex Moldauia fuerat reversus, vinum 4 octavas, 1/2 agnum et 4 cubulos avenae pro . . . . . asp. 9

Item eidem in recessu suo vascula impleta 12 octavis vini pro asp. 22

Item uni ferenti litteras ex partibus Transalpinis domino vicewaywodae pro salario, abfuit 10 diebus . . . . . asp. 40

Item eidem pro defectis sumptibus . . . . . asp. 11

Item duobus exploratoribus uni ad Nicopolim, alteri ad Danubium misso pro salario . . . . . flor. 1 asp. 18

Item alteri exploratori de Rosno, qui fuit in partibus Transalpinis explorandarum rerum gratia per dies octo pro salario . asp. 32

Item Kalnay Andreaschen ad dominum Bozzarab waywodam Transalpinensem proficiscenti vinum, albos panes et 2 cubulos avenae dono data pro . . . . . asp. 14

Item pro una tectura lecti et 1 pecia bogasy ad nuptias Maylad datis . . . . . flor. 3

Item uni ad Maylad proficiscenti ex parte furis suspensi expensas et salarium . . . . . asp. 6

Item Gallo factori smigmatum misso ad dominum vicewaywodam cum literis ex parte rumorum de Thurcis, expensas. flor. 1 asp. 5

Item eidem Johanni Golden quod dedit pro munere sorori domini waywodae Transalpinensi . . . . . flor. 2

Item eidem pro salario resae Transalpinensi ad dominum Bozzorab waywodam per 12 dies . . . . . flor. 3

Item duobus exploratoribus ipso die gloriossimo pentheco-stes missis ed partes Transalpinas expensas . . . . . flor. 1 asp. 40

Item cuidam exploratori de Rosno sabbato post penthecostes ad partes Transalpinas misso expensas et salarium flor. 1 asp. 40

Item illis de villis Walachalibus utpote 4 exploratoribus ipso die beatissimae ac individae trinitatis ad partes Transalpinas missis expensas et salarium . . . . . flor. 6

Item Nadg Laslo expensas cum litteris ad dominum vicewaywodam ex parte rumorum Thurcicorum . . . . . flor. 1 asp. 5

Item Zawa, quando tulit rumores de ipsis Thurcis, vinum albos panes et avenam pro . . . . . asp. 6

Item Johanni Golden ad commissionem dominorum iudicis et civium de resa Transalpinensi superiore anno facta per 3 ebdomadas pro salario . . . . . flor. 3

Item Cziganis, quod duos fures suspenderunt post invicem. asp. 32

Item quidam Wolacho ferenti rumores de Thurcis feria secunda post festum corporis Christi . . . . . asp. 26

Item cuidam ferenti rumores Thurcorum ad Scharnaton expensas et salarium . . . . . asp. 18

Item Nagd Lazlo ad Siculiam ex parte illorum de villis Walachalibus proficiscenti expensas et salarium . . . . . flor. asp. 20

Item Cziganis pro melioratione cuspidum, spys . . . . . asp. 6

Item Gallo factori smigmatum pro duabus resis ad dominum vicewaywodam ex parte rumorum Thurcorum factorum. Abfuit diebus 13 pro salario . . . . . flor. 1 asp. 2

Item illis de villis Wolachalibus qui ad Alpes profecti fuerant, ad Wart . . . . . asp. 25

Item cuidam exploratori ad partes Transalpinas explorandarum rerum gratia misso expensas et salarium . . . . . asp. 28

Item Johanni Golden expensas ad dominum waywodam Transalpinensem ex parte certarum novitatum investigandarum flor. 5

Item cuidam exploratori, qui fuit in partibus Transalpinis

per 5 ebdomadas et apud dominum vicewaywodam per 1 ebdomadam singulis ebdomadis per flor. 1 facit . . . . . flor. 5

Item Radiczen de Thargauistia vinum (et 2 cubulos avenae) pro . . . . . asp. 3

Item pro uno carpone per Johannem Golden secum ad partes Transalpinas portato . . . . . asp. 5

Item Zekel Mathe, qui fuit in partibus Transalpinis explorandarum rerum gratia et tulit litteras a Gwardiano Thargauistiensi pro salario . . . . . asp. 24

Item cuidam qui portavit mortuum Wolachum de Bwrcza et vexit ad patibulum . . . . . asp. 12

Item Gallo factori smigmatum expensas cum litteris ad dominum vicewaywodam, quando Transalpini pecora eorum de Alpibus ad propria reduxerant . . . . . flor. 1 asp. 5

Item cuidam exploratori proficiscenti cum ipso Raditza ad partes Transalpinas expensas . . . . . asp. 32

Item cuidam exploratori bis post invicem ad partes Transalpinas misso expensas et salarium . . . . . flor. 2 asp. 28

Item nuntio domini wawodae Transalpini ferenti novitates de Thurcis 4 octavas vini et pisces et 2 cubulos avenae dono data pro . . . . . asp. 12

Item tribus familiaribus cum Johanne Golden apud dominum waywodam Transalpinum existentibus pro salario per 4 dies asp. 48

Item cuidam exploratori per dominum Johannem Ber ad partes Transalpinas misso . . . . . asp. 32

Item nuntio domini waywodae Transalpinensis ferenti rumores de ipsis Thurcis, panum de Mechely ulnas sex dono datum pro . . . . . flor. 3

Item Golden Hannes pro salario resae Transalpinae ad dominum waywodam etc. . . . . flor. 1

Item duobus exploratoribus in Rosnaw missis ad Alpes ad speculandum Thurcos . . . . . asp. 25

Item domino Jacobo Greff ad nuptias Maylad proficiscenti pro salario . . . . . asp. 38

Item illis de villis Wolachalibus custodientibus in Wart pro tribus cubulis tritici eisdem datis . . . . . flor. 1

Item iterum illis de villis Wolachalibus duos cubulos tritici ad Wart sabbato ante festum beati Johannis baptistae . . . asp. 32

Item Grama filio popae expensas ad partes Transalpinas. flor. 3

Item cuidam exploratori misso cum Radicza ad partes Transalpinas expensas . . . . . asp. 40

Item Zekel Myhal expensas ad Thargauistiam . . . . . asp. 25

Item cuidam exploratori ad partes Transalpinas misso expensas asp. 25

Item cuidam boyaroni de Fogaras vinum et panes dono datos pro . . . . . asp. 4

Item Radicza de Thargauistia vinum et panes albos ac 2 cubulos avenae dono datos pro . . . . . asp. 5

Item expensas domino Martino Coriario ad Fogaras ex parte Wolachorum captivorum et salarium . . . . . asp. 41

Item eidem quod fuit in Siculia cum nuntio domini waywodae Transalpinensis pro salario . . . . . asp. 38

Item duobus exploratoribus ad partes Transalpinas missis, abfuerunt 12 dies, pro salario . . . . . flor. 2 asp. 4

Item pro uno pari schisman Maylad ante tribus annis donnodatis asp. 32

Item Grama, qui portavit albos panes domino waywodae Transalpinensi cum 3 equis expensas . . . . . flor. 2

Item pro albis panibus domino waywodae Transalpino flor. 1

Item pro avisatione provincialium litteras scribendas ex parte Thurcorum . . . . . asp. 12

Item cuidam exploratori, in profesto beatae Margarethae virginis ad partes Transalpinas misso, expensas . . . . . flor. 1 asp. 25

Item Lerdi Janosch expensae ad vicewaywodam cum litteris ex parte rumorum Thurcorum . . . . . flor. 1 asp. 5

Item Grama et Dimitra, qui portaverant albos panes domino waywodae Transalpinensi pro salario: abfuerunt 13 dies flor. 2 asp. 24

Item fratribus ordinis minoris de Thargauistia (pisces et 4 octavas vini) remuneratis . . . . . asp. 12

Item Cziganis, quod traxerunt quendam ad veru et sepelierunt quandam mulierem viduam et etiam correxerunt unam per scampna, insimul computando . . . . . flor. 1

Item pro vectura pixidarum ad castrum Therch . . . . . asp. 25

Item Comanen familiari domini waywodae Transalpinensis vinum et albos panes et 1 cubulum avenae data . . . . . asp. 5

Item Grama et Dimitra rursus in vigilia beati Iacobi apostoli ad partes Transalpinas missis pro expensis . . . . . flor. 3

Item pro albis panibus per eosdem domino waywodae Transalpino missis . . . . . asp. 16

Item pro duabus fesker ad illos . . . . . asp. 6

Item Tod Emrigen, qui fuit cum Ratz Ystwanen in Cibinio, pro salario: nuntio domini waywodae Moldauiensis . . . . asp. 21

Item pro excubiis in Alpibus habitis per illos in Batschfalw, Dynesch Emrich decem diebus, Quoatsch Jörg 20 diebus, Balasch Peter 12, Schypwsch Ferencz 12, Vrban 7, Micklosch 12, Myhal Laslo 10 diebus pro salario . . . . . flor. 4 asp. 30

Item Grama et Dimitra qui fuerunt apud waywodam Transalpinensem 15 diebus pro salario . . . . . flor. 2 asp. 20

Item eisdem pro defectis sumptibus . . . . . flor. 1 asp. 27

Item eisdem de uno equo manuali . . . . . asp. 32

Item Coman familiari domini waywodae Transalpinensis vinum, albos panes et 1 cubulum avenae pro . . . . . asp. 6

Item Cziganis pro expulsione cuiusdam maleficae mulieris, quae infantem locaverat ad vestigia rotarum geless . . . . . asp. 8

Item Peter eunti ad Prasmar et villas Walachales iubere, tenere excubias, expensas et salarium . . . . . asp. 6

Item ipso die beati Laurencii martyris pro albis panibus domino waywodae Transalpinensi missis . . . . . asp. 25

Item eodem die pro duobus paribus cultellorum Wolacho dono datis . . . . . asp. 12

Item cuidam familiari proficiscenti cum praefato Basy Jörko ad partes Transalpinas ad rationem . . . . . asp. 25

Item Basy Jörko interim quod hic egit cum nuntio domini waywodae Transalpinensis 15 octavas vini datas pro . . . . . asp. 20½

Item Coman familiari eiusdem domini waywodae pro bono nuntio allato ex parte Thurcorum panum pro una veste dono datum flor. 2

Item egregio Marko literato, cubiculario regio, ad spectabilem et magnificum dominum Bozzorab waywodam Transalpinensem nomine oratorio proficiscenti ex commissione maiestatis regiae et domini thesaurarii, ad rationem census sancti Martini anni 1522 dedit iudex Cibinii . . . . . flor. 60

Item Tollaken familiari domini waywodae Transalpinensis vinum et 2 cubulos avenae dono datos pro . . . . . asp. 6

Item cuidam exploratori de Zernest misso ad Soffy feria sexta post assumptionis beatissimae virginis Mariae expensas flor. 7

Item pro avena Georgio Basy, quando hic equos suos miserat, eo ad partes Transalpinas proficiscendum . . . . . asp. 16

Item egregio Marko Horvath nuntio maiestatis regiae de waywoda Transalpino huc revertenti vinum, albos panes (ac avenam) dono data pro . . . . . asp. 24

Item Kazza Benedick, qui fuit cum dominis in villis Walachalibus pro salario . . . . . asp. 4

Item cuidam de Belgerey, qui fuit vulneratus per illos de villis Walachalibus . . . . . asp. 25

Item pro vecturis pixidariorum ad villas Walachales cum 4 curribus . . . . . flor. 1 asp. 10

Item filio Hwbes Lörencz, quod accomodavit duos equos Basy Jörko ad partes Transalpinas . . . . . asp. 48

Item domino Kylhaw etiam pro duobus equis Basy Jörko ad partes Transalpinas accomodatis . . . . . flor. 1

Item Grama tempore messis fenelis misso ad dominum waywodam Transalpinum expensas . . . . . flor. 1 asp. 25

Item septem bibales, qui pecora illorum de villis Walachalibus custodierunt, singulis per asp. 18 facit . . . . . flor. 2 asp. 26

Item Kaytar Andreaschen, nuntio domini waywodae Transalpinensis, vinum, duas gallinas, unam assaturam (et 2 cubulos avenae) dono data pro . . . . . asp. 7

Item die praescripto cuidam exploratori ad partes Transalpinas explorandarum rerum gratia misso, expensas . . . . flor. 1

Item Gallo misso cum literis ad dominum waywodam Transsiluaniensem ex parte rumorum Thurcorum expensas . . . . flor. 2 asp. 10

Item pro albis panibus domino waywodae Transalpino per Coman portatis . . . . . asp. 14

Item Thoder, qui fuit in Thurcia explorandarum rerum gratia ad rationem salarii sui . . . . . flor. 1

Item Grama filio popae pro salario resae ad waywodam Transalpinensem per 8 dies . . . . . asp. 32

Item pro vino per Coman domino waywodae Transalpinensi portato in vasculis stanneis . . . . . asp. 10

Item cuidam nuntio Walacho, ferenti certas novitates, vinum et panes pro . . . . . asp. 5

Item uni familiari domini waywodae Transalpinensis dedit dominus Clemens in Cibinio . . . . . asp. 10

Item illis de villis Walachalibus pro latione capitis cuiusdam furis . . . . . flor. 1

Item Todoran, qui fuit cum Grama in partibus Transalpinis pro salario . . . . . asp. 20

Item eidem domino Stephano pro expensis et salario famulorum quando cum domino Anthonio pecora illorum de septem villis Walachalibus ad Newrstat debito modo subordinaverat flor. 1 asp. 11

Item Johanni Kemmel pro salario resae Moldauiensis cum Horwath Marko 16 diebus . . . . . flor. 2 asp. 12

Item eidem pro expensis . . . . . flor. 1

Item Grama proficiscenti cum duobus equis ad dominum waywodam Transalpinensem et cum alio homine expensas . . flor. 3

Item Lerde Janosch expensas ad regiam maiestatem cum litteris obitum domini Bozzorab waywodae Transalpinensis nunciandum etc. . . . . flor. 8 asp. 40

Item illi, qui sectus fuerat in villis Walachalibus feria quinta ante Michaelis . . . . . asp. 25

Item uni Wolacho, qui illum panum ipsi portavit pro expensis . . . . . flor. 2

Item uni familiari Farkasch ad commissionem domini iudicis ad partes Transalpinas misso expensas . . . . . flor. 1

Item Ztan etiam cum Grama illo proficiscenti . . flor. 1

Item Gallo cum quodam Wolacho ad Stephanum de Bathor, vicewaywodam proficiscenti cum litteris ex parte Thurcorum expensas . . . . . flor. 1

Item Grama cum uno famulo misso ad partes Transalpinas ad videndum Mehemetbegh abfuit diebus 17; pro salario flor. 2 asp. 36

Item iterum uni Wolacho, qui fecit se baptizare ibidem per 5 dies existenti, pro salario . . . . . asp. 20

Item Georgio Hospitalario pro vecturis pixidariorum cum decem equis ad villas Walachales . . . . . asp. 16

Item Ztroya de Zernest qui fuit in partibus Transalpinis rerum explorandarum gratia per 5 dies . . . . . asp. 20

Item Gallo profecto ad dominum waywodam Transiluaniensem cum litteris ex parte Thurcorum pro salario; abfuit 9 diebus . . . . . asp. 36

Item eidem ad dominum vicewaywodam Stephanum de Bathor cum uno Wolacho etiam cum litteris ex parte Thurcorum proficiscenti pro salario . . . . . asp. 24

Item eisdem pro defectis sumptibus . . . . . asp. 12

Item Thodor de Thwhan, qui fuit in exercitu ipsius Mehemetbegh prope Nicopolim . . . . . flor. 2 asp. 8

Item Ztanen de Belgerey etiam misso ad explorandum ipsum Mehemetbegk expensas . . . . . asp. 20

Item Grama, qui fuit semel cum physico altera vice pro domino iudice missus ad partes Transalpinas pro salario 10 diebus asp. 40

Item Dominico Kylhaw pro dampnis perceptis in equis suis, quos domino Georgio Basy ad partes Transalpinas accomodaverat etc. . . . . flor. 1 asp. 25

Item Michaeli filio Zabo Lörencz expensas cum litteris ad dominum vicewaywodam ex parte novi electi waywodae Transalpinensis etc. Wlad nomine . . . . . asp. 25

Item Alda Tompa de Rosinaw, qui fuit in partibus Transalpinis rerum explorandarum gratia pro salario per 5 dies . . . asp. 20

Item eidem, quod fuit met 29 secundario ibidem per 7 dies pro salario . . . . . flor. 1 asp. 6

Item eisdem pro defectis sumptibus . . . . . asp. 10

Item Lerde Janosch, qui fuit apud maiestatem regiam cum litteris ex parte obitus condam Bozzarab waywodae Transalpinensis etc.; abfuit diebus 33 . . . . . flor. 2 asp. 32

Item Laczko Antal ex villis Walachalibus, qui fuit in partibus Transalpinis explorandum ipsum Mehemetbegh; abfuit 5 diebus . . . . . asp. 20

Item eidem pro defectis sumptibus . . . . . asp. 17

Item cuidam Wolacho ad partes Transalpinas misso ad explorandum, an Wolachi vadant ad auxilium caesaris Thurcorum, expensas et salarium . . . . . asp. 36

Item cuidam ex villis Wolachalibus cum Laurencio Pitar ad partes Transalpinas proficiscenti expensas . . . . . asp. 25

Item Lucae Felthödi de Fogaras vinum (et 1 cubulum avenae) dono datum pro . . . . . asp. 5½

Item Ratz Myhalen expensas ad Fogaras ad referendum Thurcos fore in Siculia. . . . . asp. 15

Item pro sex luceis salitis Komanen persolutis ad Fogaras per dominos Clementem et Johannem Krell portatis . . . . . asp. 19

Item cuidam exploratori ad partes Transalpinas misso quando dominus vicewaywoda hic egisset pro salario abfuit 5 dies . . . asp. 25

Item duobus boyaronibus, qui portaverant litteras de novo waywoda Transalpinensi Wlad vinum et panes (et 2 cubulos avenae) dono data pro . . . . . asp. 11

Item Thwdor de Czerne quos iterum dominus Johannes Ber eidem pro expensis dedit ad partes Transalpinas ad explorandum caesarem Thurcorum misso . . . . . flor. 3

Item Antal Laczko ex villis Walachalibus ad partes Transalpinas misso expensas et salarium . . . . . flor. 2 asp. 35

Item Ywan de Zerne expensas ad partes Transalpinas rerum explorandarum gratia etc. . . . . asp. 12

Item Czaben Haness etiam pro vecturis hominum ad Bozaw cum 12 equis . . . . . asp. 32

Item Aylde Merdse etiam . . . . . asp. 16

Item Grama filio popae expensas ad partes Transalpinas sabbato ante Martini etc. . . . . flor. 1 asp. 25

Item Hospitalario Georgio pro vectura pixidarum ad Bozaw cum 22 equis . . . . . asp. 12

Item Thoder de Czerne ad commissionem domini vicewaywodae ipso die beati Martini . . . . . flor. 4

Item domino Johanni Ber, quod apud se servavit Wolachum exploratorem . . . . . asp. 8

Item Eylde, per dominum Johannem Vrsinum ad partes Transalpinas rerum explorandarum gratia misso pro salario 8 diebus asp. 32

Item nuntiis Walachis referentibus nova, qualiter Wolachi Turcos prostrassent, panes, vinum et carnes pro . . . . . asp. 12

Item feria tertia post Elizabeth Cziganis pro mactatione 41 cadaverum canum . . . . . asp. 41

Item pro uno vasculo stanneo domino Blasio Funifici persoluto quo vinum condam domino Bozzorab waywodae Transalpinensi fuerat impletum . . . . . asp. 28

Item Latzko Antal, qui fuit in partibus Transalpinis 15 diebus pro salario . . . . . flor. 1 asp. 10

Item eidem pro defectis sumptibus . . . . . asp. 38

Item Grama, quod fuit in partibus Transalpinis per 19 dies pro salario . . . . . flor. 1 asp. 26

Item pro candelis et laqueis ad praetorium ad martyrizandos duos Walachos feria tertia ante festum beati Andreae apostoli etc. . . . . asp. 6

Item pro expensis habitis in domo diversorii per nobiles Petro With in quadragesima et Horwath Marck intrando et exeundo Moldauiam, Basy Jörcko similiter intrando et exeundo

partes Transalpinas et familiarem domini vicewaywodae, ubi hic Brassuoviae egisset ac alias insimul computando facit . . . . flor. 8 asp. 43½

Item Tod Mykloschen, qui fuit in Sarkan vocandum nautam ex parte actionis habendae cum Zylady Ystwan, cuius filius in fluvio Olt summersus fuerat etc. expensas et salarium . . . . asp. 12

Item eidem expensas cum litteris ad dominum vicewaywodam ex parte Thurcorum ad partes Transalpinas subintranti flor. 1

Item eodem die duobus exploratoribus ad partes Transalpinas rerum explorandarum gratia missis . . . . . flor. 1 asp. 14

Item cuidam misso cum litteris domini waywodae Moldauiensis ex parte loricarum per dominos vigesimatores receptarum ad Cibinium . . . . . asp. 25

Item Maylad vinum (et 2 cubulos avenae) dono datum feria secunda ante Thomae apostoli etc. . . . . asp. 5

Item eidem quod fuit in Siculia per tres dies ex parte illius de villis Walachalibus qui vulneratus fuerat etc. expensas et salarium . . . . . asp. 32

Item Theodor de Zernest, quod fuit in Thurcia per 36 dies explorandum pro salario . . . . . flor. 2 asp. 44

Item eidem pro defectis sumptibus . . . . . flor. 1 asp. 21

Item duobus Wolachis feria quarta post Luciae in partibus Transalpinis in explorationibus existentibus . . . . . flor. 1

Item domino Johanni Haagh pro salario resae Cibiniensis ex parte loricarum per vigesimatores Moldauienses receptarum. Abfuit 8 diebus . . . . . flor. 2

Item domino Stephano Blasy pro 23 octavis veteris vini domino condam Bozzarab waywodae Transalpinensi missis . . . asp. 23

Item vigili in turri in monte excubias tenenti post rationem secum habitam et pro lignis et est plene solutus . . . flor. 1 asp. 25

Item Cziganis, qui fuerunt cum dominis Clemente et Anthonio Aurifabro in Apacia et debebant ibidem tres fures Wolalachos suspendere pro eorum fatigiis . . . . . asp. 32

Item eisdem pro decollatione duorum ex villis Wolachalibus et unius, qui plebanum in Roderbach spoliaverat . . . flor. 1

Item sellatori circa portam, qui accomodavit equum Basy Jörko ad partes Transalpinas per octo dies . . . . . asp. 24

Item Thodor de Zernest, qui fuit spoliatus per familiarem Horwath Logenfet, tamen in his non stat contentus . . . . . flor. 6

Item de uno equo per Lucam Loye ad partes Transilpinas ad explorandum accomodato . . . . . asp. 40

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I. Band. pag. 324—371.

CCLXXI.

1522. (1521). Dieta Poloniei întrunită la Piotrkow decretézá o contribuţiune pentru apărarea regatului în contra invasiuni Tătarilorŭ, ér' în ce privesce contribuţiunea asupra *Românilorŭ din Polonia*, dieta decide se se observe usulŭ celŭ vechiŭ.

Constitutiones Conventus generalis Piotrkoviensis.

Manifestum facimus tenore presentium universis, quia in presenti conventu generali piotrkoviensi, quem ob imminentia summa pericula Reipublice gessimus, omnia illa, que opportuna visa sunt ad tuendum debite a tantis discriminibus regnum, constituere non potuimus propter nonnullas difficultates nunciorum terrestrium, nolentes tamen Rempublicam omnino deserere et in extremo discrimina ponere, constituimus et decrevimus cum universis consiliariis nostris et terrarum nunciis nonnulla, ut fieri potuit in presens, ipsi Reipublice opportuna, Quorum hic tenor sequitur.

. . . . . .

Item vissum est necessarium esse, quod contribuerentur fertones de mansis seu laneis, exactio civilis de civitatibus, que vulgo Schossz appelatur contributio Czopowe et moneta cuderetur.

. . . . . .

Quod attinet ad molendina manualia et hereditaria ventilia et similiter brasea emensurata, item officinas minerarias ferri et serras, popones ruthenos, scultetos, tabernatores, Valacos etc. de iis fiet secundum morem antiquum et literas universales priorum conventuum.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 10—11.

CCLXXII.

1522. 1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, mulţămesce *voivodului din Moldova* pentru informaţiunile, ce i le trimite în privinţa Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, şi totŭ-o-dată i promite, că nu va suferi în Polonia pe doi Moldoveni cu numele *Isacŭ* şi *Byrlanŭ*.

Sigismundus, Rex Polonie, Vojevode Moldavie.

Mgce. domine, sincere nobis dilecte. — Gratam rem fecit nobis tua Mgcia., quod nos de iis, que cum imperatore Turcarum aguntur et de Tartaris fecit certiores. Nos licet dudum compertum habemus, quod Tartari sint

instructi, ut vel nostras vel Mgcie. tue terras adoriantur, et commisimus prefectis hominum nostrorum: ut, cum necessitas esset, hominibus ejusdem tue Mgcie. illis quam primum auxilium ferrent, tamen adhuc idem committemus. Tua etiam Mgcia., uti nobis est pollicita, si nostris quoque neccessitas incumberet, committat suis, ut similiter auxilium ferrent.

Nescivimus, quod Isayko et nepos ejus Byrlan essent in terra nostra et conservarentur a subditis nostris, sed scribimus capitaneo nostro camenecensi, districte illi mandantes, ut eos fovere non audeat, nec apud subditos nostros manere permittat; nam et in hoc articulo et omnibus aliis volumus cum Mgcia. tua firmiter et sinceriter pacta et federa omnia observare. Que bene valeat.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 24.

CCLXXIII.

1522. *Ludovică*, regele Ungariei, scrie lui *Sigismundŭ*, regelui Poloniei, că după informaţiunile primite, Turcii voiescŭ se năvălescă asupra Ungariei pe trei părţi: o parte, prin Transilvania cu sultanulŭ în frunte, de óre-ce *Ţéra-românéscă* este ocupată de Mehmetbegŭ; a dóua armată va înainta peste Belgradulŭ, serbescŭ, ér' a treia prin Slavonia. Totŭ-o-dată regele Ungariei, î-şi esprimă temerea, ca nu cum-va Turcii se ocupe şi *ţéra Moldovei*, din care causă rógă pe regele Poloniei se trécă cu trupele sale în Moldova, astŭ-felŭ ca se fie în ajutoriulŭ Moldovei şi alŭ Transilvaniei, fiindŭ că în casulŭ dacă s'ar perde Moldova, atunci va avé se sufere fórte multŭ şi Polonia. 1522.

Ludovicus, Rex Hungarie et Bohemie, Sigismundo, Regi Polonie.

.... Rogamus Mtem. vram., velit tuende salutis nostre regnorumque nostrorum rationem habere et curare, ut cum suis hostibus inducie alique quam cito fieri potest ineantur, ut hoc pacto facilius commodiusque opem nobis auxiliumque ferre possit. Nam plurimum veremur, ne hostes non citius, quam sit opinio, adoriantur, sunt instructissimi paratissimique tam per flumina quam per terras. Tantus autem est illorum in nos apparatus, ut credi vix queat et explicari a nemine possit. Irrupturos autem illos, omnes exploratores nostri affirmant, per diversas regni nostri partes. Exercitus unus venturus est procul dubio per Transilvaniam nostram, et forte ipsemet cesar, Valachiam enim transalpinam Mechmetbeg occupavit, et illi pro arbitrio suo dominantur. Timemus etiam Moldavie, ne illa quoque in idem discrimen propediem incidat, timemus arci nostre Severine, que est Transalpinis contermina, quam una cum aliis, que adhuc supersunt, arcibus Mechmetbeg ipse abscindere molitur. Hic paucis ante diebus, quod nunquam antea factum est, literas et nuncium misit ad civitatem nostram Brassoviensem et sollicitavit cives ad pendendum

cesari tributum, si salvi esse cuperent. Alium autem exercitum venturum, ajunt, per Nandoralbam, neque id dubium est, cum navalis exercitus, quem validissimum habent, non possit, nisi per Danubium duci. Tertium, dicunt, invasurum Sclavoniam et ea quidem ratione astutum tirannum copias suas, quas innumeras habet, dimissurum et vires nostras tenuiores hujusmodi partitione distrahat, magisque ac magis attenuet. Videreturque itaque nobis, ut, si Mtas. vra. cum suis hostibus ad pacem aliquam devenire posset, collectis gentibus suis versus Moldaviam se reciperet ad locum aliquem commodum et aptum, unde possit et Moldavis et Transilvanie nostre succurrere; ex Moldavie enim amissione possent et regnis Mtis. vestre plurima incommoda evenire. Nos defuturi nobis non sumus, sed Mtas. vra, bene novit, quam sunt vires nostre debilitate et quam impares hosti magno tamque potenti. Quale autem subsidium hoc regnum contra hostes ipsos ordinaverit, quanta et quam gravia onera omnes ordines in se sumpserint, ex sceda hic annexa Mtas. vra facile cognoscet. Quod etsi non est exiguum, praesertim si exigi tempestive et ante quam hostis ingruat poterit, verum si cum hostis opibus conferatur perexiguum est. Quamobrem misimus ad pontificem novum, misimus ad alios quoque principes oratores nostros pro ferendis auxiliis, ad Bohemiam autem proficiscimur et ad extinguendum ignem civilis seditionis et ad regnum ordinandum, potissimum vero sicut et alias Mti. vre. significavimus, ut a Bohemis aliisque provincialibus nostris majus aliquod auxilium contra hunc hostem nostrum habere adducereque possimus. Quo habito nihil illic morabimur, sed ad festum S. Georgii aut non multo post redire omnino in Ungariam enitemur. Quod reliquum est Mti. vre. et nos et regna nostra plena spe et summa fiducia commendamus, cupientes eandem quam felicissime valere. Datum in castro nostro Jolicz IV Marcii.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 29—30.

CCLXXIV.

1522. 1522. *Regele Poloniei* trimite unŭ legatŭ la dieta Germaniei din Norimberg şi-lŭ autorisézĕ se facă cunoscutŭ principilorŭ germani periculele, ce amenință statele creştine din partea Turcilorŭ, şi anume, că sultanulŭ turcescŭ a cuceritŭ mai multe castre dela frontiera Ungariei, cari suntŭ totŭ-o-dată şi porțile celorŭ alte state; că a trasŭ în alianța sa pe sultanulŭ Tătarilorŭ, ca astŭ-felŭ se împedece pe Poloni se nu dée ajutoriŭ Ungariei. Regele rógă pe principii Germaniei se vină câtŭ mai în grabă în ajutoriulŭ Ungariei şi alŭ Poloniei şi adauge, că Turcii au o armată gata la *Chilia* şi la *Cetatea-albă*, ca se ocupe Moldova, care este scutulŭ Poloniei.

Legatio a Sigismundo, Rege Polonie data Petro Kmite de Visnicze, Marsalco Curie regie, ad conventum Norembergensem misso.

Orator noster apud principes Germanie hec nomine nostro prefabitur: referet salutem et bonorum successuum incrementum earum Dtionum.

nostramque benivolentiam et propensionem animi ad gratificandum illis in omnibus declarabit.

Dicet deinde causas tardioris sui ad conventum eorum adventum, quod hic in ducatu Lithuanie procul agentes et XVII. usque die Marcii de ipso conventu certiores facti, non potuerimus, etiam omni festinatione adhibita, id prestare, ut orator noster per tantum vie intervallum tantamque temporis angustiam illinc celerius adesse possit, hisque veris rationibus negligentiam, si qua commissa videbitur, excusabit.

Recensebit demum calamitatem, que ab Infidelibus maxima nunc christianis imminet. Jam cognitum esse satis ipsis principibus et omnibus aliis, auctam in immensum vim Turcorum Imperatoris ejusque omnem conatum ad oprimendam rem christianam conversum.

Interceptas esse nuper ab illo eas arces et loca, quibus non solum ad regnum Ungarie, sed etiam ad omnia alia vicina dominia tota janua sit patefacta.

Non pretermittere illum hanc opportunitatem et successum suum, sed esse jam in procinctu, facto delectu et apparatu multiplici, ad dictum Ungarie et nostrum regnum ac demum ad universam rempublicam christianam occupandam.

Et quo id commodius a se perfici queat conduxisse illum in suam societatem magno stipendio et vectigalibus imperatorem Tartarorum atque id potissimum causa nostra, quo nos et uno suo exercitu, quem habet circa ripas Danubii, et ipso Tartaro oppressos a juvando Sermo. nepote nostro domino Ludovico, rege Hungarie et Bohemie distraheret et prorsus devastaret.

Sustinuisse hactenus hec regna utriusque nostrum omnem hanc molem Infidelium solis humeris nostris, nunc vero et attritis viribus nostris et Infidelium potentia adeo aucta et unita omnique sudio, omni conatu illorum in nos converso, nullo modo pares et sufficientes esse nos solos ad tantam vim tantosque impetus sustinendos.

Et proinde cum hoc incendium commune sit et sua cujusque res agitur paries cum proximus ardet, rogare nos et hortari omni studio ipsos Illmos. principes Germanie, uti primariam orbis nationem et que post terga nostra hactenus tuta et incolumis extitit, ut Serenissimis dno. regi Ludovico et nobis nunc in summo discrimine constitutis et jam prorsus defessis et laborantibus, adsint ope celeri et viribus opportunis, nam nisi ocius his ingruentibus procellis obviam ibitur, sera erit omnis salvande rei christiane ratio.

Siquidem perpenderent ipsi, ubi, quod omen deus avertat, hec ipsa regna nostra perfringerentur et occuparentur, quanta vastitas in universam christianam rempublicam devolveretur, cum longe alie nostre sunt vires, alii apparatus Infidelium, quam erant olium Gottorum et Vandalorum, que tamen colluvies quantam tum, penetratis his regnis, cladem intulerit ipsi reipublice christiane, nulli incognitum est.

Hac prefatione et his rationibus ac verbis accomodatis erunt ipsi principes ad ferendas suppetias regno Ungarie cohortandi, ubi vero ad tractatus mutuos ventum erit de ratione belli gerendi adversus Turcum et quid

nos ipsi regno Vngarie subsidii prestare deberemus, de hoc ipso subsidio nostro cum tractabitur, tum demum et non alias erunt rationes nostre ita, uti vere sunt, explicande.

Dicendum erit, quod anno superiore, cum Turcus regnum Ungariae adortus fuit et nos tum primum ex terris Prussie redieramus ubi magister Prussie nobis bellum intulerit et tales copias adversus nos illinc ex Germania eduxerit, quales utinam nunc adversus Infideles educi possent, licet ab eo ipso bello nondum respiraveramus exercitumque nostrum jam dimiseramus, collectis tamen rursus, ut fieri potuerat, tumultuarie militibus, tantum subsidium nos Sermo. dno. nepoti nostro misisse, quantum ne dominia quidem ulla Mti. sue subjecta illi miserant.

Cupereque nos itidem vel magis prestare et nunc verum cum ita conventum sit inter Turcum et Tartarum, uti simul hec regna nostra impetant, necessarium esse, si recte res geri debeat, uti nos tuendis finibus nostris et terre Valachie incumbamus, habere enim Turcum ad hoc paratum exercitum apud Kiliam et Bialohrod, uti Valachiam opprimat, arcem nostram Camieniecz oppugnet et nostros fines infestet, que si tueri nos soli possemus, satis nos officio nostro et plus quam vires ferant, fungeremur.

Alioquin ubi gentes nostras alio converteremus finesque nostros denudaremus, id omnino sequi opportet, ut et Valachia provincia et tanti momenti ac velut clipeus noster occuparetur et Tartari vel per fines nostros in Ungariam Turco in subsidium penetrarent, vel regnum universum nostrum prorsus devastarent, quorum rabies et celeritas populandi erit per oratorem ipsum nostrum, qui est abunde expertus, declaranda. Quam quidem depopulationem eo facilius citiusque committere illi possunt in regno nostro, quo illud omnibus nature munimentis, ut montibus, fluminibus destitutum, late undique pateat.

Porro ducem Moscovie, potentissimum et eundem hostem nostrum, quibus impulsoribus dudum factum, Deus viderit, se etiam Infidelibus conjunxisse eosque in nos stimulare assidue, ut ipse partes suas in premenda Lithuania liberius agat.

Et proinde non posse nos ex ducatu ipso Lithuanie ullas gentes educere, cum ejus vires vix sufficere poterint ad hostes suos, hinc Moscum illinc item Tartarum a finibus suis arcendum.

Et ad hunc modum exponenda erit omnis rerum nostrarum ratio, et principes illi, qui non omnes eorum callent conditionem et statum instruendi, ut si quid a nobis optaretur, quod vires nostre ferre non possent, domi satis superque negotii semper habentes, maxime nunc tot et tantis hostibus simul in nos conspirantibus, cognoscerent illi, quantum a nobis efficeretur, si solis viribus nostris fines nostros, ne perfringerentur, servare et Valachiam, ne prorsus interiret, adjuvare possemus.

In omnibus autem rebus et actionibus agendum erit mutuo consilio et intelligentia cum oratoribus Sermi. dni. regis Ungarie et in nulla re ab illis discrepandum, agendaque preterea omnia alia, que locus et tempus ad rem conducibilia offerent, que in bona prospicientia et industria oratoris consistunt. Et hec illi committuntur.

Item visendus erit nomine nostro Sermus. dnus. princeps Ferdinandus verbisque honestissimis a nobis salutandus ac prospera illi omnia precanda. Deinde roganda erit ejus Sertas. uti agere velit omni sudio suo apud principes Germanie, quo suppetie Sermo. nepoti nostro, dno. Ungarie et Bohemie regi, ocius ferantur, quandoquidem preter debitum necessitudinis et affinitatis, etiam communis res agetur, cum si, quod absit, regnum Ungarie opprimeretur, omnis ea calamitas in Austriam et alia domínia vicina redundaret.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 34—36.

CCLXXV.

1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ludovicŭ* regelui Ungariei, că Turcii au atrasŭ în alianţa lorŭ pe Muscani şi pe Tătari, ca se năvălescă asupra Poloniei; că de altă parte au aşedatŭ pe lângă Dunăre unŭ numĕrŭ considerabilŭ de trupe, ca împreună cu *Moldovenii* se năvălescă asupra Poloniei; altfelŭ că Polonia se află de astădată în o posiţiune fórte dificilă, şi nu scie în care parte se-şi întórcă mai ântâiŭ puterile séle. Totŭ-odată regele Poloniei face cunoscutŭ regelui Ungariei că *voivodulŭ Moldovei* a cerutŭ drumŭ liberŭ prin Polonia pentru ambasadorii sĕi, ce-i va trimite la ducele Moscoviei, însă dĕnsulŭ ne putêndu-i acorda cererea, solii Moldovei au remasŭ nemulţumiţi. 1522.

Sigismundus, Rex Polonie, Ludovico, Regi Hungarie et Bohemie.

. . . . . .

Sumus etiam certiores facti per exploratores nostros, quos in Taurica et Turcia habemus, imperatorem Turcorum non modicam militum manum ad ripam Danubii collocasse, qui acceptis secum Moldavis vicinis nostris irrumpere in regnum nostrum et arcem nostram Camieniecz oppugnare deberent. Quare, serme. et amantissime nepos noster, sumus apprime solliciti de salute regni nostri et nescimus prorsus, in quam partem prius vires nostras convertere debeamus, contrane Turcos aut Tartaros vel Moscos? Curabimus nihilominus cum hostibus nostris aliquas conditiones pacis vel induciarum inire, modo id contingere possit citra ignominiam et gravem jacturam nostram, et utcunque res cesserit, collocabimus tamen gentes nostras in Podolia, finibus regni nostri, prope Moldaviam, qui et regnum nostrum et Valachiam una pro viribus tutabuntur, et ne Tartari in Ungariam in subsidium Turco perrumpere possint prohibebunt. . . . . .

Vojevoda Valachorum missis Vilnam ad regem nunciis significavit de apparatu Turci ect.

Postulavit a rege, ut per Lithuaniam et ditiones regias posset eosdem nuncios suos ad Moscorum ducem mittere.

Rex id non permisit, de quo nuncii Valachi non erant contenti.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 51—53

CCLXXVI.

1522. 1522. Regele *Sigismundŭ* din Polonia trimite o legaţiune la *voivodulŭ Moldovei*, prin care i face cunoscutŭ, că a trimisŭ soli la împĕratulŭ Germaniei şi la cei alalţi principi creştini, şi speréză, că dênşii vorŭ trimite ajutoriŭ Poloniei şi Ungariei în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ. Regele sfătueşte pe voivodulŭ Moldovei sĕ se pregătéscă şi dênsulŭ, ca se pótă apăra Moldova în contra Turcilorŭ, şi se fie în ajutoriulŭ Poloniei şi alŭ Ungariei.

Legatio a Sigismundo, Rege Polonie, ad Palatinum Moldavie.

Post dictam salutem referendum imprimis: gratum fuisse Mti. regie nuncium dni. vojevode, quo Mti. sue declaraverat, quos apparatus faciant Infideles contra Christianos, et quid adversus has regiones tam Turcus quam etiam Tartarus moliantur, commendareque Mtem. suam hanc curam et studium illius in pervestigandis eorum conatibus, a quibus calamitas his partibus assidue impendet.

Potuisseque tunc Mtem. suam per eundem ejus nuncium illi, que debebat respondisse, verum voluisse etiam Mtem. suam visere per suum oratorem ejus sanitatem et bonum statum et cum illo de imminentibus periculis in commune consilium capere.

Intelligere vero Mtem. Suam, aucta adeo potentia Turci et Tartari, grave et difficilimum esse impetum et conatum utriusque aut alterius eorum, quocunque se converterent, sustinere et repellere, et proinde, cum res communis agitur universe Christianitatis, expedivisse Mtem. suam nuncios cum ad summum pontificem, tum etiam ad cesarem et reliquos christianos principes, uti huic communi incendio extinguendo adessent, nec dubitare Mtem. suam, quin sibi et Sermo. dno. Regi Ungarie opportunum feratur subsidium.

Nec solum tamen inherere Mtem. suam externis suppetiis, sed etiam et parare et instruere se domi hoc ordine atque delectu, ut ubi vis aliqua illi ingrueret eam sustinere et arcere possit idemque etiam Sermum. dnum. regem Ungarie in regnis et dominiis suis curare et se instruere, ne Mtas. sua imparata ut prius offendatur.

Quare hortari Mtem. regiam dnum. vojevodam, uti et ipse se comparet et instituat, ut his regnis et sibi imprimis non desit seque conservet

adversus Mtem. suam et ejus regnum juxta capitula et conditiones cum veteres tum recentiores inter ejus Mtem. ac illius predecessores et ipsum descriptas et observatas, ut sive Turci, sive etiam Tartari vel utriusque vis immineret, non deesset gentibus suis Mti. sue, quantoquidem etiam Mtas. sua illi nunquam defuit et nec defutura sit in posterum.

Ad componendas autem injurias et justitiam utrimque hominibus ministrandam posuisse Mtem. suam conventum illic in finibus pro sequenti dominica post festum Pasche et ad eum disignasse consiliarios suos de terris Russie, quoniam alios dnos. remotiores, arduis Reipublice negotiis occupatos, mittere nullo pacto poterit, quod alioquin Mtas. sua non gravatim fecisset, postulareque Mtem. suam, ut dnus. quoque vojevoda suos consiliarios mittat ad eundem conventum, quo malefici puniantur penis debitis et injurie utrinque illate rectificentur et componantur.

Acta Tomisciana. Tom. VI. pag. 53—54.

CCLXXVII.

Sigismundŭ, regele Poloniei, înscliinţéză pe toţi palatinii, că *Turcii* şi *Muscanii* au atrasŭ în partea lorŭ pe Tătari, ca sĕ năvăléscă asupra Poloniei, ér de altă parte Turcii au ocupatŭ *Ţéra-Românéscă* şi aŭ aşeḑatŭ lângă Dunăre o armată considerabilă, ca sĕ năvăléscă asupra Moldovei şi a Poloniei. Regele invită pe toţi supuşii obligaţi la servicii militare sĕ se pregătéscă cu cai şi cu arme, ca în casŭ de necesitate se pótă pleca la resbelŭ. 1522.

Litere primarum Restium.

Sigismundus, rex polonie, universis et singulis palatinis, castell., capit. dignitariis officialibus, burgrabiis et nobilitatum communitatibus, advocatis et scultetis ceterisque subditis nostris, terras regni nostri videlicet incolentibus et presertim terram N. et districtum N., de jure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis, sincere nobis et fidel. dilectis gratiam regiam. Magnifici, generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis et fideles dilecti. Anno superiore cum imperator Turcorum arces finitimas regni Ungarie intercepisset et jam conatum omnem suum in has regiones converterit, Tartarus etiam, vicinus et anniversarius hostis, vires suas in immensum auxerit, intelligentes nos, maximum discrimen imminere et regno et dominiis nostris et nolentes quicquam officii nostri pretermittere, quo de venturis periculis et tuenda Republica et omnium salute fuisset tempori et opportunis modis consultum et provisum, statueramus adhuc ipso autumno conventus particulares etiam in districtibus, quo universa nobilitas et commodius de omnibus certior fieri et consulere in commune ac nuncios quot vellet ad generalem conventum mittere

potuisset nihilque deesset, quominus tandem de statuendo ordine et modo aliquo certo et firmo Reipublice defendende consultum et statutum esset. Cum autem nescimus, qua infelicitate factum sit, ut morantibus nobis longo tempore in conventu generali et conantibus omni studio et labore ordinem aliquem et modum opportunum defensionis facere, sed et delatis iterum consultis, que tunc in ipso conventu generali fieri pro tempore potuerunt, ad alios particulares conventus, nihil recte succedere potuerit, ipsaque defensio in modernis summis discriminibus in levissimis duntaxat presidiis constituta sit, et nos per nuncios et exploratores nostros certo edocti sumus, Tartarum a Turco et Mosco magna mercede conductum, omni vi sua regnum nostrum adoriri velle et sese jam accingere, ipsum etiam Turcum, occupata et in suam ditionem redacta terra transalpina et Besarabum, gentes paratas circa ripas Danubii habere, que in Moldaviam et regnum nostrum excurrere et arces finitimas oppugnare deberent, ne imparati offendamur et Respublica in aliquem gravem casum et calamitatem incidat, has presentes literas in vim primarum restium emittendas duximus, quibus universis et singulis subditis nostris, communem bellicam expeditionem de jure et consuetudine usitata debentibus, mandamus, uti equos et arma pro sua quisque conditione et facultate parata habeat, ut ubi necessitas ingrueret nosque aliis literis illam declaraverimus et regnum ad arma moveremus, possit unusquisque vestrum tempori ad locum designatum et ita ut ad bellum decet venire et vim hostilem reprimere. Et ne quispiam vestrum de hac preparatione bellica et mandato nostro aliquam ignorantiam suam pretendat, volumus, ut unus ad alium viciniorem presentes literas restium, cum illas perlegerit, transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo representet. Sub bonorum suorum amissione et pro gratia nostra aliter non facturi. Datum Vilne dominica Conductus Pasche.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 54—55.

CCLXXVIII.

1522. 1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ludovicŭ*, regelui Ungariei, că după informaţiunile primite dela *voivodulŭ Moldovei*, Tătarii sunt aliaţi cu Turci.

Sigismundus, *Rex Polonie*, *Ludovico*, *Regi Hungarie et Bohemie.*

. . . . . .

Et quod de Tartaro scire a nobis optat, ita quidem nos vojevoda Moldavie certioris fecit, illum Turco conjunctum, ipse tamen aliter secreto no-

bis significavit, quod jam forte Mti. vestre orator noster exposuit. In qua re Mtas. vra. consilium capiat citra moram et secreto nosque de sua sententia tempori edoceat.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 71.

CCLXXIX.

1522. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie lui *Ionŭ de Lasco*, primatului din Polonia, că *Tătarii* voiescŭ se năvălescă cu putere mare asupra regatului polonŭ, din care causă a decisŭ se convóce sub arme întrégă nobilimea, astŭ-felŭ ca regatulŭ se nu fie espusŭ devastării, şi se nu rĕmână de rușine înaintea *Românilorŭ* şi a *Turcilorŭ*. 1522.

Sigismundus, Rex Polonie, Joanni de Lasco, Archiepo Gnesnen. Primati ac Legato nato.

Rme. in Christo pater et dne. sincere nobis dilecte. Non fuit nobis unquam cordi publicas bellicas motiones facere, scientes, quam ex usu esse communi soleant, quando autem Eustaphi, nuncius noster, ex orda Tartarorum nos certiores fecit, illos magna vi ad regnum nostrum contendere velle, neque illos ex hoc suo instituto abduci a se potuisse, regnum vero ex illis salutaribus conventibus et consiliis nullis firmis presidiis est provisum, ne ipsi hostes pro libidine sua quaque vellent debaccharentur, et regnum non solum ingens aliquod detrimentum acciperet, sed etiam et apud Valachum et Turcum summam ignominiam subiret, ex qua et Valachus in nos prorsus desperaret et hostes in nos magis animarentur, coacti sumus animo invitissimo ipsam bellicam motionem facere, eligentes potius, ut nobilitas quoquo modo in armis esset, quam quod regnum prede absque ulla defensione exponi deberet. Licet autem vehementer queri de nobis soleat universa nobilitas ob eos, quos a bellica expeditione dimittere soleamus, fiuntque ob id motus non mediocres, presertim extenuata jam nimium vi et numero exercituum nostrorum, tamen nos ad postulata vestre Ptis. liberos fecimus eos, quos a nobis optavit, et literas illi dari jussimus. Que valeat feliciter.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 78.

CCLXXX.

1522. 1522. *Principii germani* întruniţi la Viena pentru a delibera despre ajutórelorŭ, ce le cere *Ungaria* şi *Polonia* în contra Turcilorŭ, cerŭ înainte de tóte, ca regele Ungariei se trimită la Viena pe lângă legaţii sei şi deputaţi speciali din partea tuturorŭ provincielorŭ regatului sĕu, şi anume din causă: că Ungurii în anii trecuţi au tractatŭ într'unŭ modŭ necuviinciosŭ pe soldaţii străini, cari au fostŭ trimişi se le dee ajutoriŭ în contra Turcilorŭ; că şi astăḑi sunt ómeni între Unguri, cari declară în publicŭ, că mai bine se supunŭ Turcilorŭ, de câtŭ se priméscă ajutoriulŭ Germanilorŭ; în fine că în vara trecută Ungurii au datŭ o nóuă dovadă de ingratitudine, când au aruncatŭ în Dunăre câte-va mii de lănci, ce li s'au trimisŭ din Germania.

Responsum Ludovici, Palatini Rheni, Bavarie Ducis, et ceterorum S. Romani Imperii oratorum Datum Mgco. Petro Kmite, Marschalco et Oratori Sigismundi, Regis Polonie, et oratoribus Ludovici, Regis Vngarie et Bohemie.

Vienne VII. Junii.

. . . . . .

Et responso igitur locumtenentis et imperii ordinum regi Vngarie dato constat, ordines imperii regie Mti. claris et manifestis verbis significasse, maxime opus esse, nedum Excellentiam regiam, verum etiam illius regna, ungaricum et bohemicum, et subditos principatus et provincias separatos seu speciales oratores et mandatarios ad instar Sermi. Polonie regis et Illmi. Austrie archiducis legatos mittere Viennam. Quam civitatem imperii ordines propterea inclito regi nominarunt, quod in ea tanquam commodissimo omnibus loco omnes prefati oratores plena auctoritate urcicam expeditionem paribus vocibus tractarent, deliberarent, diffinirent, stipularentur et placita in scripta relata signis munirent, ut quisque certior fieret quantum in tam ardua causa, que hoc magnopere expostulat, de altero sperare et confidere posset.

Ista siquidem petitio ordinum imperii, scilicet ut regna ungaricum et bohemicum et illorum subditi, principatus et provincie speciales et proprios oratores cum sufficientibus mandatis mittant, non absque urgentissima et mature deliberata ratione processit.

Nam quando hoc ita necessitas exigit et confidenter cum dnis. oratoribus conferendo: Vngarie provinciales superioribus annis alienos milites, ipsis contra Infideles subvenientes, aspere ac minus amice exceperunt atque tractaverunt. Ut autem id ipsum hoc quoque tempore vehementer timendum, vel saltem suspicandum sit, sunt qui referant, aliquos Vngaros palam predicare, malle turcicum imperatorem agnoscere suum principem, quam bohemicis et germanicis auxiliis uti et illa ferre.

Hoc etiam inde arguitur, quod superiori estate teutonici milites, bombarde illarum, exercitatores, pulveres, globi jaculatorii et arma in Vngarorum auxilia contra Infideles missa, ipsis tam despecta et ingrata fuere. Hanc Vngarorum ingratitudinem et malevolentiam in Germanos auget, quod aliqua framearum milia seu hastarum, quibus pedites utuntur, regi ex Germania adducta, ipsi in Danubium immiserunt atque destruxerunt.

Neque clam est, aliquos Vngaros suo regi adversari, immo etiam inter se intestinis factionibus estuare, quod ipsi regno hucusque infeliciter cessit erga hostes. Unde non parum timendum est, eam quoque discordiam mittendis germanicis militibus non parvum incommodum allaturam.

Et quis credat, si ungarici proceres et provinciales germanica auxilia desiderarent ipsosque Germani principes et ordines regi suo, ut dictum est, tam benivole obtulerunt et promiserunt, ita neglecturos fuisse, ut secundum Germanorum responsa regi data, et quando sic urgens necessitas exigit, ad hec viennensia comitia suos proprios et prestantissimos oratores cum sufficientibus mandatis, tantam benivolentiam animo gratissimo suscipientes, non misissent.

Preterea cepta est nuper apud Vngaros nova moneta, que medietatem justi valoris non attingit, quod, suo tempore id latius declarabitur, non minimum impedimentum prestat alienos milites in Vngariam mittendi.

Ad hoc accedit, non constare ex corona bohemica et illius conjunctis principatibus et provinciis proprios oratores aut mandatum advenisse, neque illis in animo esse Vngarorum et suum proprium regem una cum Germanis velle juvare, neque cum imperii oratoribus velle pacisci et contrahere de instituenda turcica expeditione, secundum quod necessitas exigit et neu absque urgentissimis rationibus ab imperii ordinibus petitum est.

His ita se habentibus et nondum declarato quantum imperii ordines Vngarie, Bohemie et baronibus et provincialibus certissime sperare et fidere possint et quemadmodum quisque alterum juvare velit, si imperii ordines auxilia sua juxta domini regis Vngarie intentionem in Vngariam mitterent, hoc cesaree Mti. et universo romano imperio periculosum immo perniciosum foret. Nam si germanica militia ab ungaricis et bohemicis baronibus et provincialibus non paria et fidissima auxilia haberet, sed ab his deserta seduceretur et periclitaretur, non modo Hungarie forte amissionem pararet, verum etiam in grave dispendium germanice nationis et maxime finitimorum Vngarie ad resistendum hostibus urgeret, quod quisque prudens facile colligere potest.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 81—85.

CCLXXXI.

1522. *Petru Tomiczki*, scrie lui *Christoforŭ de Ssidlovec*, cancelariului Poloniei, că oratorii români s'aŭ depărtatŭ nemulţumiţi, fiindŭ-că regele nu le-a concesŭ trecere liberă prin Polonia, ca se pótă merge la Moscovia. 1522.

Petrus Tomiczki, Eps. Vicecancellarius, Christophoro de Ssidlovec, Cancellario.

. . . . . .

Jam expediti sunt oratores Valachi, male ut apparet contenti, quod in Moscoviam ire non sunt premissi retuleruntque in fine, se instinctu primarii

dni. regni ad hoc iter ad bellum componendum invitatos esse, unde ego vereor, ne ipsi id pro collusione uti est judicantes, in sinistram partem accipiant et res nobis in posterum aliquid dificultatis pariat. Datum Vilne.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 86—87.

CCLXXXII.

1522. 1522. Proclamaţiunea regelui *Sigismundŭ* din Polonia, prin care face cunoscutŭ, că Tătarii au intenţiunea se devasteze *Polonia*, ér' Turcii se ocupe *Moldova*, şi invită pe toţi palatinii, castelanii şi căpitanii se se ridice cu toţi ómenii lorŭ, ca se apere regatulŭ şi căminele sale.

Litere ultimarum Restium.

Sigismundus, rex Polonie etc., universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, dignitariis etc. Mgci. generosi etc., sincere nobis et fideles dilecti. Facti sumus tandem certiores, Tartaros omni vi contendere jam ad regnum nostrum vastandum et Turcos ad Valachiam occupandam. Ne igitur Respublica ita in tantis discriminibus leviter provisa in ruinam deducatur nobisque ab aliquo culpa negligentie impigatur, mandamus vobis omnibus et singulis, bellicam expeditionem debentibus, ut juxta constitutionem conventus bidgostiensis primum conventione facta in districtu suo de die conveniendi seque movendi deque modo ac ordine et absque damnis hominum proficiscendi, quo suorum hominum profectio ab hostili differat, videlicet in N. pro die N. ibique mutuo consilio de ordine proficiscendi habito et constituto cum suis castellanis quisque pro die N. circa villam Medicam armatus, instructus et comitatus pro sua facultate constituatur ad regnum et patriam suam, ita ut quemque probum decet, defendendam.

Et ne quispiam vestrum de hoc suam ignorantiam pretendat, volumus, ut unus ad alium sibi viciniorem presentes ultimarum restium literas, cum illas perlegerit, quam primum transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo representet, sub amissione bonorum suorum omnium nemo aliter facturus. — Datum Vilne in vigilia S. Margarete.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 97—98.

CCLXXXIII.

1522. *Jodocŭ Ludovicŭ Deciu* scrie oratorului *Ionŭ Dantiscŭ*, că după cum se aude *voivodulŭ Moldovei*, care a fostŭ scosŭ din domnie, s'a întorsŭ érăşi la scaunulŭ seŭ, dupĕ ce a bătutŭ pe Turci şi a tăiatŭ din ei 1700 de ómeni. 1522.

Jodocus Ludovicus Decius, Secretarius, Joanni Dantisco, Oratori.

. . . . . .

Novi apud nos nihil, nisi quod Tartarorum eruptio exclamatur, eam reprimendi causa publica expeditio decreta est. Qualis illa sit, tu novisti, que si antea unquam segnis et periculosa fuerit, jam pessima censenda. Moldavie palatinum, a Turca proxime pulsum, cesis mille septingentis ex Thracia militibus restitutum asserunt.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 105—106.

CCLXXXIV.

1522. *Petru Tomiczki*, scrie cancelariului *Christoforŭ Ssidlovec*, că fica naturală a regelui Poloniei a fostŭ promisă de mai înainte ca soţia *voivodului din Moldova*, însă regele n'a sciutŭ nimicŭ de tótă tocméla acésta, din care causă este supĕratŭ, fiind-că din astŭ-felŭ de promisiuni şi tocmeli uşorŭ se potŭ nasce duşmănii şi resbele, după cum s'a întêmplatŭ şi în rêndulŭ trecutŭ cu voivodulŭ Moldovei. 1522.

Petrus Tomiczki, Eps. Vicecancellarius, Christophoro de Ssidlovec, Palat. Cancellario.

. . . . . .

Quod vra. Mgcia. scripsit de oblata per dnum. archiepiscopum vojvode Valachie filia Mtis. regie naturali, id etiam dnus. palatinus Russie nuper Mti. sue per dnum. Iskrziczki significavit. Moleste id valde tulit Mtas. sua, quod ea de re offerenda nihil unquam non solum commiserit, sed nec sciuerit quidem et presertim, quod ex ejusmodi frivolis tractatibus et promissis magna bella et inimicitie venire solent, ut sumus non pridem ab ipso Valacho ob non traditam sibi reginulam promissam experti. Commendo me ex corde vre. Mgcie., quam sanam sospitem et felicem esse desidero. Datum Vilne.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 118—119.

CCLXXXV.

1522. 1522. Regele *Ludovicŭ* din Ungaria, în o scrisóre către palatinulŭ *Stefanŭ Bathory*, î-şi esprimă adânca sa întristare, că Turcii aŭ ocupatŭ cetatea dela *Orşova*, şi apróbă numirea lui *Ionŭ Kallay* ca banŭ alŭ *Severinului*.

Ludovicus etc. Accepimus litteras vestras, quibus nos de variis rebus certiores reddidistis, et in primis qualiter officiales castrorum finitimorum majori parte cum Thesaurario, aliisque Consiliariis jam expedivissetis. De quibus vobis gratias agimus, et rogamus, ut etiam de illis, qui expediti nondum sunt, eandem curam geratis. Quod Dominus Vayvoda ad partes inferiores profectus est, multum nobis placet, et multo fuisset mellius, si dudum antea hoc fecisset. Credimus eum non neglecturum, quidquid pro defensione regni facere poterit. Id autem vehementer dolemus, quod Turci Castrum Orsova expugnaverunt, et Peech obsederint. Gratum vero illud quoque, quod Joannem Kallay, remoto Gerleszthey in Banum ad Zevrinum praefecistis, et cum peditibus dimisistis. Ut enim est dignus et strenuus, ita poterit et nobis, et isti regno servire. Libenter etiam audivimus quod ad Titulium pedites 200 miseritis, nam aliter locus ille conservari non posset. Probamus et illud, quod Nicolaum Macedonay ad Themesvár dimiseritis. Quod ad Jayczam pertinet, miserant ad nos nuper Keglevich et Gelethfi, et ea omnia, quae vos nobis scripsistis, litteris suis significaverunt, unde non fuit nobis visum, ut Jayczam sine Bano relinqueremus, desperarent enim omnes, si hoc fieret. Praeterea scripsimus ipsi Gelethfi, ut intret tamqum Banus, Keglevich resignet castra ad manus illius. Committimus itaque eidem Gelethfi, ut reddat litteras expeditorias praefato Keglevich tempore resignationis castrorum, quia nullo pacto vult manere in officio, et quia unus Banus non sufficit ad tuenda castra illa, rogamus, quaeratis, et ordinetis ipsi Gelethfi collegam. Nam si etiam plures essent hoc tempore custodes, esset valde necessarium. Scribatis praefato Gelethfi, ut tamquam Banus habeat curam etiam castrorum Banyaluka, et Orbazvara conservationem, quod si non faceret, curetis, ut intra reditum nostrum aliquibus aliis illa comittantur. Ideo autem fecimus ipsum Galethfi Banum, quod alium habere non potuimus. Nam, cum adhuc Budae essemus, ut recordari potestis, ad hunc finem vocari ad nos ipsum Gelethfi fecimus, ut in Banum praeficeretur. De his omnibus nuper vobis pluribus scripsimus per familiarem Keglevich, et etiam per Antonium Korlathky nunciavimus. Ceterum rogamus vos, accuratissime curetis, ut etiam Capitaneus Segniensis expediatur, concordetis quomodocunque fieri poterit, cum eo. Idem faciatis, rogamus, etiam de Banis Croatiae, et de his qui castra Croatica tenent. Nam ut scitis, absentes his rebus intendere non possumus, ubi autem Deo dante redibimus, nos ipsi una vobiscum diligentissime omnia curabimus. Si nondum venit ad vos Sigismundus Banffy, efficiatis, ut veniat citissime, et concordetis cum eo, et etiam cum Carlovich, uterque poterit habere solutionem suam in Sclavonia, ut nos speramus, et, si aliter fieri non posset, etiam castra ipsa faciatis dari ad manus eorundem. Nam si illi, qui nunc tenent, ulterius tenere noluerint, et alios

non invenietis, necesse est, ut Bani teneant. Credimus eos tam fideles, ut tute eis illa committi possint. Quod autem Conventiculam (sic) illorum dissolvendam curaveritis, cum Domino Voyvoda grato animo a vobis accepimus, nam certe hujusmodi conventiculae nunquam aliquod bonum attulerunt. Illud autem plurimum nobis molestum est, quod subsidium tarde exigitur. Nam ex ea tarditate periculum, ut vos quoque scribitis, illi regno nostro poterit evenire. Quamobrem fidelitatem vestram diligentissime rogamus, velit, quantam maximam poterit, dare operam, et studiosissime curare, ut illud celerius exigatur. Quod ad haec auxilia nostra, quorum gratia huc venimus, attinet, nihil aliud magis curamus, quemadmodum rogastis, quam ut illa tempestive expetantur, et una pars praemittatur ante, quam major numerus expedire poterit. In Moravia nunc Diaeta celebratur pro hujusmodi auxiliis ordinandis, in qua reliquimus Praepositum Albensem et Franciscum Balassa, qui nostras illic solicient. Nam sine conventu generali tractari haec negotia non potuerunt, ea autem commissione eos illic reliquimus, ut aliquam partem gentium, quas Moravi daturi sunt, quam citissime versus Hungariam mittendam curent. In Moravia juramentum praestitimus, majoremque partem discordiarum, quae fuerunt inter status, composuimus. Restat una solummodo difficultas de electione majorum officialium, eamque in reditu nostro complanabimus. A Bohemis in metis Bohemiae honorifice sumus suscepti, volebantque, ut ibidem juraremus, quod non fecimus, cum non debuerimus, nam reges haereditarii, ut nos sumus, non tenentur, nisi Pragae jurare. Idem Domini Bohemi, ubi audiverunt rationes nostras, non gravatim ad nostram voluntatem accesserunt, et hoc pacto prospere omnia ubique evenerunt, et non dubitamus, quin Deus etiam in posterum res nostras prosperiores faciat. Pervenimus ad Brodam Almanicalem: hoc autem triduo Pragae erimus, et omnibus aliis negotiis nostris postpositis ad ordinanda auxilia omne studium nostrum, omnemque curam convertemus, et pro consilio vestro id, quod etiam nobis in animo fuit, quanto fieri poterit citius, partem aliquam ad Hungariam mittendam curabimus. Rogamus itaque Fidelitatem vestram, ut interim curam gerat de istius regni nostri Hungariae defensione, quam fidei, et vestrae diligentiae commendavimus. Dat. in Broda Almanicali feria 2. post Dominicam Oculi, Anno Domini 1522.

Pray, Epistolae procerum Hungariae. Pars I. pag. 149—154.

CCLXXXVI.

1522. 1522. Cetăţenii din oraşulŭ *Scardona*, facŭ cunoscutŭ regelui Ungariei, că din causa multelorŭ incursiuni ale Turcilorŭ, o mare parte din populaţiunea de acolo s'a pustiitŭ, ér alţii aŭ fostŭ duşi în captivitate, aşa că dênşii nu mai sunt în stare se-şi apere cetatea, din care causă trimitŭ regelui cheile cetăţii, şi-lŭ rógă se le permită, ca se pótă emigra în altă parte.

Serenissime Princeps, et Domine Domine noster semper gratiosissime! post fidelium servitiorum nostrorum humillimam commendationem. Credimus, non latere sacram Majestatem vestram, qualiter jam a multis annis propter creberrimas saevissimorum Turcorum incursiones adeo depopulati, et asportati in Turciam sumus, quod continuae custodiae, et defensioni hujus miserrimae civitatis, sacrae Majestatis vestrae Scardonensis, invigilare, et insistere nequaquam valeamus. Cupientes tamen fidelitatem nostram, qua Sacrae Majestati vestrae, instar praedecessorum nostrorum, devincti sumus immaculatam tenere, et fideliter servare, superioribus diebus misimus claves dictae civitatis Majestati vestrae, medio nobilis Georgii Stansich, et Michaelis Squorlich, concivium nostrorum, ut Eadem deinceps ipsius civitatis curam gerere, eandemque, prout Eidem melius, et commodius videbitur, gubernare, nobisque licentiam dare dignetur.

Nunc autem ex quo validissimus exercitus Turcorum in Wzyn, et Chacwyna congregatur, tres partes dictae civitatis Scardonensis, cum muro obstruere, et claudere fecimus, ut eo commodius se tueri, et defendere possimus. Quamobrem supplicamus eidem Sacrae Majestati vestrae, tamquam Domino nostro gratiosissimo, quatenus dictos nuncios nostros jam ad nos remittere, licentiamque bonam dare dignetur, ut, quo amplius in servitiis Sacrae Majestatis vestrae perseverare non valemus, saltem cum honore ab hinc discedere possimus. Plura dicet eidem Sacrae Majestati vestrae nobilis Balthasar Zthipsich concivis noster, cujus dictis et relatibus sacra Majestas vestra, tamquam nostris propriis fidem adhibere dignetur creditivam. Eandem Sacram Majestam vestram, una cum serenissima regina, domina nostra gratiosissima felicissime valere optamus. Datum in supra dicta civitate Majestatis vestrae Scardonensi, Sabbatho proximo ante Dominicam, Laetare, anno 1522.

Ejusdem Sacrae Majestatis Vestrae

Fideles Servitores Marcus Jussich Comes,
ac universi cives Scardonenses.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 156—158.

CCLXXXVII.

1522. *Stefanŭ, voivodulŭ* Moldovei, confirmă contractulŭ prin care *Irimie* vistierulŭ şi *Iori* vorniculŭ cedéză în schimbŭ mănăstirei Moldaviţa satulŭ numitŭ Pitina. 1522.

(Extrasŭ din originalulŭ slavonŭ.)

Urkunde Stefan's, des Woewoden, gegeben dem heil. Kloster Moldowiza, des Inhaltes: Johann, der Schreiber, habe sein Dorf an der Bascha, Namens: Pitinä, zwischen der Waldstätte und dem Moraste, dem Hr. Ieremiä, Schatzmeister, und dem Hr. Jori, Hofrichter, um dreihundert fünfzig tatarische Gulden verkauft. — Die genannten Bojaren jedoch mit Joaniki Igumnen und allen seinen Brüdern, den Kälugärn des heil. Klosters Moldowiza, getauscht. Die Bojaren haben nämlich dem Kloster das Dorf Petinä, an der Bascha zwischen der Waldstätte und dem Moraste gegeben; der Igumen mit dem Kälugärn aber den genannten Bojaren ihr aufrecht klösterliches Gut, die Schenknis Johann's des Armenier's nämlich: das halbe Dorf Ostäpcana bei Turia, wo der Ataman Ostapek gewesen. Und Se. Hoheit bestätigen dem genannten Kloster die Herrschaft auf jenes Dorf zugleich mit allen Zigeunern (Sklaven) des Klosters, als: 1) über Radul mit seinem Weibe Soika und ihren Söhnen, geschenket dem heil. Kloster von Bessarab, Woewoden und Landesherrn der Walachei, dann 2) über Dancul Gärwan mit seinem Weibe Zäna und ihren Söhnen, welche letztere Zigeuner Se. Hoheit selbst dem Kloster gegeben hat. All' diese Zigeuner nun möge das Kloster beherrschen ewiglich.

V. J. 7030/1522 Hornung 4.

Wickenhauser, Moldawa. I. Heft. pag. 77. După estrasulŭ făcutŭ în anulŭ 1775 de egumenulŭ din Putna, Bartolomeiŭ Măzereanulŭ.

CCLXXXVIII.

1522. *Stefanŭ de Bathor* palatinulŭ Ungariei scrie lui *Ionŭ Wythez,* banului de Severinŭ, se cerceteze şi judece procesulŭ lui Jacobŭ Racoviţă cu nobilulŭ Nicolae Gherlisce din Bănatŭ. 1522.

Stephanus de Bathor Regni Hungarie Palatinus et Judex Comononorum ac Comes Themesiensis serenissimi principis et domini ludouici dei gracia Hungarie et Bohemie etc. Regis domini nostri graciosissimi in hac absencia sue maiestatis locumtenens etc. Egregio Ioanni Wythez de Kallo Bano Castri Zewriniensis, Salutem cum fauore Exponitur nobis in persona Egregy Jacobi de Rakowycza Qualiter vos nescitur quibus respectibus in sua ac fra-

trum suorum causa contra Egregium Nicolaum de Gerlystye mota: iuxta continentiam aliarum literarum nostrarum ad vos superinde datarum: nullam hactenus Juris et Justicie impensionem: facere et administrare curassetis, prout recusaretis eciam de presenti: communem iusticiam eidem exponenti in hac parte abnegando: proinde vos harum serie requirimus diligenter nichilominus eciam in persona et auctoritate domini nostri Regis vobis committimus: quatinus, nisi aliquod Literatorium.... sese..... eidem exponenti Juxta continenciam dictarum literarum nostrarum preceptoriarum causa in premissa Judicium et Justiciam absque vlteriori procrastinacione et difficultate aliquali: impendere et administrare velitis et debeatis communi iusticia requirente, Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in oppido Fwthag feria secunda proxima post festum Omnium sanctorum Anno domini Mllesimo Quingentesimo vigesimo secundo.

A propria commissione domini
(L. S.) patatini locumtenentis R.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. 172—173. Originalulŭ pe chărtię in archiva familiei Macskási de Tincova.

CCLXXXIX.

1522. 1522. Capitululŭ din Alba-Julia introduce pe *Radulŭ, voivodulŭ Ţerei-românesci* în posesiunea comunelorŭ Vinţulŭ-de-josŭ şi Vulperŭ din Transilvania.

(Extrasŭ făcutŭ de Abatele Eder).

Radul Vaywoda statuitur per capitulum Albense et introducitur in Alvintz et Borberek. Annus extritus est, sed utcunque colligi potest, quum donatio facta fuisse perhibeatur a Ludovico utique secundo, nam inter euius titulos legitur: Rex Bohemiae.

Engel, Geschichte der Moldau u. Walachey. I. p. 204.

CCXC.

1522. *Dieta Ungariei* întrunită la Buda decide, că *iobagii*, cari dela revoluţiunea ţĕranilorŭ încóce, aŭ fostŭ luaţi şi strămutaţi pe alte moşii, cu voia ori fără voia lorŭ, sĕ fie restituiţi érăşi domnilorŭ sei de mai înainte. 1522.

Ex Budensis Conventus Constitutiobus, Anni 1522.

Coloni abducti, vel motu proprio discedentes; restituantur, et remittantur.

Articulus 58.

Universi Jobagiones, durante transacta expeditione, usque modo, et etiam prius post rusticanam seditionem, per quoscunque male abducti; vel qui aliter, motu eorum proprio, contra Dominorum, Dominarumque illorum voluntatem discesserunt; ad propria extunc; et defacto (sub pœna, in Decreto; pro festo Beati Lucæ Evangelistæ. Anno Salutis, Millesimo Quingentesimo Decimo Quarto, edita, et expressa) statim remittantur, atque reddantur:

§ 1. Et, si per Judices Nobilium requisiti, id non fecerint; Majestas Regia contra tales quoque, ad literas Comitum, ac Vice-Comitum, et Judicum Nobilium, executionem faciat.

Corpus Juris Hungarici. Tom. I. pag. 345.

CCXCI.

1522. Diferite date pentru istoria Românilorŭ după registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ *oraşului Braşovŭ*. 1522.

Anno domini milesimo quingentesimo vigesimo secundo electus est in villicum prudens et circumspectus Johannes Mensator, qui percepit et exposuit nomine civitatis et provinciae pecunias modo infrascripto etc., de quibus debebit suo tempore dare rationem:

Percepta:

Item de Zerne et Thwhan in censu eorum . . . flor. 45.

Exposita:

Item cuidam misso ad Siculiam ex parte cuiusdam de villis Walachalibus, cui Myko Peter equum receperat, eo quod non habuerat litteras procuratoriales, expensas . . . . . asp. 10

Item cuidam misso ad partes Transalpinas rerum explorandarum gratia ipso die beati Johannis evangelistae expensas flor. 1 asp. 10

Item Zegyn Dynesc, qui fuit cum Kalogorita, nuntio domini waywodae Transalpinensis usque ad Brecz eundem comitandum expensas et salarium. . . . . asp. 44

Item praefato, qui fuit in Siculia ex parte illius de villis Walachalibus, cui Myko Peter equum receperat, pro salario abfuit 3 diebus . . . . . asp. 12

Item cuidam comitanti nuntium Theodosii waywodae Transalpinensis ad Siculiam expensas et salarium . . . . . asp. 32

Item pro homagio illius hominis interfecti in Newdorff ad Fogaras etc. . . . . flor. 26

Item Myhele, qui fuit cum Ywen Rwss in partibus Transalpinis in explorationibus, ambobus, abfuerunt 9 diebus . flor. 1 asp. 22

Item nuntio domini waywodae Transalpinensis vinum et avenam dono missum pro . . . . . asp. 6

Item Czyganis pro abscisione duarum aurium . . . . . asp. 12

Item domino Antonio Aurifabro expensas bis ad Fogaras ex parte homagii componendi illius hominis interfecti in Newdorff . . . . . flor. 2 asp. 38

Item in profesto conversionis beati Pauli apostoli cuidam de Thwhan ad Constantinopolim rerum explorandarum gratia misso expensas . . . . . flor. 9

Item uni famliari, qui vocavit illum de Thwhan expensas et salarium . . . . . asp. 6

Item pro carnibus et vino nuntiis domini waywodae Transalpinensis feria tertia post conversionis beati Pauli apostoli . . . asp. 8

Item iterum eisdem albos panes et vinum pro . . . . . asp. 8

Item ad avisandos provinciales, ne pisa et triticum Wolachis forensibus vendant, litesque et causas causandas propter sinistros rumores Thurcorum suspendant . . . . . asp. 12

Item Kaytar Andreaschen, nuntio domini waywodae Transalpinensis vinum et avenam dono data pro . . . . . asp. 6

Item cuidam exploratori per Johannem Fwx de Zerne ad partes Transalpinas rerum explorandarum misso expensas . . flor. 1

Item vectori, qui vexit currum ad expeditionem gentium ad Hungariam superiore anno ductarum . . . . . flor. 4

Item illis de Prasmar ratione unius stipendarii superiore anno ad Siculiam misso. . . . . flor. 1 asp. 25

Item illis de Wydennbach etiam pro uno equo in curru bombardarum habito . . . . . flor. 3

Item illis de Heltwin etiam pro uno equo ibidem pro tunc habito . . . . . flor. 4

Idem illis de Zernest etiam pro duobus equis ibidem protunc habito . . . . . flor. 8

Item nuntio waywodissae Transalpinensis feria quarta ante faschangum vinum, albos panes (et 2 cubulos avenae) dono data pro . . . . . asp. 10

Item hic inferiorius notantur sumptus et expensae domini vicewaywodae Stephani Ztaniztoffii de Bathor, castellanorum de Fogaras ac omnia Saxonum in expeditione contra Turcos per provinciales superiore anno facti etc.

Wydennbach exposuit pro	flor. 20
Newrstat	flor. 6
Rosinnaw	flor. 10
Wolkan	flor. 2
Czeyden	flor. 70
Heltwin	flor. 50
Marembwrgk	flor. 70
Roderbac	flor. 20
Nosbach	flor. 15
Brengenndorff	flor. 50
Piterspergk	flor. 50
Honchpergk	flor. 25
Prasmar	flor. 80
Summa facit.	flor. 468

Item Dimitre Farka, quos mutuo dedit Lerde Janosch redeunti de Buda pro defectis sumptibus . . . . . flor. 2

Item cuidam Volacho de Rosinnaw misso ad partes Transalpinas, Mehemetbegk censum repetendum expensas et salarium. flor. 1 asp. 20

Item iuvenibus corizantibus in praetorio dederunt domini bibales . . . . . asp. 10

Item Stan Brata, qui fuit in Braila per decem dies explorandarum rerum gratia expensas et salarium . . . . . flor. 1 asp. 15

Item die cineris hastilusoribus, Tewtuno et Wolacho, ubi Wolachus lapsu corruerat pro una pecia bogasy . . . . . flor. 1

Item Wolaco illi, qui ceciderat commissione dominorum iudicis et civium pro uno pileo . . . . . asp. 10

Item illi exploratori in Constantinopoli per 35 dies existenti pro salario . . . . . flor. 2 asp. 40

Item Grama ad partes Transalpinas rerum explorandarum gratia misso expensas . . . . . flor. 1

Item illis de Rossinaw quos dederunt duobus exploratoribus ipso die cineris ad partes Transalpinas missis pro expensis flor. 2

Item Thys Slasser expensas et salarium ad Rosinaw, quando Wolachi ignem ad horreum domini Blasii Funificis dolose imposuerant . . . . . asp. 6

Item uni exploratori de Rosnaw pro salario et expensis. flor. 1 asp. 13

Item Cziganis pro mactatione canum et eductione illorum cadaverum . . . . . flor. 8 asp. 27

Item nuntio Wolacho, qui tulit rumores de ipso Mehemet-begk, vinum pro . . . . . asp. 4

Item castellanis ad necessitatem castri Therech mutuo dati . . . . . flor. 10

Percepta. Item de restanciis expensarum domini Martini Coriarii in partibus Transalpinis habitis etc. . . . . asp. 21

Exposita:

Item cuidam nuntio de partibus Transalpinis aptanti gladios arcus, et clipeos, vinum, avenam et albos panes dono data pro asp. 4

Item pro decem carponibns salitis ad viam praefatis dominis datis Ztoyka Wolacho persolutis . . . . . flor. 1 asp. 27

Item waywodae Transalpinensi pro muneribus datis decem gladios pro . . . . . flor. 5

Item eidem pro pharetris decem, arcubus decem et clipeis etiam decem . . . . . flor. 6

Item Anchen in Rosunnaw reducenti illos duos fures de partibus Transalpinis, qui ante tribus annis furati fuerunt florenos cuidam canonico Albensi etc. . . . . flor. 3

Item expensas cuidam Wolacho misso ad waywodissam dominica iudica ad partes Transalpinas . . . . . asp. 25

Item die, quo supra, homini regio ad Moldauiam proficiscenti bis, vinum, pisces recentes et salitos albos panes (et 4 cubulos avenae) dono data . . . . . asp. 26

Item publico quondam notario Lucae Duerner Cibiniensi, ubi huc esset venturus cum dominis decano plebano Cibiniensi et magistro Petro Thonhawser plebano in Magnohorreo et mortuus fuerat in Abbacia in candelis pro salario in Castro Mariensi causa deservito . . . . . flor. 1

Item pro 4 carponibus salitis praefatis dominis ad Cibinium per notarium portatis . . . . . asp. 32

Item eisdem dominis pro semellis per magistros Valentinum et Nicolaum ad Hylczdorff portatis . . . . . asp. 13½

Item eisdem et episcopo Moldauiensi pro piscibus recentibus . . . . . flor. 1 asp. 28

Item Czobenn Haness pro uno equo nuntio regio Georgio Horwath ad Moldauiam dato . . . . . flor. 2

Item domino Johanni Golden pro uno vasculo stanneo superiore anno domino quondam Bozzorab waywodae Transalpinensi vino repleto misso . . . . . asp. 28

Item pro expensis habitis cum quodam nuntio Transalpino iuxta commissionem dominorum civium etc. . . . . asp. 40

Item cuidam exploratori ex Bulgaria in profesto dominicae palmarum expensas et salarium, abfuit diebus 6 . . . . . asp. 36

Item Cziganis pro incineratione puellae, quae ignem ad horreum domini Blasii funificis clam et dampnose imposuerat etc. asp. 12

Item cuidam nuntio Transalpino qui repetiverat waywodam in carceribus sedentem, vinum, panes et 2 cubulos avenae dono data pro. . . . . asp. 6

Item Cziganis, qui suspenderant quendam furem Siculum. asp. 8

Item cuidam exploratori feria secunda post palmarum ad partes Transalpinas misso, abfuit diebus 6 expensas et salarium asp. 49

Item Woykwl venienti de partibus Transalpinis pro duobus equis sibi usque ad Fogaras festinantissime accomodatis pro salario . . . . . asp. 18

Item generose viduae relictae quondam domini waywodae Transalpini Bozzorab feria secunda post paschae vinum 7 octavas, panes et tres agnos ac 2 cubulos avenae dono data pro . . . . asp. 32

Item Todt Emre, qui fuit cum nuntio waywodae Transalpini Radul in Siculia per dies 4 expensas et salarium. . . . . asp. 28

Item eidem, quod fuit cum domino Johanne Haach in Cibinio per dies 12 per dominum iudicem illic misso pro salario . asp. 48

Item nuntio regio de Moldauia revertenti in festivitatibus paschae vinum, panes et 1 agnum et 2 cubulos avenae pro . . asp. 13

Item Cziganis, qui duos piscatores de civitate expulerunt asp. 16

Item pro globis saxeis ad castrum Therch . . . . . flor. 1

Item Radul waywodae Transalpinensi eodem die cum multa gente in hac civitatem venienti vinum, cerevisiam, panes, pisces, husones carpones ac alia etc. dono . . . . . flor. 1 asp. 46

Item Gallo factori smigmatum, cum familiari praefati Radul waywodae Transalpini proficiscenti ad dominum waywodam Transalpinensem sabbato post Marci etc. expensas . . . . . flor. 2

Item custodibus, qui in praetorio custodierunt circa festum beati Georgii martyris tempore quo dominus Radul waywoda Transalpinus hic egisset, undecim ebdomadis salarium et vinum etc. pro . . . . . asp. 33

Item uni famiari misso cum litteris ad dominum waywodam Transsiluaniensem ex parte ipsius Mehemetbegk in dedicatione fratrum praedicatorum expensas . . . . . flor. 1

Item domino Radul waywodae Transalpinensi dominica quasimodogeniti etc. rursus vinum, duos agnos et sex cubulos avenae dono data pro . . . . . asp. 18

Item viduae relictae quondam Bozzorab waywodae etc. vinum, agnum unum, et 4 cubulos avenae donata pro . . . . . asp. 16

Item duobus exploratoribus de Rosennaw ferentibus novitates de Mehemetbegk expensas et salarium etc. . . . . flor. 1 asp. 24

Item Mathiae seratori, qui fuit in Moldauia cum nuntio waywodae Transalpinensis 12 diebus . . . . . asp. 48

Item pro avisatatione provincialium, quando dominus Radul waywoda Transalpinus de regno suo unacum suis baronibus ac aliis multis utriusque sexus gentibus huc venerat . . . . . asp. 12

Item duobus exploratoribus de Rossinaw feria tertia ante festum beati Philippi et Jacobi apostolorum de partibus Transalpinis venientibus expensas et salarium . . . . . flor. 2 asp. 26

Item cerevisiam domino Radul waywodae datam pro . . . asp. 9

Item cuidam Wolacho ferenti rumores de Mehemetbegk, quod esset paratus venire ad nostras partes bibales . . . . . asp. 12

Item duobus Wolachis in rebus explorandis ad partes Transalpinas missis feria quarta post festum beati Georgii martyris. asp. 26

Item Thomasch, qui duxit Jacobum familiarem Mehemetbegk ad dominum waywodam Transsiluaniensem expensas . . . . flor. 1

Item duobus vigilibus in praetorio custodientibus 12 noctibus tempore, quo waywoda Transalpinus hic egerat et vinum eis datum etc. . . . . asp. 32

Item pro uno agno homini regio ex Moldauia revertenti dono dato. . . . . asp. 5

Item Gallo factori smigmatum, quod fuit apud dominum waywodam Transsiluaniensem cum quodam boyarone per dies 7 pro salario . . . . . asp. 28

Item Gasper similiter ad eundem dominum waywodam cum litteris proficiscenti ex parte Thurcorum abfuit 7 diebus pro salario . . . . . asp. 28

Item eodem die (beati Iohannis ante portam latinam) cuidam nuntio Moldauiensi vinum et panes albos dono data pro . . . . . asp. 4

Item eodem die Barthusch expensas cum litteris ad dominum waywodam Transsiluaniensem ex parte illius nuntii Moldauiensis etc . . . . . flor. 1

Item Gallo factori smigmatum profecto cum nuntio domini waywodae Moldauiensis ad dominum spectabilem et magnificum waywodam Transsiluaniensem expensas . . . . . flor. 1

Item cuidam nuntio domini waywodae Moldauiensis et iterum alteri nuntio eiusdem vinum, panes (et 2 cubulos avenae) dono data pro . . . . . asp. 14

Item pro uno plaustro feni domino woywodae Transalpinensi et pro vectura viduae waywodissae in civitatem . . . . . asp. 40

Item uni de villis Walachalibus referenti novitates de ipso Mehemetbegk domino waywodae Transsiluaniensis, abfuit 8 diebus pro salario . . . . . asp. 32

Item cuidam de vetere civitate hastiludium habenti cum quodam Wolacho pro uno pari calceorum . . . . . asp. 12

Item duobus exploratoribus ex villis Walachalibus ad partes Transalpinas missis expensas . . . . . asp. 25

Item Todt Emre proficiscenti cum nuntio domini waywodae Transsiluaniensis ad Moldauiam expensas . . . . . flor. 1

Item pro expensis episcopo Moldauiensis apud dominum Lucam Czeresch factis . . . . . flor. 1

Item Thomaschen, qui fuit cum uno de villis Walachalibus apud dominum waywodam Transsiluaniensem in Valle Agnetis et observati sunt ibidem per dies octo pro salario . . . . . asp. 32

Item cuidam nuntio Moldauiensi vinum, panes et 1 cubuium avenae dono data pro . . . . . asp. 4

Item domino Radul, waywodae Transalpinensi pro duobus vasis vini eidem dono datis . . . . . flor. 11 asp. 25

Item pro cyrothecis Cziganis in quadripartitione cuiusdam boyaronis exploratoris et uno pari cultellorum . . . . . asp. 6

Item Cziganis pro tunc . . . . . asp. 12

Item uni exploratori de Zerne expensas et salarium, abfuit 5 diebus . . . . . asp. 30

Item villico de Zerne ferenti rumores de Rubea arbore . asp. 4

Item Tod Emre, qui fuit cum eo in Moldauia per dies 9 pro salario . . . . . asp. 36

Item cuidam auriquestori cui iudex dedit feria quinta post Vrbani ad partes Transalpinas in rebus explorandis . . . . . asp. 12

Item uni familiari avisanti illos in Wydennbach et Czeydin ex parte Thurcorum . . . . . asp. 4

Item duobus ex villis Walachalibus, qui fuerant in partibus Transalpinis rerum explorandarum gratia per dies 5 expensas et salarium . . . . . flor. 1 asp. 34

Item Theyss Slasser, qui fuit in Moldauia in rebus explorandis cum nuntio relictae quondam domini Bozzorab etc. per dies 20 . . . . . flor. 1 asp. 30

Item illis de Zerne bibales, quod tulerunt rumores Rubea arbore . . . . . asp. 2

Item Gergan, quando fuit in Zerne ad committendum, ut exploratores ad partes Transalpinas immittant etc. duobus diebus pro salario . . . . . asp. 8

Item cuidam nuntio Moldauiensi, qui venerat ad waywodam Transalpinensem vinum, albos panes et 1 cubulum avenae dono data pro . . . . . asp. 6

Item Gallo familiari, quod fuit in Fogaras duabus diebus expensas et salarium . . . . . asp. 24

Item eidem quod fuit in Valle Agnetis cum nuntio Walachali sex diebus pro salario . . . . . asp. 24

Item auriquestoribus bibales, quod duos Walachos ex Rubea arbore captivos portaverant . . . . . flor. 2

Item pro una securi, qua quadripartitus fuit Wolachus ille, qui se in turri praetorii suspenderat . . . . . asp. 25

Item Ystok et Myklosch qui fuerant cum domino Johanne Golden in Prasmar per duos dies . . . . . asp. 16

Item eidem Ystock renuncianti montanistas ac alios de metis partium Transalpinarum . . . . . asp. 6

Item domino Radul waywodae Transalpinensi feria tertia post penthecostes pro quadam remuneratione . . . . . flor. 50

Item cuidam familiari domini waywodae Transalpinensi ad comissionem domini iudicis . . . . . asp. 4

Item Lucae Felthody pro appromptuatione ad partes Transalpinas . . . . . flor. 25

Item pro uno parvo vase vini domino waywodae Transalpinensi dono dato . . . . . flor. 3 asp. 25

Item Cziganis bibales, quod capita Thurcorum interfectorum prope Prasmar affixerant . . . . . asp. 12

Item duobus exploratoribus in profesto corporis Christi ad partes Transalpinas expensas . . . . . asp. 25

Item dominica infra octavas festi sacratissimi corporis Christi pro albis panibus domino Radul waywodae Transalpinensi ad partes Transalpinas missis . . . . . flor. 1

Item pro tunellis ad illos panes imponendos . . . . . asp. 8

Item cuidam nuntio domini waywodae Moldauiensis venienti ad relictam quondam domini Bozzorab waywodae, vinum, albos panes et salitum carponem ac 2 cubulos avenae dono data pro . . . . . asp. 9

Item Laczko Antalen in exploratione ad partes Transalpinas profecto pro salario . . . . . asp. 25

Item duobus exploratoribus ad partes Transalpinas per dominum Clementem missis de villis Walachalibus rerum explorandarum gratia, abfuerunt diebus sex pro salario . . . . . asp. 48

Item eisdem pro defectis sumptibus . . . . . asp. 9

Item pro deauratione cibariorum domini waywodae Radul Transalpinensis in Monte mellis etc. . . . . asp. 40

Item notario in salario suo etc. . . . . flor. 15

Item pedestribus, qui proficisci debebant ad partes Transalpinas feria quarta post festum corporis Christi pro panibus seu ad panes . . . . . flor. 1

Item pro 20 cubulis farinae domino Radul ut uxori suae dono datis . . . . . flor. 4

Item Cziganis pro excoriatione cuiusdam exploratoris Siculi . . . . . flor. 1

Item episcopo Moldauiensi vinum et 2 cubulos avenae dono data pro . . . . . asp. 4

Item pannum pro armato viro, pixidariis datum tempore, quo Radul waywoda hic fuerat etc. . . . . flor. 3

Item pro pulveribus domino Radul waywodae Transalpinensi dominica post festum visitationis Mariae secundum commissionem domini iudicis et civium ad partes Transalpinas missis . . . . . flor. 4

Item pro albis panibus per dominos Clementem et Johannem Ber domino waywodae ad Prasmar portatis etc. illo ex parte interfectionis ipsius Maylad profectus . . . . . asp. 15

Item uni Siculo ferenti bonum nuntium, qualiter capita Thurcorum portarentur . . . . . asp. 5

Item clientibus drabantibus, qui debebant circumspicere locum castrorum, vinum et albos panes ac pisces datos pro . . . asp. 17

Item sequentia exposita sunt pro spectabili et magnifico domino domino Johanni de Zapolya waywoda Transsiluaniensi, ubi circa festum beati Georgii martyris in hanc terram Barcza cum gente sua electa venisset, opem domino Radul waywodae Transalpino, postquam per Thurcos de regno suo Transalpino fuisset expulsus, laturus etc.

Item capitaneis clientibus drabantibus (sic) sabatto post Jacobi vinum albos panes et 2 cubulos avenae dono data pro . . . asp. 8

Item proficiscentibus dominis Johanne Ber, villico et Anthonio Aurifabro ad dominum waywodam ex parte necis Maylad vinum, albos panes pira et marellen eidem domino waywodae dono portata pro . . . . . asp. 44

Item domino Lucae Czeresch, quando misit illos de villis Walachalibus ad wart . . . . . asp. 6

Item pro convocatione provincialium die assumptionis gloriosissimae virginis Mariae expulso iam domino Radul waywoda de regno suo Transalpino . . . . . asp. 12

Item Cziganis pro mactatione canum feria secunda ante festum beati Stephani regis . . . . . flor. 2 asp. 7

Item duobus exploratoribus ad partes Transalpinas in rebus explorandis missis ipso die beati Stephani regis pro salario, 5 diebus . . . . . asp. 40

Item aliis duobus exploratoribus de villis Walachalibus etiam pro salario, abfuerunt etiam diebus 5 . . . . . asp. 40

Item feria quarta post festum beati Stephani regis Cziganis pro mactatione 13 canum . . . . . asp. 13

Item cuidam Moldauiensi, quem decimatores vulneraverant, bibales praesente magistro Valentino . . . . . asp. 6

Item Draganen ad nuptias suas dono datum ulnas 15½ pannum Perichkamer . . . . . flor. 7 asp. 3½

Item eidem coclearia data pro . . . . . flor. 2 asp. 25

Item Gallo, quod fuit apud dominum waywodam et villas Walachales 7 diebus pro salario . . . . . asp. 28

Item Cziganis, qui fuerant cum domino Luca Czeresch in Newdorff. . . . . asp. 8

Item Basy Jörko et Czako Bencze quando habuerant in prandio Draganen et Wanscha Porkolab vinum et assaturam data pro . . . . . asp. 12

Item domino iudici pro praeparatione sua ad expeditione Transalpinam cum domino waywoda etc. . . . . flor. 25

Item villico similiter . . . . . flor. 15

Item Basy Jörko ubi rediisset cum nuntio domini waywodae Moldauiensis vinum, fenum, avenam et [pro] aliis ob turpitudinem minime inscriptis . . . . . asp. 8

Item Andreaschen familiari domini waywodae Transalpini vinum pro . . . . . asp. 4

Item domino Nicolao literato vinum et caseum Walachalem et 2 cubulos avenae donato pro . . . . . asp. 7

Item domino Nicolao Thomory castellano in Fogaras vinum tres gallinas et 2 cubulos avenae dono data pro. . . . . asp. 8

Item Basy Jörko cum haberet boyarones in convivio nomine domini wayewodae vinum pro . . . . . asp. 4

Item domino Johanni Golden expensas ad expeditionem Transalpinam cum stipendariis etc. . . . . flor. 40

Item pro convocatione provincialium, quando bombardas ad partes Transalpinas perducere debebant . . . . . asp. 12

Item domino iudici pro uno pepulo ad nuptias Dragani boyaronis dono dato . . . . . flor. 3

Item pro duobus flecht, quando dominus Jacobus Greff profectus fuerat ad Lapidem regis ibidem viam meliorandum etc. asp. 8

Item Cziganis, qui suspederant duos fures Walachos, qui in Bylgerey furtum etc . . . . . asp. 12

Item pro vectura ferri et carbonum ad Montem Petri tempore quo in bombardis ibidem Czigani laboraverunt . . . . . asp. 10

Item domino Stephano Blasy pro una pecia telae et uno pari schisman ante nativitatem domini proxime praeteritam waywodae Cziganorum datis . . . . . flor. 1 asp. 21

Item pro albis panibus per dominum Martinum Coriarium domino waywodae Transsiluaniensi ad partes Transalpinas portatis asp. 23

Item domino Martino Coriario pro resa Transalpinensi, abfuit 4 diebus . . . . . flor. 3 asp. 25

Item domino Johanni Golden pro salario resae suae Transalpinensis cum gentibus et stipendariis, abfuit 4 ebdomadis . flor. 8

Item pro piscatione in Twmes, ubi dominus waywoda partes praefatas exivisset . . . . . asp. 14

Item subscripta exposita sunt pro culina spectabilis et magnifici domini Johannis de Zapolya waywodae Transilvaniensis ubi feria sexta post festum beati Martini episcopi de Transalpinis partibus ad Brassouiam rediisset.

Primo ad cenam pro 4 luceis recentibus et tribus magnis allrotten . . . . . asp. 16

Item pro trutis . . . . . asp. 23

Item pro uno integra tunella repleta piscibus . . . . . asp. 42

Item pro 15 carponibus salitis . . . . . asp. 45

Item pro piscibus husonibus . . . . . asp. 40

Item pro panibus ordeaceis 50 per asp. 1 . . . . . flor. 1

Item pro semellis . . . . . asp. 25

Item pro melle 1 1/2 octavis . . . . . asp. 7 1/2

Item pro uvaepasis tres libras et prunellis 2 Octavis . . asp. 11

Item pro milio, cepis, sale et oleo . . . . . asp. 15

Item pro oleo lini et olivae . . . . . asp. 14

Sabbato pro prandio etc.

Item pro piscibus recentibus . . . . . flor. 1 asp. 5

Item pro 15 carponibus salitis . . . . . asp. 45

Item pro piscibus husonibus . . . . . asp. 40

Item pro panibus ordeaceis 55 . . . . . flor. 1 asp. 3

Item pro semellis asp. 25. Item pro melle 2 octavis . . . asp. 10

Item pro uvaepassis et prunellis 4 octavis . . . . . asp. 13

Item pro milio . . . . . asp. 6

Item pro oleo lini 4 libris et olivae 3 libris. . . . . asp. 20

Item pro ovis 46 . . . . . asp. 15

Item pro duobus plaustris lignorum . . . . . asp. 22

Item pro duabus octavis butiri. . . . . asp. 12

Item pro farina ad unam belschen . . . . . asp. 6

Item pro zucarro . . . . . asp. 12

Item pro lacte 4 octavis et 4 capita oleris . . . . . asp. 1

Item pro ovis 77 ad idem belschen . . . . . asp. 27

Ad cenam pro piscibus husonibus . . . . . asp. 20

Item pro 15 carponibus salitis . . . . . asp. 45

Item pro milio . . . . . asp. 5

Item pro git quod etiam antea usum fuit . . . . . flor. 1 asp. 6

Item pro melle 1 octava . . . . . asp. 5

Item pro uvaepassis 2 libris . . . . . asp. 6

Item pro panibus ordeaceis 102 . . . . . flor. 2 asp. 2

Item pro piris et pomis antea etiam ad culinam usis et . asp. 16

Item pro lemoniis 200 . . . . . asp. 20

Item dominica die sequenti pro carnibus bovinis tota die absumptis . . . . . flor. 2

Item pro pedibus suinis et capitibus ac linguis garledas faciendum . . . . . asp. 13

Item pro uno hinnuleo (ree), vino . . . . . asp. 14

Item pro duobus leporibus . . . . . asp. 12

Item pro 4 perdicibus . . . . . asp. 8
Item pro uno vitulo . . . . . asp. 32
Item duobus vervecibus . . . . . asp. 12
Item pro una ave trappen . . . . . asp. 12
Item pro decem aucis . . . . . asp. 26
Item pro 25 gallinis . . . . . asp. 28
Item pro uvaepassis 4 libris . . . . . asp. 12
Item pro butiro 1 1/2 octavis . . . . . asp. 7 1/2
Item pro panibus ordeaceis 123 . . . . . flor. 24 asp. 23
Item pro 28 ovis . . . . . asp. 8
Ad cenam pro medio vitulo . . . . . asp. 16
Item pro tribus leporibus . . . . . asp. 18
Item pro 4 perdicibus et 19 gallinis . . . . . asp. 32
Item pro duobus vervecibus . . . . . asp. 12
Item pro decem aucis in foro mercatis . . . . . asp. 40
Item pro carnibus porcinis, farciminibus et repper . . . . asp. 18
Item pro milio . . . . . asp. 6
Item pro uvaepassis 4 libris . . . . . asp. 12
Item pro panibus ordeaceis 121 . . . . . flor. 2 asp. 21
Item pro ovis 26 . . . . . asp. 12
Item feria secunda sequenti pro prandio etc.
Item pro uno bove integro . . . . . flor. 1 asp. 25
Item pro uno vitulo . . . . . asp. 32
Item pro carnibus porcinis . . . . . asp. 16
Item pro tribus leporibus . . . . . asp. 15
Item pro 20 gallinis et 3 perdicibus . . . . . asp. 32
Item pro decem aucis . . . . . asp. 32
Item pro uvaepassis 3 libris et 2 octavis prunellis . . . . asp. 14
Item pro ovis 42 . . . . . asp. 13 1/2
Item pro butiro 2 octavis et milio . . . . . asp. 17
Item pro echhorren 22 . . . . . asp. 11
Item pro panibus ordeaceis 121. . . . . flor. 2 asp. 21
Item pro melle 1 octava . . . . . asp. 5
Item pro carnibus bovinis domino Laurencio . . . . . asp. 12
Item pro 28 octavis aceti . . . . . flor. 1 asp. 6
Item eodem die ad cenam :
Item pro octo aucis cum singulis attinenciis . . . . . asp. 24
Item pro 23 gallinis et 4 perdicibus . . . . . asp. 32
Item pro medio vitulo et quartali carnium porcinarum . . asp. 20
Item pro tribus leporibus . . . . . asp. 16
Item pro piscibus recentibus nolenter etc. . . . . asp. 13
Item pro uvaepassis 3 libris et melle 1 1/2 octavis . . . . asp. 16 1/2
Item pro panibus ordeaceis 122 . . . . . flor. 2 asp. 22
Item pro oleribus integrum dolium repletum . . . . . flor. 1 asp. 10
Item pro petrosilio et lactucis . . . . . asp. 10

Item pro milio . . . . . asp. 5
Item pro farciminibus . . . . . asp. 4
Item pro candelis his diebus absumptis . . . . . flor. 1 asp. 36
Item pro croco domino iudici persoluto . . . . . flor. 7 asp. 25
Item pro pipere et zinzibere . . . . . flor. 4 asp. 25
Item pro cariofolis 1/2 libra . . . . . flor. 1 asp. 25
Item pro duobus octogenariis vasis vini . . . . . flor. 17
Item pro 50 cubulis avenae, quando domino waywodae et prandia et cenae fuerant renunciate . . . . . flor. 5
Summa facit . . . . . flor. 43 asp. 33 1/2
Item tympanatori, quod fuit in partibus Transalpinis flor. 1
Item domino Johanni Golden pro salario trium equorum in partibus Transalpinis per 4 ebdomadas habitorum . . . . . flor. 6 asp. 41
Item pro una pecia ferri, qua deferratus fuit Hamsa boyaro. asp 10
Item Cziganis pro deferratione Hamsa boyaronis et trium Turcorum] . . . . . asp. 25
Item castellano de Fogaras vinum pro . . . . . asp. 3
Item nuntio domini waywodae Transalpinensis, qui tulit nuntium, qualiter quidam waywoda fuisset decollatus per caligas flor. 1 asp. 36
Item pro una tympana a famulis arcuficis empta tempore quo Radul waywoda Transalpinus introductus fuerat. . . . . asp. 40
Item ad rationem duorum vehiculorum Czako Bencze et sculptori, qui ecclesiam in Argis proportionare debebat, eosdem flor. 2
Item domino Jacobo Greff pro certis peciis ferri et quod fecit vehere dominos iudicem et magistrum Valentinum ad Cibinium cum famulo vectore ac alio familiari cum 4 equis et quod fuit in Lapide regis per aliquot dies, ibidem viam faciendam praeparare et expensas factas et salarium familiarium totum insimul computando facit . . . . . flor. 15 asp. 46
Item Ambrosio tubicini, qui mansit in partibus Transalpinis unacum tubicine et 1 hasuka . . . . . flor. 1 asp. 18
Item eidem ad rationem salarii sui . . . . . flor. 2
Item Cziganis pro mactatione certorum canum ac illorum extractione . . . . . asp. 14
Item Johanni Schelder et Rotches Merten de Czeydino ad rationem vecturarum Transalpinarum . . . . . flor. 3

Hic infra notantur, quae sunt exposita ad illam expeditionem Transalpinam spectabilis et magnifici domini, domini Johannis de Zapolya waywodae Transsiluaniensis etc. feria quinta post festum beati Colomanni ad partes Transalpinas ingressi et rursus ipso die beati Briccii egressi etc.

Item pro uno bove fumigando . . . . . flor. 1 asp. 28
Item pro una pecia telae grossae et praeparatione barrenthuch, saccis pro avena et yss . . . . . flor. 1
Item pro linguis boum fumigandis . . . . . asp. 27
Item pro 4 flechten ad bombardas . . . . . asp. 40

Item pro funibus ad duo barrenthwecher . . . . . asp. 15
Item pro phefferkwchen . . . . . flor. 1 asp. 2
Item pro labore et praeparatione barrenthwcher . . . . . asp. 12
Item pro suimine . . . . . asp. 16
Item pro una pecia panni grisei . . . . . flor. 1 asp. 45
Item pro albis panibus . . . . . flor. 2
Item pro uno tentorio domini Johanni Ber persoluto flor. 15
Item pro funibus Jacobo Funifici persolutis . . . . . asp. 4
Item Johanni et Thomae currificibus ad rationem . . . flor. 4
Item pro duabus lagenis vini . . . . . asp. 16
Item pro lemoniis . . . . . asp. 40
Item pro uno temmelt thwrolt . . . . . asp. 20
Item pro novem octavis mellis . . . . . asp. 45
Item pro praeparatione minoris currus thar . . . . . asp. 42
Item pro labore fabri eiusdem currus . . . . . asp. 4
Item Johanni currifici pro certis laboribus in curribus bombardarum factis . . . . . asp. 36
Item pro flechten ad curram Rotches Merten . . . . . asp. 17
Item Czoben Hannes et Foltmas Paulen pro vectura minoris bombardae ad Montem Petri ad saggittandum abfuerunt duobus diebus . . . . . flor. 1 asp. 10
Item pro una tunella ad mel . . . . . asp. 8
Item pro 83 babatis et clavis . . . . . flor. 1 asp. 33
Item pro funibus ad currum thar et cautelam . . . . . asp. 25
Item pro 18 taystar . . . . . asp. 32
Item pro ladulis ad foramina czynt et una ladula ad pulveres . . . . . flor. 1
Item pro candelis de suimine . . . . . asp. 40
Item pro albis panibus, klotschen de Prasmar . . . . . asp. 17
Item pro similibus panibus de Widennbach . . . . . asp. 25
Item pro semellis . . . . . asp. 16
Item pro laqueis ad omnes currus, ubi hinc discesserant asp. 2
Summa facit . . . . flor. 14 asp. 12
Item Ywaschko Ztoyka, Teodor et Myheheyla(?) ad rationem vecturae spaden . . . . . flor. 10
Item Johanni et Thomae currificibus proficiscentibus ad partes Transalpinas pro expensis . . . . . flor. 6
Item Aylde pro vectura duarum bombardarum cum octo equis ad partes Transalpinas ad 1 mensem . . . . . flor. 18
Item cuidam Czigano, qui fecit et praeparavit spaden beschlan . . . . . asp. 18
(Percepta). Item de censu in Zerne et Thwhon . . . flor. 40
Item Bartoken, qui vocavit illos de Zernest ex parte negotii illorum de Wolkan expensas et salarium . . . . . asp. 8

Item iudici in Rosno, qui fuit in Lapide regis viam ibidem praeparandum per dies tres pro salario . . . . . asp. 38

Item in vigilia nativitatis domini pro una pecia bogasy, greboni Cziganorum . . . . . flor. 1

Item pro quinque catenis Andreae Gwden ad expeditionem Transalpinam persolutis . . . . . flor. 1 asp. 35

Item Cziganis, quod fuerunt in expeditione Transalpina ibidem ad commissionem domini iudicis . . . . . flor. 2

Item domino Johanni Golden, quem in partibus Transalpinis exposuerat . . . . . flor. 1

Item nuntio domini waywodae Transalpinensis quando nobilis Georgius Basy illic profectus fuerat . . . . . flor. 2

Item cuidam vehenti Czako Bencze ad Transalpinas partes ad rationem et est solutus . . . . . flor. 1 asp. 16

Item domino Kilhaw ac ceteris aliis pixidariis ad villas Walachales pro porcis profectis . . . . . asp. 20

Item pro clipeis tartschen et pharetris domino waywodae Transalpinensi emptis, qui antea non fuerant inscripti . . . flor. 1 asp. 36

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band, pag. 409—466. Originalulŭ pe chârtie în archiva cea vechia a oraşului Braşovŭ.

CCXCII.

1522. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ castelanilorŭ dela *castrulŭ Branului* în districtulŭ Braşovului. 1522.

Registrum castri Therch [1] anni domini millesimi quingentesimi vigesimi secundi etc.

Electi sunt castellani castri Terch, prudentes et circumspecti Clemens Wyrog et Lucas Czeresch, qui perceperunt et exposuerunt pecunias infrascriptas de quiubus debebunt dare suo tempore rationem.

Percepta:

Ex Iadula:

Item sabbato ante festum ascensionis domini de quibusdam pedestribus ad partes Transalpinas proficiscentibus . . . . . flor. 1 asp. 12

---

1) Castrum Therch (în l. germ. Törzburg) este castrulŭ Branului din ţéra Bârsei în Transilvania.

Item de decimis agnellorum etc.

Item de decimis agnellorum . . . . . flor. 7 asp. 36
Item de decimis apum . . . . . flor. 1 asp. 12
Iterum . . . . . asp. 12
Item de porcis, qui in glandinibus pasti sunt . . . . . flor. 47

De decimis maioribus etc.

Item de Torkes [1] et Batsfalw [2] . . . . . flor. 7 asp. 32
Item de Zenth Myhal [3] . . . . . flor. 3 asp. 20
Item de Hwzyofalw [4] . . . . . flor. 6 asp. 20
Item de Tatrangh [5], Bwkerecz [6] et Zayson [7] . . . . flor. 2 asp. 40
Item de Krispach [8] . . . . . flor. 5
Item de Apacia [9] . . . . . flor. 6

Exposita etc.

Item pro vectura castellanorum ad vilas Walachales, quando fecerunt duos fures Walachos ibidem suspendere . . . . . asp. 15
Item tribus familiaribus, qui cum eis fuerunt, pro salario asp. 12
Item Cziganis, qui illos suspenderunt . . . . . asp. 20
Item pro avena equo provinciali . . . . . asp. 10
Item pro expensis factis in visitanda molendina . . . . . asp. 5
Item Cziganis, pro expensis et laqueis praefatis furibus . . asp. 5
Item pro expensis factis tempore sententiae furum praefaturum . . . . . asp. 6
Item Cziganis qui suspenderunt quendam furem circa castrum asp. 12
Item pro vino et expensis in sententiandum quendam furem in villis Walachalibus . . . . . asp. 13
Item Zenth Palinak proficiscenti ad partes Transalpinas . asp. 12
Item quinque familiaribus, qui cum cuspidibus circa currum in vehendis lignis cucurrerunt, per tres dies ob metum illorum de Ruckor, pro salario . . . . . flor. 1 asp. 10
Item cuidam familiari, qui nocte revocavit nuncium domini waywodae Transalpinensis . . . . . asp. 4
Item pro expensis per dominos Clementem et Johannem Ber

---

1) Turcheşŭ.
2) Bacĭtălău.
3) Cernatŭ.
4) Satulŭ-lungŭ.
5) Tîrlungeni.
6) Purcăreni.
7) Zizinŭ.
8) Crisbavŭ.
9) Apaţa. Tôte comune dependente de castrulŭ Branului.

in villis Walachalibus factis, quando fuerunt profecti ad dominum waywodam in Monte Petri . . . . . asp. 26

Item pro vino in ferendo iudicio in villis Walachalibus, illic portato, quum homo waywodalis fuerat ibidem sagittatus . asp. 11

Item feria quarta in profesto beati Galli confessoris proficiscenti serenissimo et magnifico domino waywodae ad partes Transalpinas pro salario 6 familiaribus cum domino Clemente 5 diebus in castro etc. . . . . flor. 2 asp. 20

Item tempore quo dominus waywoda Transsilvanus exivisset partes Transalpinas, feria quarta post Martini pro 1 quartali carnium . . . . . asp. 16

Item duobus pedestribus, qui in alpibus custodierunt, quando dominus waywoda et tandem gentes suae de praefatis Transalpinis redierunt, insimul computatis 5 diebus . . . . . asp. 35

Item sex familiaribus qui fuerunt cum castellanis in castro Therch per dies 3 interea post dominus waywoda inde discesserat ad civitatem veniens . . . . . flor. 1 asp. 22

Item Cziganis, qui fuerunt cum domino Luca Czeresch in castro quendam furem suspendendum . . . . . asp. 10

Item illis de Tatrangh relaxatus est propter homagium, ubi quendam sagitta vulneraverant . . . . . flor. 1

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. pag. 466—475. Originalulŭ în archiva oraşului Braşovŭ.

— - - —

CCXCIII.

1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei învită pe voivodulŭ Transilvaniei se apere pe cetăţenii din *Abrudŭ* în contra violenţelorŭ, ce le comitŭ Românii cu dênşii. 1523.

1523. Protectionale Mandatum Ludovici II. Regis pro civibus oppidi Abrudbanya de refrenandis insolentiis Valachorum, plurima damna inferentium, Anno 1523. Comitatus Albae Cista 5 fasciculo 3. No. 5.

Kémény, Notitia hist. dipl. Capituli Albensis Trans. I. pag. 30.

CCXCIV.

1523. 1523. *Dieta Ungariei,* întrunită la Buda, decide, că în casŭ de resbelŭ fie care *nobilŭ* se iée parte la expediţiune ducândŭ cu sine câte unŭ călăraşŭ, înarmatŭ cu lance ori cu arcŭ, de la fie-care 10 moşii iobăgescĭ; că nobilii, cari au numai o singură moşiă se iée parte în persónă la resbelŭ (călare dar nu în trăsură); că mai departe se se chieme colonişti străini pentru *cultura metalelorŭ* din Ungaria, şi înfine se se facă unŭ recensemêntŭ despre *Saşii din Transilvania,* spre a se vedé câţi sunt la numĕrŭ, şi câtă contribuţiune plătescŭ dênşii statului pe anŭ.

Ex Constitutionibus in Diæta Budæ pro festo beati Georgii Martyris celebrata, editis, Anno, 1523. Articuli.

Oficia Ungaris conferantur, et non exteris.

Articulus 17.

Regia, et Reginalis Majestates, omnia eorum officia Ungaris, ac Sacræ Coronæ Regni hujus subjectæ nationis hominibus; juxta contenta generalis Decreti paternæ Majestatis Regiæ (quod observandum Majestas quoque Sua Regia commisit) distribuantur.

§ 1. Et Regia Majestas, ad quælibet castra finitima, duos Officiales, extunc, et immediate constituat.

§ 2. Quorum unus, sub amissione capitis, et omnium bonorum suorum; semper in officio suo maneat.

§ 3. Et nemo duo officia finitima teneat: Ne alterum custodiendo, alterum perdat. [1]

. . . . . .

Domini, Nobiles, de singulis decem sessionibus, unum equitem dare tenentur.

Articulus 19.

Quilibet Dominorum, ac nobilium, et alterius conditionis posessionatorum hominum, de singulis decem sessionibus Jobagionalibus, singulum unum equitem, ad minus hastam cum clypeo, vel arcum manualem cum pharetra habentem disponat, et secum ad expeditionem ipsam generalem, penes Majestatem Regiam ducat.

§ 1. Comitatus vero Partium superiorum; Trinchiniensis, Zólyom, Thurócz, Arva, Lipthó, et Sepes, loco equitum, pedites pixidarios secum portare teneantur.

. . . . . .

1) Ulad. Decr. I. a. 8 et 9.

Nobiles unius sessionis, exercituantium more equestres, vel pedestres ad expeditionem vadant.

Articulus 20.

Et quod Nobiles unius sessionis per singula capita; pariter insurgere, et advenire teneantur:

§ 1. Et non in Kocsi (prout plerique solent) sed exercituantium more, vel equites, vel pedites, ut pugnare possint, venire sint obligati.

§ 2. Ubi vero plures fratres invidisi, vel pater cum filio, in uno pane, et victu fuerint; horum unus duntaxat tenebitur advenire.

. . . . . .

Libertas detur omnibus colendi fodinas, et mineras auri, et argenti fodiendi.

Articulus 39.

Ut autem, et argentum in copia habeatur; Majestas Regia committat fodinas minerarum auri et argenti, ac cupri, et aliorum metallorum libere omnibus colere:

§ 1. Et de externis quoque Regnis, ad culturam eorum, laborantes, et montanistas advocare; et publico edicto proclamare faciat:

§ 2. Tandemque, et illos, et modernos, in eorum libertatibus antiquis conservare; et ab omnibus impetitoribus defensare dignetur.

. . . . . .

Saxones Transylvani, connumerentur.

Articulus 47.

Majestas Regia, Saxones suos Transylvanienses connumerari faciat:

§ 1. Intelligatque, quot sint numero? et quanta summa per eos annuatim exigi sit consueta?

. . . . . .

Corpus Juris Hungarici. Tom. I. pag. 346—348.

CCXCV.

1523. 1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că voivodulŭ care a fostŭ alungatŭ din *Ţéra-românéscă* s'a întorsŭ de nou la domnie şi a scosŭ din ţéră pe Mehmedbeg.

Legatio a Ludovico, Rege Ungarie et Bohemie, ad Sigismundum, Regem Polonie, data Iacobo Pisoni, Preposito S. Sigismundi.

. . . . . .

Narret novitates de Rhodo, de gestis et fortunis cesaris, de rebus talicis, de conatu Turcorum, de Valachia transalpina et reductione secunda vojevode et expulsione Mechmedbeg per dnum. vojevodam transalpinum facta.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 238—248.

CCXCVI.

1523. 1523. *Ionŭ Bornemissa*, castelanulŭ castrului de la Buda, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că tóte frontierele regatului au căḑutŭ pradă în mânile *Turcilorŭ*; că dacă D-ḑeu nu va întórce cumva pe Turci înapoi, ei vorŭ cuceri tóte fortăreţele Ungariei, ori pe unde vorŭ înăinta.

Joannes Burnemissa, Comes Posoniensis, Castellanus Budensis, Sigismundo, Regi Polonie

Serme. princeps et dne., dne. mi gratiosissime. Post fidelium servitiorum meorum commendationem. Prima die Marcii venit ad me seductor, a quo prius didiceram per industriam processus suos omnes, et tunc debito meo satisfeci apud principes meos. Nunc spero, quod vacuus redibit, quia mihi videtur, quod preter Deum nullus desiderio suo satisfacere posset, homines non possent; sed bonum fuit scire, ex quo ita tarde venit post datam literarum Mtis. vre., admiratione ducebar, dedi sibi responsum, ut discedat si poterit per aera, quia per terras timendum est.

. . . . . .

Omnia confinia nostra sunt preda Turcorum, presidia, respectu tantorum periculorum, quasi nulla dicere possum, velit deus avertere faciem Turci retrorsum, nam alias, quocunque vadent, capient munitiones, que jam presidia regni essent. De campis taceo, habent campum ubique, quoad penetrare volunt. Avertat Deus. — Timeo, quod brevi audiet Mtas. vra. pericula ca-

strorum, que incessanter aliqua sine labore occupant. Volui ista significare Mti. vre., sed omnia pericula et ignominias nostras nemo recte significare poterit. — Mtem. vram. deus altissimus conservet et extollat dexteram suam contra omnes inimicos. Ex arce Budensi secunda die Marcii.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 253—254.

CCXCVII.

1523. *Papa Adrianŭ VI.* decretézã, din propria sa autoritate, unŭ armistiţiu de trei ani intre toţi principii creştini, aşa ca uniţi cu toţii se pótã începe o espediţiune generalã asupra Turcilorŭ, cari au ocupatŭ Ierusalimulŭ, mormêntulŭ Domnului, Constantinopolulŭ, capitala imperiului orientalŭ, o mare parte din Europa, Belgradulŭ, pórta Ungariei, şi insula Rhodus, pórta mării orientale. 1523.

Bulla Induciarum triennalium inter omnes christianos Reges et Principes per Adrianum sextum, Papam, sub censuris ecclesiasticis indictarum.

Adrianus, eps. servus servorum dei, ad futuram rei memoriam. Monet nos veritas in propheta, vigilem pastorem, venientem gladium ex specula prospicere atque annunciare oportere, alioquin animarum, que perierint, exactam rationem ab eo requirendam esse. Hoc propensius cogitantes romani pontifices, predecessores nostri, presertim ab eo tempore, quo Turcarum effrenata rabies Constantinopolim expugnavit ac procul intuentes, hostilem gladium Christianorum jugulis in dies magis imminentem, ad Christianos omnes et presertim ad principes, qui juxta Isidorum a Christo ecclesiam tuendam susceperunt, clamare ac eos monere non cessarunt, quantum universe Christianitati periculum atque excidium immineret, nisi mutuarum inter se dissensionum et discordiarum obliti, communi hosti resistere atque impetum, christianam religionem funditus evertere molientem, reprimere. Hactenus tamen malo nostro annunciata calamitas non fuit credita, non fuerunt audite ipsorum pastorum voces, sed utiles eorum abmonitiones surda pertransivere aure christiani principes, quorum culpa immanissimo Christi hoste invalescente christiana respublica innumeris cladibus a ruinis vexata atque afflicta fuit, ac tot jacturas et irrepabillia damna accepit, ut nemo Christi fidelis absque ingenti merore et lacrimis ea referre audireve possit. Quis enim a lacrimis abstineat audiens, sanctam illam Jherusalem ac sacram Calvarie montem salutifere crucis triumpho inclitum, sacratissimoque Christi redemptoris nostri sepulchro veneranda sanctisissimaque loca illa, que dnus et salvator noster Jesus Christus humana carne vestitus et sancti discipuli ejus incoluere, ab infidelibus barbaris occupata detineri, nec a nobis ipsum dni. sepulchrum nisi pretio dominici nominis blas-

phematoribus persoluto visitari posse? Quis non pie ingemiscat animo reputans patriarchales illas sedes sanctorum patrum, suavem odorem adhuc redolentes, spurcissimis Christi hostibus servire, Constantinopolim, Grecie lumen et orientalis imperii caput reliquamque Greciam et magnam Europe partem, Siriam, Asiam ipsam fere universam ab infidelibus Turcis christianorum principum culpa ablata fuisse, miserosque Christianos illic degentes, nisi Christum abnegare et Mahumetice impietatis et Satano mancipia fieri velint, dira et crudeli Barbarorum servitute opprimi? Quis (ut antiqua et vetera omittamus) non perterreatur atque exhorrescat cogitans modernum Turcarum tyrannum proximo anno Belgradum, quod totius regni Ungarie claustrum semper fuit, brevissimo temporis spatio cepisse? Nuper vero insulam Rhodum, totius orientalis maris januam, ab Hierosolymitanis militibus et per tot annos defensam, multisque Turcarum cladibus nobilitatam etsi maximis terra marique copiis obsessam non usque adeo coarctatam, quin, si christiani principes inter se uniti, ac potius, que Jesu Christi, quam que sua cujusque erant querentes mature succurrissent et Rhodus ipsa, ut alias parvo subsidio memoria nostra factum fuit, liberari et de hostibus victoria cum dei adjutorio obtineri potuisset, in ditionem ac potestatem suam redegisse et nunc tot et tantis rerum successibus elatum aperte minari, se almam urbem Romam, apostolorum Petri et Pauli aliorumque martirum sanguine consecratam, in qua vicarii sui sedem esse voluit altissimus, expugnaturum ejusque sanctissima templa ac sanctorum venerandas reliquias prophanaturum, demum christianum omne imperium et ipsius Christi nomen funditus eversurum? Quocirca nos considerantes, quod salvator noster, dnus. Jesus Christus in excelsis tenens imperium, gregis sui tutelam non deserens romanum pontificem in terris vicarium suum constituit, qui dictum gregem vigilanti cura protegere ipsamque ecclesiam ab omnibus adversis, quantum in se esset, conservare, defendere ac reges et principes ad imperii fastigia divina permissione vocatos contra Barbaros, catholicam fidem opprimere conantes, potissimum inducere atque animare debeat, animoque revolventes nostri officii esse, his presertim difficillimis et calamitosis temporibus, inter ipsos christianos reges ac principes, mutuis inter se discordiis et dissensionibus divisos, pacem, quam Christus in coelum ascensurus tanquam munus hereditarium discipulis suis reliquit, seminare, memoresque nos postquam de nostra ad summi apostolatus apicem assumptione in longinquis Hispaniarum partibus positi certiores facti fuimus, antequam ad hanc Urbem nostram iter arriperemus, reges, principes et potentatus christianos literis ac nunciis, ad hoc unum destinatis, ad perpetuam inter se pacem et concordiam, vel saltem annorum aliquot inducias quam instantissime hortatos fuisse eosque admonuisse, nullum aliud rebus nostris remedium contra formidandam Turcarum potentiam superesse, quam si illi inter se reconciliati et uniti junctis viribus perfidorum hostium consilia perverterent; et postquam, deo favente, ad Urbem ipsam appulimus, nihil ardentiori studio et conatu procurasse, quam concordiam seu inducias hujusmodi et tamen, ob quorumdam dictorum principum (heu nimis inveterata inter se odia) hujusmodi instantia nostra perparum profecisse, ut regibus, principibus, potentatibus ac aliis prefatis nullus

excusationi locus ultra relinquatur omnesque intelligant: non nihil, quod ad pastorale officium attinet, omisisse, cogimur, ex quo humana admonitio atque autoritas (uti experientia docuit) ad premissa frustra tentata est, annorum aliquot inducias seu treugas inter ipsos reges, principes ac potentatus sub ecclesiasticis censuris et penis divina auctoritate, qua Jesu Christi in terris vicarium, licet inmeriti agentes, fungimur, indicere, ui si non zelo fidei ac religionis ipsius Christi, cujus causa agitur, saltem divini judicii metu ad cor redeant et privatis affectibus publica commoda anteponant. Habita igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris, s. rom. ecclesie cardinalibus, matura deliberatione ac diligentissimo examine ad laudem et gloriam omnipotentis dei et individue Trinitatis patris et filii et spiritus sancti, atque ad revocandam saltem ad tempus hereditatem domini, pacem scilicet atque concordiam a christianis finibus tamdiu nostris demeritis exulantem, atque ut tandem sancta et pernecessaria expeditio universali, Christianorum damno et dedecore tamdiu procrastinata, ulterius non differatur, quorundum predecessorum nostrorum, presertim Innocentii III, Nicolai V et aliorum vestigiis inherentes, triennales inducias seu treugas inter omnes reges ac principes, civitates, potentatus, respublicas ceterosque Christi fideles, seculares et ecclesiasticos de omnipotentis dei ac prefatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus, et ea, que nobis ex alta concessa est autoritate, ac de eorundem fratrum consilio et assensu indicimus ac per eosdem reges, principes, communitates, potentatus, respublicas ceterosque Christi fideles omnes premissas inducias seu treugas sub excommunicationis late sententie anathematisque et interdicti ecclesiastici in terris et dominiis eorum omnium et singulorum penis, dicto durante triennio inviolabiliter servari debere decernimus, eos nihilominus in virtute sancte obedientie requirentes ac per viscera misericordie dni. nostri Jesu Christi per acerbissimam passionem, quam immaculatus et innocens agnus, ut nos miseros peccatores ab eterna morte redimeret, pati dignatus est, et per judicium extremum, in quo omnes stabunt ante tribunal ejus, accepturi unusquisque secundum opera sua, perque spem vite eterne, quam repromisit deus diligentibus se, paterno affectu obtestantes, ut in unitate et charitate mutua, sine qua nihil deo acceptum esse potest, perseverantes, a mutuis offensionibus abstineant armaque bellica Christiani contra Christianos, dicto durante triennio, amplius non exerceant. Satis enim superque fraterni sanguinis per fratres effusum, satis cum gravissima dei offensione inter vos christiani reges, principes et potentatus, sevitum est, velitis ergo injuriarum, que inter vos invicem illate atque accepte fuerunt, propter Christum, redemptorem nostrum, saltem ad tempus oblivisci, ut manifeste ruine nobis et universe Christianitati ab immanissimis Christi hostibus imminentes, unione et concordia vestra occurrere, unitisque animis et armis hostes ipsos, non tam propriis viribus suis, quam vestris discordiis et dissensionibus confidentes, a vestris et subditorum vestrorum omniumque Christianorum cervicibus repellere, nec non tot civitatibus, provinciis et regnis nobis ademptis recuperandis, fratribusque vestris, crudelissimo servitutis jugo tamdiu oppressis, opemque vestram, sublatis ad celum manibus implorantibus, a perfidissimi Turcarum tyranni jugo durissimo eripiendis viam parare possi-

tis. Date inducias has deo, a quo tam amplissimam in terris potestatem accepistis, ut eo vobis, hoc pacto placato, potestatem vram. alioquin, ut certo expectare potestis, vobis auferendam, retinere mereamini. Date denique inducias ipsas Christo, salvatori nostro, qui in ligno crucis tenso corpore pendens crucifigentibus se pepercit, ac deum patrem pro illis etiam rogavit, qui nos de nihilo a se creatos et per primorum parentum inobedientiam exules paradisi factos, nullis nostris meritis, sed infinita sua clementia pretioso suo sanguine redemit, ne si, quod absit, privatas inimicitias et commoda vestra ejus honori preferentes, tam immensis ejus beneficiis ingratos vos exhibueritis, sacram ejus religionem a perfidissimis hostibus conculcari et innumerabiles ipsius Christi sanguine redemptas animas, vel in miserrimam servitutem abduci, vel in exitiale infidelitatis baratrum precipitari permiseritis, horrendum et durissimum ipsius, qui terribilis est et aufert spiritum principum, judicium et in presenti et in futuro contra vos provocetis. Ceterum, quia forte peccatis nostris exigens inimicus humani generis, ubi dicte inducie per vos, nostris, immo divinis his mandatis obedientes acceptate fuerint, quas a principio impedire non potuit, temporis successu perturbare non desinet, licet eam de prudentia, magnanimitate et constantia vestris in dno. fiduciam habeamus, ut nullo modo vos ejus malignitati locum daturos arbitremur, ut tamen propterea inducie ipse non dissolvantur, dubiorum si qua super induciis hujusmodi aut earum dependentibus emergentibus annexis vel connexis quoquomodo oriantur, decisionem et declarationem nobis tanquam summi pacis auctoris vices in terris gerentibus una cum prefatis fratribus nostris reservamus, ipsis induciis nihilominus juxta presentium literarum tenorem in suo robore permansuris.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre indictionis decreti requisitionis et reservationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Rome apud S. Petrum pridie Kalen. Maji.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 271—274.

CCXCVIII.

1523. Regele *Ludovicŭ*, din Ungaria scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că după informaţiunile primite dela *voivodulŭ Moldovei* şi dela ducele Veneţiei, *Turcii* au intenţiunea, ca în vara anului acestuia sĕ năvăléscă asupra Ungariei. 1523.

Ludovicus, Rex Ungarie etc. Sigismundo, Regi Polonie.

Serme. princeps, patrue noster charissime. Consulit nobis, qua solet pietate, Mtas. vra., ut in hoc regni nostri conventu cum ordinem ac modum rebus nostris constituamus, quo regnum a tanto discrimine tueri ac conservare possimus, nec omnimo ab externis pendeamus auxiliis, ac a Mte. vra., que prestari possint, omnia nobis polliceamur, addit que de Turcis nuncius vojevode Moldavie attulerit.

Imprimis itaque agimus Mti. vestre immortales gratias, que nobis nunquam desinit ea suadere, que ad commoda, incrementum ac salutem regnorum nostrorum existimat pertinere; quum vero sapientissimis vre. Mtis. consiliis nihil unquam utilius aut rebus nostris magis accomodatum simus experti, amplectemur ea semper et sequemur cupidissime. Conventus hic noster non aliam ob causam est a nobis indictus, quam ut ea, que Mtas. vra. prudentissime monet, omni studio et cura efficeremus; hostem enim parare arma et novos scribere milites, subditis omnibus solito majus aut etiam duplex imperasse tributum regnumque nostrum Ungarie hac estate invasurum, cum ab ejusdem Moldavie vojevode nuncio, tum a Venetis, Raguseis ac exploratoribus et transfugis aperte satis didicimus. Cras, Deo auspice, conventus indicti causas omnes et quibus maxime rebus ad populsandum hostem et tuendum regnum sit opus, nostris fidelibus exponemus. Nam ante hunc diem proponere illis que volumus non licuit, propterea quod ordines et status regni, cum de reditu nostro dubitarent, parum frequentes convenerant. Quecunque decreta aut constituta a nobis ac regno nostro in hoc conventu fuerint, reddemus Mtem. vestram prima quoquo tempore certiorem. Quam uti patruum amantissimum rogamus, ne de nobis cogitandi et nos, uti temporum ratio postulaverit, juvandi curam intermittat, cum vel servati hujus regni gloria vel, quod Deus prohibeat, amissi et perditi nota in unam precipue familiam nostram sit procul dublo redundatura. Mtem. vestram valere optamus etc. Datum Bude III Maji.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 274.

CCXCIX.

1523. 1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite o legaţiune la *Stefanŭ*, *voivodulŭ Moldovei*, rugându-lŭ se ierte pe boierii şi pe supuşii Moldoveni, cari se resculase în contra voivodului, şi apoi fugise în Polonia.

Legatio a Sigismundo, Rege Polonie, ad Stephanum, Vojevodam Valachie, data Laurentio Miedzileski, Episcopo Camenecen., et Georgio Krupski, Castell. Leopoliensi.

Post dictam salutem et oblatas literas dicendum: quod Mtas. regia, intellecta commotione domini palatini Moldavie adversus nonullos consiliarios et subditos suos, propter quam excitati essent motus in illa terra et nonnulli confugerint ad dominia Mtis, sue regie, dolenti animo hunc eventum audivit.

Nam Mtas. sua regia cognoscens, quam perniciosa sit res unicuique principi et reipublice, ubi subditi metu domini tumultuantur et fugiunt, cognoscens etiam, quanto conatu accingantur Infideles, contra Christianos et quantus sit clipeus universe Christianitatis terra Valachie adversus ipsos Infideles, dolet impense, tantam nunc illis occasionem dari, ipsam terram, quod dnus. deus avertat, occupandi.

Et proinde Mtas. sua regia, que omne bonum ipsi terre Valachie semper libentissime favit, semper statum moderni domini palatini firmum et felicem esse optavit, unde etiam in omnibus eventibus jubebat, illi semper gentes suas, quas istic in finibus habere consuevit, auxilio esse, postulat ab ipso domino palatino et paterne illi consulit, ut habita ratione modernorum periculorum rei christiane et precipue terre sue, deponat eam indignationem, quam concepit erga consiliarios et subditos suos, ac illos in gratiam suam recipiat, quorum consilio pater suus est usus et illis ipsum dnum. palatinum edocendum commisit, intra quam educationem terra Valachie recte est gubernata et defensa.

Utque idem dnus. palatinus utatur potius consilio veterum suorum consiliariorum, qui per experientiam id, quod utile sit, melius norunt, quam aliquorum aliorum, qui in rebus et actionibus non versati recte consulere non possunt. Quo faciet rem sibi et statui suo valde utilem ac laudabilem et regie Mti., que illi omne bonum favet, gratissimam.

Ubi autem hac intercessione regie Mtis. non permoveretur perstaretque in sua indignatione, dicendum: Mtem. regiam nullam habere voluptatem neque commodum ex hoc, quod illius subditi ad Mtem. suam confugerent, nec querere aliud Mtem. suam hac legatione et intercessione sua, quam bonum statum ipsius domini palatini et ejus terre, que, ut dictum est, pro clipeo est universe Christianitati, intelligens, nullo modo recte succedere posse omni dominio, in quo tales perturbationes contingere solent, presertim tam suspectis ac periculosissimis temporibus.

Alioquin si placeret eidem dno. palatino persequi ipsos subditos suos, qui ad ejus Mtem. confugerunt, nec sequi consilium Mtis. sue sincerum ac....

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 284—285.

CCC.

1523. *Andreiŭ Criciu*, episcopulŭ catolicŭ din Premislŭ, scrie vice-cancelariului *Petru Tomiciu*, în privinţa afacerilorŭ din *Moldova*. 1523.

Cricius Tomicio.

Rme. in Christo pater, dne. et benefactor colendissime. Post discessum hinc mei Ozarowski supervenerant ex Russia nuncii aliquot cum literis, apparatum adversus nos Valachi et Turcorum nunciantes, unde fuit ingens turbatio. Demum hesterno die rediit ex Valachia cubicularius regius, qui nihil eorum illic accepit preter perditam juvenis illius immanitatem, de qua ex literis domini Camenecensis, quarum copiam mitto, Rma. Dtio. vra. latius intelliget. Vellet autem Mtas. regia et dnus. palatinus cracoviensis, ut hec secreta sint, ne nostra nobilitas putet, jam regnum esse extra omnem periculum, cum de apparatu Valachi et Turci fama sit mutata, quandoquidem adhuc incertum sit, quo pacto se insanus ille geret adversus oratores nostros et quid moliatur.

Noster dnus. Plocensis post nuncium nostrum ex Urbe jam pene in toto tussire desiit, magno et omnibus rediculo exemplo, docens breve pontificis optimum esse pectoris katapotion. Me Rme. Dtioni. vre. humiliter commendo. Datum Cracovie die divisionis apostolorum.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 295.

CCCI.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ nobililorŭ din Bohemia, că Turcii au trecutŭ Dunărea şi au întratŭ în *Moldova*. 1523.

Sigismundus Rex Polonie, Proceribus et Equitibus Regni Bohemie.

. . . . . .

Et quia his diebus facti sumus certiores a capitaneis finitimis et exploratoribus nostris, plerasque copias Turcorum Danubium versus oras nostras trajecisse, et simul cum Tartaris usque in Valachiam pervenisse et inde alia vel nostra dominia vicina invadere velle, ob hocque vix abesse poterit, quin subditos nostros ad bellum moveamus, tanto minus nunc desiderio Stum. vrarum. satisfacere possumus, postulante nunc a nobis Sermo. domino nepote no-

stro per oratorem suum hic apud nos ad presens agentem, ut cum illius Mte. cum primum poterimus conveniamus, et nos id pariter cupimus, speramusque post conventum regni generalem, quem citius solito tempore instituere proposuimus, nos id prestare posse, ubi tum demum et negotia Stum. vrarum. commodius et efficacius tractari possint, quam per oratores, postulamus ab illis, ut in ipsis negotiis suis tantisper supersedeant, donec quid de conventu cum Sermo. nepote nostro statuerimus, certiores eas reddamus, nihilque interea novi exequantur. Pro virtute sua et Serenissimi nepotis nostri gratia nostraque hac favorabili commonitione. Valeantque feliciter. Cracovie ultima (Junii).

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 299.

CCCII.

1523. 1523. *Ionŭ Zamboczki,* unŭ curténŭ alŭ regelui din Polonia, scrie lui Petru Tomiciu, că mai multe mii de *Turci* au trecutŭ către Polonia pe câmpiile, ce sunt între Marea-négră şi *Moldova.*

Joannes Zamboczki, Aulicus, Petro Tomicio, Episcopo, etc.

. . . . . .

Itaque audivi regem de literis a capitaneo luccoviensi ad se missis ad seniorem Lanczkoronski disserentem, quasi videlicet (pudet referre) multa milia Turcorum, ordinatis agminibus versus Braczlaw contendentium essent visa, in illis videlicet solitudinibus, que sunt inter mare Euxium et Valachiam, atque ita de ea ipsa re multa et a rege et a ceteris qui astabant (astabat autem et Rmus. dnus. Premisliensis) rationabantur, nihil tamen conclusum, et tandem causa Augustini, Itali posnaniensis, super aresto audita, pronunciatumque pro eo, ita ut quidquid jure aresti obtinuit, id obtineat et habeat.

. . . . . .

Cracovie Calendis Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 300.

CCCIII.

1523. *Andreiŭ Criciu*, episcopulŭ din Premisl, scrie vice-cancelariului *Petru Tomiciu*, că Turcii şi Tătarii, ajutaţi de Români, atacă frontierele Poloniei; că *Moldovenii* a trimisŭ în secretŭ soli la regele Poloniei, ca se-i închine ţéra, declarându, că altŭ cum dênşii se vorŭ supune ori Ungurilorŭ ori Turcilorŭ. 1523.

Andreas Cricius, Petro Tomicio.

Rme. in Christo pater, dne. mi colendissime et benefactor perpetue. — Quo pacto absolutus sit orator Sermi. dni. regis Ungarie ex hoc responso Dtio. vra. Rma. cognoscet. Supervenit dnus. dux Casimirus eadem agens, cui ad eundem modum est per dnum. palatinum responsum. Ex Russia pejores in dies novitates afferuntur, jam videlicet infestare fines Turcos et Tartaros mixtos Valachis, apud quos oratores nostri fortasse violato federe jam detinentur. Iste novus Tartarus per Turcum institutus licet miserit ad Mtem. regiam offerens amicitiam et societatem, tamen edocetur certissime Mtas. sua, ita Turcum cum illo convenisse, ut cum ille anno sequenti regnum Ungarie tota vi adoriretur, ipse regnum Polonie omnibus viribus premat, ne invicem auxilia sibi prestare possint. Hesterno die venerunt nuncii a tota terra Moldavie secreto offerentes illam Mti. regie alioquin se vel Ungaris vel Turco tradere vellent, nisi ab hoc tyranno liberati essent. — Quid respondebit Mtas. regia nescio. Obrutus per dnum. palatinum magnis laboribus, rogavi dnum. judicem, ut, que scribere deberem, ipse referret, nam omnia partim vidit partim a me didicit, quod oro boni consulere dignetur. Valeatque felicissime Rma. Dtio vra et me in gratia sua habeat commendatum. Datum Cracovie IV Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 301.

CCCIV.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie regelui *Ludovicŭ* din Ungaria, că în *Moldova* isbucnindŭ o revoluţiune periculósă, voivodulŭ a tăiatŭ pe mai mulţi boieri, ér alţii au fugitŭ cu femeile şi cu copii lorŭ în Polonia; şi de óre-ce în înţelesulŭ tractatelorŭ, ce le are Polonia cu Moldova, dênsulŭ nu póte se dee asilŭ în regatulŭ sĕu celorŭ fugiţi, astfelŭ a trimisŭ unŭ solŭ la voivodulŭ Moldovei, ca sĕ permită celorŭ fugiţi a se întórce érăşi în ţéră, şi rógă şi pe regele Ungariei sĕ trimită şi dênsulŭ unŭ solŭ la voivodulŭ Moldovei şi sĕ intervină în privinţa celorŭ refugiaţi. 1523.

Sigismundus, Rex Polonie, Ludovico, Vngarie etc. Regi.

Serme. princeps et dne. Intelleximus motum perniciosissimum in Moldavia excitatum, vojevodam illum plerosque ex primariis suis necasse et in

reliquos in dies magis sevire, propter quod aufugerunt ad nos non pauci cum uxoribus et liberis et aufugere in dies adhuc plures expectantur, illum autem propterea, quod ei tradere recusamus eosdem ipsius subditos ad penam, magis succensum et adversum nos bellum moliri. Nos verentes ne per insolentiam et furorem ipsius vojevode ansa prebeatur Turco, dominium illud intercipiendi, quod in maximam utriusque regni nostri perniciem cederet, et rationem habentes federum, que inter nos et eundem vojevodam intercedunt: ut transfuge utrinque non conservarentur, sed pro illis duntaxat intercederetur, mittemus ad illum nuncium nostrum; per quem cum illo de reducendis in gratiam ejus ipsis transfugis et motu tam pernicioso sedando diligenter agemus, rogamusque plurimum Mtem. vram., ut ipsa quoque quantocius suum nuncium ad idem cum illo agendum mittere velit. Nam si permittemus eam terram diutius in semet scissam tumultuari et furentem juvenem tam licenter in optimates suos debacchari, de ipsa terra prorsus erit actum et regna nostra hoc reliquo et satis firmo munimento nudabuntur. Factura Mtas. vra. rem summe necessariam. Cujus mutuo amori nos commendamus, utque optime valeat ex animo cupimus. Dat. Cravovie.

La acestă legată altă Polonici se refere următórea notiță din Acta Tomiciana Tom. VI pag. 307:

Medzileski Eps. Camenecenis, orator regius, per Stephanum, Vojevodam Valachiae, insanum juvenem, detentus in Valachia.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 307.

CCCV.

1523. 1523. *Sigismundă*, regele Poloniei, scrie regelui *Ludovică* din Ungaria, că Moldovenii ne mai putêndă suferi tirania *voivodului Stefană*, s'ău hotărîtă se ridice ca Domnă pe fratele sĕă; însă Stefană voivodulă aflândă despre acésta a tăiată pe mai mulți boieri. Regele Sigismundă, rógă pe regele Ludovică, că în casă dacă Stefană voivodulă va fugi în Ungaria, sĕ-lă deţină acolo, ca sĕ nu trécă la Turci, şi sĕ causeze şi mai departe nelinisce Poloniei.

Sigismundus, Rex Polonie, Ludovico, Regi Ungarie etc.

Serme. princeps et dne. etc. Facti sumus certiores, insolentiam et tirannidem vojevode Moldavie eo tandem pervenisse, ut subditi illius ferre diutius hanc pestem ut feram indomitum non valentes, fratrem illius minorem sibi dominum asciscere contendant, quo accepto, ille optimates plerosque detruncasset, provinciamque illam totam in maxima esse perturbatione ac motu. Nos nihil dubitamus, eum vojevodam facinorum suorum penas daturum sub-

ditosque ipsius illum nequaquam laturos esse. Ac proinde censemus et rogamus Majestatem vram., ut si tirannus ipse ad aliquas arces istuc in Ungariam confugeret, detineri possit, ne vel ad Turcas concederet, vel iterum majores motus in dispendium majus illius terre facere contenderet et ita deturbaretur hec vipera de sede sua, que multos nobilissimos viros, qui sanguinem suum cum hostibus nostris et totius rei christiane sepius profundebant et imperio providentiaque sua rexerunt terram illam, immanissime necavit prebuitque viam Turcis non pridem nos impetendi, cum quibus et predam apud nos conquisitam est partitus. Nos etiam operam faciemus ut tantocius deturbetur hec humani generis pernicies et provincia illa ad bonum statum reducatur, que illo presidente procul dubio brevi in preceps veniret. Et proinde vestra quoque Mtas. id quod opportunum illi videbitur ad hoc negotium conficiendum quam celerius exequi curet, ne quid deterius sequatur, quod deinde communibus regnis nostris maxime incommodare possit. — Valeat Serma. Mtas. vra. et nos mutuum amet. Datum Cracovie.

Acta Tomiciana Tom. VI. pag. 310—311.

CCCVI.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, declară oratorului trimesŭ din partea Ungariei, că *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, a primitŭ fórte rĕŭ pe oratorulŭ Poloniei şi nu-lŭ lasă sĕ plece de acolo; că dênsulŭ adună armată compusă din Moldoveni şi Turci, şi ar trebui sĕ se pună un frêu acestui tênĕrŭ sburdalnicŭ, ca ţéra sĕ nu cadă în mânile inimicilorŭ. 1523.

Responsum a Sigismundo, Rege Polonie, Datum Oratori Ludovici, Regis Hungarie.

. . . . . .

Ex Valachia pejora in dies nunciantur. Significarunt oratores Mtis. sue: vojevodam illum legationem ejus Mtis salubrem ac benignissimam nimis proterve ac insolenter accepisse et licet nondum illos expedierit, tamen et minitari illum scribunt et exercitum non solum ex suis, sed etiam ex Turcis facere, nec ullam mentionem faciunt de oratore Sermi. dni. regis Hungarie, de quo Dtio. vra. dixit, unde Mtas. sua conjicit, ipsum vojevodam nolle cum oratoribus Mtatum. suarum convenire. Omnia hec mala et sinistra sunt indicia. Et proinde, cum ea provincia sit non vulgare septum horum regnorum, censet Mtas sua omni diligentia et celeritate curandum, ut ipse juvenis insolens coërceatur, ut provincia ipsa pacari posset, ne his intestinis seditionibus et turbis in potestatem hostis deveniret, unde, quanta discrimina regnis his accederent, facile quivis intelligere potest.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 316—317.

CCCVII.

1523. 1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, aduce la cunoscinţa consiliarilorŭ sei, că *Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei*, a primitŭ în modŭ necuviinciosŭ pe legatulŭ Poloniei, şi a declaratŭ, că va fi totŭ-de-una inimicŭ alŭ regelui, dacă nu-i va da în mână pe boierulŭ *Şerpe*, care a fugitŭ în Polonia. Consiliarii Poloniei sunt de părere, că în casŭ dacă voivodulŭ Moldovei se va ridica cu resbelŭ asupra Poloniei, regele sĕ chieme sub arme o parte din nobilime, ca sĕ apere frontierele, fiindŭ-că tótă nobilimea nu este în stare sĕ se pregătéscă de resbelŭ, ér în ce privesce persóna lui Şerpe, regele sĕ nu-lŭ estradeze, dar nici sĕ nu-i permită, ca sĕ petrécă în Polonia.

Consiliarii Regni Polonie, Sigismundo, Regi Polonie.

Accepimus literas sacre Mtis. vre., quibus nobis significavit, vojevodam Valachie arroganter nimis ac proterve legationem vre. Mtis. accepisse adeo, ut illi esset perpetuus hostis futurus, nisi ederet ei Ssarpam, consiliarium suum primarium, qui sevitiam ejus et discrimen vite sue devitans, proposita sibi spe securitatis confugit in dominia Mtis. vre., ubi sibi ex vi antiquorum federum tutissimum et commodissimum refugium delegit, hortaturque nos Mtas. vra. ut quid nobis videatur de eodem Ssarpa edendo, et de promulgatis terciis restium literis sententiam illi nostram perscriberemus. Nos, Serme. et clementissime rex, dolemus vehementer, quod post tam diuturna continuaque bella, quibus Mtas. vra. fuit semper implicita, et a quibus post cladem tartaricam proxime preteritam sperabamus illam et nos omnes aliquantulum quiescere potuisse, nova nunc et inopinata perturbatio eidem Mti. vre. et ejus dominiis ab ipso vojevoda Valachie evenerit; quem etsi existimemus ejus consiliarios et subditos nequaquam permissuros esse nefarium hoc ejus institutum exequi, ut qui certo sciant, federa intercessisse inter se terramque Valachie et Mtem. vram. a nemineque alio quam ob ipsa Mte. vra. ejusque subditis promptius et commodius auxiliarem manum se in omni necessitate sua habere posse, tamen cum magis nocere soleat periculum, his, qui illud negligant, quam qui cavent, censemus hunc perniciosum conatum ejusdem vojevode non esse omnino negligendum. Cum autem et intempestivum et supervacaneum videatur hoc tempore generalem belli motionem facere, que non solum tarda et inordinata verum etiam plurimum damnosa esse consuevit, videtur nobis consultum, ut sacra Mtas. vestra in dicto conventu Sandomirie aut in nova civitate Corczin, advocatisque illuc ad se consiliariis et primaria nobilitate istarum terrarum, curaret omnibus suasionum et exhortationum rationibus illos inducere, ut, si vis aliqua ex Moldavia ingrueret, armati insurgerent ad defendendos fines regni. Nam cum pauci nunc sint milites mercenarii in terris Russie, qui etiam forte jam illinc discesserunt, non videmus, quo alio modo salvare nunc posset regnum suum Mtas. vestra a vastatione hostili. Nam universa nobilitas regni, ubi etiam illam Mtas. vra. terciis restibus movere vellet, quod tamen nos nequaquam faciendum censemus, accurrere tempori

non posset, ad obviandum tam subito et presenti periculo, quod imminere videtur.

Quod ad Ssarpam attinet, hunc nullo modo censemus esse cedendum ad importunitatem furentis et temerarii juvenis, sed cum illum vojevoda suscipere non vult in gratiam suam, Mtas. etiam vra. illum in dominiis suis servari non sinat, in quo nihil, quod tanto rege sit indignum et a federibus alienum, faceret Mtas. vra., cujus gratie nos et servitutem nostram commendamus. Quam dnus. deus servet sanam et felicem in sua gratia.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 318.

CCCVIII.

1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie cancelariului sĕu, *Christoforŭ de Schidlowyecz*, că a primitŭ în audienţă pe *Şerpe* boierĭulŭ, şi a tractatŭ cu dênsulŭ în privinţa Moldovei; că boierĭulŭ Şerpe a propusŭ, ca regele Ungariei sĕ convóce pe toţi emigranţii, ce se află în Ungaria şi sĕ-i întrebe pe cine voiescŭ dênşii să aibă Domnŭ în Moldova, şi pe acela apoi sĕ-lŭ pună Domnŭ regele Ungariei şi alŭ Poloniei în locŭlŭ lui Ştefanŭ voivodulŭ; fiindŭ-că dacă nu le vorŭ da ajutoriŭ, dênşii vorŭ cere intervenirea sultanului turcescŭ. Regele Poloniei autorisézĕ pe cancelariulŭ sĕu, ca sĕ lucre în direcţiunea acésta după consiliulŭ boierĭului Şerpe. 1523.

Sigismundus, Rex Polonie, Christophoro de Schidlowyecz Pal. et Cap. Cracovien. Regni Polonie Cancellario.

Post discessum tue Stis, rediit ex Valachia dnus. epus. camenecensis, cujus literarum copiam mittimus eidem Sti. tue, ex quibus clare cognoscere poterit, quomodo terra illa et clipeus noster fluctuet. Venit etiam ad nos Ssarpa, cum quo tractari fecimus, quid illi de servanda ipsa terra videretur? Qui significavit nobis obtestans, nisi mature nos cum Sermo. dno. nepote nostro huic discrimini provideamus et aliquem alium ipsi terre preficiamus, haud dubie hoc primo vere Turcus illam occupaturum, nam neque iste insanus juvenis necatis et expulsis proceribus omniumque subditorum animis exulceratis, consistere poterit, nisi se dedat Turco, nec hi domini exules ferre hanc calamitatem diutius poterint, quin, ubi nihil opis ex nobis et Sermo. nepote nostro cognoscent, ad Turcum confugiant. Verum hoc unicum salutare dedit consilium, quod secreto esset agendum, ut videlicet advocarentur isti dni. exules Valachi, qui sunt in Ungaria per istam Mtem., et quereretur ab illis, quomodo et quis alter videretur illis preficiendus, ut nos cum illius Mte. mutua intelligentia habita, illum, qui magis idoneus magisque in tanto publico discrimine opportunus videretur, ambo imponeremus. Quod consilium valde

nobis placuit; nec intelligimus, quo pacto illa terra esset aliter servanda, et proinde volumus, ut tua Stas. hoc cum ista Mte., paucis dnis. adhibitis, agat juxta consilium ipsius Ssarpe. Nam hec mature facto et secreto est opus, ne ille juvenis id sentiens confugeret ad Turcos, sed verbis interim esset lactandus nobisque tempestive significandum, quomodo nos disponere deberemus; nam si id mature non providerimus, actum erit omnino de ista terra, unde quantum utrique nostrum et regnis nostris periculum accedet, nemo est, qui non intelligat. Non est in hac re dissimulandum et connivendum, que ruinam evidentem est paritura, sed amissis jam per conniventiam tot terris et arcibus, expergiscendum est aliquando et venienti periculo occurrendum.

. . . . . .

Datum Cracovie.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 323—324.

CCCIX.

1523. 1523. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie cancelariului sĕu, că a trimisŭ pe românulŭ Dumşa cu o scrisóre către Carabeţŭ, căpitanulŭ Moldovei de josŭ, însă Dumşa aflândŭ că în Moldova a isbucnitŭ o revoluţiune, a trecutŭ la Braşovŭ şi aici întâlnindu-se cu refugiaţii din Moldova, a informatŭ pe regele Poloniei, că emigranţii Moldoveni cerŭ cu insistenţă, ca regele Ungariei şi regele Poloniei sĕ le pună pe altulŭ ca voivodŭ în Moldova, fiindŭ-că altŭ-cumŭ dênşii se vorŭ supune Turcilorŭ.

Sigismundus, Rex Polonie, Christophoro de Schidlowyecz, Palat. et Capit. Cracovien. Regni Polonie Cancellario.

Mgce. nobis sincere dilecte. Post scriptas priores literas rediit Dumscha, Valachus, quem, ut tua Stas. scit, miseramus ad Carabyecz, capitaneum Inferioris Moldavie. Qui cum in finibus accepisset illam perturbationem in Valachia, necatum vojevodam, novum vero dominos defugisse, profectus fuit in Ungariam ad eos, qui sunt illic et invenit omnes simul in civitate Brassow, cum quibus colloquens, hoc ab eis nobis retulit, quod petunt enixissime: statui sibi alterum vojevodam a Sermo. dno. rege Ungarie et a nobis, qui est juste illos gubernare et terram ab excidio, quod illi imminet conservare possit. Quod si id vel nollemus, vel negligeremus tempestive facere, terram ipsam procul dubio in potestatem Turci veniet; nam et ipsi, ubi intelligerent, nullam sibi esse spem a nobis et Sermo. domino nepote nostro, cogerentur ad ipsum Turcum se conferre. Quis vero alter perfici illis deberet nesciunt, ignari morum aliorum, et eo frustrati, quem ipsemet educarunt. Sed committunt id judicio utriusque nostrum, ut eum eligamus, qui magis ex usu et fide foret nobis et regnis nostris, aptusque ad eam terram a Turcis et aliis Infidelibus defendendam.

Suadent autem id celeriter et secretissime agendum et bona spe tyrannum suum lactandum, ne id presentiens confugiat ad Turcum; suadent etiam ut Sermus. dnus. rex Ungarie scribat ad Carabyecz, qui fertur esse in terra transalpina, ut in Ungariam veniret, ne, ut est homo cordatus et acer illic in vicinia Turcorum existens ad eos deficeret. Itaque tua Stas. hec, que isti suadent, diligentissime agat cum ista Mte., ne hac incuria nostra tradamus hunc communem clipeum Turcis, nosque celerius faciat certiores, ut sciamus, qualiter nos in hac re gerere debebimus.

Significavit spectabilis et magcus. dnus. vojevoda Transilvanie, quod si illi Mtas. ista mandaret, vellet parvo negotio alium illic in Valachia vojevodam statuere et proinde omni studio tua Stas. hortetur et agat, ut id de communi nostro et istius Mtis. consensu ac voluntate quam celerius fiat, habendo cum istis nunciis, quos valachici consiliarii ex Brassow ad istam Mtem. miserunt, mutua consilia, et dando etiam illis a nobis spem bonam, quod nollemus illis et illi terre ulla in parte deesse. Et bene valeat tua Stas. Datum Cracovie.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 325.

CCCX.

1523. *Christoforŭ de Schidlowiecz,* cancelariulŭ Poloniei, trimisŭ ca legatŭ la regele Ungariei, declară, că *Moldova* este fortăreţă şi zidulŭ de apărare alŭ Ungariei şi alŭ Poloniei; că dĕnsulŭ a tractatŭ cu consiliarii Ungariei mai multŭ timpŭ cestiunea de a pune unŭ nou voivodŭ în Moldova, însă consiliarii Ungariei au fostŭ de părere, că în privinţa acésta sĕ fie consultatŭ şi archiepiscopulŭ din Strigonŭ. 1523.

Christophorus de Schidlowiecz, Palatinus et Capitaneus Cracoviensis, Cancellarius, Sigismundo, Regi Polonie.

. . . . . .

Vesperi autem ejusdem diei (19 Oct.) vocatus fui ad Sermum. dnum. Ungarie regem, ubi aderant omnes consiliarii Sermi. dni. regis. Tractatum est, quod Turco omnino bellum offensivum inferendum est ex rationibus deductis. Item tractatum est. quod attinet numerum gentium et tormentorum per ipsum Sermum. regem Ungarie expediendorum, ubi etiam revocatum est ad memoriam, quod anno preterito in tractatu viennensi, tractatum fuit per istos duos principes: quam videlicet possent habere vim gentium et tormentorum contra Turcum, significatumque fuit principibus Germanie, quod centum milia gentium uterque princeps habere possit et itaque dni. Ungari cum Sermo. rege suo concluserunt, quod nominarent ex omnibus regnis et provinciis suis sexa-

ginta milia gentium et centum magna tormenta bellica cum omni apparatu et necessariis. — Ego tamen quo ad Mtem. vram. respondi, innitens contentis legationis mee: «quomodo Mtas. vestra nunquam deesse voluit opportunis «consiliis et auxiliis Sermo. nepoti suo, tanquam filio charissimo, nullis sump«tibus et impensis parcendo, ut cum fuit oppugnata Nanderalba, licet nondum «Mtas. sua respiraverat post bellum pruthenicum satis longum et sumptuosum, «et licet quoque non satis fuit tuta a Tartaris, contra quos alium exercitum «in terris Podolie in finibus regni sui tenuit; intellecta tamen tanta necessitate «Mtis. vre., Serme. rex Ungarie, e vestigio conscribi jussit et misit exercitum «non contemnendum in presidium Mtis. vre. et regnorum suorum, et tam «repente misit, ut gentes Sermi. dni. mei prime omnium in campo consti«tute sint.»

Et deinde dixi: «qualiter ad presens Mtas. vra. agit conventum generalem non minus pro Sermi. dni. regis Ungarie, quam suo commodo. Postea repetivi de constitutione novi imperatoris verbis satis copiosis, et quod instinctu Turci deberet imperator Tartarorum invadere regnum Polonie et obsidere castrum Camieniecz, et quod Mtas. vra. cogitur mox primo tempore veris in Podoliam aut Russiam aut se conferre personaliter aut exercitum conductum tenere etc. Igitur his de causis non posse Mtem. vram. specificare vim et numerum gentium et tormentorum pro ista sancta expeditione. Et nihilominus obtuli, quod ubi Mtas. vra. vel personaliter in terris Russie esset vel exercitum et gentes poneret, posse Mtem. vram. sacratissimam consilio et auxilio Sermo. dno. regi et regno Ungarie non deesse, dummodo id licite facere poterit, si autem Tartarus vellet potenter aggredi dominia Mtis. Sermi. dni. mei, que non habent montes neque flumina, aggredietur ea cum auxilio Turci et sic exercitus Turci dividetur. Item cogitur Mtas. Sermi. dni. mei terram Moldavie ex vi federum et inscriptionum tueri a Turcis et Tartaris, dum id necessarium fore videt et intelliget, propterea etiam id fecit, quod terra illa est velut propugnaculum et antemurale tam regni Ungarie quam Polonie et futuro anno illi non deerit, licet vojevoda Moldavie velut adolescens aliter se quam debuit et decuit erga Mtem. Sermi. domini mei gessit etc. Commendavi item tam propensum animum ad defensionem Sermi. dni. regis Ungarie et suorum. Verum quod attinet bellum offensivum, consului et petii, ut cum bona et matura deliberatione perpenderent, quanta vis ex bello offensivo non solum regno Ungarie, sed toti Christianitati impenderet, neque consului, ut hostis tam potens armis irritaretur, cui vel plura regna difficulter se defendere possent, et plura in hanc sententiam dicebam. — Rogavi ut dni. Ungari externis pollicitis non fiderent, vel si fidere deberent, ea assecurarent. Revocavi etiam in exemplum non in terrorem s. m. Vladislaum, regem Ungarie et Polonie, Mtis. vre. patruum et avum Sermi. regis Ungarie, et in fine conscripsi, ut iste deliberationes Sermo. dno. archiduci Anstrie exponerentur. Et quia hora fuit satis tarda, res in crastinum prorogata est.

. . . . . .

In negotio autem moldavico, licet non pauca et diligenter cum Mte. regia et dnis. Ungaris tractaverim, tamen omnia rejecta sunt ad consultationem Rmi

dni. archiepi. strigoniensis, ad quem hodie mittunt, et quarto die redibit nuncius cum consilio et sententia sue Rme. Ptis. Hoc tantum video, quod magni faciunt negotium ipsum dni. Ungari et suadent in eo celerius bene prospiciendum. Qui autem sunt hic profuge, mitto eorum Mti. vre. nomina, similiter et eorum, qui sunt in Transalpina, nec in ea re, regnis Mtum. vestrarum multum utili et necessaria, deficiet opera mea. Commendo me tandem s. Mti. vre. quam dnus. deus sanam et incolumen servet quam diutissime — Datum Posonii penultima die mensis Octobris.

Acta Tomiciana. Tom. VI, pag. 327—337.

CCCXI.

1523. *Ludovică*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundŭ* din Polonia, că a trimisŭ unŭ solŭ la *voivodulŭ Stefanŭ din Moldova*, cu rugarea, ca sĕ libereze din închisóre pe legatulŭ Poloniei, şi consiliézĕ pe regele Poloniei sĕ sufere cu pacienţă acéstă injurie, ca nu cumva voivodulŭ Moldovei supĕrându-se şi mai multŭ sĕ causeze Poloniei rele şi mai mari; ér când regii se vorŭ întâlni amêndoi în persónă, atunci vorŭ discuta şi decide, ce trebue sĕ facă, ca Moldova, fortăreţa Ungariei şi a Poloniei, sĕ nu cadă în mânile Turcilorŭ. 1523.

Ludovicus, Rex Vngarie etc. Sigismundo, Regi Polonie.

. . . . . .

Quod attinet ad Moldavum, nihil est, quod magis nobis displiceat, quam juvenem tam efferatum tamque temerarium, ut ausus sit contra jusjurandum tam gravem Mti. vestre intulisse injuriam, oratorem ejusdem vel contra jus gentium detinuisse, dolemus omnia vehementer. Sed nobis quoque ad tempus dissimulandum est cum Mte. vra., ne ille subito exacerbatus desperet et ad majus aliquod malum patrandum animum adjiciat. Misimus ad eum nuncium pro eliberando Mtis. vre. oratore, quem detinuit. Quidquid effectum fuerit per ipsum nuncium nostrum, Mti. vre. ex Moldavia significabitur. Rogamus Mtem. vestram, ferat hanc molestiam equo animo. Postquam cum Mte. vra. (quod plurimum cupimus et quod brevi fore credimus) conveniemus, latius et maturius de his rebus mutuo tractabimus et cavebimus adjuti consilio auxilioque Mtis. vre., ne imprudentia insolentiaque adolescentis, provincia, que regnorum utriusque nostrum insigne propugnaculum hucusque fuit, in hostium deveniat potestatem.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 344—345.

CCCXII.

1523. 1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, face cunoscutŭ cetăţenilorŭ din Cluşŭ, că a conferitŭ şi *oraşului Sibiu* dreptulŭ de a bate monetă nóuă, şi dispune, că de aci înainte nime se nu mai îndrăsnéscă a face comerciŭ cu schimbarea banilorŭ séŭ a *aspriloră* celorŭ vechi, de óre ce dreptulŭ acesta 'lŭ are numai episcopulŭ din Vesprimŭ, care este tesaurariulŭ regatului.

C° ppa domini Regis

Ludovicus Dei Gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris Prudentibus et Circumspectis Judici et Juratis ceterisque ciuibus Ciuitatis nostre Koloswariensis, Salutem et Graciam, Inteligere potestis, Quod posteaquam hoc Regnum nostrum tantam Calamitatem accepit: magno adiumento fuit et ad repellendum hostem et ad tuenda confinia: cusio noue monete: que quidem cusio tanto maiore adiumento esse potuit: quanto copiosius moneta ipsa cudetur: Statuimus igitur hanc Ipsam monetam etiam Cibiny cudi facere: Quare volumus et fidelitati vestre harum Serie firmissime committimus et mandamus, Quatenus Statim Acceptis praesentibus: publice proclamari et promulgari facere debeatis: ut a modo deinceps nullus omnino Argentum aut antiquas Pecunias vel asparas questus gracia Emere vendere aut cambire audeat: Quoniam quemadmodum administratio ceterorum prouentuum nostrorum, in manibus et facultate fidelis nostri Reverendi Domini Pauli Episcopi Wesprimiensis et Thesaurary nostri est: ita hoc quoque prouisioni sue commisimus, ut ipse tantummodo et post eum Egregy Paulus Arthandi et collega suus, quos cudendis pecunys prefecimus: aut homines eorum apud quos scilizet Littere ipsius Thesaurary nostri erunt, emere et cambire possint, Aliud igitur facere nulla racione presummatis, Nam alioquin commisimus praefatis Paulo Arhandi et college suo: eisdemque plenariam atque omnimodam facultatem dedimus; ut ipsi non solum huiusmodi argentum: pecunias antiquas et Asperas: quas alio quam ad cameram nostram uenderent: emerent et cambirent, inquirere Aufferreque: Sed Transgressos in personis quoque punire et meritis penis afficere: et omnia Bona aufferre hereditatesque eorum pro maiestate nostra occupare possint, et debeant, Datum Posony Sabbatho proximo post festum Beati Martini Episcopi et Confessoris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo vigesimo Tercio.

Jakab, Oklevéltár Kolozsvár története elsö kötetéhez. I. pag. 358 — 359. Originalulŭ pe chârtie în archiva oraşului Cluşŭ.

CCCXIII.

1523. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ *oraşului Braşovŭ*. (Estrase). 1523.

Anno domini milesimo quingentesimo vigesimo tertio electus est in villicum prudens et circumspectus Jacobus Clementis, qui percepit et exposuit nomine civitatis et provinciae pecunias modo infrascripto etc. de quibus debebit suo tempore dare rationem.

Percepta:

Item ipso die cineris imposita est quaedam parva taxa (gelt) ad conservandos stipendarios seu drabantos in partibus Transalpinis apud dominum Radul waywodam, super domo numerali flor. 4, in quam civitas et provincia contribuerunt . . . . . flor. 400

Exposita:

Item Wladicko vinum et semellas dono datas pro . . . . asp. 11

Item Hamsa Janosch, qui vexit Basy Jörcko ante nativitatem domini ad partes Transalpinas . . . . . flor. 3

Item Vitali iuvanti ad culinam spectabilis et magnifici domini waywodae Transalpinensis ministrare necessaria, singula etc. flor. 3

Item illi ioculatori, qui se de turri ecclesiae in laqueo usque ad domum domini Johannis Benckner iudicis dimiserat, bibales et vinum datum pro . . . . . flor. 4 asp. 6

Item domino Nicolao Thomory castellano in Fogaras vinum et semellas dono data pro . . . . . asp. 10

Item Todt Ystwan vehenti Vitum sculptorem et pictorem effigiare ecclesiam in Argis . . . . . flor. 1 asp. 25

Item Johanni currifici in vetere civitate in suo salario deservito in partibus Transalpinis . . . . . asp. 25

Item Paulo literato prothonotario domini waywodae Transalpinensis pro foeno et vino emptis . . . . . asp. 32

Item domino Johanni Vrsino pro duabus griseis caligis unacum calceis Georgio Gerseny datis . . . . . asp. 25

Item eidem pro uno vehiculo domino waywodae Transalpino. asp. 16

Item Beleny Janosch qui fuit ante festum nativitatis domini cum Benedicto Czako in Transalpinis partibus pro salario . . . . asp. 28

Item vectori vehenti phisicum domini waywodae Transalpinensis ad Castrum Mariae cum 3 equis . . . . . asp. 12

Item pro vectura unius vasis vini domino waywodae Transalpinensi ad cellarium civitatis ex Plwmenaw. . . . . asp. 8

Item eodem die Gallo, pro expensis ad dominum waywodam

in Megies agentem ipsius bani Transalpinensis et salarium, abfuit 10 diebus . . . . . flor. 1 asp. 28

Item Cziganis pro labore rengk ibidem . . . . . asp. 3

Item Czoben Haness pro vectura currus domini waywodae Transalpinensis ad Megyes . . . . . flor. 2 asp. 25

Item Caspars Haness similiter pro vectura cocorum domini waywodae illic . . . . . flor. 3

Item duobus custodientibus relictam domini condam Bozzorab Dezpinam per 7 noctes pro sallario et bibalibus . . . . . asp. 36

Item tubicini in angaria quadragesimae ad dationem praecedentium trium . . . . . flor. 7

Item Kys Janos expensas ad sanctum Georgium cum nuntio domini waywodae Transalpinensis Mogosch boyarone etc. et salarium illius resae . . . . . asp. 20

Item Miklosen expensas et salarium cum litteris ad dominum vicewaywodam Stephanum Thomory occasione drabantorum in partibus Transalpinis existentium etc. diebus 8 . . . . flor. 1 asp. 44

Item Mogosch boyaroni praefato, nuntio domini waywodae Transalpinensis ferenti rumores de captione urbis Rhodianae vinum, pisces et albos panes dono data pro avena etc. . . . . asp. 16

Item Krystzien praefatum nuntium subsequenti vinum, panes, pisces et avenam dono data pro . . . . . asp. 14

Item Czigano purganti carcerem turris praetorii . . . . asp. 4

Item illis drabantis apud dominum Radul waywodam Transalpinensem agentibus ad partem nostram 1500 flor., in dieta Megiensi per nobiles Saxones et Siculos compromissam etc. cessit. flor. 324

Item domino Johanni Fux expensas cum praefatis 324 flor. ad dominum Radul waywodam Transalpinensem profecto. flor. 4

Item Medwes ystwan expensas et salarium ubi gentes ad partes Transalpinas inmittere debebant . . . . . asp. 12

Item Gallo ferenti litteras domino vicewaywodae ratione drabantorum in partibus Transalpinis degentium pro salario 9 diebus . . . . . asp. 36

Item Medwes Ystwanen cum litteris ad dominos vicewaywodas ubi dominus Johannes Fux de partibus Transalpinis rediisset, expensas . . . . . flor. 1 asp. 12

Item Zold Mathe similiter pro tunc cum litteris ad Cibinium ex parte pecuniarum drabantorum ad partes Transalpinas mittendorum expensas et salarium, abfuit 7 diebus . . . . . flor. 1 asp. 28

Item Gallo rursus expensas ad partes Transalpinas cum litteris ex parte Siculorum de Maros illic proficiscenti . . . flor. 1 asp. 20

Item cuidam boyaroni Czybin Wornick vinum, albos panes et avenam dono data . . . . . asp. 5

Item Gallo praefato pro salario resae Transalpinae, abfuit diebus sex . . . . . asp. 24

Item Mogos boyaroni referenti bonam pacem firmatam domini Radul waywodae Transalpinensis cum caesare Thurcorum pro bono nuntio pannum datum pro . . . . . flor. 3

Item domino Blasio Funifici ante festum nativitatis domini ad Zerne misso pro salario familiari et expensis . . . . . asp. 9

Item Zold Mathe expensas et salarium cum uno boyarone Transalpino ad Siculiam, 2 diebus . . . . . asp. 12

Item Radul Gramatikul nuntio domini waywodae Transalpini ferenti litteras et bonam pacem pro munere dato feria secunda ante palmarum . . . . . flor. 1

Item dominis Nicola et Stephano capitaneis drabantorum vinum, pisces et albos panes etc. . . . . asp. 38

Item Barthusch misso cum litteris domini waywodae ad Schnakendorff et tandem cum Aylda ad darabantos expensas et salalarium . . . . . asp. 11

Item domino Johanni Fwx pro salario resae Transalpinensis cum illis 324 flor. drabantis persolvendis abfuit diebus 7 . . flor. 1 asp. 38

Item Janosch ferenti litteras dominis vicewaywodae cum Radul boyarone ex parte contoralis domini Radul waywodae Transalpinensis pro salario octo dierum . . . . . asp. 32

Item eidem pro defectis speciebus . . . . . asp. 15

Item uni familiari profecto cum uno Walacho ad Borosnay Ferencz ex parte certarum ovium ibi retentarum expensas et salarium . . . . . asp. 12

Item Medwes Istwan cum boyarone Mogosch ac ad dominos viecewaywodas ex parte dominae contoralis domini Radul waywodae Transalpinensis optanti eundem ad regnum Transalpinum inducere expensas et salarium . . . . . flor. 1 asp. 28

Item domino Johanni Golden pro quadam provisione illius expeditionis Transalpinae factae dederunt domini iudices cives et provinciales uti belliductori et capitaneo . . . . . flor. 10

Item magnificae dominae Dezpinae relictae spectabilis condam et magnifici domini Bozzorabb waywodae Transalpini ad comissionem omnium Saxonum Megyes factam 20 cubulos tritici etc. . . . . flor. 5

Item Bartusch expensas cum litteris ad dominos vicewaywodas unacum litteris domini Radul waywodae Transalpinensis quando Thurci novum waywodam Wladislaum ad regnum Transalpinum introduxerunt . . . . . flor. 1

Item ipso die beati Marci evangelistae, quando dominus Radul waywoda Transalpinus ad Brassouiam descendisset pro convocatione provincialium . . . . . asp. 12

Item eodem die pro carnibus, albis panibus, vino et avena domino Radul waywodae Transalpinensi pro munere oblato. flor. 1 asp. 18

Item nuntio maiestatis regiae eodem die ex partibus Trans-

alpinis redeunti pro piscibus, panibus (asp. 16), vino duabus rotis (asp. 90) ac aliis laboribus in curru suo factis fabro (asp. 12) et currifici (asp. 17) persolutis insimul facit . . . . . flor. 2 asp. 35

Item uni familiari cum domino Jacobo Greff ad Rosenaw profecto iubenti eos, bombardas domini waywodae Transalpini ex Rubea arbore portari, abfuit 2 diebus . . . . . asp. 8

Item pro expensis pro tunc factis . . . . . asp. 4

Item dominica post Marci evangelistae Peter cum litteris ad maiestatem regiam ac ceteros dominos praelatos et barones exitum domini Radul waywodae significatum expensas . . . flor. 8

Item duobus exploratoribus de Zerne ad Transalpinas partes rerum explorandarum gratia missis ipso die beati Marci evangelistae ad Hamsa . . . . . flor. 2

Item aliis similiter duobus Bulgaris illic missis . . . . . asp. 16

Item duobus exploratoribus de Rosinaw ad partes Transalpinas missis, expensas et salarium . . . . . asp. 32

Item ipso die beati Philippi et Jacobi apostolorum aliis duobus exploratoribus de villis Walachalibus, abfuerunt sex diebus asp. 48

Item Nadgfalw Mathe, qui fuit cum domino Johanne Golden in expeditione Transalpina pro stipendio . . . . . flor. 1

Item die beati Johannis ante portas latinas cuidam exploratori de Rosennaw cum socio suo redeunti de partibus Transalpinis expensas et salarium . . . . . flor. 1 asp. 14

Item eisdem eodem die rursus ad praefatas partes in rebus explorandis missis . . . . . flor. 2

Item Cziganis pro mactatione certorum canum cadaverum et exportatione . . . . . asp. 26

Item cuidam ferenti litteras domini Wladislai waywodae Transalpini dominis vicewaywodis, expensas et salarium . . . flor. 1 asp. 24

Item cuidam nuntio domini Wladislai waywodae praefati ferenti litteras ab eodem, vinum, avenam et unum agnum dono data . . . . . asp. 10

Item eidem in paratis pro bibalibus . . . . . flor. 1

Item pro vectura trium bombardarum domini waywodae Transalpinensis ex Rubea arbore ad Brassouiam . . . . . flor. 2 asp. 20

Item nuntio praefato domini Wladislai waywodae Transalpini vinum et avenam, quando tulit litteras repetentes tres census quos Radul ibidem in partibus Transalpinis exegisset ac hinc remanerent . . . . . asp. 6

Item Dimitro de Rosis cum socio suo Myhely, qui fuerunt in explorando decem diebus in ebdomada rogationum . . flor. 1 asp. 31

Item eidem Dimitro eodem die iterum ad partes Transalpinas in rebus explorandis misso . . . . . flor. 1 asp. 25

Item Ferencz ferenti litteras dominis vicewaywodis adver-

sam valetudinem relictae condam Bozzorab waywodae Transalpinensis etc. nuntiantes expensas et salarium . . . . . asp. 32

Item Borso Ystwanen et socio suo de villis Walachalibus expensas custodias habentibus, dy wart . . . . . asp. 25

Item uni exploratori, qui fuit ultra Danubium circa Nicopolim tribus ebdomadis, expensas et salarium . . . . . flor. 2 asp. 34

Item Wlad misso cum litteris domini Wladislai waywodae Transalpinensis ad vicewaywodam expensas et salarium . . . . . asp. 28

Item eidem in vigilia penthecostes expensas ad partes Transalpinas rerum explorandarum gratia misso . . . . . flor. 2

Item duobus familiaribus ac expensas, quando dominus Petrus Czeresch fuerat ad Siculiam profectus ad capitaneos Siculorum, proficiscentibus ad Transalpinum etc. . . . . asp. 36

Item duobus ferentibus litteras domini Wladislai waywodae Transalpinensis de bona pace ac de boyaronibus et captivi Nickwlscky unum agnum et vinum . . . . . asp. 10

Item uni familiari ferenti litteras dominis wicewaywodis quando Thurci ultra Danubium transfretati sunt expensas et salarium in vigilia penthecostes . . . . . flor. 1 asp. 24

Item domino Martino Druden expensas et salarium ad dominum wicewaywodam boyarones libere ad partes Transalpinas immittendum et familiarium duorum salarium, insimul computando, abfuit sex diebus . . . . . flor. 4 asp. 41

Item Petro, qui tulit litteras ad Budam, quando Radul waywoda Transalpinus de partibus illis Transalpinis huc venerat pro salario abfuit 4 ebdomadis et diebus 5 . . . . . flor. 3

Item eidem pro defectis sumptibus . . . . . asp. 32

Item Juga quod fuit cum domino Martino Druden apud dominum vicewaywodam ex parte boyarones libertandum pro salario sex diebus . . . . . asp. 24

Item domino Anthonio Aurifabro expensas et salarium familiarium et Cziganorum et funibus strengk insimul computando, quando illos debebat facere sententiare in Syck, qui illos de Rodorbach spoliaverant etc. . . . . flor. 5 asp. 38

Item uni exploratori misso ad dominum Wladislaum waywodam Transalpinum expensas et salarium . . . . . flor. 2 asp. 16

Item eidem in permutationem equi . . . . . flor. 2

Item pro vecturis 7 bombardarum domini waywodae Transalpinensis ad Kwhalom . . . . . flor. 7 asp. 25

Item Magsin nuntio domini waywodae Moldauiensis bis vinum panes et pisces et avenam remunerata pro . . . . . asp. 29

Item expensas domino Martino Druden ad dominum waywodam Moldauiensem ex parte 1000 flor. quos maiestas regia eidem ex taxa sua regiae dari commiserat . . . . . flor. 4

Item eidem domino waywodae Moldauiensi in praescriptos

1000 flor. remissi sunt pro praefato Magsin ad commissionem regiae maiestatis etc. . . . . flor. 200

Item eidem domino waywodae pro tunc unum arcum cum 40 telis et pharetra dono missa pro . . . . . flor. 2 asp. 12

Item notario in salario suo . . . . . flor. 20

Item Wlad expensis et babatione equi feria sexta ante festum nativitatis beati Johannis baptistae etc. . . . . flor. 1 asp. 6

Item Cziganis pro expulsione cuiusdam mulieris, quae furata fuerat Georgio institutori . . . . . asp. 8

Item uni boyaroni domini Wladislay waywodae ad dominum waywodam Transalpinum cum uno equo profecto, vinum, panes et pisces dono data pro . . . . . asp. 14

Item pro labore unius veru illum sententiare, qui famulum vigesimatoris prope Vallum Agnetis interfecerat . . . . . asp. 8

Item Balint Deack familiari domini waywodae vinum et avenam dono data pro . . . . . asp. 6

Item domino Petro Sartori, quod fuit cum domino iudice profectus ad Földwar, deinde ad Prasmar consequenter ad Wydunbach quando Siculi proficisci debebant ad partes Transalpinas tandem erga drabantos in exitu eorum, postremum ad Fogaras in causa Johannis Nurrimberger expensas et salarium familiaribus insimul etc. . . . . flor. 3 asp. 4

Item Johanni Benckner iudici pro salario resae Megiensis cum domino Anthonio vocatione domini waywodae Transalpinensis, abfuerunt 1 ebdomada et 5 diebus . . . . . flor. 3 asp. 12½

Item domino Radul waywodae Transalpinensi ad comissionem regiam ex taxa suae maiestatis dedi ipso die beati Ladislai regis etc. flor. 300

Item Petro Schram expensas ad dominum waywodam Wladislaum Transalpinensem in vigilia diei praefatae . . . . . flor. 4

Item Medwesch Ystwanen, qui fuit cum domino Valentino Schyrmer apud Georgium Janossy et tandem 4 diebus ex parte duorum boum illius de villis Walachalibus expensas et salarium. asp. 38

Item domino decano pro appromptuatione currus et speciebus quando proficisci debebat ad episcopum Moldauiensem ad Walthyt . . . . . flor. 1 asp. 16

Item exploratori illi, qui abfuit 17 diebus apud dominum Wladislaum waywodam Transalpinensem feria quarta ante Margarethae pro salario . . . . . flor. 1 asp. 28

Item domino Martino Druden pro salario resae Moldauiensis cum illis 200 flor. ex taxa regia domino waywodae Moldauiensi portatis, abfuit diebus 18 . . . . . flor. 5

Item Cziganis pro equis illum zw schleffen, qui famulum vigesimatoris interfecerat . . . . . asp. 8

Item Cziganis pro mactatione canum et exportatione de de civitate usque ad festum beatae Margarethae virginis etc. flor. 4 asp. 7

Item expensas eodem die Kysch Janos cum litteris ad episcopum Moldauiensem ad Walthyt . . . . . flor 1

Item in vigilia beati Jacobi apostoli castellano in Dewa vinum et avenam dono missa pro . . . . . asp. 6

Item eidem de sero, quando Nickwlsche sibi assignatus fuit pro duobus luminibus wynt . . . . . asp. 18

Item pro duabus peciis ferri et labore Cziganis solutis, Thurcum de Lipa portatum inferrandum . . . . . asp. 12

Item custodibus illis, uni 5 ebdomatis, 2 diebus, alteri 5 diebus custodientibus Nyckwlsche boyaronem vinctum et captum flor. 5 asp. 3

Item Kysch Janosch ferenti litteras episcopo Moldauiensi pro salario . . . . . asp. 20

Item duobus familiaribus comitantibus praefatum Nykwlsche usque ad Schars 4 diebus . . . . . asp. 32

Item Caspers Hanness pro vectura eiusdem illo . . . flor. 2

Item Iuga expensas ad dominum Wladislaum waywodam Transalpinensem dominica ante Mariae in nivibus . . . . flor. 1

Item Mombsche nuntio praefati domini waywodae ex parte rerum et bonorum per Radul waywodam et vigesimatorem in Thwmes receptorum ac inde reportatorum vinum, panes, pisces et avenam per duos dies dono data pro . . . . . asp. 25

Item Petro Schram pro salario resae Transalpinensis ad dominum Wladislaum waywodam, abfuit 17 diebus . . . . flor. 3 asp. 20

Item eidem pro defectis sumptibus . . . . . flor. 4 asp. 16

Item familiari secum existenti pro salario . . . . . flor. 1 asp. 18

Item Mathaeo lapicidae pro laboribus factis in fenestra exteriore ibidem ferramenta facienti ad sectos lapides . . . . . asp. 42

Item Cziganis qui iuverant ibidem cementum importare. asp. 8

Item Ratcz Myhalen misso cum litteris ad dominum viceway-wodam, quando Thurci circa Hazyck exire voluerunt expensas. flor. 1

Item Iuga, quod fuit apud dominum Wladislaum waywodam Transalpinensem per dies 12 pro salario . . . . . asp. 48

Item eidem pro defectis sumptibus etc. . . . . flor. 1 asp. 10

Item uni exploratori cum ipso illo misso ad Nicopolim rerum explorandarum gratia expensas et salarium, abfuit diebus 15 flor. 2 asp. 10

Item Ratcz Ystwan iudici de Tatrusch vinum, albos panes et avenam dono data pro . . . . . asp. 15

Item Gallo misso ad Walthyd ad episcopum Moldauiensem cum litteris expensas . . . . . flor. 1

Item hic infra notantur exposita pro magnifico domino Gaspar de Zom oratore regio ad Moldauiam die beati Laurencii huc ad civitatem venienti etc. inde tandem profecto etc.

Item quarta feria 10 gallinas, octo panes, octo octavas vini, quatuor octavas vini Transalpini et 4 cubulos avenae pro . asp. 34

Item duobus familiaribus missis ad Czeydinum pro equis ipsum ad Moldauiam vehere expensas et salarium . . . . . asp. 12

Item vectoribus de Czeydino qui vexerant eum ad Moldauiam expensas et salarium, abfuerunt 4 ebdomadas . . . . . flor. 32 asp. 41

Item eidem expensas ad Moldauiam cum litteris de consulatu Thurcorum per reverendissimum dominum Paulum Thomory habitas etc. . . . . flor. 1 asp. 25

Item eidem ex Moldauia reverso vinum, albos panes, gallinas et avenam dono data pro . . . . . flor. 2 asp. 16

Item Valentino Kelmes pro subsidio filio suo per Thargauistienses detento etc. . . . . flor. 1

Item sabbato ante festum beati Mathei apostoli et evangelistae boyaronibus perfugis ex Moldauia apud Johannem Kemmel hospitanibus, vinum, albos panes, pisces et avenam dono data pro . . . . . asp. 24

Item filio Gergy Bombaky misso cum nuntio boyaronum Moldauiensium ad partes Transalpinas pro subsidio . . . . . flor. 1 asp. 12

Item Gallo factori smigmatis expensas ad dominos Nicolaum Thomori castellanum in Fogaras, episcopum Moldauiensem et Christianum Molitoris Cibinium procuratorem nostrum etc. flor. 1 asp. 12

Item Iuga expensas ad waywodam Transalpinensem cum litteris quando locustae hic sparsim volitabant ubi idem existimabant super se motionem ex hac terra Barcza fieri etc . . . . flor. 2

Item pro quatuor equis tubicini et timpanatori ad reppellendas locustas accomodatis . . . . . asp. 8

Item Gallo quod fuit bis in Walthyd apud episcopum Moldauiensem et Cibinii dominum Michaelem procuratorem revocandum, abfuit 18 diebus pro salario . . . . . flor. 1 asp. 22

Item filio Gergi Bomback conducenti nuntium boyaronibus Moldauiensibus ad partes Transalpinas pro salario abfuit 7 diebus. asp. 28

Item Medwes Ystwan expensas ad dominos wicewaywodas cum litteris ex parte discessus, hinc domini Radul waywodae Transalpini ad Cibinium . . . . . flor. 1

Item uni exploratori de Rosenav ad Nicopolim in explorandum misso, abfuit 14 diebus, expensas et salarium . . . flor. 4 asp. 6

Item Thyes seratori etiam ad waywodam Transalpinum Wladislaum in explorandum misso, abfuit 8 diebus expensas et salarium . . . . . flor. 1 asp. 32

Item Medwes Ystwane quod tulit litteras ad Moldauiam magnifico domino Gaspar de Som, abfuit diebus 8 et quod fuit in Targouistia ex parte filii Valentini Kelmes ibidem detenti per 7 dies ac apud vicewaywodas ut supra per 7 dies pro salario. flor. 1 asp. 38

Item Cziganis bibales pro expulsione filiae Johannis aff dem Keller . . . . . asp. 8

Item secundo die pro piscibus et vino, quando habuit in convivio boyarones Moldauienses . . . . . asp. 47

Item pro feno eidem rumunerato . . . . . asp. 28

Item eidem pro una tectura lecti dono data . . . . flor. 5

Item bano de Zewrin etiam vinum et avenam dono data pro asp. 6

Item feria secunda post festum beati Lucae evangelistae cuidam Volacho ferenti novitates de Moynest bibales . . . . flor. 1

Item cuidam exploratori misso ad partes Transalpinas ex parte Badicka et Wladisla waywodarum, abfuit diebus decem expensas et salarium . . . . . flor. 2 asp. 5

Item David Thomasch expensas et salarium ad Radul waywodam ubi ultra silvam Czeydinensem venisset . . . . . asp. 6

Item Dragitsch nuntio Badika waywodae litteras et bonam pacem confirmanti, vinum panes et avenam . . . . . asp. 10

Item eidem bibales in paratis . . . . . flor. 1

Item uni familiari, qui fuit cum domino Jacobo Greff in Rosis apud Anscha Wyzthyer pro salario venienti de Transalpinis etc. . . . . asp. 4

Item Medwesch Ystwan quod fuit apud Peter Kalniky ex parte ovium cuiusdam Bulgari expensas et salarium, abfuit 3 diebus . . . . . asp. 26

Item uni bis misso ad Arendorff ex parte Ayldae expensas et salarium . . . . . asp. 32

Item cuidam nuntio domini waywodae Moldauiensis apud dominum Martinum Druden hospitanti, vinum et avenam dono misa . . . . . asp. 4

Item Iuga cum uno familiari in vigilia beatorum Simonis et Judae apostolorum ad novum waywodam Transalpinensem Radul etc. expensas . . . . . flor. 2

Item domino decano pro vino feria sexta ante omnium sanctorum quando episcopus Moldauiensis hic fuit . . . . . asp. 4

Item Gallo misso cum litteris ad dominum vicewaywodam ex parte molendinatorum de Zerne expensas et salarium . . flor. 1 asp. 28

Item eidem iterum misso ad dominos vicewaywodas et M. Gaspar de Som cum litteris ex parte Bulgari apud se detenti expensas . . . . . flor. 2

Item domino episcopo Moldauiensi, quando hic fuit in concordia facta cum dominis in causa domini Christiani plebani in Castro Mariae gallinas, vinum, semellas et duos saccos avenae pro asp. 28

Item eidem altera die sex gallinas 2 anseres, carnes bovinas, 1 aucam, semellas vinum et 2 saccos avenae dono datos pro asp. 35

Item eidem sexta feria pisces vinum et avenam pro . . . asp. 24

Item Barthock Ferencz qui profectus est cum nuntio domini waywodae Transalpinensis ad dominos vicewaywodas expensas . . . . . flor. 1

Item Negre cum quodam alio boyarone misso de Badicka waywoda Transalpinensi, vinum et avenam dono datam pro . . asp. 10

Item Paulo literato cum Aylda ad Castrum Mariae ad iudicem profecto expensas . . . . . asp. 8

Item Iwga quod fuit apud dominum waywodam Wladislaum in partibus Transalpinis 10 diebus pro salario . . . . . asp. 40

Item eidem cum uno familiari apud Badicka waywodam per undecim dies pro salario . . . . . flor. 1 asp. 38

Item Bartuck Ferencz qui fuit cum Ztoyka Hordezw apud dominum vicewaywodam 12 diebus pro salario . . . . . asp 48

Item Kysch Mathe quod fuit cum uno boyarone, Badicka waywodae Transalpinensis in Odarhel expensas et salarium . flor. 1 asp. 12

Item feria quarta ante Barbarae Anscha Wyzthyer, vinum pisces et avenam dono datam pro . . . . . asp. 26

Item Gerge Lawrda expensas ad dominum Badicka waywodam Transalpinensem cum litteris . . . . . flor. 2

Item Cziganis pro subsidio muneris oblati eorum waywodae, dederunt domini iudex et cives . . . . . asp. 25

Item pro una pecia ferri nuntium Moldauensibus inferrendum asp. 5

Item Anscha Wyzthyer secundario pisces, semellas et vinum ac avenam dono missam pro . . . . . asp. 47

Item in vigilia conceptionis Mariae Radul Watagh nuntio domini Radul waywodae Transalpinensis vinum semellas et avenam dono datam pro . . . . . asp. 16

Item eidem pannum dono datum pro . . . . . flor. 3 asp. 26

Item Gerge Lawrda pro salario resae suae Transalpinensis ad dominum waywodam, ibidem abfuit 13 diebus . . . flor. 1 asp. 2

Item Scholka boyaroni qui optavit dominam Dezpinam relictam Bozzorab waywodae Transalpinensis ad Cibinium reduci, vinum, pisces, semellas et avenam dono data pro . . . . . asp. 15

Item ad pontem in Lwterbach ad rationem . . . . . flor. 4

Item nuntio domini waywodae Moldauiensis qui pecunias repetiverat, vinum, pisces et albos panes dono datos pro . . . asp. 16

Item baccalaureo Georgio scolastico cum uno familiari ad episcopum Moldauiensem iussu domini Petri Engl profecto pro expensis et salario . . . . . flor. 2

Item illis de Newdorff in solutione pontium in Lwterbach iterum . . . . . flor. 4

Item Cziganis per integrum annum, canes mactandum et extrahendum de civitate . . . . . flor. 2 asp. 14

Item Paulo Schyrber hospiti diversorii pro expensis factis et laboribus multis ac fatiguis habitis cum nuntiis maiestatis regiae et boyaronibus perfugis ex Moldauia, dederunt domini iudex cives et provinciales . . . . . flor. 6

Item in primis dati et soluti sunt ad litteras regias domino Stephano waywodae Moldauiensi . . . . . flor. 200

Item similiter domino Radul waywodae Transalpinensi ad litteras regias flor. 300 sicuti superius in expositis scriptum est.

Item domino Stephano waywodae praefato Moldauiensi ad litteras regias . . . . . flor. 800

Item ad comissionem et litteras regias boyaronibus illis perfugis ex Moldauia ad rationem futurae taxae regiae . . flor. 400

Item domino Radul waywodae Transalpinensi similiter ad comissionem et litteras regias ad rationem futurae taxae regiae flor. 300

Item praefato domino Radul waywodae Transalpinensi rursus proficiscenti ad partes Transalpinas dederunt domini iudex, cives et provinciales ad eandem expeditionem pro quadam suae expeditionis provisione etc. . . . . flor. 150

Item pro una timpana domino Radul woywodae Transalpinensi ad expeditionem suam Transalpinam data . . . . . flor. 6

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. pag. 502—537. Originalulŭ în archiva oraşului Braşovŭ.

CCCXIV.

1523. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ castelanilorŭ dela castrulŭ *Branului.* 1523.

Anno domini millesimo quingentesimo vigesimo tertio electi sunt castellani castri Therch prudentes et circumspecti Clemens Wyrogh et Anthonius Aurifaber, qui perceperunt et exposuerunt pecunias infrascriptas, de quibus debebunt dare suo tempore rationem.

Percepta de decimis agnellorum etc.

Item de decimis agnellorum . . . . . flor. 5 asp. 26

Percepta de salibus etc.

Item sabbato post festum paschae de salibus in Földwar pro castro receptis . . . . . flor. 3

Item feria quinta post festum beati Jacobi apostoli . . flor. 5

Item sabbato in vigilia omnium sanctorum . . . . . flor. 8

Item de apibus . . . . . flor. 4 asp. 25

Percepta de decimis maioribus etc.

Item de Bastfalw et Torkesch . . . . . flor. 14

Item de Hwzywfalw . . . . . flor. 7 asp. 25

Item de villa Michaelis . . . . . flor. 3 asp. 25

Item de Tatrangk, Pukerecz et Zayzon . . . . . flor. 4 asp. 25
Item de Krisbach . . . . . flor. 4 asp. 25
Item de Apacia . . . . . flor. 5 asp. 25
Item de lino quod seminatur prope castrum . . . . flor. 8 asp. 5
Item de Zerne et Thwhan . . . . . flor. 20
Item de famulo vigesimatoris in castro habiti, pro inquisitione . . . . . flor. 8
Item census ordinarius pertinens castrum Therch circa festum beati Georgii martyris facit . . . . . flor. 104
Item census circa festum beati Martini episcopi facit flor. 100 asp. 45
Item Cziganis ad Abbaciam, quando quendam ibidem sententia capitis plecti debebant . . . . . asp. 8
Item villicis de pertinentiis castri Therch in praesentatione taxae pro bibalibus datis . . . . . asp. 32

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. p. 537 — 542. Originalulŭ pe chârtie în archiva oraşului Braşovŭ.

CCCXV.

1523. 1523. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, concede oraşului *Bistriţa* din Transilvania, dreptulŭ de intrepositŭ pentru mărfurile, ce le va importa din Moldova în Transilvania, întogma după cum au dreptulŭ acesta şi cetăţenii din Sibiiŭ şi Braşovŭ.

Commissio propria dom. Regis.

Nos Ludouicus Dei Gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicacionem per eos nostre propterea factam Maiestati: Tum vero quia intelleximus Ciuitatem nostram Bistriciensem Transsiluanensem in finibus Regni sitam, Ciuium suorum huius temporis solercia atque diligencia, ad eum (sic) decoris specimen, tam menijs quam eciam alijs municionibus, quo alie Ciuitates nostre Transsiluanenses antique, ex indultis diuorum Regum, nostrorum predecessorum, aucte et ornate sunt, aspirare, Volentes igitur felicibus ceptis nosquoque gracie nostre opem adicere, Id eisdem Ciuibus nostris Bistriciensibus, eorumque heredibus et posteritatibus vniuersis ex gracia nostra speciali, et Regie potestatis plenitudine duximus annuendum et concedendum, vt amodo deinceps, perpetuis successiuis temporibus in deposicione et vendicione mercium ac rerum quorumcunque de Moldauia ducendorum, ea prerogatiua, hisque libertatibus, quibus Ciues Ciuitatum nostrorum Cibiniensis et Brassouiensis ab antiquo vtun-

tur, fruuntur et gaudent, possint atque valeant vti frui et gaudere. Ad annuendum autem hoc, duabus potissimum racionibus sumus inducti, partim pro augmento prouentuum vigesime nostre ibidem habite, partim vero pro vtilitate et commodo Ciuium nostrorum pariterque eiusdem Ciuitatis, Immo annuimus et concedimus presencium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris Egregijs Vigesimatoribus nostris, in predicta vigesima nostra Bistricie habita, constitutis et constituendis, necnon Prudentibus et circumspectis Judici ac Juratis Ciuibus eiusdem Ciuitatis nostre Bistriciensis, presentibus et futuris, harum serie mandamus firmiter, quatinus hanc nostram graciosam annuenciam et concessionem, vbique in locis conuenientibus atque necessarys, debito et oportuno quoque tempore, proclamari et palam publicari faciatis, vt ea omnibus quorum interest seu interereit, innotescat, et ne quis Mercatorum Institorum et negociatorum internorum vel externorum, si in aliquo excesserit, possit iure queri, se non intellecta huiusmodi gracia nostra minusiuste fuisse per vos damnificatum, Secus ne feceritis, presentes autem secreto Sigillo nostro, quo vt Rex Hungarie vtimur, in pendenti fecimus communiri. Datum Bude, Die Dominico proximo ante festum beate Marie Magdalene, Anno domini Millesimo, Quingentesimo vigesimo tercio, Regnorum nostrorum Hungarie et Bohemie etc. Anno octauo.

Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. N. F. IV Band. 3 Heft. pag. 90—91. Originalulŭ pe pergamenŭ în archiva oraşului Bistriţa din Transilvania.

CCCXVI.

1524. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, invită pe palatinii şi castelanii din provincia Rusiei, se se pregătéscă de resbelŭ, de-óre-ce *Turcii* trecându Dunărea voiescŭ se predeze ţinuturile Rusiei dimpreună cu Tătarii. 1524.

Litere Restium prime et secunde (wici) contra Turcos et Tartaros.

Sigismundus rex Polonie etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis et ceteris dignitatibus et officiis terrestribus totiusque nobilitatis ordinibus terrarum Russie de jure et consuetudine ad bellum obligatis sincere nobis et fidelibus nostris dilectis, gratiam regiam.

Mgci., generosi et nobiles, sincere nobis et fideles nostri dilecti. Superioribus diebus, quod quodam incerto rumore ad nos delatum erat, Turcas et Tartaros conjunctis viribus in terras regni nostri excurrere voluisse et ob eam causam remissius egimus, ne vos ad arma concitaremus ad resistendum hosti, cujus adventus non satis certus esse ferebatur. Nunc autem ex ejus

hominis relatione didicimus, qui quoties a nobis mittitur ad perquirendum de hostilium rerum ordinem nunquam ad nos rediit cum rebus incertis, sed ea semper afferre solet, que nequaquam a veritate sunt aliena, id esse verissimum, quod antea pro incerto habebamus. Is autem ad nos detulit, nunc Turcas et Tartaros eo duce, qui anno superiore terras Russie depopulatus est, jamjam adventare, transmissoque Danubio, concitato cursu ad easdem terras Russie progredi, ut, sicut anno superiore, nemine resistente, maximam calamitatem iisdem terris Russie attulit, ita nunc, quod deus omen avertat, nisi mature occursum fuerit, voto suo potiatur ipsasque terras depredetur et ad extremum discrimen adducat. Nos itaque, premisso milite mercenario, qui nunc conscribi potuit, deficiente tanto sumptu, quantus in re tam grandi tamque subita necessarius esset, nihil aliud eque salutare et presentaneum invenire potuimus, quam ut vos ad arma sumenda adhortemur, et propterea vobis mandamus, ut jam omni dubitatione remota, que vobis proficiscendi ad bellum certitudinem auferre posse videretur, mox proficiscamini et conveniatis ad diem in loco quem his literis vobis designamus. Illinc demum, deo beeu juvante, cum capitaneo exercituum generali obviam hosti imminenti, sicut tempus et necessitas ostendet, progressuri. Qui autem in tanta Reipublice necessitate et imminenti periculo id facere, quod se decet et ad quod de jure communi et necessitate obligatus est, neglexerit, sciat in se nos ita animadversuros esse, sicut in eos animadverti solet, qui temere leges regni de bellica expeditione editas contemnunt. Datum Cracovie.

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 23—24.

CCCXVII.

1524. 1524. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, invită pe toți palatinii și supușii regatului se se ridice în contra Turcilorŭ și a Tătarilorŭ, cari sunt aprópe de frontierele Poloniei.

Litere Restium tertie adversus Turcos et Tartaros.

Sigismundus, Rex Polonie etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, dignitariis et officialibus, burgrabiis et nobilitatis communitatibus, advocatis, scultetis ceterisque subditis nostris terras regni nostri ubilibet incolentibus, presertim vero terram N. et districtum N. de jure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis sincere et fidelibus dilectis gratiam nostram regiam.

Mgci, generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis et fideles dilecti. Significarunt nobis exploratores nostri, Turcos et Tartaros magna vi ad

invadendum regnum nostrum accinctos et paratos esse et jam non procul a finibus regni nostri distare nihilque aliud, quam commoditatem temporis expectare. Ne igitur Respublica per aliquam negligentiam nostram in casum et discrimen veniret opportunis presidiis destituta, presentes literas in vim tertiarum et ultimarum restium emisimus, vobisque omnibus et singulatim unicuique vestrum, bellicam expeditionem debentibus, mandamus, ut quam primum vos moveatis eoque ordine proficiscamini, qui ab hostili differat.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 25.

CCCXVIII.

1524. *Regele Sigismundŭ*, din Polonia, face cunoscutŭ supuşilorŭ sĕi, că în adu- 1524.
nările particulare ale regatului s'a decretatŭ o contribuţiune estraordinară pentru apărarea provinciei polone, Rusia, de incursiunile *Turcilorŭ* şi ale *Tătarilorŭ*, şi că în specialŭ *Românii din Polonia* au se plătéscă câte unŭ ferto după fie-care curte, séŭ după fie-care 100 de oi.

Contributio publica fertonum, «Schoss», etc.

Litere contributionis publice in stipendium militibus.

Sigismundus, Rex etc. Universis et singulis, ecclesiasticis et secularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris quibuscunque tam terrestribus, quam civitatum et oppidorum, honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam presentes litere nostre pervenerint, et presertim in palatinu posnaniensi et districtu consistentibus sincere et fidelibus nobis dilectis, salutem et gratiam nostram regiam.

Rmi. ac Reverendi in Christo patres, nec non Mgci., generosi, nobiles, famati et providi sincere nobis et fideles dilecti. Licet in conventu generali piotrkowiensi preterito nequeuntes cum consiliariis nostris statuere modum et ordinem opportunum ad defensionem regni nostri, tum a Turcis et Tartaris, tum ab aliis vicinis hostibus circumsepti, coacti fuerimus id, quod in manu nobis fuit, bellicamque motionem decernere premittique fecerimus omnes ternas restium literas et locum ac tempus universis gentibus nostris designaverimus, tamen supervenientibus postea ad nos nunciis terrarum Majoris Polonie et enixissime supplicantibus, ut eandem bellicam motionem omnibus in universum gravem et damnosam aliquantulum contineremus et conventus in terris, in quibus de alio modo defensionis preter ipsam generalem motionem consuli possit statuere dignaremur, perpendentes damna et gravitatem eorundem et

aliorum subditorum nostrorum in illis movendis eorumque preces obaudire nolentes, conventus ipsos particulares et terrestres, licet cum non mediocri timore tam in Majoris Polonie, quam in cracoviensi, sandomirien. et lublinen. terris instituerámus. In quibus communi omnium tam spiritualium, quam secularium consiliariorum nostrorum et nunciorum terrestrium consilio et voluntate decrete sunt pro regni defensione et servandis presidiis in terris Russie contributiones fertonum de mansis seu laneis agrorum, exactio civilis, que vulgo «Ssoss» dicitur et contributio «czopowe». Que quidem contributiones. modo infrascripto solvi et exigi debent.

. . . . . .

Item Valachi ex singulis laneis integris, si illos habent, vel areis, que «Dworziscza», dicuntur, unum fertonem solvent, et qui agros non habent a singulo centenario ovium similiter unum fertonem persolvent pro festo, nativitatis S. Marie proximo. Ad quod festum contributiones «Sszosij» et fertones solvi et contribui debent. Contributio vero «czopowe» incipiet, ut supra dictum est, a festo S. Marie Magdalene proximo et durabit usque ad festum S. Agnetis proximum anni MDXXV., exigeturque juxta antiquum morem et consuetudinem.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 35—36.

CCCXIX.

1524. 1524. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ regatului polonŭ, scrie lui *Luca de Gorka*, castelanului din Posnania, că Turcii dimpreună cu Tătarii au devastatŭ cu ferŭ şi focŭ provincia Rusiei; că provincia Podoliei a ajunsŭ la o miserie estremă, şi a declaratŭ, că se va supune celui, care o va călca mai întâiŭ; ér' de altă parte *voivodulŭ Moldovei* a trimisŭ unŭ solŭ la regele Poloniei făcându-i cunoscutŭ, că dênsulŭ a bătutŭ şi a alungatŭ pe Turcii, cari se întorceaŭ peste Nistru cu prada din Rusia.

Petrus Tomiczki Eps. Vicecancellarius, Luce de Gorka, Castellano Posnaniensi etc.

Mgce. dne., domine et fautor honorandissime. Tanta est apud nos hoc tempore occupatio propter ea pericula, de quibus quotidie nuncii et litere afferuntur, quod non possum tempus habere, ut vre. Mgcie ita scribam de omnibus rebus, que eveniunt, sicut vellem et sicut amor noster mutuus postulare videtur. Mtas. dni. nostri hodie hinc se Sandomiriam versus recepit, premisit autem pluribus ante diebus dominos palatinos cracoviensem et sandomiriensem et dominum thesaurarium, ut homines, videntes eos ad expeditionem

se convertisse, propensiores essent ad arma sumenda. Constans enim opinio est, iterum Turcorum multo majorem exercitum, quam ante adventare. Restes igitur per has terras emisse sunt, ut non solum nobilitas, sed etiam communitas ex oppidis et villis sumeret arma et decimum quemque hominem expediret. Mtas. autem regia, ut eis prebeat majorem cupiditatem proficiscendi contra hostem, ipsa jam profecta est, et ad dominos Lithuanos pluries jam scripsit, ut sine omni mora se moveant ad tantumque malum restiguendum subito accurrant. Russia jam tota igne et ferro vastata est, terra enim przemisliensis que adhuc inviolata fuerat, jam in favillam conversa est per hanc secundam tartaricam excursionem. Infinita autem multitudo hominum et pecorum abacta est, paucique supersunt ubique, qui se in quibusdam oppidis munitioribus et fortaliciis abdere potuerunt. Insequuti sunt nostri cum duce Constantino ipsos Tartaros, verum sunt longe impares viribus et numero ad confligendum cum eis. Podolia post Turcorum discessum ad regiam Mtem. nuncios misit, suas calamitates deplorans et hoc amplius adjiciens, quod jam fere nequit, quin cuique hosti, qui primus ad eos potenter invaserit, se subjiciant, quoniam ad extremam miseriam sunt penitus redacti. Vojevoda Moldovie nuncium suum huc misit referens, a se profligatos esse Turcos, qui ultra fluvium Nyester, Russia depredata, per suam terram cum preda redibant, qui videtur exploratum misisse, quam aliquid afferat, quod eum declaret contra hostes nobiscum sentire velle.

. . . . . .

Datum Cracovie.

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 43.

CCCXX.

1524. *Ionŭ Zamboczki,* curteanulŭ regelui din Polonia, scrie vice-cancelariului *Petru Tomiczki,* că nisce spioni mincinoşi aducându scirea falşă, că o mulţime imensă de Turci ar fi trecutŭ Dunărea, regele Poloniei a pusŭ poporulŭ în stare de resbelŭ, fără sĕ esiste vre-unŭ periculŭ seriosŭ din partea Turcilorŭ. 1524.

Joanes Zamboczki, Aulicus regius, Petro Tomiczki, Epo. Vicecancellario.

. . . . . .

Res nostre ita se habent. Post Tartarorum transitum, quos nos (ita ut tum faciendum erat) testitudineo incessu aliquot diebus insequebamur, Leopolim reversi, totus hos dies equos et nos ipsos reficiebamus. Ecce tibi interea sollicitudo quedam et metus nobis dietim, ne dicam horatim, inculcabatur, nescio per quos sycophantas, qui in limitibus excubias agere existimantur cum tamen manifeste appareat, eos quidvis potius agere quam excubias.

Nunciabatur itaque ab eisdem pseudo-excubatoribus, Turcorum et Tartarorum non jam exercitus sed nubes Danubium et nescio que flumina transiise, et nos quidem hi rumores non adeo commovebant, non ignorantes, quam peculiare sit in talibus rebus falli et mentiri, sed Mtem. regiam apparuit eis commentis permotam ita, quod Cracovia Sandomiriam et illinc usque Jaworow intempestive satis se movit et conculcata Jaworowensium ora, cum universa, que ei adest colluvie, huc Leopolim satis alioqui afflictam ventura est proximo die Martis.

Armeni Negotiatores, qui his diebus ex Valachia venerunt, narrant, a Turcis nihil timendum esse, atque ita in tanta mentientium impunitate nescio, quid potissimum sequendum est. Mihi verisimile non videtur, Turcos magno numero sub hoc anni tempus huc excurrere, sed in neutram partem quicquam pronuncio. Illud doleo, quod tantum, tamque magni momenti negotium, videlicet adventum hostium speculandi et explorandi, tam fluxe fidei et tam vanis hominibus commissum est, vel committi solet, quorum vanitate et negligentia universi in ruinam et precipicium trahimur, quamquam id mea parum refert, qui aliorsum respicio. Clamitant quidem omnes confusionem rerum et errorem, sed ego prepostere in republica Platonis mihi versari videor tantisper dum nummi suppetunt; sed vereor adventare tempus, cum devoratis nummulis — quos olim defraudans genium corraseram — ego confusionem omni Babylone confusiorem frustra vociferabor. Sed ut aliquando in causa concludam, sciat certissime Rma. Dtio. vra. mihi nihil eque in votis esse, quam ut eandem in hoc amplissimo rerum fastigio, ad quod virtute duce, fortuna comite evecta est, optime valentem et diutissime regnantem aut videam aut saltem audiam. Nam constitui in angulum me conferre, cum primum licuerit, ne diutius ineptiens ut senescens equus peccem ad extremum ridendus et illa ducam etc., nisi forte fatum inevitabile me aliorsum, quam destinaveram, rejecerit. Utcunque erit, aveo idoneus fieri, servire Rme. Dtioni. vre., cui me humiliter commendo, quamque deus perpetuo servet. Leopoli Sabbato die XVII Augusti.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 56—57.

CCCXXI.

1524. *Andreiŭ Cricin* episcopulŭ catolicŭ din Premislŭ, scrie vice-cancelarului din Polonia, că după informaţiunile sosite de la *voivodulŭ Moldovei*, Taszula căpitanulŭ órdelorŭ turcesci, se află dincóce de Dunăre şi strînge armată, ca sĕ facă o nóuă incursiune în ţĕrile Poloniei. 1524.

Andreas, Cricius, Eps. Premisliensis, Petro Tomicio, Epo. Vicecancellario.

Rme. in Christo pater etc. Venit hesterno die dnus. castellanus lublinensis ab imperatore exercitus, refert ex responso palatini Moldavie, Taszulam cis Danubium esse, et gentes circum se in campis nostris congregare ac omnino ad nos irrumpere debere.

. . . . . .

Datum Sandomirie XIX Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 59.

CCCXXII.

1524. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie lui *Luca de Gorka*, castelanului din Premislŭ, că după scirile primite căpitanulŭ Turcilorŭ, care a devastatŭ în anulŭ trecutŭ provincia Rusiei, se află dincóce de Dunăre, şi strînge armată, ca se facă o nóuă incursiune în ţĕrile Poloniei. 1524.

Petrus Tomiczki, Eps. Vicecancellarius, Luce de Gorka, Castellano Posnaniensi, Capitaneo Majoris Polonie generali.

Mgce. dne. Ea que his temporibus et hic et in Russia acta sunt, ex literis, quas paulo ante hic cubicularius ejus reddidit, vra. Mgcia. probe cognovit. Nunc nihil aliud habemus, quam quod post Turcorum ex Russia discessum Tartari ingenti preda hominum et pecorum miserabiliter abacta, incolumes discesserunt. Quorum tam numerosus fuit exercitus, ut nostri, cum dno. duce Constantino juncti, non ausi sint cum eis dimicare, exiguis suorum viribus in comparatione hostilis exercitus diffisi, qui instructis ordinibus, nullaque re pretermissa ad sui custodiam et securitatem pertinentem, nec pugnam detrectantes passibus equis processerunt. Quantam autem calamitatem non solum in terris Russie sed toti regno hi duo exercitus attulerint vra. Mgcia. facile intelligit., que fortasse, si decretum conventus piotrkoviensis de bello

movendo executioni demandatum fuisset, vitari et prohiberi potuisset. Sed cum preterita magis reprehendi possint quam corrigi, non video, quid de hoc dicam, nisi ut cogitemus, quibus modis regnum ab interitu jam impendente servari possit. Mtas. regia Sandomirie agens colligit exercitum, proficiscitur nobilitas harum terrarum ad bellum, facto plebis delectu, ut quolibet ex loco decimus quisque sumptis armis suam Mtem. sequatur.

Ferunt hunc Turcum, qui et nunc et anno superiori Russiam vastavit, ex hac parte Danubii se continere, ut iterum conflato alio novo exercitu Russiam ipsam invadere et debellare possit. Posthac quidquid erit, per alios nuncios faciam, ut Mgcia. vra. sciat. Ex hoc autem incluso exemplo responsionis moldavice, quam dedit domino capitaneo exercitus cum aliis dominis, qui cum eo erant, vra. Mgcia. facile cognoscet, quo in pretio apud ipsum Moldavum simus, ob ignaviam nostram, que modum et facultatem defensionis nobis ademit. Opto vram. Mgciam. bene et feliciter valere, cui me commendo Datum Cracovie d. XXII Augusti.

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 60—61.

CCCXXIII.

1524. 1524. *Petru Tomiczki*, vice-cancelariulŭ Poloniei, scrie castelanului din Posnania, că scirile sosite în privinţa Turcilorŭ suntŭ cu totulŭ nesigure; că după unii Turcii ar fi dincóce de Dunăre, după alţii dincolo de Dunăre, şi că armata polonă nu mai póte sta multŭ timpŭ în castre, din causa lipsei de provisiuni.

Petrus Tomiczki, Eps. Vicecancellarius, Luce de Gorka, Castellano Posnaniensi.

. . . . . .

De Turcis et Tartaris varie sunt sententie. Scribunt alii, Turcas trajecto Danubio jam ad ea loca pervenisse, ex quibus facile in terras regni vel Lithuanie irrumpere possent, alii ferunt, eos ad ripas Danubii ab illa parte manere. Tamen utcunque est, non est dubium, eos validum ducere exercitum, sed tamen ad occasionem rei gerende respectum habere. Id ipsum quoque de Tartaris affertur, quos alii propius alii vero longius distare ferunt et numerosum exercitum habere. Non est quidem verisimile Turcas sub hoc hiemis tempus in exercitu diu manere posse, sed de Tartaris major timor ingeritur, quos constat plerumque sevissima hieme in armis versari solitos esse. Non est etiam verisimile, exercitum nostrum diu in illis oris teneri posse, partim propter inopiam victus, partim vero propter querelas eorum, quibus future hiemis

aufertur victus, quo et suam et pecorum famem per hiemem eximere possint. Allate sunt etiam litere summi pontificis, quibus in tanto rerum christianarum discrimine denunciat, se velle id agere, quod ipsis pacandis conducere posse videatur, hortaturque Mtem. regiam, ut aliquos ex prelatis regni illuc mittere dignetur, qui ad consultandum his de rebus idonei essent, viri graves, docti et bene morati. Scribitur item ex Italia, imperialem exercitum in Galliam usque Massiliam versus penetrasse, cui obviam regem illum cum ingenti exercitu venire ferunt, et ita constituisse, ut illo profligato Genuam petat. Qui si ibi rerum potietur, toti relique Italie hunc metum incussurum esse, ut eam sit pervasurus et in suam ditionem redacturus. Cujus adventum et regnum neapolitanum ob violentam Hispaniorum dominationem magnopere cupere dicitur. Rex autem ipse Gallie, quia uxore orbatus est, multo erit propensior ad bella illa gerenda, ex quibus sperat se omnia impendia et presentia et futura, que in bellis fecit, recuperaturum esse. Hec sunt, que hoc tempore vre. Mgcie. perscribenda visa sunt, et quoad fieri possit molestias presentis temporis, ea revolvendo, lenire possit. Posthac quoque quidquid erit scriptu dignum, faciam ut sine mora sciat et interim bene ac feliciter valeat, ac me more solito fraterno amore prosequatur. Datum Cracovie.

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 65—66.

CCCXXIV.

1524. *Ludovică*, regele Ungariei, scrie regelui *Sigismundă* din Polonia, că după informaţiunile sigure, ce le are, Turcii voiescŭ sĕ năvăléscă de nou asupra Ungariei în primăvera anului viitoriŭ. Dênsulŭ rógă pe regele Poloniei sĕ-lŭ ajute cu sfatulŭ şi cu fapta, de óre-ce are puţină speranţă în ajutoriulŭ celorŭ alalţi principi creştini. 1524.

Ludovicus, Rex Hungarie, Sigismundo, Regi Polonie.

Serme. etc. Fama, que de Turcarum apparatibus et proposito regni nostri invadendi constantissime et ex omnibus partibus affertur, non minus Mti. vre. quam nobis scimus esse notissimam. Sed ne quid eorum, que nos accepimus, Mtem. vram. lateat: est apud hostes vir strenuus, qui de nostra religione bene sentit regnisque nostris optime consultum iri desiderat magnopere. Hic de Turcarum consiliis solet nobis nunciare certissima. Reddite nobis sunt ab eo litere nudius tertius, quibus premonet nos diligenter, ut hostem, summis viribus regna nostra hoc vere invasurum, parati atque extructi, expectemus. Addit percussum esse fedus inter imperatorem Turcarum et Sophi, Persarum regem, ac miro quodam ac exquisitissimo genere jurisjurandi con-

firmatum, quin etiam diras quasque execrationes utrinque in ejus, qui prior a conventis atque induciis discederet, perniciem fuisse imprecatos; missum preterea ad Sophi maximum Turcarum cadian (sic illi sacerdotem appellant) qui presens inducias, data et accepta fide adhibitisque aliis ceremoniis, confirmaret. Rogamus Mtem. vram., ut nos et ope et consiliis, que nunquam nobis defuerunt, adjuvet, presertim cum de externis et longinquis suppetiis atque etiam de principum concordia spem habeamus perexiguam. Cras hinc Budam navigare secundo fluvio constituimus, tractaturi cum potioribus regni nostri primatibus de his, que ad regnorum nostrorum defensionem necessaria atque opportuna videbuntur, faciemusque Mtem. vram. de omnibus, que acta et conclusa fuerint, certiorem. Quam valere optamus felicissimam et illi nos uti patruo optimo et amantissimo etiam atque etiam commendamus. Datum Posonii sabbato proximo ante dominicam Reminiscere.

Acta Tomiciana. Tom. VI. pag. 74.

CCCXXV.

1524. 1524. Din registrulŭ de datorii alŭ oraşului *Braşovŭ*. (Estrase).

Anno praescripto feria quarta ipso die beati Blasii episcopi dedimus mutuo villico flor. 45, quos waywoda Moldauiensis civitati de illis mille florenis ex taxa regia sibi datis relaxaverat.

Item eodem anno dedimus domino Nicolae Thomori castelano in Fogaras occasione compositionis factae propter dominum Joannem Benckner in territorio Fogaras captum . . . . . flor. 250

Item vor drey iaren yst dy statt schuldig plyben dem landt so der wayda yn dy Walachey yst geczogen von wegen der pyxen schyzen flor. 136 vnd seyn beczaltt worden am krystabend: yn dem Rychteramt M. Valentini Krawss.

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. pag. 544—545. Originalulŭ în archiva oraşului Braşovŭ.

CCCXXVI.

1524. Amintire despre espediţiunea voivodului din Transilvania intreprinsă în Ţéra-românéscă pentru a pune în scaunŭ pe *voivodulŭ Radulŭ*. (După registrulŭ de cheltueli alŭ procuratorilorŭ din oraşulŭ Braşovŭ). 1524.

Item vendidimus $^1/_2$ centenarii solis nitri ad expeditionem Transalpinam in introductione domini Radul vaywodae transalpini pro . . . . . flor. 4

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. pag. 564.

CCCXXVII.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, rógă pe Papa *Clemente VII.* se indemne pe toţi principii creştini, ca se vină în ajutoriulŭ Ungariei, fiindŭ-că după scirile primite din Ţéra-românéscă, din Moldova, şi din Croaţia, sultanulŭ turcescŭ se pregătesce cu o putere estraordinară, ca se nimicéscă cu totulŭ regatulŭ Ungariei şi pentru scopulŭ acesta s'a aliatŭ cu Tătarii. 1524.

Beatissimo in Christo Patri et Domino Domino Clementi Septimo, divina favente Clementia SS. Ro. ac Universalis Ecclesiae Summo Pontifici, Domino meo Clementissimo.

Beatissime Pater, post oscula pedum Sanctitatis Vestrae beatorum. Declaratum esse iam pridem Vestrae Sanctitati per meos Oratores non dubito, qua simulatione et arte perfidus Religionis Christianae hostis me fallere et circumvenire cogitabat: nam quum se palam Orientali expeditione implicitum, omnemque vim armorum eo se collaturum mentiretur, meis Regnis parabat exitium. Satis enim iam certum exploratumque habeo, quid rerum Thurcae in praesens agitent, quid moliantur: nempe id unum, ut mihi proximo vere maximum atrocissimum et extremum bellum inferant. Apparatus ad eam rem omnis generis tanti comparantur, tam validi, firmi et copiosi scribuntur exercitus, quantos ad Pannoniam uno impetu penitus occupandam et obruendam satis fore existimavit, et quasi Thurcarum Imperator vires et copias ex suis Regnis ac provinciis non satis amplas conflare posset, Tartarorum quoque Principem ad iungendam amicitiam et societatem secum ineundam pellexit, quem adeo suae voluntati atque Imperio habet addictum et obnoxium, ut ab eius nutu ne latum quidem unguem sit discessurus, quippe cuius auxilio Imperium Tartaricum sit adeptus: quibus de rebus per exploratores fidissimos factus sum certior, haec ex duabus Valachiis, ex Transsylvania, ex finibus Croatiae afferuntur, non aliud nuntiant, Comes Themesiensis et praefecti arcis meae Zayczensis rem totam confirmant, nec sinit me dubitare Sermus patruus

meus Poloniae Rex, qui haec ipsa et ad se quoque allata, et plane cognita renunciat, amicique alii, qui mihi secreto favent, quos nominare in praesens non licet, de his omnibus certiorem me reddiderunt. Nunc itaque, beatissime Pater, immensum et difficillimum certamen non minus totius Reipublicae Christianae, quam tuendae salutis meorum Regnorum causa mihi propositum esse video uni, sed ita mihi uni, ut si ego (quod Deus ille clementissimus avertat) hosti succubuero, cognoscent sentientque omnes Christiani, atque imprimis Italia, Germania et ipsa S. Sancta Romana Urbs et Ecclesia, quantum ad nominis Christiani, defensionem et religionis incolumitatem ab anno iam amplius centesimo prestiterint Hungari: equidem ab excessu patris mei Wladislai Regis Sermi nunquam destiti, vel eas, quae iam evenerunt, vel quae adhuc (nisi Deus prohibeat) impendent, praedicere calamitates, supplicare Sanctiss. Pont. S. Sedis Apostolicae, hortari, rogare Principes et potentatus Christianos, ut expeditionem in communes hostes generalem susciperent, ut mihi labantibusque Regnis meis, quae totius Christianitatis propugnacula fuerunt, opem ferrent. Quid mihi hoc profuerit. Sanctitatem Vestram non latet. Unit se Thurcus, quamvis potentissimus sit Tartaris in pernitiem Christianorum. Hi contra mutuis sese armis confodiunt, quasi non satis sit districtus ad internitionem populi Christiani hostium gladius, quo Regna mea sine intermissione crudelissime feriuntur, quod proculdubio negligentius faceret hostis, nec tam preceps in Regnorum meorum excidium rueret, nisi videret ex hac Principum discordia occasionem sibi ad rem pro sua sententia gerendam praebitam esse, ad . . . patefactum, quo me solum veluti predae expositum invaderet, premeret, laceraret. Unde fit, ut duci potius atque trahi, quam venire ultro videatur. Superest igitur, ut Vestram Sanctitatem precibus maximis orem atque obsecrem, maturet Principes ad concordiam, aut inducias, atque ad succurrendum Reip. Christianae non vocare solum ac lenius invitare, sed quoad fieri potest, auctoritate sua ducere, ac etiam reluctantes urgere. Nam ea tantum res post Deum Immortalem salutem rebus meis afferre poterit: sed interim appareat . . . illud a me tamdiu flagitatum et benigne aliquoties promissum Sedis Apostolicae praesidium, pro quo tandem impetrando rogavi Rmum dnum Legatum, ut ad Vestram Sanctitatem daret litteras: nam ad id ventum est necessitatis, ut haec Regna absque Sanctitatis Vestrae et aliis externis auxiliis nulla ratione servari et defendi possint. Ego nunc hiis erumnis non exercerer, nec tantum esset laboris subeundum, Pater beatissime, nisi oblatas a Thurcis inducias essem aspernatus. Hic enim Tyrannus, qui hodie rerum potitur, statim post sui patris interitum, misso ad me Oratore, pacem ultro et bonae vicinitatis offerebat officia, quae ego Sanctissimi dni nri Leonis Pont. secutus consilium, ac generalis expeditionis, quam eius Sanctitas futuram pollicebatur, allectus fiducia, cum magno meorum Regnorum detrimento et iactura contempsi et repudiavi. Nam dum totus ab Apostolicae Sedis auctoritate pendeo, Oratoremque Thurcarum pluribus mensibus suspensum et ancipitem teneo, offensi et irritati Belgradum et alias arces meas propugnacula Christianitatis expugnant, atque hoc triennio incredibili clade et vastitate in mea Regna sunt debachati, ad quae penitus occupanda totis viribus accinguntur: quae ego non expro-

brandi gratia repeto, nunquam enim me Romanae Ecclesiae vel monitis vel praeceptis paruisse penitebit, verum haec a me commemorantur, ut Sanctitas Vestra meminerit aequum non videri, ut me hoc in certamine gravissimo et periculosissimo Apostolica Sedes destituat, cuius ego auctoritatem Regnorum meorum saluti praeferre non dubitaverim. Quibus de rebus Stephanus Brodericus et Franciscus Marsupinus Oratores mei plura meo nomine dicent Vestrae Sanctitati, quos dignetur, qua solet, clementia exaudire et eorum verbis bonam fidem adhibere. Deus Opt. Max. Vestram Sanctitatem conservet ac tueatur felicissimam. Datum Posonii quarta die Februarii MDXXIIII.

Eiusdem Vestrae Sanctitatis

Devotus filius

Ludovicus Rex Hungarie et Bohemie etc. m. p.

Orig. exstat arm. XI caps. I. Nro. 174.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 632–633.

CCCXXVIII.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie oratorului sĕu din Roma, că e silitŭ a cheltui sume enorme de bani pentru apărarea castrelorŭ de la *Timişóra* şi *Severinŭ*, şi că mai multe fortăreţe de ale Ungariei au fostŭ pierdute, nu din negligenţă, ci din lipsa mijlócelorŭ pecuniare. 1524.

Ludovicus — — Reverende fidelis — — — Scribis gratulationem nostram Sanctissimo Domino nostro fuisse jucundam, quae accidisset multo jucundior, nisi eodem tempore pervenisset Osztroviczo a Turcis captae fama in urbem, quae tam ipsius Sanctissimi Domini nostri quam Patrum animos magnopere commoverit, cum intellexerint, eam arcem omnium judicio secundas partes a Clissio obtinuisse. Jactura est, fatemur, gravis, ac ceteris calamitatibus nostris merito adnumeranda, quam tamen veremur, ne longe majores, sicut Venetum oratorem Sanctitati ejus narrat praedixisse, propediem sequantur. Id tamen nulla profecto nostra vel incuria, vel negligentia accidere poterit, sed quoniam haec exigua unius Hungariae vectigalia tuendis amplissimis finibus sufficere nullatenus poterunt. Non parvi reditus ex Bosnia proveniebant, magnum ex Croatia, et Dalmatia tributum quotannis in fiscum regium, paulo ante hanc aetatem, vel ipsius Mathiae regis temporibus deferebantur, integrae erant, et fructuosae Themesiensis, Sirmiensis, Posega, Valko, et inferiores civitatum partes, hostium vero opes, numerus, potentia dimidio, quam sint hodie, minores erant, ac nunc ea, quae commemoravimus, loca, assiduis Turcarum incursionibus pene in solitudinem sunt redacta, adeo, ut tenues

reliquias, et paucas, quae adhuc in illis regnis supersunt, arces, maxima parte redituum nostrorum tueri nequeamus.

Nam, ne quid amplius de illis regnorum nostrorum finibus dicamus, ad Croatiam, pacatis etiam temporibus, in Banorum stipendium, et tenenda locis necessariis praesidia 32000 fl. singulis annis facile absumuntur, Jaycza, quae in mediis hostibus sita est, et quo non nisi justo, et firmo exercitu, importari commeatus solent, non multo minorem exhaurit pecuniam, arx item Themesiensis, et Severinum, et hoc triennio Varadinum petri, ac Titulium, maximo, et incredibili sumtu retinentur. Quae omnia, si quis rerum nostrarum non iniquus aestimator, diligentius velit considerare, agnoscet, non minima quidem nostra negligentia Ostroviczam, et alias arces antea fuisse amissas, sed inopiam, et vectigalium nostrorum tenuitatem de qua tam diu apud Sedem Apostolicam querimur, et superioribus, et impendentibus etiam malis causam attulisse.

Gratum est nobis mandasse Sanctissimum Dominum nostrum Legato suo, qui apud Venetos agit, ut de frumento in Croatiam misso, in quos abierit usus, percontetur. Nam nos quoque homini nostro fido, ac diligenti dedimus provinciam, loca illa perlustrandi, ac ad nos fideliter referendi, quomodo sit illud frumentum distributum, dabimusque operam, ne in hac quoque parte aliquid nostrae negligentiae possit imputari.

Quod autem judicas, propensam erga nos voluntatem Sanctissimi Domini nostri multo propensiorem futuram, si quae meliora hinc de statu regnorum nostrorum afferentur, utinam nullum nisi felicem, ac faustum ex his regnis nostris nuncium deinceps sua Sanctitas accipiat, nos tamen rerum nostrarum conscii, vehementer timenus, ne tristiorem, et minus jucundum in dies sit acceptura, nisi re ipsa, et non verborum tantum liberalitate, cum ejus Sanctitas, tum Principes Christiani opem nobis ferre maturaverint.

Reverendissimum Dominum Cardinalem Campegium in Germania Legatum tanta virtute, atque auctoritate praeditum venire, qui de rebus quoque nostris agendi mandatum habeat, gaudemus non mediocriter, optamus que ejusdem adventum utilem rei publicae Christianae, ac salutarem fore, ut pariter illam tabem, et morbum pestilentissimum Lutheranae haeresis, qua laborat Germania, tollere, ac sanare, et illos Principes ad arma in Turcos sumenda acrius, et vehementius posset inflammare. Dedimus, ut mones, nostris Oratoribus mandatum, cum ipso Domino Legato, et Archiduce Ferdinando, ceterisque Principibus, nostro nomine de rebus necessariis consultandi, atque etiam decernendi.

Vix aliquid molestius hoc tempore audire possemus, quam pertinax, et acerrimum adhuc bellum inter Caesaream Majestatem et Christianissimum Gallorum regem durare, et ad Mediolanum geri. Missus est per Serenissimum fratrem nostrum Archiducem Dominus Andreas Burgo, vir prudens, et ingeniosus, multarumque rerum peritissimus, ut Caesari svadeat concordiam, per quem nos quoque agemus diligentissime, si quo modo ad pacem amplectendam posset adduci.

Quod Baro Siculus ad nos revertitur, libenter audimus, delectant enim

nos ejus viri humanitas, virtus, et eruditio non vulgaris. De Turcorum conatibus, deque pactis cum Sophi induciis, nos eadem intelleximus, quae tu ex Constantinopoli, et Dalmatia in urbem allata scribis esse, id quod ex binis litteris nostris Posonii datis jam pridem (te) agnovisse arbitramur.

Vide igitur, quid tu cum oratore Principis Ferdinandi, possitis impetrare subsidii, pro quo studiose et enixe contendatis.

Quamvis autem opinione omnium inter Turcos et Sophi confectae existimentur induciae, si tamen sanctissimo Domino nostro videatur, nobis profecto non displicet, ut Hannibal Cyprius legationem suam exequatur, proderit enim fortasse nunc, vel in posterum, si ille Princeps de nostra voluntate fuerit factus certior. Poterit insuper omnia ad nos ex illis partibus explorata reportare, quod magno usui nobis, ac toti Christianitati est futurum.

Agas sanctissimo Domino nostro gratias, quod Dominum Scardonensem cum pecuniis, pulvere, et commeatu, ad succurrendum arci Clissiensi miserit, supplicabisque ejus Sanctitati, ne gravetur deinceps quoque illi praesertim loco providere, nam quod nos potuimus praestare, praestitimus, et praestabimus omnia vel supra vires, et facultates nostras.

Significas, te propediem venturum, ac coram tuas expositurum necessitates, quod hoc tempore citra magnum rerum nostrarum incommodum fieri non poterit. Nolumus itaque ut ex urbe ante, quam ab illa legatione absolutus, et per nos revocatus fueris, revertaris. Nam quod ad tuos, et tui collegae sumtus attinet, Thesaurario nostro mandavimus, ut mora omni posthabita per Fuccaros (Fuggeros) quemadmodum Posonii nuper constitueramus, provideat. — — Dat. Budae 8. Martii 1524.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 177—182.

CCCXXIX.

1524. Diferite date istorice după registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ castelanilorŭ de la *Braşŏ*. (Estrase) 1524.

Item anno praescripto electi sunt castellani prudentes et circumspecti Clemens Arcufex et Lucas Czeresch, qui Clemens Arcufex eodem anno vita functus est, sabbato post festum epiphaniarum domini, in locum eius suffectus est Johannes Krell etc.

Percepta de decimis agnellorum etc.	flor.	5	asp. 32
Item de decimis apum	flor.	1	
Item de lino, quod seminatum est circa castrum . . .	flor.	7	asp. 4
Item de decimis lini ex villis Walachalibus	flor.	2	asp. 10
Item de Rosno ex parte territorii	flor.	1	

Percepta de salibus in Földwar etc.

Item de salibus . . . . . flor. 4
Item feria secunda ante Servacii . . . . . flor. 1
Item die beatae Mariae virginis de nive . . . . . flor. 4
Item sabbato ante Galli . . . . . flor. 3
Item sexta feria ante nativitatis domini . . . . . flor. 3
Item sabbato post epiphaniarum domini . . . . . flor. 1
Item de scissore asserum, ratione victualium . . . flor. 4
Item a vigesimatoribus ratione familiarum eorum in castro flor. 10

Percepta de decimis majoribus etc.

Item Batsfalw et Torkes . . . . . flor. 8
Item Hwsywfalw . . . . . flor. 8
Item Villa Michaelis . . . . . flor. 3 asp. 25
Item Tatrangh, Pwkerecz et Zayson . . . . . flor. 3
Item Krispagh. . . . . flor. 4
Item Apacia. . . . . flor. 4 asp. 25
Item vigili centum oves congnominato pro calceis gemecht asp. 7
Item uni ferenti novum nuncium qualiter Badycka waywoda esset decollatus . . . . . asp. 14
Item illis de villis Valachalibus tempore exercituationis feria secunda ante carnisprivium . . . . . asp. 6
Item Romano vigili pro una camisia . . . . . asp. 10
Item illis de villis Walachalibus tempore exercituationis dominica quasimodogeniti etc. . . . . asp. 13
Item in profectione ad villas Walachales, quando homo quidam in via prohibitus captus fuerat, expensas . . . . . asp. 34
Item vigili centum oves appellato, pro una camisia . . . asp. 9
Item eidem pro calceis gemecht . . . . . asp. 8
Item in sententiandum hominem illum in villis Walachalibus, qui relicta propria alienam duxerat uxorem, expensae . . . asp. 25
Item familiaribus, qui fuerant cum castellanis in villis Walachalibus in sententiandum hominem praefatum, pro salario . . asp. 24
Item Cziganis, qui fuerant in Chrisbach quando captus fuerat quidam pastor . . . . . asp. 10
Item vigili centum oves dicto, pro calceis gemecht . . . asp. 7
Item Romano vigili pro ocreis . . . . . asp. 14
Item in reversione illorum de villis Walachalibus ex Rubea arbore pro bibalibus . . . . . asp. 12
Item tempore exercituacionis, feria tertia ante festum beatorum Simonis et Judae apostolorum, illis de villis Walachalibus asp. 12
Item Romano vigili pro calceis gemecht . . . . . asp. 7

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. pag. 582—590.

CCCXXX.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie *cetăţenilorŭ din Sibiu*, că le-a concesŭ dreptulŭ sĕ bată monetă, cu condiţiunea, ca din venitulŭ monetei se fortifice *Severinulŭ* şi *Sibiulŭ*. 1524.

Commissio propria domini Regis.

Ludovicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti, Quem admodum ex fideli nostro Egregio Marco — pemphlynger comite et Judice nostro Regio Cibiniensi quem propediem ad vos remittemus: et ex alijs literis nostris recognitionalibus lacius intelligetis cusionem Cibiniensem vobis imposuimus, Ita — ut ex illa tam Zewrinium quam civitatem istam nostram Cibiniensem muniatis. Mandamus igitur fidelitati — vestre ut cusionem ipsam accipiatis ad manus vestras et deinceps reformacioni, ipsius castri — ita prospicere et consulere debeatis: ut vestram operam et dilligenciam reipsa cognoscamus — Commissimus autem per alias literas nostras Egregio Paulo Arthandy cui antea onus reformacionis Zewrini commisseramus, ut sine mora cusionem ipsam et omnia necessaria per — eum ad reformationem et municionem ipsius castri ordinata manibus vestris assignare — debeat: Reliqua nomine nostro intelligetis ex prefato comite nostro cui et credere debeatis — secus nullo modo feceritis; datum Bude feria quinta proxima post festum beati Ambrosij Episcopi — anno domini Millesimo Quingentesimo vigesimo quarto.

Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. N. F. VI Band. 195 — 196. Originalulŭ în archiva naţiunei săsesci din Sibiu. Nr. 264.

CCCXXXI.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, în lipsă de mijlóce pecuniare, conferesce *Saşilorŭ din Sibiu* dreptulŭ de a bate monetă cu oblegamentulŭ, ca se restaureze dênşii *castrulŭ Severinului*. 1524.

Nos Ludovicus Dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Recognoscimus per presentes, quod cum ob — certissima et gravissima pericula ex parte Thurcorum qui iam provinciam nostram Transalpinam — occuparunt Imminencia, instauracio atque municio castri nostri Zewriensis. toti regno nostro et partibus — eiusdem Transilvanis admodum sit necessaria neque aliunde fieri posse videatur, quam ex cusione — monete camere nostre Cibiniensis atque id ipsum imprimis cura opera et industria fidelium nostrorum — civium et Saxonum nostrorum Cibiniesium eandem igitur cusionem ipsis civibus et

civitati nostre — Cibiniensi una cum homine Thesaurarii nostri per eum ad id deputando in officium contulimus condicione — et articulis sequentibus, Item quod in cusione monete Cibiniensis ipsi sunt factores una cum homine — Thesaurarij nostri modis et condicionibus infrascriptis: Imprimis ut Saxones Cibinienses pro reformacione — civitatis Cibiniensis ex lucro cusionis de singulis centum florenis, singulos quindecim florenos percipiant — Marcoque Penflinger pro rehabendis antiquis debitis suis vivente adhuc felicis memorie paterna maiestate tempore vicethesaurariatus sui contractis tantum de ipso lucro cusionis proveniat — quantum posito recto computo tres cusores laborare et cudere possent, De residuo autem lucri — cusionis cibiniensis primum et ante omnia pro reformacione castri Zewrinensis Saxones ipsi — quinque millia florenorum percipiant, quibus completis lucrum in tres partes dividatur, quarum due — partes ad labores castri Zewrinensis et solucionem Banorum peditum iuxta contenta — articulorum superinde confectorum et manu Thesaurarii nostri consignatorum, nec non illorum — quatuor millium florenorum Thesaurario nostro ad necessitates nostras per ipsos mutuatorum, ab eisdem percipiantur. Tercia vero pars iuxta voluntatem et commissionem Thesaurarij nostri per — hominem suum modo premisso ad id deputando percipiatur et administretur, ita tamen ut cum labor — castri Zewrinensis perficeretur factaque solucione Banorum peditum et equitum iuxta deputacionem — Thesaurarii nostri exceptis illis quindecim florenis per Cibinienses modo prescripto excipiendis, salva eciam illa parte lucri Marco Penflijnger provenire debente, quantum scilicet tres cusores laborare — et cudere possent, quitquid tandem lucri ex ipsa cusione super fuerit iuxta commissionem et mandatum prefati domini Thesaurarij distribuatur, ut igitur in premissis prefati cives et — Saxones nostri Cibinienses securiores esse et reformatio quoque ipsius Zewrini bono modo perfici queat — promissimus eisdem in verbo nostro regio, quod ipsos in huiusmodi officio cum prenotatis condicionibus — adminus infra unum annum a festo beati Georgij Martyris proxime venturo computando in omnium temporum et mutacionum eventum conservabimus et conservari faciemus, Immo conservamus promittimus — assecuramus et certificamus harum nostrarum propria manu nostra subscriptarum vigore et — testimonio literarum mediante. Datum bude feria tercia proxima post dominicam Misericordia. Anno Domini Millesimo Quingentesimo vigesimo quarto.

Ludovicus Rex manu propria.

Archiv der Vereines für sieb. Landeskunde N. F. VI Band. 197 — 198. — In estrasŭ, Transilvania. An. 1874 p. 111.—Originalulŭ în archiva naţiunei săsesci din Sibiu. Nr. 270.

CCCXXXII.

1524. *Toma, căpitanulŭ din ţinutulŭ Severinului,* adeverésce, că nobilii *Ionŭ Bocosniţă, Michaiŭ şi Ionŭ Macicaşŭ* şi-aŭ alesŭ de bună voiă optŭ judecători nobili, ca se judece neînţelegerile, ce esistă între dênşii în privinţa moşiilorŭ părinţesci. 1524.

Nos Thomas de Kis Maria, per Egrenium Dominum Emericum de Czibak Capitaneus in Partibus Zeurinyensibus, ex voluntate et commissione Domini regis, in Persona eius constitutus et dimissus. Damus pro memoria vniuersis et singulis Cuiusuis status hominibus, Quod que lis et Controuersia iam dudum facta atque ventillata fuisset inter Nobilem ab vna Johannem Bakoznicza, partibus ab altera Michaelem et Johannem Matskasy, matura tamen prius inter sese deliberatione, coram nobis sponte et libere constituti sunt, atque in hunc modum sunt fassi: Vt ipsi vnanimiter, et ad oculos partis reuidentis ac decernentis de Rebus paruis, maioribus ac hereditatibus paternis, octo viros nobiles Judiciarios elegerunt etc. Datum in Karansebes feria quinta post festum Beati Thome Apostoli. Anno Domini Millesimo Quingentesimo vigesimo quarto.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 174 — 175. După o copie din archiva familiei Macskási de Tincova.

CCCXXXIII.

1524. Baronulŭ *Del Burgio,* nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie cardinalului *Ioanŭ Matheo de Giberti,* despre modulŭ cum Balibec prefectulŭ turcescŭ asediézăă *cetatea Severinului* etc. 1524.

Al R̄mo Monsig. et Patrone honorando

Il Sig. Ioan Matheo de Giberti Datario di Nostro Signore ecc.

Buda, 17 Agosto 1524.

R̄mo Monsignor et Patrone honorando.

Hier matina giunsi in Buda da Pollonia, et in quel giorno mi foro date le lettere di V. S. Revma di li XVII di le quale son restato molto contento, per havermi donato anchora speranza di la pace, che per le lettere havute di varie parti si scrivea lo contrario, et perche in queste parti se ne fa il caso che si deve, giudico molto a proposito di questa negociatione, che V. S. R̄ma me ne raguagli di quel bene o male che seguira, per poter dirizar lo negociar mio a la volunta di N. S. con menor fatica. Quanto a lo spendere

di li tri milia docati, al presente non vedo como si possino spendere ad utilità del Regno, per non esser qui lo sig. Bornamissa, et per non haver anchora parlato cum la Maestà del Re. Lo assedio di Severino sta in questo: Balibec, prefetto del Turco, cum le gente di confini a li rincontro di Severino have edificato una forteleza, et gia l'ha fornita, benche non sia di molto momento, da la quale batte Severino, et lo assedia alcuna volta passando lo Danubio et assediando li passi, perche non entri vittuaglia in Severino; di qui cum mille difficultati fu provisto, che lo Waywoda di Trasilvania partisse. Lo Conte di Themesvar et Petro Pirini dovean far tri milia fanti et non fecero si non mille, et cum la gente ordinaria di questi capitani, et quella di Strigonio, et di Agria, et la gente di Trasilvania andar ad destrudere la fortaleza che have fatto Balibec. Il Vayvoda si partì et fu in Lipa, chi è la casa sua, et lì si è stato insino adesso, et il simile l' altrì capitanei hano mandato verso Severino quelli poveri mille fanti, et li hano repartito, dui cento hano meso in guardia di un altra fortaleza, che era diserta, cum la vittuaglia necessaria et dui cento hano meso in guardia di certa ligname, che facevano per edificar barche per il passo del fiume. Il capitano di li fanti era andato per proveder vittuaglia per metter cum questa gente in Severino. In questo tempo Balibec have passato il fiume, et venuto per cacciare et ammazzar questi dui cento fanti, di le navi li sei cento sono andate senza capitano ad assocorrere li dui cento, et senza scorta et sopragiunti da Balibec che dormevano son stati per la magior parte tagliati in pezzi; quelli che erano utili per loro, como bombardieri et altri li han lassato vivi, et al presente servino Balibec contra nui altri. Li dui cento si hano difeso guagliardamente, perche erano provisti, et fatto molto danno al Balibec, et di loro non hano perso si non un homo; poi di questo e sopragiunto il capitano di la fantaria persa cum la vittuaglia et mille cavalli, et non l'ha possuto metter dentro, per tener Balibec assediato il passo. Ultimamente il Vayvoda scrive, che partia disposto di metter la vittuaglia et destruder Balibec o lassar perder la vita, ma io poco credero da le magnifica parole, quando vedo le oper non esser generose. Stando le cose di Severino nel stato che sono, mi par che tre milia docati farriano niente, et bisognirebbe molto piu grande provisione; ben conosco questo che la provisione e necessaria, si serrà a tempo, tanto che si se perde Severino, la Trasylvania haverà fatto, et poi per l'Ungaria si po correr a pie piano. Per me io non cessero di travagliar tutto il possibile ma qui non e chi intenda. Lo Re si scusa cum lo consiglio, lo consiglio cum lo Re, et si attende a li odii et beneficii particulari presenti, et farle intrare in capo il publico, io non ci vede ordine. Poi Sua Santità vole che si possino pigliar tre millia ducati a questo uopo, et non dà la commissione a Fucari, che li diano. Sa bene V. S. Rma, che la dinaro non sta a nomo mio, nè io ho qui altro credito di quello che la Santità Sua mi dona offerire questi dinari, et cum l'effetto non li dar niente mi par non sia bene. Io credo veramente che Fucari ad parole mie non li pagheriano, et per tutte queste ragioni non mi so resolvere. Venuto il sig. Bornamissa, che serrà fra tre giorni, parlirò cum la Signoria sua et cum la Maestà del

Re, et vederemo di far il meglio et quello ci parerà piu servitio di Sua Santità.

Lo Trattato che io scripsi di Pollonia che si era discoperto contro il Re, è questo, che un grande signore di questo Regno, il quale io non ho possuto sapere, ben ho molti indicii che sia Strigonio; scrisse al Re di Pollonia, como erano consertati molti Baroni dicendo li nomi di essi, como lo Vayvoda di Trasilvania, lo Conte di Themesvar, Petro Pirini, Raskigaspar et altri, di far una dieta generale et dare cubernatori al Re, et cachiar via da la casa del Re et Regina tutti Tudescki, et di metter ordine a la spesa del dinaro del Regno; in questo mezo i populi che son stati mille volti ingannati, non so como si sono invitati l'un l'altro a certe lor diete particulari et molto secretamente hano trattato et tratano che non si le possuto per il Re intender che cosa; per disturbar queste conventicule è stato il Re constretto di indirre la dieta generale qui in Buda per il festo di la Natività di Nostra Signora, o che il Re presentesse alcuna cosa di questo concerto, o che lo temesse senza il consiglio, espedì lettere secretissime di sua propria mano, et cum lo sigillo anulare ad la dieta di Boemia adomandando che volesser venir a questa dieta Budense 5 o 6 milia Boemi. La cosa e stata discoperta, et lo consiglio ha fatto di questo una gran querella, il Re si e scusato che lo facea per la expeditione contra Turchi, di poi si è la cosa assentata che non vegino si non alcuni capi. Questa dieta si farrà et serrà turbulentissima, et tutti timeno, et mentre che l'uno vuol noyar l'altro cum le spalle di li nobili, io dubito che non riescia como l'altre volte, cioè che si accordirano tutti et ingannirano i poveri nobili, como fin qui hano fatto; altri hanno bona speranza che si farrà bene, a me il Re, Strigonio, il Vayvoda et quasi tutti Baroni promettino di far gran cose che Dio il voglia. Io serò vigilante et proporrò alcune cose che si serrano acettate, si porià far bene, et sopra tutto attendirò a la conservatione de la pace, quanto mi sia possibile. In questo stato sono al presente le cose di Ungaria.

Le cose Boemice io non so per anchora che risolutione pigliano, si non quanto mi scrive Strigonio per una lettera di sua mano che serrà cum la presente, di poi de la venuta mia trovai che partia per Strigonio, et a pena li ho possuto parlare, et mi dice che per un suo secretario mi farrà intender la cosa como passa; ma io bene intendo d'altra parte che Calicisti cum Romani si erano accordati firmamente per contro Pichardi, et che ci era molta speranza di unirli, poi che il Re have scritto quelle lettere al Convento adomandando gente. È sparsa una fama per Boemia che lo Re o la Regina erano Lutherani, che Dio nol voglia che sia mai, et li Pichardi si sono cussi animati contro li Calicisti et Romani grandimente, et a quelli cussi mancato l'animo che non hano usato far alcuna conclusione de le cose proposte, et li ambaxatori del Re si tornano re infetta, et la dieta si dissolve; a me giova anchora sperar, finche intenda queste cose da via publica et habbi lettere da lo ambaxator di Pollonia, che è andato in Boemia per questo conto.

Le cose Pollonice sono in questo termino, poi di haver intrato li Turchi ch'io d'illà scripsi, sono intrati da la parte di Podolia 25 in 30 milia Tartari di la horda Precopense, et hanno intrato in sino a 12 milia apresso Cra-

covia, depredando et ruinando quanto ci è; lo piccolo exercito del Re era diviso in molti lochi, nè potea l'uno assoccorrer l'altro. Di Cracovia partì lo Palatino Cracoviense, quello di Sandomaria et lo Vescovo Camonacense con alcuna gente per recuperar la preda; ma si crede non serrano a tempo, perche Tartari tornavano cum la preda dietro. Un giorno avanti che io partisi era nova certa che per la via di Moldavia intravano 20 milia Turchi puro in Pollonia, che sono et quelli che foro fracassati et altri in subsidio di li Tartari. La Maestà del Re havea proposto nel convento passato di uxir questo anno in campo, si lo facea, non haverian succeso queste ruine: fo per li consiglieri disturbata la Maestà sua, et è seguito quanto è detto, et finalmente lo guberno di quel Regno et le discordie tra Prelati et Baroni et la indignatione di la nobilità son molto simili a quelli di questo Regno. La Maestà del Re veramente mostra humanissimo et gentile, ma per che sia vero fratello del patre del Re di Ungaria, solamente la dispesa del dinaro va cum meglior ordine, et si ne vede meglior conto.

La Maestà sua a la mia proposta rispose che era contento di convenire, et mentre si resolvea del tempo, son giunti questi moti Tartarici et Turchescki et queste conventicule di Ungaria, et non è stato possibile che sua Maestà in questa estate o autumno potesse convenire; dice che ci risolvirà del tempo al festo di san Bartholomeo per uno suo Ambaxator che mandirà a questa Maestà, penso che lo prolunghirà in sino a natale, poi del suo convento sollicitirò che si fazi lo piu presto sia possibile.

A le cose Muscovitice sua Maestà iudica che fora gran prejuditio di suoi Regni dar titulo al Duca di Muscovia di Re, ma che non si debbia disperar adomandandolo, si non cum bone parole intratenerlo, et far havisata sua Maestà di quello che si tratta. Io ho scritto a M. Antonio di Conti che è Ambaxator di Cesare in Muscovia, che mi havisa si la proposta di quel Genovese havea fundamento, et non ho resposta M. Antonio ci serrà fra brevi giorni, cum esso sono dui oratori del Mosco per il Principe Ferdinando et Cesare. La Maestà sua dubita non si tratti li alcuna cosa contra sua Maestà, desidera che la Santità Sua scriva ad Mons. lo Legato, che abrazi le cose di sua Maestà, como è ragione, et si alcuna cosa si tratta contra di sua Maestà, como questo titulo di re o liga cum lo Maestro di Prusia, et l'Imperator o altro che la disturbi, et perche mi par ragionevole addimanda, per essere zelantissimo Re di la fede christiana, ne suplico Sua Santità.

Sono alcuni mesi che qui fu uno Antonio Rincone Espagnolo altra volta adoperato per Caesare, venne messo dal Re di Franza, trattò in Boemia et qui molte cose secretamente cum alcuni particulari; al Re non usò discoprire, la intentione sua era di far movere la Boemia et Ungaria contra la Germania, et il Principe cum gran promissione di dinari, et non li riuscendo tentar di far movere alcuni grandi contra del Re di Ungaria. Tutto li fu interrupto, et cum molto periculo suo fu in Pollonia, li proposse matrimonio per la figliola del Re di Franza cum lo figliolo del Re Pollono et per la figliola del Re di Pollonia per il Re di Scotia, ma sobto questi trattati si deppe trattar alcuna altra cosa: la resposta del Re fu, che per uno suo Am-

baxator haveria resposto, et cussi have mandato lo Palatino Ceraniense nepote di l'Arcivescovo Gnesnense in Franza con questa resposta. Io ho scritto questo non perche mi sappia a che potesse servire, ma mi par bene che li Signori intendano tutti le cose, la Pollonia è inimicissima di Tudesckì como l'Ungaria.

La Serenità del Principe have scritto a questa Maestà di voler mandar qui Andrea del Burgo per Ambaxator et levar questo Tudesco; le Maiestati loro mandano M. Stephano a Vienna per disturbar che non si fazi cum la voluntà di alcuno di questi Signori del Consiglio, perche non pono patir un cussì diligente et patrico compagno a lo arrobare.

Sa la V. S. Rma che Sua Santità ultra la provisione mia mi havea fatto gratia di quello cambio di ducati che erano qui, perche como disse del primo giorno a V. S. Rma, 60 ducati non pono far la metà di le dispesa che è bisogno di fare, maxime in queste parti: fui qui et manigiai lo cambio di ducati, et visto che lo utile che se ne cavava, ascendia a mille ducati et forse più, volendo servir Sua Santità, rettamente scrissi quanto era l'utile, et che aspettava intender di che fu la intentione di N. S. di farmi gratia: resposime Sua Santità per il Sig. Datario, che volia che fussero miei sei cento ducati di oro, et di l'altra parte prohibixe per lettere di Mons. Salviati, che non vole che lo cambio si faczi, ma si lassi lo deposito in oro como sta, che mi provediria di altra parte. Io et cum la prima speranza et cum la seconda per substenir lo grado mio in lo honore di Sua Santità mi fu messo ad far dispesa che non posso comportare, et maxime a questa gita di Pollonia, che solamente ho dispeso 400 ducati. Sa V. S. che d'illà non si esce solamente di beveraggii seu manze cum cento ducati et altre spese che sono bisogno, di forma che ho contratto debito tale che a pena satisfarrò cum le gratie che N. S. mi ha fatte. Io replicando ad Mons. Salviati sovra questo negocio, mi risponde un'altra volta che Sua Santità non vole per niente che si faczi il cambio, ma che mi provediria di altra parte; suplico per tanto V. S. Rma che mi diciferi questa cifara et vogli favorirmi in quello che li pare che sia ragionevole. Io son bene contento metter tutto il mio al servitio di Sua Santità ma è tanto poco che poco potrà crexere, et si Sua Santità mi vole provedere di li sei cento ducati, et non vole che io faczi il cambio in bona hora, si vole ch'io faczi il cambio, anchora potrò forlo, che io sia sovenito, che possi mantenere la dignità di la Sede Apostolica; si altramente Sua Santità vole ch'io campi, satisfazami Sua Santità a quello che mi ha promesso, aczo che io possi pagar li debiti, et del resto io porrò limitarmi di tal sorte, che bastirano non solamente 60 ducati, ma 30, si cussì vorrà Sua Santità che io campi. Io credo che Sua Santità ben crede che io non vogli spiciccar et quadagnar cum Sua Santità a la fine di l'anno nè cinquanta nè cento ducati.

Lo Ambaxator di Pollonia che morì in corte expedì una unione di un canonicato di Cracovia cum una certa casa a lo Vescovado di Plosca, la Maestà del Re have fatto instantia che si disunisca, N. S. ha commesso lo negocio, perche sia informato di la voluntà del Re, et benche per lettere di li Commissarii sia

Sua Santità informata, have voluta la Maestà sua farmi intendere, che voluntà sua è che sia disunita questa unione, et in fato par mal fatta cosa che sia uno canonicato di una chiesia unito ad una altra Chiesia molti miglia luntani, questo negocio lo sollicita lo Vescovo di Cracovia che è appresso la Maestà del Re; lo primo et veramente bona persona et che merita da Sua Santità gratia, si. Sua Santità li farrà la gratia, V. S. mi ne scriva, che possi ornare il dono cum le parole.

Le cose Boemice como si resolvino, per questa lettera che mando inclusa V. S. la porrà conoscere, mi par che se verifica quanto io havea scritto di sopra. Monsig. di Strigonio mi ha mandato le lettere che li sono venute di Boemia, io l'ho mandate al Sig. legato in Vienna; la substantia tutta è in questa una sola.

Como sia stata la fama che lo Re et la Regina erano Lutherani fo in questo modo: apresso la Maestà di la Regina sona molti Tudescki et principali, di li quali credo che non sia in tutto bugia che siano alcuni Lutherani, fra li altri era uno predicatore, lo qual havendo io inteso che dicia alcune cose avanti le loro Maestati in lingua Tudesca che erano contro lo Papa et Cardinale, ne feci querela a le Maestati sue, mi resposero catolicamente che loro non intendeano cosa che preiudicasse a le fede, et che fosse questo examinato, et si sentisse altro di quello che deve, fosse castigato; di poi volendo sollicitar la examina che si havea di fare per Monsig. di Strigonio, fu detto non so quanto veramente che la Regina hebbe a dire, che si lo consiglio del Re lo cacciava, lei lo volea ritenere; queste cose vennero in auriche del populo, et si incomenzò a dir como lo Re et Regina erano Lutherani, et essendo io in Pollonia sono andati al Re et Regina molti nobili ad dirli, che si sentevano alcuno parlasse parola contra la fede et la Sede Apostolica, che l'haverevano amazato in le loro presentie, et fecero cachiar via quel prete che predicava, et la Maestà sua fece uno editto contra Lutherani molto arduo del quale serrà cum la presente la copia. La verità di la cosa è che li Re sono christanisssimi, la Regina favorisca Tudeski, non como Lutherani, ma como suoi servitori, et perche sono di sua natione, Ungari sono inimicissimi di Tudeski, et mi dubito che un giorno non seguiti alcun gran scandalo cum dire che volino Lutherani. Io vorria ben, che fussiro castigati Lutherani senza altro disordine, et travaglio quanto posso per tenerli concordi, ma quanto mi porrò bastar non so, Dio proveda al meglio, et in bona gratia di V. S. Rma mi arrecomando. Di Buda XVII Augusti MDXXIV.

Di V. S. Revma

Certissimo servitore

Lo Barone del Burgio Nuntio.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 716—719.

CCCXXXIV.

1524. Baronulŭ *Del Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie archiepiscopului din Capua, că Turcii, cari voiau se trécă peste Moldova în Polonia, erau în numĕrŭ de peste 30.000 şi împărţiţi în dóue părţi; asupra unei părţi a mersŭ voivodulŭ Moldovei şi nimicindu-i cu totulŭ a câştigatŭ o victoriă frumósă pentru Ţéra-Moldovei şi pentru Polonia. 1524.

. . . . . .

Li Turchi che erano per intrare in Pollonia per la via di Moldavia, erano forse di trenta mila in su; et intrando in la Moldavia si sono partiti in dui parti; sopra di luna è andato il Vayvoda di Moldavia et l'have sconfitta et aruinato; fra morti et presi dicono di passare sette mila. È stata una bella victoria et necessaria per questo Regno et per il Regno di Polonia. La particularità non ci è per anchora; questo si have inteso per un messo mandato dal Vayvoda Moldavio al Re.

Have anchora mandato a dire a la Maestà Sua lo prefato Vayvoda che per questo anno sia liberamente securo da invasione del Turco; ma che per anno sequente sia la Maestà Sua provista; chè in ogni modo verrà lo Turco in persona per debellare il regno, et che lo Turco al presente attende ad pacificare le cose di Surya et che le pacificarà senza un dubio. Di Almagh bassa non fa mentione, benchè questi Signori habbino per li suoi exploratori che veramente sia morto, ma che in loco suo habbino fatto lo soldano un altro non di minor qualità.

XXV Augusti.

Questi Turchi che ha vinto lo Moldavo, non sapemo si sono di quelli primi che erano intrati io essendo in Pollonia, o di questi che haveano dintrare poi di la mia partita.

Buon Servitore di Vostro Signoria

Lo Barone di lo Burgio nuntio.

Monumenta Vaticana historiam Regni Hungariae illustrantia. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. Pag. 29—31.—Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. p. 719—720.

CCCXXXV.

1524. 1524. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Jacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că Turcii au intratŭ de nou în *Ţéra-românéscă* şi au pusŭ unŭ altŭ domnŭ în locului voivodului Radu.

Al R̄mo Monsig. et Patrone honorando, il Sig. Iacobo Sadoletto Eppo di Carpentrasso et Secretario di la Santità di Nostro Signore ecc.

Buda, 8 Novembre, 1524.

R̄mo Monsig. et Patrone honorando.

Di negocii Turcheski havemo, como Turchi hano recuperato la Transalpina, et hano remesso il Vayvoda contrario del nostro, lo nostro conosciuta la fluxità nostra have preso partito di andarsi a Balibec capitano del Turco, et havili adomandato aiuto, quel che si farrà non sapemo. Di Severino anchora non havemo quello che Turchi ne habbin fatto. Alcuni che venino di Trasilvania dicono che lo detenino in esser anchora insino a la resposta del Turco. L'arcivescovo di Colotia scrive haver per li suoi exploratori, che Balibec persuade il Turco che pigli la impresa di Ungaria per aqua, zoè per Danubio, prosoponendola facile, et che lui andirà per la Tissa, che è un'altro fiume che mette in Danubio anchora, et che a Buda poi s'incontrirano. Non si have quello che lo Turco respondirà, dicon ben che lo Turco era di oppinione, che la fortaleza a li rincontro di Severino non si facesse, perche non si haveria possuto tenere, et che Balibec l'habbia rescritto non solamente di haver fatto la fortaleza et di haverla tenuta, ma di haver guadagnato li castelli di li Ungari.

Theiner, Monumenta hist. Hungariae. Tom. II. pag. 720.—Monumenta Vaticana. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 60—67.

CCCXXXVI.

1524. 1524. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Jacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Ţerei-românesci*, desperându de ori-ce ajutoriŭ din partea puterilorŭ apusene, s'a pusŭ sub protecţiunea Turcilorŭ, cari sunt cei mai mari inimici ai Ungariei.

Reverendissimo Monsignore et Patrone honorando.

Benchè poco sia seguito di novo poi di le mie ultime; partendo questo corriere per Vinetia, non l'ho voluto lassare partire senza mie lettere,

per far intendere a Vostra Signoria Reverendissima, como lo Vayvoda Transalpino che nui haviamo remeso, et poi disperato dal subsidio nostro, como quello che ni conosce, era andato a Balibec per haver lo suo assocorso et starsi su la protettione del Turco, como per l'altre ho scritto. Al presente è venuta nova certissima che Balibec l'have rimesso lui in Transalpina, et al presente è su la protettione et devotione del Turco, che serrà lo maggiore inimico che haveranno Ungari. Questo è patrico in li lochi, sape la negligentia nostra che ni porrà fare infinito damno.

. . . . . .

Bon servitore di Vostra Signoria

Lo barone del Burgio nuntio.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 68—70.

CCCXXXVII.

1524. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie regelui Henricŭ din Anglia, că Ungaria se află într'unŭ estremŭ periculŭ. In cursŭ de trei ani Turcii aŭ luatŭ cu forţa tóte fortareţele de pe Dunăre şi de pe Sava, şi au supusŭ în mare parte domniei lorŭ şi cele *dóue ţĕri românesci*, cari erau în partea acésta unŭ fortŭ de apărare alŭ Ungariei. Regele Ludovicŭ, cu cuvinte desperate, cere ajutoriulŭ regelui din Anglia, ca Ungaria sĕ nu fie nimicită de Turci. 1524.

Serenissimo Principi domino Henrico Dei gracia Anglie Regi ac domino Hjbernie etc. Salutem prosperitatis ac felicium successuum perpetuum incrementum: Serenissime Princeps, due res sunt principue quibus nos adducti, Caesaree Ma^tis^, ac Christianissimi Gallorum Regis concordiam, Annos iam aliquot assidue exposcimus ac desideramus. Nam et miserae christianorum inter se contenciones acerbissime nobis sunt auditu, et non alia causa Turcas vehemencius in hanc solito maiorem sitim et aviditatem christiani sanguinis hauriendi atque in hunc tam precipitem furorem et cupidinem Regni nostri evertendi impulit quam funesta hec quae inter ipsos geruntur christianos bella, Sperant enim hostes ad excidium Reipublice christiane, minus sibi futurum negocij, quum principes nostros ad eam rem veluti adiutores se habere existiment. Nam cedem atque interitum christianorum Turce sciunt, belli quoque intestini idem ac nihilo felicior est effectus, (Ut autem Ma^tas^ V^ra^ rerum nostrarum condicionem cercius a nobis intelligat) Eo pervenimus, ut in extremo prorsus omnium periculorum et discriminum cardine versemur: Expugnatis enim hoc triennio fortissimis arcibus ac munimentis Regnorum nostrorum, Vadiisque ac ripis Savi ac Danubij fluminum, quibus antea coercebantur occupatis, Valachorum quoque provinciis duabus, (que ab uno Regni nostri angulo propugnaculorum vicem prestabant) in eorum potastatem magna ex parte redactis, Turce importunissimi christianae religionis hostes, vias atque aditus ad Regna nostra undique tam pronos ac faciles sibi fecerunt, ut nihil iam fere sit relictum obstaculi quod eos usquam magnopere possit impedire, quominus

per terras et flumina, quocies voluerint, liberrime possint irrumpere. Quam facultatem adepti sparserunt rumores anno superiore per Traciam Mesiam Illiricum aliasque finitimas provincias, Turcarum imperatorem usque adeo bellis transmarinis esse implicitum et occupatum ut sui imperii ac dicionis orientali parta salva et incolumi, bellum hoc anno nobiscum, aut cum allis in Europa christianis, totus in persas et Asiam conversus, gerere nullo modo posset. At nunc per certissimos exploratores, quorsum hij rumores tenderent, planissime cognovimus. Illud enim hostis per huiusmodi venabatur insidias ut nos nostrosque aliqua ope ocii captos, securos ac tale nihil metuentes obrueret, pactis enim et confirmatis per oratores induciis cum Sophi persarum Principe et maximis aliquod eo actis et instructis exercitibus, paratisque rebus omnibus, que ad bellum ingens et diuturnum administrandum sunt necessarie; Regnum nostrum Hungarie, primo statim vere, eo animo ac proposito invadere et aggredi statuit, ut tot annorum predis, vastitate, cedibus, vexatum attritum, exhaustum, Jugo suo teterrimo (quod deus omen avertat) possit subigere. Sepe sumus apud Sedem Apostolicam et principes christianos testati, quantule sint nostre vires cum Turcarum collatae potencia. Quodque ab illis, ne finem quidem Regnorum nrorum (quos iidem hostes omni ex parte ambiunt) tueri nedum ut equo marte, citra aliena et externa presidia, cum eis possimus dimicare Quidque amplissimorum Regnorum ac provinciarum suarum viribus non contentus, Scijtharum quoque Imperatorem cum numerossima illa et effrenata nacione tartarorum, in huius belli societatem, largicionibus spe premiorum ac pollicitacionibus attraxit! qui eodem tempore hijsdem animis Hungariam adoriatur. Hortamur itaque Maiestatem Vestram et rogamus per omnipotentis dei nomen, per christi redemptoris nostri charitatem, per vinculum religionis, ac fidei communis, per privatasque necessitudines, per omnia Jura, que Reges Regibus, Amicos amicis iungunt et conciliant, ne patiatur (quod in se est) Regnum Hungarie, non postremum nec ociosum christianitatis membrum ab hoc corpore divelli: Succurrat Reipublicae christianae que profecto una cum Regnis nostris (nisi vestra Ma^{tas} ac reliqui principes, positis discordiis intestinis, opem pro se quisque maximam ferre properaverint) in apertam ruinam preceps agetur: Nos causam tam longi atque atrocis belli quod Ma^{tas} Caesarea cum Rege Gallorum gerit, nec levem esse, nec de nihilo ortam credimus, acceptae sunt (ut nobis facile persvademus) et illate utrinque iniurie, nec damna forsitan multo minora Illud tamen vere et indubitanter predicimns et affirmamus, nunquam alterutri parti, ex prospere eiusce belli eventu ac victoria tantum gloriae, aut emolumenti, privatim sperandum esse quantum ex amissa (quod dei benignitas prohibeat) Hungaria, universo orbi christiano, iacturae et periculi sit formidandum, Tanta enim Turcarum rebus hinc fieret accessio, quantam Ma^{tas} Vestra cogitare, atque animo suo metiri facile poterit. Si Hungarie situm, et quibus sit coniuncta regionibus, quos habeat populos, secum diligencius pertractarit, est itaque (ut rem in pauca conferamus) positum in manu Vestre Ma^{tis}, ac reliquorum principum, utrum hoc Regnum servatum ac defensum, an funditus perditum atque excisum maluit esse : Servari quidem Dei clemencia, Vestre Ma^{tis} ac prin-

cipum concordia et suppeciis poterit. Sin illa duret ac protracta fuerit discordia, de salute huius Regni spes omnis abjecta et deplorata sit oportet. Quod ne accidat Ma^tem Vestram rogamus velit hijs que diximus remediis (quantum in se est) summa celeritate prospicere. Quam valere optamus felicissimam. Posonii, quinta die Februarij; Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto. Regnorum nrorum anno octavo.

Ludovicus Rex
manu ppa.

Titululŭ :
Serenissimo Principi domino Henrico dei gracia Anglie Regi ac Domino Hibernie etc. Ftri et consanguineo ntro charmo.

Monumenta Hungariae historica. Diplomataria. Tom. V. pag. 70—72.

CCCXXXVIII.

1524. Cardinalulŭ *Campegiu*, legatulŭ apostolicŭ, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că Turcii au cuceritŭ de nou *Ţéra-românéscă*, şi că voivodulŭ de aici s'a datŭ pe partea sultanului. 1524.

Reverendissime Domine uti Frater Honorandissime Salutem.

. . . . . .

Con queste sarà un plicco a Nostro Signore del Barone, il quale a me scrive che Turchi hanno ricuperata di nuovo la Transalpina, et chel Vayvoda defecit ad hostem, che è cosa di mala sorte; et dubito che tanto si starà a perdere il resto quanto Turchi staranno a venire ad occuparlo. Quella defectione di colui, se pur è vera, è cosa di mala natura et di malo exempio; et sia certa Vostra signoria a quanto la mi scrive in ziffra nelultima soa, che ogniuno assordo supolratur(?) come Hungari fare la prima condicione che non sia passo vettuaria,[1] et essendo così, iudico che non sia male negarli et vietargli questa commodità piu lungho tempo che si pò, per minor danno de Christiani.

. . . . . .

Lo oratore di Cesare appresso il Re di Hungaria, secondo che mi fa intendere questo novo luoghotenente del Principe, scrive per lettere de VIII. che li capitani del Turcho di nuovo hanno assaltato utramque Moldaviam et che Hungari molto temono de la Transilvania; pensano però con tempo farli buona provisione, che Dio lo voglia.

. . . . . .

Viennæ XVII Novembris M.D.XXIIII.

Uti frater deditissimus
Laurentius Cardinalis Campegius.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 72—80.

1) Caracteribus arcanis scriptum. Sensus non satis clarus.

CCCXXXIX.

1524. 1524. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ* secretariului papalŭ, că Turcii au distrusŭ o parte din castelulŭ dela *Severinŭ*, ér' *Orşova* au ruinat'o cu totulŭ.

Monsignor Reverendissimo et Patrone honorando.

. . . . . .

Hogi è venuta nova vera a la Maestà del Re che Severino è stato da li Turchi in una parte dirrupato, Orsoa l'hano dirrupata del tutto, et che hano tutti quelli lochi abandonati, che cum tanta instantía havevano conbattuto et preso, cum che intentione non si sa. Si stima che havendo la Transalpina, di la quale pono venire a piedi piani in Transilvania, non hano fatto altra stima de quelli lochi, si non di haversi levato lo obstaculo che haveriano havuto si fussino stati impiedi.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 83—84.

CCCXL.

1524. 1524. *Antonio Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Radu*, care mai înainte era partisanulŭ puterilorŭ creştine s'a datŭ pe partea Turcilorŭ, şi s'a întorsŭ în ţéră cu multă onóre.

Reverendissimo Monsignor et Patrone honorando.

. . . . . .

Radul Vayvoda di Transalpina che primo era nostro et novamente si è fatto del Turco, per mezo di Balibec prefecto di Belgrado, et che era andato al Turco, como per altre mie vostra Signoria deve haver inteso, al presente è tornato in Transalpina, remandato assai onoratamente. Et si intende anchora il Turco haver firmato pace cum Sophì et che verrà ad damni di Ungaria, como porrà Vostra Signoria veder per una lettera che mando.

. . . . . .

Al servitio di Vostra Signoria prontissimo

lo barone del Burgio nuntio.

Monumenta Vaticana. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 96—100.

CCCXLI.

1524. Cardinalulŭ *Campegiu* scrie din Buda secretariului papalŭ, că Ungaria a perdutŭ *Severinulŭ* din causa negligenţiei voivodului din Transilvania şi a căpitanului din Timişóra. 1524.

Reverendo Domino uti fratri honorando, Domino Iacobo Sadoleto Episcopo Carpentoractensi, Sanctissimi D. N. Secretario etc.

Buda, 29 Dec. 1524.

Reverende Domine uti frater honorande.

. . . . . .

Nel stare mio qui mi restono tre cose principali da complire, et l'una è le cose di Boemia.

. . . . . .

La seconda cosa è di ridure questi Hungari ad aprire li occhi et fare qualche rimedio contra Turchi, che senza dubio, se non lo fanno, actum est a questo primo tempo de eis, et quantunche anchor non sia entrato in la negociatione, pur per il ragionamento ho havuto con Strigonio, penes quem est summa rerum, vedo che conoscono il loro pericolo et pensano di farli qualche provisione, dove io et il Barone non mancharemo di ogni nostra opera, et quando vogliano, sappia V. S. che le forze loro non sono tanto anichilate, che anchora non se possino diffendere o ritardare l'impeto de li nemici, et potendo scorrere questo anno che vienne, ponno poi accadere molte cose in proposito.

Pensasi di levare con buon modo el Vaiwodato di Transylvania et el Capitanato di Themesvar a chi al presente li hanno, perche loro sono inepti a simili officii, et con somma viltà hanno lassato perdere Severino et quelli altri castelli, et farassi Vaiwoda il conte Christophoro Frangipane, che si ritrova qui presente, et quel contado darassi a uno altro, che sarà persona strenua et sufficiente; et già colui che ha detto officio, ha rinonciato per non parere di essere casso, et il simile farà il Vaiwoda, et succesive si pigliarà ordine di fare qualche cosa, perche questo regno si servi et non perisca senza rimedio, al che oportune et importune attenderemo.

. . . . . .

Budae XXIX Decembris MDXXIIII.

Uti frater L. Cardinalis Campegius.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 676—679.

CCCXLII.

1525. 1525. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, cere cu insistenţă ajutóre materiale din partea Papei Clementŭ VII. de óre-ce Turcii adună o mulţime de trupe, de corăbii şi de arme, ca se nimicéscă regatulŭ Ungariei; că *Ţéra-românéscă* e subjugată de Turci, şi Ungaria nu mai póte se ascepte nici unŭ ajutoriŭ din partea principilorŭ creştini.

Sanctissimo in Christo Patri et Dno Dno Clementi VII. Divina providentia Sacrosantae Romanae ac Universalis Ecclesiae Summo Pontifici, Dño mihi Clementissimo.

Beatissime Pater, domine domine clementissime. Post oscula pedum beatorum Sanctitatis Vestrae. Dubium mihi non est, quin omnia, quae hoc anno adversus mea Regna per Thurcas vel gesta sunt vel tentata, Mag. Io. Antonii Pulleonis Baronis Burgii diligentis ac fidelissimi Nuncii opera ac sedulitate ad Vestrae Sanctitatis aures pervenerint: sed adeo certum mihi Regnisque meis discrimen video propositum, ut contentus esse nequeam aliena tantum fide ac literis Vestram Sanctitatem de meis rebus fieri certiorem, praesertim cum horum temporum necessitas id quoque (nisi tanto essem locorum intervallo seiunctus) postularet, ut ipse ad V. S. supplex accederem, pedibusque eius sanctissimis advolutus rogarem et obtestarer, ne amisso (quod Deus prohibeat) hoc Regno, magnam hostibus accessionem, maiorem nomini Christiani iacturam fieri pateretur. Verum cum abesse Regno incolumi nequaquam mihi sit concessum, exponam Sanctitati Vestrae per literas tristem et ancipitem huiusce Regni condicionem, cuius perdendi maiorem in dies animum hostes nostri concipiunt. Nam etsi hunc annum Thurcarum Caesar his rebus, quae ad ingentis belli usum sunt necessariae, comparandis absumpserit, nihil tamen interim ab eius vel legatis vel praefectis est cessatum, quin crebris excursionibus ac predis nunc hos, nunc illos fines meos carperent ac vastarent. Vallachia quoque Transalpina suae ditioni adiecta, Arcem in ripa Danubii ulteriore (unde meas, quae e conspectu fuerant, arces perpetua premerent obsidione) satis firmam ac munitam edificant, nec sunt eorum spe quam ex Severino vicinisque arcibus . . . frustrati: nam antequam per meos (qui id strennue alioquin curabant) instaurari potuissent (erant enim non tam vetustate collapsae, quam terrae motu superioris anni mirum in modum afflictae ac labefactatae), cum per Thurcas et Valachos commeatu prohiberentur, omnique presidio ob rei frumentariae inopiam essent nudatae, ut . . . libitum est hostibus, proximo mense Octobris excisae atque eversae fuerunt, et habent iam Thurcae, quem desyderabant, tractum Danubii, nec est, quod illis in partibus eorum impetum vel tardare deinceps possit, vel cohibere. His ad hunc modum per Balibegum praefectum gestis, nihil iam clausum aut non pervium suis armis Caesar ex . . . Adrinopolim quanquam de universa Pannonia triumphum paucis post mensibus acturus, cum summa laetitia et gratulatione se contulit. Neque h . . . cogit militem . . . genera apparatus (cum nihil omnino praetermisisset) id praecipue . . . navibus . . . quae . . . . inferiorem . . .

Thebesco fluminibus sunt usitatae, quorum maximum quidem habet numerum, sed Triremes ac maiora quoque navigia e Ponto per Danubium Belgradum usque curat subvehenda. Etiam quoad instrumentum habet omnem vim ac robur terrestris ac navalis exercitus mense Marcio in huius Regni exercitum effundere, et ne quid obstaculi in eius adventum possit superesse, delata est Balibego ultro (ut audio) deposcenti provinciam exqugnandi hac hyeme Varadinum Petri, Titulium, Arcem S. Demetrii et si qua sunt alia munimenta, quae a parte Sirimiensi Thurcarum insultus post infelicem Nandoralbae captivitatem infinito meo sumptu, maximo labore, non sine caede et sanguine utcumque ad hanc diem represserunt. Addita sunt Balibego ad id negocium maturandum ex Caesarianis aliquot millia equitum ac peditum exercitabilissimorum, cum quibus iam Nandoralbam venisse, et se eo animo ad rem gerendam dicitur accingere, ut intra dies paucos eas, quas dixi, Arces summa vi expugnandas sit aggressurus, in quo virtutem et operam suam eo impensius Caesari suo probare conabitur, quod maximos est ab eo honores et praefecturas consequutus, et amplioris premii spem videat sibi propositam, poenamque et severitatem animadversionis (nisi fortiss. cuiusque et prudentiss. Ducis praestet officium) non potest non vehementissime formidare: habet enim quo moneatur, exemplum recens Bassae Ferharth, qui, cum anno superiore parum feliciter pugnasset in Sirimio, et perexigua nostrorum manu superatus, pulsus et fugatus esset, iussu Caesaris summa cum ignominia securi nuper est percussus. Haec eo tendunt, ut Sanctitas Vestra intelligat nullum mihi tempus periculis esse vacuum, et ne ipsa quidem hyeme vel respirandi ocium concedi, vel parandae expeditionis dari facultatem, quibus autem viribus hosti omnium quos terra nunc alit, potentissimo futuro vere (est enim venturus proculdubio) possim occurrere, cuius ne absentis quidem et longe agentis commissas praefectis vires sustinere, ac mea et meorum imbecilitate potuerim, unica spes in Deo, cuius Religionem tueor, et post Deum in Apostolicae Sedis praesidio est mihi constituta. Nam quid ego Principum vel concordiam vel auxilia sperem? quibus (ut adhuc sumus experti) maior insedit privatae iniuriae persequendae cupiditas, quam ut meis aut Reip. Christianae calamitatibus, vel ipsius etiam iactura moveri possint. Quod si optimam Vestrae Sanctitatis mentem, pios conatus, labores pulcherrimos, quos in illorum mitigandis animis et pace conficienda suscepit, bonus aliquis effectus sequeretur, mallentque Principes belli adversus infideles iustioris ac magis oportuni causas pro suis quisque viribus mecum amplecti, praeclare non cum meis tantum Regnis, sed cum universa Christiana Republica ageretur; hostes enim non solida aut vera virtute (cuius ne umbram quidem aut vestigium aliquod agnoscunt) confisi, nec fortunae muneribus elati, ad evertendum Christianum Imperium his animis ac tante aviditate feruntur, Principum dissensiones, mala intestina Thurcarum in nos furorem exagitant: cui quidem veneno Sanctitas Vestra auctoritate, sapientia ac felicitate sua possit mederi, aut si hic morbus radices egit altius, quam ut brevi tempore penitus evelli possit, saltem in diem conquiesceret; ad quam rem sollicite curandam non est, cur ego Sanctitatem Vestram pluribus debeam adhortari, certum enim habeo, nihil eam curare studiosius, nihil

maiore animi sui contentione laborare. Id modo, quod dissimulare non licet, praedixerim, nisi haec pestis (de domesticis ac civilibus bellis loquor) e Christianorum praecordiis Divina ac Vestrae Sanctitatis ope sublata fuerit, me nihil habere, quod vel de meo Regno tuendo, vel de christianae Reipublicae incolumitate sperare deinceps possim. Ne autem aliquid sit per me intentatum, dedi litteras ad Caesaream Maiestatem, ac ad Christianissimum Gallorum Regem, quibus Regni mei calamitates, et quae mox impendent mala, sum exequutus, propono pericula, suadeo concordiam, detestor intestinas contentiones, si qua tandem Dei clementia flecti possent. Scripsi ad Serm̄os quoque Angliae et Lusitaniae Reges, quas litteras supplico Sanctitati Vestrae, ne dedignetur, primo quoque tempore illis, ad quos scriptae sunt, curare perferendas. Agnoscit Vestra Sanctitas, quo in discrimine sim positus: Thurcarum Caesaris adventu certius nihil est, incredibilem trahet hominum, navium, tormentorum numerum et apparatum; Balibegus ad Arces interim expugnandas adventat: me omnia pene praeter bonum, firmum et constantem animum deficiunt, sed quum fortuna (utcumque res cadat) sit omnino experienda, et hosti, quantus quantus sit, occurendum, Vestram Sanctitatem oro et obtestor, ut si unquam antea, nunc meas res clementer ac benigne intueatur, mandet Rm̄o Dn̄o Campegio Legato (qui his diebus per me ex Germania accersitus advenit), ut eam pecuniam, quae apud Fucharos Vestrae Sanctitatis nomine est deposita, ne cunctetur in eos usus, quos imprimis viderit necessarios, nunc cum Regnum periclitatur, et ope Sanctitatis Vestrae vehementius eget, erogare. Et quoniam haec expeditio non mediocrem vim pecuniarum exigit, aliunde autem (ut nunc sunt tempora) nihil propemodum licet expectare, Sanctitati Vestrae supplico, dignetur maiorem, quam quae nunc prae manibus est summa, ad huius Regni necessitates, id est ad fidei sanctae ac nominis Christiani defensionem mature suppeditare. Deus Opt. Max. Sanctitatem Vestram felicissime tueatur, cuius gratiae me ac Regna mea etiam atque etiam supplex commendo. Datum Budae die v. Ianuarii 1525.

Eiusdem Vestrae Sanctitatis.

Devotus filius

Ludovicus Rex Hungarie et Bohemie m. p.

Orig. exstat arm. XI. caps. I. Nro. 159.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 641—642.

CCCXLIII.

1525. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, rógă pe *Carolŭ*, împĕratulŭ Germaniei, sĕ nu lase Ungaria se pĕră, de óre-ce sultanulŭ turcescŭ a adunatŭ o mulţime de trupe, de corăbii şi de arme, cu intenţiunea ca la primăvĕră sĕ atace Ungaria, nu ca sĕ-i ocupe vre-unŭ oraşŭ, séu sĕ-i facă simple incursiuni pe la frontiere, ci ca se nimicéscă Ungaria cu totulŭ, şi de o-dată cu capulŭ regelui sĕ piĕră pentru totŭ-de-una şi numele acestui regatŭ. 1525.

Sermo et excellmo Principi, dño Carolo, Divina favente clementia El. Romanorum Imperatori semper Augusto, Hispaniarum, Siciliae ac Hierusalem etc. Regi, Archiduci Austriae, Duci Burgundiae, Fratri nostro Charissimo.

Serenissimo et excellentissimo Principi Domino Carolo Divina favente clementia E. Romanorum Imperatori semper Augusto, ac Hispaniarum, Siciliae et Hierusalem etc. Regi, Archiduci Austriae, Duci Burgandiae etc. fratri nostro charissimo Ludovicus Dei gratia Rex Hungariae et Bohemiae etc. salutem et felicitatis ac prosperorum succesuum continuum incrementum. Serenissime et excellentissime Princeps, frater noster charissime, non mediocrem anno proximo de Vestrae Maiestatis Caesareae, deque Cristianissimi Galllorum Regis diu multumque desyderata concordia spem conceptam habuimus. Nam neque ullam iniuriam tam atrocem ultro citroque intervenire potuisse arbitrabamur, nec adeo graves illati damni aut accepti causas existimabamus, quae bello tam diuturno, sumptibus immensis, labore difficili, multo sanguine ac caede Christianorum vindicari debuerint, hoc presertim tempore, quo Christi Salvatoris ac noster hostis Thurcarum Caesar, aditu iam sibi terra marique patefacto, ad Europae totius Imperium vel evertendum vel subiugandum tanto furore ac crudelitate rapiatur. Adducebat etiam nos in eam sperandae pacis, aut indutiarum opinionem Sanctissimi domini nostri Papae studium ac solicitudo: qui cum sua sponte tum assiduis nostris praecibus incitatus, non aliter hoc pio ac sancto labore defungitur, quam si ob id unum ad Summi Pontificatus apicem difficillimis Ecclesiae ac Reipublicae Christianae temporibus a Deo Optimo Maximo esset sublimatus. Verum quum intelligamus, nullis adhuc conditionibus Maiestatum Vestrarum animos leniri, aut controversias sedari potuisse, quumque ad Regnorum nostrorum ac totius orbis Christiani ruinam nihil sit his armis civilibus ac perpetua Maiestatum Vestrarum contenione perniciosius, quo in statu res nostrae sint, Vestrae Maiestati duximus explicandum, sperantes, quod pro nostra mutua fraternitate ac pro religione sancta (cuius tuendae Signifer ac Dux in terris ab omni potente Deo est Vestra Maiestas constituta), vel ad concordiam vel ad succurrendum caducis ac labentibus rebus nostris faciliorem se sit praebitura. Nam is, quem paulo ante diximus, Turcarum Caesar ad id iam magnitudinis et potentiae est elatus, ut per hos annos partim occupatis, partim deiectis ac disturbatis firmissimis quibusque Regnorum nostrorum monumentis, viam sibi, nulla propemodum arce, nullo

flumine impeditam, usque ad intima Regni Hungariae viscera et hanc nostram Regiam, suo ac Praefectorum suorum ductu et auspiciis patefecerit, atque hoc anno proximo tantos adversum nos exercitus, naves, tormenta, et omnis generis instruxit apparatus quantos ad ultimum Regnorum nostrorum exitium satis superque futuros existimat. Constituit autem (quo nihil est nobis exploratius) ineunte vere non unum nobis aut alterum oppidum adimere, non excursionibus fines nostros impetere, sed quicquid est ditionis Hungariae, ita Thurcarum viribus ac multitudine obruere, ut cum nostro capite huius quoque Regni nomen extingui ac tolli in perpetuum, nefandoque suo Imperio possit subiugari. Delegit autem Balibegum, animosum ac peritum rei militaris Ducem, qui adventus sui tamquam praecursor esset, quique per hos menses hibernos, antequam ipse Caesar moveret, si quae forte munitiones ad Danubium, Savum, Tibiscum, obstarent, demoliretur; ad quod facinus mature perficiendum Balibegus diligentia incredibili se nunc ad Belgradum comparat, nihil omnino praetermittens, quod per terras aut flumina ad Arcium obsidionem necessarium aut oportunum fore videatur, nec dubitamus, quin rem summa vi sit intra hos dies paucos aggressurus. Nos hac continua defensione et alendis praesidiis vehementer sumus exhausti, nec ullum nobis hostes vel respirandi locum, vel parandae expeditionis ocium relinquunt: is tamen animus noster est, ut quamvis et opibus et militum numero, itaque universo belli apparatu simus inferiores, pro Regno tamen, pro dignitate, pro fide Catholica, pro Christiano populo hostibus occurramus, et (si ita visum Deo fuerit) maiorum nostrorum exempla sequuti vel mortem libentius oppetamus, quam aliquid indignum Principe Christiano admittamus: foedus enim cum Thurcis (ne Maiestas Vestra ignoret) nos forte ea lege inire possemus, ut liberam ipsis in vicina Regna et provincias grassandi faceremus potestatem, quam conditionem ut parum honestam, licet cum maximo nostro incommodo, nos aversati semper fuimus. Cum igitur tot fere terrarum orbi ita evidens ac perspicum sit nostrum discrimen, ut vel istinc Maiestas Vestra possit intueri, rogamus eam, ne patiatur, quantum in se est, Hungariam ac mox Germaniam provinciasque suas in foedum Thurciae nomen et appellationem abire. Quod (nisi summi Dei manu et ope mirabili servati fuerimus) eveniet, presertim si nulla tamen conditione Maiestates Vestrae ad concordiam possint reduci. Si nostra pericula tanquam aliena minus fortasse movent Vestram Maiestatem, moveant Germania et avitae provinciae, quas profecto tam diu suas numerare poterit, quam diu Regnum Hungariae manebit incolume, moveat istud Augustum nomen Imperatoris. Maiorem etenim (id quod verissime licet affirmare) apud Deum et homines magisque illustrem ac stabilem Maiestas Vestra consequetur gloriam de conservata semel ab impiis Thurcarum manibus Pannonia ac Germania, quam de Mediolani Ducatu millies a Gallis per caedem et sanguinem Christianorum recuperato. Conservari autem poterit ope divina, si Maiestas Vestra privatas iniurias Christo domino, cuius religio ac fides in periculum vocatur, tantisper condonaverit, donec hostes communes a cervicibus Christianorum communibus armis depulsi ac reiecti fuerint. Id autem concordia Maiestatum Vestrarum et expeditione generali, ut saepissime sumus testati, nec alia ulla

re confici poterit. Quam feliciter Vestrae Maiestati ac nobis et universo nomini Christiano cederet, si qua tandem Dei benignitate praeter hostium nostrorum opinionem Maiestates Vestrae redirent in gratiam, et isti validissimi exercitus, qui tot menses in Insubribus et tota Italia aluntur, eo ipso tempore quo Thurcae Pannoniam aggrediantur, hostilem terram invaderent: nihil nostra vel patrum memoria contigit Vestrae Maiestati vel ad victoriam clarius, vel ad famae celebritatem aeque gloriosum. Quod si qua sorte adversa Vestrarum Maiestatum animi ad mutuam gratiam nondum vellent accedere, mandet saltem saltem Maiestas Vestra ordinibus Rom. Imperii, ut illa viginti peditum millia, quae anno abhinc tercio nobis per Maiestatem Vestram atque ipsos Principes fuerunt decreta, cum tormentis et commeatu, ac maioribus etiam (si fieri poterit) suppetiis ad hanc proximam expeditionem nostram citra moram et cunctationem accurrant. Serenissimus quidem frater noster Archidux Ferdinandus, quamvis ad hanc rem nullius videatur vel consiliis vel monitis indigere, propterea quod mutua nostra charitas et fraterna necessitudo, communiumque Regnorum et provintiarum salus et incolumitas ad arma et defensionem satis eum cohortantur: auctoritas tamen et littere Vestrae Maiestatis cum ad praestandum subsidium, tum ad bellum gerendum reddere eum poterunt alacriorem. Istud postremo Maiestatem Vestram rogamus, et quicquid de concordia, de expeditione, de subsidio statuerit, dignetur nos facere certiores; nihil enim est, quod magis hoc tempore, quam optatum a Maiestate Vestra Caesarea responsum desideremus; quam valere optamus felicissimam et illi nos Regnaque nostra plurimum commendamus. Datum Budae die VI. mensis Ianuarii Anno 1525. Regnorum nostrorum Anno Nono.

Ad aliosque Principes Christianos similes sunt datae litterae, mutatis mutandis pro cuiusque statu et conditione.

Exstat orig. litt. princ. lib. III. fol. 4.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 642 — 644.

CCCXLIV.

1525. Oratorulŭ regelui din Polonia scrie din Braşovŭ regelui Ungariei, că sultanulŭ turcescŭ voiesce la primăvara viitóre, se vină cu tótă puterea sa asupra Ungariei, ér' *voivodulŭ* din *Ţéra-românéscă* a promisŭ Turcilorŭ, că le va da în mână pe voivodulŭ Transilvaniei. 1525.

Serenissime Princeps, Domine et Domine clementissime, post serviciorum meorum humillimam recomendationem. Quemadmodum vestra Serenissima Maiestas me litteris suis, quae mihi Brassovie per Petrum Cubicularium eiusdem Maiestatis allate erant, docuerat, quomodo in causa vestrae Serenissime Maiestatis cum Consiliariis sive Baschis Caesaris Thurcorum loqui deberem, scire dignetur vestra Serenissima Maiestas, quod cum eisdem per ambages in causa Maiestatis Vestrae ex me ipso loquutus sum: qui responderunt

Caesarem non cupere pacem cum Vestra Serenissima Maiestate. Ex quo dicunt, Rex Ungarie dedit intelligere Caesari se nullam pacem cum eo habere velle. Cum autem ex certis respectibus fui ter in domo Abrahym Basche, cum eoque certas et multas colloquutiones habui, induxi etiam in medium Vestram Serenissimam Maiestatem: qui respondit, quod si Rex Polonie inter Regem Ungarie nepotem suum et Caesarem se interposuerit, ipseque Rex Ungarie solus voluerit nunctiosque ad Caesarem miserit, absque dubio scio Regem Ungarie cum Caesare concordiam et bonam amicitiam inire posse. Est enim ipse Abrahym Bassa in summa et inenarrabili gratia apud Caesarem, ita quod totum dominium Thurcorum secundum voluntatem ipsius Abrahym Bache gubernatur. Insuper Vestre Serenissime Maiestati ea, que certo cercius rescivi, innotesco, quod mox adveniente vere ipse Abrahym Bascha cum nonnullo exercitu ad Alcayrum per mare, ipse vero solus Caesar cum toto suo exercitu ad regnum Vestre Serenissime Maiestatis iturus est, propterea Vestram Serenissimam Maiestatem precustodio plurimumque rogo, iam sit parata, ipse enim hostis vigilat et est paratus. Preterea scire dignetur Vestra Serenissima Maiestas, quod feria quarta preterita Civitatem Brassowiensem veni, a qua gratissime susceptus sum, Cives eiusdem Civitatis venerunt ad me necessitates et difficultates suas (exponentes) meque rogaverunt, ut pro eorum difficultatibus ad vestram Sermam Maiestatem intercederem, quod videlicet mechauri et coloni, relictis suis sedibus, ad terram nobilium et extransorem(?) regionum se moraturos transferunt, ita quod quietis et conditionis pacis gratia ipsos plerumque cum Voyevodis Moldaviensi et Transalpinensi, eorumque Boyaronibus mutuam rerum eorum intelligentiam habere opportet, quibus etiam non vulgaria munera donare previa re.... ac exploratores fideles ad illas partes frequenter fovere coguntur, ita quod habent defectum pulveris et cupri ad faciendas bombardas pro eiusdem Civitatis defensione, ita quod vias et pontes, quorum ego sum optimus testis, versus partes Transalpinas et Transilvaniam cum non vulgari pecuniarum quolibet anno expositione reparare coguntur. Preterea dignetur scire vestra Serenissima Maiestas, quod Turcus maximum habet appetitum super Turcam Transilvaniensem, scit enim de ipsius non modica oppulentia: Woyevoda vero Transalpinensis promisit ipsi Turco Woyevodam Transilvaniensem extradere, et ad eandem terram facilem ingressum ostendere. Itaque Vestram Serenissimam Maiestatem summopere rogo, dignetur huic finitime Civitati de tempore specialem facere gratiam: est enim omnino toto regno utilissima, et sic per Vestram Serenissimam Maiestatem est diligenda et per adventum inimici providenda. Et tandem me gratie Vestre Serenissime Maiestatis humillime commendo. Ex Brassovia feria secunda ante festum Sancti Thomae anno Christi Millesimo quingentisimo vigesimo quinto.

Eiusdem V. Serenissime Maiestatis.

Servus obsequentissimus

S. de S. T. Biciensis, Tribunus Cracov. Capitaneusque Opecensis.

Ex Instrum. Miscell. Poloniae.

Theiner, Monumenta historica Poloniae. Tom. II. p. 435—436.

CCCXLV.

1525. Cardinalulŭ *Campegiu* scrie din Buda secretariului papalŭ, că oratorii *voivodului din Moldova*, se află la Buda. 1525.

Buda, 13 Aprile 1525.

Reverende Domine uti frater honorande.

. . . . . .

Qui sono oratori del Moldavo, qual teme del Turco, et perche il Barone ha nota di tutto questo negocio, di tutto a lui mi rimetto.

. . . . . .

Budae 13 Aprilis MDXXV.

Uti frater devotissimus
L. Cardinalis Campegius.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 694—696.

CCCXLVI.

1525. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretarului papalŭ, că *voivodulŭ Radulŭ* din Ţéra-românéscă, cu tóte că a fostŭ pusŭ în domnie din partea Turcilorŭ, dar dênsulŭ voiesce sĕ promită fidelitate şi regelui Ungariei; astŭ-felŭ au făcutŭ totŭ-de-una voivoḑi Ţerei-românesci şi ai Moldovei, când Turcii erau mai puternici dênşii se declarau supuşi ai Turcilorŭ, dar ajutau pe sub mână pe Unguri, ér' când regii Ungariei erau mai puternici, dênşii promiteau credinţă regelui Ungariei şi póte că făceau servicii şi Turciei. 1525.

Reverendissimo Monsignore et Patrone honorando.

. . . . . .

Di Radul Vayvoda Transalpino che essendo stato messo a casa del Turco, habbi mandato ad donare obidientia quì al Re, Sua Santità non si ne maravigli punto, perchè di poi che è stata inimicitia fra il Turco et l'Ungaro, quelli dui stati di l'una et l'altra Valachia, zoè Moldavia et Transalpina sempre son vissuti cossì. Quando è stato più potente il Turco, hano prestato obedientia al Turco; et puro per essere christiani di quella fede greca, non però sono mancati di dare havisi et aiutare li Ungari sottamano. Quando è stato più potente il Re di Ungaria, hano dato la obedientia al Re, et forse hano servito il Turco di havisi; di modo che in lingua ungaresca è un pro-

verbio che dice «fede di valachi». Al presente il vayvoda di Moldavia have mandato lo suo ambaxatore solempne quì et propone quatro cose: la prima è che lo apparato del Turco è certo contra la Transilvania o la Moldavia; la seconda si è che si la menta del Re che lassò andare di la corte sua certi Moldavi suoi inimici che erano quì l'anno passato et che egli scrivea che si tenessero in bona custodia; questi dice al pressente essere apresso il Turco et instigare nocte et giorno che lo Turco vegni a danno del Re, et lo fano capace di lo poco ordine che è in lo regno, la terza si è che adomanda assocorso al Re, si lo Turco andasse in Moldavia, et promette donarlo cum XV milla cavalli si lo Turco viene in Transilvania; l'ultima è che manda le lettere di la obedientia cum le promissioni che fa esso et la provintia, et adomanda lettere per le promesse che farrà il Re et il regno a lui more solito. È stato expedito cum bone lettere et bonne promissioni, et si è partito contento. Di Pollonia si intende anchora che quel Re have ordinato che sel Turco entra in Moldavia che li dogni assecorso al Moldavo.

Per via di uno offitiale del Signor Bornamissa che è a li confini di Transalpina, in un stato di Bornamissa che se dice Fogaras, si entende che lo Turco non aspetta altro a pigliar la impresa et a moverse che Embrai bassà, et che havia già inviato certa artegliaria verso Nicopole, cità di la Transalpina; che si fosse, non porria essere si non a danni nostri.

. . . . . .

Bude XIII Aprilis 15XXV.

Di Vostra Signoria Reverendissima
Certisimo Servitore
Lo barone del Burgio.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 158—166.

CCCXLVII.

1525. 1525. Cardinalulŭ *Campegiu* scrie din Buda lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că după cum se vorbesce *voivodulŭ Radulŭ din Ţera-rumânéscă şi voivodulŭ Moldovei* sunt înţeleşi cu Turcii.

Reverendissime uti Frater Honorandissime Salutem.

. . . . . .

Per la copia di una litera de un servitore di Bornamissa Vostra Signoria vederà le nuove che habiamo del Turcho, et similmente per la copia di una lettera di Colocense. Radul Vaivoda de Transalpina dicesi essere d'accordo col Turcho, et el simile si dice del Moldavo, che a questi giorni haveva quì un suo oratore, come a lungo scrisse il Barone. Ha etiam detto

chel Turcho teme chel suo Bassà qual mandò in Oriente, non se levi contra de lui, et faccia come Acmad morto, cosa che sarebbe molto in proposito per tutti Christiani, et massimamente se una volta, ad vocem sui pastoris, excitari possent ad fare questa impresa.

. . . . . .

Uti Frater deditissimus

Laurentius Cardinalis Campegius

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 166—171.— Theiner, Monumenta hist. Hungariae. Tom. II. pag. 696—699.

CCCXLVIII.

1525. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că esistă o înţelegere între *voivoḑii românі* şi între Turcia, şi că sultanulŭ turcescŭ a datŭ ordinŭ se cumpere unŭ numĕrŭ suficientŭ de cai, pentru a puté transporta artileria de la Adrianopolŭ la Nicopolulŭ din Ţéra-românéscă. 1525.

Reverendissimo Monsignore et Patrone honorando.

. . . . . .

Del Turco si intende per via di Brassovia, Cità di Saxonia contermine a la Transalpina, che il Turco havea ordinato che fosser comprati molti cavalli di carretta per dirizzare l'artigliaria di Adrinopole verso Nicopole che è cità di Transalpina. Novamente have comeso che li cavalli si ritornino et si repiglino li dinari. Dicono anchora haver livato quelli Turchi che tenea cum lo voyvoda Transalpino; dice di più di haversi concordato cum lo Moldavo et che li have liberato li ambaxatori che tenea presi, et che Enbrei bassà non era venuto di Egipto et che havea diferentia cum Rail bassà; li quali tutti son segni manifesti che per questo anno non haveremo paura che lo Turco vegni in persona, et quelli che scrivino, cossì anchora iudicano. Mando la medesima lettera originale perchè più minutamente porrà Vostra Signoria vedere le nove, le quali anchor che siano tali; pensando ben che tutti porriano essere stratagemma, non resto di admonire che si habbino questi Signori ad preparare.

. . . . . .

Bude XXVI. Aprilis 1525.

Al servitio di Vostra Signoria prontissimo

Lo barone del Burgio nuntio.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 171—175.

CCCXLIX.

1525. 1525. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie secretariului papalŭ, că *Radulŭ, voivodulŭ Ţĕrei-românesci,* a încunoştiinţiatŭ pe oficialii din Făgăraşŭ, că Turcii trecŭ Dunărea pe trei locuri cu intenţiunea, ca se prădeze ţinutulŭ Saşilorŭ şi alŭ Secuilorŭ din Transilvania.

Reverendissimo Monsignore et Patrone honorando.

. . . . . .

È venuto uno nuntio di Radul vayvoda Transalpino a li offitiali di Fogaras, luogo vicino alla Transalpina, governato per lo Signor Bornamissa, che li Turchi passavano il Danubio in tre parti, per venir a li danni di Saxonia Ungarica et la Siculia; et vol havere inteligentia cum lo vayvoda nostro di Transilvania per mettere li Turchi in la trapula. Dio voglia che seguita alcuna cosa bona.

. . . . . .

Di Vostra Signoria Reverendissima
Servitore certissimo
Lo Barone del Burgio.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 184—188.

CCCL.

1525. (1424). 1525. (1524). *Sigismundŭ*, regele Polonici, face cunoscutŭ adunărilorŭ provinciale, că *voivodulŭ din Moldova* voiesce să încépă unŭ resbelŭ cu Polonii, şi astŭ-felŭ trebue a se lua mĕsuri, ca voivodulŭ se nu trécă pe partea Turciloru, séŭ se fie supusŭ de ei.

. . . . . .

Instructio Nunciis regiis data
ad Conventus particulares missis.

Post dictam et nunciatam gratiam regie Mtis. tam dignitariis quam proceribus et oblatas fidei literas dicendum:

. . . . . .

Preterea cognitum habet Mtas. sua, vojevodam Valachie, semper alias non satis fidum, nec ad servandam amicitiam propensum, nunc multo plus suspectum esse, immo vero certis indiciis deprehensum, hostilia in nos cogi-

tare et struere. De quo etiam consultandum erit, quomodo capiatur, ne vel ad Turcos deficiat, vel ab his debelletur. Tum enim si Turcus occupata Valachia immediatus nobis vicinus esset, multo nobis esset formidabilior atque gravior, quam sit nunc, quum vojevoda ipse nondum cum eo aperte sentit et dum terra ejus Turco non est subjecta.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 155—157.

CCCLI.

1525. *Dieta generală a Polonici* ţinută la Piotrkovia decretézá o contribuţiune generală estraordinară pentru apărarea regatului în contra Turcilorŭ şi a Tătarilorŭ, ér in ce privesce pe *Românii din Polonia*, dênşii vorŭ avé se plătéscă câte 12 groşi pentru fie-care curte, séu pentru fie-care sută de oi. 1525.

Contributio generalis in Comitiis decreta in Conventu Piotrkoviensi.

Sigismundus, Rex Polonie etc.

Universis et singulis, ecclesiasticis et secularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris quibuscunque tam terrestribus quam civitatum et oppidorum, honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam presentes litere nostre pervenerint et presertim in palatinatu N. et districtu N. consistentibus sincere nobis et fidelibus dilectis. Salutem et gratiam nostram regiam.

Rmi. ac Rdi. in Christo patres, nec non Mgci. Generosi, Nobiles, famati ac providi, sincere nobis dilecti. Quia compertum habentes Turcos et Tartaros se ad vastandum regnum et dominia nostra magno conatu accingere et preterea considerantes, inducias cum magistro Prussie et ejus ordine brevi expirare volentesque tempestive iisdem gravissimis dificultatibus et periculis Reipublice providere, statueramus conventum generalem Piotrkovie ad f. divi Thome, apostoli, quem commodum transegimus, in quo metientes cum consiliariis nostris et terrarum nunciis, quam damnosa sit, quamque non expedita ad inopinatos hostium insultus generalis regni motio, presidia vero levia nullius esse usus ad hostilem magnitudinem reprimendam, prout eventus anni preteriti abunde declaravit. Proindeque volentes de firmioribus solito aliquibus presidiis confinium consulere, que absque presenti pecunia constare nequeunt, ut, quoad fieri possit, vitaremus communem motionem, omnibus subditis nostris gravem et damnosam, ad eas contributiones communi omnium tam consiliariorum nostrorum quam etiam nunciorum terrestrium consilio et assensu convenimus et illas ita moderati sumus, ut tametsi onus servitii bellici, quo

regnum defenditur, solis terrigenis de jure incumbat, quia tamen magnitudo hostium vires illorum superare videtur, omnes status ac ordines pariter contingat, ad quas omnes sponte et amore Reipublice libere consenserunt. Que quidem contributiones modo infrascripto solvi et exigi debent.

. . . . . .

Item Valachi ex singulis laneis integris, si illos habent, vel areis, que «dworzyska» dicuntur, duodecim grossos solvent. Et qui agros non habent, a singulo centenario ovium similiter XII. gr. persolvent, sex gr. pro prima et reliquos sex gr. pro secunda rata superius expressa.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 180—184.

CCCLII.

1525. 1525. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie regelui *Ludovicŭ* din Ungaria, că trimite prin Ungaria pe Stanislau de Sprowa, ca oratorŭ la sultanulŭ turcescŭ, de órece se teme, ca se-lŭ trimită prin Moldova.

Sigismundus, Rex Polonie, Ludovico, Regi Hungarie.

Serenissime princeps. Mittimus oratorem nostrum, Mgcum. Stanislaum de Sprowa, castellanum zarnoviensem et capitaneum opocznensem ad imperatorem Turcorum per regnum Mtis. vre. Ungarie, quem mittere quidem per Moldaviam decreveramus, sed veriti sumus eum illi itineri et fidei credere. Proinde rogamus plurimum Mtem. vram. providere literasque suas per manus hujus cubicularii nostri dari faciat ipsi oratori nostro de securo per regnum et dominia sua transitu, ne qua mora vel impedimenta illius pariant utrique nostrum majores difficultates apud illum imperatorem aliqua sinistra suspicione, cum jam alioqui post significatam illi jam pridem missionem ipsius oratoris satis superque tardaverimus illum expedire. Faciet Mtas. vra. rem summe necessariam et salutarem. Que felicissime valeat.

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 277.

CCCLIII.

1525. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie archiepiscopului din Strigonŭ, că trimite unŭ oratorŭ la sultanulŭ turcescŭ, şi cu tóte că drumulŭ ar fi multŭ mai scurtŭ prin *Moldova*, însă temêndu-se de voivodulŭ de acolo, dênsulŭ trimite pe oratorulŭ seu pe drumulŭ din Ungaria. 1525.

Sigismundus, Rex Polonie, Archiepiscopo Strigoniensi.

Rme. in Christo pater etc. Expectavimus satis longum tempus, cupientes certiores fieri, quidnam Sermus. dnus. rex Ludovicus, nepos noster charissimus, in causa ineundarum cum imperatore Turcorum induciarum deliberaret et constitueret; sed cum ab ejus Mte. nihil certi hactenus intelligere potuerimus, constituimus jam tandem oratorem nostrum ad eundum imperatorem Turcorum mittere, cui fuit quidem iter longe brevius et commodius per Moldaviam, sed non satis fidebamus vojevode illi, securiusque est visum nobis, ut idem orator noster per Ungariam proficisceretur. Rogamus igitur Ptem. vram. velit ab eodem Sermo. nepote nostro eidem oratori nostro literas pro libero ac securo per regnum Ungarie transitum obtinere easque in manus hujus tabellarii nostri dare, nostro oratori reddendas. Qui si et itineris ducem ab illius Mte. Rma. Dtio. vra. obtinere poterit, faciet nobis in hoc rem longe gratissimam, quam illi vicissim omni studio et gratificatione nostra referemus et cupimus eam bene ac feliciter valere. Datum.

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 278.

CCCLIV.

1525. Instrucţiunea dată de regele *Sigismundŭ* din Polonia oratorului seu trimisŭ la sultanulŭ turcescŭ, pentru ca se reînoiéscă tractatele de amiciţie şi de pace. Regele Poloniei autorisézĕ pe legatulŭ seu se declare, că nu este adevĕrată informaţiunea dată sultanului de *voivodulŭ din Moldova*, şi anume, că Polonii ar fi voitŭ se ocupe cu forţa castrele de la *Chilia* şi dela *Cetatea-albă*. 1525.

Legatio a Sigismundo, Rege Polonie, ad Imperatorem Turcorum, data Stanislao de Sprowa, Castellano Zarnoviensi et Capitaneo Opocznensi.

Serme. ac potentissime cesar. Sermus. princeps, dnus. Sigismundus, Polonie rex et Mg. dux Lithuanie, dnus. meus gratiosissimus, mittere me

dignatus est ad visendam sanitatem Mtis. vre. In primis plurimam salutem dicit ex animo optans, ut Mtas. vra. et diutissime valeat et illi omnia pro voto ac desiderio succedant tanquam amico et vicino suo.

Offerende litere dehinc creditive,
quibus lectis dicendum :

Serme. cesar. Sciens Mtas. domini mei et in memoria habens, que fuerit illi amicitia et conjunctio tam Sermo. olim parente Mtis. vre. quam etiam predecessoribus suis cum majoribus Mtis. vre., mittere me dignata est ad Mtem. vram. causa renovande et reintegrande ejusdem amicitie et conjunctionis cum Mte. vra. et inter regna, dominia ac subditos communes Mtum. vrarum.

Misisset vero dudum illius Mtas. ad gratulandum provectioni ad sedem paternam vre. Sertis., nisi bello longinquo a regno suo tunc occupata fuisset et nisi etiam intellexisset, Mtem. vram. suis quoque bellis illo tempore fuisse implicitam, sed nunc per me gratulatur et provectioni vre. Mtis. et successibus illius, quos faustos ac felices esse desiderat.

Ut autem ipsa amicitia et conjunctio inter Mtes. vras. ad effectum et firmitudinem deduceretur, committere mihi dignata est illius Mtas. agere tractare et concludere cum vra. Serte. eam amicitiam et conjunctionem, que esset certa stabilis et sincera tam inter Mtes. vras., quam etiam inter regna, dominia et subditos eorum communes, unde cresceret inter ipsas eadem amicitia et utilitas earum ac subditorum communium utrinque augeretur.

Et ut nuncii, mercatores et subditi quicunque Mtum. vrarum. possint ultro citroque inter vras. Mtes. et earum regna et dominia libere commeare, manere et redire negotiarique in omnibus suis mercimoniis et negotiis honestis ac decentibus ita, quemadmodum tempore olim predecessorum Mtum. vrarum. fieri consuevit.

Et quia, (ut scis), nullam adhuc significationem habemus ex Ungaria, utrum easdem inducias cum imperatore Turcorum inire volent dni. Ungari nec ne, et libenter nos illas Sermo. nepoti nostro, dno. Ludovico, Ungarie et Bohemie regi, conciliaremus, intelligentes eas illi esse necessarias, decrevimus id, quicquid ab illius Mte. habebimus, post te mittere teque denuo instruere, quomodo rem tractare debebis.

Quod si non mittemus ipsam instructionem tibi prius, quam ad curiam cesaris pervenies, volumus, ut hoc modo de re ungarica loquaris et agas.

Serme. cesar. Quia Sermus. dnus Ludovicus, rex Ungarie et Bohemie, est nepos Mtis. dni. mei et is in sua etate juvenili existens, nescio quomodo, devenerit ad differentiam cum Mte. vra., dolet ex animo dnus. meus, hanc esse dissensionem animorum inter illum et Mtem. vram.

Et cum ipse dnus. meus esse vult cum Mte. vra. in bona et solida amicitia, cupit, ut pariter inter illam et ipsum dnum. regem Ungarie pax et concordia bonaque amicitia fieret et per me firmaretur, siquidem

ita regnicolis illius regni Ungarie visum fuerit, quorum mentes nondum haberet illius Mtas. in hac re exploratas.

Placeat itaque Mti. vre. ut una cum dno. meo Sermus. quoque dominus Ludovicus, rex Ungarie etc. eam amicitiam et benivolentiam cum Mte. vra. ineat et habeat ita, ut olim inter predecessores Mtis. vre. et reges Ungarie fieri consuevit.

Quod si Ungaris aliter videretur neque grati essent benivolentie Mtis. vre., nihilominus, ut inter Mtem. vram. et Sermum. dnum. meum, regem Polonie Mg. ducem Lithuanie communiaque regna, dominia et subditos Mtum. vrarum. bona pax et amicitia illesa permaneat.

Privatim agenda cum Bassis.

Primum salutatis Bassis nomine regio dicendum illis, ad quid te istic miserimus, ut videlicet pacem et concordiam tractares inter nos et illum cesarem talem, qualis erat inter predecessores utriusque nostrum et similiter ut de ineunda amicitia ac pace inter ipsum cesarem et Sermum. dnum. regem Ungarie tractares, in quantum ita Ungaris visum fuerit, si interim tibi alia instructio a nobis non venerit.

Si requisitus fueris, quanto tempore inducias inire vellemus cum ipso cesare, respondebis, nos unquam optasse neque optare aliquam differentiam esse inter nos et ipsum cesarem et proinde vellemus inducias cum illo sex annorum, ut intra illud tempus posset solidior et diuturnior pax et amicitia inter nos concludi et firmari. Et proinde ages, ut ipse inducie sex annorum inter nos fiant et conficiantur.

Si autem recusabunt tot annorum inducias, dices: breve spatium induciarum malam spem prebere utrinque firme et sincere amicitie et res tanti momenti tractari et confici non possent commode per tanta viarum et locorum intervalla tempore angusto et proinde perstabis quantum poteris in sex annorum induciis. Qua in re si illi pertinaces fuerint, descendes ad quinque annos, si ad id non consentient, nominabis quatuor et postremo, si aliter fieri non poterit, stabis in tribus annis ita quemadmodum ante solitum est fieri.

Si quesitum fuerit, quare cuperemus inducias fieri inter illum cesarem et Sermum. dnum. Ludovicum, regem Ungarie, non habito illius et Ungarorum animo explorato, dices: tum cum expediebaris, conventum actum in Ungaria, noluisseque nos illius conclusionem expectare cum absolutione tui, ne cesar interim longius discederet aut aliquid aliud cause suspicaretur.

Si etiam quererent, quare postularemus inducias ipsi domino regi Ungarie, cum ipse non postulet essetque in hostilitate cum cesare, respondebis ita, ut coram cesare loqueris, nos pro eo, quod Sermus. rex Ludovicus nepos est noster et nos volumus cum cesare solidam habere amicitiam, cupere etiam nos, ut pariter nepos noster nobiscum esset cum illo in bona pace et amicitia constitutus, qui si hujus officii et cure nostre aut subditi ejus ingrati essent ut nihilominus inter nos et cesarem pax et conjunctio inducieque permanerent.

Si quererent Basse, an verum esset, quod vojevoda Moldavie cesari

significaverat, nos voluisse Kiliam et Biologrod expugnare, dices: nobis nunquam fuisse animum aliquem inire controversiam et inimicitiam cum ipso cesare neque ea esse vera, que idem vojevoda Moldavie intimaret persuasumque habere nos, quod cesar talibus ejus significationibus permotus miserat his annis preteritis gentes suas ad dominia nostra, que nobis damnum ingens fecerunt, et proinde ut cesar deinceps non adhiberet fidem talibus intimationibus ipsius vojevode Moldavie, sed si quid illi ejusmodi significaret, posthac mitteret ad nos sciscitatum, utrum ita esset nec ne.

Si quererent de bellis principum Christianorum et capto rege Gallie, dices: verum quidem esse de differentia et conflictu istorum magnorum principum et regem ipsum Gallie captum, verum omnes alios principes christianos et nos pariter interposuisse operam nostram ad illos concordandos esseque nobis certam spem bone pacis et concordie omnium brevi conficiende vel jam hactenus confecte.

Dicendum etiam erit vel cum cesare vel cum bassis, ut illic videbitur, quod Tartari bialogrodenses, qui sunt subditi cesaris, partim soli, partim ascitis sibi Tartaris perekopensibus turbare solent pacem et inducias, que fieri consueverint inter cesares Turcorum et reges Polonie, grassantes in mercatores ultro citroque commeantes et ad fines regni aut ducatus Lithuanie excurrentes et plurima damna perpetrantes, et proinde ut cesar illos a talibus facinoribus contineret, quod etiam erit in articulis induciarum exprimendum.

Inducie firmande sunt juramento cesaris, quemadmodum antehac semper est fieri solitum.

Item ut ipse inducie fiant ad sex annos, ut predictum est, inter nos regnumque nostrum Polonie, Mg. ducatum Lithuanie aliaque omnia dominia et subditos nostros ac inter cesarem ejusque regna, dominia et subditos quoscunque.

Et ut nullum damnum nobis regnoque et ducatui Lithuanie aliisque dominiis et subditis nostris a gentibus quibuscunque cesaris et Tartaris bialogrodensibus aliisque omnibus ipsius cesaris subditis inferantur, ut et pax firma et amicitia solida fiat et observetur utrinque.

Ut nuncii et oratores tam cesaris quam nostri ultro citroque inter nos commeare possent similiter et mercatores ex utraque parte, ut libere ire, redire et commercia et negotia sua libere exercere valeant, theloneis et vectigalibus consuetis persolutis.

Ad eundem modum tractande sunt inducie pro Sermo. rege et regno Ungarie si interim aliam a nobis instructionem non habebis cum conditione in quantum Ungari consentient, alias, illis non consentientibus, inter nos et cesarem fiant inducie modis supra scriptis.

Cetera industrie et virtuti tue committuntur.

Acta Tomiciana. Tom. VII. pag. 279—281.

CCCLV.

1525. Dieta Ungariei întrunită pe câmpulŭ de la Racoşŭ decide: *funcţionarii* de naţionalitate străină se fie scoşi din funcţiuni şi locurile lorŭ se fie suplinite cu unguri; *luteranii* ori unde se vorŭ afla se fie arşi de vii; străinii, cari vorŭ aduce *moneta străină* în ţéră se fie de asemenea arşi de vii; în fine *nobilii celorŭ dóuc-spre-ḑece comitate de la Severinŭ până la Poşega se fie conservaţi în libertăţile lorŭ.* 1525.

Ex Constitutionibus in campo Rákos an. 1525. editis, articuli potiores.

. . . . . .

Externæ nationis Officiales amoveantur, et Ungari illis substituantur, Lutherani comburantur.

Articulus 4.

Cæterum Fukkari, et omnes nationes externæ, qui thesauros Regni palam exhauriunt, et educunt; de hoc regno statim ablegentur, et exmittantur; in eorumque locum Ungari constituantur.

§ 1. Nationes tamen externæ, cujuscunque linguagii existant, si Majestatibus Suis, et huic Regno servire voluerint; ad stipendia consueta libere veniant, et conducant:

§ 2. Attamen in confiniis Regni, Ungarorum more, servire, militareque teneantur.

§ 3. Oratores quoque, Cæsareus et Venetus, e Regno exmittantur.

§ 4. Lutherani etiam omnes de Regno extirpentur: Et ubicunque reperti fuerint; non solum per Ecclesiasticas, verum etiam per Sæculares personas, libere capiantur, et comburantur.

Monetarum extrancarum inductores, comburantur.

Articulus 23.

Caeterum, si qui extroneorum hominum monetas extra regnum istud cusas, et fabricatas, in hoc ipsum regnum de cetero importaverint, et deprachendi poterint mox, et de facto comburantur et incinerentur, pecuniaeque cusae ab eis auferantur.

§ 1. Hospites quoque, et dispensatores earum in hoc regno; si de extero reperti fuerint, pari pœna puniantur.

Nobilibus partium inferiorum; libertas retincatur.

Articulus 30.

Nobiles partium inferiorum; et signanter duodecim Comitatus a Zewrino, usque Posegam; in eorum libertatibus, juxta contenta Decreti conserventur: Et proventus eorum, de desertis restituantur.

Corpus Juris Hungarici. Tom. I. pag. 348—349.

CCCLVI.

1525. 1525. *Ludoviciŭ*, regele Ungariei, concede *Caterinei*, ficei lui *Ionŭ Fiath* din Bănatŭ, dreptulŭ de succesiune bărbătéscă în moşiile părintelui seu situate în districtulŭ Caransebeşului şi alŭ Mihadiei.

Nos Ludouicus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie Memorie commendamus Tenore Presencium significantes quibus expedit vniuersis Quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillime supplicacionis instanciam per eos pro parte Nobilis puelle Catherine filie Egregy quondam Joannis fyath de Ermenys: ex Nobili domina Magdalena, filia Egregy quondam Ladislai de Rakowycza procreate, nostre propterea porrecte Maiestati: Tum uero ad id inducti ne scilicet temporum in processu ipsam puellam catherinam sub tectis contingat diuagare alienis: eandem puellam catherinam in vniuersis medietatibus Porcionum possessionariarum in possessionibus Bwken Chyresnya, Golecz Pyetrosnycza ac Bolwasnycza, Alysque possessionibus porcionibusque et quibuslibet iuribus possessionarys rebusque et personis quibuslibet, iuribus ut puta ipsius condam Joannis fyath genitoris scilicet sui, tam in de Sebes et Myhald, quam alias ubiuis et in quibuscunque districtibus et comitatibus existentibus et habitis, in verum heredem et successorem masculinum duximus instituendam, preficiendo et creando, ac dictas possessiones, porcionesque et quelibet iura possessionaria, simulcum earundem possessionum, porcionumque, et quorumlibet iurium possessionariorum, aliorumque bonorum rerumque quarumlibet, vniuersis pertinencys atque vtilitatibus. Memorate puelle Catherine, ipsiusque heredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis in perpetuam hereditatem ascribendo: Immo instituimus, preficimus, creamus et ascribimus: Et nichilominus attentis fidelibus et gratuitis seruicys dicti quondam Joannis fyath genitoris scilicet eiusdem puelle Catherine: Que idem Sacre imprimis huius Regni nostri hungarie corone et deinde Maiestati nostre pro locorum et temporum varietate non dubitans uitam suam, vsque ad extremum vite sue terminum, decertando ubique uiriliter cum Turcis, omnibus fortune periculis exponere, qui ne mori quidem pro hac Sacra Corona dubitasse dicitur, summa semper cum fidelitate exhibuit et im-

pendit, Totum et omne Jus nostrum Regium, Si quod in predictis possessionibus, porcionibusque et quibuslibet iuribus possessionarys prefati condam Joannis fyath, qualitercumque haberemus aut nostram ex quibuscumque causis vys, modis et racionibus concernerent Maiestatem, Simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinencys quibuslibet Terris scilicet arabilibus cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, siluis, nemoribus, vallibus, vineis vinearumque promontorys, montibus aquis, aquarumque decursibus, Molendinis, et eorundem locis, Generaliter vero quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus, ad easdem et eadem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus premissis sic ut prefertur stantibus et se habentibus, animo deliberato et ex certa nostra sciencia, ac Regie nostre potestatis plenitudine prefate puelle Catherine ipsiusque heredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, dedimus donauimus et contulimus, Immo damus donamus et conferimus iure perpetuo et irreuocabiliter tenendas possidendas pariter et habendas, Saluo iure alieno, Harum nostrarum quibus Secretum Sigillum nostrum, quo vt Rex Hungarie vtimur est appensum, vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude Sabbato Proximo post festum beate Dorothee virginis et martiris. Anno domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo Quinto. Regnorum Nostrorum Hungarie et Bohemie etc. anno nono.

R° Magistri Thome Nadasdj Secretary
Regie Maiestatis.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. 175—176. Originalulŭ pe pergamenŭ în archiva familiară a baronilorŭ Fiath de Ormenişŭ.

CCCLVII.

1525. Oraşulŭ şi districtulŭ *Caransebeşului* se împrumută dela Marcŭ Pemphlinger din Sibiu cu suma de 925 flor. şi se obligă a-i plăti acéstă sumă cu aurulŭ, ce se va spela din riurile acestui districtŭ. 1525 -

Nos Judex Juratique ciues et tota Communitas civitatis Karansebessiensis, item Nobiles et Aurilotores ejusdem Districtus Karansebessiensis fatemur et recognoscimus per praesentes, quod egregius Dominus Marcus Pemphlinger Judex regius et Comes Camerae Cibiniensis nobis ad rationem auri in partibus istis prouenire debentis florenos noningentos et viginti quinque in moneta antiqua et bona mutuo dedit, quosquidem noningentos et viginti quinque florenos ab eodem in paratis pecuniis leuauimus et recepimus tali conditione, vt omne aurum, quodcunque in partibus illis undecunque prouenire solet, totum ad manus suas et filii sui Joannis fideliter semper dare

et administrare teneantur, ipse autem dominus Marcus pro unaquaque marca auri florenos quinquaginta duos cum dimidio soluat: et tamdiu hoc facere teneamur, et adstricti simus, quousque praescriptos noningentos et viginti quinque florenos per nos eidem et filio suo in auro exsoluerimus. — Quae omnia praemissa firmiter et inviolabiliter observanda nos sub fide nostra Christiana ac honoris et humanitatis nostrae amissione promisimus et obligavimus, imo promittimus et obligamus, successores quoque nostros obligatos esse volumus, harum nostrarum sigillo civitatis nostrae communitarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Cibinii fer. tert. proxima ante festum Margarethae A. D. 1525.

Pesty, A Szörényi Bánság. I. pag. 446—447. (Protocoll. Magistratuale Cibiniense 1522—1607 comunicatü de Eder, in Adversaria III pag. 1294).

CCCLVIII.

1525. 1525. *Universitatea săséscă* din Transilvania promite regelui *Ludovicŭ*, că în curêndŭ i va plăti contribuţiunea cu care este datóre, însă cere dela regele, ca districtulŭ Bistriţei din Transilvania se nu mai plătéscă *voivodului din Moldova* suma de 1000 fl., ce i s'a promisŭ din partea regelui ca ajutoriŭ de resbelŭ.

Nos Magistriciuium Judices et Jurati Seniores Uniuersitatis Saxonum Septem et Duarum Sedium, necnon Ciuitatum Bistriciensis, Brassouiensis et terre Barcza, fatemur per presentes, Quod nos ad Mandata et requisicionem Serenissimarum Maiestatum Ludouici Regis, domini nostri Naturalis et graciosissimi, Et Domine, Marie, Regine, Domine similiter nostre graciosissime, Censum Sancti Martini proxime futuri, cum defalcacionibus combustorum fl. sex Milia septingenta ad festum Beati Galli confessoris affuturum, Maiestatibus suis soluere promisimus, Immo promittimus harum nostrarum vigore et Testimonio literarum mediante, preterea Id non pretermisso (sic) quod litere Regie Maiestatis Magnifico Domino wayuode Moldauiensi apud Bistricienses super mille florenos deputatos ex eodem censu soluendos, ab eijsdem Bistriciensibus remoueantur. Datum Cibiny feria sexta proxima post festum visitacionis Beatissime virginis Marie, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo Quinto.

Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. IV Band. 3 Heft. pag. 80.

CCCLIX.

1525. Din registru de venituri şi de cheltueli alŭ castelanilorŭ dela *Branŭ*. (Estrase). 1525.

Anno domini et iubileo millesimo quingentesimo vigesimo quinto, electi sunt castellani castri Therch prudentes et circumspecti Jacobus Clementis et Anthonius Aurifaber, qui perceperunt et exposuerunt pecunias infrascriptas, de quibus debebunt dare suo tempore rationem etc.

Percepta ex ladula etc.

Item feria secunda ante festum beati Anthonii abbatis ex ladula in gradu . . . . . asp. 41
Percepta de decimis agnellorum . . . . . flor. 6 asp. 25
Item de decimis apum . . . . . flor. 2 asp. 22
Item de lino, quod seminatum est prope castrum per Rosnenses et Kerestyenfalwa . . . . . flor. 7 asp. 41
Item de Zerne et Thwhan . . . . . flor. 20

Percepta de decimis maioribus etc.

Item Batsfalw et Torkes . . . . . flor. 8
Item Hwzywfalw . . . . . flor. 8
Item Zent Myhalfalw . . . . . flor. 3 asp. 25
Item Tatrangh, Purkerecz et Zayzon . . . . . flor. 3
Item Krizbagh . . . . . flor. 4
Item Apacya . . . . . flor. 4 asp. 25

Exposita ad usum castri etc.

Item feria sexta ante festum beati Anthonii pro duobus octogenariis vasis vini . . . . . flor. 18
Sabbato post pro carnibus . . . . . asp. 20
Item eodem die Romano vigili pro calceis . . . . . asp. 7
Sabbato post pro carnibus . . . . . asp. 20
Item iterum pro uno vase vini Transalpino . . . . . flor. 11
Item Romano vigili pro calceis anni . . . . . asp. 13
Item pro funibus quibus Walachi sententiari debebant . . asp. 2
Item ipso die beatissimae ac individuae trinitatis quando dominus Anthonius Aurifaber profectus fuerat ad castrum ex parte 4 furum Walachorum pro salario familiarium, et vectura et expensis . . . . . flor. 1 asp. 38

Item Cziganis pro tunc . . . . . asp. 20

Item Thomae Scharkan vice castellano expensis ad dominum Radul waywodam cum uno familiari ex parte illorum furum flor. 1 asp. 25

Item feria quarta post festum corporis Christi quando dominus Anthonius profectus fuerat cum notario ad castrum in negotio praescriptorum furum expensis et salario familiarium ac vectura insimul . . . . . flor. 1 asp. 27

Item Cziganis pro tunc pro bibalibus . . . . . asp. 10

Item ipso die beati Egidii quando orator regis Poloniae ivit ad partes Transalpinas pro singulis expensis pro tunc factis insimul etc. . . . . flor. 1 asp. 18

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. pag. 626—633.

CCCLX.

1525. 1525. Diferite date, ce privescŭ istoria Românilorŭ, estrase din registrulŭ de cheltueli alŭ regelui *Ludovicŭ* din Ungaria.

(15 Ianuarie.)

Item die dominico proximo post festum beati Pauli primi heremite, Stephano Maylad dispensatori Regie Maiestatis, ad conseruacionem coquinarum sue Maiestatis, dati sunt, fl. C.

(21 Ianuarie.)

Eodem die Paulo Hangachy Michaeli Pethew et Nicolae Zala peditibus Zewreniensibus, qui venerant ad Regiam Maiestatem pro petendo subsdio a sua Maiestate, ut expectent relacionem, pro expensis dedi fl. I.

(28 Ianuarie.)

Eodem die subscriptis aulicis huzaronibus Regie Maiestatis in Karansebes seruientibus, ad racionem seruiciorum suorum distribute sunt pecunie modo subscripto:

Domino Emerico Czybak Capitaneo fl. CCCCCCC XXXII.

Domino Ladislao Chaky fl. CCCCCC XXXII.

Domino Gaspar Paxy fl. CCC XVI.

Joanni Lewkews de Kallo fl. C LXXII.
Stephano Besseney fl. C LVIII.
Luce Maryay fl. C LVIII.
Georgio Skarycha fl. C LVIII.
Nicolao Abranffy fl. C LVIII.
Michaeli Somlyay fl. LXXXVI.
Bernardo Zalay fl. C LVIII.
Stephano Kemen fl. C XIII.
Joanni Bokosnycza fl. LXIII.

(1 Februarie.)

Eodem die Joanni Zokoly aulico huzaroni Regie Maiestatis ad racionem seruiciorum suorum dati sunt fl. L.

(8 Februarie.)

Eodem die Joanni Sandor et Nicolao Kaztrucz de Karansebes, qui vocati fuerant ad Regiam Maiestatem, ex parte conseruacionis castri Myhald, ut expectent relacionem, pro expensis dedi fl. IIII.

Eodem die Darko, Wlad, Woyan et Blasio waydis de Themeswar, qui venerant ad Regiam Maiestatem pro impetrandis seruiciis ipsorum, ut expectent relacionem, pro expensis dedi fl. III.

(15 Februarie)

Eodem die Magnifico domino Joanni Dragffy comiti Themesiensi ad racionem sallarii sui dati sunt fl. C.

Eodem die Nicolao Kaztrucz et Joanni Sandor de Karansebes, qui vocati fuerant ad Regiam Maiestatem ex parte construccionis castri Myhald, remissis cum relacione, pro expensis dati sunt fl. V.

(16 Februarie.)

Eodem die Georgio More seruitori Ladislai Erdewhg (a)ulici huzaronis Regie Maiestatis, pro impetrandis seruiciis domini sui, ut expectaret relacionem, pro expensis, ad racionem seruiciorum domini sui, dedi fl. IIII.

(22 Februarie.)

Eodem die Magnifico domino Johanni Dragffy Comiti Themesiensi ad racionem sallarii sui dati sunt fl. M.

(23 Februarie.)

Eodem die ad manus Joannis Bokosnycza aulici huzaronis Regie Ma-

iestatis et iudicis de Karansebes, medio Blasii Nagh seruitoris Emerici Czybak Capitanei uniuersorum aulicorum huzaronum sue Maiestatis ad Themeswar seruiencium, pro conducendis peditibus et castellanis ad castrum Myhald, dati sunt fl. CCCCC.

(24 Februarie.)

Eodem die Joanni Zalancy nuncio domini Radwl wayde Transalpinensi, qui venerat ad Regiam Maiestatem cum certis nouitatibus ex parte Thurcorum, ut expectaret relacionem, pro expensis et conseruacione equorum suorum dati sunt fl. XX.

(25 Februarie.)

Item sabbato post festum beati Mathie apostoli, Stephano Maylad dispensatori Regie Maiestatis ad conseruacionem coquinarum sue Maiestatis dati sunt fl. XXXVI.

Eodem die Blasio wayde de Ewthwen, Wlad wayde de Themeswar, qui venerant ad Regiam Maiestatem pro impetrandis seruiciis ipsorum, ut expectent relacionem, pro expensis dedi fl. IIII.

Eodem die Paulo Fonthwl seruitori domini Sylha de Bohemia, medio cuius idem dominus Sylha certa arma Regie Maiestati miserat, iussu sue Maiestatis, pro expensis dedi fl. VII.

(27 Februarie.)

Eodem die Jacobo Pesty de Karansebes, qui venerat ad Regiam Maiestatem cum certis nouitatibus ex parte Thurcorum, ac pro petendis gentibus a sua Maiestate ad Karansebes, ut expectaret relacionem, pro expensis dedi fl. II.

(1 Martie.)

Item feria quarta in die cinerum, Stephano Maylad dispensatori Regie Maiestatis ad conseruacionem coquinarum sue Maiestatis dati sunt fl. XXXVI.

Eodem die Philippo Bayol pincernario Reginalis Maiestatis, iussu Regie Maiestatis, dati sunt fl. XL.

(3 Martie.)

Eodem die Wlad et Blasio waydis de Themeswar, qui venerant ad Regiam Maiestatem pro impetrandis seruiciis ipsorum ut, expectarent relacionem, pro expensis dedi fl. III.

Eodem die Joanni Zalanczy nuncio domini wayde Transalpinensis, qui

venerat ad Regiam Maiestatem cum certis nouitatibus ex parte Thurcorum, remisso cum relacione, pro expensis dati sunt fl. XXXII.

Eodem die Philippo Vayuodycz dapifero Regie Maiestatis ad racionem seruiciorum suorum dati sunt fl. XV.

(6 Martie.)

Eodem die Blasio wayde de Ewthwen et Wlad wayde de Themeswar, qui venerant ad Regiam Maiestatem pro impetrandis seruiciis ipsorum, ut expectent relacionem pro expensis dedi fl. II.

(7 Martie.)

Eodem die magistro Joanni pictori, pro pictura illius vexilli, quod Regia Maiestas dedit dominis Comitibus Themesiensibus, dedi florenos trigintasex, et pro reparacione haste simul cum pictura dedi florenum unum denarios quadragintaquinque, et faciunt fl. XXXVII. d. XLV.

Eodem die Stephano Kemen aulico huzaroni Regie Maiestatis in Karansebes seruienti ad racionem seruiciorum suorum dati sunt fl. LXXX.

(8 Martie.)

Eodem die Wlad wayde de Themeswar, qui venerant ad Regiam Maiestatem pro impetrandis seruiciis suis, remisso cum relacione, pro expensis dedi fl. VI.

(9 Martie.)

Eodem die Jacobo Pesthy de Karansebes, qui venerant ad Regiam Maiestatem pro impetrando subsidio eidem ciuitati, remisso cum relacione pro expensis dedi fl. V.

(14 Martie.)

Eodem die Thome et Georgio prybecis, qui venerant ad Regiam Maiestate, pro petendo subsidio a sua Maiestate, ut expectarent relacionem, pro expensis dedi fl. II.

(16 Martie.)

Eodem die Thome et Georgio prybecis, qui nunc de Thurcia ad dominum Petrum Krwssyt profugerant, Regie Maiestati pro subsidio supplicantibus iussu sue Maiestatis, dati sunt fl. XXXII.

(20 Martie.)

Item feria secunda proxima post dominicam Oculi, Stephano Maylad dispensatori Regie Maiestatis ad conseruacionem coquinarum sue Maiestatis dati sunt fl. XVIII.

Eodem die Geogio Basy seruitori domini wayde Traussiluanensis, in recompensam expensarum suarum, quas idem superioribus annis in certis et arduis negociis Regie Maiestatis et Regni Transalpinam missus fuerant, fecit, iussu sue Maiestatis dati sunt fl. XL.

(23 Martie.)

Eodem die Joanni Horwath seruitori domini Joanni Kallay, qui anno preterito omnes res suas in castro Zewreniensi amiserat, pro subsidio, iussu Regie Maiestatis, dati sunt fl. XX.

(28 Martie.)

Eodem die Joanni Dragffy alias comiti Themesiensi ad racionem seruiciorum suorum dati sunt fl. CLXXV.

(29 Martie.)

Eodem aie Ladislao Pethew adolescenti Regie Maiestatis ad racionem seruiciorum suorum dedi fl. II.

(30 Martie.)

Eodem die Anthonio Poharnok dispensatori Thodor oratori domini Wayde Moldauiensis, ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem dati sunt fl. X.

(31 Martie.)

Eodem die Anthonio Poharnok dispensatori Thodor oratoris domini Wayde Moldauiensis ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem dati sunt fl. XX.

(1 Aprile.)

Eodem die Luce Maryay Capitaneo de Caransebes ad racionem seruiciorum suorum dati sunt fl. DCC.

Eodem die Anthonio Poharnok dispensatori Thodor oratoris domini wayde Moldauiensis, ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem, ad duos dies dati sunt fl. XX.

(2 Aprile.)

Eodem die Crestha, Radoza, Zthoyan et Chewethko profugis de Orswa, qui venerant ad Regiam Maiestatem pro impetrando subsidio a Maiestate sua, remissis cum relacione, pro expensis dati sunt fl. XXII.

(3 Aprile.)

Item feria secunda post dominicam Judica, Anthonio Poharnok dispensatori Thodor oratoris domini wayde Moldauiensis, ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem, dati sunt fl. XL.

(4 Aprile.)

Eodem die Anthonio Poharnok dispensatori Thodor oratoris domini wayde Moldauiensis, ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem dati sunt fl. XX.

(5 Aprile.)

Eodem die Balthasar literato seruitori Magnifici domini Joannis Dragffy alias comitis Themesiensis, qui venerat ad Regiam Maiestatem pro impetrandis seruiciis suis deseruitis, remisso cum relacione, pro expensis dedi fl. II.

(6 Aprile.)

Item feria quinta proxima ante dominicam Ramispalmarum, Antonio Paharnok dispensatori Thodor domini wayde Moldauiensis, ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem dati snnt fl. LX.

(8 Aprile.)

Eodem die Anthonio Poharnok dispensatori Thodor oratoris domini wayde Moldauiensis ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem dati sunt fl. XL.

(9 Aprile.)

Eodem die Benedicto Chako siculo, quem Regia Maiestatis, ad dominum waywodam Moldauiensem in certis rebus et negociis sue Maiestatis miserat, pro expensis suis per eum factis, iussu sue Maiestatis dati sunt fl. LXXXX.

(10 Aprile.)

Eodem die Anthonio Poharnok dispensatori Thodor oratoris domini wayde Moldauiensis, ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem dedi fl. XX.

(11 Aprile.)

Eodem die Anthonio Poharnok dispensatori Thodor oratoris domini wayde Moldauiensis, ad conseruacionem coquine et equorum eiusdem dati sunt fl. XX.

(12 Aprile.)

Eodem die Luce vectori Pesthiensi, qui unam bombardam et tres traczk ad Karansebes missas usque ad oppidum Keczkemeth duxit, pro mecede sua dati sunt fl. X.

(13 Aprile.)

Eodem die Thodor oratori domini wayde Moldauiensis, qui ad Regiam Maiestatem in legacionibus venerat, remisso cum relacione, pro remuneracione sua dati sunt fl. C.

Eodem die Dragus interpreti eiusdem oratoris domini wayde Moldauiensis pro subsidio dati sunt fl. X.

Eodem die Georgio Dobay seruitori nostro, cum Thodor oratore domini wayuode Moldauiensis usque fluuium Ticie pro comitiua misso, pro expensis dedi fl. VI.

(11 Iunie.)

Eodem die Anthonio Remethe Capitaneo peditum de Sebes, qui venerat ad Regiam Maiestatem pro impetrandis seruiciis peditum, ut expectaret relacionem pro expensis dedi fl. X.

(18 Iunie.)

Eodem die Demetrio Danch dapifero Regie Maiestatis ad racionem seruciorum suorum dati sunt fl. X.

(28 Iunie.)

Eodem die Joanni Bokosnycza iudici de Karansebes, qui venerat ad Regiam Maiestatem pro declarandis periculis et necesitatibus, ac petendo subsidio eidem ciuitati Karansebes, ut expectaret relacionem, pro expensis dati sunt fl. XX.

Fraknói, Liber rationum Ludovici II. Budapestini 1876. pag. 9—177.

CCCLXI.

1525. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Moldovei* a trimisŭ unŭ solŭ la regele Ungariei făcându-i cunoscutŭ, că sultanulŭ turcescŭ a terminatŭ pregătirile sale de resbelŭ, şi după cum se vorbesce voiesce se vină séŭ în *Ungaria*, séŭ, în *Moldova*, ori asupra *Apuliei*. 1525.

. . . . . .

Qui è venuto un messo del Moldavo Mandato al Re per nuntiare che il Turco è quasi in ordine, dona fama che è per venire o in Ungaria o in Moldavia o in Puglie, et che lui crede che sia per Puglia piu presto che per nixuno altro loco, puro admonixe il Re che stia vigilante. Dice che li Tartari han privato lo Imperatore loro posto dal Turco, et che han levato due fortaleze di importantia al Turco, et che tenino assediato lo lor Imperatore in un'altra fortaleza, cossi stretto che non è per potere fuggire : han levato un giovanetto per Imperatore.

. . . . . .

Budae xv. Februarii 1526 etc.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 751. — Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tomus I. pag. 322.

CCCLXII.

1526. 1526. Baronulŭ *Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie secretariului papalŭ, că după informaţiunile primite de la Pavelŭ voivodulŭ, care a fugitŭ din Turcia, sultanulŭ turcescŭ a făcutŭ pregătiri mari, ca în anulŭ acesta se atace Ungaria; că la începutŭ planulŭ de resbelŭ alŭ sultanului era, se plece către Buda prin *Ţéra-românéscă*, de unde ar puté uşorŭ sĕ capete unŭ ajutoriŭ de 60,000 ómeni pedestrime şi călărime, dar în fine considerându dificultăţile, ce le presintă trecerea Dunărei pe dóue locuri şi drumulŭ, ce avea se-lŭ facă prin Transilvania, prin o ţéră muntósă, sultanulŭ s'a decisŭ se atace Ungaria pe linia de la Sava.

Reverendissimo [1] Monsignore et Patrone honorandissimo.

Le mie ultime foro di XIIII. del presente; di poi, havuto che hebbe Monsignor Colocense audientia di Sua Maestà, l'ho parlato largamente, et mi dice che quel Paulo Vayoda che è novamente fugito da Turchi, referisce che in Consiglio del gran Turco si è trattato di la guerra di Ungaria molto, et la conclusione è stata, che se mai il Turco non have Buda che è capo del Regnio, che mai è per quietare; inpero che nè Belgrado, nè Severino, nè Sabach lo pò tenere securo da la guerra di Ungaria, essendo lo capo del Regnio in essere; ma pigliata la città principalle del Regnio, non remaneria di Ungaria più un sol castello che non sia il suo. Poi si è trattato di la via che haveria di fare lo exercito. Parve alhora che si venisse per la via di Transilvania, per la quale potria havere commodamente sessantamila persone tra piede et a cavallo de la Transalpina vicina. Fu lo sequente giorno chiamato uno Rasciano patrico in questo regnio, et addomandato del camino, dissuase quella via, cum dire che, e facean quella via, havean da passare il Danubio due volte et la Tissa pur fiumara grossa et navigabile, poi che la Transilvania era terra stretta et montuosa et che Ungari molto meglio l'haverian possuta defendere che nixuna altra, per essere molto habitata et forte; ma che el suo camino era di venire per il Savo, ove have il Turco il passo,

---

1) Aceeaşi scrisóre se află publicată în limba latină de Pray în Epistolae Procerum regni Hungariae. Pars. I. pag. 210—215. Nu se spune însă, dacă textulŭ latinŭ este originalŭ séu numai o simplă traducţiune după celŭ italianŭ. Noi reproducemŭ aici şi textulŭ latinŭ publicatŭ de Pray, fiindŭ-că scrisórea acésta ni se pare importantă pentru împrejurările atâtŭ de critice, prin cari au trecutŭ Ungaria şi ţĕrile românesci în anulŭ 1526.

Reverendissime etc. Ultimae litterae meae datae fuerant die 14. mensis praesentis, postea habito a Domino Colocensi cum sua Majestate colloquio, multa cum eodem verba feci. Dicit mihi, quod ille Paulus Vajvoda, qui recenter fugit a Turcis, referat, quod in consilio Sultani multum actum sit de bello Hungarico, et conclusum sit, quod nisi Turcus Budam regni caput obtineat, quieto sibi esse nunquam liceat. Nam nec Belgradum, nec Severinum, nec Sabacsium, tutum ipsum a bello Hungarico praestare possunt, stante regni metropoli salva, at hac occupata nullum in Hungaria, ne castellum quidem esse remansurum, quod non in potestatem suam migret. Deinde tractatum fuisse de itinere, quo ducendus esset exercitus, videbatur tunc per Transsilvaniam esse eundum, eo quod e vicina Transalpina facile 60,000 qua peditum, qua equitum colligi possent. Sequenti die vocatus est quidam Rascianus, notitiam habens hujus regni, et interrogatus de itinere, disvasit illud, dicendo, quod si eam inirent viam, deberent bis transmittere Danubium, item Tibiscum flumen etiam magnum, et navigabile, tum Transilvaniam esse terram angustam, et montosam, ipsam utpote populosam, et fortem, melius ab Hungaris defendi posse, quam aliam quamlibet, suam vero opinionem esse, ut iter per Savum suscipiant,

et che di poi non li remaneria si non lo Dravo, minor fiume del Savo, ove come da niente haveria possuto far ponte; poi che non haveria più obstaculo insino a Buda et insino a Vienna; maximamente se per il Dannubio facesse venire l'armata di mare, et cossi condurria securo l'uno exercito et l'altro senza contradittione. Parve che costui dicesse alcuna cosa, et cossì fu ordinato che fossero chiamati a corte questi Zanzachi et Vayvodi che sono a li confini intro li quali fu chiamato lui. Questi foro introdutti in Consiglio et li fu proposto che dovesser donare tre vie, per le quali si potesse condurre lo exercito più commodamente a Buda. Fu la sententia di tutti che la via del Savo era la più secura et la più commoda, como in fatto è. Pur ne foro proposte alcune altri. Fatta questa conclusione, furno licentiati. Poi nel primo di Decembre venne da Caesar uno editto per tutto il suo paese, che si mettessero ad ordine per la guerra. Aggionge a questo che la mente di Caesare et la ultima resolutione che lui sol fare in le guerre, è impossibile di sapersi; inperò che solo lui et dui o tri Bassà suoi la ponno sapere; ma per la segni che si vedono et ponno vedere, è di fermo iuditio che questo anno il Turco farrà expeditione contra la Ungaria. Li segni sono questi detti di sopra, et questi altri. È consuetudine del Turco che ogni anno al primo di Dicembre fa editto, che ogniuno sia ad ordine per la expeditione futura; ma quanno non have intentione di far expeditione per quel anno, una o due settimane poi, al più lungo, scrive a li Vayuodi et Zanzachi et altri offitiali suoi, che fazino congregatione et addomandino subsidio pecuniario da li populi. Quanno questo si fa, è segno che per quel anno non vol fare expeditione. Questo anno dice che si è fatto lo editto et non si è scritto a li offitiali; et erano passate tre settimane non che due; et dice che si si havesse scritto, lui havea di essere uno che haveria havuto lettere. Dice essere intrati in Belgrado trenta carri pieni di chiodi et ferramenti, atti a far ponti et navi, li quali lui havea visto, et che si è provisto che nixun maestro da far legname, nè fabbro si debba partire da quella provintia vicina ad Ungaria. Dice

---

ubi Turcus passum habet, inde nihil restare nisi Dravum amnem, Savo minorem, in quo pons nullo negotio fieri posset, a Dravo nullum obicem usque Budam esse habituros, quin usque Viennam, praesertim si exercitus maritimus per Danubium deduci juberetur, ita uterque exercitus sine obstaculo duceretur.

Videbatur, quod ipse dixisset aliquid, et ita statutum fuit, ut ad aulam vocentur hi Sangiaci, et Vajvodae; qui sunt in confiniis, inter quos vocatus etiam fuit iste (Paulus). Hi in Consilium inducti sunt, estque ipsis propositum, ut tres vias ostenderent, per quas commodius exercitus Budam duci posset, fuit omnium sententia, viam per Savum esse tutissimam, et commodissimam, quemadmodum re ipsa est, nihilominus propositae sunt aliquae aliae. Facta hac conclusione dimissi sunt. Postea 1. Decembris (prioris anni) venit a Caesare edictum in omnem regionem, ut parati essent ad bellum, hinc addit (Paulus) impossibile esse, ut voluntas Caesaris, ejusque ultima resolutio, quam de bellis habet, ab aliquo sciatur, eo quod ipse solus, et duo, vel tres Bassae sui duntaxat eam scire possint, sed ex signis, quae videntur, et videri possunt, firmum indicium est, hoc anno Turcum expeditionem contra Hungariam esse suscepturum.

Signa autem sunt haec, et alia. Mos est Turco, ut omni anno prima Decembris edictum mittat, ut quisque se paret ad futuram expeditionem, sed quando non habet intentionem, eo anno suscipiendi expeditionem, una vel duabus septimanis post, ut maxime sero, scribit Vajvodis, et Sangiacis, aliisque Officialibus suis, ut conventum celebrent, et petant subsidium pecuniarium a populis. Quando hoc fit, signum est, nolle Turcum eo anno bellare. Hoc anno, ait, factum esse edictum, et non esse scriptum officialibus, licet non duae, sed jam tres septimanae effluxerint, dicit, si scripsisset Turcus, ipse inter eos esse debuisset, qui litteras accepissent. Dicit praeterea, Belgradum introivisse 30 curus, plenos clavis, et ferramentis aptis, ad pontes, et naves struendas, quos ipse vidisset, provisumque esse, ne quis ex ea provincia Hungariae vicina magister lignarius, aut faber exiret. Item dicit, ligna, quae devecta erant ad Savum ex adverso loci S. Demetrii, cum fama extruendi ibidem

di più che lo ligname che era condotto al Savo al rencontro di San Demeter, cum fama che voleano far una rocca per guardia di quel passo, è stata condutta per far navi et ponti, et non per altro; ma Turchi spargino quella fama per coprire lo lor disegnio.

Io ho addomandato la causa de la sua venuta in Ungaria, parendomi che essendo costui ben visto in la patria sua, et havendo lo loco che tenía, che certo era grande, et conoscendo lo periculo manifesto di Ungaria, chè o non dovea venire quì o le cose che dice son simulate. L'Arcivescovo mi dice che lui non dice altra causa se non che havendo servito il Re molto tempo di havisi, al presente era quasi discoperto, et timendo di sè, ha voluto mettersi in salvo, volendo dimostrare tutto esserli venuto per servitio di questa Maestà, per vendere il suo caro; ma che la vera causa è che questo Paulo era secretario et intrinsico molto di Ferat Bassà, quello che fu decapitato, poi di la morte del quale fu alcuna seditione in li Jannizari di la porta di Caesare, cum dire che Enbrai Bassà havea fatto morire un gran Capitano senza causa; poi sopravinendo lo tumulto de li soldati contra Embrai et saccheiato che ebbero la casa sua, questo Paulo si trovò ad concitare anchor lui sobto mano li Jannizari contra Enbrai, per vendicarsi di lo suo Ferat Bassà morto. Al presente essendo stato restituto Enbrai nel suo honore et stato, have incusato et incusava questo Paulo per proditore, et essendo la somma di tutte le facende in mano di Enbrai, si have dubitato et si è fuggito. Dice anchora l'Arcivescovo di haver enteso un'altra causa et essere questa, che quanno fu morto Ferat, li fu levata tutta la robba che si trovò; ma che in poter di Paulo era rimasta bona somma di denari et di argento. Enbrai lo calunpniava et cercava per questa via di levarli la robba et la vita. Lui si ha voluto mettere in salvo, et crede l'Arcivescovo che habbi et denari et argento in bona somma.

Dice costui di più che Caesare di natura sua è inclinato ala cachia et alo otio et piacere; ma che è impossibile substenere li soldati molto tempo senza guerra. Dice anchora che have bene altri inimici oltra il Re di Ungaria, como è il Sophi.

---

munimenti ad custodiam ejus Passus, eo devecta sint ad faciendas naves, et pontes et non ad alium usum, sed Turcos spargere illam famam, ut occultent suum consilium.

Ego interrogavi causam sui adventus in Hungariam, ratus, cum ipse acceptus sit in patria sua, et stationem insignem occupet Hungariam autem in manifesto periculo videat, aut non debuisset huc venire, aut ea, quae dicit, sint simulata. Archiepiscopus mihi dixit, quod ipse non aliam causam adventus sui alleget, quam, quod cum longo tempore regi servivisset relationibus faciendis, nunc propemodum proditus sit, quapropter sibi metuisse, et in salvo collocare se voluisse. Velle itaque ostendere, haec sibi accidisse ob servitium Majestati suae praestitum, ut suum charo vendat, sed veram causam adventus hanc esse. Paulus iste fuit Secretarius, et intimus Ferat Bassae, ejus, qui fuit decollatus, post cujus mortem fuit aliqua seditio inter Janiczaros Portae Caesareae. Dicebant enim Embrai (fors Ibraim) Bassam, occidi curam magnum capitaneum sine causa. Tum deinde militum contra Embrai excitato, et domo sua expilata, hic Paulus concitabat ipse quoque occulte Janiczaros contra Embraim, ut suum Ferat Bassam defunctum vindicaret. Nunc Ebraim Bassa in honorem, et statum restituto, hic incusavit Paulum, tamquam proditorem, et, cum rerum omnium summa in manu Ebraim posita sit, Paulus diffidens fugit. Dixit etiam Archiepiscopus, se aliam causam intellexisse, et esse istam, quod, quando mortuus est Ferat omnis ejus substantia, quae reperta est, ablata sit, sed quia in potestate Pauli remanserat bona summa pecuniae, et argenti, Embrai ipsum criminabatur, et quaerebat hac via aufferre substantiam, et vitam, ipse in tuto se collocare voluit, et credit Archiepiscopus, quod et pecuniam, et argentum in bona quantitate habeat.

Dicit iste (Paulus) praeterea, quod Caesar natura sua inclinatus sit ad venationem, et ad otium, ac voluptatem, sed impossibile esse sustinere diu milites sine bello. Dicit etiam, quod et alios inimicos habeat prae-

Poi di havere enteso questo, son venute lettere da lo ambaxatore del Re di Pollonia che ritorna di Turchia. Dice lo apparato di la guerra essere certissimo, et che lui have parlato cum Enbrai Bassà sopra la tregua cum Ungaria et che Enbrai li have resposto che non è necessario di parlare per Ungaria, chè la Ungaria è in altro conto che Pollonia. «Fate le cose vostre. Lassate stare quelle di Ungaria». Pur intro lo raggionare disse: «Per essere lo Re vostro parente del Re din Ungaria, se lo Re vostro la proponesse, forse che Caesare la intenderia, ma io non lo credo.» Di queste lettere non ho possuto haver copia anchora; ma l'ho inteso da chi l'have lette.

Lo Vayuoda di Transilvania scrive anchora de li apparati de la guerra, et che intende da li suoi exploratori essere pure contra Ungaria, benchè non li scriva cossì minutamente.

. . . . . .

XVIII. Januarii 1526.

Al servitio di Vostra Signoria prontissimo
Lo Barone del Burgio
Nuntio di Sua Santità per Ungaria.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 303—307. — Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 743—744.

CCCLXIII.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, despre resbelulŭ întêmplatŭ între *voivodulŭ Moldovei şi voivodulŭ Ţĕrei-românesci*, din causa unei cestiuni de căsătorie cu fetele lui Basarabŭ voivodulŭ. 1526.

Reverendissimo Monsignore et Patrone honorandissimo.

. . . . . .

Bassarab Vayuoda Transalpino homo ricco et di assai, predecessore di questo Vayuoda, hebbe tri figlioli, uno maskio che morette apresso il Turco, et due femine di le quali promesse la maggiore per moglie al Vayuoda di Moldavia, cum conditione, che quanno le fanciulle fosser grandi, a lui stesse di eligere, si di le due volesse la maggiore o la minore. Morto Bassarab, foro eletti alcuni in Vayuoda, che l'un poi hor cum lo aiuto del Re di Ungaria, hor cum lo aiuto del Turco ha discacciato l'altro, in sin che questo

---

ter regem Hungariae, sicut est Sophy. Postquam hoc intellexissem venerunt litterae a Legato regis Poloniae, qui redit ex Turcia. Dicit apparatum belli certissimum esse, et quod oquutus sit cum Embrai Bassa de induciis cum Hungaria, et quod Embrai responderit, non esse necessarium loqui de Hungaria, Hungariam enim in alia consideratione esse, quam Poloniam, agite negotia vestra, et sinite Hungariam, tamen inter disserendum dixisse, cum rex vester sit cognatus regis Hungariae, si rex vester inducias proponeret, forte Caesar ei assentirctur, sed non credo. Harum litterarum exemplum habere nondum potui, sed hoc didici ab eo, qui eas legit. Etiam Vajvoda Transsilvaniae scribit de apparatibus bellicis, et, quod a suis exploratoribus intelligat, eos dirigi contra Hungariam, licet non ita minutim scribat. Budae 28. Ianuarii 1526.

Baro de Burgio.

Turco have posto in Transalpina per Vayuoda Radul Vayda, primo posto da questa Maestà. Questo Radul si è intratenuto cum questa Maestà, non obstante che ultimamente entrò in casa cum favore del Turco. La Maestà del Re per concordare questi dui Vayvodi, ordinò che l'altra figliola di lo Bassarab Vayda antiquo si donasse a Radul, l'altra al Vayuoda Moldavo. Queste fanciulle erano ambedue in potere di questa Maestà. Fu conmesso questo negocio al Vayuoda di Transilvania, como vicino di l'uno et di l'altro. Lo Vayuoda di Transilvania destinò lo giorno di le noze, havendo in animo di observare lo patto al Moldavo, di donarli di le due figlie qual più li piacesse. In questo mezo advenne che lo Moldavo fu constretto andar contra Tartari; nè pottè essere a le noze al giorno ordinato, et mandò suoi ambaxatori ad excusarsi et ad pregar che si differissiro. Lo Vayuoda Transilvano volle star al detto suo, o per observare lo giorno dato a l'altro, o secundo alcuno interpreta per corruttione che hebbe dal Transalpino, li donò la seconda genita, et servò la prima per lo Moldavo. Venuto lo Moldavo da la expeditione di Tartari, ha mandato una legatione al Re et al Vayuoda Transilvaniense, condolendosi che li è stata fatta iniuria contra la forma di la concordia fatta primo, et poi da la Maestà del Re comprobata; ma da che era stato fatto cossi, si lo Vayuoda Transalpino era contento di chiamarsi Vayuoda minore di la Valacchia, lui era contento di pigliar la primogenita et di chiamarsi Vayuoda maggiore. Queste due provintie Moldavia et Transalpina son la Valachia, colonia di Romani. Si questa conditione non volea pigliare, che determinava di vendicarsi. Parmi che l'altro non volle, et cossì lo Moldavo è intrato cum lo exercito suo in la Transalpina, et hier è venuto nova como have discacciato lo Transalpino da la provintia. Questa nova è molto importante, perchè lo Transalpino discacciato addomandirà aiuto dal Turco, et forse si ben il Turco non havesse havuto mai voglia entrare nel Regnio d'Ungaria; ci ni verrà al presente, provocato dal Moldavo; et è da temere che non converta le forze sue contra lo Moldavo. Di qui si è fatta provisione, che si manda uno ambaxatore per vedere si cum authorità del Re si potesse metter infra loro alcuna concordia, et concludere che remettino le diferentie loro in le mani di questa Maestà, che Dio voglia, che fazi alcuna bona opera. La nova viene di Transilvania da un Secretario del Re.

. . . . . .

Bude VIII. Martii 1526.

Al servitio di Vostra Signoria prontissimo

Lo Barone del Burgio.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 330—334. —Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 754—756.

CCCLXIV.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că cei doi voivoḑi din Moldova şi din Ţéra-românéscă s'aŭ împăcatŭ. 1526.

Reverendissimo Monsignore et Patrone honorando.

. . . . . .

Hogi è venuta nova, che quelli dui Vayvodi di Transalpina et di Moldavia si sono concordati in questo modo, che lo Transalpino cacciato che fu da quel Regnio, hebbe per bene di dar in mano di l'altro certi soi ribelli che el favoriua, et quello havuto questo, li ha lassato lo Stato, si è tornato in Moldavia, et ha fatto decapitare tutti quelli che erano suoi nimici et ribelli.

. . . . . .

Di Buda XVII. Martii 1526.

Al servitio di Vostra Signoria prontissimo

Lo Barone del Burgio nuntio in Ungaria.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 338—343.

CCCLXV.

1526. *Antoniu Burgio*, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodului din Ţéra-românéscă* a trimisŭ unŭ solŭ la regele Ungariei făcêndu-i cunoscutŭ, că Turcii aŭ construitŭ trei poduri la Nicopole, şi intenţiunea sultanului este se trécă în anulŭ acesta în Transilvania. 1526.

Buda, 27 Marzo 1526.

Di poi di le ultime mie son venute lettere a Colocense di la certissima venuta di lo Gran Turco per queste parti, et como in Belgrado erano gia venuti tredici cameli carichi di catene grosse per ponti, et gia si fabricavano a gran prexa per tutti quelli lochi, et che erano stati mandati molti marinari in Nicopole, cità a lirincontro di Transalpina di qua del Danubbio, per ridurre molte navi che erano fatti lì, et che erano promulgate gride et mandati che nixuno del paese vendesse vittuaglie, como piu longamente V. S. porrà vedere per la lettera che la mando a V. S. Rma.

. . . . . .

Hier poi son venute nove piu certe et piu vere di nexuna di le sopraditte, inperoche è venuto uno ambaxatore del Vayvoda di Transalpina, et dice como il Turco have fatto preparare tre ponti in Nicopole, i quali porta cum le navi medesime che fano il ponte ove che vole, et che senza uno

dubbio al mondo Caesare verrà questo anno in Transilvania, et che havea fatto un eddito subto pena di la vita che nixuno extrahesse vittuaglie da quelli luoghi per tre anni: l' ambaxata sua è questa, che lui como bon suietto di la sua Maestà insieme cum tutti li Baroni et Principi del Regnio è prontissimo di exponersi ad ogni periculo, et di coniungersi cum lo Voyvoda di Transilvania, et di obstare al Turco, purche sua Maestà lo assecuri, che perdendosi quella provintia li dia loco qui in Ungaria, ove possi egli insieme cum li suoi vivere, altramente si excusa apresso sua Maestà, et apertamente piglia licentia, si constretto di la necessità donirà aiuto al Turco.

Nel medesimo giorno son venute lettere dal Vayvoda di Transilvania, et scrive como uno homo suo proprio have visto un ponte gia fatto in un certo loco sopra Nicopole, et come have certeza che volino venire in Transilvania et assediare Brassovia cità principale, et Sibinio, et addomanda a gran prexa gente et artellaria, como V. S. vederà per la propia lettera che mando cum la presente, perche fazi piu fede.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relaciones Oratorum pontificiorum. pag. 343—351. — Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 759—763.

CCCLXVI.

1526. 1526. *Antoniu Burgio,* nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ,* secretariului papalŭ, că *voivodulŭ din Ţéra-românéscă* a trimisŭ unŭ solŭ la regele Ungariei făcêndu-i cunoscutŭ, că Turcii au distrusŭ cele trei poduri, ce le construise la Nicopolŭ, şi din materialulŭ acesta au construitŭ alte dóue poduri, unulŭ la Nistru şi altulŭ la Chilia, cu intenţiunea, ca se trécă în Moldova, se pună aci unŭ altŭ voivodŭ devotatŭ Turciei, ér' din Moldova se trécă în Transilvania şi se asedieze oraşulŭ Sibiului şi alŭ Braşovului.

Reverendissimo Monsignore et Patrone honorandissimo.

. . . . . .

Un giorno poi di costui è arrivato uno messo di lo Vayvoda Transalpino, un altro dal Transylvano et ambaxatori di la Nobilità et populi di Transylvania, et sono anchora in camino quelli di Saxoni et di Siculi. Tutti accordano in una modesima nova. Dicono il Turco haver fatto arruinare li ponti che havea quasi che fatti a presso Nicopole, che eran tre; et di quelle ruine haverne fatto edificare uno in Neezther et Kyllye, due forteleze del Turco, luna di quà laltra di là del Dannubio, apresso quasi il mare, luna di le quali è in Moldavia, cun animo di andare in Moldavia et mettere uno Vayvoda in quella provintia ad sua voluntà, et poi discendere in Transilvania et obsiddiare Cibinio et Brassovia et un altra cità principale di Transilvania.

Et questo consiglio del Turco dice sapere per proprio homo suo, che doi anni sono tiene ne la Corte di Caesare a questo fine; il quale dice di haver expedito subito, per poter meglio intendere il tutto per lo advenire, et che il Turco si dovea movere a XV giorni di questo mese, et che non eran piccoli homini quelli che conducean la gente, como solean essere per il passato; ma era Embrai Bassà et Aiad Bassà; et che Embrai havea cincocento pezi di artellaria, et lo exercito era in ordine già. Questo nuntia per nova certa et verissima lo Transalpino. Lo Transilvano affirma il modesimo, et addomanda denari, gente, artellaria, et che il Re esca ad far la Dieta in campo a Varadino; et dice che anchor che la Transilvania sia populosa, la gente è inbelle et inerme, et per la lunga pace timida, et che non confida che senza gente foristiera al tempo che serrà bisognio, possi levare quella gente in la lor difesa. Li ambaxatori di li populi addomandano lo modesimo che domanda lo Vayvoda di Transilvania, zoé gente, dinari, artellaria et questo di più, che volino sapere da la Maestà Sua, si lo Turco viene como stimano in Transilvania, si la Maestà Sua vole in persona uxire ad defenderli o non. Al Transalpino fu resposto ala prima legatione per un secretario del Re, et offerte certe ville di poco momento a lui et ali suoi Baroni, si volen venire in Ungaria. Et a questo li è stata data la medesima resposta. Ali altri ambaxatori si è resposto che la Maestà Sua in la Dieta provedirà cum li suoi regnicoli, et farrà quel che deve far un bon Re et che ama la salute di quella provintia.

. . . . . .

Bude XI. Aprilis 1526.

Al servitio di Vostra Signoria prontissimo

Lo Barone del Burgio.

Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum pontificiorum. pag. 358—363.

CCCLXVII.

1526. *Ludovică*, regele Ungariei rógă cu insistență pe Papa *Clemente VII.*, să-i trimită totu ajutoriulu de care dispune, de óre-ce sultanulu turcescu şi-a adunatu tóte puterile din Asia şi din Europa şi vine asupra Ungariei, nu ca se-i iee câte va provincii, ci ca se ocupe întréga ţéră şi Buda, capitala regatului. 1526.

Sanctissimo in Christo Patri et Domino, Dño Clementi Septimo Divina providentia SS. Ro. ac Universalis Ecclesiae Summo Pontifici, Dño meo Clementissimo.

Beatissime Pater et Domine, Domine Clementissime, Post devota pedum oscula Sanctitatis Vestrae beatorum et mei debitam commendationem.

Scripsi his diebus ad Sanctitatem Vestram ea nova, que tunc intelligebam de Thurcarum contra nos apparatu: postea illa eadem ex omnibus partibus assidue confirmata sunt. Nunc vero supervenerunt longe et formidolosiora et certiora nova. Habemus ab exploratore omnium fidissimo pro re certissima, Imperatorem Thurcorum collectis undique omnibus viribus suis et ex Asia et ex Europa contra nos venire, et non iam ad fines Regni invadendos aut provincias aliquas mihi subiectas subigendas, aut Arces expugnandas, sed ad Regnum hoc meum Hungariae, et ad Budam Regni mei solium occupandam recta tendere. Quare si unquam alias supplicavi, nunc enixissime supplico vestrae Sanctitati, velit rebus omnibus, quibus potest, mihi quam primum subvenire. Ruimus, ruimus, beatissime Pater, nisi a Deo et a Vestra Sanctitate quam primum adiuvemur: dignetur Vestra Sanctitas et ipsa per se nobis opem quam citissime affere, et alios principes ad idem faciendum hortari, urgere, impellere. Nemo est, qui non intelligat, nihil esse, quod magis et . . . . . et christianam Rempublicam funditus evertat quam christianorum Principum inter se discordia: qui utinam iam tandem aliquando resipiscant! Quod si unquam futurum est, Vestrae certe Sanctitatis sapientia et authoritate futurum proculdubio speramus, que in tot et tam apertis periculis in tam manifesto christianae Reipublicae excidio nihil obsecro pretermittere velit, quod ab optimo et sapientissimo Pontifice et vero Christi Vicario fieri ac prestari et potest et debet. Quibus de rebus et de periculis nostris multa sum etiam cum magnifico Dno Ioanne Antonio Barone loquutus, que ad Vestram Sanctitatem perscribet: quorum tamen omnium illa est summa, Nos in maiori nunc discrimine positos esse, quam unquam fuerimus; nullam autem post Deum spem habere nisi in Vestra Sanctitate et ista Sanctissima Sede. Me et salutem meam ac Regnorum meorum in tutelam Sanctitatis Vestrae supplex humiliter commendo, quam Deus semper conservet incolumem ac felicem. Datum in curia mea Vissegradiensi tredecima die Aprilis Anno Domini MDXXVI. Regnorum meorum Anno XI.

Eiusdem Sanctitatis Vestrae

Devotus filius

Ludovicus Rex Hungarie et Bohemie etc. m. p.

Orig. extat arm. XI. caps. I. Nro. 170.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 668—669.

CCCLXVIII.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că *voivodulŭ Moldovei* a comunicatŭ regelui Ludovicŭ din Ungaria, că nu-i póte da nici unŭ ajutoriŭ în contra Turcilorŭ, de óre-ce dênsulŭ dimpreună cu *voivodulŭ Ţĕrei-românesci* au fostŭ invitaţi din partea sultanului se fie gata, ca se intre în Ungaria. 1526.

Buda, 25 Aprile, 1526.

A dì XVIII di questo scrissi a V. S. Rma, di poi a XX sono comparse lettere del Vayvoda di Transilvania et cum quelle altre lettere del Vayvoda di Moldavia, per le quali si notifica, como il Turco tiene in ordine Tartari per farli entrare ad fare scorrerie in li paesi vicini di questa Maestà perche non possino donar soccorso a questo Regnio, et como esso Moldavo, è stato richiesto insieme cum il Transalpino ad star in ordine per potere dannificare l'Ungaria, como piu largamente V. S. Rma porrà vedere per le lettere originali che di comandamento di sua Maestà cum la presente mando a V. S. Rma. Le nove male di giorno in giorno arrifrescano peggiori, et di qui in sino a questo giorno non si è fatta una sola minima provisione di quella che ha fatto S. Santità in fuora, zoè di dui cento cavalli liggieri et cinque cento fanti, li quali fra tre giorni si partirano. Quanta speranza ci è, è in la dieta che comenzirà fra quatro giorni, ove fano pensiero di metter le mani in su l'argentarie di le chiesie, a la qual cosa io nè consento nè repugnio, non consento, perche non fido che pigliati li argenti poi si spendino a bono uso, o che in pigliarli contra la voluntà del Re non si fazi alcun sacco di tutte le chiesie, non contradico, perche vedo che la necessità è extrema et lo periculo extremo, anchora è meglio mi par che li argenti di le chiesie si spendino ad conservatione di esse et del Regnio, che non vegnino in mano del Turco, in questo io fo pensiero di governarmi secondo mi ho gubernato in lo trattato di la pace, zoè nè laudarla nè vituperarla.

S' el Turco viene, torno et replico quello che molte volte ho scritto, S. Santità metti l'Ungaria al numero di le altre cose perse, perche lo stato di questo Regnio oltra che è in infiniti disordini, et imparato di ogni cosa che bisognia a la guerra, ci è infra li stati tanto di odio, tanta di invidia, che cum dare il Turco per lettere solamente libertà a li villani è da temere che insurgirano contra Nobili tanto piu crudelmente, che non fu al tempo di la cruciata, quanto havirano piu grande et securo appogio che tando non hebbero; si il Re dona egli questa libertà a li rustici, è da temere che non si alieni la Nobilità da se, benche creda secondo il parir mio che non ruinirano cossi a fatto senza che fazino alcuna punta, pur vedo che si non sono assoccorsi aruinirano a fatto, lo aiuto tutto depende da quello che insieme cum li altri Principi porrà donare S. Santità. Questo subsidio che è qui, si è dispensato et dispensirà al piu bisognoso loco, maxime in defendere il vado di l'acque, ma che serrà poi una favola a tanta potentia, si S. Santità potesse prestar cum lo aiuto di li altri Principi tanto di subsidio, che Ungari

potesser resistere solamente questa estate, ci fora tempo uno anno poi ad provederli di lo bisognio, perche la qualità del paese è tale che non po invernare in esso il Turco, si have alcuno che li resista, ad causa che li manca lo presidio et aiuto di l'acque, per le quali facilmente si pono portar le vittuaglie, tutte l'acque gelando como V. S. sa, et le vittuaglie dal suo paese non si pono portare senza grande travaglio et del regnio non le possendo havere comodamente, perche non tiene alcuna cità grande et piena, la qual guadagnata potesse guadagniar vittuaglie per lo exercito, ma essendo il regnio male habitato et di ville piccole et povere, serria constretto lo inimico tornare ad invernare nel suo, purche in questa estate rimanesse alcuna memoria di Ungari in Vngaria.

Ho fatto tutto lo sforzo che mi è stato possibile per far expedire Colocense, se bene et finalmente è stato expedito cum venti milia ducati et quatro o cinco altri milia di panni, li quali repartirà a quelli soldati lo meglio che porrà, io l'ho donato cinquecento fanti per tre mesi, sei carretti cum XXXVI pezzi di artellaria minuta et quaranta musketti grossi Pragesi belli; et questa mattina cum la gente et lo dispaccio si va cum Dio ben disposto di defendere quel luogo quanto po: in la dieta fo pensero di farlo provedere di tre o quatro milia Cavalli, oltra quelli che tiene per potere defendere il vado del Sava, si Turchi vienen per quella parte, esso have preso cura di dar le nove le piu vere che si porrano havere; questi altri di laltri confini hano anchor loro havuto un poco di subsidio. Questo assorcorso che dona sua Santità non potea essere piu a tempo, impero che venne in su lo principio di la dieta ove è congregata molta nobiltà, et certo è stato comendato da ogniuno piu quanto han visto che sua Santità sola fa per il regnio poco meno che non fanno tutti li altri iuncti.

La dieta monstra che have di essere turbulentissima como sole secondo questo principio inpero che lo Palatin vecchio è venuto cum cinque cento Cavalli bene ad ordine, et si have in tutto questo anno procurato li studii et favori di li contadi lo meglio che ha possuto; l'altro non ha punto dormito et è venuto cum genti anchora: io ho paura che non intervegni como le altre volte che consumano il tempo in questi particulari, et quando vorreno poi trattare del publico la dieta serrà fornita, et cossi farrano quel che han fatto in l'altri anni.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 769 — 770. — Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I, pag. 367 — 370.

CCCLXIX.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, cere ajutoriŭ câtŭ mai îngrabă dela *Franciscŭ* regele Galiei, în contra Turcilorŭ, cari au decisŭ distrugerea totală a regatului ungurescŭ. 1526.

Serenissimo, atque excellentissimo principi, Domino, Domino Francisco, Dei gratia regi Francorum Christianissimo, ac Duci Mediolani etc. Domino Fratri, et consanguineo nostro charissimo, Ludovicus eadem gratia rex Hungariae, Bohemiae etc. optatae felicitatis incrementum.

Serenissime Princeps etc. Per oratores nostros, ut deberemus, propter hominum penuriam, et eorum praesertim, qui ad talem locum mittendi essent, ob imminentia nobis, regnisque nostris hoc tempore pericula, apud Serenitatem vestram, ea, quae vellemus, agere non licet. Certissima enim fama est, Turcarum tyrannum numerosissimo exercitu, Ingeniisque bellicis, ac commeatu instructissimo, jam prope confinia nostra esse, et ita paratum, ac animatum venire, ut nobiscum non de unius, vel alterius arcis finitimae expugnatione, sed de totius regni nostri possessione sit certaturus.

Imbecillitatem vero rerum nostrarum Serenitas vestra tum alias saepe intellexisse potuit, tum ex his litteris nostris intelliget. Sumus omnino impares tanti hostis conatibus. In causa est, diutini belli impensa, omnes enim regni nostri proventus[1] in tuendis arcibus, Turcis oppositis, consumti sunt, privatas Subditorum opes, atque animos eadem calamitas afflixit, hostis autem conditio quantum roboris, et incrementi per hos annos acceperit, Serenitati vestrae notissimum est. Quo igitur in tanto discrimine me vertam, aut cujus auxilium implorem et rex, et Christianus, nisi ad reges Christianos, praeter Deum, habeo neminem.

---

1) Hos an. 1525. vetus documentum ita censet.

De cusione Camerae Cremnicensis per annum provenire possunt, adhibita diligentia, et provisione	Fl. 90777	
Ex quibus reginali M. pro annuali arenda ipsius Camerae redunt	16486	
Et sic regiae M. manebunt pure	74297	
De cusione Camerae Budensis anno praeterito provenerunt	87347	Den. 54
Sed anno futuro tum propter defectum, et paucitatem antiquarum monetarum argenti, tum quia precium utriusque ascendit, vix facere poterit	50000	
Tricesimae Budensis et Albensis faciunt	16000	
Tricesima Posoniensis	6000	
Tricesima Cassoviensis	8000	
Taxa Saxonum Transsilvaniensium	16000	
Vigesima Transsilvaniensium vix sustentat officiales propter continua bella.		
Cementum Cibiniense facit	6000	
Census S. Martini Saxonum Transsilvaniae	6700	
Quinquagesima Transsilvaniae	4000	
Civitas Budensis, et Pestiensis	2000	
Civitas Zegediensis	2000	
Civitas Alba regalis	400	
Civitas Colosvariensis	307	
Civitas Strigoniensis	200	
Soproniensis	400	
Leucsoviensis, Bartpha, Eperies, et Kis-Zeben	1000	
Universitas Iudaeorum	1600	

Quare Serenitatem vestram oramus, atque obtestamur, velit communibus periculis consulere, et nobis rebusque nostris calamitosis, tempore opportunissimo id subsidii, quod plurimum poterit, et quam celerime mittere. Nos id, quod poterimus, libenter praestabimus; ibimus obviam hosti cruentissimo, atque oppetemus mortem, si opus erit, pro Christo, et miserrimis Christianis. Illud tamen Serenitatem vestram iterum oratam volumus, ne desit his angustiis Christianissimus rex, saluti publicae Christianorum, quam felicissime valere optamus. Budae.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 223—226.

CCCLXX.

1526. 1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, ca *voivodulŭ Ţĕrei-românesci*, a mersŭ se întêmpine pe sultanulŭ turcescŭ, care a sositŭ la Adrianopolŭ.

Buda, 9 Maggio, 1526.

L'ultime mie son state di xxv del passato. Poi son stato in sino a qui aspettando ad scrivere in sino che la dieta finisse, et che Colocense fosse gionto a Petrovaradino per intendere le novitati che di illà si hano, in questo mezo a XXVII dì ho reciputo le di V. S. di v, a le quali non accade altra resposta si non in la materia di li tre milia fanti che il Re addomandava a lo efetto che V. S. sa, a me non è parso in sin qui di offerirli altramente in sino che non veda lo fine che haverà la dieta, poi secundo serrò riquesto arespondirò.

. . . . . .

Lo Vescovo di Transilvania mi mandò uno homo suo et mi fa una lettera di cridentia, questo referixe che lo Vescovo have nova che il Turco era in Andrianopole et che lo vayvoda Transalpino li era andato alincontro.

. . . . . .

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 771. — Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. pag. 370—372.

CCCLXXI.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie nobilimei din comitatulŭ Dobâcei în Transilvania, că se nu céră dela Saşi, când li se fură animalele, ca se arete urmele cailorŭ ori a vitelorŭ furate, de óre-ce usulŭ acesta a esistatŭ numai la *Secui* şi la *Românі*, dar nu şi la Saşi. 1526.

« . . Accepimus Qualiter multi ex vobis et sepius vexare et damnificare soliti essent Colonos nostros Saxones in possessionibus nostris . . Zenthgergh, dypse et Legnycze . . si quum ipsi vel non possent, vel nollent e medio ipsorum demonstrare equorum ac aliorum pecorum et pecudum furto ablatorum . . vestigia, Quoniam autem . . intelleximus istum modum et vsum Inuestigandi Animalia furto ablata inter ipsos Saxones nostros nusquam et nunquam fuisse obseruatum, sed solummodo inter vos nobiles aut Siculos et Walachos solere observari, Ideo fidelitati vestre etc. etc. . . Datum Bude fer. quinta prox. p. f. penthecostes Anno 1526.»

Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. N. F. IV. 3. pag. 40.

CCCLXXII.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, amintesce, că părintele sĕu, regele Vladislau, dăruise decedatului *voivodŭ Stefanŭ, din Moldova*, délulŭ de vii de lângă comuna Velţŭ în Transilvania cu destinaţiune, ca se remână dependentŭ de castrulŭ Cetăţii-de-baltă, ce era alŭ lui Stefanŭ, voivodulŭ Moldovei. 1526.

Nos Ludovicus etc. . . . inteleximus postquam idem quondam genitor noster promontorium villae . . Welcz . . . cum universis nonis et proventibus suis . . quondam Stephano waywodae Moldauo . . . ad castrum ipsius Kykellewar ad tenendum concessisset, intelligens tandem quod cives . . . praedictae villae super ipso promontorio efficaces literas haberent et exinde per alienationem hujusmodi promontorii adeo essent damnificati, ut sine debita provisione sua regia in ipsa villa morari non possent, volensque idcirco ipsis infra illud tempus, donec dictum promontorium suo juri vindicare possent, aliquam compensationem facere, illas duodecim marcas argenti, quas iidem cives et incolae villae nostrae Welcz penes universitatem Saxonum nostrorum duarum sedium annis singulis pecunia emere ac nobis solvere jure debent, infra illud tempus, quo, ut praefertur, dictum promontorium reobtinere sibi ipsis poterunt, in recompensam proventuum ipsorum ex eodem promontorio provenire debentium penitus remisisse et relaxasse dinoscitur; . . .

prout et quemadmodum nos quoque instar praefati quondam genitoris nostri remittimus et relaxamus . . . Datum Bude, fer. quinta prox. a. fest. pentecos. Anno dom. mill. quing. viges. sexto.

Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. N. F. XII Band. 3 Heft. pag. 292. Originalulŭ în Biblioteca gimnasiului din Mediașŭ.

CCCLXXIII.

1526. 1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie secretariului papalŭ, că regele și staturile Ungariei mulțămescŭ pontificelui, care singurŭ în timpulŭ acestŭ criticŭ, se interesézä de sórtea Ungariei.

Ex omnibus Brevibus, et Bullis, quae D. Vestra Reverendissima mihi misit, non praesentavi, nisi unum, quod ad regem directum erat, quia in hoc magis praecise sermo fit de pecunia, quam in aliis, et neque istud praesentassem, nisi Marsupinus, et alii scriberent de subsidio, quod Sua Sanctitas iterum praebere vult huic regno. Illo Brevi hortatus sum suam Majestatem, ut prodiret in campum, et Dominos Praelatos, et Barones, et Nobiles ad suscipiendam regni defensionem, sicut tenebantur. Subjunxi, Suam Sanctitatem, velut bonum patrem, qui scit, et recordetur, hoc regnum esse sub protectione sua, curasse novum subsidium mittere, et omnia alia remedia afferre, quae potest in tali necessitate, et sua Majestas cum Proceribus expetenda haberet, et, ut palam sit, a sancta sede debitam impendi provisionem mihi commisit, ut ego quoque ex ea pecunia, quae adest, et quae brevi ventura est, praestem subsidium suae Majestati eo modo, et ordine, qui per me, suo tempore declarabitur suae Majestati. Deinde dixi, mihi esse commissum, ut resciam a sua Majestate, an nova de adventu Turcorum Caesaris, vera sint, et ut hanc rem suae Sanctitati significem. Postremo monstravi displicere mihi pauca illa verba, quae dicta fuerunt in Comitiis de sua Sanctitate, et de me, causa Cancellarii, quia praesens aderat is, qui ea loquutus est, sed neminem nominavi, neque ita loquutus sum, ut omnes intelligere possent, quis ea dixisset.

Subinde post longam consultationem responderunt: primo amplissimas egerunt gratias suae Sanctitati, nomine regiae Majestatis et omnium Ordinum, ac regni, dicendo, se clare intelligere, semperque intellexisse, solum Papam, et sedem Apostolicam, curam ipsorum gerere, non solum per bona consilia intercessiones, et favores amplissimos, verum etiam subministratione pecuniae, et promtissimo auxilio, et obtulerunt, suam Majestatem, Proceres, et totum regnum, ad devotionem suae Sanctitatis, et hujus sedis Apostolicae, omni tempore, quo opus fuerit. Deinde responderunt, quod sua Majestas am-

plectatur admonitionem ad mandata suae Sanctatis, et quòd sit promtissima ad prodeundum in campum, si necessitas id exegerit, sicut credit futurum, ut exigat, ibique promerendum honorem, aut ad laudem Dei, et sanctae fidei suae moriendum gloriose. Proceres quoque dixerunt, velle se omnes non modo tertiae partis bonorum suorum impendio, sicut ego eos admonebam, sed cum omnibus facultatibus suis, et in propria persona, cum universa Nobilitate, et rusticis sequi Majestatem suam, et facere, quod fecerant omnes sui antecessores; et de novis dixerunt, quod sua Majestas ea habeat pro veris; his diebus quidem narrata esse aliqua bona nova, sed his, quod essent magis incerti rumores, Majestatem suam, fidem non adhibere, et potius credere, Turcorum Caesarem esse venturum, intra spacium vero unius hebdomadis, veritatem melius cognitum iri.

Responsum est etiam ad querelam, quod sua Majestas nihil audiverit eorum quae tangerent suam Sanctitatem, aut me, quod si audivisset, non fuisse toleraturum, novit enim bene, et omnibus fidem facit, quod ego me non ingesserim in aliud, quam ut Hungaros de salute patriae admonerem, sed in tanta populi multitudine mirum non esse, si reperiatur aliquis inconsiderans, qui dicat aliquid, quod non convenit, meque rogarunt, ne similia curarem, verum intenderem iis agendis, quae egissem hactenus, quod toti regno gratissimum esset futurum. Id omnes affirmabant, et ita ab eis recessi cum ea resolutione, quod ubi tempus postulaverit, omnes velint exire, seque viriliter defendere.

Loquutus sum cum Strigoniensi, et communicavi omnia cum eodem, et valde libenter suscepit honorem, quem sua Sanctitas ei exhibuit, — eoque gratior ei fuit, quod eo tempore advenerit, quo admodum opus habebat, quia in his comitiis parum aberat, ne manus in eum injicerent. Gratias agit suae Sanctitati, et postremo conclusimus, ut de bullis nunc nihil aliud diceretur, et quod, ubi deinde tempus affulserit, possit earum, quae necessaria videbuntur, usus esse.

Cum Colocensi cogito loqui, eique scripsi, quod si ipse putet fieri posse, quin inimicis suspicio praebeatur, ire velim Petrivaradinum. Causa mei itineris necessaria mihi videtur, non tam ut colloquar cum Colocensi, quam ut resciam veritatem de adventu Caesaris Turcarum, et operam dem inveniendo bono exploratori. Expecto responsum, et, si ei videbitur, ibo ad eum invisendum.

Consilium meum, alia Brevia non praesentandi, fuit, ne obligem suam Sanctitatem, et sanctam sedem, ad hic relinquendas pecunias, quas ultimo mittet sua Sanctitas, casu in eo, quo Turcus non veniat, quae si eis offerretur, nescio, quo modo cum honore sedis Apostolicae possent recuperari, cum regnum si non in tanta, in quanta de praesenti, est necesitate, tamen non in minori sit propter futura. Ubi pecunia venerit, occultam eam servabo, usque dum ea opus sit, et, si oportuerit eam expendere, faciam, quod sua Sanctitas jubet, dabo pecuniam Colocensi, et ego interveniam, ad videndam ejus dispensationem, vel dispensabo secundum quod tunc mihi apparebit. Si non fuerit opus expendere, non accidet unquam, ut ego dicam adesse — — —

sed remittam eandem, et pecunia remeabit huic Sanctae Sedi, et, quando postea erit necessarium, commodius pro defensione regni poterit expendi. Necesse tamen est, ut dicta pecunia hic, sit, ut, si necessitas occurrerit, promtum reperiatur subsidium. Similiter faciam de Annata, curabo percipere pecuniam, non quasi hic reliquendam, sed quasi Romam transponendam. Si opus ea hic fuerit, expendam eam cum aliis pecuniis, si non, transponam Romam per mensam Fuggeriorum, et spero, quod negotium pecuniae sim curaturus, ut suae Sanctitati satisfiat. — — Budae 24. Maji 1526.

Baro de Burgio.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 238—243.

CCCLXXIV.

1526. 1526. *Dieta generală a Poloniei*, decretéză o nóuă contribuțiune estraordinară pe timpŭ de doi ani, pentru apărarea regatului în contra Turcilorŭ și a Tătarilorŭ, ér' în ce privesce pe *Românii din Polonia*, dieta dispune, că ei se plătéscă câte unŭ ferto după fie-care curte, séŭ după fie-care sută de oi.

Contributiones institute in Comitiis ad scribendum exercitum.

Sigismundus, dei gratia etc.

Universis et singulis, ecclesiasticis et secularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris quibuscunque tam terrestribus quam civitatum et oppidorum, honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam presentes litere pervenerint et presertim in Palatinatu N. et districtibus N. consistentibus, sincere et fidelibus dilectis, salutem et gratiam nostram regiam. Rmi. ac Rdi. in Christo patres, nec non Mgci., Generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis et fideles dilecti. Cum regnum nostrum multis et potentissimis hostibus et presertim Turcis et Tartaris expositum continua defensione indigeat, que per commune regnicolarum motione ita crebro, ut res exigit, neque certa aut diuturna neque etiam hominibus ullo modo tolerabilis esse posset, statueramus hunc conventum generalem ad consulendum de ea defensione que ad inopinatos insultus hostium magis opportuna et expeditior fieri posse videretur. Igitur considerantes continuum de ipsorum hostium insultibus metum et suspicionem, perpendentesque, quante molis sit et dispendii omnis communis motio nullamque esse tutiorem et commodiorem provisionem, quam presidia militum mercenariorum, de communi omnium consiliariorum ac nunciorum sententia et consensu contributiones infrascriptas pro ipsis presidiis in in terris Russie servandis ad duos annos continuos decrevimus et constituimus,

metientes non minus, quantum subditi nostri ferre valeant, quam ut necessitas et periculum illarum terrarum exposcere videatur. Que quidem contributiones modo infrascripto solvi et exigi debent.

. . . . . .

Item Valachi ex singulis laneis integris si illos habent, vel areis, que «dworziscza» dicuntur unum fertonem solvent, et qui agros non habent a singulo centenario ovium similiter unum fertonem persolvent per eosdem duos annos ad tempora superius expressa.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 21—23.

CCCLXXV.

1526. Mareşalulŭ *Petru Kmita* scrie reginei polone, Bona, că după informaţiunile positive, ce le are, *voivodulŭ Moldovei*, luândŭ sub comanda sa trupele tătăresci ale sultanului turcescŭ, voiesce să năvăléscă asupra provinciilorŭ polone, şi că dênsulŭ a sositŭ la frontierele Poloniei cu trupele şi cu maşinele sale de resbelŭ. 1526.

Petrus Kmita, Marsalcus Curie, Bone, Regine Polonie.

. . . . . .

Ad hec, Serma. dna. regina, verendum est, ne hic nostra ista diuturna mora aliquod Reipublice nostre pariat detrimentum, quoniam de die in diem augetur fama, palatinum Moldavie junctis omnibus Tartarorum copiis, imperatoris Turcarum, uti fama est, subornatione, terras dominiaque regie Mtis. invasurum et vastaturum; quod novum et hodie per literas capitanei camenecensis certo certius innovatum est, ipsum vid. Moldavie palatinum unacum Tartaris jam in confinibus regni esse, proximisque istis diebus ad dominia domini nostri clementissimi invasionem cum tormentis atque multo bellico apparatu facturum, quod per fidos verissimosque exploratores, id ita esse, didicit, ab istis vid. exploratoribus, qui oculis propriis omnia ista conspexere. Perpendat igitur vra. S. reginalis Mtas., si hostes nobis hic procul agentibus regnum invaserint, quam facile ex libito suo omnia ferro ignique daturus est. Maxime autem timendum est, ne illud malum hoc negotium hic interturbet. Nondum expergefacti sumus, nimium celo confisi sereno, priorum jam penitus oblití malorum. Hec ego, Serma. regina, pro meo erga illam studio atque debita observantia, non absque gravi cordis dolore, scribo, persuasus sum enim, vram. reginalem Mtem. optime omnia velle omniaque optime agere, dummodo ejus votis in his obtemperaretur. Rogo igitur atque obtestor, velit vra. reginalis Mtas. hec mea scripta apud se in partem vertere meliorem,

quoniam uti servitor fidelis nihil celandum vre. reginali Mti. putavi. Cuperem enim cupioque Sermo. regi, dno. meo, tum etiam vre. reginali Mti. atque Sermo. filio ejusdem vestrarum Mtum. omnia leta tranquillaque in longissimos protensa dies futura. Cujus gratie me atque conjugem meam reddo deditissime commendatos. Ex Gedano I Junii.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 66—67.

CCCLXXVI.

1526. 1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că după scirile sosite din *Ţéra-românéscă* şi din *Moldova*, sultanulŭ turcescŭ vine în persónă asupra Ungariei.

Monsignore.

L'ultime mie foro di li XIII. del presente. In quel medesimo giorno fu la Maestà Sua tanto di Transilvania como di Transalpina et di Muldavia certificata, como lo Turco vene personalmente senza un dubbio per questo Regnio. Et visto che la necessità era certa, di continente expedì per li Capitanei che tenea preparati a questo effetto; perchè facessero lo resto di li quatro milia fanti. Holli donato li denari per un mese et mezo; per un altro mese et mezo sono ubligato di donarli quanno serran quì; di modo che fra questa gente che a lo presente dona Sua Santità et quella che have in Petro Varadino, haverà Sua Santità da cinco milia soldati pagati per tre mesi, che Dio vogli sian per conservatione di questo misero Regnio.

. . . . . .

Lo Moldavo have mandato uno nuntio, cum il quale scrive et notifica, como è richiesto del Turco che stia ad ordine, perchè al secondo comandamento sia apparicchiato et insieme cum Tartari andar a servire, ove li serrà significato. Dice che Tartari sono da L milla cavalli congregati per entrare in Pollonia et in Moldavia, et che lui è apparichiato per donarli battaglia, et che have havisato il Re in Pollonia, perchè voglia unire le forze sue insieme con esso Moldavo per contra Tartari et Turchi, si verrano ad offenderlo. Questo Moldavo è un giovane di la età del Re, molto ardito et gagliardo.

Lo Transalpino havisa, como in Nicopole era intrato un Bassà con molta gente, et che verria in Transalpina per intratenere la Transilvania; perchè non possi dar aiuto alcuno ala Maestà del Re. Dice che li è stato co-

mandato dal Turco che fazi spianare le vie per questo effetto. Havisa anchora di le navi marittime che montano per il Dannubio.

. . . . . .

Bude XVIII. Junii 1526.

Patron mio

Al servitio di Vostra Signoria prontissimmo servitore

Lo Barone del Burgio Nuntio in Ungaria.

Monumenta Vaticana Hungariae, Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 398—401. — Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 781—782.

CCCLXXVII.

1526. Baronulŭ *de Burgio* scrie secretariului papalŭ, că o parte din armata turcéscă, care voiesce se atace Ungaria a sositŭ la Belgradŭ; că podurile sunt pe jumĕtate gata, şi în fine, că în Ungaria confusiunea spiritelorŭ şi lipsa de provisiuni e mare- 1526.

Heri scripsi Reverendissimae Dominationi vestrae, hodie venerunt aliae litterae a Domino Colocensi, quibus significat, quemadmodum jam pars aliqua copiarum venerit Belgradum, et pontes in dimidio parati sint, uti Dominatio vestra Reverendissima videre poterit ex litteris Domini Colocensis. Hic ita sumus comparati, ut hodie mane, cum deberet unus Nobilis mitti a Rege ad Dominum Colocensem, ut levaret gentes, quae sunt in illis Comitatibus, et alter ad Palatinum, non potuerit id fieri ob defectum expensarum ei praebendarum, et fui coactus, ut ego darem expensas. Cogitet Dominatio vestra quomodo reliqua sint constituta. Argentum Ecclesiarum coeptum est tolli, sed non inveniuntur pecuniae, et tempus non patitur, ut cudantur, et monetae inde fiant.

Hodie mane conclusum est, ut mittatur ensis cruentus per regnum, sicut solet, et dicunt, velle se prodire in campum, et mihi persuadeo, quod prodituri sint, sed rebus omnibus destituti, quid poterunt efficere, Deus novit. Miserant, qui vocarent C. Christophorum (Frangepanium) et Nicolaum (a Salmio) Germanum, qui fuit in clade regis Galliae, Capitaneos exercitus futuros, sed neuter voluit venire, et inter se nec unicum habent, sicut toties scripsi, qui sciat turmam ordinare, non dico exercitum regium.

Verum est, quod illi, qui sunt in Consilio, sint multum periti belligerandi, nullus eorum est, qui viderit ensem nudum, et sanguine plenum. Sed etsi non essent periti, Deus faxit, ut sint concordes. Non est minima res, quae proponitur in Consilio, quin tota dies in disputationibus consumatur, et vespere divelluntur magis confusi. Si aliquid concludatur, postea nemo est,

qui id exequatur. Majestas regia nec commemorat, nec sentit periculum, dormit usque in meridiem, et consilium incipit in meridie. Non est ullus ejus timor, ulla reverentia, et omni die in deterius vergimus, non habemus vel unam navim in Danubio, nec ullum tormentum belicum instructum, praeter aliquot tormenta, quae a Proceribus adferenda dicuntur. De commeatu non est provisum, neque cogitatum, ut provideatur, et licet hae res omnes propositae sint a me, et ab aliis, et omnis agnoscat, bonas esse propositiones, tamen defectus pecuniae, brevitas temporis, metus inimici, natura, et conditio hujus Patriae, nos quotidie in majorem confusionem inducunt, et in hac confusione tandem eo deveniemus, unde ultro progredi nequeamus, atque ita advertemus, quod simus in errore, et mala via incesserimus, et, dum non habebimus ullum consilium, quisque arripiet, quod melius sibi videbitur, alii per abrupta se praecipites dabunt, alli, ut melius poterunt, sibi consulent, alli volent regredi, et non poterunt.

Inter tot confusiones, Domine mi! quid potest juvare diligentia unius? vere nihil potest, imo ipse quoque cogitur ingredi in disordines, sicut alii, ita evenit mihi. Ego non possum consulere honori Domini mei, quod meam personam attinet, nisi in manifestissimum exitium ingrediendo, et illud consilium, ac partes eligendo, quas confusio mihi monstrabit, et sinet eligere, et de hoc plura scriberem, nisi timerem, ne verba mea in alium sensum exponantur etc. Budae 19. Junii 1526.

Baro de Burgio.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 243—246.

CCCLXXVIII.

1526. 1526. *Ludovică*, regele Ungariei, cu puține dile înainte de catastrofă dela Mohaciŭ, scrie episcopiei catolice din Orade, se-i dee jumĕtate din bani, din ornamente, din vasele de aurŭ şi de argintŭ, ce le au bisericele de acolo, ca se pótă suporta cheltuelile resbelului cu Turcii.

Ludovicus Dei gratia rex Hungariae etc. Fidelibus nostris universis, et singulis Dominis Praelatis, Baronibus, Abbatibus, Capitulis, Praepositisque tam cathedralium, quam collegiatarum Ecclesiarum etc. Praeterea Comitibus, Castellanis, Nobilibus, ipsorumque officialibus, nec non civitatibus, oppidis, et villis, earumque rectoribus magistris Civium, Judicibus, et villicis, cunctis etiam aliis cujuscunque status, conditionis, et praeeminentiae hominibus, in dioecesi Ecclesiae Varadiensis, ubicunque constitutis, et existentibus praesentes nostras visuris salutem et gratiam. Scire vos volumus, quod nos animadvertentes, quam atrox malum, quamque horrida procella huic regno nostro immineat a truculentissimo persecutore nominis Christiani, perpetuoque hoste Turca, qui gregi Dominico semper infestus, nihilque magis, quam christianum

sanguinem sitiens validissimis undique copiis contractis regnum hoc nostrum invadere molitur, atque jam cum omni bellico apparatu non procul a finibus nostris adventare dicitur, eo proposito, ut non jam aliquam arcem finitimam expugnet, sed ut regni nostri solium, Budam occupet, quo malo diu multumque solliciti cum facultates nostras, proventusque solitos ad tantam vim arcendam minus sustinere videremus, praesertim in tam propinquo, ac praecipiti malo, statuimus tum extrema necessitate ita exigente, tum etiam sanctissimi Domini nostri Papae permissione accedente, una cum nostris Consiliariis, assessoribusque, et omnibus Ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, item Capitulis, ac monasteriis et claustris quorumcunque Ordinum, dimidium omnium pecuniarum ornamentorum, vasorumque aureorum, et argenteorum, jocaliumque, divino cultui dedicatorum ad hanc expeditionem, quam pro defensione gregis Dominici paramus, exigere, et excipere, salutarius magisque pium ducentes juxta sacrorum Canonum, et Imperialium legum sanctiones, Christi fideles a pernicie, et a nefandissimi hostis tyrannide, thesauros (alias habui thesauro) Ecclesiae servare, quam populum christianum una cum thesauro Ecclesiae in detestabilem cruentissimi hostis servitutem venire. Ne autem templis, et Ecclesiis Dei aliquid ademtum videatur, assecurandos vos duximus, assecuramusque praesentibus universos, quod, quidquid pecuniae, aurique et argenti, et jocalium ex Ecclesiis, et monasteriis ac claustris vestris hac vice in tam piam, et necessariam expeditionem exceptum, vel potius erogatum fuerit, id totum ex proventibus nostris, et fisco nostro post finitam expeditionem integre refundere, et in Ecclesias vestras reponere volumus. Quam quidem rem uberius singulis vobis nomine nostro declarabunt fideles nostri Magnificus Michael de Chaak Consiliarius, et Caspar Szeredi— — Secretarius nostri, quorum fidei hoc negotium committimus, mandamusque dantes eis, praesentibus litteris, ex permissione ipsius sanctissimi Domini nostri Papae plenum mandatum, plenamque auctoritatem exagenti, et exicipiendi ex Ecclesiis, monasteriis, et claustris vestris praescriptam pecuniam, ac aurum et argentum, jocaliaque, assecuramusque vos nomine nostro super rehabendis omnibus his, quae hac vice ad hoc expeditionis opus excepta erunt. Fidelitati igitur vestrae, et vestrum cuilibet harum serie firmiter committimus, et mandamus, quatenus acceptis praesentibus, eosdem homines nostros in Ecclesias, monasteriaque, claustra, sacristias, conservatoriaque pecuniarum ac omnium rerum, quae Ecclesiae, et claustra vestra habent, admittere, omniaque eis sub vera conscientia, et fide Deo, et nobis debita, ac etiam sub juramento, eisdem hominibus nostris praestando, fateri, et ostendere, ac juxta conscientiosam, tam ipsorum quam etiam vestrum limitationem, dimidium omnis auri, argentique, et jocalium, nec non vasorum, ornamentorumque, ac pecuniarum, manibus eorundem tradere, et assignare sine ulla difiaultate, aut dilatione debeatis, et teneamini, providendo eisdem, ac familiae ipsorum, ubicunque opus videbitur, requisitique ab eisdem fueritis, de salvo et securo transitu usque ad loca tutiora, ac etiam de curribus, equisque ad vehendas res hujusmodi. Secus nullo modo facere praesumatis; praesentes autem ubi-

que post earum lecturam reddere manibus praesentantis. Dat. Budae in vigilia Beati Joannis Baptistae, Anno Domini 1526.

Ludovicus Rex manu propria.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars. I. pag. 246—250.

CCCLXXIX.

1526. 1526. *Ludoviciŭ*, regele Ungariei, rógă — în numele creştinătăţii — pe Papa *Clemente VII*, se îndemne şi pe cei-lalţi principi creştini se nu părăséscă Ungaria in pericululŭ în care se află, de óre-ce sultanulŭ turcescŭ este acum departe numai 3—4 ţile de Belgradŭ, şi Turcii vinŭ cu tóte puterile lorŭ asupra Ungariei.

Sanctissimo in Christo Patri et Domino, Domino Clementi
Septimo divina providentia Sacrosanctae Romanae ac Universalis Ecclesiae
Summo Pontifici, Domino meo Clementissimo.

Beatissime Pater et Domine, Domine clementissime. Post oscula pedum beatorum Sanctitatis vestre. Pluribus verbis Sanctitati vestre mea et regni mei pericula, Hostis potentissimi contra me apparatum, et iam adventum crebris meis litteris significavi: nunc ideo sum brevior scribendo, quod nichil in rebus meis esse existimem, quod non sit Sanctitati per Magnificum Ioannem Anthonium Pulleonem Baronem Burgii, Nuncium et Oratorem suum, significatum. Certo est ad me iterum per fidos Nuncios et Exploratores allatum, Cesarem Turcarum abesse a Nandor Alba itinere trium aut quattuor dierum, Pontes omnes super Zavum, quibus transitum habere possit, iam pene perfectos, venire omnibus suis copiis contra me et hoc regnum: Cuius potencie quam sim insufficiens, Sanctitas vestra bene intelligit. Spes mea omnis, salus regnorum meorum sita est in sola Sanctitate vestra. Obtestor igitur et rogo Sanctitatem vestram pro Deo immortali, pro salute Christianitatis, dignetur et per se maius et abundancius subsidium, quod tam subito potest, michi periculis exposito nunc nunc mittere, et alios quoque Principes Christianos orare, admonere et hortari, ut ipsi quoque non desint rebus meis in periculo positis. Pro subsidio misso ago vestre Sanctitati gracias, quantas maximas possum, reserviturus una cum omnibus Subditis meis hanc vestre Sanctitatis beneficienciam. Eandem Deus Optimus Maximus diu incolumem conservet. Datum Bude vigesimaprima die mensis Iunii Anno Domini M. D. XXVI. Regnorum meorum Hungarie et Bohemie etc. Anno Decimo.

Eiusdem Sanctitatis Vestre

Devotus filius
Ludovicus Rex Hungarie et Bohemie etc. manupp.

Theiner, Monumenta Slavorum meridionalium. Tom. I. pag. 593—594.

CCCLXXX.

1526. Baronulŭ *Del Burgio*, scrie secretariului papalŭ, că *Solimanŭ*, sultanulŭ turcescŭ, a trecutŭ rîulŭ Sava cu 200.000 armată; că o mulţime mare de corăbii vinŭ pe Dunăre către Petro-varadinŭ, că palatinulŭ Ungariei a declaratŭ regelui, că dênsulŭ nu póte se plece la resbelŭ cu ţĕranii, şi că nobilii din episcopia Calocei au declaratŭ, că dênşii nu suntŭ obligaţi se mérgă la resbelŭ, dacă nu merge şi regele în persónă. 1526.

Buda, 30 Jugno 1526.

Di [1] poi di la venuta di Ioanne non no havuto lettere di V. S. Rm̄a, di che sto non poco maravigliato, credo che V. S. ci tegni per spacciati como in verita siemo et non cura piu di noi, io ho scritto a V. S. continuamente, domandandoli haviso di li sucessi Turcheski di mano como si hano intesi, et l'ultime mie furno di li XXIIII di Iugnio; heri poi son venute lettere a la Maiestà del Re et a me da Monsignor Colocense, per le quali scrive tutta la forma di lo exercito del Turco, che have inteso per certi servitori suoi che si son fugiti dal campo, quatro o sei hore poi havisa como li Turchi han passato gia il Savo et si sono accampati in Ungaria in tanto spacio quanto fosser dua miglia italiani, iudicano che passino da XX miglia, et cossi la speranza che haviamo di resistere loro al passo del Savo l'havemo persa, scrive di piu che porta li ponti fatti sopra curri, la qual cosa mi fa credere che timendosi di Varadino vorrà lassar Varadino dietro et passar lo Dannubbio di qui di Varadino, o per aventura li porta per poter securamente passare la Drava. Sono havisi anchora di Transilvania che molte navi venino per il Dannubbio verso Varadino, et queste son le nove che si hano ultime.

Di li apparati di qui vorrei dar megliori novelle a V. S. Rm̄a, ma non le havendo non posso dar si non quelle che ho. La Maestà del Re è anchora a Buda cum quel recapito di uxire in campo che era quatro mesi sono, aspetta che si cugnino le monete di li argenti di le chiesie, che anchor

---

1) Acelaşi documentŭ se află publicatŭ în limba latină de Pray, în Epistolae procerum Regni Hungariae. Pars I. pag. 254—260. In interesulŭ sciinţei istorice noi reproducemŭ aici şi textulŭ latinŭ:

Reverendissime etc. Post adventum Joannis, non accepi litteras Reverendissimae Dominationis vestrae quod non parum miror, credo, quod Dominatio vestra nos habeat jam pro dispersis, uti re ipsa sumus, et non curat amplius de nobis. Ego scripsi Dominationi vestrae ex ordine, significando ei successus Turcorum de tempore in tempus, sicut audiebantur, et ultimae fuerunt de die 24. Junii. Heri venerunt litterae ad Majestatem regiam, et ad me, a Domino Colocensi, quibus perscribit, totam formam exercitus Turcici, quam cognovit a quibusdam Servitoribus, qui e campo fugerunt. Quatuor, aut sex horis post nunciavit, quomodo Turci jam transmiserint Savum, et castra posuerint, in Hungaria, in tanto spacio terrae, quantum efficiunt duo miliaria Italica. Credunt eos superare numerum 200.000 atque ita spes, quam habebamus ei resistendi in transitu Savi, perdita est. Scribit praeterea, quod pontes paratos curribus advehat, quae res mihi ingerit opinionem, quod metuens aggredi Petrivaradinum, velit hoc relinquere a tergo, et Danubium ex hac parte Petrivaradini transmittere, vel forte vehit illos, ut tuto Dravum trajiciat. Nunciatur etiam ex Transsilvania, quod multae naves veniant per Danubium versus Petrivaradinum. Et haec sunt ultima nova, quae habemus.

De apparatibus nostris, cuperem Reverendissimae Dominationi vestrae meliora nova nunciare, sed, cum meliora non habeam, nunciare cogor, quae habeo. Majestas regia est etiamnum Budae cum illo, quo quatuor abhinc mensibus, in campum prodeunti proposito. Expectat, ut monetae cudantur ex argento Ecclesiarum, quod

son pigliati, et di quelle monete si mettirà la Maestà sua ad ordine, et si preparirano navi et artellarie per uxire contra lo inimico, et si paghirano li servitori del Re che li han di far compagnia. Havea la Maestà sua fatte provisioni che lo Palatino levasse la gente di quelli contadi vicini, et lo simile facesse Colocense, et iuntamente si fossero ad resistere a lo inimico, o in sul passo del Savo o non potendo passato che fosse, et veramente era al mio iuditio bon consiglio, primo perche si questo si havesse fatto la Maestà sua, haviria havuto tempo di mettersi ad ordine, poiche si Dio ci havesse dato una vittoria in sul principio, non haverian havuto li inimici tanto di animo. Il Palatino si partì bene cum questa intentione et ogni uno di noi crida che era già a li confini, heri è venuto un secretario di la Maestà del Re mandato da lui per sollicitarlo, et referixe como il Palatino è in Cinquechiesie et nuntia a la Maestà sua che lui è ben contento di andare, ma vole andar in ordine como conviene a Palatino, perche si fosse rutto poi fora mettere in fuga tutto lo Regnio, et qui numera quanto have dispeso per la Maestà sua et addomanda denari per mettersi ad ordine et gente patrica di guerra, et apertamente dice che cum la gente paesana non vole andare, et che aspetta tutto questo apparato in Mogach villa apresso Cinquechiesie di qui del Dravo. Monsig. Colocense have fatto lo sforzo suo de levar quella gente di là et non ha possuto, li nobili hano resposto che non sono tenuti di andare si non va la Maestà del Re, et gente pagata non have seco piu di mille cavalli et li cinquecento fanti di sua Santità, di tal modo che addomanda dal Re che li scriva prestissimamente quello che havirà di fare, si deve uxire nel campo et in che loco, et si deve abandunare Petrovaradino et venirse a la Maestà del Re, o quel che deve fare, di qui non si sono risoluti, perche non ci è persona, et dura cosa è risolversi il Re solo cum due o tre persone di cosa tanto inportante; ma si vede chiaramente che la Maestà sua serrà constretta di resolversi che Petrovaradino si abandoni, si non vol perdere Colocense cum tutti quelli homini dabbene che sono lì, perche Petrovaradino per se non si puo tenere et il Re non lo puo soccorrere, è stato ben mandato un gen-

---

nondum acceptum est. Hac pecunia Majestas sua, se ad bellum instruet, et parabuntur naves, et bellicae machinae, ut prodeatur contra hostem, et Servitores regis assumentur, ad conficiendum regis comneatum. Sua Majestas constituit, ut Palatinus conscribat exercitum in illis Comitatibus vicinis, et idem faciat Colocensis, atque unitis viribus resistant inimico aut in transitu Savi, aut, si hoc fieri nequeat, postquam hostis eum transisset. Et re ipsa meo judicio id bonum consilium fuit, primo, quia si hoc factum fuisset, Majestas sua habuisset tempus ut se ad expeditionem comparet, deinde, quia si Deus nobis unicam victoriam concessisset in principio, hostis non tam magnos animos habuisset.

Palatinus discessit cum hac intentione, ut quisque nostrum credebant, quod jam in confiniis sit, heri venit Sacretarius Majestatis regiae ad illum missus, ut eum urgeat, et refert, quod Palatinus sit Quinquecclesiis, et nunciet suae Majestati, quod ipse promptus sit ad proficiscendum, sed quod proficisci velit instructus, sicut convenit Palatino, nam, si vinceretur, id esset, totum regnum in fugam conjicere et hic recenset, quantos sumtus fecerit pro sua Majestate, et petit pecunias, ut se instruat ad bellum, petit etiam homines belli expertos, et aperte dicit, quod cum rusticis nolit proficisci, et quod omnem eum apparatum exspectet in Mohács, villa vicina Quinqueecclesiis in hac parte Dravi.

Dominus Colocensis vim, et conatum adhibuit, ut illarum partium gentes levet, et non potuit. Nobiles responderunt, quod non teneantur proficisci, si non veniat Majestas regia, et milites stipendiarios, non plures secum habebat quam 1000 equites, et 500 pedites Suae Sanctitatis, quare regem rogat, ut sibi scribat celerrime, quidnam agere debeat, an prodire in campum, et quo loco? an deserere debeat Petrivaradinum, an venire ad regiam Majestatem, aut quid aliud facere ipsum oporteat? hic existentes nondum se resolverunt, quia nemo adest

tilhomo del Re cum dui cento cavalli liggieri che levasse quelli populi et li coniungesse in Colocense, ma io credo che quello che non ha possuto far Colocense non farrà collui. Alcuni sono di opinione, che il Re doveria uxire si ben dovesse cum quatro cavalli, et io lo sollicito quanto posso, ma la Maestà sua fin qui non si puo indurre, perche teme da li suoi; io mi dubito che presto presto serrem tutti in scompiglio, et ogni uno sequirà la fantasia sua senza consiglio et senza ordine.

Li pedoni di sua Santità la settimana che viene deveno essere ragionevolmente quì et spero che serran li primi, havea pensato si ci fosser navi congregati di metterli in acqua et cum quelli defendere il Dannubbio; ma in disordine va il resto, che temo che inanti che loro ci vegnino ad atrovare qui andirem nui ad trovar loro in Moravia. Di Boemia è vennto il messo del Re non so che speranza porta, inanti che chiuda la lettera ni scrivirò.

Stando in questo stato le cose del Re et di questo misero regnio V. S. Rma po tenere per certo, che la meglior carta che ni haviremo serrà perdere tutto quello che è intro lo Savo et il Dravo che io tegnio gia per perso havendo li inimici passato hormai il Savo quello che è del Dravo in qua, si la Maestà sua uxisse per tempo et congregasse il populo suo, si fossero forti in aqqua porriu haversi speranza che per questo anno si defendiria; ma che lo Re esca in tempo et che lievi il populo et le navi possino essere a tempo ad resistere, non so quanto mi posso sperare, io piu presto inclino in quella oppinione che la Maestà sua si resolvirà ritirarsi, et perdiremo quanto ci è.

Di me Dio sa, Monsignore, che non so quel che fare, si il Re si mette in rotta non so como sia honorevole nè securo sequirlo per li monti solo honorevole non serrà, perche si diria che io li donai tal consiglio mal securo, perche senza un dubbio o intelligentia habbi il Vayvoda cum il Turco

---

idoneus ad deliberandum, et durum est, regem solum cum duobus, aut tribus, de re tanti momenti, decernere, sed clare apparet, regem coactum iri, ut Petrivaradinum deseratur, si perdere nolit Colocensem cum omnibus illis bonis viris qui ibi sunt. Nam Petrivaradinum suapte tueri se nequit, et rex nequit ei succurrere. Missus est quidam familiaribus a rege cum 200 equitibus, levis armaturae, ut levet illos populos, et conjungat cum Colocensi. Sed, credo, quod id, quod efficere non potuit Colocensis, iste non sit effecturus. Aliqui opinantur, ut rex, etiamsi cum 4. solum equitibus prodeat, et ego eundem urgeo quantum possum, sed sua Majestas hactenus ad hoc adduci non potuit. Ego vereor, brevi omnes fore palantes, et quemque suam imaginationem sequuturum esse sine consilio, sine ordine.

Pedites suae Sanctitatis probabiliter futura septimana adesse hic debent, et spero primos fore. Cogitabam, si naves hic essent congregatae, flumini eos committere, et eorum opera Danubium defendere, sed in tali confusione reliquum est, ut timeam, quod prius, quam illi adveniant ad pugnandum, ituri simus nos ad invisendum eos, in Moraviam. Ex Bohemia venit nuncius regis, nescio, quid spei adferat. Antequam epistolam claudam, de eo scribam. Rebus regis, et miseri hujus regni, in hoc statu positis, Reverendissima Dominatio vestra, pro certo habere potest quod melior sors, quae nobis contingere potest, futura sit, perdere totum, quidquid est inter Savum, et Dravum, quod ego jam pro perdito habeo, postquam inimici Savum transiverunt. Id, quod est cis Dravum, si sua Majestas tempestive prodiret, et populum suum congregaret, si Flumine validae copiae haberentur, sperari posset, quod hoc anno defenderetur, sed ut rex tempestive prodeat, ut populum levet, et naves in tempore adsint, ad resistendum. Nescio, quantum sperare possim, ego in eam opinionem inclino, quod Majestas sua deliberatura sit se in tutum recipere, et nos perdemus, quidquid hic est.

De me, Deus scit, Domine mi, quod nesciam, quid agam. Si Majestas sua fugam arripiat, nescio, quomodo sit honorificum, aut tutum, eundem per montes solum sequi? honorificum non erit, quia dicetur, quod ego ei tale consilium male tutum dederim, nam sine dubio, sive Vajvoda (Zapolya) cum Turco intelligentiam

o non, il Re si non scampa, capitarà male in mano di li populi suoi, perche apertamente ogniuno dona la culpa di la perdita del Regnio a la Maestà sua et a quelli che lo consigliano; si la Maestà sua esce in campo al Dravo, non porrà uxire si non disordinatamente, et vedo che oltra lo periculo di li inimici ci è lo periculo di la seditione intestina, per essere ogniuno mal contento del Re et per la intelligentia che si suspetta che have il Vayvoda, et serrà constretta la Maestà sua di fare di illà quello che non farrà di qui, cioè fuggire, et in ogni eventu andare cum il Re è andare in perditione manifestissima. La Santità sua et li Rmi Monsignori mei insieme cum V. S. forse misurano la Maestà del Re cum il Re di Spagnia, di Franza, di Inghilterra, parendoli che lo nomo regio sia di tanta authorità che in qualsivoglia loco che sia la Maestà real si fazi far honore; ma non è poi cossi, imperoche . . . . io mi temo che presto la necessità ci constringirà a tutti, primo a la Maestà sua, poi al resto di pigliar ogniuno partito per se, nel qual caso volintiere vorria essere resoluto da la Santità sua quello che havirò da fare, si havirò da venirmi in Italia o andar sequitando il Re per li monti . . . (manca la spiegazione della cifra).

. . . . . .

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 784—786. — Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I pag. 406—410.

CCCLXXXI.

1526. 1526. Papa *Clemente VII.* scrie nunciului apostolicŭ din Ungaria se plece câtŭ în grabă în Polonia, ca se înduplece pe regele Sigismundŭ se vină in ajutoriulŭ regelui Ludovicŭ din Ungaria, care se află într'unŭ periculŭ estremŭ.

Augent dolorem nostrum in dies, et tuae aliorum litterae, quo regis, regnique istius pericula certiora, propioraque esse nobis significantur, ita ut omnia remedia circumspicientes, maxime opportunum, et necessarium fore judicavimus, ut tu ad Charissimum in Christo filium nostrum, Sigismundum

---

habeat, sive non, rex, nisi fugam arripiat, male incidet in manus populorum, quia quivis aperte culpam perditionis regni in Majestatem suam conjiciet, et in eos, qui ei consilium dant. Si Majetas sua prodeat in campum, usque ad Dravum nequit prodire, nisi imparatus, et video, quod praeter periculum inimicorum, periculum sit seditionis intestinae, propterea, quod omnes rege male contenti sint, et propter intelligentiam Vojvodae, de qua hic suspectus est, et Majestas sua id facere cogetur, quod hic facere non deberet: hoc est, fugere, et in omni eventu proficisci cum rege, est, in manifestissimam perniciem ire. Sanctitas sua, una cum Dominatione vestra forte metiuntur majestatem regis, exemplo regum Hispaniae, Franciae, et Angliae, existimantes, nomen regium tantae esse auctoritatis, ut ubicunque sit Majestas regia, honorem sibi procuret, sed non est ita etc. Ego metuo, ne brevi, necessitas nos omnes constringat, primo Majestatem suam, deinde ceteros, ut quisque per se consulat sibi, quo in casu cuperem a Sua Sanctitate instrui, quid agere debeam etc. Budae 30 Junii 1526.

Baro de Burgio.

Poloniae regem statim te conferas, ejusque Serenitatem, in qua una aliquid spei nobis adhuc restat, nostro et sanctae hujus sedis, ac imprimis Domini nostri Jesu Christi, cujus res praecipue agitur, nomine horteris, et obtesteris, ut ne, dum regiam, et privatam fidem suam, ei qui nemini unquam fidem, pactumque ullum servare solitus est, neque adeo nunc Serenitati ejus servat, quando in ejus regnum tot Tartarorum millia immittere jam molitur, praestare, et servare studeat, divinam et catholicam nostrum omnium fidem, cum totius istius regni, serenissimique, et charissimi nepotis sui interitum ruere, et perditum iri pati velit, quod cum ejus quoque Serenitatis regni, statusque perditione, quam sit conjunctum futurum, et ipsa per se facile poterit cognoscere, et tu illi, qui res hujusmodi melius isthic praesens, quam nos, nosti, plane declarare.

Itaque tibi mandamus, ut his perlectis litteris quamprimum ad id peragendum, ceteraque omnia, quae ad ejusdem regis, et regni istius salutem, Christianaeque fidei, et nominis decus, et conservationem spectare duxeris, apud ejus Serenitatem procuranda, proficiscare. In quo ad solitam diligentiam, et prudentiam tuam, eam celeritatem, et curam adjunctam abs te requirimus, quam rerum istarum status summam sibi exposcere nobis videtur. Dat. Romae die 21. Julii 1526.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 260—262.

CCCLXXXII.

1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, plécă la resbelŭ în contra Turcilorŭ însoţitŭ numai de 3.700 de ostaşi. Episcopulŭ din Calocea svătuesce pe regele Ludovicŭ se trimită oratori la sultanulŭ turcescŭ şi se céră pace, şi în casŭ dacă nu va puté se obţină pacea cu condiţiuni mai favorabile, atunci sĕ-i plătéscă tributŭ. (Scrisórea baronului De Burgio către secretariulŭ pontificelui.) 1526.

Reverendissime. Ultimae meae fuerunt diei 16. postea tantum laboravi ut fecerim Majestatem regiam Buda prodire die 20. hujus. Primum hospitatus est loco duobus milliaribus hinc dissito, ubi mansit usque hodie. Nudius tertius regina ivit ad Chepel in villam, ab hospitio Suae Majestatis uno milliario Italico distantem. Rex eo profectus est, ubi creditum ab invicem separandos, et unum alteri valedicturum, et Majestas sua continuabit iter per viam, quae ducit Tolnam. Regina sensim se retrahet versus Posonium.

Rex habuit in suo Comitatu circiter 2000 et 500 pedites, 200 cataphractos, et circiter 1000 equites levis armaturae, et nova sunt, quod Comitatus jam se moverunt, et veniant, ut regi se conjungant. Nova, quae habentur Varadino, Dominatio vestra videbit ex litteris Colocensis, et magis minutim ex his. Venit episcopus Bosnensis missus a Colocensi, et refert, quem ad-

modum Dominica, quae fuit 15. praesentis, Turci circa horam meridie assultum fecerint in Castrum, et in vadum aquae, quod defendebat Colocensis ex altera ripa fluminis. Omnia eodem tempore, magno cum impetu, et vi: fuit pugna in uno, et toto aspera. Qui erant in castro, defenderunt se vehementer, et occiderunt multos Janiczaros, referunt ultra 100 qui erant ad vadum, etsi non haberent plures quadraginta parvis naviculis, quas ipsi vocant Nazadas, et circiter 1000 equites, et 3000 rusticos, defenderunt se etiam valide, demerserunt unam navem Turcorum, et occiderunt aliquos, e nostris caesae sunt 8 personae haud alicujus distinctionis. — — Proelium utroque in loco duravit usque ad noctem; de nocte postea Colocensis, habito consilio, et viso, quod non posset sustinere vadum cum tam paucis navibus contra exercitum navalem Turci, qui dicitur constare 100 naviculis, similibus nostris, et 23 triremibus, et aliis navibus, deliberavit deserere vadum, et retrahere se in alium locum vicinum vado, ad duo miliaria, et ita fecit. Vadum igitur Petrivaradini est jam Turcorum; Colocensis est Bachiae cum paucis copiis, quas habet, et sustinet, quantum potest, impetum inimici. Sed quid potest facere tam exiguus numero populus contra tantam potentiam?

Die Lunae sequente Turci recesserunt a castro per tantum spacium, ut jam liberum fuerit iis, qui erant intus, foras exire, et haurire aquam in Danubio, et similia, quibus opus habebant, perficere, et ita manserunt usque ad diem Martis. Die Martis eadem hora, qua die Dominica, castrum assilierunt, sperantes, quod facile illud capere possint, eo, quod non habeat muros admodum altos, et ii qui erant intus, defenderunt se viriliter ope tormentorum et sclopetorum, et occiderunt Janiczarorum bene magnum numerum. Duravit conflictus usque ad noctem. Die Mercurii visum est, quod Turci mutaverint propositum pugnandi proelio, quod manu conseritur, et plantarunt tormenta contra castrum in quatuor partibus, et coeperunt illud vehementer verberare die ac nocte, quid postea sequutum sit, nescitur, sed parum boni de eo speratur, quia fortalitium est admodum debile, et facile ruinabitur.

Colocensis spem facit, quod possit se tueri adhuc 8. vel 10. diebus, vocat regem, et petit 10000 peditum, et dicit, quod velit proelium inire cum exercitu navali, et recuperare vadum, et succurrere Fortalitio. Tractatur nunc de mittendis ei aliquot supetiis nescio, quid concludetur. Interea, postquam Colocensis vadum amisisset, Turci combusserunt Futak, bonum castellum, et multas alias villas trans Danubium. De Petrivaradino ego parvam spem habeo quia est impossibile, ut rex terrestri itinere possit ei succurrere, neque flumine, quia non habet in promtu naves, neque alium peditatum, quam suae Sanctitatis. Mihi videtur, quod omnia, de quibus tractant, somnia sint. Repeto, quod totum id, quod est inter Savum, et Dravum, in rebus perditis censeri debeat. Rex subsistet ad Dravum, forte defendet transitum, quamquam nec hoc erit facile, et considerato ordine, consilio, et paupertate, quam Majestas regia secum ducit, id magis sperare potest per ignaviam inimici, quam per aliud aliquid. Turcorum Caesar dicitur esse in Szalankemen, hic in Hungaria ex hac parte Savi, quem locum aedificavit, et quotidie munit magis, sicut Dominatio vestra ex litteris Domini Colocensis videbit.

Colocensis secreto per episcopum Bosnensem persuadet regi, ut mittat Oratores ad Turcam, et petat pacem, et, si nequeat aliter impetrare, det ei tributum. Credit, quod Turcus rediturus esset, et Petrivaradinum conservaretur, judicando quod necessitate famis, et honore, qui ex tributo in eum redundaret adductus Turcus esset reversurus. Hinc Reverendissima Dominatio vestra potest intelligere, quam spem habeat Colocensis, qui est in causa hujus belli. Proceres, etsi quisque libenter acciperet ita factam pacem, tamen non audent, qua non sunt omnes simul, et metuunt regnicolas. Nescio, quid futurum sit in posterum.

Postquam scripsissem litteras, venit quidam Petrivaradino, qui noctu, fune e Fortalitio se demisit, et Danubium transivit natando, et Budam venit. Dicit verum esse de duobus conflictibus, quos Turci habuerunt, et quod multos illorum occiderint, et habeant tanta spolia, ut unam turrim iis compleverint, et quod intus bono sint animo, neque eis quidquam desit, sed quod tormenta muris magnum detrimentum inferant, eo, quod 40. ulnarum spacio murum diruerint, sed quod intus bonas fecerint munitiones. Dicit, quod possint se adhuc aliquot diebus tueri, si Sua Majestas eis miserit suppetias. Budae 22. Julii 1526.

Baro de Burgio.

Pray, Epistolae procerum Regni Hungariae. Pars I. pag. 263—268.

CCCLXXXIII.

1526. *Ludoviciŭ*, regele Ungariei, scrie papei *Clemente VII.* că Turcii asediézĕ cetatea dela Petro-varadinŭ, care în curêndŭ are se cadă pradă în mânile lorŭ; că dênsulŭ nu mai e în stare se ţină pieptŭ cu unŭ inimicŭ aşa puternicŭ, şi rógă cu lacrimi pe pontificele, sĕ-lŭ ajute în tóte modurile, de óre-ce mai multă credinţă are în scaunulŭ apostolicŭ de câtŭ în tótă creştinătatea. 1526.

Sanctmo in Christo Patri Dño Dño Clementi VII. Divina providentia SS. Rom. ac Universalis Ecclesie Summo Pontifici, Dño meo Clementissimo.

Beatissime Pater, Domine Clementissime, post oscula pedum beatorum Sanctitatis Vestre. Scio V. S. ex litteris dni Baronis Nuncii sui, omnium diligentissimi et optimi tam S. V. quam mei servitoris, omnia intelligere. Varadinum Petri iam aliquot dies acriter oppugnatur ab omni parte, vix spes est ulla opem laboranti arci afferri posse: sed quicquid fieri a me poterit, nihil negligetur neque per aquam neque terram: sed quam tanto et tam instructo hosti sim impar, V. S. et prudentissimus illius Senatus non ignorat. Oro, obsecro, obtestor per amorem Ihesu Christi, per salutem totius Reipu-

blice Christiane, dignetur mihi succurrere omnibus, quibus potest, modis: idque quam primum velit rursus submittere pecunias, quanto plures potest, ad onera belli sustinenda. Maiorem spem in V. S. quam in tota reliqua Christianitate habeo repositam, immo totam in sola V. S. quia ab illa sola adiuvor. Plura de hys scribet rogatu meo dominus Baro, loquetur iussu meo Franciscus Marsupinus orator meus. Vestram sanctitatem Deus Optimus Maximus per multa secula ad conservationem Sacrosancte ac Universalis Ecclesie sue dignetur conservare. Bude die XX. mensis Iulii Anno Domini MDXXVI. Regnorum meorum Hungarie et Bohemie Anno Decimo.

Eiusdem Sanctitatis Vestrae

Devotus filius

Ludovicus Rex Hungarie et Bohemie etc. m. p.

Orig. exstat arm. XI. caps. I. Nro. 155.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 674.

CCCLXXXIV.

1526. 1526. *Broderică*, cancelariulŭ Ungariei, descrie papei *Clemente VII.* pericululŭ celŭ mare, în care se află regatulŭ Ungariei; că tóte lucrurile se află aci într'o confusiune estremă; că pe fie-care ḑi se presintă mii de alte dificultăţi; că din 7.000 de vasali regatulŭ numai are astăḑi nici unulŭ; că numai esistă nici o cale de mântuire, fără numai singurŭ D-ḑeŭ mai póte scăpa regatulŭ acesta.

Beatissime Pater ac Domine Domine Clementissime.

Quod ad Vestram Sanctitatem rarius scribo, id duabus de causis accidere solet, et quod parcendum mihi existimo Vestre Sanctitatis occupationibus, et quod ipse quoque soleo esse plus quam satis occupatus. Accedit et illud, quod non ignoro Dominum Baronem omnia perscribere, ita ut nihil supersit mihi scribendum.

Nos in quantis periculis impresentiarum versemur, ex eiusdem D. Baronis litteris Vestra Sactitas assidue intelliget. Deus solus, vel casus aliquis Dei voluntate contingens potest hoc regnum liberare ab excidio: nullam video salutis viam. Ego, si quid possem, libentissime servirem: sed quid credit me V. S. facere posse in tanta Regis inopia, rerum omnium confusione, hominum tum malignitate, tum dissensione, hostis potentia, mea ipsius et paupertate et novitate, et eorum, qui me dignitate et opibus longe antecedunt, ob hunc locum, in quem me V. S. evexit, invidia, mille denique aliis maximis atque incredibilibus difficultatibus? Nihil tamen pretermittam usque ad capitis discrimen, quod a me fieri possit. Adeptus sum, Clementissime Clemens, hunc

magistratum difficillimo tempore: sed fortasse Deus ex sua misericordia rumpet has difficultates et aperiet mihi viam serviendi, que spes nisi me foveret, iam diu ob causas supradictas, et ob valitudinem etiam, qua non satis prospera fruor, cessissem huic gravissimo oneri: sed durabo abhuc, quidquid sors ferat. V. Sanctitas, supplico humilime, dignetur me rebus omnibus, quibus potest, adiuvare: qua de re rogavi D. Baronem, ut apertius ad V. S. scribat.

Servitutem meam humilimam in gratiam eiusdem supplex commendo, quam Deus conservet felicissimam et incolumem. Ex Castris Regiis prope Erd ad Danubium positis XXVII. Iulii 1526.

Illud preterieram me ex episcopo Sirimiensi rursus Praepositum Quinqueecclesiensem esse factum: omnia castella, ville, episcopatus illius, tota diocesis est in hostium potestate, non remansit ex VII. centum Vassalis unicus.

Vestre Sanctitatis.

Devota creatura et humilimus servulus
S. Brodericus Cancell.

Exstat orig. litt. princ. vol. IV. fol. 122.

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 674—675.

CCCLXXXV.

1526. *Antoniu Burgio*, nunciulŭ apostolicŭ din Ungaria, scrie lui *Iacobŭ Sadoletŭ*, secretariului papalŭ, că după scirile primite 80.000 Tătari ar fi întratŭ în Polonia, şi se apropiă de munţii Moldovei, probabilŭ, ca sĕ trécă in Ungaria. 1526.

Buda, 31 Luglio, 1526.

Reverendissimo Monsignore et Patrone honorandissimo.

. . . . . .

Di Pollonia si have che sono intrati da 80 milia Tartari et che si appressavano a li monti di Moldavia, suspettasi che siano per passare in Ungaria, si questo fosse fora una mala nova; ma un nuntio del Moldavo che è venuto frescamente, non nuntia di questo cosa alcuna.

. . . . . .

Theiner, Monumenta historica Hungariae. Tom. II. pag. 792. — Monumenta Vaticana Hungariae. Series II. Tom. I. Relationes Oratorum Pontificiorum. pag. 431—433.

CCCLXXXVI.

1526. 1526. *Ludovicŭ*, regele Ungariei, scrie lui *Franciscŭ de Battyan*, banului din Croaţia, se trimită câtŭ mai în grabă la resbelŭ în contra Turcilorŭ pe toţi ţĕranii, afară de cei bolnavi şi bĕtrâni. Regele adauge, că asemenea ordinŭ a datŭ şi în Ungaria şi în Transilvania.

Ludovicus, Dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. Magnifice, fidelis Nobis dilecte. Per hunc fidelem Nostrum, egregium Martinum, alias Marchinko dictum, aulicum Nostrum, annunciavimus nonnulla vobis: volumus igitur et fidelitati vestrae harum serie mandamus, ut quidquid vobis idem aulicus Noster nomine Nostro dixerit, credere debeatis. Secus ne feceritis. Datum ex castris Nostris ad Pakos positis, in festo beatissimae Virginis Mariae de Nive. Anno Domini 1526.

Ludovicus rex m. p.

Quamvis autem his diebus ex Adon vobis scripserimus et commiserimus, ut mediam partem colonorum istius regni levassetis, nunc tamen necessitas exigit, ut omnes colonos per singula capita insurgere faciatis: itaque vobis harum serie firmissime comittimus, ut non mediam partem, sed omnes colonos quamprimum levare debeatis, valetudinariis tamen et senibus atque ad arma tractanda non aptis domi relictis. Hoc idem jussimus fieri in Transylvania et in Hungaria.

A tergo: Magnifico Francisco de Batthyan, regnorum Nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae bano, fideli Nobis sincere dilecto.

Starine na sviet izdaje jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti. Knjiga V (1873) pag. 268—269.

CCCLXXXVII.

1526. 1526. *Ludovicŭ Morillo* scrie lui *Francesco Contarini*, că între Unguri esistă discordie, şi e de temutŭ, că Ungurii înainte de a se bate cu Turcii, se vorŭ bate între dênşii.

Ad 18. Augusti 1526 notat Sanudo has de Turcarum progressu et Hungarorum discordia agentes literas; «Copia de vna letera, data in Buda alli 7 di auosto 1526, scritta per Ludouico Morillo a S. Franc° Contarini di S. Panfilo». Turcas jam occupasse Petri Varadinum dicit, dein prosequitur: «La M^ta dil re personalmente e andato alo incontro con molta gente, ma per anchora non hanno facto niente: et questo e, perche li Vngari sono discordi et si pensa, che prima farano bataglia tra lhoro che con li nemici. Se dogliano molto de Venitiani con dire, che danno fauore et danari al Turco secretamente et che tutti li inzegneri sono Venitiani; per questo non mi mancha

mai noia con lhoro, et manchando li Ongari, sono li Spagnoli, li quali de giorno in giorno sono alle mani con mi con dirmi, che io son Venetiano; per tanto voria venir di qua et hauer dala S^ria qualche conduta honoreuole; non altro al presente, saluoche aspecto con li spironi im pie le letere vostre per non star tra barbari. Date in Buda etc.»

Starine na sviet izdaje jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti. Knjiga V. pag. 269—270.

CCCLXXXVIII.

1526. *Dieta Ungariei* întrunită pe câmpulŭ dela Rakos, decide, că la espediţiunea generală asupra Turcilorŭ se fie obligatŭ a lua parte fie-care ţĕranŭ. 1526.

Constitutiones conventus Campi Rákos, Anno Domini 1526 editae.

. . . . . .

Rex ad expeditionem se praeparet: Et gentem paratam habeat.

Articulus 8.

Majestas Regia, præparet se ad expeditionem:

§ 1. Ita, ut Banderium suum erigat; et non saltem gentes suas, quibus juxta contenta Decreti tenetur; sed quanto majorem, et ampliorem gentium numerum potest, in promptu habeat.

Belli onus, ultra solitum, quo majori poterunt apparatu; omnes assumere debent.

Articulus 9.

Prælati quoque, et Barones, ultra numerum gentium suarum, quas juxta contentu Decreti debent conservare; imo etiam potiores Nobilium, pro conservatione Patriæ, onus belli, quo majori poterunt apparatu; curent in se assumere:

§ 1. Ac insuper, debeant una cum Nobilitate virium insurgere, et cum Regia Majestate pariter hosti tanto tempestive occurrere.

Coloni, per singula capita assumantur in bellum; in extrema necessitate.

Articulus 10.

Rustici universi, per singula capita parati esse debeant:

§ 1. Et, si extrema necessitas postulaverit, ac Majestas Regia mandaverit; per singula capita: Vel si Majestas Sua voluerit; quinta eorum pars, bene armata insurgere; et ad loca per Majestatem Suam deputanda convenire debeant, et teneantur.

§ 2. Per singula tamen capita rustici non leventur; nisi in extrema necessitate.

. . . . . .

Constitutiones Transylvanienses de modo exercituandi, perlegantur.

Articulus 12.

Constitutiones Transilvanienses de modo exercituandi, perlegantur: Et modus ille, ubi bonus videbitur, observetur.

§ 1. De Dominis etiam Sclavoniæ, idem est faciendum.

. . . . . .

Auxilium contra hostes, ab externis Christianis Principibus imploretur.

Articulus 14.

Sollicitandi sunt: Sactissimus Dominus noster, et alii Principes Christiani, pro auxilio contra hostes mittendo.

. . . . . .

Corpus Juris Hungarici. Tom. I (1779). pag. 349—350.

CCCLXXXIX.

1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ supuşilorŭ sĕi, că *Tătarii* au hotăritŭ se prădeze ţĕrile Poloniei, ér' *voivodulŭ Moldovei*, stă gata cu armata sa, ca se asedieze cetatea dela Cameneţŭ. Regele invită pe toţi locuitorii Poloniei sĕ se pregătéscă cu cai şi cu arme, spre a puté respinge o putere atâtŭ de mare a inimicilorŭ. 1526.

Restes Prime contra Tartaros.

S. Rex P.

Universis et singulis etc. Quia nos certiores fecerunt exploratores nostri, Tartaros, continuos hostes nostros, ingenti vi regnum et dominia nostra populari statuisse jamque illos prope fines nostros degere, Valachum item cum gentibus suis paratum esse et arcem Kamieniecz oppugnare velle; in conventu vero preterito decreta sunt tantum presidia ad leviores insultus hostium reprimendos, que illic in Russia tenemus quidem, sed que ad tantam potentiam propulsandam nequaquam sufficiunt. Et proinde, ne Respublica gravem aliquam jacturam, quam dnus. Deus avertat, accipiat, aut in magnum aliquod discrimen incidat, vobis omnibus in commune et cuilibet seorsum, qui expeditionem generalem et servitium nobis et Reipublice debetis, in vim primarum restium notum facimus et mandamus, ut equos et arma aliaque omnia ad bellum necessaria parata et disposita juxta debitum et facultatem vestram habeatis, ut, cum tertiis restium literis a nobis admoniti fueritis, possitis citra ullam moram ad tuendam patriam et hostes propulsandos accurrere, sub pena amissionis bonorum omnium. Volumus tamen, ut interim judicia publica terrestria et castrensia non intermittantur, ut fertones et alie contributiones in conventu generali decrete, de quibus dicta presidia servamus, edantur et processus reformandorum jurium et statutorum juxta constitutionem ejusdem conventus generalis non impediatur. Et ne quispiam de hoc mandato nostro aliquam ignorantiam pretendat, volumus, ut unus ad alium sibi viciniorem presentes literas, cum illas perlegerit, transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo representet. Pro gratia nostra aliter facere non ausuri. Ex Marienburgo.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 158—159.

CCCXC.

1526. 1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, invită pe toţi supuşii obligaţi la resbelŭ, sĕ se ridice cu toţii şi se apuce armele în contra *Tătarilorŭ*, cari au năvălitŭ asupra Poloniei.

Restium litere secunde.

S. Rex P.

Universis et singulis etc. Mgci. Generosi etc. dilecti. Non dubitamus, jam omnibus notum esse, Tartaros ingentibus copiis ad depopulandum regnum et dominia nostra irrupisse; notum est etiam unicuique, qualis defensio sit in conventu generali novissimo decreta. Et proinde, licet hec infelix novitas nos in his terris Prussie comperit, ex quibus etiam magnum Reipublice discrimen imminebat, neque illi aliter nisi presentia nostra occurri potuit, tamen multis hic adhuc inconfectis proficiscimur ipsi, quantum celerius possumus ad tantam regni calamitatem tantique hostis conatus reprimendos non solum sumptum et laborem nostrum, sed etiam personam nostram regiam omnesque vires et facultates nostras pro regni et subditorum nostrorum salute exhibituri. Qua propter presentes literas nostras in vim primarum, secundarum et ultimarum restium mittimus. Mandamusque vobis, ut quam primum vos moveatis et arma capiatis ac quisque vestrum armatus, instructus et comitatus pro sua facultate apud Gliniani ad diem S. N. constituatur, ubi instructis exercitibus nostris nos hosti opponere et regnum ab imminenti ruina eripere et vindicare possimus. Et ne quispiam vestrum de premissis suam ignorantiam pretendat, volumus et mandamus, ut unus ad alium sibi viciniorem presentes literas nostras, cum illas perlegerit, quam primum transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo representet. Sub amissione bonorum omnium et gratie nostre non aliter facturi. Datum ex arce nostra Marienburg.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 159.

CCCXCI.

1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie oratorului sĕu din Ungaria, că *Ste-fanŭ de Batorŭ*, palatinulŭ Ungariei, care în urma unei revoluţiuni poporale a fostŭ scosŭ din funcţiunea sa, a cerutŭ intervenirea regelui polonŭ spre a fi numitŭ de nou în demnitatea acéstă. Regele Sigismundŭ autoriséză pe legatulŭ sĕu, se insiste pe lângă regele Ungariei, ca se-i conferéscă de nou demnitatea de palatinŭ. 1526.

Sigismundus, Rex Polonie, Christophoro a Szidloviec, Pal. Cracovien., misso ad Regem Ludovicum oratori.

Mgce. sincere nobis dilecte. Venit ad nos Rdus. Ladislaus de Macedonia, electus sirmiensis, qui prolixu et lugubri oratione recensuit calamitatem, que accidit Spectabili et Mgco. Stephano de Bator, qui propter furorem popularem dignitate sua est exauctoratus, quasi ipse nimium severe erga regnicolas regni Ungarie se gessisset, commemoransque merita erga nos et nostros predecessores ejusdem dni. Stephani et majorum ipsius, rogavit nos impense, ut pro illo apud Sermum. dnum. nepotem intercederemus. Nos quamvis commiserimus jam tue Sti. agere cum ipso Sermo. dno. nepote nostro de restitutione ejusdem dni. Stephani ad palatinatum Ungarie; tamen intuitu meritorum ipsius et Illrium. dnorum. ducum Masovie, qui in ea re huc ad nos suum nuncium miserunt ac nostra causa et opera eidem dno. Stephano suam sororem in matrimonium collocarunt, iterum illi impensius committimus: ut curam istic omnem adhibeat, de ipso dno. Stephano ad locum et dignitatem suam restituendo, ne hec nota in domo sua et posterorum suorum remaneat, quasi pro crimine aliquo eadem dignitate sua privatus esset. Efficiat etiam apud illius Mtem. ne bona, videlicet castrum Cherewgk et Futak, que Mtas. sua in certa pecunie summa ipsi dno. Stephano inscripsit, ab ipso auferri permittat antequam illa pecunie summa, pro qua inscripta sunt, sibi restituatur, vel alia bona et sufficiens cautio sibi fiat in effectu. Et super his habeat tua Stas. mutuam intelligentiam cum Rdo. dno. episcopo agriensi, cancellario. Et bene valeat.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 194.

CCCXCII.

1526. 1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie magnaţilorŭ din Ungaria, că îndată ce a înţelesŭ, că sultanulŭ a năvălitŭ cu putere mare asupra Ungariei, dênsulŭ a trimisŭ la regele Ludovicŭ pe curténulŭ sĕu Nic. Nipszicz, ca se-i aducă informaţiuni mai detaiate în privinţa acésta.

Sigismundus, Rex Polonie, Dominis Regni Ungarie singulis.

Rme. etc. Intelligentes hoc tempore imperatorem Turcarum maximis copiis regnum istud Ungarie, quo et nostrum a Tartaris acerrime infestatur, mittimus ad Sermum. principem Ludovicum, regem ac nepotem nostrum charissimum, hunc nobilem et generosum Nicolaum Nipszicz, aulicum nostrum fidelem dilectum, ut pro nostra summa sollicitudine et statu illius Mtis. et regni ipsius Ungarie certiores reddamur de successibus istis, et eam sollicitudinem nostram et dolorem, quem ex hisce rumoribus concepimus, illius Mti. declaremus. Commisimus etiam eidem nuncio nostro vram. Ptem. etc. invisere et nonnulla illi nomine nostro referre. Et proinde postulamus ab illa, ut et fidem illi adhibeat et in iis, que retulerit ita se pro sua prudentia exhibeat, ut sui regis et patrie salus in tanto discrimine constituta exigere videtur. Et bene valeat.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 213.

CCCXCIII.

1526. 1526. *Paulŭ*, episcopulŭ din Agria, trimite regelui din Polonia o relaţiune mai detaiată despre *lupta întêmplată la Mohaciŭ*, în care puterea Ungariei a fostŭ infrântă de Turci, şi rógă pe regele Poloniei sĕ dee ajutoriŭ Ungariei în misera posiţiune, în care se află.

Paulus, Episcopus Agriensis, Sigismundo, Regi Polonie.

Serme. princeps et dne. gratiosissime. Post servitiorum fidelium et orationum devotarum commendationem. Credo jam pridem pervenisse ad Mtem. vram. famam nostri adversi casus, quem nuper non tantum nobis Ungaris, sed omnibus Christianis dolendum deflendumque a cesare Turcarum, hoste christiani nominis truculentissimo, in medio pene Ungarie accepimus. Jam enim devastato toto Sirmio, pontibus juncto et transmisso Savo Dravoque flumine, transfretato etiam Danubio, expugnatis et captis plus quam viginti duabus

arcibus, in ipsa viscera et precordia Ungarie penetraverat, ubi nos cum regia Mte., dno. meo gratiosissimo, cum his viribus, quantas maximas brevi tempore habere potuimus, advocatis etiam nonnullis externis auxiliis, ei occurrimus et ejus impetum, positis ex adverso castris, paulisper repressimus. Et levibus preliis per aliquot dies tentatis, semper superiores fuimus, quod nostrorum animus eum ardorem pugne accenderat, ut nihil amplius differendum putarent quam, toto exercitu in aciem educto fortunam belli tentare, presertim cum hostis insolentissimus ad id eos quotidie irritando provocaret, et nisi id facerent, expugnationem castrorum minaretur. Educte itaque et directe ex utraque parte acie in die decollationis S. Joannis Baptiste commissum est prelium nobis, vel Deo propter peccata nostra non propitio, vel inscitia ducum adversissimum et periculosissimum. In eo enim prelio magnum robur nostri exercitus amisimus, plures enim quam pro numero ceciderunt, et fortissimus quisque, in fuga vero plures quam pro damno more pecudum jugulati sunt. Multi et ex dominis, prelatis et baronibus interierunt et me quoque sine omni dubio idem casus tulisset, nisi me regia Mtas. sex diebus reluctantem et me omnibus rationibus excusantem Budam ex castris reverti propter sua quedam negotia maxime necessaria paucis ante prelium diebus compulisset, cujus mandatis parere mihi etiam invito necesse fuit. Budam itaque veneram tribus tantum levibus curribus cum sex adolescentibus et uno tantum homine militari, ceteris omnibus meis et militibus et rebus in castris relictis. Cum vero Bude negotia domini mei gratiosissimi per aliquot dies perfecissem, et jam in castra redire vellem, audivi sequenti die post prelium circa noctem nostros sinistre pugnasse, quare Bude me retinui, donec certiora audirem. Eadem nocte reginalis Mtas. sine scitu meo Buda excessit tantusque tumultus et terror factus est in utraque urbe budensi et pestiensi, ut ex eis ita passim ab omnibus migraretur ac si hostis in tergo instaret. Ego quantum potui fugam et tumultum in utraque urbe cohibui, meliora adhuc sperare jubens, sed cum viderent, nullum citum auxilium alicunde adventurum, deposita omni spe, ex utraque urbe excesserunt, paucis tantum viris in illis relictis, qui potius hererent usque ad adventum hostis, quam permaneret ad custodiam urbium. Ita misero presidio firmata est utraque urbs, arx vero budensis etiam miseriori. Ego autem illis subvenire non possum, amisi enim in castris omnes res meas, ex militibus vero meis, quos fortissimos habebam, pauci admodum redierunt, et illi vulnerati et contusi. Qui testimonio omnium ita dimicaverunt, ut si ceteri quoque domini iis similes habuissent, nunc nos ea victoria, qua hostis exultat, gauderemus. Scripsi ad dominum vojevodam Transilvanie, qui integrum exercitum habet, qui eo prelio non interfuit, obsecrans, ut properaret subsidium ferre saltim his duabus periclitantibus urbibus, scripsi et vicinis mihi comitibus, ut capitatim insurgant ad ferendum auxilium laboranti tanta mole et jamjam spiritum emissure patrie. Scripsi etiam regie Mti, dno meo gratiosissimo, — dicitur enim vivere et Posonii esse, sed grave vulnus habere — ne desperaret, sed reliquias belli colligeret: multos siquidem cecidisse, sed longe plures homines militares in Ungaria superesse, preterea integram adhuc Bohemiam, Moraviam, Slesiam, vicinos quoque et affines Germanos cogna-

tosque Polonos auxilio non defuturos. Sed a regia Mte. nuncius meus nondum rediit, quare de vita ejus nihil certi adhuc accepi. Certiora autem de eo expectare tardum putavi, quare properavi literas cum nuncio ad vram. Mtem. mittere: quoniam sive vivat regia Mtas. sive — quod abominor — non vivat, precipua nobis spes est in vra. Mte. — Ad vram. itaque Mtem. tanquam ad turrim refugii et ad sacram quandam fiduciam recurrimus vestramque Mtem. per fidem Dei crucifixi, quam hostis sanguinarius delere nititur, obsecramus et obtestamur, ut vra. Mtas. quam primum poterit auxilio sit, nam nisi mature huic hosti, late omnia vastanti et recenti victoria insolescenti, occursum fuerit, hoc ipso anno totum regnum Ungarie occupabit et clipeum unius lateris Polonie, propugnaculum autem totius Christianitatis destruet. Scio, Mtem. vram. cum eo fedus percussisse, sed profecto perfidus iste, si Ungariam subjugaverit, etiam vicina regna neglecto ruptaque federe aggredietur, timendumque est, ne hoc incendium, quo nunc Ungaria flagrat, omnia regna Christianorum involvat. Quare iterum atque iterum obtestamur per Deum opt. max. vram. Mtem., ne nos in tanto periculo constitutos deserat, sed quam primum succurrat nobis. Quod si vra. Mtas. nobis auxilio fuerit, nos quoque capitatim insurrexerimus, quibus maxime duce et autore opus est, poterimus Deo favente non solum rabiem Turcarum evitare, verum etiam totum nomen et omnem memoriam eorum delere et extinguere. Preterea supplico Mti. vre. humiliter, ut huic homini meo, presentium videlicet exhibitori, que nomine meo dicet, ita credat ac si ego presens Mti. vre. loquerer. Deus Mtem. vram. salvam et felicem conservet, cui iterum mea perpetua servitia et hujus miseri regni Ungarie tutelam commendo. Datum Agrie in profesto exaltationis S. crucis.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 215—217.

CCCXCIV.

1526. 1526. *Maria*, regina Ungariei, descrie regelui Sigismundŭ din Polonia *catastrofa întêmplată la Mohaciŭ:* anume, că sultanulŭ turcescŭ a atăcatŭ Ungaria cu o putere de 200,000 ómeni, şi cu tóte că Ungurii nu aveau armată adunată mai multŭ de 25,000, dar ei au începutŭ lupta, însă armata unguréscă a fostŭ învinsă, şi în lupta acésta au căḑutŭ regele, archiepiscopulŭ din Strigonŭ şi alţi 5 episcopi.

Maria, Regina Ungarie, Sigismundo Regi Polonie.

Serme. rex, consanguinee noster charissime. Quod post hanc memorabilem regie Mtis. dni. et mariti nostri charissimi totiusque regni Ungarie cladem, ad oppidum Mohacz nuper acceptam, nullas ad vram. Mtem. literas dederimus, non oblivione mutue necessitudinis nostre, que firma et perpetua

est, sed ex eo vra. Mtas. existimet evenisse, quod non nisi certissima de ejus belli eventu volebamus ad vram. Mtem. scribere. Nam initio ab iis etiam, qui prelio interfuerunt, varie omnia et confuse narrabantur, exactius deinde rem totam cognovimus, itaque paucis vra. Mtas. infelicem hujus regni conditionem accipiat. Cesar Turcarum cum bellatorum ducentis fere millibus maximoque hujus generis terrestri ac navali apparatu regnum hoc proximo mense Julio est aggressus, expugnatisque et in potestatem suam redactis Varadino Petri, Wilak et aliis arcibus, citra Danubium positis ad Ezek, quod oppidum juxta Dravi fluvii ripam situm est, factis mira celeritate pontibus, traducit exercitum ac non longe a castris Mtis. regie castra metatur. Et quamvis nostri nec tormentis, nec militum numero essent cum hoste conferendi, utpote qui non plures viginti quinque milibus fuerint, summa tamen alacritate pugnam deposcunt ac frustra quibusdam sanioris consilii viris dissuadentibus, manus cum Turcis XXIX° mensis Augusti conserunt, pugnatumque est aliquamdiu ex utraque parte maximo ardore animi. Turci deinde ex industria terga vertunt ac nostros insequentes ad insidiarum locum, ubi ingens bombardarum numerus terra et cespite tectus erat, pertrahunt, excussisque repente tormentis omnibus, partem aliquam nostrorum militum in fugam vertunt, ac tum demum, perturbatis ordinibus, infeliciter est pugnatum. Ceciderunt multi viri utriusque ordinis clarissimi, inter quos, ut accepimus, dominus Strigoniensis, Varadiensis, Quinqueecclesiensis, Jauriensis, Canadiensis, Bosnensis. De domino Colocensi et de Georgio comite scepusiensi, capitaneis exercitus, incertum habemus vivant an perierint, nemo tamen adhuc est repertus, qui eos post funestum hoc prelium se vidisse confirmarit.

Joannes Dragfii, judex curie ac signifer regius, Ambrosius Zarkan, Franciscus Orzak cum multis aliis optimis ac fidelissimis subditis Mtis. regie desiderabantur. Sunt hec nobis memoratu acerbissima, sed vincit animi nostri dolor et hujus regni consternatio, quam ex luctuoso interitu regie Mtis. percipimus, omnem dolorem et acerbitatem, cujus casum miserabilem et a nobis perpetuo deplorandum maluimus vre. Mti. per hunc nuncium quam per literas significare. Orbatum hoc regnum est et capite et principibus, hostis omnia igne et ferro populatur, nullus locus satis est tutus, ubique fuga et miseranda Christianorum comploratio. Nos hinc, quos possumus, dominos et nobilitatis reliquias atque ipsos etiam rusticos ad bellum instaurandum et hostem a regno propulsandum per literas hortari non desinimus, fratris qnoque nostri Sermi. archiducis Austrie presidium, cujus item provincias Turce jam ex omni parte attingunt, assiduis literis et nunciis imploramus spemque certam habemus, Sertem. suam non neglecturam hujus regni pericula. Superest, ut vra. Mtas. meminerit, quamdiu Sermi. ejus frater ac nepos in hoc regno rerum sint potiti, cogitet Polonie atque Ungarie fines esse contiguos, nec esse fidendum infidelissimi hostis paucorum annorum induciis, juvet nos hic saltem rebus et consiliis, quibus fide salva poterit, nec patiatur, quantum in se erit, regnum hoc nobile et olim florentissimum, nostro seculo cum evidentissima totius christiane reipublice ruina interire. Reliqua dicet vre. Mti. nostro nomine egregius Georgius

Sabka, regius secretarius, qui dignetur bonam, solidam fidem habere. Commendamus nos Mti. vre. diligentissime et eam valere optamus feliciter. Datum Posonii IX.a Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 219—220.

CCCXCV.

1526. 1526. *Stefanŭ Brodericŭ*, cancelariulŭ Ungariei, trimite vicecancelariului din Polonia o relaţiune despre *catastrofa întêmplată la Mohaciŭ*, şi adauge, că sultanulŭ turcescŭ, după ce a căştigatŭ victoria de la Mohaciŭ, înaintézză acum către Buda, ca se ocupe întregŭ regatulŭ Ungariei; că ajutórele trimise din Bohemia se au întorsŭ înapoi, ér' regina şi dênsulŭ s'au retrasŭ la Poşonŭ.

Stephanus Brodericus, Cancellarius Ungarie, Petro Tomicio, Epo. Vicecancellario et Andree Cricio, Epo. Premisliensi.

Rmi. domini mei colendissimi. Servitiis commendatis etc. Credo fama etiam, que velocissima presertim in malis esse solet, preveniet literas has de nostro infelici cum cesare Turcarum conflictu. O nos nunquam minus prudentes, quam tunc, quum consilia pacis cum Turco vestris Dtionibus. non suadentibus solum, sed hortantibus ac rogantibus etiam, non suscepimus. Interfui infelicissimo prelio. Nostrorum vix fuerunt XX milia, hostis habuit ad ducenta milia, sed que bello essent apta LXXX milia. Nos tormenta bellica et pauca et ea quoque male parata, ille CD vel circiter bombardis magis quam alio genere virium hostis prevaluit; fusi fugatique sumus, amisso toto fere peditatu, qui fuerat ad X milia hominum, exuti castris, relictis tormentis omnibus. Regia Mtas., quam nostri non sunt passi ullo modo a prelio abesse, quamvis dispositi fuerant, qui, postquam acies cepisset inclinari, de salute ejus gererent curam, nondum tamen pro certo sciri potuit, ubi sit. Ego adhuc non desino bene sperare. Multi ex dominis potioribus amissi, ex episcopis Quinqueecclesiensis, Jauriensis, addunt tertium quoque, sed nescimus adhuc quis sit ille, credo esse Vaciensem, dominum Strigoniensem, ajunt, salvum esse, sed ego dubito; ita enim erat male affectus, ut vix equo insideret. Ex secularibus amissos, ajunt, esse, nam ego hos pereuntes non vidi, dominum Zarkani, Thomam Zeczi, Joannem Paxii; de domino comite Scepusiensi adhuc dubitatur, Robur militie ungarice salvum adhuc est, non multi equites meo judicio amissi, non enim visum fuit contra bombardas, que immunerabiles erant, pugnare, nihil hastis nostris, nihil frameis, nihil aliis telis contra illas valentibus.

Turcus, habita hac insigni victoria, Budam versus procedit et Budam

et totum regnum occupaturus, nemine resistere valente, omnibus huc illuc dispersis et de prelio instaurando parvam certe spem habentibus. Bohemorum auxilia, que cum dno. cancellario Bohemie venerant, incipiunt domum redire, verentes, ne ibi motus aliqui oriantur. Nos sumus hic Posonii cum Mte. reginali, sed paucissimi, dnus. marchio, dominus banus Croatie, ex bello reversus, dominus Turzo, dominus Vesprimensis. Alii quoque domini hic convocantur, qui supersunt. Ego heri vesperi huc applicui, multa pericula in itinere passus et captus quoque a nostris—de Bohemis dico—et pretio redemptus.

Quod ad salutem regis attinuit, nihil pretermisi, quod a me provideri potuit. Fuerunt deputati ex primoribus, qui nihil aliud curarent nisi servare regem. Non possum ullo modo mihi persuadere, eum periisse. Quid tamen sit in facto, crastinus et perendinus dies indicabit. Hec propterea pluribus verbis, licet fessus, scripsi ut vre. Dtiones. scirent veritatem hujus prelii, que revera res ita se habet, ut scribo, et ut Mti. etiam regie, dno. nostro clementissimo, referant hunc infelicem casum. Que dignetur in quantum potest curam gerere de hoc regno. Apud dominum meum Christophorum cupio excusari. Non potui ob celeritatem discessus nuncii, ut volebam, ad suam Illrem. Dtionem. scribere. Vix hec scribere potui. Ego redigor ad incitas, amisso episcopatu, prepositura quinqueecclesiensi, jam agitur de cantoratu strigoniensi, quem non credo XV dies duraturum, amissis preterea rebus omnibus, que partim in castris, partim Bude fuerunt. Evasi in una diploide et caligis, confugiendum erat mihi ad dominoruum et amicorum presidium, inter quos vras. Dtiones. habeo precipuas. Sed de his alias. Me in gratiam Serme. Mtis. regie, Dtionum. vrarum., dni. palatini humile commendo. Que optime valeant. Ex Posonio VI Septembris.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 220—221.

CCCXCVI.

1526. *Alexie Thurzo*, tesaurariulŭ Ungariei, scrie regelui din Polonia, că sultanulŭ turcescŭ a arsŭ şi a devastatŭ Buda, apoi a trecutŭ Dunărea, ca se ocupe şi cea-l'altă parte a Ungariei; că cea mai mare parte din nobilii Ungariei au căḑutŭ la Mohaciŭ, şi că *voivodulŭ Transilvaniei cu trupele sale nu le-a datŭ nici unŭ ajutoriŭ.* 1526.

Alexius Thurzo Sigismundo, Regi.

Serme. princeps et dne., dne. mihi gratiosissime. Post servitutis mee perpetue in gratiam Mtis. vre. humillimam commendationem. Accepi honore, quo debui, literas Mtis vre. Serme., quas per hunc suum cubicularium Mtas. vra. ad me dedit, ex quibus ultra alia plurima argumenta facile perspexi, quanta benignitate Mtas. vra. me prosequatur ; quod ego quo genere servitutis mee possim

a Mte. vra. promereri, non reperio; dabo tamen operam pro virili mea, ut saltem aliquam partem tante in me benignitatis perpetuis meis servitiis promerear. Perscripsi proximis his diebus Mti. vre. per cubicularium regium id quod de Mte. regia, dno. meo clementissimo b. m. nepote vre. Mtis. dubio rumore ferebatur. Expectavimus hactenus feliciora, sed jam proh dolor! pro comperto est, quod Mtas. sua strenue et insigniter cum hoste pugnando, inclinata acie nostrorum nostrisque in fugam conversis, equo, cui insidebat, graviter in prelio vulnerato, volens tandem manus hostiles nonnisi tertiusmet effugere, in quadam profunda fauce Danubii una cum equo decidens miserabiliter extinctus est. Quo casu infelicissimo regis optimi et hostis truculentissimi metu adeo tota fere Ungaria concussa et consternata est, ut, si Dei benignitate et Mtis. vre Serme. ac christianorum principum ope adjuti non fuerimus, actum sit de nobis et de tota ista patria. Cesar Turcarum, capta Buda, una cum suo exercitu dicitur pontem in Danubio prope suburbium extruxisse Danubiumque transivisse et jam majorem partem Ungarie ulterioris, h. e. ejus partis, que est ultra Danubium, nobilissimas regiones usque Jaurinum depopulatus est et omnia igne exussit. Nunc, combustis civitatibus Budensi et Pestensi et pertransito Danubio, nemini satis compertum est, quid hostis immanissimus statuerit et quo profecturus sit. Habet pre oculis duas vias, et nostra opinione aut iturus est ad expugnandam Transilvaniam, vel recta per citeriorem Danubii partem rediturus ad sua, et quidquid est intra ambitum fluviorum Danubii et Ticie ferro et igne in regressu devastaturus et tandem Danubium trajecturus et fortasse in castris vel Villack aut Varadini Petri, vel Nandor albo firmatis presidiis in arcibus seu castris suis hiematurus. Sed id nemini recte constat. Nihil est, quod ille perfidessimus hostis ferro et igne non devastet, viros et mulieres passim promiscue cedit, pueros ac puellas secum captivas ducit. Hinc etiam citra Danubium a Vacia usque ad loca longinqua omnia ussit. Exercitum suum fere omnem dicitur habere in campo Rakosz prope civitatem Pest-Bude, nihil intactum dicitur reliquisse, preter castrum regium, quod quam diu duret, nemo divinare potest. Mtas. reginalis, dna mea, clementissima, est nunc hic Posonii cum his dominis: platino, episcopo vesprimensi, cancellario regio et epo. vaciensi. Sum hic et ego cum Mte. sua, ob amissum dominum meum clementissimum obque cladem nostrorum de devastatione patrie hujus mee acerbitate et dolore confectus, nescimus quid consilii sit nobis tam subito capiendum. Nam major pars dominorum Ungarorum in illa proxima clade miserabili interiit, alii, qui supersunt, sunt hinc inde dispersi, nec licuit hactenus illis propter hostem, qui nos nunc ab invicem secrevit, in unum convenire, ut potuissemus de salute nostra jam reliqua in medium consultare. Ego quidem, gratiosissime domine, omnem substantiam meam ad regias necessitates et conducendas gentes in proximam expeditionem contra hostes consumpsi, nihilominus tamen, quicquid est mearum virium, quicquid opere ac laboris, paratus sum pro tuenda salute hujus patrie mee impendere. Sed jam facile credi potest, quod nostris propriis viribus, ita afflictis et contritis, non possit unquam tanto hosti obsisti aut Ungariam salvam permanere, cum hosti jam omnia pateant sintque pervia, nisi post Deum a Mte. vra. et a christianis

principibus nobis succurratur. Non parum spei erat in dno. vojevoda nostro Transilvanie, qui adhuc omnem exercitum suum salvum et integrum habet, sed nihil potuit adhuc nobis constare, ubi locorum sit et quidnam pre se habeat. Quicquid erit in posterum, quo se status omnium istarum rerum verterit tanquam deditissimus et fidelis servitor Mti. vre. perscribere non pretermittam. Interea Mtas. vra. dignetur nobis et huic lacerate patrie ope et consilio suo adesse. Agitur etiam per reginalem Mtem. apud fratres suos Sermos. principes, Carolum, imperatorem et Ferdinandum, archiducem Austrie, et alios status imperii pro ferendis auxiliis. Cum hoste autem jam ista hieme confligi non potest. Non videntur alia remedia, nisi firmare castra in confiniis, si non recuperabuntur. Non est aliqua spes, posse hoc regnum stare diutius; amisso regno hoc — quod Deus opt. max. procul avertat — quid vicinia regna et provincie deberent sperare, Mtas. vra. facile judicare potest. Ego me et perpetua servitia mea rursus in gratiam Mtis. vre. humillime commendo. Quam Deus opt. max. felicissimam et incolumen conservet. Posonii in festo beati Michaëlis, archangeli.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 224—226.

CCCXCVII.

1526. Lista prelaţilorŭ şi a nobililorŭ din Ungaria, cari au căḑutŭ în *lupta dela Mohaciŭ*. În acéstă luptă au peritŭ *Paulŭ Thomori*, archiepiscopulŭ Calocei, fostŭ căpitanŭ alŭ Ţerei-Făgăraşului, *Filipŭ More*, episcopulŭ din Cinci-biserici, nobilulŭ *Ionŭ Dragfi*, judele curiei, *Ladislau More*, toţi trei români catolici, ş. a. 1526.

Qui in bello perierunt.

Ex Ecclesiasticis.

Ladislaus Zaltanus, archiepiscopus strigoniensis et Primas.
Paulus Tomori, archieps. colocensis, generalis capitaneus exercitus.
Franciscus Perenii, eps. varadiensis, filius palatini defuncti.
Philippus More, eps. quinqueecclesiensis.
Blasius Paxi, eps. jauriensis.
Franciscus Czahali, eps. canadiensis.
Georgius de Palina, doctor, eps. husnensis.

Ex episcopis e prelio evaserunt.

Zagrabien. Vacien. Nitrien. Segniensis Brodericus, Sirmien., qui et cancellarius, epi.

Non interfuerunt Episcopi.

Agriensis, Transilvaniensis, Tminiensis.

Ex Secularibus perierunt.

Georgius comes scepusiensis, frater vojevode transilvaniensis, capitaneus exercitus generalis, collega domini Colocensis.

Joannes Dragffi, judex curie regie, quod est secundum post palatinatum in regno officium.

Ambrosius Zarkan, comes Zaladiensis, baro.

Petrus Korlatkewi, magister curie regie.

Andreas Trepka magister curie regie, baro.

Antonius Paloczi, comes baro.

Gabriel Perini, comes baro.

Mathias Zlinii, comes de Frangepanibus.

Franciscus Hanto, baro.

Sigismundus Bamffi, baro.

Thomas Zechi, comes baro.

Laurentius Bamffi, baro.

Joannes Batiani, cubicularius, baro.

Simon Horwath, magister pincernarum, baro.

Nicolaus Tharczaj, capitaneus cubicularius.

Georgius Orloffit, capitaneus segniensis.

Joannes Paxii, comes tolnensis.

Franciscus Balossa.

Frater Pauli Bakith.

Franciscus Czaki.

Stephanus Haczel, castellanus posoniensis.

Capti.

Michael Fecketeff, cubicularius.

Bartholomeus Mailini, cubicularius, prefectus annone.

Primores ex Nobilibus cum cubiculariis et aulicis regiis circiter quingenti.

Secretarius regius unus.

Equitum quot milia perierunt vix possumus adhuc conjicere, debent esse ad milia quatuor.

Peditum decem milia cum suis capitaneis.

Curruum circa quinque milia.

Equorum currilium circiter quindecim milia.

Tormenta majora bellica octoginta quinque.

Minora, que nos barbatas pragnenses appellamus, quingenta.

Naves onerarie ducente.

Interfecta prope Strigonium rusticorum quinque milia.

Partim capti partim interfecti per Ungariam in diversis locis usque ad ducenta milia.

Ex secularibus redierunt.

Dominus Stephanus de Bathor, palatinus regni Ungarie.
Do. Franciscus de Batian, banus Croatie.
Do. Petrus Perinii, comes temesiensis, baro.
Do. Andreas de Bathor, comes, baro.
Do. Ladislaus More, magister dapiferorum, baro.
Do. Emericus Orzak, magister cubiculariorum, comes, baro.
Do. Petrus Erdendi [1]).
Do. Joannes Bamfi, comes, baro.
Do. Casper Raskai.
Do. Joannes Tahi, baro.

Non interfuerunt prelio ex Secularibus:

Joannes de Zapola, comes scepusieneis, vojevoda Transilvanie.
Georgius de Bathor, magister agasonum regalium, valetudinarius.
Michael Orzak, baro, valetudinarius.
Caspar Schumi.
Caspar Horwath, magister dapiferorum baro.
Joannes Czapo, baro, relictus ad custodiam Slavonie.

Ex comitibus Croatie nullus interfuit preter Mathiam Zliny suprascriptum, quia tarde venerant.

Despotus Racie etiam non interfuit quia deputatus ad custodiam Posseghe erat.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 228—230.

---

1) In locü de Erdeudi.

CCCXCVIII.

1526. *Stefanŭ Brodericŭ*, episcopulŭ din Vesprimŭ, descrie pe largŭ starea Ungariei pe timpulŭ, când sultanulŭ *Solimanŭ* s'a ridicatŭ cu armata sa, ca se nimicéscă regatulŭ Ungariei. Dênsulŭ arată, că planulŭ de resbelŭ alŭ Ungariei a fostŭ, ca *voivodulŭ din Transilvania* dimpreună cu *voivodulŭ Ţĕrei-românesci* se atace pe Turci de la spate, séu se se arunce amêndoi voivoḑii asupra Traciei, şi că din causa acésta, voivodulŭ Transilvaniei nu a pututŭ se dee ajutoriŭ Ungurilorŭ în lupta de la Mohaciŭ.

De conflictu Ungarorum cum Turcis ad Mohacz verissima historia Stephani Broderici, Epi. Vesprimen., Cancellarii Ungarie.

In hac pugna rex Ludovicus cum exercitu victus interiit.

Ad Lectorem.

Opere pretium fore putavi, si bellum, quod divus Ludovicus, Ungarie et Bohemie rex, unicum hoc seculo nostro rare probitatis exemplum, cum Solimano, potentissimo Turcorum imperatore, majore animo ac necessitate, quam vel viribus, vel eventu proxime gessit, et in quo interiit, breviter describerem, eo etiam consilio, quod video esse nonnullos partim qui hec aliter, quam acta sunt narrent, partim qui nostros, alius aliam ob causam criminari non cessent atque hunc infelicem pugne eventum non solitis rerum humanarum casibus, sed nostrorum culpe falso adscribere nitantur. Miseram humane calamitatis sortem! utpote que non solum ipsa per se sit satis gravis et erumnosa, sed etiam quod omnia, que vel fieri vel vitari potuisse videantur, soleant calamitatem passis imputari, idque quandoque per ludibrium. Nos quoque, ut video, et rex noster inclitus, qui caput suum non dubitavit pro Christi religione et pro aliis Christianis ponere, de hoc tam bono et sancto opere non solum non laudamur, sed etiam lapidamur, et non saltem misericordiam aliquam tante nostre miserie ab iis, pro quibus hec passi sumus, meremur, quibus haud scio an aliud jure imputari possit, nisi quod ab eo tempore, quo Christi, Dei opt. max. ductu ex Scythia venimus et fidem Christi professi sumus, semper scutum et clipeus omnium aliorum Christianorum, et quod in hoc preclaro — nostra sententia — Christianitatis obsequio duos jam reges, ambos eadem Jagellonia stirpe prognatos, tot preterea utriusque ordinis principes viros, tantum nobilitatis et militie, tantam et tam innumerabilem populi multitudinem amisimus, ipsis interim — si Deo placet — bella plus quam civilia ac plus quam fraterna inter se gerentibus et uno in alium culpam hujusmodi bellorum rejiciente. Potuissent, dicet aliquis, multa in hoc bello melius provideri; nos autem dicimus: nullum adhuc fuisse neque ita potentem neque tam felicitate preditum vel regem vel populum, qui non adversam etiam aliquando fortunam sit expertus. Nos posthac etiam preclarum actum iri cum christiana republica putabimus, si reperiet nationem aliquam, que eam per quingentos amplius annos suo sanguine et suo

privato sumptu ab externis hostibus tueatur. Sed omissis his licet justissimis querelis, ad rem nostram redeamus. Descripsimus hec revera ita ut ea agi vidimus. Si stilus videbetur, sicuti est, incomptior, scimus, non deesse plures et in Ungaria et in Polonia natos, qui poterunt hec si volent exornare, quod si faciant, tantum abest, ut molesto id animo simus laturi, ut eos etiam ad id vehementer hortemur et gratias eis sumus hoc nomine acturi dummodo non recedant ab hac rei geste veritate; nobis sat fuerit, illis materiam tantum dedisse rudem, illorum dolabris et asciis levigandam et expoliendam.

Apposuimus hic statim a principio nomina eorum, qui tunc majores magistratus erant, quod per hos magna ex parte acta sunt omnia. Bene vale lector optime et boni omnia consule.

Narratio rei geste.

Regnabat eo tempore, quo Ungariam Solimanus, Turcarum imperator, validissimo exercitu est aggressus, qui fuit annus a Christi nativitate sextus et vigesimus supra millesimum et quingentesimum, Ludovicus, ejus nominis secundus, Vngarie et Bohemie rex, Vladislai ex Anna de Candale Galla filius. Qui, patre in etate pupillari orbatus, agebat eo tempore, quo bellum est ei per Turcum motum, primum et vigesimum annum. Fuerat ei paucis mensibus ante patris mortem desponsata Caroli, imperatoris et Ferdinandi, archiducis Austrie, soror Maria, quam statim, ut ad annos pubertatis pervenit, duxit in uxorem, sorore sua natu majore Anna eodem tempore Ferdinando in matrimonium data. Erat Ludovicus juvenis procerus forma corporis supra alios equales egregia, nature singulari bonitate et preclara indole virtutis ita insignis, ut si eum ad maturiorem etatem pervenire contigisset, habuissemus in eo procul dubio longe optimum ac prestantissimum principem. Ingenio erat miti admodum ac minime feroci, ad omne rectum et honestum mire flexibili et sua etiam sponte proclivi, preterea armorum tractandorum, equitandi, venandi et alia hujusmodi juvenilia ac militaria opera exercendi studiosus, verax, constans et secreti, si quod ei credidisses, tenacissimus.

Erat eodem tempore comes palatinus regni, que prima est a rege inter seculares dignitas, Stephanus Batori, qui sub Mathia, rege, impigre et magna cum laude rem Transilvanie administrabat, ex fratre Andrea nepos.

Transilvanie preerat Joannes Zapoly, comes scepusiensis, is qui paulo post regnum est adeptus, a patre Stephano in amplissimis opibus cum fratre Georgio relictus, tanta apud nobilitatem gratia et favore, ut jam inde a puero omnes eum veluti regni successorem, si illud herede legitimo vacuum remansisset, observarent, in eum unum omnium oculi essent conjecti.

Majori Valachie, que Moldavia, Stephanus, minori, que Transalpina vocatur, Radul, vojevode imperabant, uterque regi Ungarie subjectus.

Banus Dalmatie, Croatie et Sclavonie — tres he provincie ab uno magistratu regebantur, quem nos maritimum prefectum dicimus — erat Franciscus Batiani, obsequiis familiaribus juvenis olim regi adhuc puero conciliatus.

Arcem Temesiensem et eas regni partes, quas inferiores vocamus,

Petrus Pereni tuebatur; et is coronam regni post mortem patris Emerici Pereni apud eum relictam, cum eo, quem diximus, Ioanne Zapoly, comite scepusiensi, servabat.

Sirmio et ei regni parti, que inter Savum et Dravum per ripam Danubii jacet Paulus Thomori, archieps. colocensis, preerat, ex ordine eorum, quos fratres minores vocamus, vir strenuus et qui antequam eam religionem intrasset, plurima exhibuerat nec modica sue virtutis argumenta, sepius cum hoste congressus; vacante postea archiepiscopatu colocensi cum ea loca, amisso paulo ante Belgrado, non minus defensore quam sacrorum ministro indigere viderentur et postulatum fuisset in publico regni conventu ab omnibus, ut Paulus e religione si exire abnueret, etiam vi et autoritate summi pontificis extractus, illi ecclesie illisque locis ab hoste defendendis preficeretur, diu multumque non simulate reluctatum, tandem voluntati regis ac regni parere coëgerunt. In qua prefectura confessione omnium, perperam etiam de eo judicantium — ut nulla excellens virtus sine invidia est — ita se gessit, ut nihil penitus pretermiserit, non solum, quod ad strenuum militem et imperatorem, sed etiam quod ad virum religiosum et bonum archiepiscopum pertineret, nihil de priore vite austeritate neque in cultu corporis neque in una alia re remittens aut immutans.

Comes Christophorus de Frangepanibus ante menses aliquot ab obsequiis Ferdinandi, archiducis, magnis promissis ad obsequia regni accersitus, quum postea loco beneficii, quod expectabat, injuria non mediocri affectus fuisset, illuc unde venerat ad Ferdinandum rediit.

Cancellarii munere fungebatur Stephanus Brodericus, in ea parte superioris Pannonie natus, que nunc peculiariter Sclavonia appellatur, ad eum magistratum ex legatione romana, quam tunc obibat, paucis ante mensibus accersitus majore ad bene gerendum animo quam facultate.

Thesaurarii magistratus erat penes Alexium Thurzonem, hominem, ut opinio multorum de eo erat, predivitem et eo magistratu aliquoties antea diligenter functum.

Joannes Burnemissa posoniensis et budensis arcis prefectum agebat, non parve apud regem, quem ab incunabulis educaverat, in rege in hanc vel in illam voluntatem movendo autoritatis; apud alios fere omnes magne venerationis cum ob senium, tum propter innate cujusdam serenitatis et bonitatis ac illibate in regem fidei opinionem.

Hi fere, quos diximus, erant tunc publici magistratus. Ceteri prelati et barones suis quisque privatis rebus operam dabant preter Ladislaum Zalkanum archiepiscopum strigoniensem, regni primatem et supremum cancellarium, qui licet paucis ante mensibus, vel quia aliter facere non poterat vel quietioris vite studio, sigillum regium, quod secretum vocant, in manus regias tradiderat, quod Stephano Broderico fuit datum; penes hunc tamen adhuc magna pars autoritatis residebat, res hujus etiam nutu pro magna parte regebantur, cui ob dignitatem, prudentiam etatem et rerum, quas longo tempore administraverat, agendarum peritiam, rex adhuc inter omnes plurimum tribuere videbatur, presertim ubi de summa rerum agebatur.

Et is fere erat status rerum in Ungaria, quando nunciatum est regi Ludovico, Solimanum, pace cum omnibus finitimis in annos plures firmata, arma infesta contra se terra aquisque movere. Cui ad id faciendum magnam prebebat opportunitatem Belgradum et Sabacz, paucis ante annis in potestatem redacta, Salankemen et omnibus aliis oppidis citra Savum eodem tempore dirutis usque ad Varadinum Petri, quem totum tractum nos, durante adhuc antiquo vocabulo, Sirmium appellamus. Que res talem hosti aditum in Ungariam patefecerat, ut quoties Savum transire et in Ungariam irrumpere vellet, egre posset ab eo prohiberi. Preerat tunc ei Pannonie inferioris parti, quod superius dictum est, Paulus Thomori. Qui ubi exploratum habuit Turce in Ungariam adventum, non contentus id per literas et nuncios sepe antea regi significasse, conscensis raptim levibus curribus, quos nos a loco «Koczi» appellamus, XX^a^ Marcii ad regem, tunc Vissegradi agentem, repente advolat, adventum et apparatum hostis ac pericula, que regno immineant, edocet, suarum ad hostem reprimendum virium imbecilitatem, celeritate opus esse ad arcendum hostem Savi apud Belgradum transitu, quam rem, si in tempore provideatur, tametsi difficilem, non tamen prorsus factu esse impossibilem. Si ad id necessaria sibi dentur, suam operam pollicetur.

Rex his motus rebus et quod adventus Turci ex pluribus etiam locis vehementer confirmabatur, ex eorum consilio, qui presentes aderant, conventum publicum indicit ad diem divo Georgio, que proxima erat, sacram. Ad quem quum frequentes omnes omnium provinciarum ordines convenissent, decernuntur ibi ea, que ad regni defensionem pertinere videbantur; illud imprimis, ut ad diem visitationis gloriose virginis Marie, h. e. ad secundam Julii diem omnes regni proceres, tam ecclesiastici quam seculares, et universa nobilitas viritim cum certa rusticorum parte Tolnam armati conveniant, hosti inde cum rege obviam ituri, rex interim ad bellum necessaria paret, principes christianos, maxime vicinos, per oratores periculi communis admoneat, Bohemos item Moravos et Slesitas tam nunciis quam literis urgeat ad auxilia debita et alia sibi ad hunc rem promissa prestanda, neque obmittat pontificem romanum urgere, quantum maxime possit, ad eam pecuniam, quam in Ungaria, ad militem conducendum pontifex habeat, adaugendam; nam de rege Polonie Sigismundo alia prorsus ratio esse videbatur: quod is fedus cum Turco paulo ante pepigerat, extremum excidium a suis regnis, quando aliter inter tot christianorum principum dissidia non posset, vel hoc pacto avertere conatus, neque videbatur princeps integerrimus et fidei observantissimus contra confederatum principem auxilia ulla prestiturus. Eadem ratio de Venetis erat.

Permittitur preterea in eodem conventu regi, ut si ob erarii publici penuriam, quod mala administratione eorum, qui Reipublice prefuerant, penitus exhaustum erat, videretur ei thesauri ecclesiastici pars aliqua attingenda, id ei facere liceret. Quod ut fieri sine noxa aliqua posset, romanus etiam pontifex suo jam diplomate indulserat.

Designantur postremo preter illos, quos domi habebamus, duo huic bello gerendo duces: comes Christophorus, quem ad Ferdinandum rediisse superius diximus, et comes Nicolaus de Zolyom.

Cum hec et plura alia in hunc modum essent in conventu illo generali constituta, rex omnibus rebus rite constitutis conventum dimisit, ipse, que statuta erant, exequitur. Primum omnium scribit de his periculis ad omnes principes christianos, omnium auxilia implorat, maxime cesaris Caroli et regis Gallorum, Francisci, paulo ante ex captivitate in libertatem restituti, utrumque summis precibus obtestatur, ne se in tanto periculo et discrimine deserant. Regi Gallorum et illud in memoriam reducit, quid sibi in oppido Piczigetone captivus per oratorem suum de defendenda Ungaria et de ferendis, si Deus eum pristine libertati restituisset, suppetiis promiserit: nunc esse tempus, ut promissa hujusmodi persolvantur, quando et ei facta esse divino munere eorum adimplendorum potestas et sibi extrema immineret eorundem reposcendorum necessitas. Mittit preterea oratorem expeditum ad sororinum suum, principem Ferdinandum, ac ad alios imperii principes, qui tum Spire conventum imperialem agebant. Mittit in Bohemiam, Moraviam et Slesiam. Agit cum Joanne Antonio, barone Burgi, qui tunc pontificis nomine apud regem oratorem agebat, ut instet apud pontificem pro majori pecunia ad tantum onus belli sustentandum suppeditanda. Preficit argenti dimidie ex ecclesiis recipiende Ladislaum Macedonium, paulo ante ex episcopo sirmiensi prepositum quinqueecclesiensem in gratiam cancellarii factum, cum pluribus aliis; Nicolaum vero Gerendi argento huic vel in monetam cudendo, vel ex assensu oratoris pontificii ad hos tantum belli solos usus militibus distribuendo. Exigitur preterea per thesaurarium pecunia ab abbatibus, prepositis, capitulis, a civitatibus, quas appellamus liberas, a Saxonibus, a Transilvanis, a Judeis, conquiritur undique nervus belli ita, ut intra paucissimos dies collecta sit in hunc modum non parva vis pecuniarum in eosdem, quos diximus, belli usus distributa.

Veniunt interim assidue modo litere, modo nuncii ab archiepiscopo colocensi, a vojevoda Transilvanie, ab aliis, Turcum jam Belgrado appropinquare et aliquam partem copiarum, que premissa erat, jam Savum transire. Que res acriores addidit regi et iis, qui apud regem erant, stimulos rerum omnium approperandarum et ante omnia hostis, quando jam Savi transitu arceri non posset, a Dravi transitu prohibendi.

Verum hic locus postulare videtur, quum sit sepe tam Savi quam aliorum fluminum et locorum mentio facienda, ut situm universe Ungarie et maxime eorum locorum, per que hostis contra nos venit, per que nos illi obviam processimus, ubi prelium commissum sit, breviter explicemus.

Hungariam igitur totam, quam nunc vel ab Hunnis vel ab Hungaris populis ex Scythia certe profectis, qui eam incolunt, ita appellari constat, Danubius, omnium quos Europa habet fluviorum maximus, in monte nigro ortus ex Germania defluens, mediam interfluit ac inter duas partes scindit, in citeriorem et ulteriorem (nam nunc ita loquimur ac si Bude, que regni sedes est, essemus). Citerior ea est, ubi olim Pannonie fuerunt, hec ab ulteriore Ungaria Danubio, ab Austria et Norico radicibus Cecii sic olim dicti montis, a Sclavonia Dravo, a Bosna et Rascia Savo fluminibus terminatur. Nam in locis Danubio propinquis et ad Belgradum spectantibus, ad Savi usque fluminis ostia cum Danubio excurrit, Walko, Pozegam, Sirmium, tres insignes provincias,

quas nos comitatus vocamus, a Sclavonia divellens. Hujus citerioris Ungarie caput est Buda, regni sedes, nobiliora in ea loca et oppida Alba regalis, coronatione regum et sepultura insignis, Strigonium, metropolitana, Quinqueeccleſie, episcopalis sedes; preterea Sopronium, Jaurinum et Sabaria, divi Martini, et Stridon, divi Jeronymi patria.

Flumina in ea nulla nobilia preter Danubium et Dravum. Lacus habet duos nobilissimos, Balaton et Fertew, alterum circiter XIII milliarium in longitudinem protensum, alterum non ita longum, sed Balatone longe latiorem.

Huic citeriori Ungarie, ubi Dravum transieris, annexa Sclavonia est, pars olim Pannonie superioris inter Dravum et Savum posita, sed Savum longe etiam transgressa et usque ad flumen Hunam, sic enim illi nunc est nomen, protensa. Ibi Croatia incipit, post quam Dalmatia sequitur per oram adriatici maris, que partim Veneto, partim Turco paret; minima ejus particula est regi Ungarie subjecta. Loca mediterranea Bosnenses tenent et Rasciani, qui olim Mesi superiores fuerunt.

Sclavonie caput Zagrabia est, Croatie nunc Bihigrum, antea Timinium erat. Dalmatie in ea parte, que Ungaro paret, Segnia, Bosne Jaycza, Rascie sive Servie Belgradum. Et in hunc modum se Ungaria citerior et ea, que inter Danubium et sinum Adrie sunt, habent.

Ultra-danubiana Ungaria montibus Carpatiis, supra Posonium incipientibus et longissimo flexu ad latus Euxini maris porrectis a Moravia, Silesia, Polonia et a Russia distinguitur usque ad eum locum, ubi regio est, quam Maromarussiam vocant; ibi eam alii montes et silve, ab eo loco Severinum versus tendentes, a Transilvania et Valachia transalpina separant. Hanc ulteriorem Ungariam Tibiscus fluvius, omnium, quos septentrio habet, fluviorum piscosissimus, in montibus Maromarussiis ortus mediam interfluit, preter alia minora duo navigabilia flumina in se recipiens, Zamossium et Marissum, utrumque ex Transilvania defluentem.

Hec Ungaria ulterior hec habet oppida nobiliora ad septentrionem: Posonium, Tyrnaviam, Trincinium, et ibidem fluvium Vagum prope Comaron in Danubium influentem, Nitriam et inibi Bistritiam cum aliquot montanis oppidis et auri, argenti, cupri fodinis. Item Vaciam, Pestum, Bude oppositum, Agriam, Cassoviam et aliquot Scepusii oppida non ignobilia. Ad meridiem vero Colociam, Baciam, Zegedinum, ultra Tibiscum Varadinum, Debrecinium, Rivulum, Demarum [1]), cum fodinis auri et argenti, Canadinum et nobilissimam arcis Temesiensis prefecturam, que tertium inter regni prefecturas locum obtinet. Severinum, ubi pontis olim a Trajano imperatore extructi vestigia etiam nunc apparent et alia, que brevitas historica nunc prolixius vetat enumerare.

Tibiscus ipse circa Titelium non procul a Varadino Petri in citeriore ejus fluminis ripa sito, Danubium influit.

Ultra eos montes quos a Carpatiis ad Severinum protendi diximus, Transilvania est, Dacie olim pars, ejus caput Alba Julia, vel a Julio Cesare, vel a Giula, quodam Hunnorum principe ita dicta Oppida nobilissima com-

[1]) De sigurŭ aici e vorba de Rivulus Dominarum, aḑi Baia-mare, în comitatulŭ Satmarului.

plura, in quibus Cibinium, Brassovia, Colosium, Bistricia et plura alia a Germanis, quos nos Saxones appellamus, condita et habitata in ea sunt. Siculi, gens ferox et bellicosa, inter quos nullus neque nobilis neque rusticus omnes eodem jure censentur Helvetiorum instar.

Transilvania ipsa rerum omnium est feracissima, precipue auri et argenti et aliorum metallorum; ad hec salis montani. Equos generat nobilissimos, vino abundat, sed non eque excellenti ut Ungaria et Sclavonia.

Transilvaniam due cingunt Valachie, Transalpina et Moldavia illa Danubio hec mari Euxino admota utraque cum Transilvaniam eam Europe nunc occupat partem, que olim Dacia erat. Sic totus ipse tractus transdanubialis qui non solum Ungariam ulteriorem, sed Transilvaniam quoque cum utraque Valachia continet, Danubio, Carpatiis, mari Euxino et rursus eodem Danubio ex omni parte includitur.

Et hec de generali Ungarie situ. Nunc restat de iis locis dicere pauca aliquanto particularius in que tota hujus belli vis incubuit.

Infra Budam per ripam Danubii descendentibus, preter quosdam ignobiliores pagos et vicos Pakosz, post Tolna est XVI milliariis nostris ungaricis a Buda remota, inde Batha, sub Batha Mohacz ad ripam Danubii situm. Mohacz ad dextram in locis mediterraneis Quinqueecclesias habet civitatem, ante hanc cladem, ut in Ungaria, satis insignem, quatuor milliariis, vel paulo amplius a Danubio, tribus a Dravo remotam. Dravum versus Soklossium, ultra Dravum Valpo, arces nobiles habentem. A Mohacz porro usque ad Dravum fluvium quatuor vel paulo amplius milliaria sunt. Supra autem eum locum, ubi Dravus Danubio miscetur, in ulteriori ripa est oppidum Ezek et ibidem vestigia magne alicujus tempore, quo Romani Pannonias obtinebant, urbis, colonie fortasse Romanorum, ab ostio Dravi nonnisi duobus milliariis remote. In eo loco, ubi Ezek est, Dravus in angustum coarctatus, ponti faciendo est aptissimus Quod sequuti nostri tempore, quo Belgradum amissum est, pontem ibi, per quem exercitus traduceretur, extruxerant. Post Ezek Erdewd est arx propositure titelliensis, locus undique silvis cinctus et qui parvo labore, natura adjuvante, munitissimus effici posset. Post Boroh, Valko, Zata, et e regione ejus Bacia, quam diximus alteram Ungarie metropolin, in loco campestri sita, ut sunt omnia alia ulteriora, que inter Tibiscum et Danubium jacent, campestria et plana, atque ob id pecori et armentis alendis inprimis utilia. A Zata per eandem ripam est Villak, opidum cum nobilissima arce, atque aperitur beata illa et fertilissima regio sirmiensis, non vini solum, toto septentrione laudatissimi, sed etiam rerum omnium, que ad usum humanum pertinent, ferax, tot olim imperatoribus atque etiam, quod annales romani habent, unius ad pontificatum romanum evecti mater et alumna, oppido olim ejusdem nominis insignis, cujus etiam nunc vestigia extare dicuntur. Mira ibi locorum est amenitas, mira soli fecunditas, incredibilis aëris temperies, quod propterea esse constat, quod ea regio non est a littore adriatico nisi tridui aut ad summum quadridui itinere remota. Prima in Sirmio ab Villak recedentibus occurrit Baumonostha, sedes episcopatus sirmiensis, ac antequam ad Varadinum Petri perveneris, Camanez, nobile oppidum. Infra illud est Varadinum Petri, oppidum cum arce ecclesie

colocensi subjectum, quem locum amisso Belgrado pro Belgrado muniveramus. Postea est Zalankemen et alia non magni nominis oppida superiore belgradensi clade per Turcos diruta. Inde in eo angulo, ubi Savus Danubium influit, arx Zemlin, inter hanc arcem et Belgradum ostia Savi, et in altero confluentis angulo Belgradum illud, tot nobilissimis cum Turco commissis preliis insigne, a cujus jam pene capte oppugnatione Joannes Huniadi, Mathie, regis, pater, Ungarie gubernator, cum fratre Joanne Capistrano, Amuratem olim Turcorum imperatorem summa cum nominis nostri gloria repulit. Hanc arcem nos Nanderalbam vocamus, aliqui Albam grecam dicunt, antiqui Taurinum appellarunt; sita est, qua Ungariam spectat, in rupe precipiti oppidum habens sub se ejusdem nominis, hinc Savum ubi Danubio miscetur, illinc Danubium preterfluentem despiciens.

Et in hunc modum se habet Ungaria et eorum locorum, ubi tantam cladem accepimus, situs. Nam ad dotes Ungarie, quibus supra omnes provincias Europe, si verum dicere licet, abundat, referandas, peculiari volumine opus esset. Nos situm ejus, ut magis esset conspicuus, in precedenti pictura oculis legentium subjicere voluimus.

Rex igitur, ut ad institutum redeamus, ubi accepit, Turcorum copias jam Savum transire, veritus ne illo superato e vestigio ad ripas Dravi et ad oppidum, quod diximus, Ezek ante se occupandum festinaret, ad eum locum presidio retinendum animum adjecit. Que res demandata est comiti palatino regni, qui tunc non procul a Dravo in arce fraterna erat, qui licet male pedibus affectus, id tamen curandum impigre suscepit. Ceterum illis, quibus mandatum erat, ut eodem vel irent, vel copias mitterent, mandata regia segnius quam par erat obeuntibus, palatinus frustra id, quod aggressus erat facere conatus Budam ad regem venit, ubi accusata eorum, qui sibi adesse noluerant, negligentia, postea apud regem remansit, regie exhinc contra hostem profectionis comes.

Sub idem fere tempus rex factus est certior per secretum nuncium a quodam, cui hostis consilia ac rerum ejus status erat exploratus, nihil esse consultius, quam si vojevoda Transilvanus cum Transalpino nam et hujus fides regi in hac parte explorata esse videbatur, vel a tergo aggrederentur hostem, nihil tale cogitantem vel illo recto contra regem tendente ipsi junctis viribus Traciam omni presidio nudatam invaderent. Ita enim fore, ut hostis vel opprimeretur in medio, vel certe ab incepto desistere atque ad sua defendenda redire cogeretur. Fuit id consilium primo suspectum ob nonnullas causas, quas longum esset commemorare, deinde ubi cum archiepo. strigoniensi res fuit communicata, illo consilio approbante, preceptum est vojevode transilvano per Urbanum Batiani, qui tum forte in Moldaviam mittebatur, ut re plenius cognita id faceret, quod magis e republica esse arbitraretur, ut si id putaret utilius vires suas et Transilvanorum, cum vojevoda transalpino ad illa loca converteret. Que res pro magna parte in causa esse potuit, ne vojevoda ipse transilvanus ad tempus prelii adesse potuerit.

Jam dum hec agebantur, non aderat solum sed et preterierat tempus conventui tolnensi designatum et nemo adhuc ad eum locum venisse audieba-

tur videbaturque omnes solum regem inspicere neque prius Tolnam venturi, nisi regem ibi esse intellexissent. Invalescebant interim in dies magis ac magis rumores de Turce ulteriori progressu, donec auditum est, eum Savo transito, aliquot castellis obviis dirutis, Varadinum Petri obsidere et arcem eam, nam oppidum parum munimenti habebat, accerime terra et aquis oppugnari. Tum denique rex, licet neque ex Bohemia neque aliunde quisquam adhuc advenerat et paucas admodum copias apud se haberet, ne quid tamen in tanto regni periculo obmisisse videretur, quod a se fieri posset, vigesima quarta Julii Buda egreditur penes Danubii ripam Tolnam versus paulatim iturus, sperans, interim alios quoque ad se venturos. Paulo ante hunc regis ex Buda egressum missus fuerat Stephanus Bator de Somlio ad vojevodam Transilvanie, qui eum juberet, rejectis omnibus aliis consiliis, hostis adventu jam ita exigente, cum omnibus copiis transilvanis ad regem properare. Habuit tunc rex cum Buda egrederetur, cum iis, qui Marie, regine, et archiepi. strigoniensis erant, equitum et peditum ad tria milia.

Eo die, quo Buda egressi sumus, ad suburbanum Ambrosii Sarkani pervenimus, duobus milliariis a Buda distans. Erd loco est nomen. Ibi rex equum amisit, quem habebat omnium charissimum ac prestantissimum, repentino morbo absumptum, ex quo incredibili dolore est affectus. Multi id pro infausto omine habuere. Ubi cum aliquot diebus rex fuisset commoratus, neque quisquam ad eum venisset, cum iisdem copiolis, cum quibus illo venerat, ulterius ad vicinum pagum, Erczi vocatum, procedit. Ibi etiam multis diebus inutiliter consumptis et solo Andrea Batori ex primoribus cum non contemnendis copiis ad eum veniente per ripam Danubii ad Pentelen est itum, locum et ipsum, sicut de Ezek diximus, vetuste alicujus Romanorum colonie vestigia servantem, ubi nobis a vojevoda Transilvanie Georgius Bassi cum mandatis presto fuit. Summa mandatorum hec erat:

> Vojevodam valde ancipitem esse, quidnam agere debeat, ob tantam qui ad eum missi illis diebus fuerant, nunciorum varietatem. Venisse ad se primum aliquot literas regias, deinde frequentes nuncios, in quibus Casparum etiam Horvat de Vingart, regie dapis in mensam apponende prefectum, quibus ad regem venire juberetur; venisse postea Urbanum Batiani, qui consilia quedam de hoste a tergo cum vojevoda transalpino aggrediendo ad se detulerit; venisse postremo Stephanum Bathori de Somlio, qui rursus priora illa mandata repetiverit, non revocatis aperte iis, que per Urbanum Batiani fuerant nunciata, atque ita prorsus se incertum esse, quid inter tot consiliorum mutationes agere vel quodnam horum mandatorum exequi debeat, ad omnia se, quecunque regia Mtas. jubeat, esse paratum; sibi tamen videri illud consilium longe esse salutarius, quo ad regem venire juberetur, serum esse jam illud aliud, de Turca a tergo invadendo, et ut valde periculosum ita jam factu etiam longe quam ante difficilius, etiamsi maxime conducat; jam enim Transalpinum, cum quo id facere juberetur, coactum esse mittere in castra cesaris Turcarum pro obside filium, quem unicum haberet.
>
> His a Georgio Bassi cognitis, rex inde ad Feldwar (ita oppidum in

eadem ripa Danubii situm appellamus) eodem, quo Bassi mandata domini sui exposuerat, mane profectus, Georgio ibi in senatum vocato, mandat: ut dies et noctes, quantum maxime posset ad vojevodam festinet. Placere regi vojevode consilium et ita nunc hoste limites regni ingresso et contra se properante, ex usu esse. Itaque rebus omnibus et consiliis aliis posthabitis, vojevoda cum omnibus tam Transilvanorum copiis, quam aliis, quas per viam ad regis castra veniens ubique offenderit, ad regem festinet, omnes quoscunque possit, in castra regia trahat, non nobiles solum ac militares, sed etiam agricolas. Dantur litere ad Transilvanos, dantur ad episcopum illius provincie, Joannem Gostan, regine cancellarium, dantur ad vojevodam ipsum, Georgio id ex voluntate, ut dicebat, domini sui suadente, litere, quas ille aliis, ad eos facilius movendos, ostendere posset, solito acrius scripte et in quibus sub pena infidelitatis ei mandabatur: ut ad regem dies ac noctes festinaret. Mittitur cum Georgio Bassi, ut res facilius et celerius confici posset, Joannes Statilius, acris et prompti ingenii vir ac non mediocris literature, Petri Berislai, epi. olim vesprimensis et bani maritimi, viri pacis et belli artibus clari, ex sorore nepos.

Hi nondum a rege discesserant, et ecce infaustus nuncius, Varadinum Petri per plures dies a nostris viriliter defensum, omnibus fere defensoribus interemptis, muro, quo pervetusto et ideo non satis valido arx erat circumdata, crebris tormentorum ictibus in terram dejecto, in hostium potestatem venisse atque eos inde terra et aquis ad alias propinquas arces, maxime ad Villak oppugnandum properare. Rex hoc nuntio consternatus, tanto magis properare jubet eos, quos ad vojevodam mittebat. Scribuntur preterea litere ad omnes partes, mittuntur nuncii ad Georgium, comitem scepusiensem, qui non longe ab Alba regali cum quinque hominum milibus esse dicebatur, ad Franciscum Batiani, banum Croatie, ad comitem Christophorum, quem jam fama erat a Ferdinando digressum in Croatiam ad patrem pervenisse, ut acceptis inde armis, equis et domestico milite ad regem instructior veniret. Ad hec Ladislaus Macedo Budam ad Reginam celeri cursu ire jubetur. Petitur regina, ut fratrem suum Ferdinandum et in ejus absentia presides Austrie pro subsidiis, antea petitis, regi quam primum submittendis urgeat et maxime pro tormentis bellicis, quibus hostem instructissimum audiebamus, nos non valde abundamus; deinde ut regina urgeat Bohemos quoque et illas copias bohemicas, pro quibus nomine et ere suo privato conducendis.... Megericio pecuniam dederat; urgetur per literas Thomas Nadasdinus, qui ad Ferdinandum missus fuerat, ut instet apud eum, narratis ei regni ac regis periculis et precipue Varadini Petri amissione, ne princeps regi duplici cognatione et periculorum etiam societate conjunctus regem in tanta necessitate deserat. Idem agere jubetur Nadasdinus apud alios imperii principes, qui tunc, ut superius dictum est, Spire conventum imperialem habebant.

Inter hec Paulus Thomori, adhuc ante Varadinum expugnatum, quum duo equitum milia, que sola tum cum eo erant, summe temeritatis esse judicavit, tante hostium multitudini opponere, relictis in presidio arcis mille circiter peditibus et paucis equitibus, quos in arce ab hoste defendenda periisse

diximus, in alteram Danubii ripam trangressus fuerat, ubi quantum poterat hostis celeritatem retentabat, tam terra quam aquis: habebat enim et super Danubio copias navales eorum, quos nos «Nasadistas» appellamus, non parvas, hosti tamen longe impares.

Rex vero expugnatione Varadini Petri audita, per ripam Danubii ex eo loco, quem supra diximus, ad Pakosz, ibi biduum commoratus — et erat dies transfigurato salvatori sacra — Tolnam pervenit, aucto jam aliquantulum exercitu, ut, cum Tolnam intraret, habuerit ad quatuor vel paulo amplius equitum milia. Tolnam intranti regi prodiit obviam cum iis, qui pauci jam Tolnam convenerant, comes palatinus, qui adhuc ex secundis castris, que nos in Ercy diximus habuisse, Tolnam fuerat premissus. Rege Tolne existente convenerunt ex omnibus fere tam citerioris quam ulterioris Ungarie provinciis, quas nos «comitatus» appellamus, frequentes. Supervenit et comes Gerogius scepusiensis cum trecentis vel paulo amplius equitibus gravis et levis armature, ac mille circiter ducentis peditibus. Adfuit et Annibal Cartaginensis Cyprius cum mille trecentis peditibus pontificis pecuniis conductis. Venerunt et alie pedestres pontificis copie, que omnes in unam summam collecte efficiebant quatuor milia peditum armis et robore militum eleganter instructe, atque ex hoc numero, ductore Gnojenski, Polono egregio castrorum metatore et ad hoc ipsum precipue conducto Poloni, mille et quingenti, qui rebus omnibus, quibus hoc militum genus commendari solet, alios peditatus longe anteibant. Venerunt per hoc ipsum tempus et nonnulli ex episcopis Paulus Vardai, agriensis, Franciscus Perinii, varadiensis, et plures alii tam episcopi quam seculares.

Cum Tolne essemus, consultatum est diligenter frequentissimo senatu quotidie fere de rebus regni, de ulterioris regis progressu ac rursus de retinendo transitu Dravi, quando jam et de Savo, de Varadino Petri actum esset et Turca, expugnatis jam omnibus penes Danubium castellis et arce etiam Villak in potestatem accepta ad Ezek adventare diceretur. Designatur itaque rursus, qui vadat ad Dravi transitum ante hostem occupandum idem comes palatinus, qui prius. Adduntur plures ex optimatibus, qui eum sequantur cum copiis, quorum aliqui, dum mandatum regium exequi recusant, dum privilegia sua et morem baronum sub regis tantum signis militandi jactant, ea quoque res, Dravi scil. defensio, fuit pretermissa, palatino, tametsi eadem qua prius corporis valetudine impedito, nullum tamen laborem recusante. Quem cum ad Mohacium progresum ceteri, qui mittebantur, sequi recusarunt, privilegia sua, ut diximus allegantes, rex in frequenti senatu, ubi de hoc agebatur, subito in iram versus: «video», inquit, «ego, unumquemque capite «meo — verba regis sicuti fuerunt, ita ponemus — excusationem et salutem «capiti suo querere, ego personam et caput meum ideo in hec pericula ad«duxi, ut illud pro hujus regni et pro vestra salute omni fortune discrimini «objicerem, ne quis igitur sit, qui possit excusationem aliquam sue ignavie «meo capite pretendere, neve possit aliquid mihi imputari, ibo ego, Deo opt. «max. bene juvante, cras vobiscum in persona eo, quo alii sine me ire no«lunt.» His dictis applausu multorum, admiratione vero omnium, qui ade«rant, subsequuta, signum in sequentem diem proficiscendi canere jubet, qui-

busdam qui ignorabant, quid inde periculi sequi possit, frustra profectionem ejusmodi dissuadentibus.

Ex Tolna igitur sequenti die profecti, pridie ejus diei, qui erat assumpte virgini matri dicatus, Zekzardum, inde binis castris Batam pervenimus. Fuerant prius missi, invalescente in horas hostis appropinquatione, qui exercitum per pagos ac vicos huc illuc dispersum in unum cogerent et Batam compellerent. Fuit missus episcopus bosnensis Georgius de Palina, vir juris scientia et vite integritate clarus, qui Paulum Thomori eodem venire juberet. Cum itaque Batam omnes convenissent et tempus exigere videretur, id quod et ad eam diem videbatur non sine gravi detrimento et incommodo dilatum, imperatorem aliquem exercitui preficere, Rex, animis et suffragiis omnium prius a singulis secreto exploratis, cum multo majoris partis vota in Paulum Thomori, monachum, inclinare videret, eum cum comite Scepusiensi, Georgio, fratre vojevode, totius exercitus imperatorem declarat, non omnibus eam ducum, presertim monachi, declarationem approbantibus, quibusdam etiam sat gravate id ferentibus, quos tamen omnes postea vidimus dicto duci obsequentissimos fuisse. Verum Thomori, cum regis voluntatem eam circa se videret, ut curam ducendi exercitus omnino susciperet, diu est multumque reluctatus, nunc regularem professionem, nunc imperitiam ac virium suarum tanto oneri ferendo imparitatem causatus: habere, dicebat, regiam Mtem. multos claros viros ex ordine patricio seculares, quibus hoc muneris longe magis conveniret, nominabat comitem palatinum presentem et vojevodam Transilvanie absentem, utrumque in magnis expeditionibus versatum et ducenti exercitus aliis omnibus, quos Ungaria haberet, peritiorem. Ad hec comitem Georgium et Petrum Perinii, licet juvenes, non carentes tamen et ingenio et ministris, longe se bello gerendo aptioribus, se tanto oneri omnino imparem, ut qui tale bellum, quale tunc sue Mti. instaret, ne oculis quidem unquam vidisset neque id onus ullo pacta subiturum, si rex caput ei amputare juberet. His et aliis ejusmodi tam publice quam in secretis colloquiis regiis frustra sepe memoratis, rex nihilosecius eum ducem belli declarat, addit ei, quod diximus, Georgium, comitem scepusiensem, qui et ipse diu est eam provinciam pertinacissime deprecatus; tandem ea lege consentit, ut ei nemo alius, nisi frater Paulus collega daretur, utque ubi frater vojevoda Transilvanie advenisset, liberum esset ei statim ab hoc munere sese abdicare. Quod facile fuit concessum, quod longe jam antea fuerat decretum, ut cum Paulo Thomori et comite Christophoro vojevoda Transilvanie dux huic bello gerendo preficeretur. Nam comes Nicolaus Soliom valetudinem adversam excusaverat.

His ita peractis, duces ad locum castris prope ad oppidum Mohacz capiendum proficiscuntur. Erat id oppidum episcopatus Quinquequeecclesiensis inter Batam et ostia Dravi fluminis in ripa Danubii situm. Danubius paulo supra Batam scinditur in duos alveos; major ulteriorem, que campestris est, Ungariam, secat; minor Batam et Mohacium alluit, ambo infra Mohacium in unum coeuntes insulam illic efficiunt. Mohaczi vicus seu oppidum est satis celebre, habet circa se quaque versum ingentem planitiem, nullis collibus vel silvis impeditam, habet ad solis occasum Quinqueecclesias, civitatem, ut di-

ximus, hac clade satis insignem. A septentrione est ei ea, quam diximus, Bata; ab oriente habet illum minorem Danubii alveum, a meridie quatuor et amplius miliariis remotum Dravum fluvium, inter quem et Mohacium sunt partim colles vitiferi, partim palustria quedam loca, et in hoc ipso spatio erat non procul a Mohacz aqua, potius quedam palustris quam quod ea vel palus vel amnis vocari possit — Krasso eum incole vocant — ultra quem habebat Thomori quinque aut sex equitum milia in castris, partim ex iis, qui ab initio cum eo fuerant, partim qui postea cum Petro Perinii et cum aliis ad eum advenerant, quos jussu regis ex ulteriori ripa Danubii in citeriorem traduxerat, cum exercitu regio conjungendos.

Loco igitur castrorum cum collega prope Mohacz capto, diligenter ex prescripto etiam Gnojenski metato et sua cuique statione assignata, ipse rursus ad suos, qui ultra illam aquam in castris erant, cum Petro Perinii proficiscitur, illos quoque, si id eis persuaderi possit, in castra regia secum adducturus. Quo ubi pervenit et ubi militibus et copiarum ductoribus, in unum convocatis, voluntatem regiam et pariter suam de castris retroducendis exposuit. Tunc vero milites ad unum omnes fremere, indignari, sese ab hoste, cui obviam ire oportebat, cum quo manus, si viri essent, forent strenue conserende abduci, fugam meditari non pugnam principes, qui talia regi suaderent, otio et inertie assuetos, veniat modo rex et secum in hostem arma ferat, victoriam fore in manibus suis, exploratum sibi esse; habere quidem hostem ingentem vim hominum et tormentorum, exercitum tamen ejus, et imbellem esse et inermen vix decimum aut vigesimum quemque telum aliquod habere, quo nocere possit.

Illud etiam esse compertum sibi, dicebant, omnem illam strenuam olim et invictam Turcarum manum primum in Belgrado, post expugnatione Rhodi cecidisse, agat modo magnanimus dux cum collega, que sint strenui ducis, omnia prospere cessura, evellat regem et strenuum quemque militem ab illa inerti sacerdotum et aliorum pugnam detrectantium turba qui regem etiam ipsum, et animo alioquin et corpore prestantem, suis ignavis moribus et consiliis corrumpant et effeminent et ex prestantissimo juvene sui simillimum reddere conentur.

Dum hec in illis castris aguntur, jam apud Mohacz omnes loca in castris sibi designata occupaverunt et sub tentoriis agebant. Rex adhuc se in nova villa Macedoniorum, que inter Batam et Mohacz est, cum paucis continebat, non parvo expositus periculo, si hostis non multum inde remotus paucitatem, que apud regem erat, animadvertere potuisset. Sed regis fatum in aliud tempus, ubi longe gloriosius pro patria occumberet, fortune reservabat. Advolat interim repente ex castris nocte intempestiva ad regem, somnum carpentem, Michael Podmaniczki, ab optimatibus missus, afferens pro re certa, cesarem Turcarum Dravum jam transiisse cum magna copiarum parte, reliquam cum omni celeritate traduci, certammen nullo jam modo differri ulterius posse, orare optimates regiam Mtem., ut posita mora ad eos in castra veniret, de prelio cum hoste conserendo consultaturus. Rex his, que Podmaniczki adtulerat, cognitis et advocatis his paucis consultoribus, quos secum habebat, consultat, quid in

re tam trepida et ardua agendum esset. Occurrebat regi consilium vojevode Transilvanie et comitis Christophori, quorum uterque per nuncios, qui ab ilis paulo ante redierant, damnarat consilium eorum, qui regem ante tempus ad locum hosti adeo propinquum adduxerant; fuisse regis vel Bude expectandum vel in alio quopiam remotiore ab hoste loco subsistendum, dum omnes regni vires et auxilia convenissent. Hortati fuerant regem, ne ante suum saltem adventum manus cum hoste consereret. Nunciabat et illud vojevoda Trausilvanie per Joannem Statilium; venire secum ex Transilvania copias tum numero tum robore militum ita prestantes, ut in eis posset rex vel precipuam ponere spem victorie. Et hec igitur regi veniebant in mentem et ante oculos ei versabantur, que senatus nunciabat, cui, si non paruisset, si quid adversi contigisset, hoste presertim adeo propinquo et militibus tanto pugne ardore flagrantibus, videbat omnem rei male geste aut occasionis pretermisse culpam in se unum rejectum iri. His curis anxius, statuit tentare optimatum animos, si quo pacto ad vojevodam saltem et comitem Christophorum expectandum et ad castra interim, si hostis adeo urgeret, in tutiorem locum transferenda induci possent. Mittitur ergo in castra eadem ferme illa noctis hora, qua Podmaniczki venerat, cancellarius, qui apud regem erat, suasurus primoribus maxime ducibus belli et dno. Strigoniensi ac comiti palatino — regni nam reliquam procerum simul et vulgi multitudinem a nutu istorum pendere non ignorabat — prelii dilationem. Jubetur cancellarius commemorare omnia ex ordine, quecunque a vojevoda et a Christophoro fuerant regi nunciata, ponere eis ante oculos, quam manifestum excidium regno immineat, si rex cum tot primoribus, tanto totius regni nobilitatis et militie flore sese tam aperto periculo exponeret. Nam si contingat id, quod hostium multitudine et apparatu cum paucitate suorum collata, magnopere esset extimescendum, regem succumbere, qui postea esset, quod possit hostem remorari aut impedire, quominus tota Ungaria parvo negotio potiatur? Dicebat insuper: esse longe fortasse utilius, dum alii venirent, dum vojevoda cum Transilvanis, banus cum Sclavis, Christophorus ex Croatia, Bohemi cum Moravis et Slesitis et, si que auxilia essent ventura, adesse possent, exercitum abducere in aliquem tutiorem locum, vel retro etiam, si hostis eam necessitatem imponat, aliquantulum cedere; minus calamitatis accepturam esse Ungariam, si hostis eam totam a Mohacz usque ad Posonium pervagetur ac ferro et igne devastet, quam si talis exercitus, in quo rex et tanta sit procerum et militum turba, uno prelio deleatur; his enim deletis, quid postea spei regno esset? Rege autem et tot proceribus ac tali milite salvo, faciliora fore omnia, eo presertim rege, qui generis propinquitate ac necessitudine sit longe lateqe universum christianum orbem circumplexus.

Hec cum cancellarius, quemadmodum jussus erat, eadem illa nocte ad proceres primum, primoribus singulis seorsum nocte aditis, deinde ad senatum universum detulisset nihil minus profecit, quam si nihil fuisset eis nunciatum, adeo omnium animi erant partim vana victorie spe certaminis avidi, partim metu diasuadende pugne, cujus desiderio videbant militum animos accensos occupari. Rex igitur sub primam lucem in castra venit, et quia nondum ex Buda naves venerant, que tentoria et alia in castris regi necessaria

deferebant, in domum episcopi oppido adjacentem divertit, tentaturus ibi quoque, quod per cancellarium paulo ante frustra tentaverat. Convocantur igitur ad regem omnes omnium ordinum et nationum consiliarii, cui senatui ex ordine etiam militari interfuere frequentes et ex Bohemis quoque ac Moravis illi, qui aliis prevenerant. Agitur diligenter cum Senatu et militari ordine, quid facto sit opus, cum nemo adhuc eorum, qui ex Transilvania, Sclavonia, Croatia, Bohemia, Germania expectabantur, adesset, quorum plerosque certa spes esset brevi adfuturos, hostis autem in propinquo esset, non nisi ad summum duobus miliariis a castris regiis remotus, pugnam fortasse nullo pacto dilaturus, quid faciendum regi censerent: transferendane alio castra pugne interim, dum ii, qui expectabantur, advenirent, differende gratia, an belli fortunam cum hoste experiendam.

Aderat his consultationibus Paulus Thomori etiam, proxima nocte ex aliis castris hac ipsa de causa accersitus. Qui cum a prelio cum hoste conserendo videretur non alienus, rex miratus, qua spe eum animum haberet et etiam ejus a tali proposito avertendi gratia coram universo senatu jubet eum interrogari primum de suorum, deinde de hostium munero (numero?) Nam et id sciebat, illi magis quam ulli alii constare per frequentes exploratores et transfugas, qui ad eum assidue veniebant. Ad primum respondit: tam in castris regiis, quam in suis — erant enim, quod supra diximus, divisa — non esse suo judicio supra viginti milia armatorum, in castris vero hostium, dixit, se certe intelligere esse ad trecenta milia hominum. Que res et tanta nostrorum cum hostibus imparitas cum animos omnium vehementer perculisset, subdidit repente ille: non esse hostes propterea magnopere formidandos, esse enim illam multitudinem et inermem magna ex parte et imbellem. Instanti regi rursus precunctando, quotnam crederet hostium milia esse bello aptiora et selectiora, respondit: LXX milia. Is quoque numerus est visus exercitum nostrum quam longissime exuperare, presertim cum eidem tormenta etiam bellica grandiora dixisset esse supra trecenta. His tamen diu multumque consultatis et tam Monachi consilio quam animis fere omnium — preter paucos, qui, nescio quo vano metu ducti, non audebant palam, quod sentirent, profere — jam per se ad pugnam decernendam spectantibus, supervenere repente inter medias has consultationes missi ex aliis castris, qui cum in senatum intromissi fuissent, dixerunt: se nomine eorum, qui in aliis castris erant, tam ad regem quam ad senatum mandata habere, ita ut prius cum solo rege in secreto conclavi colloquuti, postea inde cum eodem rege egressi monent senatum accurate nomine suorum: ne regem a pugna cum hoste conserenda dehortentur, habere se vires hostium — licet hi numerosi sint — plane exploratas, victoriam esse in manibus, modo fortuna, quam Deus eis obtulisset, uti vellent. Venirent igitur cum rege et castra, Deo bene juvante, cum suis castris hosti vicinioribus et illi invadendo opportunioribus jungerent. Quod si qui regi aliud persuadere niterentur, illis paratum esse exitium seque ab hoste contra nos, si castra nostra castris illorum quam primum non admoveremus, venturos affirmabant.

His inter ipsas belli consultationes coram rege et senatu expositis illis

etiam, qui saniora consilia sequebantur, tam atroci denunciatione deterritis, pugna decernitur, nulla spe neque vojevodam, neque Christophorum, neque Bohemos ad tempus prelii affuturos, banus tantum Croatie, Franciscus Batiani, qui jam non procul a Quinqueecclesiis cum copiis sclavonicis erat, spem faciebat; sese intra biduum aut triduum affuturum, id quod postea ita evenit. Fuerunt, qui dimisso etiam senatu multum improbarent consilia pugne ita precipitanter ineunde. Fuit inter alios Franciscus Perinii, eps. varadiensis, festivi ingenii juvenis et ita terso scribendi charactere preditus, ut ei neminem nostrum, nisi fortasse Thomam Zalahazi, epum. vesprimensem, in hoc genere preferre ausum, presertim si tantum ingenio excolendo, quantum otio et iis rebus, in quibus juvenes nobiliores magno suo et patrie damno tempus plerumque conterere solent, indulsisset. Is igitur quasi eorum, que paulo post sequuta sunt prescius, regi non sine omnium, qui aderant, admiratione dixit; eum diem, quo pugnandum esset, postquam ita placeret, viginti milibus Ungarorum martyrum — nondum enim hunc numerum exercitus excedebat — duce fratre Paulo Thomori, pro Christi religione occisorum, fore consecrandum ac pro eorum canonisatione, quod vocant, Stephanum Brodericum, cancellarium, si is huic bello supersit, in Urbem fore mittendum, ut qui pontifici et supremis patribus sit ob legationes Rome defunctas bene notus. In quo utinam ille falsus fuisset vates.

Sed erunt fortasse, qui accusaturi sint audaciam nostrorum, qui ita cupide pugnam hanc exposcebant et hanc vel temeritatem vel improvidentiam sint vocaturi, quos neque nunc deesse video, sed ignorant illi, multa fuisse in causa, que prudentissimos etiam et summos quosque imperatores ad idem facile impellere potuissent et ante omnia mirus et incredibilis ac fatalis pene quidam militum ardor ac certa et indubitata in omnium fere animis victorie spes. Ad hec occulta etiam quedam Pauli Thomori cum magna hostilis exercitus parte consilia, cum his scilicet, qui vel Christiani ipsi, vel christianis parentibus nati erant et qui tormentorum bellicorum apud hostem curam habebant, partim germani partim italici generis. Quin et illud accedebat, quod non videbatur satis tutus ab hoste, adeo propinquo, recessus, hoste presertim ob equorum velocitatem ad nullam rem magis apto ac prompto, quam ad persequendum cedentes.

Pugna igitur in hunc modum decreta, ea que ad pugnam pertinebant, curantur. Ante omnia Thomori in castra sua, que in proximo fuisse diximus, proficiscitur, ibi egre a suis impetrat, ut retro aliquantulum concedant, ut se cum exercitu regio conjungi patiantur. Ita sequenti die castra nostra cum castris illorum medio fere miliario infra Mohacz conjuncta fuerunt, sic tamen, ut et ibi nostri illis non miscerentur, sed esset parvum intervallum inter nostra et illorum castra relictum.

Eodem tempore venerunt ex Buda naves tormentis bellicis majoribus et minoribus, pulvere item bombardico et quibusdam aliis ad pugnam necessariis plene, novem etiam machinas a Viennensibus missas advehentes.

Venerunt et Alexii Thurzonis ducenti fere pedites cum aliquot machinis; nam ipse cum dno. Vesprimensi Bude relictus erat apud reginam. Hi duo

ad ejus custodiam et obsequia deputati fuerant, fuge etiam ejus postea comites, qui in hanc usque diem in regine obsequiis permanserunt.

Adfuit et banus Croatie die dominico, qui pugnam precessit cum elegantissimis copiis, fuere ad tria milia equitum ac non ita multi pedites. Venerant cum eo Joannes Tahi, Joannes Banffi et nonnuli alii ex regni Sclavonie proceribus. Venit postridie ejus diei mane, rege aciem instruente — nam eo etiam die creditus est hostis in prelium descensurus — Simon de Erdevdi, eps. zagrabiensis, cum fratre Petro Erdevdi cum septingentis amplius equitibus, viris, equis et armis decenter instructis. Advenit eodem fere temporis momento Stephanus Acel cum trecentis ferme equitibus, quos Joannes Burnemissa regi in subsidium miserat cum aliquot milibus aureorum supremum a patre filio alumno munus.

Venit circa serum ejusdem diei Joannes Zerechen supra duo milia peditum eorum, qui circa Dravum accolunt et insignes sagittarii habentur, ducens, partim in suis, partim in capituli quinqueeclesiensis possessionibus collectorum. Venerunt et alii quam plures intra aliud triduum, illi precipue, qui propinqui erant, et in his Philippus More, eps. quinqueecclesiensis et frater ejus Ladislaus More.

Quibus omnibus simul congregatis, fuere ad XXIV vel XXV hominum milia, — nam navalium copiarum, que et ipse in eodem loco erant, nullus in eo bello usos fuit — cesare cum illo suo tam numeroso et potenti trecentorum milium hominum exercitu non nisi per duo miliaria distante. Consumpti sunt illi tres dies, qui pugnam antecesserant, partim in pugne preludiis, que assidue fiebant, majori semper hostium quam nostrorum damno, partim in consultando, quo pacto et in quo loco cum hoste congrediendum, quem in modum acies esset struenda, ubi rex in acie stare, ubi eques, ubi pedestres, ubi bombarde poni deberent, quas ad octoginta habebamus, cum hostilibus minime conferenda.

Disputatum fuit ante illud tempus diligenter de regis persona. Fuerant, qui censerent, eum cum aliquot hominum milibus selectis procul ab acie stare debere. Quod cum nullo modo exercitus laturus esse videretur, qui regem de more volebant prelio interesse, agitatum est et illud, ut regis loco armis regiis alius indueretur; sed id quoque visum est sine ingenti exercitus reclamatione et consternatione fieri non posse. Decretum igitur postremo est, cum satis anceps pugna imminere videretur, ut essent, qui reges servandi curam haberent, si quid gravius accidisset et regem simul et aciem, ita ut restitui amplius posse non speraretur, inclinare viderent, ex media acie ereptum abducerent. Demandata fuit hec cura Gasparo Raskai, Valentino Thewrek et Joanni Kalai, tribus prestantibus viris et regi sine ulla controversia fidissimis dispositis etiam ad id equis velocioribus, quibus rex, si ita necessitas postulasset in evadendo uteretur.

Sed ad rationem aciei disponende redeamus. Erant non pauci, et in his Gnoienski, Polonus, qui consultissimum censerent, si curribus, quibus rex maxime abundabat, acies undique cingeretur ac si quasi inter septa ac munimenta certamen fieret; hoc enim pacto futurum dicebat, ut hostis non ita fa.

cile nos posset, quod magnopere erat timendum, circum venire. Approbant hanc struende aciei formam Radicz, Boszicz et Paulus Bakicz, ex quibus posterior tribus legitimis preliis a Solimano cum hoste commissis interfuisse se dicebat. Itum est igitur in hanc sententiam demandataque ea cura Gnoienskio et quibusdam aliis, serius tamen quam oportebat et eo demum vesperi, quo in sequentem diem est cum hoste pugnatum. Itaque et hec res sicuti et alia multa fuit neglecta.

Aciem eo die, quo est pugnatum, qui fuit XXVIII Augusti, divo Joanni Baptisto decollato sacer, ex sententia eorum, quos paulo ante nominavimus, ita extruere placuit, ut quanto latius extendi posset, extenderetur; in quo illud est potissimum spectatum, ne ab hoste circum veniremur; deinde divisus est universus exercitus in duo agmina. In primo agmine duces belli erant, nullo certo loco, sed ubi res postularet. Dextrum ejus cornu banus Croatie cum cum Joanne Tahi, sinistrum, quod vojevode Transilvanie, si adesse potuisset, designatum fuerat, Petrus Perinii curabat. Erant in hoc priori agmine plures ex primoribus, ex quibus Antonius Paloczi, Franciscus Homonay, Gabriel Perinii, Thomas Zeczi, Andreas Bathori, Emericus Czibak et plures alii.

Tormenta bellica statim post principia posita erant. Secundum agmen sive illa acies, quam nos statariam appellamus, in qua rex erat, ex equite magis constabat, paucos admodum pedites a lateribus habebat. Inter hanc aciem et primam non intercedebat nisi spatium lapidis jactus. In eo agmine ante eum ordinem, in quo rex erat, triplex erat ordo, magna ex parte ex cubiculariis regiis et baronibus conflatus, quorum dux erat Nicolaus Tharczay, vir et manu promptus et singulari in regem fide. Ibidem erat uterque aule regie prefectus, Petrus Karlaczki et Andreas Trepka, Polonus, erat et Stephanus Schlik, Bohemus, cum aliis Bohemis et Moravis, et hi ante regem regi proximi erant. Tres illos ordines subsequebatur ordo regius et in ejus ordinis medio rex ipse:

Ingenio, specie virtuteque numinis instar,
Sed patrie regumque decus, si fata tulissent.

Ad regis dexteram erant antistes Strigoniensis et Zagrabiensis; nam Agriensis adhuc ex Bata Budam fuerat missus. Post Zagrabiensem Varadiensis, Quinqueecclessiensis, Sirmiensis; duo enim ex prelatis, Jauriensis et Vaciensis ad levam positi erant, post cancellarium Nitriensis, Bosnensis, prepositus Albensis, et post hunc secretarii ac cubicularii regii. In parte sinistra penes regem locus erat relictus comiti palatino regni, qui licet eger pedibus et vix equo insidens, tamen modo in primo, modo in secundo agmine diligentissime versabatur.

In leva igitur parte cum palatinus a loco suo abesset, erant penes regem aliquot barones et illi duo, quos diximus, antistites regi a tergo adherebant, Czetricz, Mailat et Horwat, stabuli regii magister, post proceres simili modo erant hi, quos quisque sibi magis fidos et strenuos habuit et pro tutela corporis sui delegerat. His erat conjunctus post regem ac proceres equitum cataphractorum pulcherrimus globus mille vel paulo amplius cataphractos continens; nam alii hujus generis equites per primum agmen sparsi erant. In medio hujus globi erat vexillum regis, quod Joannes Dragffi judex curie, que

tertia est inter seculares a rege dignitas, sustinebat. Hanc statariam aciem cingebant undique equites levis armature et pedites quoque a lateribus, quod superius diximus. In latere ejus dextero, post antistites et secretarios erant illi tres, quibus tutelam regii corporis commissam fuisse diximus.

Locus, ubi acies fuit instructa, recesserat a Mohacz miliario uno, a Danubio preterfluente miliario medio. Erat, quod et superius dictum est, in eo loco ingens et lata planities, nullis neque silvis neque virgultis neque aquis neque collibus impedita, nisi quod ad levam inter eum locum ac Danubium erat aqua palustris et limosa crebra arundine plena, ubi postea multi mortales perierunt; contra nos collis erat in longum protensus in theatri quodammodo forma, ultra quem cesar Turcarum castra habebat. In collis imo descensu pagus modicus cum templo — Feldwar ei pago est nomen — ubi fuerunt posite machine hostiles. Eum locum oculis nos postea circa extremum certaminis tempus conspeximus hostibus fuisse oppletum, maxime Janczaris, quos vocant, qui quicquid erat ultra illius pagi casulas, omnia longo ordine ordine occupabant, inter quos fuisse cesarem, postea fuit cognitum. Tormenta ita erant ibi posita, quasi in quadam valle, propter quod nostris longe minus quam si in plano fuissent, nocere potuerunt et plus terroris quam damni intulerunt.

Acie in hoc, quem diximus, loco eo modo et die paulo post solis exortum instructa — erat autem dies clara et multum serena — palatinus regem ex eo loco, quem ei designatum fuisse diximus, eductum, quod et triduo ante fecerat, per universum exercitum circumducit; ibi enim presentem, de quo aliqui dubitaverant, omnibus manu ostentans, paratum dicebat, omnia extrema et mortem etiam subire pro patria, pro sacra Christi religione, pro conjugibus et liberis eorum: agerent itaque ipsi viri quoque fortissimi, Ungaros se esse, meminissent et eos, qui et ipsi sepe et eorum olim majores, inclyti illi heroes et fortissimi christiane reipublice propugnatores, tot clara trophea ex eodem illo, cum quo pugnaturi essent, hoste retullissent, nec esse cur hostium multitudine terrerentur, non enim in multitudine, sed in robore militum sitam esse victoriam, Deum etiam ipsum ex alto pro sua sancta religione pugnaturis adfuturum, in manu ipsorum positam esse victoriam, non patrie solum, quam hostis occupare venisset, sed totius reipublice christiane salutem. Hec et alia ejusmodi cum palatinus et simul etiam rex omnibus ordinibus obequitatis commemorassent, rex locum et ordinem suum repetiit.

Consumpsimus postea majorem diei partem in hoste expectando, qui se haud ita multis, qui levia cum nostris certamina ac belli preludia exercebant, premissis adhuc post colles illos continebat dubium: nostrosne, ut ad illas locorum angustias pertraheret, an ut pugna in sequentem diem dilata nos ea nocte in castris ex improviso aggressus opprimeret, quod pro ea militum et tormentorum copia, qua abundabat, non erat ei difficile factu, an potius longa prelii expectatione fatigaret. Quicquid in hoc hostis fuerit sequutus — nam mihi de hoc nihil est compertum — tenuit certe nos toto fere illa die suspensos. Sic suspensis ac expectantibus apparuit, jam sole in vesperam inclinante, agmen hostium per vallem, que nobis ad dextram subjecta collibus

erat, tacite incedens sola hastarum summitate illud prodente. Monachus igitur ratus id, quod erat, illos vel ad castra nostra diripienda vel ut nos circumvenirent, tendere, de prima acie ad regem advolans jubet Gasparum Raskaj cum duobus aliis, quos ad custodiam regii corporis deputatos fuisse diximus, ire exploratum, quidnam illi molirentur et ut eos, si possent, ab incepto itinere avertant. Ille no immemor, quid ei antea fuerat de regis custodia mandatum, recusata, quantum honeste poterat, ea provincia, demum cum et Monachum instare videret et regem Monachi imperio non contradicere, ne, quod non sine magna causa faciebat, id ei in ignaviam vel timiditatem verteretur, subdit equo calcaria et illuc, quo mittebatur, cum sociis et tota equitum, qui ei parebant, cohorte festinat, ea etiam spe, quod non videbatur ullo modo dubitandum, eum ad tempus, quo regi ejus opera esset necessaria, inde facile reverti posse. His eo, quo diximus, profectis, adhuc incertum erat, utrum hostis facturus esset eo die pugnandi potestatem. Erat post meridiem hora fere tertia, nec deerant ex primoribus, qui tam longa expectatione pertesi, signa receptui canenda et in castra redeundum censerent. Quod cum Monachus sensisset, repente ad regem cum collega advolat, pugnam nullo modo differendam esse monet, minus esse nunc periculi cum parte copiarum hostilium quam in posterum diem cum toto exercitu congredi, non esse de victoria dubitandum. Ad quam vocem rex statim signa canere jubet et simul cum tubarum clangore et tympanarum sonitu exoritur clamor vel cantus potius nostrorum, Jesu salvatoris nomen de more invocantium. Et eodem tempore vidimus ingentem copiarum hostilium vim de colle illo, qui nobis oppositus erat, sese sensim demittentium, ubi cesar Turcarum erat. Tum demum regis capiti galea est imposita, quo tempore magnus in ejus ore pallor apparuit, quasi futuri mali prescius. Signo belli dato viriliter cum hoste concurrere ii, qui in prima acie erant; bombarde quoque nostre omnes fuerunt emisse, parvo tamen hostium damno. Fit certamen multo acrius, quam pro numero nostrorum, plures ex hostibus quam ex nostris cadunt, donec nostris fortissime pugnantibus hostis cedere cepit, sive nostrorum impressione coactus, sive ut nostros ad tormentorum loca pertraheret. Et repente advolat ad regem Andreas Bathor: hostes terga dare, victoriam esse nostram, promovendum esse gradum et nostros hostem persequentes adjuvandos. Properamus igitur per equa et iniqua. Verum ubi ad eum locum ventum est, in quo paulo ante fuerat certatum, ibi nostrorum multa, plura hostium cadavera per campos jacentia vidisses et quosdam semivivos et adhuc spirantes.

Interim nostris hosti instantibus et fortiter cum eo pugnantibus agmine regio eodem quantum a cataphracto milite properari poterat properante, inclinare cornu dextrum cepit et plerique ex eo cornu fugam capessere, tormentis, credo, que hostis tunc primum jaculari ceperat, exterriti. Que res et globorum jam nostris etiam, qui penes regem eramus, capitibus supervolantium crebri ictus non parum terroris omnibus incusserunt. Et eo ipso tempore rex in ordine nostro non comparuit, sive priores illos ordines, quos ante eum fuisse diximus, progressus — quod antea ita erat statutum, ne rex eodem in in loco staret — sive sublatus ex acie ab iis, quos ei post tergum fuisse di-

ximus; nam utrumque fieri potuit. Nec desunt, qui dicant, eum priores sui agminis ordines transgressum, usque ad principia processisse atque ibi viriliter cum hoste pugnasse, quod ego neque affirmare ausim neque aperte inficiari illud mihi certo constat, eum tunc a nostro ordine et a suo loco abfuisse, quando tormenta hostilia tonare ceperunt et quando ex cornu dextro fuga fieri cepit, secundum ex eodem ordine pene eodem tempore, quo regem, sensimus abfuisse archiepiscopum strigoniensem et nonnullos alios regi propinquos. Ego regis amissi culpam neque in eos ausim conferre, qui ei custodes fuerunt adhibiti neque in eos, qui eum fortasse intempestive ex acie subduxerunt, sed infelici cuidam nostro fato, ut rege etiam amisso non solum pateremur ea, que ab externo hoste passi sumus, sed domesticis etiam dissidiis ac factionibus ob alium regem in locum demortui sudstituendum agitaremur, nostris flagitiis his etiam graviora promerentibus. Illos enim utrosque scimus regi fidissimos fuisse et regie saluti studiosissimos; nam quod ad tres illos attinet, ad custodiam regii corporis deputatos, constat ab hoste, ad quem reprimendum missi fuerant, non prius redire potuisse, quam fuerit tota acies nostra in fugam conversa, capto etiam uno ex eis et eodem in loco liberato. Quo molestiore animo ferendum censeo, quod ausus sit quidam oratione etiam de eo publicata, si oratio illa vocari debet, nostros sui regis desertores falso vocare. An deseruisse regem sunt censendi, qui omnia illi officia bonorum ac fidelissimorum subditorum prebuerunt, qui omnes fere in eodem, in quo rex jacuit, campo jacuere, testati morte etiam, quam fidi suo regi, quam amantes patrie fuerint? Sed idem ille egregius historiarum scriptor, qui hec scribit, et qui tot convicia in gentem nostram ingerit, hujus etiam cladis historiam ita scripsit, ut me pudeat, eum ita impudenter rem sibi ignotam in vulgus prodere fuisse ausum. Sed ad institutum redeamus.

Regis exercitu per ea, que diximus, vehementer perturbato et ad fugam spectante, diu tamen etiam postea est pugnatum, jam non in latiore illa planitie, sed ante illa tormenta, que nobis adeo erant propinqua, ut non fuerint a nobis decem passibus remota, donec non solum terrore, sed et fumo tormentorum, omnia replente ac visum etiam prohibente, coacta fuit magna exercitus pars in vallem, que aquis illis palustribus juncta erat, descendere, reliquis adhuc ante tormenta viriliter pugnantibus. Ceterum cum ii quoque, qui se in vallem receperant, rursus in pugnam restaurandam rediissent, neque jam ulterius vis tormentorum et fumi sustineri posse ullo modo videretur, magna exercitus parte in fugam dilapsa, ipsi etiam fugere sunt coacti. Fugam igitur ad unum omnes, qua cuique proximum erat, capessunt, ac per ea potissimum loca, per que paulo ante ovantes spe victorie pleni veneramus et per castrorum loca, que fuerant antea ita per hostes direpta ac disjecta, ut vestigia eorum tantum superessent et plena essent omnia eorum qui in castris remanserant, cadaveribus.

Hostes, visa nostrorum fuga, vel fraudem subesse rati, vel pugna fatigati, diu se intra aciem suam cotinuerunt et nisi tenebris noctis insequentis sese intendentibus nequaquam nostros sunt insequuti. Que res et quod nox paulo post cum imbribus effusissimis est subsecuta, multis mortalibus saluti

fuit. Duravit justum certamen per unam fere et mediam horam. Sunt non pauci et illa palustri voragine absumpti; nam regis corpus, quem et ipsum ibi periisse nonnulli dicebant, fuit postea repertum in hiatu quodam terre prerupto supra Mohacz miliario medio, sub pago, quem Cziele vocamus, qui locus tunc Danubii inundatione aquam solito majorem habebat. Ibi simul cum equo ita ut erat armatus fuit suffocatus, quo in loco plures etiam alii perierunt, atque ab eo loco non procul repertum est corpus Andree Trepka et Stephani Acell.

Monachus in prima acie fertur cecidisse fortiter pugnans, ejus caput a trunco abscissum postero die per castra hostium loco triumphi fuit circumlatum longe haste affixum, quod postea ante tabernaculum cesaris stetisse ajunt. Eo die, qui pugnam est insequutus, mille et quingenti ex iis, qui capti fuerant, et inter hos magna primorum nobilium pars in corona positi coram exercitu victore capite sunt truncati, cesare sanguine illorum Diis suis libante, pauci ex captivis servati, ut essent, a quibus posset cesar et Himbraim Bassa ea, que opus erant, sciscitari. Inter hos Nicolaus, cognomine Herczigk, quod lingua nostra ducem significat, dux revera et thesaurarius regius existimatus, item Joannes Pileczki et Joannes Macieowski, Poloni, omnes cubiculi regii ministri, a quibus postea ad reginam reversis multa cognovimus, que brevitas historica commemorare nunc non sinit. Servatus fuit et Michael Fekete ac Bartholomeus Maytini, qui postea magno ere inde redempti sunt.

Perierunt in eo prelio et in fuga preter regem ex antistibus: Ladislaus Zalkanus, archieps. strigonien., Paulvs Tomori, colocen., dux belli, Franciscus de Pereni, varadien. Philippus More, quinqueeclesien., Blasius Paxi, jaurien., Franciscus Czoholi, canadien. Georgius de Palina, bosnensis episcopi.

Ex baronibus Georgius de Zapola, comes scepusien., alter belli dux. Joannes Dragfi, judex curie regie, Franciscus Orzagk, cubiculariorum, Petrus Charlaczki et Andreas Trepka, janitorum, Simon Horwat, pincernarum regiorum magistri. Thomas Zeczi, Gabriel Perini, Ambrosius Zarkan, Antonius Paloczi, Mathias Czetini, comes de Frangepanibus, Sigismundus Banfi, Franciscus Hampo, Joannes de Batian, Stephanus Szlik, Bohemus, et nonnulli alii Bohemi et Moravi.

Ex nobilioribus et potioribus regni Franciscus Balassa, Nicolaus Tharczai, Joannes Paxi, Joannes Istvanfi, Emericus Vardai, Michael Podmaniczki, Gregorius Orlowczik, capitaneus segniensis, Stephanus Acell, cast. posoniensis, Sigismundus Pogan, Joanes Tornali, Joannes et Stephanus Calnai, Nicolaus Forgacz. Preter hos nobiles potiores ad quingenti. Equitum preterea tria vel quatuor milia. Pedites paucissimi evaserunt Fuerunt autem usque ad duodecim vel tredecim milia peditum, ex quorum ducibus vix evasit quisquam alius preter Annibalem Cyprium. Tormenta bellica omnia et illa que in acie et ea, que partim in castris partim in navibus remanserant, hostis habuit. Horum cura demandata fuerat, sed sero et non nisi eadem illa nocte, que pugnam precessit, comiti Joanni Hardegg, viro strenuo et industrio et qui circa regem ab initio fuerat diligentissime versatus; regi inter paucos charus.

Nocte et die, que pugnam insequuta est, hostes in omnes partes pro-

pinquas cursu effusi, obvia queque vastarunt et combusserunt, nulli mortalium parcentes, non sexui, non etati, non religioni, omnia feda et crudelia in miseram gentem exercentes, neque est mearum virium, cladem illius noctis et sequentium dierum deplorare, que tanta fuit per omnem illam Ungarie citerioris partem, ut non possim mihi persuadere ab ullo unquam hoste crudelius esse sevitum. Illud inter alia contigit, nunquam fortasse antea auditum, ut infantuli vivi, ne vagitu proderentur, fuerint ab infelicissimis matribus in terram defossi, ibidem aëre terra intercluso, matribus inde aufugientibus, misere suffocati.

Processit hostis usque ad Balatum lacum, Quinqueecclesia, civitate insigni, combusta, cujus tamen arx et nobilissimum templum, quod in arce est, remansit intactum.

Dum hec agerentur iam vojevoda Transilvanie circa Segedinum erat cum copiis Transilvanis, que cum ita cito subsequi non possent, ipse conscensis levibus rhedis cum paucis ad regem properabat, ut vel solus prelio, quod intellexerat minime dilatum iri, interesset. Comes Christophorus Zagrabiam pervenerat. Bohemorum aliqua pars eorum, qui in auxilium regi veniebant, partim non longe ab Alba regali, partim circa Jaurinum erat, et circa eadem loca Georgius, marchio brandeburgensis, et cancellarius Bohemie, Adam de Nova domo.

Regina, hac clade audita, cum episcopo vesprimensi et Alexio Thurzone et oratore pontificio, incerta adhuc de regis interitu, trepide Posonium confugit, rerum suarum magna parte per Danubium subvecta. In quibus et in iis, que civium budensium erant, licet Andreas Orbanasz, qui arci strigoniensi preerat, nonnulla damna fecerit, tamen in hujus rei commemoratione longe a veritate recessit ille, qui militibus nostris levis armature, quos vero nomine «Hussarones» appellat, eam culpam impingit, quod puellas reginales inhonestius habuerint et in eorum soleis per ludibrium saltaverint.

Cesar paucis diebus circa ea loca, ubi prelium fuit, commoratus, omnibus deinde, quos predatum dimiserat, ad se revocatis, inde versus Budam movit, ad quam sextis aut septimis castris ad ripam Danubii legens cum pervenisset, oppidis et villis obviis omnibus exustis, eam sine omni presidio relictam reperit et combussit, arce solum cum stabulo regio ac vivario ferarum servata. Inde dimissis in omnes citerioris Ungarie partes predatoribus, quicquid inter Danubium et lacum Balatum jacet, usque ad Jaurinum omnia ferro et flamma vastat, Strigonii tamen arx, per eum, quem superius nominavimus, Andream Orbanasz deserta, per hominem humillime sortis et qui paulo ante peditum illius capituli ductor fuerat, Matheum, cognomine Nagk, qui illuc cum paucis confugerat, arx vero Visse gradi, corone regis conservatorium, per rusticos ac monachos fuerunt servate: tantus terror invaserat animos nostrorum audito cesaris Budam adventu. Que quidem arces et cum iis Thata et Comarum atque etiam Alba regalis propterea etiam ab hoste non fuerant capte, quod is, nescimus, quo consilio, regnum vastare tantum contentus, de arcium et locorum munitiorum expugnatione nihil habuit pensi. Nusquam est hosti sic in Ungariam sevienti magis repugnatum, quam in loco, cui Marotho est nomen, non procul a Strigonio. Secessus est archiepiscopatus strigoniensis non

inamenus inter eas silvas, quas nos «Viertesias» appelamus, silvis et nemore undique cinctus. Huc se nostrorum aliquot milia receperant cum conjugibus et liberis, locorum angustiis freti. Cum his hosti fuit non semel acerrimum certamen, magna hostium strage. Postremo cum nullo modo castra nostrorum, que curribus circum duxerant, expugnari ab hoste possent, coactus est hostis tormenta quoque bellica illuc adducere et ita demum et castra disjecta et omnes fere ad unum cesi fuere. Ingentes cadaverum cumuli, qui nunc quoque eo in loco visuntur, facile magnitudinem cedis declarant. Fuere ut hi, qui pauci inde effugerant, referunt, usque XXV milia nostrorum. (Omnium vero ubique tam cesorum quam captorum numerum in unam summam colligendo, affirmare ausim ex his, que cognoscere potui, periise hac clade prope ducenta hominum milia). (Cod. R.).

Citeriore Ungaria in hunc, quem diximus, modum a Dravi ostio ad Jaurinum usque vexata, terrore non modico etiam iis, qui procul erant ac Viennensibus quoque injecto. Ponte super Danubium ad Pestum facto, decimo quarto quam Budam venerat die, cesar in ulteriorem Ungariam transiit, dimissis inde ad omnes quoque partes, que inter Danubium et Tibiscum sunt, omnia similiter vastat et comburit, sicut in citeriore Ungaria fecerat, multitudinem omnem, que Tibiscum non transierat, partim gladio interimit, partim in servitutem rapit. Ipse satis jam in miseram Ungariam debacchatus, domesticis, que interim in Asia minore, quam Natoliam vocant, exorta fuerant, dissidiis eum revocantibus, omnibus, que intra Dravum et Danubium occupaverat, locis atque ipsa etiam arce et civitate budensi, sine ullo presidio relictis, domum est reversus.

In vitam Ludovici, Regis Ungarie et Bohemie.

Ludovicus, Ungarie et Bohemie rex, patre Vladislao adhuc vivente, utriusque regni diadema puer accepit, matrimonium cum Maria, sorore Coroli V et Ferdinandi, regis, contraxit, virtute, ingenio, proceritate et viribus corporis supra etatem conspicuus. Mortuo patre, magnis christianorum principum promissis ductus, Turcorum rabiem in se provocavit multisque arcibus amissis ad extremum Solimano, Turcorum imperatori, cum ingenti et instructissimo tam navali quam terrestri exercitu ad occupandum regnum Ungarie venienti, cum suis duntaxat et his quidem longe imparibus copiis se objecit et fortissime pugnans cum multis primariis tam ecclesiasticis quam secularibus viris interiit, aetatis sue anno XXIV°, a Christo nato anno MDXXVI° die XXIX° Augusti.

Corpus ejus inventum et Albam regalem adductum, illic demum a regnicolis suis cum honore debito est tumulatum die IX^{a} Novembris.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 231—253.

CCCXCIX.

1526. 1526. *Ferdinandŭ*, regele Bohemiei şi archiducele Austriei, trimite o legaţiune la *Sigismundŭ*, regele Poloniei, prin care cere ajutoriulŭ seu moralŭ, ca se pótă obţiné tronulŭ Ungariei, şi se induplece pe *voivoḑii din Moldova şi din Ţéra-românéscă*, se nu dee nici unŭ ajutoriŭ lui Ionŭ Zapolia, voivodului din Transilvania, care voiesce se ocupe dênsulŭ tronulŭ Ungariei.

Legatio ad Sigismundum, Regem Polonie a Ferdinando, Rege Bohemie, Archiduce Austrie.

. . . . . .

Legationis pars secretior ad Regem Polonie.

Instructio pro Joanne Mrakiesz de Raskaw, quid in secreto inter cetera, que a nobis in speciali instructione ad fratrem et affinem nostrum charissimum regem Polonie etc. deferre et tractare in commissis habet.

Quemadmodum in premissa instructione, eidem consiliario nostro data, ut post emuneratam benivolentiam et amorem, de quo nobis apud illam Mtem. Polonie, ut fratrem affinem patrem et patruum plurimum confidimus, etiam exposito negotio Joannis, comitis scepusiensis, vojevode Transilvanie, quomodo ipse contra nostram et conjugis nostre hereditatem, nempe regnum Ungarie, se hactenus injuste gessit, quod petitio, desiderium et studium nostrum eo tendat, ut Sermus. rex Polonie, in quem quondam cesar Maximilianus et Vladislaus, rex, singulariter confidentes, ut fratre suo charissimo totam spem fixerant, nostram simul et conjugis nostre injuriam respiciat, utque nobis sua Mtas. pro suo fraterno amore paternum consilium ad suscipiendam hereditatem nostram regni Ungarie auxilium et assistentiam prestet, quemadmodum id latius instructio nostra in se continet.

Nihilominus ipse Joannes Mrakiesz debet in speciali regie Mti. Polonie significare, quod quamvis nostre petitiones et desideria, ac e contra exhibitiones erga suam Mtem. in generalitate consistunt; tamen non est animus noster, ut hec exhibitio nostra hujusmodi limitibus, ut instructio in se continet, arctetur, quin immo offerimus nos respectu illius auxilii, quod nobis futurum speramus pro repetendo diademate regni Ungarie, illi Mti. Polonie e converso contra hostes et adversarios, nempe Moscos, Tartaros et alios nostrum sedulum subsidium equestre et pedestre, cum id a nobis sua Mtas. requiret.

Cum sua Mtas. in id, de quo nos minime dubitamus, consentiet, ad idque ventum fuerit, ut designetur et nominetur, quali aut quam magno auxilio nos sue Mti. obnoxii esse debebimus et cum quali et quam magno nos sua Mtas. jam nunc adesse voluerit, in quo consiliarius noster cum sua Mte. fina-

liter conveniet et concordabit juxta continentiam mandati nostri in hoc a nobis ei dati.

Per hujusmodi amicam et fraternam intelligentiam ex utraque parte nostrum non parum commodi proventurum est, quo etiam magna christiani sanguinis effusio precustodiri potest; nimirum cum utriusque nostrum adversarii et inimici hujusmodi fraternam unionem et confederationem senserint, futura illis erit majori terrori quam gaudio seque non facile contra alterum nostrum aliquid hostiliter attentando movebunt.

Demum consiliarius noster, ea omnia premissa, summo studio, cura et opera apud illam Mtem. agat et referat, quod nobis de sua Mte. firmiter hujusmodi subsidium futurum persuademus eo nomine, quod sua Mtas. ut pius pater et patruus nostre conjugi in causa matrimonii et alias nunquam defuit, quinimmo ipsamet matrimonium conficere iuvit, ut videlicet regnum Ungarie post decessum masculini sexus, nempe regis Ludovici, ad nos veniat et devolvatur.

Si quidem cum nos sue Mtis auxilium habuerimus, quo brevi in possesionem regni Ungarie pervenire possimus, speramus Deo duce brevi futurum, quod cum regni nostri et aliis ducatibus et dominiis nostris etiam cesaree Mtis. dni. et fratris nostri et imperii insigni subsidio, pro quo jam nunc non indiligenter sollicitamus, Turco tantam resistentiam facturi sumus, per quam non solum regna nostra Ungarie et Bohemie, sed etiam regnum Polonie atque adeo utriusque nostrum ducatus et dominia, immo tota Christianitas ab ulteriori illius hostis impetu et incursione immunes erunt. Si autem ipse vojevoda cum suis adherentibus diutius in regno moraturus sit, id nequaquam fieri possit; sed cum Turcus proximo vere cum suo exercitu veniret, tum non solum in regno Ungarie, sed alias magna strages et sanguis effusio et alia irrecuperabilia damna subsequerentur, sua Mtas. pro comperto habeat, quod a statibus imperii ipsi vojevode contra Turcum nullum subsidium dabitur, quam quidem sanguinis christiani effusionem sua Mtas, frater et affinis noster, ut christianus rex, precustodire cupidus et inclinatus est.

Cum autem minime ambigendum sit, quin uterque vojevoda tam Moldavie quam minoris Valachie ipsi vojevode Transilvanie adherere poterint a quibus sibi subsidium non vulgare fore sperat, proinde sua Mtas. adjuvet, ut nobis eam adjuturam persuademus, ut prefati vojevode ab auxilio ei prestando alienentur et abducantur.

Sunt preterea plures civitates in Ungaria, quarum spes omnes site sunt in rege Polonie, ad quem respectum singularem habent, ut sua Mtas. illas flectat et ducat in his, ut nos et conjugem nostram pro veris heredibus cognoscant partesque nostras sequantur neque se alterius cujusquam debito subjicere sinant.

Si sua Mtas. nos et conjugem nostram in regnum nostrum hereditarium reponere adjubavit, tum sua Mtas. regnum Ungarie non solum a Turcis servabit, sed sue ipsius Mtis. regno, ducatibus et dominiis de securitate optime

consulet, de tota denique Christianitate optime merebit. Id quod si secus fiet, sua Mtas. dispicere possit, quid sue Mtis heredibus expectandum esset et quod hujusmodi bono et utili communi Christianitatis sua Mtas. impedimento foret.

Acta Tomiciana. Tom. VIII. pag. 277—283.

CCCC.

1526. 1526. *Mathio Sabiza* reportézĕ oraşului Cividale din Friul, că Turcii după învingerea dela Mohaciŭ au ocupatŭ oraşele Cinci-biserici şi Alba-regală, unde se încoronézĕ regii Ungariei, apoi au plecatŭ către Buda. Dênsulŭ amintesce faima respândită atunci, că pe regele Ungariei l'arŭ fi ucisŭ, voivodulŭ Ardélului, care aspira la coróna Ungariei.

Ad 28 Septembris 1526 notat Sanudo literas «da Ciuidal di Friul di S. Lodouico Michiel, proueditor, di 26. Manda vna relation di vno Matio Sabiza, la copia di qual sara scritta qui auanti,» scripta est autem alia manu et haec edicit: «Mathio Sabiza», explorator missus versus Hungariam, «parte a di 14 dil instante da Cuprinz, loco sula Draua.» Primum narrat de clade Hungarorum in campo Muhac, «la qual rotta dice, che publicamente si raggiona esser causata per summa pazia de alchuni capitanei Vngari, li quali si persuadeuano hauer la uictoria francha in mano, attento che haueano ueduta certa timidita artificiosa neli Turchi, il che dicti Turchi faceano per tirar li Vngari ala giornata.» Deinde Turcas Quinque ecclesias, deindo «Belgra, citta, nela qual si coronano li Ser^mi re di Vngaria», occupasse; hac quoque urbe occupata contra Budam, quae a nemine defenderetur, profectos fuisse. «Che dela persona del re sonno diuerse opinione: chi dicea, esser andato in Alemagna et chi, morto al conflicto, multi sonno, che dicono, che il Vaiuoda Ardeli lo habi morto, il qual dicono aspirar ala corona de Vngaria. Che il re de Polonia ueniua con gran quantita de gente in soccorso de Cristiani. Il simile el Uaiuoda de Transiluania, et che et de Alemagna si diceua, che li ueniua soccorso. Che le terre de Alemagna, confinante con la Vngaria, erano in grandissima paura; che era commune opinione, che l Turcho douesse proceder, benche . . . molti pensassero, che per nunc el douesse contentarsi dela Vngaria; che l Sor Turcho hauea fatto bandir, che Christiani non douessero fuggir dale terre per lui presse, perche era per tractarli ben, non uolendo da loro altro, ch un duc. per casa l anno.» Deinde ea sequuntur, quae in libro Arkiv VIII. 243 de Christophori comitis de Frangepanibus fugientibus hominibus dicuntur.

Sanudo, T. 42. Ad 28. Septembris 1526.

Starine na sviet izdaje jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti. Knjiga V. pag. 278—279.

CCCCI.

1526. *Ionŭ Zapolya*, fostulŭ voivodŭ alŭ Transilvaniei, face cunoscutŭ ordinelorŭ şi staturilorŭ din Ungaria, că dênsulŭ a fostŭ alesŭ de rege alŭ Ungariei. 1526.

Ioannes etc. Intelligere jam potuistis, qualiter nos providentia, et gratia divina, et unanimi voluntate atque consensu universorum Dominorum Praelatorum, Baronum, et Nobilium, ceterorumque regni Procerum, in regem hujus regni Hungariae et partium sibi subjectarum simus electi, et sacro diademate coronati [1]. Proinde nos inter alias provisiones nostras, elegimus Thesaurarium nostrum, Fidelem nostrum, Magnificum Jacobum de Tharvallja cum plena facultate, et auctoritate, ac administratione omnium bonorum, et proventuum nostrorum etc. Dat. Albae regalis, in festo Beatae Catharinae Virginis et Martyris 1526.

Pray, Epistolae procerum Regni Hungariae. Pars I. pag. 284—286.

CCCCII.

1526. *Dieta Ungariei* întrunită în Alba-regală decide *espulsarea Evreilorŭ* din tôte ţinuturile, cetăţile şi oraşele Ungariei. (După comunicarea, ce o face Christoforŭ Raube, episcopulŭ din Laibach, lui Ferdinandŭ I. regelui Bohemiei). 1526.

Hoc enim in primis statutorum et decretorum promulgatus est, quod Regia Maiestas thesaurum Archiepiscoporum et caeterorum Praelarorum peritorum, apud quos habetur, exquirat ab illis exigat, et pro conservatione Regni exponat . . . . . .

Hoc quoque statutum est, quod Judei ex omni Regione, ciuitatibus et oppridis huius regni statim expellantur.

. . . . . .

Observantissimus
Christophorus Episcopus Laybacensis.

Monumenta comitialia Regni Hungariae. Tom. I. pag. 29.

---

1) Id quidem ex anonymi, qui coronationi interfuit, epistola mox exhibenda non apparet, et multi ex his sequente anno ad partes Ferdinandi sponte transierunt, quorum nomina Protocolum Capituli Posoniensis ad an. 1527 hoc ordine exhibet: Anno Domini 1527. in festo B. Emerici Ducis et Conf. quae erat 5. dies Novembris, tertia autem felicissimae coronationis, Serenissimi Principis, Domini Ferdinandi, regis Hung. in civitate Alba, Domini Praelati, et Barones——singillatim, et personaliter———juramentum praestiterunt,——Paulus de Varda Ar-

CCCCIII.

1526. 1526. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, face cunoscutŭ demnitarilorŭ şi funcţionarilorŭ din Polonia, că în *Moldova* s'a bătutŭ în cantitate mare *o monetă polonă falsă*, şi probabilŭ, că o parte din moneta acésta s'a şi pusŭ în comerciŭ. Regele interdice primirea acestei monete în Polonia.

Sigismundus, rex Poloniae etc. Universis et singulis dignitariis et officialibus etc. etc. Ad notitiam nostram certo deductum est, non mediocrem falsae monetae summam sub signis nostris seu ad exemplum monetae nostrae excusam esse in Valachia et aliquam ejus partem jam forsan emissam in fraudem magnumque detrimentum et incommodum reipublicae regni nostri, quam quidem monetam declaramus et decernimus ex ipso regno dominiisque nostris banniendam et ejiciendam, nec quovis modo publice vel occulte recipiendam fore. Volentesque indemnitati ipsius reipublicae regni nostri et subditorum prospicere ac eosdem subditos nostros providos et cautos in evitanda praedicta falsa moneta reddere, mandamus vobis districte, ut quam primum per loca, civitates et oppida et apud ecclesias parochiales diebus festis per publicas proclamationes hanc excusionem falsae monete in Valachia universis subditis nostris notificari eosque admoneri faciatis, quatenus omnes et singuli hujusmodi monetae receptionem omnino diligenter caveant; et si aliquos deprehenderitis, qui illam invexerint, vel ea usi fuerint, illos debita animadversione puniatis. Pro gratia nostra et sub poenis contra negligentes officiales decretis non aliter facturi. Datum in civitate nostra Sochaczow, feria sexta intra octavam Assumptionis gloriosissimae dominae nostrae virginis Mariae, anno MDXXVI.

Acta Tomiciana. Tom. IX. pag. 139.

---

chiepiscopus Strigoniensis, Thomas de Zalaháza episcopus Veszprimiensis, et postulatus Agriensis Cancellarius, Georgius Sulyok episcopus 5. Ecclesiensis, Stephanus de Podmanin episcopus Nitriensis, Joannes Országh de Guth episcopus Vaciensis, Joannes episcopus Chanadiensis, Andreas episcopus Tininniensis, Ladislaus de Macedonia episcopus Varadiensis, Laurentius Praepositus Albensis, Emericus Bebek Praepositus S. Nicolai Albensis, Franciscus Ujlak, Praepositus Posoniensis Secretarius, Nicolaus Olah Archidiaconus Strigoniensis Secretarius, Nicolaus Gherendy, Stephanus de Bathor Palatinus, Petrus de Peren Vajvoda Transilvanus, Alexius Thurzo de Bethlenfalva Judex Curiae, Ladislaus More de Chula, Emericus Országh de Guth, Supremus Magister curiae, Caspar Horváth de Vingarth Cubiculariorum Magister, Petrus Erdödy de Monyorokerék Comes castri ferrei, Comes Wolfgangus de Bozyn, Stephanus Despotus Rasciae, Antonius de Losoncz Magister Pincernarum, Joannes Comes Corbaviae, Banus Croatiae, Valentinus Török de Eningh, Georgius Comes de Zlun, Petrus Knussics Capitaneus Segniensis, Joannes Lengyel de Tothi Magister Dapiferorum, Thomas Nadasdy Castellanus Budensis, Andreas de Bathor Comes Szatmariensis Magister Tavernicorum, Franciscus Comes de Bozyn, Vitus Hadnyczer de Zolnok, Petrus Keglovich, Joannes Horvath Banus Jaczensis, Nicolaus Giletfy Jaiczensis, Ioannes Kasztelanfy, Ioannes Szalay Comes Posoniensis, D. Georgius Marchio Brandenburgensis, Nicolaus Gherendi custos Albensis, Stephanus Zéchy de Felsö-Lindva, Stephanus de Penflinger Provisor Curiae Budensis, Stephanus de Desháza, Consiliarius regius, Joannes Hampo de Chaktornya, Georgius de Homonna, nomine matris, ac fratrum suorum, Gabrielis, Stephani, Antonii, et Emerici. *(Pray.)*

CCCCIV.

1526. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ procuratorilorŭ din oraşulŭ *Braşovŭ*. (Estrase). 1526.

Percepta:

Item vendidimus plumbum domino Radul waywodae Transalpinensi 3 quartalia pro . . . . . flor. 3

Item vendidimus magnificae dominae Dezpinne relictae condam domini Bazzarab waywodae ligna quercina pro una cruce per ipsam fieri faciendam pro . . . . . flor. 1

Exposita:

Item sagittariis cum bombardulis ad Törtsch . . . flor. 1
Item pro clavis lacz 200 et deck 100 czigano persolutis . asp. 13½
Item effodientibus canalia in Bulgaria . . . . . asp. 24
Item Czigano pro rectificatione clavorum . . . . . asp. 3
Item piscantibus pro domina despina relicta condam spectabilis et magnifici domini Bozzorab waywodae Transalpinensis etc. asp. 4
Item piscantibus pro domina Bozzarabnae bibales . . . asp. 3
Item piscantibus waywodissae relictae Bazzarabne etc. . asp. 6

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I. Band. pag. 636—660.

CCCCV.

1526. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ castelanilorŭ de la *Branŭ* în Transilvania. 1526.

Item anno suprascripto electi sunt castellani castri Therch, prudentes et circumspecti Johannes Schyrmer et Lucas Hyrsser, qui perceperunt et exposuerunt pecuniis infrascriptas de quibus debebunt dare suo tempore rationem etc.

De decimis agnellorum.

Item Tot Janusch dedit . . . . . asp. 49
Item Tot Tamasch dedit . . . . . flor. 1 asp. 4
Item Latzko Tamasch dedit . . . . . flor. 1 asp. 14

Item Saasz Marton dedit . . . . . asp. 9
Item Zakalosch Janusch dedit . . . . . asp. 39
Item Domonkosch Petter dedit . . . . . asp. 12
Item Ruda Istwan dedit . . . . . asp. 39
Item Gubasch Jorg dedit . . . . . asp. 12½
Item Lenart Benedik dedit . . . . . asp. 24
Item Wantscha Pastor dedit . . . . . asp. 10
Item Jacob Jannusch dedit . . . . . asp. 9
Item Pettö Andreaasch dedit . . . . . asp. 17

De decimis apum.

Item de septem villis . . . . . flor. 1 asp. 29½
Item de Apacia et Kriczbach . . . . . asp. 18
Summa facit flor. 1 asp. 47½
Item de seminatione lini prope castrum . . . . . flor. 9 asp. 49

De decimis maioribus.

Item de tribus villis Tatrang, Purkeretz, Zayson flor. 2 restat flor. 1
Item de Hossiufalw . . . . . flor. 7 asp. 23.
Item de Zent Mihal . . . . . flor. 3 asp. 24.
Item de Batsch et Turkesch . . . . . flor. 7 asp. 20.
Item de Apacia et Kriczbach . . . . . flor. 7 asp. 0.
Summa facit flor. 27 asp. 17.

De porcis in silva Apacia.

Item Budischan de Tuhan porcos 108 dedit . . . . . flor. 2 asp. 5
Item Lazar de Tuhan porcos 83 dedit. . . . . flor. 1 asp. 31
Item Stanka de Tuhan porcos 65 dedit . . . . . flor. 1 asp. 4
Item Fataine de Tuhan porcos 60 dedit . . . . . flor. 1 asp. 19
Item Stayko porcos 28 dedit . . . . . asp. 27
Item Doctor Marcellus 92 dedit . . . . . flor. 1 asp. 42
Item Hans Fux porcos 14 dedit . . . . . asp. 14
Summa de porcis flor. 8 asp. 42
Item de Czerne et Tuchan . . . . . flor. 20

De porcis in silva Apacia.

Item Vinrichs Michel de Rosnaw habet porcos 135 tenetur facit . . . . . flor. 2 asp. 35
Item Bernhart de Rosnaw habet 100 . . . . . flor. 2
Item Furka Mihal habet 27 . . . . . asp. 27

Item Johannes Fux habet 14 (solvit) asp. 14
Item Bortscha Janusch de Turkesch 50 . . . . . flor. 1 .
Item dominus Antonius plebanus in sancto Petro habet porcos 80 . . . . . flor. 1 asp. 30
Item doctor Johannes Schirmer habet 33 . . . . . asp. 33
Item doctor Marcellus 92 (solvit) . . . . . flor. 1 asp. 42
Item oppidum Rosnaw de territorio tenetur . . . . . flor. 1
Summa debitorum flor. 14 asp. 14

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. I Band. pag. 677—693.

CCCCVI.

1527. Instrucţiunea dată de *Sigismundŭ*, regele Poloniei, legaţilorŭ sei trimişi la adunările provinciale, prin care înculpă pe *voivodulŭ Moldovei*, că causéză o mulţime de daune Poloniei, pe sub ascunsŭ şi pe faţă. 1527.

Instructio pro conventibus.

(Legatio ad conventus terrarum particulares, qui praecesserunt conventum generalem).

. . . . . .

Non ignorat praeterea sua Mtas. Waywodae Moldaviae universos conatus, quid videlicet in suam Mtem. et in subditos ejus struat quidve moliatur, quam fraudulenter quamque insidiose terras suae Mtis. sibi contiguas innumeris damnis, calamitatibus, injuriis et incommoditatibus clam atque etiam aperte afficiat.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. IX. pag. 9—11.

CCCCVII.

1527. 1527. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, felicită pe voivodulŭ *Petru* pentru alegerea sa ca Domnŭ alŭ Moldovei în locului decedatului voivodŭ Stefanŭ.

Sigismundus primus, rex Poloniae, Petro Jon, vojevodae Valachiae, recens creato.

Mgce. dne., amice sincere nobis dilecte. Salutem. Ex literis Mgciae. tuae nobis heri redditis intelleximus, eandem Mgciam. tuam, utpote veram Stephani waiwodae progeniem, ab omnibus terrae Moldaviae ordinibus concordibus et unanimibus votis in dominum et waiwodam ejusdem terrae Moldaviae esse electam et pronuntiatam in sedeque patris sui residentem. Qua de re Mgciae. tuae gratulamur. Non enim dubitamus, quin se cum ditione sua erga nos et regnum nostrum ita geret, ut bonum vicinum decet supersedebitque ab omni hostilitate, quae nihil aliud gignit, quam provinciarum interitum, neque Stephanum, recens defunctum, imitabitur, qui ad nihil aliud utilis erat, quam ad insolentias, caedes et turbas concitandas. Nam is, si diutius vixisset, forsitan et sibi et ditioni suae justam perniciem accersivisset.

Praeterea literas fidei publicae vel salvi conductus, quarum vigore Mgciae. tuae oratoribus (quos ad nos missuram se scripsit) ad nos secure advenire liceret, ei mittimus oratoresque ejus cum benevolentia exspectamus. Qui cum huc venerint, experientur re ipsa, nos amicos nostros et nobis benevolentes pari officio et benevolentia prosecuturos esse. Et valeat Mgcia. tua feliciter. Datum.

Acta Tomiciana. Tom. IX. pag. 40.

CCCCVIII.

1527. 1527. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, scrie *voivodului Petru* din Moldova, că boieriulŭ Nicoră Şerpe, care dimpreună cu tatălŭ seu, fugise în Polonia de frica decedatului voivodŭ Stefanŭ, a hotărîtŭ a se întórce érăşi în patria sa. Regele Sigismundŭ 'lŭ recomandă bunăvoinţei noului voivodŭ, şi-lŭ rógă, ca se-i restitue averile confiscate.

Sigismundus primus, rex Poloniae, Jon Petro, vojevodae Valachiae.

Mgce. dne., amice sincere nobis dilecte. Revertitur ad vram. Mgciam. et terram Moldaviensem Nicor Scharpa, optimus juvenis, qui fugiens crudelitatem et summam injustitiam Stephani, waivodae nuper defuncti, venerat

cum patre suo ad nos, quem nos propter ejus virtutes fovimus et gratia nostra prosecuti sumus. Audiens autem vram. Mgciam. sedem patris sui conscendisse et waiwodam ac dominum terrae Moldaviensis constitutum esse, virtuti et benignitati illius confidens vadit ad illam et ad solum suum paternum. Quem nos vrae. Mgciae. commendamus, postulamusque ab ea, ut illum et benigne excipiat ad bonaque ejus paterna restituat, quae illi et ejus patri injuste et per summam licentiam erant adempta, et favore suo complectatur quo faciet vra. Mgcia. rem sua benignitate dignam et nobis ac omnibus subditis suis admodum gratam. Quae valeat feliciter. Datum.

Acta Tomiciana. Tom. IX. pag. 41.

CCCCIX.

1527. *Mathia Drzewicki*, episcopulŭ din Cujavia, scrie episcopului din Varmia, ca *Petru, noulŭ voivodŭ alŭ Moldovei*, va trimite oratori distinşi la regele Poloniei, ca se reînoiéscă vechile tractate. 1527.

Mathias Drzewicki, episcopus Cujaviensis Mauritio episcopo Varmiensi.

. . . . . A novo voyvoda Valacho, nam ille crudelis tyrannus obiit, etiam venit bonam spem de se Mti. regiae praebens, sed missurus est insigniores nuntios pro innovandis vetustis inscriptionibus . . .

. . . . . .

Ex Cracovia 15 Febr. 1527.

Mathia Dei gratia eps. Cujaviensis.

Rmo. in Chro. pri. et dno Mauritio, Dei gra. epo. Varmiensi, amico et fri. in Chro. carissimo et honorand.

Acta Tomiciana. Tom. IX. pag. 44.

CCCCX.

1527. 1527. *Tractatulŭ de pace şi de alianţă*, încheiatŭ între *Sigismundŭ*, regele Poloniei, şi între *Petru*, voivodulŭ Moldovei. Condiţiunile principale ale acestui tractatŭ eraŭ următórele: se fie pace perpetuă între regele Sigismundŭ şi între voivodulŭ Petru, precum şi între ţerile denşilorŭ; amendóue ţerile se-şi dee ajutoriŭ reciprocŭ în contra tuturorŭ inimicilorŭ sei; că în casŭ, când regele Poloniei şi regele Ungariei se vorŭ ridica cu resbelŭ asupra Turcilorŭ, atunci se fie obligatŭ şi voivodulŭ Moldovei a lua parte la espediţiunea acésta, cu condiţiune însă, că regele Poloniei şi regele Ungariei se apere Moldova de invasiunea Turcilorŭ; în fine Moldovenii se pótă face comerciŭ liberŭ în ţerile Poloniei, şi Polonii în Moldova.

In Nomine Domini Amen.
Ad perpetuam rei Memoriam.

Nos Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae. Magnus Dux Litvaniae, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, et. c. Manifestum facimus universis et singulis praesentes literas lecturis vel audituris. Quia cum Magnificus Dominus Ion Petrus Woewoda terrae Moldaviensis, amicus sincere Nobis dilectus, sedem Patris sui Stephani Woievodae et fratis sui Ioannis Bohdani, ac nepoti sui Ioannis Stephani Woiewodae nuper defuncti assecutus per Nobiles Uladum Capitaneum Chocimen. et Thomam Bernowski Capitaneum Czarnovien., cum alias, tum etiamnum in hoc generali Regni nostri conventu a nobis postulasset, ut cum eo antiqua foedera et inscriptiones, quae cum patre olim suo Stephano et fratre Bohdano et nepote Stephano Woiewoda fecimus, innovaremus et confirmaremus, Nos cognoscentes cuilibet etiam potentissimo Domino multum expedire concordiam et foedus mutuum cum aliis vicinis dominiis, et praesertim his utriusque nostrum, propter invalescentem in dies magis hostium Christianorum potentiam, aequum censuimus eadem ipsi foedera et inscriptiones renovare et confirmare, renovamusque et confirmamus harum serie literarum, et volumus Nos Sigismundus Rex Foedus et Pacem perpetuam tenere et habere cum eodem Magnifico Ion Petro Woiewoda ac terra eius Moldavien. Pollicemurque verbo nostro regio, pro Nobis et nostris successoribus et consiliaris ecclesiasticis et saecularibus, ac universis subditis regni et dominiorum nostrorum, eandem pacem perpetuam cum ipso Magnifico. Ion Petro Woiewoda, eiusque pueris et puerorum pueris ac successoribus ipsius, ac Boiaris et universis subditis ipsius, ac terra eius Moldaviensi tenere et inviolabiliter observare in perpetuum, Regnumque ac Dominia nostra, ac consiliarii et omnes subditi nostri tenebunt et observarunt, ipseque Ion Petrus Woiewoda securus esse debebit et imperabit in terra sua Moldaviense absque ullo nostro, liberorum, successorumque et subditorum Regni et dominiorum nostrorum impedimento, nunc et in posterum.

Pollicemur insuper quod Ion Petro Woiewodae, pueris ipsius, puerorum eius pueris, subditis ac terrae eius Moldaviensi contra Tartaros et omnes alios illius inimicos, consilio et auxilio nostro assistemus, et consilia atque

auxilia nostra illi pro posse nostro praestabimus armis et gentibus nostris, et successores nostri praestabunt.

Et similiter Ion Petrus ipse Woiewoda, successoresque ipsius, Nobis successoribusque nostris contra Tartaros et omnes hostes nostros assistere et consilia atque auxilia sua pro posse sua praestabunt armis et gentibus.

Pollicemur etiam cum consiliaris et subditis nostris Ion Petro Woiewodae, eiusque pueris, et pueris puerorum ipsius, Boiaris et subditis ipsius, ac terrae eius Moldavien., quod inimicis ipsius erimus inimici, et amicis ipsius erimus et esse volumus semper amici.

Ipse etiam Ion Petrus Woiewoda, pueri ipsius et pueri puerorum eius Terre Moldavien. erunt et esse debebunt nostris amicis amici et nostris ipsius, ac subditi inimicis semper inimici.

Item quod nullum inimicum Ion Petri Woiewodae, qui se appelllaret Dominum terrae Moldaviensis, et veniret ad Nos, aut subditos Regni et dominiorum nostrorum, suscipiemus, nec locum usquam illi et victum dabimus in Terris nostris, et apud subditos nostros, sed ubi talis homo compertus foret in terris nostris apud quemcumque ex subditis nostris, abire illum et pellere de terris nostris mandabimus, et nullo tempore maneat in dominiis nostris, nec illum fovebimus, nec tenebimus in damnum Ion Petri Woiewodae, successorumque ac subditorum ipsius, ac terrae Moldavien., occulte seu manifeste.

Similiter Ion Petrus Woiewoda, nullum inimicum nostrum, qui se appellaret Dominum terrae Russiae, aut Podoliae, ad se, vel ad aliquem ex subditis suis terrae Moldavien. venientem suscipiet, nec locum usquam illi aut victum dabit in terra sua Moldaviense, et apud subditos suos, sed ubicumque talis homo repertus foret in terra eius Moldaviense apud quemcumque ex subditis ipsius, abire illum et pellere de terra et dominio suo mandabit, ut nullo tempore maneat in dominio ipsius, nec illum tenebit, nec fovebit in damnum nostrum, successorum ac subditorum nostrorum, regnique et dominiorum nostrorum occulte vel manifeste.

Et si contingeret quod aliquis Boiarus, aut servus Ion Petri Woiewodae profugeret ad nos et terras aut subditos nostros, is quaerere sibi poterit gratiam apud Dominum suum Ion Petrum Woiewodam, per se aut per intercessionem nostram, et si eam obtinebit, liberum et illi et securum reverti ad Dominum suum Ion Petrum Woievodam, quod si gratiam et veniam consequi non posset, Nos illum non servabimus apud nos et subditos nostros, in terris et dominiis nostris, neque occulte, neque manifeste.

Similiter si contingeret quod aliquis nobilis servitor, aut subditus noster fugeret ad Ion Petrum Woiewodam aut quemcumque subditum in terra ipsius, is quaeret gratiam apud Nos per se ipsum, aut intercessione dicti Ion Petri Woiewodae, et si illam obtinuerit, erit illi liberum et securum redire ad nos, regnumque ac dominia nostra. Quod si gratiam et veniam nostram consequi non posset, Ion Petrus Woiewoda illum non servabit apud se et subditos suos in terra eius Moldaviense, nec occulte, nec manifeste.

Item pollicemur Ion Petro Woiewodae et pueris eius, puerorumque

ipsius pueris, et terrae Moldaviensi, quod nullum damnum et impedimentum illi faciemus, nec ullam hostilitatem, seu inimicitiam cum illo, facto aut consilio, occulte vel manifeste, habebimus. Et si intellexerimus undecumque, aut a quibuscumque inimicis, aliquod malum aut damnum illi imminere, id Nos Ion Petro Woiewodae ac liberis eius, et terrae Moldavien. significabimus.

Et similiter Ion Petrus Waiewoda, et liberi ac subditi ipsius, nullum detrimentum et damnum Nobis et nostris terris inferre, nullasque inimicitias Nobiscum exercere debent, facto aut consilio, occulte aut manifeste. Et si intellexerit aliquod malum a nostris hostibus Nobis imminere, ipse Ion Petrus Woiewoda debet Nobis illud indicare et significare.

Praeterea et quando Nos generalem expeditionem, una cum serenissimo Principe Domino Rege Hungariae facere voluerimus contra turcorum imperatorem et terram illius, et Nos ipsi in personis nostris cum omnibus potentiis Dominorum nostrorum in eamdem expeditionem proficisci, tunc Ion Petrus Woiewoda solus in persona sua, cum omnibus potentiis suis, et tota terra sua Moldavien., una Nobiscum contra eundem Turcorum imperatorem ire debebit, nisi, quod absit, gravi infirmitate detineretur, propterquam solus in persona sua ire non posset, qui tunc, et eo casu praefectum suum cum omnibus potentiis suis mittere Nobiscum et expedire debebit.

Priusquam vero generalem eiusmodi expeditionem contra Caesarem turcorum faciamus, Nos Sigismundus Rex una cum Serenissimo Domino Rege Hungariae, ipsi Ion Petro Woiewodae ac eius terrae Moldavien. contra eumdem Caesarem Turcorum assistemus et auxilium praestabimus. Similiter quoque Ion Petrus Woiewoda, quaequmque interim audierit de Turcis, Nobis illa, et dicto Serenissimo Regi Hungariae, quantum poterit significare debebit, et neque consilium neque auxilium ipse Ion Woievoda dabit Turcis adversum Nos, sed quantum maxime poterit erit illis inimicus.

Quod si Turcorum imperator solus in persona sua, cum valido exercitu veniens cogeret vi et armis Ion Petrum Woiewodam dare sibi auxilia contra Terras nostras, ipseque magnae illius potentiae resistere non valens ferret auxilia turcis adversus terram nostram, foedus et pax perpetua inter Nos propterea violari et rumpi non debet, in quantum constaret Ion Petrum Woiewodam vi ad hoc coactum fuisse.

Etiam pollicemur Ion Petro Woiewodae, quod si contingeret ex permisione divina, quod absit, ipsum propter potentiam alicuius validi hostis, cui resistere non posset, exire de terra sua ad regnum Poloniae, aut alia dominia nostra, tunc, et eo casu, terrae nostrae apertae erunt illi, eiusque uxori, liberis, et universae familiae seu generi ipsius et Boiaris ipsius cum uxoribus liberis et subditis eorumdem, cum thesauris at rebus omnibus, quae ad eos spectant, liberum erit eis venire ad Nos, terras, castra et civitates nostras, et manere libere et secure ubicumque eis visum fuerit, Nosque in eo casu ipsum Ion Petrum Woiewodam ac coniugem, liberosque ipsius, ac Boiaris cum uxoribus, cum pueris ipsorum gratia et benevolentia nostra prosequemur, ac in gratia et honore conservabimus, habebitque ipse Ion Petrus Woiewoda libertatem in terris nostris manens recuperare terram suam Moldaviensem, et

cum id facere voluerit, Nos Sigismundus Rex viribus et potentiis nostris illum adiuvabimus ut repetere et recuperare posset ipsam terram suam Moldaviensem, et cum Dominus Deus adiuverit, quod eandem terram suam recuperabit, liberum erit et securum et apertum ipsi Ion Petro Woiewodae amico nostro, absque omni incommodo et damno, exire de terris nostris, cum coniuge, liberis, et cum universo genere, et omnibus Boiaris suis ac uxoribus eorumdem, pueris et servis, ac thesauris ipsorum, et omnibus quae habuerint ad terram suam Moldaviensem.

Item mercatoribus Ion Petri Woiewodae de terra Moldavien. liberum erit et securum ire per terras nostras et mercari, ac negotia sua excercere solutis vectigalibus et theloneis consuetis, et servato iure antiquorum emporiorum seu depositorum.

Et similiter nostris mercatoribus et subditis liberum esse debet, securum et apertum ire per terram Moldaviensem, et mercari ac negotia sua exercere, solutis vectigalibus et theloneis antiquis, et servato iure antiquorum emporiorum et depositorum.

Si quae autem iniuriae et damna evenient inter subditos utriusque circa fines, Nos cognitionem illorum Camenecensi et Haliciensi Capitaneis, pro tempore existentibus committemus, sic quod tum facta fuerit aliqua iniuria, aut dam(n)um aliqui subdito de terra Moldaviensi ab aliquo subdito nostro, is, cui facta fuerit iniuria, petere debet iustitiam a capitaneo Camenecensi et Haliciensi, et hi ipsi Capitanei habebunt potestatem in unumquemque subditum nostrum, ut facere possint cum eis iustitiam, Deum prae oculis habentes, hominibus Ion Petri Woiewodae de Terra Moldaviensi.

Similiter si cuipiam ex subditis nostris facta erit iniuria, aut damnum, a subditis aut aliquo homine Petri Woiewodae et terrae Moldaviensis, is petere debet iustitiam a Capitaneis Chocimensi et Czarnoviensi, illi vero autoritatem et potestatem habere debent a Domino Ion Petro Woiewoda de omnibus, Deum prae oculis habendo, iustitiam ministrare.

Quod si aliqua magna et gravis iniuria et dissensio accideret inter capitaneos nostros, et ipsius Ion Petri Woiewodae, Nos id Ion Petro Woiewodae significabimus, et ille nobis vicissim, et uterque noster oratores et consiliarios suos solennes mittere debebit, qui simul convenientes de eiusmodi iniuria et differentia cognoscant, et institiam faciant. Hae autem iniuriae et damna, quae utrinque inter subditos evenerint, hoc foedus et pacem perpetuam inter nos violare et frangere non debent. Conventus vero ad componendum et cognoscendum utrinque, de eiusmodi iniuriis et damnis, fieri debet in locis consuetis, in quibus hactenus fuit tentus et habitus.

Hec omnia supradicta Nos Sigismundus Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae et. c. policemur verbo nostro regio, cum omnibus Archiepiscopis, Episcopis, consiliariis ecclesiasticis et saecularibus, et subditis regni et dominiorum nostrorum, amico nostro Magnifico Domino Ion Petro Woiewodae Moldaviensi, eiusque pueris, puerorumque ipsius pueris, ac omnibus haeredibus et subditis ipsius, firmiter tenere, implere, et inviolabiliter observare sine fraude et dolo, successoresque et subditi nostri observabunt. In

quorum omnium et singulorum fidem et evidentius testimonium, sigillum nostrum ac etiam sigilla consiliariorum nostrorum praesentibus sunt appensa. Actum et datum in conventu Piotrcoviensi generali die S. Luciae, Anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo. Regni nostri anno XXI. Praesentibus Reverendissimo et Reverendis in Christo Patribus Dominis: Ioanne Archiepiscopo Gnesnensi Legato nato et Primate, Petro Cracovien, et regni vicecancellario, Mathia Vladislavien., Ioanne Posmanien., Andrea Plocen., Ioanne Premislien. Episcopis, nec non Magnificis, venerabilibus et generosis: Christophoro de Szydlowiec Castellano et Capitaneo Cracovien, et Regni nostri Cancellario ac Siradien. novae civitatis Korczin, Gostinen. Szochaczovien. Lucovien. Capitaneo, Andrea de Thanczyn Cracovien. et Belsen. Chetmen. Rathnen. et Crassnostavien. Capitaneo, Otta de Chodecz Sandomirien. et Capitaneo Calicien., Andrea de Oporow Junivladislavien. et Capitaneo Crusvicien., Ioanne Comite de Tharnow Russiae generali et exercituum regni nostri supremo ductore et Capitaneo Sandomirien., Joanne Bochotnicki de Olechnicza Sublinen. et Andrea de Wiszczyce Plocen. Palatinus, Luca de Gorca Posnanien. et Capitaneo maioris Poloniae Generali, Nicolao de Schidlowiez Sandomirien. et Thesaurario regni nostri ac Radomien. Osviecimen. Zathorien. Krzepinen. Olsztinen. Grodecen. Capitaneo, Stanislao Thomicki Calissien., Iacobo de Przeramb Siradien., Vincentio Swidwa de Chamotuly Gnesnen., Ioanne de Tanczin Lublinen., Stanislao de Sprowa Biecen. et Capitaneo Opocznen., Adamo de Drzewica Radomien. et Capitaneo Inovladien., Joanne de Vieczwna Plocen. et Capitaneo Brathianen., Hieronimo Rosdrazewski Rogosn., Martino Miszkowski Vielunen., Nicolao de Kosjovice Biechovien et Lancicien. ac Praedecen. Capitaneo, Joanne Kobylewski Rospirien., Nicolao Cikowski Polanecen., Andrea Crotoski Kovalien., Felice Srzenki Dobrzinen. Castellanis, Stanislao de Chodecz Marschaleo Regni nostri.

Dogiel, Codex dipl. regni Poloniae. Tom. I. pag. 613—616.

CCCCXI.

1527. 1527. *Acelaşi tractatŭ* încheiatŭ între *Sigismundŭ*, regele Poloniei şi între *Petru*, voivodulŭ Moldovei, după textulŭ publicatŭ în «Acta Tomiciana».

Foedus inter Sigismundum primum, regem Poloniae, et Petrum Jon, vojevodam Valachiae.

In nomine domini. Amen. Ad perpetuam rei memoriam Nos Sigismundus, D. g. rex Poloniae, Mg. dux Lithuaniae, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cujaviae, Russiae, Prussiae, totius

Masoviae, Culmensis, Elbingensis et Pomeraniae etc. etc. dnus. et heres. Manifestum facimus universis et singulis praesentes lecturis seu audituris. Quia cum mgcus. dnus. Jon Petrus, woyewoda terrae Moldaviensis, amicus sincere nobis dilectus, sedem patris sui Stephani woyewodae et fratris sui Joannis Bohdani ac nepotis sui Joannis Stephani woyewodae, nuper defuncti, assecutus, per nobiles Wladum, capitaneum Choczimensem, et Thomam Bernowski, capitaneum Czarnoviensem, a nobis postulasset, ut cum eo antiqua foedera et inscriptiones, quae cum patre suo olim Stephano et fratre Bohdano, ac nepote Stephano, woyewoda, fecimus, innovaremus et confirmaremus, Nos cognoscentes, cuilibet, etiam potentissimo domino, multum expedire concordiam et foedus mutuum cum aliis vicinis dominiis et praesertim his utriusque nostrum propter invalescentem in dies magis hostium christianorum potentiam, aequum censuimus, eadem ipsa foedera et inscriptiones renovare et confirmare renovamusque et confirmamus harum serie literarum. Et volumus Nos Sigismundus, rex, foedus et pacem perpetuam tenere et habere cum eodem mgco. Jon Petro, woyewoda, ac terra ejus Moldaviensi, pollicemurque verbo nostro regio pro nobis, successoribus nostris et consiliariis ecclesiasticis et saecularibus ac universis subditis regni et dominiorum nostrorum eandem pacem perpetuam cum ipso magnifico Jon Petro, woyewoda, ejusque pueris et puerorum pueris ac successoribus ipsius ac bojaris et universis subditis ipsius ac terra ejus Moldaviensi tenere et inviolabiliter observare in perpetuum, regnumque et dominia nostra ac consiliarii et omnes subditi nostri tenebunt et observabunt, ipseque Jon Petrus, woyewoda, securus esse debebit et imperabit in terra sua Moldaviensi absque ullo nostro, liberorum successorumque et subditorum regni et dominiorum nostrorum impedimento nunc et in posterum. Pollicemur insuper, quod Jon Petro, woyewodae, pueris ipsius, puerorum ejus pueris, subditis ac terrae ejus Moldaviensi contra Tartaros et omnes alios illius inimicos consilio et auxilio nostro assistemus et consilia atque auxilia nostra illi pro posse nostro praestabimus armis et gentibus nostris et successores nostri praestabunt. Et similiter Jon Petrus ipse woyewoda successoresque ipsius nobis successoribusque nostris contra Tartaros et omnes hostes nostros assistent et consilia atque auxilia sua pro posse suo praestabunt armis et gentibus. Pollicemur etiam cum consiliariis et subditis nostris Jon Petro, woyewodae, ejusque pueris et pueris puerorum ipsius, bojaris et subditis ipsius ac terrae ejus Moldaviensis, quod inimicis ipsius erimus inimici et amicis ipsius erimus et esse volumus semper amici. Ipse etiam Jon Petrus, woyewoda, pueri ipsius et pueri puerorum ejus ac subditi ipsius terrae Moldaviensis erunt et esse debebunt nostris amicis amici et nostris inimicis semper inimici. Item quod nullum inimicum Jon Petri, woyewodae qui se appellaret dominum terrae Moldaviensis et veniret ad nos aut subditos regni et dominiorum nostrorum, suscipiemus nec locum usquam illi aut victum dabimus in terris nostris et apud subditos nostros, sed ubi talis homo compertus foret in terris nostris apud quemcunque ex subditis nostris, abire illum et pellere de terris nostris mandabimus, ut nullo tempore maneat in dominiis nostris, nec illum fovebimus nec tenebimus in damnum Jon Petri, woyewodae, successorumque et subditorum ipsius ac

terrae Moldaviensis occulte seu manifeste. Similiter Jon Petrus woyevoda, nullum inimicum nostrum, qui se appellaret dominum terrae Russiae aut Podoliae, ad se aut aliquem ex subditis suis terrae Moldaviensis venientem suscipiet, nec locum usquam illi aut victum dabit in terra sua Moldaviensi et apud subditos suos, sed ubicunque talis homo repertus foret in terra ejus Moldaviensi apud quemcunque ex subditis ipsius, abire illum et pellere de terra et dominio suo mandabit, ut nullo tempore maneat in dominiis ipsius nec illum tenebit nec fovebit in damnum nostrum, successorum ac subditorum nostrorum regnique et dominiorum nostrorum occulte seu manifeste. Et si contingeret, quod aliquis bojarus aut servus Jon Petri, woyewodae, profugeret ad nos et terras aut subditos nostros, is quaerere poterit sibi gratiam apud dominum suum Jon Petrum, woyewodam, per se aut intercessionem nostram, et si eam obtinebit, liberum erit illi et securum reverti ad dominum suum Jon Petrum, woyewodam. Quod si gratiam et veniam consequi non posset, nos illum non servabimus apud nos et subditos nostros in terris et dominiis nostris neque occulte neque manifeste. Similiter si contingeret, quod aliquis nobilis servitor aut subditus noster fugeret ad Jon Petrum, woyewodam, aut quemcunque subditum in terra ipsius, is quaeret gratiam apud Nos per se ipsum aut intercessione dicti Jon Petri, wojewodae, et si illam obtinuerit, erit illi liberum et securum redire ad Nos regnumque ac dominia nostra. Quod si gratiam et veniam nostram consequi non posset, Jon Petrus, woyewoda, illum non servabit apud se et subditos suos in terra ejus Moldaviensi, nec occulte nec manifeste.

Item pollicemur Jon Petro, woyewodae, et pueris ejus puerorumque ipsius pueris et terrae Moldaviensi, quod nullum damnum et impedimentum illi faciemus nec ullam hostilitatem seu inimicitiam cum illo facto aut consilio, occulte aut manifeste habebimus. Et si intellexerimus, undecunque aut a quibuscunque inimicis aliquod malum aut damnum illis imminere, id nos Jon Petro, woyewodae, ac liberis ejus et terae Moldaviensi significabimus. Et similiter Jon Petrus, woyewoda, et liberi ac subditi ejus nullum detrimentum et damnum nobis et terris nostris inferre, nullas quoque inimicitias nobiscum exercere debet, facto aut consilio, occulte aut manifeste. Et si intellexerit, aliquod malum a nostris hostibus nobis imminere, ipse Jon Petrus, woyewoda, debet nobis illud indicare et significare.

Praeterea si quando Nos generalem expeditionem una cum sermo. principe dno. rege Hungariae facere voluerimus contra Turcorum imperatorem et terram illius et Nos ipsi in personis nostris cum omnibus potentiis dominiorum nostrorum in eadem expeditionem proficisci, tunc Jon Petrus, woyewoda, solus in persona cum omnibus potentiis suis et tota terra sua Moldaviensi una nobiscum contra eundem Turcorum imperatorem ire debebit, nisi — quod absit — gravi infirmitate detineretur, propter quam solus in persona sua ire non posset, quia tunc et eo casu praefectum suum cum omnibus suis potentiis mittere nobiscum et expedire debebit. Priusquam vero ejusmodi generalem expeditionem contra caesarem Turcorum faciamus, Non Sigismundus, rex, una cum sermo. rege Hungariae ipsi Jon Petro, woyewodae, ac ejus terrae

Moldaviensi contra eundem caesarem Turcorum assistemus et auxilium praestabimus. Similiter quoque Jon Petrus, woyewoda, quaecunque interim audierit de Turcis, nobis illa et dicto sermo. regi Hungariae, quantum poterit, significare debebit et neque consilium neque auxilium ipse Jon Petrus, woyewoda, dabit Turcis adversum Nos, sed quantum maxime poterit, erit illis inimicus. Quod si Turcorum imperator solus in persona sua cum valido exercitu veniens cogeret vi et armis Jon Petrum, woyewodam, dare sibi auxilia contra terras nostras ipseque, magnae illius potentiae resistere non valens, ferret auxilia Turcis adversus terram nostram, feodus et pax perpetua inter nos propterea violari et rumpi non debet, in quantum constaret, ipsum Jon Petrum, woyewodam, vi ad hoc coactum fuisse. Etiam pollicemur Jon Petro, woyewodae, quod si contingeret ex permissione divina, quod absit, ipsum propter potentiam alicujus validi hostis, cui resistere non posset, exire de terra sua ad regnum Poloniae, aut alia dominia nostra, tunc et eo casu terrae nostrae apertae erunt illi ejusque uxori, liberis et universae familiae seu generi ipsius et bojaris ipsius cum uxoribus, cum liberis et subditis eorundem, cum thesauris et rebus omnibus, quae ad eos spectant, liberum erit eis venire ad nos, terras, castra et civitates nostras et manere libere ac secure ubicunque illis visum fuerit: Nosque in eo casu ipsum Jon Petrum, woyewodam, ac conjugem liberosque ipsius ac bojaros cum uxoribus, cum pueris ipsorum gratia et benivolentia nostra prosequemur et in gratia ac honore conservabimus habebitque ipse Jon Petrus, woyewoda, libertatem in terris nostris manens recuperare terram suam Moldaviensem, et cum id facere voluerit, Nos Sigismundus, rex, viribus et potentiis nostris illum adjuvabimus, ut repetere et recuperare posset terram ipsam suam Moldaviensem. Et cum dominus Deus adjuverit, quod eandem terram suam recuperabit, liberum erit et securum et apertum ipsi Jon Petro, woyewodae, amico nostro, absque omni incommodo et damno exire de terris nostris cum conjuge, liberis et cum universo genere et omnibus bojaris suis ac uxoribus eorundem, pueris et servis ac thesauris ipsorum et omnibus, quae habuerint, ad terram suam Moldaviensem.

Item mercatoribus Jon Petri, woyewodae, de terra Moldaviensi liberum erit et securum ire per terras nostras et mercari ac negotia sua exercere solutis vecticalibus et theloneis consuetis et servato jure antiquorum emporiorum seu depositorum. Et similiter nostris mercatoribus et subditis liberum esse debet, securum et apertum ire per terram Moldaviensem et mercari et negotia exercere, solutis vecticalibus et theloneis antiquis et servato jure antiquorum emporiorum et depositorum. Si quae autem injuriae et damna evenient inter subditos utriusque circa fines, Nos cognitionem illarum Camenecensi et Haliciensi capitaneis pro tempore existentibus committemus; sic quod cum facta fuerit aliqua injuria aut damnum alicui subdito de terra Moldaviensi ab aliquo subdito nostro, is, cui facta fuerit injuria, petere debet justitiam a capitaneis Camenecensi et Haliciensi, et hi ipsi capitanei habebunt potestatem in unumquemque subditum nostrum, ut facere possint cum eis justitiam, Deum prae oculis habentes, hominibus Petri, woyewodae, de terra Moldaviensi.

Similiter si cuipiam ex subdidit nostris facta erit injuria aut damnum

a subditis aut aliquo homine Petri, woyewodae, et terrae Moldaviensis, is petere debet justitiam a capitaneis Choczimensi et Czarnoviensi. Illi vero potestatem et auctoritatem habere debent a dno. suo Jon Petro, woyewoda, de omnibus, Deum habentes prae oculis, justitiam ministrare.

Quod si aliqua magna gravis injuria et dissensio accideret inter capitaneos nostros et ipsius Jon Petri, woyewodae, Nos id Petro, woyewodae, significabimus et ille nobis vicissim, et uterque nostrum oratores et consiliarios suos solennes mittere debebit, qui simul convenientes de ejusmodi injuria et differentia cognoscant et justitiam faciant. Hae autem injuriae et damna, quae utrinque inter subditos evenerint, hoc foedus et pacem perpetuam inter nos violare et frangere non debent. Conventus vero ad componendum et cognoscendum utrinque de ejusmodi injuriis et damnis fieri debet in locis consuetis, in quibus hactenus fuit tentus et habitus.

Haec omnia supradicta Nos Sigismundus, rex Poloniae, Mg. dux Lithuaniae etc. etc. pollicemur verbo nostro regio cum omnibus archiepis., epis., consiliariis ecclesiasticis et saecularibus et subditis regni et dominiorum nostrorum amico nostro mgco. Jon Petro, woyewodae terrae Moldaviensis, ejusque pueris puerorumque ipsius pueris ac omnibus heredibus et subditis ipsius firmiter tenere, implere et inviolabiliter observare sine fraude et dolo successoresque et subditi nostri observabunt. In quorum omnium et singulorum fidem et evidens testimonium sigillum nostrum ac etiam sigilla consiliariorum nostrorum praesentibus sunt appensa. Actum et datum Cracoviae in conventu generali, anno Domini 1527.

Acta Tomiciana. Tom. IX. (1876) pag. 66—69.

CCCCXII.

1527. 1527. *Dieta Poloniei*, întrunită la Cracovia, decretézá o contribuţiune generală estraordinară pentru apărarea regatului; ér in ce privesce pe *Românii din Polonia* dieta decide, ca ei se plătéscă câte 12 groşi după fie-care curte séu după fie-care sută de oi.

Contributio pro defensione regni in conventu regni instituta.

Sigismundus, Dei gratia rex Poloniae, Mg. dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae etc. dominus et heres.

Universis et singulis ecclesiasticis et saecularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris tam terrestribus quam civitatum et oppidorum, honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam praesentes literae nostrae per-

venerint, et praesertim in palatinatu Cracoviensi et districtibus ejus consistentibus, sincere et fidelibus dilectis, salutem et gratiam regiam. Rmi. ac rndi. in Christo patres ac mgci., generosi, nobiles, famati et providi, sincere et fideles dilecti.

Cum regnum nostrum adeo valide et continue ab incursionibus Tartarorum infestetur, ut necesse sit, vel conducto milite vel generali belli expeditione illos reprimere, perpendentes nos una cum consiliariis et terrarum nuntiis in hoc generali conventu Cracoviensi, generalem belli expeditionem neque tempestivam neque diuturnam fieri posse plusque damno esse universo regno quam defensionis aut utilitatis alicujus, ad conducendum militem et praesidia regni, quae majora fieri posse videbantur, infrascriptas contributiones omnium consilio et consensu constituimus et decrevimus.

. . . . . .

Item sacerdotes Rutheni, qui popones vocantur, ex singulis ecclesiis et synagogis suis mediam sexagenam grossorum, protopopones vero alias namyestnyczi per duos florenos in moneta solvent.

Item episcopi Rutheni, qui Wladicae dicuntur, de censibus suis pecuniariis nudis quibuscunque solvent etiam, quemadmodum et alii, ab octoginta marcis XVIII florenos per mediam sexagenam computatos.

Item Valachi ex singulis laneis integris, si illos habent, vel areis, quae dworziscza dicuntur, XII gr. solvent, et qui agros non habent, a singulo centenario ovium similiter XII gr. persolvent, VI gr. pro prima et reliquos VI gr. pro secunda rata superius expressa.

. . . . . .

Datum Cracoviae, fer. III prox. post dominicam «Reminiscere», Anno domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regni vero nostri anno vigesimo primo.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. IX. pag. 79—82.

CCCCXIII.

1527. 1527. *Ionŭ Zapolia*, noulŭ rege alŭ Ungariei, ţine adunare cu prelaţii, cu baronii şi cu nobilii Ungariei, cari promitŭ cu toţii a da a ḑecea parte din averile lorŭ şi ale *iobagilorŭ sei* pentru apărarea ţerei de nóuele pericule, ce o ameninţă.

Commissio propria Domini Regis.

Nos Joannes dei gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Recognoscimus per praesentes litteras nostras, et fatemur, quod nos in praesenti Conventu generali Regnicolarum nostrorum pro defensione, et avertendis periculis huic Regno imminentibus, per nos universis Dominis praelatis et Baronibus, ac Regnicolis nostris pro Dominica Reminiscere novissime praeterita indicto constitutis et existentibus, cum aliter collabenti statui hujus Regni nostri providere ad planum non potuisset, ut pote quod per caesarem Turcorum ferro et flamma in magna parte, estate superiori devastatum, desolatumque fuit, universi Domini Praelati et Barones ac nobiles, et Regnicolae nostri, pari voto, et uno consensu, decimam partem omnium rerum suarum, aurearum, argentearum, pecuniarumque paratarum, item boum et aliorum jumentorum, demptis equorum armentis, omniumque et pecorum tum suorum propriorum, quam jobbagionum, et inquilinorum suorum, nobis dandam, et exolvendam ultro, ipsorumque spontanea voluntate promiserunt. Supplicantes nobis, ut a modo in posterum ad hujusmodi, aut similem aliam inconsvetam exactionem, et contra eorum libertatem, eosdem Regnicolas nostros nunquam cogeremus. Unde nos considerata ipsorum Regnicolarum nostrorum in nos fidelitate, prono affectu, quo pro defensione ipsorum hujusmodi decimas ex rebus suis nobis solvendas prompte et alacriter promiserunt, assecurandos ipsos praesentibus literis nostris voluimus, et assecuramus in verbo nostro Regio eisdem promittentes, quod nullo unquam tempore futuro eosdem Dominos Praelatos, Barones, nobiles, ac Regnicolas nostros successoresque et haeredes ipsorum ad talem aut similem aliam inconsvetam exactionem, et ut praetulimus contra libertatem eorum cedentem cogemus, neque compellemus, ad quam quidem promissionem nostram firmiter et inviolabiliter observandam successores quoque nostros serenissimos Hungariae Reges obligamus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Budae feria 2. proxima post Dominicam oculi, in festo videlicet annunciationis gloriosissimae Virginis Mariae anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo. Regnorum nostrorum praedictorum anno primo.

Originale possidet Dominus Nicolaus Jankovits.

Edidit per extensum Podhraczky in «Tudom. gyüjtem. 1841», I. p. 93. 94.

Transilvania. An. 1874. pag. 119—120. Din colecţiunea de documente istorice a contelui Jos. Kemény.

CCCCXIV.

1527. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, autorisézĕ pe nunciulŭ apostolicŭ, care se întorcea la Roma, se amintéscă pontificelui împregiurarea, că scaunulŭ apostolicŭ a concesŭ Ungariei la diferite ocasiuni ajutóre de bani, însă Poloniei până acum nu i-a datŭ nimicŭ, si astŭ-felŭ regele Sigismundŭ rógă pe pontificele, ca se-i concédă pe unŭ timpŭ determinatŭ, pentru luptele, ce le are cu necredinciosii, tóte veniturile, ce le trage scaunulŭ apostolicŭ din Polonia. 1527.

Instructio a Sigismundo rege data Episcopo Scarensi, nuntio apostolico, Romam redeunti.

Post factam apud sctmum. dnum. nostrum commendationem nostri referet Ptas. vra., ut ipsa vidit, quantis discriminibus regnum et dominia nostra sint exposita, quod et quantis hostibus infidelium et scysmaticorum assidue premantur, ut subditi nostri, nullo unquam externo subsidio suffulti, sed suis duntaxat viribus et impensis tantas moles hostium sustinentes, in dies magis atteruntur ac deficiunt.

Commemorabit vra. Ptas., ut sedes apostolica consuevit regno Ungariae non vulgares suppetias ferre, quod tamen cum uno duntaxat hoste infideli rem habet, nobis vero, qui cum eodem hoste et aliis insuper infidelibus et scysmaticis assidue conflictamur, nihil hactenus neque a sede apostolica neque ab ullo alio principe christiano subsidii est unquam praestitum.

Supplicabit itaque Ptas. vra. una cum rmo. dno. cardinali SS. quatuor protectore regni nostri, ipsi sctmo. dno. nostro, ut ejus Sctas., si aliquo impendio suo non potest nobis in praesens suppetias ferre, saltem his rebus, quae ejus Scti. parum vel nihil constant, nobis adesse pro paterna benignitate dignaretur: nempe, ut ejus Sctas. gratiam aliquam singularem jubilaei ad aliquot annos ad regnum nostrum, Mg. ducatum Lithuaniae et cetera dominia nobis subjecta et annatas episcopatuum et omnium sacerdotiorum ex regno nostro provenientes, simulac denarium S. Petri post exspiratam et finitam donationem ejusdem denarii S. Petri, quam habemus a bonae memoriae Leone pontifice X, nobis in defensionem contra infideles concedere dignaretur et ut omnes milites et subditi nostri, qui in proeliis cum infidelibus pugnantes occumbunt, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam consequantur. Et licet devotio hominum erga indulgentias et jubilaeos hoc tempore nimis refriguit annataeque et raro contingunt et exiguae sunt in hoc regno, denarius etiam S. Petri est satis exilis; tamen, hoc qualicunque subsidio consolati, subditi nostri et ardentius suis hostibus resisterent et sedem apostolicam tanto majori veneratione observarent.

Si quid praeterea ejus Sanctitas citra suum magnum incommodum praestare nobis possit in subsidium regni nostri et praesertim, quod ad lites et turbas ecclesiasticorum tollendas conducere videretur, ex quibus magna pars malorum in ecclesias redundat, id ejus Sctas. concedere dignaretur, ita tamen ut illud, quicquid esset, nobis prius ad expendendum et eligendum deferret.

Aget postremo vra. Ptas. apud ipsum sctmum. dnum. nostrum, ut illius Sctas. operam suam facere velit et quidem citra moram de reducendis in concordiam cum aliis principibus christianis, tum vero potisimum sermum. Ungariae et Bohemiae reges, inter quos si ad arma ventum fuerit regnoque Ungariae alioquin satis calamitoso vis inferri videbitur, omnino sese Turco subjicet. Unde quanta ruina instaret non nobis solum vicinis, sed etiam universae christianitati, ejus Sctas. facile cognoscere potest. Agimus quidem nos magna cura et impendio de ipsa concordia apud utrumque, sed veremur, ut soli id perficere possimus absque adminiculo illius Sctis. et aliorum principum christianorum et proinde ut in eo negotio illius Sctas. operam suam maturare velit, ne interim regnum Ungariae in potestatem Turcae veniret.

Acta Tomiciana. Tom. IX. (1857) pag. 99—100.

CCCCXV.

1527. 1527. *Stefanŭ Brodericŭ*, cancelariulŭ Ungariei scrie lui *Andreiŭ Criciu*, episcopului din Ploca, că omulŭ numitŭ «*Negru*», care s'a ridicatŭ în contra Turcilorŭ în ţinuturile de lângă Sava, se ţice a fi din familia împĕraţilorŭ din Constantinopolŭ.

Stephanus Brodericus, cancellarius regni Ungariae, Andreae Cricio, epo. Plocensi, et Joanni de Tarnow, Cziąszki Jan nominato, castellano Biccensi.

Credo Dtiones. vras. intellexisse de quodam homine, quem nostri «nigrum» vocant; est natione Rascianus, genere, ut pro certo asseritur, de familia imperatorum Constantinopolitanorum. Multi eum sequuntur. Recuperavit his diebus, Turcis inde expulsis, castrum Cherewgh non procul a Savo flumine. Hodie accepimus literas a despoto Rasciae, in quibus scribit, eum civitatem quoque et sedem episcopatus mei, Baumonostrha vocatam, a Turcis liberasse et milites suos ibi imposuisse, scribit praeterea despotus, eum a se petere bombardas, velle transire Savum et invadere terras hostiles.

. . . . . .

Acta Tomiciana. Tom. IX. (1876) pag. 110—111.

CCCCXVI.

1527. *Sigismundŭ*, regele Poloniei, trimite unŭ oratorŭ la dieta Germaniei, ca se espună principilorŭ germani situaţiunea cea grea, în care se află statele creştine din orientulŭ Europei, după ce Belgradulŭ şi o mare parte din Ungaria au căḑutŭ în mânile Turcilorŭ. Regele Poloniei rógă pe principii Germaniei se vină câtŭ mai în grabă în ajutoriulŭ Ungariei şi alŭ Poloniei. 1527.

Legatio a Sigismundo primo, rege Poloniae, ad conventum Germaniae principum, datum Andreae de Gorka.

Illmi. et rmi. principes. Sacra Mtas. sermi. principis et domini mei clementissimi, dni. Poloniae regis, Mg. ducis Lithuaniae, Russiae ac omnium terrarum Prussiae et Masoviae domini, vestris Dtionibus, plurimam dicit salutem et ut illis omnia ex animi sententia succedant, vehementer optat ut amicis affinibus et propinquis suis charissimis.

Demum offerendae literae, quibus lectis, dicendum:

Illmi et rmi. principes. Nisi persuasum haberem, satis cognitas perspectasque esse non solum vestris Dtionibus., sed etiam omnibus hominibus calamitates et discrimina, in quibus res publica christiana constituta sit, nequaquam mei ordinis ac aetatis esse ducerem, tantas moles hostiles, tantam vim infidelium, tot clades et ruinas regnorum et dominiorum christianorum verbis explicare.

Sed quia haec mala eo usque progressa sunt, ut illa jam nemo non ignoret, nemo non manu palpare possit jamque vicinum incendium, quod palam cernitur, satis unumquemque admonere potest, quod tunc sua res agitur paries cum proximus ardet, non opus esse arbitror vel declamare de his coram vris. Dtionibus., vel postulata sermi. dni. mei verborum phaleris aut arte persuadendi insinuare. Brevibus igitur et pro captu meo simplicibus verbis ea, in quibus per ipsum sermum. dominum meum missus sum, declarabo.

Ab eo tempore, quo Turcus Graeciam, Tartarus Tauricam occuparunt, nunquam haec duo regna Ungariae et Poloniae a bellis et infestationibus illorum respirare potuerunt, cum quibus licet interdum indutiae fiebant, interdum acriter reprimebantur, tamen neque ulla fide aut jurejurando neque ullis felicibus successibus et victoriis nostrorum hactenus contineri potuerunt, quin assidue, si non aperto Marte, dolo saltem et clandestinis incursionibus regiones nostras finitimas premerent et vastarent, unde in dies magis regna ipsa desolari et deficere, hostium autem vires assidue augeri coeperunt.

In ea vero calamitate et discrimine communi reprimendo quam nil laboris et periculi praetermiserunt cum alii sermi. Ungariae et Poloniae reges tum vero maxime familia et stirps serm. regis mei, satis et continua bella Mtis. suae et sermorum, olim Vladislai, recens vero Ludovici in Ungaria interitus documento esse possunt.

Non praetermiserunt etiam quicquam ipsi sermi. reges Ungariae et Poloniae in declarandis ipsis calamitatibus suis et imminenti ruina toti Christianitati cum summis pontificibus et imperatoribus tum et aliis christianis principibus, ita ut nullus conventus imperialis fuerit, in quo non satis superque de his malis declamatum et deploratum esset; nihil tamen unquam praeter verba et inania promissa de generali expeditione referebantur.

Interim christiani principes verbis quidem eam ipsam generalem expeditionem parturiebant, re ipsa tamen discordias intestinas alebant et pro sua quisque libidine alter in alterum ferebatur, hactenusque nihil aliud nisi bella intestina et seditiones viguerunt et, quod monstri simile est, in dies magis vigent, ita ut non humana solum, sed etiam divina omnia cum summo dedecore et ruina sint confusa.

Quibus rebus factum est, ut duae potentissimae januae totius Christianitatis: Nandoralba et Rodos sint intercepta ac postremo regnum Ungariae una cum rege suo in summam cladem deductum regnumque Poloniae acriter vastatum a Tartaris, in hoc a Turco instructis, ut sermum. regem meum distinerent. Et licet his proximis diebus Mti. suae de ipsis Tartaris insignis Dei benignitate victoria contigit, tanta est tamen ejus generis efferata colluvies, ut subinde veluti hydrae capita succrescant nullaque strage domari, nulla custodia arceri potest.

Quare audiens ipse sermus. rex meus, vras. Dtiones. hic conventum agere, potissimum communis salutis causa, mittere me dignata est ejus Mtas. ad vras. Dtiones. hoc unum declaratum, quod jam Turcorum et Tartarorum vires adeo auctae, regnorum vero Ungariae et Poloniae adeo attritae sunt his bellis continuis, quae absque ullius principis christiani auxilio hactenus semper gesserunt, ut amplius tantam molem hostilem sustinere et solis suis viribus illi resistere nequaquam possunt, rogatque summis precibus ejus Mtas. vras. Dtiones., ut tandem amore S. fidei catholicae, amore patriae et libertatis communisque omnium salutis permoveantur operamque tandem re ipsa faciant, ut quam celerius reductis christianis principibus in concordiam et seditionibus intestinis sopitis suppetiae a vris. Dtionibus. citra moram regnis Ungariae et Poloniae, in extremo discrimine constitutis, ferantur. Nam abunde intelligere possunt, quod perfractis et ad interitum redactis his duobus regnis haec tota calamitas in has regiones devolveretur visque hostilis viribus tantorum regnorum aucta jam deinceps a nulla alia potentia reprimi posset et proinde, si vras. Dtiones. usque adeo non movet vicinorum christianorum calamitas et ruina, saltem sua ipsarum salus illas moveat, quam tutius et facilius est post alienas sepes, quam intra suas tutari.

Meminisse velint vrae. Dtiones., quanta olim pernicies et calamitas inundaverat orbem christianum ex oris illis, quas sermus. rex meus tuetur, illinc enim Gothi, illinc Alani, illinc Vandali et Hunni proruperant, quorum omnium numerum et ferocitatem longe exsuperant Tartari. De Turcis res ipsa indicat, quid valeant et quousque progressi sunt, proindeque Dtiones. vrae. tandem expergisci dignentur et regnis Ungariae et Poloniae, in extrema jam deductis, opem certam et opportunam quam celerius ferant. Alioquin testatum

esse vult sermus. dnus. meus, nihil a se praetermissum non solum in reprimendis his hostibus, ne ad intima orbis christiani penetrarent, sed etiam in commovendo vras. Dtiones. et illis haec discrimina, quae impendent, denuntiando, ut si demum aliqua communis ruina, quam dnus. Deus avertat, sequeretur, per eum, quominus saluti reipublicae christianae prospectum esset, nihil omnino defuisse videretur.

Acta Tomiciana. Tom. IX. (1857) pag. 115—117.

CCCCXVII.

1527. *Nicolae de Macedonia*, comitele din Cenade, rógă pe vice-voivodulŭ din Transilvania, ca se dée ordinŭ nobilimei se se ridice cu armele în contra rebelului *Negru*, numitŭ şi *Ionŭ Ţarulŭ*. (Estrasŭ). 1527

1527. Feria quarta proxima post Dominicam Judica. Nicolai de Macedonia, comitis csanadiensis, V. Vajvodae Transsilvaniensi Litterae, insurrectionem contra Nigrum alias Czár Iván praecipientes.

Kémény, Notitia hist. dipl. Capituli Albensis Trans. I. pag. 205.

CCCCXVIII.

1527. *Petru de Peren*, voivodulŭ Transilvaniei, dă ordinŭ Saşilorŭ din Transilvania se se ridice cu armele în contra rebelului *Negru*, numitŭ şi *Ionŭ Ţarulŭ*. (Estrasŭ). 1527

1527. In Dominica Ramis palmarum. Petri de Peren Vajevodae Transilvaniensis Mandatoriae, insurrectionem Saxonum contra Czár Ivan praecipientes.

Kemény, Notitia hist. dipl. capituli Albensis Trans. I. 205.

CCCCXIX.

1527. 1527. *Ioniţă Zapolia*, regele Ungariei, scrie lui Petru Tomiciu, vice-cancelariului din Polonia, că *Omulŭ-negru*, care făcuse o revoluţiune în Ungaria, şi năvălise asupra Segedinului, a fostŭ prinsŭ şi ucisŭ.

Joannes, rex Ungariae, Petro Tomicio, epo. Cracov., vicecancellario.

Joannes, Dei gratia rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc., marchio Moraviae ac Lusatiae et utriusque Slesiae dux etc.

Rme. in Christo pater, nobis sincere dilecte. Arbitramur vrae, rmae. Pti. perspectum esse, quid seditiosus ille latro, confoederatus Ferdinandi, quem hominem nigrum vulgus appellat, in quo ipse Ferdinandus praecipuam hujus regni nostri consequendi spem collocarat, superioribus his mensibus egerit quosque tumultus in hoc regno nostro ediderit, qui posteaquam unam exercitus sui partem per nostrates paucis ante diebus, Deo glorioso duce, profligatam amisisset, omnes copias viresque suas, quas tum ex reliquiis eorum, qui vitam fuga salvarant, tum ex rusticana colluvie, partim metu et terrore partim seductione sibi adhaerente, collectas adversus fidelem nostrum spect. et mgcum. Petrum de Peren, waywodam nostrum Transsilvaniae, et epum. Waradiensem, quibus ipsum latronem etiam in domicilio suo persistentem invadendum commiseramus, ad ripam fluminis Thibisci alias Thiciae praemittit, ut eos trajectu ipsius fluminis prohiberet. Solus ipse, electis penes se quibusque exercitus sui mille circiter et quingentis equitibus ac peditibus, civitatem nostram Zegediensem invadit. Inde, Deo et fortuna sibi non favente, caput ejus nunc nobis est allatum. Itaque perempto jam duce superatisque aut interfectis aliquibus ex suis reliqui Rasciani jam condescenderunt nostramque implorarunt gratiam, unde speramus in Deo, nos jam eo propensius et commodius conatibus hostis nostri obviam ire posse. Haec rmam. Ptem. vram. voluimus scire. Quam feliciter valere optamus. Datum Budae, vigesima sexta die mensis Junii, anno Dni. millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regnorum nostrorum praedictorum etc. anno primo.

Joannes rex manu propria.

Acta Tomiciana. Tom. IX. (1876) pag. 234—235.

CCCCXX.

1527. *Hieroslau de Lasko*, palatinulŭ Siradiei, în o scrisóre către palatinulŭ Rusiei, laudă diferitele avuţii, cu cari a înzestratŭ natura pămêntulŭ Transilvaniei, şi anume, că ţéra acésta presintă o recoltă enormă de vinŭ, aci se află aurŭ, argintŭ, aramă şi sare în abundenţă fórte mare. 1527.

Hieroslaus de Lasko, palatinus Siradiensis, Joanni de Tarnow, palatino Russiae, Sandomiriensi et exercituum regni Poloniae capitaneo generali.

. . . . . .

Comes Christophorus de Frangepanibus, hujus regni exercituum ductor qui exercitum XX milium in Sclavonia primum contra Turcas collegerat quemque non dimiserat, sed cum eo servire domino suo conando contra Ferdinandum, dum castrum quoddam ac civitatem Warasdiensem in finibus Germaniae conspiceret, per quam partem aggrediendum illi et expugnandum esset, pixide ictus occubuit profecto magno regis omniumque nostrum de se desiderio relicto. Majestas autem sua huc in Transsilvaniam descendit ad componendos nonnullos tumultus, quos artifices Ferdinandi excitabant inter Saxones, hujus regni incolas, ubi magna nobilium et Czaklorum cum exspectatione excepta parte istam Saxonum, qui Braschoviam colunt, reducere curabit ad sanitatem et hoc parvo labore et maximo suae Mtis. cum lucro ac commodo; nam aliter in ejus factionis capita advertetur, quam per nos Gedani fuerat animadversum.

Non miror ego, mgce. dne., Ferdinandum tanta ambitione avaritiaque hoc sibi quaerere regnum, nam si alicui ob avaritiam vel tyrannidem peccandum est, hujus Ungariae regni peccandum esset potissimum gratia, quod per opulentiam auri et minerarum, frugum et vinearum fertilitatem, armentorum ac pecorum indicibilem magnitudinem nulli orbis terrarum provinciae comparari potest. Credidi ego, provinciam Ungariam non fuisse meliorem quam in illis Budae ac Cassoviae partibus, sed somnia sunt illa intuitu hujus Transsilvanie regni; nam in ista provincia vix sunt aliqui rivuli, qui per lotiones non praeberent aurum; vini maxima crescentia, salis ingens copia, mineras, si quaesiveris, nunquam incassum fodies, nam aut aurum aut argentum aut cuprum vel sal invenies. Non sunt quatuordecim dies, sicuti plumbi maxima copia inventa est, de quo nunquam antea in isto regno habuerant cognitionem, futurumque arbitror in singulare fodinis nostris Polonicis damnum. In hoc primo autem suae regiae Mtis. adventu octuaginta milia in auro ducatorum dare unanimi laudo decreverunt, quae per quindecimam diem contributio exigi incipietur; similem etiam pro festo S. Georgii non recusant dare, modo viderint bene omnia exponi. Ultra hoc Czacli duo milia equitum et mille pedites arcigeros expedient et omnis ista constitutio in mense deducetur ad effectum, et postea sua Mtas. ibit obviam hosti, ubi illius Celsitudo cupit magnopere gentes nostras ad sua ducere stipendia; sed quia nunc propter insecuritatem viae, tum quia pecuniae nondum collectae

sunt — sed, ud scripsi, brevi exigentur — Mtas. sua in eo negotio constituit uti amicitia atque opera vrae. Mgciae., cum pecunias ob dictos respectus mittere nequiverit, ud illa apud hos milites tantum auctoritate et prudentia ageret sua, qui nunc Russiae merebantur et quibus fatalia exspirant, quo mille eorum electi equites et quingenti electi pedites ad arcem regiam Munchacz a Leopoli per quindecim miliaria sitam ad sumenda ibi stipendia venirent, ubi Mtas. sua illos gratissimus habebit, pecuniis providebit ac conscribi faciet. Sciens itaque sua Celsitudo, graviter id milites facturos, nisi adesset alicujus magni viri auctoritas, monitu suasuque meo ac plenam Mgciae. vrae. erga se affectionis habens fiduciam, in eo negotio statuit uti Mgciae. vrae. amicitia atque auxilio. Recte etenim ego fecisse videor, qui dno. meo, in ea re uti vrae. Mgciae. opera suasi et qui tantum auctoritati illius hic tribui, ut jam Mtas. sua fere certa sit ejusmodi vrae. Mgciae. de amicabili cura. Quare, mgce. dne. affinis, rogat Mtas. sua vram Mgciam., rogo et ego et suadeo: dignetur in eo suam interponere curam, ut dictus equitum et peditum electus numerus ad Munkacz pro sumendo stipendio et conscribendo isto exercitu iret; quorum ductor esse debebit dominus Przeslaus Lanczkorunski, ad quem Mtas. sua in eo negotio mittit litteras.

. . . . . .

Ex Transsilvaniae Colozwar XVIII Octobris, anno domini 1527.

Acta Tomiciana. Tom. IX. (1876) pag. 315—318.

CCCCXXI.

1527. 1527. *Petru Tomiciu*, vice-cancelariulŭ Poloniei, comunică lui *Luca de Gorka*, scirile, ce le are despre resbelulŭ începutŭ între Ferdinandŭ, regele Bohemiei, şi între Ionŭ Zapolia, voivodulŭ Transilvaniei, pentru succesiunea la tronulŭ Ungariei.

Petrus Tomicius, epus. Crac., vicecancellarius, Lucae de Gorka, castellano Posnaniensi etc.

. . . . . .

De rebus Hungaricis haec nova habemus. Miserat sermus. Ferdinandus, rex, multis arcibus regni Hungariae et Buda potitus, nonnulas gentes suas contra sermum. dnum. Joanem, Hungariae regem, qui castra sua posuerat primum apud oppidum Mohy, cumque eaedem gentes regis Ferdinandi non longe distarent a castris et statione ipsius sermi. dni. regis Joannis, copiae et milites illius levis armaturae, irruptione noctu facta, plurimos hostium Germanorum occiderunt, multis etiam captis et ad ipsum sermum. regem suum Joannem perductis, commeatu etiam, quem rex Ferdinandus suis mittebat,

intercepto. Deinde haud multis interjectis diebus Hungari rursus in castra hostium, quae jam non nisi medio milliari a castris serini. dni. regis sui Joannis ad Tokay in ripa Ticiae fluminis positis distabant, nocturna irruptione facta ingentem ibi stragem ediderunt, capitaneum etiam regis Ferdinandi, unum ex potioribus, in tentorio ipso occiderunt, tormenta bellica in terram projecerunt ita, ut hosti tunc nullo usui esse possent, denique ita fuerunt gentes regis Ferdinandi non solum consternatae et afflictae, sed etiam oppressae, ut victoria fuerit in manibus Hungarorum et hostes Germani fugam jam meditarentur, nisi Hungarici equites, quos hussarze vocant, nescitur quo consilio vel qua forte subita de causa, sese in castra regis sui Joannis recipere coepissent. Quorum discessu vel potius fuga Germani resumpto animo cum ad castra regis Joannis contendere coepissent, Mtas. sua, non existimans sibi cum hoste, tormentis praesertim bellicis abundante ac bene instructo, manus temere conserendas, sed auxilia potius, quae cum ex Transsilvania ac Transalpina tum aliude exspectabat, in loco securiore exspectanda, cum per fluvium, quem ob similem necessitatem, si qua forte ingrueret, ponte fecerat jungi, exercitum traduceret, pons fuit interruptus opera, ut ferunt, et fraude unius ex captivis Germanis, ad exhauriendam aquam e navibus, quae pontem sustinebant, adhibitis, qui unam ex navibus ipsis furtim perforaverat. Ita rupto ponte aliqua pars exercitus regis Joannis, quae nondum amnem transierat, maxime rustici, qui circum illa loca habitantes arma capere fuerant jussi, fluvium trajicere et alios subsequi nequivere. Quos tamen et ipsos certo edoctus sum magna ex parte manus hostium evasisse copiasque ipsius regis Hungariae Joannis, praesertim equestres, omnes esse salvas. Res, ut ab his, qui illam oculis viderunt in hunc modum se habet, quam ita ut accepi, vrae. Mgciae. significare volui. Nunc iterum constans fama habet comitem Christoporum de Frangepanibus, fusis aliquot proeliis in Croatia gentibus regis Ferdinandi, exercitum suum ad Budam usque admovisse Budamque ipsam occupasse et regem Ferdinandum inde propere discedere coëgisse. Haec fama si vera est necne, certo affirmare non possum, ea tamen, quae hic nunc passim vulgantur, perscribere volui vrae. Mgciae. Quam dnus. Deus cum suis omnibus servet quam diutissime sospitem et felicem et cui me ex corde commendo. Cetera referet dnus. Sbanski. Datum in Radlow d. XI mill. virginum, anno 1527.

Acta Tomiciana. Tom. IX. (1876) pag. 320—321.

CCCCXXII.

1527. Nobilulŭ *Franciscŭ Fiatŭ* din Bănatŭ concede sororei sale Ana, se foloséscă până va trăi, moşiile fratelui seu decedatŭ, cari după dreptulŭ de succesiune au se trécă la dênsulŭ. 1527.

Nos Mathias Lazar, ac Nicolaus Gaman, Castellani de Karansebes, ac Benedictus de Zlathna Juratus prouincialis, Et Mathias Porkolab, ac Ste-

phanus Chyarchak, ciues de eadem Memorie commendamus presencium tenore Quibus succumbit vniuersis, Quod accedendo, nostri personalem in presenciam, Nobilis Franciscus Fyath de Hermenes, ac Nobilis domina Anna Fyath, Soror videlicet dicti domini Francisci Fyath, ac coram Nobis prefata domina Anna Fyath Supplicacionibus humilibus, ac precibus enixioribus, deprecata est, dictum dominum (Franciscum) Fyath, ob amorem dei omnipotentis ac Sue genitricis virginis gloriose, ac Rogauit, Quatinus, totales possessiones, Quas condam Nobilis Joannes Fyath Frater videlicet carnalis prefate domine Anne habuerat, tanquam ipsum consanguineitatis linea concernentes, Eidem cum Marito suo, usque ad vite presentis traduccionem, Vtendum concedere vellet, Quibus precibus et Suplicacionibus domine Anne, Sororis videlicet Sue finaliter victus, Cum propter amoris fraternalis, tum vero propter suarum organarum deliquium, ne perpetue viduitati, dampnatam se, ob fratris sui inobedienciam clamaret, precibus dicte domine Anne aquieuit, Eidemque prefatas possessiones, que fratrem suum carnalem Johannem Fyath, Spectassent, Que perchari coniugalis contractionem domine Anna, In dictum Franciscum Fyath, deuolui debuissent, Et deberent, Iam fate domine, protunc coniugium cum Suo Sponso contrahenti, possessiones prefatas, totaliter et omnino, cum suis Quibuslibet vtilitatibus Et pertinencys, villas vel predia et possessiones Eas concernentes, terris videlicet arrabilibus, cultis et incultis, pratis, campis, pascuis, fenetis, siluis Nemoribus, montibus, collibus vallibus, vineis vinearumque locis, aquis, fluuys, piscaturis, molendinis, eorumque locis generaliter vero Quibuslibet utilitatibus, quorumcunque nominis vocabulo vocitatis, Jure possessiones eas concernentibus, concessisset, eidem domine Anne Fyat, dum vita mundana fungitur, tenendas, habendas, et vtendas, donauit, Immo et contulit coram nobis tali modo Quod dum et quando eidem domine Anne mors obtigerit, Extunc easdem possessiones prefatas, totaliter Et integre, absque omni processu litigionari Franciscus Fyath hehabere (sic) et recipere, tamquam ipsum concernentes, queat, Et possit, Sique voluntate domini, liberos vel filios domina Anna genuerit, Extunc vtique prefatas possessiones, dominus Franciscus Fyath, rehabeat, partem puellarem, ipsam concernentem restituendo, cauendo similiter ne prefata domina Anna possessiones prefatas depopuletur harum nostrarum Sigillo nostro munitarum vigore, datum in prescripta Karansebes Feria secunda In festo Sixti pape, Anno Millesimo, quingentesimo vigesimo septimo.

Et Ego Mathias de appathi protunc notarius, Juratus de eadem Karansebes ad premissa Rogatus.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 177—178. Originalulŭ pe chărtie în archiva familiară a baronilorŭ Fiath de Ormenișŭ.

CCCCXXIII.

1527. Unŭ raportŭ anonimŭ adresatŭ regelui din Anglia, în care se face amintire, că doi nobili (români) *Ladislau More* şi *Valentinŭ Turcu* au primitŭ dela regele Ionŭ averi considerabile, ca se fie partisani ai sei, şi că revoluţiunea aţiţată în Ungaria de *Omulŭ-negru*, a fostŭ suprimată. 1527.

De presenti Statu Serenissimi Principis domini Joannis Regis Hungarie etc. et de hys, qui sunt ei nunc obedientes et qui non.

Totum Regnum Hungarie, cum omnibus Regnis et Provinciis ei subjectis, videlicet omni illa parte dalmacie, et croacie, Quam predecessores sue Maiestatis possederunt, Item cum Sclavonia, Transilvania, Walachia maiore, Que alio nomine vocatur Moldavia, et Walachia minore que vocatur Transalpina, sunt absolute sub Jurisdiccione, potestate et obediencia sue Majestatis, cum omnibus dominis Prelatis, Baronibus, Nobilibus, civitatibus, castris, oppidis, villis populis in eijsdem Regnis, et provinciis constitutis, preterea cum fodinis salium, Auri, Argenti, Cuppri, ferri, calibis, et aliorum metallorum, et cum omnibus aliis proventibus Regalibus.

Exceptis, quod ad Prelatos, et Barones attinet.

Stephano de Bathor alias Palatino, nunc vero per Regiam Maiestatem, et totum Regnum, in dieta generali publice proscripto, et hoste Patrie Judicato, cuius tamen duo fratres carnales, maior, et minor natu, sunt Regie maiestati obedientes, Excepto preterea Thoma de Salaháza, electo Wesprimiensi, Alexio Thurzo de Bethlenffalva qui est de societate fucaronum, favore tamen aliquorum, et maxime Episcopi cuiusdam, cuius consanguineam duxerat in uxorem, duobus vel tribus antea annis, inter barones computatus, et exceptis, quibusdam Juvenibus, Servitoribus Reginae, Quorum nullus est ex genere Baronum, vel eorum, qui in eleccione Regis vocem habent, Quin eciam illi duo, Episcopus Wesprimiensis, et Thurzo, sunt verius seruitores Reginae, quam aliter, fuerunt enim deputati ad custodiam Regine, eo tempore, quo Rex Ludovicus fuit profectus ad Bellum, et isti soli interfuerunt eleccioni Ferdinandi.

Est preterea Joannes Comes Corbauie, qui licet dicatur accepisse Stipendium a Ferdinando, tamen neque eleccioni interesse voluit, neque aliquam ei adhuc tanquam Regi Hungarie obedienciam prestare voluit.

Alij qui circa principium Ferdinando, adheserant, Franciscus videlicet Batthijanij, Stephanus Brodericus Sirmiensis, Cancellarius Regis Ludovici, Joannes Thahij, gubernator prioratus Auranee, Nolentes a patria, et toto Regno dissentire, videntes Regie Maiestati iam a toto Regno, preter illas tres personas supradictas obedienciam esse prestitam, sponte redierunt.

Paucis ante diebus, defecerunt ad Regem Ferdinandum, tres Juvenes, despotus videlicet Rasciae, Nacione Rascianus, Ladislaus Hore[1], idest Walachus, Valentinus Turcus, ex levitate pocius Juvenili, et seduccione, quam

1) Mai josŭ Ladislaus More.

Animo deliberato in quorum duos Regia Maiestas ita fuit liberalis, ut uni eorum Ladislao videlicet Hore, donaverit bona in valore prope Centum millium ducatorum, et ultra hoc, tezaurum ducis Laurencij, omnium principum Hungarie etate nostra ditissimi, qui coronam et Regiam maiestatem concernebant, Alterum vero ob perditum Belgradum, a Rege Ludovico, et a toto Regno proscriptum, ita in eius adversitate protexerit, cum maximo Regis et omnium Ordinum odio, ut sue maiestatis opera, ac patrimonio primum caput salvaverit, deinde bona omnia, que valebant at ij^{c} et amplius millia ducatorum, recuperaverit, Videat totus mundus, qualem Regie maiestatis nunc graciam rependunt.

Est preterea quidam sediciosus latro, Quem vulgo hominem Nigrum appellant, Nacione Rascianus scismaticus, qui adunatis sibi sue nacionis et secte latronibus, multos his preteritis diebus tumultus in Regno excitaverat, Quem Ferdinandus, ut auxilio eciam huiusmodi Latrorum, contra Regiam maiestatem adiuvaretur, muneribus corruptum, ad se attraxerat, et in suam amiciciam ac confederacienem receperat, sed nunc nutu et voluntate dei, qui nulla scelera permittit impunita, exercitus istius est per dominum Episcopum Waradiensem prefectum Regium profligatus, quasi ad internecionem, neque est iam amplius ab eo timendum, Immo spes est quod illi eciam tres stulti Juvenes, qui et ipsi habebant intelligenciam cum isto latrone, pro Ferdinando, audita hac clade, libenter redibunt, modo Regia maiestas velit eos ad graciam suam admittere.

Ex comitatibus Regni in quos Regnum est divisum, et ex Nobilibus nullus deficit a Regia maiestate, neque sunt aliqui in partibus Ferdinandi, nisi aliqua pars famulorum illorum trium.

Sunt preterea due Civitates munite, Posonium videlicet et Soppronium per Stephanum de Bathor, a regno proscriptum, in manus Ferdinandi tradite, excepto tamen Castro Posoniensi, Quod est in manibus Joannis Bornemysa.

Item sunt castra aliquot, et ville Regine, ad statum et coronam Reginalem pertinentes, Quas iam dudum occupare potuisset, maiestas Regia, sed ita se hactenus in omnibus maiestas sua gessit, non sine aliquo eciam detrimento rerum suarum, ut paci et tranquilitati publice per eam consuleretur, et ne ad bella cristiana veniretur.

Alia omnia sunt ut supradictum est, in potestate, et obediencia, Regie Maiestatis.

Quod ad statum Regni attinet, quamvis Regnum cladem illam maximam, ac funestissimam acceperit, non solum Rege in eo prelio amisso sed eciam fratre unico Regie Maiestatis, preterea amissa maiori parte Prelatorum ac Baronum, multis eciam pocioribus nobilibus et viris militaribus, tamen adhuc bona provisione adhibita, posset brevi in pristinum statum reduci, quamvis enim Turcus maximam Regni partem, ferro et igne vastaverit, tamen ut Cristianissimus Rex apercius res nostras intelligat, ultra quam due partes Regni Hungarie sunt intacte, partis eciam desolate, populi maior pars est salva, et vix tercia perijt, Slavonia insuper ac Transilvania et utraque Walachia sunt intacte.

Ubi Christianissimus Rex optat scire, quo genere auxilii magis nunc Regia maiestas indigeat, et per maiestatem Cristianissimi Regis iuvanda esset,

pecuniis ne an militibus, Maiestas Regia dicit, quod si cristianissimus Rex in tantum esset nunc ab aliis curis expeditus, Quod posset vires suas contra communem christiani nominis hostem omnes convertere, nihil esset reipublice christiane, et maxime Regno Hungarie salutarius, quam si faceret illud, ad quod se maiestas sua Serenissimo quondam domino Ludovico Regi Hungarie medio Oratoris sui, Episcopi Sirmiensis sponte obtulit, ut vel maiestas sua omnes suas vires ad hoc converteret, si tamen maiestas sua nunc in tantum esset occupata, quod hoc in aliud tempus differri deberet, Maiestas sua cristianissima nunc velit iuvare Regiam Maiestatem contra eos hostes, quos nunc habet, maiori qua potest pecuniarum summa, que per viam Odanij et Pasmanij commodius et securius huc mitti poterit, et quia machine ac tormenta bellica, in clade preterita magna ex parte sunt amissa, dignetur Maiestas sua pro huiusmodi tormentorum et Ingeniorum emptione, mittere pecunias, et quia armaquoque prohibita sunt in Hungariam per Ferdinandum regem deferri, providere velit eciam de Armis, Quibus Regnicole multum indigent, omnibus fere Armis in dicta clade exuti.

Quod ad Serenissimum Regem polonie attinet, sciat cristianissimus Rex Regem ipsum esse totum, quantus quantus est, patrem, fratrem, et coniunctissimum Regie maiestati, et eciam Regno Hungarie, id quod Maiestas sua ex oratore suo, qui cum hinc ad Regem ipsum sit iturus, hoc reipsa experietur, apercius intelliget.

Bohemis aliud dici non potest, nisi eos Ferdinandum in Regem acceptasse, sed iam eos millies penituisse, qui requisiti diligentissime a Ferdinando noluerunt ei dare auxilia contra Hungariam, similiter neque Slesia sola Moravia dicitur dedisse, vel dare velle duo millia peditum, que tamen pro hoc brevi per Regiam maiestatem probe castigabitur.

Duces Bavarie sunt in hoc, ut cum Regia maiestate confederacionem habeant, et nonulli alii de principibus (imperii).

Rex Ferdinandus ad oprimendam facilius Regiam maiestatem, non solum cum homine Nigro, quod supradictum est; amiciciam iniverat, sed intercepte sunt littere eius, manu ipsius subscripte, quas orator sue cristianissime maiestatis vidit, ad Mahmeth begh, prefectum Nandoralbe, sive Belgradi, misse, ex quo facile patet, eum non solum tales latrones sediciosus, qualis est iste homo Niger, sed eciam Thurcas in Regiam maiestatem concitare. Quodque sit cristiano principi dignum, maiestas sua cristianissima iudicet.

Post scripta hec et ad manus domini Oratoris data, unus ex illis tribus Juvenibus quos diximus paulo ante defecisse ad Ferdinandum, Valentinus videlicet Thurcus, ad obedienciam Regie maiestatis in totum redijt, alter vero Ladislaus videlicet More, promisit ad fidem, se arma nullo modo contra majestatem Regiam vel eius subditos sumpturum.

Monumenta Hungariae historica. Diplomataria. Tom. V, pag. 143—147.

CCCCXXIV.

1527. 1527. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, trimite pe comitele *Ionŭ Baufi* şi pe *Andreiŭ*, prepositulŭ din Strigonŭ, ca oratori la dieta Germaniei din Regensburg, spre a cere ajutoriŭ în contra Turcilorŭ. In instrucţiunea dată oratorilorŭ sĕi, regele Ionŭ înculpă pe regele Ferdinandŭ, că a trimisŭ unŭ nunciu la *voivodulŭ Moldovei*, pe care l'a înduplecatŭ se lucre în contra sa, şi dacă voivodulŭ Moldovei nu ar fi muritŭ, atunci s'ar fi întêmplatŭ mari complicaţiuni.

Instructio particularis oratoribus nostris data.

. . . . . .

Ceterum accepimus ipsum regem Ferdinandum nuper ad waywodam Moldawiensem, licet nobis et sacrae coronae nostrae subjectum ac fidelem, nunc tamen ex necessitate tributum quotannis Thurco pendentem, suum nuncium destinasse inducendo eum a nobis deficere et contra nos agere et nisi gloriosi dei nutu Waywoda ipse morte praeventus fuisset, multis christanis regnis et provinciis apertum periculum exinde potuisset evenire, sicque rex ipse Ferdinandus res suas et privatum suum commodum procurando periculum christianitatis non advertit quod quam sit alienum, a christano principe D. Vrae plane poterunt perpendere. . . . . .

Instructio data nostris oratoribus de particularibus rebus ad expeditionem necessariis.

Peracta primum legatione principali arbitramur duos etc. dominos principes imperii cum nostris oratoribus ad particulares tractatus quaestionesque et interrogationes devenire, et si ad eas ventum fuerit oratoresque ipsi quaesiti et interrogati extiterint, modo subscripto respondeant.

Primo quidem de gentium mittendarum numero et auxiliaribus copiis, ubi quaesitum fuerit, respondeant domini oratores, triplicem fore viam et modum expeditionis in Thurcum instaurandae.

Prima generalis et publica, quod si sacrum ipsum imperium Romanum et totius Germaniae principes, tantam gentium multitudinem peditatum, videlicet equitatum comparare et conducere vellent, ut vires et copiae caesaris Thurcarum metuendae non forent, nam potentissimus princeps est, licet barbarus, habuit etenim secum, ut veri exploratores nostri referunt et soli quoque Thurci in captivitatem redacti testantur, aestate hac superiore in bello, quo Hungariam afflixit et regem Ludovicum bonae memoriae cum pluribus dominis, praelatis ac baronibus ac regni nobilibus fratreque germano nostro peremit, plusquam trecenta millia equitum et peditum ducenta scilicet et octoginta terrestri ac viginti quinque millia navali exercitu hoc modo non castra adempta obsideri, sed persona sua propria ubicunque reperiri posset, quaeri deberet, quae si dei adjutorio profligaretur, mox actum videretur de imperio suo, quia sui subditi ex nimia pressura et spurcissima servitute exacerbati, procul dubio christianis sponte et absque ampliori bello adhaererent, ipsumque perseque-

rentur ubique si etiam evaderet de praelio civitates quoque christianis ultro se subderent.

. . . . . .

Tertia via minor seu particularis esse reputatur, quae exigit numerum viginti millium peditum et quinque millium equitum gravis armaturae, quibus adjunctis regni Hungariae copiis et viribus, speramus castra ab ista parte Danubii, tam penes Zavum, quam etiam Danubium adjacentia et pridem adempta atque occupata posse recuperare, si tamen res ista celerrime transigatur et non pigre neque lente in ea procedatur.

Haec autem sunt castra noviter occupata, Waradinum Petri Wylack, Athya, Baan Monostra, Cherewd, Sancti Demetry, Barytz, Racha, Redneck et Titulium, deserta vero sunt Zemplyn, Zolonkemen, Kolytz, Haram, Gradyschya, Peech, Orswa et Zewrinium.

. . . . . .

Történelmi Tár. An. 1883. pag. 289—299.

CCCCXXV.

1527. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ procuratorilorŭ din oraşulŭ *Braşovĭ*. (Estrase). 1527.

. . . . . .

Item in anno domini 1527 electi sunt procuratores prudentes et circumspecti Laureuncius Rawe et Petrus Bawner, qui perceperunt et exposuerunt pecunias civitatis modo infrascripto de quibus eidem suo tempore dare debebunt rationem.

Percepta etc.

Item a villico domino Luca Hirser ratione cupri venditi domino Radwl waywodae Transalpinensi . . . . . flor. 20

Item vendidimus domino waydae Radwl Transalpinensi duos centenarios plumbi pro . . . . . flor. 8

Item vendidimus iterum duos centenarios plumbi domino Radwll waywodae Transalpinensi pro . . . . . flor. 9

Item vendidimus asseres hactenus hoc est usque ad feriam sextam ante festum nativitatis beati Joannis baptistae pro . . . asp. 44

Item vendidimus ipsis de Nayerstatt de aere ad bombardam quam fundere curaverunt teutonice: glocken spys pro flor. 2

Exposita.

Item Czigano pro reparatione unius securis ad dissecandum glacies circa portam corporis Christi . . . . . asp. 1 1/2

Item Romano vigili turris post domini iudicis Petri Angeli curiam situati pro una sera et lamina ferrea ad eandem turrim asp. 9

Item Cziganis ad rationem laborum curruum seu bigarum ad bombardas . . . . . asp. 25

Item eisdem pro carbonibus ad eosdem labores . . . . . asp. 4

Item Paulo Czygano pro 300 clavis ad pontes ac aliis laboribus per eum factis ad eosdem pontes, et rectificatione clavorum antiquorum . . . . . asp. 24

Item cuidam Egiptio qui paravit clavos ad pontes portae superioris (brecken negell) . . . . . asp. $3\frac{1}{2}$

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. II Band. pag. 29—49.

CCCCXXVI.

1528. 1528. *Cele trei națiuni privilegiate* din Transilvania, anume: nobilii, Sașii și Secuii, întruniți în dieta dela Turda, rógă pe Ferdinandŭ, regele Ungariei, se nu dăruéscă *castrulŭ dela Făgărașŭ* nici lui Stefanŭ Mailatŭ și nici altuia, până nu vorŭ sosi la regele oratorii Transilvaniei.

Serenissime Rex et Domine Domine noster gratiosissime. Post fidelem seruitiorum Nostrorum perpetuam commendacionem. Palam coram oculis Maiestatis vestre est, quam fideliter et constanter Mti v. Serenissime seruierimus, et in futurum similiter fidelitatem Nostram Mti v. declarare voluimus, prout nunc quoque declarauimus. dubitamus Mtem v. intelligere, quanta incommoda, Iniurie, oppressiones et infinita Mala ex Castro fogaras fidelibus Mtis vestre et presertim Saxonibus, superioribus temporibus, suborta sunt, vnde tandem Mtas v. domino Waywode commiserat, vt Castrum illud occupare debeat, prout dominus Waywoda ad commisionem Mtis vestre illud castrum obsederat, non sine iactura et effusione sangvinis suorum seruitorum, nostrorum quoque. Postea quoque Mtas vestra Serenissima Egregium Stephanum Mailad misit ad occupandum. Commisit quoque Mtas vestra Literis suis Strictissimis, quatinus huiusmodi Castrum cum pertinentiis, manibus dicti Stephani Mailad consignetur. Cum gratia Mti vestre scribimus, Quod si Mtas v. Serenissima Statum huius Regni intelligeret, Castrum ipsum Stephano Mailad non daret occupandum. Sunt quoque potissime raciones, quibus intellectis Mtas vra consilium et animum temperabit. Suplicamus itaque Mti vre, Tanquam fideles domino ipsorum naturaliter gratiosissimo, dignetur pro bono Mtis vre, statu quoque quieti et conseruatione huius Regni sui, Interim Castrum fogaras et eiusdem pertinentias in Manibus domini Waywode relinquere, vsque quo Nos solemnes oratores nostros ad Mtem vram Serenissimam sumus missurj. Quodue propediem et statim postquam felicem aduentum Mtis vre In Hungariam senserint, Apud eandem Serenissimam Mtem vestram Constituentes, Statum quoque tam

fogaras, quam Regni istius declarabunt. Nil enim Serenissime Rex aliud optamus, nisi Bonum, commodum et Vtilitatem Mtis vre, Nostrique et huius Regni Maiestatis vre Transiluanie conseruacionem. Quare Iterum atque Iterum suplicamus Mti vre, dignemini pro nostris fidelibus seruicijs hanc gratiam nobis et Regno suo facere, Vt negocium fogaras Nec Mailad nec alio cuipiam faceret assignare, sed in suspenso, et in Eodem statu, quo nunc Existit, relinquere, donec oratores nostri personaliter Cum Mte vra constituentur. Justam deinde causam dilacionis Mtas vra ab oratoribus nostris intelliget. Comperiet Mtas vra hanc nostram suplicationem Tum Mti vre vtilem, tum nobis et Regno suo pernecessariam fuisse, hec perpetuis seruitiis nostris Mtas vra Serenissima facere dignabitur. Super hoc a Mte vra Serenissima optatam et gratiosam Relacionem expectantes, Mti quoque vre Serenissime fidem et fidelitatem quoque nostram perpetuam semper commendamus. Quam et deus optimus maximus Nobis et christianitati felicissimam conseruet. Ex congregacione Thordensi feria quarta ante festum beatorum philipi et Jacobi apostolorum anno domini 1528.

Eiusdem Mtis vre Serenissime fideles.

Universitas Trium Nacionum
Nobilium, Siculorum et Saxonum etc.

In dosŭ: Serenissimo principi et domino domino Ferdinando Dei gratia Hungarie Bohemieque etc. Regi, Domino Nostro gratiosissimo.

Monumenta comitialia Regni Hungariae. Tom. I. pag. 224—225. Originalulŭ in archiva imperială din Viena.

CCCCXXVII.

1528. *Ioanŭ Zapolya*, regele Ungariei, confirmă pe nobilulŭ *Gavrilŭ Gherlisce* din Bănatŭ in posesiunea moşiilorŭ sale din districtulŭ Mihadiei. 1528.

Nos Joannes dei gracia Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis Quod Nos consideratis fidelitate et fidelium seruitiorum meritis fidelis nostri egregy Gabrielis de Gerlisthe. Que ipse sacre primum huius Regni nostri Hungarie corone deinde Maiestati nostre pro locorum et temporum diuersitate iuxta sue possibilitatis exigenciam cum summa semper fidelitatis constancia exhibuit et impendit. Totales possessiones suas, Mehadyka, chebniak wzredek porho Belethyn et Moznik vocatas in districtu de Mihald existentes et habitas, in quarum pacifico et quieto dominio progenitores suos a multis temporibus perstitisse seque ipsum persistere asserit eciam de presenti Simulcum omni et totali Jure nostro Regio, si quod in eisdem possessionibus, eciam alias qualitercunque haberemus aut eaedem nostram ex quibuscunque causis vys, modis,

et racionibus concernerent Maiestatem, ac partiter cum cunctis suis vtilitatibus, et pertinencys quibuslibet, Terris scilicet Arabilibus, cultis et incultis Agris pratis, pascuis, campis fenetis, siluis Nemoribus Rubetis, Montibus vallibus vineis, vinearumque promonthorys Aquis, fluuys, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, Molendinis et eorundem locis. Generaliter vero quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum prouentuumque integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus, premissisque sic vt prefertur stantibus et se habentibus. Memorato Gabrieli de Gerlysthe, suisque heredibus et posteritatibus vniuersis, noue nostre donacionis titulo dedimus donauimus et contulimus, Immo damus donamus et conferimus, Jure perpetuo et irreuocabiliter tenendas possidendas pariter et habendas. Saluo Jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quas in formam nostri priuilegy redigifaciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Waradini secundo die festi Epiphaniarum domini Anno eiusdem Millesimo Quingentesimo vicesimo octauo. Regnorum vero nostrorum duodecimo.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 178 – 179. Originalulŭ pe pergamenŭ în archiva capitulului din Alba-Julia. Miscellaneorum Cista 2-da. Fasc. 7 Nr. 1.

CCCCXXVIII.

1528. 1528. Vĕduva *Elena Kys* din Caransebeşŭ vinde lui *Stefanŭ Dragna* dóue curţi ale sale din oraşulŭ Caransebeşului.

Nos Joannes Floka de Felse Byzere Judex de Karansebes ac Matthias Sywko. Joannes Marosy, Blasius Granchyar, Gabriel de Gerlisthe, Laurencius Zabo, Lucas Brathowan Jurati ceterique ciues et vniuersi hospites de eadem, Damus promemoria, vigore presencium, Quibus expedit vniuersis, harum noticiam habituris. Quod accedendo nostri personalem in presenciam honesta domina Helena, Relicta quondam Petri Kys, nostri conciuis, cum ladislao, Nicolao, et Petro filys et alys filiabus ipsius ab una, ac prouidus Stephanus Dragna vna cum consorte sua, adViga, partibus ab altera, per *eun*demque prenotatam dominam Helenam, voluntate vltronea, oraculoque viue uocis confessum extitit in hunc modum, Quomodo ipsa pro quibusdam necessitatibus grauissimis, ipsam summe vrgentem euitandis, duos fundos ipsam Jure concernentes, nostri in medio sitos, et habitos, quorum precium florenos viginti octo auri puri, plene leuatis, cui orientali fundus Ladislai Bakoch, Meridionali Theatrum ciuitatis, occidentali Nobilis domina Lucia Relicta petri Barbath, Septentrionali plagis Georgy Bwrwl. Alterum vero florenis septem minus denariorum vigintiquinque cui quidem a partibus Orientali Relicta Thome Nyrew, Merilj (sic) petrus flore, Occidentalj Andreas Zylagy, Septemtrionali murus ciuitatis conuicinary dinoscuntur, ac de facto conuicinantur, prefata pecunia

summa, quod excrescit minus XXV. denarys demptis ad trigintaquinque florenos, plene et integre recepta dedisset, vendidisset, et appropriasset, dedit Immo, vendidisset, et appropriauit coram nobis in filios filiorum, heredumque per successores, Jure perpetuo, et Irreuocabiliter tenendos possidendos, pariter et habendos, nullo penitus contradictore apparente, hoc expresso, Quod dum et quando huiusmodi fundos curie Memorati circumspectique Georgius Bwrwl, Petrus flore, et Andreas Zylagy, vel proles sui, aut fratres perpetue possidendos vendicioni exponere et a se alienari, velint dumtaxat nemini, solummodo pretacto Stephano Dragna vel eorumdem posteritatibus, tanto precio quanto ipsis constat, predictos fundos, appropriare sew perpetuare hoc adiecto. Quod si eciam illos fundos, super quos predicti in presens habitare dinoscuntur, Isdem ipse Georgius Bwrwl petrus flore et Andreas Zylagy, vel proles aut fratres sui preinducti venturo aliquo tempore perhennali precio vendere ac a se alienare vellent, extunc Illos fundos eciam absque scitu et intellectu eiusdem Stephani Dragna facere necnon vendere poss(int nec) valeant, p. (trei cuvinte ilegibile) Helena Relicta condam Petri Kys, cum filys et filiabus Pro refrigerio animarum suarum principaliter Stephano Dragna tanto precio, quanto sibi fundus curie extetit, ob predictam causam et racionem dedit et vendidit, vt nemini dumtaxat possint vendere et appropriare, nisi Stephano Dragna, Assumendo Nihilominus prememorata domina Helena vnacum suis filys prenominatum Stephanum, consortemque suam, et vniuersos posteros contra quoslibet causidicos, sew Illegitimos impetitores proprys suis fatigys, et expensis in pacifico dominio prescriptorum fundorum protegere et conseruare Incuius rei memoriam presentes in formam Sigilli nostre Ciuitatis muniendas consolidarique duximus, Ipsi Stephano vniuersis posteris, Datum in predicta Karansebes, feria Tercia proxima ante festum Beate Elizabet vidue Anno gracie Millesimo Quingentesimo vigesimo octauo.

Pesty, A Szörényi Bánság. III pag. 180—182. Originalulŭ pe pergamenŭ în archiva familiară a baronilorŭ Fiath.

CCCCXXIX.

1528. Cheltuelile, ce le făcuse oraşulŭ Braşovŭ, când a fostŭ întrodusŭ de nou în domnie *voivodulŭ Radulŭ din Ţéra-românéscă*, precum şi cheltuelile avute, când *voivodulŭ Petru din Moldova* a asediatŭ oraşulŭ Braşovului. 1528.

Vermerckt was ausz geben ist von eczligen Jaren auf Ratung aller Dewtschyn.

Item als der herr der vnder wayda Thwmori Ystwan den Radull waywoda yn Blesch Lant gefuert hot, so haben myr ym Roten Pawm acht tag 300 pixe Schiczen gehalten, ferton auff sy flor. 225

Item Söldner auff den Schwarcze man czw dem ersten geschickt yn einer Sum 160 andert halb monet, haben myr czolt flor. 746 asp. 13

Item auff der kröning hans czypsers haben myr gehot Söldner 118 czween monet, pring . . . . . flor. 728

Item als apoffy miclosch mit apoffy Laslo in die Molda geschickt worden, haben mir im auff Ratung aller teitschen geben flor. 200

Item Als der Radull wayda auff vns ist willen prechen, so haben myr folk gehalten iber al auff allen steygen vnd worten pringt . . . . . flor. 300

Item als wns der peter weida Belegerth hat haben mir Im geben . . . . . flor. 5000

Item als der Mosy Weida hat das volck wnter die hermanstat geschickt haben mir czalt den herren in die hermanstat flor. 400

Vermerkt was auff die Belegerung des Schlosz Fwgarasch gangen ist Im 1528 Jor.

Item Grosz hawpt pixen 4, dar czw kwglen Eiserenn 64, czw der grösten pixen stayne kwglen 25, czw der ander pixen kwglen 26, Czylhocke pixen 10 myt 10 pülüer flassen, vnd play kuglin 800 vnd 70, formen czw den kuglen czw giessen 6, Pülüer cent. 12, Blay cent. 1 1/2 vnd libr. 2, Eyn Sckayb Salitter, Bech vnd Schwebell libr 10.

Noch geschickt am grienen Donnerstag: Salitter libr. 20, Schwebe libr. 20, Horcz libr. 32, Gepranten weyn Echtel 2, Eiserenn Drot libr. 1.

Der stat Söldner auff Fugaras, Söldner der statt 74 anderthalb Monet auszgevesth flor. 333.

Item den 2 haupt lieten czerung vnd czw bereitung flor. 200.

Item den Seldner czw claüsemburg die pey dem herrn pysoff sein haben mir geschickt auff alle deitschen flor. 600.

Auff Fwgaras, aws dem Land Barcza geschickt auff Monet 1 1/2.

Prasmar: Söldner 20 lon flor. 90. Dray wegin lon flor. 13. Den fuer knechtin lon flor. 1 1/2 asp. 45.

Czaydin: Soldner 14 lon flor. 63, Kylhawen 7, Schufflin 7, Rodhawen 7, Ex. 7, flor. 4 asp. 10.

Dray wegin czw 6 rossen myt welchen man di pixen gefuert hot flor. 48.

Meremburg: Söldner 12 lon flor. 48, Kylhaw 6, Rodhaven 6, Ex 6, Schuffiin 6, flor. 3 asp. 30.

czween wegen czw 6 rossen pringt flor. 36.

Honchperg: Söldner 11 lon flor. 49. wegen 2 myt 6 rossen flor. 36.

Wydenbach: Söldner 11 lon flor. 44 1/2, wegin 2 pringt flor. 36.

Rwzen aw: Hot geben rosz 16, vnd 6 knecht di pixen czw fieren pringt yn einer Sum flor. 86 asp. 12 1/2, Kylhawen, Ex, Sckufflin, Spadin pro flor. 5 asp. 12.

Nayerstat: Söldner 9 lon flor. 40 1/2, wegin 2 gibt flor. 36. Ex, kylhawen, Schufflin, flor. 2.

Pitersberg: Söldner 9 czolt flor. 40 1/2, wegin 2 pringt flor. 36, hawen, Schufflin, Ex flor. 2.

Brendorff: Soldner 9 czolt flor. 40 1/2, wegin 2 pringt flor. 36, hawen, Schufflin, Ex flor. 2.

Wolkan; Söldner 4 czolt flor. 18, Einen wagen myt 4 rossen gibt flor. 13 1/2.

Roderbach; Soldner 4 czolt flor. 18, Einen wagen myt 4 rossen flor. 13 1/2.

Helczdorff: Söldnir 9 czolt flor. 40 1/2, wâgin 2 pringt flor. 36, Scufflin, Ex, Kylhawen, Rodhawen pro flor. 2.

Nosbach: Söldner 4 lon flor. 18, Einen Wagen myt 4 rossen flor. 13 1/2.

Item dem herren weida Maylat Isthwan haben mir vyl geben.

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt. II Band. pag. 122—125.

CCCCXXX.

1529. *Alexe de Bethlen*, vice-voivodulŭ Transilvaniei, convócă pe deputaţii celorŭ trei naţiuni privilegiate din Transilvania, la dieta, care se va ţiné in Oşorheiŭ, şi anume, ca se delibereze despre pericululŭ, ce ameninţă Transilvania din partea noului *voivodŭ din Ţéra-românéscă*. 1529.

Prudentes et Circumspecti domini amici Nobis honorandi. Salutem. Propter Instantissima pericula Regni Jam iam illata et potissimum, Que Nobis ac Regno huic de transalpinis partibus, propter Modernum electum Waywodam, pericula Immineant, et preseferantur, cogimur vniuersitatem dominorum trium Nacionum, In oppido Zekel-wasarhel feria quarta proxima post dominicam Inuocauit proxime affuturam, congregacionem generalem Indicere celebrandam; pro eo vos requirimus, et nihilominus vobis, In persona domini Nostri graciosissimi, firmissime committimus, Quatenus agnitis presentibus dominum Magistrum ciuium, Judicem, cum ceteris vestris fratribus ad locum et terminum prescriptos transmittere debeatis et teneamini, ut ipsi una nobiscum ac ceteris nostris fratribus de predictis Regni periculis tractare et consulere possint, et Secus, sub pena In talibus observare Solita, non facturi. Ex ciuitate Segeswariensi, die dominico carnispriuij, Anno 1529.

Alexius de Bethlen Wicewaywoda transsilvanus.

In dosŭ: Prudentibus et circumspectis dominis Magistro ciuium Iudicibus et Juratis ceterisque civibus et consulibus civitatis Cibiniensis, ac Septem-sedium Saxonicalium amicis et fratribus Nobis honorandis.

Monumenta comitialia Regni Hungariae. Tom. I. pag. 235. Originalulŭ in archiva naţiunei săsesci din Sibiiŭ.

CCCCXXXI.

1529. 1529. *Petru, voivodulŭ Moldovei*, adeverésce, că cetăţenii din oraşulŭ Bistriţa în Transilvania i-aŭ plătitŭ suma de 1000 fl., ce i se promisese ca ajutoriŭ de resbelŭ din partea regelui Ludovicŭ din Ungaria.

Petrus wayuoda, dei gracia dominus Regni Moldauie, prudentibus et Circumspectis dominis Judici et Juratis Bistriciensibus amicis et vicinis sincere dilectis, Serenissimus dominus Lodouicus rex hungarie pie condam reminiscencie graciosissimus Ex liberalitate et gracia sua nobis in defensionem regni nostri Mille florenos Hungaricales, Bistrichie dederat quod (sic) iam ipsi Bistrichienses nobis integre persoluerunt, et satisfecerunt, et contentum reddiderunt et pro eorum Expedicione has literas nostras dedimus, Datum in Hwz, ipso die annuncciacionis Beate marie virginis anno illius (sic) salutis millesimo Quingentesimo vigesimo nono.

(L. S.)

Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. N. F. IV Band. 3 Heft. pag. 80—81. Originalulŭ în archiva magistratului din Bistriţa.

CCCCXXXII.

1529. 1529. *Marcu Pemfflinger*, comitele naţiunii săsesci din Transilvania, scrie lui *Nicolae Gherend*, episcopului catolicŭ din Alba Iulia, că Drăganŭ (unulŭ din conspiratorii în contra voivodului Radu) s'a întorsŭ în Ţéra-românéscă.

Reverendissime domine, domine observandissime. Scripseram necessitates huius civitatis in aliis meis d. vestrae reverendissimae, puta Capitaneo, pulveribus, unum Tharask, sine quo civitas esse et stare non potest, quia praeter duo ingenia non habet, deinde centum pixidarios, haec cito mittantur. Timendum ne hostes insimul ad hanc civitatem irruant, quoniam de civitatensibus nulla spes, favent plus alteri parti, quam nostrae, hoc certissimum. Ideo causa dei rogo, provideant in tempore. Quia infirmi erunt. Mihalykew vendiderunt pro 2 mill. fl. et quatuor equis, et Castellani sunt apud Monachos in monasterio. Pauci probi inveniuntur, omnes fere sunt traditores. De Mathia Nagy ut capitaneus sit, mihi multum videtur, est aptus ad hoc et semper probe et constanter tenuis (tenuit?) castra finitima, hoc scio et hic fideliter serviret, dummodo pecuniae dentur ei et provideatur cum vino et victualibus. Mitto has inclusas ipsius formas, quas extorsi difficulter a Judicibus Servitores domini Casparis Horwath nondum hic sunt, draghan audio in Trasalpinas rediisse. Nostri vicini Simon cum aliis ad dietam iverunt, et dicunt fama communi, ut tota congeries hostium civitatem istam oppugnandum veniat. D. vestram am-

plius rogo, dignetur illa tria efficere, capitaneum, pulveres, Tharask et centum pixidarios, absque istis civitas non poterit salva stare. Utique capita illorum, qui in civitate erunt, maioris estimandi sunt, quam unum Tharask, quia illum Tarask ad turtim ponerem. Exinde totam partem civitatis et campi defendere poterunt, et profecto plusquam necessarium erit, si civitas ista manebit dei adiutorio maior pars Saxonum et presertim Sedis Cibiniensis manebit. Si vero in manus hostium devenerint quod, deus precaveat, omnes partes inferiores huius regni in manibus hostium essent. Exinde reliqua pars Saxonum de facili convinci posset. Dom. vestra rev. hoc ita procuret, ne defectus in his committatur. Nemini enim plus nocebit quam dominis Cibiniensibus, si secus facerent. Quia civitas ista eis tanquam unum antemurale est. Nunc non intelligunt, sed quod absit, postea cum damno illorum intelligerent. Novitates ex servitore Viti (?) avide audire desidero. Suplico examussim, mihi ea rescribere dignetur. Cui me et servitia mea comendo. Ex Zazsebes f. 2. post Matthei 1529. Servitor Marcus Pemfflinger.

Pixidarii qui hic sunt, non habent plenam solutionem, adhuc f. 4. deficiunt. Civitas ista eis solvere non habet, et ita recedere Voluerunt. Civitas misit unum civem pro disponenda pecunia. D. vra det ei bonam spem et nihil tale vel bilem ostendat.

Titlulŭ: Reverendissimo Domino Nicolao de Gherend episcopo Transsilvaniensi Thesaurario regio ac domino suo observandissimo.

Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. N. F. VI Band. pag. 423—425.

CCCCXXXIII.

1529. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, confiscă pentru nota de infidelitate tóte moşiile lui *Paulŭ Sente* din districtulŭ Mihadiei şi le conferesce nobilului Michaiŭ Sebeşŭ din Bănatŭ. 1529.

Nos Joannes dei gracia Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc. memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis. Quod Nos consideratis fidelitate, et seruicys fidelis nostri Agilis Michaelis Sebessy, Que ipse sacre primum huius Regni nostri Hungarie corone, et deinde Maiestati nostre pro locorum et temporum diuersitate cum summa fidelitatis constancia exhibuit et impendit, vniuersa bona et quelibet Jura possessionaria pauli Zenthe in districtu de Myhald existencia habita, Que ex eo quod idem paulus Immemor fidei fidelitatisque sue, qua nobis tamquam vero legitimo et coronato Regi Hungarie tenebatur, contra publicam constitucionem tocius Regni nostri Ferdinando, nostro, et ipsius Regni nostri

publico hosti adhesisse, partesque eius fouisse, per hocque notam perpetue infidelitatis, ac crimen lese nostre Maiestatis palam incurrisse dinoscitur, ad sacram dicti Regni nostri Hungarie coronam, collacionemque nostram Regiam, iuxta antiquam et approbatam eiusdem Regni nostri consuetudinem atque legem rite et legittime deuoluta esse perhibentur et redacta, simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinencys quibuslibet, Terris scilicet Arabilibus cultis et incultis, agris pratis pascuis campis, fenetis, siluis, nemoribus, montibus, vallibus vineis vinearumque promonthorys, Aquis fluuys piscinis piscaturis aquarumque decursibus, Molendinis et eorundem locis. Generaliter vero quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existencia, premissis sic vtprefertur stantibus et se habentibus, Memorato Michaeli Sebessy, suisque heredibus et posteritatibus vniuersis dedimus donauimus et contulimus, Immo damus donamus et conferimus Jure perpetuo et Irreuocabiliter tenenda possidenda, pariter et habenda, saluo Jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, Quas in formam nostri priuilegy Redigi faciemus dum nobis in specie fuerint reportate Datum in Ciuitate nostra lyppa in crastino festi Beate Margarethe virginis et martiris: Anno domini Millesimo Quingentesimo vigesimo nono, Regnorum nostrorum predictorum Anno tercio.

(L. S.)

Pesty, A. Szörényi Bánság. III. pag. 181—182. Originalulŭ pe chârtie în archiva familiei Macskási.

CCCCXXXIV.

1529. 1529. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, confiscă moşiile nobililorŭ Nicolae, Petru, şi Martinŭ din comuna Grindŭ în Transilvania, fiindŭ-că trecuse pe partea adversariului seu, a regelui Ferdinandŭ, şi dênsulŭ dăruiesce apoi moşiile aceste oraşului Cluşŭ, pentru serviciile credincióse, ce i le făcuse la diferite ocasiuni.

Nos Joannes dei gracia Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc Memorie commendamus tenore presencium significantes. Quibus expedit Vniuersis, Quod nos consyderantes in animoque nostro Reuoluentes. fidem constanciam. ac fidelium seruiciorum gratissima. cumulataque merita fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum. Judicis, Juratorum. ceterorumque ciuium et Inhabitatorum. Ciuitatis nostre Koloswariensis. Que ipsi Maiestati nostre. Superiori tempore. cum ab hoste nostro Ferdinando Iniuste persequeremur. nobis in medio ipsorum per certos dies agentibus. cum summa fidelitatis constancia exhibuerunt et Impenderunt. Horum Igitur intuitu volentes Nos eosdem ciues nostros. gracia et liberalitate nostra Regia prosequi, Totales possessiones,

Maghyar Banya Byky. et olah Banya Byky, in de Kolos. ac Zenthmarthon vocatas in de Thorda comitatibus parcium Regni nostri transsiluanarum existentes et habitas. Que Nicolai Petri et Martini de Gerend prefuissent, Sed ex eo quod ipsi Immemores fidei et fidelitatis ipsorum, Qua nobis uero legitimoque et coronato Regi Hungarie astricti erant contra publicam constitucionem tocius Regni nostri Hungarie. Ferdinando. nostro eiusdemque Regni nostri Hungarie publico hosti adhesisse partesque eiusdem fouisse, et multa perperam egisse per hoc que Notam perpetue Infidelitatis ac crimen lese nostre Maiestatis palam Incurrisse dinoscuntur, ad Sacram dicti Regni nostri Hungarie coronam consequenterque collacionem nostram Regiam Juxta antiquam et approbatam eiusdem Regni nostri consuetudinem atque legem. Rite et legittime deuolute esse perhibentur et Redacte. Simul cum cunctis suis Vtilitatibus et pertinentiis quibuslibet. Terris scilicet arabilibus. cultis. et incultis. Agris. pratis pascuis. campis. fenetis. Siluis. Nemoribus. Montibus. Vallibus Vineis. Vinearumque promonthorys. Aquis. fluuys. piscinis, piscaturis aquarumque decursibus. Molendinis et eorundem locis. Generaliter vero, quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quouis Nominis Vocabulo vocitatis sub suis veris metis et antiquis existentes et premissis sic ut prefertur se habentibus. Memorate Ciuitati nostre Koloswariensi et per consequens Judici et Juratis ceterisque ciuibus et inhabitatoribus eiusdem Ciuitatis nostre ipsorumque heredibus et posteritatibus Vniuersis dedimus donauimus et contulimus. Immo damus donamus et conferimus Jure perpetuo et Irrevocabiliter tenendas possidendas pariter et habendas Saluo Jure alieno harum nostrarum Vigore et testimonio litterarum mediante Quas in formam nostri privilegy Redigi faciemus dum nobis in specie fuerint Reportate Datum in Ciuitate nostra Lyppa secundo die festi Diuisionis Apostolorum. Anno domini Millesimo Quingentesimo vigesimo nono Regnorum vero nostrorum Anno tercio.

Jakab, Oklevéltár Kolozsvár története elsö kötetéhez. I. pag 370.

CCCCXXXV.

1529. *Ionŭ Zapolya*, regele Ungariei, scrie lui Stefanŭ Bathori se céră dela *voivodulŭ Moldovei* maşinele de resbelŭ, ca se distrugă zidurile oraşelorŭ săsesci din Transilvania, carî se au declaratŭ pe partea regelui Ferdinandŭ din Bohemia. Regele Ionŭ Zapolya învită pe Stefanŭ Bathori se predée voivodului din Moldova Cetatea-de-baltă şi oraşulŭ Bistriţei. 1529.

Joannes etc. Magnifice etc. Quamvis ad litteras vestras ad nos de castris sub Zazsebes nuperrime metatis datas, nudius quartus brevissime responderimus, nunc tamen latius ad singulos ipsarum litterarum articulos respondemus. Quod inimicos nostros persequi, et interim non cessare vos decrevisse scribitis, donec de partibus illis ejiciantur, approbamus, et vos rogamus,

sic faciatis, neque interim est quiescendum, nisi ut repellantur, regnumque sit pacatum auxilio Dei. De cultura, et excisione salium et provisione Camerarum, ac custodia earundem, in prioribus litteris nostris, vobis informationem dedimus, juxta illam itaque informationem in hoc procedatis. Fidelitatique itaque vestrae committimus, ut his omnibus ita provideatis, ne aliquid damni committatur.

De missione bombardarum et magistrorum bombardariorum curam diligentius adhibebimus, ut ad vos, quam primum fieri possit, deferantur, verumtamen magno, ut scitis, labore, magnisque sumtibus illarum missio fiet. Bonum igitur foret, Dominum Vajvodam Moldavum inducere, ut bombardas ad diruendum muros civitatum, ac aliarum munitionum aptas adduci faciat, et credimus Dominum Vajvodam, dummodo nostro nomine petatur, libenter daturum, et facturum. Item, ubi de gentibus plebeis, et communitate eorum, scribitis, diu retineri, et exercituare non posse, ideoque summe necessarium esse, stipendarios ad numerum 3000 vel, si necessitas ita expostulabit, etiam 4000 vobiscum habere tam diu, donec partes illae pacificabuntur. Credimus tamen plerosque ex Nobilibus, nostris scilicet fidelibus, esse, qui nostro nomine requisiti, ad rationem et sortem futurae solutionis servitiorum suorum, vobiscum militare (velint); de medio etiam Siculorum certam gentium partem, ad aliquod tempus, speramus, vos posse ordinare.

Quapropter vestram fidelitatem rogamus, velit de conservatione hujusmodi Stipendiariorum, et solutione eorundem, vel mutuo de civitatibus, Capitulo, aut Plebanis, vel alia via sic providere, ne defectus in eorum conservatione committatur, de bonisque mobilibus, vel colonis infidelium nostrorum poteritis aliquam summam extorquere. Quocunque igitur modo, et via poteritis, provideatis, tamen, si absque expensis Magnatum fieri poterit, provideatis. Haec enim prudentiae et fidei vestrae committimus, proventus vero nostros, integros nobis conservate, nam scitis, quantum expensarum habemus. Sed, si nullatenus solutionem stipendiariorum, ipsis alibi praemisso modo invenire possetis, ut non dispergantur, et in nostris negotiis aliquis defectus non commitatur, etiam de proventibus nostris, in quantum tamen parcius poteritis, ipsis provideatis.

De restitutione castri Kykellövár curetis quam primum, castrum illud manibus Domini Vajvodae Moldaviensis remittere: de Bistricia vero, ut intelligatis, quamvis nos tam per oratorem dicti Vajvodae, quam etiam Michaelem Jaksy intimaverimus restituere, punitione tamen prius nobis accepta. Ergo, si ita fieri poterit, ut Vajvoda non incidat desperationem in procrastinatione restitutionis, tunc accipiatis statim manibus vestris, tali conditione, ut illi de manibus vestris restituatis, et, ubi in vestris manibus habueritis, modus iste sit, ut omnes cives potiores captivetis, et majorem quam poteritis, summam ab eis extorqueatis, super pertinentias ejusdem similiter, quia sunt satis divites, et non parum lucri nobis exinde facere poteritis. Tamen nobiscum fideliter agatis.

Causam captivitatis istam promulgare debebitis, quod propterea ipsos cives captivastis, quod rursus denuo aliam excogitassent, et fecissent prodi-

tionem. Nam litteras, quas ad inimicos nostros scripsissent, hic in Hungaria devenissent ad nostras manus, et sic etiam ipse Vajvoda hujusmodi punitionem leviore animo sufferre poterit.

De Vajvoda Transalpinensi provideatis, ne gentes illius frustra Transsilvaniam ingrediantur, et desolationes per illos inferantur, cui nos scripsimus, ut mandato Caesareae Majestatis se conformet[1], et ea, quae sibi per Majestatem suam intimata, et commissa sunt, faciat, et exequatur. Scripsimus etiam, ne Saxones nostros, qui ad obedientiam, fidelitatemque nostram redierunt, impediant, neque devastationes in illorum medio fieri permittat. — — Dat. in civitate nostra Lyppa, feria 2. proxima ante festum Beatae Magdalenae 1529.

Pray, Epistolae procerum regni Hungariae. Pars I. pag. 344—347.

CCCCXXXVI.

1529. *Petru, voivodulŭ Moldovei*, scrie cetăţenilorŭ şi locuitorilorŭ din districtulŭ Bistriţei, că Ionŭ, regele Ungariei, i-a dăruitŭ dênsului oraşulŭi şi districtulŭ Bistriţei, şi fiindŭ-că locuitorii acestui districtŭ refusă, se i se supună, dênsulŭ va asedia oraşulŭ şi pe toţi rebelii i va trage în ţépă. 1529.

Petrus Vajvoda Dei gratia Dominus Regni Moldaviensis! prudentes et circumspecti fideles nobis sincere dilecti! Non est vobis incertum Serenissimus Dominus Johannes Rex Hungariae Dominus noster Clementissimus obsequia diversa nostra Civitatem Bistriciae, cum Comitatu suo magnificenter nobis condonavit, ut non possumus considerare, quo pacto estis adeo rebelles, et nobis consentire recusatis, arbitramur ex temeritate vestra, et rebellione vestros amittere proles. Et jam sciatis pro certo nos obsidere Civitatem Brassoviam, unam turrim eorum fortissimam ingeniis, Deo dante, obtinuimus, et a fundamento dilapidabimus, et omnes in ea praesidentes vinculis torquemus, et Civitatem autem Deo duce habebimus. Hinc vero vertemus exercitum nostrum adversus vos, et si illuc exspectetis adventum nostrum, sciatis bene, vos a majore usque ad minimum tum verubus, quam et ad frustra (frusta) dividere faciemus. Sed quoniam optatis salutem, et incolumitatem ex vestris medio potioribus et specialibus sex, ad nos causas salutis, et remedii vestris deputatis, et ad fidem nostram et Consiliariorum nostrorum non impediemus, et adhuc damna vestra in promontoriis Vinearum iterum vina vestra recuperare mutemus, reddique faciemus, exercitum illud nostrum revertemus iterum ad nos, et

---

1) Id enim Vezirius Laskio, ut hic in suis ephemeridibus scriptum reliquit, promiserat. Vajvoda Radul faciam, ut vadat, et ita et Bogdanos, bombardas, quae vis in mutuum, donabo tuo Domino etc. *(Pray).*

vos in pace, et consvetudinibus vestris conservabimus. Datum penes Brassoviam Die Dominica ante festum omnium sanctorum anno 1529.

Alle Sprachfehler in den Briefen Peters IV. finden sich auch im Original.

Aus dem Bistrizer Magistrats-Archiv.

Transilvania. An. 1874 pag. 120. Din colecţiunea contelui Jos. Kemény.

CCCCXXXVII.

1529. 1529. *Petru, voivodulŭ Moldovei*, scrie de nou cetăţenilorŭ din Bistriţă, că regele Ionŭ i-a dăruitŭ dênsului cetatea dela Unguraşŭ, şi astŭ-felŭ trupele sale vinŭ se ocupe oraşulŭ Bistriţei, ér dênşii se nu se opună, fiindŭ-că altŭ-cum i va tăia pe toţi.

Petrus Vajvoda Dei gratia Dominus terrae Moldaviensis! prudentes et circumspecti fideles subditi nobis delicti! Credimus nos vos latere, Castrum Balvanyos in subditionem nostram a regia majestate Domino nostro clementisimo Johanne Rege dotatum adjecisse, et est in potestate Domini nostri, et deinde pugnatores nostri venerunt obsidendi et pugnandi causa, et eripiendi Civitatem Bistrichiae ita Deo dante, veluti infidelibus accipiant in imponant ditionem nostram. Et siquid contradixeritis, tunc vineas vestras, a radicibus dissecent, et Civitatem vestram circum circa, donec nos illuc ibimus, subjaceat, et si ad manus nostras concedere nolueritis, vos una cum pueris vestris detruncari, ac decolari Castellani nostri debeant, et jam nos sumus istic contra rebelles Regiae majestatis, vos interim visitare volumus severissime et vos inspiciatis salutem puerorum et consanguineorum vestrorum et forte vobis ultima spes erit, quam a vobis violenter Civitas Bistriciensis accipietur, non libenter velemus ulcisci super vos, si non essetis adeo rebelles, quia multa temerarie agitis, quae agere non deberetis, et non cogitatis annum intregum inibi non implere, donec capita vestra manus nostra ceciderit. Et ergo si volueritis benevole Castellanis nostris dare, vobis omnibus pax aderit, et nullum impedimentum habebitis. Datae Brasoviae feria 6. post festum Nativitatis B. Mariae Virginis 1529.

Aus dem Bistrizer Magistrats-Archiv.

Transilvania. An. 1874 pag. 120—121. Din colecţiunea contelui Jos. Kemény.—In documentulŭ acesta întîmpinămŭ érăşĭ mai multe erori, parte gramaticale, parte din copiare. Noi însĭ, l'amŭ reprodusŭ întocmai dupĭ cum se află publicatŭ în «Transilvania».

CCCCXXXVIII.

1529. Judeţulŭ Braşovului scrie cetăţenilorŭ din Sibiu, că *voivodulŭ Moldovei* s'a întorsŭ către casă cu tóte trupele sale, dar a făcutŭ mari devastări în Secuime. 1529.

Prudentes et Circumspecti Domini fratresque nobis plurimum honorandi. Dominacionibus vestris id veraciter significamus, Moldauiensem Wayuodam cun cuncto suo exercitu esse in redeundo domum, confiniaque nostra ante occupata dereliquisse. An palliate fidelitatis erga Serenissimum Principem nostrum Ferdinandum sit, Joannis Zapolyani factionibus fauendo, tempori committimus omnia in lucem proferenti. Quas inter fratres et dominos vicinosque nostros Siculos vastaciones Moldauienses fecerint, commemorare in presens supervacaneum censemus, quod eas cum ex litteris nostris tum ex nuncijs dominorum Siculorum liquido vobis constare perspectum habeamus. Corone pridie Apollonie virginis Anno domini 1529.

Judex et Jurati Ciues Ciuitatis Brassouiensis.

Szabó, Székely Oklevéltár. II. pag. 18—19. Originalulŭ în archiva naţiunei săsesci din Sibiu, de unde s'a publicatŭ Eder în Scriptores rerum Trans. Tom. II. Vol. I. 68.

CCCCXXXIX.

1529. *Ioanŭ Zapolya*, regele Ungariei, conferesce oraşului Lipova din comitatulŭ Aradului dreptulŭ de oraşŭ liberŭ regalŭ, avêndŭ se se bucure de aceleaşi libertăţi şi privelegii, de cari se bucură şi oraşulŭ Buda. 1529.

Nos Joannes Dei gratia Rex Hungariae, Bohemiae, Croatiae, Marchio Moraviae ac Lusatiae, et utriusque Silesiae Dux etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis : Quod cum post illam infelicem ac calamitosam, memorabilemque cladem Serenissimi Principis Domini Ludovici Regis Hungariae et Bohemiae etc. Domini et Praedecessoris nostri felicis memoriae a potentissimo Caesare Turcarum Zulimanno in Campo Mohácz acceptam, in qua idem Dominus Ludovicus rex, cum multis Praelatis, Baronibus, et Nobilitatis Hungariae magna parte, pro fide ac religione christiana honesta morte occubuit, unanimi voto ac suffragio totius nationis hungaricae, paucissimis duntaxat nostris et propriae patriae proditoribus (quos partim egestas rei familiaris, partim odium et privatae utilitatis spes a vera via, veroque patriae amore in factionem Ferdinandi electi Bohemiae Regis transversos egit) exceptis, juxta morem et antiquam consvetudinem ipsius Regni nostri Hungariae, in Regem fuissemus electi, solemniterque coronati; et cum deinde dies noctesque id meditaremur atque agere-

mus, ut hanc adflictam patriam possemus ab externo hoste defendere, et amissa temporibus superioribus recuperare, rebusque Regni nostri ita consulere, ut non solum regnicolae nostri indemnes conservari, verum reliquus quoque christianus populus, sicuti annis abhinc centum et quinquaginta, ita deinceps nostri sangvinis protectione in pace et tranquillitate consistere vivereque possent: ecce adfertur ad nos Ferdinandum ipsum contra omne jus, fasque regnum hoc nostrum armata et hostili manu invasisse; civitates quasdam nostrae ditionis suas fecisse, et per illos, quos praetulimus, paucissimos, factionis suae ministros praecipuos, Posonii in Regem Hungariae se eligi procurasse; quorum tandem proditione et perfidia multum agitati, postremo ex regno nostro secedere, et ad fines regni Poloniae migrare fuissemus coacti, in quo nobis quinque circiter mensibus agentibus, postquam inde favente et res nostras prosperante Deo Optimo Maximo, ad hoc peculiare Regnum nostrum Hungariae regressi fuissemus, et demum in hanc Civitatem nostram haereditariam Lippa denominatam, rebus nostris ita exigentibus divertissemus, fideles nostri, prudentes et circumspecti Judex et Jurati caeterique cives et inhabitatores ejus civitatis nostrae (qui fidelitatis eorum memores, tempore inediae, nec minis, neque honoribus, sed neque praemiorum oblatione a vera ipsorum erga nos fide, amore et observantia abduci potuerunt) adventum nostrum gratanter exspectantes, nos benigne exceperunt, facultatibus ipsorum non parcentes, omnia necessaria juxta exigentiam virium ipsorum pro voto nobis administrarunt. Ut igitur tantam dictorum civium nostrorum in nos fidelitatem, observantiam, fidemque, constantiam et gratam hospitalitatem, aliquo genere munificentiae nostrae regiae rependisse videamur: praedictam Civitatem nostram Lippa, consequenterque cunctos inhabitatores ejusdem praesentes et futuros, in numerum consortiumque ac coetum Liberarum Civitatum Regni nostri Hungariae adscribimus et aggregamus, et eandem libertatis praerogativam, qua Civitas nostra Budensis gaudet fruiturque, perpetuis semper successivis temporibus utendam decorandamque statuimus; praeterea volentes praedictos Cives nostros uberioris gratiae nostrae dono prosequi, eosdem ab omni solutione censuum ordinariorum, ad castrum nostrum Lippense annuatim cedere et provenire debentium, item aliarum taxarum et contributionum subsidiorumque et lucri Camerae nostrae, de medio ipsorum hactenus qualitercunque solvi consvetarum; insuper a solutione quoque tributorum et teloniorum, vectigaliumque quorumcunque, ubivis et in quibuscunque locis istius regni nostri Hungariae exsistentibus, in perpetuum duximus eximendam, liberandam, et supportandam; imo eximimus, supportamus, et libertamus praesentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris universis et singulis, Praelatis, Baronibus Proceribusque et Nobilibus, item moderno, futurisque Thesaurariis nostris, eorumque vices gerentibus, ac Dicatoribus, et Exactoribus praedictarum taxarum et contributionum nostrarum, nec non Comitibus, Vice-Comitibus, et Judlium quorumcunque Comitatuum, praeterea Provisoribus, Castellanis, Vice-Castellanis, caeterisque Officialibus castri nostri Lippa ac aliorum quorumcunque, — nec non Prudentibus et Circumspectis Judicibus, Juratis, caeterisque civibus et inhabitatoribus quarumcunque Civitatum, Oppi-

dorum, Villarum, et Possessionum, rectoribusque earumdem, nec non teloniatoribus, tributariis, vectigaliumque exactoribus, tam nostris quam aliorum quorumcunque, cunctis etiam aliis cujuscunque status et conditionis hominibus ubivis constitutis et commorantibus, praesentium notitiam habituris, harum serie firmissime committimus et mandamus, quatenus a modo in posterum, perpetuis successivis temporibus, a praefatis civibus et incolis dictae civitatis nostrae Lippa, modernis et futuris, nullam penitus taxam, sive contributionem, lucrumque Camerae nostrae, ac censum ordinarium exigere, seu exigi facere audeatis; praeterea dum et quandocunque praefati cives et inhabitatores dictae civitatis nostrae Lippae aut alter eorum praesentium scilicet ostensores ad vestras terras, tenuta, officiolatus, ac vestri in medium, nec non tributorum et teloniorum loca, privatim, vel cum rebus et mercibus eorum pervenerint, vosque, aut alterum vestrum requisitos habuerint: extunc vos eosdem hominesque et familiares ipsorum, una cum universis rebus, mercibusque, ac curru, bobus, equis et navibus quoque ipsorum, tam in eundo, quam redeundo, ubique libere, pacifice, secure et absque omni impedimento, solutioneque tributorum et teloniorum abire permittatis et permitti facere modis omnibus debeatis et teneamini, et quilibet vestrum debeat et teneatur, et secus gratiae nostrae sub obtentu facere non praesummatis. Praesentes autem (quas in evidens testimonium praemissorum, sigillo nostro secreto, quo ut Rex Hungariae utimur, impendenti communiri faciemus) post earum lecturam semper et ubique reddi jubemus praesentanti. Datum in praenotata Civitate nostra Lippa, in festo Beati Ladislai Regis et Confessoris A. D. 1529. Regnorum vero nostrorum anno tertio.

Fabián, Arad vármegye leirása. I. pag. 240—243. După transumptulŭ principelui transilvanŭ Gabrielŭ Bathori din a. 1611.

CCCCXL.

1529. *Petru de Rupe*, priorulŭ călugărilorŭ dominicani din Sighisóra notézä 1529.
într'unŭ manuscriptŭ evenimentele petrecute în Ungaria şi în Transilvania la anii 1526—1529, anume, cum a devastatŭ *voivodulŭi Moldovei* Transilvania la a. 1529, şi dênsulŭ ascunde manuscriptulŭ acesta în zidulŭ bisericei dominicane, pentru memoria timpurilorŭ viitóre.

Item Anno Christi 1529 fuerunt tempora multum periculosa ferme per totam Christianitatem Nam Roma spoliata est 1527 per Exercitum Imperatoris Carolj qui Imperator continua gessit bella contra Christianos Regem francie prostrauit et vinculis ipsum ligauit Rex vero Ludouicus rex Ungarie fraudenter occubuit post stragem quem (sic) cum thurco habuit in regno suo Nam Johannes de Zapolia Comes Ciculorum et Wayuoda transsiluanus se ad

certamen et ad pugnam cum populo collecto absentauit et regni apicem per Phas et ne phas sibi vsurpauit et hoc anno 1526 Quem ferdinandus rex de sede Budensi potencia eiecit atque Gubernacula regni cum Corona suscepit cum maxima Jactura tocius prouincie Perinde regnum diuisum est Vna pars Johannem regem fauore et defensione prosecutus (sic) est Altera pars ferdinandum Quare ipse Johannes de Zapolia rex potencia ipsius Cesaris thurcarum in statum et locum restitutum est atque dignitatem pristinam Qui Imperator ascendit versus Austriam et quiquit ibi actum cum eo fuerit relinquo narrandum quia quousque nil certi scribere potui Item ab hijs perturbacionibus Ipsa Transsiluania expers fuit minime Nam Moldauensis fretus auxilio Thurcorum et Tartarorum venit cum valida potencia ad Transsiluaniam 1529 eo tempore quo Cesar thurcorum ascendit versus Vyennam et conflictum habuit cum Comite Valentino Thürk Thömeswariensi et infinitum populum interemit atque spolia secum in terram Moldauiensem transduxit prostauitque totam transsiluaniam In quo certamine et pugna Episcopus Scanadiensis interfectus est Denique Iterato prope festum S. Galli exiuit et Wyllas Igni combusit quis vero finis nouit ille qui sidera regit Malunt pocius homines morj quam viuere dum ista scripsi egit pugnam volens Brassouiam sibi subiugare et Bystriciam Ideo finem rei ponere non possum Insuper Concio Ciculorum per totam Transsiluaniam debachatj sunt Saxones Villas combusserunt necnon 400 domos in Segeswar, tollentes spolia multa nimis qui ecciam euocarunt Wayuodam Moldauiensem atque Transalpinensem contra Saxones et sic ipsj Saxones non habentes ex aliquo auxilium solum ex Deo Denique obsederunt Castra et opida atque Ciuitates videlizet duarum Sedium quorum dominium ipsis occupauerunt et ad presens obtinent atque fortalicium in Stolczemburch et alia multa nimis que narrare poterunt cuncte naciones et filij eorum narrabunt filijs suis in generaciones alteras et hoc non sine causa Nam sicut peccatum primorum nostrorum parentum nos deiecit in hanc Vallem miserie et perturbacionis sic peccatum nostrum nobis ista generauit His namque diebus neque amor neque timor dei in cordibus nostris est Inherent ferme singuli doctrine Erroris Martini Luter Mandatum Ecclesie contempnentes atque Ministros Carnes ferijs sextis atque Quadragesimatj tempore vorantes ac comedentes necnon Lacticinia Excommunicationes vilipendentes atque pro nullo estimantes famulos domini persequentes Sacerdotalem statum pariter Ipsos quoque bonis ipsorum spoliantes de quibus dicit deus Nolite tangere Christos meos Ec. atque Apostolus Qui vos perturbat portabit Iudicium Ec. Denique Sacra nostra religio multis perturbacionibus vexata est Prior Conuentus fr. Vitalis cum socio Cibiniensi Incarceratus in loco tenebroso est per Magistrum Ciuium Ciuitatis Cibiniensis sine vllo delicto Insuper publicum edictum habentes vt dimisso loco extra Ciuitatem se transferent Preterea et Iste Conuentus passus est non paruam Jacturam Nam tribus vicibus manu hostilj populus communis ingressus est volens inferre violenciam fratribus sed benigno responso accepto ex priore redierunt ad sua nil malj alicui inferentes Sumus tamen coactj magnam colere pacienciam Insuper aliud querentes modum Ciuitatenses petentes XXV marcas argentj de Sacristia sed iterum preuenti cum pia exhibicione vt tollerent que

viderent superfina nil tulerunt Igitur qui legerit ista penset que passi sunt fratres nostrj Quia non est locus In Contrata preter Conuentus Odwarhelensem et Albensem qui non timuit exterminium fratrum et hoc Anno 1529 Ista Cursiue ponere volui Ego fr. Petrus de ruppe Prior domus et recondere in Muro In Scrutinio pro Memoria futurorum petens humiliter quincunque repererit reuoluat mente sedula hoc maximum malum quod perpessi sumus nostris in diebus Denique omni hora timemus nobis inferre mortem dicentes cum Apostolo Mihi viuere Christus est et morj lucrum Ec. Gloriari nos oportet in eo qui nos per illa ad se vocare dignatus est.

Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. N. F. V Band. pag. 27—29.

CCCCXLI.

1529. Notiţe contemporane manuscrise despre evenimentele din anulŭ acesta. 1529

1529. Hoc anno creuerunt vina mediocria
triticum creuit optime sed hostes cremarunt multum.

4. Jan. Radul wayda transalpinensis cum filio per suos dolose truncatus est capite.

Febr. In hebdomada ante Dominicam Estomihi Petrus Wayuoda Moldauiensis graui indignacione erga Siculos motus ob latrocinia suis illata et interfectiones suorum ac indignis relacionibus sibi factis, potente manu Siculiam intrauit Sedes solo equauit, magna preda hominum iumentorum abacta.

Iunius. 22 huius mensis Nicolaus de Gherend Episcopus transsiluanensis Valentinus thewrek comes themesiensis Stefanus Maylad aulicus Regius Marcus pemflynger Judex regius Cibiniensis infeliciter pugnauerunt contra Moldauiensem Wayuodam in Barcia circa Feldwar Siculi ante signum pugne terga veterunt, quod fuit causa vt et alii fugerent prelium vix durat vsque — — affatur; multi in prelio plures in fuga ceciderunt

25. Aug. Transalpinenses exusserunt orbo
26. » iidem exusserunt omnes possessiones hervard?
31. » iidem incenderunt nependorf
1. Sept. iidem exusserunt Kleyn et gross Schyr et hanbanch
2. » exusserunt mechelsdorf wezewd
3. » iidem exusserunt schorystyn
19. » Nuncius Wayde Moysis comercia optat

22. Sept. Simon deak circa vineas Mylbach multos homines cepit et obtruncauit

Castellanus de Kykelewar nomine sui domini a duabus Sedibus amicitiam et pacem comerciaque libera optauit.

14. Novemb. Simon deak de wyncz fugatur

Archiv der Vereines für sieb. Landeskunde. N. F. XV Band. pag. 58—59. Dintr'un calindariŭ tipăritŭ la a. 1513.

CCCCXLII.

1529. 1529. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ procuratorilorŭ din oraşulŭ *Braşovului.* Diferite date referitóre la intrarea în Transilvania a *voivodului din Moldova.* (Estrase).

Anno domini milesimo quingentesimo vigesimo nono electi sunt procuratores prudentes et circumspecti Rud. Thomas Peter et Johannes Kynnyngs Schmet, qui perceperunt et exposuerunt pecunias civitatis ut infra scriptum est, de quibus suo tempore daturi sunt racionem.

Item pro pulvere bombardico siculis divendito tempore eruptionis waywodae Moldauiensis . . . . . flor. 2 asp. 4

Item pro medio cent. sulphuris egregio domino Stephano Maylath praefecto fogaraschiensi vendito . . . . . flor. 2 asp. 46½

Item Udalrico bombardario qui bombardas appromptuavit, dum waywoda Moldauiensis in Siculia tres sedes exussit, sabbato ante purificationis Mariae erumpens . . . . . asp. 6

Item dum castellanus Fogarschiensis Johannes More ad nos venisset, pro dissecatione glaciei, ut piscina piscari posset mercenariis . . . . . asp. 13

Item Tatul Egiptio pro reparatione terebrae cannalium flor. 1

Item sabbato post Egyptiis et coriariis in terebranda bombarda iuvantibus pro bibalibus . . . . . asp. 6

Item Egyptio cuidam, qui perussit 229 cannalia ad usus civitatis comparata . . . . . flor. 1 asp. 40

Item Egiptio cuidam Nicolao, pro 600 clavis lacz et aliis multis laboribus in pontibus portarum reparandarum habitis una summa . . . . . flor. 1 asp. 19

Item Egiptio Tatull in bombardis civitatis adaptandis laboranti . . . . . asp. 12

Item Egiptiis pro exportatione lignorum et rectificatione clavorum . . . . . asp. 10

Item pro zonis et funibus ad bombardas emptis dum wayda Moldauiensis erupit, in quo miserrimo conflictu, ne dicam fuga turpi bombardae omnes pariter cum gentibus nostris pe-

riere et per Moldauienses abductae sunt, tantam cladem Barczia numquam vidit sibi illatam . . . . . asp. 32

Item Nicolao Egiptio in magna bombarda laboranti in fabricandis uss, circulis ferreis et clavis illi dantur . . . . . asp. 31

Item Egiptiis in monasterio demoliendo laborantibus pro bibalibus . . . . . asp. 16

Item Egiptiis in destruendo ac demoliendo monasterio Franciscanorum laborantibus pro bibalibus . . . . . asp. 6

Item domino Petro Ruffo pro uno ligone, et una vulgo Kyll haw ad castrum Thyrcz, dum Valachi id oppugnarent . . . asp. 16

Item domino Laurentio plebano, plebano ecclesiae sancti Martini extra civitatem isto anno mirum in modum per Moldauos profanatae: in suo salario . . . . . flor. 28

Item comiti Egiptiorum pro una catena ad tollonem portae Petri parata . . . . . asp. 6

Item pro cannalibus sive imbricibus ad turrim montis Martini per dominum Joannem aurifabrum emptis tempore conflictus Moldauici triduo ante festum beati Johannis baptistae habiti circa Fœldwar . . . . . asp. 12

Item Egiptiis quod uno die in defringendo monasterio laborarunt . . . . . asp. 12

Item eisdem ibidem laborantibus pro bibalibus . . . . asp. 8

Item feria sexta post Margaretae Bolgaris ultimo in monasterio defringendo laborantibus unam urnam vini donatam pro asp. 8

Item Egiptiis quod magnam bombardam in impingendo seu illigando perfecerunt . . . . . flor. 1 asp. 34

Item pro decem saccis carbonum . . . . . asp. 10

Item Egiptiis globos ad magnam bombardam fabricantibus pro victualibus . . . . . asp. 25

Item pro uno plaustro carbonum . . . . . asp. 32

Item Egiptio Tatul . . . . . asp. 8

Item rursum Egiptiis in fabricandis globis laborantibus asp. 40

Item Egiptiis, qui stabula hic in civitate trans murum civitatis retro Petrum Angeli defregerunt, bibales . . . . . asp. 10

Item Tatul Egiptio 3 korre pixen afferranti et impingenti . . . . . flor. 4 asp. 12

Item Egiptiis lapides ad ante murale aedificandum circa ecclesiam divae Catarinae portantibus . . . . . asp. 10

Item Egyptiis in demoliendo monasterio Franciscanorum laborantibus bibales . . . . . asp. 10

Item Egiptiis pro afferratione minoris novae bombardae in salarium . . . . . flor. 2

Item eodem die 12 mercenariis cementa monasterii Franciscanorum eruentibus et harenam crate colantibus una summa in rationem trium dierum . . . . . flor. 3 asp. 2

Item sabbato post Michaelis Joanni Czeets portitori portae divi Petri in rationem 4 hebdomadarum . . . . . flor. 1 asp. 42

Item eodem die Joanni Czeets portitori portae divi Petri in suo salario . . . . . asp. 23

Item kwka Egiptio in monte divi Martini circa dominum Joannem Aurifabrum laboranti . . . . . asp. 25

Item Nicolao Egiptio quod in propugnaculo montis Martini laboravit dedit uxori ipsius . . . . . asp. 2

Item feria sexta post Simonis et Judae quo die Moldavus munitionem ligneam in veteri arce intra tres hebdomadas extructam igne exussit omnesque nostros homines (praeter tres qui sibi ipsis exitio fuere) captivos in castra sua ultra scaturiginem aquae circa aedem divi Bartholomei, retro saxeum montem (ut vulgo nominant) posita, ex ea munitione captivos duxit, tandemque foedere composito liberos et illesos dimisit, eo inquam die in munitionem montis Martini panes dedi pro flor. 5 asp. 28

Item Petro Egiptio quod aliquos circulos ferreos ad faces tenendas fecerit . . . . . asp. 2

Inscripta et in hanc praesentem rationem redacta quid et quantum in extructione munitionis ligneae circa festum Remigii inchoatae et intra trium hebdomadarum spatium, utcunque ob temporis brevitatem consumatae tandemque in crastino Simonis et Judae quod in feriam sextam cecidit per Moldauos exustae, insumptum et expositum sit, domino villico Joanne Fwx pecunias eas erogante. Praefuit autem archytecturae isti doctor Dominicus professionis dominicanae huius monasterii prior et ceterarum omnium manasteriorum vicarius generalis.

Item Philippo Egiptio ad rationem clavorum faciendorum. asp. 4

Item pro uno utre Brenze ad castrum . . . . flor. 1 asp. 10

Item Egiptiis in arce laborantibus bibales . . . . . asp. 8

Summa summarum tam expositorum domini villici in necessitates hujus civitatis quam etiam molendini circa portam superiorem extructi, quam nec non et munitionis ligneae in pinna altiore veteris arcis inauspicato aedificatae in cuius amissione sive potius exustione duae magnae bombardae una aerea altera ferrea amissae et per Moldauos ablatae sunt, primam diximus glaucam, alteram rubeam ob colores ladulis ipsarum imbibitos. Amisimus et multa alia quae reminisci, renovare dolorem est. Haec omnia ob iuvenile consilium et ferventem aetatem passi sumus. Volebamus hostem eminus et adhuc in Prasmar existentem pixidibus nostris prosternere, cum (tace) non possemus. Haec tibi grata summe posteritas . . . . . flor. 996 asp. 23½

CCCCXLIII.

1529. *Petru, voivodulŭ Moldovei,* confirmă actulŭ, prin care călugărulŭ Eulogie dăruesce bisericei din Salaşani, satulŭ de acolo numitŭ Salaşani, şi pe care-lŭ primise în schimbŭ dela unŭ moldoveanŭ cu numele Ilie. 1529.

(Estrasŭ din originalulŭ în limba slavonă.)

Peter, Woewoda, bestätiget: wienach vor Sr. Hoheit der Mönch Evlogi gekommen und aus seinem guten Willen mit seinem Sohne Eliä, dem Diener Sr. Hoheit, sein aufrechtes Gut, zwei Dörfer am Siret, Namens: Mitestie mit der Mühle am Siret und Sorocinowez unterm Walde vertauscht habe. Diese zwei Dörfer hat er an Eliä gegeben, wogegen Eliä seinem Vater, dem Mönchen Evlogi sein aufrechtes Gut Säläshani überlassen hat. Hierauf hat Evlogi dieses Dorf für sein Seelenheil seiner Kirche in Säläshani geschenkt, die er selbst mit eigenen Händen in seinem Kloster gemacht hat.

V. J. 7037/1529. April 29.

Wickenhauser, Moldawa, 1 Heft. pag. 77—78. — După estrasele, ce le făcuse în a. 1775 Bartholomeiŭ Mazereanu, egumenulŭ mănăstirii Putna, din documentele mănăstiriĭ Moldaviţa.

CCCCXLIV.

1529. *Comerciulŭ Ţĕrei-românesci şi alŭ Moldovei cu Transilvania* pe la Braşovŭ, precum şi esportulŭ comercianţilorŭ din Braşovŭ în Ţéra-românéscă şi în Moldova, după registrele de vamă ale Braşovului. 1529.

De la 2 Iulie 1529 până la 25 Ianuarie 1530 inclusivŭ s'aŭ importatŭ următórele mărfuri:

Abba peciae 8 — czobbel czymer 1 — vellera pondera 4½ — lucie pondera 43½ — cinamonium libr. 6 — flores et nuces muscati libr. 6 — crocus libr. 19 — sericum bakami litter 2 — ficus kantner 5½ und pondera 2 — trichtesch peciae 5 minus ulnae 5 — porci 982 — alumen kantner 3 und libr. 15 — thus, kantner 2 — cayster 10 — piper, kantner 1½ und libr. 140½ — karadschy, peciae 2 — pelles otter 76 — malvaticum, pondera 5 — cete, pondera 141½ — tschismen, paria 95 — lemones, pondera 8½ — vaccae 395 — pelles, pondera 76 — cultelli vitulini 51 — risum, kantner 26½ — kappenekae 235 — sericum, litter 73 — cera, kantner 1, pondera 18 — bombasium, kantner 15½ und libr. 2 — esoces, pondera 88½ — stramatura, peciae 38½ bresler, peciae 2 — halb lyndesch, peciae 2½ — purpian, ulnae 44 — lyndesch, peciae 1½ und ulnae 101 — mechly, peciae 5 ¾ und ulnae 7 — boves 577 — cultelli 1512 — pannum, pecia 1 — extremitates panni cubitos 125 u. noch pro flor. 10 — poligrana esocis, pondus 1 — taffet peciae 2 u. ulnae 90½

— ystar 120 — capitergia bona 114 — capitergia simplicia 225 — capitergia mediocria 10 — domosly, peciae 200 — bogasye, peciae 493 — vbergirt 4 — veitgarrin, cubuli 14 u. noch pro flor. 4 — ender pro flor. 3 u. loftern 150 — uvapassa, kantner 14 — pelles karmasy 66 — tapeta 11 — tapetum magnum 1 — cariofolus, libr. 2½ — zinziber, libr. 14½ — poligrana, pondus 1 — tinctura pro flor. 2 — czucarum pro flor 2 u. pileos 4 — argentum vivum, cubuli 9 — cinguli simplices pro flor. 3 — czichen stückln per flor. 2 — tinctura corrigiatoria, kantner 1 minus libr. 8 — papilia 10 — sericum hermis, litter 5 — pelles 160 — peles rubeae 26 — cingulum sericum 1 — cinctoria 4 u. noch pro flor. 4 — caria turcalia, peciae 4 — papile flaneum 1 — carpones, pondera 944⅝ — cere nigra, kantner 4⅝ u. pondera 8½ — geiszhornchen, kanter 1 — facileta 28 — cinguli 25 — cete, pondera 498½ — cuttes 151.

Pentru mărfurile acestea s'aŭ plătitŭ în bani gata: Flor. 384 asp. 24, *mai de parte:* tschismen 1 Paar, risum, 45 e libr. 10 kappeneka 1 — piper 4 libr. — taffet, ulnae 4½ — cinamonium 9½ lottones — flores et nuces muscati 9½ lottones — crocus 5 lottones — bogasye 12 peciae — uvapassae cubuli 4½.

Importulŭ s'a făcutŭ de către următórele persóne:

Albasch — Abram Tarka — Asbey Armenus — Boyca de Nemoest — Balan de Magurele — Balota de Vaylen — Bora — Bogoslaw de Scopay — Balam de Scopay — Bwyze — Barbul Gymbycze — Bratul de Teysayn — Bartesch Fux — Böra — Bilasch — Benedic — Boyca — Bortscha Janusz — Bilatsch Armenus — Boleny Jorg — Coman (Koman) Nicoleszey (Nicolessy) — Czoana — Woyko Czoana — Cretschun de Eztew — Cristel Hyrser (Hyrscher) — Coste Hoczul — Cristesch — Costa Furka — Coman Tschokyna — Cosma de Tyrkesch — Coman de Busow — Dobre de Terschor (Tersor) — Potro Dobre — Dragomir de Nemoest — Dymytro Florei — Dragomir de Scopay — Dalnaki Albert — Dymytru de Tergouiste — Dymitru de Tersor — Duscha — Dragomir Libba — Dragan — Dragomir de Busow — Demeter de Tatrusch — Dymytre Grecus — Dragoe de Tersor — Dymytru Sirbul — Dymytre de Gergicz — Dimitru al Myrkey — Frecilla — Francz (Franciscus) Schunkabunk — Gerge Bombaka — Gerge Leurda (Lwrda) — Gerge Kandor — Gerge Puynte — Goya — Goylam — Grewen Thayss — Gavrilla — Gal Vector — Gina de Tergouiste — dominus Georgius Blesch — Haydo Laslo — Hyrz — Hadschy — Honnen Hans Tiyesz — Hans Pogner — Johannes Lanio — Iohannes Benkner — Juga — Jeronimus Seyler — Jacobus Hyrscher — Jacobus Textor — Kerestesch (Krestesch) — Krauss Jorg — Kathana (Katana) — Johannes Kemmel — Michael Kemmel — Kolcza de Zutschava — Kolcza Armenus — Kolcza — Koya — Kosta Furka — Koydre de Tersor — Kysch Lorincz — Krellen Simon — Kosta Hoczul — Krellen Jeronimus — Krellen Hannes — Kelemen Koatsch — Kylka de Tirgouiste — Lucas Hyrser — Lanasch Emre — Lecru Bartesch — Lutchen Tong — Ladislaus Famulus — Ladislaus Haydo — dominus Lucas Notarius — Martinus Corriarius — Michael filius domini Pauli — Mayne de Te-

leschun — Manaele de Tersor — Mayne de Nemoest — Medwisch (Meduisch, Medyysch) Jorg — Mathias Lanio — Mostrob de Rybnyk — Mayne de Teyschayn — Myle de Braylla — Mihahele Gygnaf — Mwyndre de Campolongo Melchrem Schlossers Johannes — Mayne de Breylla — Muschat de Marin — Manaylla Martinus Kaytar — Myhay Grecus — Mihal Furka — Moyde — Mihaele — Nakschul (Nacksul, Nagschul) — Nagoe de Kyosd — Nagoe de Teyschan — Nag de Teyschayn — Niculla de Terguiste — Nicola Armenus — Nagoe Pocala — Nadg Emre — Niculla de Tersor — Nicula Grecus — Oes Jorg — Potro de Artschest — Partasch (Partass) Sigmund — Paul de Bragarest — dominus Paulus Corriarius — Paytre de Latului (Latulvy) — Palmiklosz Jorg — Pyrosca Michal — Radulecz — Radulecz de Brasso — Rodt Paul de Novacivitate — Radul Roscho — Radul de Scopay — Radul Kray Radul Popey — Radul Macre — Radul Mesdre — Roman — Rodt Tomas (Thomas) — Sagoran de Brasso — Servacius Lanio — Scherb de Tersor — Stephanus Corrigiarius — Stephan de Tergouistia — Scholers Lorincz — Simon Tartler — Schwarcz Metres — Schandor Wulkul — Stephan — Sigmund Gergel — Syan de Tersor — Sylpe Gergel — Tudor Tarka — Torosan — Toader de Artschest — Thorek Gergel — Thoth Ystvan — Thar Balass — Tudor Fuste — Tschoflicka — Tœreck Gergel — Toader de Zyreta — Tschoynte — Thomas Koatsch — Targa Myhal — Todor de Zutschava — Trinka de Berlad — Vaykul de Terschor — Vassy — Vassy (Vassye, Wassy) Sytta — Vassy Sofran — Vulkul (Wulkul) — Vynrichs Thyesz — Wolfgangus Organista — Iwan Wurst — Wede Stephan — Wlad de Scopay — Ywan de Busow — Ywan Alpopei — Ywan de Tersor — Ywan de Gorganasch — Ywaness Armenus — Yon de Berlad — Ywan Kandor — Ywasko — Ywan Russul — Ywan Grecus — Ystwan de Bykfalwa — Ztan de Brosten — Ztan Hodisch — Ztoyka et Buda de Tersor — Zagoran (Zugoran, Zwgoran) — Ztan Tarka — Zawa Sartor — Ziwa Sartor — Ztan Mayre — Ztoykan — Zabo Januss — Zerbul (Zyrbul) de Tergouiste — Zawa — Ztoyka Goylam — Ztan Sofran — Ztoyka Vorsob (Worsob).

In timpulŭ amintitŭ mai susŭ s'au esportatŭ mărfuri in valóre totală de fl. 2383. Intre mărfurile esportate se amintescŭ:

Waysz greczer 1000 — narrenkappen 1000 — gestylpth greczer 300 — cultelli greczer 2400 — greczer 3180 — Noremberger 2182 — potollen 150 — abwesel 90 — linum pondera 2 — mercinonia pro flor. 6 — boves 5 — vaccas 4 — cultelli halbkrymper 1000.[1]

Pentru esportŭ s'aŭ plătitŭ taxe in suma totală de flor. 120 asp. 37.

---

1) **Glosariŭ:** abba, postavŭ albŭ din Transilvania (din Cisnădie lângă Sibiu) — czobbel, zibelinŭ, czobbel czymer, póte codiţe de zibelinŭ (?). — lucca, unŭ pesce, póte sciucă. — cinamonium, scorţişórĭ. — crocus, şofranŭ. — sericum bakami, o stofă de mătasă. — ficus, smochină. — kantner (germ.), cântariŭ. — trichtesch (germ.), postavŭ din Mastrich, oraşŭ în Olanda. — cayster, probabilŭ pei de castorŭ. — karadschy (pelles), póte cuvêntŭ coruptŭ din carmesinus (pei roşii). — malvaticum, vinuri grecesci, cum şi vinuri din Sardinia şi Sicilia. — bombasium, bumbacŭ. — esox-ces, o specie de sciucă. — stramatura, lână mestecată pentru ţesutŭ. — lyndesch (germ.), postavuri din Lund, oraşŭ în Olanda. — purpian, stofă de purpurĭ. — mechly, postavŭ din Mecheln, oraşŭ în provincia Anversului. — poligranum-a, icre. — taffet, tafetŭ, mătasă luciŭ. — ystar? — domosly, stofă de mătasă cu flori séu cu desemnuri în reliefŭ. — bogasya, pânzi de bumbacŭ ori de inŭ — vbergirt (germ.), brĕu, încingătóre. — ender, (germ.), strămăturĭ de postavuri. — loftern (germ.), stânjini (mĕsurĭ de lungime). — uva passa, strugure uscatŭ. —

Au participatŭ la esportŭ următórele persóne:

Asbey Armenus — Busa de Tersor — Banschyla de Stoynest — Ballaur de Repcz — Bayle de Pitest — Bayle (Beyla) de Buckurest — Bogdan de Zutschaua — Balasch Armenus — Buda de Terschor — Belschul de Stoynest — Bukur de Kympina — Bayko de Teruisz — Costa Furka — Constandyn de Gergicz — Dobrosław — Dobre de Tersor — Dragan de Bukurest — Dobre de Pytest — Dragomir de Campolong — Dymytro de Rybnyk — Dobromyr de Campolong — Dymytru de Tergauistia — Dobrota de Terschor — Dymytru Zurman — Dyenesz Benedic — Dragomir de Busow — Dymytru de Tersor — Demietrw de Gergicz — Freczylla de Campolong — Fyan de Tersor — Fuxen Bartesch — Fyltsche de Dydrich — Freczilla de Bukurest — Groul de Repcz — Georgius Blesch — Growul de Pytescht — Gerge de Tergouiste — Grovl (Growl) de Ardges (Ardgesz) — Hadzy — Hatschyn Armenus — Halylla de Kampolong — Juga — Juga de Bukurest — Koydre de Tersor — Koyka de Gergicz — Kalosta Armenus — Kyrste de Ardgesz — Krellen Simon — Koman de Bwzow — Laurente de Ardgesz — Lecze Bartesch — Mosch de Campolongo — Mayne do Tersor — Moschat de Tersor — Mayne de Pytest — Manaele de Pytest — Mawrodyn de Nicopoly — Myle de Braylla — Michne de Gergicz — Manaylla (Manaele) de Tergouistia — Mayne de Braylla — Mostrob de Ribnik — Mytre de Rybnik — Mayryn de Tersor — Mayre de Tersor — Mayne de Bukurest — Myhay de Buzow — Mihele de Gergicz — Mikul de Floytsch — Matey Armenus — Manaylla de Rwsch — Nicula de Tergouiste — Nadg Pal de Torya — Nagschul de Ribnik — Nag de Bukurest — Nastasse de Campolongo — Nagoe de Tersor — Nagoe de Busow — Niculla de Bwzow — Potro de Terguistia — Pylip de Campolong — Petre de Buzew — Popa noster — Potro de Gergicz — Radul de Buckurest — Radylla de Campolong — Radul de Gergicz — Radul Helye — Radul Tudoran — Radul de Ribnik — Scherban de Rybnyk — Steful de Gergicz — Serban de Albest — Serban de Bukurest — Stephul de Buckorest — Tudor de Campolongo — Thoth (Toth) Ystwan — Tudoran de Tergouiste — Tudor de Pitest — Voyko de Buckurest — Wlad de Braylla — Worban de Brailla — Woyna de Buzow — Wulkul — Wulkul de Tersor — Ywaness Armenus — Yon de Pitest — Ywan de Tergouistya — Ywanesco — Ywan de Busow — Ywan de Tersor — Yvasko — Ztanschul (Ztansul) de Buckurest — Ztan de Bukurest — Ztan de Rybnyk — Ztan Grapa — Ztanschul de Tergauistia — Zekel Mihal de Brayla — Ztan Tarka — Ztansul de Braylla — Ztepka de Ribnik — Ztroya de Braylla — Ztan de Tersor — Ztoyka de Floytsch — Zyrbul de Terguiste . . . .

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. II Band. pag. 172—175.

---

caryofolus, o plantă, aromatŭ indianŭ. — zynziber, o plantă (L. amomum zinziber), aromatŭ indianŭ. — czichen stükln (?) — carium-a, cărută. — geiszhorrncher (germ.), córne de capră (pentru peptene). — facietum-a, velŭ, învelitóre — ceta-ae, unŭ pesce, somnŭ. — greczer=Grazer (germ.) cuțite de Graz, waysz si gestylpth greczer, anumite specii de astŭ-felŭ de cuțite. — Narrenkappen, bonete, căciuli (?). — noremberger, postavŭ de Noremberga. — potollen. Editorii din Brașovŭ nu cunoscŭ însemnarea acestui cuvêntŭ, dênșii însă aducŭ numirea acésta în legătură cu postela = ornamentum equi. Noi credemŭ, că potollen este unŭ cuvêntŭ coruptŭ la Sașii din Transilvania din românesculŭ «păturĭ» (straie ordinare) — abwesel?

CCCCXLV.

1529. Anumite cheltueli, ce le avuse oraşulŭ Braşovŭ cu *Petru*, voivodulŭ Moldovei, cu *Moise*, voivodulŭ Ţerei-românesci, şi cu *Ştefanŭ Mailatŭ* din Transilvania. 1529.

Anno domini 1529 calculatum quid et quantum in taxas stipendia ac magnificos dom. Petrum waywodam Moldauiensem et Mossi Transalpiniensem ac egregium dominum Stephanum Maylad (exceptis legationibus ultra utroque missis) insumptum et expositum sit: quemadmodum prudentium et circumspectorum dominorum Valentini Schyrmer (feria 2-da p. laetare ex villicatu deo concedentis) et Johannis Fwx iunioris post decessum prioris electi huius ciuitatis villicorum regesta et schedae clare indicant una summa indubie flor. 13826 asp. 34.

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. II Band. pag. 701.

CCCCXLVI.

1529—1530. *Petru*, *voivodulŭ Moldovei*, supune cu armele pe Saşii din districtulŭ Bistriţei în Transilvania. 1529.

1529. 24 Dec. hoc die Moldavi a Bistriciensibus sunt caesi. Moldavi vero reversi anno 1530 apud pagum Treppen vicerunt Bistricienses interemeruntque Bistricienses 31, qui extra moenia in eum locum se temere reddiderant.

Notiţă manuscrisă într'unŭ călindariŭ publicatŭ de F. Melanchton, şi care pe la a. 1557 s'a aflatŭ în posesiunea preotului săsescŭ Andreiŭ Irenäus din Budacŭ. Acéstă notiţă s'a publicatŭ în Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde III. Band. 3. Heft. (1848) p. 355.

CCCCXLVII.

1530. 1530. *Mateiŭ Vistierulŭ,* scrie din castrulŭ de la Ungurașŭ cetățenilorŭ din Bistrița se trimită câtŭ mai în grabă 30 de care la Rodna, unde se află voivodulŭ Petru, ca se transpórte provisiunile, ce sunt necesare pentru armata sa.

Egregie et circumspecte nobis sincere dilecti! post salutem salutem; cum noveritis quod Dominus noster generosissimus, praesentes habet indigentias ad Rodna praecipue pane, et vino, quare petimus, et in persona Domini nostri generosissimi nihilominus comittimus et mandamus, quatenus mox et statim visis praesentibus triginta Currus ubi propius potestis, disponere velitis, ad victualia quid necesse erunt portanda, famulis Domini nostri generosissimi ad Rodnam portare fideliter debeant, et velint. Igitur in praemissis secus ne feceritis, quoniam bene scitis ut Dominus noster generosissimus, tam a nobis, quam a vobis fidelissimum servitium optabit, igitur fideliter servire unanimiter velimus. Ceterum D. V. bene valere optamus. Datae in Castro Bálványos feria secunda in die Magdalenae in anno Domini 1530.

Nos Mathias Vysternek seu Thesaurarius
Generosissimi Petri Vajvodae de Molduva.

Transilvania. An. 1874 pag. 121. Din colecțiunea contelui Jos. Kemény. Din archiva magistratului din Bistrița.

CCCCXLVIII.

1530. 1530. Notițe contemporane manuscrise despre evenementele din anulŭ acesta.

1530. Februarius. Decima tercia mensis huius Moyses Wayda transalpinus desponsauit sororem suam Bano transalpinensi vocauitque Boyarones ad nupcias; conuiuio exacto Boyarones cepit et decollauit. Dragan et multi qui nupciis non interfuerunt aufugerunt. Dragan autem ad fidem vocatus a Moyse decollatur, Stan ad nos venit, alii Thurcas contra Moysen adduxerunt, ita coactus est regno excedere, per Siculos in fuga spoliatur, ad nos venit postea moratus aliquod dies. 2 Febr. clara pe totum.

13 Febr. thamassy Kysschelk combussit
15 » nostri redierunt domnum
17 » nostri exierunt M: vterque
9. Mart. hostes per Maylag circa Waradya prostrati
11. » nocte thyuiss exussit Maylad
15. » primus tonitrus auditur
25. » singulare certamen iniri debuit etc.

Augustus. 18 mensis huius Moyses exiuit Cibinium in transalpinas pro

sede ocupanda. prius premissi gentes domini Episcopi et Casparis Hocwath ad Mylbach.

Dominus Maylad per alpes Fogarass transalpes ingressus in auxilium Moysis.

Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. N. F. XV Band. pag. 59—60. Dintr'unŭ calendariŭ tipăritŭ la a. 1511.

CCCCXLIX.

1530. Notiţe contemporane manuscrise despre întrarea *Românilorŭ* din Ţéra-ro- 1530.
mânéscă în *Transilvania.*

Item anno 1530 intraverunt Walachi Transalpinenses et combusserunt villas perplurimas, tranquilla pace, nemine eos impediente, ad proprie remearunt.

Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. N. F. XV Band. pag. 62. După unŭ codice din Biblioteca Academiei ung. din Pesta.

CCCCL.

1530. *Nicolae Olahus*, secretariulŭ regelui Ferdinandŭ, scrie lui Ionŭ Zalay, co- 1530.
mitelui din Poşonŭ, că *Ştefanŭ Mailatŭ*, voivodulŭ Transilvaniei, mergândŭ în *Ţéra-românéscă* cu o trupă mică de ostaşi, ca se introducă de nou în domnie pe voivodulŭ de acolo, a fostŭ prinsŭ de Turci.

Ad Ioannem Zalay comitem Posoniensem.

Non possum sine lachrimis ad te hac de re scribere. Dum enim veterem illam fratris nostri communis Stephani Maylath suauem familiaritatem reuoco in animum, lachrimae subito erumpunt, et miseret me ultra, quam dici potest, eius sortis ac calamitatis. Erat vir in amicos suauis, comis, humanus et liberalis. Regi nostro fideliter seruiebat, omnemque suam et facultatem, et vitam nihili faciebat, ut regi commode et fideliter seruire posset. Et quae res alia eum ad hoc coniecit periculum, quam fidelitas regi seruanda? Quid facilius facere poterat, si regis res ei cordi non essent, quam ut intra muros Cibinienses se contineret? ut illi alii amici nostri. Sed regis nostri negotia, quae totis curabat viribus, et fidelitas, quam regi debebat, compulit eum ad regionem Transalpinam, unde regis subditus Vayuoda expulsus erat cum parva manu proficisci, ut Vayuodam ipsum non tam propter necessitudinem, quam

cum eo inierat, quam ut regi illam prouinciam redderet penitus adstrictam, in sedem suam collocaret. Interceptus est igitur a Turcis, et a multis hostibus cum suis, quas habebat exiguis copiolis oppressus, in manus incidit Turcarum, dicitur postea quam captus esset a Turcis fuisse ductus sub arcem Fogaras, et frater suus, quem in ea arce loco sui reliquerat admonitus, ut si fratrem viuere vellet, arcem illam dederet, ille pluris fecit regni illius salutem, quae in illius arcis permansione pendet non minima, quam sui fratris vitam; noluitque arcem dedere, sic ille ductus est in captivitatem. Vale. Ex Cremps 10-a Decembris 1530.

Monumenta Hungariae historica. Diplomataria. Tom. XXV. pag. 116—117.

CCCCLI.

1530. 1530. *Ionŭ Zapolia*, regele Ungariei, scrie comiţilorŭ din Caransebeşŭ, se cerceteze şi decidă procesulŭ dintre *Francisc̆ŭ Fiatŭ* cu dómna *Anca Băcuţŭ* din Bănatŭ în privinţa unei învoeli, ce se încheiase înaintea arbitrilorŭ.

Joannes dei gracia Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc. Fidelibus nostris Comitibus et Judicibus nobilium districtus de Karansebes Salutem et graciam, exponitur maiestati nostre in persona fidelis nostri Egregy francisci fyath de armenis, Quomodo ipse Nobilem dominam anko dictam, Consortem Nobilis francisci Bakoch de Mwchel, racione et pretextu non obseruacionis eiusdem arbitratiue Composicionis et ordinacionis, alias inter partes predictas, sub certis condicionibus clausulisque et articulis facte et Inite, Juris ordine in vestri presenciam in causam conuenire, et exparte eiusdem domine anko meri Juris equitatem pro sui parte a vobis habere vellet Jure admittente et lege Regni nostri requirente, et quoniam Justicia ipsa communis non debeat, cuipiam abnegari Sed vnicuique equa lance administrari, Quapropter fidelitati vestre harum serie firmiter precipiendo committimus et mandamus, quatenus acceptis presentibus, In vno certo et Breui termino sedis vestre Judiciare primitus post harum Emanacionem per vos celebrando, vocatis coram, vobis ambabus partibus vel earundem legittimis procuratoribus auditisque parcium ipsarum proposicionibus alegacionibusque et excepcionibus, admissis eciam quibusuis testibus ac euidentibus documentis, per partes exinde producendis, et per vos examinandis, causam ipsam in vestri presenciam leuare et assummere, ac eam Secundum deum et eius Justiciam Justo Juris tramite reuidere et adiudicare, et si forte prefatus exponens de et super huiusmodi reuisione et adiudicacione vestra, quoquomodo contentari noluerit, extunc vos causam eandem Simulcum cunctis suis processibus et dependencys absque omni penitus grauamine ipsius exponentis, et difficultate aliquali, honore Banatus va-

cante, in Curiam nostram Regiam, nostram scilicet personalem in presenciam, ad terminum per literas vestras eisdem partibus prefigendum, modis omnibus transmittere debeatis et Teneamini reuidendam et Maturius examinandam et Secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum Bude in Crastino festi Beati Bartholomej apostoli, Anno domini Millesimo quingentesimo tricesimo.

Pesty, A Szörényi Bánság. III. pag. 182—183. Originalulŭ pe chârtie în archiva familiarĕ a baroniloră Fiath de Ormenişŭ.

CCCCLII.

1530. Din registrulŭ de venituri şi de cheltueli alŭ oraşuluĭ *Braşovŭ*. (Estrase). 1530.

Anno domini milesimo quingentesimo tricesimo prudens ac circumspectus dominus Georgius Blesch electus est in villicum huius inclytae civitatis Coronensis qui percepit et exposuit nomine civitatis et provinciae pecunias infrascriptas de quibus suo tempore plenariam daturus est rationem.

Percepta:

Item ratione rerum vigesimalium, puta bogasiae, domosliae, piperis, zynzyberis, serici, penularum et sudariolorum domino Georgio Blesch venditorum in consistorio flor. 126.

Item die cinerum ratione eiusdem impositionis ex quatuor quartalibus civitatis percepi ut infra sequitur, in solutione Moldauo fienda: Ex quartali corporis Christi flor. 138 asp. 37½; ex quartali Porticae flor. 138 asp. 37½; ex quartali Catarinae flor. 138 asp. 37½; ex quartali divi Petri flor. 70. Summa flor. 486 asp. 12½.

Proxima hebdomada ante festum beati Bartholomei apostoli dum super domo numerali impositi fuerunt, flor. decem, ut waiwodae Moldauiensi mille flor. solverentur, tunc quartalia civitatis modo ut sequitur praesentaverunt:

corporis Christi praesentavit flor. 92 asp. 25; Catarinae praesentavit flor. 92 asp. 25; Porticae praesentavit flor. 92 asp. 25; Petri praesentavit flor. 92 asp. 25; Vydembach 5 flor. 50; Kerestyenfalwa 5 flor. 50; Rosnyo 6 flor. 60; Volkan 2 flor. 10; Feckethehallm 6 flor. 60; Höltwyn 4 flor. 40; Földwar 6 flor 60; Veresmort 2 flor. 20; Munyoros 2 flor. 9; Bothfalwa 5 flor. 50; Zentpeter 4½ flor. 40; Herman 4 flor. 40. Summa facit flor. 859.

Dum Memhed Beck cum Turcis, ac etiam Wlad waiwoda Transalpinensis cum innumera multitudine paganorum erupissent, et nos Johanni regi

addixissemus, tunc rursum super domo numerali impositi fuerant decem flor. ubi civitas modo infrascripto impraesentavit: Portica impraesentavit flor. 92 asp. 25; Catarinae impraesentavit flor. 92 asp. 25; corporis Christi impraesentavit flor. 92 asp. 25; quartale divi Petri impraesentavit flor. 92 asp 25; Vydembach super 6 domos numerales impraesentavit flor. 50; Kerestyen falwa 5 flor. 50. Rosnyo 6 flor. 60; Volkan 2; Höltwyn 4; Földwar 6 flor. 60. Veresmorth 2 flor. 20; Munyoros 2 flor. 20; Bothfalwa 5 flor. 50; Zent Peter 4½ flor. 40; Herman 4 flor. 40; Feckethehallm 6 flor 60. Summa flor. 820.

Item dum Ztoykan ad Wlad waiwodam missus fuerat, dum dominus Maylad Mossy waiwodam in partes Transalpinas restituere debebat; tunc Ztoykan ex partibus Transalpinis reportavit et mihi restituit flor. 3. Summa summarum omnium perceptorum flor. 4504 asp. 0.

Exposita:

Item uni famulo ratione novitatum de Coloswar ex parte regiae maiestatis allatarum ad Fogaras perferenti expens. . . . asp. 20

Item die Silvestri uni familiari ad dominum Maylatum ut stipendiarios nostros domum mitteret, non possemus enim eos diutius stipendiis providere, expensae . . . . . flor. 1

Item Lucae Tereck ad dominum Maylat misso propterea quod Szekel Mate regiam maiestatem turpiter vituperasse dicebatur, expensae et salarium sex dierum . . . . . flor. 1 asp. 36

Item die epiphaniarum Stoyka ad magnificum dominum Petrum waiwodam Moldauiensem misso, dum Siculi nos accusaverant expensae . . . . . flor. 3

Item Dobro Kelber in Moldauiam exploratum misso expensae . . . . . flor. 1 asp. 25

Item Martin Bolgaro ad Coloswar misso ad perscrutandum successus Johannis regis, expensae et viginti duorum dierum salarium . . . . . flor. 5 asp. 13

Item uni familiari ad dominum Maylatum feria quinta ante circumcisionis ex parte vigesimae misso expensae . flor. 1 asp. 25

Item dum popa cum domino Jacobo Hyrser ante nativitatem domini ad Mossy waiwodam missus, dedi in supplementum expensarum . . . . . flor. 5 asp. 49

Item salarium domini Jacobi Hyrser 19 dierum flor. 4 asp. 37½

Item salarium popae totidem dierum . . . . . flor. 1 asp. 26

Item Michaeli Furka, quod equum ipsi popae commodaverat . . . . . flor. 1 asp. 26

Item Egiptiis Blasium tonsorem capite plectentibus in salarium . . . . . asp. 12

Item familiari magnifici domini Petri waiwodae Moldauiensi Myklos nomine bina vice 1½ ulnas panni Lyndes et sex octoa-

lia vini, 4 paria cultellorum, pisces, costas suum, farcimina et avena dono data facit una summa . . . . . flor. 7 asp. 7

Item uni familiari ad Prasmar misso, ut eos in civitatem vocaret nomine waiwodae Moldauiensis . . . . . asp. 2

Item Johanni Lerdy dominica ante Sebastiani ad dominum reverendissimum ac ceteros dominos misso, ut referret, quomodo Moldauus auxilia sua super Fœldwar capiens et dominus Maylat daret, expensae . . . . . flor. 1

Item Dobro Kerber qui in Moldauia missus emansit diebus novem, salarium . . . . . asp. 36

Item Myske Myhal familiari Moldaui dono dedi flor. 4., vinum octoalia sex, albos panes, costam et farciminia . flor. 4 asp. 15½

Item feria tertia ante Sebastiani martyris pro convocatione provincialium ratione waiwodae Moldauiensis . . . . . asp. 12

Item uni familiari ad Coloswar ad perscrutandum quonam res penes regiam maiestatem se habeat, expensae . flor. 2

Item Stan Telka bina vice uno pileo civili, sex octoalia vini, carnes, farcimina, primarios panes, 2 ligaturas cultellorum et 1½ cubulos avenae dono datis . . . . . flor. 2 asp. 4

Item Gawrille cum Ztan Telka ad waiwodam Transalpinensem ratione Novae civitatis inhabitatorum misso expensae flor. 1

Item Rado Tuiffa Fogarasiensi vinum et unus cubulus avenae donatur . . . . . asp. 5

Item Martino Bogner ad dominum Maylat purificationis Mariae misso ad explorandum quomodo res Johannistarum sese haberent, expensae . . . . . flor. 1

Item Martino ad magnificum dominum Mossy ratione debiti cuiusdam Valachi Transalpinensis Manöl dicti, misso expensae . . . . . flor. 1

Item Ztoyka die trium regum ad waiwodam Moldauiensem missus fuit, emansit diebus 16 salarium . . . . . flor. 1 asp. 15

Item feria quinta post festum conversionis beati Pauli Ztoyka ad waiwodam Moldauiensem misso, propterea quod sua magnificentia telonium in Prasmar erigere volebat, expensae flor. 3

Item viginti quatuor drabantibus, dum Mossy waiwoda Transalpinensis castrum Terch oppugnari faceret, in eo castro servatis, salarium . . . . . flor. 29 asp. 40

Item cuidam una hebdomada in turre vulgo Schoss dicta custodienti . . . . . asp. 15

Item Paulo literato Budam misso ad perscrutandum quonam res Ferdinandi et Johannis regum sese habeant expensae flor. 32

Item die Appoloniae Myklossen familiari waiwodae Moldauiensis, vinum et avena dono data . . . . . asp. 8½

Item die purificationis Mariae dominis magistro Valentino et Sigismundo gemmario Cibinium missis, pro mutua intelligen-

tia habenda, intellexissemus enim waiwodam Moldauiensem una cum Stephano Bathory de Somlyo tam in nos Barczenses quam et Transilvanos fore erupturum, quo nos sibi subdere posset, expensae . . . . . flor. 14 asp. 36½

Item Stoyka in Moldauiam misso 18 dierum salarium flor. 1 asp. 22

Item Yncze, cum famulo waywodae Moldauiensis anno superiore dominica ante Martini misso, emansit diebus 80 salarium . . . . . flor. 6 asp. 20

Item eidem Yncze cum literis ad dominum Maylad misso per dominum iudicem nostrum expensae et salarium octo dierum . . . . . flor. 1 asp. 44

Item Martino Bogner ad dominum Maylad misso, et 15 dies emanenti, in supplementum expensarum . . . . . flor. 1

Item decem drabantis nostris in beneplacitum domini Maylat in arce Fogaras per nos uno mense stipendiatis . flor. 30

Item Thomae Stynnysz eorum drabantorum capitaneo flor. 5

Item viginti drabantis qui ultimatim circa dominum Maylat manserunt . . . . . flor. 60

Item dum Martin ad magnificum dominum Mossy waywodam Transalpinensem ratione debiti quod liberi ipsius Manöl conqueruntur missus fuisset emansit diebus 13, salarium flor. 1 asp. 2

Item Stoyka cum literis missus, ex eo quod Petrus Waiwoda Moldauiensis telonium in Prasmar erigere volebat expensae et salarium . . . . . asp. 7

Item Lucae Tereck ad castellanos Fogarasienses ad perscrutandum quo nam versum Johannistae profecti essent expensae et salarium trium dierum . . . . . asp. 32

Item pro 22 libris uvaepassae, et 24 libris gyt domino Stephano Maylat dono dandis . . . . . flor. 2 asp. 3

Item dum dominus Mattheus Gereb pecuniam stipendiariis nostris, qui circa dominum Maylat erant, duxit, iidem stipendiarii biberunt vinum circa Lucam in Sarkan pro . . . . . asp. 25

Item domino iudici nostro domino Sigismundo et domino Mattheo ad Fogaras profectis trium dierum salarium . . flor. 2 asp. 12⅓

Item Petro Tereck cum literis magnifici domini Petri waiwodae Moldauiensis ad Coloswar ad Stephanum Bathory de Somlyo misso expensae . . . . . flor. 3 asp. 32

Item Johanni Lanio filio domini Laurentii Lanii per dominos senatus ad dominum waiwodam Moldauiensem ratione Siculorum misso expensae . . . . . flor. 5 asp. 25

Item Michaeli Myske Moldauiensi bina vice sex octoalia vini, et duo pisces vulgo Schlay, cum luceo donata . . . . asp. 23

Item domino Sigismundo dominica prima quadragesimae Cibinium ratione waiwodae Moldauiensis misso expensae flor. 6 asp. 36

Item Martin Bolgaro ad Mossy waiwodam causa Manelis

dum Johannes Kömel in Tyrsor detentus fuit, expensae et quod unas literas a domino waiwodae excepit . . . . . flor. 1 asp. 25

Item cuidam famulo Ztan Telka Transalpinensis referenti quomodo dominus waiwoda Transalpinensis ad petita Ztan Telka oves reddifacere vellet, quae oves causa Johanni Krell et Antonii Aurifabri ablatae fuerant, ei famulo pro bibalibus . . . . . asp. 25

Item Egiptiis qui Petrum famulum domini iudicis, cum uno molitore et una femina circum macella verberibus affecerunt et deinde civitate expulserunt . . . . . asp. 18

Item duobus familiaribus Moldauiensibus qui ad nos venerunt dum nova sponsa waiwodae Moldauiensis duceretur, eis 3/8 vini, unum lucium et 1 cubulum avenae . . . . . asp. 11 1/2

Item dominis Johanni Fux, Martino Drud, et Jacobo Hyrser ad magnificum dominum waiwodam Moldauiensem sabbato post cinerum missis, expensae . . . . . flor. 23 asp. 12

Item pro uno vase veteris vini, et vini repletione vectori similiter pro ligatura eiusdem vasis usque in Moldauiam et Schrot lon, et patri hospitalis pro vectura . . . . . flor. 30 asp. 40

Item pro Stechröff et calcaribus boyaronibus Moldauiensibus dono datis . . . . . flor. 10 asp. 14

Item pro 14 pileis a notario emptis et boyaronibus donatis . . . . . flor. 5 asp. 16

Item pro 15 paribus chyrotecarum domino waiwodae Moldauiensi dono datarum . . . . . flor. 1 asp. 27

Item pro 14 ligaturis cultellorum boyaronibus dono datorum, et a Johanne Benckner emptorum . . . . . flor. 8 asp. 20

Item Zazko Ystwan feria tertia paschae in medium Siculorum ad explorandum quid nam in congregatione conclusissent misso, expensae et 2 1/2 dierum salarium . . . . . asp. 23

Item Lucae Tereck ad Henther Gaspar ratione Meremburgensium misso, propterea quod dixerat et impetierat Fœldwarienses quando promisissent sese ipsi daturos, dum Moldauus waiwoda circa festum omnium sanctorum anni superioris civitatem obsederat et munitionem in arce aedificatam exusserat, expensae et salarium trium dierum . . . . . asp. 35

Item eidem Lucae ad dominum regem in Fogaras existentem misso ut referret Turcas filium Bazzarab in waiwodam Transalpinensem inducere, expensae et salarium . . . . . asp. 35

Item Michaeli Myska Moldauiensi 3/8 vini, pisces, dono missa, die Johannis . . . . . asp. 10

Item Egiptiis in salarium, qui latronem quendam qui dominum suum noctu in somnis, in campo non longe infra aedes divi Bartholomei, Klesen Johannem de monte Petri dictum, interemerat, in quatuor partes dissectum, palis suffixerant, et pro una villosa veste vulgo Kotzen . . . . . flor. 1 asp. 6 1/2

Item pro una secure qua maleficus ille quadripertitus est asp. 25

Item cuidam famulo referenti quomodo waiwoda Transalpinensis Turcas percussisset pro dono nuncii . . . . . asp. 25

Item Johannis ante portam latinam Ztan Telka vinum, pisces et 1 cubulum avenae dono missa . . . . . asp. 11

Item eidem ad Fogaras ad dominum Maylat misso expensae asp. 10

Item dominis Johanne More Cappus Jörgh et Gaspar Zemerew apud dominum Sigismundum existentibus, ratione potus, escae et 9 cubulorum avenae insumptum est . . . . . flor. 6 asp. 26

Item dum domini Johannes Fux et Martinus Drud in Moldauiam prima hebdomada quadragesimae profecti et per nos missi ad waiwodam fuissent, duxerunt domino waiwodae in solutionem 4000 flor. quos ex pacta pace debebamus . . . flor. 880

Item Vasch Ylgesch $^3/_8$ vini et 1 cubulum avenae dono missa asp. 6

Eidem ex Moldauia venienti dedi in expensas . . . . . asp. 12

Item feria quinta ante penthecostes cuidam familiari domini Stephani Maylath vetus et hornum vinum dono missum asp. $4^1/_2$

Item Negre $^3/_8$ vini, 1 cubulum avenae, cancros, pruna donamus . . . . . asp. 11

Item dum ad petita domini Maylat, domini senatus magistrum bombardarium ad Fogaras miserunt, pro conductione unius equi . . . . . asp. 12

Item uni familiari pro convocatione provinciae ratione ipsius Bazzarabne, ut salvus conductus ipsi daretur usque as Fogaras expensae et salarium . . . . . asp. 8

Item cuidam donum nuncii postulanti, quo modo magnificus dominus Mossy Turcas prostravisset, sex octoalia vini, agnum, panes, et 1 cubulum avenae pro . . . . . asp. 25

Rursum duobus Transalpinis eadem de causa donum nuncii postulantibus, ex commissione dominorum . . . . . flor. 4

Item domino iudice nostro ad Rosno ad Bazzarabne profecto dedi eidem ut Bazzarabne donaret $^9/_8$ vini, 179 lemonia, et panes primarios . . . . . flor. 1 asp. 18

Item dominus Martinus Drud ad Bazzarabne et filiam eius ad Rosno missus in festivitatibus penthecostes consumpsit bina vice asp. $15^1/_2$

Item donavit praescriptis feminis panes primarios pro asp. 12, et $2^1/_2$ octoalia vini pro . . . . . asp. 35

Item Iwga $^3/_8$ vini et 1 cubulum avenae dono missa . . asp. 6

Item dum post festa paschae egregii domini Johannes More, Gaspar Czymerew, et Georgius Cappus ad nos venissent, dedimus eis dono, tres pecias bogasiae et tria paria czysma pro . . . . . flor. 4 asp. 15

Item dum dominus Martinus Drud ipsam Bazzarabne ad Fogaras deduxit, expensae et 3 dierum salarium . . . flor. 1 asp. $32^1/_2$

Item Lucae Tereck ad Paulum Beley misso ad intelligen-

dum num Nicolaus Appafy per Siculiam in Moldauiam penetrasset, emansit 2 diebus expensae et salarium . . . . . asp. 15

Item uni familiari in medium Siculorum misso, ut referret, Turkas novum waiwodam in Transalpinam adducere, esseque iam cum eo in provincia Transalpina, expensae et salarium asp. 14

Item pro convocatione provinciae propterea quod mille floreni magnifico domino Petro waiwodae Moldauiensi dari debebant . . . . . asp. 12

Item egregio domino Nicolao Appaffy et Johanni Ruffo Cibiniensi, dum in Moldauiam proficisci debebant vinum, pisces, 18 cubulos avenae, 12 pullos, unum plaustrum feni, et unum cellarium vino repletum ad viam . . . . . flor. 3 asp. 11

Item uni familiari usque in Bereczck misso ad explorandum quomodo nam res Moldauiae stent, expensae . . . . . asp. 17

Item quid et quantum super egregium dominum Stephanum Maylat et eius familiam dum circa festum ascensionis domini apud nos fuit expositum sit:

pro aromatibus flor. 3 asp. 27; pro panibus primariis asp. 33 1/3 pro assis piscibus, oleo et caseo asp. 44 1/2; pro bubalis et agnellinis carnibus, flor. 3 asp. 47; pro zacharo et 318 lemoniis flor. 1 asp. 33; pro centum octoginta duo octoalia veteris vini flor. 7 asp. 14 pro 135 octoalia horni vini flor. 2 asp. 35; pro undecim libris olei olivae flor. 1 asp. 43; pro carnibus lardi flor. 1; avenae cubulos quinquaginta sex; pro uvis passis et prunis asp. 9; pro uno plaustro feni et 1/8 poligranorum asp. 40. Summa flor. 56 asp. 40 1/2.

Pro gramine equis dando asp. 10: pro gyt asp. 4; pro colyridis asp. 11; pro ovis et lacte asp. 23; pro media dama asp. 7; pro viginti sex antiquis gallinis flor. 1 asp. 2; pro centum pullis vulgo Jwng hynner flor. 2 asp. 36 1/2 pro pane siligineo vulgo Recke pro flor. 1 asp. 13; pro butyro, melle et cepa flor. 1 asp. 3 1/2; pro 24 1/2 octoalibus aceti asp. 49; pro candelis asp. 6; pro duobus agnis asp. 16; pro duobus plaustris lignorum magistro Valentino asp. 22 1/2; eidem pro stramine asp. 8.

Item Telka cum duobus aliis boyaronibus per novum waiwodam Transalpinensem feria quarta post trinitatis ad dominum reverendissimum Nicolaum de Gerend missis 3/8 vini, avenae, pisces dono missa . . . . . asp. 10

Item uni familiari per Franciscum Myhalsy misso qui retulit Mossy waiwodam expulsum in Osdola esse, ei familiari pro laboribus . . . . . asp. 10

Item Martino Bogner cum legatis Transalpinensibus ad dominum reverendissimum euntibus, ad Fogaras misso ipso die corporis Christi, expensae . . . . . asp. 20

Item eodem die Petro Pythayr tria octoalia vini pisces et unum cubulum avenae dono missa . . . . . asp. 10

Item Domonkos Moldauiensi cum fratre Johannis Ruffi Ci-

biniensi ad nos ex Moldauia venientibus, vinum et pisces dono missa . . . . . asp. 29

Item magnifico domino Petro waiwodae Moldauiensi unam ligaturam cultellorum medio Michaelis Myske missorum per nos, pro . . . . . asp. 35

Item dominica ante festum sacratissimi corporis Christi familiaribus waiwodae Transalpinensis ad nos missis, ut Mossy waiwodam retineremus, tria octoalia vini, pisces, panes, avena dona data . . . . . asp. 15

Item Martin Bolgar sabbato ante corporis Christi, ad waiwodam Transalpinensem misso ut referret Mossy waiwodam in Siculia in possesione Osdola esse, expensae et salarium flor. 1

Item eidem per dominos senatus feria secunda post festum corporis Christi rursum ad waiwodam Transalpinensem misso expensae . . . . . flor. 1

Item ipsi Dragycz 3/8 vini, pisces, panes avena dono missa . . . . . asp. 8

Item uni exploratori cum Jwga feria secunda post trinitatis in Moldauiam misso, et diebus octo emanenti expensae et salarium . . . . . flor. 1 asp. 27

Item dominis ipsum Mossy waiwodam conducentibus, et vectori suam magnificentiam vehenti expensae . . . . . flor. 1 asp. 2

Item Petro Tereck ad dominum regem misso, ut referret egregium dominum Nicolaum Appaffy in suis negociis secundum omnem suam voluntatem, expeditionem a magnifico domino Petro waiwoda Moldauiensi obtinuisse, expensae flor. 1

Item cuidam famulo Nicolai Appaffy donum nuncii postulanti dominum suum omnia secundum suam voluntatem coram waiwoda Moldauiensi expedivisse . . . . . flor. 1

Item Barthus Fwx ad Dragomyr Armasch misso, ut Gregorium Nagh liberaret . . . . . asp. 25

Item vectori 4 equis Mossy waiwodam ad Fogaras ducenti, trium dierum salarium . . . . . flor. 1 asp. 10

Item Stoyka cum Domonkos familiari Petri waiwodae Moldauiensis Cibinium misso, expensae et 7 dierum salarium flor. 1 asp. 28

Item Jacob famulo vigesimae in tres sedes Siculorum misso ut concluderent ut nova moneta acciperetur . . . . . asp. 32

Item Martin qui secundario apud waiwodam Transalpinensem fuit salarium octo dierum . . . . . asp. 32

Item domino Martino Drud ad dominum reverendissimum misso, ut referret magnificum dominum Mossy effugatum apud nos esse, expensae et 6 dierum salarium . . . . . flor. 4 asp. 16½

Item Dobro cum literis ad Petrum waiwodam Moldauiensem ratione Mossy waiwodae missus, emansit diebus novem, expensae et salarium . . . . . flor. 1 asp. 40

Item domino Anthonio Aurifabro ad Fogaras ratione Benedicti Sykesd, et hospitis in Sarkan et Zernestyensium et illorum de Tohan profecto, expensae et salarium 4 dierum flor. 2 asp. 35

Item tribus exploratoribus in Transalpinam missis dum Mossy expulsus fuerat . . . . . asp. 39

Item die visitationis Mariae uni famulo vigesimae provinciales convocanti, ut pecunia Moldauo debita impraesentetur asp. 4

Item Michaeli Myske cum boyarone alio a magnifico domino Petro waiwoda Cibinium misso, sex octoalia vini, pisces, et unam ligaturam halb krymper, et 2 paria czyzel, 2 cubulos avenae et cancri die Ladislai dono missi pro . . . . . flor. 1 asp. 28

Item egregio domino Nicolao Appaffy ex Moldauia reverso, vinum, panis primarius, pulli, 5 cubuli avenae, et unum plaustrum feni pro . . . . . flor. 1 asp. 9

Item Johanni literato scribae waiwodae Moldauiensis cum egregio domino Nicolao Appaffy ex Moldauia ad nos pervento $^{6}/_{8}$ vini, 1 cubulum avenae . . . . . asp. 12

Item pro quinque Schleg streng [1]), dum Mossy waiwoda ad Fogaras ducebatur . . . . . asp. 10

Item Radulecz pro commodatione equi sui ipsi Raytha Cibinium eunti, pro salario equi commodati diebus decem et octo flor. 1

Item Johanni scribae waiwodae Moldauiensis ex Cibinio ad nos reverso, et legationis suae coram Stephano Bathory de Somlyo, et Gothardo Kwn expeditionem nobis referenti, quinque ulnas panni Lyndes, $^{3}/_{8}$ vini et 1 cubulum avenae donamus flor. 4 asp. 41

Item uni boyaroni famulo magnifici domini Mossy waiwodae a Stephano Bathory Segeswar oppugnante ad nos reverso, $^{3}/_{8}$ vini, et 1 cubulum avenae dono missa . . . . . asp. 6

Item Domonkos familiari waiwodae Moldauiensis expedita legatione coram domino reverendissimo ac aliis primoribus, e Cibinio ad nos reverso dono dedimus pro . . . . . flor. 1 asp. 30

Item Borzan Fogarasiensi unam lanceam dono datam pro asp. 10

Item Martin apud Mossy waiwodam cum Michaele Myske existenti, septem dierum salarium . . . . . asp. 28

Item die divae Margaretae cuidam familiari waiwodae Moldauiensis vinum $^{2}/_{8}$ asp. 4. Eidem pisces . . . . . asp. 3

Item domino Johanni Hoch cum uno famulo 9 diebus in arce Terch custodienti dum Bazzarabne circa arcem iacuit expensae salarium famuli . . . . . flor. 1 asp. 26½

Item Dobro cum Michaele Myske 9 diebus ante Margaretae ad waiwodam Moldauiensem ratione 1000 flor. quos suae magnificentiae tenemur missus, emansit diebus 14 expensae et et salarium . . . . . flor. 3 asp. 6

---

1) Schleg streng (Schlagstrang), unü felü de strénguri la hamurile cailorü.

Item Potro allo Mariae in Tergowysthiam misso, dum Aga Siculos retinuerat in Transalpina ratione Mossy in Siculia spoliati, expensae et salarium 9 dierum . . . . . flor. 1 asp. 36

Item Gawrille Bolgaro cum literis waiwodae Moldauiensis ad dominum reverendissimum ac ceteros dominos die Mariae Magdalenae Cibinium misso, expensae et salarium 7 dierum flor. 1 asp. 28

Item feria sexta post Margaretae viginti sex stipendariis ad dominum Maylat ad Fogaras missis, et in unum integrum mensem stipendiis solutis . . . . . flor. 78

Item domino reverendissimo Nicolao de Gerend episcopo Albensi, et domino Stephano Maylath . . . . . flor. 500

Item dum egregii domini Nicolaus cum fratre Ladislao Appafy et domino Johanne Ruffo e Cibinio in Moldauiam mitterentur ad waiwodam, dedi eis expensas . . . . . flor. 150

Item sabbato ante Laurentii Laczkony de Gryd $^{2}/_{8}$ vini et unum carpionem dono missa . . . . . asp. $9^{1}/_{2}$

Item feria quinta ante Laurentii Mihale exploratum in Campum longum misso expensae et 3 dierum salarium . . . . asp. 28

Item dominica ante Laurentii Jwga vinum donatum pro asp. 6

Item domino Martino Drud ratione Scarlatini quod dominos Johannes Fux anno superiore acceperat et domino Petro waiwodae Moldauiensi dono miserat . . . . . flor. 25

Item Dragomyr Armasch ad optata ipsius per famulum dominica ante Bartholomei misi 3 paria halb Krymper et tria paria czeyzel . . . . . asp. 48

Item Michaeli Zoetz cum suo consodali Moldauiensi sex octalia vini, pullos, collyrida, pisces, et 6 cubulos avenae et fenum ad equos 13 . . . . . asp. 39

Item domino Stephano Maylat cum Mossy waywoda feria secunda ante Bartholomei in partes Transalpinas profecto, dominus senatus dederunt in consistentiam suae egregiae dominationi pixidarios 25, quibus dedimus in stipendium unius mensis flor. 75

Item Stoyka cum literis dominica ante Bartholomei ad waiwodam Transalpinensem misso et ad boyarones . . . flor. 3

Eidem domino waiwodae et boyaronibus miserunt domini senatus 4 ligaturas halb Kremper et sex ligaturas bononorum cultellorum pro . . . . . flor. 7 asp. 30

Item Laczkony de Gryd $^{2}/_{8}$ vini, pullos, assaturam et $^{1}/_{2}$ cubulum avenae dono missa . . . . . asp. $8^{1}/_{2}$

Item duobus exploratoribus die Bartholomaei, uni in Tergowystyam, et alteri in Tyrsor misso expensae . . flor. 2

Item filio Ztoyka Dobromyr in Rwckor ad dominum Maylat misso, expensae . . . . . asp. 25

Item Dragomyr Armasch tres familiares ad nos mittenti

quod Mossy waiwoda occissus esset, misimus ipsimet in donum nuncii quinque ulnas Lyndesch et ¼ . . . . . flor. 5

Item uni familiari sabato post nativitatis Mariae ad Ztoyka Hwrdezow et Laudat misso, expensae . . . . . asp. 25

Item Paulo literato de Dayla in omnibus nos ex parte nobilium avisanti pro bibalibus . . . . . flor. 10

Item pro convocatione provinciae dum waiwoda Transalpinus erumpere in nos voluit . . . . . asp. 8

Item die crucis uni familiari ad Fogaras et Cibinium misso, ut eos certificaret, Turcas et Transalpinenses fore propediem super eos erupturos expensae ipsi datae . . . . flor. 1

Item Laczkony de Gryd, vinum, pulli, avena dono missa asp. 9

Item domino Andreae plebano ex Moldauia, vinum, avena asp. 6

Item Transalpinis quibusdam referentibus Mossy waiwodam interiise, vinum, pulli, avena dona missa . . . . . asp. 11

Item uni familiari Stoyka Hwrdezow cum Laudat superius arcem Tercz iacenti, per eos duos boyarones cum literis waiwodae ad nos misso ⅞ vini, pisces, panes et avena dono missis asp. 18

Item ipsi Lugofoth ad dominos senatus et communitatem per Wlad waiwodam et Memhet Beck misso, ut nos Johanni regi addiceremus, et claves portarum civitatis ipsis mitteremus, donavimus ⅜ vini, gallinas, panes, carnes, et 5 ulnas panni Lyndes . . . . . flor. 5 asp. 29

Item dum Maylat Mossy waiwodam in Transalpinam induceret in regnum suum restituendum, misi in castrum Tercz quartale carnis bubale pro . . . . . asp. 25

pro colyridis . . . . . asp. 15

pro 14 octoalibus vini . . . . . asp. 28

Item Johanni textori ad Fogaras ratione domini Maylat eo tunc in Transalpina capti misso, expensae . . . . . asp. 20

Item uni familiari Cibinium misso, ut referret ipsum Memhet Beck una cum Transalpinis in terra Barcza esse, expensae . . . . . flor. 1

Item Turcis et Wallachis in terra Barcza existentibus pro convocatione provinciae . . . . . asp. 12

Item uni familiari ad Wlad waiwodam circa Fogaras castra metantem una cum Turcis cum literis ratione equorum in Munerosch ablatorum, et etiam ratione sex virorum de Herman abductorum, quos postea decapitatos invenimus, expensae et salarium 6 dierum . . . . . flor. 1 asp. 14

Item feria secunda post crucis Valachis et Turcis circa Fogaras existentibus, duobus familiaribus ad Cibinium et Wlad waiwodam missis expensae ipsis datae . . . . . flor. 2

Item dominis Francisco Myhalsy, domino Anthonio Aurifabro et domino Sigismundo ad waiwodam missis expensae flor. 2 asp. 25

Item Myhele ad Ruckor, ad Hwrdezow misso, expensae asp. 25

Item Michaeli Fwrka in Transalpinam ad Pytescht ad dominum Wlad waiwodam cum Turcis erumpere nitentem, misso expensae asp. 26. Emansit diebus sex . . . . . asp. 36

Item dominis Petro Angyal, magistro Valentino, Jacobo Hyrser Mathias Wynnyrts de Rosno et Ambrosius Vnche in Ruwckor ad Wlad waiwodam in eruptione existentem, missis expensae flor. 1 asp. 34

Item Tysyn Tysyn cum Petro Angyal ac ceteris dominis in Alpibus circa Wlad waiwodam existentibus, salarium 2 dierum asp. 12

Item uni familiari Cibinium misso ut referret Wlad waiwodam cum Turcis in terra Barcza esse, qui famulus emansit diebus decem, salarium . . . . . asp. 40

Item postridie beati Matthei apostoli et evangelistae uni familiari nostro cum familiari waiwodae Moldauiensi ad Wlad waiwodam misso . . . . . flor. 1

Item duobus exploratoribus in Transalpinam missis, ac diebus 17 emanentibus, salarium . . . . . flor. 1 asp. 18

Item uni exploratori ad Pytest dum waiwoda cum Turcis erumpere voluit misso, et diebus octo emanenti, salarium asp. 32

Item uni famulo ad Föckethehallm misso, dum Valachi una cum Turcis e Transilvania cum ingentissima preda hominum, iumentorum ac aliarum omnium rerum redirent, domum profecturo salarium . . . . . asp. 4

Item Seni famulo ipsius Dragycz ad iudicem misso ut referret, Valachos una cum Turcis fore erupturos, dedimus pannum Ackelay[1] pro . . . . . flor. 2 asp. 40

Item Demytro famulo Zawe similem nuncium perferenti quinque ulnas panni Ackelay pro . . . . . flor. 2

Item Bartus Fwx cum Gerge Lewrda bina vice ad Wlad waiwodam Transalpinensem, et Memhet Beck circa Volkan et Aquas salientes castrametantem, ambobus in salarium dierum sex flor. 2 asp. 43

Item uni familiari cum literis domini reverendissimi ad waiwodam Moldauiensem misso, et diebus 14 emanenti salarium flor. 1 asp. 6

Item dominis Anthonio et Sigismundo Gemmario ad dominum vicewaiwodam missis dum Valachi una cum Turcis in terra nostra erant, expensae . . . . . flor. 6 asp. 17

Ipsis ambobus in salarium octo dierum . . . . . flor. 4

Item die nativitatis Mariae semper virginis domino Sigismundo Cibinium misso, ut referret waiwodam Transalpinensem cum Turcis esse in eruptione, expensae . . . . . flor. 1 asp. 31

Item duobus familiaribus ad waiwodam Transalpinensem, et dominos Cibinienses missis ipso die crucis, et decem diebus emanentibus amborum salarium . . . . . flor. 1 asp. 30

---

1) pannus Ackelay, postavů albů (?).

Item Stoyka ad magnificum dominum Petrum waiwodam misso, ut referret suae magnificentiae Memhet Beck cum Valachis velle erumpere in nos, rogaretque ut sua magnificentia nobis sive literis sive nunciis adesse dignaretur, quo ipsi hostes averti possent, expensae et 13 dierum salarium . . . . flor. 3 asp. 2

Item Jwga eodem die vinum, pisces et unum cubulum avenae dono missa . . . . . asp. 9

Item pro quindecim ulnis Lyndes a Vincentio Sartore emptis, et per dominos Petrum Angyal et Jacobum Hyrser, dum ad Wlad waiwodam et Memhet Beck in Rwckor existentes, missi fuissent, boyaronibus dono datis . . . . . flor. 14

Eisdem boyaronibus quinque ligaturas cultellorum dono datorum . . . . . flor. 3

Item cuidam donum nuncii postulanti dominum Maylat ex partibus Transalpinis e capitivitate domum venisse . . . . asp. 37 1/2

Item Stoyka Dobromyr cum Petro Pytayr ad Wlad waiwodam ad Bockorest, ratione equorum et porcorum ac aliarum rerum per Dragomyr Armasch et Thomam Bán ablatorum misso expensae . . . . . flor. 2

Item Johanni textori famulo cum Petro Pytayr misso dum Vallachi et Turcae in terra hac Barcza essent expensae . . . asp. 25

Item magnifico domino Vlad waiwodae unum vas veteris vini et duo vasa horni sive novi vini, et insuper duo cellaria cum vino suae magnificentiae dono data pro . . . . . flor. 31 asp. 28

Item famulo domini waiwodae Moldauiensis ad Memhet Beck misso, 3/8 vini, tres pullos, unum cubulum avenae mea pecunia emptum . . . . . asp. 14 1/2

Item Laczkony de Gryd referenti dominum Maylat domum venisse, vinum pisces dono missa . . . . . asp. 4 1/2

Item post abitionem Valachorum et Turcorum, Egiptiis sordes fori expurgantibus, quas sordes exteri populi fecere . asp. 8

Item uni famulo circa Siculos in Tergowystyam misso expensae . . . . . flor. 1

Item Gregorio Thereck Cibinium ad dominum reverendissimum et Mossy waiwodam misso, ne Mossy waiwodae in partibus Transalpinis predari permiteret, unde nobis hostilitas emergere posset, expensae . . . . . flor. 1 asp. 25

Item uni famulo cum domino Maylat in partes Transalpinas misso expensae et salarium . . . . . flor. 1 asp. 36 1/2

Item dominus iudex dederat antea vinum domino Maylat et domino Mossy pro . . . . . flor. 2 asp. 25

Item Martin cum literis ad dominum Maylat in partes Transalpinas misso sabbato post Egidii expensae . . . . flor. 1 asp. 25

Item conclusa pace, domino Johanni Zalanczy et Drago-

myr Armasch, vinum, escae, avena, fenum, et repletio vasculorum facit in domo domini iudicis . . . . . flor. 4

Item pro pileis civilibus et cultellis halb Krymper ipsi Dragomyr Armasch per dominum iudicem nomine civitatis et provinciae donatis pro . . . . . flor. 2 asp. 40

Item domino Maylato et nuncio waiwodae Moldauiensi pro vino . . . . . flor. 1

Item Gavrylle cum Johanne Deack existenti, et nuncios a magnifico domino Stephano Bathory post eum ducenti, emansit aliquot diebus circa eum cum equis tribus, ipsi in salarium flor. 2 asp. 30

Item eidem Gavrille cum uno equo manuali cum domino iudice nostro ad dominum Maylat qui e manibus Turcorum et Valachorum evaserat, profecto . . . . . asp. 16

Item Stoyka Dobromyr cum Petro Pytayr in Buckorest ad dominum waiwodam missus fuisset, emansit diebus undecim, salarium . . . . . asp. 37

Item domino Johanni Hoch ad magnificum dominum Stephanum Bathory waiwodam Transalpinensem ad Somlyo misso expensae . . . . . flor. 8 asp. 34½

Item Stoykan Bolgaro qui in scribendis et interpretandis literis sermone Bolgarico scriptis civitati et provinciae ad optata dominorum inservivit . . . . . flor. 4

Item Stoyka Dobromyr circa Cibinium despoliato dum Turci et Valachi in Transilvania essent, in subsidium . . flor. 1

Item Michaeli Lecz pro uno equo Johanni Zalanczy usque ad Memhet Beck in partes Transalpinas hinc reverso, commodato, et in ea via annihilato, ita ut eum habere nollet, in salarium et pro dono . . . . . flor. 1 asp. 25

Item magistro Valentino in vigesimam ratione Ztoykanes, qui civitati et provinciae inservivit . . . . . flor. 4

Item ratione quarundam rerum per magistrum Valentinum domino Jacobo Clementis, et rursum per eum domino Maylat ad Rosnyo missarum, dum Valachi castrum Tyrch oppugnarent, abstracti sunt mihi in consistorio feria secunda post Galli . . . . . flor. 20

Item ipsi Kelber Bolgaro cum Bartus Fux apud waiwodam Transalpinensem Wlad existentem in salarium dierum quinque asp. 20

Item Wlad waiwodae Transalpinensi cum Turcis erumpenti dono dedimus, 2 cellaria vini, gallinae, anseres, albi panes, quatuor magnae tortae et semellae, quae una summa faciunt flor. 4 asp. 7½

Item domino Petro Bawner drabantos Schegeswarienses in auxilium missos, neque ad Fogaras conducendos, et 3 diebus emanenti, expensae et salarium . . . . . flor. 1 asp. 19½

Item uni famulo cum domino Petro Bawner existenti asp. 12

Item eidem famulo dominum Petrum Bawner, ad Sarkan

conducenti, qui famulus ex Moldauia venerat, et emansit, in Sarkan 3 diebus, salarium . . . . . asp. 38½

Item Dragomyr Armasch apud nos existenti, dum Gregorium Nagh captivum abduxit, vinum, pisces, cancri, polygrana esocum, pruna, panes primarii, et 2 cubuli avenae dono missi . . . . . flor. 1 asp. 9

Item Mossy waiwodae ad nos confugienti, 18½ octoalia vini veteris, panes, pisces, cancri, colyrida*) dono data flor. 1 asp. 2

Item Ztoyka Dobromyr cum eo misso ratione legatorum waiwodae Transalpinensis, an eos vellet una cum nostris mittere ad regiam maiestatem, expensae et 16 dierum salarium flor. 3 asp. 26½

Item Johanni Lanio filio domini Laurentii Lanii ad waiwodam Transalpinensem ratione predae recuperandae quam a nostris hominibus acceperat, expensae 5 ebdomadarum . flor. 7

Item omnium sanctorum Michaeli Myske Moldauiensi bina vice ⅝ vini, et 3 cubuli avenae dono missa . . . . . asp. 12

Item Koste nuncio domini waiwodae Moldauiensis ad nos primum deinde ad dominum episcopum et dominum Maylatum in legatione misso dominica post Elizabeth vinum, avena, pisces, et panes primarios . . . . . asp. 39

Item Paulo literato de Dayla ad Gothardum Kwn, ut coram regia maiestate pro libertatibus nostris ageret misso, et ab eo domum reverso et ut ad regiam maiestatem nostras mitteremus referenti, deindeque rursum ad regiam maiestatem misso et ad Tibiscum fluvium pervento, intellexit Germanos civitatem et arcem Budam obsedisse, valideque oppugnare, sicque necessitate compulsus domum redire coactus est, ei in salarium . . . . . flor. 15

Item domino Matheo Gereb in Moldauiam ad dominum waiwodam misso expensae . . . . . flor. 6 asp. 42½

Rursum uni famulo per dominum Mattheum ex Moldauia cum literis domum misso, qui emansit diebus 14 salarium flor. 1 asp. 6

Item pro septem ligaturis bonorum cultellorum et uno pileo civili domino waiwodae et dominae waiwodinae ac boyaronibus per eum dono datis . . . . . flor. 4 asp. 30

Item Costae nuncio domini waiwodae Moldauiensis ⅝ vini, pisces et avena in profesto Nicolai dono missa . . . . . asp. 11

Item uni nuncio nostro, cum nuncio waiwodae Moldauiensis Cibinium misso ad dominum episcopum, qui emansit diebus duodecim salarium . . . . . asp. 48

Item cuidam famulo Prasmarienses bina vice ad nos vocanti ratione solutionis Moldauo fiendae . . . . . asp. 10

---

*) colyrida pl., plăcinte.

Item Michaeli Miske solutionem mille florenorum domino waiwodae Moldauiensi fiendam expectanti in expensas . flor. 1

Item Mariae nivis domino Maylato Mossy waiwodam in regnum Transalpinensem restituere conanti, dedere domini senatus nostri . . . . . flor. 200

Item ipsi Stoyka ad dominum Wlad waiwodam ratione hominum nostrorum per Valachos spoliatorum misso ante festum Nicolai expensae . . . . . flor. 2

Item dum Prasmarienses in consistorio nostro ratione dilationis solutionis waiwodae Moldauiensis fiendae detenti fuerunt pro 2 carpionibus et 3/8 vini . . . . . asp. 13

Item domino Johanni More dum ad nos venit atque a domino iudice ceterisque dominis senatus optavit ut vigesimator detineretur, pro duobus plaustris feni, 4 cubulis avenae, 3 luciis, 2 carpionibus, et vino suae dominationi dono missi . . . flor. 1 asp. 3

Haec subscripta in Mehmet Beck et Wlad waiwodam ac boyarones Transalpinenses, in compositione pacis exposita sunt.

Filio eiusdem unam cuppam pro . . . . . flor. 45

Eliae waiwodae unam cuppam ad domino Johanne Kemmel pro flor. . . . . 13 asp. 15

Dragomyr Spatayr unam cuppam a domino Jacobo Hyrser pro . . . . . flor. 10

Item domino Johanni Hoch in castro Terch undecim hebdomadas existenti, dum Memhet Beck cum Transalpinis eruperat, ipsi pro suis fatigis et laboribus . . . . . flor. 22

Item pro duabus ligaturis cultellorum medio Ztoyka boyaronibus Transalpinensibus ratione pauperum depredatorum, dono datorum . . . . . flor. 1 asp. 10

Item Hamza Banul unam cuppam marcas duas minus latones 2 1/2 habentem, dono datum . . . . . flor. 19 asp. 37

Item popae in suo salario annuo . . . . . flor. 6

Item Czaydiniensibus ratione viri per Turcas capti dum Moldauus anno superiore eruperat, in auxilium ut virum eum e captivitate eliberarent . . . . . flor. 5

Item domino Martino Drud ratione cuiusdam equi quem Martyn Bolgaro commodaverat, et quem Valachi ab eo acceperant, ratione eius equi . . . . . flor. 4

Item domino Anthonio Aurifabro ratione laborum et fatigarum cum domino Stephano Maylat sub castro Terch habitorum . . . . . flor. 3

Item domino Petro Bawner et Paulo sartori ad dominum Stephanum Maylad ad Prasmar misso expensae . . . . . asp. 9 1/2

Postridie divi Thomae habita est ratio cum domino Georgio Blesch, praesentis anni villico, coram prudentibus ac circumspectis dominis iudice dominisque iuratis Brassouiensibus et senioribus terrae Barcza ubi singulis per-

ceptis et expositis debito modo calculatis idem dominus villicus permansit debitorie obligatus in flor. 307 asp. 15½.

Omnibus itaque debito modo coram dominis tam senatus Brassouiensis quam et seniorum terrae Barcza calculatis prudens ac circumspectus dominus Georgius Blesch eius anni villicus tam ratione perceptorum quam etiam expositorum plenissimam nobis dedit rationem ne in obolo quidem nec sua de nobis nec nos etiam ipsi debitorie obligati permanentes.

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. II Band. pag. 183—214.

CCCCLIII.

1530. *Comerciulŭ Ţerei-românesci şi alŭ Moldovei cu Transilvania* pe la vama Braşovului, după registrulŭ de importŭ şi de esportŭ alŭ comunităţii Braşovului. 1530.

Acestŭ registru ne înfăţişézăă comerciulŭ Ţĕrei-românesci şi ale Moldovei cu Transilvania pe la vama Braşovului în anulŭ 1530. Esportulŭ 'lŭ facŭ oraşele românesci Brăila, Ghergiţa, Tîrgşorulŭ, Trotuşulŭ, Râmniculŭ, Slatina, Buseulŭ, Pitescii, Bîrladulŭ, Câmpina, Tîrgovisce, Bucurescii, Pitescii, Câmpu-lungulŭ, Argeşulŭ etc.

1530. Vigesimae prouentuum (liber).

Vigesimatoribus existentibus M. Valentino Krusio et Domino Martino Coriario et Valentino Leynder scriba.

Dominica ante purificationis adducta. Ian. 30.

Item Steffanus corrigiarius cultellos 133 pelles ovium pond.[1] 1 s. fl. 1 asp. 16½; Schnarer Mertes Tonig boves 5 vaccas 10 s. fl. 1 asp. 12; Bartesch Fux carp. pd. 4 cete pd. 6 s. asp. 44; uvapassa kant. 3 s. libr. 8; Nastasse carp. pd. 1½ cete pd. ½ ceram nigram pd. 1 s. asp. 15; Coste Hoczul cete pd. 8½ carp. pd. 1½ cultellos pd. 1 s. asp. 43; Bora cete pd. cubuli de orden 2 s. asp. 16; Iwan Kandor carp. pd. 4½ ceram nigram pd. 1 s. asp. 32; Demittre Sirbul carp. pd. 1½ s. asp. 9; Petro Dobre carp. pd. 5 cete pd. 7½ s. fl. 1. asp. 10; Tarcka carp. pd. 22 idem ½ cete pd. 1. s. fl. asp. 40; Radul luy Roma carp. pd. 2 cete pd. 1 . . . . . .

Item Mychna de Breyla carp. pd. 1 cete pd. 4 s. fl. 1 asp. 8; Osz Mycklosch porcos 3 s. asp. 6; Greuen Theys risum kant. 3 s. libr. 9; Kray carp. pd. 8 s. asp. 48; Petrus Schram ceram cent. 3; Varga Myhal carp. pd. 9 s. fl. 1; Szasz Laslo de Hoszofallo boves 2; Thathko de Terschor carp. pd. 8½ luceos pd. 2 s. fl. 1 asp. 9; Boyzadt Gergel boves 5 vaccas

1) Die häufig wiederkehrenden Ausdrücke pondus, pondera sind im Druck gekürzt mit pd., solvit mit s., carpones mit carp. wiedergegeben worden; auch ist das die einzelnen Posten im Originale einleitende «Item» bei der Aneinanderreihung derselben im Drucke mehrfach durch das trennende; ersetzt worden. *(Quell. z. Gesch. d. St. Kronst.)*

18 s. fl. 2; dominus Paulus Coriarius pelles pd. 15 cultellos 70 s. asp. 30; dominus Johannes Kemmel pelles pd. 10 s. asp. 40; Latzko Tamasch porcos 11 s. asp. 22. *(Restulŭ paginei este ilegibilŭ. Urmézŭ apoi începutulŭ socotelilorŭ despre esportŭ, care se continuŭ pe pagina următóre astŭ-felŭ:)*

Item Wulcko de Breyla per fl. 16 s. asp. 40; Mychne de Terschor per fl. 7 s. asp. 17½; Potro de Buckorescht per fl. 10 s. asp. 25; Dragomir de Gergicz per fl. 10 s. asp. 25; Jeremia de Berlad per fl. 29 s. fl. 1 asp 22; Luppol de Berlad per fl. 26 s. fl. 1 asp. 14; Ana per fl. 10 s. asp. 25; Zeckel Mihail per fl. 14 s. asp. 35; Gadsze per fl. 7 s. asp. 17; Demittro per fl. 7 s. asp. 17; Vrban de Breyla per fl. 10 s. asp. 25.

Expensae fl. 4 asp. 2½; Parvalia fl. 5 asp. 4½.

Febr. 6. Dominica Dorotheae virginis adducta:

Item Pall Janusche Ferencz sues 16; Ferencz de Byckfalwa boves 4. . . . . .

Item Stoycka Versop carp. pd. 7 cete pd. 3 s. fl. 1 asp. 4; Thomasch de Bickfalva boves 4 s. asp. 20; Latzko Peter porcos 21 s. asp. 42; Dobro Manilla carp. pd. 7 cete pd. 3; Fuxen Bartesch carp. pd. 4 cete pd. 7½ s. fl. 1 asp. 4; Petro Dobre carp. pd. 6 cete pd. 8 s. fl. 1 asp. 18; Wasy Sytta carp. pd. 13 idem ½ cete pd. 8 id. ½ s. fl. 2 asp. 15; Krestesch carp pd. 10 s. fl. 1 asp. 10; Demittru Myrckan carp. pd. 2 cete pd. 17 s. fl. 1 asp. 30; Hannes Engel gewant per fl. 80 s. fl. 4; dominus Johannes Kemmel pelles ovium pd. 6 s. asp. 22; Locze Bartesch ceram nigram cent 4 idem 1½ stramatur pecias 18. . . . . .

Item Froscha de Gergicz per fl. 14 s. asp. 35; Tudor de Gergicz per 13 s. asp. 35; Michno de Gergicz per fl. 10 s. asp. 25; Silvester Kolugir per fl. 22 s. asp. 30; Nago de Terschor per fl. 11 s. asp. 27; Myhele de Flotsch per fl. 9 s. asp. 22; Michne de Breyla per fl. 15 s. asp. 31; Letere Bartesch linum per fl 10.

Parvalia fl. 4 asp. 6; expensae fl. 3 asp. 43.

Febr. 13. Dominica ante Valentini adducta.

Item Sporersch Sigmundt cuttes bovis 64 s. asp. 32; idem pelles ovium pd. 1 s. asp. 4; German de Tattrosch cuttes bovis 10 s. asp. 5; Iwan Kandor carp. pd. 4½ ceram nigram pd. 1½ *); Costa Hotczel carp. pd. 1½ cete pd. 6 idem ½; Radul Mesdre carp. pd. 1½ cete pd. 1; Kosta Furcka carp. pd. 10 idem ½ cete pd. 15; Iwan filius Stoycka carp. pd. 12 idem ½; Stoycka Wersop carp. pd. 10; Fuxe Bartesch carp. pd. 8 cete pd. 1. Summa fl. 13 asp. 11.

Item Zogoran carp. pd. 2½ s. asp. 15; Goya carp. pd. 12 cete pd. ½ s. fl. 1 asp. 24; Kray carp. pd. 1½ s. asp. 9; Barbul Gymbeer carp. pd. 4 s. asp. 24; Bora carp. pd. 7 cete pd. 2 s. fl. 1; Bartesch Fux carp. pd. 1 poligrana pd. 1; Gerge Leurda carp. pd. 3 cete pd. 9 s. fl. 1 asp. 4;

*) Taxele sunt ilegibile.

Kray carp. pd. 1½ s. asp. 9; Demittro Groszo porcos 10 s. asp. 19; Myhay Grecus crocum libr. 110 s. libr. 5 idem ½; pipper kantner 1 s. libr. 3; pelles karmasy 20 s. 1. Genne Grecus cuttes otter 7; (2 rênduri ilegibile.) pelles karmasy 16; frena bona 2; stramatur pec. 2; extremitates pannorum per fl. 2; summa s. fl. 1. Summa fl. 6 asp. 4.

Demittre Grecus extremitates pannorum per fl. 10 s. asp. 24; Gynna Grecus bogasy per 97 s. pec. 5; Fracilla Grecus extremitates panorum per fl. 6 s. asp. 15; Mayne de Terschor kappenecken 60 s. kappenecken 3. Varga Myhal carp. pd. 8 luceos pd. 2 s. fl. 1 asp. 6; Katana carp. pd. 13 cette pd. 2½ s. fl. 1 asp. 38; Myhay porcos 5 s. asp. 10; Portsch Janusch cete pd. 11 carp. pd. 1½ s. fl. 1 asp. 2; Barchy Ferencz cete pd. 4½ asp. 18.

Gena Grecus stramatur pec. 6; bogasy pec. 6; parvae reculae existimatae per fl. 3 s. asp. 31; Demittre de Terschor carp. pd. 19 s. fl. 2 asp. 14; Bartesch Fux carp. pd. 12 idem ½ fl. 1 asp. 25; Stan Mayre carp pd. 1 cete pd. 3. s. asp. 18; Martyn carp. pd. 13 s. fl. 1 asp. 28; Bocdan de Busow carp. 12 s. fl. 1 asp. 22; Stoycka de Terschor carp. pd. 7 cete pd. 2 s. fl. 1; Summa fl. 14 asp. 2.

Item Tereck Gergel carp. pd. 9½ cete pd. 3½ s. fl. 1 asp. 6; Koma Nyckolesz carp. pd. 2 cete pd. 1 s. asp. 16; Radul Mesdre carp. pd. 3½ s. asp. 21; Telchesch Emre boves 13 s. fl. 1 asp. 15.

Johannes Krycz strictas pec. 13; domosli pec. 9; istar pec. 4; schisma paria 4; manutergia 25; stramatur pec. 25 s. fl. 1 asp. 12; Bylasch pelles ovium pd. 2 s. asp. 8.

Educta.

Item Stanschul de Rymnyck per fl. 6 s. asp. 15; Mathe de Rymnyck per fl. 6 s. asp. 15; Dragomir de Rymnyck fl. 7 s. asp. 17½ Andre de Kumpelung per fl. 5 s. asp. 12; Fraczila de Kumpelung per fl. 6 s. asp. 15. Summa fl. 6 asp. 2 den. 1.

Item Schokorli de Slatina per fl. 14 s. asp. 35; Bratul de Busow per fl. 20 s. fl. 1; Nago de Busow per fl. 12 s. asp. 30; Woyne de Busow per fl. 20 s. fl. 1; Potro de Busow per fl. 13 s. asp. 32½; Potro Dobre per fl. 12 s. asp. 30; Muschat de Terschor per fl. 8 s. asp. 20; German de Tattresch per fl. 11 s. asp. 27½; Radul de Breyla per fl. 15 s. asp. 37; Raditsch de Breyla per fl. 15 s. asp. 37; Muyna de Breyla per fl. 14 s. asp. 35; Juga de Buckorescht per fl. 20 s. fl. 1; Letcze Bartesch Lini per fl. 15 s. asp. 36; Mycklosch de Berlat per fl. 16 s. asp. 40; Jona de Czosch per fl. 16 s. asp. 40. Parvalia fl. 6. Exposita fl. 4.

Dominica ante kathedram Petri adducta. Febr. 20.

Item dominus Laurencius Lanio boves 3; Nody Emre de Bickfalwa porcos 12 s. asp. 24; Klen Mertes Tonig boves 8; Kray cete pd. 8 carp. pd. 1 ceram nigram pd. 1 s. asp. 41. Summa fl. 12 asp. 15.

Item Bora cete pd. 10 carp. pd. 1 s. asp. 46; Johannes Engel bri-

ckes pec. 1 fl. 1 asp. 25; Raduletz carp. pd. 3½ s. asp. 21; Gerye Poynte carp. pd. 4½ s. asp. 27; Syrbul carp. pd. 3 s. asp. 18; Potro Dobre carp. pd. 6 s. asp. 36; Hersze carp. pd. 5 s. asp. 30; Portsch Janusch cete pd. 2½ s. asp. 10; Katan carp. pd. 1 cete pd. 1 s. asp. 10; Koman Nyckolesz carp. pd. 7½ s. asp. 45; Kosta carp. pd. 6; Myhele carp. pd. 2 s. asp. 12; Raduletz carp. pd. 9 cete pd. 1 s. fl. 1 asp. 8; Sirbŭl carp. pd. 3 s. asp. 18; Yon Tarcka carp. pd. 2 s. asp. 12; Komaischen carp. pd. 1 cete pd. 1 s. asp. 10; Borszan carp. pd. 2 s. asp. 12; Partasch Sigmundt carp. pd. ½ cete pd. 2½ s. asp. 13; Demittre Merckan carp. pd. 8 s. asp. 48. Summa fl. 10 asp. 1.

Item Krestesch carp. pd. 2 s. asp. 12; Varga Myhal carp. pd. 9 cete pd. 2 s. fl. 2 asp. 12; Stoyckan bombasium libr. 21 s. asp. 20; Schunte carp. pd. 2 s. asp. 12; Iwanus Armenus zyncziber libr. 5 s. fl. ½; cinnamum libr. 7 s. lottones 11; Grewen Theys esoces poligrana pd. 1½ s. asp. 12.

Educta.

Item Mayne de Pittescht per fl. 8 s. asp. 20; Dobro de Pittescht per 7 fl. s. asp. 17; Bogdan de Busow per fl. 12 s. asp. 30; Iwan de Flotsch per fl. 14 s. asp. 35; Mayne de Terscho per fl. 12 s. asp. 30; Stan de Terscho per fl. 10 s. asp. 25; Theodor de Berlat per fl. 8 s. asp. 20; Stan de Terscho per fl. 10 s. asp. 25. Parvalia fl. 3. Exposita fl. 3 asp. 12.

Febr. 27.

Dominica post Matthiae apostoli adducta.

Item Radulecz carp. pd. 7 s. asp. 42; Potro Dobre carp. pd. 6½ s. asp. 39. Summa fl. 8 asp. 1.

Item Warga Mihal carp. pd. 11 cete pd. 1 s. fl. 1 asp. 20; Wassy Sitta carp. pd. 7 s. asp. 20; Stoykan carp pd. 7 s. asp. 42; Stoycka Schoflika carp. pd. 3 s. asp. 18; Partasch Sigmundt carp. pd. 5 s. asp. 30; Kalsche de Terschor carp. pd. 7 cete pd. 3 s. fl. 1 asp. 4; Toth Tomasch carp pd. 9½ cete pd. ½ *); Dyenesch Benedick ceram nigram cent. 2½ s. asp. 6; Partasch Sigmundt luceos pd. 1 s. asp. 4; Radulecz carp. pd. 6 cete pd. ½ s. asp. 38, Goya carp. 12 idem ½ cete pd. 1 s. fl. 1 asp. 29; Stanschul luceos pd. 1½ s. asp. 6; Latczko carp. pd. 8 cete pd. 6 s. fl. 1 asp. 22; Kathan luceos pd. 8 cete pd. 3 carp. pd. 2 s. fl. 1 asp. 6; Hercze carp. pd. 9 s. fl. 1 asp. 4; Mychna Grass carp pd. 3 s. asp. 18. Kray carp. pd. 7 cete pd. 1½ s. asp. 48; Iwan filius Stoycka carp. pd. 6 cete pd. 2 s. asp. 44. Summa fl. 14 asp. 1.

Item Radul Mesdre carp. pd. 5 cete pd. ½ s. asp. 32; Letcze Bartesch risium kant. 5 s. ¼; thusz kant. 1 s. libr. 3; Stan Tarcka carp. pd. 3 cette pd. 3½ s. asp. 32; Nagosch Myhelle cette pd. 9. s. asp. 36; Thudor Fuschte carp. 2½ cete pd. 2 s. asp. 23; Koman Schukme carp. pd. 6 s. asp. 36; Stan Schandor carp. pd. 9½ *); Portsch Janusch carp. pd. 2 s.

*) Taxa lipsesce.

asp. 12; Czydes Jocob carp. pd. 13 s. fl. 1 asp. 28; dominus Paulus Coriarius pelles ovium pd. 4 s. asp. 16; Nag de Kympina carp. pd. 2 s. asp. 12; Kemels Mechel pelles ovium pd. 3 s. asp. 12; Demitre de Terschor carp. pd. 7 cete pd. 1 s. asp. 46; Maryn de Terschor carp. pd. 3 cete pd. 3½ s. asp. 32; Rawen Hannes carp. pd. 5 luceos 5 s. fl. 1; Potro Dobre carp. pd. 1½ s. asp. 9; Katan luceos pd. 27 carp, pd. 12 idem ½ s. fl. 3 asp. 33; Demittre Girbul carp. pd. 4 cete pd. 4 s. asp. 40. Summa fl. 12 asp. 49.

Item Benedick carp. pd. 1 s. asp. 6; Woycka allumen per fl. 4 color rubei per fl. 4 s. asp. 20; Jerg Sadler cultellos bovis 26 s. asp. 13; Sirbul de Tergouischta bombasium kant. ¼ s. asp 44.

Educta.

Item Tereck Gergel per fl. 15 s. asp. 31; Myhay de Busow per fl. 20 s. fl. 1; Kalsche de Terschor per fl. 29 s. fl. 1; Stan de Terschor per fl. 12 s. asp. 30; Stoycka de Terschor per fl. 10 s. asp. 25; Demittre de Terschor per fl. 13 s. asp. 32; Schorban de Buckorescht per fl. 13 s. asp. 32; Radul de Buckorescht per fl. 8 s. asp. 20; Letcze Bartesch linum pd. 2 s. asp. 22. Parvalia fl. 9 asp. 25. Expensae fl. 4.

Dominica Invocavit adducta.

Martie 6.

Item Syrbul de Tergouischta schisma paria 100 s. paria 5 bogasy pec. 20 s. pec. 1 rest bogasy 8 s. asp. 16; kappenecken 20 s. asp. 34. Summa fl. 8 asp. 31.

Item oleum olivae kant. 3 s. fl. 1 asp. 35.

Dominus Gregorius de Moldauia brickesch pec. 1½ bresler ballen 7 purprian pec. 4 lindesch pec. 7 stameet pec. oculey pec. 31 czwickesch pec. 28 tewfflesch pec. 15 mechlesch pec. 4 trichtesch vmschlach pec. 1 czobel czymer 1 s. in summa fl. 85; Sporers Sigmundt cultellos bovis 50 s. asp. 25.

Iwan Grecus de Pittescht tapete 1 capitergia bona 100 s. 5 pelles karaschi 20 s. 1. Summa fl. 87 asp. 10.

Item pipper kant. 3 s. libr. 3½ kant. pipper libr. 5½ s. fl. 3.

Gerge de Pittescht capitergia bona 80 s. 4 pelles karaschi 16 s. asp. 10; capit. simplicia 20 s. 1 extremitates panorum per fl. 4 s. asp. 8; culcitrae 2 s. asp. 4.

Dimittre de Pittescht capit. bona 20 s. 2.

Gyna extremitates panorum per. fl. 2, schisma paria 8 karaschi pec. 1, pelles karaschi 17, kapit. bona 20 s. 1, pipper kant. 1 s. libr. 3, idem s. in summa fl. 1; Fraczila de Kumpelung carp. pd. 5 cete pd. 1 s. asp. 34. Summa fl. 5 asp. 6.

Item Radulecz carp. p. 16 s. fl. 1 asp. 46; Tarcka filius carp. pd. 14 cete pd. 7 s. fl. 2 asp. 12; Goya carp. pd. 21 s. fl. 2 asp. 26; Mychne Grasz carp. pd. 4½ cete pd. 1. s. asp. 31; Radul Kopposch carp. pd. 9

s fl. 1 asp. 4; Rauen Hannes cette pd. 8½ s. asp. 34; Sogoran carp. pd. 3½ s. asp. 21; Lucas Notarius carp. pd. 11 s. fl. 1 asp. 16; Stoycka Wersob carp. pd. 12 s. fl. 1 asp. 22; Gerge Kandor carp. pd. 7 s. asp. 42; Kosta Furcka carp. pd. 21 s. fl. 2 asp. 26; Paytre Latuli carp. pd. 5 cette pd. 1 s. asp. 34; Nagosch Mihele carp. pd. 12 s. fl. 1 asp. 22; Koma Schuckina carp. pd. 12 s. fl. 1 asp. 22; Thot Yschtwan carp. pd. 13 s. fl. 1 asp. 28; Iwan Maylat carp. pd. 2½ s. asp. 15; Radomir carp. pd. 18 s. fl. 2 asp. 8; Thene Balindt luceos pd. 6 s. asp. 24. Summa fl. 23 asp. 33.

Item Gostilla carp. pd. 10 s. fl. 1 asp. 10; Demittre Girbul luceos pd. 7 carp. pd. ½ s. asp. 31; Laczko carp. pd. 1 cete pd. 3 s. asp. 18; Thudor de Kumpelung cete pd. 2 s. asp. 8.

Educta.

Item Greo de Ardyesch per fl. 6 s. asp. 15; Stoycka de Ardysch per fl. 12 s. asp. 30; Potro de Bussow per fl. 13 s. asp. 32; Bratul de Ardyesch per fl. 6 s. asp. 15; Iuga de Buckorescht per fl. 14 s. asp. 35; Woycko de Buckorescht per fl. 12 s. asp. 30; Janusch de Josmorck*) per fl. 18 s. asp. 48; Kosta de Josmorck per fl. 16 s. asp. 40. Parvalia fl. 9 asp. 40. Expensae fl. 4.

Martie 13.

Dominica Reminiscere adducta.

Item Demittre de Tergouischte pipper libr. 12 s. libr. ½ lott. 3; crocum libr. 7 s. ¼ idem ½, stramatur pec. 10. Summa fl. 7 asp. 9; capitergia bona 10, aba pec. 5 s. asp. 37.

Gerge de Pittescht pipper kant. 1 s. libr. 3; Fraczilla bombasium kant. 1 minus libr. 4 s. asp. 35; Mathe de Yffallo carp. pd. 2 s. asp. 12; Janusch Vrban carp. pd. 1 cete pd. 1 s. asp. 10; Paul Mikłosche Jertg cete pd. 8 s. asp. 32; Piroschka Mihal cete pd. 10½ carp. pd. ½ s. fl. 1 asp. 1; Radul Hulten carp pd. 8 s. asp. 48; Ivan alle poppei cete pd. 2½ carp. pd. 1½ s. asp. 19; Koman Schuckina carp. pd. 5 s. asp. 30; Goga carp. pd. 7 cete pd. 9 s. fl. 1 asp. 28; Nagosch Mihele carp. 10½ s. fl. 1 asp. 13; Stanschul Hulten carp. pd. 2 s. asp. 12; Paytre Latul carp. pd. 5½ s. asp. 33; Sogoran carp. pd. 2 cete pd. 2 s. asp. 20; Radomir luceos pd. 1 s. asp. 4; Stan Hodesch carp. pd. 2½ cete pd. 4 s. asp. 31. Summa fl. 10 asp. 15.

Item Stoycka Wersob cete pd. 12 carp. pd. 1 s. fl. 1 asp. 4; Martinus de Neyerstat carp. pd. 6 cete pd. 1 ½ s. asp. 42; Gerge Pontoyne carp. pd. 4½ s. asp. 27; Mickle de Terschor carp. pd. 8 s. asp. 48; Petre Czelester cete pd. 3 s. asp. 12; Stanisław de Bussow carp. pd. 8½ s. fl. 1; Hannes Kemmel carp. pd. 8 s. asp. 48; Portsch Janusch carp. pd. 8 s. asp. 48; Nago Libekoyn carp. pd. 1 cete pd. 1 s. asp. 10; Lucas Notarius carp. pd. 12**); dominus Martinus Coriarius cuttes bovis 99 s. asp. 48.

*) Tĕrgulŭ Iaşilorŭ.

**) Taxa lipsesce.

Educta

Item Dragomir de Kumpelung per fl. 6 s. asp. 15; Nickula de Tergouischt per fl. 11 s. asp. 27; Demittre de Artgesch per fl. 16 s. asp. 40; Iwan de Tergouischt per fl. 15 s. asp. 37; Dima de Tergouischt per fl. 10 s. asp. 25; Stanislaw de Bussow per fl. 25 s. fl. 1 asp. 12. Summa fl. 11 asp. 43.

Item Boboyle de Bussow per fl. 12 s. asp. 30; Sirbul de Tergouischt per fl. 18 s. asp. 48; Tudor de Terschor per fl. 15 s. asp. 37; Petro de Buckorescht per fl. 15 s. asp. 37; Mickle de Terschor per fl. 8 s. asp. 20; Dobre de Terschor per fl. 15 s. asp. 37; Radu de Terschor per fl. 7 s. asp. 17; Kalsche de Gergycz per fl. 16 s. asp. 40; Kostanil de Gergycz per fl. 16 s. asp. 40; Poytre de Gergycz per fl. 14 s. asp. 35; Myhele de Gergycz per fl. 15 s. asp. 37; Lucka de Franckul per fl. 8 s. asp. 20; Myckore de Czotschawa per fl. 15 s. asp. 37; Simeon de Czotschawa per fl. 8 s. asp. 20. Parvalia fl. 8. Expensae fl. 4.

Dominica Oculi adducta. Martie 20.

Item Myrckan carp. pd. 8 cete pd. 1 s. fl. 1 asp. 2; Ivan Gerge carp. pd. luceos pd. 1 s. asp. 16; Schicke Ferencz cutt. bovis 12 s. asp. 6. Summa fl. 10 asp. 29.

Item Muschat de Bussow carp. pd. 4 cete pd. 1 s. asp. 28; Goya carp. pd. 4 cete pd. 3 s. asp. 36; Hanekesch Balint carp. pd. 7 cete pd. 5 s. fl. 1 asp. 12; Warga Myhal carp. pd. 16 cete pd. 7 s. fl. 2 asp. 24; Pyroschka Myhal carp. pd. 8½ cete pd. 2 s. fl. 1 asp. 9; Kray carp. pd. 5 cete pd. 1 s. asp. 34; Portsch Janusch carp. pd. 22 s. fl. 2 asp. 32; Stroya de Terschor carp. pd. 20 cete pd. 2 s. fl. 2 asp. 28; Stan Pyetra carp. pd. 2 cete pd. 1 *); Dragomir de Tylesch carp. pd. 2 s. asp. 12; Borszan carp. pd. 3 cete pd. 1 s. asp. 22; Staniszlaw cete pd. 1 s. asp. 4; Thot Ischtvan carp. pd. 2 s. asp. 12; Yolboy de Rumesmorck *) sericum litter 20 s. litter 1; Drago de Terschor carp. pd. 11 s. fl. 1 asp. 16; Dathka de Terschor carp. pd. 7½ cete pd. 1 s. asp. 49; pro uvipassis percepi asp. 4; pro ficcubus percepi asp. 11. Summa fl. 15 asp. 33.

Demittro senex de Terschor stramatur pec 10 *); capitergia bona 10; abba pec. 6; Radulecz carp. pd. 17 cete pd. 3 s. fl. 2 asp. 14; Stan Schaffran carp. pd. 4 cete pd. 1 s. asp. 28; Hircz carp. pd. 2 luceos pd. 5 s. asp. 32; idem Hirthez cete pd. 2 s. asp. 8; Demittre Gyrbul carp. pd. 9 cete pd. 1 s. fl. 1 asp. 8; Letcze Bartesch abba pec. 11½; domosli pec. 6; extremitates panorum; s. fl. 5 asp. 25; Woycka de Terschor tinctura rubra cent. 2**); Tymar Janusch abb vlnas 10*); Stoyckan schisma paria 11 s. asp. 15; Duscha carp. pd. 9 s. fl. 1 asp. 4; Paytre Latul carp. pd. 8 cete pd. ½ s. fl. 1; Bora carp. pd. 17 luceos pd. 8 s. fl. 2 asp. 34; Tudor carp. pd. 5 s. asp. 30. Summa fl. 15 asp. 48.

*) Târgulŭ Romanului.

**) Taxa lipsesce.

Item Modie carp. pd. 4 s. asp. 24; Iwan alle poppei cete pd. 4 s. asp. 16; Kosta Furcka carp. pd. 13 cete pd. 3 s. fl. 1 asp. 40; Koman Schuckina carp. pd. 4 s. asp. 24; Partasch Sigmundt carp. pd. 7 s. asp. 42; Gerge Bomback polligrana pd. ½ luc. pd. 1 s. asp. 7; Iwan filius Stoycka carp. pd. 7 cete pd. ½ s. asp. 44; Roman carp. pd. 5 s. asp. 30; Stoycka de Terschor carp. pd. 17 s. fl. 2 asp. 2; Radulecz carp. pd. 11½ cete pd. 2 s. fl. 1 asp. 27; Nagosch Myhel carp. pd. 10 cete pd. ½ s. fl. 1 asp. 12; Paytro Tarba carp. pd.*) Sogoran carp. pd. 2 s. asp. 12; Radul Hulten carp. pd. 4½ s. asp. 27; Stan Hœdesch carp. pd. 2½ cete pd. 1 s. asp. 19; Oppra carp. pd. 2 s. asp. 12; Duscha carp. pd. 13 cete pd. 5 s. fl. 1 asp. 46; Stoycka Wersop carp. pd. 7½ s. asp. 45; Gerge Kandor carp. pd 3 cete pd. 1 s. asp. 22. Summa fl. 15 asp. 1.

Educta.

Item Spira de Terschor per fl. 10 s. asp. 25; Muschat de Terschor per fl. 8 s. asp. 20. Parvalia fl. 9. Expensae fl. 4.

Martie 27.

Dominica Laetare adducta.

Bilasch Armenus pipper kant. 2 s. libr. 6 czyncziber kant. 1½ s. libr. 4½; Radulecz carp. pd. 5 cete pd. 1½ s. asp. 36; idem carp. pd. 9 s. fl. 1 asp. 4; Paul Miklosche Jertg carp. pd. 4 s. asp. 24; Thudor Fuscht carp. pd. 3½ s. asp. 21; Demettre Jurman carp. pd. 11 cete pd. 4 s. fl. 1 asp. 32; Sogoran carp. pd. 3 s. asp. 18; Koman Schuckina carp. pd. 8½ cete pd. 3 s. fl. 1 asp. 13; Gostilla carp. pd. 11½ luceos pd. ½ s. fl. 1 asp. 21, Gerge Ponte carp. pd. 6 s. asp. 36; Stoycka Wersop carp. pd. 9 cete pd. ½ s. fl. 1 asp. 6; Stoyckan ceram nigram cent. 8 s. asp. 32. Summa fl. 10 asp. 38.

Item Sawa carp. pd. 4 s. asp. 24; Piroschka Myhal carp. pd. 7½ s. asp. 45.

Martinus Angeli bogasy pec. 150 s. per 7 domosly pec. 20 s. pec. 1 tapecia 3 stramatur pec. 4 karatschy pec. 1 sericum litter 9 schisma paria 13 culcitrae 2 s. fl. 2 asp. 10; Kolcza bombasium kant. 1¼ s. asp. 47; Koman Schuckyna luceos pd. 1½ carp. pd. 1½ s. asp. 15; Gaschy carp. pd. 10 s. fl. 1 asp. 10; Mighna de Breyla carp. pd. 6 cete pd. 4 s. fl. 1 asp. 2; Thodoran de Gergyz carp. pd. 11 cete pd. 1½ s. fl. 1 asp. 22; Nastas de Browescht carp. pd. 3 s. asp. 18; Stan de Brouescht carp. pd. 4 s. asp. 24; Guliman de Terschor carp. pd. 8 cete pd. 1 s. fl. 1 asp. 2. Summa fl. 10 asp. 19.

Item Targ Jertg carp. pd. 7 s. asp. 42; Radul de Stoynescht carp. pd. 5 s. asp. 30; Myrckan de Terschor carp. pd. 7 s. asp. 42; Wlat de Tileschen carp. pd. 2 cete pd. 2 s. asp. 20; Demittre de Kumpelung cete

*) Cantitatea şi taxele nu sunt indicate.

pd. 2 s. asp. 8; Thot Yschtuan carp. pd. 5 cete pd. 3 s. asp. 40; Petre de Waszlo trichtesch pec. ½ vlnas 12 s. asp. 19; pro ficubus perforatis percepi asp. 11.

Educta.

Item Dragan de Buckorescht per fl. 10 s. asp. 25; Juga de Buckorescht per fl. 8 s. asp. 20; Scherban de Buckorescht per fl. 7 s. asp. 17; Woycko de Buckorescht per fl. 10 s. asp. 25; Fraczilla de Buckorescht per fl. 17 s. asp. 42; Stan de Buckorescht per fl. 9 s. asp. 22; Radul de Buckorescht per fl. 8 s. asp. 20; Mychne de Breyla per fl. 17 s. asp. 42; Mickul de Flotsch per fl. 12 s. asp. 30. Summa fl. 9. asp. 5.

Item Dobrilla de Breylla per fl. 15 s. asp. 37; Wulkul de Breyla per fl. 18 s. asp. 44; Michne de Breyla per fl. 8 s. asp. 20; Stan de Breyla per fl. 18 s. asp. 45; Radul de Breyla per fl. 15 s. asp. 37; Thudor de Gergycz per fl. 15 s. s. asp. 37; Woyckul de Terschor per fl. 14 s. asp. 35; Michne de Gergycz per fl. 15 s. asp. 37; Dragomir de Gergycz per fl. 14 s. asp. 35; Mayne de Terschor per fl. 11 s. asp. 27; Nestor de Terschor per fl. 8 s. asp. 20; Dymma de Bussow per fl. 8 s. asp. 20. Parvalia fl. 15 asp. 6. Exposita fl. 3 asp. 43.

Dominica Judica adducta.

Aprile 3.

Item Bora carp. pd. 8 cete pd. ½ s. fl. 1; Radulecz carp. pd. 6 cuttes bovis 18 cete pd. 4 alleca pd. 1 s. fl. 1 asp. 16; Paytre Latul carp. pd. 5 luceos pd. 1 s. asp. 34; Spila de Terschor carp. pd. 9 cete pd. 9 s. fl. 1 asp. 32; Piroschka Myhal carp. pd. 4 cete pd. 3 s. asp. 36. Summa fl. 13 asp. 12.

Item Stoycka de Terschor carp. pd. 9 cete pd. 3 s. fl. 1 asp. 16; Kray carp. pd. 8 cete pd. 3 aleca pd. ½ s. fl. 1 asp. 12; Saua carp. pd. 7 s. asp. 42; Potro Dobre aleca pd. 3 s. asp. 18; Stoycka Wersop carp. pd. 11 luceos pd. 3 s. fl. 1 asp. 28; Stan Schucket aleca pd. 1 luceos pd. 1 s. asp. 10; Demittro Mirckan carp. pd. 6 cete pd. 4 s. fl. 1 asp. 1. Myhay Grecus de Pittescht abba pec. 7 s. asp. 16; pipper kant. 2 s. libr. 6; Iwan Grecus abba pec. 8 s. asp. 19; Raditsch carp. pd. 6 cete pd. 3 s. 48; Gustille carp. pd. 8 cete pd. 8 cete pd. 4½ s. fl. 1 asp. 16; Busa de Terschor carp. pd. 7 cete pd. 2 s. fl. 1; Treffol de Terschor carp. pd. 7 s. asp. 42; Myhay de Kumpelung carp. pd. 3½ s. asp. 21; Stanschul de Kumpelung carp. pd. 3 cete pd. ½ s. asp. 20; Danschul de Kumpelung carp. pd. 4 s. asp. 24. Summa fl. 12 asp. 15.

Item Dan de Tileschen carp. pd. 2 cete pd. 1 s. asp. 16; Nacschul de Kumpelung carp. pd. 2½ s. asp. 15; Yon de Brebuescht carp. pd. 1½ cete pd. 1½ s. asp. 15; Vlath de Bonescht carp. pd. 2 cete pd. 1 s. asp. 16; Radul de Bonescht carp. pd. 2 s. asp. 12; Vlad de Bulen cete pd. 1 s. asp. 4; Demittre Jurman carp. pd. 2 cete pd. 3 s. asp. 24; Antho-

nius Carnifex boves 2 s, asp. 10; Valentinus Doleator de Terschor boves 6 s. asp. 30; Bala de Rumesmorck pelles ovium pd. 12 s. asp. 48.

Educta.

Item Dobro de Pittescht per fl. 7 s. asp. 17; Vladul de Pittescht per fl. s. asp. 17; Steffan de Buckorescht per fl. 8 s. asp. 20; Demittro Gyrbul per fl. 8 s. asp. 20; Mayna de Flotsch per fl. 25 s. fl. 1 asp. 12; Busza de Terschor per fl. 10 s. asp. 25; Nago de Kumpelung per fl. 10 s. asp. 25; Summa fl. 7 asp. 26.

Item Tathul de Buckorescht per fl. 8 s. asp. 20; Breyla de Buckorescht per fl. 8 s. asp. 20; Scherbul de Busow per fl. 17 s. asp. 42; Nago de Terschor per fl. 12 s. asp. 30; Thudoran de Gergicz per fl. 13 s. asp. 32; Gustille filius per fl. 13 s. asp. 32; Baycko de Flotsch per fl. 17 s. asp. 42; Kalsche de Gergicz per fl. 12 s. asp. 30; Steffan de Gergicz per fl. 13 s. asp. 32; Raditsch de Breyla per fl. 7 s. asp. 17; Michne Terschor per fl. 6 s. asp. 15; Demittre de Terschor per fl. 13 s. asp. 32; Mile de Breyla per fl. 10 s. asp. 25; Stroy de Breyla per fl. 8 s. asp. 20; Stan Tarka per fl. 10 s. asp. 25. Parvalia fl. 6 asp. 16. Exposita fl. 3 asp. 49.

Aprile 10.

Dominica Palmarum adducta.

Item Wulckul carp. pd. 8 cete pd. 6 s. fl. 1 asp. 22; Iwan Stoycka carp. pd. 2 s. asp. 12. Summa fl. 9 asp. 48.

Item Stan Schuckete ceram nigram cent. 2 s. asp. 7; Radulecz aleca pd. 1 s. asp. 6; Stanislaw de sex lardys s. asp. 12; Stan de Stoynescht ceram nigram cent. 2 s. asp. 8; dominus Martinus Coriarius pelles ovium pd. 3 s. asp. 12; dominus Johannes Kemmel pelles ovium pd. 1 s. asp. 4; dom. Laurentius Lanio boves 4*); Bene Päl de Tattrosch boves 8 s. asp. 40.

Martinus Angeli domuslii pec. 220 s. pec. 11; item coturni paria 20 s. paria 1; kappenecken 18 s. asp. 45; item stramatur s. asp. 5; pipper kant. 1 s. libr. 3.

Educta.

Item Stoycka de Terschor per fl. 13 s. asp. 32; Iwan Grecus pd. lini 1 s. asp. 12. Summa fl. 3 asp. 33.

Item Stoyckan de Rymnick per fl. 6. s. asp. 15; Baycko de Tergouischt per fl. 12 s. asp. 30; Gerge de Terguischt per fl. 10 s. asp. 25; Thudoran de Tergouischt per fl. 9 s. asp. 15; Potro de Rymnick per fl. 6 s. asp. 15; Opre de Rymnick per fl. 6 s. asp. 15; Stoyckan de Rymnick per fl. 6 s. asp. 15; Gerge de Rymnick per fl. 6 s. asp. 15; Belsche de Artgesch per fl. 8 s. asp. 20; Demittro de Argesch per fl. 6 s. asp. 15; Demittro Gyrbul per fl. 3 s. asp. 22;

*) Taxa lipsesce.

Radul de Breyla per fl. 14 s. asp. 35; Stanschul de Breyla per fl. 16 s. asp. 40; Sombathyn de Gergicz per fl. 14 s. asp. 35; Stoycka de Gergicz per fl. 13 s. asp. 32; Radul de Buckorescht per fl. 12 s. asp. 30; Petro de Buckorescht per fl. 12 s. asp. 30; Wulckol de Terschor per fl. 12 s. asp. 30. Summa fl. 8 asp. 41.

Item Woyne de Busow per fl. 12 s. asp. 30; Potro de Busow per fl. 8 s. asp. 20; Bratul de Busow per fl. 18 s. asp. 45; Potro de Busow per fl. 14 s. asp. 35; Nago de Busow per fl. 11 s. asp. 27; Stoycka de Busow per fl. 13 s. asp. 32; Kosta de Busow per fl. 7 s. asp. 17. Parvalia fl. 3. Expensae fl. 3 asp. 16.

Dominica resurectionis adducta. Aprile 17.

Item Bonschylla de Compolong luceos pd. 2 s. asp. 8; Sogoran aleca pd. 3 s. asp. 12; Mayne carp. pd. 2½ s. asp. 15; Warga Myhall carp. pd. 5½ *); Sogoran carp. pd. 5 cete pd. ½ larda 5 s. asp. 39½ Zawa carp. pd. 4½ s. asp. 27; dominus Martinus Coriarius pelles pd. 4 s. asp. 16; Mihael Arcufex carp. pd. 4 s. asp. 23; idem pro uno crinali ficuum s. asp. 6.

Educta.

Item Myhal de Busow pro fl. 15 s. asp. 37; Dymittro de Tersor pro fl. 20 s. fl. 1; Radul de Busow pro fl. 11 s. asp. 27½. Parvalia fl. 2 asp. 32. Expensae fl. 4 asp. 10. Summa fl. 9 asp. 17 den. 1.

Dominica Quasimodogeniti adducta. Aprile 24.

Item Sogoran lemones pd. 10 s. asp. 40; Radomyr cete pd. 1½ s. asp. 6; Manuele carp. pd. 1 cete pd. ½ s. asp. 8; pro duobus crinalibus ficuum percepi asp. 12; Mayne carp. 2½ s. asp. 15; Radulecz carp. pd. 6 cete pd. 4 aleca pd. 1 cete pd. 1 esoces pd. 25 s. fl. 5; Myklosch Koatsch de Barlad de quibusdam particulis pannorum s. fl. 1; Thyman cete pd. ½ carp. pd. ½ s. asp. 5; Ywan Grecus de Pytescht stramatur pec. 80 s. 1 pec. 4.

Fracilla Grecus stramatur pec. 10 s. pec. ½, risi kant. 10 s. kant. ½, capitergia bona 20 s. 1 extremitates pannorum per fl. 5 s. asp. 11.

Gyna Grecus karaschy panni pec. 1 s. asp. 26.

Myhay Grecus karaschy panni ulnas 13 s. asp. 11; dominus Martinus Coriarius cutes 100 pelles pd. 4 s. asp. 16; Lackzo carp. pd. 6 s. asp. 35; Vulkul de Breylla esoces pd. 10 s. fl. 1 asp. 28½; Goya cete pd. 1½ aleca pd. 1½ s. asp. 17. Summa fl. 12 asp. 30 den. 1.

Item popa de Fylipescht carp. pd. 7 s. asp. 42; Miklosch Koatsch kysdus boves 7 s. asp. 34; Kemels dominus cutes 18 pelles 650 s. fl. 1.

---

*) Taxa lipsesce.

Educta.

Item Dana de Tergowyscht per fl. 10 s. asp. 25; Juga de Bukorescht per fl. 13 s. asp. 33½; Nago de Bukorescht per fl. 7 s. asp. 17½; Fylsche de Drydesch per fl. 15 s. asp. 37½; Mayne de Tersor pro fl. 10 s. asp. 25; Bayla de Breylla pro fl. 9 s. asp. 22½; Wassy de Tersor per fl. 8 s. asp. asp. 20; Iwan de Flotsch pro fl. 14 s. asp. 35; Myhöle de Flotsch per fl. 13 s. asp. 32½; German de Tatrasch pro fl. 8 t. asp. 20; Woyne de Tatrasch per fl. 7 s. asp. 17½; Bogdan de Rumesmarck per fl. 16 s. asp. 40; Ysay de Rumesmarck per fl. 14 s. asp. 35; Koman de Rumesmarck per fl. 15 s. asp. 37½; Myhay Grecus de Pytescht lini pd. 1 s. asp. 12; Myklosch Koatsch pro fl. 24 s. fl. 1 asp. 10; Wargo Jörg de Barlo pro fl. 14 s. asp. 35. Summa fl. 12 asp. 31½. Parvalia fl. 5 asp. 25. Expensae fl. 3.

Maii 1. **Dominica Misericordias domini adducta.**

Item Martinus Angeli stramatur pec. 30 s. pec. 1½; Serbul de Tergowyst; Sericum litter 5, bombasium kant. 2½ libr. 4 s. fl. 2 asp. 10; Duscha lemones pd. 5; Serbul pipper kant. 3 minus libr. 8 s. libr. 8½; dominus Joanes Kemel cutes 130 pelles 200 s. fl. 1 asp. 15; Kemels Domicus cutes 100 pelles s. fl. 1 asp. 8; Stan alui Petro carp. pd. 2 cete pd. ½ s. asp. 14; Mysko Myhal mecli pec. ½ boves 9 dominus iudex relaxavit; Spyle de Tersor lemones pd. 5 carp. pd. 1 s. asp. 46; Nag filius Stan Tarka esoces pd. 8½ carp. pd. 2 cete pd. 1 s. asp. 39; Radules cutes 7 carp. 5½ cete pd. 1 s. asp. 5; Dymittre Cyrbul boves 11 s. fl. 1 asp. 5; Goya carp. pd. 3 s. asp. 18; Sogoran carp. pd. 5 s. asp. 29; Wassy Kayla de Tersor esoces pd. 3 carp. pd. 3 cete pd. 4 s. fl. 1 asp. 8; Steyka de Tersor carp. pd. 6 cete pd. 1 s. asp. 40; Pyrischko Myhal esoces pd. 7½ s. fl. 1 asp. 10; Stan alui Pyetra carp. pd. 5½ s. asp. 33; pro tribus crinalibus ficuum percepi asp. 18; dominus Joannes Kemel pelles 450 s. asp. 38. Summa fl. 15 asp. 15.

Educta.

Item Bayko de Flotsch pro fl. 17 s. asp. 42½; Stan de Flotsch pro fl. 16 s. asp. 40; Bachny de Flotsch pro fl. 15 s. asp. 37; Stoyka de Flotsch pro fl. 15 s. asp. 37; Stoyka de Flotsch pro fl. 11 s. asp. 27½; Lupu de Barlad pro fl. 12 s. asp. 30; Gelyga de Josmarck pro fl. 16 s. asp. 40; Bylasch de Sotschau pro fl. 30 s. fl. 1 asp. 25; Mysko Myhal pro fl. 10*); Alexi de Rumesmarck pro fl. 10*). Parvalia fl. 2 asp. 10½. Expensae fl. 3 asp. 15.

Maii 8. **Dominica Jubilate adducta.**

Item Swarz Mertes Tong boves 6 s. asp. 30; Iwan Wurst carp.

*) Taxa lipsesce.

pd. 4 cete pd. 2 s. asp. 32; Joannes Krell boves 24 vaccas 16 s. fl. 3 asp. 34; Casper Yrger vaccas 5 s. asp. 20; Velten Ledrer cutes 200 s. fl. 2; Stan Tarka cete pd. 4 carp. pd. 5½ poligrana pd. 2½ lemones pd. 1 s. fl. 1 asp. 7; Stoyka Buramis cete pd. 5 esoces pd. 1½ carp. pd. 2½ s. asp. 47. Summa fl. 16 asp. 24.

Item Nylla de Tersor carp. pd. 4 cete pd. 3 s. asp. 36; Petyleg de Tersor carp. pd. 2½ s. asp. 15; Ywan Wurst carp. pd. 2 s. asp. 12; Koman Nikoless carp. pd. 2 cete pd. 1 s. asp. 16; Stan Schukek carp. pd. 5 cete pd. 1 s. asp. 34; Zava filius Mayne carp. pd. 3 s. asp. 18; Stan Hodesz pelles ovium pd. 2 s. asp. 8; Dymittre Gyrbul lagenas lemonum 5 s. asp. 20; idem crinalia ficuum 60 s. 3; Dragomyr de Campolongo carp. pd. 5 s. asp. 30; Gollyan carp. pd. 1½ s. asp. 9.

Educta.

Item Beryncka de Artgesch pro fl. 12 s. asp. 30; Dymittre Cyrbul pro. fl. 9 s. asp. 22; Nago de Tersor pro. fl. 10 s. asp. 25; Myhöle de Tersor pro fl. 7 s. asp. 17½; Schorbe de Busow pro fl. 13 s. asp. 32½. Poytro de Bosow pro fl. 8 s. asp. 20; Nekyffe pro fl. 10 s. asp. 25; Deryncke de Barlad pro fl. 20 s. fl. 1; Todor de Barladt pro fl. 20 s. fl. 1; Todor Curiotur de Berlad pro fl. 10 s. asp. 25; Dragusch de Berlad pro fl. 10 s. asp. 25; Dragysch de Berlad pro fl. 7 s. 17½; Dragoschyn de Berlad pro fl. 10 s. asp. 25. Summa fl. 11 asp. 12 den. 1.

Item Manschuck de Waslo pro fl. 19 s. asp. 47; Marko de Waslo pro fl. 10 s. asp. 25; Symeon de waslo pro fl. 15 s. asp. 37; Potro de Waslo pro fl. 15 s. asp. 37; Yle de Waslo pro fl. 10 s. asp. 25.

Vendita More Janusz: fratri domini Stephani Maylad.

Item piper libr. 4½ pro fl 2; zinziber libr. 3½ pro fl. 1; crocum libr. 1 pro fl. 1 asp. 25; mer crocum libr. 1 pro fl. 1 asp. 25. Parvalia fl. 4 asp. 8 Expensae fl. 3 asp. 29.

Dominica Cantate adducta.

Maiü 15.

Item Bancko Peter boves 3 vaccas 3 s. asp. 27; Dymittre Syrbul cete pd. 3½; Stan Tarka esoces pd. 10 poligrana de esocibus pd. 2 lemones pd. 4 s. fl. 2 asp. 12: Dato de Tersor carp. pd. 16½ cete pd. 8½ s. fl. 2 asp. 33; Zawa filius Mayna carp. pd. 6 cete pd. 3½ s. fl. 1 Opre de Brasso carp. pd. 2 s. asp. 12; Ywan Wurst carp. pd. 1 cete pd. 1 s. asp. 10. Summa fl. 17 asp. 16.

Item Poytro carp. pd. 1½ poligrana pd. ½ s. asp. 13; Stan Schukete cete pd. 7 carp. pd. 1 s. asp. 34; Stanyslaw cete pd. 2 s. asp. 8; Kosta Furka carp. pd. 3½ cete pd. 5 s. asp. 41; Koman de Floreschi carp. pd. 3 cete pd. ½ s. asp. 20; Dymittre Cyrbul cete pd. 2½ s. asp. 10; Ywan Schultus de Wasluy boves 19 s. fl. 1 asp. 45; Kathana sive Koste Hoczul carp. pd. 13 cete pd. 4 poligrana pd. 1 Ywan Grecus s. fl. 2; bo-

gasy pec. 80 s. pec. 4, domosly pec. 380 s. pec. 18, tapecia 4 s. asp. 25; extremitates pannorum pro fl 4 s. asp. 25; piper kant. 2 ½ s. libr. 6 s. asp. 10; crocum libr. 40. s. libr. 2.

Educta.

Item Bratul de Artgesch pro fl 10 s. asp. 25; Nago de Ponayra pro fl. 8 s. asp. 20; Stoyka de Compolong pro fl. 10 s. asp. 25; Myhne de Tersor pro fl. 7 s. asp. 17; Radysch de Breylla pro fl. 16 s. asp. 40; Wulkul de Breylla pro fl. 9 s. asp. 22; Nago de Busow pro fl. 10 s. asp. 25. Summa fl. 11 asp. 14.

Item Nykulla de Busow pro fl. 10 s. asp. 25; Woyna de Busow pro fl. 16 s. asp. 40; Nago de Bukorescht pro fl. 8 s. asp. 20; Fracilla de Bukorescht pro fl. 8 s. asp. 20; Juga de Bukorescht pro fl. 11 s. asp. 27; Radul de Bukorescht pro fl. 9 s. asp. 22; Schorban de Bukorescht pro fl. 8 s. asp. 20; Ywan Schultus de Waslawi pro fl. 7 s. asp. 17; Sacharia de Rumesmarck pro fl. 10 s. asp. 25; Kosma de Rumesmarck pro fl. 9 s. asp. 22; Ywanke de Rumesmarck pro fl. 6 s. asp. 16; Dragata de Backo pro fl. 7 s. asp. 17; Sachary de Backo pro. fl 7 s. asp. 17; Ferencz de Backo pro fl. 20 s. fl. 1; Stoyka de Sotschawa pro fl. 18 s. asp. 45; Potro de Sotschawa pro fl. 8 s. asp. 20. Parvalia flor. 3 asp. 25. Expensae fl. 4 asp. 32.

Maiŭ 22. Dominica rogationum adducta.

Item Roman carp. pd. 3 cete pd. 3 cete pd. 1 s. asp. 21; Zawa filius Mayna carp. pd. 3 s. asp. 18; idem Zawa carp. pd. 3 ½ cete pd. ½ s. asp. 23.

Educta.

Item Dymitre de Rymnyck pro fl. 10 s. asp. 25; Mayckan de Rymnyck pro fl. 8 s. asp. 20; Stan de Rymnyck pro fl. 10 s. asp. 25; Syrbul de Tergouistia pro fl. 10 s. asp. 25; Radul de Gyrgicz pro fl. 15 s. asp. 37; Poytro de Gyrgicz pro fl. 10 s. asp. 25; Dragomyr de Gyrgicz pro fl. 10 s. asp. 25; Stoyka de Gyrgicz pro fl. 10 s. asp. 25; Dragusch de Rumesmarck pro fl. 20 s. fl. 1; Domina de Yesch pro fl. 16 s. asp. 40; Waschko de Yesch pro fl. 12 s. asp. 30; Marko de Yesch pro fl. 12 s. asp. 30; Yon de Yesch pro fl. 17 s. asp. 37; Kalko de Yesch pro fl. 8 s. asp. 20; Nykulla de Yesch pro fl. 10 s. asp. 25. Parvalia fl. 4 asp. 32. Expensae fl. 3 asp. 46.

Maiŭ 29. Dominica Exaudi adducta.

Item Thomasz de Byckfalwa boves 1 vaccas 3 s. asp. 22; Stan Tarka poligrana esocum pd. 2 s. asp. 16; Thudor Fuscht esoces pd. 9 s. fl. 1 asp. 22; Radulecz esoces pd. 6 s. asp. 48; Mayne de Tyschoyn boves 3 vaccas

4 s. fl. 1 asp. 6; Löryncz de Dobul boves 2 s. asp. 10; Wlayko de Tersor carp. 3½ cete pd. 6½ s. asp. 46: Sabo Balynt boves 4 s. asp. 20; Ymre de Wffalo vaccas 4 s. asp. 16. Summa fl. 14 asp. 0.

Educta.

Item Stan de Tersor pro fl. 13 s. asp. 32½; Dobroslaff de Tersor pro fl. 11 s. asp. 27½; Fracilla pro fl. 15 s. asp. 37½. Parvalia asp. 44 Expensae fl. 4. asp. 6.

Dominica Pentecostes adducta. Iunie 5.

Item Stan Tarka carp. pd. 6 s. asp. 36; Swaz Tongen Thumes fide iussit pro bobus 16; Stan Schukete esoces pd. 16 s. fl. 2 asp. 28; Joannes Krel boves 10 vaccas 12 s: fl. 1 asp. 48; Greffen Theysz domosly pec. 200 s. pec. 10; Vuikul de Tattrusch boves 11 vaccas 9 s. fl. 1 asp. 41; Wlayko de Tersor carp. pd. 6 esoces pd. 1 cete pd. 5 s. fl. 1 asp. 14; Mayne de Tersor carp. pd. 6 cete pd. 3 larda 10 s. fl. 1 asp. 8; Todoran de Tersor esoces pd. 9 cete pd. 6 s. fl. 1 asp. 46; Dymittre de Campolong carp. pd. 1 cete pd. 1 s. asp. 10; Koydre de Tersor carp. pd. 8 cete pd. 5 s. fl. 1 asp. 18; Dymittre Syrbul carp. pd. 4 cete pd. 5 s. asp. 44; Sabo Janus boves 7 s. asp. 35; Martin de Sotschaw pelles ovium pd. 8 s. asp. 30; Stan de Tersor boves 5 s. asp. 25; Juga alumen kant. 2 s. asp. 30. Summa fl. 18 asp. 10½.

Merces perceptae per dominum iudicem Lucam Hyrszer.

Item keppenecken 8, domsoly pec. 29, bogasy pec 11, sericum karmaschy litter 1 piper kant ¾ minus libr. 3, bogasy pec. 1.

Res venditae mulieribus.

Extremitates pannorum pro fl. 5, capitergia pro fl. 2 asp. 30, stramatur ulnas 163 pro fl. 3 asp. 13, facileta 6 pro asp. 9, cingulos 8 pro asp. 12, weytgarren libr. 3 lott. 12 pro. fl. 1, ciminum libr. 10 pro asp. 40, crocum libr. 7½ pro fl. 12, zynziber libr. 13 pro fl. 3 asp. 40, thus libr. 5 pro fl. 1, alumen libr. 20 pro fl. 1, risi kant. 1 pro fl. 3 asp. 25, uvas passas ¼ pro asp. 36. Summa fl. 35 asp. 5.

Educta.

Item Myhay de Pitescht pro fl. 20 s. fl. 1; Bratul de Artgesch pro fl. 12 s. asp. 30: Stan de Rymnick pro fl. 10 s. asp. 25; Dymittre de Rymnick pro fl. 10 s. asp. 25; Andry de Rymnick pro fl. 10 s. asp. 25; Stoykan de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Syrbul de Tergowyst pro fl. 7 s. asp. 17; Dymittre de Rymnick pro fl. 8 s. asp. 20; Bogdan de Rymnick pro fl. 8 s. asp. 20; Creo de Artgescht pro fl. 10 s. asp. 25; Dragomyr de Rymnick

pro fl. 9 s. asp. 22; Thodoran de Tergowyscht pro fl. 10 s. asp. 25; Dymittre de Rymnick pro. fl. 10 s. asp. 25; idem pro fl. 17 s. asp. 42 Radilla de Compolong pro fl. 6 s. asp. 15; Wuykul de Tatrysch pro fl. 10 s. asp. 25; Thodor de Yosmarck pro fl. 16 s. asp. 40. Parvalia fl. 5 asp. 22. Expensae fl. 3 asp. 40.

Iunie 12. Dominica Trinitatis adducta.

Item Radulecz carp. pd. 8 cete pd. 17 esoces pd. ½ s. fl. 2 asp. 20; Sogoran carp. pd. 3 cete pd. 2½ s. asp. 28; Dymittre de Tersor cete pd. 2 s. asp. 8; Dobrota de Tersor carp. pd. 6½ cete pd. 1 s. asp. 43; Dymittre Schurman cete pd. 8 s. asp. 32; Stan de Tersor carp. pd. 5 cete pd. 4 s. asp. 46; Wlayko de Tersor cete pd. 3½ carp. pd. 2 *); Tacko de Tersor cete pd. 4 carp. pd. 2 cutes bovum 18 s. asp. 37; Stana de Compolong carp. pd. 4 cete pd. 1 s. asp. 23; Gorge Leurda carp. pd. 3 cete pd. 4 s. asp. 34; Danschul cete pd. 3 s. asp. 12; Dymittre Gyrbul carp. pd. 4 cete pd. 3 s. asp. 36; Wassy Sytta carp. pd. 2½ cete pd. 5½ s. asp. 37; Mayne de Tersor boves 5 vaccas 10 s. fl. 1 asp. 14; Radilla de Compolong esoces pd. 8 fide iussit Lang Veltes Mechel s. fl. 1 asp. 14; Woyne de Tyschayn vaccas 2 s. asp. 8; Nag de Tyschoyn vaccas 9 boves 6 s. fl. 1 asp. 16; Krusz Jörg vaccas 4 boves 2 s. asp. 26; Wassy Sitta carp. 4 s. asp. 24; Stan de Gyttwar vaccas 3 s. asp. 12.

Educta.

Item Stan de Rymnick pro fl. 8 s. asp. 20; Todor de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Gerge de Artgesch pro fl. 12 s. asp. 30; Dobrote de Artgesch pro fl. 10 s. asp. 25; Stoyka de Artgesch pro fl. 6 s. asp. 15; Dymittre de Artgesch pro fl. 12 s. asp. 30. Summa fl. 13 asp. 11.

Item Jacko de Tergowyst pro fl. 6 s. asp. 15; Dymittre de Artgesch pro fl. 6 s. asp. 15; Banschul de Artgescht pro fl. 6 s. asp. 15; Gerge de Tergouist pro fl. 8 s. asp. 20; Mayne de Pytescht pro fl. 6 s. asp. 15; Opre de Pytescht pro fl. 6 s. asp. 15; Myhäl de Gyrgycz pro fl. 14 s. asp. 35; Belschul de Stoynescht pro fl. 10 s. asp. 25; Dramyr de Compolong pro fl. 8 s. asp. 20; Dymittre de Tersor pro fl. 10 s. asp. 25; Dobrota de Tersor pro fl. 12 s. asp. 30; Dymittre Schurman pro fl. 14 s. asp. 35. Parvalia fl. 9. Expensae fl. 4 asp. 10.

Iunie 19. Dominica post corporis Christi adducta.

Item Fraczylla keppenecken 18 s. asp. 45 capitergia simplicia 40 s. 2.

*) Taxa lipsesce.

Merces missae per Gregorium de Moldavia.

Bresler ballen 1; lyndesch thuech 4; purpurian thuech 1; cynsyng thuech 3; stamett thuech 1; kutnysch thuech 2; galler leiwett pec. 2; semisch tuczet 2; hyett 80 s. fl. 14. Summa fl. 20 asp. 10.

Dominus villicus lagenam limonum pro s. fl. 3; coturnorum paria 5 s. fl. 2 asp. 25; bogasy pec. 5 s. fl. 5. asp. 20; dominus Petrus Angeli tenetur de uno vase malvatici; dominus Joannes Kynigsschmycz tenetur de uno vase malvatici s. asp. 25; Stan de Tersor boves 9 vaccam 1 s. fl. 1 asp. 7; Ysaye de Moldavia trychtesch thuec 4 mechlysch thuech 4 lyndesch thuech 2 s. fl. 3 asp. 8; Dymittre iunior de Tersor karaschy thuech 4 s. fl. 2 asp. 10; coturnorum paria 120 s. paria 6; stramatur pec. 60 s. pec. 3; domosly pec. 20 s. pec. 1; cynctoria equorum 100 s. 5; piper libr. 38 s. libr. 2 minus lott. 4; Sobodyn esoces pd. 2½ s. asp. 20. Parvalia fl. 1 asp. 34. Expensae fl. 4 asp. 22½.

Dominica post Joannis baptistae adducta. Iunie 26.

Item Buyna de Tersor boves 8 vaccam 1 s. asp. 44; capitergia bona 20 s. 1; Myhal de Tergouischt capitergia simplicia 20 s. 1 domosly pec. 20 s. 1. Summa fl. 19 asp. 9.

Item piper kant. ½ s. libr. 1½ zynzyber kant. ¼ s. libr. 1. Dymittre Grecus domosly pec. 20 s. pec. 1 bogasy 15 s. asp. 34; piper libr. 24 s. libr. 1¼; capitergia bona 60 s. 3; capitergia simplicia 300 s. 15; bogasy pec. 15 papilia 2 s. asp. 41; Bayda boves 3 s. asp. 15, Summa fl. 10 asp. 34.

Item Joannes Schyrmer uvaspassas ¼ s. asp. 37.

Educta.

Item Purvul de Remnyck pro fl. 8 s. asp. 20; Poytro de Artgesch pro fl. 10 s. asp. 25; Schandor de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Ywan de Tersor pro fl. 6 s. asp. 15; Haczky de Berlad pro fl. 40 s. fl. 2; Lupul de Barlad pro fl. 16 s. asp. 40; Steffan de Barlad pro fl. 20 s. fl. 1; Todor de Barladt pro fl. 24 s. fl. 1 asp. 10; Jörg de Barlad pro fl. 18 s. asp. 45; Bernard de Barladt pro fl. 18 s. asp. 45; Opre de Rymnick pro fl. 8 s. asp. 20; Radul de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Dymittre de Rymnick pro fl. 8 s. asp. 20; Nago de Bukorescht pro fl. 10 s. asp. 25; Radul de Bukorescht pro fl. 12 s. asp. 30; Juga de Bukorescht pro fl. 10 s. asp. 25; Schorban de Bukorescht pro fl. 10 s. asp. 25; Fracilla de Bukorescht pro fl. 10 s. asp. 25; Mayne de Bukorescht pro fl. 10 s. asp. 25; Dragan de Bukorescht pro fl. 10 s. asp. 25; Nago de Tersor pro fl. 8 s. asp. 20; Fynn de Tersor pro fl. 8 s. asp. 20; Mayne de Breylla pro fl. 14 s. asp. 35; Steppan de Breylla pro fl. 10 s. asp. 25; Bogdan de Busoŭ pro fl. 12 s. asp. 30; Brynsa de Busoŭ pro fl. 10 s. asp. 25; Buboyla de Busoŭ pro fl. 12 s. asp. 30; Stoyka de Busoŭ pro fl. 16 s. asp. 40; Schaptire de Gyrgycz pro fl. 14 s. asp 35; Tudor de Gyrgicz pro fl. 14 s. asp. 35. Parvalia fl. 5 asp. 37. Expensae fl. 4.

Iulie 3. Dominica post visitationis Mariae adducta.

Item Ywanuss de Sotschava cariofolos libr. 5 s. ¼; nuces muscati libr. 17 s. ¾; piper libr. 20 s. libr. 1; zynzyber kant. 1 s. libr. 3; ciminum kant. ½ s. libr. 1½; Dragusch de Berlad boves 15 vaccam 1 s. fl. 1 asp. 29; Yun de Backou boves 20 5 s. fl. 2 asp. 20; Herman de tatrusch boves 22 vaccas 12 vaccas 12 s. fl. 3 asp. 8; Nag de Tyschayn vaccas 5 s. asp. 20; Sogoran esoces pd. 9 pelles ovium pd. 1 s. fl. 1 asp. 26; Kray carp. pd. 6 cete pd. 2 s. asp. 44; Mayresch de Stypkoyn boves 3 vaccas 3 s. asp. 27; Dymittre de Compolong carp. pd. 3 cete pd. 2 s. asp. 26; Stan de Compolong carp. pd. 1 cete pd. 2 s. asp. 14; Stanka de Compolong carp. pd. 2 s. asp. 12; Poytre de Compolong carp. pd. 2 s. asp. 12. Summa fl. 15 asp. 33.

Item Gerge Bomback carp. pd. 6 s. asp. 36; Ywan filius Stoyka carp. pd. 3 s. asp. 18; Stoyka de Merosch boves 6 vaccas 5 s. fl. 1; Lasor de Kranitsch boves 30 vaccas 22 s. fl. 4 asp. 38; Stoyka de Muschezel boves 9 s. asp. 45; Kray boves 19 s. fl. 1 asp. 45; Yon boves 17 s. fl. 1 asp. 35; Jörg Ponte boves 2 vaccam 1 s. asp. 14; Dragomyr de Stypkoyn boves 18 vaccas 6 s. fl. 2 asp. 14; Kryste de Banuster boves 32 vaccas 6 s. fl. 3 asp. 33; dominus Martinus Coriarius ex vigesima percepit keppenek 1 s. asp. 40.

Educta.

Item Kalynta de Compolong fl. 6 s. asp. 15; Dymittre de Compolong fl. 10 s. asp. 25; Schorban de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Opre de Rymnick pro fl. 8 s. asp. 20; Stoykan de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Dymittre de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Bogdan de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Mayne de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Stan de Rymnick pro fl. 6 s. asp. 15; Bayko de Tergowyscht pro fl. 12 s. asp. 30; Dymittre de Tersor pro fl. 15 s. asp. 37½; Trymter de Berlad pro fl. 15 s. asp. 37½; Draguschyn de Berlad pro fl. 10 s. asp. 25. Summa fl. 23 asp. 48.

Item Spyle de Breylla pro fl. 15 s. asp. 37; Nago de Breylla pro fl. 15 s. asp. 37; Medyvan de Bukorescht pro fl. 18 s. asp. 26; Tatto de Bukorescht pro fl. 6 s. asp. 15; Kalsche de Gergycz pro fl. 15 s. asp. 37 Parvalia fl. 7. Expensae fl. 3 asp. 25.

Iulie 10. Dominica ante Margarethae adducta.

Item Fracilla de Compolong tapete 1 s. asp. 13; bombasium kant. 7 alumen kant. 8 s. libr. 24; risi kant. 10 s. kant. ½; coturnorum paria 240 s. paria 12; keppeneken 60 s. 3; domosly pec. 60 s. 3; stramatur pec. 20 s. 1; crocum libr. 15 s. ¾; piper kant. 2 s. libr. 6.

Item Franciscus Schunkebung cutes bovum 40 s. asp. 20; Stoyka Lassatul boves 9 vaccas 2 s. fl. 1 asp. 3: Koman de Busou boves 60 vaccas 9 s. fl. 6 asp. 36; Haydo Pall boves 11 vaccas 25 s. fl. 3 asp. 5; Sporers

Sigmund cutes bovum 80 s. asp. 40; Paytre Latul cutes bovum 20 s. asp. 10. Summa fl. 15 asp. 23.

Item Mayne carp. pd. 2 s. asp. 12; Myrkan carp. pd. 2 cete pd. 1 s. asp. 16; Goya carp. pd. 5 cete pd. 3 s. asp. 42; Lupsche de Terschor carp. pd. 4 cete pd. 1 s. asp. 28; Dymittre de Waslo vaccas 5 boves 2 s. asp. 30. Zawa — Marko — Jon — Petre de Waslo *zusammen* boves 27 vaccas 46 s. fl. 6 asp. 14; Töreck Peter tenetur coturnorum par 1 dominus iudex relaxavit eidem; Gustilla pd. 12½cete pd. 4 s. fl. 1 asp. 44; Symeon de Waslo vaccas 26 boves 3 s. fl. 2 asp. 19; Natg Jörg boves 7 vaccas 1 s. asp. 39.

Educta.

Item Grao pro fl. 10 s. asp. 25; Stoyka *u.* Opre de Artgesch *zusammen* pro fl. 17 s. asp. 45; Krestesch pro fl. 9 s. asp. 22½; Wonykul *u.* Gynga de Tatrusch *zusammen* pro fl. 16 s. asp. 40; Dragusch de Berlad pro fl. 12 s. asp. 30; Stanschul de Terschor pro fl. 6 s. asp. 15; Spyle de Breylla pro fl. 20 s. fl. 1; Radul de Gyrgycz pro fl. 16 s. asp. 37. Summa fl. 19 asp. 5½. Parvalia fl. 4 asp. 25. Expensae fl. 3 asp. 33.

Dominica post Margarethae sive Alexii adducta. Iulie 17.

Item Luca de Compolong keppeneken 80 s. 4; stramatur pec. 60 s. 4 rest 18; coturnorum paria 8, bombasium kant. 2 minus quartale ½ s. asp. 40; dominus Sigismundus Perlhefter coturnorum par 1 de vigesima s. asp. 28; Koyka de Gyrgicz risi kant. 8 s. libr. 24; uvas passas kant. 6 s. libr. 18; Radulecz carp. pd. 5 s. asp. 30; Opre de Brasso carp. pd. 2 s. asp. 12; Goya pelles ovium pd. 3 s. asp. 12; Nagosch Myhele cutes bovum 10 s. asp. 5; Stanschul de Tergowischt domosly pec. 14 s. asp. 17; Myhay de Tergowischt cinctoria sericia pro fl. 4 s. asp. 8; Myle de Breylla boves 35 s fl. 3 asp. 24; Laczko carp. pd. 4 s. asp. 24; dominus Martinus Coriarius de vigesima pipper libr. 1 s. asp. 20; dominus Jacobus Clementis de vigesima crocum libr. 1½ s. fl. 2 asp. 12; Gerge Grecus de Pytescht extremitates pannorum pro asp. 25 coturnornm paria 18 bogasy pec. 12. Summa fl. 9 asp. 40.

Item culcitras rubras pec. 2 pelles karaschy 20 s. 1; domosly pec. 120. s. 6; capitergia bona 60 s. 3; tapecia 2 crocum libr. 20 s. 1; s. in summa fl. 1 asp. 20; Ywanuss Grecus capitergia bona 100 s. 5; domosly pec. 100 s. 5; Gyne Grecus tapete magnum 1 culcitras rubras 2; capitergia bona 120 s. 6; domosly pec. 100 s. 5; taffyta pec. 2 tapete mediocre 1 bogasy 100 s. 5; frena turchilia 2 extremitates pannorum s. in summa fl. 2 asp. 25; Proko Grecus capitergia bona 30 s. 1; domosly pec. 60 s. 3; tapete mediocre 1 extremitates pannorum s. in summa asp. 23.

Educta.

Item Poytre de Artgesch pro fl. 6 s. asp. 15. Summa fl. 4 asp. 33.
Item Dymittre de Artgesch pro fl. 6 s. asp. 15; Todoran — Gerge —

Ywan de Tergovist *zusammen* pro fl. 26 s. fl. 1 asp. 15; Dyman Grecus pro fl. 16 s. s. asp. 40; Ywan — Stroyna — Thodoran — Scheromet de Tersor *zusammen* pro fl. 38 s. fl. 1 asp. 45; Nago *u.* Nag de Busou *zusammen* pro fl. 18 s. asp. 45; Juga de Bukorescht pro fl. 8 s. asp. 20; Poytre — Thudor — Todora de Breylla *zusammen* pro fl. 90 s. fl. 4 asp. 25; Koyka de Gyrgicz pro fl. 20 s. fl. 1; Yon — Potro — Symeon — Marko de Waslo *zusammen* pro fl. 63 s. fl. 2 asp. 32½. Summa fl. 14 asp. 12½. Parvalia fl. 4. Expensae fl. 4 asp. 30. Summa perceptorum fl. 841 asp. 30 den 1. Summa parvalium fl. 135 asp. 36. Summa expensarum fl. 97 asp. 26.

Dominus Martinus Coriarius percepit ex vigesima res subscriptas:

capitergia bona 15 pro fl. 2 asp. 20; capitergia simplicia 22 per asp. 3 facit fl. 1 asp. 16; item capitergia mediocria pro fl. 1 asp. 7; facileta pro asp. 20; cingulos equorum pro asp. 40; extremitates pannorum pro asp. 11; cingulos pro asp. 15; stramatur pec. 7 pro fl. 5 asp. 30; piper kant. ¼ minus libr. 3 pro fl. 11 asp. 25; weytgarren libr. 7, item paumwol garren pro fl. 1 asp. 17; risi kant. 1¼ pro fl. 3 asp. 37. Summa facit fl. 28 asp. 38 solvit in toto. Summa florenorum fl. 827. — Summa numorum fl. 27 asp. 8. — Summa summarum perceptorum fl. 857 asp. 20. — Summa summarum parvalium in protocollo contentorum fl. 125 asp. 17. — Summa summarum expensarum ebdomatim fl. 934. — Summa expositorum pro feno: avena lignis et expensis Joannis Lerde vigesimatoris in Prasmar facit fl. 59 asp. 34. — Summa expositorum pro sufferratione equorum fl. 3 asp. 31½, dominus Martinus Coriarius vigesimator percepit pro suo sallario de septimanis 25 quibus servivit fl. 25. Mag. Valentinus percepit pro suo sallario fl. 25.[1]

. . . . . .

---

1) **Glosarlŭ:**

abba, postavŭ albŭ din Transilvania.
adducta, lucruri importate.
alec—a, pesce micŭ de mare, heringŭ, sardea.
allumen, aluminŭ.
aromatharius, comerciantŭ de aromate.
asperus, aspru, o monetă, 50=1 fl. de aurŭ, 2=1 denarŭ.
ballen (germ.), valŭ de postavŭ.
bogasy, bogasia, pânză de bumbacŭ séu de inŭ.
bombasium, bumbacŭ.
bresler ballen (germ.), valuri de postavŭ din Breslau, oraşŭ in Silesia prusiană.
brickes, postavŭ din Brügge, oraşŭ in Flandria apusană.
capitergia, chischinee, cârpe de capŭ.
cariofolus, o plantă, aromatŭ indianŭ.
carpo, crapŭ.
ceta—ae, balenă, aici somnŭ.
ciminum, chiminŭ.
cinamum, scorţişóră.
cinctoria sericea, încingători de mătasă.
cynctoria equorum, chingi de cai.
cingulus, încingătóre, curea.
cynsyng thuech, unŭ felŭ de postavŭ numitŭ astŭ-felŭ după numele localităţii... (?).
crinale, cunună.
crocus—cum, şofranŭ.
cubulus, baniţă, găletă.
culcitra, perină; —rubra, plapomă roşiă.
cultellus, cuţitŭ.
cutis, cuttis, piele.
czyncziber, o plantă indiană, aromatŭ.
czwickesch (germ.), postavŭ din Zwickau, oraşŭ în Saxonia.
czobel czymer (germ.), codiţe de zibelinŭ (?).
denarius, denarŭ (100=1 fl.; 2=1 aspru).
domosli, o ţesătură; damascŭ, stofă de mătasă cu flori sau desemnuri în reliefŭ (?).
educta, lucruri esportate.
esox—ces, o specie de sciucă.
exposita, cheltueli.

Item die mercurii post Marci domino iudici fl. 350; Sabbatho ante dominicam rogationum qui dati sunt Apafy Myklosz pro viatico in legationem ad Moldauiam fl. 64; Graecis, qui dederunt aromathario simplicia pro fl 50; in profesto Pentecosthes quos dominus Georgius villicus percepit fl. 19; die beati Vdalrici domino Stephano Mayladt fl. 25; die Mercurii quos dominus iudex post S. Jacobi percepit fl. 95; eodem die pro pulveribus machinatis ad praetorium fl. 27; domino Joanni Fux pro reformatione castri Tyrtsz fl. 70; yn das Rothausz das man dem honnen Blesch Gorgen yngewert vom forychtem iar hat geben an schuldt fl. 49 asp. 22½.

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. II Band. pag. 215—234.

---

extremitates pannorum, margini de postavuri, strămături.

faciletum-a, velŭ, propódă.

ficcus, smochină.

frenum turchile, frĕu turcescŭ.

galler leiveit (germ.), unŭ felŭ de pânză de inŭ din Gall (?).

hyett (pl. germ. Hüte), pălării.

kappeneck—en, manta cu unŭ gulerŭ latŭ lăsatŭ pe umeri în josŭ.

Kutnysch thuech (germ.), unŭ felŭ de postavŭ din... (?)

lagena lemonum, butoiŭ séu ladă cu lămâi.

lardum, slănină.

lemo, lemonium, lămâie.

libra, măsură de greutate, unŭ pondŭ (Pfund, germ.)

lindesch, lyndesch (germ.), postavŭ din Lundŭ, oraşŭ în Olanda.

linum, inŭ.

lotto, măsură de greutate, unŭ lotŭ.

luceus, unŭ pesce, probabilŭ sciucă.

malvaticum, vinŭ din insulele Mediteranei.

manutergium, stergariŭ.

mechlesch, postavŭ din Mecheln, oraşŭ în Belgia.

oculey, ackelay, postavŭ albŭ?

orden: 2 cubuli den orden = urdă.

otter (germ.), vidră.

pannus, postavŭ, pănură.

papilium, cortŭ.

par, părechie.

parvalia, lucruri mici, mărunţişuri.

paumwoll garren (germ.), tortŭ de bumbacŭ.

pecia, bucată.

pelles karmasy, pei roşii (?).

percepta, perceptiuni, venituri.

pipper, piperiŭ.

poligranum—a (dela πολύς şi granum), icre.

purprian, purpură, mătasă roşie.

recula, lucruri mici, mărunţişuri.

risum, orezŭ.

schisma—ae, cisma.

semisch (germ.), finŭ.

sericum, mătasă.

stameet (germ.), stofă mai grea de mătasă.

stramatur, lână mestecată pentru ţesutŭ.

stricta—ae (?). Editorii din Braşovŭ nu cunoscŭ înţelesulŭ acestui cuvêntŭ. Dênşii se întrébă dacă nu cumva sub numirea acésta se înţelege germ. Rock (?), unŭ vestmêntŭ bărbătescŭ séu femeiescŭ. Nóuc ni se pare, că stricta esprimă cuvêntulŭ germanŭ Strickarbeit, şi că în specialŭ aici însemnéză unŭ vestmêntŭ de tricotŭ.

tapecia, tapete, stofă pentru acoperitulŭ meselorŭ, părcţilorŭ şi parchetelorŭ.

tewfflesch (germ.), unŭ felŭ de postavŭ.

thusz, tămâiă.

tinctura rubra, colóre roşiă.

trichtesch (germ.), postavŭ din Mastrich, oraşŭ în Olanda.

tuczet, duzină.

vigesima, vamă, veniturile vămii; oficiu de vamă.

vlna, cotŭ şi stânjinŭ.

vmschlag (germ.), învelişŭ.

uva passa, strugure uscatŭ, stafidă.

weytgarren (germ.), arniciŭ roşu.

zyncziber, veţi mai susŭ czynciber.

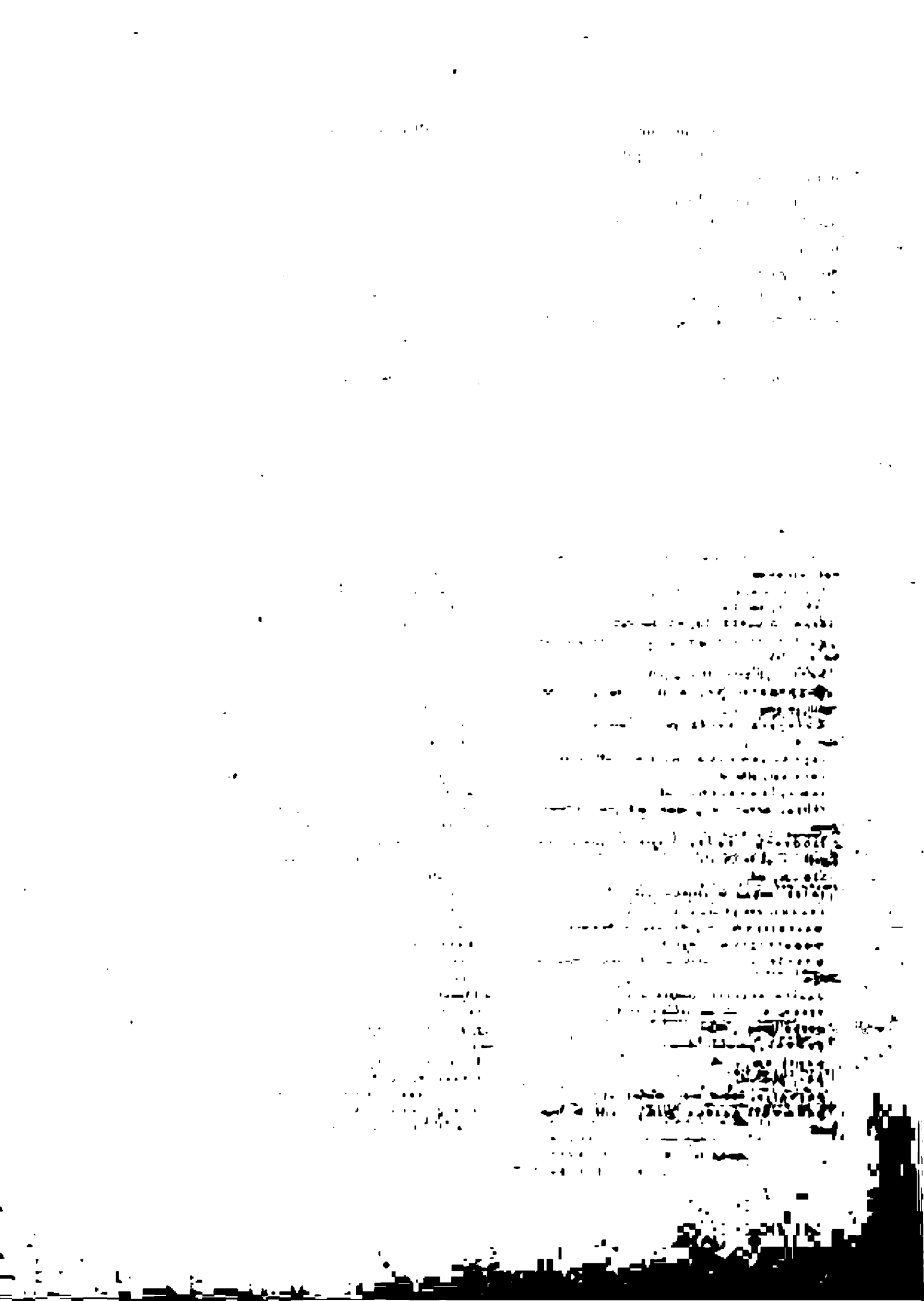

APENDICE

DOCUMENTE SLAVONE

REPRODUSE DIN

ACTA TOMICIANA

ŞI

DIN ALTE PUBLICAŢIUNI

CU TRADUCERI LATINE ŞI CU NOTE

DE

Dr EMIL KALUŽNIACKI
PROFESSOR DE FILOLOGIA SLAVĂ LA UNIVERSITATEA DIN CERNĂUŢI
MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE.

CCCCLIV.

1511. *Sigismundus I., Poloniae rex, Bohdanum, Moldaviae voyevodam, ad nuptias suas invitat deque rebus Tataricis, magnum discrimen quarum non negat, post solemnia peracta se tractaturum promittit* [1]). 1511.

Credentia. Sigismundus etc. magnifico Bohdano, vojevode Valachie, amico sincere nobis dilecto, salutem et omne bonum. Mittimus ad Tuam Magnificentiam generosum Iacobum Seczigniowski, aulicum et rotmagistrum nostrum, cui commisimus nonnulla nostro nomine eidem T. Mgcie. referre. Postulamus ab Illa, ut illi fidem adhibere et in iis, que postulabit, gratificari velit et bene valeat.

Verba legationis polonice. Naprzod powiedziecz ot krola jego milosczi pozdrowienie y laskową prziazn panu wojewodzie Valaskiemu. Radzie ziemie Valaskiei powiedziecz laskę krola jego mczi. a zathim credentia podacz. Pothim mowicz: Krol jego miloscz, pan moy miloscziwi, yako zawsdi bil na thim, abi zachowal dobri pokoy y sąsyedzką zgodę s przothki T. M., panie mili woievoda, thakiesz y z Thwą Miloscią chcze bicz iego krolewska miloscz w dobrey wofi y w ustawiczney zgodzie, yakosch to yusz jego krolewska miloscz okazacz raczil w tim, ysz ponowicz raczil y potwierdzicz stare zapisi s T. Mcią., yako to pan Kirsscha, kthory tymi czassi byl poslem u iego krolewskiey mci. oth T. M., podobno scherzey powiedzial y listh iego krolewskiey mci. do T. M. prziniosl. A za thim ponowieniem thich zapisow chczancz iego krolewska milosc okazac swogią dobrą a skłonną wolią przeciwko T. M. y ziemi T. M. raczyl myą iesth tu jego krolewska m. poslacz ku T. M. y powiedziecz, ysch iego krolewska msc. za częsthim napominaniem ojca swiętlego papiessa y cessarza iego milosczi Rzimskiego, brata swego milego, a przithem thesz za usthawicznemi prosbami rad i poddanich swoich iesth k themu iego k. m. swoi umisl sklonicz raczil, abi krolewą sobie poyął a w thim kroliestwu y pansthwam swym poradzil, abi syna dziedzicza po sobie mogl zosthawicz, kthori bi po iego krolewskiey milosczi panowal w thich panstwach, w kthorich dzisz iego kr. m. s bozego daru panuie y rozkazuie. Y yusz thak tą rzecz iego kr. m. umowicz y sposobicz raczil, ysz krolowa iey miloscz ma bicz prziniesiona do Krakowa okolo dnia s. Pawla nawroczenia. Kthora chczancz iego kr. m. s taką poczesnosczią przianez, iaka k themu przislussche,

raczil iest k themu swemu weseliu czessarza Rzimskiego, iego m. krola Ludowika, iego m. krola Vagerskiego y Czeskiego, wnuka swego naymiley schego, y ynich wielu ksiazanth y panow, krewnich i przjacziol swich weswacz. A mayacz thesz T. M. za dobrego a przyjaznego sąsyada, rozkazacz [2] mi jesth iego kr. m. raczyl prosicz T. M., abi T. M. thesz to weselie iego kr. m. osobą swa uczcicz raczil abo posli swe poslacz, w czim T. M. iego kr. m. dobrą wolą i miloszczią swą krolewską pamyathowacz y oddzialowacz na pothim raczi. A ysz iego kr. m. raczi o rzecz Tatarską, ktorą thesch w poselstwie swim pan Kyrsscha przypomnial, chcze szię tam radzicz s pani radami swimi. Yesth będziesch T. M. chczial posli swe k themu weseliu iego kr. m. poslacz ku chzczi iego kr. m., abi czi poslowie mieli dostateczne nauczenie, iako bi szie mogl dobri sposob y obrona postanowicz przeczjwko Tatarom, kthorsi thak wielce ziemię T. M. yako y ziemię iego kr. m. trapią y wogiuyą.

EADEM VERBA LATINE VERSA. Primum salutatio grataque amicitia regis serenissimi domino voyevodae Valachico est referenda. Est referenda porro gratia regis etiam terrae Valachicae senatui atque postea credentia tradenda. Deinde dicendum est: Rex serenissimus, dominus meus gratiosissimus, uti semper ea fuit mente, ut bonam pacem convenientemque vicinis cum antecessoribus Magnificentiae Tuae, dilectissime domine voyevoda, servaret concordiam, etiam cum Magnificentia Tua in bona amicitia perpetuaque perseverare studet concordia, quod eius serenitas iam hoc monstravit modo, ut antiquas, quas cum Magnificentia Tua habuit, pactiones renovare ac confirmare concessisset, sicut id dominus Kirsscha, qui his temporibus legatus Magnificentiae Tuae apud eius regiam maiestatem fuit, forsitan latius Tibi exposuit litterasque eius maiestatis adtulit ad Magnificentiam Tuam. Post quam pactionum renovationem ut bona ac benigna eius regiae maiestatis voluntas erga Magnificentiam Tuam et Magnificentiae Tuae terram denuo ostenderetur, placuit eius regiae maiestati me ad Magnificentiam Tuam mittere Tibique dicere eius regiam maiestatem propter crebras admonitiones sanctissimi patris, papae, et serenissimi imperatoris Romani, fratris sui dilectissimi, nec non propter perpetuas preces subditorum suorum animum suum ad id attendisse, ut reginam sibi adiungeret hocque modo regno suo ac dominio filium heredemque relinqueret, qui post eius regiae maiestatis mortem iisdem regnis, quibus nunc favente deo eius regia maiestas praeest atque imperat, praesset. Et sunt iam omnia ab eius regia maiestate ita peracta, ut serenissima regina circa diem, quo accessio sancti Pauli ad Christi doctrinam celebratur, sit Cracoviam ventura [3]. Quam eius regia maiestas cum debita dignitate suscipere cupiens, ad nuptias suas imperatorem Romanum, serenissimum regem Ludovicum, Hungariae et Bohemiae regem et nepotem suum dilectissimum, multos alios principes ac dominos, consanguineos et amicos suos invitavit. Cum autem et Magnificentiam Tuam pro bono et favente sibi habeat vicino, iussit me eius regia maiestas Magnicentiam Tuam orare, ut etiam Magnificentia Tua eius regiae maiestatis nuptias persona sua ornare dignaretur vel saltem legatos suos mitteret [4],

pro qua re eius regia maiestas Magnificentiae Tuae bonam voluntatem regiamque amicitiam servabit posteroque etiam tempore obligatus erit. Quod autem res Tataricas attinet, quarum dominus Kyrsscha in legatione sua mentionem fecit, de hisce rebus rex cum dominis senatoribus suis consultaturus est. Ceterum, si Magnificentia Tua ad ornandas eius regiae maiestatis nuptias legatos mittere praetulerit, habeant isti legati aptam instructionem, quomodo nos contra Tataros, qui tam valde et Magnificentiae Tuae et eius regiae maiestatis terram infestant eique bellum inferunt, defendere poterimus.

1) Contextus Polonus huius tabulae in t. II., pag. 11—12 Actorum, quae Tomiciana dicuntur, typis expressus exstat. Est autem hac occasione et id animadvertendum, quod dicta tabula, etiamsi in Actis Tom. sub a. 1512 praeiacet, certe certius iam a. 1511 exeunte data sit. Nam, si Sigismundus rex Bohdanum voyevodam nuptiis suis, quas circa diem accessionis sancti Pauli ad Christi doctrinam, itaque circa 25um ianuarii a. 1512 celebrandas paravit, praesentem esse desideravit, eum duobus vel tribus mensibus prius invitaret necesse erat.

2) In Actis Tom. minus recte *rozkali* legitur.

3) Ut ex commentario, Actis Tomicianis ad a. 1512 adiecto, colligi potest, Sigismundi regis sponsa tunc primum 7 februarii Cracoviam ingressa ibique die sequenti ab Ioanne Lascio, Poloniae primate, coronata et consecrata est.

4) Bohdanus voyevoda, sicut id ex eodem commentario patet, ad has nuptias modo legatum misit suum.

CCCCLV.

1512. *Bohdanus, Moldaviae voyevoda, profitetur expetivisse se et obtinuisse a Sigismundo I. Poloniae rege, molas, quae contra castrum suum Soroca nuncupatum positae erant huicque castro victum praebebant* 1). 1512.

Іѡ Богдан[ъ] воевода, божіею милостію господаръ земли Мол'дав'ской знаемо чиним[ъ] и ꙗвно из'ꙗвлѣм[ъ] сим[ь] нашим[ь] листѡм[ь] ѹсимъ, кто на нем[ь] возрит[ь] а либо чтѹчи его ѹслышит[ь], ѡже послали есмо до пріателѣ нашего ласкавого, до найꙗснѣйшого пана и пана Жигмонта, з[ъ] божіеи милости королѣ Полского его милости, нашего вир'ного посла, пана Шар'пе постел'ника, и пана Лѹкача тол'мача, и просили есмо ѹ его милости нѣкоторыи млины, що соут[ь] в' земли и в' пан'ствѣ его милости против[ъ] нашего зам'кѹ Сороцкого, которыи млины сѹт[ь] годовлѣ томѹ нашемѹ городѹ Сороц'комѹ, що ест[ь] сторожа ѡт[ъ] поган'ства. И его милостъ Жиг'мон'ть корол[ь] Пол'ски, прітел[ь] наш[ь] ч[и]сте ласкавый длѧ нашеи воли и прос'бы ѹчинил[ъ] и тыи млины нам[ъ] его милость дал[ъ], абы годовлѣ была томѹ нашемѹ городѹ Сороцѣ сторожномѹ ѡт[ъ] поган'ства, до колѣ его милости кролев'скаа волѣ бѹдеть. А мы за то его милости діꙗковали есмо, ꙗко пріателеви нашемѹ ч[и]сте миломѹ и добре нам[ъ] ласкавомоу. Писан[ъ] ѹ Хръловѣ в[ъ] лѣто ҂зк, мѣсѧца іюніа а҃.

Ioannes Bohdanus voyevoda, dei gratia dominus terrae Moldaviae, notum facimus hacce tabula nostra omnibus, qui eam inspicient vel lectam audient, misisse nos ad gratiosum amicum nostrum, illustrissimum dominum ac dominum Sigismundum, dei gratia serenissimum Poloniae regem, fidum lega-

tum nostrum, dominum Szarpem cubicularium, atque dominum Lucam interpretem et petivisse nos ab eius serenitate molas nonnullas, quae in terra et dominio ipsius exadversus castrum nostrum Sorocianum [2] positae sunt huicque castro nostro, quod contra paganos tutelam habet, victum praebent. Atque serenissimus Sigismundus, Poloniae rex, amicus noster sincere dilectus, votis nostris et precibus satisfecit nobisque molas illas concessit, ut huic castro nostro, quod contra paganos tutelam habet, quamdiu serenissimo regi id placuerit, victum praebeant. Pro qua re serenissimo regi uti amico nostro sincere dilecto ac bene nobis volenti gratias agimus. Scriptum Charlovii anno 7020, mensis iunii 1 [3].

1) Haec tabula hic primum apparet.

2) Nunc oppidum Soroka.

3) Haec tabula in charta scripta est et sigillum impressum ostendit, quod ita inscriptum est: ПЄЧАТЬ БОГДАНА ВОЄВОДЫ И ГНЬ = Sigillum Bohdan voyevodae et domini.

CCCCLVI.

1519. 1519. *Sigismundus I., Poloniae rex, pacta perscribit, quae de iustitia utrimque exercenda cum Stephano iuniore, Moldaviae voyevoda, confecit* [1].

Sigmunt, s boszei laski crol Polski, wielkie kxiąze Litewske, Rvski, Pruski etc. pan i dziedzic. lawno cziniemi tim-to listem wssitkim, nynyeissim y potim będącim, isze chcząc vczinic a postanowicz pokoi a sprawiedliwoscz miedzi poddanemi coroni nassei, a zwalascza ziem Rvskich y Podolskich, s gednei stroni, a miedzi wielmoznim panem Stefanem vojevodą y iego poddanemi ziemie Moldawskiei s drugiey stroni, kv ktorei rzeczi takego pokoiv postanowieniv a srządzeniv wisłalismi bili s obogey stroni na dzien piątkowi blisszi po swięczie nawiedzenia pannei Mariey lata narodzenia boszego niszei napissanego wielmosznego Ottą s Chodcza, voievodą Ruskich ziem y tess Haliczkego, Colomyskego y Sniatinskego starostę, a vrodzonego Mikolaya Iskrziczkiego, stolnika ziemie Cameneczkei, s vrodzonemi a slachetnimi radami a vrządniki pana Stefana, woyewodi Moldawskego, s Hrinkewiczem [2] y Talabą, starostami Chocimskemi, s Iwonyssem schatrassem, Kyrsszą humyennikem, Petricą, starostą Czarnowiestkim [3], z drvgey stroni, ktorzi będąc pospolv postanowili y namowili vedle porvczenia nassego crolewskiego y tess pana Stefana, vojewodi Moldawskiego, iako od tich czassow ma się zachowacz miedzi obiema stronoma prawo pograniczne. — Item naperwe ma biwacz na kaszdi rok sgiem na swięta s. troyce na brzegv rzeky Dnyestra preciw zamkv Chocimowi. — Item drugi sgiem ma biwacz na Colaczinie tak weswanenv mieyscv po tim seymie nad Nestrem we dwie niedzieli. A iednego rokv sgiem ma biwacz na ziemi a na stronie ziem nassich Podolskich y Ruskich,

a drugiego roku na ziemi, na brzegv y na stronye pana voiewodi Moldawskiego takiess pod Chocimem y takiess na Colaczinie. — Item na tych seimach ma bicz naprzod sprawiedliwoscz ludziem y poddanem wssitkim nassim, a przewozi wolne bicz maią przess zadney zaplaty. — Item na tych to seymiech, gdi bi kogo obwiniono, tedi ma bicz przisiąga samotrzecią; ale na kogo bendzie zaloba, ma pierwey postawicz czterech swiadkow, a s tich-to czterech swiadkow powod abo ten, cto zaluye, ma dvu wybierac, ctore bendzie chciall, a cy dwa swiadkowie, ktore powod obierze, wespolek s jsczem mayą przisiągą vczinicz wodle obiczaia przisięgi zwiklego. — Item o slodziegiach tak postanowili, isze o zlodzieystwo obwinieni czteri rasi moze sią przysięgą wiprawic, a po czwartim razie o zlodeystwo obwinioni nie ma przisisiągac, ale ma bicz obiesson yako yuss iawni zlodzey a thim swego zlego vczinkv zaplatą wziącz.—Item gdi kto będzie miall potrzeba gydz s nassich ziem do ziemie Moldawskiey pana Steffana, voyewodi Moldawskiego, za sladem zlodzeyskim za swoim towarem vkradzionim, ten ma chodzic w takiey przigodzie bes listow tich-to starost pogranicznicznych bezpiecznie y dobrowolnie przez wselkiego hamowania. — Item komv się stanie wielika krziwda a niesprawiedliwosc, tedi takowi czlowiek ma prossic sobie listv v tich-to starost pogranicznich, a za takim listem abi gemv sprawiedliwosc bila vcziniona. — Item kto pobieszi za zlodzegem abo za rozboyczą swoym sladem naglim abo gorączim a znaidzie swoy towar lycem, tedi taky zlodzey ma bicz obieszoni a towar abo rzecz kradziona czlowiekowi ma bicz wroczona; wssakoss s tego towarv dziesiąti gross ma dacz ten czlowiek y polozic, a policznego dac oboya strona nie będzie powinna. — Item gdi s nassey crolewskey ziemie do ziemie pana vojevodi Moldawskiego zlodzieie snamienyci vciekli bi a zbiezeli, tedy zlodzey taky ma bidz obieszon. A takiess gdibi s ziemie pana vojevodi Moldawskego do nassey ziemie crolewskey zlodzyegie takowi vciekli, tedi taki zlodzey znakomiti ma bidz obieszon. A wssakoss za takimi zlodzieimi s listi tich-to starost kaszdi ma chodzicz. A gdy ony to napiszą a w lisciech swoich oznaimią, iss iest snakomiti zlodzey, taki za dowodem listow takich staroscinich pogranicznich ma wziąc zaplatą vczinkv swego zlodzieiskiego. — Item gdi bi pan ktori abo ziemianin yle vrządnik wataman rzekl, isze tego zlodziegia nie mass v niego, tedi ten-to pan, ziemianin abo vrządnik wataman ma rzec na swą wiarą y na dusszą, isze v niego i v geho gymieniv takiego zlodziegia nie massz. A wssakoss to ma bidz za takim obiczaiem rosvmiano, gdzie bi pan swą ossobą bil sam a myesszkal w gimieniv, tedi takye przirzeczenie ma bidz vcziniono. A iesli bi sią to sstalo v ziemianina prostego, tedi ten ziemianin ma sam tilko przisiąc a tim sam siebie i gimienie swoye oczisscitz. Ale vrzsędnici, voitowie y watamanowie, gdzie pan swą glova nie mięszka w gimieniv, maią przisiąc w ten obiczai, isze takiego zlodzieya w gimieniv gich rządow a doglądania nie mass. — Item gdi bi kto nie chciall przissiąc, yako wissey opisano gest, tedi taki ma gimieniem szkodę wssitką placic, iako czlowiek vszkodzony będzie sszkodą sszaczowall, abo zlodzieya iemu ma vidac abo dac. A kiedi otprzysiąze, tedi ten czlowiek zlodzieia swego ma y będzie volen sobie patrzicz a sszvkac, a starostowie moczni będą kasszdego zlodzieya moczą pana sswego

poimac y obiessic. — Item gesli bi sią to tak nalazlo, iss bi ktori nesprawiedliwie przisiągl a zlodziey nalezion bi bil w geho giemieniv, ktori przisiągl, tedi ten a taky ma obiema stronoma y z obu stron skodą wssitką placic abo zlodzieya vidac. — Item kto będzie slad gonic za swem towarem abo za ktorą szkodą y przidydzie sladt na tę stronę Nestrv, tedi on ma stąmpic trzi stopienie ot brzegv, ktorego pana ziemia będzie, a ten pan ma ten sladt wziąc a swoia zemią ocziscitz. A ma swiadki abo gednego swiatka zostawicz na sladv a sam poydz y dac snac, cziya iest ziemia. A gdi gego ziemia bendzie pusta, tedi ten czlowiek, kto gorączo gony, ma obwiescitz gymienie nablissze od onego myeiscza, czo goni sladt, a tak ma bicz vcziniono s obv stron. A gdi bi kto tego sladv nie bendzie mogl otprawic, tedi taky wssitką sszkodą ma oprawic y zaplacic. A kiedi ten pan bendzie mowic, ze nie iest gego ziemia a nie dan gest genu sladt, tedi ma pan sam przisiądz a wataman samotrzec a tim ma swą ziemią ocziszczitz.—Item kto będzie mocz sobie lyst za swoyą skodą wiprawicz v starosth granicznych, tedi ten czlowiek ma dacz za lyst dwie asprze, a w bronach s obv stron nic dac ludzie nie mayą. — Item kvpczi s obv stron hamowani a zabawieni bic nie mayą za zlodzieyski vczinki, ani v tich kvpczow zadni towarv any kony zabawiac a zapowiedziec nie ma; a yesli kto zastanie swoi towar, rzeczi abo konie, tedi ten kvpiec ma dacz zastąmpczą a postawic go ma na mieyscv, gdzie bi seymi przerzeczone trafili bi sią a bili. — Item gdi bi ktori czlowiek z obogey stroni konia abo towar swoy v drvgiego zastal w ziemi nassey, tedi tacy ludzie mayą się zawodzic zastąmpczami przet starostami nassemi, Camienieczkim y Haliczkim, w ktorey ziemi taka rzec isz bi sią przidala. A gdi bi takiess przidało sią ludziem a poddanim· ziemie Moldawskiey a pana Steffana, voyewodi Moldawskiego, tego sprawa a zachod taky ma bidz przet starostami pana Steffana voyewodi, Chocimskim y Czarnowieczkim. — Item takowi zachodztza ma sią zawodzic do czwartego zachodce a ot czwartego ma taky towar pieniadzmi placitz abo, gdi bi nie mial pieniądzi, tedi gardlem ma zapłacic. — Item poberczniczy s obv stron, gdzie ktorego czlowieka abo zlodzieya gymą, tedi cy pobeczniczi tego czlowieka abo zlodzieya postawic maią przed starostami, a yesli bi bil winyen, tedi sszyią vczinkv zbidz ma. — Item kto bi przissedl za zlodziegiem a naydzie swe lice, tedi starostowie takiemv czlowiekv wssitko mayą wrocicz, a wsszakoss starostam s tego dziesiąti gross ma bidz dan. — Item kto sią sprawi przet starostami, temv wssitko ma bidz wroczono, telko ma dacz dwanasczie aspr viesznego.— Item iesli bi pobiercznicy kogo gymą, abo czlowieka albo zlodzieia, a ot niego wssitko odbiorą a przet starosty go przywiodą a, ot zlodziegia czo wgiąwszi abo giąwszi go, starosczie nic powiedzą, to tych gardla nieodputsne placyc mayą, gdi się na nie dowiedzą. — Item cy pobercznicy prawych lvdzi any gimowac any bątowac any przeskadzac any ych odzierac nie mayą. — Item gdi bi kto s oboiey strony dziewkę, zonę abo wdowę sgwalcill abo gwaltem wziąll, tedy taky gwaltownyk ma placyc osmnascie kop Podolskich a na Valaską lidzbą aspramy szesedziesiąt zlotich Valaskich. — Item yesli bi nat takim gwaltownykiem zamordowanie stalo się, o takiego nie ma bic nic mowiono. — Item a kto dziewkę s gey dobrą wolą a prziasliwie vesmie, ma

dac poltori kopi a lidzbi Valaskey piącz zlotich asprami. — Item gwaltem abi zadni z obv stron na nyego ymienie nie nagiesdzall, a yestli kto bendzie na kogo nagieszdzal s obv stron, a bendzie tego znak, tedi starostowie s obv stron bendą povinni ogladac a dostatecznie dowiedziec sią o tim gwalcie. A iestli bendzie tak prawda, tedi gwaltownik bendzie powinien placic wssitką szkodę s obv stron, na kogo gwaltv dowiodą, abo gardlem ma gwaltownik placic szkodą. — Item ma bidz wolnosc s obv stron gimienia osadzac na swem brzegv kazdemv. — Item zaplatę, ktorą na seymie ktorim skazą na kim, tedi ludziom nassim poddanim we dwie niedzieli, a potim ludziem pana voievodzinim za tydzien zaplata ma bidz uczinіona. — A to wssitko wissey postanowienie tak sią skutecznie stalo, kv ktorey rzeczi vtwierdzeniv zachowania z srządzenia y vmowi wisszey opisaney piecząc nasszą kazalismi przywiesic k temv-to listowi, ktory yest pisan a dan w Crakowie w niedziela blisszą przet s. Wawrzinem lata ot narodzenia bozego MDXIX a krolowania nassego roku trzinastego.

Sigismundus, dei gratia Poloniae rex, Lithuaniae dux, Rossiae, Prussiae, aliarum dominus ac heres. Palam facimus hacce tabula nostra universis, praesentibus ac futuris, quod sequitur: Cupientes nos pacem perficere iustitiamque instituere inter subditos coronae nostrae, praesertim terrae Rossicae Podolicaeque ex una parte, atque inter magnificum dominum Stephanum voyevodam eiusque subditos terrae Moldavicae ex altera parte, misimus ad huius pacis compositionem et perfectionem pro die Veneris post festum annuntiationis virginis Mariae proximo, anno post Christum natum infra scripto, magnificum dominum Ottonem de Chodecz, terrarum Rossicarum palatinum Haliciensemque et Colomyiensem et Sniatynensem capitaneum, nec non generosum Nicolaum Iskrziccium, dapiferumterrae Cameneczensis, una cum generosis nobilibusque senatoribus et officialibus domini Stephani, voyevodae Moldavici, et quidem: Hrinkevicio et Talaba, capitaneis Chotinensibus, Ivonisio, vestiario, Kyrssza, rerum rusticarum praefecto, Petricza, capitaneo Cernoviciensi, qui secundum mandatum nostrum regium et domini Stephani, voyevodae Moldavici, coniunctim consentierunt decreveruntque fore, ut abhinc inter utramque partem ius finale[4] observetur. — Item quocunque anno, festo sanctae trinitatis, in ripa fluvii Danastris, exadversus castellum Chotinense, concio publica habeatur. — Item altera concio in loco, qui Colacinus[5] dicitur, duabus post hebdomadis post concionem, ad Danastrim habendam, exerceatur. Et uno anno haec concio in fundo et in limitibus terrae nostrae Podolicae ac Rossicae, altero autem anno in fundo et in litore et in partibus domini voyevodae Moldavici, et quidem ad Chotinum et ad Colacinum, habenda est. — Item in his concionibus prius indicium hominibus omnibusque subditis nostris dicendum est, atque traiectiones fluminis a vectigali liberae sunto. — Item in his concionibus, si quis accusatus sit, cum aliis duobus iuret; sed is, contra quem accusatio instructa fuerit, prius quattuor testes producat, ex quibus quattuor testibus accusator vel is, qui accusationem instruxerit, duos ipsi placentes eligat, atque isti

duo testes, quos accusator elegerit, una cum reo iusiurandum usitato praestent more. — Item de furibus ita constitutum est, ut is, qui furti accusatus sit, quater iureiurando crimen amoliri possit; post quartam autem vicem furti reus factus iam non iurare potest, sed, uti iam cognitus fur, suspendatur hocque modo mali facinoris mercem accipiat. — Item si quis terrarum nostrarum subditus coactus sit in terra domini Stephani, Moldaviae voyevodae, vestigia furis et rei sibi surreptae persequi, liberum ei esto et securum etiam sine litteris illorum in finibus constitutorum capitaneorum sine impedimento ullo meare. — Item si cuidam magnum factum fuerit damnum vel iniuria, talis homo ab hisce in finibus constitutis capitaneis litteras sibi expetat, quae litterae potestatem ei dabunt poscendi, ut iustitia ei exerceatur. — Item si quis vestigia recentia sive flagrantia furis raptorisque sui persecutus sit suamque mercem facie praesentem invenerit, tunc talis fur suspendi ipsaque merx vel res surrepta illi homini restitui debet; attamen prius ille homo pro dicta merce decimum grossum solvere ac deponere obligatus est,[6] atque pecunia, quae *policzne* dicitur, a neutra parte solvetur. — Item si fures aliqui insignes ex terra nostra in terram domini voyevodae Moldavici profugerint, quisque talis fur suspendatur. Similiter si fures tales ex terra domini voyevodae Moldavici in terram regiam nostram profugerint, quisque talis fur suspendi debet. Attamen omnes tales fures modo cum litteris illorum capitaneorum persequi possunt. Atque si ii[7] confirmaverint litterisque suis notificaverint esse quempiam insignem furem, talis ad testimanium harum datarum a capitaneis finalibus litterarum merces furacis facinoris sui accipiat. — Item si dominus quidam sive agricola seu officialis seu praefectus dixerit non esse apud se talem furem, talis dominus sive agricola seu officialis seu praefectus id per fidem et animam suam declarare debet non esse apud se et in dominio suo talem furem. Attamen id ita intelligendum est valere illam asseverationem sub hac tantum condicione, si dominus ipse praesens fuerit et habitaverit in suo dominio. Si id autem apud vulgarem agricolam contigerit, talis agricola solus iuret hocque modo semet ipsum et possessionem suam expurget. Ubi autem dominus ipse non habitaverit in dominio suo, eius officiales, advocati vel praefecti iurare debent non esse praesentem talem furem in dominio, quod regimini eorum creditum est ac curae. — Item si quis iurare noluerit ad modum, ad quem praescriptum est, talis omne damnum facultatibus suis pensare obligatus est, uti homo, cui damnum illatum sit, id ipsum aestimabit, vel furem tradere producereque. Si autem iusiurandum praestiterit, tunc ille homo liber erit furem, quem persequitur, speculari investigareque, atque capitanei potestatem habent quemque furem nomine domini eorum capiendi ac suspendendi. — Item si ita contigerit, ut aliquis false iuraverit atque fur in possessione eius, qui tale iusiurandum praestiterit, inventus sit, hicce ac talis utrique parti et ex utraque parte[8] omne damnum restituere aut furem tradere debet. — Item si quis vestigia mercis eius vel alii cuiuslibet damni persecutus sit et haec vestigia in hac ripa Danastris inventae sint, talis tres gradus in ripa facere et dominus, cui hic fundus pertinet, haec vestigia accipere fundumque suum expurgare obligatus est. Attamen ille duos testes vel unum prope his vestigiis relinquat et modo tunc eat eumque,

cuius terra est, de hac re certiorem faciat. Si autem haec terra vacua [9] fuerit, ille homo, qui vestigia flagrantia persequitur, dominum huic loco, quo vestigia persequuntur, proximum de hac re doceat atque idem ex utraque parte fiat. [10] Et si quis haec vestigia a se amovere non potuerit [11], ille omne damnum compenset atque solvat pro eo. At si hic dominus dixerit non esse suam hanc terram neque tradita ei esse vestigia, hic dominus solus iuret, atque oficialis eius cum aliis duobus, hocque modo terram suam expurget. — Item si quis litteras sibi a capitaneis in finibus constitutis respectu illati sibi damni parare voluerit, pro talibus litteris duas aspras conferat; et in traiectionibus fluminis ex utraque parte homines nullum vectigal persolvant. — Item ex utraque parte mercatores titulo facti furti neque ipsi impediri cohiberique debent, neque potestatem quis habeat merces vel equos eorum retinendi aut annectendi. Si autem quis mercem suam vel facultates vel equos apud quempiam eorum invenerit, talis mercator vadem dare eumque loco, ubi praedictae conciones haberentur, sistere obligatus est. — Item si aliquis ex utraque parte homo equum vel mercem suam apud alium quemcunque in terra nostra invenerit, tales homines coram capitaneis nostris Cameneczensi et Haliciensi, vades sistere debent, si nempe id in terra nostra contigerit; si autem id hominibus subditisque terrae Moldavicae et domini Stephani, Moldaviae voyevodae, contigerit, talis hominis causa coram capitaneis domini Stephani voyevodae, Chotinensi et Cernoviciensi, agatur. — Item homo, qui talem rem agit, eam ad quartum usque vadimonium agere potest, sed eo praeterlapso pro tali merce [12] numerato solvat; si autem pecuniam non habuerit, capite eam pensare debet. — Item milites limitanei ex utraque parte si quem hominem vel furem comprehenderint, hi milites limitanei istum hominem vel furem coram capitaneis sistere obligati sunt; et, si reus fuerit, poenas facinoris capite luat. — Item si quis furem investigaverit furtique faciem [13] invenerit, capitanei tali homini omnia restituere debent, attamen capitaneis ex hac re decimus grossus conferendus est. — Item si quis coram capitaneis ius suum demonstraverit, etiam tali omnia eius exceptis duodecim aspris, quae nomine vectigalis, *vieszne* nuncupati, conferre debet, restituenda sunt. — Item si hi milites limitanei hominem quempiam vel furem comprehenderint et omnia eius ei sumpserint et coram capitaneo eum steterint, attamen haec, quae ei sumpsissent, vel ipsum factum, quod eum comprehendissent, capitaneum celaverint, capite poenas luere debent, si id compertum fuerit. — Item hi milites limitanei probos homines nec perturbare, nec cohibere, nec spoliare possunt. — Item si quis ex hac vel altera parte virgini vel mulieri vel viduae stuprum obtulerit vel eam vi rapuerit, talis stuprator duodeviginti marcas Podolicas vel secundum rationem aerariam Valachicam sexaginta aureos Valachicos aspris solvat. — Item si talis stuprator interfectus fuerit, eius causâ aliquid dicatur non est necesse. — Item si quis virginem ea consentiente et amicabiliter sumpserit, unam marcam et dimidiam vel secundum rationem aerariam Valachicam quinque aureos aspris solvat. — Item ne quis ex utraque parte homo possessionem alterius impetu facto capiat; at si quis id ex una vel altera parte fecerit idque manifestum fuerit, utriusque partis capitanei inspicere idoneoque modo ea, quae

ad dictum impetum pertinent, explorare debent. Quod si verum fuerit, hic, qui vim intulerit, universum damnum numerato solvat vel [14] capite poenas luat, idque aequali modo utramque partem [15] obliget. — Item tam una quam altera pars, et quidem quaevis in ripa sua, potestatem habeat pagos locandi. — Item mulcta, quae in concione aliqua imposita cui fuerit, ab ipso hominibus domini voyevodae post hebdomadem proxime succedentem [16] solvatur. — Quod totum supra expositum constitutum rite peractum est. Et ut ea, quae supra perscripta est, pactio firma perpetuaque esset, sigillum nostrum huic tabulae appendi iussimus. Quae tabula scripta et data est Cracoviae dominica ante s. Laurentium proxima anno post Christum natum MDXIX atque regni nostri anno decimo et tertio.

1) Contextus Polonus huius tabulae iam bis, et quidem prima vice in t. IV°., pag. 144—152 libri, a M. Wiszniewski Cracoviae a. 1837 editi et Pomniki hist. etc. inscripti, et altera vice in t. V°., pag. 90—93 Actorum, quae Tomiciana dicuntur, typis expresus est. Exstat ceterum et tertia huius contextus editio, quae una cum versione Rumunica, a Hasdeo perfecta, in Archiva istoricä a Românieĭ sub No. 276 apparuit.

2) In Actis Tomicianis minus recte: *Rhinkewiczem.*

3) Minus recta lectio est, quae ita apparuit, ut scriba apographi vel iam exemplaris primi *ts* in *st* mutavisset.

4) I. e. ius pro incolis constitutum, qui tunc temporis in finibus utriusque regni habitabant.

5) Est id re vera rivi nomen, qui, ut id ex tabula in volum. I^mo., parte 2da. huius editionis sub No. DCLXVIII praeiacente patet, inter oppidum Sniatynum et Sepinecios terminus erat.

6) Ex tabula, quae in hoc volumine sub No. CCCCLXII praesto est, ceterum et ex parte inferiore tabulae, quae praeiacet, colligi potest hunc decimum grossum capitaneo loci, quo res furtiva inventa est, solvendum fuisse.

7) I. e. capitanei.

8) Qui locus nisi ita intelligi potest obligare vel potius obligavisse hunc articulum cum regis Polonici tum voyevodae Moldavici subditos.

9) I. e. domino carens.

10) Cf. notam, quae huic tabulae sub 8) est adiecta.

11) Procedendi modus, quo mediante is, cui vestigia a furis persecutore tradita erant, haec vestigia a se amovere potuit, in tab. CCCCLXII huius voluminis descriptus est.

12) I. e. pro merce, quae uti res furtiva declarata est.

13) I. e. corpus delicti.

14) Scl., si pecuniam non habuerit.

15) Cf. notam, quae huic tabulae sub 8) est adiecta.

16) In summa igitur post tres hebdomades a iudicio dicto.

CCCCLVII.

1522. 1522. *Stephanus iunior, Moldaviae voyevoda, mercatoribus Leopoliensibus salvum dat conductum et pollicetur se ipsis antiquas litteras, inprimis autem litteras proprias, si eas adportaverint, confirmaturum adimpleturumque* [1]).

М[и]л[о]стїю б[о]жїею, мы Стефан[ъ] воевода господаръ земли Молдавской, свѣдомо чиним[ъ] сим[ь] нашим[ь] листом[ь[каждомꙋ добромꙋ, кто на немь възрит[ь] а либо его чтꙋчи ꙋслышить, колиж[ь] того комꙋ бꙋдет[ь] потребизна, ѡже слюбꙋемь и слюбили есми и даемь и дали есми сес[ь] лист[ь] наш[ь] глейтовный, правый, Христїанскый, щож[ь] на ꙋсем[ь] свѣтѣ стоить, панꙋ бꙋргъмистрꙋ и ꙋсим[ъ] паном[ъ) и чесником[ъ] [и] радцѧм[ъ] и ꙋсим[ъ] кꙋпцем[ъ] з[ъ] мѣста Ливовского, великим[ъ] и малым[ъ], прїѧтелем[ъ] нашим[ъ] милым[ъ], на то,

ꙗко да есть им[ъ] волно и свободно и ꙋсим[ъ] кꙋпцем[ъ] прїйти к'намъ до нашей земли съ ꙋсими своими тор'говлѣми и товаром[ь] кꙋповати и продавати без[ъ] никоторой забавы и шкоды. А мыто да платѣть ѡт[ъ] своего товара и торговли подлꙋг[ъ] того листꙋ привильного,, щоже есми им[ъ] дали и записали. И коли к[ъ] намь прїидете, а вы до нас[ъ] принесете и тот[ъ] листъ привильный, щоже имаете ѡт[ъ] наших[ъ] прѧдкѡв[ъ], а либо тот[ъ], що есми вам[ъ] ѡт[ъ] нас[ъ] дали и записали, а мы тот[ъ] лист[ъ] ѡсмотрив'ше, а мы вам[ъ[хочемъ здер'жати подлꙋг[ъ] того нашего листꙋ привильного, що есми вам[ъ] дали и записали. Тое въсе, выше писанное, слюбꙋем[ъ] вамь здер'жати и попол'нити подлꙋг[ъ] сего нашего листꙋ, при нашей чести и вѣрѣ Христїанской, без' лъсти и без' всѣкой хитрости. А на то есть вѣра г[о]с[по]д[ьст]ва-ми и вѣра боꙗр[ъ] наших[ъ], великых[ъ] и малых[ъ]. А на бол'шꙋю крѣпѡсть томꙋ въсемꙋ, выше писанномꙋ, велѣли есми писати и нашꙋ печать завѣсити ик[ъ] семꙋ листꙋ нашемꙋ. Пис[анъ] оу Сꙋчавѣ в[ъ] лѣто ҂з҃л҃а҃, ное[м]в[рїꙗ].

Dei gratia nos Stephanus voyevoda, terrae Moldaviae dominus, notum facimus hac tabula nostra optimo cuique, qui eam inspexerit vel lectam audierit vel cui id opus erit, spondere nos et spopondisse, dare et dedisse hunc salvum rectumque ac Christianum conductum, sicut mos est ubique terrarum, domino praefecto omnibusque dominis dignitariis et senatoribus et mercatoribus Leopolitanis, maioribus ac minoribus, dilectis amicis nostris, ut liberi incolumesque cum omnibus mercibus facultatibusque suis ad nos in terram nostram veniant ibique sine ullo impedimento detrimentove emant vendantque. Atque portorium secundum privilegium solvant, quod ipsis dedimus conscripsimusque [2]. Si autem iterum ad nos venietis illudque privilegium adportabitis, quod a decessoribus nostris habetis, vel illud, quod vobis nosmet ipsi dedimus conscripsimusque [3], parati sumus hoc privilegio inspecto servare vobis omnia, quae vobis dicto privilegio dedimus conscripsimusque. Atque omnia, quae supra scripta sunt, nos servaturos vobis et perferturos spondemus secundum has litteras nostras per honorem nostrum et fidem Christianam sine fraude ulla ac dolo. Quam in rem fidem interpono maiestatis meae et fidem procerum nostrorum, maiorum ac minorum. Quo autem magis ea omnia, quae supra scripta sunt, confirmarentur, scribi hisque litteris nostris sigillum nostrum [4] appendi iussimus. Scriptae sunt haec litterae nostrae Sociaviae anno 7031, mense septembre.

1) Contextus Slavicus huius tabulae, versione Polona et notis adornatus, tunc primum in libello, quod Dokumenta Moldawskie i Multańskie z archiwum miasta Lwowa, wydał E. Kaluźniacki, inscribitur et uti volumen separatum e tomo VII-° editionis, quae Akta grodzkie i ziemskie etc. intitulatur, Leopoli 1878 apparuit, sub No. * XI expressus est.

2) Ad quod hic revocatur Stephani iunioris privilegium, destinari non potest, quia tale privilegium nunc non est notum. Ex altera parte non erit refutanda haec quoque opinio tale privilegium nunquam praesto fuisse et istum locum nisi ita exstitisse, ut Stephanus iunior, recapitulans verba privilegii, mercatoribus Leopolitanis a Stephano maiore a. 1463 dati, etiam dictum locum, sensu eius accuratius non respecto, recapitulavisset. Quod Stephani maioris privilegium in volum. II-do parte 2-da editionis hic praeiacentis sub No. DXXIV exstat.

3) Cf. notam proxime praecedentem.

4) Hoc sigillum in charta impresum est et talem ostendit inscriptionem: ПЕЧАТЬ ІѠ Б[О]ГДАНЫ, ВОЕВОДЫ И Г[ОСПОДИ]НЪ = Sigillum Ioannis Bogdani, voyevodae et domini.

CCCCLVIII.

1523. 1523. *Stephanus iunior, Moldaviae voyevoda, regem Polonorum Sigismundum I. de periculis ex parte Turcorum imminentibus praemunit atque orat, ut rex contra dictos Turcos foedus Christianorum conficiat, ossa ac thesaurum, quae post voyevodae amitam, matrimonio cum Theodoro Visniovscio iunctam, remanserint, Poloniâ exportanda curet, mercatoribus Moldavicis Lublinum adire ibique negotia perficere permittat, alia huiusmodi concedat*[1].

Hospodar moy, Stefan woyevoda, prziathel W. M., dal vam howorithy y wspomynathy W. M., iakosch y perethim[2] dawal y wspominal W. M. za dielo pohanych, kako sobyrayvth[3] y yako sya potwierszaivt na Chrestyianstwo y kako plenyat ym zemlu y horodow dobywayvt y biervth, a my Chrestyianstwo toho nie smotrzimo. Drvhoye, smotrzeyte W. M., yako thak rok, ktory minvl, iako vczinily korunye Vherskiey. Przisly na nich vielykimy moczamy y wzely y dobyly od nych Bielyhradv, kothori bil zamek worotha zaklvczene pohanom, suchoiv y vodoyv. A tieper boh naschemy hrechy ym odworyl, ysz ynsche hrody pobraly y zemlv plenili Seremskv y inschich myest dosyth snyskaly[4]. A krol Vherski y rady yeho ni teho nie osmotrzily y nye posterehly sa czassv, odnako by sa obronyly. Bo hospodar yecho miloscz, kako są dowiedal, sze Thurci cyahnutz na thvyu koronu Vherskuyu, ieho miloscz często dawal wyedenye cralewy ieho miloscz y woyevode Ierdelskiemv, aby sią pazily y przyhotowaly moczno voyskamy y moczniv aby dawal wyedenye wssym panvm Chrestianskim y na pomocz prochal y wssy panowye Chrestiansky pomohli przeczіw pohanum, a ych miloscz nye chotiely themv vieritzy, yeno snayete W. M. dobrze, kako są stalo wsse thoye za niedbalstwem y za niezhodu ych m[ilo]sczi. A pak tedi, gdi Tureczky cessar myel yechathy kv Belyhradu, byl w then czass possel hospodarski v czara, y koly yeho odpustyl, a Peri-bassa rekl yemu vsthnie: Wiely swoyemv hospodarv Stefanu woyewode, kothoroyv sluzbv przikazaiet yemu czar, abi tak vdzielal, a czar budeth nan laskaw. Y kako porosumiel hospodin moy k tomu y rada yeho miloscz, ony są thomv mnoho dywyly, ysch są thako sthalo. Y thodysch popratal y wsbyl woysko prothiw Tatarvm, aby yeho miloscz mial kak są odmowithy y odpyerathy o thvyu-to slvzbu[5]. Y pothum bes mieskania tak są poruschyl czar z Belyhradv, on przislal do hospodara moyeho Thulaka, sczo W. M. iest honyecz, ys lysthem y napysano do hospodara, tak dayvczi viedanie, ysch thyachnet na coronu Vherskv. A thy, Stefanie woyewoda, aby yessi posel swoyeyv[6] moczu nam na pomocz na Sakolskuyv ziemliv y sayedno s tobu Bassaraba,[7] woyewoda Multianski, y s wamy maieth bythy Machmet, szandzak Nykopolsky[8]. Pro thoto hospodarovy nassemv barzo cziasko stalo y radzie yeho miloscz, y dywowal szie, schto mayeth vczinithy, kak by są toho mohly odpierathy y sbawythy, alye nabo ley wssye thoyv woynoyv, schto leszymo przethyw Tatar y strzeszymy swoyey zemle; a druhoye mnohymy[10] datki, kaphtany y haspry y kony, a tho wssye dlya Chrzesthianstwa. Y tho Thulak poschol y odprovadzil yeho czeresh[11] na-

schv zemlv. A Bassaraba woyewoda poslal z Machmetom na Ceculi swoye pani y voyska. Nie bilo themv dwie niedzieli, asze przibyehl druchy honiecz, y thod snaschol hospodara na woynie, takos s lysthem po thomusch napyssano, aby hospodar passyl y pospieschal. Y hospodinv vielmy czyasko stalo, ale takze, yako mohl, swoyu raduyu odmovil są y odpieral sią, yako y perethim, y dathkamy. A thimi czassy poslal do crola Vherskieho y do radi yeho y do Ierdelskoho woyewodi lysth Thureczkoho czessarza poslal, aby vierily y porozumiely thomv lysthv [czessara] Thureczkoho, a ony themv nye vierzily any Chotiely odpierathy y bronycz sią, kakze y Waschey Myloszczi snayetzie ych passenie y nieschodv. Pothom hospodar voysko rospustil y sam poyechal do Soczawy. Y bil w Soczavie dwie niedziely, a byl poiechal od Soczawy ko Crolowy, y koly byly na dorossze v Syeretha, hdye most przez Syreth, tudz yeho podkal honiecz od dolyeschneho starosty y powiedal, asz tyahnie possel vielyky od Thureczkoho czessarza. A hospodar kak porozvmial, on w thot czass poslal lysthy po wsym panvm y ziemlanvm, ysch wsbyl ych na voynv opyath naprothyw Tatarvm, a Turczina zabawyly na dorosze, poky woyna poczala syą sbyeracz. A kak przyschol tod possel do hospodara y przyniosl od czara na lysthv napyssano barzo vielykym hnyewem y rzek: Kto nye slucha roskazanya czessarskieho, iest sdraycza. A rzek tak: Nusze tepier abysz ynaczey nie udilal, alye aby yesz besz wssicho mieskanya ys seho wierneho y pocztieveho Synan-byha, za iedno s tobu mayetz bythy y vaschu sluzbv wydziety, y Czakelskvyv zemlv by yesczie plenyly, aby byla nasseho hospodara. A tak hospodarovy naschemv y rade yeho vyelmy stalo tzyasko y mnoho są odpieral Turkom [12], a druhoye rekl tak: Kak ya mayv yechathy na Czakuli? A Czakuli sutz y sluchayvth kralia Vherskieho, a my maym myr s kralem Vherskym. Thesz koly my poydim na Czakulskv zemlv, thedy Lachowye zasadutz moyv zemlv, bo odny ludy szutz z Huhry, bo kral Vherski yiesth hnuk krala Polskiego, a Lithewskoye knyasthwo thakosch yesth odno, a Thatarowye s druhoye stronu. Ino choczecz cesarz moyv zemlv zahubity narokom y spustoschitzy, a pothim ny od koho yemv dany nie bandzie. Y mnoho rzeczy bylo s thym poslem. A daliey hospodar koly porozvmyal, asch nam tzyaschko a od Chrzestianstwa choczeli by nasz rosluczytzy, yeho m. mnoho są radyl a do slesz zaplakal y rzekl yeho m. swoym panvm radnym, staroy [y] mlodvye rade: Panowie, kothora nam budet lepscha, s pohaninem na Chrzestiany czyly s Chrestiany bythy w dobrim chowanyv y w mieru y w sprziiasny kv protziw pohanu? Y thesz yeho m. pythal swoyv radv starvyv, dzieda swoyeho Stefana rady, kako są chowala nasza zemla Woloska? Ony thak powiedaly yeho m., ysch nascha zemla Woloska w przyasny swyatoy koronie Vherskiey y Polskiey thako są chowala. Y rzekl yeho m.: Tak koly bywalo przi pierwych naschich, przy dziedzie y oyczv naschym, my takiesz wesmimo boha na pomocz y mathku bozu y derzimo wespolek s Chrestiany, a pohanyna od syebye odbyvaymy yako mohucz. Thosz hospodar nasch poslal podkanclereho vyelykoho y podskarbyeho wyelikoho potayemnymy rzeczemy, kako byl mohl nasz zbawycz od takowoho natysku. A on mnoho są toho odpyeral, a dalyey rzek: Woysmu thothu czehontu od wasz na swoyu hlawv, na swoyv

schygv, ale dawaythe nam sto tzysyaczy haspr okromye ynschich darow. Thosz thye-to panowye daley, abysch przisly schestydziesiąnt tyssyantz haspr a pyanczosth baranow oprocz ynschych darow, kawtany ve sloczie a czothirystha tysyaczy haspr y kony y schvby. Y laskuyv bozuyv y sczesczim Chrestianiskim thod Thurczin nas vrathowal, bo są prihodzyl branyecz naschey zemly ot pohanskoho rodu[13] dolyschney zemly. Y hospodar tho czinyt dlya Crhrestianstwa, a nie dal pomoczy pohanom na Chrestianstwo. A pak pothim Derthsthortski sanczak przislal do hospodara nascheho, kothory Dunay derszyt proczyw Multhyanskiey zemly y naschey, posla sweho do hospodara ys lysthom od czessarza Tvreczkoho, proschaczy dorohu y pomotzy czeres naschu zemlv na W. M. Y hospodar moy woyewoda thoho nye dopusthil y rekl tako: Wolen czar, alye my toho vczinutzy nye mozimy, bo my mamy myer y przyiesn s krolem Polskim, a nascha zemla leszicz miedzy zemlamy crala Vherskeho y miedzy zemlamy crala Polskieho, y czessarz yeho m. vczinicz pohybiel naschey zemly. Ale yesmy prossyly czara, aby naschol sobye ynscheye dorohy, bo Tvrczy thesch naschu zemlu poschkodiet y pokazath. Y koly ieho m. thoye rosprawil, thako poroszumial ieho m. swoyv raduyv, aze tho iesth taki sandczak sly nyeprzyiethel Chrzestiansky. A hospodar nasch myel ynsche szaloby pochranyczne y poslal do czessarza zalobamy pana Iuryeho marschalka y mnoho potyahal na nyeho y dawal mzdu czterem basscham po trzydzyeszczy tysyączy haspr, y bozuyv pomoczu theho-to sandczaka s thoho-to zamkv ssadzily. A tieper W. M. snayethe, kak mieli dobywati Rodyssa, ktory iesth iakosch klucz y wrotha wszemv Chrzestianstvv zaklvczone, boze ym nie pomagay, proto smotrzeyte W. M., iesly boh naschimy Chrzestianskiemy hrzechy y Rodossa dopusti ym dobythy, to insze wsye Chrzestianstwo pod yh rukamy budeth, boze toho nie daway. Ale hospodar nasch ymayeth posla v czessarza, poslan yesth s skoly po obiczaiu, y trzy honczy, iako iescze lyete poslany, szadny s nych do syho czassv nie moze przythy, alie iesly kothory przidecz, skoroyu nowinuyu hospodar nasch dast W. M. snatzii. Bo wsze Multhiansku zemlv y panstwo skazily y popsowaly y rossypali y postavili tam Tvrczina ymieniem Machmeta y panow possiekli, panye y dzietzi y ymienye pobraly y zemlv popalili y zwoyowali. A kotory nie chotiely pohanvm sluzethy y thesz kotoreho hospodara ony sobye podviely na hospodarstwo Radulv woyewodu, y thot Tvrcrin przischol s woyskamy swemy na nieho y vichnal yeho procz s zemle do Vherskey zemle y bithvv miely s nym y mnoho sla y smyertzy sa vczinilo. A pothim woyewoda Hardelski sprathal sylne woysko na osmydesyat tysyancz ludie vibornich y poyechal do Machmeta na Multianskv zemlv zahodno z Radulem woyewodu, y Machmet nye smyel ych doszdathy y poschel perez Dunay, tholko malo drabow preschlo za nymy perez Dunay na dubassiech y vipalyly try syola Tvreczkoye zemly. A iako sye wernvl[14] Hardelski woyevoda de Huber, a Machmet przyschel s czotyry sandczaky kv Donayv, y powiedaly hospodarowy naschemv, asze chotiath thyye sandczahowye voysko poprathaty, nye snaymy, kuda ich mysl. A do cralya iego m. Vherskeho kolko razow possylayeth hospodar nasz, dayvczy ieho m. snacz o pohaniech, kako y do W. M., y nie snaymy, gde mieska-

yeth, a Chrestianstwo nie dbayeth. Ale by mu treba swoye zemle y panstwa bronithy y ostrzegaty od pohanstwa, bo niepatrzeniem y niechledaniem ych m. y rady yeho m. snayethe, kako sa stalo y kako vdielali pohanstwo koronie Vherskiey. A druhoye W. M. dal powiedatzi hospodar nasch v thaynye, ys tiepyer pultori nyedele pred bozim naroszeniem lezal hospodar nasz na voynye, a tot sandzhak, kothori postawyon myesto thoho sandzhaka, sczo ieho vytahal hospodar od sandzhanstwa, przyslal do hospodara posla sweho ymyety przyyestu s naschim hospodarem po obyczayv y po navcze czessara Thureczkoho, bo kto stanye sandzhakem na Dersthory, on math nauka y obyczaye od czara, aby myely poslathy do hospodara nascheho posla. Thosz hospodar... A tot possel od sandzhaka, odprawiwszy swoye posselstwo, a on thudsze prossil w tot czass hospodara, aby bylo malo panow w radie przy hospodarv, bo rekl, ys math potayneye reczy od sandzhaka. Hospodar wczinil tak, y prosil prossbuyv od sandzaka, aby hospodar nasch powyedal yemu, kako myeskayeth korona Polska s knyastwem Lithewskim, o susziediech, y czy iesth miedzy nimy reky vielikie y lasy y hori. Alie nie thv yno hospodar nasch y rada yeho m. vielmi są themv dywowaly. Y hospodar thodisch v tot czass dal yemu odpowyedz: Dla czeho nasz proszit y pytayeth nasz brath sandzak o czudzich zemlah y panstwah? Bo my nye wyedaym czudzich zemel y panstw, kako myeskayuth, alie snaym naszu zemlu y coronu Polska y knyastwo Lythewskie snaym, ys mayvth pana sweho, crala ieho miloszczi, ys yeho miloscz swoiei zemle zawiedayet y panuyeth, a my do thoho diela nie mamy, bo myeskaym yz ieho m. w dobrim miru y prziiasny. A on rekl tak: Wschak lvdie vasche chodzucz po thoye zemlu y znayutz. A hospodar moy iemv rekl: Jesth pravda, ysch chodzieth naschy lvdy, alie nie chodieth rospythaty czvdzey zemlii y panstwa, yno chodzietz rozprawicz swoie dyela y sasyą nazad. Y hospodar nasch y rada yeho mczi. vielmy są thomv dywowaly y byly ich m. vielikom smuthku. Y kak poschel Turczin do hospodii, a hospodar moy s pany radami nie mohli themv porosvmietzy, alie poslal iedneho pana theho Tvrczina czestowacz na hospodv y dal yemv naukv czestowacz yeho y vpoytzy y o tych rzeczach od nieho vipythaty. Y tak nam powyedal y rekl prostho: Hospodar vasz nie choczet powyedatzy dlia prosby swoho brata sandzhaka; alie my dobre vyedaymi, kak lezy zemla Polska s knyasthwem Lithewskim, bo chodylyesmo z Marchoczem, koly chodil na Polskuyu zemla, y u letie y zymie, asch do Lwowa, ot Lwowa do Chorypakowa[15] chodyl Markocz. Y hospodar moy, prziiatel W. M., porosumiewschy thym nieprziietelskim rzeczam pohanskim, ieho m. tzyasko stalo y radye ieho m., prothiw czemv, Milosczivy cralu, bo ieho m. tak porozumial z swoyeyu raduyv, asseby chotiel nasz roslutzitzy od Chrestianstwa y od W. M., czehoz boze thoho nie daway. Y hospodar moy, porosumiawschy thakoiv pohanstwu natzhyskv ieho mczi., thodisch bes myeskania protyw thoho sandzhakowa posla ieho m. thakosch poslal swoyeho posla, pana Iuryeho marschalka, kothory biwal v W. M. w poselstwye, y s pomynki dla prziasny, iako on przislal do nasch, y daly yemv nauku dowyedatzy są y rospytatzy o thyh rzeczach, o kotorich nasz rospytano ot toho sandzhakowa posla. Y kak[16] nam budeth powiedatzy nasz

possehel o thich rzeczach, my[17] W. M. damy vyedati besz zamyeskania a o ynschich nowiniech, sczo są budem dowyedathy. Protho, nasch wieliky, dobry pryatel, tak snaythe W. M., asze my ys naschuyv raduyv nye choczemy są luczicz od Chrestianstwa y od W. M., poky budem ziwy y budzym w moczy szderszaczy są dy bozey volyey. Protho W. M. moszete rozumiethy, kakie natiski mayet hospodar nasch od pohanow. Yno nasz wieliki, dobry przyetelu, smotrzeyte W. M. przy W. M. panstwe y crolyestwye, aby nye zahynulo Chrestianstwo, bo, daliboh, W. M. mayete panstwo y crolyestwo velyko a radv vyeliku y sheroku y thothyye rzeczy wsy, kothoreye sut odt pohanstwa, aby W. M. raczily thye pered soboyv wsyatzy y so wsym Chrestiansthwem ku protyw nyeprzyetelum wstathy y bronythy są. Y tesch bi W. M. y swyathemv oyczv papiezowy y czessarv y cralem y wsym panum Chrzestianskim dawayte snathy, aby są obvdyly y obrothily y staly lyczem moczno protyw pohanvm nyeprzyetelem Chrestianskim, bo znayethe W. M., yako przeththim lony y syecho lyetha, schto vdyelaly pohanstwo Vherskey zemly y do thoho czassu iako rossypaly y pokazaly panstwo y zemlv Multanską y postawily hospodara Turczina Machmetha. A sam czessar Tvreczky se wsymy swoymy moczamy polem y morzem poiechal na Chrestianstwo y dobywayeth Rodossa, bose yemu nye pomahay. A yesli, bose thoho nie day, Rodossa dobudyet, tho insse wsszie Chrestiansthwo pod ych rukami budet. Protho W. M. hledeyte, poky stoyt lyczem ku thim sthoronam, bo, koly są oberniet[18] y budet po yeho voly lyczem ku Chrestiansthvv, thody budet vielmy thaysko wsyemv Chrestianstwv. A tak W. M. na tho baczte, kak są thody staniet, bo hospodar moy, przyetel W. M. [y] wsyemu Chrestianstwu, spominayecz y dayet vyedetzy M. W., y Vascha by M. [y] wsye Chrestianstwo wstali moczno za hodnoho pretyw themv pohanv w dobrey zhodzie y laskawo, iako stoy nohocz ku palczv. A thakiesch hospodar moy, przyietel W. M., prosicz W. M. y wssich panow Chrzestianskich, aby W. M. nye raczily yecho opustithy od swoyey lasky Chrzestianskiey, bo yeho m. choczeth rad viernye a sprawyedlywye swoyeyv moczv, kol no mv boh dal, bitzy s Chrzestianstwem y s Wassoyu M. naprothiw themv niepriathelv. Tolko Chrzestianstwo y W. M. nye racztzie [yeho] odmyethatzy od Chrzestianstwa y od swoyey lasky. A yesly yeho m. hospodara y nascheho [y] zemlv yeho m. odlutzyte od syebye y od Chrzestianstwa, tho yvsse boh budetz wyedatzy y themv zaplatzity, bo hospodar nasch, przyyatel W. M., vielykye nathysky mayetz od pohanstwa dlya Chrestianow, yako y samy W. M. mayethe. Takiesch snayetie W. M., yze hospodar moy, przyyatel W. M., ys swoyeyv radvyv przy sych czassych doradil są o kralach y o panych Chrzestianskich, kothory crol y pan Chrestiansky mial by thak dosthoyen y muder bythy prawythy y skoythy y wodyty ytak vielykye rzeczy y zhody Chrestianskie protyw pochanum, nyeprzyetelum Chrzestianskim, alye yeho m., hospodar moy, swoyv raduyv doradyl są y nye mohl snaythy ynscheho takoweho crala y pana dostoyna y mudra w thakyey rowny, aby mohl thakye rzeczy y schody weyllkie vodzitzy, tolko W. M., bosze racz W. M. pomahacz y wsyemv Chrestianstwv. Y daliboh, W. M. thako by raczyl z swoyv raduyv na tho wsthupitzy y boha na po-

moczy wsyatzy y mathku bozu y byly by W. M. vielikym vibornym hethmanem y vodythelem y prawytel wszyemv Chrestianstwv. Bo dalyboch, kolko panow Chrzestianskich yesth y kolko yh hospodar moy snayet y rada yeho m., y nye mohut snaythy thakowoho crala y pana dostoynoho, yako W. M., bo sutz inszeye panovye y crolewye Chrestiansczy, yedno sutz mlady, y druhich nye snayemo, a y ony tesz nye snayuth tak vielykich rzeczy y zhod wodytzy. Proto W. M. raczte tho przed sobv wsyatzy y smotrzeite the rzeczy, kothora ma bytzy naprzod, aby nye zahynulo Chrzestianstwo przy dnyach cralesthw W. M. Bo, yesly bogh dopusczith y pokazayeth[15] naszu zemlyv[20] y panstwo, W. M. smotrzeythe, thody tak są dostanieth y druhym pansthwom Chrestianskim. Ale W. M. raczthe porozumietzy na nasshe possolstwo, bo tho yesth possolstwo nabolsche. W. M. mayete panstwo wyelyko y radv vieliku y schoroku, mozete W. M. radzitz są y thoho odstereha-tzy. — Howorythy y prossythy crala yeho m. o kostzy y o skarby czyothky hospodarskoye, kothoryye dal hospodar y-swoyeyv czothkvyv do knyaza Tiedora Wysniowskoho; koly nye wszoho choczecz datzy dobrowolnie, kako bylo przecze smowyono y pothekmleno, kromya[21] thich darow, stho yemu dano y szalowano od hospodara. O Tathary, kako mayeth myr cral yeho m., y hospodar nasch thakosz mayet myr, alye mir pohansky yesth, yako pohansky, bezviernye. Y thimy razy czar[22] Prekopsky possol so wsyv ordvyv na Chasdorokany; boze day, aby odthul nye wischly. A Tureczky czessar odstvpyl od Rodossa nazad w swoyv zemlv, yakoby schescz dny chodu, a okolo Rodossa postawil woyska y try bassy s nymy. Powyedatzy o Ostaphyeya, ysch iesth wielmy chor y prossyl hospodara nascheho, aby dal crolewy yeho milosthy o thym wyedziecz. Prossytzy crala ieho m. od hospodara, aby nam dal dorohv, yako od siebye odpustitzy na Lublyn kupythy hospodarv potrzeby, kothore daye naponinky Turkom: sobole, byelky, hornostaye, rybye zuby, czothyry postawy sthamethv y ynsche reczy drobne. Prositzy crala yeho m. za pyeddczesyad czetnary olowa za hospodarskye pyenyeszye na pobyanye mytropoly Soczawskie, kothorvyu sbudowal y poswyatzil syeho lyetha, y lysth u crala yeho m. vprossytzy dla mytha thoho olowa. Za sgiem od Braczlawya aby byl, kak bwylo staradawna, na berehu Dnyestra vdyelathy sprawyedlwoscz zs oboyv sthcronv. Tesch hospodar moy mnoho tuszit y natysku mayet od Turkow za thyye-tho owcze, schto ych pobraly Braczlawyanye od nascheye zemle, bo ony mayvth wolu pasthy sobye owcze na hospodarskoye zemly, bo hospodaru ony dayvth horsczinu, y platzil hospodar za thyye-tho owcze Turkom mnoho na sorok czyssyacz haspir. A tepier thakosch za syye owcze, schczo ych pobraly na naschv storonv powyscha Orchyya Wynnyczanie y Chmilniczanie dewiet tyssacz owyecz, y starostha Soroczky honyl za nimy y vrathowal poltrzetzy thyssyecz y poymal cztyry czloweky y tepier sutz w poimanyv. A Turczy tepier tzussacz, abychmo thy owcze ym placzily, yno hospodaru vielmy yest tzyaschko za thy owcze od Turkow. A koly by braly na Tureczkvye zemlu y nie pohnaly by naschuyv storonuyv, nyktho by ym od naszey zemly solowa nye rekl, alye nam[23] czyasko, schto zonu peres naschv zemlv hospodarskv y beruth od nassey zemle.

Dominus meus, Stephanus voyevoda, amicus Vestrae Maiestatis, notificat Vobis et in memoriam revocat Vestrae Maiestati, sicut iam antea notificavit et in momoriam Vestrae Maiestati revocavit res paganos attinentes, quomodo illi bella contra Christianos parant et terras eorum devastant et oppida expugnant occupantque, at nos Christiani id non respicimus. Est enim Maiestati Vestrae notum, quod anno praeterito coronae Hungaricae fecerunt. Venerunt ad eos magnis cum copiis et Belgradum, castellum portas clusas et paganis non patentes habens, terrâ marique ceperunt ac occupaverunt. Et nunc deus propter peccata nostra iis permisit, ut alia quoque castella cepissent et terram Sermiensem occupavissent satisque magnum aliorum oppidorum numerum acquisivissent. Atque rex Hungaricus eiusque senatus id non perceperunt neque providerunt ad tempus, ut se defenderent. Nam serenissimus dominus meus, cum Turcos contra coronam Hungaricam bellum parare cognovisset, et regem serenissimum et Transsylvaniae palatinum saepe praemunivit atque rogavit, ut caverent magnumque exercitum pararent et rex ipse omnes etiam dominos Christianos certiores de hac re faceret eorumque auxilium expeteret, praesertim cum omnes domini Christiani adiuvare eum contra paganos non praetermisissent. Attamen serenissimi domini fidem dare his rebus recusaverunt, et Vestra Maiestas bene Ipsa scit omnia ea, quae retuli, negligentia ac discordia eorum accedisse. Atque hoc tempore, quo Turcorum imperator ad Belgradum profecturus erat, ablegatus domini mei apud imperatorem commorabatur. Et cum iam dimissus erat, dixit ei Peribascha: Iube tuum dominum, Stephanum voyevodam, ut, quod ei mandat servitium imperator, exerceat, et imperator ei favebit. Quod cum dominus meus et senatus eius percepissent, magnopere mirabantur, qua ratione id factum esset. Et statim eius serenitas exercitum paravit contraque Tataros direxit, ut excusationem haberet illudque servitium a se amovere posset. Tunc imperator sine mora Belgrado excessit et ad dominum meum Vestrae Maiestatis cursorem, Thulacum, cum epistola misit, qua scripta ad dominum notitia continebatur, ut imperator iam contra coronam Hungaricam profectus esset. Et tu, Stephane voyevoda, auxilio nobis veni in Sacculorum terram et una tecum Bassaraba, Montaniae voyevoda, et una vobiscum Mahometus, praefectus Nicopoliensis, erit. Id domino nostro et eius serenitatis senatui magnae sollicitudini fuit et reputavit secum, quidquid facere deberet, ut id recusare et ex eo se emergere posset. Et optimum remedium ei bellum illud visum est, quod contra Tataros ad defendendam terram nostram suscepimus, nec non dona multa, vestes, asprae, equi, — idque omne pro Christianis. Et Thulac ille abiit et deductus est per terram nostram, et Bassaraba voyevoda primores suos et exercitum cum Mahometo contra Sacculos misit. Neque duae hebdomades transactae erant, cum iam alter cursor, qui dominum bellum gerentem invenit, cum epistola apparuit, in qua scriptum erat, ut dominus iret contenderetque. Et dominus valde tristis fuit, attamen, quomodo potuit, cum senatu suo se excusavit et, sicut antea, etiam nunc ope donorum se removit. Et misit uno tempore Hungariae regi eiusque senatui nec non Transsylvaniae palatino epis-

tolam imperatoris Turcici, ut ei crederent exque hac epistola rem comprehenderent, sed ili nec tunc ei fidem dederunt nec se defendere voluerunt propter notam etiam Vestrae Maiestati negligentiam et discordiam ipsorum. Postea dominus exercitum dimisit et ipse Sociaviam reversus est. Et erat Sociaviae duas hebdomades et inde in viam ad Charlovium se dedit et iam Serethum loco, ubi pons est trans Serethum, accessit cum ei ibidem cursor capitanei obvius fuisset retulissetque esse iam in via magnum imperatoris Turcici ablegatum. Quod dominus cum percepisset, statim litteras ad omnes primores rusticosque expedivit, quibus eos denuo ad bellum contra Tataros vocavit, et Turcum tamdiu inter viam retinere iussit, donec exercitus congregari coepit. Et cum iam legatus ille ad principem pervenisset, tradidit ei adlatam secum, ardentem irâ imperatoris epistolam et dixit: Qui mandata imperatoris non obsequitur, proditor est. Et dixit porro ita: Nunc igitur ne aliter facias, sed sine ulla mora cum hoc fideli et probo Synan-bego, qui tecum semper esse vestrumque servitum observare obligatus est, terram Sacculorum occupes, ut sit domini nostri. Et iterum dominus noster cum senatu suo valde tristis fuit et enixe Turcis resistebat et tandem dixit: Qua ratione ego contra Sacculos proficisci possim? Nam Sacculi in potestate regis Hungarici sunt eique obediunt, nos autem pacem cum rege Hungarico habemus. Ceterum, si terram Sacculorum cum copiis invaserimus, Poloni statim terram meam occupabunt, nam unius gentis sunt cum Hungaris, quoniam rex Hungaricus nepos est regis Polonici. Et ducatus Lithuanicus etiam est cum iis coniunctus, ex altera vero parte Tatari nobis imminent. Si autem imperator terram meam de industria praecipitare devastareque cupit, ipse damnum habebit, nam nemo erit, qui ei tributum contulerit. Et multa alia verba cum illo legato communicata sunt. Denique dominus, cum cognovisset condicionem nostram iniquam esse et illos, ut nos a Christianis separent, studere, multum deliberavit lacrimansque dominis consiliariis suis, tam maioribus quam minoribus, dixit: Domini, quid nobis magis profuturum sit, cum paganisne si contra Christianos, an cum Christianis, pristina cum iis benevolentia et concordia et amicitia coniuncti, contra paganos si fuerimus. Interrogavit quoque eius serenitas consiliarios suos maiores, qui iam avo suo, Stephano, consuluerant, quomodo terra nostra Valachica illo tempore se gessisset. Et illi responderunt eius serenitati nostram terram Valachicam in amicitia cum sancta corona Hungariae ac Poloniae perseverasse. Et dixit eius serenitas: Si priores nostri, avus noster et pater, ita tenebant, etiam nos, auxilium dei et matris dei invocantes, cum Christianis coniuncti simus, paganos autem pro viribus nostris repulsemus. Et misit dominus noster magnum subcancellarium et magnum aerarii subpraefectum cum secretis propositionibus ad illum, rogans eum, ut nos liberaret tanta molestia. Et ille multo restitit et tandem dixit: Recipiem hanc molestiam in caput meum et in collum meum, attamen nobis centum millia asprarum praeter alia dona date. Et illi domini eum, ut acciperet sexaginta millia asprarum et quingentos arietes praeter alia dona, rogabant nec non vestes auro ornatas et quadringenta millia asprarum et equos et pelles. [24] Et gratia divina fortunaque Christianis grata contigit, ut ille Turcus nos conservavisset, nam etiam id interventu eius

factum est, ut terra nostra a paganorum gente, qui iam regionem inferiorem occupaverant, liberata esset. Atque dominus id pro Christianis fecit, ut paganis auxilium contra Christianos non dedisset. Sed paulo post praefectus Silistriensis, qui Danubium tegit contra terram Montanicam et nostram, nuntium suum ad dominum nostrum cum epistola imperatoris Turcici misit, rogans transitum per terram nostram et auxilium contra Vestram Maiestatem petens. Attamen dominus meus, voyevoda, id ei non concessit et dixit: Liber est imperator, sed nos id facere non possumus, nam pacem et amicitiam cum rege Polonorum habemus. Accidit, quod terra nostra inter terras regis Hungarici et regis Polonici sit sita, ergo imperator tali in casu etiam terrae nostrae excidium parabit. Itaque oravimus imperatorem, ut alias sibi vias quaereret, nam Turci aliter etiam terram nostram violabunt devastabuntque. Et cum iam eius serenitas id perfecisset, percepit cum senatu suo esse illum praefectum malum inimicum Christianorum. Et quia dominus noster etiam alias querelas finales habuit, cum his querelis mareschalcum Georgium ad imperatorem misit et multo de illo quoque questus est et quattuor baschis pecuniam dedit — triginta millia asprarum unicuique — et adiuvante deo perfecit, ut hic praefectus de hoc castello amotus esset. Nunc autem, ut Vestrae Maiestati notum est, iam Rhodum (ne deus eos adiuvet) expugnare coeperunt, quae insula uti clavis et porta occlusa totius Christianitatis est. Idcirco caveat Vestra Maiestas, nam, si deus propter peccata Christianorum etiam Rhodum expugnare iis concesserit, tota Christianitas (id quod deus prohibeat) in manus eorum perveniet. At habet dominus noster legatum apud imperatorem, secundum consuetudinem cum . . . [25] missum, et tres cursores, quorum nullus, etiamsi durante adhuc aestate missi sunt, rediit; si igitur quidam eorum redibit, statim dominus nuntia nova cum Vestra Maiestate communicabit. Montanicam enim terram et regnum iam labefactaverunt distruxeruntque ac dissipaverunt, Turcum, nomine Mahometum, ei praeposuerunt, dominos occiderunt, dominas, liberos, facultates rapuerunt, terram ferro ignique vastaverunt. Et cum nonnulli, qui paganis servire abnuerunt, dominum sibi Radulum voyevodam constituissent, ille Turcus cum copiis contra eum profectus est ipsumque ex terra eius in terram Hungaricam expulit. Et habebant pugnam cum eo et multum factum est malum et nex. Postea autem Transsylvaniae palatinus magnum exercitum, octoginta millia hominum complectens, comparavit et una cum Radulo voyevoda debellandi Mahometum causa terram Montanicam ingressus est. Et Mahometus non audebat eos expectare, sed trans Danubium aufugit, persecutus a paucis tantum homuncionibus, qui in truncis excavatis Danubium traiecerunt et tres Turcicos pagos concremaverunt. Cum autem Transsylvaniae palatinus Hungariam repetivisset, Mahometus ille cum quattuor praefectis Danubium accessit, et narrabant domino nostro habere illos praefectos in animo exercitum sibi comparare, sed, quale sit verum propositum eorum, id nobis non est notum. Et serenissimus Hungariae rex, ad quem dominus noster saepe nuntios misit, certiorem eum, sicut et Vestram Maiestatem, de paganis faciens, ex rationibus nobis ignotis tardat et Christianitatem sibi non habet curae. Attamen eius esset terram suam et imperium protegere et contra paganos defendere, nam

ipsi scite, quem eventum incuria ac negligentia eius serenitatis eiusque senatus habuit quodque damnum pagani coronae Hungaricae intulerunt. Deinde dominus mandavit mihi, ut Vestrae Maiestati secreto quod sequitur narrarem: Cum dominus noster his temporibus, nempe una et dimidia hebdomade ante festum nativitatis Christi, in castris fuit, praefectus ille, qui in locum praefecti, curâ domini a praefectura amoti, successit, nuntium suum ad firmandam amicitiam cum domino nostro misit, idque ex instructione et mandato imperatoris Turcici fecit, nam, qui praefectus Silistriensis fit, is ab imperatore instructionem et mandatum accipit, ut ad dominum nostrum nuntium mittat. Itaque dominus . . . [26] Qui praefecti nuntius, cum iam negotium legationis perfecit, immediate dominum oravit, ut pauci tantum consiliarii apud dominum manerent, nam habet, uti dixit, res secretas a praefecto proferre. Dominus satisfecit ei, et ille nomine praefecti rogavit, ut dominus noster ipsi de condicionibus diceret, in quibus corona Poloniae cum ducatu Lithuanico versaretur et quos vicinos haberet, et sintne inter ea magna flumina et silvae et montes. Atque dominus noster eiusque consiliarii multa admiratione affecti erant, et dominus ei sine mora ita respondit: Quapropter orat nos atque interrogat frater noster, praefectus, de alienis terris et regnis? Nam condiciones alienarum terrarum regnorumque cognitas non habemus, et de corona Polona ducatuque Lithuanico id solum nobis notum est habere ea dominum suum, regem serenissimum, qui terram administrat suam eique imperat, et nos id non attinet, nam eius serenitati bona pace et amicitia iuncti sumus. Et ille dixit: At saltem homines vestri per terram illam migrant itaque cognitam eam habent. Et dominus meus ei respondit: Verum est, ut nostri homines migrent per eam, attamen non, ut alienam terram regnumque explorent, sed ut negotia perficiant sua hisque peractis revertantur. Et magnopere dominus noster et senatus eius serenitatis mirabantur omnesque sollicitudinis plenissimi erant. Et cum iam Turcus ad hospitium abiit, dominus meus, quia cum consiliariis suis rem capere non potuit, nobilem quendam in hospitium misit, ut Turco epulas offeret secundumque domini instructionem ebrium eum faciens de hisce rebus exploraret. Et ille ita nobis narravit et dixit simpliciter: Dominus vester non vult satisfacere rogationi fratris sui praefecti; attamen nos bene noscimus condiciones, in quibus Poloniae corona cum ducatu Lithuanico versatur, nam cum Marchocio, cum ille terram Polonicam aestate hiemeque visitavit, Leopolim accessimus, et Marchocius ipse a Leopoli usque ad Chorypacovium [27], pervenit. Et dominus meus, amicus Vestrae Maiestatis, cum infesta consilia paganorum comprehendisset, una cum senatu suo valde tristis fuit, idque hanc ob rem, Serenissime, quia tam dominus ipse quam eius consiliarii persuasum sibi habent, velle eos nos, quod deus prohibeat, a Christianis Vestraque Maiestate separare. Idcirco dominus noster, cum paganos novam struere molestiam eius serenitati cognovisset, sine mora contra hunc praefecti nuntium proprium nuntium, dominum Georgium mareschalcum, qui etiam apud Vestram Maiestatem legationis munere functus erat, cum donis amicitiae, sicut et ille, misit ipsumque instruxit, ut harum rerum, de quibus nos ille praefecti nuntius interrogaverat, causam exquireret ac percunctaretur. Et ut primum nobis nun-

tius noster cuncta, ut sint acta, expositurus sit, sine mora et Vestrae Maiestati nuntiabimus ea, non celatis aliis quoque rebus novis, quas audierimus. Sit Tibi igitur, magnifice optimeque amice nostrûm, notum nec nos nec consiliarios nostros a Christianis Vestraque Maiestate, quamdiu vivemus faventeque deo potestatem nos conservandi habebimus, seiunctos esse velle. Et ex hoc Vestra Maiestas colligere potest, quantas molestias dominus noster ex parte paganorum patitur. Eo magis igitur Vos, magnifice et bone amice nostrûm, cum regno et imperio Vestro providere decet, ne Christianitas exstinguatur, nam, per deum, Vestra Maiestas magnum imperium habet regnumque, magnum etiam latumque consilium et Vestri est omnes, quae paganos attinent, res ante oculos sibi ponere cumque tota Christianitate contra hostem exsurgere ac se defendere. Vestrae quoque Maiestatis est sanctissimum patrem, papam, et imperatorem et reges omnesque dominos Christianos invitare, ut expergiscantur praesentesque ac fortes paganis, Christianorum inimicis, obsistant, praesertim cum Maiestati Vestrae notum sit, quomodo anno praeterito et anno nunc currente terram Hungaricam afflixerunt, quomodo etiam terram regnumque Montanicum dissipaverunt ac devastaverunt Turcumque Mahometum dominum ei posuerunt. Ipse autem Turcorum imperator cum omnibus opibus suis terrâ marique Rhodum expugnat, in qua re ne deus eum adiuvet. Si autem, id quod deus avertat, Rhodum expugnaverit, tota Christianitas in manus eorum perveniet. Idcirco Vestra Maiestas, quamdiu ille vultum suum in illas conversum habet regiones, agat, nam si redibit vultumque suum contra Christianos convertet, magna ex hoc Christianis molestia eveniet. Atque haec, quae tunc eventura sint, Vestra Maiestas prae ceteris curae sibi habeat, nam dominus meus, Vestrae Maiestatis totiusque Christianitatis amicus, id Vestrae Maiestati in memoriam reducit et notificat, ut Vestra Maiestas totaque Christianitas unanimiter et bona amicitia et concordia secum coniunctae, sicut unguis cum digito est coniunctus, contra paganos exsurgant. Item dominus meus, Vestrae Maiestatis amicus, rogat Vestram Maiestatem omnesque dominos Christianos, ne ipsum a gratia Christiana amoveatis, nam eius serenitas libenter et fideliter et probe, si tantum deus ei id permissurus sit, cum Christianis et Vestra Maiestate contra istum hostem certabit, modo ne Christiani Vestraque Maiestas eum a sese gratiaque sua amoveatis. Si autem serenissimum dominum nostrum eiusque terram a se Christianisque separaveritis, iam deus id sciet punietque, nam dominus noster multas habet oppressiones a paganis propter Christianos, sicut et Vestra Maiestas illas habet. Sit ceterum Vestrae Maiestati id quoque notum habuisse dominum meum, Vestrae Maiestatis amicum, his temporibus cum senatu suo de regibus et dominis Christianis consultationem, qui nempe rex et dominus Christianus tam dignus et sapiens esset, ut perficere et peragere posset tam magnas res, quam foedus Christianorum contra paganos, Christianorum inimicos. Atque dominus meus una cum senatu suo ad hanc pervenit conclusionem, non haberi alium tam dignum sapientemque regem ac dominum, qui tantas res et tanta foedera perficere posset, nisi (quapropter deus Vestrae Maiestati totique Christianitati sit auxilio) Vestram Maiestatem. Et, per deum, Vestra Maiestas eiusque sena-

tus hanc propositionem acceptare debent atque non aberit, quin Vestra Maiestas invocato dei et matris eius auxilio magnus egregiusque hetmanus ac dux et rector totius Christiantatis sit exsurecturus. Nam, per deum, quam multi etiam domini Christiani sunt et quam multos eorum dominus meus eiusque senatus noscunt, non possunt tam dignum regem et dominum, uti Vestra Maiestas est, invenire. Quamquam enim alii quoque domini et reges Christiani exstant, vel iuvenus sunt vel homines nobis ignoti et nullus eorum idoneus est, qui tantas res tantaque foedera perficiat. Idcirco Vestra Maiestas id Sibi ante oculos ponat et res, quae prius perfici debeant, perficiat, ne Christianitas regnante adhuc Vestra Maiestate extinguatur. Nam si ex permissione dei terra nostra regnumque dissipatum fuerit, Vestra Maiestas id sibi persuasum habere debet etiam alia Christianorum regna idem compertura. Sed Vestra Maiestas hanc legationem nostram respiciat, nam est legatio gravissimi quidem momenti. Vestra Maiestas habet regnum magnum, magnum etiam latumque senatum, itaque Vestra Maiestas consilium inire de hisce rebus sibique cavere potest. — Rogandus atque etiam orandus est serenissimus rex, ut ossa facultatesque domini amitae, quas facultates dominus cum amita sua principi Theodoro Visniovscio dedit, exportanda curet; si autem (scl. princeps) omnes facultates libenter restituere noluerit, ut constitutum et condictum erat, restituat eas praeter dona, quae ipsi a domino data et oblata sunt. Cum Tataris, similiter ac rex serenissimus, etiam dominus noster pacem habet, sed pacem paganicam, uti pagani ipsi, infidam. Quibus temporibus imperator Precopensis cum omnibus copiis contra Chasdrocanos profectus est; concedat deus, ne abhinc redeat. Atque imperator Turcicus a Rhodo in terram suam tantum, quantum infra sex dies iri potest, secessit adque Rhodum exercitum ac tres baschas reliquit. De Ostapheio referendum, ut magnopere aegrotus sit dominumque rogaverit, ut id serenissimo regi notificaret. Item serenissimus rex rogandus est viam nobis aperire, ut Lublinum mercatores mittere possimus, qui nobis merces ad dona Turcis offerenda idoneas procurent, uti pelles zobellinas, pelles muris pontici, pelles mustelae erminiae, dentes piscium, quattuor fasces holoserici, alias res institorias. Item rogandus est serenissimus rex, ut quinquaginta centeneria plumbi, quod sumptibus domini emi debet et ad tegendam aedem metropolitanam Sociaviensem, quam dominus hac aestate extruxit consecravitque, destinatum est, exportanda admittat litterasque det, quibus hoc plumbum a vectigali liberetur. Et quod ad concionem Braczlaviae habendam attinet, habeatur illa, ut antiquitus habebatur, in litore Danastris ibique iustitia utrinque exerceatur. Magnam quoque dominus meus curam habet et molestiam ex parte Turcorum propter oves, quas Braczlavienses secum e terra nostra deduxerunt, nam illi liberi sunt pascere oves suas in terra domini eique etiam tributum, *horsczina* nuncupatum, exigunt, et nunc dominus Turcis pro his ovibus plus quam quadraqinta millia asprarum persolvit. Similiter et temporibus novissimis Vinniczenses et Chmelniczenses novem millia ovium in terra nostra supra Orchyam rapuerunt, qua de causa a capitaneo Soroczensi persecuti coactique sunt duo et semis millia ovium liberare quattuorque homines captivitati tradere, qui nunc quoque in

carcere tenentur. Atque Turci requirunt, ut iis pro his ovibus solvamus, et dominus magnam fert pro his ovibus a Turcis molestiam. Nam si eas in terra Turcorum rapuissent perque terram nostram non pepulissent, nemo nostrum nec verbuum iis dixisset, sed id nobis sollicitudini est, ut per terram nostram pellant et in terra nostra rapinas faciant.

1) Contextus Slavicus huius tabulae, litteris latinis transcriptus et lingua Polonica permixtus, e t. IV°, pag. 226—32 Actorum Tomicianorum, correctis tamen magis conspicuis et recto sensui adversantibus erroribus, denuo expressus est. Ut autem et lectiones erroneae, Actorum Tomicianorum propriae, elucerent, eas in notis, tabulae adiectis, quam diligentissime notavimus. Versionem Rununicam dictae tabulae, quae versio autem nec plena nec satis accurata est, cf. in B. P. Hasdei libro, qui Archiva istoricii a Românieĭ inscribitur, sub No. 8°.

2) Certe certius pro: *pered thim.*

3) In Actis Tomicianis: *kako sobyvth.*

4) Ibid.: *y skoly.*

5) Ibid.: *slvzby.*

6) Ibid.: *swyeyv.*

7) Ibid.: *Bassara.*

8) Ibid.: *Nykolsky.*

9) Ibid.: *thotv.*

10) Ibid.: *umohymy.*

11) Ibid.: *czereth.*

12) Ibid.: *Tatarvm.*

13) Ibid.: *bo są przihodzyl branyecz nasehey zemly panskoho rodu.*

14) Ibid.: *werwł.*

15) Minus recta lectio esse videtur, quam autem, cum lectio genuina mihi non sit nota, mutandam non putavi. Venit mihi quidem in mentem ponere, quod lectio *do Chorypakowa* ita orta esset, ut scriba apographi, quod nobis in Actis Tomicianis praeiacet, lectionem exemplaris primi: ДОГОРЬКРАКОВА = *do hori Krakowa* in: *do Chorypakowa* mutavisset, sed tamen hanc opinionem meam pro vera statuere non conatus sum. Ex altera parte non debeo reticere, quod pagus quis vel oppidum, cui *Chorypakov* nomen fuerit, mihi non sit notum.

16) In Actis Tomicianis: *tak.*

17) Ibid.: *mu.*

18) Ibid.: *oberuiet.*

19) Minus recta forma pro: *pokazyth.*

20) In Actis Tom.: *zomluyv.*

21) Ibid.: *kronya.*

22) Ibid.: *czer.*

23) Ibid.: *wam.*

24) Qui locus nisi ita intelligendus est, quod sexaginta millia asprarum et quingenti arietes praeter alia dona legato ipsi, quadringenta millia asprarum, equi, vestes, pelles Turcorum imperatori tradi debuerint.

25) Quod hic sequitur in contextu Slavico vocabulum *skoly* verti non potest, quia certe certius erroneum est.

26) Hic locus et in contextu Slavico mancus est.

27) Cf. notam, quae tabulae praeiacenti sub 15) est addita. Ex qua nota sequitur, quod, si coniectura nostra probabilis fuerit, locus, de quo agitur, ita verti debuerit: *et Marchocius ipse a Leopoli porro usque ad Cracoviam pervenit.*

CCCCLIX.

1523. *Sigismundus I, Poloniae rex, voeyvodae Moldaviae Stephano pro fide eius et amicitia gratias agit; foedus Christianorum contra Turcos iam tractari nuntiat; expositas sibi per Kirssam preces voyevodae se expleturum promittit* 1). 1523.

Krol iego m. wdzyacznye iesth slyssal posselstwo, ktores ty, panye Kyrssa, powyedzyal yego kroliewskiey miłoszczy od hospodara, twego pana, voyevody Moldawskiego, a tho w thim, ys pan voyevoda, pan twoy, gdy go cessarz Tureczky napomynal y yemu rozkazowal przez listhy y posly swe, aby czaygnal z ludzmy swoyemy yemu na pomocz na zyemyą Vegerską y Czakielską, on tego nie uczynil, ale slusnemy wymowamy y vpomynky wymawyal syą y vymowyl nakonyecz s they pomoczy, nie chczancz bicz z pogany naprzeczіw Krzeszczianstwu. Y ma tho za dobre krol iegy m. panu woyewodzye, panu twemu, ysch tho tak vdzyalal a ysch sye nie chcze łanczicz od Chrzestianstwa. I chcze iego krolewska miloscz tho dobre zachowanye pana woewody Valaskiego naprzeczіw Chrzestianstwv pamyetacz wssythkim dobrim na pothomne czassy. Y baczancz krol yego m., ysch panstwo syą moczny naprzeczіw Chrzestiansthwu a ysch czessarz Tureczky iusz wyelye possyadl y pobral od Chrzestianstwa, ostrzegayancz tego, aby są on nye wlomyl w thy-tho krolestwa a pothym y yne, ktore za nimy leza, nie przestawa napomynacz przez posly swe oycza swetego, papieza, cessarza Rzimskiego y inne krole y pany Chrzestianske, aby obaczyly thą skodą y czyaskoscz, ktora syą dzieje Chrzestianstwv od poganow, a powstaly wssyscy mocznie naprzeczіwko gym a ye tak potlumily, ysby wyeczey nye mogly skodzicz Chrzestianstwu. Y tak rozumye krol iego m., yss za thymy posselsthwy iego m. y za thymy skodamy y woyski, ktore syą dzyeya tych czassow Chrzestianstwu od poganow, y oyczyecz swyethy, papyez, y czessarz y gyny krolowie y panowie Chrzestiansczy są na thim, yako by powstali naprzeczіwko thim nieprzyacziolom wyary swyetey Chrzestianskiey y lyczem swem syą na nye obroczyly. Y zezwal thymy czassy xyandz Ferdinandus, brath czessarsky, wssythky xyanzatha Nyemeczkye na sygiem do Norumberku y tham są s nymy radzy, yako bi wiprawą stateczną vczinily naprzeczіwko Turkom, y poslal thu w they rzeczy posli swe. Oyczyecz swyety, papiesz, ma thv posla swego v crola y. m., przez ktorego wskazal iusz napomynacz vstawicznye crole y pany Chrzesczyanske, aby powstaly naprzeczіw poganom, a ysz ony syą wssysczy dobrze przikloniły k temu, ysz chcza bronicz Chrzestianstwa. Krol iego m. tesz spossob czini w zyemyach swych tak, iszby wssysczy poddany iego m. sprawyly syą za czassu y gothowy byly ko kazdey potrzebye. A thako powyedz, panie Kirzssa, panu thwemu, voyewodzie Valaskiemu, aby on byl dobrey misly a stalye syą dzierzal Chrzesczyanskich panow y od nych syą nie łączil, bo y krol iego m. wedle zapissow swych, ktore ma s nym, ysz ziemie iego Moldawskiey y yny krolowye y panowye Chresczіansczy nie opuszczą łaską y pomoczamy swymy. Tesch krol iego m. wdziecznye tho, czo pan voyewoda Valaski wskazał iego m., yako od niego syą dowyedowal sandczak Tureczky, yako by

byla corona Polska z vielkiem xyansthwem Lithewskiem, a yesly by byly ktore rzeky myedzy nymy, y s thego vistrzezenya krol iego m. panu voyewodzie dzyankuye y zanda, yesly by szye pothym czego takowego dowye, skanth by mogla przycz skoda a czyanskoscz ziemyam albo poddanim iego krolewskiey m., dal snacz. Czoss prossyl, panie Kyrssa, od pana voewody Valaskiego, aby krol iego m. przepusczicz kupcza iego do Lublyna na yarmark a pyandzyassath czanthnarow olowu dopuscil yemu kupycz y wywyescz z ziemye swey na pobyanye metropolycy Soczawskyey, a thakiesz o wywyezyeniu kosczy czyothky pana voyewodziney do zyemye Moldawskyey y o sgyem, ktory by myal bycz o krziwdy, powyedz tak, panye Kirssa, yakos na thy wssytky rzeczy od krola iego m. laskawye powyedzano, y yako krol iego m. prosby pana voewody laskawye vysluchal.

Serenissimus rex grato animo nuntium percepit, quod tu, domine Kyrssa, eius regiae maiestati a principe, domino tuo, voyevoda Moldavico, adtulisti, ut quidem dominus voyevoda, dominus tuus, cum eum Turcorum imperator monuisset eique per litteras et nuntios mandavisset, ut ipsi cum copiis contra Hungarorum terram et Sacculorum adstaret, id non fecisset, sed rectis argumentis et donis se excusare conatus esset et tandem a dando auxilio se revocavisset, non volens cum paganis contra Christianos esse. Et id serenissimus rex domino voyevodae, domino tuo, in meriti loco numerat, ut ita se gesserit neve a Christianis separare se voluerit. Quam bonam domini voyevodae Valachici erga Christianos rationem optima memoria in futura quoque tempora rex serenissimus tenebit. Et videns rex serenissimus regnum illud damno crescere Christianorum imperatoremque Turcicum iam multas Christianorum terras possedisse ac rapuisse et timens, ne ille etiam in haec regna irruat posteaque in alia, quae pone sita sunt, non desinit per legatos suos et sanctissimum patrem, papam, et imperatorem Romanum et alios reges dominosque Christianos monere, ut damnum molestiamque respiciant, quae Christianis a paganis fiant, cunctique contra eos exsurgant eosque ita opprimant, ne Christianis unquam nocere possint. Atque serenissimus rex persuasum sibi habet et sanctissimum patrem, papam, et imperatorem et alios reges dominosque Christianos, respectis tam nuntiis eius maiestatis quam damnis bellisque, quae hac aetate Christianis a paganis inferuntur, in eo esse, ut contra illos sanctissimae fidei Christianae inimicos exsurgant vultusque suos contra eos convertant. Etenim princeps Ferdinandus, imperatoris frater, universos principes Teutonicos Norimbergae congregavit ibique cum iis consultat, quomodo expeditio insignis contra Turcos componi possit, in qua re etiam huc legatos suos misit. Ceterum habet et sanctissimus pater, papa, apud eius maiestatem legatum illoque mediante notificavit monere se perpetuo reges dominosque Christianos, ut contra Turcos exsurgant, omnesque eos libentissime declaravisse, velle se defendere Christianitatem. Quapropter et rex serenissimus in terra sua omnia ita disponit, ut cuncti eius maiestatis subditi in tempore se praeparent sintque parati ad quamcunque necessitatem. Dic

itaque, domine Kirssa, domino tuo, voyevodae Valachico, ut hilaram mentem habeat continenterque cum dominis Christianis coniunctus sit et ab iis se non separet. Nam serenissimus rex secundum litteras suas obligatum se existimat, ne alii quoque reges et domini Christiani terrae Moldavicae favorem et auxilium detrahant. Gratum se praebet serenissimus rex etiam pro eo, quod dominus voyevoda Valachicus eius maiestati de praefecto Turcico notificavit, qui eum de condicionibus explorare voluit, in quibus corona Polonica cum magno ducatu Lithuanico versetur, et sintne aliqua inter ea fluvia. Pro qua praemunitione domino voyevodae gratias agens, serenissimus rex petit ab eo, ut, si etiam postea tale quidquid cognoverit, ex quo damnum et molestia aliqua terris vel subditis eius maiestatis exoriri potuerit, notificet. Rogavisti denique, domine Kyrssa, nomine domini voyevodae Valachici, ut serenissimus rex mercatoribus eius ad mercatum Lublinense transitum daret eique quinquaginta centenaria plumbi ad tegendam aedem metropolitanam Sociaviensem emere terraque sua exportare permitteret. De hisce omnibus rebus nec non de exportandis ossibus amitae domini voyevodae deque concione, quae ad exercendam iustitiam haberi debeat, dic, domine Kirssa, serenissimum regem favere his rebus precesque domini voyevodae comiter exaudivisse.

1) Contextus Polonicus huius tabulae in t. VI^to^, pag. 232 — 233 Actorum, Tomicianorum typis expressus est.

CCCCLX.

1524. *Stephanus iunior, Moldaviae voyevoda, senatoribus Poloniae ad legationem, per Nepielscium factam, respondit se propter periculum, a Turcis sibi imminens, auxilium iis ferre non posse* [1]. 1524.

Za nawyedzenye, izesci jego W. M. raczyli nawyedzic, za tho dal W. M. dzyękowacz i za tho, issz W. M. raczyli roskazacz weselącz sye [2], sze Turki porazil, gdzye mowi pan woyewoda, iss nye za swą zyemye ani za swe ludzi bithwe s nimi stawił, yedno vchodzącz nyewyernosci v W. M., kthorą by W. M. naprzecziwko yemu myeli myecz. Skąd powyeda Turka porussycz naprzeciw sobye, ktorego sye nadzyewa kozdey godziny do syebye. Panowye, czo mnye ządayą o pomocz, tu mnye podobnyey pomoczi ządacz niszli yą dacz, abowyem ya zwadzilem syę s Turkyem o zyemye krolewską, gdzye mi zginęli czterzey panowie radni y ynszych nyemalo dobrych. Ych M^sci^ dzyękuye, ysz mi obyeczuyą dacz pomocz nye załuyącz statkov y nakladow swoich i praczi i zdrowya swego, gdzye wyęcz yam nye widal, aby czlowyek thonączy drugyemu pomogl, yedno sam musi pirwey wyplynącz na brzeg. Thakyess panowye obyeczuyą mi pomocz, a sami sye nye chczą bicz swoyemi

nyeprzyaczyelmy, patrzą na mnye, abych sye ya z nyeprzyaczyelem ich bil. Nyechay sye ony sami pirwey biyą s swoim nyeprzyaczyelem, thoss sobye y mnye będą pomagacz, a ya gim nye mogę dacz pomoczy, bo yey mnye potrzeba thak wyele, yako i gim. Item powyedają, ysszbych nye slal do nych nowin zadnych. Czo na kazdy rok dawam znacz kilkokrocz o kozdym woysku, a tho i theras dawam ym znacz przez czye o Thassule Turku, issz nye sszedl za Dunay, a thu sye zbyera myedzy Kilyyą a Byallogrodem na krolewską zyemye. Wssak ya nye syedzą v was na strazy anim winyen dawacz wyedzenya, a czokolwyek dawam wyedzyecz, tho wssyczko panowye powyedayą, iszby nyeprawda. A thossz widzą the prawdą sami przed sobą.

Pro legatione, quam Vestrae Dominationes ad eum misistis, nec non pro laetitia, cum qua Vestrae Dominationes nuntium de victoria eius supra Turcos accepistis, Dominus voyevoda Vestris Dominationibus gratias agere dicereque iussit se non pro sua terra suisque hominibus cum iis pugnavisse, sed pro eo, ut suspicione infidiae, si Vestrae Dominationes talem de eo habueritis, se apud Vestras Dominationes exsolvere posset. Quo facto se Turcum contra se excitavisse affirmat eiusque incursionem in horas expectat. Non igitur domini auxilium meum invocare debent, sed mei potius esset auxilium eorum invocare, praesertim cum propter terram regiam inimicitias cum Turcis suscepissem hacque occasione quattuor consiliarios praeter alios multos optimosque perdidissem. Et quamquam dominis gratias ago, quod mihi auxilium ferre promittant neque facultatibus suis et sumptibus et virium contentioni et valetudini parcere velint, tamen dicam necesse est non me vidisse hominem, qui, si ipse submergeretur, alteri auxilium tulisset, sed talis ipse prius in ripam enare debet. Similiter et domini auxilium mihi promittunt, attamen cum inimicis pugnare nolunt, expectantes, ut ego cum inimico eorum certem. Prius ipsi cum inimico suo certent, quomodo et semet ipsos et me adiuvabunt, atque ego auxilium iis ferre non possum, nam ipse eo aequaliter ac illi indigeo. Item affirmant nullas me res novas iis nuntiare. Quemadmodum quovis anno certiores eos de quopiam exercitu feci, nunc per te de Turco Thassulio certiores eos facio non esse eum trans Danubium reversum, sed ibi, inter Chiliam et Civitatem Albam, contra terram regiam exercitum contrahere. Ceterum neque munus vigiliarum apud vos obii neque nuntia vobis affere obligatus sum, praesertim cum omnia, quae vobis refero, domini non vera esse dicunt. Atque nunc veritatem istam ipsi ante oculos habent.

1) Contextus Polonus huius tabulae e t. VII., pag. 60 Actorum Tomicianorum prolatus est. In Actis Tom. tabula ita inscribitur: «Responsum a Voyevoda Valachorum ad Legationem per Nepielski factam».

2) Cum hoc, tum etiam locis concurrentibus scripturam *ij*, quae falsa est et ita apparuit, ut Actorum Tom. editores litteram *y*, duobus punctis ornatam, sicut *i+j* legissent, in *y* mutavi.

CCCCLXI.

1526. *Petrus, Moldaviae voyevoda, pacta perscribit, quae cum Sigismundo I, Poloniae rege, confecit* [1]). 1526

Въ имѣ ѡтца и сына и свѧт[а]го доуха, тройца свѧтаа единосѫщнаа и нераздѣлима. Се азь рабь владыки моего Іс8са Христа, божіею милостію мы Іѡ[анъ] Петръ воевода, господаръ земли Молдавскѡй, ꙗвно чиним[ъ] ис[ъ] сим[ь] нашим[ь] книгѡм[ь] въсѣмъ, ктѡ на нем[ь] оузрит[ь] или чтоучи его оуслышит[ь], каждом8 ком8 потребизна боудеть, иж[ь] мы с[ъ] божіею волію черес[ъ] наших[ъ] вѣрных[ъ] послѡв[ь], панѡм[ь] Владѡм[ь], старостам[ь] Хотинским[ь], и панѡм[ь] Владѡм[ь], старостою Черновским[ь], жадаем[ъ] ѡт[ъ] найꙗснѣйшого пана и пана Жигмѡнта, кр8лѣ Полского и великого кнѣзѧ Литовского, Р8ского, Пр8ского и кнѣжатѡм[ь] Жимойтским[ь] и иних[ъ], абы есмы ѡтновили и потвръдили мирь и пок8й вѣчный и записи, которыи имал[ъ] его милость из[ъ] нашим[ь] ѡтцем[ь], Стефанѡм[ь] воеводѡм[ь], и из[ъ] братѡм[ь] нашим[ь], Богданѡм[ь] воеводѡм[ь], и оун8кѡм[ь] нашим[ь], Стефанѡм[ь] воеводѡм[ь]. Знаючи, иж[ь] каждом8 наймѡцнѣйшом8 панств8 велми ест[ь] пожиточно заховати мирь и покой з[ъ] иншими панствами примежними и с8сидними, а звлащам[ъ] землѧм[ъ] нашим[ъ], земли Мѡлдавской и землѧм[ъ] кр8лѣ его милости, длѣ втиск8, который завжди имают' ѡт[ъ] моц[ь] поганских[ъ], за то мают[ь] и притвердити и 8крѣпити тотже вѣчній мир[ъ] к[ъ] сим[ъ] листѡм[ъ] нашим[ъ], которыи из[ъ] вика имали предкове наши, также и мы Петръ воевода и дѣти наши хочемо мир[ъ] и покой вичній задержати и заховати из[ъ] найꙗснѣйшим[ь] нашим[ь] пріѧтелем[ь], панѡм[ь] Жигмѡнтѡм[ь], кр8лем[ь] Пѡлским[ь] и с[ъ] кор8ною Пѡлскою и с[ъ] великим[ь] кнѣзем[ь] Литовским[ь] та из[ъ] землѣми его милости. И слоуб8емо и сл8били есмы нашим[ь] сл8бѡм[ь] за нас[ъ] и потѡм[ь] по нас[ъ] б8д8чіим[ъ] та и за радными нашими паны и за 8си наши поддании земли Молдавской, иж[ь] б8демо мир[ъ] и покой вѣчній держати и ховати мѡцно и непор8шено с[ъ] предреченным[ь] Жигмонтѡм[ь], кр8лем[ь] и пріѧтелем[ь] нашим[ь], и з[ъ] дѣтми его и з[ъ] дѣтми дѣти его и из[ъ] радами его и з[ъ] въсеми подданными его и з[ъ] землѣми его и потѡм[ь] б8д8чими его. А також[ь] землѧ наша Мѡлдавскаа и панове наши радныи тот[ъ] мир[ъ] и покой вичній мают[ь] держати и ховати на вѣки вѣчніа без' въсего нашего [2]) нагабаніа и без[ъ] нагабаніа дѣтей наших[ъ] и без' нагабаніа дѣти дѣтій наших[ъ] и без' нагабаніа въсѣх[ъ] подданных[ъ] наших[ъ] земли Молдавской и потѡм[ь] бодоучим[ъ] нашим[ъ]. Иж[ь] ѡт[ъ] нинѣшнего д[ь]не наперед[ъ] такеж[ь] сл8боуемо [3]), иж[ь] [4]) кралеви Жигмѡнт8 и дѣтем[ъ] его и дѣтем[ъ] дѣти его и потѡм[ь] боуд8чим[ъ] его и землѣм[ъ] его против[ъ] Татарѡв[ъ] и иних[ъ] ихъ непріѧтелев[ъ] завжди и радни и помѡчни б8дем[ъ] и боудемо им[ъ] помагати мечем[ь] и людми водле мѡци нашей. Також[ь] и кр8л[ь] его милость и потѡмь боуд8чи его подлоуг[ъ] мѡци их[ъ] нам[ъ], Петр8 воеводі, и нашей земли Молдавской и потѡм[ь] боуд8чим[ъ] нашим[ъ] против[ъ] Татарѡв[ъ] и въсѣм[ъ] иним[ъ] непріꙗтелем[ъ] нашим[ъ] въсегда радни и помѡчни мают[ь] быти и имают[ь] нам[ъ] помагати мечем[ь] и людми коулко боудет[ь] его мѡц[ь]. И тиж[ь] сл8боуемо мы из[ъ] нашею радою и зо всими подданными наши-

ми Жигмѡнтоу кралю Пѡлскомꙋ и дѣтем[ъ] его и дѣтем[ъ] дѣти его, радам[ъ] его и подданным[ъ] его и землѣм[ъ] его, абыхмо были пріателем[ъ] ихъ пріꙗтели а непріꙗтелем' ихъ непріꙗтели завжди. А також[ь] крꙋл[ь] Жигмонтъ его милости и дѣти его и дѣти дѣтей его и подданныи его изъ землих[ъ] его мают[ь] быти нашим[ъ] пріꙗтелем[ъ] пріꙗтели а непріꙗтелем[ъ] непріꙗтели завжди. И такѡж[ь] жадного непріꙗтелѣ Жигмѡнта крꙋлѣ, который бы сѧ именовал[ъ] быти господарем[ь] земли Рꙋских[ъ] а либѡ Подолских[ъ], коли бы пришол[ъ] до нас[ъ], мы не имаем[ъ] таковаго ч[е]л[о]в[ѣ]ка пріемати, ани местца ани поживленіе нигде не имаемо емоу дати в[ъ] нашей земли ани оу кого ѡт[ъ] подданных[ъ] наших[ъ], али таковаго человѣка, коли сѧ где оучꙋеть или изнайдет[ь], боуд[ь] где оу нашей земли или боуд[ь] в[ъ] кого в[ъ] наших[ъ] подданныхъ, мы имаемо его въгнати и въпꙋдити прѡч[ь] з[ъ] нашей земли, абы не мешкал[ъ] ни жаднаго часа под[ъ] нашим[ъ] панствѡм[ъ], ани маемо его държати коу шкоди пріꙗтели нашего Жигмонта кралѣ и потѡм[ь] боудꙋчим[ъ] его и подданним[ъ] его и землѣм[ъ] его, ни ꙗвно ни потаемно. А такѡж[ь] жадного непріѧтеле нашего, который бы сѧ хотел[ъ] назвати господарем]ъ] земли Молдавской, коли бы пришол[ъ] до нашего пріѧтелѣ, до Жигмонта кралѣ, или боуд[ь] до которих[ъ] ѡт[ъ) подданных[ъ] его и до землѣх[ъ] его милости, мает[ъ] его въгнати и въпꙋдꙋти прѡч[ь] изь своих[ъ] землѣх[ъ], абы не мешкал[ъ] жадного часа под[ъ] своим[ь] панствѡм[ь], а не имает[ь] его держати коу шкодѣ нашей и потѡм[ь] бꙋдꙋчіим[ъ] наших[ъ] и подданных[ъ] наших[ъ] земли Мѡлдавскѡи, ни ꙗвно ни потаемно. А так[же] естли сѧ прилоучит[ь] та побѣгнет[ь] нѣкоторый болѣрин[ъ] или слоуга Жигмѡнта кралѣ до нас[ъ[или боуд[ь] где до нашей земли или до наших[ъ] подданних[ъ], тот[ъ] бы мѣл[ъ] одослати сѧ до своего господарѣ, до Жигмѡонта кралѣ, просити соби мир[ъ] и ласки сам[ъ] черес[ъ] себе абѡ черес[ъ] нашꙋ причинꙋ. И простил[ъ] бы его Жигмѡнть крал[ь], емоу бы слободно и доброволно вернꙋти сѧ до своего господарѣ, до Жигмѡнта кралѣ; пак[ъ] лиж[ь] бы не имѣл[ъ] прощеніа, нам[ъ] не держати его ни въ нас[ъ] ани где в[ъ] наших[ъ] земли[хъ] не мешкати емꙋ, ни ꙗвно ани потаемно. А пак[ъ] аж[ь] сѧ прилоучит[ь] та побѣгнет[ь] боꙗрин[ъ] или слоуга или подданный наш[ь] до Жигмонта кралѣ и до землѣх[ъ] его или боуд[ь] кого ѡт[ъ] подданных[ъ] его, тот[ъ] мает[ъ] просити себѣ мирь и ласкꙋ ѡт[ъ] нас[ъ] сам[ъ] черес[ъ] себе или изь причинꙋ Жигмонта кралѣ, пріꙗтелѣ нашего. Єстли бы себѣ възѧл[ъ] мир[ъ] и ласкꙋ ѡт[ъ] нас[ъ], емоу слободно и доброволно вернꙋти сѧ до нас[ъ], до своего господарѣ, и до нашей земли Мѡлдавской; а пак[ъ] ли не имал[ъ] бы ѡт[ъ] нас[ъ] прощеніа, тогди Жигмонтъ крал[ь] не имает[ъ] держати его в[ъ] себѣ ани в[ъ] подданних[ъ] своих[ъ], ани въ землѣх[ъ] его мешкати емꙋ, ни ꙗвно ани потаемно. И тиж[ь] слоубꙋемо Жигмѡнтꙋ кралю и дѣтем[ъ] его и дѣтем[ъ] дѣти его и землѣм[ъ] его, иж[ь] ни жаднои шкоди ани враженіе ани непріꙗзни не имаемо емꙋ вдѣлати, ани вчинкѡм[ъ] ани радою, ни ꙗвно ани потаемно. А естли быхмо разꙋмѣли с[ъ] которою сторони ѡт[ъ] каковых[ъ] непріꙗтели его како зло абѡ и шкоди абѡ прикаженіе, мы тогди Жигмѡнтꙋ кралю и дѣтем[ъ] его и землѣм[ъ] его тое мы маемо емоу все сказати и поведати. А також[ь] Жигмѡнтъ крал[ь] и дѣти его и подданныи его нам[ъ], Петрꙋ воеводі, и нашей земли жаднои шкоди и перекази и непріꙗзни не мает[ъ] въчинити ани вчинкѡм[ь] ани врадою, ни ꙗвно ани потаемно. А естли дꙋрозоумѣет[ь] како злѡ

ѡт[ъ] какиx[ъ] нашиx[ъ] непріꙗтелев[ъ], тогди Жигмѡнтъ крал[ь] мает[ь] нам[ъ] дати знати и поведати. А також[ь] коли схочет[ь] найꙗснейшій крал[ь] Ѹгръскій ис[ъ] нашим[ь] пріꙗтелем[ь] Жигмѡнтѡм[ъ], кралем[ь] Полским[ь], за едно ис[ъ] нами вчинити войска и пойти сами съ своими парсѹнами и со всѣми иx[ъ] моцами и землѣми на Тѹрецкого царѣ и на его земли, а тогди мы Петръ воевода сам[ъ] съ своею парсѹною и со всею своею землею Мѡлдавской и оусими нашими мѡцами ехати за едно на Тѹрецкаго царѣ, ѡдно, боже того не давай, боудет[ь] ли тогди на нас[ъ] котораѧ немѡць, да не боудемо тогди мочи ехати за едно, мы тогды маемо послати нашиx[ъ] вѣрныx[ъ] и радниx[ъ] панны съ въсею нашею землею Молдавскою. И тиж[ь] до того времени и до того часа Жигмѡнт[ъ] крал[ь] Полскій за едно з[ъ] найꙗснѣйшем[ь] кралем[ь] Оугръским[ь] нам[ъ], Петрѹ воеводі, и земли нашей Мѡлдавскѡй помѡчни быти и подли нас[ъ] стати коу против[ъ] цареви Тѹрецкомѹ. А такеж[ь] мы Петрь воевода до того часа и до того времени боудоум[ъ] слышати ѡт[ъ] Тѹрков[ъ] висти, имаемо дати ѡбоудвѡм[ъ] кралем[ъ] знати, коулко боудоумъ мѡчи, и пак[ъ] мы Петръ воевода ни радою ни помѡчи не имаем[ъ] им[ъ] быти ани давати, али, коулко боудоум[ъ] мѡчи, абыхмо были им[ъ] непріꙗтели. А естли бы царъ Тѹрецкій пріехалъ своею парсѹною з[ъ] войсками своими великими на Жигмонта кралѣ и на его земли, а притисноул[ъ] бы нас[ъ] и дали быхмо емѹ помѡч[ь] ѡт[ъ] великого натискоу и насилѹ и не боудоум[ъ] инако мочи ѹчинити, боже того не давай, и боудет[ь] нашѧ помѡч[ь] с[ъ] Тоурки на Жигмѡнта кралѣ и боудет[ь] томѹ знак[ъ] и довѡд[ъ], аж[ь] есмо дали ѡт[ъ] великого натискѹ и насилѹ и принѹженіа, за то мир[ъ] межи нами абы сѧ не зламал[ъ] и не приказил[ъ]. А естли бѹдемо имати великоу натискѹ ѡт[ъ] поган[ъ] или ѡт[ъ] иншѹ сторонѹ и бѹдет[ь] сѧ пригодити нам[ъ] выйти из[ъ] нашей земли до панства пріꙗтелѣ нашего, найꙗснѣйшаго Жигмѡнта кралѣ, боже того заховай, а намъ би имѣло быти слободно и доброволно и в[ъ] мирѹ поихати до панства Жигмѡнта, кралѣ Пѡлского, с[ъ] нашею госпождею и с[ъ] нашими дѣтми и с[ъ] нашим[ь] скарбѡм[ь] и имѣнїем[ь] та и с[ъ] нашими панны та и с[ъ] иx[ъ] паннѣми та и с[ъ] иxъ скарбѡм[ь] и имѣніем[ь] и съ ѹсими иx[ъ] слоугами и съ ѹсими иx[ъ] кон[ь]ми без[ъ] жадной чкоди и кривди и без[ъ] никакой зачепки и под[ъ] свою ласкѹ би нас[ъ] мѣл[ъ] здержати и заховати и помѡчи нас[ъ] съ всею мѡцею своею, коулко бѹдет[ь], и добити нашѹ ѡчизнѹ, Мѡлдавскоу землю, засѣ. И коли би богъ помѡжет[ь] добоудши Мѡлдавскѹ землю, а нам[ъ] би також[ь] слободно и доброволно и безпечно ѹтворено и в[ъ] мирѹ врѹтити сѧ пак[ъ] засѣ ѹ Молдавскои землю съ нашею госпождею и съ нашими дѣтми и съ нашим[ь] скарбѡм[ь] и имѣніем[ь] и с[ъ] нашими панове и съ иxъ паннѣми и съ иx[ъ] дѣтми и съ иx[ъ] скарбом[ь] и имѣніем[ь] и съ иx[ъ] слѹгами и кон[ь]ми и съ всем]ь], що при соби бѹдѹт[ь] имати. А також[ь] коупцем[ъ] ѡт[ъ] землѧx[ъ] Жигмонта кралѣ да ест[ь] им[ъ] слободно и доброволно и ѡтворено по нашей землю ходити и торговати, заплативше свое правое мыто, по старомѹ законѹ и по старомѹ складѹ. А також[ь] и нашим[ъ] кѹпцем[ъ] ѡт[ъ] нашѹ землю Молдавскои да ест[ь] им[ъ] слободно и доброволно и ѡтворено по землѧx[ъ] Жигмѡнта крѹлѣ ходити и торговати по старомѹ законѹ и по старомѹ складѹ, заплативше свое правое мыто. А також[ь] про дило кривди граничниx[ъ] ѡт[ъ] ѡбоx[ъ] сторѡн[ъ] мы есмо ли-

шили на старости Хотинских[ъ] и Черновецких[ъ] и на потом[ь] бꙋдꙋчи старости Хотинских[ъ] и Черновецких[ъ]. И на то, естли би сѧ пригодила кривда и шкода нѣкоторомꙋ подданномꙋ из[ъ] землѣх[ъ] ѡт[ъ] подданних[ъ] Жигмонта крꙋлѣ или бꙋд[ь] ѡт[ъ] кого ѡт[ъ] его землѣхъ, таковый, которомꙋ бꙋдет[ь] кривда, имает[ь] жадати справедливост[ь] ѡт[ъ] старостев[ъ] Хотинскых[ъ] и Черновецких[ъ], и тіи старости Хотинских[ъ] и Черновецких[ъ] мают[ь] мѣти мѡц[ь] над[ъ] каждим[ь] ѡт[ъ] подданных[ъ] наших[ъ] и, маючи бога прѣд[ъ] ѡчима, абы ꙋчинили каждомꙋ справедливость людем[ъ] Жигмѡнта крꙋлѣ ѡт[ъ] землѣх[ъ] его. И також[ь] нашим[ъ] подданным[ъ, которым[ъ] сѧ пригодит[ь] кривда ѡт[ъ] подданных[ъ] и ѡт[ъ] землѣх[ъ] Жигмонта крꙋлѣ, тот[ъ] також[ь] мает[ь] жадати справедливост[ь] ѡт[ъ] старостев[ъ] Каменецких[ъ] и Галицких[ъ], а ѡни тиж[ь] абы мѣли мѡц[ь] ѡт[ъ] своего господара над[ъ] каждим[ь] оучинити справедливость, имаючи бога прѣд[ъ] ѡчима. А коли сѧ прилꙋчит[ь] нѣкотора знаменита кривда и низгода межи старостами, тогди мы маемо дати ѡ том[ь] пріѧтелеви нашемꙋ, Жигмѡнтꙋ кралю, а Жигмонть крꙋл[ь] також[ь] мает[ь] нам[ъ] дати знати, тогди имаем[ъ] з[ъ] ꙋбѡх[ъ] сторѡн[ъ] своих[ъ] панѡв[ъ] знаменитих[ъ] послати, абы таковое рич[и] досмотрили и справедливость ꙋчинили. А тіи кривди и чкоди, которіи сѧ пригодѣт[ь] межи подданными з[ъ] ꙋбѡх[ъ] сторон[ъ], аби тіи вси выше писанніи потокмили, а еднаніе и приѧзни не имают[ь] быти зламани. А сним[ъ] мает[ь] быти з[ъ] ꙋбѡх[ъ] сторѡн[ъ] на мѣстцех[ъ] старадавна, на которих[ъ] пред[ъ] тым[ь] бывали. Тое въсе выше писанное мы выше писанный Петръ воевода, господаръ земли Мѡлдавской, слюбꙋемо словѡм[ь] нашим[ь] господарским[ь] исъ всими нашими панны радными, великими и малыми, и со всѣми подданными нашей земли Мѡлдавской пріѧтелеви нашемꙋ, найѧснѣйшомꙋ Жигмѡнтꙋ, кралю Пѡлскомꙋ и великомꙋ кнѣзю Литовскомꙋ и иных[ъ] землѣх[ъ], и дѣтем[ъ] его и дѣтем[ъ] дѣти его и въсѣм[ъ] дѣдичем[ъ] его и подданным[ъ] его мѡцно и непорꙋшено и незламанно имаемо держати и наполнити без[ъ] въсѣкого хитлинства и без[ъ] жадной зради и без[ъ] въсѣкой хитрости. А на болшее крѣпость и потвержденіе кꙋ сталой вери нашꙋ печат[ь] привѣсити к[ъ] семоу листꙋ нашемꙋ есмо казали со всею нашею верою и верою въсѣх[ъ] наших[ъ] панны радных[ъ]: вѣра пана Храна двѡрника, вѣра пана Негрила, вѣра пана Гринковича, вѣра пана Тълаби, вѣра пана Влада и пана Михꙋла, пръкалабове Хотинскихь, вѣра пана Кръже и пана Хоурꙋ, пръкалабове Немецких[ъ], вѣра пана Грозава и пана Данчꙋла, пръкалабове Новоградских[ъ], вѣра пана Барбовского, портарѣ Сочавского, вѣра пана Драгашана спатарѣ, вѣра пана Дꙋмша вистѣрника, вѣра пана Лꙋчꙋла постелника, вѣра пана Фелѣ чашника, вѣра пана Збіѧри столника, вѣра пана Іѡана комиса, и вѣра всѣх[ъ] болѣрѡв[ъ[наших[ъ] Молдавских[ъ], радных[ъ] и нерадных[ъ], великих[ъ] и малых[ъ]. Пис[ано] оу Хръловѣ в[ъ] лѣтѡ, ѕ҃л҃ё, мѣсѧца ѡктомбріа к҃а. А на болшꙋю крѣпѡсть и потвръжденіе томꙋ въсемꙋ выше писанномꙋ велѣли есмы нашемꙋ вѣрномꙋ панꙋ Тоадерꙋ логофетꙋ писати и печат[ь] нашꙋ и печати панны наших[ъ] завѣсити к[ъ] семꙋ листꙋ нашемꙋ.

In nomine patris et filii et spiritus sancti, sanctae trinitatis consubstantialis et indivisibilis. Nos servus domini nostri Iesus Christi, dei gratia Ioan-

nes Petrus voyevoda, terrae Moldaviae dominus, notum facimus hacce tabula nostra omnibus, qui eam inspicient vel lectam audient quibusque id opus erit, petivisse nos favente deo per fideles legatos nostros, dominum Vladum, capitaneum Chotinensem, et dominum Thomam, capitaneum Cernoviciensem, ab illustrissimo domino ac domino Sigismundo, Poloniae rege, magno duce Lithuaniae, Rossiae, Prussiae, principe Zmudiae, aliarum terrarum, ut innovaremus confirmaremusque concordiam et pacem perpetuam atque inscriptiones, de quibus serenissimus rex cum patre nostro, Stephano palatino, fratre nostro, Bogdano palatino, nepote nostro, Stephano palatino, compactus est. Et quoniam scimus cuilibet etiam potentissimo dominio, praesertim vero terris nostris, terrae Moldaviae et serenissimi regis terris, multum expedire, si concordiam et pacem teneant perpetuam, idque propter oppressionem, quam semper experiuntur ab opibus paganorum, confirmavimus et corroboravimus hanc pacem perpetuam secundum litteras, quas antiquitus habebant antecessores nostri, atque tam nos Petrus palatinus quam liberi nostri hanc concordiam et pacem perpetuam tenturi et observaturi sumus cum illustrissimo amico nostro domino Sigismundo, Poloniae rege, corona Poloniae, magno Lituaniae duce, eius serenitatis terris. Pollicemurque ac polliciti sumus verbo nostro pro nobis ipsis, successoribus, dominis consiliariis omnibusque qui in terra Moldavia habitant subditis nostris fore, ut concordiam et pacem perpetuam cum supra dicto Sigismundo rege, nostro amico, eius liberis, nepotibus, consiliariis, universis subditis, terris, successoribus teneamus atque firmiter et inviolabiliter observemus. Quam concordiam et pacem perpetuam etiam nostra terra Moldavia dominique consiliarii nostri in saecula aeterna tenebunt et observabunt sine ulla nostri, liberorum nostrorum, nepotum, quorundam subditorum Moldaviensium, successorum insectatione. Pollicemur insuper nos nunc ac postea Sigismundo regi, eius liberis, nepotibus, successoribus, terris contra Tataros aliosque eius hostes semper consilio et auxilio adfuturos proque nostra vi gladio eis et gentibus succursuros. Similiter serenissimus rex eiusque succesores pro sua vi nobis, Petro voevodae, nostrae terrae Moldaviae, successoribus contra Tataros omnesque alios hostes nostros semper consilio et auxilio assistent et nos adiuvabunt gladio et gentibus, quantum id in iis situm erit. Pollicemur quoque una cum consiliariis omnibusque subditis nostris Sigismundo, Poloniae regi, eius amicis, nepotibus, consiliariis, subditis, terris nos eius amicis amicos, hostibus hostes futuros. Ipse quoque serenissimus rex, eius liberi, nepotes, subditi terrae nostrae amicis amici, hostibus hostes erunt. Item nullum hostem regis, qui se appellaverit terrae Rossicae vel Podolicae dominum, si ad nos pervenerit, talem hominem nec suscipiemus nec locum illi usquam nec victum dabimus in terra nostra vel apud quemquam subditorum nostrorum, sed talem hominem, ubicunque auditus vel expertus foret in terra nostra vel apud quempiam subditorum nostrorum, amovebimus et expellemus de terra nostra, ne ullo tempore in dominio nostro maneat, nec tenebimus illum in amici nostri, Sigismundi regis, eius successorum, subditorum, terrarum damnum manifeste aut occulte. Similiter quempiam hostem nostrum, qui se apellaverit terrae Moldaviae dominum, cum veniret ad amicum no-

strum Sigismundum regem, vel ad eius subditos quoscunque vel ad eius serenitatis terras, amovere illum et expellere obligatus erit de terris suis, ne ullo tempore in eius dominio maneat, neque eum tenebit in nostri, successorum nostrorum, subditorum Moldaviensium damnum manifeste aut occulte. Item si contigerit, ut aliquis homo nobilis aut servus Sigismundi regis profugeret ad nos vel ad terras nostras vel ad subditos nostros, remittatur ille ad dominum suum, Sigismundum regem, ut quaerat sibi pacem et gratiam per se ipsum aut nostro interventu. Et si Sigismundus rex veniam ei dederit, liberum ei sit et securum reverti ad dominum suum, Sigismundum regem; si autem veniam non impetraverit, nos illum nec servabimus apud nos nec ei permittemus, ut usquam terrarum nostrarum habitet manifeste aut occulte. Similiter si contigerit, ut aliquis homo nobilis aut servus vel subditus noster ad Sigismundum regem, eius terras vel subditum quemcunque profugeret, quaerat ille pacem sibi et gratiam nostram per se ipsum aut interventu Sigismundi regis, amici nostri. Quam pacem et gratiam si impetraverit, liberum ei sit et securum reverti ad nos, dominum suum, et ad terram nostram Moldaviam; si autem veniam a nobis non impetraverit, ne Sigismundus rex illum apud se aut subditos suos teneat neve illi concedat, ut usquam terrarum suarum habitet manifeste aut occulte. Item pollicemur Sigismundo regi, eius liberis, nepotibus, terris nos nec damnum ullum nec detrimentum nec inimicitias ullas eis illaturos tam facto quam consilio, tam manifeste quam occulte. Si autem intellexerimus undecunque immineri ei a quibusdam hostibus mali aliquid vel damnum vel detrimentum, id nos Sigismundo regi, eius liberis, terris semper dicemus ac significabimus. Similiter Sigismundus rex, eius liberi, subditi nobis, Petro voyevodae, terraeque nostrae ne damnum ullum neu detrimentum neu inimicitias ullas inferant tam facto quam consilio, tam manifeste quam occulte. Et si intellexerit immineri nobis mali aliquid a quibusdam hostibus nostris, id Sigismundus rex nobis indicet et dicat. Item si quando illustrissimus Hungariae rex cum amico nostro Sigismundo, Poloniae rege, et nobiscum expeditionem generalem instituerit et uterque rex cum omnibus opibus et gentibus suis contra Turcorum imperatorem eiusque terras ipse profecturus sit, etiam nos Petrus voyevoda cum universa terra nostra Moldavia omnibusque opibus nostris ipsi vadere obligabimur, nisi, quod deus avertat, tunc temporis aliqua infirmitate detenti fuerimus, propter quam ipsi ire non poterimus; sed tunc temporis nostros fideles dominos consiliarios cum tota terra nostra Moldavia mittere obligabimur. Sed et ad hoc usque tempus et hanc usque horam Sigismundus, Poloniae rex, una cum illustrissimo Hungariae rege nobis, Petro voevodae, et nostrae terrae Moldaviae auxilium ferat contraque Turcorum imperatorem assistat. Similiter nos Petrus voyevoda quaecunque ad hoc usque tempus et hanc usque horam acceperimus a Turcis nuntia, ea nos utrique regi, quantum in nobis situm erit, significabimus. Praeterea nos Petrus voyevoda neque consilium illis neque auxilium praestabimus, sed, quantum in nobis situm erit, hostes illis erimus. Si autem Turcorum imperator cum valido exercitu contra Sigismundum regem eiusque terras proficiscens nos oppresserit et nos hac magna vi et oppressione coacti ei auxilium tulerimus aliterque nos gerere non potuerimus, si igitur Turcis adversus Si-

gismundum regem auxilio fuerimus idque manifestum et demonstratum sit tulisse nos auxilium nostrum Turcis propter magnam vim et oppressionem et necessitatem, concordia iter nos ob id ne violetur neve frangatur. Item si in nos oppressio magna a paganis vel ex alia parte irruerit nobisque contigerit, ut e terra nostra, quod deus avertat, in dominium amici nostri, serenissimi Sigismundi regis, migraremus, liberum nobis sit ad arbitrium et in pace dominium Sigismundi, Poloniae regis, una cum uxore nostra, liberis, thesauro, rebus nec non cum proceribus nostris, eorum uxoribus, thesauro, rebus, omnibus servis, omnibus equis sine ullo damno et iniuria et sine ulla rixa petere, ipseque rex in gratia sua nos teneat et servet atque universis opibus suis, ut maxime poterit, in recuperando patrimonium nostrum, terram Moldaviam, nos adiuvet. Si autem favente deo recuperabimus terram Moldaviam, liberum nobis sit voluntarie et secure et aperte et in pace in terram Moldaviam una cum uxore nostra, liberis, thesauro, rebus nec non cum proceribus nostris, eorum uxoribus, liberis, thesauro, rebus, servis, equis omnibusque, quae apud se habebunt, reverti. Item mercatoribus de terra Sigismundi regis liberum sit ad arbitrium et aperte in terris nostris soluto legali victigali meare et mercari secundum antiquum morem et antiquum constitutum. Similiter nostris mercatoribus de nostra terra Moldavia liberum sit ad arbitrium et aperte in terris Sigismundi regis soluto legali vectigali meare et mercari secundum antiquum morem et antiquum constitutum. Quod autem iniurias attinet, quae in limitibus utrimque fieri solent, eas nos capitaneis Chotinensibus et Cernoviciensibus, qui nunc sunt et postea erunt capitanei Chotinenses et Cernovicienses, ita commisimus, ut, si facta fuerit iniuria vel damnum alicui subditorum Sigismundi regis vel cuicunque de terris ipsius, is, cui facta fuerit iniuria, ius sibi petat a capitaneis Chotinensibus et Cernoviciensibus, qui capitanei Chotinenses et Cernovicienses potestatem habebunt deum sibi ante oculos ponentes cuique de terris Sigismundi regis homini ius reddendi. Similiter, si cuipiam subditorum nostrorum facta fuerit iniuria a subditis terrisque Sigismundi regis, is ius sibi petat a capitaneis Camenecensibus et Haliciensibus illique capitanei a domino suo potestatem habeant deum sibi ante oculos ponentes ius cuique reddendi. Si autem aliqua insignis acciderit iniuria et capitanei inter se dissentierint, nos id amico nostro Sigismundo regi significemus atque Sigismundus rex nobis indicet vicissim et uterque nostrum proceres suos celebriores mittat, ut eam rem recognoscant et ius reddant. Neve hae iniuriae et damna, quae inter utrosque subditos contingunt, omnes supra dictas constitutiones et concordias et amicitias frangant. Quae omnia supra scripta nos praefatus Petrus voyevoda, terrae Moldaviae dominus, pollicemur principali verbo nostro cum omnibus dominis consiliariis nostris, maioribus ac minoribus, cumque omnibus nostrae terrae Moldaviae subditis nos serenissimo amico nostro Sigismundo, Poloniae regi, magno Lituaniae duci, aliarum terrarum, eius liberis, nepotibus, omnibus successoribus, subditis firma et inviolabilia et infragibilia tenturos atque impleturos sine ulla fraude et proditione et dolo. In cuius rei maius robur maioremque firmitatem et in perpetuam fidem sigillum nostrum huic tabulae nostrae iussimus appendi adiungentes quoque fidem tam nostram

quam omnium dominorum consiliariorum nostrorum, et quidem: fidem domini Chrani iudicis, fidem domini Negrili, fidem domini Hrinkovicii, fidem domini Talabae, fidem domini Vladi dominique Michaëlis, capitaneorum Chotinensium, fidem domini Krazae dominique Churi, capitaneorum Nemecensium, fidem domini Grozavi dominique Danciuli, capitaneorum Novogradensium, fidem domini Dragasani spatarii, fidem domini Dumsae vestiarii, fidem domini Liciuli cubicularii, fidem domini Felae pocularii, fidem domini Sbiarae dapiferi, fidem domini Ioannis comitis, fidem omnium procerum nostrorum Moldaviensium, tam consiliariorum quam hoc munere carentium, tam maiorum quam minorum. Scriptum Charlovii anno 7035, mensis octobris vigesimo primo die. Atque in maius robur maioremque firmitatem omnium eorum, quae supra scripta sunt, fidum dominum nostrum Theodorum logothetam scribere sigillumque nostrum[5] et sigilla procerum nostrorum[6] huic tabulae nostrae appendere iussimus.

1) Haec tabula hic primum apparet; exemplar eorundem pactionum lingua latina scriptum et a Sigismundo rege Petro voeyevodae datum cf. apud Dogielum o. s. c. I. pag. 613—616.

2) In exemplari primo huius tabulae hoc vocabulum bis repetitur.

2) Haec vocabula inde ab: Ижь ѡтъ etc, recte ita poni debent: Такежъ слюбѹемо, иж[ъ] ѡт[ъ] нынѣшнего д[ь]не напередъ кралеви Жигмонтѹ etc.

4) Superfluum est.

5. Hoc sigillum nunc quoque exstat et ita inscriptum est: ПЕЧАТЬ ІѠ ПЕТРА ВОЕВОДЫ ГОСПОДАР ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ = Sigillum Ioannis Petri voyevodae, domini terrae Moldaviae.

6) Etiam haec sigilla nunc quoque exstant, sed in exemplari photographico, quod mihi solum praesto erat, internosci non possunt.

CCCCLXII.

1527. 1527. *Sigismundus I., Poloniae rex, articulos perscribit, quae cum Petro, Moldaviae voyevoda, hoc fine constituit, ut iustitia utrisque subditis eorum, specialiter autem terrae Podolicae et Haliciensis nec non terrae Moldavicae incolis, exerceatur* [1].

Introductio. Sigismundus etc., significamus etc., quia, cum essent apud nos oratores magnifici domini Ion Petri, voyewodae terrae Moldaviensis, nobiles Wlad Chocziniensis et Thoma Bernowski Czarnoviensis capitanei, egissentque de pace ac comuni justitia inter nos regnumque et dominia nostra ac ipsum dominum Petrum woyewodam ejusque terram Moldaviensem nec non subditos utriusque nostrûm conservanda, nos designaveramus magnificum et generosos Stanislaum de Chodecz, marschalcum regni nostri et Leopoliensem, Lubaczoviensem capitaneum, Janussium Swerzowski[2], castellanum Visliciensem et Lublinensem capitaneum, et Stanislaum Lanczkorunski de Brzeszie, pincer-

nam Sandomiriensem[3] et Camenecensem capitaneum, consiliarios nostros, qui una cum praefatis magnifici domini Petri, woyevodae Moldaviensis, oratoribus de pace ipsa inter subditos utriusque nostrûm servanda et ministranda justitia unicuique pro quibuscunque injuriis in finibus accidere solitis tractantes et consulentes in articulos infra scriptos unanimi voto et concordi voluntate consenserunt eosque utrinque observandos inviolabiliter statuerunt et decreverunt, quorum tenor est talis:

CONTEXTUS ARTICULORUM POLONICUS. Wielmoszny y urodzoni y schlachetni Stanislaw s Chodcza, krolestva Polskyego marschalek y Lwowski y Lubaczowski y tesch zyem Ruskich pospolithi starosta, y Janusz Swirczowski, castelian Vysliczki, starosta Lubelski, y tesch Stanislaw Lanczkorunski z Brzezie, podczaschi Sandomirski, starosta Camyenieczki y Podolski zyemye pospolity, ssthroni zyem y panistw krola yego miloszczi, y thesz Wlad Choczinsky y Thoma Bernowski, starostowye y poslowye pana Jon Piotra, woyewodi zyemye Moldawski, z obu stron na tim szye sgodzili y postanowyly, yze then-to starosta Kamyenieczki abo Galiczki sstrony poddanich krola yego miłoscza[4] starosczie Soroczkyemu mayą dacz na pisznye wschitki kriwdi poddanych krola yego mylocszi, a thakiesz[5] starosta Soroczki strony poddanich pana woyewodi Moldawskiego krzywdi spissacz ma y dacz na spisku[6] panu starosczye Kamyenieczkyemu, kthori starostha Soroczki bandzye powynyen bicz na seymye w Choczinyu ssam svoyą ossobą abo tam, gdzye syem bandzye wiswolony y ossoblywye ustawyoni. — Item sprawyedliwoscz s poddanych pana voyewodi Walaskiego[7] poddanim krola[8] yego mylosczi pyerwe dwa dny od poczanczia, a drvgye dwa dny sprawyedliwoscz ma bicz czynyona wneth yeden po drugyem poddanym pana woyewodi Moldawskiego[9] s poddanich krola yego mylosczi. A zaplatha thich wszitkich rzeczi, ktore za ony czthirzi dny ossądzą, dnya pyątego od poczanczya seymu z obo sthron ma bicz. A sądi obyczayem visszi opyssanem powtorzony mayą bicz thile krocz, yle krocz bandzye potrzeba az do konyczenya wszithkich krzywd. A yesli by ktoryey czlowyek tak s Moldawyan[10] yako s Podolan thego dnya wedlye okazanya nye zaplaczil by, then, na kym prawo przewyodv, zwicziaszczi[11] ku glowny sumye skazany yedna kopą Podolskye przilozicz a zaplaczicz za wyną a starosczye swemu thesz za wyne złothi Moldawski bandzye powynyeny dacz. A yesthliby zwyciężony[12] zwiczyąszczi wyn przerzeczonych nye zaplaczil przepadlich, thedi starostha myeyscza onego, pod ktorego moczą zwiczyązony yest abo myeszka, sz nyego bandzye powynyen sprawyedliwoscz wszitką uczinicz dzyeczskye thak za summą glowną yako za wyną bess wszelkim odwlokj zwiczyąszczi ma widacz. — Item wszithki articuli y ustawy, ktorą nayasneyssi krol Polski Zigmunth s wyelmoznym nyegdi Bochdanem woyewodą Moldawskym ustawil, mocznye mayą bicz thrzimany. — Item kaszda sprawyedliwoscz zadzyerana[13] od czasu nyegdi Bohdana woyewodi asz do dzyszeyszego woyewodj wschelyako z obu sthron zadną dawnosczią nyeodbiwayancz y odwloką nyeodkla-

dayąncz ma bicz uczinyona. — Item yesthli by kto z zyem Podolskì abo Galiczkj do Moldawskyey zyemye y saszyą thakiesz byezal bi za slodzieyem swoym, then, yesthli by byl krola yego miloszczi poddany, starosthi Choczinskyego y Czarnowskiego, do Moldawski zyemye byezącncz, y zaszią thes s Moldawski do Podolski zyemye, listow storosthi Kamyenyeczkiego nye bandzie potrzebowal. A then, ktori gorąnczem szlyadem za sskode swą biezy, ma myecz s sobą dvu czlowyeku obczyzną, a tho dla tego, yze, yesthli by ktora viess zaprzala, yze by do ny szladu nyeprzignano, thedy then, ktho za szlyadem byezi, z oną obczyzną ma pryszyąncz, yze slyad nagnal do oney wssi, a ona go nye chcziala przivąncz. A gdi thak pryszyanze, thedy ona wiess bandzie mu powynna placzicz oną szkodą, za ktoru słyad nagnal. — Item szlyad thag goranczo nagnany then, na czyge ymyenye iest nagnan, powynyen bandzie na sąszyedne ymyenye, yesthli bi bylo oszyadle, gonycz a wydacz szlad. A yesthli by ymyenye sąszyedne pusthe bylo, thedi asz do oszyadlego ymyenya sąszyednego szlad vidacz ma. A ludzi thich, ktorzi szlyad gonyą, zadny czlowyek any pobreszniczi nye mogą hamowacz any bycz. A yesthli by kto ony abo ktorego thakowego zbyl, thedy ten sbithi na swe rany z ona obczisną pryszyąze, ktore then, czo[14] go byl, y za szkody yemu zaplaczi a, rancze odkupuyancz, stho y dwadzieszczia slothich Moldawskich starosczye zaplaczycz bandzye povynyen. — Item jesthlize by thesz thilko yeden człowyek byl we wssy na ten czass, kyedi kto abo s Podola do Valach abo z Walach do Podolya slyad przizenye, thedy on czlowyek bandzie powynyen on slad prygnacz y gnacz do wszi oszyadly bliszey. Ktory slad ona wyesz bandzye powynna przyąncz a then, czo za sladem byezi, nyepowynyen dali byezecz, yedno zaplathi patricz ma na they wssi, ktorey zdal slyad. — Item tha wyess, ktory slad zdadzą na brzegu Nyestru, ma sobye slyad vislyedzicz do blyschey wsy oszyadli. A on[15] zaplathi ma patricz na przerzeczenye[16] wssi, a thak wyess ode wszi yedna na drugy zaplathi patrząncz. A thakowe pryąnzie[17] sladu thilko ma bicz o dzyeszyanczioro thowara abo wolow abo kony abo krow abo kobyl abo ovyecz abo szwyny. A czo by thesz mny bylo dzyeszyąnczi, thedi thakiesz ma bycz przymowano. A kyedy wischey dzyeszyąnczi, thedi tak nye ma bicz przymowano, abowyem then, ktory goni slad wischey dzyszyąnczi thowarow ukradzyonego, powynyem sam gnacz ze wssyamy odc wssi do wssy asz do osthateczny wssy. A gdy slad przyzona do granycze Lithewskj, thedi on, czo za sladem byezi, ma ssobye Litvy patrzicz, a ony vsszithkie wssi, czo zdali slyad, bąndą wolne. — Item odthichmyasth zlodzyeystwa mayą bicz powczyangnyone, a zlodzyeye mayą bicz karany press starosthi thak krola yego miloszczi yako i woyewodi Moldawskiego, nye czekayąncz seymu, a yawni zlodzey zadnym obyczayem nye ma bicz dopusczon ku odkupyenyu gardla swego. — Item yestli by yawni slodzyey uczyekl s Podola do Walach abo s Walach do Podolia abo thesz z Haliczki zyemye do Walach abo z Walach do Haliczki zyemye, thedi thakowi slodzyey iavny przez starosti ma bicz na gardle karan. — Item yestli by ktho bil obwynyon o nyeiawne slodzyeisthwa, thedi takowi me stawicz cztirzi swyathkj, z ktorich on, czo go obwinyl, ma

ssobye dvu wybieracz, s ktorimy obvynyoni ma prziszіąncz. A yestli dobrze prziszyasze, thedi bandzie ssobye wolen, a yestlyze bi abo ssam abo ktori swyadek smilil w przyssyąndzie, thedi bandzie powynyen placzicz tho, o czo go obvynyono. — Item, a yesthli by szyą swyatkowye nye podobali powodowj, thedi on obwynyoni ma pithacz, dla ktori prziczini ich nye chcze przyąancz. Yesli powod zada ktoremu s nych zlodzyeistwo, then, ktoremu iest zadano zlodzyeistwo, nye moze swiadszicz za onym any za drugim, ktory by go viodl, az szee pierwi thego sprawy, a on, komu swyathke zganya, ma ssobye ynschich patricz thilye, ilye mu ich zganyą. — Item swyatkowye[18], ktorzi raz za kim przisyągayą o slodzyeistwo, yusz drugy raz swyathszicz nye mogą. — Item slodzyey nyeyawny ctirzy razi naganyoni o slodziestwo y, sprawyancz ssye, pyąnthi raz obwynyony bandącz, yussz na sprawą nye ma bicz puszczon, ale, yesli powod szmye y popriszyąncz, nyechay bandzie obyeschon. — Item the rzeczi, ktore lyczem bywayą zastawane, mayą bicz kaszdemu wroczone, bandz Walashinowy abo thissz krola yego myloszczi poddanemu, wedluk pyerwschich ustaw, wyecznym mirze zapiszanich, thilko starosta z onich rzeczi ma wzyąncz dzyessyąnthą cząscz abo dzyeszyanthi grosz, a zlodzyey przeczye ma bycz obyeschon. — Item wschithki ustawi i articuli, ktore wyelmozny pan Otta, nyegdi Ruski a therass Sandomirski woyewoda, s pany czesznyki Podolski zyemye y s pany starostamy Choczinskimy y s gynnemy pany zyemye Moldawski ustawyli, thi mayą bicz moczno dzyerzany. — Item rankomu o sprawyedliwoscz thrzeczi dzyen ma bicz polozon, roku zaplathy nye odwlaczayąncz, yedno za wolyą stron. — Item yesli by urząndnyk s Podolya do Walach uczyekl y sassye z Walach do Podolya, a pan yego obwynil bi go o czo, nye ma bicz vydan, alye yesli ma czim, thedi ma placzicz tho, o czo yesth obwynyon. A yesli nye ma czim placzicz, thedi ma bicz widan. A mlinarze thimze obiczayem mayą bicz sandzeny. — Item poruka yestli by ktorego dluznika swego nalasla, za ktorego rączila, lubo w Moldawski lubo w krola yego myloszczi zyemy, a on dluznik bi zaprzal, ysz za ny ona poruka nye rąnczila, thedi ona poruka blissza yesth onego dluznika poprziszyąncz, yako za ny rąnczila, a gdy prziszyąnze, thedi on dluznik bandzye powinyen placzicz tho, za czo rączila. — Item lyudzie, ktorzi koczwya lubo[19] s Podola do Walach abo s Walach do Podolya, mayą bicz karany wedle zapyssu vyecznego myra. — Item sandy Podolanam y Moldowyanom ve thrzy nyedzyele mayą bicz kladzoni. — Item yesthli by szye przydało, ysz bi ktory czlowyek uczіekl s Podola do Valach albo z Walach do Podola z danya albo z cynschem albo ktorymy inszhimy dochodi, a on by rzekl, yzem ye dal y zaplaczil wathamanowj abo vrząndnikowy pana onego, od ktorego uczіekl, thedi ma myanowacz dvu czlowyeku z ony wssy, z kthorey uczyekl, a kthorimi blischi bandzie wywyeszcz szye, nyszli go pokanacz o thi dany ma. A yesthli na prostu powiesz[20] szwyathkowy nye wyerzono, thedy mayą prziszyąncz, a gdy prziszyągą, thedi wathaman ma placzicz panu dany, a yesthli by szwiatkow nye myal then obwynyony, thedi wathaman ma go poprzyszyąncz, a gdi przyszyąnze, thedi on obwynyoni ma placzicz ony dany trzeczіego dnya. — Item yestli by sla-

chta abo cupyecz abo chtokolwyek ynni byl dluzen komu, lyubo byl z Walach lyubo s Podolia, thedy starosta za onym, komu dluzno, z Walach do starosty Kamyenieczkyego abo Galiczkyego abo do onego, gdzyeby dluznik byl, pissacz ma o spravyedliwoscz, aby szye sthala themu, komu dluzno, y zaplatha ma bicz yemu skazana thrzeczyego[21] dnya. A thakyessz szye ma zachowacz krolya yego miloszczi poddanemu, gdy bi[22] myal dlusznyka Walasech, yz mu ma takowacz rychla sprawyedliwoscz bycz uczinyona. A yestli by thento dlusznik slyachta abo cupyecz abo ktorykolwyek czlowyek byl z Moldawski zyemye abo s Podolya, a nye zaplaczyl bi dlugu wedlye skazanya dnya trzeczyego, thedi starosta ten, pot ktorim dluznik oszyadloscz ma, powinyen bandzie wyązacz[23] szye w ymyenye y oszyadloscz dluznika y dochodi s tego ymyenya, yesli by ktori szly abo bily, wybyeracz a dlugi za dluznika s nich placzicz y ymyenye thak dlugo ma dzierzecz[24], asz szye dossicz stanye onemu, komu dluzno. A yesthli by byl nyeoszyadli dluznik, thedi go starosta ma yąncz[25] y wyazyenyu dzyerzecz thak dlugo, asz zaplaczi a dossicz uczini ysczowy, ktoremu dluzen za dluk, abo yszby go thento ysczyecz ssam wybawyl z wyązenya. A tho dla thego then articul ustawyon, aby nyewiny za vynnego nye czierpyal, ale kaszdi swe brzemye nyosl. — Item wszicżki rzeczi abo kupye, kthore są ktoremukolwyek czlowyeku, lyubo z Moldawski zyemye lyubo s krolewski poddanemu, nyewynnie zabrany yescze za czassu pyerwschich woyewod, mayą bicz zupelnye wroczonye, a dluzniczi, lyubo w krolesskj lubo w Moldawski zyemy, byli by ktoregokolwyek stanu y przelozenya, mayą dlugi the, czo wynni sza, dla thego, aby nyewinny za ych vynnoscz nye czyerpyal szkodi, placzicz. A starostowye mayą szye pylno pitacz o thakowich dluznikach y przipąndzacz ye ku zaplaczye wyedlye articulu vyssy napissanego. — Item nathto, yesthli bi thesch raycze z myesczan swoych dlusznikow onym, czo dluzno, sprawyedliwosczi nye czinyli, thedi stharosta myeiscza onego bandzie mial mocz zupelną uczinycz sprawyedliwoscz richlo z oniech dluznikow. — Item yestli by ktho s Podolia abo s Haliczki zyemye, poddany krola yego miloszi, konya, wolu abo ktorukolwyek rzecz swą kradzionu zastal by u Walaschina w Kamyenczu abo w Haliczu, choczya by ten Walaschin byl slachczicz abo cupyecz abo ktoregokolwyek stanu, thedi starosta myeyscza onego thamsze abo w Kamyenczu abo w Haliczu, gdzye by ktoru rzecz zastano, ma z onego Walaschina y poddanego krolya yego miloszczi prąntku a nyeodwloczano sprawyedliwoscz uczinicz. A yesthli bi Walaschin u poddanego krola yego miloszczi ktoregolweyk stanu swoyą rzecz kradzyonu zastal w Choczimyu abo w Schoczawye, w Czarnowczach[26] abo w Soroczi, thedi on poddany krolya yego myloszczy thamze przed starostą abo postarosczim ma bycz praw, gdzye u nyego ktora rzecz sasthaną[27]. A yesthli by[28] ktory czlowyek ktoregokolwyek stanu zastal by we Lwowye rzecz ktorą swoyą kradzyonu u Walaschina, thedi on Valaschin ma postawicz porąką, abi pewnego dnya stanął przed postarosczim Kolomeyskym a tam aby byl praw. — Item yesthli by kto, mayąncz rok slozony w Kamyenczu, w Kolomyi[29] abo w Czarnowchach listhy staroszczinimy abo yego postaroszczego abo por-

tharowymy, myeyscza swego nye odlozil by a na nym by nye stanol, then traczi swoyą rzecz; a yesli oba nye staną, thedi moze bicz znow prawo. — Item yestly bi ktori Podolanin do Podolya abo do Haliczki zyemye z Moldawski zyemye wzyął dzyewką gwalthem, then czlowyek Wałaschinowj za vyne oszmnascze kop przepadnye. A yesthly bi Wałaschin s Podolya abo s Haliczki zyemye moczą abo gwalthem wzyął dzyewką, then Podolskyemu abo Haliczkyemu czlowyeku szesczdzieszyąnth zlothich Wałaskich za vyne przepadnye. A yesthli by na thakowem gwalczye byl thakowy zbyth, thedi za glową nicz nye ma bicz placzono. — Item yesthli by kto z Moldawski zyemye do Podolskyey abo Halyczskyey dzyewką wziął po dobri woly abo dobrowolnye a thakiesz z Podolya abo s Haliczki zyemye do Moldawskyey, thedi za nyą wichodnego panu onemu, ktorey wszi yesth wszyąthą, ma bicz dano vedlug starego swyczaya cztherdzyesczy grosszi plaskych. — Item cząstokrocz szye przigadza nayasdi gwalthowne bywacz s obu stron, tho yesth z Walach do Podolya a s Podolya do Walach, pretho, ktobykolwyek na tim gwalczye bil yąnth, then ma bicz sczyąnth. A yesli by ktho na thim gwalczye bil zabith, a tho bylo dwyemya szwiathki, godnimy vyari, doszwyatschono, ysz na tim gwalczie zabith, thedi za yego glową nycz nye ma bicz placzono. — Item vyelye ich iesth tak w Podolyu y[30] Haliczki zyemye[31], yako y w Moldawskyey, czo ssamy nye kradną, alye slodzyeye przchowawayu y przewodnye dzyerzą, thaki kaszdi ma bicz za zlodzyeya myan y yako slodzyey ma bicz sądzon y thak szye ma sprawowacz, yako o slodzyeystwye vischy napyssano. — Item pyerwy ustawiono[32] iesth w zapisse vyecznego myru[33], yze, yesli bi ktory czlowyek nyewolny abo sługa s Podolya abo Haliczki ziemye do Moldawskyei zyemye abo s Moldawski do Podolskyei abo Haliczki uczieki by, thakowj bes wschelaki trudnosci y zabawi ma bicz vidan y ze wschitkimi rzeczami, ktore by przi nim byli zastany. A yesli bi pan iego powyedzial, ysz wyanczi wzyął, nizli przi nym zastał[34], a on bi szye panu swemu viznal[35], thedi pan iego ma po ony rzeczi poslacz, ktore mu mayą bicz wroczoni, a sprawyedliwosez o nye ma bicz uczinyona we dvu nyedziel pod vynami staroszczynimy trzech grziwyen. — Item cząsthokrocz szye przigadza, gdi poddani krolya yego miloszczi do Moldawski zyemye abo thesz z Moldawskyei do krolewskyey zyemye s pozwi chodzą, thedi nyektorzi zwikli ye bicz. I to abi bylo powszczyągnyono, ustavyono iest, ysz, yesli bi slachta, thak krola yego miloszczi yako y woyewodi Moldawskiego poddany, kogo chodzączego s poswy ubyl abo ranyl, thedi themu rannemu abo ubithemu ma za rany y za schkodi placzicz. A yesli bi kto zabyl, za glową y za schkodi ma dossicz uczinicz[36]. A tho zaplacziwszi staroszczie za wyną ma dacz szesczdzieszią nth zlotich Walaskich y sto zlotych. A yestli by nye byl szlachczicz then, czo byl abo zabyl, thedi, zaplacziwszi rany abo glową y schkodi, vyni ma dacz staroszczye szesczdzyeszyąnt zlotich Walaskich. — Item yesthli bi ktory zemyanina[37] thak w Moldawski yako w krolewski zyemy zlodzyeye yawnye przechowawal abo pod sobu w ymyenyu myal a na nye bi bila skarga przed starostą, thedi on sziemianina[38] ma ye postawicz przed panu starostą. A yesthli by tentho zyemyanyn abo urzand-

nyk yego thich lyudzi przed starostą nye postawyl, powiedayąncz, yze ych nye myal any ma pod sobą v ymyenyv, thedi o tho ma prsisziąncz; a yesli by ye myal a nye postavil bi ich przed starostą, thedi viny dzyeszyąncz grziwyen Podolski liczbi starosczie prepadnye a themu, czo slodziey szuka abo wynvye, skodi ma zaplaczicz[39]. — Item abi zadny Podolyanin zyemye Valaski a thakiesz Walaschin zyemye Podolski daly nye poziwal okrom myari zapissani leczbi[40] s dosswolyenym ossobliwem. Abowyem, yesli bi ktory Walaschin poziwayąncz krolewskie zyemye byl uchwiczon, thedi ma bicz iąnth y zabran ze wschithskimi rzeczamy, ktore przi nym sastaną, a pan woyewoda ma o ny mylczecz a nicz nye mowicz. Athakyesz thesz ma bicz rosumyano o poddanich krola yego miloszczy, yesthli bi kthory poziwal zyemye Moldawski dali miru okrom doszwolenya[41]. — Item thi zloczyncze[42], ktorzy Rolibanskiego y Dizakowskyego[43], pany swe, zabyli a do Walach uczyekli, starostovye Choczinski y Czarnowszczi, yestli w ych starosthwye bandą, mayu ye poymacz[44]. A yestli nye bąndą w ych starostwyach, thedi mayą prosicz ymyenyem krola yego miloszczi pana woyewodi Moldawskiego, abi ye kazal poymacz a do seymn granicznego chowacz. — Item pyssarzi w Kamyenczu, w Halyczu, w Choczimyu, w Czarnowczach za listi ktorekolwyek nye mayą wyączi bracz, yedno dwye asprze. — Item yestli bi ktorykolwyek czlowyek s Podolskyey abo s Halyczkyey zyem do Moldawskyey y zaszye z Moldawskyey do Podolskyey abo do Halyczkiey[45] zyemye pod sposobem gonyenya szladu bez listow starosthi granicze zyemye ony, do cthori wszhedl, yąnt byl, ma bicz pytan, dla ktory prziczini wschedl do zyemye; yesli szye sprawy, yze szlad za szkodą svu gonyl, ma bicz wolen, a yesli szye nye sprawi, ma bicz obyeschon. — Item yze czassu niegdi Stephana woyewodi nyedawno umarlego mytho nyezwiczayne od krola yego mylosczy poddanich bilo wybyerane y rzeczi abo cupye ich wischi byli schaczowany, niezli mogli bicz przedany, y thessz slothi visszi oszmią aspr na mirze byl podvischon y formany bily stanowyani y zabawyani w Czarnoffczach y vassi[46] ych s kupyami bily vvyercziany Walasech, tho yusz wyąnczi nye ma bicz czinyono, alye mitho wedle starego obiczaya ma bicz wybierano y wschitki ynne rzeczi, przithem zwikle bicz, mayą bicz czinyoni wedlug artikulu, wyecznim mirze zapyssanego. — Item kaszdi kupyecz, lyubo Moldawskiego woyewodi lyubo krola yego miloszczi poddani, na zwikli sklad[47] s kupyami ma yachacz, woly thesz y ynne rzeczi tham przedawacz y kupowacz, a nye na granyczi, a tho dlya thego, aby szye slodzyeystwa nye mnozily; a yesli bi thakowi byl nalyezion, thedi ma bicz poyman y zabran ze wschitkimi rzeczamy. — Item zadny kupyecz aby nye zmyal yeszdzicz yedno zwiklimy drogami: A yesli bi ktory yechal nyeszwiklimi drogami, lyubo by thesz mitho zaplaczil, ma bicz zabran ze wszithkimi rzeczamy thak, yako bi thesz przeyachal mytho. A tho z obu stron, thak na poddanich krolya yego miloszczi yako thesz pana woyewodi Moldawskiego, przes starosti ma bicz pilnye patrzano i doglyądano.

Idem articuli latine versi. Magnificus generosusque ac nobilis Stanislaus de Chodecz, regni Poloniae mareschallus, Leopoliensis et Lubaczoviensis et terrarum Rossicarum capitaneus, et Ianussius Swirczowski, castellanus Sandomiriensis et communis Cameneczii et Podoliae capitaneus, ex parte terrarum regnorumque regis serenissimi, nec non Vlad Chotinensis et Thoma Bernowski, capitanei ac legati domini Ioannis Petri, terrae Moldavicae voyevodae, ex altera parte, consentierunt constitueruntque fore, ut dictus capitaneus Cameneczensis vel Haliciensis ex parte subditorum regis serenissimi omnes iniurias, his subditis illatas, capitaneo Soroczensi in charta conscriptas tradat, atque similiter capitaneus Soroczensis ex parte subditorum domini voyevodae iniurias, quae iis illatae sint, in charta conscribat conscriptasque domino capitaneo Cameneczensi tradat. Qui capitaneus Sorocensis obligatus etiam erit concioni Chotini habendae vel aliae cuique, ubi talis concio designata specialiterque constituta fuerit cunque, ipse adesse. — Item iustitia prioribus duobus diebus a concione coepta subditis regis serenissimi contra subditos domini voyevodae atque aliis duobus diebus domini voyevodae Moldavici subditis contra subditos regis serenissimi quam citissime fiat. Quod autem mulctas attinet, quae illis quattuor diebus dictae fuerint, eae die quinto a concione coepta ab utraque parte solvendae sunt. Atque illa iudicia ordine praescripto tam saepe instaurari debent, quam saepe iis ad perficiendas omnes causas opus erit. Si autem aliquis homo, sive Moldaviae sive Podoliae incola, mulctam die constituto non solverit, ille, qui in expensas damnatus est, illi, qui post causam peractam vicit, praeter summam capitalem unam marcam Podolicam atque capitaneo pro mulcta dilata unum aereum Moldavicum persolvere obligatus erit. Et si victus victori mulctas praedictas atque iam commissas non solverit, capitaneus, sub cuius potestate victus est vel habitat, obligatus erit eum ad satisfaciendam iustitiam impellere atque curare, ut tam mulctam capitalem quam mulctam ex dilatione prioris eventam victori sine mora solvat. — Item omnes articuli pactionis, quam serenissimus Poloniae rex, Sigismundus, cum magnifico olim Bogdano, Moldaviae voyevoda, confecit, firmi tenendi sunt. — Item quaevis iustitia, quae inde a temporibus Bogdani voyevodae usque ad voyevodam, qui nunc est, retenta fuerit, ex utraque parte, ut non inveterata aestimari sineque mora perfici debet. — Item si quis terrae Podolicae vel Haliciensis incola vestigia furis sui persequens terram Moldavicam introierit, talis, si subditus regis serenissimi fuerit, capitanei Chotinensis vel Cernoviciensis litteras, et contra talis, qui[48] ex terra Moldavica in Podoliam profecturus sit, capitanei Cameneczensis litteras necessarias non habebit. Attamen is, qui vestigia recentia rei sibi surreptae persequitur, duos homines secum habeat, idque propterea, ut, si qui pagus negaverit esse vistigia in terminis eius reperta, talis, qui vestigia persequitur, cum illis sociis iurare possit persecutum se esse vestigia usque ad illum pagum, attamen illum accipere ea noluisse. Atque si ita iuraverit, ille pagus ei damnum illud, vestigia cuius persecutus erat, compensare debebit. — Item vestigia in flagranti deprehensa ille, in cuius possessione deprehensa fuerint, haec vestigia in posses-

sionem vicinam, si incolata fuerit, persequi obligatus est. Si autem possessio vicina vacua fuerit, usque ad possessionem incolatam vestigia persequi eaque hic tradere debet. Atque homines tales, qui vestigia persequuntur, nec a homine aliquo nec a militibus limitaneis cohiberi vel percuti possunt. Si autem quis eos vel talem quendam percusserit, ille, qui percussus fuit, cum sociis suis se vulnera accepisse iuret, atque ille, qui percussit, damnum ei compensabit atque capitaneo pro manibus liberandis centum et viginti aureos Moldavicos persolvet. — Item si tunc temporis, quando quis ex Podolia in Valachiam vel ex Valachia in Podoliam vestigia persequeretur, unicus tantum homo in pago adfuerit, dictus homo haec vestigia accipere eaque ad pagum proximum incolatum persequi obligatus est. Tunc ista vestigia pagus postremus accipere debet et is, qui vestigia persequitur, ne eat porro, sed compensationem ex pago requirat, cui vestigia tradidit. — Item pagus, cui vestigia in ripa Danastris tradita sunt, vestigia ad proximum pagum incolatum persequatur. Et sicut ille compensationem ex praedicto pago, ita unus pagus ex altero compensationem requirere debet. Atquae haec vestigiorum acceptio ex more tantummodo propter denas merces vel totidem boves vel equos vel vaccas vel equas vel oves vel sues admittitur. Ceterum admitti potest et propter res hunc numerum non assequentes. Si autem de rebus agitur, quae hunc numerum superant, non hic est procedendi modus, sed tali in casu ille, qui vestigia plurium surreptarum sibi mercium persequitur, ipse cum singulis pagis haec vestigia usque ad pagum extremum persequi obligatus est. Et si in vestigiis persequendis iam ad limites Lithuanicos pervenerit, ille, qui vestigia persequitur, ipse Lithuaniam investiget, atque omnes pagi, qui vestigia tradiderunt, liberi sunto. — Item ut furta inde ab hoc tempore restringantur, fures a capitaneis tam regis serenissimi quam voyevodae Moldavici concionibus non expectatis puniri debent. Et qui sunt fures cogniti, nullo modo admittendi sunt, ut caput suum pecuniâ salvum faciant. — Item si fur manifestus ex Podolia in Valachiam profugerit vel ex Valachia in Podoliam vel etiam ex Haliciensi terra in Valachiam vel ex Valachia in terram Haliciensem, talis fur manifestus a capitaneis supplicio capitis afficiatur. — Item si quis furti non manifesti accusatus fuerit, quattuor testes consistat, ex quibus hic, qui accusavit, duos eligere debet, cum quibus ille, qui accusatus est, iurabit. Et si iusiurandum rectum praestiterit, liber erit; si autem vel ipse vel testis quidam iusiurandum violaverit, compensare debebit rem, cuius accusatus fuit. — Item si testes accusatori non placuerint, ille, qui accusatus est, rogare debet, quapropter eos detrectet. Et si accusator cuidam eorum furtum obiecerit, is, cui furtum obiectum sit, nec illi nec allii cuidam, qui eum produxerit, testis esse potest, priusquam se huius rei expurgaverit. Atque ille, cuius testes vituperati sunt, alios sibi quaerat tantos, quanti vituperati fuerint.—Item testes, qui iam una vice cum aliquo furti causa iuraverint, altera vice testes esse non possunt. — Item fur non manifestus, qui iam quater furti accusatus fuit et, liberatus, quinta vice accusatus fuerit, ad iudicium non est admittendus, sed si accusator iurare auderit, suspendatur. — Item res, quae facie[49] inventae

fuerint, cuicunque, tam Valacho quam eius regiae maiestatis subdito, secundum priores constitutiones, in pactione aeterna conscriptas, restituendae sunt praeter deciman partem vel decimum grossum, quem capitaneus ex hisce rebus sumere debet, atque fur ipse suspendatur. — Item omnes constitutiones articulique, quos magnificus dominus Otta, olim Rossicus, nunc Sandomiriensis palatinus, cum pincernis terrae Podolicae et cum dominis capitaneis Chotinensibus aliisque dominis terrae Moldavicae confecit, firmi teneri debent. — Item praes ab accusatore commissus tertio die dandus est, quod tamen diem persolvendae pecuniae non retardat, nisi partes in id consentierint. — Item si officialis quidam ex Podolia in Valachiam profugerit vel contra ex Valachia in Podoliam et dominus eius eum alicuius rei accussaverit, talis non est tradendus, sed, si habeat de quibus, solvat pro re, cuius est accusatus; si autem pecuniam non habuerit, tradatur. Atque de molendariis eodem modo iudicium ferendum est. — Item si praes debitorem quendam invenerit, pro quo vel in Moldavia vel in serenissimi regis terra fidem interposuit, et ille debitor negaverit hunc praedem fidem pro eo interposuisse, hic praes propior est quam ille debitor iurare se pro eo fidem interposuisse. Atque si iurabit, ille debitor persolvere debebit id, pro quo praes fidem interposuit. — Item homines vagi, qui vel ex Podolia in Valachiam vel ex Valachia in Podoliam migrant, puniri debent secundum constitutiones pacis perpetuae. — Item iudicia tam Podoliae quam Moldaviae incolis tribus post hebdomadis poni debent. — Item si contigerit, ut homo aliquis ex Podolia in Valachiam vel ex Valachia in Podoliam cum tributo vel vectigali vel aliis quibusdam reditibus profugerit atque dixerit dedisse se ea atque persolvisse praefecto vel officiali domini illius, a quo profugit, duos homines nominet de vico, ex quo profugit, priorque sit cum iis se expurgare, quam ille eum propter haec vectigalia vincere. Si autem simplex testium narratio non credita fuerit, iurare debent et, si iuraverint, praefectus domino vectigalia pensabit; si autem ille, qui accusatus est, testes non habuerit, praefectus in eum iurare debet et, si iuraverit, accusatus vectigalia tertio die pensabit. — Item si quis nobilis vel mercator vel alius quicunque debitor fuerit cuiuspiam Valachiae vel Podoliae incolae, capitaneus creditoris et eiusdem Valachiae incolae ad capitaneum Cameneczensem vel Haliciensem vel eum, in cuius districtu debitor fuerit, scribere debet poscereque, ut creditori iustitia fiat tertioque die pecunia restituatur. Quod etiam serenissimi regis subdito concedatur, si debitorem inter Valachos habuerit, eique eadem cita fiat iustitia. Si autem hic debitor, sit ille homo nobilis sive mercator seu alius quisque, Moldaviae vel Podoliae incola fuerit debitumque suum tertio die, ut ei mandatum fuit, non solverit, capitaneus, in cuius districtu debitor possessionem habet, obligatus erit bona possessionemque debitoris occupare et reditus horum bonorum, si qui fuerint, accipere atque ex iis debita pro debitore solvere bonaque ipsa tamdiu tenere, donec ei, cui debita solvenda sunt, satisfactum fuerit. Si autem debitor non fuerit possessionatus, a capitaneo prehendendus atque in carcere tamdiu tenendus est, donec accusatori, cui pecuniam debet, eam solverit et satisfecerit pro ea, vel

donec eum accusator ipse carcere liberaverit. Et est hic articulus hac de causa constitutus, ne innocens pro nocenti patiatur, sed ut quisque onus suum portet. —Item omnes res vel merces, quae cuicunque homini, sive terrae Moldavicae sive regiae subdito, iam tempore priorum voyevodarum, eo culpâ carente, sumptae essent, restituendae ei sunt. Simili modo et debitores, sive in regia sive in Moldavica habitaverint terra, debita sua, dignitatis et ordinis eorum discrimine non servato, solvere debent, ne innocens propter culpam eorum detrimentum aliquod capiat. Atque capitanei tales debitores diligentissime exquirere eosque ad debiti solutionum secundum articulum supra scriptum impellere tenentur. — Item si patres conscripti respectu ad concives suos et eosdem debitores habito iis, quibus illi pecuniam debent, iustitiam non tribuerint, capitaneus loci illius plenam potestatem habebit tales debitores ad dandam satisfactionem cogendi. — Item si quis Podolicae terrae vel Haliciensis incola eiusque regiae maiestatis subditus equum vel bovem vel aliam quandam surreptam sibi rem apud Valachum Cameneczii vel Haliciae invenerit, sive hic Valachus homo nobilis sive mercator seu aliae cuiuspiam condicionis fuerit, capitaneus dicti loci ibidem, Cameneczii vel Haliciae, ubi nempe res inventa fuerit, inter hunc Valachum et subditum regis serenissimi cito diiudicet. At si Valachus rem sibi surreptam apud cuiuscunque dignitatis subditum regis serenissimi sive Chotini sive Sociaviae sive Cernoviciis sive Sorocae invenerit, ille subditus regis serenissimi a capitaneo vel subcapitaneo loci, ubi res inventa fuerit, iudicium accipiat. Si autem homo condicionis cuiuscunque rem sibi surreptam apud Valachum Leopoli invenerit, hic Valachus vadem dare debet, ut certo die coram capitaneo Colomyiensi appariturus sit ibique iudicium accepturus. — Item si quis capitanei vel subcapitanei vel portarii litteris vadimonium sibi Cameneczii, Colomyiae, Chotini vel Cernoviciis designatum habens, vadimonii locum[50] non mutaverit neque apparuerit in eo, talis rem suam perdidit; si autem neuter eorum[51] apparuerit, ros denuo agi potest. — Item si quis Podoliae incola virginem Moldavicam vi in Podoliam vel Haliciensem terram abduxerit, talis homo Valacho pro culpa duodeviginti marcas solvat, si autem Valachus virginem vi ex Podolia vel Haliciensi terra abduxerit, hic Podoliae vel terrae Haliciensis incolae sexaginta aureos Valachicos pro culpa solvat. Quod si ille, qui vim fecit, occasione data occisus fuerit, pro capite eius nihil solvendum est. — Item si quis virginem ea consentiente cumque libera voluntate eius ex terra Moldavica in terram Podolicam vel Haliciensem et similiter ex Podolia vel Haliciensi terra in terram Moldavicam abduxerit, domino, ex cuius vico sumpta sit, secundum antiquum morem quadraginta grossos planos titulo vertigalis, quod *vychodne* dicitur, solvat. — Item saepe contigit, ut incursiones subitae ex utraque parte, i. e. ex Valachia in Podoliam et ex Podolia in Valachiam, fiant, quapropter quicunque in tali incursione deprehensus securi percutiendus est. At si quis ex occasione talis incursionis occisus fuerit idque fide digni testes confirmaverint esse eum in hac incursione occisum, pro capite eius nihil solvendum est. — Item multi sunt cum in Podolia Haliciensique terra tum in Moldavia, qui ipsi non furantur, attamen fures asservant sustentantque. Talium

quisque pro fure aestimandus est et uti fur iudicium accipiat vel se expurget, sicut id in articulo, qui de furto agit, constitum est. — Item iam prius in pactione perpetua constitutum est fore, ut, si quis homo pendens ex alio quodam vel servus ex Podolia vel Haliciensi terra in terram Moldavicam sive ex Moldavica in Podoliam vel Haliciensem terram profugerit, sine impedimento et mora omnibus cum rebus, quae apud eum inventae fuerint, reddatur. Et si dominus eius dixerit sumpsisse eum plus, quam apud eum inventum sit, et ille id domino suo professus fuerit, dominus eas res, quae ipsi restituendae sunt, perferendas curet, atque iudicium duabus post hebdomadis periculo capitaneorum exerceatur. — Item saepe contigit, ut, cum subditi regis serenissimi in terram Moldavicam vel ex Moldavia in regiam terram actionum intendendarum causa veniant, nonnulli eos pulsare soleant. Quod ut cohibeatur, constitutum est, ut, si homo nobilis, sive regis serenissimi sive voyevodae Moldavici subditus, aliquem cum actionibus venientem occiderit vel vulneraverit, huic vulnerato vel occiso pro vulneribus damnisque solvat. Atque si quis occiderit quempiam, pro capite et damnis satisfacere et praeterea capitaneus pro crimine facto centum et sexaginta aureos Valachicos solvere debet. Si autem hic, qui percussit vel necem fecit, homo ignobilis fuerit, vulnera et caput et damna pensare atque praeterea capitaneo pro crimine facto sexaginta aureos Valachicos solvere obligatus est. — Item si quis agricola tam in terra Moldavica quam in regia fures manifeste asservaverit vel in possessione sua habuerit et isti fures ad iudicium capitanei vocati fuerint, ille agricola eos coram capitaneo sistere debet. Si autem hic agricola vel officialis tales homines coram capitaneo non steterit, affirmans, non se habere eos in possessione sua, in hanc rem iuret necesse est, si autem eos apud se habuerit, attamen coram capitaneo eos non steterit, capitaneo mulctam decem marcaram secundum rationem aerariam Podolicam pensabit atque illi, qui furem quaerit vel accusat, damnum restituet. — Item ne quis Podoliae incola fundis in terra Valachica et similiter Valachus fundis in terra Podolica sitis supra modum et numerum constitutum eique speclaliter concessum fruatur. Nam si quis Valachus in usufructu fundorum in terra regia sitorum deprehensus fuerit, omnibus cum facultatibus, quae apud eum inventae fuerint, capiendus est, atque dominus voyevoda silere nihilque hac de re dicere debet. Similiter tractandi sunt et serenissimi regis subditi, si quis eorum fundis in terra Moldavica sitis supra modum et concessione non impetrata frueretur. — Item maleficos, qui dominos suos, Rolibanscium et Dziakovscium, occiderunt inque Valachiam profugerunt, capitanei, Chotinensis ac Cernoviciensis, si in districtibus eorum fuerint, comprehendere debent. Si autem in districtibus eorum non fuerint, nomine regis serenissimi dominum voyevodam orent, ut eos comprehendere et ad concionem in limitis habendam asservare iubeat. — Item scribae Cameneczenses, Halicienses, Chotinenses, Cernovicienses pro quacunque scriptura ne plus quam binas aspras sument. — Item si quis homo ex Podolica vel Haliciensi terra in Moldaviam et viceversa ex Moldavia in Podolicam vel Haliciensem terram nomine vestigiorum persequendorum sine litteris capitanei in finibus huius terrae instituti introtierit captusque fuerit, rogari debet, qua de

causa in terram introierit. Si demonstraverit persecutum se esse vestigia rei surreptae, liber esto, si autem se excusare non potuerit, suspendito. — Item tempore olim Staphani voyevodae, non ita pridem mortui, portorium non usitatum a subditis regis serenissimi exigebatur et facultates eorum supra pretium, pro quo vendi poterant, aestimabantur et singulus aureus octonis aspris carius vendebatur et aurigae Cernoviciis retinebantur retardabanturque et cupae eorum, in quibus merces habebant, in Valachia perforabantur, id iam amplius fieri non debet, sed portorium secundum antiquum morem exigendum est omnesque aliae res, quae hacce occasione fieri solent, secundum articulum, in pace perpetua constitutum, fiant. — Item quisque sive voyevodae Moldavici sive regis serenissimi mercator ad horrea usitata cum mercibus veniat, similiter et boves aliasque res in regione interiore, non in finibus vendat atque emat, idque hanc ob rem, ne furtum augeatur; si autem talis inventus fuerit, capiendus est comprehendendusque cum omnibus facultatibus. — Item nullus mercator aliis nisi usitatis viis vehatur, si autem quis viis non usitatis veheretur, etiamsi portorium persolvisset, cum omnibus facultatibus comprehendendus est ut talis, qui telonium defugerit. Quod ex utraque parte, tam ex regis serenissimi quam ex domini voyevodae Moldavici subditis, capitanei quam diligentissime exposcere exigereque debent.

Conclusio [52]. Quae omnia [33] et singula praemissa nos Sigismundus rex praefatus rata habentas, approbamus, confirmamus ac robur debitae firmitatis obtinere decrevimus pollicemurque nos ea omnia tenere et a nostris firmiter observari facere, quomodo a praefato domino Petro woyewoda ejusque praefectis et subditis terrae Moldaviensis etc. fuerint servata. In cuius testimonium sigillum nostrum praesentibus est impressum. Datum Cracoviae die duodecima maji, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regni nostri anno vigesimo primo.

1) Haec tabula semel tantum et quidem in t. IX°, pag. 172 — 178 Actorum Tomicianorum, ad exemplar, quod in volumine XL°, pag. 809 seqq. libri Metryka Koronna inscripti exstat, typis expressa est. In additis huic editioni annotationibus etiam lectiones variantes e codice Lascii depromptae nobis praeiacent, ex quibus autem in editione praesenti tantum tales, quae contextum emandare possunt, respectae sunt. Est ceterum ed id notandum esse dictam tabulam partim lingua Latina, partim Polonica scriptam. Ad partes lingua Latina scriptas introductio et conclusio, ad partes lingua Polona scriptas articuli ipsi pertinent.

2) In cod. Lascii: *Swierczewskj.*

3) Ad cod. Lascii correctum; in exemplari in Metryka Koronna exstante: *Sandecensem.*

4) Lectia minus recta pro: *miloszci.*

5) In exemplari in Actis Tom. typis expresso minus recte: *takiesz.*

6) Ad cod. Lascii correctum; in exemplari in Metryka Koronna exstante: *pisku.*

7) In cod. Lascii: *Moldawskyego.*

8) In Actis Tom. *króla* legitur; cum autem illo tempore littera *ó* non sit usitata, in exemplari in Actis Tom. typis expresso igitur non aliter quam negligentia eius, qui plagularum curavit correcturum, apparere potuit, idcirco eam tam hoc quam aliis concurrentibus locis literâ *o* pensandam esse putavi.

9) Etiam literra l tam hoc quam aliis concurrentibus locis ob eandem causam, ob quam *ó* in *o* mutanda erat, in *l* mutata est.

10) Ad cod. Lascii correctum; in exemplari in Act. Tom. typis expresso: *Modlawyan.*

11) In Actis Tom.: *zwiczyaszi.*

12) Hoc vocabulum e cod. Lascii depromptum est.

13) In cod. Lascii: *zadzierzana.*

14) Hoc vocabulum, haud dubie iam a scriba exemplaris primi omissum, a me ipso additum est.

15) In cod. Lascii: *a on sobie:*

16) Ibid: *przerzeczoncy.*

17) Ibid: *przyyęczie.*

18) Etiam littera *ś* illo tempore non usitata erat, quapropter tam hoc quam omnibus concurrentibus locis in editione praesenti *s* simplex ponitur.

19) In exemplari in Actis Tom. typis expresso lectio depravata *ludzi*, in cod. Lascii lectio varians *albo* exstat.

20) In cod. Lascii: *na prostą powyescz.*

21) In exemplari in Actis Tom. typis expresso vel causa eius, qui dictum apographum fecit, vel negligentia eius, qui plagularum correcturum curavit, *thrzeczyego* legitur.

22) Ad cod. Lascii correctum; in exemplari in Actis Tom. typis expresso hoc vocabulum non est praesto.

23) In cod. Lascii: *wowyezacz.*

24) Ibid: *trzymacz.*

25) Ibid: *gonycz.*

26) Ad cod. Lascii correctum; in exemplari in Actis Tom. typis expresso: *w Czarnowyach.*

27) In cod. Lascii: *rzecz ktora yest zastana.*

28) In apographo in Actis Tom. praeiacente: *yesttliby.*

29) In eodem apographo: *Kolomy.*

30) Hoc vocabulum a me ipso additum est.

31) *Haliczki zyemye* — haec vocabula desunt in cod. Lascii.

32) In cod. Lascii: *napyssano.*

33) Ibid: *pokoyv.*

34) Ibid: *nysli przicżym gi zastal.*

35) Ibid: *przisnal.*

36) Ibid.: *ma placzicz y dossycz czynycz.*

37) Minus recta forma pro: *zyemyanin.*

38) Cf. notam proxime praecedentem.

39) Hic totus articulus inde ab: *Item yesthli bi ktory zyemyanina* etc. usque ad: *skodi ma zaplaczicz* in cod. Lascii non praesto est.

40) In cod. Lascii rectius: *lyczby.*

41) Ibid.: *okrom myrv a doszwolicnya.*

43) Ibid.: *ktore Kolybanyskiego y Dycowskiego.*

44) Ibid.: *poymacz a wydacz.*

45) Ad cod. Lascii correctum; in apographo in Actis Tom. praeiacente: *s Haliczki.*

46) In cod. Lascii: *phassy.*

47) Ad cod. Lascii correctum; in apographo in Actis Tom. praeiacente: *szlad.*

48) Scl. vestigia furis persequens.

49) I. e. corporaliter.

50) Scl. more constituto.

51) I. e. nec accusator nec accusatus.

52) Haec conclusio tantummodo in apographo, qui in cod. Lascii praeiacet, praesto est.

53) In apographo in cod. Lascii praeiacente minus recte: *Quoniam.*

ADAUSU

LA Nr. CCXLVI.

Despre limba, în care a fostŭ scrisŭ textulŭ originalŭ alŭ convenţiunei dela 1520.

Reposatulŭ Tim. Cipariu, acestŭ ilustru scrutătoriŭ alŭ legilorŭ limbei române, revenindŭ în Nr. 31 din «Archivulŭ» seŭ «pentru filologia şi istoria» la pag. 613, asupra convenţiunei dela 1520, mai adauge încă următórele:

«Textulu în limb'a latina, (alŭ acestei convenţiuni) se afla în archivulu statului in Viena, dein care s'a publicatu unu fragmentu şi în colectiunea de documente, comparata de rep. metropolitulu A. St. Siulutiu. . . .[1]».

«Remane, se decidemu: în ce limba s'a scrisu acestu documentu? Dupa noi a fostu scrisu romanesce, de proba este cuventulu ЦЕНЪНЕ în testulu romanescu, care latinulu neinţelegundulu l'a pusu şi în celu latinescu, scriindu: et in tribus Genumis nunc Kiniesc vocatis».

«Ei bene! Ce-e ЦЕНЪНЕА? Am aflatu cuventulu în cartile betrane, ci fórte raru, pre la noi nu se aude de locu, lesicografii nostri nulu au. Cu tóte astea vorb'a se vede vechia romanesca pentru ц de la începutu, şi dupa contestu s'ar paré că însemneza: apa mare, oceanus?

«In urma inse totu amu aflatu, deca nu intru unu dictiunariu mare, dar, celu pucinu intru unu vocabulariu micu, unde nu me asteptam selu aflu — sciti unde? — in vocabulariulu lui J. Pralea la psaltirea sa pe foli'a dein urma, unde scrie:

«ЦЕНЪНЕ: bolboacă. adânc nefundos».

Pe când reposatulŭ Tim. Cipariu scria rêndurile aceste, dênsulŭ nu cunoscea altŭ textŭ românescŭ alŭ convenţiunei dela 1520, de câtŭ celŭ din manuscriptulŭ lui P. Cantacuzino, reprodusŭ şi de noi la pag. 340 sub Lit. *C*.

Însă în colecţiunea de faţă noi amu publicatŭ încă dóuĕ texte românesci, amêndóue copii oficiale, până aci inedite şi cu totulŭ necunoscute lui Cipariu, anume unŭ textŭ, despre care ne spune egumenulŭ Michailŭ de la Cozia, că este «Parie din chrisovul reposatului Basarab voevod», şi

1) Acestŭ estrasŭ în limba latină l'am publicatŭ şi noi la pag. 346. Lit. *F*.

altŭ textŭ transcrisŭ din condica cea vechiă a mânăstirei Tismana, despre care se spune asemenea, că este «copie dupe hrisovulŭ Domnului ţerei Basarab».

O împrejurare de mare importanţă este, că textulŭ românescŭ este unulŭ şi acelaşi în tóte trei variantele, şi că ele se deosebescŭ unele de altele numai prin erorile şi prin licenţele diferiţilorŭ copişti. Astŭ-felŭ, că devine certŭ, că tóte aceste variante românesci nu suntŭ de locŭ traduceri din o limbă óre-care străină, ci se referă tóte la unŭ singurŭ prototipŭ românescŭ.

De aceea părerea reposatului Cipariu, că conveţiunea de la 1520 a fostŭ scrisă românesce se pare a fi fórte justă chiar şi din acestŭ punctŭ de vedere.

Însă cestiunea acésta se va puté decide într'unŭ modŭ definitivŭ, numai când vomŭ avé înaintea nóstră, din archiva imperială dela Viena, întregŭ textulŭ latinŭ alŭ acestei conveţiuni.

EMENDANDA.

Pag.	273.	*linia*	2.	*de*	*susŭ*	laczko	*în*	*locŭ*	*de*	laczka.
»	275.	»	8.	»	»	yankol	»	»	»	yanhol.
»	»	»	12.	»	»	Janus	»	»	»	Jans.
»	400.	»	2-3.	»	»	ajutórele	»	»	»	ajutórelorŭ.
»	409.	»	5.	»	»	constitutionibus	»	»	»	constitutiobus.
»	428.	»	9.	»	»	italicis	»	»	»	talicis.
»	500.	»	11.	*de*	*josŭ*	1524.	»	»	»	1424.
»	614.	»	12.	*de*	*susŭ*	1876.	»	»	»	1857.
»	617.	»	7.	»	»	1876.	»	»	»	1857.

Biblioteca Metropolitană
București
Patrimoniu
NR. INVENTAR .....